This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

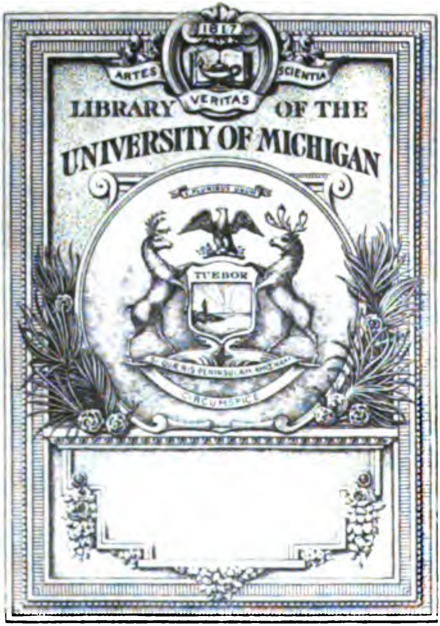
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

1817
ARTES
VERITAS
SCIENTIA
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
SI QUAERIS PENINSULAM AMOENAM
CIRCUMSPICE

BS
.F1

Figur.
1
בחורובתולה
זקן וזקיבה
2
משה
4
דוד המלך
ובנו
שלמה המלך
ירו שלם
עיר הקודש
3
לא יהיה לך
אלהים א
חרים ע
לפני
ad pag. 414.

Fabricius, Johann Albert

CODEX PSEUDEPIGRAPHUS VETERIS TESTAMENTI,

Collectus Caſtigatus,

Teſtimoniiſque, Cenſuris & Animadverſionibus illuſtratus

à

JOHANNE ALBERTO FABRICIO,
SS. Theol. D. & Profeſſore Publ.
in Gymnaſio Hamburgenſi.

HAMBURGI & LIPSIÆ,
Sumptu CHRISTIANI LIEBEZEIT,
A. C. 1713.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Papyrology
Hahr.
6-27-31
24318
2 vol.

VENERANDO
VIRO
M. PAULO CHRISTIANO *HILLISCHERO*,
Paſtori Palæo-Dresdenſis Eccleſiæ meritiſſimo,

S. D.

JO. ALBERTUS FABRICIUS.

MItto ad Te munuſculi loco præſens volumen, idqve Tibi conſecro, cupio enim ut ſis perſvaſus, ex amore qvo nos pridem amplecti mutuo cœpimus Lipſiæ, cum menſa & hoſpitio communi laudatiſſimi Theologi, Optimi noſtri D. Valentini Alberti τοῦ μακαρίτου uteremur, necqvicqvam me adhuc

remiſiſſe. Equidem viginti jam annos ambo longis ſpatiis disjuncti vivimus, at hæc res corpora ſane divellere, & literarum forte inter nos commercium aliquando infreqventius reddere potuit, amicitiam vero atqve animorum conjunctionem adeo non valuit diſtrahere ac dilacerare, ut majoribus ſubinde virtutis & benevolentiæ in me tuæ documentis in majorem etiam amorem tractus ſim tui. Quî enim Te non conſtanter charum habeam colamqve, cujus candor fidesqve Germana ac pietas conjuncta cum ſingulari doctrina jampridem Te ita animo meo hærere fecit, ut jucundiſſima mihi ſemper ſit, fueritque Tui recordatio, & deſideratiſſima memoria ejus temporis, quo unà in ſapientiæ ſtudia incumbebamus. Hic vero qui jam Tibi à me dicatur liber, ultro etiam ad Te properat vel eam ob rationem, quod non modo ab iſto ſtudiorum genere

&

& argumento neutiquam abhorres, ſed etiam pars ejus, quæ in reliquiis Adami exponendis verſatur, ſub ipſum ſtatim exordium voluminis Tibi proprie debetur, atqve à Te eſt mutuo accepta. *Habe* igitur hoc viciſſim à me & amica manu recipe, patereque ſimul falſiſſima qvæ in iſthôc referri vides monumenta, veriſſimo amico à me inſcribi. DEus ter Opt. Max. rebus Eccleſiæ, Patriæqve proſperis vera & perenni felicitate beet Te, Tuosque. Scrib. Hamburgi III. Cal. April. Anni Chriſtiani cIɔ Iɔcc XIII.

AD LECTOREM.

IN Codice Apocrypho Novi Teſtamenti, quem ante hos decem Annos in lucem edidi, pollicitus ſum me conſimili ſtudio Pſeudepigrapha etiam Teſtamenti Veteris, ſive ſcripta ſanctis Patriarcharum ac Prophetarum nominibus temere ſuppoſita, per alterum volumen collecturum. Eo promiſſo jam me exſolvo, Lector Benevole, non quod fabulis ejusmodi ducor, aut fraudes illas probo, ſed quoniam ad illas rejiciendas atq; explodendas nihil fieri poſſe exiſtimo accommodatius, quam ut junctim ita inſpiciendæ exhibeantur & contemtui omnium exponantur. Quia etiam partem non heri vel nudius tertius natæ, ſed perantiquæ ſunt,

poſſunt

poſſunt pleraq; ex his propter mille annos *ut ait Poëta, ſive propter ætatem quam habent, uſui non uni eſſe Antiqvitatis & Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ ſtudioſis, atqve ſi non directo ad veritatem ſtabiliendam, ſaltim ad errorum agnoſcenda ſemina facere. Sunt etiam nonnulla in his, ſub falſis licet jactata nominibus, veri tamen ſtricturas quasdam ex veteri Judæorum traditione ſervantia, ſicut vetus dictum eſt* non omnia fingere Cretes, *illa vero dignoſcere ut labor, ita non minor voluptas aut utilitas. Atque uſum habet in aliis ipſa etiam inutilitatis vanitatisque demonſtratio, quemadmodum Clemens Alexandrinus* * *de falſa Sophiſtarum Philoſophia vere ſcripſit, licet fructum ipſamet non afferat, tamen utile eſſe hoc ipſum confirmare, quod utilitate deſtituatur. Verſati ſunt in hoc argumento ab eo tempore quo pſeude-*

X 4 *pigra-*

* Clemens Alex. I. Strom. p. 278. εἰ καὶ ἄχρηστος ἡ φιλοσοφία, ἡ τῆς ἀχρηστίας βεβαίωσις εὔχρηστος.

pigrapha CHriſti Mariæ & Apoſtolorum uno faſce comprehenſa à me ſunt, alii etiam viri eruditi, Scipio *præcipue* Sgambatus, *Neapolitanus S. I. libris III. Archivorum Vet. Teſt. atque in pſeudoVeteri Teſtamento, pauciorum foliorum ſchediasmate Academico, inclytus Helmſtadienſis Theologus* D. Jo. Andreas Schmidius. *Promitto tamen mihi à tua æquitate, ſi illos hoc cum meo opuſculo contuleris, libenter te judicaturum, actum me haud egiſſe. Vale.*

INDEX

INDEX Capitum.

1. ADAMUS litterarum inventor p. 1.
2. Adami commentarius de Nominibus animantium. p. 2.
3. Adamus edoctus ab Angelis. p. 4.
4. Adamus Apoſtolus Lunæ, Ejus de cultura terræ libri. p. 5.
5. Adamus Propheta. p. 6.
6. Adamus Prometheus, repertor omnium diſciplinarum & artium, Aſtrologiæ & aliarum ſcientiarum peritus. p. 7.
7. Adami mira poteſtas in omnes res creatas, ac facultas miracula patrandi. p. 10.
8. Liber generationum Adam, ibid.
9. Apocalypſis Adami. p. 11.
10. Adami Vita, liber Apocryphus. p. 12.
11. Pœnitentia Adami, Adamus Epimetheus. p. 16.
12. Pſalmus XC. Adamo tributus. p. 19.
13. Pſalmi duo ſub Adami & Evæ nominibus confICti, latinè ex B. Amadei revelationibus. p. 21.
14 Sepher Raziel, ſcriptum Cabbaliſtico Magicum. p. 26.

)(5 15. Liber

15. Liber Adamo adſcriptus à Zabiis ſive potius Sabæis. p. 27.
16. Adamo tributæ columnæ, p. 29.
17. Liber Jezirah Adamo adſcriptus, ibid.
18. Adami veſtigia in Inſula Zeylon. Mons Picô de Adam. p. 30.
19. Libri decem qvos Adamo à Deo inſpiratos Muhamedani memorat. p. 31.
20. Adami de Alchymia ſive Chryſopœia liber. Alius de Divinitate. p. 32.
21. Traditio Adami de duratione Mundi. p. 22.
22. Zabiorum aliorumqve variæ de Adamo traditiones & commenta. p. 34.
23. Teſtamentum Adami. p. 35.
24. Apocrypha præmiſſa libro Geneſeos, in Codice MS. Bibliorum Germanice ſcripto. A. C. 1458. p. 36.
25. De Adamo & rebus ejus varii ſcriptores. p. 48.
26. Adami Nomen. p. 49.
27. Hæretici ab Adamo appellationem ſortiti. p. 50.
28. D. Georg. Henrici Gœzii de reliqviis Adami obſervationes. p. 53.
29. M. Pauli Chriſtiani Hilſcheri de reliqviis Adami Epiſtola p. 63.
30. Evangelium EVÆ. p. 95.
31. Archonticorum, Manichæorum, Judæorum & Muhamedanorum de Adamo & Eva commenta. p. 97.

32. Pec-

32. Peccatum Evæ & Adami. Brachmanum traditio. p. 101.
33. Liber Prophetiarum Evæ ſcriptus à Raziele Angelo. p. 102. *forte Duretus in animo habuit librum Raziel, de quo p. 26. licet elogium, quod Prophetiis illis tribuit, huic libro neutiquam convenit.*
34. Evæ memoria in Orgiis Bacchi. Evæ nomen p. 102.
35. Caini & ABELIS colloqvium. p. 104.
36. Liber Abelis de virtutibus planetarum & omnibus rerum mundanarum virtutibus: p. 112.
37. Locus & telum qvo Abel interfectus. ibid.
38. Abelis cædes à Dæmone, & ſepultura à corvo monſtrata. p. 113.
39. De ſigno CAINI. p. 114.
40. Caini pœnitentia. p. 117.
41. Cainus repertor menſurarum, ponderum &c. p. 117.
42. De Caini morte p. 119.
43. Septem Caini peccata. Cain ſeptupliciter puniendus. p. 123.
44. Adami filiæ Aſuam, Awin ſive Owain, Azura ſive Azrum, Calmana ſ. Climia, Debbora ſ. Lembora, Edocla, Horea ſive Norea, Lebuda, Riſa, Save &c. p. 125.
45. Filius Adami Rocail. ejusqve ultima verba. Filius alter Abdal Hareth. p. 130.
46. Cainus Græcorum. Caunus. p. 131.
47. De Abeloniis, Ophitis, Cajanis & Sethitis. p. 134.

48. SE-

48. SETHUS edoctus ab Angelis, & per qvadraginta dies raptus in cœlum. p. 141.
49. Sethus Deus. p. 143.
50. Sethus Chriſtus, Pater Prophetarum. p. 145.
51. Literæ à Setho repertæ. Sethus primus ſcriptor. p. 146.
52. Filiorum ac Nepotum Sethi binæ columnæ. Βίβλος Σήθεως. Σέθως Aſſyriorum Rex. p. 148.
53. Aſtris nomina à Setho impoſita. Menſes & hebdomades, anniq; partes obſervatæ. p. 151.
54. Aſtronomia Setho tradita ab Angelo. p. 152.
55. Liber Sethi de ſtella in ortu Meſſiæ apparitura. p. 153.
56. Libri Setho à Gnoſticis & Sethianis ſuppoſiti. p. 155.
57. Libri ſub Sethi nomine jactati apud Arabes, Æthiopes, Samaritanos. p. 155.
58. Liber Sethi apud Syros prohibitus. p. 156.
59. Liber Sethi inventus apud Toletanos in Hiſpania, regnante Ferdinando Caſtellæ Rege. p. 157.
60. ENOSUS, Sethi F. p. 157.
61. CAINAN, Enoſi F. 159.
62. ENOCHI Prophetiæ. p. 160.
63. Recentium virorum doctorum ſelecta de libro Henochi & teſtimonio S. Judæ Apoſtoli judicia. p. 199.
64. Liber Henochi laudatus in libro Zohar, & à Manahemo Recanatenſi p. 208.
Henochi preces. *in addendis.*
65. Liber Henoch qvem jactant Æthiopes. p. 209.
66. Libri triginta, Enocho tributi à ſcriptoribus Ara-

Arabibus. Enochus Edris, Annachus, Atlas Aſtronomiæ repertor. Scriptor librorum de Aſtronomia. Sartorum princeps. p. 215.

67. Literæ ab Henocho inventæ. p. 219.

68. Enoch Sacerdos. Auctor formulæ excommunicationis. p. 220.

69. Judicium auctoris Conſtitutionum Apoſtolicarum de libris Enocho, Adamo, Davidi &c. ſuppoſitis. p. 221. Varii ſcriptores de Enocho ſcriptisqve ei tributis. p. 222.

70. MATHUSALÆ Schola. p. 224.

71. Mathuſalæ proverbia, traditiones &c. Mathuſalem Tithonus. p. 224.

72. Filiorum ac nepotum Sethi jusjurandum per ſanguinem Abelis. Cainus à Lamecho interfectus. p. 227.

73. Deſcriptio hominum antediluvianorum, & NOACHI ad eos prædicatio ex Sibyllinis Oraculis. p. 229.

74. Noachus Deucalio. Ejus dictum, δεῦτε, καλεῖ ὑμᾶς ὁ Θεὸς εἰς μετάνοιαν. 240.

75. Noachi campana. Induſtria in lectitandis Adami & Enochi libris. p. 241.

76. Oratio Noachi qvam in Arca qvotidie recitaſſe fertur ad corpus Adami. p. 243.

77. Quæ Noachus poſt diluvium ſuos docuit. Schola Noachi. p. 244.

78. Noachus Vadimon. Ejus Oratio ad filios nepotesque ſuos, qvos ſecum in Italiam adduxit. p. 247.

79. Noachus Uranus ſive Cœlus, Sol, Ogyges, Janus, Oenotrius, Gallus, Proteus, Vertumnus, Xiſuthrus. p. 249.

108. Abrahamus Doctor Aſtrologiæ & Arithmeticæ. Abrahami maternus avus Abrahamus. p. 350.

109. Anni ſolaris ratio & nomina duodecim menſium ab Abrahamo tradita. p. 379.

110. Abrahami ſcriptum de Aſtrologia Apoteleſmatica. p. 380.

111. Abrahamus inventor litterarum Chaldaicarum. Ab Angelis edoctus linguam Hebraicam. p. 341.

112. Scriptum de ſomniorum interpretatione. p. 389.

113. Liber Cabbaliſticus *Jetzirah*, Abrahamo tributus. p. 384.

114. Liber de Magiæ modis & effectibus. p. 390.

115. Abrahamus de reſurrectione mortuorum edoctus a DEO. Colloquium DEI, Satanæ & Abrahami. p. 392.

116. Decem Abrahami tentationes. p. 398.

117. Abrahami liber de Idololatria, capitum CCCC. p. 400.

118. Abrahami Angelus Zedekiel. Apocalypſis a Sethianis ſuppoſita. Idem an aliud ſcriptum Origeni, Athanaſio & Nicephoro CPol. memoratum. p. 401.

119. Precatio *Schema* ſive preces matutinæ ab Abrahamo traditæ. p. 403.

120. Pſalmi Abrahamo tributi. *Ethan* vel *Ezrahitum* idem cum Abrahamo? p. 404.

121. De Abrahamicæ doctrinæ veſtigiis apud Ægyptios & Brachmanas obviis Gvilelmi Poſtelli divinatio. Brahmanes, Abrahmanes. p. 405.

122. Haruſpicinæ & auſpiciorum auctor Abrahamus. Preces contra picas ſemina terræ Chaldæorum abſumentes. p. 421.

123. Teſtamentum Abrahami. Quercus Mambre. Epicedium in Abrahami funere. p. 417.

124. Abrahami numi & reliqviæ. p. 413.

125. Abraham de multis à Deo peculiariter edoctus. Conſtitutus judex ad portas inferorum. p. 423.

126. Myſterium nominis Abrahami. Abraham Saturnus, Gigas &c. Rex Damaſci. Abraham cultus ab Alex. Severo Imp. Alia nonnulla. p. 418.

127. Colloqvium Abrahæ cum divite epulone. Sinus Abrahami, Iſaaci & Jacobi. Cum Abrahamo, Iſaaco & Jacobo aſſidentes menſæ in regno cœlorum. p. 424.

128. Scriptum TRIUM PATRIARCHARUM nomini ſuppoſitum. p. 427.

129. Apocrypha de LOTHO narratio ſive fabula. p. 428.

130. Lothi uxor Edith. Filia altera Pludith. Alia nonnulla. p. 431.

131. ISAACUS à Semo inſtitutus. Auctor precum pomeridianarum. p. 433.

132. JACOBI ſtudia, Angelus ejus præceptor nomine Peliel. Scripta Jacobo tributa, Scala, & Teſtamentum. Inſcriptio lapidis ab eo poſiti. p. 435.

133. Jacobus auctor precum verſpertinarum, Pſalmi ei tributi. p. 438.

134. Joannis Lemovicenſis Morale ſomnium Pharaonis. p. 441.

135. Teſtamenta XII. PATRIARCHARUM, Græce cum latina verſione Roberti Groſſeteſt, & notis V. C. J. G. Grabii. Ejusdem præfatio p. 496. Verſiones Latinæ, Germanicæ, Belgicæ, Danicæ &c. Editiones p. 758. ſeq.

Teſtamentum Ruben. p. 519.
Simeon. p. 533.
Levi. p. 544.
Juda. p. 588.
Iſaſchar. p. 620.
Zabulon. p. 630.
Dan. p. 646.
Nephtalim. p. 659.
Gad. p. 674.
Aſer. p. 687.
Joſeph. p. 697.
Benjamin. p. 726.

De tabulis Cœli obſervatio H. Dodwelli. p. 551. & Rich. Simonis. p. 559.

136. JOSEPHUS Phœnix, Serapis, Adonis, Thamuz item & Oſiris atqve Hermes, literarum & Matheſeos inventor. p. 760.
137. Joſephi pretatio, p. 761.
138. Colloquium Joſephi cum uxore Potiphariſ. p. 771.
139. Hiſtoria Aſſeneth, uxoris Joſephi. p. 774.
140. Liber Magicus, ſpeculum Joſephi. p. 785.
141. Joſephi interpretatio ſomniorum. Nomen Pſontomphanech. p. 785.
142. Joſephus menſurarum repertor. Templa ab eo condita. Sepultura ejus & Obeliſcus ab Ægyptiis poſitus. Alia qvædam. 787.
143. Verba uxoris JOBI, ex Græca verſione libri Jobi II. 9. Num illa DINA Jacobi filia ? p. 791.
144. De Regina Sabæorum Lilit, qvæ Jobi armenta depopulata fuit. p. 792.
145. Additamentum Libri Jobi Apocryphum ex verſione Græca c. XLII. poſt verſum 17. una cum ſcholiis qvibusdam ex Catena Græca in Jobum. p. 793.
146. Job ejusqve filius Baſarus ad Syros à DEO miſſus. p. 798.
147. Jobi Teſtamentum. Alia qvædam. Liber OGI Gigantis. p. 799.
148. Liber HELDAM & MODAL. p. 801.
149. JETHRO, Moſis Socer, ſacris Scriptoribus annumeratus. Varia ejus Nomina. p. 805.

150. Διδαχὴ Βαλαάμ. BILEAMI Prophetia. p. 807. Septem Prophetæ Gentium. ibid.
151. JANNES & MAMBRES Moſis Præceptores & deinde Adverſarii. Liber eis tributus. p. 813.
152. MOYSIS nomina, Sapientia, literæ Hebraicæ ab eo inventæ. Alia qvædam ex Apocryphis Iudæorum libris, p. 825.
153. Moyſes Muſæus, Bacchus, Hermes &c. p. 833.
154. De vita & morte Moyſis, libri à Gilb. Gaulmino * editi. p. 833.
155. Libri Apocryphi qvi à Samaritanis, Iudæis Armeniis ad Moyſem referuntur. p. 835.
156. Moyſis argumentum ad Regem Atheum ab errore ſuo revocandum. p. 836.
157. Pſalmi Moyſi tributi. Alius Moyſes junior Davidis æqvalis. p. 837.
158. Apocalypſis Moyſis. p. 838.
159. Moyſis Ἀνάβασις ſive ἀνάληψις. p. 839.
160. Libri à Sethianis ſuppoſiti Moyſi. Liber λόγων Moyſis μυστικῶν. Moyſis Teſtamentum. p. 847.
161. Dicta Moyſis in Epiſtola ad Hebræos & Clementis ad Corinthios laudata. p. 848.
162. Parva Geneſis. p. 849.
163. Χημευτικὴ σύνταξις Moyſis. Aureæ Iudæorum barbæ ex arte Moyſis chemica. p. 864.

164.

* Laudatur etiam à Gaulmino in notis p. 189. 315. 323. 324. & 335. liber Moſaicarum qvæſtionum Arabice ſcriptus, necdum editus, in qvo Moyſes qværens & Deus reſpondens inducitur.

164. Moyſes cornutus. Numi cum Moyſis effigie. p. 866.
165. MARIA ſive MIRJAM Moyſis Soror. Liber Chymicus illi tributus. p. 869.
166. IOSUÆ Benedictio. Precatio עלינו. p. 871.
167. Decem Decreta Ioſuæ ejusque Synedrii. p. 874.
168. Liber Ioſuæ quem jactant Samaritani. Ioſua Samaritanis qvibusdam Meſſias. p. 876.
169. Columnæ à Cananæis in Ioſuæ memoriam poſitæ. p. 889.
170. PHINEÆ Explanatio nominum ſacrorum. p. 893.
171. SAMUELIS Prophetæ liber de jure Majeſtatis. p. 895.
172. Prophetides ſeptem & Prophetæ XLVIII. Veteris Teſt. 896.
173. Prophetæ qvi geſta Regum Iſraëlis & Iudæ in commentarios retulerunt. p. 901.
174. HEMAN & ETHAN Auctores Pſalmorum LXXXVIII. & LXXXIX. p. 904.
175. Pſalmus DAVIDI tributus centeſimus quinquageſimus primus. p. 905.
176. Pſalmi Davidis CL. è trecentis vel termillenis, ab amicis Ezechiæ Regis, vel ab Esdra ſelecti. p. 912.
177. Pſalterium SALOMONIS cum Io. Ludovici de la Cerda notis & brevibus caſtigationibus editoris. p. 914.

178. Colloqvium Davidis cum DEO de ſui probatione. p. 1000.
179. Aliud de bonitate amentiæ. p. 1002.
180. Aliud ſuper ædificatione templi. p. 1004.
181. Tekanoth ſive Conſtitutiones non ſcriptæ quas ad Moyſem & Davidem Iudæi referunt. p. 1006.
182. Davidis ſcutum contra incendia. p. 1007.
183. Duo Davidis libri, Florentiæ ante paucos annos jactati. p. 1010.
184. Centum Benedictiones. Liber fundamentum Mundi. p. 1010.
185. NATHAN Propheta. p. 1011.
186. ACHITOPHEL & MEPHIBOSETH, Davidis Doctores. p. 1012.
187. Numi Davidis & Salomonis nomine inſcripti. p. 1013.
188. Salomonis Alphabetum. Idem inventor literarum Syriacarum & Arabicarum. Libri ſacri Hiramo rogante, Salomonis juſſu Syriace verſi. Liber ei tributus de juſtitia. p. 1014.
189. Liber Sapientiæ Salomonis, lingva Hieroſolymitana. p. 1018.
190. Salomonis plagiarius Ariſtoteles. p. 1019.
191. Salomonis Epiſtolæ ad Vaphrem Ægypti & Hiramum Tyri Regem. p. 1020.
192. Quæſtiones & Ænigmata à Salomone & Hiramo invicem, & à Salomone Philoſophis Tyri propoſità. p. 1026.

193. Quæſtiones Salomoni propoſitæ à Regina Sabæ, p. 1031.
194. Adjurationes Dæmonum Salomoneæ. p. 1032.
195. Salomonis colloquium cum Regulo formicarum. Perſarum de Salomone fabulæ. p. 1041.
196. Liber Salomonis de lapidibus, p, 1042.
197. Salomonis βίβλος ἰαμάτων ab Ezechia Rege ſuppreſſus. p. 1043.
198. Precationis formula qvam ad Salomonem auctorem referunt Iudæi. p. 1045.
199. Διδαχὴ Salomonis & Hygromantia ad filium Roboam. Σαλομωνικά. p. 1046.
200. Salomonis Teſtamentum. p. 1047.
201. Libellus de throno Salomonis. p. 1049.
202. Libri Magici, Salomoni tributi. p. 1049.
203. Clavis ſ. Clavicula, annulus, ſera, ſigilla, Somnia Salomonis. Alii libri nonnulli ei tributi. p. 1052.
204. Salomon an Philoſophus ſcepticus. p. 1057.
205. De Salomonis peccatis, pœna, pœnitentia & ſalute. p. 1060.
206. Davidis & Salomonis ſepulchrum. p. 1061.
207. Oraculum parentibus ELIÆ redditum. p. 1070.
208. Eliæ Prophetia & Apocalypſis. p. 1072.
209. Elias ſingulorum ætatum acta conſcribens. Ejus Epiſtola poſt raptum in cœlos miſſa ad Ioramum Regem. p. 1075.

210. Elias auctor Eremitarum, Carmelitarumque & Sophorum Perſicorum. p. 1076.
211. Elias Artiſta: ſive Chymicus. p. 1077.
212. Traditio domus Eliæ de Mundo duraturo per ſex annorum millia. p. 1079.
213. Elias junior, libri tres ei tributi. p. 1085.
214. ESAIÆ ἀνάβασις ſive ὅρασις. p. 1086.
215. Eſaiæ cum Rege Hiskia colloquium. p. 1094.
216. MANASSÆ Regis pœna, pœnitentia & precatio. p. 1100.
217. Apocrypha IEREMIÆ Prophetæ. Num ex iis petita loca Matth. II. ult. & XXVII. 9. Epheſ. V. 14. & 1. Petri III. 19. Prophetia Ieremiæ num truncata à Iudæis. p. 1102.
218. Apocryphæ de Ieremia & aliis Prophetis narrationes. p. 1110.
219. BARUCH & HABACUC. p. 1116.
220. ANANIÆ, AZARIÆ & MISAEL libellus de jejunio. p. 1117.
221. EZECHIELIS Prophetia Apocrypha. p. 1117.
222. Ezechiel an Nazaratus Aſſyrius quem audivit Pythagoras. Bibliotheca ad Ezechielis ſepulchrum. p. 1120.
223. Vita DANIELIS & Prophetia Apocrypha. 1124.
224. Conjectorius Danielis; ſive Somniorum interpretatio ſub illius nomine jactata. p. 1130.

225. Prognoſticon Danielis lingua Syriaca. p. 1136.

226. Viſiones Danielis. Admonitiones qvas ipſi Angelus monſtravit. p. 1136.

227. SOPHONIÆ Prophetia Apocrypha. Ahasveri Regis mirabilia Urbium. Ezechiæ Pontificis maximi hymni & Hoſanna. p. 1140.

228. Scriptura Apocrypha in ZACHARIÆ ſepulchro reperta. Liber Zachariæ alterius, qui Pater Iohannis Baptiſtæ fuit. p. 1142.

229. ESDRÆ conſtitutiones & Benedictiones precesqve. p. 1145.

230. Avtographa Esdræ jactata Bononiæ, & in Burgundia apud Cabilonenſes. 1147.

231. Ex Esdræ libro truncata a Iudæis. p. 1151.

232. Liber Esdræ III. & IV. p. 1183.

233. Libri Esdræ LXX. ex CCIV. p. 1154.

234. Esdras* Pentateuchi & reliqvorum librorum Propheticorum reſtitutor. p. 1156.

235. Esdras auctor literarum Hebraicarum, punctorumqve vocalium & Maſoræ, Diviſionis item librorum ſacrorum in capita & verſus; p. 1160.

236. Esdræ Apocalypſis, καλανδολόγιον. Somnium, Viſio &c. p. 1162.

237. Bibliotheca ſacra à NEEMIA inſtaurata. Ἀναγραφαὶ & ὑπομνηματισμοί. p. 1163.

238.

* Fabulas de Esdra, quem Ozair vocant, tradunt Muhamedani. Vide Herbeloti Bibl. Orientalem p. 698.

238. Πτολεμαϊκά. Athanaſii in Synopſi S. Scripturæ memorata. p. 1164.

239. Ben SIRA: ſententiæ. p. 1165.

240. מגלת אנטיוכוס. Volumen ſive Hiſtoria Antiochi Epiphanis ex verſione Julii Bartoloccii. p. 1165.

ADAMUS

ADAMUS.

I. *Adamus Litterarum Inventor.*

Litteras Hebraicas una cum punctis vocalibus ab Adamo repertas & Setho traditas non dubitant Henricus Alſtedius in Chronologia p. 253. & Petrus Lambecius quem vide ſis in prodromo Hiſt. literariæ p. 5. Alii diverſa longe & mirifica plane Alphabeta tribuunt Adamo, quæ vel ab ipſo excogitata, vel ab Angelo Raziele illi tradita nugantur, quæque hic deſcribi ære curaſſem, niſi in ridiculis commentis ac per tot alios jam exploſis voluiſſem operæ & ſumtui parcere. Ea perluſtret qui volet depicta & rejecta in Thomæ Bangii τȣ μακαρίτȣ cœlo Orientis p. 100. 101. Julii Bartoloccii Bibl. Rabbinica T. 1. p. 80. Scipionis Sgambati Archivis V. T. p. 28. ſeq. & Rev. Amici noſtri Pauli Chriſtiani Hilſcheri Bibliotheca Adami (Dresd. 1703. & 1711. 4.) Vide etiam ſi placet Godfridum Vockerotum de ſocietatibus literariis antediluvianis p. 14. Cæterum Angelus Roccha in commentario (prope dixerim futili quanquam rarenter obvio) de Bibliotheca Vaticana p. 79. 82. 88. 295. Theſeus Ambroſius in appendice introductionis ad Varias linguas, Au-

us Pantheus, Jacobus Bonaventura He-
ius, Claudius Duretus, aliique qui hæc velut
s fide merces lectoribus ſuis venditant,
eos deridere an ridendos ſe ipſos illis pro-
voluerint, ambiguum videri poſſit. Idem
s de commento Salicæi Epiſcopi Toletani,
tteras Runicas Adamo traditas ſomniavit,
latus à F. Ludovico S. Franciſci Luſitano in
Canonum & arcanorum linguæ ſanctæ,
& capite primo. Romæ 1586. Attamen li-
m inventum deberi Adamo, jam ante S. Au-
i ætatem creditum, quanquam idem lib. 2.
69. in Exodum confeſſus eſt ſe hoc, unde
ri poſſit, ignorare. Itaque in dubium vo-
Owenus in Theologumenis p. 282. ſeq.
t illud tamen poſtea multis, è quibus Svidas
amo agens, τὦτυ, inquit, τέχναι καὶ γράμ-
Gobelinus in Coſmodromio: *apparet à homine literarum exordium manaſſe.* Frecul-
Liquido claret ab ipſo exordium literarum primo cæpiſſe, qui adhuc ſupererat quando liberi ac nepo- i in ſtudio ſapientiæ fervebant. Vide Tho.
i Cœlum Orientis p. 6. ſeq. Joachimum Jo-
m Maderum de Bibliothecis antediluvia-
Hermannum Hugonem de prima ſcriben-
gine cap. 3. ſed & Jo. Henrici Urſini Exerci-
em 3. de Moſaicæ ſcripturæ antiquitate.

Adami Commentarius de Nominibus Animantium.

Damum nomina animantibus impoſuiſſe ommuniter fere docent interpretes Judæi & Chri-

Chriſtiani ad Gen. II. 19. ſeq. & cum his Petavius T. 3. dogm. Theol. p. 136. ſeq. edit. Pariſ. Heideggerus Hiſt. Patriarch. p. 148. & Bochartus T. 1. Hierozoici lib. 1. cap. 9. aliique infiniti. Etiam plantis datas ab Adamo appellationes, quibus nominarentur, ſcripſit Morerius in Lexico Hiſtorico. Quid quod קריאת שמות. לכל הדברים *denominationem omninum entium* atque ipſius *Jehovah* ad Adamum refert R. Abraham in Zeror Hammor, cujus verba ſi placet vide apud Rivinum *τὸν μακαρίτην* in erudita diſſ. de ſerpente ſeductore p. 56. ſeq. Nuper tamen Vir acutiſſimus Hermannus ab Hardt univerſum hoc vocavit in dubium, Epiſtola ad Paulum Martinum Noltenium Helmſtadii 1705. 8. edita, & cum Abarbanele ſentit Moyſen nihil eo loco dicere de animantibus ab Adamo nomine donatis, ſed tantum voluiſſe docere quod Adamus conſiderata quorumcunque animantium natura, nullum offenderit aptum ad vitæ & conjugii conſuetudinem, ut adeo Adami exemplo Judæi monerentur cavere ſibi ab Ethnicorum turpitudine, qui brutis beſtiis quandoque fœde ſunt abuſi. Fateor non deſtitui ingenio quæ à Viro præſtantiſſimo diſputantur & communi ſententiæ objiciuntur, ſed ab tota antiquitate cui ratio & verba Moyſis aperte videntur favere, ideo neutiquam receſſerim. At Iſ. Peyrerium explodendum eſſe cenſeo, qui Commentarium de nominibus omnium animalium ab Adamo etiam litteris conſignatum eſſe ſuſpicatur lib. 3. de præadamitis c. 7. p. 158. *Conjicio*, inquit, *Adamum quo tempore naturam animantium & volatilium omnium concipiebat, eo-*

dem momento ſcriptis illam mandaviſſe, nec non in commentaria redegiſſe nomenclaturas omnium. Quomodo enim fieri potuiſſet, ut omne quod vocaſſet Adamus, ipſum fuiſſet nomen ejus tempore Moyſis, niſi Adamus eodem momento quo ſuis nominibus vocabat animantia & volatilia omnia, dictionaria illorum nominum compoſuiſſet ad uſum poſteritatis, & ne exciderent memoria Adami ipſius multorum animantium & volatilium nomina, quæ nunquam forte deinceps viſurus erat. Non enim omnis fert omnia tellus. Ex hujusmodi Adami Commentariis non modo Mercurius Triſmegiſtus ſcientiæ naturalis arcana hauſit, ſed mire etiam profecit Thomas Aquinas ſcripturus librum de ente & eſſentia, ſi credimus Thomæ de Torquemada apud Kircherum, id omne exſibilantem p. 5. Obeliſci Pamphilii. Vide interim ſi lubet quæ Doctiſſimo Hardtio oppoſuit Rev. D. Jo. Fechtius in præfatione ad Commentarium Auguſti Varenii τȣ̃ μακαρίτȣ ad Eſaiam, & Cl. Michael Lilienthal in diſſ. de vocatis ab Adamo animantibus, Roſtoch, 1710.

III. *Adamus edoctus ab Angelis.*

PRæceptorem Adami Cabbaliſtæ nominant Angelum *Razielem*, ut Semi Jophielem, Abrahami Zedekielem, Iſaaci Raphaëlem, Jacobi Pelielem, Joſephi Gabrielem, Moyſis Metatron, Eliæ Malushielem. Hic Raziel Adamum lapſum ſolatus fuiſſe dicitur his verbis: *Ne ſupra modum conficiaris gemitu & moleſtia, quod te duce genus humanum in ſummam corruit perditionem, quoniam originale peccatum hoc expiabitur. Nam ex tua propagatione naſce-*

naſcetur homo juſtus & pacificus, vir Heros, cujus nomen continebit in miſerationibus etiam has quatuor literas יהוה *Et ille per rectam fidem & placidam oblationem mittet manum ſuam & ſumet de ligno vitæ, & ejus ligni fructus erit omnium ſperantium ſalus.* Joh. Reuchlinus 2. de Cabbala p. 627. Lambecius prodromo p. 49. Etiam Judæis & Arabibus memoratur quidam Adami præceptor *Somboſcer* nomine ſive *Jambuſchar*, qui ater an albus fuerit ipſi dixerint, non ego. Nam & ſerpenti γνῶσιν in acceptis retuliſſe Adamum, præ ſe ferebant Gnoſtici teſte Epiphanio hæreſi 37. & ſerpentem illum à Sammaële agitatum edoctumque legas in Pirke ſive capitibus R. Elieſeris. Omitto inſanas nugas de Adami concubitu cum Dæmone fœmina, *Lilit*, & Evæ cum Dæmone maſculo, *Haretho*, de quibus Steph. le Moyne notis ad Varia ſacra p. 457. Jo. Morinus Exerc. Bibl. p. 339. Bochartus Hierozoici part. 2. lib. 6. c. 9.

IV. *Adamus Apoſtolus Lunæ. Ejus de cultura terræ Libri.*

MAimonides in more Nevochim III. 29. p. 442. *Zabii exiſtimarunt* Adamum primum *fuiſſe virum ex viro & fœmina ſicut reliqui homines progenitum. Sed tamen magnis laudibus ipſum evexerunt: dixerunt illum fuiſſe* Apoſtolum lunæ, *vocaſſe homines ad cultum lunæ, & libros compoſuiſſe de cultura terræ.* Athanaſius Kircherus in Oedipo Ægyptiaco T. 1. p. 166. hoc ita accipit, ac ſi e mente Zabiorum in luna genitus eſſet Adamus, atque è luna de-

delatus eſſet in terram. Sed Apoſtolus lunæ nihil aliud denotat quam qui lunæ cultum docet. Conſer Matthæi Hale librum de origine univerſi p. 879. editionis Germanicæ quæ in octavo ordine folium complicat.

V. Adamus, Propheta.

CLemens Alex. 1. Strom. p. 335.

Παρὰ ἑβραίοις δὲ οἱ προφῆται δυνάμει Θεοῦ καὶ ἐπιπνοίᾳ. Πρὸ μὲν τοῦ νόμου, Ἀδὰμ, ἐπίτε τῆς γυναικὸς ἐπίτε τῆς ζώων ὀνομασίας προθεσπίσας.

Apud Hebræos autem Dei virtute & inſpiratione Prophetæ extitere, ante Legem quidem Adamus, de muliere & in animantium denominatione futura ſignificans.

Adamum haud obſcure Prophetam appellat Juſtinus Martyr Apologia 1. p. 73. quicquid contra Joh. Marcianæum diſputet Paulus Pezronius vir ingenioſiſſimus. Vide Joh. Erneſtii Grabii notas ad Juſtinum, in quibus notat inter alia quod pſeudo Clemens quoque 1. recognit. §. 47. Petrum inducit affirmantem *quod certum ſit Adamum Prophetam fuiſſe.* His adde Origenem homil. 2. in Canticum, & Svidam in Ἀδάμ qui præter omnium diſciplinarum inventionem Prophetias etiam illi tribuit. Epiphanius de Adamo T. 1. p. 6. προφήτης γὰρ ἦν. Mohammedanis quoque Propheta Adamus: vide Hadrianum Relandum V. C. p. 34. de relig. Mohammedica, & p. 141. Hottingerum Hiſt. Or. p. 15. Herbelotum Bibl. Oriental. in Ada-

Adamo. Atque Regem, Sacerdotem & Prophetam Adamum fuiſſe, diſputat Simon Patrick Epiſcopus nuper Elienſis in Geneſin p. 39. Poſt lapſum tamen tributæ Adamo fatidicæ facultatis ſpecimina in ſacris litteris vix ulla comparent, hiſtoriâ ipſius à Moyſe in breviſſimam ſummam redactâ, ut probe obſervat Nic. Gurtlerus in Theologia Prophetica p. 55.

VI. Adamus Prometheus, Repertor omnium Diſciplinarum & Artium, Aſtrologiæ & aliarum Scientiarum peritus.

Suidas in Ἀδάμ.

οὗτος δικαίως ἂν πρῶτος καλοῖτο σοφὸς, ὡς πρωτόκτιστον ἄγαλμα καὶ εἰκὼν οὖσα Θεόγραφος. ὡς τῶν χαρίτων ὅλων ὑπάρχων ἀνάπλεως, καὶ πάντα καθαρὰ καὶ ἀκίβδηλα περιφέρων, τὰ τῆς ψυχῆς τε καὶ σώματος αἰσθητήρια. Μαρμαρυγαὶ γάρ τινες ὡς εἰπεῖν ἐκ τῆς ἐκείνου ψυχῆς ἀναστράπτουσαι, καὶ θείων ἐννοιῶν τε καὶ ἐνεργειῶν πλήθουσαι κατὰ πᾶσαν εἰσέτρεχον φύσιν εὐστόχως καὶ ἀναμαρτήτως τὸ οἰκεῖον ἑ-

Hic jure primus ſapiens appellari poteſt, ut primo conditum ſimulacrum & imago divinitus picta: ut omnium gratiarum plenus & omnes animi corporiſque ſenſus puros & incorruptos circumferens. Radii enim quidam (ut ita loquar) ex illius animo effulgentes, & divinarum cogitationum & actionum pleni per omnem naturam penetrabant, ſagaciter & ſine errore propriam cujuſque præſtantiam aſſequentes. —— Hic eſt, qui probavit omnia, &

κάστης πλεονέκτημα φθάνουσαι. —— οὗτος τοίνυν ἐστὶν ὁ δοκιμάσας ἅπαντα, καὶ πᾶσιν κανόνας καὶ στάθμας ἀκριβεῖς καὶ ὅρους ἀναντιῤῥήτους ἐναρμοσάμενος. Τούτου τέχναι καὶ γράμματα. Τούτου ἐπιστῆμαι λογικαί τε καὶ ἄλογοι. Τούτου προφητεῖαι, ἱερουργίαι καὶ καθαρμοὶ καὶ νόμοι γραπτοί τε καὶ ἄγραφοι. Τούτου πάντα εὑρήματα, καὶ διδάγματα, καὶ ὅσα κατὰ τὸν βίον ἀναγκαῖαι χρεῖαί τε καὶ δίαιται.

omnibus regulas & amuſſes exquiſitas & limites minime dubios aſſignavit. Hujus inventa ſunt artes & literæ. Hujus ſunt ſcientiæ tam liberales quàm illiberales. Hujus ſunt Probetiæ, ſacrificia, luſtrationes, & leges tam ſcriptæ quàm nullis ſcriptis mandata. Hujus ſunt omnia inventa & diſciplina, & quicquid ad vitam degendam eſt utile & neceſſarium.

Hugo Victorinus lib. 1. de Sacramentis Par. VI. 13. *Rerum omnium viſibilium quæ cum homine & propter hominem facta ſunt perfectam cognitionem primum hominem accepiſſe, nulli dubium eſſe debet.* Hinc Joach. Johanni Madero in diatriba de Bibliothecis Antediluvianis Adamus eſt ille gentium decantatus ſcriptis Prometheus de quo Æſchylus:

> Πᾶσαι τέχναι βροτοῖσιν ἐκ προμηθέως.
> *Quantum eſt hominibus artis, à Prometheo eſt.*

Speciatim Aſtrologiam edoctum ab Adamo Sethum ſcripſit Gelaldinus in verbis infra adducendis. R. Theodalias Aben Jechin in Catena traditionis, apud Sgambatum p. 109. *Nulli dubium eſt, quin Adamus cum fuerit Dei O. M. opus, eſſe debuerit*

rit omni ex parte perfectus, & ſcientia omni tum naturali tum divina inſtructus, quæ ſcientia continetur in lege Moyſis Magiſtri noſtri, quam creatam ante mundum dixere Sapientes. Quare poſſumus dicere eum fuiſſe in eodem gradu Prophetiæ cum Moyſe Magiſtro noſtro. Alii & Moyſen & Salomonem & quicquid unquam ſapientiſſimorum hominum fuit & Angelos ipſos ſapientiæ magnitudine vel æquatos vel ſuperatos ab Adamo non dubitarunt, ut Judæorum teſtimoniis allatis docet B. Tilemannus Andreas Rivinus in ſerpente ſeductore p. 49. ſeq. ad 60. usque.

Confer quæ de multifaria ſcientia Adami Pererius p. 166. in Geneſin, Merſennus p. 1202. ſeq. Kircherus T. 2. Oedipi p. 48. Hackſpanius ad Nizachon p. 492. ſeq. Boulduc de Eccleſia DEI ante legem p. 26. Salianus T. 1. Annal. p. 107. & Theophilus Galeus in Philoſophia univerſali p. 8. ſeq. Jo. Oweni Theologumena p. 15. ſeq. Fraſſenius disquiſit. Bibl. p. 138. Rivetus Exerc. 22. in Geneſin aliique. E veteribus Joannes Caſſianus lib. VIII. Collat. 21.

Contra Joſephus Gorionides, indignante Abarbanele, & Moſes Maimonides Adamum antequam de fructu arboris vetitæ comediſſet, ſtupidum hebetemque fuiſſe affirmant. Atque ἀπλούστατον ſive *ſimpliciſſimum* rude & infantile ei ingenium tribuit Theophilus Antiochenus lib. 2. & Cæſarius quæſt. 61. ne dicam de Pelagianis atque Socini ſchola & Arminii, idem propugnante.

VIII. *Adami mira Poteſtas in omnes res creatas, ac facultas miracula patrandi.*

Guil. Poſtellus cap. 4. de Originibus p. 15. *Eſt vero cogitandum, quod primus homo in majori perfectione ſanctitatis fuerit quam univerſi ſancti ſimul, ita ut ad voluntatem ejus tota Elementorum Natura concuteretur, digitorum vero attactu omnia etiam in adamante inſculpi poſſent. Nam quæ vis miraculorum viſa poſtea eſt tam in CHRISTO quàm in ejus membris in utriusque Teſtamenti tempore, illam ipſi Adam, ab initio DEUS conceſſerat.* Etiam corpus Adami ſplendidum & lucidum fuiſſe conjiciunt Hallenſes Tom. VIII. Obſ. ſelect. 6. quam in ſententiam Moſes bar Cepha Adamum in colliculo quodam nomina animantibus imponentem ſcripſit auguſta fuiſſe amictum majeſtate & ſplendore, quem habitu præ ſe ferebat, Solis radios ſuperantem.

IX. *Liber Generationum Adam.*

Geneſ. V. 1. αὕτη ἡ βίβλος γενέσεως Ἀδάμ. Hoc quidam ſic acceperunt, ac ſi Moyſes libellum Adami ſuo operi inſeruiſſet, vel partem ſaltim libri hoc titulo ab Adamo ſcripti laudaſſet. Vide Kircherum in limine Obeliſci Pamphilii & in Arca Noæ p. 204. Julium Bartoloccium T. 1. Bibl. Rabbinicæ p. 80. Rich. Simonis Bibl. Criticam T. 1. p. 173. ſeq. Sic à Manichæis olim confícta *Genealogia Adami* ſive *liber de filiis & filiabus Adæ*, ut ex Auguſtino contra Fauſtum notavit Sixtus

tus Senenſis, licet locus ille Auguſtini me fugit. In Gelaſii decreto inter Apocrypha rejicitur *liber qui appellatur de filiabus Adæ vel Geneſeos.*

Rabbinis vero tam ridiculi in mentem venit commenti, ut fingerent Deum in hoc libro generationum Adamo oſtendiſſe *omnes ſapientes cujusvis ætatis, & omnes ſcribas & explanatores, & viciſſim omnes cujusvis ætatis impios, numerum annorum eorum, & veſtigia paſſuum eorum.* Loca è libro Jalkut & aliis produxit Scipio Sgambatus in Archivis V. T. p. 105. Huc ſpectat quoque illud R. Eliezeris laudatum eidem Sgambato p. 112. *Anni & menſes, dies & noctes horæ & minutæ, converſiones, revolutiones & intercalationes erant apud Deum O. M. ipſeque anni temporumque rationes diſponebat. Poſtea placuit hæc Adamo tradere in Paradiſo. Hinc dictum eſt:* Hic liber generationum Adam. *Id eſt liber generationis omnium liberorum Adami. Adam tradidit Henocho.* In Zohar notatur vocabulum Sepher hoc Geneſeos loco poni pro juſto opere ſive libro, Deum enim ad Adamum in Edene conſtitutum miniſterio Angeli Razielis ſublimium & ſanctorum arcanorum præſidis miſiſſe librum plenum rebus ſanctiſſimis pulcherrimisque, & ſeptuaginta duo genera ſapientiæ perſequentem diſſertationibus ſexcentis & ſeptuaginta, maxima myſteria complectentibus.

X. Apocalypſes Adami.

EPiphanius in hæreſi Gnoſticorum XXXI. 8. Ἀποκαλύψεις δὲ τοῦ Ἀδὰμ ἄλλας λέγουσιν. Ex his repetitum videtur fragmentum quod aſfert

fert idem Epiphanius eadem hæreſi c. 5. διὸ καὶ ἐν ἀποκρύφοις ἀναγινώσκοντες, ὅτι εἶδον δένδρον φέρον δώδεκα καρποὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ, καὶ εἶπέ μοι, τοῦτό ἐστι τὸ ξύλον τῆς ζωῆς, ὃ αὐτοὶ ἀλληγοροῦσιν εἰς τὴν κατὰ μῆνα γινομένην γυναικείαν ῥύσιν. *Propterea in Apocryphis legunt:* Vidi arborem duodecim fructus quotannis ferentem, & dixit mihi: hoc eſt lignum vitæ. *Idipſum de menſtruis mulierum profluviis interpretantur.* Tertullianus c. IX. de anima; *Cecidit Ecſtaſis ſuper illum* (Adamum Gen. IV.) *Spiritûs ſancti vis operatrix Prophetiæ.* Auguſtinus IX. 19. de Geneſi ad literam: *Illa Ecſtaſis quam Deus immiſit in Adamum ut ſoporatus obdormiret, rectè intelligitur ad hoc immiſſa ut ipſius mens particeps fieret tanquam Angelicæ curiæ, & intrans in ſanctuarium Dei intelligeret noviſſima.* Confer quæ mox num XII. de Adami pœnitentia, atque infra de Evangelio Evæ, & inter Moyſis ſcripta de λεπτῇ Geneſi.

XI. ὁ λεγόμενος βίος Ἀδάμ.

Adami Vita.

EX hoc Georgius Syncellus p. 5. Chronici refert dierum numerum quibus nomen animalia ſortita ſunt, vel quo Eva formata vel Adamus in paradiſum inductus, vel de vitando ligni eſu præceptum ei impoſitum à DEO, vel quo Eva in paradiſum ingreſſa renovatum eſt, cunctaque transgreſſionis ſeries, nec non quæ transgreſſionem ſunt ſecuta.

Τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῆς ἑβδομάδος, ἥτις ἦν τρί-

Die hebdomados primo, qui à conditu Adami tertius

τῇ μὲν ἡμέρᾳ τῆς πλάσεως τοῦ Ἀδὰμ, ἐγδόῃ δὲ τοῦ πρώτου μηνὸς Νισὰν, πρώτῃ δὲ τοῦ Ἀπριλλίου μηνὸς, καὶ ἕκτῃ τοῦ παρ' Αἰγυπτίοις Φαρμουθὶ, ὠνόμασεν Ἀδὰμ τὰ ἄγρια θηρία θείῳ τινὶ χαρίσματι. τῇ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ τῆς δευτέρας ἑβδομάδος ὠνόμασεν τὰ κτήνη. τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ τῆς δευτέρας ἑβδομάδος ὠνόμασεν τὰ πετεινά. τῇ τετάρτῃ ἡμέρᾳ τῆς δευτέρας ἑβδομάδος ὠνόμασεν τὰ ἑρπετά. τῇ πέμπτῃ ἡμέρᾳ τῆς δευτέρας ἑβδομάδος ὠνόμασεν τὰ νηκτά. τῇ ἕκτῃ ἡμέρᾳ τῆς δευτέρας ἑβδομάδος, ἥτις ἦν κατὰ μὲν Ῥωμαίους Ἀπριλλίου ἕκτη, κατὰ δὲ Αἰγυπτίους Φαρμουθὶ ἑνδεκάτη, λαβὼν ὁ Θεὸς μέρος τι τῆς πλευρᾶς τοῦ Ἀδὰμ ἔπλασεν τὴν γυναῖκα. τῇ τεσσαρακοστῇ ἕκτῃ ἡμέρᾳ τῆς κοσμοποιΐας, τετάρτῃ ἡμέρᾳ τῆς ἑβδόμης ἑβδομάδος, Παχὼν τεσσαρεσκαιδεκάτῃ, Μαΐου ἐννάτῃ, ἡλίου ὄντος

extitit, Niſan, inquam, menſis primi octavo, Aprilis primo, ac Pharmuthi Ægyptiorum ſexto, cunctis animantibus divino nutu nomina impoſuit Adamus. Secunda bebdomados luce altera jumentis; tertia bebdomados ejusdem volucribus appellationem indidit, quarta qui reptilia, quinta qui natatilia, vocarentur, protulit. Sextò ejusdem bebdomados ſecunda die, qui Romanis Aprilis ſextus, Æpyptiis Pharmuthi undecimus, aſſumpta coſtæ Adami particula, mulierem ex ea formavit Deus. Quadrageſimo ſexto mundi creati die, ſeptimæ bebdomados quarto, Pachon quarto decimo, Maji nono,

Ταυ-

Ταύρῳ, καὶ σελήνης σκορπίῳ κατὰ διάμετρον, ἐν τῇ τῶν Πλῃϊάδων ἐπιτολῇ, εἰσήγαγεν ὁ Θεὸς τὸν Ἀδὰμ ἐν τῷ παραδείσῳ, κατὰ τὴν τεσσαρακοστὴν ἡμέραν τῆς πλάσεως αὐτοῦ. τῇ πεντηκοστῇ ἡμέρᾳ τῆς κοσμοποιΐας, τεσσαρακοστῇ δὲ τῆς πλάσεως τοῦ Ἀδὰμ, ἡμέρᾳ κυριακῇ, Παχὼν ὀκτωκαιδεκάτῃ, Μαΐου τρισκαιδεκάτῃ, μετὰ τρεῖς ἡμέρας τῆς ἐν τῷ παραδείσῳ αὐτοῦ εἰσόδου, ἡλίου ὄντος Ταύρῳ, καὶ σελήνης αἰγοκέρωτι, ἐνετείλατο ὁ Θεὸς τῷ Ἀδὰμ ἀπέχεσθαι τῆς βρώσεως τοῦ ξύλου τῆς γνώσεως. Τῇ ἐννενηκοστῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ τῆς κτίσεως, τῇ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης ἑβδομάδος, κατὰ τὴν θερινὴν τροπὴν, ἡλίου ὄντος καὶ σελήνης καρκίνῳ, τῇ εἰκοστῇ πέμπτῃ τοῦ Ἰουνίου μηνὸς, ἐπιφὶ πρώτῃ, εἰσήχθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ ἡ τοῦ Ἀδὰμ βοηθὸς Εὔα, ἐν τῇ ὀγδοηκοστῇ ἡμέρᾳ τῆς πλάσεως αὐτῆς.

ſole Taurum, luna Scorpionem ex oppoſito ſubeunte, in ipſo Pleiadum exortu, quadrageſima creationis ejus luce Deus Adamum in paradiſum induxit. Ab orbe creatõ die quinquageſimo, ab Adami conditu quadrageſimo quarto, die Dominico, Pachon octavo decimo, Maji tertio decimo, tertia ingreſſus ejus in Paradiſum luce, ſole Taurum, luna Capricornum ſubintrante, præcepit Adamo Deus, ut à ſcientiæ ligno ſibi temperaret. Nonageſimo tertio creationis die, ſecundâ quarta decima hebdomados luae, circa ſolſtitium æſtivum, ſole cum luna ſub Cancro poſitis, Iunii menſis viceſimo quinto, Epiphi primo, adjutrix Adami Eva octogeſimo ſuæ creationis die in paradiſum à Deo introducta fuit. Ille acce-

ἣν ὁ Ἀδὰμ λαβὼν ὠνόμασεν Εὔαν, ὃ ἑρμηνεύεται, ζωή. διὰ τοῦτο προσέταξεν ὁ Θεὸς διὰ Μωϋσέως ἐν τῷ Λευιτικῷ, ἤτοι διὰ τὰς μετὰ τὴν πλάσιν τοῦ χωρισμοῦ αὐτῶν ἡμέρας ἐκτὸς τοῦ παραδείσου, ἐπὶ μὲν ἀῤῥενογονίας ἀκάθαρτον αὐτὴν εἶναι ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας. ἐπὶ δὲ θηλυτοκίας ἕως ἡμερῶν π΄. ἐπειδὴ καὶ Ἀδὰμ τῇ μ΄. ἡμέρᾳ τῆς πλάσεως αὐτοῦ εἰσήχθη ἐν τῷ παραδείσῳ, οὗ χάριν καὶ τὰ γενόμενα τῇ τεσσαρακοστῇ ἡμέρᾳ εἰσφέρουσιν ἐν τῷ ἱερῷ κατὰ τὸν νόμον, ἐπὶ δὲ θήλεως ἀκάθαρτον εἶναι αὐτὴν ἐπὶ ἡμέρας ὀγδοήκοντα, διά τε τὴν ἐν τῷ παραδείσῳ αὐτῆς εἴσοδον τῇ ὀγδοηκοστῇ ἡμέρᾳ, καὶ διὰ τὸ ἀκάθαρτον τοῦ θήλεως πρὸς τὸ ἄρσεν. ἀφαιδρῶς * γὰρ πάλιν οὖσα οὐκ εἰσέρχεται ἕως ἑπτὰ ἡμέρας ἐν τῷ ἱερῷ, κατὰ τὸν θεῖον νόμον. Ταῦτα ἐκ τοῦ βίου λεγομένου Ἀ-

δὰμ

* ἄφεδρος.

*ptam vocavit Evam, cujus nominis expoſitio eſt Vita: Ac propterea per Moyſen in Levitico † mandavit Deus, hoc eſt propter dierum ſpatium, quo recens creati à ſe invicem à paradiſo ſejuncti fuerunt; mulierem, in maſculi partu quadraginta dies, in fœmina ad octoginta uſque immundam cenſeri: eam certe ob cauſam quod Adamus quadrageſimo ſuæ creationis die fuerit illatus in paradiſum, cujus gratia natos quoque pueros quadrageſimo die juxta legis ſancita in templum inducunt: in fæmellæ vero partu ad octogeſimum uſque mulier immunda perſeverat, cum ut in paradiſum octogeſimo die ingreſſa, tum ut ejus ad virum comparatione longe impurior reperta: unde & menſtruo fluxu fœdatam in templum, nonniſi diebus ſeptem exactis, pedem inferre** lex divina permittit. Pauca hæc ex li-*

† Levit, XII. ** Levit. XV, 19.

Ταύρῳ, καὶ σελήνης σκορπίῳ κατὰ διάμετρον, ἐν τῇ τῶν Πληϊάδων ἐπιτολῇ, εἰσήγαγεν ὁ Θεὸς τὸν Ἀδὰμ ἐν τῷ παραδείσῳ, κατὰ τὴν τεσσαρακοστὴν ἡμέραν τῆς πλάσεως αὐτοῦ. τῇ πεντηκοστῇ ἡμέρᾳ τῆς κοσμοποιΐας, τεσσαρακοστῇ δὲ τῆς πλάσεως τοῦ Ἀδὰμ, ἡμέρᾳ κυριακῇ, Παχὼν ὀκτωκαιδεκάτῃ, Μαΐου τρισκαιδεκάτῃ, μετὰ τρεῖς ἡμέρας τῆς ἐν τῷ παραδείσῳ αὐτοῦ εἰσόδου, ἡλίου ὄντος Ταύρῳ, καὶ σελήνης αἰγοκέρωτι, ἐνετείλατο ὁ Θεὸς τῷ Ἀδὰμ ἀπέχεσθαι τῆς βρώσεως τοῦ ξύλου τῆς γνώσεως. Τῇ ἐννενηκοστῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ τῆς κτίσεως, τῇ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης ἑβδομάδος, κατὰ τὴν θερινὴν τροπὴν, ἡλίου ὄντος καὶ σελήνης καρκίνῳ, τῇ εἰκοστῇ πέμπτῃ τοῦ Ἰουνίου μηνὸς, ἐπιφὶ πρώτῃ, εἰσήχθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ ἡ τοῦ Ἀδὰμ βοηθὸς Εὔα, ἐν τῇ ὀγδοηκοστῇ ἡμέρᾳ τῆς πλάσεως αὐτῆς.

ſole Taurum, luna Scorpionem ex oppoſito ſubeunte, in ipſo Pleiadum exortu, quadrageſima creationis ejus luce Deus Adamum in paradiſum induxit. Ab orbe creato die quinquageſimo, ab Adami conditu quadrageſimo quarto, die Dominico, Pachon octavo decimo, Maji tertio decimo, tertia ingreſſus ejus in Paradiſum luce, ſole Taurum, luna Capricornum ſubintrante, præcepit Adamo Deus, ut à ſcientiæ ligno ſibi temperaret. Nonageſimo tertio creationis die, ſecunda quarta decima hebdomados luce, circa ſolſtitium æſtivum, ſole cum luna ſub Cancro poſitis, Iunii menſis viceſimo quinto, Epiphi primo, adjutrix Adami Eva octogeſimo ſuæ creationis die in paradiſum à Deo introducta fuit. Ille acce-

ἦν

τῶν ἀναπεμπομένων εὐχῶν τῷ Θεῷ ἀπὸ πάντων κτισμάτων διὰ Οὐριὴλ τοῦ ἐπὶ τῆς μετανοίας Ἀρχαγγέλου.

Ὥρα πρώτη ἡμερινῇ πρώτη εὐχὴ ἐπιτελεῖται ἐν τῷ οὐρανῷ, δευτέρα εὐχὴ ἀγγέλων, τρίτη εὐχὴ πτηνῶν, τετάρτη εὐχὴ κτηνῶν, πέμπτη εὐχὴ θηρίων, ἕκτη ἀγγέλων παράστασις καὶ διάκρισις πάσης κτίσεως. ἑβδόμη ἀγγέλων εἴσοδος πρὸς Θεὸν καὶ ἔξοδος ἀγγέλων, ὀγδόη αἴνεσις καὶ θυσίαι ἀγγέλων, ἐννάτη δέησις καὶ λατρεία ἀνθρώπου, δεκάτη ἐπισκοπαὶ ὑδάτων καὶ δεήσεις οὐρανίων καὶ ἐπιγείων, ἑνδεκάτη ἀνθομολόγησις καὶ ἀγαλλίασις πάντων, δωδεκάτη ἔντευξις ἀνθρώπων εἰς εὐδοκίας.

Τῷ δὲ ἐννακοσιοστῷ τριακοστῷ ἔτει Ἀδὰμ ἐκοιμήθη καθ' αὐτὴν τῆς παραβάσεως ἡμέραν, καὶ εἰς τὴν γῆν ἐξ ἧς ἐλήφθη ἀπῆλθε, καταλείψας ἄῤῥενας υἱοὺς λγʹ, καὶ θυ-

turis divi ac noctis ſingulis horis perferuntur ab Urielo qui Angelorum Princeps ſive Archangelus pœnitentiæ præpoſitus eſt.

Prima diei hora preces peraguntur prima in cælo. Secundâ preces Angelorum, tertia volucrium, quarta jumentorum, quinta beſtiarum, ſexta angeli aſſiſtunt omneſque diſcernuntur creaturæ. Septimâ ad DEum angeli intrant & exeunt. Octavâ laudatio & ſacrificia Angelorum. Nonâ precatio & cultus ab hominibus. Decimâ aquarum inſpectio, preceſque cæleſtium & terreſtrium, Undecimâ mutua confeſſio & exultatio omnium, Duodecimâ interpellatio hominum DEO accepta.

Adamus nongenteſimo trigeſimo anno vitæ functus eſt, eadem quâ olim deliquerat die, & in terram unde fuerat deſumtus reverſus eſt, relictis filiis XXXIII. filiabus XXVII.

δὰμ Φιλομαθίας χάριν ἐν συντόμῳ ἐςοιχειώσαμεν.

bro, cui Adami vita nomen eſt, notitiæ alicujus percipiendæ gratia exaravimus.

XII. Pœnitentia Adami.

GElaſius in decreto: *Liber qui appellatur pœnitentia Adæ, Apocryphus.*

Syncellus p. 10.

Τῷ χ΄ ἔτει μετανοήσας ὁ Ἀδὰμ ἔγνω δι' ἀποκαλύψεως τὰ περὶ τῶν ἐγρηγόρων καὶ τοῦ κατακλυσμοῦ καὶ τὰ περὶ μετανοίας καὶ τῆς θείας σαρκώσεως καὶ τῶν περὶ καθ' ἑκάστην ὥραν ἡμερινὴν καὶ νυκτερινὴν ἀναπεμπομένων εὐχῶν τῷ Θεῷ ἐξ ὅλων τῶν κτισμάτων διὰ Οὐριὴλ τοῦ ἐπὶ τῆς μετανοίας ἀρχαγγέλου.

Anno ſexcenteſimo Adamus peccati ſui pœnitens futura circa Egregoros, diluvium, pœnitentiam, divinam Incarnationem ac preces ab omnibus creaturis, Archangeli Uriel pœnitentibus præpoſiti miniſterio, per ſingulas diei noctisque horas Deo præſentatas ex revelatione ſibi facta percepit. Confer Salianum ad A. M. 930.

Cedrenus p. 7. Ὅτι Ἀδὰμ τῷ ἑξακοσιοστῷ ἔτει μετανοήσας ἔγνω δι' ἀποκαλύψεως τὰ περὶ τῶν Ἐγρηγόρων καὶ τοῦ κατακλυσμοῦ, καὶ τὰ περὶ μετανοίας καὶ τῆς θείας σαρκώσεως. Καὶ περὶ τῶν καθ' ἑκάστην ὥραν ἡμερι-

Adamus ſexcenteſimo anno cum pœnitentiam egiſſet, patefactione divina de Egregoris & diluvio edoctus eſt, ac de pœnitentia: & de incarnatione DEI, atque de precibus quæ ad DEUM ab univerſis crea-

νὴν

brum qui antea ipſi in horto Eden plenus myſteriis & expreſſis ſignis ſummæ ſapientiæ per Razielem præfectum arcanis ſuperiorum ſanctorum traditus erat e cœlo: Abiiſſe igitur & fleviſſe & conſediſſe in flumine Gihon, donec caput ejus & corpus ſitum contraheret & ſcabiem. Atque tunc à DEO miſſum Razielem qui ſanaret eum & redderet ipſi librum ſuum, ne ſapientia & doctrina privarentur homines. Adamum deinde tradidiſſe Setho, à quo pervenerit ad Enochum, ab Enocho ad Abrahamum, & ſic deinceps ad ſapientiſſimos cujusque generationis. Ad hæc Hermannus Witſius Theologus Reformatæ Eccleſiæ celeberrimus ſic eſt commentatus lib. 1. de Prophetia ante Legem c. 16. §. 3. *Ridicula quidem hæc prima fronte videntur, at continent catecheſin veterum, ac parobolico ſermone ſequentes veritates docent: 1.) Notitiam divinarum rerum in ſtatu integritatis Adamo fuiſſe communicatam partim per φανέρωσιν quoad τὸ γνωστὸν τοῦ Θεοῦ, partim per ἀποκάλυψιν τῶν μυστηρίων. 2.) Notitiam eam magna ex parte amiſſam fuiſſe juſto Dei judicio, quo vindicabat ſanctiſſimæ legis ſuæ transgreſſionem. Hoc notatur libri iſtius ſubductione, quum expelleretur Paradiſo. 3.) Eandem clementer reſtitutam eſſe, poſtquam admiſſus eſſet ad gratiam, additâ doctrina Evangelii. 4.) Ad officium Adami pertinuiſſe, ut poſteros erudiret de DEI cognitione & cultu.*

XIII. Pſalmus XCII. Adamo tributus à Talmudicis in Bava Bathra, ab auctore commentarii Midras Thillim, aliisque Hebræis.

BEreſchit Rabba: *Exivit Cain lætus à Deo. Occurrit*

γατέρας κγ. Οὗτος ἡγεμόνευσε τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων δι' ὅλης αὐτοῦ τῆς ζωῆς. Ἡ δὲ ταφὴ αὐτοῦ κατὰ τὴν τῶν Ἱεροσολύμων γέγονε γῆν, ὡς Ἰώσηπος ἱστορεῖ. —— ——Σὴθ μετὰ Ἀδὰμ ἡγεμόνευσε τῶν ἀνθρώπων.

Præfuit hic generi humano per totam ſuam vitam. Sepultus eſt in terra Hieroſolymitana, ut Ioſephus narrat. —— —— Poſt Adamum Sethus humani generis principatum tenuit.

Arabs auctor MS. apud Kircherum libro & capite primo Obeliſci Pamphilii, narrat Adamum *cogitantem in ripa fluminis ex Paradiſo exeuntis quibus bonis excidiſſet, & quas incurriſſet miſerias, voce, oculis manuque ad DEUM elevatis malorum aliquod remedium petiiſſe, & tertia die poſt Orationem veniſſe Angelum Razielem, ipſique porrexiſſe librum igni albo ſimilem, trahentem ad ſe nigredinem*, per quem librum potuerit intelligere, ſcire & cognoſcere omnia mirabilia quæ facta ſunt, fuerunt aut erunt facienda, item intelligere omnia in cœlis, terris, aquis, abyſſis & ſubabyſſis, cœlos omnes angelosque eorum miniſtros, virtutes & opera eorum, motum Solis, Lunæ, ſtellarum earumque naturas & omnium rerum quibus Mundus regitur: Habere poteſtatem ſuper quatuor partes Mundi & angelos cœlorum, ut mittat eos quo voluerit ut ſervum Dominus, imperare ventis nocentibus, & Dæmonibus: Iuvare, nocere, percutere, ſanare, ſolvere, ligare, interpretari ſomnia, ſonos, tonitrua, fulgura, viſiones, prædicere futura in mundo, quolibet puncto, qualibet hora, die, ſeptimana, menſe, anno, luce, tenebris: de bono & malo, de vita & morte, ut omnia ſciat & intelligat.* Similiter Judæi Cabbaliſtæ narrant Adamo cum peccaſſet ablatum eſſe li-

* i. e. nigris literis exaratum.

In Erubin c. 2. traditur Adamus cum vidit mortem ſibi incubuiſſe, converſus eſſe in jejunio & egiſſe pœnitentiam per annos CXXX.

XIV. Pſalmi Adami & Evæ nominibus conficti.

Ex B. Amadei * Revelationibus.

JO. Euſebius Nierembergius S. I. libro II. de Origine S. Scripturæ c. 13. Lugd. 1641. fol. p. 46. *B. Amadeus raptu quinto duos Pſalmos ſive Cantica ſcripſit ab Adamo compoſita, unum poſtquam vidit creatam Evam, alius pœnitentiale poſt peccatum ab Adamo & Eva dictum, quos oportune hic transſcribam ex Regia Bibliotheca manuſcriptorum S. Laurentii in Scuriali, ubi B. Amadei Apocalypſis ſervatur.*

I. Pſalmus, ſive Canticum Adam in productione Evæ.

OMnia quæ in mundo erant, reſpiciebam, nullum mihi ſimile inveniebam: non eſt certè unquam conſolatio perfectè ſolitario. Hæc nunc eſt os de oſſibus meis, & caro de carne mea. propter hoc relinquet homo patrem & matrem, & erunt duo in carne una. Mas adhærebit uni fœminæ, & fœmina uni viro. Pater filiæ non co-

* De hoc Amadeo Luſitano Franciſcano A. C. 1474. denato, jactatisque ab eo revelationibus vide Latini Latinii Bibliothecam ſacro profanam T. 1. p. 82. b. & Nic. Antonii Bibl. veterem Hiſpanam T. 2. p. 207-208.

copuletur, multò minus filius matri. Me Deus fecit ſtipitem naturæ humanæ, & ſociam dedit mihi: ex nobis duobus omnes generabuntur: ſine patre & matre nemo naſcetur: ſed ut omnis combinatio inveniatur, filius ex matre ſine patre orietur. Ego ex nullo homine prodii, hæc à me originem traxit. Ex duobus omnes alii generabuntur. Unus ex fœmina ſine viro. Magnum eſt hoc ſacramentum, quo Dei cum populo copulationem oſtendit. Tu vocaberis virago, quia de viro tuo te Deus excerpſit: vocaberis & Eva; quia cunctorum viventium mater. Da huic dexteræ tuam dexteram, & oſculum ſanctum labiis meis. Creſcamus, & multiplicemus, populum Dei cultorem producamus. Ipſe ſuos cultores poterat omnes ſimul producere; communicat nobis proprias actiones, quæ per alios facere poteſt raro vel nunquam per ſe ipſum facit, & ipſe non beat individua propter ſpeciem, ſed beat & creat ſpeciem propter individua. Sed antequam jungamur, uxor mea, vacemus contemplationi, & rebus divinis, deinde cum timore Dei noſtri implebimus mandata ejus. Gloria & honor ſit Deo uni, & trino, & omnipotenti & ſempiterno.

II. Pſalmus Protoparentum, culparum remiſſionem implorantium & obtinentium.

ADAM. Adonai Domine Deus meus, ſecundùm magnam miſericordiam tuam miſere-

re

re mei : & quia plurimæ ſunt miſerationes tuæ, dele hanc iniquitatem meam. Oppreſſus ſum tribulatione, maxima tempeſtas pelago demerſit me. Libera me Deus, & erue me de diluvio aquarum multarum. Audite omnes cœli & cœligenæ verba oris mei. Referant Angeli omnia quæ cogito, & loquor, dicant virtutes cœleſtes. Porrigat Deus aures pientiſſimas huic humili deprecationi meæ. Exaudiat orationem meam, & clamor cordis mei ad ipſum perveniat. Tu Deus es lux vera, & præclariſſima, omnia alia ſunt tenebris permixta. Tu es ſol, qui neſcis occaſum, & habitans lucem inacceſſibilem. Tu es terminus & finis omnium. Tu ſatietas unica omnium Beatorum.

EVA. Adonai Domine Deus, ſecundum magnam miſericordiam tuam miſerere mei. Magna enim eſt miſericordia tua, & miſerationes tuæ multæ nimis. Tu ante omnia cœlum immobile creaſti habitaculum ſanctum & excelſum, illudque Angelicis ſpiritibus decoraſti, & ipſe omnia quæ facturus eras, benignè revelaſti. Illi fuerunt aſtra matutina, qui te per multa ſecula laudaverunt. Tu cœlum mobile formaſti, & illud aquas quæ ſuper cœlos ſunt, nominaſti. Eſt namque in ſe omnino uniforme, & motu ſuo alii cœli cientur. Aquæ illæ ſunt ſub cœlo immobili & ſuper omnia quæ moventur. Tu creaſti lucem, pulcherrimum Solem, Lunam cum quinque Planetis & Firmamentum in medio poſuiſti, in quo ſigna & ſtellas, & ſidera potenter collocaſti. Quatuor elementa produxiſti, & cuncta ex illis tuâ ſapientiâ conflaviſti.

ADAM. Adonai Domine Deus, ſecundùm magnam miſericordiam tuam miſerere meï. Draconem enim ſuperbum, & rebellem, brachio tuæ potentiæ diſperſiſti: De ſedibus potentes depoſuiſti, & qui erant humiles ſublimaſti. Eſurientes adimpleſti bonis, & qui ſibi videbantur pleni abjeciſti. Me tandem hominem de limo terræ fabricaſti, tuâque imagine inſigniſti, etſi natum mortalem, & perturbabilem, ne mori, aut perturbari poſſem conceſſiſti: nam & illa à te accipere non repugnabat. Me in locum vitæ, & voluptatis induxiſti, & omnibus bonis decoraſti, ſub pedibus meis omnia ſubjeciſti, & magnum ADONAI nomen oſtendiſti. Evam adjutorium mihi ſimile dediſti, quam de latere meo extraxiſti.

ADAM. Adonai Domine Deus meus, ſecundùm magnam miſericordiam tuam miſerere mei, quia me caput omnium hominum feciſti, tuâque ſapientiâ ſimul cum ſocia imbuiſti, liberum arbitrium conceſſiſti, & in manibus noſtris nos demiſiſti. Præcepta & mandata nobis dediſti. Vitam & mortem ante nos poſuiſti; ut ſi mandata ſervaremus, conſervaremur; non ſervando moreremur. Lucifer invidus vidit, & invidit, pugnavit contra nos, & vicit. Victus ab Angelis hominem ſuperavit, & ſemen ejus in æternum proſtravit. Ego ſum qui peccavi. Ego ille qui coram te iniquitatem feci. Si ego noluiſſem, neque Eva, neque hoſtis me avertere potuiſſet. Cùm in honore eſſem non intellexi, & dignitatem meam amiſi. Comparatus ſum jumentis: equo, & mulo factus ſum ſimilis.

ADAM.

ADAM. Adonai Domine Deus meus, ſecundùm magnam miſericordiam tuam miſerere mei. Tribulationem & dolorem inveni, circumdederunt me gemitus mortis. Morte, & omni miſeriâ ſum oppreſſus; omnibus muneribus expoliatus. Deſcendi ab Hieruſalem in Hiericho; incidi in latrones peſſimos. Ipſi me ſpoliaverunt, & nudum omnimo dimiſerunt, atrociter vulneraverunt, & ſemivivum reliquerunt. Jam nuditatem meam ipſe agnoſco. Malum meum contra me erit ſemper. Scio bonum nunc, Deus, quod amiſi, quod teneo malum benè didici. Verum tamen minus meas defleo miſerias, quàm poſteritatis calamitates. Utinam ſuper me ſolum, & Evam, peccatorum pœna irruiſſet! Tranſibit de progenie in progenies in univerſos liberos noſtros.

EVA. Adonai Domine Deus meus, ſecundum magnam miſericordiam tuam miſerere mei. Magnus Dominus Deus noſter, & magna clementia ejus, & miſericordiæ ejus non eſt numerus. Qui peccato noſtro adhibuit remedium, ut ſi vellemus ſurgere, poſſemus: Filium ſuum omnium glorificatorem, mox ſtatuit noſtrum Redemtorem; ejusque ſanctam Genitricem ſtatuit noſtram mediatricem, ad cujus effigiem ædificavit me Evam cunctorum viventium matrem. Matrem inſtar filiæ fecit: Adam inſtar filii ſui & mei plasmavit, ejus meritis quoque maximis culpas noſtras abolere voluit, ſi & ipſi vellemus, aut ſacramenta ejus ſuſciperemus. Voluntarium ſacrificium acceptabit, cor humile nunquam abhorrebit. Venientibus ad ſe, obviam occurret, eis peccata dimittens, gloriam infundet.

EVA. Adonai Domine Deus meus, ſecundum magnam miſericordiam tuam, miſerere mei. Grandis eſt multitudo dulcedinis tuæ Deus. Beati omnes qui ſperant in te. Poſt tenebras reducis lucem; poſt dolorem gaudium & lætitiam. Retribuis pro centum mille; pro mille autem centum millia: commutas minima in maxima; temporalia in æterna. Beati qui cuſtodiunt mandata tua; ſubjiciunt colla jugo tuo. Habitabunt in excelſo tabernaculo tuo; requieſcent in monte ſancto tuo. In atriis ſuis morabuntur in fulgidis tectis, ſuper aurum, & omnes lapides pretioſos. Beati qui in te Deum trinum, & unum credunt, & vias tuas ſcire volunt. Omnes gloriam Patri, & Filio, & Spiritui ſancto cantemus, & Deum noſtrum magnificemus. Sicut & in principio Angeli canebant, ſic nos cum illis nunc & ſemper, & in ſecula ſeculorum. Amen.

XIV. Sepher Raziel, ſcriptum Cabbaliſtico Magicum.

HUnc librum Adamo ab Angelo Raphaële (vel Raziele potius) traditum fabulantur Judæi, explodunt Cornelius Agrippa c. 45. libri de vanitate ſcientiarum, Georgius Venetus aliique apud Thomam Bangium in Cœlo Orientis p. 120. Verùm Agrippæ verba adſcribenda ſunt: *Sed & libros à Raziele & Raphaële Adami & Tobiæ angelis traditos oſtentant, qui libri tamen acutius inſpicienti ſuorum præceptorum canonem, rituum conſuetudinem, verborum & characterum genus, exſtructionis*

ordinem, inſulſam phraſin, aperte ſeſe produnt non niſi meras nugas ac impoſturas continere, ac poſterioribus temporibus ab omnis antiquæ Magiæ ignaris perditiſſimis perditionum artificibus eſſe confictos ex profanis quibusdam obſervationibus noſtræ religionis permixtis, inſitiſque ignotis multis nominibus & ſignaculis, ut perterreant rudes & ſimplices, & ſtupori ſint inſenſatis, & his qui neſciunt bonas literas. Prodiit liber ille ſæpius, ac noviſſime Amſtelodami in 4. abſolvitur paginis 96. notuſque eſt ſub titulo Sepher Raziel. Titulus integer eſt: ספרת דאדם קדמאה שנתן לו רזיאל המלך: Ex hoc repetiit nonnulla Gaffarellus in inauditis ſuis quas vocat curioſitatibus. Jactantur & MSti hujus libri Codices ampliores & conceptioribus atque amplioribus nugis referti.

XV. Sedro le Adam, Liber Adami

apud Sabios, ut ajunt, ſive Sabæos potius Chaldæos Mandaitas & Chriſtianos S. Johannis Baptiſtæ, celebratus.

Lingua ſcriptus ad Chaldaicam accedente, literis licet & multis verbis à vulgari uſu abhorrentibus, & charactere literarum tali fere qui ad eſtrangelam Syrorum ſcripturam ex parte videatur accedere. Specimen characterum illius operis quod ex Oriente allatum à Crucejo (Mr. de la Croix) exſtat Pariſiis in Bibl. Colbertina, & cujus alium Codicem Romæ evolvit Abraham Ecchellenſis, videre licet in collectione variorum itinerum Clariſſimi Thevenoti Pariſ. 1666. fol. Tomo 1. *Commencement d'un livre des Chaldeens de Baſſora, autrement appellez les Chreſtiens de S. Jean:*

Iean, ecrit en caracteres tres anciens non encore veus en Europe, avec l'Alphabet de ces meſmes caracteres. Illos Chriſtianos S. Johannis aliqui putant commune aliquid habere cum antiquis Sabiis: ſed Sabii illi veteres fuere idololatræ & cultores *ſaba; ſive* excercitus cœleſtis, igitur in ſacris ſuis & religione certe ab illis longe in diverſa abeunt, ut recte animadverſum Richardo Simoni in Bibl. Critica T. I. cap. 12. p. 171. Sed Sabæos pro Sabiis recte hîc intellexeris. Confer de hoc libro Herbeloti Bibl. Orientalem p. 726. Abr. Ecchellenſem in præfat. Concilii Nicæni Arab. & ad Catalogum librorum Orientalium Hebed Jeſu, & de origine nominis Papæ in Eutychio vindicato p. 328. Agathangelus à S. Tereſia Epiſtola ad Robertum Huntingtonum data Baſſoræ 28. Nov. 1681. p. 84. *Sabai tres principales habent libros, qui apud ipſos æquali ſunt in veneratione. Primum nominant* Sahaf Adam, *quem dicunt Propatorem noſtrum Adamum à DEO immediate recepiſſe. Secundum* Sahaf Hieahie ben Zacharia, *quem quidem dixerunt eſſe venerabilem præcurſorem Domini* S. Joannem Baptiſtam, *& iſtum etiam dicunt Hieahie à DEO recepiſſe: & tertium* Divan, *qui alios multum excedit in magnitudine, ſed pari æſtimatione habetur. Iſti Sabai neſcio qua Zelotypia excitati nullo modo permittunt iſtos libros in aliorum manus exire, & quamvis iſta natio multa avaritia laboret, in hoc tamen difficile corrumpitur. Duos primos nominatos libros reperi, & à quodam paupere neceſſitate oppreſſo eos emi, pretium fuit circa primum 25. ſcuta, & circa ſecundum 9. ſcuta.* Thomas Smithus in ejusdem Huntingtoni Vita p. XXI. *D. Huntingtoni votis importunisque precibus obſe-*

cun-

candidavit bonus iſte Carmelita (Agathangelus) & *poſtea defunctus A. 1683. tres libros in Angliam benevole admodum & provide transmiſit, quorum duos* (imo unum tantum) *Mendai olim* Adamo *Protoplaſtæ à DEO traditos, tertium vero Angelis trecentis triginta annorum millibus ante Adamum conditum cœlitus delatos, communi Gentis errore fabulantur. Hi vero libri inſpicientibus magis ſtupori quàm uſui ſunt, eruntque, nondum reperto Interprete, qui adhuc deſideratur, & deſiderabitur, donec ſtudia hæc jejuna & inutilia, quæ eſt iniquiſſima multorum cenſura, Principum, Magnatum, & Epiſcoporum munificentia priſtinum, à quo ignavorum indoctorumque hominum culpa excidere, decus recuperabunt.*

XVI. Adami Columnæ.

GOtfridus Viterbienſis in pantheo ſive Chronico:

Fertur Adam longas laterum formaſſe figuras
In quibus & rerum ſtatuit deſcribere ſummas
A quibus accipimus ſi qua vetuſtâ damus.

Sed de his rectius infra in Setho.

XVII. Liber Jetzira.

HUnc Cabbaliſticum librum ad Adamum referri à Judæis quibusdam, multi è Chriſtianis tradunt ut Maſius, Waltonus, Heideggerus, Bangius aliique. Sed plerique omnes Hebræi, non minus licet falſo, eundem tribuerunt Abrahamo Patriarchæ, ut infra dicam. Confer

Rich.

ſtorias mundi totius exhibebat. Et repræſentavit Deus excelſus in hiſce generationes hominum ſingulas, & figuras eorum & directiones eorum cum Regibus eorum, cum omnibus & ſingulis quæ in terra gererentur, usque ad cibos & potiones. Deinde cum Adam vidiſſet in hiſce ea quæ filiis ſuis debebant accidere, flevit fletu magno. Tunc præcepit ei Deus ut ſcriberet illa calamo, & accepit pelles ex pecoribus & præparavit illas usque dum fierent albæ, & ſcripſit in eis XXIX. literis.

XX. *De Alchymia ſive Chryſopœia liber, alius item de Divinitate.*

ETiam ſub Adami nomine jactatur Liber de Chymia, atque auro conficiendo à vanis hujus artis venditatoribus. Martinus Delrio diſquiſitt. Magic. lib. 1. c. 5. quæſt. 1. pag. 70. *Chryſopœiæ originem quidam nobis valde faciunt antiquam, qui præclaro Adami titulo libellum quendam inſignem obtrudunt, ut & alii Moyſis & Mariæ ſororis ejus & Salomonis, & Hermetis Triſmegiſti & Ariſtotelis, & Pythagoreorum quorundam libros venditant, hæc enim omnia pro impoſturis habenda duxerim & otioſorum hominum ſomniis. Quid? an quia ab Adamo prima ſcientiarum principia, idcirco & de hac ille arte ſcripſit, quem de nulla conſtat ſcripſiſſe? An quia Moyſes in omni Ægyptiorum ſapientia excellens, idcirco & ipſe & ſoror ejus (miror Aaronem non additum & Beſeleel) animum ad alchymiam excolendam adjecere? An quia Cabbaliſtæ nugantur Chamum in Arca Noacho Patri ſuo libros de magia naturali furatum, quos Miſraimo filio ſuo donaverit, idcirco inter illos*

etiam

etiam Chymici libri fuere? Sed Chamum ſcimus non Philoſophiæ naturalis, verùm Magiæ Dæmoniacæ fuiſſe propagatorem. Antonius Vandalen diſſ. de Hiſtoria Ariſteæ p. 56. ubi de libris Apocryphis quos per Esdram reſtitutos legas 4. Esdræ XIV. 44. *Nec dubitandum eſt*, ſcilicet, *quin inter illos fuerint libri Adami, quem quidam cinifloñes primum Chymicum ponunt, ac Chymiæ Magiſtrum: ſicut Georgius Hornius* * *primum philoſophiæ, atque alius Germanus* † *in tractatu de Academiis Antediluvianis primum Theologiæ profeſſorem, Academias namque ille erexit. Credimus an qui ita amant ipſi ſibi ſomnia fingunt?* Nihil minus tamen eſt quam ſomnium, ſed res veriſſima teſtatiſſimaque, quod Adamus DEI cognitionem & cultum ad poſteros ſuos propagavit, licet haud æque conſtat quod Rabbini tradunt librum ab Adamo ſcriptum eſſe *de Divinitate*, atque omnia ab eodem relata in librum, quæcunque DEUS in horto Eden cum ipſo locutus eſſet, ac quæ præcepta ipſi dediſſet. Sed liberis ſuis notitiam & venerationem Numinis non inſtillaſſe, prorſus incredibile eſt.

XXI. Traditio Adami de duratione Mundi.

MEnaſſeh ben Iſrael in Conciliatore p. 39. *Divini Theologi Cabbaliſtæ quos Plato in Timæo ſecutus eſt, putant Mundum inferiorem quibusque ſeptem mille annis, Cælum quinquaginta annorum millibus locum novo facturæ eſſe Mundo & Cælo. Hoc ajunt Adamum tra-*

* Hiſt. Philoſoph. lib. 1. c. 11.

† Gotfridus Vockerodt de ſocietatibus litterariis antediluvianis.

tradidiſſe Serbo, hunc Hanocho, Hanochum Noacho, illum Semo, hunc Hebero, & Hebraeorum-Patriarchis, poſtea id confirmatum à Moyſe, & ſignificari per Divinos illos ſex creationis dies qui repraeſentant ſex millia annorum, quia & ait Pſalmographus (XC. 4.) Dies Domini eſt mille anni, mille anni in oculis tuis ſicut dies unus. Confer quæ infra in Elia.

XXII. *Zabiorum aliorumque Varia de Adamo traditiones & commenta.*

MOſes Maimonides in More Nebuchim III. 29. p. 422. *De Adamo dicunt, quod cum ex climate h.e. ex terra* תאשון *qua India vicina eſt egreſſus & terram Babel ingreſſus fuit, multa mirabilia ſecum aſportaverit, & inter illa arborem flores folia & ramos auri habentem, arborem item talem lapideam, folia item cujusdam arboris ita vireſcentis, ut folia ejus ab igne non conſumantur, & quae ſub ſe comprehendere vel tegere poſſit decem millia virorum ſtatura Adami, quod duo ſecum folia geſtaverit è quorum unoquoque duo homines contegere vel veſtire ſe potuerint. Atque ſic multa alia narrant hujus generis admiranda.* Omitto alia aliorum de Adamo commenta vel ænigmata, ut de gigantea & immani ejus ſtatura, de natura Hermaphrodito, & quod fabulantur virgam qua Moyſes uſus, Adami primum fuiſſe, & Eſavum habuiſſe veſtem * quæ pridem Adami fuerit, quam indutus cum venaretur à præda non potuit aberrare. Et quod Annius ab

* De veſtibus Adami, expreſſisque in illis omnis generis figuris animantium, volucrum & beſtiarum vide Wagenſeilii Sota p. 339. ſeq.

ab Adamo conditam affirmat Hebron civitatem, in qua nimirum ſepultus à multis jampridem creditur ex male accepto loco Ioſ. XIV. 15. Quod Philippus Cluverus ſub Græcorum Lino, Perſarum Zoroaſtre & Ægyptiorum Thamo putat latere Adamum, ut alii ſub Hermete ſive Mercurio, alii denique ſub Saturno qui filios devoraſſe, vel ſub Prometheo qui ex luto homines efformaſſe legitur.

XXIII. *Teſtamentum Adami.*

ELmacinus memorat, quod vicinus morti Teſtamentum fecit, in eoq; præcepit *ut Sethus cum fratribus liberis & uxoribus ſuis in monte ſancto* (Horeb) *habitarent, neque inde deſcenderent, aut cum ſemine Kaini homicidæ commiſcerentur: prætereaque ſi migrarent e monte, transferrent ſecum corpus ſuum, illudque ſepelirent in meditullio * terræ.* Liber de generatione Mahometi, apud Sgambatum p. 111. *Adam videns imminere ſibi finem, acceptum manu filium Seth ducit ad locum Orationis, &, Dei, inquit, præceptum habeo, ut faciam tibi teſtamentum lucis. Adeſt Angelus Gabriel cum LXX. millibus Angelorum, ſinguli cum paginis albis & calamo de calamis Paradiſi. Scriptum itaque reliquit Adam ſub teſtimonio Angelorum, ſignatum ſigillo Gabrielis.* Eutychius T. 1. p. 19. *Cum morti vicinus eſſet Adam, vocavit ad ſe Sethum, & Enochum Sethi filium, Kainanem Enochi filium, Sethi nepotem, Mahalaëlem filium Kenani, teſtamentoque illis ſuo præcepit: Hoc eſto teſtamentum omnibus filiis veſtris obſervandum, ſi fuero mortuus, condite corpus meum myrrha, thure & caſia, meque ponite in ſpelunca abdita. Quisquis autem ex filiis veſtris tunc ſuperſtes fuerit,*

* Hieroſolyma credita eſſe umbilicus Orbis terrarum. Vide Eutychium T. 2. p. 287. & V. C. Chriſtophori Cellari Notitiam Orbis Antiqui lib. 1. cap. 4.

rit, cum egreſſi fueritis vicinia Paradiſi, accipiat ſecum corpus meum, illudque collocet in meditullio terræ. Inde enim erit ſalus mea, ſalusque omnium meorum poſterorum. Confer quæ apud eundem Eutychium p. 32.

XXIV. *Apocrypha præmiſſa libro Geneſeos, in Codice MS. Bibliorum Germanice ſcripto A. C. 1458.*

APud Theologum celeberrimum D. Jo. Fridericum Mayerum τὸν μακαρίτην, cum ejus hoſpitio uterer, evolvere me memini Codicem Bibliorum Germanicorum ante B. Lutheri tempora ſcriptum in charta, cujus uberior notitia traditur ad calcem Hiſtoriæ verſionis Bibliorum Lutheri à laudato Mayero Hamburg. 1701. editæ p. 164. 174. ſeq. In illo antequam ad narrationem Moſaicam fit acceſſio, non pauca veluti omiſſa ab illo ſacro ſcriptore atque ex traditionibus & libris Apocryphis ſupplenda hunc in modum præmittuntur:

Von erſt wie GOtt in ſeiner Allmächtigkeit waſl ee das er Hyml und Erde und alle Ding weſchaffen hat. Quo in capite pluribus diſſeritur de mundo archetypo ſive ideali, qui fuerit in Deo antequam mundum viſibilem conderet. Sequitur deinde von der Dreyfaltigkeit. Porro wie GOtt alle Ding weſchaffen wolt / und wie er durch uns darnach wolte Menſch werden. In hoc capite feruntur coram Trinitate congregatæ fuiſſe univerſæ virtutes, juſtitia, conſilium, ſapientia, miſericordia,

po-

potentia &c. quas DEus conſuluerit de futuro lapſu Luciferi & hominum. Cumque juſtitia pœnas exegiſſet ab homine, miſericordia & gratia veniam petiiſſet, reſpondiſſe DEum: Ee daß der Menſch durch meinem Zorn verderb / will ich meinen Sun mit der Menſchhait umbgeben / das in ain Magt gepar / damit der Menſch geadlt wart / wenn ſein Menſchhait ſich mit ihm geprüdert / der ſcholl denn ſein rein lauters Leben in unverſchulten Tod für des Menſchen Todt geben / ſein Pluet iſt ſo tewer das ſein Troph wol abwäſcht aller Menſchen Sünd. Er wird genannt der Hayler / Ich ſend in hinab auf dy Erd / daß er mir den Menſchen alſo wieder kauf / und wollen ſeinem geſinde jer gemüet mit unſerm Geiſt wegieſſen / daß ſie darnach von unſer Dreyvaltigkeit ſagen werden.

Longa deinde ſequitur narratio de angelorum lapſu, quam in compendium miſſam lectori enarrabimus. Dicitur itaque DEus, cum cœlum & terram condidiſſet, primum in cœlo creaſſe Angelum Sataëlem, deinde Luciferum, Michaëlem reliquosque Angelos, a Lucifero autem (GOttes Lichttreger) qui maximâ præ reliquis coronâ conſpicuus erat, creatorem ter ſanctum hymno celebratum, cui etiam cæteri reſponderint angeli. At eundem Luciferum à DEO laudatum deinde cœpiſſe arrogantius ſe gerere, Deo ſe æquiparare, deque illo dejiciendo conſilium capere. Angelorum alios Deo adhæſiſſe, alios eventum rei expectantes & potentiorem partem ſecuturos neutram in præſenti probaſſe. Dyſelben waren Zweifler / darum wurden ſy von Himmel verſtoſſen. Hinc à

DEO condita tartara, & in illa Luciferum cum aſſeclis ſuis detruſum. Auch wurden mit ihm verſtoſſen die Zweifler / do regnát es drey Tag und drey Nacht nichts wen lótig tewffl herab / Zetel in der Helle gruntt / darin ward ach und wee erkent. Omitto quæ deinceps plura de peccato & ſuppliciis Diaboli, & quare non illi ſicut hominibus redemtor datus fuerit, differuntur. Ad quæſtionem autem, cur DEus Luciferum creaverit, quem non ignoraverit brevi in tam atrox genus peccati prolapſurum, reſpondet, hoc factum eſſe, ut boni angeli præ malis agnoſcerentur, wan vár nyemand tumb / wer würd durch Weißtumb gelobt?

Tátt all dis Werlt recht /
So wár der Herr als der Knecht:
Trügen wir ain gemüet
Wet wer den pós oder guet /
Sünst kráftiget ſich des gueten Muet
So der pós unrecht tuet.

Hinc alia ſequuntur de angelorum potentia & ordinibus, ubi etiam Archangeli ſive principes Angelorum dicunter eſſe tres: Gabriel, Raphaël, & Michaël.

Jam de anima hominis ad imaginem DEI condita autor agere incipit: Unſer HErre GOtt weſchuef dy Seel nach der Geſtalt / Form und Zeichen der edlheit ſeines Antlitz recht als ain Wachs das Zaichen trait von dem Inſigl darin es gedrückcht wiert / alſo ſind ſy geſtalt nach des Schópher Geſcheſſt der ſy pſchueff. Cumque monuiſſet creatorem

torem de tam nobilibus creaturis, angelis nempe & animabus, ſempiterna laude celebrandum eſſe, iterum redit ad angelos bonos, quos ait Dei faciem videndo ejus quoque voluntatem ſimul percipere, idque ſumma cum voluptate ab iis fieri, & hoc ipſum eſſe locutionem Dei cum Angelis. E contrario malos angelos Dei voluntatem intelligere æterna ſupplicia ſentiendo. Quare anima ab oculis corporis videri non poſſit, docet ex *Gregorii dialog. lib. IV. cap. 5.* doch hawir diſtch (crebro, ni fallor) mit gläublicher Warheit vernommen/ das heylige Lewt haben geſehen dy Sell von den Leib ſcheydn in menſchlichen Pild / ſchön und frey vor meyl als dy Kind und den dy Engl pey waren und fuertns zu den Himmelreich / dahin uns GOtt durch ſeinen Namen auch helfe / Amen.

Hiſce præmiſſis denique accedit ad Moſaicam creationis hiſtoriam, docens, Deum in maſſa incondita per omnipotentiam ſuam prius univerſa veluti incluſa ſervaſſe, deinde chao illo diſrupto materiam in quatuor elementa diſtinxiſſe, ex quibus omnia formaverit atque temperaverit ſex dierum ſpatio, cui ſeptimus quietis ſi addatur, pulchre exprimi numerum ſeptenarium columnarum, quas Sapientia domum ſibi ædificatura excidiſſe legitur Proverb. IX. prima autem verba Geneſeos ita interpretatur: In dem erſten Anfankch beſchuef GOtt Hymlreich und Erdreich. Dy Erd lag lär plos und unfruchtpar / mit trueber vinſter was ſy pedakcht von Grund auf. Spiritum incubantem aquis docet eſſe Spiritum Sanctum, der alle Ding wolt machen / recht als ein Vogel der da

prüetet ſein Ay / und das vol prüetet - - - alſo prüetet GOtt allew Geſchepht mit der Krafft des Heyligen Geiſtes / do er was komen über die Waſſer. Lucem primigeniam autor noſter ait fuiſſe eine ſchleynige Wolken das mit ſeinen Schein erleucht das Obertail unſer Wonung mit einen tunckeln Licht / als man nu des Morgens ſiecht / und das Licht füert ſich als ſich nu dy Sunn füert. Quæ ſententia non tantum ſcriptori *Hiſtoriæ Scholaſticæ*, ſed & pluribus aliis viris doctis ſe probavit. vide *Dionyſ. Petavium* de opificio ſex dierum lib. I. cap. 7. & 8. Quærenti autem quorſum nubes illa condito ſole pervenerit, ita reſpondet: etlich ſprechen daß es verging in dy vodere Materi davon es gemacht ward / als der Stern der dy drey Künig füert / und als dy Taub dy in der Geſtalt des heiligen Geiſts erſchein. Etlich ſprechen daß das Gwolke der Sunne nach volg / oder daß die Sunn daraus gemacht ſey. Creationem hominis deſcribit his verbis: GOtt ſprach: machn mir ainen Menſchen nach unſer Pildung und Geleichniß / der ſchol herſchen über dy Viſch des Meers / über dy Vogl in den Lüfften / über die Tyer des Erdreichs / und über alle Creatur der Erden. So peſchuef GOtt den Menſchen nach ſeiner Pildung und Gleichnis / und macht in vom Leim / und plies in lebenden Geiſt / Seel und Weißhheit mit Vernunfft. GOtt geſegnet in und ſprach: Erkenne mich und leiſt mein Gepot. Hie vind man das der Menſch nach dem Leichnam gemacht iſt von Erdreich / nach der Sell iſt er geſchopht von nichte &c. Ubi obſervamus corpus quodlibet carnoſum & hominis etiam vivi

Ger-

deberet (ut infra ex *Pſeudo-Methodio* additur) hominibus invidentis adortum eſſe pro calliditate ſua non Adamum ſed Evam. Er vorchte das Herr Adam piſichtiger und klueger wär dan Eva / und daß er ſein Hochfart verſtund / und greiff das Weib an / dy er bald dorch ir unpiſichtikeit willen überkam. Formam ſerpentis ſi quis requirat, reſpondet fuiſſe erectam inſtar humanæ: in imagine vero adpicta cernitur ſerpens arbori circumvolutus caput habens muliebre, cui corona impoſita eſt; qualem figuram occurrere etiam in editis quibusdam Bibliis vetuſtioribus Germanicis obſervavit *B. Tilem. Andreas Rivinus* in calce diſſertationis de ſerpente antiquo ſeductore. Cæterum in *hiſtoria Scholaſtica*, uti pleraque, quæ hactenus recenſuimus ita & hæc legas: *Elegit etiam Lucifer quoddam genus ſerpentis, ut ait Beda, virgineum vultum habens, quia ſimilia ſimilibus applaudunt, & movit ad loquendum linguam ejus, tamen neſcientis, ſicut & per fanaticos & energumenos loquitur neſcientes.* Quæ omnia interpres noſter fideliter expreſſit. Ex eodem fonte hauſtum eſt quod addit: Ettlich ſprechent / das Er (Adam) Fraw Ewa darumb alspald volgte / wen Adam wart nach Gottes Wort das Eva mit der vort ſtürbn wen ſy nur den Aphl äzz/und do ſy nicht ſtarb/ do gedacht er im/ und in hiet es GOtt nuer zu einer Vorcht verpoten / und nicht in einer waren Meinung/ und azz. Prætereo reliqua, quia video ſingula apud eundem *Petrum Comeſtorem* ſimiliter extare, v. g. quod arbor prohibita videatur fuiſſe ficus, quod Deus verbis: *ubi es?* Adamum monenere voluerit, in quam inciderit miſeriam, ſchaw

natum ex muliere) iſt unſer Erlöſung geſchehen. Refellit etiam Judæos duplicem Adæ uxorem fingentes, quarum una ex luto extra paradiſum, altera in paradiſo ex coſta condita fuerit. Fabellam illam Judaicam lector reperiet apud *Jo. Buxtorfium* Synagogæ Judaicæ capite IV. Quavis autem fabulâ magis ridiculum eſt, quod de nominibus protoplaſtorum ſcriptor ſubjicit: Er hieß auch nach Ebreiſcher zungen Jodar, und ſie Yſſa, das iſt als viel geſprochen als ein Leben / wen ſie was ein Muetter aller Menſchen / oder darumb hieß er ſy Eva / durch der künfftigen Klag / wen all Menſchen dy geporn werden dy klagen ier Not / dy Knäbl ruffen a a / die Meydel e e / Ach und Wee / recht als man ſpräch / alle dy geparn werden rueffen a oder e / ach oder wee. Omitto alia minus forte improbanda, v. g. quod diem primum creationis ait reſpondere diei annunciationis Mariæ Virginis, diem ſecundum nativitati Domini, tertium diei paſſionis, quartum diei reſurrectionis Chriſti, quintum adſcenſioni in cœlos, ſextum miſſioni Spiritus Sancti, & ſeptimum quâ DEus à creatione quievit, hoc eſt condere deſiit, futuro adventui Chriſti ad judicium.

Varia deinde ſed protrita philoſophatur de homine microcosmo, de triplici facultate hominis imaginativa, intellectiva & electiva, quædam itidem de Adami paradiſo ſubjicit, fabulis ſimillima. Ex iis autem quæ de lapſu protoplaſtorum ſequuntur, nonnulla huc apponere juvat. Notat itaq; ſerpentem ſpiritu Luciferi actum felicitatem paradiſiacam & quod ad imaginem Dei conditos adorare

de-

tidas fabulas de Adami pœnitentia, de Eva à Diabolo ſecundùm decepta, de nativitate Caini ejusque ſororis Calmanæ, Abelis & Delboræ ejus ſororis, quæ ex Pſeudo Methodii revelationibus Græce & latine in tomo primo Orthodoxographorum obviis depromtæ ſunt, narrat ad Adamum morientem congregatos omnes ejus liberos & nepotes, quid mors eſſet hactenus ignaros. Nachdem über ettliche Jar und do Adamen getzalt wurden newnhundert Jar und dreyßig Jar / do ward er kranckch. Er weſt wol daß er ſterben ſolt und ſprach zu Ewa / Hais herfür mich kommen alle unſere Kind / die von uns ſind geporen / ich will ſew geſegen / das geſchah / dy Kind kamen all dar getailt in drey Schare / der warn an Weib und an Kind funfftzehen Tauſend. Adam der emphie ſy all in GOttes Namen. Sy ſprachn / was wildu wier geſambt uns nyn ſo gar / warum ligſtu an den Pett hie. Er ſprach: Kinder da iſt mir wee. Sie ſprachn Vater ſag uns was wee ſey / des entwiſt wir nicht / und ſein Sun Seth ſprach vor in allen / Vater du piſt vielleicht unfro / dich verlangt nach der Speis dy du het in Paradis / Sag mir / ich gen untzt ans Paradis / da leg ich mich mit yamer und mit klag für an dy weil das GOtt vielleicht mein Klag hört und ſent mir ſein Engel der pringt ſölich obſt nach deines Hertzn Begier / yedoch pitt ich dich du ſagſt mir was wee ſey. Adam ſprach / mein Kind / dy red ſchol ew geöffnet ſeyn. Do GOtt euch und ewer Mueter ſo mynninchlich beſchueff / daß wir nicht weſten ubel noch gut / gen dem Holtz das do ſtett im Paradys / all pawm er uns austzaigt an ai-

nen

in was Jammers piſtu gevallen: itidem quæ diſſerit de cognitione nuditatis, de triplici maledicto, quod impactum eſt ſerpenti; qui tripliciter peccaverat, invidendo, mentiendo, decipiendo. De pœna Evæ & Adamo inflicta, & quod terra, non vero aqua maledicta fuerit, unde Chriſtus quoque piſces comediſſe legatur, minus vero carnem (excepto propter præceptum legis, agno paſchali) Das Erdreich ward verflucht / und nicht das Waſſer / und darum liſt man / daß GOtt Viſch geeſſen hat und nicht Fleiſch / dan das Oſterlamp dorch des Gepots willen / daß er die Ee behielt. Hic nempe egregium inveniunt Pontificii jejuniis ſuis & abſtinentiæ à κρεωφαγίᾳ argumentum. Obſervat etiam interpres noſter per peccatum protoplaſtis ereptum eſſe dominium in animalia. Hier merckt man / daß der Menſch ſein Herrſchafft verlorn hat an den groſſen Thieren / als an den Leon und an andern ſämtlichen Thieren / und darumb daß er merck und erkenn was er gehabt hat und darnach verlorn / an den klein Tierlein / daß er ſein Kranckheit erkenn / wenn er ſich vor ſamlichen nicht erretten kan. An den mittern Thieren iſt im die Herſchafft geplieben zu einen Troſt. Es iſt viel gebürme das do wirt aus verdarbne Lufft / und mit erfaulten Dingen / als Flöh / Fliegen / Mücken / Premen / Schaben / Keſern / Maden / die weſchueff GOtt nicht do er das groß Gewürm peſchueff / es ward ſeind den Menſchen zu müe aufgelegt.

Protoplaſtos affirmat in paradiſo manſiſſe per horas ſeptem, cum Petro Comeſtori placuiſſet ſex horas duntaxat aſſignare. Inde poſt longas & puti-

tidas fabulas de Adami pœnitentia, de Eva à Diabolo ſecundùm decepta, de nativitate Caini ejusque ſororis Calmanæ, Abelis & Delboræ ejus ſororis, quæ ex Pſeudo Methodii revelationibus Græce & latine in tomo primo Orthodoxographorum obviis depromtæ ſunt, narrat ad Adamum morientem congregatos omnes ejus liberos & nepotes, quid mors eſſet hactenus ignaros. Nachdem über ettliche Jar und do Adamen getzalt wurden newnhundert Jar und dreyſſig Jar / do ward er kranckch. Er weſt wol daß er ſterben ſolt und ſprach zu Ewa / Hais herfür mich kommen alle unſere Kind / die von uns ſind geporen / ich will ſew geſegen / das geſchah / dy Kind kamen all dar getailt in drey Schare / der warn an Weib und an Kind funfftzehen Tauſend. Adam der emphie ſy all in GOttes Namen. Sy ſprachn / was wildu wier geſambt uns nyn ſo gar / warum ligſtu an den Pett hie. Er ſprach: Kinder da iſt mir wee. Sie ſprachn Vater ſag uns was wee ſey / des entwiſt wir nicht / und ſein Sun Seth ſprach vor in allen / Vater du piſt vielleicht unfro / dich verlangt nach der Speis dy du het in Paradis / Sag mir / ich gen untzt ans Paradis / da leg ich mich mit yamer und mit klag für an dy weil das GOtt vielleicht mein Klag hört und ſent mir ſein Engel der pringt ſölich obſt nach deines Hertzn Begier / yedoch pitt ich dich du ſagſt mir was wee ſey. Adam ſprach / mein Kind / dy red ſchol ew geöffnet ſeyn. Do GOtt euch und ewer Mueter ſo mynninchlich beſchueff / daß wir nicht weſten ubel noch gut / gen dem Holtz das do ſtett im Paradys / all pawm er uns austzaigt an ainen

nen den verpater uns. Er tailte das Paradis ent-
zwey/ Orient gab er mier / Er gab uns auch zwey
Engl dy uns hetten in ierer huet. Nw kam der
Teuwffl Lucifer und Sathanas / dy aller untrewan
vol ſind und petrogen dy weil ewer Mueter das ſy
den Aphl aß und gab mir auch / alſo zeprechen wir
Gots Gepot / des ward ſein Zorn groß. Er ſprach:
werumb haſtu mein Pot zebrochen ? Siech dar-
umb mueſtu leiden / ich hab dir darumb zepuezz ge-
dacht / Sübenzig ſiechtumb Wee und Schmergn
von dem Haupt zu den Füeſſen dy dir gent zu dem
Hergen/und allen deinen Geſchlächt nach dir. Siech
Sun / das iſt das Wee das mir nw iſt pekennt / des
wert es auch inn in kurtzer ſtund / und habt in an
ewer Hant. Adam begunt laut ſchrein von des
ſiechtumbs Schmertzen : Was tet ich armer daß
ich den Aphl genam und Gotes Pot zebrach. Da dy
Red von Adam geſcheh / Seth ſein Sun hueb ſich
auf und kert zu dem Paradis / do er darfür kem do
ſäet er Aſchn auf ſein Hawbt und viel auf ſeine
Knie/ und pat mit klag und andacht alſo : O HEr-
re GOtt ich pitt dich in Adams pet du ſendeſt mir
des obss des mein Vater pegert ab dem pawm der
parmung/ So wirt mein Vater wider jung. Do
nw vil weil ergieng/ſand Michel im do erſchein. Er
ſprach GOtt hat mich her geſant / wen du haſt in ſer
ermont/ darum ſag ich dir Seth du ſolt nicht weinen
und klagen umb das öl der Parmung damit dein
Vater volt peſtrichen werden / des entmachtn nicht
geheben untz an dy Zeit das vergangen ſind von dem
Tag da GOtt dy Werlt von erſt weſchueff funff
tauſend und zweyhundert Jar / So kumpt erſt
auf

auf dy Erd Gotes Sun / der erkchükcht den viel menig ſchar / So der dy Tauff emphangen hat / ſo ſtet auf das öl der Parmung über die in GOtt geglaubet und dy Teuf emphahnt durch das ewig leben. Darnach vert GOtt zu den Abgrund (Chriſtus deſcendens in inferna) und nymbt deinen Vater und bringt den zu dem Himlreich und vor mag es nicht geſchehen. &c.

Hinc Evæ obitus, quæ ſeptem tantum diebus Virum ſupervixiſſe narratur, ea morti vicina dicitur inter alia ſuos monuiſſe de futuro duplici exitio mundi per aquam & ignem, conficiendisque, ut præcepta tradita ad poſteros propagarentur, duplicibus tabulis, fictili altera, & altera lapidea. Nach Adams Todt über ſechs Tag GOtt über Evam auch gepot daß ſie ward ſiech. Ewa weſt in iern Gedanckch das ſy ſterben ſolt / davon gepot ſy iern Chinder daß ſy für ſy chämen und vernämen ier Red / das geſchah. Do ſy chamen do er ſew Eva und ſprach: Jch verchünd ew daß ewer Vater und ich haben ubervarn vor manigen iare GOttes Gebot. Darumb ſprach Sannd Michael zu uns paide alſo: Durch ewer Ungehorſam daß ir zebracht GOttes Gepot / will GOtt zway Gericht fuegen. Das erſt mit Waſſer / das ander mit Fewr. Alſo wil er ſein Urtail geben über alles das / das auf Erd mag leben. Davon hört meine Chind / ſeind uns von GOtt beſcheidn ſind zway Gericht / So ſchült ie laiſten mein Gebot / jer ſchült machen von zweierlay Sache zwo Taweln. &c.

XXV. *De Adamo & rebus ejus Varii ſcriptores.*

PRæter interpretes capitum primorum Geneſeos antiquos ac recentes, Philonem item atq; Joſephum, ſcriptoresque Hiſtoriæ Patriarcharum & Annalium ab orbe condito, è recentibus præcipue Salianum, Torniellum &c. de Adamo plura non æque certæ omnia fidei tradunt Simonius (diverſus à Richardo Simone) in dictionario Biblico, & dictionariorum Hiſtoricorum ſcriptores Morerius ac Bælius, Suicerus item in theſauro Eccleſiaſtico, Jo. Franciscus Loredanus in vita Adami, Italice atque inde Anglice, Galliceque edita, Jo. Giſenius in Adami vita, Jo. Schiferdekerus diſſ. Philologico Theologica de Adamo, Leucopetræ 1678. & auctor Calendarii Hiſtorici de Adamo Germanice ante hos decem annos vulgati in 8.

De Adamo non Androgyno Sixtus Senenſis lib. V. annotat. 45. Theodorus Hackſpanius Diſpp. Theol. & Philolog. p. 283. ſeq. & Paulus Slevogtus diſpp. Academic. p. 488. ſeq. Henrici Chriſtoph. Schneringii diſſ. Gryphiswald. 1711.

De Adami pœnitentia diſſ. duæ D. Jo. Frid. Mayeri τ͂ μακαρίτȣ Witeb. 1685. Jo. Gregorius cap. 25. Obſervationum ſacrar. ubi traditiones Orientalium de doloribus & mœſtitia Adami ob jacturam paradiſi.

De ſcriptis Adamo tributis præter ſupra paſſim à me laudatos Jo. Braunius in ſelectis ſacris p. 570. ſeq. Caſpar. Schottus in Technica curioſa p. 556. Chriſtopho-

ſtophorus Hendreich in Pandectis Brandenburgicis. D. Jo. Andreas Schmidius in pſeudo veteri Teſtamento & Jac. Frid. Reimmannus in ſpecimine Iſagoges ad Hiſtoriam litterariam antediluvianam.

Ænigma de Adamo apud Lambecium T. 3. de Bibl. Vindob. p. 39. *Ὁ πατήρ μου ἐγέννησεν ἐμὲ, κἀγὼ ἐγέννησα τὴν μητέρα τῶν παιδίων μου, καὶ τὰ παιδία μου ἐγέννησαν τὴν μητέρα τοῦ πατρός μου.*

De ſapientia Adami liber meritiſſimi Theologi D. Dannhaueri, quem memorat Theoph. Spicelius in templo honoris p. 415. non vidit lucem.

De Adami ſepultura videnda Sam. Andreæ diſſ. Marpurg 1679. Sviceri theſaurus Eccleſ. in Κράνιον, Jo. Nicolai de ſepulchris Hebræorum p. 119. Mich. Hoynovii diſſ. Regiomonte 1706.

De Salute primi hominis quam Tatianus olim negavit, Rupertus Abbas Tuitienſis vocavit in dubium teſtatus à multis libere negari & à nullo ſatis firmiter defendi, peculiaris liber exſtat Philippi Abbatis Bonæ ſpei, cui addi poſſunt Gerh. Voſſius Theſibus Theolog. p. 50. ſeq. Natalis Alexander Hiſtor. Eccleſ. V. T. p. 73. & Sec. 2. T. 3. p. 558. edit in fol. Samuelis Andreæ diſſ. Marpurg 1678. Erdmanni Uſenii Criticus eruditus, editus Germanice, lib. 1. quæſt. 13. Miſcellanea Critica Gallice vulgata ab Ancillonio T. 1. p. 34.

XXVI. ADAMI NOMEN.

In limine Commentarii Pſeudo Hieronymi ad Novum Teſt. Tom. V. edit. Marcianæi p. 847. legas: *Adam à quatuor litteris & à quatuor ſtellis nomen accepit, quod eſt artis, doſis, anatholis, meſimbrio, vel*

quatuor ſignificant Evangeliſtas, & ſicut de Adam omnis homo naſcitur, ita per quatuor Evangeliſtas omnes ad ſidem veniunt. Non ſtellarum illa ſed plagarum quatuor mundi nomina ſunt ἄρκτος, δύσις, ἀνατολὴ, μεσημβρία, quæ per nomen Adami ſignificari traditur etiam in pſeudo Sibyllinis lib. 2. p. 216. quam in rem non repetam quæ annotavi lib. 1. Bib. Græcæ c. 32. Alii obſervarunt apud Hebræos nomen אדם contineri literis initialibus vocabulorum אפר *pulvis*, דם *ſanguis* & מרה *rebellis fuit.* Ab Euſebio Adami nomen recte exponitur γηγενὴς VII. præparat. p. 307. & XI. p. 516. Joſephus in accuſandi caſu Ἄδαμον dixit. Metrophani Critopulo p. 47. Confeſſionis ſuæ, Adamus dictus videtur quaſi ἀδάμαστος. Eidem Joſepho Adamus ſignificat πυῤῥός. Aliis γῆ, ἄνθρωπος, ἐρυθρὰ γῆ. γῆ σαρκουμένη, γῆ ἐρχομένη, γήϊνος, αἷμα, χοῦς, μαρτυρία, ὁμοίωσις. Vide interpretationes nominum Hebraicorum Tomo 2. Hieronymi editi à Joanne Marcianæo.

XXVII. Hæretici ab Adamo nomen ſortiti.

ADAMIANI, Adamæi, Adamitæ veteres à Prodico, ſæculo II. & recentiores ſeculo XV. in Bohemia, atque ſeculo XVI. ex Anabaptiſtis, qui paradiſum & felicem primi hominis vitam reſtituere polliciti, feneſtram variis erroribus & ineptiis aperuerunt, de quibus antiquis videndi Ephiphanius & Damaſcenus hæreſi 52. Auguſtinus

& au-

& auctor prædeſtinati c. 31. Pſeudo Hieronymus Indiculo hæreſium c. 14. Theodoritus lib. 1. hæret. fabul. cap. 6. Nicetas theſauro Orthodoxæ fidei IV. 10. p. 17. T. 25. Bibl. Patrum, edit. Lugd. Iſidorus Hiſp. VII. 5. Originum, Sviceri theſaurus in γυμνός: De recentioribus Natalis Alexander Hiſt. Eccleſ. ſec. XV. & XVI. T. 8. p. 94. edit. in fol. Æneas Sylvius de Origine Bohemorum c. 41. Trithemius annal. Hirshaugienſium T. 2. p. 362. De utrisque Gabriel Prateolus & alii nuperi de hæreſibus ſcriptores, Rivetus Exerc. 27. in Geneſin, Bælius in dictionario Hiſtorico, D. Dannhaweri præadamitatis p. 106. & B. Thom. Ittigius de hæreſiarchis ſecundi à CHRISTO nato ſæculi p. 113. ſeq.

PRÆADAMITARUM ſive Hominum plurium ante Adamum à DEO conditorum aſſertor ſtrenuus ac mox, dubito an ex animi ſententia, ejurator Iſaacus Peyrerius, Burdegalenſis de quo conſulendus præter Bælii Lexicon, Theophilus Spizelius in infelici litterato p. 827. ſeq. & Rich. Simon Tomo 2. Epiſtolarum ſelectarum, Epiſtolis primis quatuor. Ab eo dogmate ſolet & ipſe vocari *præ Adamita* ut ab Iſ. Voſſio de LXX. Interpretibus p. 341. Frid. Spanhemio in elencho controverſiar. p. 645. D. Abrahamo Calovio T. 3. ſyſtem. Theolog. p. 1074. Confutatus eſt Peyrerius à multis, nam ut notiſſimos Jo. Micrælium, Dannhauerum, Jo. Henricum Urſinum, Euſebium Romanum ſive Philippum Priorium ſub illo nomine deliteſcentem, tum Sam. Mareſium, Anton. Hulſium, Jo. Hilpertum aliosque Lipenio in Bibl. Theolo-

gica memoratos omittam, contra Peyrerium diſputant Matthæus Hale libro de origine generis humani p. 666. ſeq. edit. Germanicæ in 4. Iſaacus Voſſius de LXX. Interpretibus p. 281. Gul. Saldenus lib. 1. Otiorum divinorum Exerc. V. ac noviſſime Clariſſ. Herm. Chriſtophorus Engelke Profeſſor Roſtochienſis in Præadamitismi recens incruſtati examine. A. 1707. De præ Adamitis ex Zabiorum ſententia vide Hottingeri Hiſt. Orental. p. 187.

COADAMITAS ſive plures homines ſimul præter Adamum à DEO conditos, Muhamedanorum quorundam ſententia eſt, ut videre licet ex Rich. Simonis Epiſtolis ſelectis T. 3. p. 36. qui in hoc conſpirant cum Juliano παραβάτῃ, qui plures ſimul homines à Diis productos putabat p. 292 edit. Lipſ. vel quomodo nigri quidam in Africa exiſtimant duplices homines primum à DEO creatos nigros & albos, ut nuper admodum itinere in Guineam p. 149. Posmannus notavit. Vel quomodo Theophraſtus Paracelſus ſomniavit duplicem fuiſſe Adamum Aſiaticum alterum alterum Americanum. Confer quæ de Manichæis & Andrea Cæſalpino Guil. Saldenus Otior. Theol. p. 64. ſeq. atque de Jo. Meffreſozotio Gotfridus Arnoldus Tomo III. Hiſtoriæ ſive Apologiæ hæreſium Germanice editæ p. 69. Moſes Bar Cepha part. 1. de paradiſo c. 27. *Porro fuere ex hæreticis qui dicerent duos Adamos à DEO creatos fuiſſe, idque ex eo colligi, quod Moſes duorum meminerit, dicens alterum die ſexto conditum eſſe, alterum poſt diem ſextum: ad illum ſpectare verba:* Et finxit Dominus Deus Adamum pulve-

verem è tera, *at hunc neque ex terra effectum eſſe, neque ex pulver. dicere Moſen, ſed ſimpliciter, Adamum illic poſuiſſe quem finxerat.*

Præterea alios circa Adamum errores & controverſias d. quibus conſulendi Theologi, præcipue in Locis de Homine integro & imagine DEI, atque ejus amiſſione & peccato. Pleraque perſtrinxit etian Rev. D. Jo. Andreas Schmidius in Helmontii errantibus ingnibus circa doctrinam de ſtatu integritatis & corruptionis.

XXVIII. De reliquiis Adámi.

Ex Rev. D. Georg. Henrici Gœzii, Superintendentis Lube:enſis diſſ. Hiſtorico Theologica de reliquiis Patriarcharum Vet. Teſt. Lubec. 1710. 4.

AB ipſo primo homine, *Adamo* ſcilicet, *ætatis ſuæ Epiſcopo*, ceu B. D. Martinus Chemnitius Exam. Concil. Trid. *f.* 7. eum appellat, exordiamur. De hoc enim conſtat, quod ex pulvere de terra, miro DEI omnipotentis artificio, formatus fuerit, *Gen. II.* 7. Res tamen penè inaudita eſt, Corſicæ ap. S. Cathar. de Siſco particulam hujus terræ cuſtodiri, prout ex Antonpetro Philippino, Hiſtor. Corſicæ Scriptore, refert Dan. Chamier *Panſtrat. Cathol. T. II. L. XVI. C. XII. f.* 342. *b.* Quis enim crederet, Adamum lapſum illam tam ſolicitè collegiſſe, ut Corſi ejus compotes fieri potuerint.

Verum miſsâ terræ glebâ alia nunc nobis ſunt expedienda. De Adamo enim ſacræ litteræ com-

memorant, eum, cum *Eva*, peccati pœnarumque ſocia, *tunicis pelliceis* indutum inceſſiſſe *Gen. III.* 21. Haſce vero, *Romæ* adhuc ſupereſſe, & ſeptuageſimo anno oſtendi, Hebræi, quibus *ſolenne eſt mira dicere ſine ulla ratione & probatione, & fabuloſis commentis mirandum in modum delectari*, prout Bened. Pererius in *Comment. in Geneſin f. 984.* de iis loquitur, in *Gemara*, notante Celebrer. D. Jo. Chriſtoph. Wagenſeilio in *Sota p.* 340. ſomniant, ita ex Verſione latina commentantes: *R. Judas, nomine R. Samuelis, dixit: Etiam aliud aliquid habent Romæ: ſeptuageſimo enim quoque anno, ſelecto homine integri corporis, illum claudi cujusdam ſcapulis inequitare faciunt, induentes ei prius tunicam* Adami *protoplaſti, & aptantes capiti ejus exuvias vultus R. Iſmaelis. Amplius collo ejus adpendunt numos quatuor auri puriſſimi, crura vero obtegunt gemmis.* Ante eum *divulgant voce, inclamantque: ſupputatio* ꝙ *κυρίε* (Jacobi ſcil.) *mendax eſt. Frater Domini noſtri* (Eſavi) *fuit impoſtor. Quibus ſpectare licet, ſpectatum adſunto. Nam qui eam non videt, haud eam viſurus eſt. Quid juvat deceptorem deceptio? Et impoſtorem impoſtura? Væ huic, quando iſte reſurget!* Rectè vero judicat *M. Jo. Nüchterlein* in *Diſſ. de Tunicis Pelliceis Protoplaſtorum*, in *Acad. Altdorffina 1675.* exhibita, *Cap.* 2. §. 15. *p.* 31. iſtas pro genuinis non eſſe habendas, hinc refert, quod à Judæo haud ultimæ notæ edoctus fuerit, vix probabile eſſe, aut unquam ſibi perſvadere poſſe, veſtes iſtas Romam veniſſe. Et ſi Roma easdem vidiſſet ac aſſervaſſet, glorioſe ſane ex iisdem in hunc usque diem triumpharet. Nugarum verò nondum eſt finis. Quapropter ſequentia ex Jo. Braunii *Lib. I. de Veſti-*

tu

tu Sacerdotum Hebræorum Cap. IV. §. VI. p. 89. excerpere nobis haud erit dividiæ. Ita vero doctiſſimus Vir fabulam commemorat exploditque: *Toti Terrarum orbi notam eſſe credo putidam fabulam, quæ & hodie inter Judæos, qui quaſcunque fabulas credunt, pro vera hiſtoria narratur; ante paucos annos, uxorem, novi iſtius impoſtoris Sabbathi Zebi, tunicam pelliceam, quam Eva ante fere ſex M. annos gerebàt, è cælo dimiſſam nactam fuiſſe, plurimis ſanctorum & Patriarcharum nominibus depictam, & aureis litteris ornatam, in quodam Campo, in quem à parentis genio, qui Judæus fuerat (ea tamen non aliter ſciente quin Chriſtiana nata fuerit, nuda deducta erat, ſtupendo planè miraculo. Utrum vero cæleſte illud veſtimentum illæſum, à nova illa nupta, novi Meſſiæ, in arca ſervatum fuerit, an detritum & jam lacerum alicubi in angulo inter ſordidos verpulos jaceat, & cui uſui hodie inſerviat, fateor me neſcire. Sane nænias illas, dignas ut à vetula pueris in cunis vagientibus præcinantur, à recutitis, ſibi pulchre de novo ſuo Meſſia blandientibus, narratas accepi.* Sed quis inde non colligat, haud contemnendam dari harmoniam Judæorum ac Pontificiorum, quemadmodum aliis in rebus * declaratam, ita etiam in Reliquiis Veterum aſſervandis luculenter ſatis oſtenſam.

Ad Reliquias *Adami* referri merentur ipſius *pedum veſtigia*, quæ in Inſula Ceylon conſpiciuntur. Ita vero Hugo Linſchotanus *Itin. P. I. c. 14. p. 2. Orient. Indiæ p. 40.* all. D. Sam. Andreæ in *Diſſert. Hiſtor.*

 Theol.

* Spectant huc *Diſſertatt. Theologicæ* B. D. Mart. Geieri, quæ *Conformitatem Judæo Papiſticam* in locis de *DEO*, *Angelis & homine*, *Scriptura ſacra*, & *Lege* indicant, atque ipſius *Opuſculis Philologicis p. 575.* usque ad 736. inſertæ ſunt.

Theol. de *Sepulcro Adami*, *Marpurgi* 1679. defenſa, §. *V.* *p.* 5. illa commendat: Die Inſel (Ceylon) iſt ſehr Bergicht / allda iſt ein hoher Berg / welchen ſie für den allerhöchſten in gantz Indien halten / ſein Nahme iſt Pico de Adam * Es halten die Indianer für eine gantze Wahrheit / daß das Paradeiß daſelbſten geweſen ſey / und Adam ſey da erſchaffen / ſagen auch / daß man noch heutiges Tages ſeine Fußſtapffen auf demſelben Berge finde / welche in denen Steinen ſtehen / gleich als ob ſie darinnen gehauen wären / bleiben auch alſo und vergehen nicht. Eadem habet Jo. Jac. Saar in *Deſcript. Inſulæ* Ceylon, *Norimbergæ* 1672. editâ, *f.* 62. Sie (loquitur autem de Inſulæ hujus incolis) halten feſtiglich dafür / daß auf einem Berg / den ſie Adams-Berg heiſſen / Adams Fußſtapffen zu ſehen seyn ſollen / die auch in einem kleinem Templein eingefaſſet ſind / darinnen Tag und Nacht / von gelben Kupffer gemachte / Lampen brennen / von Clapper-Nuß-Oel / nnd dahin Jährlich auf die ſieben / acht / Meil Weges kommen / und jeder etwas von Clapper-Oel zum Opffer mitbringet. In notis deinde ex *Herporti Itiner*, *p.* 173. hæc afferuntur: Zwiſchen der Inſel Ceylon und dem feſten Lande liegen groſſe Stein-Felſen / dadurch kaum ein gemeines Schiff kan durchfahren / welche Felſen genennet werden Adams Brugge. Dannenhero man vermeinet / daß der Adam daſelbſt begraben lieget. Man ſiehet auch noch heutiges Tages das Bild Adams / mit Erdwerck abgebildet / liegen / in mercklicher Gröſſe auf den Berg Zackmann / wo-

* Iconem ejus æri inciſam noviſſime exhibuit Cornelius de Bruins, itinere in Moſciam, Perſiam & Indiam Belgice edito Ao. 1711. fol. Amſterd. p. 354.

woſelbſt ein Tempel ſtehet / darinnen Tag und Nacht Lichter gebrennet werden. Nicht weit von dieſem Tempel findet man ſeine Fußtapffen / und wird dafür gehalten / daß Er ſolche ſelber nach ſeinem Fuß gehauen habe / dabey auch eine Schrifft gefunden wird / welche in Stein gehauen / niemand aber keinen Verſtand oder Wiſſenſchafft davon haben kan. Eandem autem fidem iſta habere credimus, quæ non injuria *veſtigiis pedum Chriſti, monti Oliveti impreſſis*, defertur; *de quibus* diverſæ *Diſſertationes* exſtant, à D. Sam. Andreæ in *Acad. Marpurg* 1676. M. Nic. Chriſtoph. Remlingio *Witteberga* 1685. & M. Adamo Mahnio *Lipſ.* 1699. conſcriptæ. De *Litteris* autem, ab *Adamo* pictis, eidemque tributis, quæ *Romæ* in *Bibliotheca Vaticana* conſpiciuntur, ſcitè judicavit Heideggerus *Hiſtor. Patriarch. T. I. Exercit.* XVI. §. XXXVII. *p.* 481. ita ſcribens: *Neque magnifacio Adamicam illam Scripturam, quæ viſitur in Bibliotheca Vaticana columna Litterarum Octava, cujus antiquitati nequicquam patrocinatur Angelus Roccha à Camerino Comm. in Biblioth. Vaticanam, aliaque ſimilia alphabeta ab aliis etiam Adamo ſuppoſita.* Add. B. Jo. Henr. Urſini *Exercitat.* de *Zoroaſtre &c. p.* 207. *ſeq.*

In *agro Damaſceno*, qui adhud hodie peregrinantibus monſtrari ſolet, Adamum non ſolum (è terra ſcil. flava, vid. Hier. Welſchii *Itiner. p.* 184.) plasmatum, & hinc in Paradiſum terreſtrem translatum, ſed etiam illo rurſus ejectum eſſe, Chriſt. Adrichomius in *Theatro Terræ ſanctæ*, *Colon.* 1628. *f.* 45. meminit, qui *p.* 39. de ſpelunca refert, quod uterque parens in illa per tempus ſat longum filium interfectum, juſtum Abelem, luxerint, inque

eadem lectis ſaxeis, habentibus in longitudine triginta pedes, uſi fuerint. Eandem vero miſſam facientes de *Domo* tantum *Adami* ea hic tradere conſtitutum habemus, quæ in illuſtris Viri *Chriſtophori Haranti Itinerario*, quod *Norimbergæ* 1678. excuſum eſt, *p.* 820. commemorantur: Die Muhammetaner geben für / daß / als Adam und Eva von dem Engel aus dem Paradieß vertrieben wurden / ſie eben auf den Ablaß Berg / (welchen ſie Giabal Araffata nennen / und der 15. Welſche Meil von Mecha liegt) kommen ſeyn / daſelbſt zu wohnen / und daß durch GOttes Verhängniß eins von dem andern ſich verirret hätte / und ſeyn gantze viertzig Jahr von einander geweſt / habe auch unterdeſſen ſtets eines das ander geſucht. Da ſie endlich wieder zuſammen kommen ſeyn / daß eines das ander wieder angetroffen / auf der Höhe des Berges ein klein Häußlein gebauet / welches biß auf den heutigen Tag heiſſet Beit Adam, das iſt / Adams Hauß.

Poſtquam autem *Adamus* voluntatem ſummi Numinis transgreſſus erat, atque ſe ipſum cum univerſo genere humano imagine divina orbaverat, vera poſtea pœnitentia ductus gratiam, quam perdiderat, iterum obtinuit. Benè proinde de ejus pœnitentia ac ſalute æterna ſperare debemus. Videantur *binæ Diſſertationes* de *Adami pœnitentia*, in *Acad. Witteb. A.* 1685. & 86. â Vener. ac Celeberr. Dn. D. Jo. Frid. Mayero ſcriptæ, & *Diſſert. Theol.* D. Sam. Andreæ de *Salute Adami*, *Marpurgi* 1678. elaborata, coll. Natal. Alexandri *Hiſt. Eccleſ. Vet. Teſt. T. I. f.* 73. *ſeq.* qui ad *Philippi Abbatis Bonæ ſpei*, Bernhardo coævi, libellum, de *ſalute primi hominis*, ſcriptum

ptum provocat. Verum nec locum illum nos ignorare volunt Incolæ Palæſtinæ, quo pœnitentiam egiſſe ferunt, prout Franc. Ferdin. de Troilo in *Orientali Itinerario*, quod *Dresdæ* 1676. lucem publicam adſpexit, *p.* 323. *ſeq.* hiſce verbis eſt teſtatus: Die zu Hebron wohnende Chriſten und Türcken haben uns den Ort gezeiget / wo Adam und Eva ihre begangene Sünde ſollen beweinet / und wie ſie ſagen / gantzer hundert Jahr ihr Leben in ſtrenger Buſſe zugebracht haben. Dieſer Ort lieget gegen der Sonnen Untergang / in einem Thal / ohngefehr hundert Schritte von dem Damaſceniſchen Acker / iſt eine tieffe und finſtere Grotte / nicht gar lang / noch breit / auch sehr niedrig / in einen harten Stein-Felſen / und wie es ſcheinet / nicht von Menſchen Händen / ſondern von der Natur ſelbſten alſo zugerichtet. Dieſer Thal wird genennet / La vallo di lagrime, ein Thal der Zähren / weiln ſie über ihr groß Verbrechen die Thränen häuffig ſollen vergoſſen haben. Veremur tamen, ne hæc relatio, cujus nec ullum veſtigium in ſacris litteris deprehenditur, Pontificiorum Dogmati de ſatisfactionibus plus juſto patrocinetur, atque callide ſatis ab otioſis Monachis fuerit excogitata.

Hac tamen occaſione *Adami ſepulcrum* * ſilentio prætermittere haud poſſumus. Iſtud enim adhuc hodie in Palæſtina inveniri creditur, hinc à Scriptoribus, qui eam perreptarunt, traditio illa pervulgata, Adamum in Monte Calvariæ fuiſſe ſepul-

* Pſeudo Origenes lib. 2. in Jobum p. 463. *Ubi videtur nunc Phœnix? ubi urna Adam? ubi videtur arca Teſtamenti? ubi urna manna?*

pultum, in litteras refertur, atque poſteris valde commendatur. Confer *Itiner. Terra ſanctæ T. I. f.* 248. *ſq. edit. Francof.* 1609. Chr. Adrichomius in *Theatro Terræ ſanctæ. f.* 49. Otto Frideric. de Gröben *Itiner. Orient. p.* 125. Franc. Ferdinandus de Troilo *Hodæpor. Orient. p.* 207. Jean Mocquet Reiſe-Begebnüſſe *p.* 335. Georgius Chriſtoph. de Neitzſchiz Welt-Beſchreibung *p.* 281. D. Jo. Cotovici *Itiner. Hieroſol. & Syriac. p.* 169. Petri della Valle *Itinerar. P. I. f.* 160. Wagenſeilii *Sota p.* 293. Quamvis autem ea ſententia quamplurimis priſcæ Eccleſiæ Doctoribus probetur, quorum teſtimonia à B. D. Caſp. Sagittario in *Harm. Paſſ. Chriſti p.* 738. *ſqq.* adducta legi poſſunt, nondum tamen hæc lis perorata eſſe videtur, num iſta relatio omni prorſus dubio careat. Haud malè enim Auguſt. Torniellus in *Annalibus ſacris f.* 72. judicavit, locum ſepulturæ ipſius Adami nequaquam explorari aut ſciri poſſe, *quoniam de hoc* (lubet enim ipſius verba hic recitare) *aut ubi habitaverit, præſertim ſub finem vitæ ſuæ, aut in quo loco defunctus ſit, Scriptura ſacra non meminit: & conſtat, non ſolum omnia cadaverum oſſa diſſipata, ſed etiam ſepulcra ipſorum, cum reliquis, quæ tunc exſtabant, ædificiis, à diluvii inundationibus orbata ac diſperſa omnino fuiſſe, ita ut nullum eorum poſteà veſtigium remanſerit.* Deinde iſta falſo nititur præſuppoſito, Adami oſſa â Noa, qui ea collegiſſe ac in arca repoſuiſſe dicitur, in partes diverſas diviſa, atque inter filios æquabiliter diſpertita fuiſſe, Semum deinde nobiliorem corporis partem, eam ſcilicet, in qua ipſius Adami Cranium fuit, accepiſſe, atque in Judæa terræ demandaſſe. Placet autem

iſtud

iſtud non ſolum modo adducto Torniello *l. c.* ſed etiam Joh. Ferrando in *Diſquiſitionis Reliquiariæ L. I. C. XII. p. 318. edit. Lugd.* 1647. hunc in modum ſcribenti, atque rationem inſimul factæ iſtius diviſionis reddenti; *Non poſſum usque eo mihi temperare, quin explicem conjectura, Noëmum filios ſuos in Orbis poſſeſſionem mittere meditantem, eo potiſſimum conſilio, & animi deſtinatione paternas animi exuvias ipſis partite diviſas imperitum fuiſſe, ut toto, quantus quantus eſt, diſperſi orbe, vaſtiſſimisque terrarum ſpatiis à ſe invicem longiſſimè ſejuncti fraternam charitatem conſervare, atque adeo ejus igniculos plus nimio intermori faciles, tam avitorum pignorum continenti aſpectu, quam primi Parentis ac ſui refricata, vel potius præſenti ſemper recordatione ſtuderent conflabellare.* Habuit autem hic ſcriptor, de tuenda ſacrorum Lipſanorum religione valde ſolicitus, ea in mente, quæ *Lib. I. Cap. II. p.* 92. ex Moſe Barcepha retulerat: *Noëmum, cum eſſet arcam una cum libris ſuis conſcenſurus, impendente diluvio, ſecum in arcam intuliſſe oſſa Adami,* * *eaque deinde poſt dilu-*

* Hiſce adjungit Jac. Boulduc. *Lib. I. de Eccleſiâ ante Legem c. 14. p. 134.* ſcripta Henochi, ſequentem in modum de iis (alleg. B. Dn. D. Aug. Pfeiffero in *Dec. ſelectâ Exercit Bibl. Exercit. II.* de *Henocho, cap. IV.* §. *IV. p.* 47. & B. D. Ægidio Strauchio in *Diſſert. Hiſtor.* de *Columnis Sethianis, Witteb. 1669. præfat.*) commentans: *Noachus mandavit ſcripta Henochi diligentiſſime conſervari, & repoſuit in Arca tempore diluvii, non minori ſolicitudine, quam Patris Adami & aliorum Patriarcharum oſſa, ut qui ejus, quem DEUS rapuerat, oſſa, quæ ſervarentur, habere non poſſet, ſcripta tanquam ſanctiſſimum pignus & depoſitum ſibi atque poſteritati cuſtodiret.* Rectè vero judicat celeberrimus Theologus: *Scilicet de ſervatis Henochi ſcriptis tam certa res eſt, quam de aliorum oſſibus! Ju-*

luvium arcâ digreſſum ſuis filiis diſtribuiſſe, prout orbem terrarum inter illos habitandum partiebatur: Verbi gratia, calvariam Adami dediſſe primogenito ſuo Sem, & terram illi aſſignaſſe Judæam: atque poſteritatem Sem, cum in Judæam, ceu hæreditatem ſuam, veniſſet, illam Adæ calvariam, quæ ſibi de illius oſſibus ex paterna diſtributione obvenerat, in Adæ ſepulcro, quod jam tunc illic extabat, repoſuiſſe. Ut non attingamus, quosdam in ea eſſe opinione, Chebronem Adami ſepulcrum ſibi vendicare. Incerta itaque omnia ſunt, atque idonea autoritate deſtituta, quæ de illo circumferuntur, prout fuſius integra *Diſſertatione, Adami ſepulcrum* ſiſtente, atque *Marpurgi 1679.* excuſa, modo laudatus D. Sam. Andreæ evictum dedit, Coll. *Diſſert. Philol.* de *Chebrone, Gigantum domicilio, Witteb.* 1710. â Dn. Jo. Chriſtoph. Wichmanshauſenio propoſita, *p.* 13. & *Diſſert. Philol. Theol.* de *Adamo*, in *Gymnaſio Weiſſenfelſenſi* 1678. ſub præſidio B. Dn. Prof. ac Superint. Jo Schieferdekeri ventilata, *Aph. VI.* ac Jo. Henr. Heideggeri *Hiſtor. Patriarch. T. I. Exercit. IV. p.* 160. nec non Chriſt. Adrichomii *Theatro Terræ ſanctæ f. 49. & 202.* ac Cotvici *Itinerar. Hieroſol. p.* 243.

XXVIII.

Et cui ignotus eſt ille *Bouldacus, Pariſinus, ordinis Minorum Prædicator, homo in excogitandis pro lubitu figmentis audaciſſimus, & plane dignus, qui hiſtoriam Lombardicam continuet, aut novos det conformitatum libros,* elogio D. Sam. Andreæ, in *Diſſert.* de *ſepulcro Adami* §. *XXIV. p.* 23. Idem *ſua ſtoliditate notus, perditaque frontis homo* dicitur Dn. Prof. Wichmanshauſenio in *Diſſert.* de *Chebrone*, §. *IX. p.* 28.

XXIX. De reliquiis Adami.

Epiſtola Rev. M. Pauli Chriſtiani Hilſcheri, Paſtoris Palæo Dresdenſis, ad laudatum D. Gœtzium, data editaque Dresdæ 1711. 4.

VIR

SUMME REVERENDE, AMPLISSIME ATQUE EXCELLENTISSIME,

Domine, Fautor, atque Amice deſideratiſſime.

QUanquam mentis noſtræ hæc natura ſit, atque conditio, ut rerum novarum cupidiſſima, faſtidiat propemodum antiqua, & contemtim habeat, aliquando tamen ea quoque, quæ longo temporum tractu obſoleta fere, & extra hominum cognitionem poſita ſunt, poſtliminio revocare, & in lucem, apricumque producere ſatagit. Scita enim converſione ex vetuſtis recentiſſima fiunt, quæ diuturna oblivione ſepulta eruuntur quaſi e tenebris, & in conſpectum veniunt. Non latere TE, VIR SUMME REVERENDE, potuit ea commentandi ratio. Poſtquam ergo, quæ ad præſens ævum accedunt propius, non ſine applauſu orbis eruditi in medium prodire juſſiſti hactenus, nunc converſa ſcena ad expromendas *Patriarcharum reliquias* inſtituto non illaudabili animum applicuiſti, quarum ampliſſimam meſſem

cum

cum nuper exhibueris, ego, quod Tua fieri pace non dubito poſſe, ſpicilegium dabo, & *manipulum lipſanorum Adami* a TE vel ideo non memoratorum, ut haberem, in quibus colligendis ſcribendi ad TE materiam invenirem, facto abs TE acervo adjiciam. Non equidem is ſum, qui illa vetuſtatis, uti feruntur vulgo, monumenta, promiscue omnia extra dubitationis aleam conſtituta eſſe judicem (quis enim reculas iſtas conſervaverit? aut in tanta terræ marisque per diluvium confuſione, diſtinctas, & incorruptas præſtare valuerit? aut quo autore notitia earum ad nos per tanta ſeculorum intervalla pervenire poterat, cum ante Moſen, Moſe tacente, hiſtoria tenebris, quod ajunt, Cimmeriis, ſit involuta?) Sed ita arbitror, maximam eorum partem, quæ recenſenda a me fuerint, vel fingendi quadam libidine, vel mythologiæ ſtudio, vel piæ meditationis incitamento, vel deſiderio conciliandi inventis majorem autoritatem, & gratiam, vel communi errore ſubnata eſſe, atque excogitata. Neque tamen nullam omnino utilitatem habet iſthæc commentatio. Cum enim legerimus, quæ hic conſignata ſunt, non ſolum Judæorum aliquot ſententias rectius intelligemus, easque vel ſtultitiæ damnabimus, vel tanquam ſapienter dictas feremus, ſed etiam loca Scripturæ ſacræ non pauca dilucida fient, atque illuſtriora. Ita autem me geram, ut, quæ de *particula terræ*, ex qua procreatus ſit Adamus, de *veſtibus* ejus, *pedum veſtigiis*, *literis*, *ſpeluncis*, in quibus lapſum, Abelisque mortem defleverit, *domo*, ipſi & Evæ communi, *lecto*, *ſepulcroque*, & oſſi-

oſſibus, varie, & diligenter annotata a TE jamjam fuerunt, denuo repetiturus non ſim, ſed vel nova proferam, aut, ſi de iisdem dicendum mihi ſit, ex aliis fontibus derivata accerſam, Tuoque judicio cenſenda ſubjiciam.

Poſtquam ſapientiſſimus conditor univerſi produxit primum hominem, e dormientis *coſta*, ſociam ipſi paravit Evam. Nobiliſſimam hanc pariter atque perdilectam mariti portiunculam vel ideo inter *καταλείμματα* Adami reputare placet, quia non ſolum peculiari plane modo de corpore ipſius animali decerpta fuit, ſed etiam poſt ipſius obitum permanſiſſe fertur reſidua. Quod ſi enim pie defunctorum tibias, oſſa, atque digitos reliquias appellare ſolemus, quidni & coſtam demortui Adami lipſanis, memoria dignis, accenſeamus? Neque tamen ita diu vidua vixit Eva, ſed ex veterum ſententia ſeptimo die poſt, quam beate diſceſſiſſet maritus, inter mortales eſſe deſiit.

Et cum liberi ſint ſegmenta quaſi, & particulæ de ſubſtantia parentum, *filii* quoque, *filiæque*, & *tota Adami progenies* in hunc reliquiarum catalogum jure meritoque referuntur. Tanta autem eorum multitudo eſt, tanta copia, ut

- - - *Hybernas citius numeraveris umbras*
Sylvarumque comas -

quam certum eorum numerum inire poſſis. Fecit tamen ejus periculum *Joh. Bapt. Ricciolus* in *Geographia & Hydrographia reformata*, quæ Venetiis anno 1673. prodiit, veriſimilemque hominum ſuperficiem terræ inhabitantium calculum invenit, quem ex eodem repetiit in *Analect. Miſcell.*

Matth. Zimmermannus Menſ. 2. n. 9. Non ſupervacanea id curioſitate disquiritur, ſed ad ſatisfaciendum eorum dubitationibus, quibus ex terræ parvitate, hominumque multitudine oboritur difficultas circa reſurrectionem mortuorum, atque judicium, non mediocriter conducit. Nam ex arithmeticis legibus liquidiſſime traditum, probatumque fuit, quod, ſi in vitam redirent omnes ſimul, quotquot extiterunt unquam homines, ſingulis ſpatium ſatis amplum foret, in quo poſſint conſiſtere. Quod argumentum erudite non minus ac ſolide tractavit *Gerh. Joh. Voſſius de Matheſ. natura* c. 7. & *Iſaac Voſſius Var. Obſerv. c.* 3. quibus jungenda Judæorum effata, a *Daſſovio* in *Diatribe de mortuorum reſurrectione c.* 4. §. 5. ſtudioſe collecta. Sed hæc de univerſi generis humani multitudine. Quæramus autem nunc de eo ſaltem mortalium numero, quos Adamus per 930. annos, quibus vixiſſe perhibetur, progeneratos ex ſe habere poterat, & moriturus poſt ſe relinquere viventes. Summam colligemus æquiſſimis conditionibus. Ponemus enim:

1. Annos ætatis non lunæ quidem, ſed ſolis curſu metiendos,
2. Adamum primo ſtatim creationis anno gignendi feciſſe initium, ſecus quidem, ac Judæi ſentiunt, ipſum centum, & amplius poſt lapſum annos a conſuetudine maritali abſtinuiſſe.
3. Evam primo, & interpoſito deinde uno, tertio quoque anno peperiſſe, cum tamen propter naturæ firmitatem, quæ hodie immenſum

ſum debilitata eſt, vel ſingulis annis prolem dare potuerit.

4. Singulis partubus non gemellos quidem, quod veterum quorundam eſt opinio, ſed unicum ſolummodo fœtum enixam eſſe, eumque

5. permutatis vicibus nunc marem, nunc fœmellam fuiſſe,

6. Nec Adamum præter Evam plures, prout quidem Rabbini delirant, habuiſſe uxores, ac

7. Utrumque parentem centeſimo ante obitum anno non amplius generaſſe.

Poſteritatem vero ejus, quod attinet,

8. Abelem interfectum eſſe a Caino, antequam conjugium inierit.

9. Filios Adami anno centeſimo, filias vero anno nonageſimo octavo ad matrimonium ſeſe applicuiſſe, pariterque ut protoplaſtos

10. non ſingulis quidem, ſed tertio quoque anno, ac

11. alternatim prolem alterius ſexus produxiſſe; & quoniam conjugium non niſi inter maſculum, & fœminam, adeoque duas perſonas eſt,

12. generationem non juxta ſingulos, ſed juxta binos, atque binos deducendam eſſe, ac denique

13. tertiam hominum partem ante Adamum emigraſſe vita.

His ita ſe habentibus prodeunt in numerum liberi ab Adamo geniti 365. & demto Abele, utpote im-

proli, 182 paria conjugum. Quod ſi primus ex his anno Adami 102 generaverit, & ita cæteri quoque ad eandem ætatem provecti, vidit Adamus 425616 nepotes, adeoque 21258 paria conjugum. Qua via per reliquas generationes ſi velimus progredi, multitudo propemedum innumerabilis emerget. Fecit animi gratia rei hujus periculum Vir in tractandis numeris verſatiſſimus, & a tertio gradu ad reliquos procedens non quidem, quod juxta conditiones ſupra pactas, ſed quod, ſuppoſito, ex ſingulis conjugiis ſubſecutis decem ſolummodo prognatos fuiſſe, generari potuerint, computando, colligèndoque certam, eamque ingentem ſummam adinvenit. Ecce illam!

Adamo ab anno ætatis		nati ſunt		in gradu
1	-	365	filii & filiæ	1
102	-	42516	nepotes & neptes	2
		nunc compendii cauſa e ſingulis hiſce, & ſecutis conjugiis decem ſolummodo cenſentur liberi.		
204	-	425160	pronepotes, & proneptes	3
306	-	4251600	abnepotes, & abneptes	4
408	-	42516000	trinepotes, & trineptes	5
510	-	425160000	- - -	6
612	-	4251600000	- - -	7
714	-	42516000000	- - -	8

& ſic porro per reliquam ætatem. De qua computatione, monendum, numerum liberorum oppido exiguum, & ab univerſis concedendum, con-

conjugibus ad maximam ſenectutem pertingentibus aſſignatum eſſe, cum Adamus vel ex primo pronepote & uxore ejus, juxta præſuppoſita ſuperius data, viderit neceſſe eſt 363. liberos, ex primo abnepote 308. ex primo trinepote 261. &c. eamque ob rationem nullum ex tam ingenti ſumma inter mortuos ante Adamum referendum eſſe, ſed eos univerſos, qui hic in rationes venerunt, cenſendos eſſe ſuperſtites, cum moreretur Adamus. Nam, etſi æquum fuerit largiri, vel tertiam liberorum Adami partem morbo, aut violenta morte, aut alia ratione ante ipſum obiiſſe diem, ideoque confictam putemus Judæorum ſententiam, Haranem, cujus mentio fit *Gen. XI.* 28. primum omnium moriendo præceſſiſſe parentem, atque ſic ante illum, quotquot fuerint, filios filiasque genitoribus ſuis ſuperfuiſſe, quia tamen e poſtremis conjugiis decem ſaltem paria, cum eorum multo plura fuerint, ad computum vocata, & hoc pacto, quæ provenire poterat ſumma, longe ultra dimidium jam imminuta ſit, nova ſubductione non erat opus. Conſideremus autem hic infinitam Dei, & nunquam ſatis deprædicandam potentiam, quæ ex uno conjugio tantam, facieque, & ſexu, & ætate, & ſtudiis tam diſtinctam hominum multitudinem producere, binariumque numerum adeo mirabiliter augere noverit, ut millenario ætatis nondum elapſo tot viventium myriades in orbe terrarum extiterint, quot protoplaſtorum neque oculi uno intuitu capere, neque mens eorum cogitando comprehendere potuerit. Atque hæc de poſteritate Adami, a quo,

niſi in univerſum genus humanum, cujus erat ſcaturigo, magnum bonorum malorumque flumen defluxerit, multæ res in hac reliquiarum recenſione rectiſſime omitterentur; quoniam autem ipſo autore habemus, quod infelices nos pariter atque beatos reddit, ex æquitatis jure eidem accepta referimus. Primo igitur loco commemoranda nobis *labes* iſthæc, atque *pernicies hæreditaria*, quæ a tenerrimis vivendi initiis occupare nos univerſos ſolet, & ad credendum vera, & recta faciendum oppido ineptos reddit. Non male de hoc peccati originis inquinamento *Talm. Tr. Berachot* ſ. de benedictionibus. *Non eſt mirum, cur peccatum Adami, & Evæ exaratum ſit, & ſignatum annulo regis ad generationes ſequentes propagandum, quia, quo die creatus eſt Adam, abſoluta ſunt omnia, ita ut ipſe extiterit perfectio, & complementum totius mundani opificii: ſic quando ille peccavit, totus mundus peccavit, cujus peccatum nos portamus, & patimur. Quod non ita ſe habet in peccatis poſteritatis ejus.* Locum dedit *Voiſin Obſerv. in proœm. Pug. fidei Raymundi* p. 140. Ita eſt. Per unum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors, eoque pacto per omnes homines mors penetravit, quoniam omnes peccaverunt *Rom. V. 12.* Quod & illi Judæorum magiſtri * ſignificare videntur mihi, qui tradunt: Serpentem eo tempore, quo cum Eva familiarius converſatus fuit, ſordes eidem infudiſſe, quibus omnes gentes inficerentur. Præterea *plurimarum rerum ſcientiam* natis ex ſe reliquit Adamus. Etſi enim aſſerere non audeamus Adamum ſingulas calluiſſe ar- Theo-

* Confer Menaſſeh Iſraëlidis librum de fragilitate humana ex lapſu Adami, Amſt. 1642. 8.

Theologum nempe, Philoſophum, Medicum, Aſtrologum, Chymicum, Mathematicum, quod Rabbinorum dictis edocere cupit *Kircherus Oedip. T. 2. P. 1. C. 11.* fatendum tamen omnino eſt, ipſius, ſapientiſſimi hominis, informationi debere ingentes gratias, qui ipſo parente gaviſi ſunt, & tradita ab eo habuiſſe non pauca ad res bene gerendas ſubſidia. Et quid de *univerſo terrarum orbe* dicam, cujus ille dum vixit, dominus fuit? Indicare voluiſſe παντοκρατίαν iſtam, dixerim, autorem, quisquis fuerit, additamentorum in Bibliis Germ. MS. an. 1458. a *D. Joh. Fr. Mayero, in hiſtoria verſion. Germ. bibl. Lutheri* memoratis, quando paſſim protoplaſtos cum honoris præfatione Herr Adam / atque Frau Eva / uti olim Romani Imperatorem abſolute *Dominum*, Græci κύριον, Regemque ſuum Galli *Sire*, abſolute, & ἐξοχικῶς appellat. Chryſoſtomo ea de cauſa χειροτονητὸς τοῦ κόσμου δεσπότης audit. Sed cum moreretur ille omnium monarcharum maximus, ad poſteritatem pervenerunt reliquiæ iſtæ longe ampliſſimæ, imprimis autem *montem* e regione Paradiſi eis legaſſe fertur, qui tum erant e familia ſanctorum. *Elmacinus* apud Hotting. in Smegm. l. 1. c. 8. Sect. 1. G. *Cum finis vitæ inſtaret, adeſſe ſibi juſſit filium ſuum Schethum, ejusque fratres, liberos, & uxores, quibus præcepit, ut habitarent in monte, qui eſt e regione Paradiſi, neque inde deſcenderent, aut commiſcerentur cum ſemine Kaini homicidæ.*

Atque hæc quin locum in catalogo reliquiarum Adami habere mereantur, non facile, VIR EXCELLENTISSIME, dubitaveris. Eſt vero præter, ac omnis literaturæ peritiſſimum fuiſſe,

terea farrago earum longe plurima, (
non ſolum, ſed manifeſto etiam co
De quibus cum relata leges; novo
opus, & atramento erit, ut obelos,
na, diplen, & Platonicum διὰ τὸ χ,
denique indignationis criticæ ſignoru
ſim marginibus adſcribas.

Adamus ex Judæorum arbitrio *anim*
um vagina veluti, & domicilium. fu
aliæ quidem, ſi fabula vera eſt, in ca
runt, in oculis aliæ, ac ſic per reliqu
membra, usque ad pedes. Teſtem ci
Tractat. de Revolut. animarum P. 4. c. 9. &
ſuam ſibi habuit, eamque e corpore
migrantem. Primam hereditario qu
vidi ceſſit, poſtmodum autem Meſſiæ.
rum hoc meletema eſt. Geminam ne
nes iſti ex Eliæ Levitæ ſententia revoluti
cent: unam corporum, ut ea per terr
in Palæſtinam ſeſe deferant, ad feli
quam vigilantes ſomniant, reſurrectio
ram animarum, quarum unaquæque op
in tria immigrare corpora. Cujus rei
legant, quoniam apud *Jobum XXXIII. 2*
natum ſit: *Ecce iſta omnia operatur DEus*
bus! ubi vocata in ſubſidium arte raſch
exploratum habere volunt, animam pri
nis ſua ſede excedentem recepiſſe ſe in c
vidis, & tranſituram aliquando in corp
quoniam ſcilicet in vo... אדם ſingulæ lite
la nomina, *Adami* nempe, *Davidis*, & *M*
direntur. Nugæ, ſed venales, nam r

eas ſuo videntur ingenio, qui Adami animam illapſam in *Pauli* Apoſtoli corpus exiſtimant, eique rationem præbuiſſe dicendi: ſe peccatorum omnium eſſe maximum. *1. Tim. I. 15.* Denique & vir monſtroſæ eruditionis *Guil. Poſtellus* in ea verſatus opinione fuit, ſe eſſe animi Adami admirabile domilium, quod *Beza in notis ad Job. XXI. 22.* obſervavit. O inanes reliquiarum æruſcatores!

E terra productus eſt, qui terræ univerſæ erat dominus. De meliori autem *luto*, quod ſuperfuit e creatione Adami, Deum locuſtas finxiſſe fingunt Muhametanorum Theologaſtri apud *Bochart. Hieroz. P. 2. l. 8. col.* 486. Reliqua maſſa aream præbuit, ſuper quam ſacra facerent patriachæ, Iſaac ligaretur, & ſanctum denique ſanctorum extrueretur a Salomone. Audiamus hac de re diſſerentem *Majemonidem* in *Beit abachria c. 2. Locus altaris amplius fuit apte diſpoſitus, neque locum ejus in aeternum mutarunt, ſicuti dicitur: Hoc erit altare holocauſti Iſrael!* (1. Chron. XII. 1.) *in loco ſanctuarii ligatus fuit pater noſter Iſaac, juxta illud: Abi ad terram Moriah!* (Gen. XII, 1.) *Dicitur autem, extruxit ibi Salomoh domum in monte* (1. Reg. VI. 14.) *Eſt autem traditio in omnium manu, locum illum, in quo David & Salomoh ædificavit aream pro arca, eſſe eundem locum, in quo Abraham extruxit altare, atque ſuper illud ligavit Iſaacum, & eundem, in quo Noach, poſtquam egreſſus erat arca, extruxit altare: & hoc eſſe idem illud altare, in quo obtulit Cain, Abel, & Adam primum ſacrificium, poſtquam creatus erat, atque inde conditus eſt. Hinc ajunt ſapientes: Adam creatus eſt e loco expiationis ſuæ.* Quo de altari inferius plura. *Reliquiæ* autem *corporis Adami*

 dili-

diligenter aſſervatæ. Ex *Patricide* enim & *Elmacino Hottingerus in Smegm.* refert, Adamum morti proximum Sethum ad ſe, & alios quosdam ex poſteris vocaſſe, teſtamentoque præcepiſſe illis, ut demortui corpus condirent aromatibus, ac tandem ſepelirent in meditullio terræ, addita ratione: *Inde ſalutem ſibi poſteriisque obventuram.* Noachum igitur, cum immineret diluvium, e ſpelunca duplicata repoſitum ibi hactenus inter exuvias reliquorum Patriarcharum corpus Adami in navem tranſtuliſſe. Quid porro? In venerationem reliquiarum convertit animum. Annotatum id ex Arabum traditione fuit a *Job. Gregorio in obſerv. ad aliquot S. Scripturæ loca c. XXV. Quam primum dieſceret, Noah adſtitit coram Deo, cum filiis Sem, Ham, & Japhet verſus Adami corpus, & oravit.* Placetne audire orationem? *O Domine, tu excellens es in veritate, & nihil eſt magnum in comparatione ad te. Aſpice nos oculo miſericordiæ. Libera nos ab hoc diluvio aquarum, per corpus Adami protoplaſti tui, per ſanguinem Abel ſancti tui, per juſtitiam Seth, in qua complaces. Ne numeres nos inter eos, qui transgreſſi ſunt ſtatuta tua, ſed ſume nos in curam tuam miſericordem; quia tu es liberator noſter, & tua eſt laus ab omnibus operibus manuum tuarum ab æterno. Et filii Noæ dixerunt: amen, Domine!* Tandem vero humi conditum fuit circumlatum hactenus corpus Adami, idque hoc pacto. Noachum perhibent, cum ad extremum vitæ terminum acceſſiſſet, clam injuxiſſe Semo, ut Melchiſedecho adjutore, eo in loco ſepeliret iſtud, quem ipſis notum fecerit angelus. Angelo igitur præeunte perductos eſſe ad montem calvariæ, qui

terræ

terræ ſit umbilicus, ubi homo conditus olim de terra, terræ fuerit redditus. Sed alii aliter. Nam ex *Moſis bar Cepha commentario de Paradiſo P. I. c.* 14. intelligimus, Jacobum Orrohaitam in ea hæſiſſe opinione, Noachum, arca poſt diluvium tandem egreſſum non modo terrarum orbem, ſed oſſa quoque Adami diſtribuiſſe filiis, craniumque ejus primogenito, Semo ſcilicet, obveniſſe. Quod accommodare ad piam meditationem ſi velimus, elegantiſſime dictum, rectiſſimeque fuit. Vetus enim Adamus, ſive originalis labes, communis eſt omnibus hominibus, ac nemo ex univerſa Noachi poſteritate extat, qui non partem aliquam ex reliquiis iſtis ſacerrimis propriam ſibi acceperit. In explicando loco, ubi ſupremum pro ſalute hominum ſupplicium JEſus noſter ſuſtinuit, conſentiunt propemodum veteris Eccleſiæ doctores a *cranio Adami*, ibidem invento, dictum fuiſſe eundem Golgatham. Ex univerſa turba *Baſilium Seleucienſem* audiamus, qui in compendio fatur, quæ reliqui fuſius: *Juxta Judæorum traditiones calvaria Adami ibi inventa eſt, idque per ſummam ſuam ſapientiam cognoviſſe Salomonem ferunt. Propterea, ajunt, calvariæ locus, locus ille vocatus eſt.* Orat. XXXIIX. Autor opinionem iſtam ab Hebræis derivat, qui, interprete Salomone, de cranio Adami, eo in monte depoſito, fuerint edocti, quod tamen ne minimam quidem veritatis ſpeciem habet. Gens enim iſta, ad ſuperſtitionem proclivis, ſi reſciviſſet, partem hanc capitis protoplaſti reſiduam in Golgatha requieſcere, nunquam paſſa per religionem fuiſſet, ut de ſceleſtiſſimis mortalium ibi ſup-

pli-

plicium ſumeretur, ubi κρηπὶς ἐ γῆρας, καὶ πρόγονος venerabilem nactus ſit ſepulturam. Λῆροι Λῆροι! Conſpirant tamen in nomen montis ab Adami calvaria enatum *Tertullianus*, *Origines*, *Cyprianus*, *Baſilius*, *Euſebius*, *Ambroſius*, *Hieronymus*, *Auguſtinus*, compluresque alii, quorum teſtimonia in Tractatu de *hiſtoria paſſionis Chriſti P. II. c. 10. §. 80. ſeq. Sagittarius*, & ante eum in *libro de cruce* * *Gretſerus*, allegavit. Quod pictores etiam videntur imitari velle, Adami reliquias per cranium inter decuſſata oſſa reclinatum ſub emortuali Salvatoris palo repræſentantes. Obſervatum præterea a *Combefiſio*, creditumque fuit, in *Auctario novo Patr. Græc. p.* 1524. locum calvariæ a lapidibus antiquo more Adæ cranio in tumuli vicem impoſitis, pariter, uti tribunal Pilati ob ſtratum e ſaxis confectum, appellatum a Germano, aliisque Græcis λιθόστρωτον fuiſſe. Sed ita ſubleſtæ fidei ſunt omnia, ut cum Hieronymo judicemus: *Magno quidem applauſu populi piam explicationem ſuſceptam, non tamen veram eſſe.* Unde autem traditio iſta? *Non incongrue creditur*, inquit *Auguſtinus*, *Serm.* 71. *de tempore, quia ibi erectus ſit medicus, ubi jacebat ægrotus; & dignum erat, ut, ubi acciderat humana ſuperbia, ibi inclinaret ſe divina miſericordia, & ſanguis ille pretioſus etiam corporaliter pulverem antiqui peccatoris dum dignatur ſtillando contingere, redemiſſe credatur.*

Non autem prætereundæ ſunt in hac reliquiarum recenſione illæ, quas omnium præſtantiſſimas, planeque ſingulares adinvenit quorundam deſperabunda ſubtilitas. Cum enim Mariam à labe peccati immunem pronunciare, non permit-

* Lib. I. cap. 18.

mittant clariſſima Scripturæ effata, conſtitutum tamen fuerit aliquibus, e ſorte miſerrimæ hujus conditionis eandem eximere, confingendum fuit, quo imponerent populo, & ipſi viderentur Theologi. Quodnam illud? Separata nempe divinitus materia, ex qua naſceretur virgo omni laude digniſſima. Proditum namque à *Galatino* eſt *l. VII. de arcan. Cathol. Verit.* Materiam τῆς Θεοτόκου ab initio productam, ac membro Adæ inſertam, intaminatamque ab eodem ad Sethum, a Setho ad Enoſum, ab Enoſo tandem ad Joachimum, parentem virginis, lege quaſi hæreditaria, fuiſſe translatam. Scilicet, quæ de Meſſiæ matre Judæorum doctores ſomniarunt, in rem ſuam ille interpretatus eſt. Sed cœcus cœcum! Quo in loco & ſingularis iſta, ſed ejusdem plane ordinis *Particula ſubſtantiæ Adameæ* commemoranda venit, ex qua humana Filii Dei natura formata perhibetur. Sunt enim qui intempeſtive curioſi: Qua ratione e Maria, peccatis inquinata, dari potuerit Salvator ἀναμάρτητος? ingenioſe philoſophantur: In Adamo, legem Dei transgreſſo, divina ſic dirigente pronœa, ſegregem a contagio maſſam eſſe conſervatam, ex qua ad Mariam usque, propagine traducta, natus ſit JEſus. Sed opinio hæc cum idonea ratione non nitatur, & ad voraginem ſexcentorum malorum vel renitentem abripiat, prudenti conſilio dimittenda eſt, inhærendumque ſine anxio nimis circa modum rei ſcrutinio, axiomati divino: Conveniens nobis erat ἀρχιερεὺς ὅσιος, ἄκακος, ἀμίαντος, κεχωρισμέ-

ἐσμένος ἀπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν. Ebr. VII, 26. Quo de argumento prolixius Theologi.

Cum pudor, & conſcientia admiſſi ſceleris impuliſſet Adamum ad curam rei veſtiariæ, paravit ſibi, atqve uxori, operis adjutrice, *tegumenta corporis*, *Gen. III.* 7. qvæ, ſive perizomata, ſive ſubligacula, ſive campeſtria dixerimus, non e foliis qvidem conſutis, ſed conſertis inter ſe frondibus conſtitiſſe, non ſine veritatis ſpecie contendit *Gatakerus Cinno l. I. c. 3. p. 199. ſeq.* Reliquias veſtis, cum uſui tandem eſſe deſineret ea, in partem ceſſiſſe regioni, qvæ tum exceperat exulem, cimeliiqve iſtius a ſe aſſervati teſtes hodieqve eſſe fragrantiſſimum herbarum odorem, ſunt qvi famulati ingenio ſentiant. *Abu Mahumed Muſtaphi, ben Alſchit Haſen in hiſt. univerſali*, (Seldeno de Synedriis l. II. p. 452. tradente) ab aliis memorari ait, Adamum tunica ficulnea amictum in montem Serandib, in orientali Indiæ plaga, perveniſſe, ibiqve folia, e qvibus ea compoſita fuerit, vento, & calore arefacta, ex eorumqve pulvere longe lateqve diſſipato, ortam fuiſſe plantarum per regionem eam odoriferarum copiam. De tunica vero, qva Deo autore poſtmodum amictus eſt, Gen. III. 21. dici poſſent, ſi operæ pretium fuerit, longe plurima, non ero tamen in depingendis iis curioſior. Qvi Judæorum hac de re ſententias perdiſcere cupit, eum exſaturabit diligentia *Wagenſeilii*, integram, quantum memoriæ ipſius ſuccurrit, veſtium primi hominis hiſtoriam *Excerptis Gemaræ c. I. in commentario ad Sotam p. 339. ſeq.* attexentis, & *Carpzovii, in notis ad Schikkardi jus regium c. V. th. 17. p. 358.*

p.358. ſeq. Patrum autem Græcorum opiniones uno faſciculo collectas inveniet in *Theſauro Suiceri* voce χιτών. Quod ſi & piis hac de tunica Adami, meditationibus oblectare velit animum, dabit eas *Urſinus in Analectis ſacris l. VI. c. 15. p. 351. ſq.* Satis ad inſtitutum erit commemorare, ad quos relicta a primo parente veſtimenta pervenerint tandem, quibusque fatis fuerint expoſita. Sic autem legitur in *Pirke R. Elieſer: Tunica quam confecerat Deus Adamo & Evæ, fuit cum illis* (Noacho, & filiis) *in arca, & ubi egreſſi ſunt, accepit eam Cham, filius Noachi, & in hereditatem reliquit Nimrodo. Cum ea indutus eſſet, venerunt ad ipſum omnes beſtiæ, atque aves, atque conciderunt coram ipſo, quaſi cogitantes, illum pollere robore, atque conſtituerunt eum ſuper ſe regem.* Deinde aliis interjectis: *Eſau frater Jacobi videns tunicam, quam confecerat Sanctus benedictus Adamo, & Evæ apud Nimrodum, expetiit illam, atque interfecit eum, tunicamque abſtulit. Poſtquam autem illis veſtitus erat, factus fuit per illas robuſtus, juxta illud:* Erat Eſau vir peritus venationis. *Ubi autem diſceſſit Jacob a conſpectu patris ſui, dixit: Nonne Eſau impius eſt? decet me induere tunicam illam. Dedit eam, atque abscondidit ſub terra, prout dicitur:* Ejus funis in terra eſt abſconditus. (Job. XIIX. 10.) Quæ cum enarrat *Wagenſeilius* alium producit locum e Gemara obſcurum quidem, ſed ingenioſe tamen illuſtratum, de tunicis iſtis hodieque repoſitis Romæ, & ſeptuageſimo quoque anno publice ibidem conſpiciendis.

A veſte ad baculum. *Creavit eum Deus benedictus intra ſex dies creationis.* Quid amplius? *Fuit pri-*

primo in manu Adami, poſtea Noachi, Abrahami, Iſaaci, Jacobi, Joſephi, regis Ægypti. Deinceps in manu Pharaonis, tandemqve Reguelis, principis magorum; cumqve eſſet conſiliarius regis, magno Judaeorum bono, contra intentionem Bileami, conſiliarii ſecundi, ſuccenſuit rex Jethroni, propterea fugit Jethro in urbem ſuam, baculumqve domum ſuam allatum plantavit in horto ſuo domeſtico. Deus autem benedictus indidit ei virtutem, ne qvis eum poſſet evellere inde, usque ad Moſis, viri Dei, adventum. Hæc ex fide R. Gedaliæ *Hotting. in Smegm. O. l.* 1. *c.* 8. *p.* 411. Sed in Pirke R. Elieſer paulo aliter de virgæ hujus e manu in manum traditione: *R. Levi dicit: Virga, qvæ creata eſt in crepuſculo ſabbati, tradita fuit primo homini in paradiſo. Adam autem Enocho, Enoch tradidit Noacho, Noach dedit Scmo, Semus vero tradidit Abrahamo, Abraham dedit Iſaaco, Iſaac tradidit Jacobo, Jacob autem dedit filio ſuo Joſepho, poſtquam deſcenderat in Ægyptum. Cum autem mortuus fuit Joſeph, & ſpoliata fuit tota domus ejus, depoſita eſt in palatiis Pharaonis. Erat autem Pharao unus ex Magis Ægyptiacis, qvi videns virgam iſtam, & literas in illa exaratas, vehementer expetiit iſtam animo ſuo. Acceperunt vero, detulerunt, atqve plantarunt in horto Jethronis, & vidit virgam iſtam; nullus autem homo poterat ad illam amplius appropinquare. Poſtquam venit Moſes ad domum ejus, ingreſſus eſt hortum Iethronis, vidit iſtam virgam, legitque literas, quæ in iſta erant, emiſit manum, & accepit illam. c.* 40. *p.* 105. Conf. plura in notis *Michaelis ad Gaffarelli curioſitates, n.* 27. *p.* 134. 135. 136. & *n.* 30. *p.* 169. 170. Atque hoc loco inſerendam quoque arbitror ſive arborem, ſive frondem, quæ deſtinata fuiſſe perhibetur Adamo. *Adamus*

enim

enim cum filium, nempe *Sethum, ad Paradiſum ablegaſſet miſericordiam Dei imploraturum de ſuo peccato, miſerunt angeli ramum ex arbore vitæ decerptum, dixeruntque, ad Sethum, ut plantaret eum, futurum namque, ut quo primum fructum faceret, miſericordia Dei in eum deſcenderet, aperirenturque portæ cœli, quæ obſeratæ ſunt. Hanc autem arborem, ſeu potius ramum, accepit Seth, plantavitque in deſerto, quem poſtea Moſe invenit, & ex ea virgam ſuam excidit, ideoque Dei virga dicta eſt.* Sic in Gali Razia, ſeu revelatore arcanorum relatum legimus. Fabulam ſi non eandem plane, ſimilem tamen *Pineda l. V. de rebus Salomonis*, cum *Lyrano in c. V. Iohann.* recitat: *Protoplaſtus noſter*, inquiens, *Adamus, cum graviter decumberet, ablegavit filium ſuum Seth ad Angelum Paradiſi cuſtodem, ut ſcilicet ei oleum miſericordiæ ad mitigandum morbum transmitteret. Angelus autem ille, quem Hiſt. Lombard. nominat Michaelem archangelum, dedit Setho trina grana de arbore vetita, mandans, ut ea plantaret; ex iis enim futuris temporibus arborem enaſcituram eſſe, per quam Adam, & omnes ejus poſteri ſanitatem ſint adepturi. Domum igitur Seth repetens, invenit patrem defunctum, & ejus ſepulcro inſevit data illa grana, ex quibus provenerunt tres ſurculi, qui in unum ſtipitem coaleſcentes, ſimul concreſcentes, ingentem effecerunt arborem. Cum autem tempore Salomonis regis ad templi ſtructuram arbores numero plurimæ exciderentur, etiam hanc, a Setho plantatam, ſucciſam eſſe, quæ poſtmodum, quoniam ad omnia, quibus adaptaretur, inepta fuit, fluvio cuidam, ut eſſet pons tranſeuntibus, fuit impoſita. Ad hunc ergo pontem Regina Sabea, una e Sibyllis (quam Ioſephus ex Herodoto vocat Nicaulem, Ioh. Rarrius autem de rebus Per-*

ficis, Macedam) perducta tranſire recuſavit, quoniam ex eo ligno ultimam civitati Hieroſolymitana cladem imminere perſentiſceret. Qua cauſa motus Salomon illud ſuſtulit, & in profundiſſima terra viscera, citra regionem piſcina, immerſit. Et hoc lignum, DEO ita dirigente, in fundo piſcina Bethesdea deliteſcens, angelus tempore Chriſti commovit, eoque agitavit aquam, ut hac ratione infirmi quique ſanitati fuerint reſtituti. Tempore vero inſtantis Chriſti paſſionis illud ſupernataſſe dicunt, id, quod Iudai videntes ſumpſerunt, Chriſtumque eidem affixerunt. Ecce tibi arborem, ſi credulus fueris, oppido memorabilem, quæ & Bethesdeæ piſcinæ aquas fecit ſalutares, & ſtipitem præbuit fabricandæ cruci, ex qua Filius Dei aliquando, ad recuperandam Adamo, & poſteris ejus vitam, fuit ſuſpenſus. Monachorum hæc ſomnia ſunt.

Sed hanc quidem arborem Adamus nunquam vidit, *arboretum* tamen ejus memoratur in ſcriptis veterum. Narrat enim Hottingerus in Hiſtor. Or. L. 1. c. 8. e Judæorum commentis: *Adamum in terram Babel ingreſſum multa mirabilia ſecum aſportaſſe; & inter alia arborem, flores, folia, & ramos auri habentem, arborem item talem lapideam, folia item cujusdam arboris ita vireſcentis, ut folia ejus ab igne non conſumantur, & qua ſub ſe comprehendere, vel tegere poſſit decem millia virorum ſtatura Adami; quod duo ſecum folia geſtaverit, e quorum unoquoque duo homines contegere, vel veſtire ſe potuerint.* Certiſſima fabula, quam illuſtriorem reddunt *palma Babylonica*. Nam in Gemara R. Cahana, cum R. Simi Aſſæ filium comitatus eſſet usque ad locum palmarum Babyloniæ, quærit ex eo: Satisne verum eſt, quod jactatis, has palmas in-

enim *cum filium*, nempe *Sethum, ad Paradiſum ablegaſſet miſericordiam Dei imploraturum de ſuo peccato, miſerunt angeli ramum ex arbore vitæ decerptum, dixeruntque, ad Sethum, ut plantaret eum, futurum namque, ut quo primum fructum faceret, miſericordia Dei in eum deſcenderet, aperirenturque portæ cœli, quæ obſeratæ ſunt. Hanc autem arborem, ſeu potius ramum, accepit Seth, plantavitque in deſerto, quem poſtea Moſe invenit, & ex ea virgam ſuam excidit, ideoque Dei virga dicta eſt.* Sic in Gali Razia, ſeu revelatore arcanorum relatum legimus. Fabulam ſi non eandem plane, ſimilem tamen *Pineda l. V. de rebus Salomonis*, cum *Lyrano in c. V. Iohann.* recitat: *Protoplaſtus noſter*, inquiens, *Adamus, cum graviter decumberet, ablegavit filium ſuum Seth ad Angelum Paradiſi cuſtodem, ut ſcilicet ei oleum miſericordiæ ad mitigandum morbum tranſmitteret. Angelus autem ille, quem Hiſt. Lombard. nominat Michaelem archangelum, dedit Setho trina grana de arbore vetita, mandans, ut ea plantaret; ex iis enim futuris temporibus arborem enaſcituram eſſe, per quam Adam, & omnes ejus poſteri ſanitatem ſint adepturi. Domum igitur Seth repetens, invenit patrem defunctum, & ejus ſepulcro inſevit data illa grana, ex quibus provenerunt tres ſurculi, qui in unum ſtipitem coaleſcentes, ſitu concreſcentes, ingentem effecerunt arborem. Cum autem tempore Salomonis regis ad templi ſtructuram arbores numero plurimæ exciderentur, etiam hanc, a Setho plantatam, ſucciſam eſſe, quæ poſtmodum, quoniam ad omnia, quibus adaptaretur, inepta fuit, fluvio cuidam, ut eſſet pons tranſeuntibus, fuit impoſita. Ad hunc ergo pontem Regina Sabæa, una e Sibyllis (quam Ioſephus ex Herodoto vocat Nicaulem, Ioh. Barrius* [illegible] *rebus Per-*

primo in manu Adami, poſtea Noachi, Abrahami, Iſaaci, Jacobi, Joſephi, regis Ægypti. Deinceps in manu Pharaonis, tandemqve Reguelis, principii magorum; cumque eſſet conſiliarius regis, magno Judaeorum bono, contra intentionem Bileami, conſiliarii ſecundi, ſuccenſuit rex Jethroni, propterea fugit Jethro in urbem ſuam, baculumqve domum ſuam allatum plantavit in horto ſuo domeſtico. Deus autem benedictus indidit ei virtutem, ne qvis eum poſſet evellere inde, usque ad Moſis, viri Dei, adventum. Hæc ex fide R. Gedaliæ *Hotting. in Smegm. O. l.* 1. *c.* 8. *p.* 411. Sed in Pirke R. Elieſer paulo aliter de virgæ hujus e manu in manum traditione: *R. Levi dicit: Virga, qvæ creata eſt in crepuſculo ſabbati, tradita fuit primo homini in paradiſo. Adam autem Enocho, Enoch tradidit Noacho, Noach dedit Semo, Semus vero tradidit Abrahamo, Abraham dedit Iſaaco, Iſaac tradidit Jacobo, Jacob autem dedit filio ſuo Joſepho, poſtquam deſcenderat in Ægyptum. Cum autem mortuus fuit Joſeph, & ſpoliata fuit tota domus ejus, depoſita eſt in palatiis Pharaonis. Erat autem Pharao unus ex Magis Ægyptiacis, qvi videns virgam iſtam, & literas in illa exaratas, vehementer expetiit iſtam animo ſuo. Acceperunt vero, detulerunt, atqve plantarunt in horto Jethronis, & vidit virgam iſtam; nullus autem homo poterat ad illam amplius appropinquare. Poſtquam venit Moſes ad domum ejus, ingreſſus eſt hortum Iethronis, vidit iſtam virgam, legitque literas, quæ in iſta erant, emiſit manum, & accepit illam. c.* 40. *p.* 105. Conf. plura in notis *Michaelis ad Gaffarelli curioſitates, n.* 27. *p.* 134. 135, 136. & *n.* 30. *p.* 169. 170. Atque hoc loco inſerendam quoque arbitror ſive arborem, ſive frondem, quæ deſtinata fuiſſe perhibetur Adamo. *Adamus*

enim

dea memoria Adami, primi hominis ad hæc usque tempora durare; Scilicet traditione deliniti fuerunt, arbores iſtas manu Adami conſitas ibidem eſſe, ut haberent belliſſimi mortalium, abrepti aliquando in captivitatem, ſub quarum frondibus deſiderent, & inter ſe confabulando ſolarentur calamitatem. Accepit tamen & Palæſtina quædam ab hortulano iſthoc omnium primo. *Iacobus Vitriacus Hiſt. Hieroſ.* c. LXXXV. *Sunt in eadem terra arbores mirabiles, quas propter earum præcellentiam nominant* arbores paradiſi, *poma oblonga, ſuaviſſima, & quaſi unctuoſa, dulciſſimum ſaporem habentia, ferentes, in uno autem globo plus quam centum ſeſe contingentia, & compreſſa involuuntur. Folia autem arboris memorata unius cubiti habent longitudinem, dimidii cubiti dimenſione dilatantur. Sunt ibi alia arbores poma pulcerrima, & citrina ex ſe producentes, in quibus quaſi morſus hominis cum dentibus manifeſto apparet, & idcirco* poma Adam *ab omnibus appellantur.* Perſpicuum eſſe puto, arbores iſtas non quidem propter primam originem, ſed dignitatem, atque præſtantiam dictas fuiſſe paradiſiacas, & fructus propter figuram, quam præ ſe ferebant, *poma Adami.* * Hujus generis & illa ſunt, quæ ex Sionita de urbibus, & moribus Orientalium Hottingerus in H. O. refert: Tripoli creſcere arborem quandam, ſeu fruticem potius, *Almauz* dictam, vulgo *poma Adami*, ſtipite viridi, habentemque folia in digitorum modum protenſa, nullos tamen producere ramos, ſed folia, quæ adeo longa atque lata, ut quisque facile

 unico

* Confer quæ de pomis Adamis Caſpar Bauhinus ad Dioscoridem Matthioli p. 207.

unico tegi atque cooperiri poſſit, fructı
faborum recentium ſiliquis ſimiles, ſap
ſimos, roſarumque odorem imitante
nomen hoc, ob excellentiam rei inven
mune & aliis. Inter fruges enim in v
xandrinis, omnium amœniſſimis, depı
a Buntingio in Itiner. *poma Adami*, qu
dem folia ad quindecim ſedecimve pec
porrigant, ac amplitudine, duos pro
exæquent, fructus vero ipſe pirorum d
rum tanta multitudine turgeat, ut vel
uno dependeant ramuſculo, & pulcerri
rum ingentium ſimilitudinem repræſe
primis autem dignum memoria, quod
ejusmodi ſecetur, figuram *hominis in cru*
elegantiſſime exprimat, eamque ob cau
re aliquos, hunc ipſum fuiſſe fructum,
mederit aliquando Adamus, *Adamique p*
memoriam appellari. Pia meditatio.
Granatenſi etiam regno producuntur pc
tradente ita *Nidero in Formicario*; parte q
ſecta imaginem crucifixi perpetuo e
Quid vero cum tanta, quæ ſponte pro
pirorum malorumque multitudine ege
toplaſti? Si quis fuerit, qui id pernoſ
dicam, idque promtiſſime. Diviſerun
Et Eva quidem, rei familiaris ſtudioſiſſ
tionem ſibi a marito conceſſam ad cal
diligenter ſiccavit, repoſuitque ad paran
mentum pro iis, qui curioſius ea de re q
ut ſic oppleto ore ſciſcitari deſinant; Ad
qui optima quæque mala ſibi nunquan

gebat, ſedit cum iisdem in triviis, & filiis ea, nepotibusque venum exponendo nummos, quos ſibi, cum a tuguriolo abeſſet, novitate pulcerrimæ rei allectos ſubduxiſſe ſuſpicabatur, recuperare cupiebat. Sed unde ipſi ars cudendi monetam? Etiam hoc explicabo. Ut rei nummariæ amatores delectarent Judæi, antiquiſſimorum gentis ſuæ nummos deſignarunt in Bereſchit rabba: *In Abrahami nummo cuſi erant ex uno latere ſenex & anus, ex altero juvenis & puella. In Ioſua ex uno latere bos, ex altero monoceros. In Davidis ex uno latere baculus & pera, ex altero turris. In Mardochai ex uno latere ſaccus & cineres, ex altero corona.* Adami tamen dememinerant. Noluit carere eo ingenioſus homo, ſed in libro *Promtuario delle Medaglie* inſcripto, non ſolum Japheti, Chami, Semi, & Noachi, ſed Evæ quoque, & Adami exhibuit. Cum enim adornata olim ab *Andrea Fulvio*, Leonis X. pontificis auſpicio, de veteribus quibusdam nummis commentatio, Lugduni Gallorum anno 1553. apud Wilhelmum Rovillium denuo prodiret; non nemo tam inſigni augmento emtores novæ editioni conciliare voluit. Sed bonum factum! Ipſe autor in præfatione libelli ingenue fatetur, hos aliosque non paucos in cerebelli officina ſine ferro & igne formatos eſſe, atque expreſſos. Nec exploratum, quo tempore ſignandi metalla artificium cœperit. Certe quoniam pecunia ob rerum omnium affluentiam, & ſervatam in victu, & amictu ſanctiſſimam frugalitatem non adeo habuerint opus Adam & Eva, nec ad apparandam iſtam ſubſidiis ſufficienter fuerint inſtructi, per ſecula com-

plura homines ne cogitáſſe quidem de illa commutandi ratione arbitror. An verò Rehu demum ætate, qui Nimrodo coævus fuiſſe cenſetur, initium ſumſerit *domus monetaria denariorum, & drachmarum*, fides ſit penes Elmacinum, aliosque ita ſentientes. Poſſedit præterea Adamus donatum a Raziele *annulum Geomanticum*, quem inter κειμήλια repoſitum invenerunt hæredes, & ad ſeros usque nepotes ſtudioſe tranſtulerunt. Sic enim iſthoc de commento apud *Stephanum le Moyne notis ad Varia ſacra p.* 863. ex Abenephio, Philoſopho Arabe, legitur: *Figurà crucis in cujus capite circulus in modum anſæ. Accepit Metſra a Chamo, Chamus á Noacho; Noachus ab Enocho, qui eſt Idris; Enoch a Setho, Sethus ab Adamo, Adamus a Raſiele angelo. Cham vero ope ejus fecit mirabilia magna, & ab eo accepit Hermes, & poſuit eum inter literas avium. Eſt autem hic character ſignum proceſſus, & motus Spiritus mundi, & fuit magicum ſigillum, ad ſecretum in telesmatis eorum, & annulus contra dæmones.*

Non procul ab agro Damaſceno ſpelunca intra rupem deducens curioſis terræ ſanctæ ſcrutatoribus annotata fuit, ubi Adam fertur & Eva fleviſſe interemtum a Caino Abelem, in eoque *lecti* eorum *ſaxei* viſuntur in longitudinem triginta pedum porrecti, *fons* item eodem in loco ſcaturiens, cujus aqua ſitim protoplaſti depulerint. Autores ſunt *Bonav. Brocardus*, *Bernh. Breidenbachius*, *Barth. de Saligniaco*, *Chriſt. Adrichomius*, aliique non pauci. Judæorum enim traditio eſt, campum, in quo occidit fratrem Cainus, in Damaſco fuiſſe, unde & locus a bibendo ſanguine nomen ſit ſortitus, quæ opinio

opinio anſam dedit, de ſpelunca, in qua per centum annos cædem filii graviſſime luxerint parentes ejus, inter lacrymas trahentes vitam & ſuſpiria, abſtinendo etiam ab ea, quæ conjugibus intercedere ſolet, conſvetudine, eamque ob rationem nec ſocialem quidem lectum habuiſſe, ſed dormiviſſe ſeparatim. Quod vero ſpondas protoplaſtorum triginta pedum longitudine deſcribant, nemo mirabitur; qui conſideraverit, gigantea vaſtitate ab antiquis deſignari primos homines. Quid? gigantum gigantiſſimus, [de re abſurda, abſurde loqui liceat] fuerit neceſſe eſt, ſi juxta aliquos centum, juxta alios ducentos, juxta alios trecentos, juxta alios nongentos cubitos adæquavit, vel etiam a terra usque in cœlum ſeſe porrexit. Teſtimonia *Bartoloccius* dedit *in bibliotheca*. Sed qui ita ſentiunt, non uno eodemque modulo metiendi ſunt. Aliqui enim falſa interpretatione loci *Joſ. XIV. 15.* ſe deceperunt, alii autem excellentiſſimas animi pariter, & corporis dotes coloribus iſtis ponere quaſi ob oculos, & in conſpectum producere voluerunt. Qua de re alibi. Prudenter autem protoplaſtis caverna fonte fœcunda deſtinata fuit, ne ſiti perirent, quod ſi æque diligenter de eduliis etiam proſpectum fuiſſet ipſis a poſteritate, ingentes pro tam liberali ſolicitudine deberent gratias. De iſtis ob interemptum filium acerbiſſimis *lacrymis* quid factum fuerit, compertum equidem non habeo, de illis vero, quibus legis divinæ violationem luxerunt per centum & amplius annos, Arabum aliorumque extat ſententia, quod gignendo lignum aloes, zingiber, caryo-

plura homines ne cogitaſſe quidem de illa commutandi ratione arbitror. An vero Rehu demum ætate, qui Nimrodo coævus fuiſſe cenſetur, initium ſumſerit *domus monetaria denariorum, & drachmarum*, fides ſit penes Elmacinum, aliosque ita ſentientes. Poſſedit præterea Adamus donatum a Raziele *annulum Geomanticum*, quem inter κειμήλια repoſitum invenerunt hæredes, & ad ſeros usque nepotes ſtudioſe tranſtulerunt. Sic enim iſthoc de commento apud *Stephanum le Moyne notis ad varia ſacra p.* 863. ex Abenephio, Philoſopho Arabe, legitur: *Figurâ crucis in cujus capite circulus in modum anſæ. Accepit Meiſra a Chamo, Chamus a Noacho; Noachus ab Enocho, qui eſt Idris; Enoch a Setho, Sethus ab Adamo, Adamus a Raſiele angelo. Cham vero ope ejus fecit mirabilia magna, & ab eo accepit Hermes, & poſuit eum inter literas avium. Eſt autem hic character ſignum proceſſus, & motus Spiritus mundi, & fuit magicum ſigillum, ad ſecretum in teleſmatis eorum, & annulus contra dæmones.*

Non procul ab agro Damaſceno ſpelunca intra rupem deducens curioſis terræ ſanctæ ſcrutatoribus annotata fuit, ubi Adam fertur & Eva fleviſſe interemtum a Caino Abelem, in eoque *lecti* eorum *ſaxei* viſuntur in longitudinem triginta pedum porrecti, *fons* item eodem in loco ſcaturiens, cujus aqua ſitim protoplaſti depulerint. Autores ſunt *Bonav. Brocardus, Bernh. Breidenbachius, Barth. de Saligniaco, Chriſt. Adrichomius*, aliique non pauci. Judæorum enim traditio eſt, campum, in quo occidit fratrem Cainus, in Damaſco fuiſſe, unde & locus a bibendo ſanguine nomen ſit ſortitus, quæ

tudine intelligendum judicarunt, præeunte cantilenam *Menaſſeh ben Iſrael l. 2. de reſurrect. mortuorum c. 19.* qui & ipſe de his Rabbinorum allegoriis ſingularem tractatum promiſit olim.

Non ultimum denique locum inter primi hominis lipſana facit *altare* ejus, & quæ de iſto ſupereſſe feruntur reliquiæ, non Judæis ſolum, ſed Chriſtianis etiam nonnullis in hunc usque diem ſanctæ habitæ, quarum hiſtoriam breviter pertexemus. Poſtquam Adamus mœrore ob peccatum confectus ſolatio de Salvatore mundi per angelum Razielem delibutus fuiſſet, uxorem fecit participem ejus, & in memoriam rei, ac gratiarum actionem exſtructo altari, Deo tulit ſacrificium. Ita enim Judæorum magiſtri: *Tum Adam primus obtulit juvencam!* Atque hoc inſigne religionis monumentum perduravit ad ſeros usque nepotes. Jonathan, de Abrahamo oblaturo in monte Moriah filium: *Reparavit ibi altare, quod ædificaverat Adam, & destructum erat aqua diluvii. Poſt Noe denuo illud ædificaverat, & dirutum erat tempore diviſionis linguarum.* Et R. Iſmael in *Pirke Eliezer c. 31. Statim ac devenerunt* (Abraham & Iſaac) *ad illum locum, monſtravit ſanctus benedictus Abrahamo digito; dixitque illi: Hoc eſt altare, hoc, inquam eſt altare, in quo primus homo olim obtulit. Hoc eſt altare illud in quo ſacrificium obtulerat Cain, & Abel. Hoc quoque eſt, in quo Noach, & filii ejus ſacrificarunt.* Unde iſtud probatum reddunt? Quia nempe Gen. XXII. 9. cum ſigno emphaſeos vox iſta notatur: *non dicit altare, ſed,* המזבח *τὸ θυσιαστήριον, ut doceat, eſſe illud altare in quo priores obtulerant Adam, Habel, Noe & filii ejus,*

Sed nihil hic præſidii. Etſi enim demu
ne ſignificatione adjectionem iſtius li
quid vero hoc ad commentum illud? R
omnem ætatem memorabilis, quam Al
animo conceperat, unigenitum, intim
ctum filium, prout juſſus a Deo erat, m
ſolenni modo in cineres redigere, adeo
tare iſtud, ſuper quo ſacrificium hoc off
oppido dignum erat, exporrecta quaſi r
monſtrari. Nec ſine miraculo fingi pot
niverſali terræ per diluvium vaſtatione al
non penitus deſtructum, & quod relictu
ribus erat luto ſepultum fuiſſe. Non ita
veritate abſunt (abſunt tamen omnino,
neum opinionis ſuæ teſtem habent) qui r
dem aram, locum tamen eundem obſerv
ſe arbitrantur. In *libro Juchaſin Moſes Ma*
Traditio ab omnibus recepta eſt, locum ubi David
altare in area Aravnæ, fuiſſe locum, ubi ſummo
Abrahamus, ſuper quod ligavit Iſaacum, ubi ſu
dit Noachus, cum egrederetur ex arca; ibidem
tare, ſuper quod obtulerunt Cain, & Abelus; ibi
mum obtuliſſe cum crearetur, atque inde fuiſſe
Dicunt ſapientes, idem ei locus expiationis, qu
nis. Qua de re jam ſupra diximus. Sed e
BI corollarium. De reliquiis altaris iſti
Adam, Abel, Noah, & denique Abraham
runt uſi, XII. lapides Jacobus, in Meſopot
profugus, ſuppoſuit capiti, *Gen. XXIIX.* 11. u
ficaretur inde ſuſcitatum iri tribus XII. Du
vero lapides iſti in unum coaluerunt, eo
omine, quod XII. tribus una gens aliquand

ræ eſſent (*1. Chron. XVII, 21.*) Ita traditum in *Pirke Elieſer c. 35.* Denique inſigne hoc altaris omnium primi paralipomenon, ſaxeumque iſtud patriarchæ cervical, informe ſcilicet marmor in Scotiam, neſcio quo fato, perveniſſe, indeque per Eduardum III. Angliæ regem, Londinum delatum, regum Scotiæ in univerſam Britanniam imperium portendere, ſellæque inaugurandis regibus factæ incluſum hodieque aſſervari, vulgo creditur, adſcriptique in tabella verſiculi confirmant:

Si quid habent veri, vel chronica cana, fidesve,
Clauditur hac cathedra nobilis ecce lapis.
Ad caput eximius Jacob quondam patriarcha
Quem poſuit cernens numina mira poli.
Quem tulit ex Scotis ſpolians quaſi victor honoris
Edwardus primus Mars velut omnipotens,
Scotorum domitor, noſter validiſſimus Hector,
Anglorum decus & gloria militiæ.

conf. *Wilhelm. Sanderſon vita Mariæ reg. Scot. & Jacobi Reg. Angl. Schröter Hiſt. Orb. tot. l. 1. c. 8. Bekmann notitia dignit. Diſſert. 3. c. I. §. 7.* In hujusmodi rebus mihi Epicharmi cantilenam illam *μέμνασο ἀπιστεῖν!* ad aurem utramque inſuſurrari facile patior.

Ad finem nunc denique properandum. Proditum memoriæ eſt in libro Juchaſim: Reconditum ab ipſomet Adamo feretrum in antro fuiſſe, & ab oculis hominum remotum, quoniam præſaga mente veritus fuerit, ne cum eo ſuperſtitioſe aliquando agerent poſteri, pietatis non æqve tenaces.

Qvo

Sed nihil hic præſidii. Etſi enim demus, non ſine ſignificatione adjectionem iſtius literæ eſſe, quid vero hoc ad commentum illud? Res erat per omnem ætatem memorabilis, quam Abrahamus animo conceperat, unigenitum, intimeque dilectum filium, prout juſſus a Deo erat, mactare, & ſolenni modo in cineres redigere, adeoque & altare iſtud, ſuper quo ſacrificium hoc offerendum, oppido dignum erat, exporrecta quaſi manu demonſtrari. Nec ſine miraculo fingi poteſt, in univerſali terræ per diluvium vaſtatione altare hoc non penitus deſtructum, & quod relictum e ruderibus erat luto ſepultum fuiſſe. Non ita longe a veritate abſunt (abſunt tamen omnino, nec idoneum opinionis ſuæ teſtem habent) qui non eandem aram, locum tamen eundem obſervatum eſſe arbitrantur. In *libro Jucbaſim Moſes Maymonides*: *Traditio ab omnibus recepta eſt, locum ubi David condidit altare in area Aravnæ, fuiſſe locum, ubi ſuum condidit Abrahamus, ſuper quod ligavit Iſaacum, ubi ſuum condidit Noachus, cum egrederetur ex arca; ibidem fuiſſe altare, ſuper quod obtulerunt Cain, & Abelus; ibidem Adamum obtuliſſe cum crearetur, atque inde fuiſſe creatum. Dicunt ſapientes, idem ei locus expiationis, qui creationis.* Qua de re jam ſupra diximus. Sed ecce TIBI corollarium. De reliquiis altaris iſtius, quo Adam, Abel, Noah, & denique Abrahamus fuerunt uſi, XII. lapides Jacobus, in Meſopotamiam profugus, ſuppoſuit capiti, *Gen. XXIIX.* 11. ut ſignificaretur inde ſuſcitatum iri tribus XII. Duodecim vero lapides iſti in unum coaluerunt, eo nempe omine, quod XII. tribus una gens aliquando futu-

rae

Habes igitur, VIR SUMME REVERENDE, appendiculam ad recenſionem reliqviarum Adami a TE plenius nuper inſtitutam, quarum partem in dubium quidem nemo vocaverit, partem vero nemo ſibi parietur peſvaderi. Joh. Boccatius, Florentinus, qui anno 1375. e vivis exceſſit, in peculiari de fictis religionis ſuæ ſacris reliqviis libro, monachi meminit jactitantis, poſſidere ſe *pennas ex alis angeli Gabrielis* inter ſalutandum D. Mariam prolapſas, *Michaelis gladium*, atqve *ſecutum*, *coxendicem Cherubini*, *atque veſtigia*, aliqvot *radios ſtellæ* Magis exortæ, *particulam ſoni ex campanis Salomonis*, *particulam de veſtibus catholicæ fidei*, *particulam digiti Spiritus S.* Fuerunt etiam, ipſo Scherero teſte, qvi populo impoſuerunt monſtrando *oleum ex lampadibus prudentum virginum* in Evangelio, *panniculum de vexillo* Jeſu, ad inferos deſcendentis, *dentem animæ in purgatorio laborantis*, & Luthero referente, qui ſe *flammulam de rubo ardente in deſerto*, habere mentitus eſt. Hujus generis cum pleraqve, non tamen æque abſurda, ſint, qvæ hic reſiduæ ſive ſupellectili, ſive poſſeſſioni Adami annumerata vides, habent tamen, quo commendare ſe maximopere poſſunt, antiquiſſimæ ſcilicet vetuſtatis nomen, & honorificam relationem ad hominem omnium primum, præſtantiſſimumqve, ac univerſi generis humani admirabilem, celeberrimumqve conditorem.

Age autem, & cæterorum etiam, prout ſpem feciſti nuper, *Moſis*, & *Aaronis*, *Prophetarumque*, & *Regum V. T.* qvæ ſupereſſe de illis perhibentur, pro ſingulari Tua in colligendis eruditorum bellariis

in-

induſtria, atqve dexteritate, prodire in lucem jube, & fieri conſpicua. Ita Deus TE ſervet, Decus Eccleſiæ, Ornamentum ordinis Tui, Deliciumque orbis literati, & ſanctiſſimis muneribus, qvibus magna cum laude præes, perpetuo, integerrimeqve defungaris! Idqvod ex animo vovet, atque præcatur

VIR SUMME REVERENDE ATQUE EXCELLENTISSIME

Dresdæ veter. cal. Sept.
M DCC XI.

tuus
ad preces, atque officia paratiſſimus,
devinctiſſimusque

M. P. C. Hilſcher, P.

EVA.

E V A.

XXX. EVANGELIUM EVÆ*

a Gnoſticis Hæreticis venditatum.

S. Epiphanius hæreſi XXVI. quæ eſt Gnoſticorum, num. 2.

Ἄλλοι δὲ οὐκ αἰσχύνονται, λέγοντες Εὐαγγέλιον Εὔας. Εἰς ὄνομα γὰρ αὐτῆς δῆθεν ὡς εὑρούσης τὸ ὄνομα τῆς γνώσεως ἐξ ἀποκαλύψεως τοῦ λαλήσαντος αὐτῇ ὄφεως σπορὰν ὑποτίθενται.

Alii Evangelium *Evæ* ſine ullo pudore jactitant. Sub hujus enim nomine, utpote quæ cognitionis nomen à ſerpente quocum collocuta eſt didicerit, perfidiæ ſuæ ſemina ſparſerunt.

Idem num. 3.

Ὁρμῶνται δὲ ἀπὸ μωρῶν μαρτυριῶν καὶ ὀπτασιῶν, ἐν ᾧ Εὐαγγελίῳ ἐπαγγέλλονται. Φάσκου-

Stolidis porro teſtimoniis ac viſis in illo ſuo quod præ ſe ferunt Evangelio utuntur. Ita

σι

* Vir Rev. D. Jo. Henricus Majus in examine Hiſt. Criticæ N. T. Simonianæ p. 31. eum hoc Evangelio Evæ idem fuiſſe putat Evangelium τελειώσεως ſive perfectionis ab iisdem Gnoſticis jactatum. Sed Epiphanius ni fallor hæc tamquam duo diverſa videtur inter ſe diſtinguere. Illis porro quæ de Evangelio perfectionis dixi in Codice Apocrypho N. T. p. 373. b. adde hæc Philaſtrii c. 33. *Alii autem Evangelium conſummationis & viſiones inanes & plenas fallacia & ſomnia videre diverſa aſſerunt, delirantes.*

σι γὰρ οὕτως· Ὅτι ἔστην ἐπὶ ὄρους ὑψηλοῦ, καὶ εἶδον ἄνθρωπον μακρὸν καὶ ἄλλον κολοβὸν, καὶ ἤκουσα ὡσεὶ φωνὴν βροντῆς, καὶ ἤγγισα τοῦ ἀκοῦσαι, καὶ ἐλάλησε πρός με, καὶ εἶπεν· Ἐγὼ σὺ καὶ σὺ ἐγὼ, καὶ ὅπου ἐὰν ᾖς ἐγὼ ἐκεῖ εἰμὶ, καὶ ἐν ἅπασιν εἰμὶ ἐσπαρμένος. Καὶ ὅθεν ἐὰν θέλῃς συλλέγεις με, ἐμὲ δὲ συλλέγων ἑαυτὸν συλλέγεις. Καὶ ὦ τῆς τοῦ διαβόλου διασπορᾶς!

enim inquiunt: *In arduo monte conſtiteram, cum ecce video procerum hominem & mutilum alium. Inde vocem tonitrui inſtar ex audio. Propius igitur ad audiendum accedo, tum me hunc in modum eſt allocutus: Ego idem ſum ac tu,* (a) *& tu idem atque ego, & ubicunque tu es, illic ego ſum, ac per omnia ſum diſperſus. Et undecunque volueris, me colligis, me vero colligendo temet ipſum colligis.* O doctrinam à nequiſſimo Dæmone profectam!

Idem num. 5.

Διὸ καὶ ἐν Ἀποκρύφοις ἀναγινώσκοντες, ὅτι εἶδον δένδρον φέρον δώδεκα καρποὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ. καὶ εἰπέ μοι· τοῦτό ἐστι τὸ ξύλον τῆς ζωῆς, ὃ αὐτοὶ ἀλληγοροῦσιν εἰς τὴν κατὰ μῆνα γινομένην γυναικείαν ῥύσιν.

Propterea in Apocryphis legunt: *Vidi arborem duodecim fructus quotannis ferentem, & dixit mihi: hoc eſt lignum vitæ.* Idipſum de menſtruis mulierum profluviis interpretantur.

XXXI.

(a) ὁ Θεὸς τὸ πᾶν.

XXXI. Archonticorum, Manichæorum, Judæorum & Muhamedanorum de Adamo & Eva commenta.

Epiphanius hæreſi XL. Archonticorum c. 5. T. 1. p. 295.

Ἕτερον δὲ πάλιν μῦθον λέγουσιν οἱ τοιοῦτοι. ὅτι, φησὶν, ὁ Διάβολος ἐλθὼν πρὸς τὴν Εὔαν συνήφθη αὐτῇ ὡς ἀνὴρ γυναικὶ, καὶ ἐγέννησεν ἐξ αὐτοῦ τόν τε Καῒν καὶ τὸν Ἄβελ. Διὸ ἐπανέστη ὁ εἷς τῷ ἑνὶ, διὰ ζῆλον ὃν εἶχον πρὸς ἀλλήλους, οὐχὶ διὰ τὸ εὐηρεστηκέναι τὸν Ἄβελ Θεῷ, ὡς ἔχει ἡ ἀλήθεια, ἀλλὰ ἕτερον πλαζόμενον λόγον λέγουσιν. Ἐπειδὴ, φασιν, ἐρῶντες ἦσαν ἀμφότεροι τῆς ἀδελφῆς αὐτῶν τῆς ἰδίας, τούτου χάριν ἐπανέστη ὁ Καῒν τῷ Ἄβελ καὶ ἀπέκτεινεν αὐτόν. Φύσει γὰρ αὐτούς φασιν ἐκ τοῦ σπέρματος τοῦ Διαβόλου, ὡς προεῖπον, γεγεννῆσθαι.

Addunt & aliam iſtiusmodi fabulam. Diabolum ad Evam accedentem cum ea perinde ac vir cum muliere ſolet conſuetudinem habuiſſe, deque ea Cainum & Abelum ſuſcepiſſe. Ex quo factum aſſerunt ut in alterum unus inſurgeret, pro ea videlicet invidia qua in ſe mutuo concitabantur, ac non ideo quod Abelus eſſet DEO acceptior, uti ſe res habet: ſed novo quodam mendacio veritatem diſſimulant, ambos enim ajunt ſororis amore flagraſſe. Ideo Cainū in Abelum concitatum ipſum interemiſſe. Nam utrumque Diaboli è ſtirpe procreatum, ut diximus, affirmant.

Anathematiſmi adverſus Manichæos apud Coteleriuм ad lib. IV. recognitionum Clementis c. 4. p. 538. & in Jacobi Tollii inſignibus Itineris Italici p. 130.

Ἀναθεματίζω τὸν ληρώδη Μάνεντος μῦθον, ἐν ᾧ φησι μὴ ὅμοιον ἡμῖν διαπεπλάσθαι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τὸν πρῶτον ἄνθρωπον, τουτέστι τὸν Ἀδάμ, ἀλλὰ ὑπὸ τοῦ Σακλᾶ τοῦ τῆς πορνείας ἄρχοντος καὶ τῆς Νεβρώδ, ἣν εἶναι τὴν ὕλην φησὶ, γενέσθαι τὸν Ἀδὰμ καὶ τὴν Εὔαν, Καὶ τὸν μὲν θηριόμορφον κτισθῆναι, τὴν δὲ ἄψυχον. Καὶ τὴν μὲν Εὔαν ὑπὸ τῆς ἀρρενικῆς λεγομένης παρθένου μεταλαβεῖν ζωῆς, τὸν Ἀδὰμ δὲ ὑπὸ τῆς Εὔας ἀπαλλαγῆναι τῆς θηριωδίας.

Anathematizo deliram Manetis fabulam, in qua dicit nequaquam ſimilem nobis à DEO formatum eſſe primum hominem, hoc eſt Adamum, ſed à Sacla ſtupri principe & Nebroda, quam ait eſſe materiam, factos fuiſſe Adamum & Evam, ac illum quidem creatum eſſe ferina forma, hanc vero inanimam; atque Evam quidem à mascula vocata virgine vitam accepiſſe, Adamum autem per Evam feritate liberatum.

S. Auguſtinus hæreſi 46. Manichæorum, & Auctor Prædeſtinati c. 46.

Adam & Evam ex parentibus principibus fumi aſſerunt natos, cum pater eorum nomine Saclas

clas * ſociorum ſuorum fœtus omnium devoraſſet, & quicquid inde commixtum divinæ ſubſtantiæ ceperat, cum uxore concumbens in carne prolis, tanquam tenaciſſimo vinculo colligaſſet, Chriſtum autem fuiſſe affirmat quem dicit noſtra Scriptura ſerpentem, ** à quo illuminatos eos aſſerunt, ut cognitionis oculos aperirent & bonum malumque dignoſcerent.

Idem contra Fauſtum Manichæum XXIV. ult. Neque enim dicunt à Deo formatum hominem vel conditum vel inſtitutum, ſed de ſubſtantia ejus partem prorſus ejus adverſus hoſtes miſſam: nec peccato inveteratum ſed neceſſitate captivatum & deformatum ab inimicis, & cætera quæ jam tædet dicere. *Similia paſſim alibi Auguſtinus, cui junges Theodoritum lib. 1. de hæret. Fabulis cap. 26.*

Jo. Henr. Hottingerus Hiſtor. Oriental. lib. 1. c. 3. p. 16.

Moſes Ægyptius in doctiſſimo ſuo ſcripto, Solutione perplexorum, ſive dubiorum Lib. I. cap. VII. hanc Magiſtrorum ſuorum affert Traditionem; *Per integros illos CXXX. annos, quibus Adam rejectus*

G 2

* à *Sacla* conditum hominem, ſecundum Manetem, tradit etiam Theodoritus lib. 1. c. 26. & lib. 5. c. 9. de hæret. fab. Saclas vocalem ſonat notante Gaulmino. Nihil vero ad hunc Manichæorum Saclam Zachlas Ægyptius Propheta primarius Apulejo 2. Mileſ. p. 62. laudatus, uti nec Zachlas Babylonius cujus Plinius meminit.

** Hanc Ophitarum Gnoſticorum blaſphemiam deteſtantur Irenæus lib. 1. c. 34. Philaſtrius c. 2. Epiphanius & Damaſcenus hæreſi 37. appendix Tertulliani c. 47. Auguſtinus & auctor prædeſtinati c. 17. aliique.

jectus fuit, meros ſpiritus, id eſt, *dæmones, genuit*. Eadem fabula narratur in *Bereſch. Rabb.* Sect. 20. & 24. à *Sal. Jarchi* Pſal. LXXXIX. v. 33. Atque hæc Traditio in Scholis Judæorum trita, orientem ita occupavit, ut eandem quoque Muhammedanis, Alcorani præſertim interpretibus, pleróſque nonnunquam orbis angulos perrumpentibus, & minutiſſima quæque ad Alcorani ſui explicationem corradentibus, perſvaſerint. Aliter tamen, prout mendacium conſtans, & ſtabile eſſe nequit, cantilena hæc cantatur à Judæis, à Muhammedanis aliter. *Illi* enim, abſolutè Diabolos ex Adamo genitos: *hi* verò obſtetricante tantùm & promovente Haretho (quod in vetuſto quodam Manu-ſcripto nomen eſt cujusdam Spiritûs Regi Salomoni familiaris) partum primogenitum Adami prodiiſſe, & in rei memoriam Abdol Harethum, iſt eſt, ſervum Harethi, dæmonis, appellatum tradunt. Nugas has ita vendit Beidavi, *cùm Eva uterum geſtaret, acceſſit eam Diabolus, aſſumptâ formâ viri, eique dixit; Quis indicavit tibi, quid in ventre tuo geſtes? Fortè beſtia eſt, aut canis. Quis etiam notum tibi fecit, unde fœtus tuus ſit proditurus? Eva igitur, hoc nuncio valdè perculſa, indicavit Adamo, quid obtigiſſet ſibi, unde timor utrique auctus. Poſtea idem ad eam reverſus dixit, ego veniens à Deo, locum ejus ſuppleo. Deum autem rogavi, ut concedat creaturam ſimilem tibi, facilemque ei largiatur exitum, tu verò appellabis eam Abdol Hareth, (Nomen enim hoc ejus erat inter dæmones) conſenſit igitur Eva, partusque recens nato Nomen Abdol Harethi impoſuit. Keſſæus* in vitis Patrum, circumſtantiis non nihil mutatis, eandem crambem coquit:

quit: *Diabolum*, nempe *Harethum*, *perſvaſiſſe Adamo, ut primogenitum ſuum Abdol Harethum nuncuparet, quòd ſi faceret, fore, ut longiorem ſolito lucis hujus uſuram conſequeretur.* Porrò inter alia Manichæorum deliria refertur, quòd Caino אבנו־ה אלהרן *filiam Harethi* ex inceſto concubitu natam, tribuerint.

XXXII. Peccatum Evæ & Adami. Brachmanum traditio.

SI Cornelium Agrippam T. 1. Opp. p. 551. ſeq. Jo. Baptiſtam von Helmont de intellectu Adamico p. 664. Opp. & Adrianum Beverlandum libro de peccato Originali A. 1679. 8. apud Batavos in lucem edito audimus, hoc protoplaſtorum peccatum fuit, quod Adamus Evam cognovit, atqve brutorum more ut loquitur Helmontius, generavit liberos, vitamque mediam ſeminaliter tranſtulit. Quaſi vero DEus daturus membra fuiſſet homini & facultatem, qvibus uti prorſus foret nefas. Nihilominus tam incredibilis commenti aliis etiam ante Agrippam in mentem venit. *Corneille Agrippa* * *ne fut pas le premier qui a debité cette ſottiſe, les Cathares, les Manicheens, les Priſcillianiſtes, les Baſilidiens l'avoient avancé depuis long-temps, & il paroit par le livre du Comte de Gabalis que c'eſt un des dogmes de la* ** *Cabale, & que les initiés & les adeptes n'expliquent pas autrement l'hiſtoire de la tentation.* Confer Leonhardi Ryſſenii deteſtationem libri Be-

* Dictionnaire de Mr. Bayle T. 1. p. 1166.

** adde Urbanum Cheyræum in Cheyræanis T. I. p. 83.

verlandini, Gvil. Saldeni Otia divina p. 595. ſeqq. & Rev. D. Jo. Andreæ Schmidii Helmontianos de ſtatu corruptionis errantes ignes Helmſt. 1708. 4. Jo. Marſchallus in Epiſtola inſerta Memoriis litterariis Dombenſibus A. 1701. menſe Junio p. 403. *Les Brachmanes de Perſo racontent pluſieurs hiſtoires d'un grand Geant, qui fut conduit dans un beau jardin, qu'il pouvoit à certains conditions poſſeder éternellement. Mais un ſoir comme il étoit à l'ombre, un malin eſprit ou Deuwta le vint trouver & le tenta, en lui offrant une vaſte ſomme d'or, qu'il mépriſa genereuſement, n'en connoiſſant pas la valeur: mais enfin ce Deuwta lui amena une femme, qui le charma tellement, que ne ſe tenant plus aux conditions propoſées, il fut chaſſé du Jardin.*

XXXIII. Liber Prophetiarum Evæ, ſcriptus à Raziele Angelo.

CHava ſive omnium viventium admirabiles & ſuper omnes doctrinas mundi ſecundum Evangelicam veteris & Novi Teſtamenti veritatem amplectendæ Prophetiæ, conſcriptæ à Raziele Adami primi parentis Angelo ex libro Bebri, id eſt lucis puriſſimæ excerptæ. Has jactavit Claudius Duretus. Vide Tho. Bangii Cœlum Orientis p. 103.

XXXIV. Evæ memoria in Orgiis Bacchi. Evæ nomen.

Clemens Alex. Protreptico ad Gentes p. 9.

Διόνυσον Μαινόλην ὀρ-γιάζουσι Βάκχοι ὠμοφα-	Dionyſum Mænolem Orgiis Bacchi celebrant,

γία-

γίᾳ τὴν ἱερομανίαν ἄγοντες, καὶ τελίσκουσι τὰς κρεωνομίας τῶν φόνων* ἀνεστεμμένοι τοῖς ὄφεσιν, ἐπολολύζοντες Εὐάν. Εὔαν ἐκείνην † δι' ἣν ἡ πλάνη παρηκολούθησε**, καὶ σημεῖον ὀργίων Βακχικῶν ὄφις ἐστὶ τετελεσμένος. Αὐτίκα γοῦν κατὰ τὴν ἀκριβῆ τῶν Ἑβραίων φωνὴν τὸ ὄνομα τὸ Εὐιὰ †† δασυ-

crudarum carnium eſu ſacram agentes inſaniam, & cæſarum carnium peragunt divulſionem, coronati ſerpentibus, ululantes Evan. Evam illam per quam error eſt conſecutus: & ſignum Bacchicum Orgiorum eſt ſerpens myſteriis initiatus. Jam vero ſi accurate vox

* Euſeb. II. 3. præparat. τῶν φέρων, Arnobius *caprorum* lib. V. c. 169. *Bacchanalia etiam prætermittamus immania, quibus nomen Omophagiis Græcum eſt: in quibus furore mentito, & ſequeſtrata pectoris ſanitate circumplicatis vos anguibus, atque ut vos plenos Dei numine ac majeſtate doceatis, caprorum reclamantium viſcera cruentatis oribus diſſipatis.* Hinc ἐρίφων, in Clemente legiſſe Arnobium conjicit Franciſcus Vigerus.

† Confer plura quibus hanc Clementis ſententiam de Bacchicis εὐαζόντων ſive evantium clamoribus ab Evæ hiſtoria deducendis illuſtrant Viri Clariſſimi Nicolaus Gurtlerus in Originibus Mundi: & Laurentius Begerus in diſquiſitione de numis ſerpentiferis p. 11. &c.

** Apud Euſebium additur: καὶ ὁ θάνατος ἐπηκολούθησε.

†† In libro Hebraicorum nominum T. 2. Hieronymi edit. Marcianæi p. 158. Εὐιάς, ὁ δείξας ὄφις, additurq; nomine illo contineri numerum beſtiæ 666. Nomen vero *Evæ* quod Εὔα, Ἔβα, Ἔχα ſcriptum reperio, Moyſen ſecuti rectius ζωὴν interpretantur Philo p. 488. & alibi Clemens 3. Strom. p. 453. Hieronymus de nom. Ebr. Cos-

mas

ſpectetur Hebraica, nomen Hevia aſpiratum exponitur ſerpens fœmina.

…μένον ἑρμηνεύεται ὄφις ἡ θήλεια.

XXXV. CAINI & ABELIS * Colloquium.

Geneſeos IV, 7. וַיֹּאמֶר קַיִן אֶל־הֶבֶל אָחִיו

Et dixit Cain ad Hebel fratrem ſuum.

NEqve plura addit Targum Onkelos aut verſio Arabica quæ eſt in Polyglottis, nec Perſica &c.

mas Indopleuſtes V. p. 210. aliique. *Vitam & calamitatem* Eucherius lib. 2. inſtruct. At Flav. Joſephus & Epiphan. πάντων τῶν ζώντων μητέρα. Metrophanes Critopulus p. 48. Confeſſionis fidei: προειδὼς ὁ Θεὸς τὴν αὐτὴν ἐσομένην τῷ Ἀδάμῳ καὶ χαρᾶς καὶ λύπης αἰτίαν, Εὔαν ὠνόμασε. Ἔστι γὰρ τὸ μὲν εὖ ἐπίρρημα ἡδονῆς, τὸ δὲ ἃ ἐπίρρημα σχετλιασμοῦ καὶ λύπης. *Cum provideret DEUS eandem illam Adamo & voluptatis & doloris cauſam futuram,* Eva *nominavit, vocabulum enim* εὖ *adverbium voluptatis eſt,* ἃ *autem adverbium miſeriæ & doloris.* Nomen collis in aditu Laconiæ Εὔα apud Polybium II. 65.

* Conferre juvabit Jo. Seldenum lib. VII. de jure Nat. & gentium cap. 4. p. 844. ſeq. atque imprimis D. Auguſti Pfeiferi τοῦ μακαρίτου Exercitationem de Colloquio Caini & Abelis T. 1. Opp. Philologicorum, junctim editorum Ultraject. 1704. 4. pag. 513. ſeq. Omitto interpretes Geneſeos, Salianum in Annalibus, Heideggerum in Hiſtoria Patriarcharum, Jo. Biſſelium decade prima ruinarum illuſtrium, Petrum Bælium in Dictionario Hiſtorico Critico.

&c. Maſſorethæ hunc locum referunt inter duodetriginta qvas computant lacunas.

At Græca verſio LXX. Interpretum: Καὶ εἶπε Κάϊν πρὸς Ἄβελ, διέλθωμεν εἰς τὸ πεδίον.

Similiter ** Samaritanus Codex: נלכה השדה Ita & verſio Syriaca. Vetus latina apud Tertullianum adverſus Judæos, Ambroſium, Luciferum Calaritanum aliosque: *Et dixit Cain ad Habel fratrem ſuum: Eamus in campum.*

Vulgata latina vetus: *Dixitque Cain ad Abel fratrem ſuum: Egrediamur foras.*

Targum Hieroſolymitanum: *Et dixit Cain ad Habel fratrem ſuum, Veni & exeamus in agri ſuperficiem. Accidit itaque cum exiiſſent ambo ipſi ad agri ſuperficiem, reſpondit Cain & dixit ad Abelem fratrem ſuum, Non eſt judicium nec judex, nec eſt aliud ſæculum, nec dabitur merces bona juſtis, nec ultio ſumetur de improbis, neque per miſerationem creatus eſt mundus, neque per miſerationem gubernatur; Quare recepta eſt oblatio*

 tua

** Scholion Romanum ex Cyrillo Alex. παρ' οὐδενὶ τῶν λοιπῶν κεῖται τὰ ῥήματα τοῦ Καῒν πρὸς Ἀβὲλ, ἀλλ' οὐδὲ παρ' ἑβραίοις. Παρὰ δὲ τοῖς ἑβδομήκοντα κεῖται. ἔχει δὲ αὐτὰ καὶ τὸ Σαμαρειτικόν. Hieronymus quæſt. Hebr. in Geneſin: *Et dixit Cain ad Abel fratrem ſuum: ſubauditur, ea quæ locus eſt Domini. Superfluum ergo eſt quod in Samaritanorum & noſtro volumine reperitur, tranſeamus in campum.* Noviſſime Chriſtianus Eberhardus Ottenius in prodromo Criticæ ſacræ verba ויאמר אל הבל accipienda eſſe contendit de decreto ſive conſilio ſuſcepto adverſus Abelem, ſed nullum attulit locum quo verbum אמר cum particula אל poſitum de conſilio adverſus aliquem capto Hebræis poni doceamur.

tua à te cum beneplacito, à me autem non eſt accepta cum beneplacito? Reſpondit Abel & dixit Caino: Eſt Judicium, & eſt Judex, & eſt aliud Seculum, & eſt donum mercedis bona juſtis, & ultio ſumi debet ab improbis, & cum miſeratione creatus eſt mundus, & cum miſeratione gubernatur. Verum juxta fructus bonorum operum gubernatur, eo quod opera mea tuis ſunt concinniora, recepta eſt oblatio mea à me cum beneplacito, à te vero non eſt recepta cum beneplacito. Fueruntque ambo iſti contendentes in ſuperficie agri.

Targum Jonathan ben Uziel: *Et dixit Cain ad Habel fratrem ſuum, Veni, exeamus ambo nos in agrum: fuitque cum exiiſſent ambo ipſi in agrum, reſpondit Cain & dixit Habeli: Intelligo ego quod per miſerationem haud creatus eſt mundus, nec ſecundum fructus operum gubernatur, & acceptio eſt facierum in judicio. Propter quid accepta eſt oblatio tua, oblatio vero mea ex me non accepta eſt cum beneplacito? Reſpondit Habel & dixit Caino: In miſerationibus creatus eſt mundus, & ſecundum fructus bonorum operum gubernatur: & acceptio facierum non eſt in judicio, & propterea quod fuerunt fructus operum meorum meliores tuis, & pretioſiores tuis, recepta eſt cum beneplacito oblatio mea. Reſpondit Cain & dixit Abeli: Non eſt judicium nec judex, nec ſaculum aliud, nec dabitur merces bona juſtis, nec ultio ſumetur de improbis. Reſpondit Habel & dixit Caino: Eſt judicium & judex, & eſt ſaculum aliud, & dabitur merces bona juſtis, & ultio ſumetur de improbis. Et propter harum rerum cauſam contendebant ſuper facies agri.*

Philo Judæus libro quod deterius potiori inſidiari ſoleat, ſub initium p. 20.

Ὃ βούλεται Κάϊν, τοιοῦτόν ἐστιν. ἐκ προκλήσεως τὸν Ἄβελ εἰς συζήτησιν ἀγαγὼν εἰκόσι καὶ πιθανοῖς σοφίσμασιν ἑλεῖν ἀνὰ κράτος. Τὸ γὰρ πεδίον εἰς ὃ προτρέπεται διαγωνίζεσθαι, σημεῖον ἁμίλλης καὶ διαμάχης εἶναί φαμεν.

Quod Cain ſibi voluit tale eſt. Provocatum Abelem ad diſputationem induxit, ut veriſimilibus probabilibusque ſophismatibus eum expugnatum caperet. Campum enim in quem vocatur, ſignum certaminis ac pugnæ dicimus.

Et aliquibus interjectis p. 125.

Ὁ μὲν γὰρ Ἄβελ ἀναφέρων ἐπὶ Θεὸν πάντα, φιλόθεον δόγμα, ὁ δὲ Κάϊν ἐφ᾽ ἑαυτὸν, Κτῆσις γὰρ ἑρμηνεύεται, φίλαυτον. — — Ὁ τοίνυν Ἄβελ τέχνας μὲν λόγων οὐκ ἔμαθε, διανοίᾳ δὲ μόνῃ τὸ καλὸν οἶδεν, οὗ χάριν τὴν εἰς τὸ πεδίον ἄφιξιν ἐχρῆν παραιτήσασθαι, καὶ τῆς τοῦ δυσμενοῦς προκλήσεως ἀλογῆσαι. Ἡττῆσθαι γὰρ πᾶς ὄκνος ἀμείνων.

Abelis ad DEum referentis omnia pium dogma, Caini vero ſibi omnia attribuentis (Cain enim poſſeſſionem ſignificat,) arrogans. — — Noſter vero Abel artes eloquentiæ non didicit, contentus mente perноſſe quæ bona ſunt: ideo debuerat recuſare in campum deſcendere, & provocationem inimici contemnere. Tergiverſari enim præſtat quàm vinci.

Liber

Liber Coſri parte 2. ſect. 14.

Propter terram Iſraëliticam æmulatio & invidia incidit inter Abelem & Cainum jam ab initio, dum ſcire voluerunt uter dignus ſit futurus ſucceſſor Adami ejusque cor & peculium, ut hæreditate poſſideat terram illam & participet de rebus divinis, altero manente inſtar corticis rejectitii, unde poſtea accidit ut interficeretur.

Liber Zennorenna fol. 8. col. 4.

Und da ſie nun waren auf dem Feld / da kriegten ſich die zwey Brüder mit einander / ſie ſagten: Laſſen wir theilen mit einander die Welt. Der ein ſagt: Die Erd wo du drauf biſt / das iſt mein Erd / und der ſagt auch alſo: Wo du ſteheſt / das iſt mein Erd/und ſagten alſo/ und kriegten ſich. Der eine ſagt/ in meinem chelec (Theil) ſoll ſtehen das Beth hammikdaſch (das Heiligthum/ der Tempel) und der ander ſagt auch alſo/ und kriegten ſich mit einander. Denn es iſt gebohren worden mit Hebel den jüngſten Sohn zwey Töchter ſeine Schweſtern. Da ſagt Kain: ich wil nehmen die übrig/ ich bin einmahl ein bechör, (Erſtgebohrner) und Hebel ſagt / dieweil ſie mit mir gebohren iſt worden / da wil ich ſie mir zu einem Weib nehmen. Und als ſie ſo mit einander kriegten / da ging Hebel und wirfft Kain darnieder auf die Erd / und lag auf Kain. Da ſagt Kain zu Hebel: Wir ſind neiert (nur) zwey Kinder zu unſern Vater Adam, und warumb wilſtu mich derſchlagen? Da erbarmet ſich Hebel, und ließ ihn aufſtehen / drumb geht der paſuk (der Text) allhie/ vajakom Kain, das iſt deutſch Kelomar (ſo viel geredt)

redt)er iſt unten gelegen und iſt aufgeſtanden. Von hinnen lernen wir / daß man ſoll keinen Böſen kein Gutes thun. Denn drumb weil ſich hat erbarmet Hebel über Kain, da ging Cain, und was derſchlagen Hebel.

Pſeudo Methodius in revelationibus c. 3.

Sciendum eſt, quod exeuntes Adam & Eva de paradiſo virgines fuerint. Anno autem triceſimo expulſionis eorum de paradiſo genuerunt Cain primogenitum, & ſororem ejus *Calmanam*, & poſt triceſimum alium annum pepererunt Abel & ſororem ejus *Debboram*. Anno autem triceſimo centeſimo vitæ Adæ occidit Cain fratrem ſuum, & fecerunt planctum ſuper eum Adam quoque & Eva annis centum. *Similia legas in Hiſt. ſcholaſtica, ſpeculo Vincentii Bellovacenſis, Antonii ſumma, Naucleri Chronico, Bergomatis ſupplemento & ſimilis furfuris ſcriptoribus.*

Eutychius Patriarcha Alex. T. I. Annal. p. 15.

Cum in Dominum ſuum, Adam & Eva rebellaſſent, expulit ipſos è Paradiſo, hora nona diei Veneris in quendam è montibus Indiæ, collocatosque in terra juſſit ſobolem procreare, quo multiplicarentur & implerent terram. Congreſſus eſt ergo Adamus cum Eva, quæ cum concepiſſet, peperit puerum & puellam, puerum appellavit Kain, & puellam *Azrun*. Tum rurſus concipiente Eva ac puerum & puellam enixâ, puero nomen impoſuit Abel, puellæ *Owain* * quæ Græce *Laphura*. Cumque jam provectiores facti eſſent pue-

* Hottingerus hoc nomen legit *Avin*.

Liber Coſri parte 2. ſect. 14.

Propter terram Iſraëliticam æmulatio & invidia incidit inter Abelem & Cainum jam ab initio, dum ſcire voluerunt uter dignus ſit futurus ſucceſſor Adami ejusque cor & peculium, ut hæreditate poſſideat terram illam & participet de rebus divinis, altero manente inſtar corticis rejectitii, unde poſtea accidit ut interficeretur.

Liber Zennorenna fol. 8. col. 4.

Und da ſie nun waren auf dem Feld / da kriegten ſich die zwey Brůder mit einander / ſie ſagten: Laſſen wir theilen mit einander die Welt. Der ein ſagt: Die Erd wo du drauf biſt / das iſt mein Erd / und der ſagt auch alſo: Wo du ſteheſt / das iſt mein Erd / und ſagten alſo / und kriegten ſich. Der eine ſagt / in meinen chelec (Theil) ſoll ſtehen das Beth hammikdaſch (das Heiligthum / der Tempel) und der ander ſagt auch alſo / und kriegten ſich mit einander. Denn es iſt gebohren worden mit Hebel den jüngſten Sohn zwey Töchter ſeine Schweſtern. Da ſagt Kain: ich wil nehmen die übrig / ich bin einmahl ein bechôr, (Erſtgebohrner) und Hebel ſagt / dieweil ſie mit mir gebohren iſt worden / da wil ich ſie mir zu einem Weib nehmen. Und als ſie ſo mit einander kriegten / da ging Hebel und wirfft Kain darnieder auf die Erd / und lag auf Kain. Da ſagt Kain zu Hebel: Wir ſind neiert (nur) [illegible] Kinder zu unſern Vater Adam, und warumb [illegible] mich derſchlagen? Da erbarmet ſich Hebel, [illegible] ihn aufſtehen / drumb geht der paſuk (der T[illegible] vajakom Kain, das iſt deutſch Kelom-

cognovit Adam Hevam, quæ Cainum & *Climiam* ſororem ejus gemellos peperit. Et poſt alios triginta, cum rurſus eam cognoviſſet, peperit Abelem & *Lebudam* ſororem ejus gemellos: deinde poſt ſeptuaginta annos alios, cupiente Adamo unum eorum connubio jungere cum ſorore gemella fratris ſui, renuit Kain, gemellam ſuam petens, ideoque munus offerens de fructibus terræ ſuæ, eo quod agricola eſſet, acceptus non eſt, ob viæ ſuæ nequitiam, offerens autem Abel munus de primogenitis ovium ſuarum, eo quod Paſtor eſſet, ob probitatem converſationis ſuæ acceptus eſt. Fovens ergo Cain odium occultum in fratrem ſuum, ipſum fraude ſeductum interemit, deinde ſedem ſibi accepit regionem Nod, quæ extra terminos à patre ipſius genitorum fuit. Luxit autem Adam Habelem centum annos.

R. Zadok in Pirke Elieſer c. 21.

Invidia & vehemens odium intravit cor Kaini, eo quod grata fuerat oblatio Abelis: ſed & ideo, quod cum uxor gemella ejus non amplius pulchra eſſet inter fœminas, dixit: Interficiam fratrem meum Abelem ut potiar uxore ejus, juxta illud: *Et dixit Kain ad Abelem fratrem ſuum. Atque factum eſt, cum eſſent in agro.* Non in campo ſed in uxore quæ ſimilis eſt agro, ſicut dicitur homo *arbor agri* Deut. XX. 19.

Confer Archonticorum commentum, quod ex Epiphanio attuli ſupra p. 67.

XXXVI.

XXXVI. Liber Abelis de virtutibus Planetarum & omnibus rerum mundanarum virtutibus.

HErmeti ut ajunt Triſmegiſto volutatus, nec minus Thomæ Aquinati libro de ente & eſſentia. Vide Thomam Bangium in Cœlo Orientis p. 123. & Kircheri Oedipum T. 2. part. 2. p. 143. Cornelius Agrippa libro de vanitate ſcientiarum c. 45. *Ex horum Goëticorum anagyri profluxerunt omnes iſti tenebrarum libri, quos improbatæ lectionis Ulpianus JCtus appellat, protinusque corrumpendos ſtatuit. Cujusmodi primus excogitaſſe dicitur Zabulus quidam* (immo Diabolus) *illicitis artibus deditus, deinde Barnabas quidam Cyprius* (Barjeſum credo ſive Elymam intelligit Agrippa, de quo Actor. XIII. & quem innuere videtur Plinius XXX. 1. Magiam Cypriam memorans) *& hodie adhuc confictis titulis circumferuntur libri ſub nominibus Adæ, Abelis, Enoch, Abrahæ & Salomonis.* Gemina habet Jo. Wierus lib. 2. de præſtigiis Dæmonum cap. 3.

XXXVII. Locus & telum quo Abel interfectus.

S. Auguſtinus XII. 9. contra Fauſtum: *Occiditur Abel minor natu à fratre majore natu: occiditur Chriſtus caput populi minoris natu à populo Judæorum minore natu: ille in campo, iſte in Calvariæ loco.* Prudentius Hamartigenia præf. v. 15.

Frater probatæ ſanctitatis æmulus
Germana curvo colla frangit ſarculo,
Mundum recentem cæde tingit impia
Sero expiandum - - -

Leon-

Leonhardus Marius ad Geneſ. IV. *De inſtrumento cadis Scriptura nihil meminit, Chryſoſtomus* ξίφος, *gladium nominat, Prudentius ſarculum, Irenæus IV. 67. falcem, Iſidorus in Abelis vita generatim ferrum, vulgus pictorum communiter pingit mandibulam, Abulenſis putat lapidibus fuiſſe obrutum.* Ante Toſtatum idem tradiderant Eutychius & Syncellus. Ebræi denique morſibus dilaniatum Abelem ſive narrant ſive fingunt. At Jo. Reuchlinus lib. I. Cabbala p. 630. Prudentio ſuccinens, *cum videret,* inquit, *Abel ſibi mortem rapto de arbore ramo vel lignea clava Cainum minitantem, quam maxime lætatus eſt, ſperans ligno interfici* (ut olim in cruce CHRISTUS) *non enim tum erat ferri uſus ante ortum Thubal Cain, qui primus fuit malleator & faber in cuncta opera æris & ferri. Clava itaque lignea & pragrandi munitus dixit Cain ad Abel fratrem ſuum* &c.

XXXVIII. Abelis cædes à Dæmone, & ſepultura à corvo monſtrata.

Pſeudo Athanaſ. ad Antiochum quæſt. 56.

Τινὸς ἤπω τότε ἀποθανόντος, πόθεν ἔμαθεν ὁ Κάϊν φονεῦσαι τὸν * Ἄβελ; ὁ διάβολος αὐτῷ

Nullo hominum adhuc tunc mortuo, à quonam Cain mortem didicit, ut ſuum interime-

H κατ,

* Abelis nomen πένθος ſive *luctum* interpretantur Clementina, Euſebius, Cedrenus, Zonaras, aliique ſonum non literas attendentes. Nam אבל luctus, ſed חבל uti Abelis nomen apud Moyſen ſcribitur, eſt ματαιότης, vani-

κατ' ὄναρ ὑπέδειξεν, ποίῳ τρόπῳ θανατῶσαι τὸν ἀδελφόν.

ret fratrem? Diabolus ipſum in ſomnis edocuit hoc, & ſubmonſtravit quonam modo fratrem occideret.

PIrke R. Elieſeris c. 20. *Adam & uxor ejus neſciebant quid faciendum eſſet Abeli, quia non aſſveti erant ſepulturæ. Venit autem illuc corvus quidam atque ſumſit unum è ſociis ſuis, quem in terra defodit & abscondidit coram illorum oculis. Dixit Adam: uti corvus, ſic quoque faciam. Illico ſumſit cadaver Abelis, defodit in terra & abscondidit.* Veriſimilius Joſephus tradit à Caino absconditum eſſe Abelis corpus, ut ſcelus ſimiliter lateret, lib. 1. Antiqv. c. 3. τὸν νεκρὸν αὐτοῦ ποιήσας ἀφανῆ, λήσειν ὑπελάμβανεν.

XXXIX. De ſigno Caini, ex Obſervationibus meis ſacris lib. III. c. 4.

Gen. IV. 15. *Appoſuitque Dominus Caino notam.*

Joſephus: καὶ σημεῖον ἐπιβαλὼν ὡς γνώριμος ἂν εἴη, προσέταξεν ἀπιέναι.

ANtiqui pariter * recentesqve Scripturæ S. Interpretes Judæi & Chriſtiani conjecturis aſſequi

vanitas, vapor, ἀτμίς. Sunt & aliæ interpretationes, ut apud Philonem ἀναφέρων ἐπὶ Θεὸν πάντα, & in interpretatione nominum Hebr. Tomo 2. Hieronymi editi à Jo. Marcianæo, Ἄβελ ἀπὸ Θεοῦ, ἢ χοίνισμα. Adi Cotelerium ad homil. 3. Clementin. §. 42. p. 644.

* Vide ſententias collectas à Lud. Cappello p. 343. ſq. Oppo-

qui laborant, quodnam illud fuerit ſigni genus quò DEus Cainum inſignitum ab cæde immunem atque violentia præſtiterit. Sed tametſi cornu habuiſſet in fronte Cainus, uti Rabbinorum quidam delirant, vel perpetuo laboraſſet tremore, uti Doctores quidam priſci Eccleſiæ ſuſpicantur, vel veſte ſingulari indutus fuiſſet, uti nuperis videtur Interpretibus, ſive alia denique rè præ cæteris conſpicuus fuiſſet, numquid vel homo vel beſtia inde poterat colligere Cainum non eſſe lacerandum vel interficiendum? Aut num homines veſtibus aliis amictos belluæ minus lacerant qvàm pellibus obtectos?

Igitur naſutiores alii verba Moyſis accipiunt de ſigno ſive miraculo quod coram Caino Deus ediderit, quo de immunitate ſua certior redderetur. Quam ſententiam, Carolo Ceneéo Gallico ſcriptori etiam noviſſime probatam, licet non diffiteor prioribus δὶς διὰ πασῶν veriſimiliorem eſſe, judicent tamen eruditi, an veriſimilius videri poſſit hoc ipſum fuiſſe ſignum à Deó Caino datum quod a nemine interficiendus nec interfectus fuerit Cainus. Sententiam hanc illuſtrat locus Pſalmi LXXXVI. 17. *Fac mecum ſignum in bonitate, & videant qui oderunt me,* † *& confundantur, quia tu*

 Do-

poſitum. Joh. Gregorio c. 17. Obſervatt. T. IX. Critic. Angl. Marino Merſenno p. 1465. in ſex prima Geneſeos capita, Petro Baelio in Lexico Critico & hiſtorico Gallice edito voce *Cain*. Joh. Lomeiero parte 2. dier. genial. diſſertatione 8. quæ eſt de notis & ſtigmatibus.

† *Da Cæſar tanto tu magis, ut doleant.* Martial. IV. Epigr. 27.

Domine auxiliatus es mihi, & conſolatus es me. Neque enim credo fore qvenqvam cui ad hunc locum probetur commentum Rabbinorum de lingua coccinea in exauditionis ſignum albeſcente. Conferenda etiam loca Exod. III. 12. Eſ. LV. 13. Deut. XXVIII. 46. quæ conſimiliter exponenda eſſe exiſtimo. Huc refero & illud 1. Chron. IV. 10. ex verſione Græcâ LXX. ſenum: καὶ ποιήσεις γνῶσιν τοῦ μὴ ταπεινῶσαί με. Cum hæc ſcripſiſſem incidi in locum Philonis Judæi, qui eandem de Cani ſigno expoſitionem ſuffragio ſuo videtur confirmare. Verba ejus hæc ſunt: μήποτ' αὐτὸ τοῦτο σημεῖόν ἐστι τῷ Κάϊν τοῦ μὴ φονευθῆναι, τὸ μηδέποτε ἀναιρεθῆναι; οὐδὲ γὰρ θάνατον αὐτοῦ διὰ πάσης νομοθεσίας δεδήλωκεν. Procopius qvoqve Gazæus, cujus commentaria eximia in Octateuchum, Regum, Chronicorumqve libros & Canticum Canticor. Græcè ex Auguſtanis membranis deſcripta cum nova verſione ac præmiſſa Choricii de Procopio oratione funebri exſpectamus à doctiſſimo amico ac populari noſtro D. Godfrido Oleario, apud quem illa ad editionem parata ante aliqvot annos evolvimus Lipſiæ in communi patria noſtra, ille inqvam Procopius de ſigno Caini ita ſcribit: καὶ τί ἂν εἴη σημεῖον ἕτερον ἢ τὸ βούλημά τε καὶ πρόσταγμα τοῦ Θεοῦ, μὴ συγχωρήσαντος αὐτοῦ τὴν ἀναίρεσιν. οὐ γάρ τι τῶν τοιούτων κριμάτων χωρὶς συγχωρήσεως γίνεται. Michael Glycas: σημεῖον δὲ νοητέον, ἢ τὸν ὅρον αὐτὸν τοῦ Θεοῦ, ἢ τὸν τῶν μελῶν αὐτοῦ κλόνον. Theodoritus quæſt. 42. in Geneſin: αὐτὸς ὁ τοῦ Θεοῦ ὅρος σημεῖον ἦν, κωλύων αὐτὸν ἀναιρεθῆναι, καὶ αὐτὸς δὲ τῶν μελῶν ὁ κλόνος ἐπίσημον αὐτὸ καὶ δῆλον εἰργάζετο.

XL.

XL. CAINI pœnitentia.

IN Vajikra rabba & in Jalkuth ſect. 13. traditur Cain egiſſe pœnitentiam, & propterea remiſſam illi media ex parte pœnam quam DEUS illi infligere ſtatuerat. *His importunis fabulis*, inquit Scipio Sgambatus in Archivis Vet. Teſt. p. 106. *veteres Judæi anſam dedere Cajanis bene de Caino ſentiendi.* De his infra cap. XLVII. Cæterum deſperaſſe Cainum, pleriq; probant ex Geneſ. IV, 13. licet fuit nuper qvi verba illa ſic interpretaretur: *Major eſt iniquitas mea quam ut attollam* (faciem viz.) Vide Jo. Chriſt. Ortlobii Cainum non deſperantem, ejusqve vindicias. Lipſ. 1706. Alii (etiam ex Judæis) vocabulum עון non de peccato ſed de pœna, qvam DEUS Caino comminatus, fuerat accipiunt. Sic e Chriſtianis præter alios Bernardinus Ochinus lib. 1. dialog. p. 395. & Jo. Erneſtus Buſmannus in Obſervationibus ſacris Helmſt. 1668. §. 5.

XLI. Cainus repertor menſurarum, ponderum &c.

Flav. Joſephus lib. 1. c. 2.

Πολλὴν δ' ἐπελθὼν γῆν ἱδρύεται μετὰ τῆς γυναικὸς * Καΐς, Ναΐδα, τό-	Multam peragrans terram cum ſua uxore Cain collocatur in loco

* Qui aliis Καΐν, Joſepho Καΐς, & generandi caſu Καΐου. Nomen varie interpretantur veteres, ζῆλον XI. 6. Euſebius præparat. p. 518. Cedrenus aliiq;. Eucherius & Hieronymus *lamentationem*, pro quo Græcum nominum Hebr. Lexi-

που οὕτω καλούμενον, καὶ αὐτόθι ποιεῖται τὴν κατοίκησιν, ἔνθ' αὐτῷ καὶ παῖδες ἐγένοντο. οὐκ ἐπὶ νουθεσίᾳ δὲ τὴν κόλασιν ἔλαβεν, ἀλλ' ἐπ' αὐξήσει τῆς κακίας. Ἡδονὴν μὲν πᾶσαν ἐκπορίζων αὐτοῦ τῷ σώματι, κἂν μὲν ὕβρεως τῶν συνόντων δέοι ταύτην ἔχειν. αὔξων δὲ τὸν οἶκον πλήθει χρημάτων ἐξ ἁρπαγῆς καὶ βίας, πρὸς ἡδονήν τε καὶ λῃστείαν τοὺς ἐντυγχάνοντας παρακαλῶν, διδάσκαλος αὐτοῖς πονηρῶν ὑπῆρχεν ἐπιτηδευμάτων. Καὶ τὴν ἀπραγμοσύνην μὲν ἣ πρότερον συνέζων οἱ ἄνθρωποι, μέτρων ἐπινοίᾳ καὶ σταθμῶν μετεστήσατο, ἀκέραιον αὐτοῖς ὄντα τὸν βίον ἐκ τῆς τούτων ἀμαθίας, καὶ τὸ μεγαλόψυχον εἰς πανουργίαν περιαγαγών, ὅρους τε γῆς πρῶτος ἔθετο, καὶ πόλιν ἐδείματο,

qui Naida nunc
ibique moratus
ei etiam filii na
At vero pœnam
non habuit pro
datione, ſed e
tum ad libidin
potius nutrivit
pore, licet cum
ſecum commo
hanc haberet,
domum multitu
pum ex rapinis
lentia congeſtam
luxuriam quoqu
trocinia ſuos fa
invitans, quorum
ctor in ſceleſti
erat. Et ſimpl
quidem, cum q
vivebant homi
inventione m
rum & ponderu
mutavit, integ
eorum vitam ex
rerum ignorant
magnanimum a
ditatem corrupt

eon habet *ζηλοτυπίαν.* Plerique cum Philone *κτῆσιν* ſive cum alio Lexico nominum Heb *poſſeſſionem* reddunt, eſt enim קין ac ſi *Κτησίαν* *κτητὸν* dicas, ut notatum Bocharto l. Hierozoi

καὶ τείχεσιν ὠχύρωσεν, εἰς ταυτὸ συνελθεῖν τοὺς οἰκείους καταναγκάσας. Καὶ τὴν πόλιν δὲ ταύτην ἀπὸ Ἀνώχου τοῦ πρεσβυτάτου παιδὸς Ἀνώχαν ἐκάλεσεν.

que perduxit. Terminos terræ primus poſuit, civitatemq; conſtituit, murisque munivit, illicque ſuos coëgit convenire domeſticos. Hanc vero civitatem ab Enoch filio ſuo ſeniore Enocham appellavit.

Excerpta Chronologica cum Jo. Malala edita p. 2.

Ὁ δὲ Κάϊν γεωργὸς τυγχάνων καὶ μετὰ τὴν καταδίκην χειρόνως βιώσας, πρῶτος μέτρα καὶ στάθμια καὶ γῆς ὅρους ἐπενόησεν. Εἶτα κτίσας ἐν γῇ Ναῒδ πόλιν κατέναντι Ἐδὲμ, ἐπωνόμασεν αὐτὴν εἰς ὄνομα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἐνώχ, καὶ εἰς ἓν συνελθεῖν τοὺς οἰκείους αὐτοῦ ἀναγκάσας εἰς πολέμους ἑαυτὸν ἀπησχόλει.

Cain agriculturæ intentus erat, poſt condemnationem vero deterior factus, menſuras, pondera & limites primus excogitavit. Urbe deinde in terra Naid è regione Eden exſtructa Enoch à filii ſui nomine vocavit eam, coactisque in unum ſuis omnibus, bellis operam dedit.

XLII. De Caini morte, *ex parva Geneſi apud Georg. Syncellum p. 11.*

Τῷ ἐννεακοσιοστῷ τριακοστῷ ἔτει Ἀδὰμ ἐκοιμήθη, κα-

Anno nongenteſimo triceſimo Adamus reli-

ταλείψας ἄῤῥενας υἱοὺς τριάκοντα τρεῖς, καὶ θυγατέρας εἴκοσι τρεῖς. Οὗτος ἡγεμόνευσε τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων τὰ ὅλα τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἔτη. Τῷ αὐτῷ ἐννεακοσίῳ τριακοστῷ ἔτει καὶ Κάϊν ἀπέθανεν, ἐμπεσόντος ἐπ' αὐτὸν τοῦ οἴκου. Λίθοις γὰρ καὶ αὐτὸς τὸν Ἄβελ ἀνεῖλεν. Πληρωθέντος οὖν μετὰ θάνατον τοῦ Ἀδὰμ, τέθνηκεν.

ctis filiis triginta tribus, filiabus viginti tribus obdormivit. Hic cunctis vitæ ſuæ annis humani generis imperium geſſit. Eodem anno nongenteſimo triceſimo Cain ruina domus in eum lapſa interiit. Lapidibus enim fratrem Abel confecerat. Anno itaque poſt Adami mortem evoluto mortuus eſt.

Eadem habet Georgius Cedrenus p. 8.

Excerpta Chronologica cum Johanne Malala edita p. 2.

Κατὰ δὲ ταῦτα δὲ τῆς οἰκείας ἐπ' αὐτὸν πεσούσης ἀπέθανεν, ὥς ἔνιοι φασίν. Ἕτεροι δὲ ὅτι Ααμὲχ αὐτὸν ἀπέκτεινεν.

Ædium deinde ruina oppreſſum periiſſe Cainum volunt non nulli: alii vero à Lamecho eum perhibent interemtum.

Michaël Glycas in Annalibus p. 118.

Ὁ δὲ Γεώργιος οἰκτρῷ θανάτῳ τελευτῆσαι τὸν Κάϊν φησίν. Ὁ δὲ ἱερὸς Μεθόδιος Παλαίρων φησὶν

Georgius memoriæ prodit Cainum miſerabili morte periiſſe. Sanctus vero Methodius

ὅτι

XLIII. Septem Caini peccata. Cainus ſeptupliciter puniendus.

MIra ſunt quæ ad locum Geneſ. IV. 15. *Omnis qui Cainum occiderit, ſeptuplum punietur*, veteres quidam commentantur. Cosmas Indopleuſtes lib. V. Cosmographiæ p. 212. hanc putat eſſe verborum illorum ſententiam: *Quisquis occiderit Cainum, ſeptem ultiones ſolvet, hoc eſt pluribus malis & calamitatibus quibus per vitam objectus eſt eum liberabit.* Πᾶς ὁ ἀποκτείνας, ἑπτὰ ἐκδικούμενα παραλύει, ἵνα εἴπῃ, πολλὰς τιμωρίας ἀφαιρεῖται ἀπ' αὐτοῦ, καὶ παραλύει αὐτοῦ τὴν κόλασιν πᾶς ὁ ἀποκτείνων αὐτόν. In excerptis vero Chronologicis Jo. Malalæ præmiſſis p. 2. verba divelluntur, & Καῒν non in accuſandi ſed nominandi caſu accipitur hanc in ſententiam: *Omnis homicida punietur, Cainus ſeptuplum.*

Τὸ τοίνυν πᾶς ὁ ἀποκτείνας Καῒν ἑπτὰ ἐκδικούμενα παραλύσει, τοιαύτην ἔχει τὴν λύσιν. Ἕκαστος μὲν τῷ ἑαυτοῦ ἁμαρτήματι ἀποθανεῖται, σὺ δὲ ὁ τοῦ φόνου κατάρξας καὶ τοῖς ἄλλοις ὑφηγητὴς τοῦ ἁμαρτήματος γενόμενος, ἑπτὰ ἐκδικούμενα παραλύσεις, τουτέστι ἑπταπλασίως τιμωρηθήσῃ καὶ πάμπολλα. Σύνηθες γὰρ τῇ γραφῇ τὸν ἀριθμὸν τοῦτον ἑπταπλα-

Illud vero, *omnis qui occiderit Cain ſeptuplum punietur*, hoc modo intelligendum eſt. Unusqvisq; (*homicida*) pro peccato ſuo morietur, Tu vero qvi homicidium primus patraſti, aliisqve hujus ſceleris auctor primus extitiſti, ſeptuplum punieris, id eſt ſeptemplices gravesqve dabis pœnas. Scripturis enim ſolenne eſt numerum

σίο-

σίονα κεχρῆσθαι, καὶ ἔστιν ἀδιορίστου πλήθους σημαντικόν — — Ἐν μὲν γὰρ τοῖς παρὰ τοῦ Κάϊν τετολμημένοις, α΄ ἁμάρτημα φθόνος, β΄ δόλος, γ΄ φόνος, δ΄ ὅτι ἀδελφοῦ, ε΄ ὅτι πρῶτος φόνος, ϛ΄ ὅτι γονεῦσι πένθος ἐποίησεν, ζ΄ ὅτι Θεῷ ἐψεύσατο. Ταῦτα μὲν τὰ τοῦ Κάϊν ζ΄ ἁμαρτήματα. Αἱ δὲ εἰς κόλασιν αὐτοῦ παρὰ τῆς θείας δίκης ἐπενεχθεῖσαι τιμωρίαι εἰσὶν αὗται· α΄ ἐπικατάρατος ἡ γῆ ἀπὸ σοῦ. β΄ ἐργᾷ τὴν γῆν, γ΄ οὐ προσθήσει τοῦ δοῦναι σοι τὴν ἰσχὺν αὐτῆς. δ΄ στένων καὶ τρέμων μετὰ τῆς ε΄ ὁμοῦ, ἔσῃ ἐπὶ τῆς γῆς. ϛ΄ ἣν αὐτὸς ἀπεκάλυψεν ὁ Κάϊν εἰπών, εἰ ἐκβάλλῃς με νῦν ἀπὸ σοῦ, καὶ ἀπὸ προσώπου σου κρυβήσομαι. ζ΄ τὸ μηδὲ κρύπτεσθαι τὴν τιμωρίαν, ἀλλὰ σημείῳ προδήλῳ πᾶσι δηλοποιεῖσθαι. Ἔθετο γὰρ, φησι, Κύριος ὁ Θεὸς τῷ Κάϊν σημεῖον τοῦ μὴ ἀνελεῖν αὐ-

hunc pro mul
nere, indefin
numeri nota e
In facinore ve
Caino perpet
catum 1. erat
2. fraus, 3. hon
4. qvod in
commiſſum eſt
homicidium
erat, 6. qvod
luctu affecit.
DEO mentitus
qvidem ſepte
Caini peccata.
vero qvibus à ju
vina caſtigatus
iſtæ; 1. Maledic
propter te. 2. O
ris terram. 3. N
tibi vires ſuas. 4.
bundus & pavef
mul, 5. eris ſup
ram. Sexta pœn
Cainus ipſe in
his verbis: ſi e
me à te, & à facie
ſcondar. 7. Quo
occulta fuit hæc
ſed ſigno notabili
bus manifeſtata, d

* Si Calvinum audias, frater gemellus Caini Abel fuit.

τὸν πάντα τὸν εὑρίσκοντα αὐτόν.

enim eſt: *Poſuitque Dominus in Cain ſignum, ut non interficeret eum omnis qui inveniſſet.*

XLIV. Adami filiæ Norea ſive Horea, Save, Aſuam &c.

S. Irenæus lib. 1. cap. 34. portentoſa Gnoſticorum de primis hominibus commenta referens, p. 110. edit. Renati Maſſveti.

ZElantem autem Jaldabaoth voluiſſe excogitare evacuare hominem per fœminam, & de ſua Enthymeſi eduxiſſe fœminam, qvam illa Prunicos* ſuſcipiens inviſibiliter evacuavit à virtute. Reliquos ajunt venientes & mirantes formoſitatem ejus vocaſſe eam Evam, & concupiſcentes hanc, generaſſe ex ea ſibi filios, quos angelos eſſe dicunt. Mater autem ipſorum argumentata eſt per ſerpentem ſeducere Evam & Adam, ſupergredi præceptum Jaldabaoth. Eva autem quaſi à filio Dei hoc audiens facilè credidit, & Adam ſvaſit manducare de arbore, de qua dixerat Deus non manducare. Prunicum autem videntem, qvoniam & per ſuum plasma victi ſunt, valde gratulatam & rurſum exclamaſſe, quoniam, cum eſſet pater incorruptibilis, olim hic ſemetipſum vocans patrem mentitus eſt, & cum homo olim eſſet & prima fœmina, & hæc adulterans peccavit. Jaldabaoth autem propter eam qvæ circa eum erat oblivionem, ne quidem intendentem ad hæc, projeciſſe Adam & Evam de paradiſo, qvo-

* Sophia Gnoſticorum, uti Jaldabaoth primus eorum Angelus.

qvoniam tranſgreſſi erant præceptum ejus. Voluiſſe enim filios ei ex Eva generari, & non adeptũ eſſe, qvoniam mater ſua in omnibus contrairet ei, & latenter evacuans Adam & Evam ab humectatione luminis, uti neq; maledictionem participaret, neqve opprobrium, is qui eſſet à principalitate ſpiritus. Sic qvoqve vacuus à divina ſubſtantia factos, maledictos eſſe ab eo, & dejectos à Cœlo in hunc mundum docent. Sed & ſerpentem adverſus patrem operantem dejectum ab eo in deorſum mundum: in poteſtatem autem ſuam redigentem angelos qui hic ſunt, & ipſum ſex filios generaſſe, ſeptimo ipſo exiſtente ad imitationem ejus quæ circa patrem eſt hebdomadis. Et hos ſeptẽ dæmonas mundiales eſſe dicunt, adverſantes & reſiſtentes ſemper generi humano, quoniam propter eos pater illorum projectus eſt deorſum. Adam autem & Evam prius qvidem habuiſſe levia & clara, & velut ſpiritualia corpora, quemadmodum & plasmati ſunt: venientes autem huc demutaſſe in obſcurius, pingvius & pigrius. Sed & animam diſſolutam & languidam, quippe à factore tantummodo inſufflationem mundialem habentes, qvoadusqve iterum Prunicos miſerata eorum, reddidit eis odorem ſvavitatis humectationis luminis, per quam in commemorationem venerunt ſuam ipſorum, & cognoverunt ſeipſos nudos, & corporis materiam, & cognoverunt qvoniam mortem bajulant, & magnanimes extiterunt, cognoſcentes qvoniam ad tempus corpus circundatum eſt eis: & escas quoque inveniſſe eos præeunte eis Sophia, & ſatiatos coiſſe invicem carnaliter

liter & generaſſe Cain, quem & dejectibilis ſerpens cum filiis ſtatim ſuſpiciens evertit, & adimplevit mundiali oblivione, ſtultitia & audacia, immittens ita, ut & dum fratrem ſuum Abel occideret, primus zelum & mortem oſtenderit: poſt qvos ſecundum providentiam Prunici dicunt generatũ Seth, pòſt *Noream*, * ex qvibus reliquam multitudinem hominum generatam dicunt, & ab inferiori hebdomade in omnem malitiam immiſſam, & apoſtaſiam ſuperiorem ſanctæ hebdomadæ & idololatriam, & reliquam univerſam contemptionem, cum contraria eis eſſet ſemper mater inviſibiliter, & proprium ſalvaret, hoc eſt, humectationem luminis. Sanctam autem hebdomadam, ſeptem ſtellas, quas dicunt planetas, eſſe volunt, & projectibilem ſerpentem duo habere nomina, Michael & Samael dicunt. Iratum autem Jaldabaoth hominibus qvoniam eum non colebant, neque honorificabant, quaſi patrem & Deum, diluvium eis immiſiſſe, ut omnes ſimul perderent.

S. Epi-

* De Noria Noachi uxore, infra ſuo loco. Cæterum hanc Irenæi Noream ſuſpicor eandem eſſe quæ in Epiphanio *ὡραία* appellatur hæreſi XXXIX. Sethianorum cap. 5. *γυναῖκά τινα Ὡραίαν λέγουσιν εἶναι τοῦ Σήθ — — εἰσὶ μὲν γὰρ ἄλλαι τινὲς αἱρέσεις αἵτινες δύναμίν τινα εἶναι λέγουσιν, ἣν καλοῦσιν ὀνομαστικῶς Ὡραίαν. Τὴν παρ' ἄλλοις τοίνυν νομιζομένην δύναμιν Ὡραίαν τε καλουμένην οὗτοι γυναῖκα τοῦ Σὴθ λέγουσιν. Uxorem Sethi Horæam neſcio quam nominatim vocant — — Sunt & aliæ hæreſes quædam, quæ vim quandam eſſe ſtatuunt quæ Horæa nominetur. Hi vero ejuſmodi Horæam nomine, Sethi conjugem extitiſſe prædicant.*

S. Epiphanius Hæreſi XXXIX. Sethianoru

ὡς ἤδη ἐν τοῖς Ἰωβηλαίοις εὑρίσκεται, τῇ καὶ λεπτογενέσει καλουμένῃ, καὶ τὰ ὀνόματα τῶν γυναικῶν τοῦ τε Καῒν καὶ τοῦ Σὴθ ἡ βίβλος περιέχει, ἵνα κατὰ πάντα τρόπον οὗτοι καταισχυνθῶσιν, οἱ τοὺς μύθους τῷ βίῳ ῥαψῳδήσαντες. Τοῦ γὰρ Ἀδὰμ γεννήσαντος υἱοὺς καὶ θυγατέρας, ἀνάγκη γέγονε κατ' ἐκεῖνο καιροῦ ἀδελφαῖς ταῖς ἰδίαις συναφθῆναι τοὺς παῖδας· οὐ γὰρ ἦν παράνομον τὸ τοιοῦτον, ἐπεὶ μηδὲν ἕτερον γένος ἦν. Καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὁ Ἀδὰμ τῇ ἰδίᾳ θυγατρὶ σχεδὸν, τῇ ἐκ τοῦ σώματος αὐτοῦ πλασθείσῃ συνήφθη, καὶ οὐκ ἦν παράνομον. οἵτε τούτου υἱοὶ συνήφθησαν ὁ μὲν Καῒν τῇ ἀδελφῇ τῇ μείζονι Σαυῇ, οὕτω καλουμένῃ, ὁ δὲ Σὴθ τρίτος υἱὸς, μετὰ τὸν Ἄβελ γεννηθεὶς, τῇ λεγομένῃ αὐτοῦ ἀδελφῇ Ἀζουρᾷ.

Extant in
qui liber Geneſ
dicitur, uxorun
Sethique nomi
qui confictas ill
las in hominun
invexerunt ,
omnino ſuffun
Etenim cum Ada
triusqve ſexus
ſuſcepiſſet, nec
illa tempora fui
lii matrimonia c
roribus inirent.
id erat interd
propterea quod
aliud erat hon
nullum. Quin
Adamus ipſe cum
ita dicam, filia cor
ſociatus eſt, quam
jus corpore Deus
xerat, nefas enim
non erat. Et ex
liberis Cainus ſor
natu majorem d
Saven nomine. Se
porro, Adami filio
tertius poſt Abele
I

* Antequam connubio jungeretur interfectum. Hinc p
Abel veteribus *Virgo*, ut Coſmas Indopleuſtes lib. V. p

Γεγόνασι δὲ τῷ Ἀδὰμ καὶ ἄλλοι υἱοὶ, ὡς ἡ λεπτὴ γένεσις περιέχει, ἐννέα μετὰ τοὺς τρεῖς τούτους, ὡς εἶναι αὐτῷ δύο μὲν θυγατέρας, ἄῤῥενας δὲ δεκαδύο, ἕνα μὲν ἀποκτανθέντα, ἕνδεκα δὲ περιλειφθέντας τοῦ βίου. Ἔχεις δὲ καὶ τούτων τὴν ἔμφασιν ἐν τῇ Γενέσει τοῦ κόσμου, καὶ πρώτῃ βίβλῳ παρὰ Μωυσῇ, οὕτω φασκούσῃ, καὶ ἔζησεν Ἀδὰμ ἔτη ἐννακόσια τριάκοντα, καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας, καὶ ἀπέθανε.

genitus cum alia ſorore *Azura* conjunctus eſt. Fuerunt & alii Adamo liberi ut in parva illa Geneſi ſcriptum eſt, novem ſcilicet ſecundum priores illos tres: ut in totum filias duas, mares duodecim ſuſceperit, è quibus occiſus unus, undecim ſuperſtites relicti ſunt. Quæ omnia in Mundi Originibus ac primo Moyſis volumine his verbis ſignificantur: *Et vixit Adam annis DCCCCXXX. & genuit filios & filias, & mortuus eſt.* Gen. V. 4.

Joël in limine Chronographiæ:

Ὁ μὲν Κάϊν ἔλαβε γυναῖκα τὴν πρώτην αὐτοῦ ἀδελφὴν Ἀζούραν, ὁ δὲ Σὴθ τὴν δευτέραν Ἀσουάμ, ὁ δὲ Ἄβελ παρθένος καὶ δίκαιος ὑπῆρχεν. Ὁ δὲ Κάϊν τῆς οἰκίας αὐτοῦ πεσούσης ἀπέθανεν.

Cainus majorem ſororem *Azuram*, Sethus minorem *Aſuamam* uxorem duxit. Abelus virgo juſtitiam colebat. Cainus propriæ domus ruina emoritur.

XLV. Filius Adami Rocail, ejusque ultima verba. Filius alter Abdal Hareth.

Bartholomæus Herbelotus in Bibliotheca Orientali p. 716.

ROcail, ben Adam ſelon la tradition fabuleuſe des Muſulmans etoit le frere puisné du Patriarche Seth, & poſſedoit les ſciences les plus élevées & les plus cachées. Il étoit doné d'un eſprit ſi vif & ſi penetrant, qu'il paroiſſoit tenir plus de l'Ange que de l'homme. Surkhrage, qui étoit un puiſſant Div, ou Geant, vivoit en ce temps-là, & commandoit abſolument dans toute l'étenduë du mont Caf, que les Muſulmans croyent étre une chaine oú ceinture de montagnes qui entourent toute la terre. Ce Geant pria Seth de lui envoyer Rocail ſon frere, pour l'aider à gouverner ſes Etats, & pour tenir bride ſes ſujets. Seth luy accorda ſa demande, & Rocail devint auſſi le Vizir ou premier miniſtre de Surkhrage dans la Montagne Caf, ou aprés avoir gouverné pendant pluſieurs années ou ſiecles, & connoiſſant ou par revelation divine ou par les principes des ſciences ſecretes qu'il poſſedoit, que le temps de ſa mort approchoit, il parla à Surkhrage en ces termes: *Je ſuis ſur le point de paſſer en l'autre vie. Mais avant de vous quitter, je veux vous laiſſer quelque ouvrage inſigne de mes mains, dont la memoire ſe conſerve, & me faſſe vivre long temps aprés ma mort.* L'effet ſvivit ces paroles, car Rocail fit bâtir un palais,

& un

& un ſepulchre d'une ſtructure ſi magnifique & avec tant d'artifice, que l'on y voyoit un tres grand nombre de ſtatues de differens metaux, faites par Art Taliſmanique, leſquelles operoient par des reſſorts ſecrets, ce que tout le monde auroit crû ſe faire par des hommes vivans.

De altero filio Adami Abdal Hareth *vide quæ Hottingerus ini loco allato ſupra cap. XXXI, p. 100.*

XLVI. Cainus Græcorum Caunus.

GUilelmus Bonjour Ordinis Eremitarum S. Auguſtini in dialogis ad Hiſtoriam ſacram primæ Mundi ætatis, Romæ A. 1705.4. editis dialogo ſecundo per capita ſedecim comparationem inſtituit inter Cainum Adami filium & Caunum Græcorum. Primo ait, *Cain* adhibita terminatione Græca eſſe & Καϊνὶς & Καϊνεὺς & Καϊνὸς. Secundo, *Cainum* eſſe *Caunum*; ſicut פעו *Pau*, (civitas in qua regnavit Adar Rex Edom, Gen. XXXVI, 39.) ſit פעי *Pai*, 1. Paral. I, 50. quia literæ *Jod* & *Vau* invicem facile commutentur. Tertio, uſu evenire in lingua Hebraica, ut haſta dicatur קין *Cain*, & in proverbii conſuetudinem veniſſe τὸ Καϊνέως δόρυ, *Cainei haſtam*. Quarto obſervat, quod Heva conceperit & pepererit Cain dicens: *poſſedi hominem per Deum*, Geneſ. IV, 1. In textu vero Hebraico legi את־יהוה *eth-Jahve*, vel *eth-adonai*, hoc eſt *a Domino*, qvod alio modo diceretur מאל *meel*, hoc eſt, *a Deo*, juxta loquendi genus, quod eodem in libro cap. XLIX, v. 25. reperiatur; אל ſcilicet eſſe unum ex Hebraicis

I 2 Dei

Dei nominibus. Ab *El* eſſe *Elatum*, a qvo procreatus ſit *Caineus*: a *Meel* eſſe *Miletum* ſeu *Melatum*, ex quo *Caunus* natus ſit. Accedere addit, quod Hebraicum nomen אלוה *Eloah* Chaldæis ſit אלה *Elah*, unde divinitas dicatur אלהות *Elahuth*, & a *Divinitate* מאלהות *Meelahuth*. Quinto notat, *Cain* duxiſſe ſororem in uxorem. Sororem בבעל *Bibel*, hoc eſt, *in conjugando*, eſſe ſororem ductam in matrimonio. A *Bibol* eſſe *Bibolis*, per Syncopen *Biblis*, quæ fuerit ſoror, cujus amore captus eſt *Caunus*. Sexto, *Cainum* fuiſſe agricolam: *Caineum* incumbentem ad arationes, erecto pede terram fidiſſe. Septimo, impie ſe gerentem *Cainum* in muneribus, quæ offerebat, repudiatum eſſe a Deo, quaſi ſacrificium non faceret, quaſi non adhiberet ipſi preces. Hinc iram, hinc livorem, hinc pugnam adverſus fratrem fuiſſe ortam, cujus munera grata & accepta Deus habuerit. *Caineum* ſecundum fabulam neque Diis ſacrificaſſe, neque illis adhibuiſſe precces, ſed ſuæ haſtæ; quod ideo dictum ſit, quia haſta fuerit ſignum hieroglyphicum principii pugnæ. Octavo, *Cainum* contendiſſe cum Abele: *Caineum* cum Apolline. Nono, *Cainum* fuiſſe maledictum ſuper terram, ſeu maledictum a terra, ut ſit in textu Hebraico: & fabulam inducere Centauros, ſive percuſſores a Jove miſſos, qui *Cainei* membra per terram vexent, obterant, & contundant. Decimo, *poſuiſſe Dominum Cain ſignum, ut non interficeret eum omnis, qui inveniſſet eum*; & *Deum æquoris alti* dediſſe *Caineo*

ſuper

- - - ſuper ne ſaucius ullis
Vulneribus fieri, ferrove occumbere poſſet.

Undecimo, *egreſſum Cain a facie Domini habitaſſe profugum in terra - -, & ædificaſſe civitatem*: urbem condidiſſe *Caineum* ſive *Caunum* peregrinatum procul a patria terra. Duodecimo, ante conditam a *Caino* civitatem homines fuſos per agros ac diſperſos fuiſſe, cum ea fuerit omnium urbium prima: regionem, in qua *Caunus* ædificaverit civitatem, fuiſſe primum a Lelegibus, hoc eſt, hominibus erraticis inhabitatam. Decimo tertio, *Hanochum* terminatione Græca Ἀνωχαῖον & per ſyncopen Ἀγχαῖον, eſſe illum *Caini* filium, qui principatum obtinuerit in condita primis orbis Lelegibus civitate: principem Lelegum haberi Ἀγκαῖον, ejusqve originem referri ad Neptunum, quem fabula copulaverit cum *Caine* velut cum muliere, quæ Neptuni beneficio in virum, Caineum nomine, ſit mutata. Decimo quarto, Hebræis vocantibus urbem matrem, proclive fuiſſe celebrare antiqvam civitatem *Hanoch* velut Hanochii ſeu Hanchæi matrem: Ἀςυπαλαῖα enim, Hebræus inquit, hoc eſt, *urbs antiqua*, ferebatur mater *Ancæi*. Decimo quinto, Hanochæum Cainitam exhibere ὑπερήνορα fabulæ Cadmeæ: Ἀγκαῖον ὑπέρβιον eſſe Ἀγκαῖον ὑπερήνορα, ſicut & Ἀγκαῖον κορωνὸν, Coronum vero filium eſſe *Cainei*. Decimo ſexto, Hanochæum, filium agricolæ, facile in patris veſtigia incucurriſſe: Ancæum fuiſſe φιλογέωργον amantem agriculturæ.

XLVII. De Abeloniis, Ophitis, Caianis & Sethitis.

ABELONII.

S. Auguſtinus hæreſi 87. *Eſt quadam hæreſis ruſticana in campo noſtro, id eſt, Hipponenſi, vel potius fuit. Paullatim enim diminuta in una exigua villa remanſerat, in qua quidem pauciſſimi, ſed omnes hic fuerunt, qui omnes modo correcti & Catholici facti ſunt, nec aliquid illius ſuperſedit erroris.* Abelonii * *vocantur Punica declinatione nominis. Hos nonnulli dicunt ex filio Ada*** *nominatos, qui eſt vocatus Abel, unde* Abelianos

* Bochartus Geograph. S, lib. 2. c. 16. Fallor aut eo penetraverat fabula quæ totum Orientem jampridem pervagata eſt, Adamum poſt Abelis necem ab uxore abſtinuiſſe per annos centum & triginta. Ita habetur in vetuſtiſſimo libro Bereſith Rabba, quem citat Rabbi Moſes filius Maimon in More Nebochim lib. 1. cap. 7. & Tanchuma in Commentario quod vocant Jelammedenu, editionis Venetæ p. 4. & R. Selomo in Geneſ. IV. 25. & Elias in Thisbi voce לילית Inde Arabicum verbum ex Abele factum תאבל *theabbala* eſt ab uxore continere ſe. Giggejus: תאבל אדם *Adam ab Eva abſtinuit ob necem Abelis.* Item תאבל ען אמרתה *vir ſe continuit, ne cum uxore congrederetur.* Eodem exemplo Abelonii אבלונים dici potuere המתאבלין: id eſt, qui ab uxoribus ſe continebant, quomodo ab Eva putatur Adam abſtinuiſſe poſt Abelem interemptum. Hæc Bochartus.

** *Habel* non *Abel* ſcribendum eſſe contendit Druſius in commentar. priore ad voces N. T. p. 5. & de ſectis Judæorum IV. 6. & 7. Ac ſane in Hebræo ſcribitur הבל non אבל. Hinc Abelonios ab Abele nomen ſortitos negat Reineſius c. 14. de

lianos vel Abeloitas *eos poſſumus dicere. Non miſcebantur & eis tamen ſine uxoribus vivere ſectæ ipſius dogmate non licebat. Mares ergo & fœminæ ſub continentiæ profeſſione ſimul habitantes puerum & puellam ſibi adoptabant in ejuſdem conjunctionis pacto ſucceſſores ſuos futuros. Morte prævenctis quibusque ſingulis alii ſubrogabantur, dum tamen duo duobus diſparis ſexus in illius domus ſocietate ſuccederent. Utrolibet quippe parente defuncto, uni remanenti usque ad ejus quoque obitum filii ſerviebant, poſt cujus mortem etiam ipſi puerum & puellam ſimiliter adoptabant. Nec unquam eis defuit unde adoptarent, generantibus circumquaque vicinis, & filios ſuos inopes ad ſpem hæreditatis alienæ dantibus libenter.*

14. de lingua Punica, quod non vocantur Habelonii. Sed certum eſt veteres diſcrimen id neglexiſſe, Judæos pariter & Chriſtianos, qui Abelem πένθος interpretantur. Igitur etiam Auctor prædeſtinati qui in plerisque Auguſtini legit veſtigia c. 87. *Abeloitas nominamus qui cum ſint priores pene omnibus hæreticis, nunc noſtris temporibus finiti. Iſti ex filio Adæ ſibi nominis derivationem adſumpſerunt, id eſt ab Abel Abeloitas ſe nominari voluerunt. Hi non miſcebantur uxoribus, & tamen non licebat ſecta ipſi ut ſine uxoribus viverent --- --- Hæc ſola erat inter nos atque illos diſtantia, in quo noſtros arguebunt, ita non in Lege noſtra exerceri conjugia, ut qui nubunt tanquam non nubentes ſint* 1. Cor. VII, 20.

Ex Philaſtri Brixienſis

Catalogo eorum qui ante adventum a) CHRISTI hæreſeos arguuntur.

OPHITÆ.

PRimi ſunt Ophitæ, b) qvi dicuntur Serpentini, c) iſti colubrum venerantur, dicentes, qvod

a) *Eorum qui ante adventum CHRISTI*] Quædam hæreſes ex his quæ usque ad caput duodetrigeſimum à Philaſtro referuntur non fuérunt ante adventum CHRISTI, neque ſub Judæis, ut in præfat. Philaſter loquitur defluxerunt, licet è Veteri teſtamento anſam erroris ſui arripuere, ut ſtatim Ophitæ, & Cajani, Sethianique. Rectius itaque Tertullianus, qui illos vocat *Judaiſmi hæreticos*, alios *qui ex Evangelio hæretici eſſe voluerunt*, ſive ut Hieronymi verbis utar, *qui Evangelia laniaverunt*.

b) *Primi ſunt Ophitæ*] Non temporis ratione, ſed quod in primo ſtatim principio ac limine veluti primi libri veteris Teſtamenti impegerunt. Mentio eorum apud Auguſtinum de hæreſibus & auctorem Prædeſtinati c. 17. aliosque.

c) *Qui dicuntur Serpentini*] i. e. quorum nomen latine ita efferre poſſis. Pro Ophitis ſive ut perperam in Pſeudo Hieronymi indiculo ſcribitur *Offitis*, apud Origenem & Theodoritum eſt etiam nomen *Ophianorum*, & corruptum apud Sophronium *Sophianorum*, niſi ita etiam dicti ſunt, quod Σοφίαν ſerpentis imaginem aſſumſiſſe dixerunt teſte Irenæo lib. 1. c. 34. Apud Theodoritum & Procopium Gazæum in 4. Regg. 18. Hebraica appellatione veniunt, Naasenoi (ita

qvod hic prior initium nobis ſcientiæ boni & mali attulerit. Unde ei Dominum d) invidiſſe aſſerunt, qvia ſcientiam primus detulerit mulieri bonæ rei atqve malæ e), perqve illam ita ad omne genus hominum permanaverit, propter quod & de cœlo primo f) dejectus eſt, inqviunt, in alterum

(ita enim legendum, non Ἐθηνοί) à נחש qnod Hebræis ſerpentem ut Græcis ὄφις denotat. Vide Cotelerium T. 1. monument. Eccleſ. Græcæ p. 769. & Tho. Ittigium τὸν μακαρίτην diſſ. de hæreſiarchis Apoſtolicæ ætati proximis. E Gnoſticis Valentinianis, vel Marcionitis hos Ophitas prodiiſſe mihi perſuadeo, quod Ophitarum doctrina apud Epiphanium XXXVII. 3. ſeq. in Tertullianea appendice de præſcript. c. 47. apud Origenem VI. contra Celſum p. 295. ſeq. & Nicetam IV. theſauri cap. 9. valde affinis eſt nugis æonum Valentinianorum, & Gnoſticis Prunicum colentibus, quibus etiam à S. Irenæo Ophitæ junguntur: Præterea Theodoritus lib. 1. de hæreticis fabulis c. 24. ac Nicetas IV. 14. theſauri auctor eſt Marcionitas ſerpentem Creatori prætuliſſe, & ſingulari cultu veneratos eſſe. Mirum vero quod tradit idem Origenes p. 294. neminem Ophianos Euphrate auctore in ſuum cœtum admiſiſſe, ἐὰν μὴ ἀρὰς θῆται κατὰ τοῦ Ἰησοῦ. Idem Ophianos & Cajanos omnino à JESU doctrina alienos ſcribit lib. 3. p. 119. & JESUM omnino ab eis abnegari lib. 7. p. 358. Abſurdiſſimum eorum dogma vocat, nec ſimpliciſſimis perſuaſum, & hæreſin ipſorum ἀσημοτάτην lib. 6. p. 291. ut Procopius δυσσεβεστάτην.

d) *Dominum invidiſſet*] Patrem Jaldabaoth, Deum Judæorum. Vide Epiphan. XXXVII. 3. 4. 5.

e) *Bonæ rei atque malæ*] idem eſt quod paulo ante dixerat, ſcientiam boni & mali ex Geneſ. 2. 9. τὸ εἰδέναι γνωστὸν καλοῦ καὶ πονηροῦ.

f) *De cœlo primo dejectus in alterum*] octo enim cœlos ponebant, ut docet Epiphanius XXXVII. ſect. 4. licet deinde ſect. 5. ſimpliciter ſcribit dejectum ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ.

rum unde eum & de cœlo ajunt adventurum, & velut g) aliqvam Dei virtutem eſſe eundem æſtimant, atqve eum adnunciant adorandum.

CAIANI.

CAjani, a) qui Cain laudant b) fratricidam, primogenitum Patris noſtri ac beati Adæ protoplaſti,

g) *Et velut*] male priores editiones, *ut velut*. Porro cultus quo Ophitæ ſerpentem proſecuti ſunt, & ciſtæ qua ſerpentem alere conſueverunt, meminit etiam præter Epiphanium XXXVII. 5. Scholiaſtes Βασιλικῶν ad lib. 21. p. 581. Ejusmodo ciſtarum etiam in ſacris apud gentes uſus fuit, de quibus Laur. Begerus V. C. in disquiſitione de numis ſerpentiferis.

a) *Cajani*] Cainæi auctori appendicis ad Tertull. c. 47. *Caimiani* Auguſtino de hæreſ. & auctori prædeſtinati c. 18. Sed Irenæo quoque lib. 1. c. 31. atque Epiphanio & Damaſceno hæreſi 38. Καϊανοί, nam & Cainus Flavio Joſepho Κάϊς. Theodorito lib. 1. hæret. fab. c. 15. Καϊνοὶ & Καϊνιϛαὶ, at Clementi Alex. VII. Stom. p. 549. Καϊανιϛαί. *Cajana hæreſis* Tertulliano c. 33. de præſcript. & Hieron. Epiſt. 83. qui lib. adverſus Vigilantium notat Tertullianum in Scorpiaco ſuo Cajanos perſtrinxiſſe. Καϊνοὶ etiam Sophronio in indiculo hæreſ. actione XI. Concilii VI. general. & Nicetæ IV. 11. theſauri & 12. ubi etiam Καϊανοί, & ante hos Origeni 3. contra Celſ. p. 119. quo loco eos à JESU doctrina plane alienos eſſe ſcribit, perinde ut Ophitas. Ab hac Gnoſtica hæreſi diverſi Cajanitæ Aphthartodocetæ, à Cajano quodam Alexandrino nomen conſecuti, de quibus Damaſcenus hæreſi. 84.

b) *Qui Cain laudant*] δοξάζουσι, honorant, colunt. Apud Honorium Auguſtodunenſem in libello de hæreſibus *Cajani dicti qui Cain oderunt*, legendum ex Auguſtino, *venerant* hoc eſt *honorant*.

toplaſti, dicentes ex altera virtute, id eſt
li, c) Cain factum, ex altera autem Abel b
mum natum, & virtutem majorem quæ
ipſo Cain, invaluiſſe ut ſuum interficeret fi

SETHIANI.

SEthianorum a) hæreſis, qvæ Seth filiu
poſtea genitum, hocqve appellatum n
veneratur, quod poſt interfectionem
beatiſſimi natus eſt, ex qvo & Sethiani ap
tur, colentes eum & dicentes, qvod duobu

c) *Ex altera virtute, id eſt Diaboli*] Verba, *id eſ*
puto vel à Philaſtrio vel ab alio adjecta contra Ca
mentem. Nam licet Archonticos narrat Theodo
I. de hæreticis fab. c. 11. docuiſſe quod Cain & A
ut Muhamedanis appellantur Cabel & Habel,
τ̃ Διαβόλυ παῖδες, uti in Pirke R. Elieſer dic
Sammaëlis progenies, atque ab aliis Rabbinis ap
mium de morte Moyſis p. 216. traditur ex ſemine p
pentis natus Magiæ per ſerpentes pater: tamen à
rum opinione hoc remotum eſſe videtur, qui à fo
præſtantiore virtute Cainum quam Abelem progn
tuebant teſte Epiphanio & aliis. Huc refer & qu
ſequente ex ſententia Sethianorum à Philaſtrio dici
gelis in diſſenſione conſtitutis tenuit virtus in ca
nea.

a) *Sethianorum*] Setthoitæ appellantur auctori appe
Tertull. de præſcript c. 47. Alii hoc genus Gnoſtico
cant Sethitas, ut indiculus pſeudo Hieronymi c. 9
men c. 17. & ipſe vocat Sethianos, ut Epiphanius q
Damaſcenus hæreſi 39. Auguſtinus & Prædeſtinat
c. 19. Nicetas IV. theſauri c. 12. Rabanus Maurus l
clericor. inſtitutione c. 58. & Honorius Auguſto
hæreſi 31. Apud Gennadium autem de dogmatibus
Sethiano videtur ſcribendum Scythianus,

tis hominibus in initio, & Angelis in diſſenſione conſtitutis, tenuit virtus in cœlo fœminea b); apud eos enim maſculi & fœminæ, Dii Deæqve eſſe putantur. Qvod pervidens, inqviunt, mater, qvia occiſus eſt Abel juſtus, cogitavit ut pareret juſtum Seth, in qvem & collocavit magnæ virtutis ſpiritum, ut poſſent deſtrui virtutes inimicæ c). De Seth autem ipſo Chriſtum Dominum genus deducere d) ajunt: qvidam autem ex eis non

b) *Virtus in cœlo fœminea*] Epiphanius XXXIX. 2. ἦν γὰρ ἡ στάσις τοῖς Ἀγγέλοις, ἀγωνιζομένοις περὶ τῶν γενεῶν τῶν ἀνθρώπων τούτων τῶν δύο, τοῦ γεγεννηκότος τὸν Καΐν καὶ τοῦ γεγεννηκότος τὸν Ἄβελ, κεκρατηκέναι δὲ τὴν ἄνω δύναμιν ἣν μητέρα φάσκουσι καὶ θήλειαν. Δοκεῖ γὰρ αὐτοῖς εἶναι καὶ μητέρας ἄνω, καὶ θηλείας καὶ ἄρσενας. Vide ſi placet quæ ibi ſequuntur, & quæ Philaſter latine vertit atque in compendium miſit. Solet enim ille ſubinde ut ſuis locis annotabo, Epiphanii veſtigiis iuſiſtere, quo nemo melius de hæreſibus ſcripſit ſi credimus Theodoro Studitæ Epiſtola ad Naueratium T. 5. Opp. Sirmondi p. 324.

c) *Ut poſſent deſtrui virtutes inimicæ*] minus bene priores editiones, *poſſint*. Plenius autem hæc apud Epiphanium efferuntur ſic: ὅπως διὰ τῆς ταύτης συστάσεως καὶ τούτου τοῦ σπέρματος καθαιρεθῶσιν αἱ δυνάμεις τῶν Ἀγγέλων τῶν τὸν κόσμον πεποιηκότων, καὶ τοὺς δύο ἀπ' ἀρχῆς ἀνθρώπους.

d) *De Seth autem ipſo Chriſtum Dominum genus deducere*] Nihil in hoc errabant ſi ita ſentiebant Sethiani, quoniam Chriſti genus à Setho etiam S. Lucas deducere haud dubitat. Sed Philaſter non ſatis cepit Epiphanii mentem, qui Sethianorum ſeutentiam exponit his verbis XXXIX. 4. ἀπὸ δὲ τοῦ Σὴθ κατὰ σπέρμα καὶ κατὰ διαδοχὴν γένους ὁ

Χρι-

non ſolum genus de eo deducere, ſed etiam ipſum Chriſtum eſſe aſſerunt atqve opinantur.

SETHUS.

XLVIII. Sethus edoctus ab Angelis, & per quadraginta dies raptus in cœlum.

Fauſtus Manichæus apud S. Auguſtinum lib. IX. Operis contra illum editi c. 3.

UBI verum horum (*Judaicorum præceptorum*) qvidem nihil memorat (*CHRISTUS*) ſola vero recenſet antiqviora præcepta, id eſt, non occides, non mœchaberis, non pejerabis: hæc autem erant antiqvitus in nationibus ut eſt in promtu probare, olim promulgata per Enoch & Seth, & cæteros eorum ſimiles juſtos quibus eadem illuſtres tradiderunt Angeli, temperandæ in hominibus gratia veritatis, cui non videatur hoc (*non veni ſolvere Legem*) de veritatis dixiſſe Lege & ejus Prophetis?

Geor-

Χριστὸς ἦλθεν αὐτὸς Ἰησοῦς οὐχὶ κατὰ γένη, ἀλλὰ θαυμαστῶς ἐν τῷ κόσμῳ πεφηνὼς, ὥς ἐστιν αὐτὸς ὁ Σὴθ ὁ τότε, καὶ Χριστὸς νῦν ἐπιφοιτήσας τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τῆς μητρὸς ἄνωθεν ἀπεσταλμένος. Senſus eſt, Chriſtum à Setho non communi & naturali modo genus deducere, ſed rediiſſe per miraculum ipſum Seth in mundum, ut idem qui tunc Sethus, jam Chriſtus eſſet.

Georgius Syncellus p. 10. è parva Geneſi.

Τῷ σο' ἔτει τοῦ Ἀδὰμ ὁ Σὴθ ἁρπαγεὶς ὑπὸ ἀγγέλων ἐμυήθη τὰ περὶ τῆς παραβάσεως μελλόντων ἔσεσθαι τῶν ἐγρηγόρων, καὶ τὰ περὶ τῆς παρουσίας τοῦ Σωτῆρος. Καὶ γενόμενος ἄφαντος ἡμέρας μ' ἐλθὼν ἐξηγήσατο τοῖς πρωτοπλάστοις ὅσα ἐμυήθη διὰ ἀγγέλων. Ἦν δὲ τότε ἐτῶν μ'. Ὁ Σὴθ εὐσεβὴς ἦν καὶ εὐδιάπλαστος σφόδρα, καὶ οἱ ἐξ αὐτοῦ πάντες εὐσεβεῖς καὶ ὡραῖοι ἦσαν. Οὗτοι κατὰ πρόσταγμα τοῦ Ἀδὰμ τὴν ὑψηλοτέραν γῆν ᾤκουν τῆς Ἐδὲμ κατέναντι τοῦ παραδείσου ἀγγελικῶς βιοῦντες ἕως τοῦ χιλιοστοῦ κοσμικοῦ ἔτους. Τούτων τὴν ἐνάρετον πολιτείαν μὴ φέρων ὁ ἀρχέκακος βλέπειν, εἰς τὴν ὡραιότητα τῶν τότε θυγατέρων τῶν ἀνθρώπων αὐτοὺς ἔτρωσεν, περὶ ὧν φησι καὶ ὁ θεῖος Μωϋσῆς, ἔτι ἰδόντες οἱ υἱοὶ τοῦ Θεοῦ τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων ὅτι καλαί εἰσιν, ἔλα-

Adami anno ducenteſimo ſeptuageſimo Seth ab angelis raptus futurorum Egregororum crimen, aqvas qvoqve diluvio inundaturas Salvatorisqve adventum arcane & ſecreto didicit, diebusqve qvadraginta oculis hominum raptus, qvæ ſecreto edoctus fuerat ab Angelis, primis parentibus reverſus expoſuit. Annis porro qvadraginta ipſe provectus habebatur. Pietate in DEum ac ſumma corporis venuſtate excellebat, & ex eo cuncti progeniti, pii qvoqve ac corpore elegantes viſi ſunt. Iſti ex Adami mandato terram ſuperiorem Eden è regione Paradiſi, Angelicam ducentes vitam, ad milleſimum usqve mundi annum habitavere: quorum ſtudioſum adeo vivendi

βον

βον ἑαυτοῖς γυναῖκας ἐξ αὐτῶν. Τῷ υκ΄ ἔτει ὁ Σὴθ ἔλαβεν γυναῖκα Ἀζουρὰν τὴν ἰδίαν ἀδελφήν. ἦν δὲ ὁ Σὴθ ἐτῶν ἑκατὸν ἐννενήκοντα ἑνός.

genus non ferens malorum adinventor, ad filiarum hominum pulchritudinem exoptandam impulit & dejecit, de qvibus divinus Moyſes * ait: Videntes filii DEI filias hominum qvod eſſent pulchræ, conjuges ex illis ſibi delegerunt. Anno qvadringenteſimo viceſimo Azuram ** propriam ſororem Seth duxit uxorem, erat autem ille annorum unius & nonaginta ſupra centeſimum.

XLIX. Sethus Deus.

M*Atthæus Raderus S. I. animadverſ. ad Chronicon Alex. p. 18.* Cur Sethus appellatus fuerit Deus, cauſſas reperio tres. Primam hauſi e fragmento Chronici ex Palatina Bibliotheca ab Hœſchelio accepti, Sethum *quadrageſimo anno ætatis, hoc eſt CCLXX. Adami, ſubito raptum ab Angelo, & quadraginta diebus ut Moſes non viſum, quo tempore divinitus didicit filios ſuos Egregoros dictos, quos & filios Dei nominabant, peccaturos, & orbem univerſum aquis inundatum iri, ac præter paucos periturum, venturum etiam ſalutis auctorem Chriſtum, atque hæc omnia parentibus Adamo Evæque quæ ab Angelo accepiſſet, expoſuiſſe; in illo ergo cum Angelo congreſſu cæleſti circumfuſum ſplendore quem per reliquam vitam retinuerit, uti & Moyſes*

* Gen. VI. 2.

** Aliis Sethi uxor ſororque dicta Norea vel ὠραία, de qua ſupra. p. 127.

Georgius Syncellus p. 10. è parva Gen

Τῷ σ' ἔτει τοῦ Ἀδὰμ ὁ Σὴθ ἁρπαγεὶς ὑπὸ ἀγγέλων ἐμυήθη τὰ περὶ τῆς παραβάσεως μελλόντων ἔσεσθαι τῶν ἐγρηγόρων, καὶ τὰ περὶ τῆς παρουσίας τοῦ Σωτῆρος. Καὶ γενόμενος ἄφαντος ἡμέρας μ' ἐλθὼν ἐξηγήσατο τοῖς πρωτοπλάστοις ὅσα ἐμυήθη διὰ ἀγγέλων. Ἦν δὲ τότε ἐτῶν μ'. Ὁ Σὴθ εὐσεβὴς ἦν καὶ εὐδιάπλαστος σφόδρα, καὶ οἱ ἐξ αὐτοῦ πάντες εὐσεβεῖς καὶ ὡραῖοι ἦσαν. Οὗτοι κατὰ πρόσταγμα τοῦ Ἀδὰμ τὴν ὑψηλοτέραν γῆν ᾤκουν τῆς Ἐδὲμ κατέναντι τοῦ παραδείσου ἀγγελικῶς βιοῦντες ἕως τοῦ χιλιοστοῦ κοσμικοῦ ἔτους. Τούτων τὴν ἐνάρετον πολιτείαν μὴ φέρων ὁ ἀρχέκακος βλέπειν, εἰς τὴν ὡραιότητα τῶν τότε θυγατέρων τῶν ἀνθρώπων αὐτοὺς ἔτρωσεν, περὶ ὧν φησι καὶ ὁ θεῖος Μωϋσῆς, ἔτι ἰδόντες οἱ υἱοὶ τοῦ Θεοῦ τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων ὅτι καλαί εἰσιν, ἔλα-

Adami anno
teſimo ſeptu
Seth ab angeli
futurorum Eg
rum crimen, aq
qve diluvio in
ras Salvatorisqve
tum arcane &
didicit, diebusq
draginta oculis
num raptus, qva
to edoctus fuerat
gelis, primis p
bus reverſus ex
Annis porro q
ginta ipſe provec
bebatur. Pietate
um ac ſumma co
venuſtate excelle
ex eo cuncti prog
pii qvoqve ac co
elegantes viſi ſunt
ex Adami mandat
ram ſuperiorem E
regione Paradiſi,
gelicam ducente
tam, ad milleſimu
qve mundi annum
bitavere: quorum
dioſum adeo viv

βον ἑαυτοῖς γυναῖκας ἐξ αὐτῶν. Τῷ υχʹ ἔτει ὁ Σὴθ ἔλαβεν γυναῖκα Ἀζουρὰν τὴν ἰδίαν ἀδελφήν. ἦν δὲ ὁ Σὴθ ἐτῶν ἑκατὸν ἐννενήκοντα ἑνός.

genus non ferens malorum adinventor, ad filiarum hominum pulchritudinem exoptandam impulit & dejecit, de qvibus divinus Moyſes * ait: Videntes filii DEI filias hominum qvod eſſent pulchræ, conjuges ex illis ſibi delegerunt. Anno qvadringenteſimo viceſimo Azuram ** propriam ſororem Seth duxit uxorem, erat autem ille annorum unius & nonaginta ſupra centeſimum.

XLIX. Sethus Deus.

MAtthæus Raderus S. I. *animadverſ. ad Chronicon Alex. p. 18.* Cur Sethus appellatus fuerit Deus, cauſſas reperio tres. Primam hauſi e fragmento Chronici ex Palatina Bibliotheca ab Hœſchelio accepti, Sethum *quadrageſimo anno ætatis, hoc eſt CCLXX. Adami, ſubito raptum ab Angelo, & quadraginta diebus ut Moſes non viſum, quo tempore divinitus didicit filios ſuos Egregoros dictos, quos & filios Dei nominabant, peccaturos, & orbem univerſum aquis inundatum iri, ac præter paucos periturum, venturum etiam ſalutis auctorem Chriſtum, atque hæc omnia parentibus Adamo Evaque quæ ab Angelo accepiſſet, expoſuiſſe; in illo ergo cum Angelo congreſſu cœleſti circumfuſum ſplendore quem per reliquam vitam retinuerit, uti & Moyſes*

* Gen. VI. 2.

** Aliis Sethi uxor ſororque dicta Norea vel ὡραία, de qua ſupra. p. 127.

δοχὴν γένους ὁ χριστὸς ἦλθεν αὐτὸς Ἰησοῦς, οὐχὶ κατὰ γένη, ἀλλὰ θαυμαστῶς ἐν τῷ κόσμῳ πεφηνὼς, ὅς ἐστιν αὐτὸς ὁ Σὴθ ὁ τότε, καὶ χριστὸς νῦν ἐπιφοιτήσας τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων, ἀπὸ τῆς μητρὸς ἄνωθεν ἀπεσταλμένος. *Cæterum à Setho continuata ſucceſſione JEſus Chriſtus prodiit, non ipſe quidem generis ſtirpe procreatus, ſed in hunc mundum admirabiliter introductus. Idem enim qui illis temporibus Sethus fuit, modo Chriſtus appellatus, à cæleſti Matre de cœlo miſſus ad homines deſcendit.*

LI. Litteræ à Setho repertæ.

Sethus primus ſcriptor.

Jo. Tzetzes Chiliad V. Hiſt. 26.

Ἑρμῆς ὁ καὶ Τρισμέγιστος γοναῖς ταῖς Αἰγυπτίων
Λέγεται πρῶτον ἐφευρεῖν γραμμάτων τὰς συνθέσεις,
Κἂν Σὴθ Ἑβραῖοι λέγωσιν ἐφευρετὴν γραμμάτων.

Mercurius termaximus Ægyptiorum filiis
Dicitur primum inveniſſe litterarum compoſitiones,
Quamvis Seth Hebræi dicant inventorem litterarum.

Confer locum Svidæ ſupra allatum, & quæ ex Chronologicis Excerptis Malalæ præmiſſis adduxi cap. 53. Eadem leguntur in Joëlis Chronographia ſub init. Cæterum lepidus eſt Sgambatus, cujus hæc ſunt p. 114. Archiv. V. T. Quid ſi non totius Alphabeti auctor fuit Sethus, ſed duarum litterarum quæ id claudunt, quæque ſunt ejus nominis propriæ שת, nam videri poteſt Adamus has duas litteras omiſiſſe, contentus dua-

bus

θαι τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ. ὁ δὲ Ἀκύλας οὕτως τοῦτο ἡρμήνευσεν. τότε ἤρχθη τοῦ καλεῖν ἐν ὀνόματι Κυρίου. Αἰνίττεται δὲ ὁ λόγος ὡς διὰ τὴν εὐσέβειαν οὗτος πρῶτος τῆς θείας προσηγορίας τετύχηκεν, καὶ ὑπὸ τῶν συγγενῶν ὠνομάσθη Θεός, ὅθεν οἱ ἐκ τούτου φύντες υἱοὶ Θεοῦ ἐχρημάτιζον, ὥσπερ δὴ καὶ ἡμεῖς ἐκ τῆς τοῦ δεσπότου Χριστοῦ προσηγορίας Χριστιανοὶ καλούμεθα.

vocare nomen Domini DEI. At Aquila hæc ſic eſt interpretatus. *Tunc captus eſt vocari nomine Domini.* Innuunt igitur hæc verba ob pietatem Sethum primum divino mactatum cognomine, & à cognatis DEum appellatum eſſe, unde & ex eo geniti, Dei filii dicti ſunt, perinde ut nos à nomine Domini noſtri JEſu CHriſti Chriſtiani appellamur.

L. Sethus * Chriſtus, Pater Prophetarum.

S. Epiphanius de Sethianis XXXIX. 1. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ Χριστὸν αὐτὸν ὀνομάζουσι καὶ αὐτὸν εἶναι τὸν Ἰησοῦν διαβεβαιοῦνται. *Eundemque Sethum Chriſtum nominant, & ipſummet Jeſum fuiſſe confirmant.* & cap. 3. ἀπὸ δὲ τοῦ Σὴθ κατὰ σπέρμα καὶ κατὰ διαδο-

K

* Sethi nomen exponunt veteres plerique cum Hieronymo *poſitum* vel *poſitionem* aut θεμέλιον *fundamentum*, ut Coſmas Indopleuſtes lib. V. p. 210. Chronicon Paſchale p. 77. Interpretatio nominum Hebr. apud Marcianæum T. 2. Hieronymi, ἀνάστασιν, (uti Auguſtinus XV. 17. & 18. de C. D.) & p. 235. ἀνάστασιν ὡραίαν & p. 267. θηλασμονὴν κακῶν. Epiphanio T. 1. p. 287. Cain explicatur κτῆσις *poſſeſſio*, Sethus ἀνταλλαγή *compenſatio*.

LII. Filiorum ac Nepotum Seth columnæ. βίβλος Σώθεως. Σέθ Aſſyriorum Rex.

Flavius Joſephus a) lib. I. Antiqv. Juda

ὁ Σῆθος τραφεὶς καὶ παρελθὼν εἰς ἡλικίαν ἤδη τὰ καλὰ κρίνειν δυναμένην, ἀρετὴν ἐπετήδευσε. Καὶ γενόμενος αὐτὸς ἄριστος, μιμητὰς τῶν αὐτῶν καὶ ἀπογόνους κατέλιπεν. Οὗτοι πάντες ἀγαθοὶ φύντες γῆν τε αὐτὴν ἀστασίαστοι κατῴκησαν εὐδαιμονήσαντες, μηδενὸς αὐτοῖς ἄχρι καὶ τελευτῆς δυσκόλου προσπεσόντος. Σοφί-

Seth nutritu veniens ad æta jam poſſet ea bona diſcerner ti ſtuduit: & c ſet vir egregius tores ſui filios quit. Illi auten cum boni fuiſſ in eadem terra qua vexatione felicisſime con ſunt; nihilque

a) Easdem columnas è Joſepho memorant Euſtathi chenus p. 47. in Hexaëm. & juniores, Jo. Mala Glycas, Zonaras, Cedrenus, Joël, Nicephorus i ineditis laudatus Ed. Bernhardo ad Joſephum T. 25. Bibl. Patrum edit. Lugd. p. 118. aliiq plurimi. *Adamo* ipſi tribuit Gotfridus V ſis, ut notavi ſupra c. 16. *Cainani* Enoſi F. Gc *Chamo* Caſſianus, Jo. Tzetzes *Noa*, Maſiant *Abrahamo*. *Thubali* denique Auctores Hiſtoriæ ſc & faſciculi temporum, Chroniconque Noriml Confer ſi placet que de *Mercurii* Triſmeg. ſive ςήλαις quas cum his Sethianorum easdem eſſe Dodvvellus diſſ. de Sanchoniatone p. 24. ſeq. & antiquiſſimo præclara inventa, obſervationes, re leges, aliaque columnis incidendi notavi lib. I. Bibl cap. XII.

αὐτε τὴν περὶ τὰ οὐράνια καὶ τὴν τούτων διακόσμησιν ἐπινόησαν. Ὑπὲρ δὲ τοῦ μὴ διαφυγεῖν τοὺς ἀνθρώπους τὰ εὑρημένα, μηδὲ πρὶν εἰς γνῶσιν ἐλθεῖν φθαρῆναι, προειρηκότος ἀφανισμὸν Ἀδάμου τῶν ὅλων ἔσεσθαι, τὸν μὲν κατ᾽ ἰσχὺν πυρὸς, τὸν ἕτερον δὲ κατὰ βίαν καὶ πλῆθος ὕδατος, στήλας δύο ποιησάμενοι τὴν μὲν ἐκ πλίνθου, τὴν δὲ ἑτέραν ἐκ λίθων, ἀμφοτέραις ἐνέγραψαν τὰ εὑρημένα b) ἵν᾽ εἰ καὶ συμβῇ τὴν πλινθίνην ἀφανισθῆναι ὑπὸ τῆς ἐπομβρίας, ἡ λιθίνη μείνασα παράσχῃ μαθεῖν τοῖς ἀνθρώποις τὰ ἐγγεγραμμένα c), δηλοῦσα καὶ

que ad vitæ terminum crudele provenit. Diſciplinam vero rerum cœleſtium & ornatum earum primitus invenerunt. Et ne dilaberentur ab hominibus quæ ab eis inventa videbantur, aut antequam venirent ad cognitionem, deperirent, cum prædixiſſet Adam exterminationem rerum omnium, unam ignis virtute, alteram vero aquarum vi ac multitudine fore venturam: duas facientes columnas, aliam quidem ex lateribus, aliam vero ex lapidibus, ambabus quæ invenerant con-

b) *Nec deſunt è doctoribus Eccleſiæ* (inquit B. D. Dorſcheus in diſſ. Theologiæ Zachariana præmiſſa) *qui conjiciunt, capita illa fidei ſimul columnis fuiſſe exarata, quæ tum orbi revelata fuerint.* Jo. Cario ſive Philippus Melanchthon lib. 1. Chron. *Tabulas illas lapideas exiſtimo tanquam templum fuiſſe & certi loci ſignum, in quem ſolitus eſt convocare ſuam Eccleſiam, & ubi ſacrificia facta ſunt & recitata doctrina.* Confer Jacobum Boulducum de Eccleſia ante Legem p. 28. ſq. & Gilb. Genebrardum lib. 1. Chronograph.

c) Hoc loco recte στήλην ponere jubet Voſſius lib. 1. Ariſtarchi cap. 9.

πλινθίνην δ' ὑπ' αὐτῶν ἀναιρεθῆναι. Μένει δ' ἄχρι τοῦ δεῦρο d) κατὰ γῆν τὴν Σιριάδα·

ſcripſerunt, ut etſi conſtructa lateribus exterminaretur ab imbribus, lapidea permanens præberet hominibus conſcripta cognoſcere, ſimul & quia lateralem aliam poſuiſſent; quæ tamen lapidea permanet hactenus in terra Sirida.

LIII.

d) Manetho apud Syncellum p. 40. teſtatur ſe profeciſſe ἐκ τῶν ἐν τῇ Σηριαδικῇ γῇ κειμένων στηλῶν ἱερᾷ διαλέκτῳ καὶ ἱερογραφικοῖς γράμμασιν κεχαρακτηρισμένων ὑπὸ Θὼθ τοῦ πρώτου Ἑρμοῦ. Hinc terram Σηριαδικὴν in Ægypto quærendam non ab re ſuſpicantur Scaliger ad Euſeb. & Dodvvellus in appendice ad diſſ. Cyprianicas. Nam γλυπτὰ in Seirath, lib. Judicum III, 6. ſunt idola. Ac veriſimile videtur Ioſephum hæc Manethonis Ægyptii reſpexiſſe, atque librum Σώθεως Manethonianum eodem Syncelli loco memoratum atque ex columnis illis excerptum habuiſſe pro libro *Sethi*, præcipue cum Scaliger ad Græca Euſebii p. 408. ſeq. notet apud Vettium Valentem Antiochenum, ex libris Petoſiridis, diei non Σῶθιν verùm Σήθ. Apud Theophilum Antiochenum III. p. 130. Ægyptus dicta ἀπὸ τοῦ βασιλέως Σέθως. Apud Africanum memoratur etiam Rex Aſſyriorum Σέθως, cui cum Setho non magis commune eſt quicquam quàm cum Typhone, qui Σὴθ ſive prævalens dictus apud Ægyptios teſte Plutarcho de Iſide atque Oſiride p. 367. 371. 376. vel cum Sothi, quæ Iſidem vel Oſiridem apud Ægyptios, ut idem notavit Plutarchus p. 359. & 375. ſignificat. Cæterum exigua fide digna eſſe quæ de Sethi filiorum columnis feruntur, diſputant Jo. Henricus Urſinus libro de Moyſis antiquitate p. 212. ſeq. Rich. Simon in Bibl. Critica Gallice edita T. 2. p. 341. ſeq. & Hallenſes T. 1. Obſervatt. ſelect. p. 293. ſeq. Iſaacus Jaquelotus libro de DEI exiſtentia p. 241.

LIII. Aſtris nomina à Setho impoſita. Menſes & hebdomades annique partes obſervatæ.

Excerpta Chronologica Jo. Malalæ præmiſſa p. 4.

Ὁ δὲ Ἀδὰμ σλʹ ἐτῶν ἦν ὅτε ἐγέννησε τὸν Σήθ. Οὗτος ὁ Σὴθ πρῶτος ἐξεῦρε γράμματα Ἑβραϊκὰ, καὶ σοφίαν, καὶ τὰ σημεῖα τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τὰς τροπὰς τῶν ἐνιαυτῶν, καὶ τοὺς μῆνας καὶ τὰς ἑβδομάδας, καὶ τοῖς ἄστροις ἐπέθηκεν ὀνόματα καὶ τοῖς πέντε πλανήταις, εἰς τὸ γνωρίζεσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, καὶ μόνον * καὶ τὸν μὲν αʹ πλανήτην ἀστέρα ἐκάλεσε Κρόνον, τὸν δὲ βʹ Δία, τὸν δὲ δʹ Ἀφροδίτην, τὸν δὲ εʹ Ἑρμῆν. Τοὺς γὰρ δύο φωστῆρας ἥλιον καὶ σελήνην ὁ Θεὸς ἐκάλεσε.

Adamus autem annos natus CCXXX. genuit Sethum. Sethus vero iſte primus invenit litteras Hebraicas & ſapientiam, ſigna item cœleſtia annorumque converſiones, menſes etiam & ſeptimanas, ſtellis etiam nomina indidit, & quinque Planetis tantum ut ab hominibus dignoſcerentur: quorum 1. Saturnum nominat, 2. Jovem, 3. Martem, 4. Venerem, 5. Mercurium. Duobus enim Luminaribus Soli nempe & Lunæ DEUS nomina impoſuit.

241. Stephanus le Moyne notis ad Varia ſacra p. 569 ſeq. qui anſam putat dediſſe *Lapidem Sethiæ* ſive *fundationis* Eſ. 28. 16.

* In Joëlis Chronographia ſub init. ubi eadem leguntur, excuſum καὶ μόνον.

De eodem Setho Conſtantinus Manaſſes in Annalibus p. 17.

ὃς ἔθηκεν ὀνόματα τοῖς οὐρανίοις ἄστροις.
Qui cœleſtibus aſtris nomina impoſuit.

Michaël Glycas p. 121. Annalium.

Λέγεται δὲ ὅτι ὁ ἐν τοῖς ἄστρασι τεταγμένος ἄγγελος, ὁ θειότατος δηλαδὴ Οὐριήλ, πρόσγε τὸν Σὴθ καὶ τὸν Ἐνὼχ κατιὼν ἐδίδαξεν αὐτοὺς ὡρῶν, μηνῶν καὶ ἐνιαυτῶν διαφοράς.

Perhibetur etiam divinum Angelum Urielem cujus eſt inter aſtra ſtatio, deſcendiſſe ad Sethum & Enochum, eosque de temporum anni, menſium converſionum, ipſorumque adeo annorum diſcriminibus erudiiſſe.

LIV. Aſtronomia Setho tradita ab Angelo.

SUb Sethi nomine Græce exſtat MS. in Bibl. Vindobonenſi. Vide Lambecium lib. VII. p. 261.

De Cainane Arphaxadi F. Joel in Chronographia: συνεγράψατο τὴν Ἀστρονομίαν, εὑρηκὼς τὴν τοῦ Σὴθ, καὶ τῶν αὐτοῦ τέκνων ὀνομασίαν καὶ τῶν ἀστέρων ἐν τῇ πλακὶ λιθίνῃ γεγλυμμένην. *Aſtronomicam ſcientiam commentario complexus eſt, cum Sethi & filiorum ejus nomenclaturam & ſiderum ſaxeo cippo inſculptam inveniſſet.* Addit deinde narrationem de duabus columnis è Joſepho.

LV.

LV. Liber Sethi de ſtella in ortu Meſſiæ apparitura.

Auctor Operis imperfecti in Matthæum Homilia II.

Audivi aliquos referentes de quadam ſcripturā, etſi non certa, tamen non deſtruente fidem, ſed potius delectante, quoniam erat quædam gens ſita in ipſo principio Orientis juxta Oceanum, apud quos ferebatur quædam Scriptura inſcripta nomine Seth, de apparitura hac ſtella (*Magis poſt CHriſtum natum viſa*) & muneribus ei hujusmodi offerendis, quæ per generationes ſtudioſorum hominum, patribus referentibus filiis ſuis habebatur deducta. Itaque elegerunt ſeipſos duodecim quidam ex ipſis ſtudioſiores & amatores myſteriorum cœleſtium, & poſuerunt ſeipſos ad exſpectationem ſtellæ illius. Et ſi quis moriebatur ex eis, filius ejus aut aliquis propinquorum qui ejusdem voluntatis inveniebatur, in loco conſtituebatur defuncti. Dicebantur autem Magi lingua eorum, quia in ſilentio & voce tacita DEum glorificabant. Hi ergo per ſingulos annos poſt meſſem trituratoriam aſcendebant in montem aliquem poſitum ibi, qui vocabatur lingua eorum Mons victorialis, habens in ſe quandam ſpeluncam in ſaxo, fontibus & electis arboribus amœniſſimus, in quem aſcendentes & lavantes ſe offerebant & laudabant in ſilentio DEum tribus diebus; & ſic faciebant per ſingulas generationes, exſpectantes ſemper ne forte in generatione ſua ſtella illa beatitudinis oriretur, donec apparuit eis de-

ſcendens ſuper montem illum Victorialem, habens in ſe formam quaſi pueri parvuli, & ſuper ſe ſimilitudinem Crucis, & locuta eſt eis, & docuit eos, & præcepit eis ut proficiſcerentur in Judæam. Proficiſcentibus autem eis per biennium, præcedebat ſtella, & neque eſca neque potus defecit in peris eorum. Cætera autem quæ geſta referuntur ab eis, in Evangelio compendioſe poſita ſunt. Tamen cum reverſi fuiſſent, manſerunt colentes & glorificantes DEum ſtudioſius magis quàm primum, & prædicarunt omnibus in genere ſuo, & multos erudierunt. Denique cum poſt reſurrectionem Domini Thomas Apoſtolus iſſet in provinciam illam, adjuncti ſunt ei, & baptizati ab eo, facti ſunt adjutores prædicationis illius.

LVI. Libri Setho à Gnoſticis ac Sethianis ſuppoſiti.

S. Epiphanius hæreſi XXVI. Gnoſticorum c. 8.

Καὶ τὰ μὲν βιβλία αὐτῶν πολλά. Ἐρωτήσεις γὰρ τινας Μαρίας ἐκτίθενται. Ἄλλοι δὲ εἰς τὸν προειρημένον Ἰαλδαβαὼθ, εἰς ὄνομα δὲ τοῦ Σὴθ πολλὰ βιβλία ὑποτίθενται.

Cæterum libri penes illos quam plurimi ſunt. Nam interrogationes quaſdam Mariæ venditant. Alii de eo quem diximus Jaldabaoth, & ſub Sethi cognomine complures libros ſuppoſititios obtrudunt.

Idem hæreſi XXXIX. Sethianorum c. 5.

Βίβλους δέ τινας συγγράφοντες ἐξ ὀνόματος

At enim certos libros clariſſimorum virorum

μεγά-

μεγάλων ἀνδρῶν. Ἐξ ὀνόματος μὲν Σὴθ ἑπτὰ λέγοντες εἶναι βίβλους. ἄλλας δὲ βίβλους ἑτέρας ἀλλογενεῖς οὕτω καλοῦσιν.

nominibus inſcriptos circumferunt. Ex quibus ſeptem omnino Setho tribuunt, alios vero ἀλλογενεῖς, hoc eſt generis alterius nuncupant.

LVII. Libri ſub Sethi nomine jactati apud Arabes, Æthiopes, Samaritanos.

L*Ibros quinquaginta* ad Sethum demiſſos de cœlo ferunt Muhamedani, ut notavi ſupra cap. XIX. Samaritanos quoque & Æthiopas de libris Sethi gloriari notat Kircherus in Obeliſco Pamphilio p. 6. qui & hæc affert è Gelaldino: *Adam inſtruxit filium ſuum Seth, & fuit in illo & in filiis ejus Prophetia, & deduxit Deus ſuper ipſum* XXIX. *paginas* (libros) *& ſucceſſit ei filius ejus Kainan & Kainani Mahalaliel, & Mahalalieli filius ejus Jared. Et accepit inſtructionem ab Adamo Sethus, & docuit eum omnes ſcientias & hiſtorias quæ erant futura in mundo, & exercuit Aſtronomiam quam & didicit ex libris quos tradidit ipſi Adam Pater ejus, ſuper eum pax.* Keſſæus itidem Arabs ſcriptor apud Hottingerum Hiſt. Oriental. lib. 1. c. 8. p. 171. *Edris* (Enoch) *ſuper quo pax, primus fuit qui poſt Enos filium Sethi, filii Adami, ſuper quo pax, calamo ſcripſit. Hoc ipſum poſtea Edris filios ſuos docuit, iisque dixit, o filii, ſcitote vos eſſe Sabæos — — Nec ceſſarunt hereditario jure libros Sethi & Edris poſſidere inter ſe invicem, ad Noachi usque & Abrahami tempora — — Poſtea aperuit Abrahamus ciſtam Adami, & ecce*

in

in ea libri Adami, Codex item Sethi & Edris, nomina etiam omnia Prophetarum poſt Abraham mittendorum.

LVIII. Liber Sethi apud Syros prohibitus.

STephanus Petrus, Patriarcha Antiochenus in litteris datis Cænobini ad D. Robertum Huntingtonum 2. Decembr. 1680. In quante à quel che ci ſignifica V. S. del commento di ſ. Efrem, del Lexicon Bar Bahlul & il libro di Seth, circa l'ultimo non è poſſibile che ci lo moſtrino, eſſendo ciò appreſſo di loro prohibito, & il lexicon di Bar Bahlul è opera molto ſteſa imperfetta &c. *In Epiſtolis Huntingtonianis Lond. 1704. 8. à Thoma Smitho editis p. 109.*

LIX. Liber Sethi inventus apud Toletanos in Hiſpania, regnante Ferdinando Caſtellæ Rege.

DE *hoc Alphonſus de Spina libro III. fortalitii fidei, apud Caſparem Schottum p. 555. technica curioſa:* Mirabile accidit in regno Caſtellæ civitate Toleti circa Annum Domini 1243. imperante Friderico II. qui fuit nonageſimus ſecundus Imperator, & ſedente in cathedra Petri Honorio Papa, & regnante in prædicto regno Rege Ferdinando. Tunc Judæus quidam comminuendo unam rupem pro vinea amplianda, in medio lapidis invenit concavitatem unam, nullam penitus dimenſionem habentem neque ſciſſuram, & in concavitate

tate illa reperit unum librum quaſi folia lignea habentem. Qui liber tribus linguis ſcriptus eſt videlicet Hebraice, Græce & latine. Tantum de littera habebat quantum unum Pſalterium, & loquebatur de triplici mundo ab Adam usque ad AntiChriſtum, proprietates hominum cujusque mundi exprimendo. Principium vero tertii mundi poſuit in Chriſto ſic: *In tertio mundo Filius DEI naſcetur ex virgine Maria & pro ſalute hominum patietur.* Quod legens Judæus ſtatim cum tota domo ſua baptizatus eſt. Erat autem in libro ſcriptum, quod tempore Ferdinandi Caſtellæ Regis debebat inveniri. *Hujus autem libri auctorem Seth affirmare, abſque ratione, abſque fundamento, abſque auctoritate eſt*, inquit Jo. Euſebius Nierembergius, Alphonſi verba & ipſe producens libro 2. de Origine S. Scripturæ c. 14.

LX. ENOSUS. *

Gilb. Genebrardus lib. 1. Chronographiæ p. 10. ait Enoſum ſcripſiſſe *de religione, & modo orandi DEUM & de diſciplinis.* Nullo autem antiquo nec fide digno teſte hoc probat, ſed ut notavit Lambecius p. 8. prodromi Hiſtoriæ litterariæ,

* Nomen Enoſi Philo de præmiis & pœnis, aliique plurimi interpretantur ἄνθρωπον, Euſebius VII. 8. præparat. ἄνθρωπον ἀληθῆ, idem IX. 6. ἐπιλήσμονα, à *naſa* oblivisci, in lexico Nom. Ebr. ἐπιληθόμενον aliì *miſerum* ab *anas* dolere. Vide Druſium III. 78. quæſt. Hebr. Hieronymus de Nom. Ebr. *Enos homo, ſive deſperatus vel violentus.*

arcem ingentem ex marmore ædificavit, in qva gemmas, uniones atqve auri argentiqve vim maximam recondidit; prætereà turrim excelſam ſuprà ſepulchrum ſuum exſtruxit, ubi ſibi eſſet monimento; ad hanc verò nemo mortalium accedere poterat, quia aſtronomica ſeptem planetarum arte ac vi magica ædificata erat, quicunque enim muris ejus appropinqvabat, is repentina morte interibat.

ENOCH.

LXII. ENOCHI Prophetiæ.

S. Judas Apoſtolus Epiſtolà Catholica v. 14.

Προεφήτευσε δὲ καὶ τούτοις ἕβδομος a) ἀπὸ Ἀδὰμ Ἐνὼχ, λέγων Ἰδοὺ ἦλθε Κύριος ἐν μυριάσιν ἁγίαις b) αὐτοῦ ποιῆσαι κρίσιν κατὰ πάντων, καὶ ἐξελέγξαι c) πάντας τοὺς ἀσεβεῖς αὐτῶν περὶ πάν-

Prophetavit autem de his ſeptimus ab Adam *Enoch*, dicens: Ecce venit Dominus in ſanctis millibus ſuis, facere judicium contra omnes, & arguere omnes impios de omnibus

των

a) Sic Moyſen ſeptimum ab Abrahamo, Phineam ſeptimum à Jacobo nótant Iudæi. Vide Jacobi Rhenferdi V. C. diſſ. 2. ad loca Hebræa Novi Fœderis.

b) al. μυριάσιν ἁγίαις ἀγγέλων vel ἁγίων ἀγγέλων αὐτοῦ, addito ἀγγέλων ex Hebr. XII. 22 ut notat doctiſſimus Millius. Auctor ad Novatianum, qui legitur inter opera S. Cypriani: *Ecce venit cum multis millibus nunciorum ſuorum facere judicium de omnibus, & perdere omnes impios, & arguere omnem carnem de omnibus factis impiorum quæ fecerunt impie.*

c) al. ἐλέγξαι.

των τῶν ἔργων ἀσεβείας αὐτῶν ὧν ἠσέβησαν καὶ περὶ πάντων τῶν σκληρῶν ὧν ἐλάλησαν κατ' αὐτοῦ ἁμαρτωλοὶ ἀσεβεῖς.

operibus impietatis eorum quibus impie egerunt, & de omnibus duris quæ locuti ſunt contra eum peccatores impii.

Teſtamentum duodecim Patriarcharum, teſtamento Simeonis c. 5.

Ἑώρακα γὰρ ἐν χαρακτῆρι γραφῆς Ἐνὼχ ὅτι οἱ υἱοὶ ὑμῶν μεθ' ὑμῶν ἐν πορνείᾳ φθαρήσονται καὶ ἐν Λευὶ ἀδικήσουσιν ἐν ῥομφαίᾳ, ἀλλ' οὐ δυνήσονται πρὸς Λευὶ ὅτι πόλεμον Κυρίου πολεμήσει καὶ νικήσει πᾶσαν παρεμβολὴν ὑμῶν.

Vidi enim in charactere ſcripturæ *Enoch*, quoniam filii veſtri vobiſcum in fornicatione corrumpentur, & Levi injuſtitiam facient in gladio. Sed non prævalebunt ad Levi, quoniam bellum Domini bellabit, & vincet omne caſtrum veſtrum.

Teſtamento Levi cap. 10.

Καὶ διασπαρήσεσθε αἰχμάλωτοι ἐν τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἔσεσθε εἰς ὀνειδισμὸν καὶ κατάραν, καὶ εἰς καταπάτημα. ὁ γὰρ οἶκος ὃν ἂν ἐκλέξηται Κύριος, Ἱερουσαλὴμ κληθήσεται, καθὼς περιέχει βίβλος Ἐνὼχ τοῦ δικαίου.

Et diſpergemini captivi in Gentibus, & eritis opprobrium, maledictio & conculcatio. Domus tamen quam eliget Dominus, Hieruſalem vocabitur, quemadmodum continet liber *Enoch* juſti.

Cap. 14.

Καὶ νῦν, τέκνα, ἔγνων ἀπὸ γραφῆς Ἐνὼχ, ὅτι ἐπὶ τέλει ἀσεβήσετε, ἐπὶ Κύριον χεῖρας ἐπιβάλλοντες ἐν πάσῃ κακίᾳ, καὶ αἰσχυνθήσονται ἐφ᾽ ὑμᾶς οἱ ἀδελφοὶ ὑμῶν, καὶ πᾶσι τοῖς ἔθνεσι γενήσεσθε χλευασμός.

Et nunc, filii, cognovi ex ſcriptura *Enoch*, quoniam in fine impie agetis, in Dominum manus imponentes in omni malitia, & confundentur in vobis fratres veſtri, & omnibus gentibus fietis illuſio.

Cap. 16.

Καὶ νῦν ἔγνων ἐν βιβλίῳ Ἐνὼχ, ὅτι ἑβδομήκοντα ἑβδομάδας πλανηθήσεσθε, καὶ τὴν ἱερωσύνην βεβηλώσετε, καὶ τὰς θυσίας μιανεῖτε, καὶ τὸν νόμον ἀφανίσετε, καὶ λόγους προφητῶν ἐξουδενώσετε, ἐν διαστροφῇ διώξετε ἄνδρας δικαίους, καὶ εὐσεβεῖς μισήσετε, ἀληθινῶν λόγους βδελύξεσθε, καὶ ἄνδρα ἀνακαινοποιοῦντα τὸν νόμον ἐν δυνάμει ὑψίστου πλάνον προσαγορεύσετε, καὶ τέλος, ὡς νομίζετε, ἀποκτενεῖτε αὐτὸν, οὐκ εἰδότες αὐτοῦ τὸ ἀνάστημα, τὸ ἀθῷον αἷμα ἐν κακίᾳ ἐπὶ

Et nunc cognovi in libro *Enoch*, quoniam ſeptuaginta hebdomadas errabitis, & Sacerdotium inquinabitis, & ſacrificia polluetis, & Legem exterminabitis, & ſermones Prophetarum contemnetis, in perverſitate perſequemini viros juſtos, & pios odio habebitis, veracium ſermones abominabimini, & virum renovantem Legem in virtute Altiſſimi, erroneum appellabitis. Et in fine, ut æſtimabitis, occidetis eum, neſcien-

κεφαλῆς ὑμῶν ἀναδεχόμενοι. Καὶ δι' αὐτὸν ἔσονται τὰ ἅγια ὑμῶν ἔρημα ἕως ἐδάφους μεμιαμμένα. Καὶ οὐκ ἔσται τόπος ὑμῶν καθαρὸς, ἀλλ' ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἔσεσθε εἰς κατάραν, καὶ εἰς διασκορπισμὸν, ἕως αὐτὸς πάλιν ἐπισκέψηται, καὶ οἰκτειρήσας προσδέξεται ὑμᾶς ἐν πίστει καὶ ὕδατι.

tes ipſius reſurrectionem, innocentem ſanguinem in malitia ſuper capita veſtra recepturi. Propter ipſum erunt ſancta veſtra deſerta, usque ad pavimentum profanata, & non erit locus veſter mundus, ſed in gentibus eritis maledictio, atque deſperatio anget vos, donec ipſe rurſus viſitabit, & miſerens recipiet vos in fide & aqua.

Teſtamento Dan, c. 5. Ἀνέγνων γὰρ ἐν βίβλῳ Ἐνὼχ τοῦ δικαίου, Legi enim in libro Enoch juſti, quoniam princeps veſter eſt Satanas, & quoniam omnes ſpiritus fornicationis & ſuperbiæ Levi ſe applicabunt ad inſidiandum filiis Levi ut faciat eos peccare coram Domino. *Teſtamento Judæ c. 18.*

Καίγε ἔγνων ἐν βιβλίοις Ἐνὼχ τοῦ δικαίου, ὅσα κακοποιήσετε ἐν ἐσχάταις ἡμέραις.

Quoniam & legi in libris *Enoch* juſti, quod mala facietis in extremis diebus.

Teſtamento Zabulon c. 3.

Διὰ τοῦτο ἐν γραφῇ νόμου Ἐνὼχ γέγραπται, τὸν μὴ θέλοντα σπέρμα ἀναστῆσαι τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, ὑπολυθήσεσθαι τὸ ὑπόδημα, καὶ ἐμπτύεσθαι εἰς τὸ πρόσωπον.

Ergo in ſcripturis Legis *Enoch* ſcriptum eſt, non volenti ſuſcitare ſemen fratri ſuo, * ſolvi calceamentum & ſpui in faciem.

* Confer quæ viri docti ad Deut. XXV. 9. Selden. uxore Hebr. L. 14. Wagenſeilii Sota p. 663. Benedictus Balduinus de calceo c. 24. & Ant. Bynæus II. 6. de calceis Hebr.

Teſtamento Nephtalim c. 4.

Ταῦτα λέγω, τέκνα μου, ὅτι ἔγνων ἐν γραφῇ (ἁγίᾳ*) Ἐνὼχ, ὅτι καίγε ὑμεῖς ἀποςήσεσθε ἀπὸ Κυρίου, πορευόμενοι κατὰ πᾶσαν πονηρίαν ἐθνῶν, καὶ ποιήσετε κατὰ πᾶσαν ἀνομίαν Σοδόμων. Καὶ ἐπάξει ὑμῖν Κύριος αἰχμαλωσίαν, καὶ δουλεύσετε ἐκεῖ τοῖς ἐχθροῖς ὑμῶν, καὶ πάσῃ κακώσει καὶ θλίψει συγκαλυφθήσεσθε, ἕως ἀναλώσῃ Κύριος πάντας ὑμᾶς. Καὶ μετὰ τὸ ὀλιγωθῆναι ὑμᾶς καὶ σμικρυνθῆναι, ἐπιςρέψετε καὶ ἐπιγνώσεσθε Κύριον τὸν Θεὸν ὑμῶν. Καὶ ἐπιςρέψει ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν ὑμῶν, κατὰ τὸ πολὺ αὐτοῦ ἔλεος. Καὶ ἔςαι ὅτ' ἂν ἥξουσιν ἐν γῇ πατέρων αὐτῶν, πάλιν ἐπιλάθωνται Κύριον, καὶ ἀσεβήσουσι. καὶ διασπερεῖ αὐτοὺς Κύριος ἐπὶ προσώπου πάσης τῆς γῆς, ἄχρις ἐλθεῖν τὸ σπλάγχνον Κυρίου, ἄνθρωπος ποιῶν δικαιοσύ-

Hæc dico, fi
quoniam legi in
ra ſancta *Enoch*, (
vos recedetis à
no, ambulante
dum iniquitaten
morum. Et i
Dominus vobis c
tatem, & ſervie
inimicis veſtris,
ni pœna & tribul
comprehendemi
que quo conſum
us omnes vos. I
quam pauci effec
ritis & minorati,
temini & cogn
Dominum Deur
ſtrum, & convert
in terram veſtram
cundum multam
ricordiam ſuam. E
cum venerint in te
patrum ſuorum, r
obliviſcentur Do
& impie agent, &
perget eos Don
ſuper faciem uni
terræ, usque quo v
rit miſericordia D

* Vox ἁγίᾳ non legitur in MS. Cantabrig.

νην, καὶ ποιῶν ἔλεος εἰς πάντας τοὺς μακρὰν καὶ τοὺς ἐγγύς.

ni, homo faciens miſericordiam & juſtitiam in omnes qui longe ſunt & qui prope ſunt.

Teſtamento Benjaminis c. 9.

Ὑπονοῶ δὲ καὶ πράξεις ἐν ὑμῖν οὐ καλὰς ἔσεσθαι, ἀπὸ λόγων Ἐνὼχ τοῦ δικαίου. Πορνεύσετε γὰρ πορνείαν Σοδόμων, καὶ ἀπολεῖσθε ἕως βραχὺ, καὶ ἀνανεώσεσθε ἐν γυναιξὶ στρήνους, καὶ ἡ βασιλεία κυρίου οὐκ ἔσται ἐν ὑμῖν· ὅτι εὐθὺς αὐτὸς λήψεται αὐτήν. Πλὴν ἐν μερίδι ὑμῶν γενήσεται ναὸς Θεοῦ, καὶ ἔνδοξος ἔσται ἐν ὑμῖν. Ὅτι αὐτὸς λήψεται αὐτὴν, καὶ δώδεκα φυλαὶ ἐκεῖ συναχθήσονται, καὶ πάντα τὰ ἔθνη. ἕως οὗ ὁ ὕψιστος ἀποστείλῃ τὸ σωτήριον αὐτοῦ, ἐν ἐπισκοπῇ μονογενοῦς. Καὶ εἰσελεύσεται εἰς τὸν πρῶτον ναὸν, καὶ ἐκεῖ κύριος ὑβριθήσεται, καὶ ἐπὶ ξύλου ὑψωθήσεται. Καὶ ἔσται τὸ ἅπλωμα τοῦ ναοῦ σχιζόμενον, καὶ καταβήσεται τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ

Intelligo autem ex ſermonibus Enoch juſti, & actus in vobis malos fore. Fornicabimini enim fornicatione Sodomorum, & peribitis usqve ad paucos, & renovabitis in mulieribus motus inordinatos, & regnum Domini non erit in vobis, quoniam confeſtim ille accipiet illud. Verumtamen in parte noſtra fiet templum Dei, & glorioſum erit in vobis. Quoniam ipſe Dominus accipiet regnum, & duodecim rribus illic congregabuntur, & omnes gentes, usqveqvo altiſſimus mittat ſuum Salutare in viſitatione unigeniti. Et ingredietur in primum templum, & illic Dominus injuriam patie-

ἐπὶ τὰ ἔθνη, ὡς πῦρ ἐκχυνόμενον. Καὶ ἀνελθὼν ἐκ τοῦ ᾅδου, ἔσται ἀναβαίνων ἀπὸ γῆς εἰς οὐρανόν. Ἔγνων δὲ, οἷος ἔσται ταπεινὸς ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ οἷος ἔνδοξος ἐν οὐρανῷ.

patietur, & contemnetur, & in ligno exaltabitur. Et erit velum templi ſciſſum, & deſcendet ſpiritus Domini ſuper gentes, ut ignis effuſus. Et aſcendens ex inferno, aſcendet à terra in cœlum. Recordabitur, quam fuerit humilis in terra, & qvam glorioſus in cœlo.

Ex eodem Henochi libro videntur petita quæ De Egregoris *leguntur in Teſtamento Ruben c. 5.*

Φεύγετε οὖν τὴν πορνείαν, τέκνα μου καὶ προστάσσετε ταῖς γυναιξὶν ὑμῶν, καὶ ταῖς θυγατράσιν, ἵνα μὴ κοσμῶνται τὰς κεφαλὰς καὶ τὰς ὄψεις αὐτῶν, ὅτι πᾶσα γυνὴ δολιευομένη ἐν τούτοις εἰς κόλασιν τοῦ αἰῶνος τετήρηται. Οὕτω γὰρ ἔθελξαν τοὺς Ἐγρηγόρους πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ. Κἀκεῖνοι συνεχῶς ὁρῶντες αὐτὰς ἐγένοντο ἐν ἐπιθυμίᾳ ἀλλήλων, καὶ συνέλαβον τῇ διανοίᾳ τὴν πρᾶξιν, καὶ μετεσχηματίζοντο εἰς ἀνθρώπους, καὶ ἐν τῇ συνου-

Fugite ergo fornicationem, filii mei, præcipite mulieribus veſtris & filiabus, ut non ornent ſe in capitibus, & viſus earum caſtigent, quoniam omnis mulier doloſe agens in his, in punitionem ſeculi reſervata eſt. Ita enim ſeduxerunt Vigiles ante diluvium, & illi continuo videntes eas, affecti ſunt deſiderio ad invicem, & conceperunt mente operationem, & transfigurati ſunt in ho-

σίᾳ

σία τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν συν-
εφαίνοντο αὐταῖς, κἀ-
κεῖναι ἐπιθυμοῦσαι τῇ δια-
νοίᾳ τὰς φαντασίας αὐ-
τῶν, ἔτεκον Γίγαντας. Ἐ-
φαίνοντο γὰρ αὐταῖς Ἐ-
γρήγοροι ἕως τοῦ οὐρανοῦ
φθάνοντες.

mines, & in coitu viro-
rum ſuorum apparue-
runt eis, & illæ deſide-
rantes mente imagina-
tiones eorum, pepe-
rerunt Gigantes. Appa-
ruerunt enim eis Vigi-
les usque ad cœlum at-
tingentes.

S. Juſtinus Martyr. Apologia breviore p. 44.

Ὁ Θεὸς τὸν πάντα κόσ-
μον ποιήσας καὶ τὰ ἐπίγεια
ἀνθρώποις ὑποτάξας, καὶ
τὰ οὐράνια στοιχεῖα εἰς αὔ-
ξησιν καρπῶν καὶ ὡρῶν
μεταβολαῖς κοσμήσας καὶ
θεῖον τοῦτον νόμον τάξας, ἃ
καὶ αὐτὰ δι' ἀνθρώπους
φαίνεται πεποιηκώς, τὴν
μὲν τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν
ὑπὸ τὸν οὐρανὸν πρόνοιαν
ἀγγέλοις οὓς ἐπὶ τούτοις
ἔταξε, παρέδωκεν. οἱ δ'
ἄγγελοι παραβάντες τήν-
δε τὴν τάξιν, γυναικῶν μί-
ξεσιν ἡττήθησαν, καὶ παῖ-
δας ἐτέκνωσαν οἵ εἰσιν οἱ
λεγόμενοι δαίμονες. καὶ
προσέτι λοιπὸν τὸ ἀνθρώ-
πειον γένος ἑαυτοῖς ἐδού-
λωσαν. τὰ μὲν διὰ μαγι-

DEus qui mundum
univerſum fecit, & ter-
ram hominibus & cœ-
leſtia elementa ſubjecit,
quæ & ipſa hominum
gratia eum condidiſſe
apparet, propter frugum
proventum temporum
etiã mutationibus exor-
navit, divinamque hanc
legem ordinavit homi-
num ipſorum atq; eorũ
quæ ſub cœlo ſunt pro-
videntiam angelis ad
hæc diſpoſitis attribuit,
Angeli autẽ diſpoſitio-
nẽ eam transgreſſi cum
mulierum concubitus
cauſa amoribus ſunt vi-
cti, tum filios procrea-
runt eos qui Dæmones

κῶν γραφῶν, τὰ δὲ διὰ φόβων καὶ τιμωριῶν ἐπέφερον, τὸν δὲ διὰ διδαχῆς θυμάτων καὶ θυμιαμάτων καὶ σπονδῶν, ὧν ἐνδεεῖς γεγόνασι μετὰ τὸ πάθεσιν ἐπιθυμιῶν δουλωθῆναι. καὶ εἰς ἀνθρώπους φόνους, πολέμους, μοιχείας, ἀκολασίας καὶ πᾶσαν κακίαν ἔσπειραν.

ſunt dicti, atqve inſuper reliqui genus humanum in ſervitutem ſuam redegerunt. Id vero effecerunt vel per ſcripta magica, vel per terrores & ſupplicia vel etiã inſtitutionem victimarũ & incenſorum & libationum, quarum indigentes eſſe cœperunt poſtquam animi paſſionum & concupiſcentiarum ſervi ſunt effecti, atque exinde inter mortales cædes, bella, adulteria, libidines & vitioſitatem malitiamque omnem diſſeminarunt.

S. Irenæus lib. IV. cap. 30.

Sed & Enoch ſine circumciſione placens DEO, cum eſſet homo, legatione ad Angelos fungebatur, & translatus eſt*, & conſervatur usque nunc teſtis judicii DEI, quoniam Angeli quidem transgreſſi deciderunt in terram in judicium, homo autem placens, translatus eſt in ſalutem.

Tertullianus de Idololatria cap. 4.

Anteceſſerat Enoch prædicens omnia elementa, omnem mundi cenſum, quæ cœlo, quæ mari, quæ terra

* In Paradiſum perinde ut Elias, ubi manebunt usque ad conſummationem, προοιμιαζόμενοι ἀφθαρσίαν, *coauſpicantes incorruptibilitatem*, ut ait idem Irenæus V. 5. Henochum æternitatis candidatum, qui nondum mortem guſtavit, vocat Tertullianus adverſus Judæos cap. 2.

terra continentur, in idololatriam verſuros dæmonas & ſpiritus deſertorum Angelorum, ut pro DEO adverſus Dominum conſecrarentur — — Deniqve idem Henoch ſimul & cultores idoli & fabricatores in comminationem prædamnat.

Eodem libro cap. 15.

Hæc igitur ab initio prævidens Spiritus S. etiam oſtia in ſuperſtitionem verſura præcecinit per antiquiſſimum Prophetam Henoch.

Idem lib. 2. de cultu fœminarum c. 10.

Qvod ſi iidem Angeli qui & materias ejusmodi & illecebras detexerunt, auri dico & lapidum illuſtrium, & operas eorum tradiderunt, & jam ipſum calliblepharum, vellerumqve tincturas inter cetera docuerunt, damnati à DEO ſunt, ut Henoch refert, qvomodo placebimus DEO, gaudentes rebus illorum qui iram & animadverſionem DEI propterea provocaverunt?

Idem lib. 1. de cultu fœminarum c. 2.

Nam & illi qvi ea (*ornamenta*) conſtituerunt, damnati in pœnam mortis deputantur, illi ſcilicet Angeli qvi ad filias hominum de cœlo ruerunt, ut hæc qvoqve ignominia fœminæ accedat. Nam cum & materias qvasdam bene occultas, & artes plerasqve non bene revelatas, ſeculo multo magis imperito prodidiſſent, ſiqvidem & metallorum operta nudaverant, & herbarum ingenia traduxerant, & incantationum vires provulgave-

rant, & omnem curioſitatem usqve ad ſtellarum interpretationem deſignaverant, proprie & quaſi peculiariter fœminis inſtrumentum iſtud muliebris gloriæ contulerunt lumina lapillorum quibus monilia variantur, & circulos ex auro qvibus brachia artantur, & medicamenta ex fuco, qvibus lanæ colorantur, & illum ipſum nigrum pulverem qvo oculorum exodia producuntur — — Si doctrinæ dicendæ ſunt, mali magiſtri male docuerint neceſſe eſt. Si mercedes pro libidine, nullius rei turpis merces decora eſt — — Hi ſunt nempe Angeli quos judicaturi ſumus*, Hi ſunt Angeli qvibus in lavacro renunciamus — — *Cap. 3.* Scio ſcripturam Enoch, qvæ hunc ordinem Angelis dedit, non recipi à qvibusdam, qvia nec in armarium Judaicum admittitur. Opinor non putaverunt illam ante cataclyſmum editam, poſt eum caſum Orbis, omnium rerum abolitorem, ſalvam eſſe potuiſſe. Si iſta ratio eſt, recordentur pronepotem ipſius Enoch fuiſſe ſuperſtitem cataclyſmi Noë, qui utiqve domeſtico nomine & hereditaria traditione audierat & meminerat de proavi ſui penes DEum gratia, & de omnibus prædi-

catis

* Num Tertullianus ſenſit Paulum quoque 1. Cor. VI. 3. illud de Angelis per ſanctos homines judicandis ex Enochi libro hauſiſſe? Nam de mundo judicando reſpexiſſe videtur Apoſtolus Dan. VII. 22. καὶ τὸ κρίμα ἔδωκεν ἁγίοις ὑψίστου. Hinc de juſtis in libro Sapientiæ III. 8. κρινοῦσιν τὰ ἔθνη, & Sir. IV. 16. ὁ ὑπακούων αὐτῆς κρινεῖ ἔθνη. In actis Pauli & Theclæ p. 97. μακάριοι οἱ δι᾽ ἀγάπην χριστοῦ ἐξελθόντες τοῦ σχήματος τοῦ κόσμου, ὅτι αὐτοὶ ἀγγέλους κρινοῦσι.

catis ejus: qvum Enoch filio ſuo Matuſalæ nihil aliud mandaverit, qvàm ut notitiam eorum poſteris ſuis traderet. Igitur ſine dubio potuit Noë in prædicationis delegatione ſucceſſiſſe, vel qvia & aliàs non tacuiſſet, tam de DEI conſervatoris ſui diſpoſitione, quàm de ipſa domus ſuæ gloria. Hoc ſi non tam expedite haberet, illud qvoqve aſſertionem ſcripturæ illius tueretur: perinde potuit abolefactam eam violentiâ cataclyſmi in ſpiritu rurſus reformare; qvemadmodum & Hieroſolymis Babylonia expugnatione deletis, omne inſtrumentum Judaicæ litteraturæ per Esdram conſtat reſtauratum. Sed cum Enoch eâdem ſcripturâ etiam de Domino prædicarit, à nobis qvidem nihil omnino rejiciendum eſt *quod pertineat ad nos. Et legimus omnem ſcripturam ædificationi habilem divinitus inſpirari. A Judæis poteſt jam videri propterea rejecta, ſicut & cætera fere qvæ CHriſtum ſonant. Nec utique mirum hoc, ſi ſcripturas aliquas non receperunt de eo locutas, quem & ipſum coràm loquentem non erant recepturi. Eo accedit quod Enoch apud Judam Apoſtolum teſtimonium poſſidet.

Clemens Alex. in ἐκλογαῖς προφητικῶν *p. 801.*

Εὐλογητὸς εἶ ὁ βλέπων ἀβύσσους, καθήμενος ἐπὶ χερουβὶμ, ὁ Δανιὴλ λέγει ὁμοδοξῶν τῷ Ἐνὼχ τῷ

Benedictus es qui intueris abyſſos ſedens ſuper Cherubim, *ait Daniel***, *pari ſenſu ad Enoch*

εἰρη-

* Volſellis non gladiis pugnat bonus Tertullianus, ut Apocrypho Henocho fidem conciliet.

** Dan. III, 55.

εἰρηκότι, καὶ εἶδον τὰς ὕλας πάσας.

qui ait: ** & omnes materias perſpexi.

Idem p. 808.

Ἤδη δὲ καὶ Ἐνὼχ φησιν, τοὺς παραβάντας ἀγγέλους διδάξαι τοὺς ἀνθρώπους Ἀστρονομίαν καὶ μαντικὴν καὶ τὰς ἄλλας τέχνας.

Jam vero etiam Enoch ait transgreſſores Angelos docuiſſe homines Aſtronomiam & Divinationem ac reliquas artes.

Angelos propter mulierum amorem de cœlo lapſos idem commemorat III. 2. pædagogi p. 222. atque lib. 3. p. 450. & 5. Strom. p. 550. ubi ex Henochi libro itidem petitum quod ait ὡς οἱ ἄγγελοι ἐκεῖνοι οἱ τὸν ἄνω κλῆρον εἰληχότες κατολισθήσαντες εἰς ἡδονὰς ἐξεῖπον τὰ ἀπόῤῥητα ταῖς γυναιξὶν, ὅσα τε εἰς γνῶσιν αὐτῶν ἀφῖκτο, κρυπτόντων τῶν ἄλλων ἀγγέλων, μᾶλλον δὲ τηρούντων εἰς τὴν τοῦ Κυρίου παρουσίαν. Ἐκεῖθεν ἡ τῆς προνοίας διδασκαλία ἐῤῥύη, καὶ ἡ τῶν μετεώρων ἀποκάλυψις. *Angeli illi quibus ſuperna ſors obtigerat, delapſi ad voluptates enunciarunt arcana mulieribus & quæcunque ad eorum venerunt cognitionem, cum alii celarent angeli, vel potius reſervarent in adventum Domini. Illinc profluxit doctrina providentiæ, & ſublimium rerum revelatio.* Omitto infinita aliorum † veterum teſtimonia qui Geneſ. VI. 2. in Græca verſione legerunt ἰδόντες οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ τὰς θυγα-

** Eadem verba laudat Origenes 4. περὶ ἀρχῶν in loco infra allato.

† Vide Suicerum in ἄγγελος. Pamelium paradoxo Tertullianeo 1. Halloixium in vita Papiæ p. 665. Eugubinum VIII. 3. de perenni philoſophia.

γατέρας τῶν ἀνθρώπων ὅτι καλαί εἰσιν, quomodo legit etiam Philo libro de Gigantibus & Joſephus lib. I. Antiqv. c.4. πολλοὶ Ἄγγελοι Θεοῦ γυναιξὶ συμμιγέντες ὑβριστὰς ἐγέννησαν παῖδας. Sed in recognitionibus tributis Clementi Romano lib. I. c.29. ex verſione Rufini: *Homines juſti qui Angelorum vixerant vitam, illecti pulchritudine mulierum* &c. Ita & Chryſoſt. in Geneſ. VI. homil. 22. rejiciens illas de Angelis quas vocat μυθολογίας.

Origenes V. contra Celſum † *p. 267.*

Πολλῷ δὲ πλέον οὐ προσήσεσθαι ἅπερ ἔοικε παρακούσας ἀπὸ τῶν ἐν τῷ Ἐνὼχ γεγραμμένων τεθεικέναι ὁ Κέλσος — — Πάνυ δὲ συγκεχυμένως ἐν τῇ περὶ τῶν ἐληλυθότων πρὸς ἀνθρώπους ἀγγέλων ἐξετάσει τίθησι τὰ ἀτρανώτως ἐλθόντα εἰς αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἐν τῷ Ἐνὼχ γεγραμμένων, ἅτινα οὐδ᾽ αὐτὰ φαίνεται ἀναγνοὺς, οὐδὲ γνωρίσας ὅτι ἐν ταῖς ἐκκλησίαις οὐ πάνυ φέρεται ὡς θεῖα τὰ ἐπιγεγραμμένα τοῦ Ἐνὼχ βιβλία, ὅθεν νομισθείη ἂν ἐρριφέναι τὸ ὅμου ἑξήκοντα ἢ ἑβδομή-

Multo autem minus admitteret (*Apelles*) quæ (*Celſus*) adducit ex libro Enochi non intellecto — — Quanquam hic valde confuſe calumniator loquitur, in hac disquiſitione de angelis miſſis ad homines, ut qui obſcure inaudivit neſcio quid ex Enochi ſcriptis, quæ nec legiſſe videtur, nec ſcire quod neutiquam pro divinis in Eccleſia habentur libri Enochi nomine inſcripti, unde videtur ſumtum, Angelos ſexagenos aut ſeptuagenos

κοντα

† *Grotius ad Epiſt. Judæ, librum quo uſus fuit Celſus, putat dictum fuiſſe* Ἀποκάλυψιν Ἐνὼχ, quia Æthiopes jactant librum hoc titulo, de quo infra.

κοντα καταβεβηκέναι καὶ κακοὺς γενομένους.

deſcendiſſe, eoſque malos redditos.

Idem Origenes libro IV. περὶ ἀρχῶν cap. ult. ex verſione Rufini.

Sed & in libro ſuo Enoch ita ait: Ambulavi uſque ad imperfectum. *Quod ipſum puto poſſe ſimiliter intelligi, quod ſcilicet ambulaverit mens Prophetæ perſcrutans & diſſerens ſingula uſque quo ad principium veniret illud in quo imperfectam materiam abſque qualitatibus pervidet, ſcriptum namque eſt in eodem libello, dicente Enoch:* Univerſas materias perſpexi (apud Clementem Alex. καὶ εἶδον τὰς ὕλας πάσας) *Quod utique ita ſentitur, quaſi omnes materiæ diviſiones pervidi, quæ ab una in ſingulas quaſque diruptæ ſunt ſpecies, id eſt hominum vel animalium, vel Cæli vel Solis, vel omnium quæ in hoc mundo ſunt.*

Idem Origenes in Numeror. XXXIV. homil. 28.

Qui fecit multitudinem ſtellarum, ut ait Propheta, omnibus eis nomina vocat. De quibus quidem nominibus plurima in *libellis* qui appellantur *Enoch* ſecreta continentur & arcana: ſed quia libelli ipſi non videntur apud Hebræos in auctoritate haberi, interim nunc ea quæ ibi nominantur, ad exemplum vocare differemus, ſed ex his quæ habemus in manibus, de quibus dubitari non poteſt, rerum proſequamur imaginem.

Idem lib. I. περὶ ἀρχῶν cap. 3.

Nam & in eo libro qui Paſtoralis dicitur de angeli

γατέρας τῶν ἀνθρώπων ὅτι καλαί εἰσιν, quomodo legit etiam Philo libro de Gigantibus & Joſephus lib. I. Antiqv. c.4. πολλοὶ ἄγγελοι Θεοῦ γυναιξὶ συμμιγέντες ὑβριστὰς ἐγέννησαν παῖδας. Sed in recognitionibus tributis Clementi Romano lib. I. c.29. ex verſione Rufini: *Homines juſti qui Angelorum vixerant vitam, illecti pulchritudine mulierum* &c. Ita & Chryſoſt. in Geneſ. VI. homil. 22. rejiciens illas de Angelis quas vocat μυθολογίας.

Origenes V. contra Celſum † *p. 267.*

Πολλῷ δὲ πλέον οὐ προσήσεσθαι ἅπερ ἔοικε παρακηκόας ἀπὸ τῶν ἐν τῷ Ἐνὼχ γεγραμμένων τεθεικέναι ὁ Κέλσος — — Πάνυ δὲ συγκεχυμένως ἐν τῇ περὶ τῶν ἐληλυθότων πρὸς ἀνθρώπους ἀγγέλων ἐξετάσει τίθησι τὰ ἀτεχνῶς ἐλθόντα εἰς αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἐν τῷ Ἐνὼχ γεγραμμένων, ἅτινα οὐδ' αὐτὰ φαίνεται ἀναγνοὺς, οὐδὲ γνωρίσας ὅτι ἐν ταῖς ἐκκλησίαις οὐ πάνυ φέρεται ὡς θεῖα τὰ ἐπιγεγραμμένα τοῦ Ἐνὼχ βιβλία, ὅθεν νομισθείη ἂν ἐρριφέναι τὸ ὁμοῦ ἑξήκοντα ἢ ἑβδομή-

Multo autem minus admitteret (*Apelles*) quæ (*Celſus*) adducit ex libro Enochi non intellecto — — Quanquam hic valde confuſe calumniator loquitur, in hac disquiſitione de angelis miſſis ad homines, ut qui obſcure inaudivit neſcio quid ex Enochi ſcriptis, quæ nec legiſſe videtur, nec ſcire quod neutiquam pro divinis in Eccleſia habentur libri Enochi nomine inſcripti, unde videtur ſumtum, Angelos ſexagenos aut ſeptuagenos

κοντα

† *Grotius ad Epiſt. Judæ, librum quo uſus fuit Celſus, putat dictum fuiſſe* Ἀποκάλυψιν Ἐνὼχ, quia Æthiopes jactant librum hoc titulo, de quo infra.

Ἑβραίοις μῆνα περὶ ἰσημερίαν εἶναι, παραστατικὰ καὶ τὰ ἐν τῷ Ἐνὼχ μαθήματα.

menſem apud Hebræos circa æquinoctium incipere, manifeſte convincitur vel ex iis quæ in libro Enoch leguntur.

S. Hilarius in Pſal. CXXXII. 3.

Hermon mons eſt in Phœnice, cujus interpretatio anathema eſt, quod enim nobis anathema nuncupatur, id Hebraice Hermon dicitur. Fertur autem id de quo etiam neſcio cujus liber exſtat, quod Angeli concupiſcentes filias hominum, cum de cœlo deſcenderent, in hunc montem maxime convenirent excelſum.

Commentarius Hieronymo tributus in eundem Pſalmi locum.

Legimus in quodam libro Apocrypho, eo tempore quo deſcendebant filii Dei ad filias hominum, deſcendiſſe illos in montem Hermon, & ibi iniiſſe pactum, quomodo venirent ad filias hominum & ſibi eas ſociarent. Manifeſtiſſimus liber eſt, & inter Apocryphos computatur, & veteres interpretes de iſto locuti ſunt, nonnulla autem nos diximus non in auctoritatem ſed in commemorationem. Legi in cujusdum libro (*Origenis in Job.*) de iſto libro Apocrypho ſuam hæreſim confirmantis. Quid enim dicit? Filii, inquit, Dei qui de cœlis deſcendebant, venerunt in Hermon & concupierunt filias Hominum, Angeli, inquit, ſunt de cœleſtibus deſcendentes & animæ quæ deſideraverunt corpora.

S. Hie-

geli poſitione quem Hermes conſcripſit, ita refertur: *Primo omnium crede quia unus eſt DEUS qui omnia creavit atque compoſuit: qui cum nihil eſſet prius, fecit omnia, qui eſt omnia capiens, ipſe vero à nemine capitur.* Sed & in *Enoch* libro his ſimilia deſcribuntur.

Idem Tomo VIII. in Johannem p. 132. edit. Huetii.

Ἰωρδάνης μὲν ἑρμηνεύεται καλάβασις αὐτῶν. τούτῳ δὲ ἵν᾽ οὕτως εἴπω, γειτνιᾷ τὸ ὄνομα τοῦ Ἰαρὲδ, ὃ καὶ αὐτὸ ἑρμηνεύεται καλαβαίνων, ἐπειδήπερ γεγέννηται τῷ Μαλελεὴλ, ὡς ἐν τῷ Ἐνὼχ γέγραπται; εἴ τῳ φίλον παραδέχεσθαι ὡς ἅγιον τὸ βιβλίον. Ταῖς ἡμέραις τῆς τῶν υἱῶν τοῦ Θεοῦ καταβάσεως ἐπὶ τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων, ἥντινα κατάβασιν αἰνίσσεσθαί τινες ὑπειλήφασι τὴν τῶν ψυχῶν κάθοδον ἐπὶ τὰ σώματα, θυγατέρας ἀνθρώπων τροπικώτερον τὸ γήϊνον σκῆνος λέγεσθαι ὑπειληφότες.

Jordanus interpretatur *deſcenſus ipſorum*, huic autem ut ita dicam vicinum eſt nomen Jared, quod & ipſum interpretatur *deſcendens*, quoniam genitus eſt Malaleeli, ut in *Enoch* eſt ſcriptum, ſi cui placet admittere librum ut ſanctum, his diebus cum filii DEI deſcenderent ad filias hominum: quo deſcenſu quidam ſuſpicati ſunt innui animarum ad corpora deſcenſum, filias hominum metaphorice terrenum habitaculum dici exiſtimantes.

Anatolius Alex. in Canonibus Paſchalibus apud Euſebium VII. ult. Hiſtoriæ Eccleſ. p. 287.

Τοῦ δὲ τὸν πρῶτον παρ᾽

Cæterum primum

Ἑβραίοις μήνα περὶ ἰσημερίαν εἶναι, παραςατικὰ καὶ τὰ ἐν τῷ Ἐνὼχ μαθήματα.

menſem apu
circa æquino
pere, manifeſ
citur vel ex ii
bro Enoch le

S. Hilarius in Pſal. CXXXII. 3

Hermon mons eſt in Phœnice, cujus i tio anathema eſt, quod enim nobis nuncupatur, id Hebraice Hermon dicit autem id de quo etiam neſcio cujus li quod Angeli concupiſcentes filias homi de cœlo deſcenderent, in hunc monten convenirent excelſum.

Commentarius Hieronymo tributus in eun mi locum.

Legimus in quodam libro Apocrypho pore quo deſcendebant filii Dei ad fil num, deſcendiſſe illos in montem He ibi iniiſſe pactum, quomodo venirent ad minum & ſibi eas ſociarent. Manifeſti ber eſt, & inter Apocryphos computat teres interpretes de iſto locuti ſunt, non tem nos diximus non in auctoritatem ſed memorationem. Legi in cujusdum libr *nis in Job.*) de iſto libro Apocrypho ſuam confirmantis. Quid enim dicit? Filii Dei qui de cœlis deſcendebant, venerunt mon & concupierunt filias Hominum, inquit, ſunt de cœleſtibus deſcendentes mæ quæ deſideraverunt corpora.

Georgius Syncellus a) *in Chronographia p.* 11.

Ἐκ τοῦ πρώτου b) βιβλίου Ἐνὼχ, περὶ τῶν Ἐγρηγόρων.

I. Καὶ ἐγένετο, ὅτε ἐπληθύνθησαν οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων, ἐγεννήθησαν αὐτοῖς θυγατέρες ὡραῖαι, καὶ ἐπεθύμησαν αὐτὰς οἱ c)

Ex libro primo Enoch, de Egregoriis.

I. Hominum verô in immenſum creſcente numero, filiæ natæ ſunt illis ſpecioſiſſimæ, in quas exarſerunt E-

 gre-

a) Quæ ſequuntur Enocho tributa fragmenta, non dubito eſſe ex eodem Apocrypho opere quod ſub Enochi nomine legerunt Patres Eccleſiæ hactenus à me laudati, ſcriptum ab Helleniſta quodam Judæo antiquiſſimo ante Apoſtolorum ut videtur ætatem. Ea *Græce* primus è Syncello tunc nondum edito produxit Scaliger ad Græca Euſebii, atque exinde B. D. Aug. Pfeiferus ad calcem diſſ. de Henocho, edit. primæ. *Græce & latine* Kircherus T. 2. Oedipi & Sgambatus in Archivis V. T. atque alia cum verſione Chriſtianus Schotanus in Hiſtoria ſacra, itemque cum alia Godfridus Vockerodt ad calcem diatribæ de ſocietatibus litterariis antediluvianis. *Latine* è Kirchero referunt Tho. Bangius in Cœlo Orientis, Heideggerus in Hiſtoria Patriarcharum, atque in Pſeudoveteri teſtamento Rev. D. Jo. Andreas Schmidius. *Gallice* Petrus Jurieu in Hiſtoria Critica rituum. Ego illa deſcripſi è Syncello cum Jacobi Goari verſione, edito Pariſ. 1652. fol. contulique alias editiones, Scaligeri præcipue qui ex alio MS. ediderat, emendationesque Clariſſimi Grabii qui itidem ex Goari Syncello illa Græce & latine dedit p. 347. ſeq. T. I. ſpicilegii Patrum.

b) Plures itaque libri fuerunt: nam & in teſtamento Judæ & ab Origene βίβλοι Enochi memorantur.

c) Ἐγρήγοροι vel ut apud Cedrenum ἐγρήγορες ſunt vigiles. Thren. IV. 14. ἐσαλεύθησαν οἱ ἐγρήγοροι αὐτῆς. Hoc nomen Angelis tributum Daniel. IV. 13. Theodotio;

diligentia ſacerdotum. Cur autem ho
ob antiquitatem ſuſpectæ fidei judicata
utrum hæc eſſent quæ ille ſcripſiſſet, p
veniri, non talibus proferentibus, qui
em ſucceſſionis reperirentur ritè ſerva
illa quæ ſub ejus nomine proferuntur, &
iſtas de gigantibus fabulas, quòd non
homines patres, rectè à prudentibus
non ipſius eſſe credenda, ſicut multa ſu
bus & aliorum prophetarum, & rece
nominibus Apoſtolorum ab hæreticis
tur, quæ omnia ſub nomine apocrypho
ritate canonica diligenti examination
ſunt.

Idem lib. XVIII. cap. 38.

Quid Enoch ſeptimus ab Adam? Nó
in canonica epiſtola Apoſtoli Judæ pr
prædicatur? quorum ſcripta ut apud J
apud nos in autoritate non eſſent, nimia
tiquitas, propter quam videbantur hab
ſuſpecta, ne proferrentur falſa pro veri
& proferuntur quædam quæ ipſorum e
tur ab eis, qui pro ſuo ſenſu paſſim, quo
credunt. Sed ea caſtitas canonis non
non quod eorum hominum, qui Deo pla
reprobetur autoritas, ſed quod iſta eſſe
dantur ipſorum.

Georgius Syncellus a) *in Chronographia p. 11.*

Ἐκ τοῦ πρώτου b) Βιβλίου Ἐνὼχ, περὶ τῶν Ἐγρηγόρων.

Ex libro primo Enoch, de Egregoriis.

I. Καὶ ἐγένετο, ὅτε ἐπληθύνθησαν οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων, ἐγεννήθησαν αὐτοῖς θυγατέρες ὡραῖαι, καὶ ἐπεθύμησαν αὐτὰς οἱ c)

I. Hominum verô in immenſum creſcente numero, filiæ natæ ſunt illis ſpecioſiſſimæ, in quas exarſerunt E-

M 2 gre-

a) Quæ ſequuntur Enocho tributa fragmenta, non dubito eſſe ex eodem Apocrypho opere quod ſub Enochi nomine legerunt Patres Eccleſiæ hactenus à me laudati, ſcriptum ab Helleniſta quodam Judæo antiquiſſimo ante Apoſtolorum ut videtur ætatem. Ea *Græce* primus è Syncello tunc nondum edito produxit Scaliger ad Græca Euſebii, atque exinde B. D. Aug. Pfeiferus ad calcem diſſ. de Henocho, edit. primæ. *Græce & latine* Kircherus T. 2. Oedipi & Sgambatus in Archivis V. T. atque alia cum verſione Chriſtianus Schotanus in Hiſtoria ſacra, itemque cum alia Godfridus Vockerodt ad calcem diatribæ de ſocietatibus litterariis antediluvianis. *Latine* è Kirchero referunt Tho. Bangius in Cœlo Orientis, Heideggerus in Hiſtoria Patriarcharum, atque in Pſeudoveteri teſtamento Rev. D. Jo. Andreas Schmidius. *Gallice* Petrus Jurieu in Hiſtoria Critica rituum. Ego illa deſcripſi è Syncello cum Jacobi Goari verſione, edito Pariſ. 1652. fol. contulique alias editiones, Scaligeri præcipue qui ex alio MS. ediderat, emendationesque Clariſſimi Grabii qui itidem ex Goari Syncello illa Græce & latine dedit p. 347. ſeq. T. I. ſpicilegii Patrum.

b) Plures itaque libri fuerunt: nam & in teſtamento Judæ & ab Origene βίβλοι Enochi memorantur.

c) Ἐγρήγοροι vel ut apud Cedrenum ἐγρήγορες ſunt vigiles. Thren. IV. 14. ἐσαλεύθησαν οἱ ἐγρήγοροι αὐτῆς. Hoc nomen Angelis tributum Daniel. IV. 13. Theodotio;

Ἐγρήγοροι, καὶ ἀπεπλανήθησαν ὀπίσω αὐτῶν, καὶ εἶπον πρὸς ἀλλήλους, ἐκλεξώμεθα ἑαυτοῖς γυναῖκας ἀπὸ τῶν θυγατέρων τῶν ἀνθρώπων τῆς γῆς. καὶ εἶπεν Σεμιαζᾶς d) ὁ ἄρχων αὐτῶν πρὸς αὐτούς, φοβοῦμαι μὴ οὐ θελήσετε ποιῆσαι τὸ πρᾶγμα τοῦτο, καὶ ἔσομαι ἐγὼ μόνος ὀφειλέτης ἁμαρτίας μεγάλης. καὶ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ πάντες, καὶ εἶπον. ὀμόσωμεν ἅπαντες ὅρκῳ, καὶ ἀναθεματίσωμεν* ἀλλήλους, τοῦ μὴ ἀποστρέψαι τὴν γνώμην ταύτην, μέχρις οὗ ἀποτελέσωμεν αὐτήν. τότε πάντες ὤμο-

gregori, & earum amore capti in varios errores abducti ſunt. Mutuis itaque ſermonibus ſeſe adhortantes: Eligamus, inqviunt, nobis uxores ex hominum terræ filiabus. Dixit autem Princeps eorum Semiazas: Vereor, ne hoc adimplere nolitis, & ego ſolus gravis hujus peccati reus agar. Reſponderunt autem eis omnes, dixeruntqve: Jurejurando firmemus cuncti propoſitum hocce noſtrum,

dotio: ἰδοὺ εἶρ עיר καὶ ἅγιος ἀπ' οὐρανοῦ κατέβη. LXX. ἰδοὺ ἄγγελος. Aquila & Symmachus: ἰδοὺ ἐγρήγορος. Clemens Alex. II. 9. pædagog. ἀγγέλοις οὓς ἐγρηγόρους καλοῦμεν. Suidas: ἐγρήγοροι ἄγγελοι, υἱοὶ Σήθ. Hæc Scaliger ad Euſeb. Certum ordinem ſive gradum Angelorum eſſe ex Syrorum ſententia qui vigiles appellantur, notavit Cotelerius ad Conſtitutiones Apoſt. VIII. 12.

d) Scal. Σεμιεξᾶς. Judæis שמחזאי *Samchaſai*. Targum Jonathan in Geneſ. VI. 4. *Samchaſai & Azael ceciderunt cælis & erant in terra diebus illis.* R. Salomo Jarchi ad Num. XIII. 34. *Nephilim ſunt Gigantes de filiis Samchaſai & Azael qui de cælo ceciderunt tempore Enochi.* Vide Tho. Bangii Cœlum Orientis p. 32. De illo deſcenſu Angelorum Paulus Burgenſis interpretatur loca Eſ. XIV. 12. Luc. X. 18

* Confer Selden. IV. de jure Nat. c. 7. pag. 523.

ὤμοσαν ὁμοῦ, καὶ ἀναθεμάτισαν ἀλλήλους. ἦσαν δὲ οὗτοι διακόσιοι e) οἱ καταβάντες ἐν τ ἡμέραις f) Ἰαρὲδ εἰς τὴν κορυφὴν Ἑρμονιεὶμ ὄρους. καὶ ἐκάλεσαν τὸ ὄρος g) Ἑρμὼν, καθότι ὤμοσαν, καὶ ἀναθεμάτισαν ἀλλήλους ἐν αὐτῷ. καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν ἀρχόντων h) αὐτῶν. ά. Σεμιαζᾶς ὁ ἄρχων αὐτῶν. β'. Αταρκούφ. γ'. Αρακιήλ. δ'. Χωβαβιήλ. i) έ. Ορραμμαμή. ς'. Ραμιήλ. k) ζ'. Σαμψίχ. l) ή. Ζακιήλ. θ'. Βαλκιήλ.

dirisqve invicem devoveamus nos, à ſententiâ, donec opere perficiatur, nusqvam diſceſſuros. Juramento tunc devinxere ſe cuncti, maledictisqve ſibi invicem imprecati ſunt. Erant autem hi numero ducenti, qvæ in diebus Jared in montis Ermonim verticem profecti ſunt. Montem autem dixerunt Ermon, ex jurejurando, quo ſe invicem conſtrinxerunt, & ma-

e) Hunc numerum habet etiam Cedrenus. Male quidam ediderunt εἴκοσι. Nam infra poſt viginti enumeratos, additur: οὗτοι κ' καὶ οἱ λοιποὶ πάντες. De ſexagenis vel ſeptuagenis Angelis deſcendentibus mentio apud Origenem V. contra Celſum. ſupra p. 173.

f) Confer locum Origenis ex Tomo VIII. in Johannem, paullo ante deſcriptum p. 175. & Epiphanii, infra nota r.

g) Hilarius ad Pſal. CXXXIII. 3. ſupra p. 176. Cedrenus p. 10. edit. Pariſ.

h) Ex ducentis nominati viginti, δεκαδάρχας ſcilicet ſive Decanos, ut non abſurde Schotanus.

i) Scal. χαβαβιήλ.

k) In anathematiſmorum formulis, quorum apud Judæos uſus eſt, *Rumiel*. Hoc nomen reddendum etiam verſui Sibyllino lib. 2. p. 203. quem ita lege: Ἀρακιήλ, Ῥαμιήλ, Οὐριήλ, Σαμιήλ, Ἀζαήλ τε.

l) Scal. Σαψὶχ & Σακιήλ.

κιήλ. ι. Ἀζαλζήλ. m) ιά. Φαρμαρός. n) ιβʹ. Ἀμαριήλ. ιγʹ. Ἀναγημάς. ιδʹ. Θαυσαήλ. ιέ. Σαμιήλ. ιϛʹ. Σαρινάς. ιζʹ. Ευμιήλ. ιη. Τυριήλ. ιθʹ. Ιεμιήλ. κʹ. Σαριήλ. o)

lediſtis, quibus te ſubjecerunt porro ſunt Pr illorum nomir miazas princep: 2. Atarcuph. 3. 4. Chobabiel. rammame. 6. Ramiel. 7. Sampſich. 8. Z Balciel. 10. Azalzel. 11. Pharmarus. 1: riel. 13. Anagemas. 14. Thauſaël. 15. 16. Sarinas. 17. Eumiel. 18. Tyriel. 19. 20. Sariel.

II. Οὗτοι, καὶ οἱ λοιποὶ πάντες, ἐν τῷ χιλιοστῷ ἑκατοστῷ ἑβδομηκοστῷ p) ἔτει τοῦ κόσμου ἔλαβον ἑαυτοῖς γυναῖκας, καὶ ἤρξαντο μιαίνεσθαι ἐν αὐταῖς, ἕως τοῦ κατακλυσμοῦ. καὶ ἔτεκον αὐτοῖς γένη τρία· q) πρῶτον γίγαντας μεγά-

II. Iſti, cæteri ſti, acceperunt res anno mundi mo, centeſimo geſimo, & ad di usqve in eas runt. Hæ verò runt eis tria g qvorum primu

m) Infra Ἐξαήλ & Ἀζαήλ. Cedreno quoque *Azael.* Alii Uziel vel Achazel, quaſi poſſeſſio dicas. Bochartus malit *Yſcaël* à יצק metalla quia infra Exaël dicitur docuiſſe homines τῶ ταλλα τῆς γῆς καὶ τὸ χρυσίον ἐργάσασθαι

n) Scal. Φάρμαρος.

o) al. Ζυριήλ.

p) In Grabii edit per errorem calami vel typograp verba ἑκατοστῷ ἑβδομηκοστῷ.

q) i. e. τρεῖς γενεὰς *tres generationes* filiorum.

λους· οἱ δὲ γίγαντες ἐτέκνωσαν Ναφηλείμ. καὶ τοῖς Ναφηλεὶμ ἐγεννήθησαν Ἐλιούδ. καὶ ἦσαν αὐξανόμενοι κατὰ τὴν μεγαλειότητα αὐτῶν καὶ ἐδίδαξαν ἑαυτοὺς, καὶ τὰς γυναῖκας ἑαυτῶν φαρμακείας r) καὶ ἐπαοιδάς. πρῶτος Ἀζαὴλ, * ὁ δέκατος τῶν ἀρχόντων, καὶ ἐδίδαξεν ποιεῖν μαχαίρας, s) καὶ θώρακας, καὶ πᾶν σκεῦος πολεμικὸν, καὶ τὰ μέταλλα τῆς γῆς, t) καὶ

gantes, homines proceri: Gigantes autem Naphelim procreaverunt: ex Naphelim porro Eliudæi orti ſunt. Cæterùm juxta corporis eorum molem auctus eſt qvoqve numerus, ac ſeſe uxoresqve ſuas veneficia & incantationes mutuò docuerunt. Primus Azael (*ſupra Azalzel*) in ordine Principum decimus, qvi gladios,

& pronepotum, quas diſtinguit triplici nomine Enakim, Nephilim & Eliud. Infra vocat τοὺς Γίγαντας, τοὺς κιβδήλους & υἱοὺς τῆς πορνείας. De variis Gigantum nomininibus Hebraicis conſule B.D. Carpzovii diſputationes Academicas p. 154. & Alberti Voigtii Miſcellanea Biblica p. 6. ſeq.

r) Epiphanius: νῦν δὲ ἐν χρόνοις τοῦ Ἰαρὲδ καὶ ἐπέκεινα φαρμακεία καὶ μαγεία, ἀσέλγεια μοιχεία τε καὶ ἀδικία. Adde Lactantium II. 16. & Juſtini ac Tertulliani loca ſupra deſcripta. Caſſianum item VIII. collat. 21.

* Scal. ἐξαὴλ.

s) Ferri uſum ad Tubal Cainum, divinus ſcriptor Moyſes refert, Eutychius p. 20. ad Caini filios.

t) Zoſimus Panopolites apud Syncellum p. 13. φάσκουσιν αἱ ἱεραὶ γραφαὶ ἤτοι βίβλοι, ὦ γύναι, ὅτι ἐστί τι δαιμόνων γένος ὃ χρῆται γυναιξίν. Ἐμνημόνευσε καὶ Ἑρμῆς ἐν τοῖς Φυσικοῖς, καὶ σχεδὸν ἅπας λόγος φανερὸς καὶ ἀπόκρυφος τοῦτο ἐμνημόνευσεν.

τὸ χρυσίον πῶς ἐργάσωνται, καὶ ποιήσωσιν αὐτὰ κόσμια ταῖς γυναιξὶν, u) καὶ τὸν ἄργυρον. ἔδειξεν δὲ αὐτοῖς καὶ τὸ σίλβειν, καὶ τὸ καλλωπίζειν, καὶ τοὺς ἐκλεκτοὺς λίθους, καὶ τὰ βαφικά. x) καὶ ἐποίησαν ἑαυτοῖς οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ ταῖς θυγατράσιν αὐτῶν, y) καὶ παρέβησαν, καὶ ἐπλάνησαν τοὺς ἁγίους. καὶ ἐγένετο ἀσέβεια πολλὴ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἠφάνισαν τὰς ὁδοὺς αὐτῶν. ἔτι δὲ καὶ ὁ πρώταρχος αὐτῶν Σεμια-

thoracas, & omne bellicum inſtrumentum, & terræ metalla conflare docuit, nec non aurum & argentum qvâ tractarent arte, ornatum muliebrem compoſituri: inſtruxit & oſtendit inſuper, qvomodo polire, & electis lapidibus nitorem adjicere, & colores fucare poſſent. Iſta ſibi filiabusqve ſuis comparaverunt filii hominum, & violato Dei mandato ſanctos in er-

ζᾶς

Τοῦτο οὖν ἔφασαν αἱ ἀρχαῖαι καὶ αἱ θεῖαι γραφαὶ, ὅτι ἄγγελοι ἐπεθύμησαν τῶν γυναικῶν, καὶ κατελθόντες, ἐδίδαξαν αὐτοὺς πάντα τὰ τῆς φύσεως ἔργα. ὧν χάριν προσκρούσαντες ἔξω τοῦ οὐρανοῦ ἔμειναν, ὅτι πάντα τὰ πονηρὰ καὶ μηδὲν ὠφελοῦντα τὴν ψυχὴν, ἐδίδαξαν τοὺς ἀνθρώπους. Ἐξ αὐτῶν φάσκουσιν αἱ αὐταὶ γραφαὶ καὶ τοὺς Γίγαντας γεγενῆσθαι. ἔστιν οὖν αὐτῶν ἡ πρώτη παράδοσις χῆμα περὶ τούτων τῶν τεχνῶν. Ἐκάλεσαν δὲ ταύτην τὴν βίβλον χῆμα, ἔνθεν καὶ ἡ τέχνη χημία καλεῖται.

u) Vide Tertulliani locum ſupra adductum de cultu fœminarum, & Cyprianum de habitu virginum p. 99.

x) Verba καὶ τὰ βαφικὰ à Scaligero omittuntur.

y) al. καὶ ταῖς γυναιξὶν. καὶ ταῖς θυγατράσιν αὐτῶν.

ζᾶς ἐδίδαξεν εἶναι ὀργὰς κατὰ τ̃ νοὸς, z) καὶ ῥίζας βοτανῶν τῆς γῆς. ὁ δὲ ἐνδέκατος Φαρμαρὸς a) ἐδίδαξεν φαρμακείας, ἐπαοιδίας, σοφίας, καὶ ἐπαοιδῶν λυτήρια. ὁ ἔννατος ἐδίδαξεν ἀςροσκοπίαν. b) ὁ δὲ τέταρτος ἐδίδαξεν ἀςρολογίαν. ὁ δὲ ὄγδοος ἐδίδαξεν ἀεροσκοπίαν. ὁ δὲ τρίτος ἐδίδαξεν τὰ σημεῖα τῆς γῆς. ὁ δὲ ἕβδομος ἐδίδαξεν τὰ σημεῖα τ̃ ἡλίȣ. ὁ δὲ εἴκοςος ἐδίδαξεν τὰ σημεῖα τῆς σελήνης.

rorem impulerunt; ac tandem perverſis juſtitiæ ſemitis ingens terram univerſam pervagata eſt impietas. Animo inſuper odia fovere, & herbarum radicibus aliis damna parare, Semiazas eorum dux aperuit: Pharmarus Princeps undecimus veneficia, incantationes, præſtigias & incantationum impedimenta: Nonus aſtrorum curſus, qvartus aſtrologiam: o.

z) Verba εἶναι ὀργὰς κατὰ τ̃ νοὸς puto eſſe corrupta, pro ἐνεργείας κατὰ τὰς νόσȣς.

a) Bocharto in Phaleg. IV. 1. Φαρμαρὸς corruptum videtur ex Φαρμακεὺς vel פרמקום Φαρμακὸς, quo vocabulo à Græcis mutuato Hebræi veneficum ſignificant. Itaque & Hottingerus ex hac alluſione Helleniſtam Judæum Apocryphorum Henochi auctorem non minus manifeſto prodi putat, quam Hiſtoriæ Suſannæ ex verbis ἀπὸ τ̃ σχίνȣ σχίσαι & ἀπὸ τ̃ πρίνȣ πρίσαι, quæ Origeni objiciebat Julius Africanus.

b) Vide Clementis Alex. locum productum ſupra p. 172. ex eclogis προφητικῶν & Tatianum p. 147. Tertullianus c. 35. Apologetici: *Eadem officia dependunt & qui Aſtrologos & aruſpices & augures & Magos de Cæſarum capite conſultant, quas artes ut ab Angelis deſertoribus proditas & a Deo interdictas ne ſuis quidem cauſis adhibent Chriſtiani.*

πάντες ἦτοι ἤρξαντο ἀνακαλύπτειν τὰ μυςήρια ταῖς γυναιξὶν αὐτῶν, καὶ τοῖς τέκνοις αὐτῶν.

ctavus aëris inſp nem: tertius terra timus ſolis: vice Lunæ ſigna exp ſinguli deniqve a hæc uxoribus fili ſuis revelaverunt.

III. Μετὰ δὲ ταῦτα ἤρξαντο οἱ γίγαντες κατεσθίειν τὰς σάρκας τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἤρξαντο οἱ ἄνθρωποι ἐλαττοῦσθαι ἐπὶ τῆς γῆς. οἱ δὲ λοιποὶ ἐβόησαν εἰς τ͂ οὐρανὸν περὶ τῆς κακώσεως αὐτῶν, λέγοντες εἰσενεχθῆναι τὸ μνημόσυνον αὐτῶν ἐνώπιον κυρίου.

III. Gigantes modum carnes h nas vorare cœpe Hinc hominum merus minor in fieri, ac pene def viſus: tum reliqvi qve tantæ neqvitiæ tæſi, vocem extule in cœlum, & ſui me riam adDei conſpe deferri precati ſunt.

Idem Syncellus p. 24.

Πρὸ δὲ τούτων ἡ περὶ τῶν Ἐγρηγόρων ἀκόλουθος ἱςορία ἐκ τοῦ πρώτου λόγου Ἐνὼχ ὡς καὶ συγγενεςέρα ταῖς ἡμετέραις γραφαῖς ἐκτεθήσεται, εἰ καὶ ἀπόκρυφός ἐςι καὶ ἔν τισι ἀμφίβολος, ἔχουσά πως ὧδε.

Inprimis vero exponen quæ ex libro primo En ſequitur narrationem de gregoris, Scripturis noſ conſentaneam, licet Apo pham & in aliquibus incc fidei: Ita autem habet:

IV. Καὶ ἀκούσαντες οἱ τέσσαρες μεγάλοι ἀρχάγγελοι, Μιχαὴλ, καὶ Οὐριὴλ, καὶ Ραφαὴλ, καὶ Γαβριὴλ, c) καὶ παρέκυψαν ἐπὶ τὴν γῆν d) ἐκ τῶν ἁγίων τοῦ οὐρανοῦ· καὶ θεασάμενοι αἷμα πολὺ ἐκκεχυμένον ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ πᾶσαν ἀσέβειαν καὶ ἀνομίαν γινομένην, εἰσελθόντες εἶπον πρὸς ἀλλήλους· ὅτι τὰ πνεύματα καὶ αἱ ψυχαὶ τῶν ἀνθρώπων στενάζουσιν ἐντυγχάνοντα καὶ λέγοντα ὅτι εἰσαγάγετε τὴν κρίσιν * ἡμῶν πρὸς τὸν ὕψιστον. καὶ τὴν ἀπώλειαν ἡμῶν ἐνώπιον τῆς δόξης τῆς μεγαλοσύνης, ἐνώπιον τοῦ Κυρίου τῶν Κυρίων πάντων τῇ μεγαλοσύνῃ. καὶ

IV. His auditis quatuor Archangeli magni, Michael, Uriel, Raphael & Gabriel de ſanctis cœli proſpexerunt in terram, & viſo plurimo ſanguine ſuper terram effuſo, & univerſa impietate & iniqvitate cognita, regreſſi dixerunt ad invicem: Spiritus & animæ hominum ſuſpirant, dicentes: inducite ad Altiſſimum orationem noſtram, interneciomemqve noſtram ad gloriam Majeſtatis, ad Dominum Dominorum omnium in Majeſtate. Tum Deum interpellantes quatuor

πρε-

c) Horum quatuor Archangelorum nomina etiamnum celebria apud Judæos, ut ex Menaſſeh ben Iſraelis lib. de Creatione & aliis eorum ſcriptis conſtat. In Litania Carolina apud Jo. Mabillonium V. C. T. 2. Analect. p. 682. præter Raguelem ac Tobielem diſerte invocantur hi quatuor: Michaël, Gabriel, Raphaël, Oriel. In oratione Adelberti Concil. Rom. A. 745. *Precor vos & conjuro vos & ſupplico me ad vos Angelus Uriel, Raguel, Tubuel, Michael, Adinus,* (Adimis) *Sabaoc* (Sabaoth) *Tubuas, Simuel* (Simiel.)

d) Scal. ἐπὶ τῆς γῆς.

* Ita Syncellus p. 13. & 24. ſed Scal. τὴν δέησιν, quem ſequitur Grabius. Atque ita ſemel etiam apud Syncell.

προσελθόντες οἱ τέσσαρες ἀρχάγγελοι εἶπον τῷ Κυρίῳ τῶν αἰώνων· σὺ εἶ ὁ Θεὸς τῶν θεῶν, καὶ κύριος τῶν Κυρίων, καὶ Βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων, καὶ Θεὸς τῶν e) ἀνθρώπων καὶ ὁ θρόνος τῆς δόξης σου εἰς πάσας τὰς γενεὰς τῶν αἰώνων, καὶ τὸ ὄνομά σου ἅγιον καὶ εὐλογημένον εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας. σὺ γὰρ εἶ ὁ ποιήσας τὰ πάντα, καὶ πάντων τὴν ἐξουσίαν ἔχων, καὶ πάντα ἐνώπιόν σου φανερὰ καὶ ἀκάλυπτα, καὶ πάντα ὁρᾷς, καὶ οὐκ ἔστιν ὃ κρυβῆναι f) (δυνηθῇ) ὁρᾷς ὅσα ἐποίησεν Αζαὴλ, ὅσα εἰσήνεγκεν, καὶ ὅσα ἐδίδα-

Archangeli dix
Tu es Deus Deor
Dominus Domin
Regum Rex, &
num Deus: Th
gloriæ tuæ in omn
culorum generat
perſeverat, & n
tuum Sanctum & l
dictum per omnia
la. Tu enim omnia
didiſti, & omniu
eſt poteſtas, cunct
ſunt aperta & ma
ſta; proſpicis univ
nec eſt qvod te poſ
tere. Vides qvæ
rit Azael, illata al
damna, invectam a
criminum luem,

e) Ita Syncellus p. 24. ſed p. 13. Θεὸς τῶν αἰώνων, ut
lo ante Κυρίῳ τῶν αἰώνων. atque infra c. 10. ὁ βασι
πάντων τῶν αἰώνων. Uti Judæis DEUS העולם
Vide Lud. Cappelli ſpicilegium ad 1. Timoth. I. 17. Cæte
Θεὸς τῶν αἰώνων ex veterum quorundam ſententi
Deus Angelorum. Ita quoque explicant Hebr. 1
δι' οὗ καὶ τοὺς αἰῶνας ἐποίησε. *per quem & Ang
condidit.* Vide Grabii notas ad Irenæum p. 9. & Cotel
um ad Conſtitutt. Apoſtol. VIII. 2. Alio tamen ſenſu nc
mox, εἰς πάσας τὰς γενεὰς τῶν αἰώνων, &
πάντας τοὺς αἰῶνας.

f) Scal. ὃ κρυβῆναί σοι δύναται.

ξεν, ἀδικίας καὶ ἁμαρτίας ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ πάντα δόλον ἐπὶ τῆς ξηρᾶς. ἐδίδαξε γὰρ τὰ μυστήρια, καὶ ἀπεκάλυψε τῷ αἰῶνι g) τὰ ἐν οὐρανῷ. ἐπιτηδεύουσι δὲ τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτοῦ, εἰδέναι τὰ μυστήρια (τολμῶσιν) οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων. τῷ Σεμιαζᾷ τὴν ἐξουσίαν ἔδωκας h) ἔχειν τῶν σὺν αὐτῷ ἅμα ὄντων, καὶ ἐπορεύθησαν πρὸς τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων τῆς γῆς, καὶ συνεκοιμήθησαν μετ᾽ αὐτῶν, καὶ ἐν ταῖς θηλείαις ἐμιάνθησαν, καὶ ἐδήλωσαν αὐταῖς πάσας τὰς ἁμαρτίας, καὶ ἐδίδαξαν μίσητρα i) ποιεῖν.

fraudes, qvæ crimina ſuper terram induxerit, artes, dolosqve, qvibus aridam corrupit. Secreta palam fecit; & iſta, quæ in cœlis occluſa erant, ſæculo revelavit. Genium ejus ſtudent aſſeqvi, & arcana qvæqve perſcrutari non verentur hominum filii. Omnium ſibi conjurctorum & familiarum Semiazæ contuliſti poteſtatem. Illi verò ad filias hominum terræ diverterunt, & cum eis dormierunt: polluti cum mulieribus, nihil non facinoroſum eis a-

καὶ

g) Ita Scal. & Grabius, pro quo in Syncello p. 24. τὰ ἐν αἰῶνι.

h) Scal. Οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων τῷ Σεμιεξᾷ τὴν ἐξουσίαν ἔδωκαν.

i) Ita Scal. & Goarus, qui exponit *exoſa* ac ſi eſſet μισητά. Idem in MS. ſuo μίσιτρα reperit. Schotanus legit μυσητρὰ *ſcelerata*, ſed Kircherus: *inſtrumenta fornicationis*; & Vockerotus: *incitamenta libidinis*. Nam Schol. Ariſtophanis & Svidas μισητίαν derivant non à μῖσος, ſed à μίσγεσθαι, exponuntque τὴν εἰς τὰ Ἀφροδίσια ἀκρασίαν. Dicitur igitur μίσιτρον ut φίλτρον.

καὶ νῦν ἰδοὺ αἱ θυγατέρες τῶν ἀνθρώπων ἔτεκον ἐξ αὐτῶν υἱοὺς γίγαντας· κίβδηλα ἐπὶ τῆς γῆς k) ἐκκέχυται, καὶ ὅλη ἡ γῆ ἐπλήσθη ἀδικίας. καὶ νῦν ἰδοὺ τὰ πνεύματα τῶν ψυχῶν τῶν ἀποθανόντων ἀνθρώπων ἐντυγχάνουσι, καὶ μέχρι τῶν πυλῶν τοῦ οὐρανοῦ ἀνέβη ὁ στεναγμὸς αὐτῶν, καὶ οὐ δύναται ἐξελθεῖν ἀπὸ προσώπου τῶν ἐπὶ τῆς γῆς γινομένων ἀδικημάτων· καὶ σὺ αὐτὰ οἶδας πρὸ τοῦ αὐτὰ γενέσθαι, καὶ ὁρᾷς αὐτοὺς καὶ οὐδὲν λέγεις. l) τί δεῖ ποιῆσαι περὶ τούτου;

peruenerunt, &c e qve perpetrar runt. En inſi lem Gigantea pepererunt h filiæ: tetra cor labes ſuper ter graſſata eſt, & bis injuſtitia pl En adſtant Spi marum homin te jam functoru portas usqve co ria eorum pert nec propter ſ in terris comm gravitatem d qveunt. Tu tan teqvam fiant, il vides, permitti verbum eloq Qvid rei nunc dum?

V. Τότε ὁ ὕψιστος εἶπεν, καὶ ὁ ἅγιος ὁ μέγας ἐλάλησε. καὶ ἔπεμψε τὸν Οὐριὴλ πρὸς τὸν υἱὸν τοῦ Λάμεχ, λέγων· πορεύου πρὸς τὸν Νῶε, καὶ εἰπὸν αὐτῷ τῷ ἐμῷ ὀνό-

V. Reſpondit mus, & Sanctus ſus loqvutus eſt: Uriel ad filium La dicens: Vade ad dic ei meo nomi

k) Scal. addit, τῶν ἀνθρώπων.

l) Scal. hæc cum ſuperioribus conjungit hoc modo: καὶ λέγεις τί δεῖ ποιῆσαι αὐτοὺς περὶ τούτου.

ματι. κρύψον m) σεαυτὸν, καὶ δήλωσον αὐτῷ τέλος ἐπερχόμενον, ὅτι ἡ γῆ ἀπόλλυται πᾶσα. καὶ εἰπὸν αὐτῷ, ὅτι καταχλυσμὸς μέλλει γίνεσθαι πάσης τῆς γῆς, ἀπολέσαι n) πάντα ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς. δίδαξον τὸν δίκαιον, τί ποιήσει, τὸν υἱὸν Λάμεχ, καὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ εἰς ζωὴν συντηρήσει, καὶ ἐκφεύξεται δι' αἰῶνος. καὶ ἐξ αὐτοῦ φυτευθήσεται φύτευμα, o) καὶ σταθήσεται πάσας τὰς γενεὰς τοῦ αἰῶνος.

ſconde temetipſum; & eventurum finem illi denuncia, qvoniam terra peribit univerſa. Et dic ei: Totius terræ futurum eſt diluvium, ut è ſuperficie terræ cuncta diſpereant, & deleantur. Edoce juſtum filium Lamech qvid agere debeat, & animam ſuam ſervabit incolumem, & per ſæculum perniciem evadet. Ejus qvoqve induſtriâ novum germen pullulabit, & coletur, & per omnes ſæculi generationes conſiſtet.

VI. Καὶ τῷ Ραφαὴλ εἶπε. πορεύου Ραφαὴλ, καὶ δῆσον τὸν Αζαὴλ, χερσὶ καὶ ποσὶ συμπόδισον αὐτὸν, καὶ ἔμβαλε αὐτὸν εἰς τὸ σκότος p) καὶ ἄνοιξον

VI. Et Raphaeli dixit: Vade Raphael, & Azaelem liga, manus & pedes ejus vinculis conſtringe, & in tenebras mitte; aperi deſerti Du-

τὴν

m) Scal. κρύφου σεαυτόν.

n) id. ἀπολέσον πάντα ἀπὸ προσώπου τῆς ξηρᾶς.

o) Gen. IX. 20. de Noa Lamechi filio: καὶ ἤρξατο Νῶε ἄνθρωπος γεωργὸς γῆς, καὶ ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα.

p) Scaliger, Grotius, Lud. Cappellus, Dan. Heinſius, Gra-

bius.

τὴν ἔρημον τὴν οὖσαν ἐν τῇ
ἐρήμῳ Δουδαὴλ, q) καὶ ἐκεῖ
πορευθεὶς βάλε αὐτὸν. καὶ
ὑπόθες αὐτῷ λίθους ὀξεῖς,
λίθους τραχεῖς, καὶ ἐπικά-
λυψον αὐτῷ σκότος, καὶ
οἰκειωσάτω r) ἐκεῖ τὸν αἰ-
ῶνα. καὶ τὴν ὄψιν αὐτοῦ πώ-
μασον, καὶ φῶς μὴ θεω-
ρείτω. καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς
κρίσεως ἀπαχθήσεται εἰς
τὸν ἐμπυρισμὸν τοῦ πυ-
ρός. καὶ ἴασαι τὴν γῆν, ἣν
ἠφάνισαν οἱ Ἐγρήγοροι. καὶ
τὴν ἴασιν τῆς πληγῆς s) δή-
λωσον, ἵνα ἰάσωνται τὴν
πληγὴν, καὶ μὴ ἀπόλων-
ται πάντες οἱ υἱοὶ τῶν ἀν-
θρώπων ἐν τῷ μυστηρίῳ ὃ
εἶπον οἱ Ἐγρήγοροι, καὶ ἐδί-
δαξαν τοὺς υἱοὺς αὐτῶν, καὶ

dael deſertum
ctus illuc eum
& ſuppoſitis ei
acutis & aſper
ſuper eum .
qvas in ætern
lat, viſum de
ſtrue, nec lun
ciat, ut in die j
cendio conſ
abducatur. Te
rò ab Egregor
ptam ſana; pl
tricem manifeſ
retur hæc eoru
ne arcanis ab E
revelatis, qvo
tiâ poſteri eor
imbuti, & ex q
niverſa terra
qvæ Azael doc

biusque putant hunc locum in animo habuiſſe Ju
ſtolum cum ſcriberet v. 6. ἀγγέλους ἀπολι
ἴδιον οἰκητήριον εἰς κρίσιν μεγάλης ἡμέ
μοῖς ἀϊδίοις ὑπὸ ζόφον τετήρηκεν. Sim
Judam, Grabio judice, S Petrus in poſteriore Ep
verſ. 4 *cujus*, inquit, *obſcura quodammodo*
bis Enochi bene explicantur. Diſerte vero hæc c
tullianus in locis quæ attuli ſupra p. 169.

q) Scal. Δοδοήλ.

r) id. οἰκησάτω, rectius.

(s Scal. τῆς γῆς.

ἐρημώθη* πᾶσα ἡ γῆ ἐν τοῖς ἔργοις τῆς διδασκαλίας Ἀζαήλ. καὶ ἐπ᾽ αὐτῇ γράψον πάσας τὰς ἁμαρτίας.

vitate deſerta eſt, omnes hominum filii funditus intereant: & omnia hucusqve perpetrata ſcelera ſuper eam deſcribe.

VII. Καὶ πρὸς τὸν Γαβριὴλ εἶπεν. πορεύου, Γαβριὴλ, ἐπὶ τοὺς γίγαντας, ἐπὶ τοὺς κιβδήλους, ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς πορνείας, καὶ ἀπόλεσον τοὺς υἱοὺς τῶν Ἐγρηγόρων ἀπὸ τῶν υἱῶν τῶν ἀνθρώπων· πέμψον αὐτοὺς εἰς ἀλλήλους, ἐξ αὐτῶν εἰς αὐτοὺς, ἐν πολέμῳ καὶ ἐν ἀπωλείᾳ, καὶ μακρότης ἡμερῶν οὐκ ἔσται αὐτοῖς, t) καὶ πᾶσα ἐρώτησις u) οὐκ ἔστιν τοῖς πατράσιν αὐτῶν, ὅτι ζήσεται ἕκαστος αὐτῶν ἔτη πεντακόσια.

VII. Et Gabrieli dixit: Tu Gabriel ad Gigantes, ſpurios, ex adulteriis ortos proficiſcere: filios Egregororũ à filiis hominum diſperde: bellis excitatis partem eorum in ſibi adverſam excita, conſerant invicem exercitus, ut cædibus, & mutua internecione conficiantur, reſecetur diuturnior eorum vita, nec ſit patribus eorum inqvirendi locus: promittant ſibi licet æternitatem vitæ, & ad qvingentos usqve annos luminis viſum.

VIII. Καὶ πρὸς τὸν Μιχαὴλ εἶπεν· πορεύου Μι-

VIII. Et Michaeli dixit: Vade Michael, Se-

* al. ἠρημώθη.

t) Hæc verba: οὐκ ἔσται αὐτοῖς, apud Scaligerum deſiderantur.

u) Ἐρώτησις ſignificat votum, precationem, ut ἐρωτᾶν petere, rogare Joh. XVI. 26. XVII. 9. 15. 20. Itaque ſenſus eſt votis parentum non reſponſuros eventus.

χαὴλ, δῆσον Σεμιαζᾶν, x) καὶ τοὺς ἄλλους σὺν αὐτῷ, τοὺς συμμιγέντας τοῦ θυγατράσι τῶν ἀνθρώπων τοῦ μιανθῆναι ἐν αὐταῖς ἐν τῇ ἀκαθαρσίᾳ αὐτῶν, καὶ ὅταν κατασφαγῶσιν οἱ υἱοὶ αὐτῶν, καὶ ἴδωσιν τὴν ἀπώλειαν τῶν ἀγαπητῶν αὐτῶν, δῆσον αὐτοὺς ἐπὶ ἑβδομήκοντα γενεὰς εἰς τὰς νάπας τῆς γῆς, μέχρι ἡμέρας κρίσεως αὐτῶν, μέχρι ἡμέρας τελειώσεως τελεσμοῦ, ἕως συντελεσθῇ κρίμα τοῦ αἰῶνος τῶν αἰώνων. τότε ἀπενεχθήσονται εἰς τὸ χάος τοῦ πυρὸς, καὶ εἰς τὴν βάσανον, καὶ εἰς τὸ δεσμωτήριον τῆς συγκλείσεως τοῦ αἰῶνος. καὶ ὃς ἂν κατακριθῇ καὶ ἀφανισθῇ ἀπὸ τοῦ νῦν μετ' αὐτῶν, δεθήσεται y) μέχρι

miazam alio
bus hominum
tos, & immu
rum inqvinat
lorum nexibı
& mactati fi
rum filii, dilec
ſibi ſtragem
abduc eos in
terræ receſſus
ſeptuaginta g
nes, ad judic
terminum, ad
mationis eoru
usqve dum ſæ
lorum judiciu
vatur. Tunc
confuſum chao
menta, & æte
ris vincula r
qvivis autem
nunc damnatu
pliciis adjudic
conſummatum
generis corum

x) Syncellus p. 11. τότε ὁ ὕψιστος ἐκέλευσε τ
τοῖς ἀρχαγγέλοις, καὶ ἔδησαν τοὺς ἐξάρχους
ἔβαλον αὐτοὺς εἰς τὴν ἄβυσσον, ἕως τῆς

y) Scal. βληθήσεται. MS. quo uſus Goarus,
ται. Al. δεθήσεται.

τελειώσεως γενεᾶς αὐτῶν z).

compedibus vinctus concludetur.

Καὶ μεθ᾽ ἕτερα·

Et aliis quibusdam interjectis.

IX. Καὶ νῦν οἱ Γίγαντες, οἱ γεννηθέντες ἀπὸ πνευμάτων καὶ σαρκὸς, a) πνεύματα πονηρὰ ἔσονται, τὰ πνεύματα ἐξεληλυθότα ἀπὸ τοῦ σώματος τῆς σαρκὸς αὐτῶν, διότι ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐγένοντο, καὶ ἐκ [τῶν ἁγίων] b) τῶν Ἐγρηγόρων ἡ ἀρχὴ τῆς κτίσεως αὐτῶν, καὶ ἀρχὴ θεμελίου. πνεύματα πονηρὰ ἐπὶ τῆς γῆς ἔσονται, τὰ πρῶτα c) τῶν Γιγάντων νεμόμενα, ἀδικοῦντα, ἀφανίζοντα, ἐμπίπτοντα, καὶ συμπα-

IX. Gigantes deinceps, à Spiritus & carnis copula procreati, erunt Spiritus neqvam, Spiritus è corpore carnis ſuæ deflectentes, eo qvod ex hominibus nati ſunt, & ex ſanctis Egregoris ortûs eorum principium ac fundamenti exordium fuit deductum: ſcelerati Spiritus erunt ſuper terram, inter Gigantes præcipui, hinc populabuntur, cædent, & vaſtabunt; illinc inſi-

N 2 λαί-

z) Supra c. VI. καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως ἀπαχθήσεται εἰς τὸν ἐμπυρισμὸν τοῦ πυρός. Notum eſt Iudæos & veteres Chriſtianos multos in ea fuiſſe ſententia, quod Angeli & homines reprobi tempore judicii extremi demum infernalibus flammis uſtulandi ſerventur.

a) Scaligeri Codex addit: πνεύματα πονηρὰ ἐπὶ τῆς γῆς καλέσουσιν αὐτοὺς, ὅτι ἡ κατοίκησις αὐτῶν ἐστιν ἐπὶ τῆς γῆς.

b) Verba τῶν ἁγίων deſunt in Scal.

c) Scal. τὰ πνεύματα.

λαίοντα, καὶ ῥίπτοντα d) ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ δρόμους ποιοῦντα, καὶ μηδὲν ἐσθίοντα, ἀλλὰ ἀσιτοῦντα, e) καὶ φάσματα ποιοῦντα, διψῶντα, καὶ προσκόπτοντα. καὶ ἐξαναστήσονται τὰ πνεύματα ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων, καὶ τῶν γυναικῶν, ὅτι ἐξ αὐτῶν ἐξεληλύθασι. καὶ ἀπὸ ἡμέρας καιροῦ σφαγῆς, καὶ ἀπωλείας καὶ θανάτου τῶν Γιγάντων, Ναφιλεὶμ καὶ ἰσχυροὶ τῆς γῆς, f) οἱ μεγάλοι ὀνομαστοὶ, τὰ πνεύματα τὰ ἐκπορευόμενα ἀπὸ τῆς ψυχῆς αὐτῶν, ὡς ἐκ τῆς σαρκὸς, ἔσονται ἀφανίζοντα χωρὶς κρίσεως, οὕτως ἀφανίσουσι μέχρις ἡμέρας τῆς τελειώσεως, ἕως τῆς κρίσεως τῆς μεγάλης, ἐν ᾗ ὁ αἰὼν ὁ μέγας τελεσθήσεται, ἐφ' ἅπαξ ὁμοῦ τελεσθήσεται.

lient, collu
in terram pr
& incurſibus a
tent: absqve
victitabunt, i
ſpectra, ſitient
alios irruent. I
virorum & m
ſeu ex iisdem
inſilient. A
dis, internec
Gigantium m
mento fiet, u
lim & robuſti te
ceres celebre
ab animis ſuis
qvaſi carne e
cuncta absqve
devaſtent, ho
cuncta ſusqve
mittent usqve
ſummationis di
magnum usqv
um, qvo ſæcul
magnum abſolv
ſemel ac ſimul
claudetur fine.

d) id. ῥιπτοῦντα. Et utrumque dicitur ῥίπτω & ῥιπτεῖν de dæmone occurrit Luc. IV. 35.

e) Male Goarus σιτοῦντα.

f) Scal. οἱ ἰσχυροὶ τῆς γῆς.

Καὶ αὖθις·

X. Περὶ δὲ τοῦ ὄρους, g) ἐν ᾧ ὤμοσαν καὶ ἀναθεμάτισαν πρὸς τὸν πλησίον αὐτῶν, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα οὐ μὴ ἀποστῇ ἀπ' αὐτοῦ ψῦχος καὶ χιὼν, καὶ πάχνη, καὶ δρόσος, οὐ μὴ καταβῇ εἰς αὐτὸ, εἰ μὴ εἰς κατάραν καταβήσεται ἐπ' αὐτὸ, μέχρις ἡμέρας κρίσεως τῆς μεγάλης. ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ κατακαυθήσεται, ταπεινωθήσεται, καὶ ἔσται κατακαιόμενον * καὶ τηκόμενον ὡς κηρὸς ἀπὸ πυρὸς, οὕτω κατακαήσεται περὶ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ. καὶ νῦν ἐγὼ λέγω ὑμῖν υἱοῖς ἀνθρώπων· ὀργὴ μεγάλη καθ' ὑμῶν, καὶ κατὰ τῶν υἱῶν ὑμῶν, h) καὶ οὐ παύσεται ἡ ὀργὴ αὕτη ἀφ'

Ex verſio.

X. A monte verò, in quo juramento ſeſe invicem adſtrinxerunt, ac ubi ſe diris mutuò devoverunt, nusqvam deficient frigora vel nives; pruina vel ros ad diem usqve judicii magni nusqvam, niſi forte in perniciem, delabentur. Ardebit & deprimetur in illo tempore, horrendā fœdabitur aduſtione, liqvefiet ad inſtar ceræ, & omnes ejus fructus areſcent. Nunc verò vobis filiis hominum edico; Magna vobis & filiis veſtris pernicies inſtat: & usqve ad filiorum veſtrorum internecionem non deficiet.

g) Hermon ſupra c. I. Cæterum quæ de rore in montem non demittendo ſequitur imprecatio ſimilis eſt illi 2. Sam. I. 21. quæ non ita eſt accipienda, ac ſi effectus ita revera ſequi debuiſſet, nam & rorem pluviamque in montibus Gilboæ poſtea experti ſunt iter facientes, & roris in monte Hermon meminit Davides Pſal. CXXXIII.

* Scal. *κατατηξόμενον.*

h) Quæ ſequuntur usque ad *καὶ ἀπολοῦνται*, in Scal. deſiderantur.

ὑμῶν, μέχρι καιροῦ σφαγῆς τῶν υἱῶν ὑμῶν. καὶ ἀπολοῦνται οἱ ἀγαπητοὶ ὑμῶν, καὶ ἀποθανοῦνται οἱ ἔντιμοι ὑμῶν ἀπὸ πάσης τῆς γῆς· ὅτι πᾶσαι αἱ ἡμέραι τῆς ζωῆς αὐτῶν ἀπὸ τοῦ νῦν οὐ μὴ ἔσονται πλείω τῶν ἑκατὸν εἴκοσι ἐτῶν· i) καὶ μὴ δόξητε ἔτι ζῆσαι ἐπὶ πλείονα ἔτη. οὐ γάρ ἐστιν ἐπ' αὐτοῖς πᾶσα ὁδὸς ἐκφεύξεως ἀπὸ τοῦ νῦν διὰ τὴν ὀργὴν, ἣν ὠργίσθη ὑμῖν ὁ βασιλεὺς πάντων τῶν αἰώνων. μὴ νομίσητε ὅτι ἐκφεύξησθε ταῦτα.

Dilecti veſtri peribunt, & præcipuo honore digniores habiti tollentur è terrâ; eo quod ab hoc momento dies vitæ eorum non niſi centum & viginti annorum ſint futuri: diuturniorem vitam ne vobis ipſis polliceamini; à data ſiqvidem hoc momento ſententia nullus defenſionis aut effugii dabitur locus, propter iram, qva ſæculorum omnium Rex motus eſt, à qva deflectendi ſpes vana eſt & fallax.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐκ τοῦ πρώτου βίβλου τοῦ Ἐνὼχ περὶ τῶν Ἐγρηγόρων.

Et hæc quidem ex primo libro Enoch, de Egregoris.

Idem Syncellus p. 32. ex Alexandro Polyhiſtore.

Παραλαβόντας ἀπὸ τοῦ τετάρτου τῶν Ἐγρηγόρων ἀρχόντος Χωραβιὴλ τὸ τοῦ ἡλίου ἀνακυκλευματικὸν μέτρον εἶναι ἐν ζῳδίοις δώδεκα, μοίραις τριακοσίαις ἑξήκοντα.

A quarto Egregororum Principe Chorabiele edoctos, menſuram periodi Solis abſolvi per duodecim ſigna gradibus trecentis & ſexaginta.

Idem

i) Sic multi Judæi & Chriſtiani interpretati ſunt verba Geneſ. VI. 3. *& erunt dies eorum centum & viginti anni.*

Idem Syncellus p. 33.

Ἐν τῷ ἑκατοστῷ ἑξηκοστῷ ἔτει τοῦ Ἐνὼχ, ὅπερ ἦν κοσμικὸν ͵ασπϛʹ κατ' ἐπιτροπὴν τοῦ ἐπὶ πάντων Θεοῦ ὁ ἐπὶ τῶν ἄστρων Ἀρχάγγελος Οὐριὴλ ἐμήνυσε τῷ Ἐνὼχ τί ἐστι μὴν καὶ τροπὴ καὶ ἐνιαυτὸς, ὡς ἐν τῇ βίβλῳ τοῦ αὐτοῦ Ἐνὼχ φέρεται, καὶ τὸ ἔχειν τὸν ἐνιαυτὸν πεντήκοντα δύο ἑβδομάδας, καὶ ὅτι ἐτῶν ͵ασπϛʹ γίνονται ἡμερῶν μὲν μυριάδες μϛ καὶ ͵θτϟ, ἑβδομάδων δὲ μυριάδες ϛʹ καὶ ͵ζνϛʹ ἐν αἷς οὔτε μὴν, οὔτε τροπαὶ οὔτε ἐνιαυτοὶ οὔτε τὰ τούτων μέτρα τοῖς ἀνθρώποις ἐγνώσθησαν.

Anno Enochi 165. à Mundi conditu 1286. Conditoris omnium DEI nutu qvid menſis, qvid Solis converſio, qvid annus, Archangelus Uriel aſtris præpoſitus Enocho revelavit, ut in libro ipſius Enoch habetur, & quod annus conſtat hebdomadibus duabus & qvinqvaginta: & quod anni 1286. conſtant myriadibus dierum qvadraginta ſex, & 9390: hebdomadum vero myriadibus ſex & 7056. in quibus neqve menſis ambitus, neqve Cœli Solisve converſio, neque annorum numerus, neque horum ratio & menſura hominibus innotuerant.

LXIII. Recentium Virorum doctorum quædam de libro Henochi & teſtimonio S. Judæ Apoſtoli judicia.

Joſephus Scaliger ad Græca Euſebii p. 405.

ATqve hæc hactenus ex primo libro Enoch commentitio, quæ omnia plusne otii Judæis ut confingerent, an mihi patientiæ ut de-

deſcriberem ſuperfuerit, equidem ſtatuer
poſſum. Tot enim ſunt in illis quorum pig
det pudetque, ut niſi ſcirem Judæorum eſſe
tiri, neque hunc eos illas nugas deſinere poſ
digna quidem cenſuiſſem quæ legerentur.
quia ex Hebraiſmo converſa ſunt, ut etiam
diocriter Hebraice perito conſtare poteſt, &
ſtiſſimus eſt liber, & à Tertulliano ex eo qua
adducuntur quæ huc alludunt, & quod capu
locus qui in Epiſtola Judæ de Angelis prævari
ribus producitur, manifeſto ex hoc fragmen
excerptus eſt, malui tædium deſcribendi dev
re, quàm committere, ut illis benevoli Lect
diutius carerent.

Hugo Grotius ad Epiſtolam Judæ v. 14.

Solebant Rabbini & Angelis & viris magnis
buere ea dicta quæ dixiſſe poterant. Ea vero
ba quæ hîc citantur ut Carpocratianis bene c
venientia reperiebantur in libro qui dicebatur
ποκάλυψις Ἐνώχ, quo uſus eſt Celſus, & particul
ex eo produxit quam habes apud Origenem c
tra Celſum libro V. inde etiam ſumſit Irenæus
30. Tertullianus inde hauſit —— —— Clem
Alex. in excerptis indidem citat —— —— Ju
ei libro fidem tribuebant, nam citatur in Zol
Habuit Georgius Syncellus librum Græcum
nomine, unde nobis partem ſatis magnam d
Joſephus Scaliger in doctiſſimis ad Euſebium
tis, in qua & illa ſunt de artibus, quas hom

* Vide quæ notavi ſupra p. 191. 192.

Angelorum miniſterio acceperint. Credo initio librum fuiſſe exiguum, ſed cum tempore quemque ea quæ voluit ei addidiſſe, ut in libris illis abſtruſioribus factum eſt ſæpe.

Guil. Caveus in Vita S. Judæ Apoſtoli c. 5.

Quæ de Henocho Judas in ſua Epiſtola refert, non plane neceſſe eſt ex libro Apocrypho petita eſſe, potuit enim illa accipere ex prophetia, cujus fama ad ejus tempora propagata fuit, vel à ſancto Spiritu ſingulariter ipſi atque immediate * revelatam ſcripto ſuo inſerere. Sed fac eum ex libro ſub Enochi ambulante nomine iſta hauſiſſe, neutiquam tamen hoc vel tantillum fidei vel auctoritati Epiſtolæ ejus detrahere poteſt. Neque enim omnia falſa eſſe oportet quæ in libro Apocrypho ſeu haud Canonico leguntur. Neque exinde quod teſtimonium ex libro aliquo affert Apoſtolus, reliqua omnia ab eo probari vel pro veris haberi colligas, quemadmodum nemo dixerit Paulum omnia quæ in Ethnicis Poëtis exſtant probare voluiſſe quando unam alteram ve ſententiam Menandri, Arati, Epimenidis ſubinde allegavit. Ac ſane Judas Apoſtolus, ſiquidem ex libro illo teſtimonium repetiit, prudenter hac in parte ſe

* Hanc ſententiam ideo parum veriſimilem duxerim, quod teſtimonium eum minore fructu allegatur, quando ſoli ſcriptori non etiam aliis conſtat, illa dicta vel ſcripta eſſe ab eo, cujus auctoritate ſcriptor utitur. Igitur longe eſt credibilius de teſtimonio Henochi tum temporis inter Judæos rem fuiſſe notiſſimam, ſive quod conſtanti traditione ita eſſent perſvaſi, ſive ex libro aliquo edocti.

geſſit & oportune prorſus illo uſus eſt, ſiquidem Epiſtola ſua imprimis oppugnat Gnoſticos, qui præ cæteris ad traditiones ſcriptaque Apocrypha provocabant, ac forte hunc ipſum Enochi librum propugnandis impiis ſuis dogmatibus prætexebant. Atque idem ſentiendum de altero hujus Epiſtolæ loco, in quo de concertatione Archangeli Michaelis & Diaboli ſuper ſepultura corporis Moſis memoratur; de qua in tota S. Scriptura ne γρῦ quidem, communiter autem creditur Judam hoc accepiſſe è libro Judaico פטירת משה *liberatio Moſis*, cujus etiam Patres quidam Græci ſub titulo ἀνάληψις Μώσεως mentionem faciunt. Nec magis mirandum hoc factum à Juda, quàm quod Paulus Magos qui ſe Moſi oppoſuerunt memorat duos Jannem & Mambrem, quos & ipſos neceſſe eſt vel ex certa traditione vel ex libro haud Canonico hauſiſſe, ſiquidem in Hiſtoria Moſaica de illis altum ſilentium. Utcunque autem fuerit, & undecunque illa habuerit Judas, ſufficit nobis à S. Spiritu illa conſignata ut veriſſima, atque Canonicis litteris inſerta eſſe.

Joannes Erneſtus Grabe in notis ad Spicilegium Patrum Tom. I. p. 345.

Neqve Judas Apoſtolus, ad cujus Teſtimonium Tertullianus provocat, libros Enochi Canonicos fecit, dum qvandam ex iis prophetiam de adventu Domini ad judicium allegavit; ſed eo ipſo ſolum declaravit, non omnino noxios eos fuiſſe, ſed quædam vera iis contineri, quæ ipſe ſancto Spiri-

tu

tu repletus bene diſcernere potuit, uti Origenes Prologo Homil. in Canticum bene obſervavit. Cæterùm & id inde colligitur, libros Enochi non à Chriſtianis demum confictos eſſe, ſed aliquamdiu ante ævum Apoſtolicum extitiſſe. Atque hoc probatur inſuper ex eo, qvod antiqvus auctor libri Zohar Apocrypho Enoch uſus ſit, teſte Rabbi Menachèm Recanatenſi, qvi Seculò XIII. æræ Chriſtianæ vixit, in ביאור על התורה i. e. *Explicatione legis Moſaicæ*, fol. 30. col. 1. edit. Venetæ 1545. & ipſe Menachem Enochum paſſim citaverit: qvi utriqvè id minimè feciſſent, ſi librum iſtum à Chriſtianis ſcriptum putaſſent. Validiſſimè autèm hoc confirmatur exinde, qvod Alexander Polyhiſtor, apud Euſebium Lib. IX. de Præparat. Evangel. c. 17. p. 419. C. teſtetur, Eupolemum de Enocho ſcripſiſſe. Τοῦτον εὑρηκέναι πρῶτον τὴν Ἀστρολογίαν, οὐκ Αἰγυπτίους — Ἕλληνας δὲ λέγειν τὸν Ἄτλαντα εὑρηκέναι Ἀστρολογίαν. εἶναι δὲ τὸν Ἄτλαντα τὸν αὐτὸν καὶ Ἐνώχ, *Eum primum inveniſſe Aſtrologiam, non autem Ægyptios. — & Græcos quidem Atlantem Aſtrologiæ inventorem facere, ſed Atlantem illum ipſum Enochum fuiſſe.* Qvod Eupolemum ex libro Enochi didiciſſe, dubitare me non ſinunt verba Georgii Syncelli p. 33. *Anno à mundi creatione* 1286. *Dei omnium dominatoris nutu, quid menſis, quid ſolis converſio, quid annus,* &c. *Archangelus Uriel aſtris præpoſitus Enocho revelavit, ut in ipſius Enochi libro legitur*, qvæ Græcè ita ſe habent: Ἐν ἔτει ͵αϲπϛ΄ κατ᾽ ἐπιτροπὴν τοῦ ἐπὶ πάντων Θεοῦ ὁ ἐπὶ τῶν ἄστρων ἀρχάγγελος Οὐριὴλ ἐμήνυσε τῷ Ἐνὼχ, τί ἐστι μὴν, καὶ τροπὴ, καὶ ἐνιαυτὸς, ὡς ἐν τῇ βίβλῳ τοῦ αὐτοῦ Ἐνὼχ φέρεται. Atqui

Alexander Polyhiſtor integro fere ante Cl natum ſeculo ſcripſit, ante hunc verò aliq floruit Eupolemus, cujus ætatem haud ex mus. -- Enochi libros integros penes Sca extitiſſe, in Electis Scaligeranis p. 283. i Nazaretanus lego quidem, ſed non credo.

Brianus Waltonus prolegom. Bibl. 2. §.

Enochum prophetaſſe, eiusque prophe tem Apoſtolorum temporibus extitiſſe, ex la Judæ certum eſt: ſine ſcriptura vero to rum millibus conſervatam fuiſſe, nullo probabile videtur.

Rich. Simon lib. III. Hiſt. Criticæ c. 21

Immo probabilius eſt Enochum nulli qvam librum compoſuiſſe, ſed ejus verba t modo Judam allegaſſe, qvemadmodum traditio illi tum temporis ea tribuebat, no ac Paulus Jannis & Mambris meminit ſec eandem traditionem. Innumeras iidem ſimiles traditiones habent, quas primis ſuis archis adſcribunt, qvorum nominibus poſte rum Doctores allegorici ac Cabbaliſtici libı in vulgarunt, fabulis & gerris plenos. Q nihil vetat qvominus multa vera iis inſin qvidem à falſis ſolus DEI Spiritus jam diſce poſſit.

Idem Simon notis ad verſionem Gallicam N. T. Judæ v. 14.

C'eſt d'eux qu' Enoch a prophetiſé] comme a écrit, etant inſpiré de Dieu, en ſorte qve S.

cite un veritable livre attribué à Enoch, & qve qvelqves Juifs regardoient comme un livre divin. Il nous reſte encore aujourd'hui de longs fragmens de cet ouvrage, qvi eſt rempli de fables & de viſions, ayant été fort corrumpu dans la ſvite.

B. D. Auguſtus Pfeiferus Exerc. de Henocho cap. IV. §. 8.

Sed qvid tandem dicemus de Prophetia Henochi, cujus diſertam mentionem facit Judas? Tria cogitari poſſunt. 1. Citaſſe Apoſtolum librum qvendam tum exſtantem, ſive ab Henocho profectum, ſive ab alio ſub ejus nomine vulgatum. 2. Henochi Prophetiam per διαδοχὴν usqve ad tempora Apoſtoli eſſe propagatam. 3. Apoſtolum Henochi verba ex ſingulari revelatione divina habuiſſe. Primum poſt alios aſſumit Scaliger, qvi cenſet Apoſtolum fragmentum de Egregoris allegaſſe. Ita & Greg. Primaticcius Comment. in Epiſt. Jud. p. 167. Verùm ne plura huc accerſamus, verba ac Apoſtolo adducta in fragmento de Egregoris non exſtant. Secundum placet Mich. Medinæ de recta in DEum fide lib. 6. c. 24. Joanni Mario Scribonio ſerm. 17. in Epiſt. Judæ p. 259. & aliis, qvi hic urgent Prophetiam iſtam tanqvam rem inter eos, ad qvos Judas ſcribit, notam & celebrem propoſitam fuiſſe, id qvod tamen è verbis Apoſtoli colligere non licet. Nos in poſtremo ſimpliciter acqvieſcimus. * Recte clariſſ. Bangius p. 94.

* Probat hanc ſententiam quoque B. Calovius in Bibliis illuſtratis & Sam. Pomarius ad hunc Epiſt. Judæ locum. p. 378.

liOrientis, *Judæ viro ducto à Spiritu Dei no* *ſcripta antediluviana aut traditiones recu* *qui gaudebat extraordinaria & extemporal* *loquendi promtitudine, atque ipſius Spiri* *ſσει καὶ διδάξει.* Qvomodocunqve ergo etia iſta propagata ſit, *id tamen*, ut apposi ſcheus, *conſtat, ſuffragio Apoſtolico, divinæ ve* *ſignaturam accepiſſe.* Cæterū è citatione Henochicæ Apoſtolica neq; iſtud facile qvisqvam, Henochum Prophetiam il itteris conſignaſſe. Non dicit Apoſt ſed προεφήτευσε, neque introducit He γεγράφοντα ſed λέγοντα. Sic Petrus na um fuiſſe κήρυκα τῆς δικαιοσύνης 2. Epiſt tamen inde illico conficitur Noachum oncionum vulgaſſe.

annus Witſius Meletem. Leidenſ. p. 501. ſe num inducere non poſſum ut credam Apocrypho Henochi libro ſua deſumſi auctorem fuiſſe Judæum qvendam, Cl idei elementis tinctum, non ſine ratic ariſſimi Cavius & Dodwellus opinant nem libri ad Chriſtianiſmi ſæculum ſecı ferentes - - - Scaliger qvod mirum ext nugatorio, atqve omni ratione Apocryp B. Judam Prophetiam hanc Henochi aſc ult. Quod mihi nullo modo fit veriſin on enim certe id egit Apoſtolus, ut ſanct ſapientiſſimis litteris ſuis in materia m iſſima abſurdi ſcripti allegatione fidem ntiam detraheret.

At neque dicit Judas Henochum ita ſcripſiſſe, neqve in libro, qvi Henochi dicitur, prophetiæ hujus vel vola vel veſtigium reperitur. Imo credibile eſt Judæ ætate ſuppoſititium hunc librum ne qvidem in rerum natura fuiſſe, ſed vel à putido & portentoſo neſcio qvo Cabbaliſta Græcanico, vel ab hæretico, & ſciolo aliqvo Chriſtum profeſſo, ſub Henochi nomine procuſum eſſe. Qvod multis rationibus erudite oſtendit in Hiſtoria Patriarcharum *Heideggerus*. Celeberrimus *Coccejus* conjectat Judam ex hiſtoria Moſaica * collegiſſe. *Nam*, inquit, *prophetaſſe Henochum*, *ſatis conſtat ex ſacris literis. Ambulavit enim cum Deo, ergo cum Deo fecit, defectoribus ſe oppoſuit, verbis, ſine dubio, in Spiritu Sancto dictis, & opere. Nemo eſt qui credat in Deum, qui non prophetet. . . . . Nullus patrum credens*

* Chunmannus ita Flinsbachius libro de conjectandis extremis temporibus putavit nullum quidem de Henocho editum voce vel ſcripto vaticinium, verùm hanc ejus fuiſſe realem quandam Prophetiam à Juda expoſitam, quod typus fuerit judicii atque æternitatis poſt ſex mundi millenarios exſpectandæ. *Sicuti* nempe *mors corporalis in priores ſex patres Eccleſiæ, ſcilicet in Adam, Seth, Enos, Kainan, Mahaleel, & Jared propter peccatum efficaciter dominata eſt, in ſeptimum vero Enoch ſuam vim atque potentiam exſerere non potuit: ita quoque per ſex millia annorum quibus mundus hic ſtabit, in omnes homines dominabitur ſed in ſeptimo millenario qui initium æternæ ac cæleſti vitæ futurus eſt, amiſſo aculeo ſuo prorſus abolebitur, ideo non tantum etiam ſeptimus ab Adam dicitur.* Verum enim vero ad Prophetiam quandam voce vel ſcripto ab Enocho editam reſpexiſſe Apoſtolum, vix dubitare nos ſinit, quod non modo ait προεφήτευσε, ſed etiam προεφήτευσε αὐτοῖς, & προεφήτευσε λέγων.

dens promiſſioni in Paradiſo audita non prophetavit de Chriſti adventu & regno. Porro Judas talia Henochum propheta ſſe teſtatur, quæ optime & pathetice ei attribuuntur in proſopopœia. Quæ qvidem non male mihi animadverſa videntur: attamen non validum ſatis fundamentum continere, cui Judæ allegatio commode inædificetur. Nam Judas formulam prophetiæ Henocho adſcribit, quæ ex Moſe diſci non poteſt. Alii deniqve veriſimilius arbitrantur, habuiſſe Judam ex nota & confeſſa eo tempore traditione: quam veram eſſe Spiritu Magiſtro cognovit, dignamqve judicavit, qvam ſua hac epiſtola conſecraret æternitati. Cui ſententiæ ego qvoqve hactenus acquieſco.

LXIV. Liber Henoch laudatus in libro Zohar, & à Manahemo Ricinenſi, ſ. Recanatenſi.

Jo. Druſius libro de Henocho Cap. 22.

Librum hunc hodie adhuc exſtare apud Judæos, dubitare me non patitur Manahemus Ricinenſis, qvi eum aliquoties laudat, ut fol. 30. col. 1. & 2. *Partim ſapientum Cabbala*, hoc eſt Cabbaliſtarum, *poſteriorum ſcripſerunt ſe inveniſſe in libro Henoch filii Jared, quum abſtuliſſet eum DEus, arcanum hoc una cum reliquis arcanis mirabilibus. Ceterum mentio illius libri à doctoribus noſtris in* Zohar, * *& ſecundum verba*

* Liber Zohar apud Menaſſeh ben Iſraël III. 11. de reſurrect. mortuorum p. 335. *Comperimus* בספרא דחנוך *in libro Hanochi, DEum illi poſtquam ſuſtuliſſet eum in ſublime,*

verba illius libri ſcito paradiſum inferiorem paratum fuiſſe à die quo creati ſunt ſpiritus juſtorum ad commorandum illic in figura ſua. Vide quoque fol. 133. col. 1. In dicto loco ſpiritus juſtorum ſunt animæ ipſorum, de quibus idem Manahemus fol. 144. col. 2. *poſt obitum juſtus intrat regnum quod vocatur hortus Eden, ſive paradiſus, & fruitur vultu Divinitatis, ibique ſunt omnes animæ, quælibet juxta facta ſua usque ad reſurrectionem mortuorum & diem judicii: poſtea merentur vitam ſæculi futuri, quæ eſt poſtrema retributio.*

LXV. Liber Henoch quem jactant ** Æthiopes.

Jobus Ludolfus in Hiſtoria Æthiopica lib. III. c. 4.

Illud autem prorſus vanum eſt, quod *Ægidius Lochienſis* Capucinus ampliſſimo viro *Peireskio* * de Prophetiâ *Enochi* retulit, quaſi illa Æthiopicè adhuc extaret, in libro *Liber Henochi* dicto. Quo

O audito,

me, & oſtendiſſet ei omnes theſauros ſuperiores & inferiores, monſtraſſe etiam arborem vitæ & arborem illam quam interdixerat Adamo, & vidit locum Adami in Paradiſo, in quo ſi Adamus obſervaſſet præceptum illud, vixiſſet perpetuo & in æternum manſiſſet. Sed quia non obedivit præcepto Domini ſui, ideo damno ſuo ejectus & punitus eſt. Alium locum ex Zohar producit Lud. Capellus p. 309. 313. 366. Opp. poſtum. ubi de lapſu Angelorum Aza & Azaël, ac de Nephilim ſive Gigantibus. Alium profert Sgambatus p. 127. Archivorum Vet. Teſt. quo memoratur *liber Henoch, pueri.* Ibi Sgambatus bellus ſibi videtur quod Henochum confert cum Ganymede puero rapto à Jove.

** Hugo Grotius Epiſtola 737. ad Peireſcium: *Æthiopica ex Enochi Apocalypſi vide an eadem ſint quæ in Euſebianis poſuit Scaliger, pagina notarum 244. unde deſumtus eſt ille in Epiſtola Judæ locus & alia nonnulla quibus utuntur Chriſtiani ſcriptores veteres.*

* *Gaſſend. in vitâ Peiresk. L. V. p. 167.*

audito, inſignis ille vir nullis pepercit ſumtibus, donec illum librum ſibi compararet; ſed improbi venditores falſo titulo illi impoſuerunt. Nam libellus poſtea in Bibliothecam Cardinalis *Mazarini* translatus fuit, illiusque exordium, medium atque finem ab amico exſcriptum accepimus, quæ nihil de Enocho, neque prædictionibus futurorum, ſed quendam *Abba-Babaila-Michaëlem*, autorem habebant, *de myſteriis cœli*, *& terræ*, & *de S.S. Trinitate* lucidè diſſerentem, ut in commentario Lectori oſtendemus.

Idem commentario in Hiſt. Æthiop. p. 347.

Gaſſendus in vita Peireskii *de Ægidio Lochienſi Capucino*, qui in Ægypto ſeptennium egerat, inter alia ſcribit: *Quandoquidem inter cætera animadvertiſſe ſe dixit* Mazapha Enok * *ſeu* Prophetiam Enochi, *declarantem ea, quæ ad finem usque ſeculi eventura ſunt: librum Europæ pridem inviſum, illic autem charactere ac Idiomate Æthiopico ſeu Abyſſinorum, apud quos is fuerat ſervatus, conſcriptum; ideò* Peireskius *ſic fuit accenſus ejus quoquo pretio comparandi ſtudio, ut nullis parcens ſumptibus, ipſum denique ſui fecerit juris.* Emanavit hinc fama de hoc libro ad eruditos, qui me hortati ſunt, ut omnem operam impenderem, adipiſcendi ſpecimen ſaltem iſtius libri, de quo à tot ſeculis, an unquam extitiſſet, vel cujus momenti & autoritatis eſſet, apud ſcriptores disquiſitum fuerit.

Igitur & ego nullis neque ſumtibus neque laboribus

* Æthiopicè eſt *Liber Henochi.* Hottingerus hæc expoſuit in ſua Bibliotheca Orient. L. 3. p. 2. c. 6. p. 319.

ribus peperci, donec ſpecimen iſtius libri adipiſcerer. Primò enim quæſivi *Aquis Sextiis*, ubi noveram *Peireskium* vixiſſe: mox audito Bibliothecam ejus à *Card. Mazarino* emtam, & *Lutetiam Pariſiorum* translatam, initium & finem libri depingi curavi, perversè depictum enucleavi, atque cum *Hottingero* communicavi, qui ea occaſione *diſſertationem* integram de hoc libro edidit. Tandem ſub finem anni 1683. ipſe Lutetiam Pariſiorum veni, atque librum hunc in *Bibliotheca Regia*, quò ex Mazariniana translatus fuerat, reperi, deaurato involucro, tanquam egregius aliquis liber eſſet, obtectum, cum titulo: *Revelationes Enochi Æthiopicè.* Sed *Henochi* non eſſe ex ipſo ſtatim titulo apparet, in quo autor libri *Bahaila-Michael*, diſertè nominatur; qui ex veteribus fragmentis *has* quisquilias compilavit, quales nobis *Ioſephus Scaliger de Egregoris è libro Georgii Syncelli*, qui etiam titulum *Enochi* habuit, publicavit. Contuli locum illius, & ibi multo plures artes, quas Angeli homines docuiſſe dicuntur, quàm in fragmento Scaligeri reperi. Henochus paſſim citatur. Continet etiam peculiarem tractatum de *nativitate Henochi*, unde fortaſſis libro nomen. Verùm tam craſſas ac putidas fabulas continet, ut vix legere ſuſtinuerim.

Exordium † Libri paucis hic damus:

† Hottingerus initium libri ſic refert: *In nomine Patris, Filii & Spiritus S. unici DEI. Hic eſt liber myſteriorum Cœli & terræ, qui enarrat myſteria, qui conciſe refert primum & noviſſimum, qui recenſet myſterium omnium Creaturarum, ſicuti creatæ fuerunt quæque ſuo ordine: Quæ didicit,*

In nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti, unici Dei.

Hic eſt liber myſteriorum cœli & terræ: Qui enarrat myſterium tabernaculi primi & poſtremi: qui recenſet myſterium omnium creaturarum, quo pacto creatæ fuerint quæque ſuo ordine. Quæ didicit *Abba Babaila-Michael*, *& intellexit ex Tambana-Samai*.

Angelus autem qui miſſus fuit ad eum lucidus, dixit ei: *Auſculta* [ut] *narrem tibi ab initio, & certiorem te faciam omnium rerum ſecundum ordinem earum. De myſterio Divinitatis: Non eſt Pater ante Filium, neque eſt* Filius *ante Patrem, neque eſt Spiritus Sanctus ante Patrem &* Filium, *ſed exiſtentia eorum* [eſt] *ante creationem mundi: & una eſt eſſentia eorum.* &c.

Hæc ſufficiant ad demonſtrandum non eſſe Librum Henochi.

Sed

cit Aba Behaila Michaël, & intellexit à Tambana Baſamai. Angelus autem qui miſſus fuit ad lucidum, dixit ei: Audi narrabo tibi ab initio, & certiorem te faciam omnium, ſicuti ſequuntur rerum. De myſterio Divinitatis: non eſt Pater ante Filium, neque eſt Filius ante Patrem, neque eſt Spiritus S. ante Patrem & Filium, ſed ſunt ante creationem Mundi &c. Finis libri apud eundem Hottingerum in Enneade diſſ. 1. hic eſt: *Oleo lætitiæ præ conſortibus tuis.* Præ conſortibus tuis, *inquiens, de Prophetis locutus eſt, &* Deus tuus, *inquit, propterea quod induit carnem humanam. Vidi quod Trinitatem ſuam oſtenderet per hoc quoque. Et ipſe quoque Dominus noſter ait, quo oſtenderet Trinitatem ſuam: aſcendo in cœlum ad Patrem meum & ad Patrem veſtrum, & Deum veſtrum, inquit David de Trinitate. Gloria ei qui facit omnes creaturas, in ſæcula ſæculorum, Amen.*

Sed paulo poſt ſequuntur futiles & abſurdiſſimæ narrationes, ex quibus unam tantùm dabimus de bello *Setnaelis* [ſic vocat Diabolum] cum *Michaele Archangelo*, ubi prolixè refert copias innumerabiles equitum, *peltariorum*, *cataphractorum*, *funditorum*, *haſtatorum* & neſcio quorum amplius. Garrit, Exercitum Michaelis bis fuſum fuiſſe ab exercitu Setnaelis, at tertio conflictu Michaelem, acceptâ à Deo cruce ſplendidâ, in qua ſcriptum erat: *In nomine Dei Patris, Filii & Spiritus S. unici Dei* &c. victoriam reportaviſſe.

Putidiſſima *Setnaelis* deſcripto poterit referri ad Talmudiſtarum *Behemotum* & *Leviathanem*, nec non ad Judæorum בר יוכני *Bar-juchne* ſeu immenſum illum Gallum cœleſtem, & Arabum *avem Ruch*. Ea ſe habet prout ſequitur:

Talis autem erat creatura Setnaelis: Centenorum millium & ſeptingentorum cubitorum Angelicorum [erat] ſtatura ejus. *Caput* ejus [erat] inſtar maximi montis. Et *os* ejus erat ferè quadraginta cubitorum. *Supercilia oculorum* ejus trium dierum itinere [diſtabant]. Cùm vellet convertere *pupillas oculorum* ſuorum, vix ſeptem dierum ſpatio id peragebat. *Manus* habebat LXX cubitorum: *pedes* verò Septem millium. Et *facias* ejus unius diei itinere lata erat.

Quanta fuerint reliqua membra omnia portione tanti corporis atque capitis, lectoris arbitrio æſtimanda non relinquere voluit vecordiſſimus autor, ſed ipſe ineptiſſimè menſuravit, etiam turpiſſimum, quod centum cubitis longum fuiſſe fabulatur. Latinè reddere nolui. Æthiopicus le-

ctor intelliget, & multùm ridebit; mu
verò indignabitur, cùm Ezechielem al
gnoverit, quaſi ille teſtetur: *Eſſe angel*
[non ſex ut Seraphinis apud Eſaiam] *quib*
tummodò faciem, & manus pedesque, ſed & ve
tegant. Tam effrenis mentiendi impud
eſt. Mox tamen ſubjungit non dari inte
los mares & fœminas. Dimenſionum
humani gnari monſtrum ſibi deſcribi p
dum iſta legent. Latitudinem faciei un
itinere facit: ſuperciliorum verò diſtant
um. Sputum oris ejus Jordani ſimile dic
dicent jam lectores, quàm pulchræ hæ ſint
tiones Enochi, tam pulchro involucro, ta
ſumtibus dignæ. Libentiùs de ſtultiſſin
libro tacuiſſemus, niſi jam apud tot claro
hic illic mentio illius facta fuiſſet.

Cæterum an Patriarcha Enoch librum,
ctionem futurorum continentem, ſcripſe
Epiſtola Judæ probari nequit. Apoſtolus
nullum talem librum citat, ſed duntaxat *π*
τευσε Ἐνὼχ *Prophetavit Enoch* inquit; Prophet
vel traditione inter pios Iſraelitas conſervari
poſt diluvium in piorum libris conſignari p
ut memoria ejus conſervaretur.

*Guil. Poſtellus * libro de Originibus, excuſo Baſileæ apud Oporinum 1553. 8. atque ut habet titulus ex libris Noachi & Henochi, totiusque avitæ traditionis à Moyſis alumnis ad noſtra tempora ſervatæ & Chaldaicis litteris conſcriptæ collecto cap. 2. p. 11.*

Audivi eſſe Romæ librorum Enoch argumentum, & contextum mihi à ſacerdote Æthiope (ut in Eccleſia Reginæ Sabbæ habetur pro Canonico libro inſtar Moſeos) expoſitum, ita ut ſit mihi varia ſupellex pro Hiſtoriæ varietate.

His Genebrardus lib. 1. Chronographiæ, Poſtellum ſecutus ſcripſit apud Æthiopas in regno Reginæ Sabæ exſtare Abyſſina lingua quibus tradantur DEI mandata, Leges, cerimoniæque de ſacerdotio, ſacrificiis alioque divino cultu, juxta quas Noë hoſtias obtulerit de animalibus mundis, non immundis, Melchiſedech libamenta, & panis propoſitionis, & primitias Abrahamus atque decimas.

LXVI. Libri triginta Enocho tributi à ſcriptoribus Arabibus, Enochus Edris, Annachus, Atlas, Aſtronomiæ repertor. Auctor librorum de Aſtronomia. Sartorum princeps.

Beidavi in Suratam Alcorani de Maria, apud Hottingerum Hiſtor. Oriental. lib. 1. c. 3. p. 22.

ENoch dictus Edris † propter multiplex ſtudium.

* Henochi librum à Guil. Poſtello repertum ſcripſit Geſnerus appendice ad Bibliothecam. Grandi etiam pecunia emtum à Jo. Pico Mirandulano, multi teſtimonio Jo. Reuchlini referunt. Adde Vockerodtum de Societatibus Eruditorum p. 170.

† ἴδρις peritus, Græcis.

um. Demiſit enim ei altiſſimus triginta * volı
na. Refertur etiam primus fuiſſe calamogra
& Aſtronomiæ ſtudioſus.

Elmacinus apud eundem Hottingerum.

Sunt qui dicunt Enochum eſſe Edris Pro
tam, ſuper quo delapſum volumen Legis ab ec
nominatum, ſcientiam item aſtrorum.

Confer quæ ex Eupolemo apud Euſeb. ſupra p. 203.
*Enochus Græcorum Atlas & Aſtronomiæ repertor fuiſſe
ditur. Nec minus quod ex Origene p.* 174. *at
in libris Enochi multa fuiſſe de ſtellarum nominibus, ſ
tisque earum virtutibus.*

*R. Gedalias in Schalſchelet Haccabala, ſive Cat
traditionis apud Sgambatum p. 126. Archiv. V. T.*

Henochum ajunt Gentiles prohetaſſe & ſcrip
ſe aliquot libros de rebus Divinis, qui tamen n
recipiuntur in ipſorum religione, & fuiſſe prim
qui ſcripſerit in ſcientia Aſtronomica.

R. Salomo Sullam additamentis ad librum Iuchaſin
134. *col.* 2. *ſimiliter tradit Enochum libros in Aſtrolo
compoſuiſſe.*

B. D. Auguſtus Pfeiferus Exerc: de Henocho c. 4

Ex Ebræis R. Schem Tof in ספר אמונות pa
3. cap. 4. producit librum cujus auctorem Hen
chum facit, de cœlo ſiderumque motibus & Ma
ca ſcientia differentem. Sic auctor Juchaſin f

* Confer ſupra p. 31. 14

143. *cœpiſſe eum componere libros Aſtronomicos* ait. Ex Arabibus Aben Nephius apud Kircherum T. 1. Oedipi p. 67. *Et Adris* * *ipſe Hebræis Henoch, Ægyptiis Oſiris & Hermes,* † *& ipſe primus fuit ante diluvium qui*

O 5 *Aſtro-*

* Bochartus II. 13. Geographiæ ſacræ contendit Henochum latere ſub *Annacho* (alii Cannacum vel Nannacum appellant) à quo Aſtronomiam primùm excultam tradiderunt Phryges. Idem notat nomini *Edris* (quod Theophilus Galeus in philoſophia generali p. 12. confert cum Hebræo דרישן) affine eſſe *Daris* vel *Dyris*, quod *Atlanti* tributum accepimus. At enim ſub celebrato apud Mauritanos Atlante latere Henochum pluribus perſuaſum fuit, ut ex Eupolemo & aliis jam annotavi. Quod vero ob Chronologicas rationes abſurdum id videtur Voſſio de ſcientiis Math. p. 136. eumque ſecuto Lambecio p. 133. prodromi Hiſt. litterar. non valde monebit eos qui facile credunt Græcos in Mythologiis ſuis & antiquarum originum memoriis tempora mire confudiſſe. Non tamen inde ſtatim certum eſſe puto nullum fuiſſe Atlantem vel Cannacum ab Enocho diverſum, quin potius præfidens ne dicam temerarium mihi videtur ob qualemcunque nominis vel inſtituti convenientiam ita colligere, atque omnes aliarum gentium antiquas memorias atque origines ut falſas aſpernari, niſi quatenus ex Hebraicis derivatæ fuerint. Quamvis enim demus Enochum primum aſtrorum contemplationem homines docuiſſe quod ipſum non usquequaque exploratum eſt, hoccine impedit quo minus poſtea etiam apud Phryges Cannacus, & apud Mauritanos Atlas idem facere atque exinde merere potuerit, ut cœlum humeris ferre diceretur?

† Confer Kircherum p. 27. & 45. Obeliſci Pamphilii, apud quem tamen p. 32. Henoch *Adris primus*, Hermes *Adris ſecundus* atque adeo Henocho poſterior dicitur ab Abenuphio. Sed plures quoque Hermetes ab antiquis tradi notum eſt. Abulpharajus p. 7. *Autumant Græci antiquiores Enochum eſſe Hermetem qui Triſmegiſtus cognominatus eſt, q. d. triplicis doctrinæ auctor, quod tribus attributis eſſentialibus Deum deſcripſerit, viz. exiſtentia, ſapien-*

tia

Aſtrologiam & Geometriam †† *profeſſus eſt, fuit qui de ejusmodi ſcientiis diſſeruit, & qui tentia deduxit in actum, librum quoque ſcripſit navit doctrinam eorum. Deinde profectus eſt piam & Nubiam aliasque provincias, convocatis bus varia docuit eos, fuitque primus qui Nilum ſuper Ægyptum.* Eſt alias Arabum trad per Henochum demiſſos eſſe *trigint* Ita Beidavius commentar. in Surata riæ. Kircherus in eandem ſententiam Kaab Elachabarum, qui & *ſartorum* anteſi conſtituat Henochum. Verba Auctoris tulit Kircherus, hæc ſunt: *Fuit autem Ad eum pax, forma ſimilis Setho, & ipſe primus qui Prophetam ſcriptoriam artem docuit, & fuit* Ad *ſolitus intereſſe cultui religionis, usquedum ad rem ætatem venit, qua ſuperavit ac longe præceſſ religionis omnes ſuæ ætatis homines, poſuitque ei ideo Prophetam, deduxitq; ſuper eum triginta lib quoque Seth hereditate accepit, uti & arcam in q ver Adam, ſuper eum pax, & vixit labore man*

tia & vita. Arabes autem ipſum Edriſum appe dicitur tres fuiſſe Hermetes, quorum primus fu ille qui Suidam Ægypti ſuperioris incoluit, ac pri um de ſubſtantiis ſuperioribus locutus eſt, & præmonuit, veritusque ne perirent ſcientiæ atque rentur artes, pyramides exſtruxit quibus omnia & inſtrumenta inſculpſit, & in iisdem ſcientiar nes delineavit, eas conſervatus poſteris tradere ſecundus, Hermes Babylonius, tertius Ægyptius cuj nes ad filium Tatium ex originario vetuſtate exiſ apud nos lingua Syriaca.

†† Addunt quidam, & *Arithmeticam.*

** i. e. Origines Nili explicavit.

rum. Fuit autem Adris ſartor, & primus qui conſuit veſtes, & omni acus trajectione laudabat Deum & ſanctificabat eum. Sabæos porro ſe jactare heredes & poſſeſſores librorum Edris, Keſſæus in Vitis Patrum, referente Hottingero, teſtis eſt, qui & fabulatur Abrahamum cum ciſtam Adami aperuiſſet, inter alios libros etiam reperiſſe codicem Edris. Sed fabulas haſce ad ſuos auctores remittimus.

LXVII. Literæ ab * Henocho inventæ.

QUod Adamo & Setho alii, ut ſupra ſuo locó annotatum eſt, hoc alii Enocho tribuerunt, & litterarum repertorem eum fecerunt. *Primum calamographum* appellari eum jam ex ſcriptore Arabe percepimus. *Quaſdam litteras reperiſſe,* (quaſi aliis jam ab Adamo ac Setho repertis) ſcribunt Petrus Comeſtor in Hiſtoria Scholaſtica, Theodoricus Engelhuſius, & Joannes Chraws in Chronico MS. laudatus Clariſſimo Madero in diatriba de Bibliothecis antediluvianis. Honorius Auguſtodunenſis in Chronico lib. V. imag. mundi p. 317. *Enoch vixit trecentos ſexaginta quinque annos, & translatus eſt in Paradiſum. Hic litteras reperit & libros conſcripſit.* Non mirum hinc quod perinde ut Adami ac Sethi, ſic etiam Enochi nomine certum Alphabetum jactaverunt nugivenduli, quod videre licebit apud ſcriptores ſupra p. 1. à me laudatos, ac

* Henochi nomen exponitur à Philone κεχαρισμένος, alibi p. 264. χάρις σου, ab Euſebio χάρις Θεοῦ p. 308. præparat. Ab Hieronymo, Eucherio & aliis veteribus *dedicatio*, ἐγκαινισμός.

ac præterea in præparatione ſive Apparatu Biblico, opere luculento edito Belgice à Joanne Gœree T. I. f. 44. ubi Abrahami itidem Alphabetum ære deſcriptum exſtat.

LXVIII. Enoch Sacerdos. Auctor formulæ Excommunicationis.

IN Conſtitutionibus Apoſtolicis VIII. 5. Enoch traditur Sacerdos fuiſſe populi DEI perinde ut Abel, Seth, Enos, Noë, Melchiſedech & Job. Nam in precibus Ordinationi Epiſcoporum præmiſſis his inter alia verbis DEum alloqvuntur: ὁ προορίσας ἐξ ἀρχῆς ἱερεῖς εἰς ἐπιστασίαν λαοῦ σου. Ἄβελ ἐν πρώτοις, Σὴθ καὶ Ἐνὼς, καὶ Ἐνὼχ, καὶ Νῶε καὶ Μελχισεδὲκ καὶ Ἰώβ. Ad officium hoc Sacerdotis pertinet quod Judæi Henochum faciunt auctorem formulæ * qua in majore excommunicatione utuntur. Formulam excommunicationis ſolennem ex Sepher Colbo p. 144. deſcripſit Seldenus IV. 7. de jure Nat. & Gentium juxta diſciplinam Hebræorum, ſed in illa pleraque temporibus Henochi longe juniora memorantur.

LXIX.

* Jo. Colerus in Vita Spinoſæ p. 31. *Les Juifs avancent que le bien heureux Enoch eſt l' Auteur de cette excommunication, & que c'eſt de lui qu'ils la tiennent, & qu'elle a paſſé juſqu' à eux par une tradition certaine & inconteſtable.*

LXIX. Judicium Auctoris Conſtitutionum Apoſtolicarum de libris Enocho, Adamo, Davidi &c. ſuppoſitis.

Libro VI. 16. * Καὶ ἐν τοῖς παλαιοῖς δέ τινες συνέγραψαν βιβλία ἀπόκρυφα Μωυσέως, καὶ Ἐνώχ, καὶ Ἀδάμ, Ἡσαΐου τε καὶ Δαβὶδ, καὶ Ἠλία, καὶ τῶν τριῶν πατριαρχῶν, φθοροποιὰ καὶ τῆς ἀληθείας ἐχθρά. Τοιαῦτα καὶ νῦν ἐποίησαν οἱ δυσώνυμοι διαβάλλοντες δημιουργίαν, γάμον, πρόνοιαν, τεκνογονίαν, νόμον, προφήτας. Βάρβαρά τινα ὀνόματα ἐγγράφοντες, καὶ ὡς αὐτοί φασιν ἀγγέλων, τὸ δ' ἀληθὲς εἰπεῖν δαιμόνων, τῶν αὐτοῖς ὑπηχόντων. ὧν ἀποφεύγετε τὴν διδασκαλίαν,

Et vero apud Veteres ** nonnulli conſcripſerunt Moſis, Enochi, Adami, Eſaiæ, Davidis, Eliæ & trium Patriarcharum libros Apocryphos, exitiales ac repugnantes veritati. Conſimiles libros nunc qvoqve † ediderunt inauſpicati homines calumniantes creationem, nuptias, providentiam, procreationem liberorum, Legem, Prophetas, adſcribentes barbara qvædam nomina, ſcilicet, ut ipſi dicunt Angelorum, ut verum autem proferatur, Dæmonum,

* Laudatur hic Locus à Timotheo Presb. lib. de iis qui ad Eccleſiam accedunt & Niceta Pectorato lib. contra Latinos, ut Coteleria jam notatum.

** Senſus eſſe poteſt etiam ſub Veteris Teſtamenti ſanctorum Virorum nominibus ſcripta ſuppoſita. Ut non veteres vocet auctores librorum illorum Apocryphorum, ſed eos quibus hi tributi à falſariis fuerunt.

† Sub CHriſti puta & Apoſtolorum nomine, ut jam dixerat.

λίαν, ἵνα μὴ μετάσχητε τῆς ἡμωρίας τῶν αὐτὰ συγγραψαμένων ἐπ᾽ ἀπάτῃ καὶ ἀπωλείᾳ τῶν πιστῶν καὶ ἀμέμπτων τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ * μαθητῶν.

* al. υἱῶν καὶ κληρονόμων.

qvorum affl... tur. Fugite... eorum, ne efficiamini ſi... rati iis qui ... lerent ac perc... les & inculpa... JEſu diſcipulc... hæredes) ... runt.

Plura de Henocho ſcriptisqve ei tribu... præter interpretes libri Geneſeos & Judæ,

Tho. Bangius in Cœlo Orientis Exerc. 1. de... nochi. Hafniæ 1657. 4. p. 16--95.

Jac. Boulduc de Eccleſia ante Legem lib. 1. nimium tribuit fabulis quas ſub Heno... ne antiqvi lectitarunt.

Jo. Georg. Dorsheus in auctario Pentadeca... de Prophetia Henochi p. 555. ſeq.

Jo. Druſius libro de Henocho, Franeckeræ Tomo VIII. Criticor. Sacr. Angl.

Idem de quæſitis per Epiſt. 102.

Jo. Erneſtus Grabe T. 1. Spicilegii Patrum p.

Joh. Henricus Heideggerus in Hiſtoria Patria p. 267. ſeq.

Jo. Henr. Hottingerus in Enneade diſſ. He... genſium diſſ. 1. de Prophetia Henochi & Orientali p. 21. ſeq.

Petrus Jurieu in Hiſtoria dogmatum rit...

ſacrorum ab Adamo ad CHRISTUM usque, edita Gallice Amſt. 1704. 4. part. 1. cap. 4.

Athanaſ. Kircherus Oedipi Ægypt. T. 2. part. 1. p. 69. ſeq. in Arca Noæ & in Obeliſco Pamphilio &c.

Petrus Lambecius prodromo Hiſt. litterariæ p. 8. ſeq.

Ioach. Ioannes Maderus de Bibliothecis antediluvianis Helmſt. 1666. p. 19. ſeq.

D. Auguſtus Pfeiferus Exerc. de Henocho Witeb. 1670. ad calcem dubiorum Vexatorum S. Scripturæ, & inter Opera Philologica junctim excuſa Trajecti 1704. 4. p. 519.

Jac. Frid. Reimmannus in Hiſtoria litteraria antediluviana, edita Germanice Halæ Sax. 1709. 8.

Joſephus Scaliger ad Græca Euſebii p. 403. ſeq.

Jo. Andreas Schmidius in pſeudo Veteri Teſtamento, Helmſt. 1707. 4. p. 19. ſeq.

Chriſtianus Schotanus in Hiſtoria ſacra T. 1. p. 83. ſeq.

Scipio Sgambatus in Archivis Vet. Teſt. editis Neapoli 1703. fol. p. 125. ſeq.

Godfrid Vockerodt in Hiſtoria ſocietatum & rei litterariæ antediluvian. Jen. 1687. 4. & Commentatione de eruditorum Societatibus Gothæ 1704. 8.

Jo. Henr. Urſinus libro de Zoroaſtre, Hermete & Sanchoniathone p. 208. ſeq. & Chriſtophorus Arnoldus in Paralipom. p. 74.

Quæ de Enocho Patriarcha dixi, in memoriam mihi revocant, ut verbo etiam mentionem faciam alterius ſed commentitii Enochi, de Arimathia, quem cum Marco Evangeliſta ferunt veniſſe in Ægyptum, & poſt ipſius martyrium vitam egiſſe in monte Carmeli. Vide Apologiam præmiſſam T. 1. Act. Sanctorum Junii p. 36. ſeq.

LXX. Mathuſalæ Schola.

Maimonides More Nevochim part. 2. c. 39.

DIcunt ſapientes de Prophetis qui anteceſſerunt Moſen, Domus judicii ſeu præfectura juridica Eberi, domus judicii Methuſalæ, Schola Methuſalæ, licet omnes, piæ memoriæ, Prophetæ eſſent, docebant homines ad morem Concionatorum, Doctorum & Præceptorum. Nec tamen dixerunt, & Dominus Deus dixit ad me loquere ad N. Atque ita ſe res habuit ante Moſen. *Nimirum*, inquit Seldenus l. 3. de Synedriis Hebr. p. 31. *non ut Moſes, Legis alicujus nova nuncios ſe exhibuere, ſed ut Naturalis ac Divini ante recepti, uti & Humani Iuris interpretes, monitores & praeceptores.*

LXXI. Mathuſalæ proverbia, Traditiones &c. Mathuſalem Tithonus.

SCipio Sgambatus in Archivis V. T. p. 139.* Mathuſale Parentem Henoch ſtudio Religionis æquaſſe dicitur, ſapientia vero, uti ætate, ſuperaſſe. Nam pari gradu ferme eo tempore progrediebatur ſapientia atqve ætas. Siquidem vitæ hominibus prorogandæ non alia erat cauſa quàm ut neceſſarias Vitæ artes longo uſu excolerent atque ad perfectum educerent. Hinc ille qvi ſe doctiſſimis doctiorem dicere voluit, ajebat: *ſuper ſenes intellexi.* De hoc R. Abraham Seba in libro Zeror Hammor ſive faſciculo Myrrhæ ſic ſcribit: *Mathuſale juſtus vir fuit & magnus ſapientia, quemadmodum à*

noſtra

noſtræ Gentis, Sapientibus traditum eſt. —— —— Hebræi dicunt eum anno vitæ ſuæ centeſimo expleviſſe diſcipuli vices apud Henoch parentem: in univerſum autem, pæne qvot annos vixit, tot ędidiſſe libros ſacrarum Commentationum in Traditiones Patrum. Vetus liber Midras Abchor de eo dicit: *Docuit* ſive *innovavit nongentos Ordines Miſnæ* a) —— —— Eupolemus apud Euſeb. IX. 17. præparat. τοῦ δὲ Ἐνὼχ γενέσθαι υἱὸν Μαθουσάλαν, ὃν πάντα διʼ Ἀγγέλων Θεοῦ γνῶναι, καὶ ἡμᾶς ἐπιγνῶναι. *Enochi filium fuiſſe Mathuſalam, qui ab Angelis DEI omnia didicerit, unde cognitio ad nos promanarit.* —— —— Hic primus eſt cui tribuitur antiqviſſimum illud genus Philoſophiæ, qvod fabulis, comparationibus & Proverbiis conſtat. Midras Abchor, ex qvo Jalkut in Geneſin: *Dixerunt de Mathuſale, Iuſtus erat, perfectus, & quodcunque oris ejus effatum erat parabola ſeu proverbium, & pronunciabat CCCXXX. Parabolas in Laudem DEI Opt. Max.* Qvidam dicunt nomen b) ipſum huc ſpectare, nam Mathuſale tranſpoſitis

P litteris

a) Hoc qui credat, idem etiam fidem habeat Poſtello lib. de Originibus ſcribenti infinitos Hiſtoriarum & librorum antediluvianorum theſauros latere apud Brachmanes.

b) Nomen varie ſcriptum, Methuſaël ut eſt in Hebræo, aliis Mathuſaël, LXX. Μαθουσάλα Joſepho Μαθουσάλας, aliis Mathuſalam, Mathuſalem, Matuſſalam, Matuſaleel. Explicant interpretationes Nominum Hebraicorum Origenis, Hieronymi, Eucherii, Θανάτου ἀποστολὴ, ἀπεστάλη θάνατος. *Mortuus eſt & miſit, mortis emiſſio, mortuus eſt & interrogavit.* Etiam apud Marcianeum T. 2. Hieronymi p. 260. διὰ τὸ πρόσωπον λαλῆσαι.

litteris eſt ח״ח מרשל h. e. *is qui parabolice ſive allegorice philoſophatur :* Duas vero litteras ח״ח explicant חכמה חדרות *Aſtronomiam & Arcana,* ſive *Sententias.* Sed hæc more Judaico leviter obſervata cenſemus. De Mathuſale autem Jalkut in Geneſin de Noë agens ita ſcribit : *Mathuſale ſapientiſſimus vir erat : Hic monuit Lamechum Parentem Noë ne nomen ejus proprium in vulgus prodi pateretur. Viri enim ejus ætatis, qua Diluvium accidit, malefici & magi erant, qui facile potuiſſent ad ejus perniciem nomine abuti.* Quidam —— —— Mathuſalem *Tithonum* faciunt, tum ob ſenium, tum qvia ſiderum obſervationi deditus dictus eſt auroram conjugem duxiſſe. Tum ob qvorundam opinionem, qui eum pluribus annis dicunt ſuperfuiſſe c) diluvio, raptum ſcilicet aliqvo, & forte ad Patrem. Euſebius * ὁ περὶ παντοδαπῆς ἱστορίας· οὗτος μακροβιώτατος πάντων τῶν πρὸ αὐτοῦ ἀποθανόντων γέγονεν· οὗτος κατὰ τὰς πανταχοῦ βίβλους ὑπερέβησεν κατακλυσμὸν ἔτη ιέ, εἰς ἄπορον εἶναι τοῦ διεσώθη. *Hic omnium qui ante ipſum obiere diutiſſime vixit. Hic juxta omnes editiones* d) *annus*

c) Georgius Syncellus p. 114. Chron. λοιπὸν οὖν κρεῖττον εἶναι δοκεῖ ταῖς καθ' ὅλην τὴν οἰκουμένην εὑρισκομένοις ἱεραῖς βίβλοις ἐννεακόσια ἑξήκοντα ἐννέα λέγειν τῆς ζωῆς Μαθουσάλα, εἰ καὶ τὸν κατακλυσμὸν ὑπερβέβηκεν ἔτεσιν ιέ, οὗ Θεοῦ κἀκείνοις ὅσοις εἰς τὸν Ἐνὼχ πιστώσαντος ἀποδέδειχεν, καθ' οὓς οἶδεν τρόπους καὶ τόπους. Confer quæ viri docti ad Auguſtinum XV. 11. de Civitate DEI, & 13. & Scaligerum ad Græca Euſebii p. 403.

* Pag. 4. Chron. Græc. editionis Scaligeri.

d) Editiones verſionis Græcæ LXX. Interpretum intelliga.

Nam

nos quindecim poſt diluvium vixit, adeo ut incertum ſit, ubinam ſervatus ſit. Verùm Hebræi fatentur eum anno ipſo diluvii mortuum. Jaſkut loco citato: *In ejus morte*, inquit, *audita vox de cœlo, tanquam illic quoque funus ei conclamaretur.* R. Salomo ſeptem diebus ante diluvium ſcribit obiiſſe, quibus Noë ejus nepos eum luxerit. Velut eousque producta vita, qvo longior hominibus iram DEI pœnitentiâ mitigandi opportunitas eſſet, tanqvam ejus vitâ Salus Orbis niteretur.

LXXII. Filiorum ac Nepotum Sethi jusjurandum per ſanguinem Abelis. Cainus à Lamecho interfectus.

Eutychius Patriarcha Alex. T. 1. Annalium p. 19. ſeq.

S*Etho*, cùm ducentorum & quinque annorum eſſet, natus eſt *Enosh*. Poſt mortem autem *Adami* ſubduxit ſe familia *Sethi* à familia *Kaini* maledicti. *Seth* ergò, aſſumptis ſecum filio primogenito *Enosho*, & *Kainano Enoshi* F. & *Mahlaliele Kainani*, unà cum uxoribus & liberis ipſorum, traduxit in montis faſtigium, ubi ſepultus eſt *Adam*, *Kain*

 verò

Nam Hebræos Codices, quibus etiam Samaritani ſuffragantur, ſi ut par eſt ſequimur, omnis illa difficultus ceſſat atque in fumum abit, ut jam olim monuit S. Hieronymus, reperiturque Methuſalah obiiſſe ipſo diluvii anno, atque adeo paullo antequam illud ingrueret, & Lightfooti conjecturæ ſi credimus, die quadrageſimo ante quam pluviæ diluviales cadere in terram inciperent. Hoc prævidentem Henochum idem Lightfootus putat nomen impoſuiſſe filio *Met-u-shelah* quaſi dicas: *mortuus eſt, & miſſum eſt* ſcil. diluvium.

verò, omnéſque ipſius filii infra ſubſtiterunt in valle ubi occiſus eſt *Abel*.

Coluerunt autem filii *Sethi* in iſto monte puritatem & ſanctimoniam, vocem Angelorum, à quibus prope aberant, audientes, unáque cum ipſis Deum laudantes & celebrantes; appellatíque ſunt ipſi cum uxoribus & liberis ſuis, *Filii Dei*. Neque erat ipſis opificium, nec ſeges, nec meſſis; ſed victum præbebant arborum fœtus: nec ullus apud ipſos locus invidiæ, injuſtitiæ, aut mendacio; juramentum ipſorum erat, *Non, per ſanguinem Abelis*. Quotidiè autem faſtigium montis ſancti conſcendentes, proni Deum adorabant, & corpus *Adami* (viſendo) benedictionem captabant. Cúmque jam appropinquaret *Sethi* mors, filios ſuos per *Abelis* ſanguinem adjuravit, neminèm ex ipſis de monte iſto ſancto deſcenſurum, nec permiſſuros ſe ut qviſpiam è liberis ſuis ad *Kaino* maledicto prognatos migraret. Totum ergò quòd vixit *Sethus* erat annorum nongentorum & duodecim. E*nosbe*, cùm annorum eſſet centum & nonaginta, natus eſt K*ainan*; cujus tempore conficiebant filii K*aini* maledicti tympana, cymbala, barbita & inſtrumenta muſica, primíque ferrum & æs elaborabant, quæque ex ipſis conficiuntur omnia: tabernacula etiam fixerunt in quibus degerent. Porrò anno vitæ *Enoshi* trecenteſimo occiſus eſt K*ain* maledictus, *Adami* filius, qui fratrem ſuum *Abelem* interfecit. Septimus enim è poſteris K*aini*, nomine *Lamech*, qui paſtor fuit, ſagittâ, quàm inter ludendum jecit, corde avi ſui K*aini*

trans-

transfixo, † ipſum interfecit; *Kain* ſcilicet in nemore circumvagabatur, utpote qui conſternatus uno in loco non conſiſteret. Mortuus eſt ergo *Kain* maledictus, cùm annos ſeptingentos & triginta vixiſſet.

LXXIII. Deſcriptio hominum antediluvianorum & NOACHI * ad eos prædicatio ** ex Sibyllinis Oraculis lib. 1. p. 164. ſeq. edit. Pariſ.

† Vide quæ notavi ſupra p. 121.

* Nomen נח diverſimode ſcriptum à Græcis & Latinis reperio, Noachus, Noah, Nocha, Noëmus, Νῶε, Joſephus ὁ Νῶεος, p. 13. edit. Eduardi Bernhardi & 27. pro quo alii minus bene Νώεσος vel Νῶχος. Interpretantur illud communiter ἀνάπαυσιν *requiem* vel *requieſcentem*. Philo etiam δίκαιον & Lexicon nominum Hebr. apud Marcianeum T. 2. Hieron. p. 265. δικαιοσύνην. Alii denique *conſolationem*.

** Præconem juſtitiæ vocat S. Petrus 2. Epiſt. II, 5.

Καὶ τότε δὴ γενεὴ πληθύνετ', ὡς ἐκέλευσεν
Αὐτὸς ὁ παντοκράτωρ, καὶ αὔξανεν ἄλλος ἐπ'
Λαὸς ἀπειρέσιος, οἴκους δὲ μὲν ἐξήσκησαν
Παντοίους, οἱ δ' αὖτε πόλεις καὶ τείχε' ἐποίουν·
Εὖ καὶ ἐπισταμένως, οἷσιν πολυχρόνιον ἦμαρ
Ὤπασεν εἰς ζωὴν πολυήρατον. οὐ γὰρ ἀνίαις
Τειρόμενοι θνῆσκον, ἀλλ' ὡς δεδμημένοι ὕπνῳ,
Ὄλβιοι οἱ μέροπες μεγαλήτορες, οὓς ἐφίλησεν
Σωτὴρ ἀθάνατος βασιλεὺς θεός. ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ
Ἤλιτον ἀφροσύνῃ βεβολημένοι. οἱ γὰρ ἀναιδῶς
Ἐξεγέλων πατέρας, καὶ μητέρας ἠτίμαζον,
Γνωστοὺς δ' οὐκ ἐγίνωσκον, ἀδελφειῶν ἐπίβουλοι.
Ἦσαν δ' ἂρ μιαροί, κεκορυθμένοι αἵματι φωτῶν,
Καὶ πολέμους ἐποίουν. ἴση δ' αὐτοῖς ἤλυθεν ἄτη
Ὑστάτη, οὐρανόθεν βεβολημένη, ἣ βιότοιο
Δεινοὺς ἐξεῖλεν, τοὺς δ' αὖ ὑπεδέξατο ᾅδης.
Ἅδην δ' αὖτε κάλεσαν, ἐπεὶ πρῶτος μόλεν Ἀδὰμ
Γευσάμενος θανάτου, γαῖα δέ μιν ἀμφεκάλυψε.
Τοὔνεκα δὴ πάντες οἱ ἐπιχθόνιοι γεγαῶτες
Ἀνέρες εἰν ἀΐδαο δόμοις ἰέναι καλέονται.
Ἀλλ' οὗτοι πάντες καὶ εἰν ἀΐδαο μολοῦντες,
Τιμὴν ἔσχηκαν, καὶ ἐπεὶ πρῶτον γένος ἦσαν.
Αὐτὰρ ἐπεὶ τούτους ὑπεδέξατο δεύτερον αὖθις
Τῶν καταλειφθέντων τε δικαιοτάτων ἀνθρώπων
Ἄλλο γένος τεῦξεν πολυποίκιλον, οἷς ἐμεμήλει
Ἔργ' ἐρατά, σπουδαί τε καλαί, καὶ ὑπείροχος
δώς,
Καὶ πυκινὴ σοφίη, τέχνας δὲ μὲν ἐξήσκησαν
Παντοίας, εὑρόντες ἀμηχανίας ἐπινοίαις.
Καί τις μὲν γαίην ἀρότροις ἐξεῦρε γεωργεῖν

Ἀλλ'

TUm genus humanum, ſicut mandaverat ipſe
Omnipotens, magno numero creſcebat, & amplus
Fiebat populus, tunc ſcite tecta, domosqve
Diverſas alii cœperunt ædificare;
Urbes & muros alii, queis, longa dabantur
Tempora vivendi: nec enim tum ſollicitudo
Mortem conflabat: placidoqve ſimillima ſomno
Mors obrepebat: felices, magnanimique,
Qvos Deus æternus rex & ſervator amavit.
Sed tamen hos etiam peccandi amentia cepit.
Ridebant patres, & matres dedecorabant
Turpiter, & notos non norant, fratribus ipſis
Inſidiabantur, perverſi, ſanguine pleni
Humano, neqve non crudelia bella gerebant.
Exitium ſed idem divinitus abſtulit illos
De cœlo tactos, aut dura morte peremptos
Qvos Orcus cepit, qvi Graiis nomine dictus
Eſt ᾅδης qvòd eo primus deſcenderit Adam,
Vita defunctus qvando eſt tellure repoſtus.
Hinc homines qvotqvot fuerint telluris alumni,
Infernas Orci ſedes dicuntur adire.
Et tamen hi qvamvis omnes acceperit Orcus
Ad primos primi generis referuntur honores.
His terra tectis, hominum genus inde ſecundum
Extitit ex reliqvis, cui non certaverit ullum
Juſtitiâ: fuit his, diverſis cura ſtudere
Rebus, & egregiis ſtudiis, pulchroqve pudori,
Et diſciplinis variis: arteſqve colebant
Omne genus, mentis qvas extundebat acumen,
Hic terram docuit colere: ille fabrilia primus

Ἄλλος τεκταίνειν, ἄλλῳ ᾗ πλέειν μεμέλητο,
Ἄλλῳ δ' ἀστρονομεῖν καὶ ὀνειροπολεῖν τὰ πετεινὰ,
Φαρμακίη δ' ἄλλῳ, αὐτὰρ μαγικὴ πάλιν ἄλλῳ.
Ἄλλοι δ' ἄλλα ἕκαστα μεμηλότε τεχνάοντο,
Γρήγοροι ἀλφηστῆρες, ἐπωνυμίης μετέχοντες
Ταύτης, ὅττι φρεσὶν ἀκύμαντον νόον εἶχον,
Ἄπλητόν τε δέμας, στιβαροὶ μεγάλοι τ' ἐπὶ εἴδει.
Ἦσαν ὅμως, ἔμολον δ' ὑπὸ ταρτάρεον δόμον, αἰνὸν
Δεσμοῖς ἀρρήκτοις πεφυλαγμένοι ἐξαποτῖσαι,
Εἰς γέενναν μαλεροῦ λάβρου πυρὸς ἀκαμάτοιο.
Τῶν δὴ καὶ μετέπειτα πάλιν γένος ἐμβριμόμον,
Ἐξεφάνη τρίτατόν γε ὑπερφιάλων ἀνθρώπων,
Δεινῶν, οἳ κακὰ πολλὰ παρὰ σφίσιν ἐξεπονοῦντο.
Καὶ τοὺς δ' ὑσμίνη τ', ἀνδροκτασίαι τε, μάχαι τε
Ξυνεχέως ὤλεσκον, ὑπέρβιον ἦτορ ἔχοντας.
Ἐκ τῶν δὴ μετὰ ταῦτα κατήλυθεν ὀψιτέλεστον,
Ὁπλότατον γένος ἄλλο, μιαιφόνον, ἀκριτόβουλον,
Ἀνδρῶν ἐν τετάρτῃ γενεῇ, οἳ πολλὰ χέεσκον
Αἵματα, οὔτε θεὸν δειδιότες, οὔτ' ἀνθρώπους
Αἰδόμενοι. μάλα γάρ τοι ἐπ' αὐτοῖσιν βεβόλητο
Οἰστρομανὴς μῆνις, καὶ δυσσεβίη ἀλεγεινή.
Καὶ τοὺς μὲν πόλεμοί τ', ἀνδροκτασίαι τε, μάχαι
Εἰς ἔρεβος προΐαψαν, ὀϊζυρούς περ ἐόντας,
Ἄνδρας δυσσεβέας. τοὺς δ' αὖ μετόπισθε χόλοισιν
Οὐράνιος θεὸς αὐτὸς ἑοῦ μετεθήκατο κόσμου,
Ταρτάρῳ ἀμφιβαλὼν μεγάλῳ ὑπὸ πυθμένι γαίης.
Καὶ πάλιν ἄλλο γένος πολὺ χειρότερον μετόπισθεν
Ἀνθρώπων, ποιήσας οὐκ ἀγαθὸν μετέπειτα,
Ἀθάνατος θεὸς τεῦξεν, ἐπεὶ κακὰ πόλλ' ἐποιοῦντο
Οἱ γὰρ ὑβριστῆρες πολλῷ πλέον, ἢ ὅτ' ἐκεῖνοι,
Γίγαντες σκολιοὶ, μιαρῶς δύσφημα χέοντες.

Invenit: qvidam torrentia flumina tranat.
Sidera ſuſpectant alii volucrumqve feruntur
Auguriis: alii medicam, magicamve ſeqvuntur.
Qvisqve ſuo indulgent ſtudio, curæqve: vocati
Rite repertores *vigiles*: hoc nomen adepti,
Mentis inexhauſtæ qvod erant, & mole ſtupenda
Membrorum, facie proceraqve, horribiliqve.
Hi qvoqve tartareas ædes ſubiere tremendas,
Infractis vinclis ſervati, ſuppliciumqve
Ignis inextincti juſſi perferre geennæ.
Tertia ſtirps hominum poſt illos deinde ſecuta
eſt,
Sævior, & faſtu nimium tumefacta ſuperbo,
Qvi mala multa ſibi per ſeſe conſiliantes,
Cædibus aſſiduis, acie pugnaqve peribant.
Indomitis animis. Qvorum de ſangvine nata eſt
Poſterior ſoboles temeraria, cæde cruenta.
Hoc qvartum genus eſt hominum, qvi ſangvine
multo
Immaduere, Deiqve hominumqve timore ſepul-
to.
Inſanis etenim ſtimulis crudele furebant
Sævitiæ, diræ parentes impietati.
Atqve hos bella qvidem, cædesqve & prælia dira
Demiſere Erebo (dictu miſerabile factum)
Infandos homines, qvos tandem percitus ira
Cœleſtis Deus, ipſe ſuo detruſit ab orbe,
Clauſos tartareis clauſtris, tellure ſub ima.
Poſtremo longe peiorem condidit atqve
Plane illaudatam ſtirpem Deus, atqve malorum
Artificem, multo illis intolerabiliorem:
Scilicet horrendos, fantes infanda, gigantes.

Μοῦνος δ' ἐν πάντεσσι δικαιότατος καὶ ἀληθὴς
Ἦν Νῶε, πιστότατος, καλοῖς τ' ἔργοισι μεμηλώς.
Καὶ τῷ μὲν θεὸς αὐτὸς ἀπ' οὐρανόθεν φάτο τοῖα·
Νῶε δέμας θάρσυνον ἑὸν, λαοῖσι τε πᾶσι
Κήρυξον μετάνοιαν, ὅπως σωθῶσιν ἅπαντες.
Ἢν δέ γε οὐκ ἀλέγωσιν, ἀναιδέα θυμὸν ἔχοντες,
Πᾶν γένος ἐξολέσω μεγάλοις ὑδάτων κατακλυσμοῖς.
Σοὶ δ' αὐχ' ὀκ ῥίζης τιν ἀδιψήτοιο τεθηλὼς
Δουράτεον κέλομαι δόμον ἄφθιτον ἀσκήσασθαι.
Θήσω δ' ἐν στήθεσσι νόον, πυκινὴν δέ τε τέχνην,
Καὶ μέτρα καὶ κόλπον. ἐμοὶ δέ τε πάντα μελήσει,
Ὡς τέ σε σωθῆναι, καὶ ὅσοι σὺν σοὶ ναίουσιν,
Εἰμὶ δ' ἐγὼ ὁ ὢν (σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ σῇσι νόησον)
Οὐρανὸν ἐνδέδυμαι, περιβέβλημαι δὲ θάλασσαν,
Γαῖα δέ μοι στήριγμα ποδῶν περὶ σῶμα κέχυται,
Ἀὴρ δ' ἠδ' ἄστρων με χορὸς περιδέδρομε πάντῃ.
Ἐννέα γράμματ' ἔχω, * τετρασύλλαβός εἰμι, νόει με.
Αἱ τρεῖς αἱ πρῶται, δύο γράμματ' ἔχουσιν ἑκάστη,
Ἡ λοιπὴ δὲ τὰ λοιπὰ, καὶ εἰσὶν ἄφωνα τὰ πέντε.
Τοῦ παντὸς δ' ἀριθμοῦ ἑκατοντάδες εἰσὶ δὶς ὀκτὼ,
Καὶ τρεῖς τρὶς δεκάδες, σὺν γ' ἑπτά. γνοὺς δὲ τίς εἰμι,
Οὐκ ἀμύητος ἔσῃ θείης παρ' ἐμοί γε σοφίης.
Ὡς φάτο· τὸν δὲ τρόμος λάβε μυρίος, οἷον ἀκούσας.
Καὶ τότε δὴ νοεροῖς τεχνησάμενος τὰ ἕκαστα,
Λαοὺς ἐλλιτάνευε, λόγων δ' ἐξήρχετο τοίων·
Ἄνδρες ἀπιστόκοροι, μεγάλῳ βεβολημένοι οἴστρῳ,
Οὐ λήσει θεὸν ὅσσ' ἐπρήξατε. πάντα γὰρ οἶδεν
Ἀθάνατος σωτὴρ, πανεπίσκοπος, ὅς μ' ἐκέλευσεν

Ἀγ-

* Θεὸς Σωτήρ, vel Vocabulum ἀνέκφωνος iſto ænigmate intelligitur. Hoc enim malo quam Harduini, μαδαρείψαν, vel quod Chemiæ admiratoribus [illegible] multis video, ἀρσενικόν.

Inter eos omnes unus juſtiſſimus, atqve
Verax, *Noe* fuit, fidusqve, & rebus honeſtis
Addictus, cœlo cui ſic Deus infit ab alto:
Collige Noe tuas vires, populosqve moneto
Omnes, ut mores mutent, ſerventur ut omnes.
Qvod ſi non curent (ut mens eſt læva malorum)
Omne genus perdam, illuviem molitus aqvarum.
Tu propere fabricare domum, durabile cujus
Non bibat humorem lignum: dabo mentis acumen,
Artem, menſuram, ſpatium. mihi cura ſalutis
Summa tuæ fuerit; fuerit mihi cura tuorum.
Porro ego ſum, qui ſum: (memori qvod mente teneto)
Cœlum, veſtitum præbet mihi, pontus amictum:
Terra mihi fulcitqve pedes, & corpus amicit
Aër, aſtrorumqve chorus me circuit omnem.
Sunt elementa novem mihi, ſum terraſyllabus autem
(Percipe me) primæ tres ſyllabæ efficiuntur
Ex binis omnes elementis: cætera reſtant
In reliqvis: qvorum ſunt non vocalia qvinqve;
Totius numeri bis ſunt hecatontades octo,
Et ter tres decades, cum ſeptem. Si ſcieris me,
Non te, qva potior, ſapientia dia latebit.
Sic ait. Aſt illum audito tremor occupat ingens.
Ac tum prudenti molitus ſingula mente,
Hortari populos, & verbis talia fari:
Perfidioſi homines, qvæ vos dementia cepit?
Quæ facitis, Deus haud ignorat: namqve ſalutis
Autor inextinctus videt omnia, & omnia novit:
Qvi mihi juſſit, uti vobis hæc dicta referrem,

Exitia

Ἀγγέλλειν ὑμῖν, ἵνα μὴ φρεσὶν ἐξαπολῆσθε.
Νήψατε, τὰς κακίας ἀποκόψατε, μηδὲ βιαίως
Ἀλλήλοις μάρνασθε, μιαιφόνον ἦτορ ἔχοντες,
Αἵμασιν ἀνδρομέοις πολλὴν γαῖαν δεδεύοντες.
Αἰδέσθητε βροτοὶ τὸν ὑπερμεγέθη, καὶ ἄτρεστον,
Οὐράνιον κτίστην, θεὸν ἄφθιτον, ὃς πόλον οἰκεῖ.
Καὶ τοῦτον πάντες λιτανεύσατε, χρηστὸς ὑπάρχει,
Τοῦτον ὑπὲρ ζωῆς πόλεων, κόσμοιό τε παντός,
Τετραπόδων, πτηνῶν τ', ὡς ἵλεως ἔσσεθ' ἅπασιν.
Ἔσται γὰρ ὅτε κόσμος ὅλος ἀπερείσιος ἀνδρῶν
Ὕδασιν ὀλλύμενος, φρικτὴν ὀλολύξετ' ἀοιδήν.
Ἔσται δ' ἐξαπίνης ἀὴρ ἀκατάστατος ὑμῖν,
Καὶ χόλος οὐρανόθεν μεγάλου θεοῦ ἥξει ἐφ' ὑμᾶς.
Ἔσται δ' ἀτρεκέως, ὅτ' ἐς ἀνθρώπους προϊάψει
Σωτὴρ ἀθάνατος, ἂν μὴ θεὸν ἱλάξησθε,
Καὶ μετάνοιαν ἔχητ' ἀπὸ νῦν, καὶ μηκέτι μηδὲν
Δύσκολον ἢ κακόν γ' ἀθεμίστως ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ
Πρήξῃ, ἀλλ' ὁσίῳ βιότῳ πεφυλαγμένος εἴη.
Οἱ δέ μιν εἰσαΐοντες, ἐμυκτήριζον ἕκαστος,
Ἔκφρονα κικλήσκοντες, ἀτὰρ μεμανημένον ἄνδρα.
Καὶ τότε δ' αὖ πάλιν ἀνίαχεν Νῶε ἀοιδήν.
Ὦ μέγα δείλαιοι, κακοήτορες, ἄστατοι ἄνδρες,
Αἰδοίην προλιπόντες, ἀναιδείην ποθέοντες,
Ἁρπασιμαῖοι τύραννοι, ἁμαρτωλοί τε βίαιοι,
Ψεῦσται, ἀπιστοκόροι, κακοπράγμονες, οὐδὲν ἀληθεῖς,
Λεκτροκλέποι θ', εὑρεσιλόγοι, δύσφημα χέοντες,
Οὐκ ὀργήν τε θεοῦ δειδιότες ὑψίστοιο,
Εἰς γενεὴν πέμπτην πεφυλαγμένοι ἐξαποτῖσαι.
Οὐ κλαίετ' ἄλλυδις ἄλλος ἀπηνέες, ἀλλὰ γελᾶτε·

Exitio ne ſit demens ſocordia vobis.
Diſcite juſtitiam, vitiis abſiſtite, neve
Inter vos animis odia exercete cruentis,
Humano late tingentes ſanguine terram.
Immenſum, invictum numen, rerumqve parentem,
Cui domus excelſo cœlo manet alta, timete
Mortales, & eum cuncti placate (benignus
Audiet) ut cives, ut totum deniqve mundum
Qvadrupedumqve genus ſervet, volucrumqve ſecundus.
Tempus erit, qvando totus delebitur undis
Orbis & humanum genus (heu horrete minantem)
Et ſubito vobis totus turbabitur aër,
De cœloqve Dei magni vos opprimet ira.
Tempus erit certe, cum magni numinis ira
Sæviet in terras, niſi vos placabitis illam,
Et vitæ mores jam nunc mutabitis actæ,
Vt nulla cuiqvam deinceps injuria fiat,
Sancta ſed & cunctis innoxia vita colatur.
Sic ait. Aſt illi vulgo ridere monentem,
Dicereqve inſanum, dementatumqve furore.
Tunc iterum tales effatur Noe loquelas:
O miſeri, mentis pravæ, mutabile vulgus,
Qvos juvat extincto vitam fœdare pudore,
Raptores, violenti, importuniqve tyranni.
Mendaces, pravi ſtudioſi, perfidioſi,
Detrectatores, mœchi, ſcelerata ferentes,
Nil formidantes ſupremi Numinis iram,
Qvæ vos ad qvinti pœnas jam deſtinat ævi.
Non fletis paſſim, duri? ridetis, inepti?

Sar-

Σαρδόνιον μείδημα γελάσετε, ὁππόταν ἥξῃ
Τοῦτο, λέγω τὸ θεοῦ φοβερὸν καὶ ἐπήλυτον ὕδωρ.
Ὁππότε * κρηνιοῦ ἱερὸν γένος ἐν χθονὶ κῦμα
Ἀέναον ῥίζης ἐν ἀδιψήτοισι τιθηλὸς,
Αὐτόπρυμνον ἄϊστον ἴῃ ἐν νυκτὶ γένηται,
Καὶ πόλις αὐτάνδρους σεισίχθων εἰνοσίγαιος,
Κευθμῶνάς τε γαίης σκεδάσει, καὶ τείχεα λύσει.
Καὶ τότε κόσμος ἅπας τε ἀπειρεσίων ἀνθρώπων
Θνήξεται. αὐτὰρ ἐγὼ πόσα πενθήσω, πόσα κλαύσ
Οἴκῳ δουρατέῳ, πόσα δάκρυα κύμασι μίξω:
Ἢν γὰρ ἐπέλθῃ τοῦτο θεοῦ ** κατακλυσμικὸν ὕδωρ,
Πλεύσει γῆ, † πλεύσουσιν ὄρη, πλεύσει δὲ καὶ αἰθὴρ,
Ὕδωρ ἔσται ἅπαντα, καὶ ὕδασι πάντ' ἀπολεῖται,
Στήσονται δ' ἄνεμοι, καὶ δεύτερος ἔσσεται αἰών.
Ὦ Φρυγίη, πρώτη δ' ἀναδύσῃ ἀφ' ὕδατος ἄκρου,
Πρώτη δ' αὖ θρέψεις γενεὴν ἑτέρην ἀνθρώπων,
Ἀρχομένην αὖθις· ἔσσῃ δὲ τροφὸς περὶ πάντων.
Ἀλλ' ὅτε δὴ γενεῇ τὰ μάτην ἐλάλησεν ἀθέσμῳ,
Ὕψιστός τ' ἐφάνη, πάλι δ' ἴαχε, φωνήσέν τε·
Ἤδη καιρὸς ἐνέστη, Νῶε, θ' ἕκαστ' ἀγορεύειν,
Ὅσσα τε ἤματι τῷ σοι ὑπέστην, καὶ κατένευσα,
Πάντα μάλ' ὅσσα πάρος γενεαὶ κακὰ μυρί' ἔπραξαν,
Ῥέξαι ἀπειρεσίῳ κόσμῳ διὰ λαὸν ἀπειθῆ.
Ἀλλὰ τάχει ἔμβηθι σὺν υἱέσιν, ἠδὲ δάμαρτι,
Καὶ νύμφαις· κάλεσον δ' ὁπόσοις κέλομαι ἀγορεύειν
Τετραπόδων τά τε φῦλα, καὶ ἑρπετὰ καὶ πετεηνά.

* Hi verſus repetuntur lib. 3. Sibyllin. p. 248.

** κατακλυσμῶν.

† Hi verſus repetuntur lib. 7. Sibyllin. p. 348.

Sardonium riſum ridebitis, horrida qvando,
Qvam dico, torrensqve Dei vos opprimet unda,
Tum cum per terras ſacrum genus unda novabit,
Stirps æterna, locis nunqvam ſitientibus orta,
Funditus & prorſum noctu delebitur una.
Cumqve viris urbes terræ Neptunus ab antris
Diruet exagitans, concuſſaqve mœnia rumpet,
Et tunc immenſus mundus, cunctiqve peribunt
Mortales. At ego qvantum plorabo gemamqve,
Incluſus ligno? lachrymas miſcebo quot undis?
Hæc etenim mandante Deo ſi venerit unda,
Nabit humus, nabunt montes, innabit & æther,
Omnia pontus erit, corrumpet & omnia pontus.
Verum ſiſtentur venti, venietqve ſecunda
Ætas. O Phrygia, a ſummis tu vertice prima
Emerges undis: hominum tu prima renaſcens
Educes genus, & cenſebere maxima nutrix.
Sed poſtqvam fruſtra ſceleratos commonefecit,
Summus ei apparens iterato talibus infit:
Tandem tempus adeſt, qvo fiant omnia, Noe,
Quæ tibi promittens aliqvando futura monebam.
Omnia ſunt (homines unqvam qvascunqve rebelles
Auſi ſunt fraudes) unâ plectenda ruinâ.
Sed tu cum natis, & conjuge protinus intra,
Et nuribus, nec non qvæcunqvæ coire jubebo
Serpentum genera, & pecudum, volucrumqve vocato.

LXXIV. Noachus Deucalion, ejus dictum δεῦτε, καλεῖ ὑμᾶς ὁ Θεὸς εἰς μετάνοιαν.

Theophilus Antiochenus libro III. ad Autolycum p. 129.

ὀκτὼ δέ φησι τὰς πάσας ψυχὰς ἀνθρώπων ἐν τῇ κιβωτῷ διασεσῶσθαι, ἐν τῇ κατασκευασθείσῃ ἐχ ὑπὸ Δευκαλίωνος, ἀλλ' ὑπὸ τῦ Νῶε. ἑβραϊςὶ ὃς διερμηνεύεται τῇ Ἑλλάδι γλώσσῃ ἀνάπαυσις, Καθὼς καὶ ἐν ἑτέρῳ λόγῳ ἐδηλώσαμεν, ὡς Νῶε καταγγέλων τοῖς τότε ἀνθρώποις μέλλειν κατακλυσμὸν ἔσεσθαι προεφήτευσεν αὐτοῖς, λέγων· ΔΕΥ͂ΤΕ, ΚΑΛΕΙ͂ ὑμᾶς ὁ ΘΕΟ΄Σ εἰς μετάνοιαν, διὸ οἰκείως ΔΕΥΚΑΛΙ΄ΩΝ ἐκλήθη.

Docet autem (Moſes) ſolos homines o[mnes] incolumes evaſiſſe, [qui] conſervabantur in ar[ca,] quæ DEI juſſu non [à] Deucalione, verum [à] Noë (cujus nomen ſi i[n]terpreteris, reqvie[m] denotat) compoſita [&] exſtructa fuerat, quem[ad]modum alibi memo[ravimus], Noë mortal[i]bus diluvium prædix[it] hortans: *Venite, DEU[S] ad pœnitentiam vos voca[t].* Inde proprie Deucalio[n] à verbis δεῦτε & καλεῖ dictus eſt.

Noam ſub Deucalione Græcorum latentem & Hiſtoriam Diluvii Noachici ſub Deucalione inomine à Græcis & Latinis ſcriptoribus adumbratam agnoſcunt, pluribusqve perſeqvuntur Natalis Comes VIII. 17. Mytholog. Hugo Grotius notis ad lib. 1. de Venitate religionis Chriſtianæ, Bochartus libro & capite primo Geographiæ ſacræ, Huetius de

Con-

Concordia rationis & fidei lib. 2. p. 187. Octavius Falconerius in diſſ. ad Petrum Seguinum de numo Apameenſi, Deucalionei diluvii typum exhibente, & Georgius Schubartus in enarratione ejusdem diluvii ab Ovidio deſcripti, quæ una cum Falconerii diſſ. in theſauro Gronoviano Antiqvitatum Græcarum Tomo X. recuſa exſtat: Edmundus Dickinſon in diatriba de Noæ in Italiam adventu p. 18. ſeq. & Franciſcus Blanchinus Veronenſis in Hiſtoria veteri ex monumentis antiqvis illuſtrata & Italice edita Rom. 1699. 4. capite 17. p. 190. ſeq. In Philippi numo autem in qvo nomen ΝΩΕ deprehendere ſibi viſus eſt ingenioſiſſimus Falconerius, teſtimonio illuſtris Blanchini conſtat legi ΝΕΩ non ΝΩΕ, adeoqve litteris illis notari Apameenſes νεωκόρους.

LXXV. Noæ campana. Induſtria in lectitandis Adami & Enochi libris.

Eutychius T. 1. Annal. p. 36.

INgreſſus ergò *Noah* ſpeluncam *Alcanuz*, & *Sethi*, *Enoshi*, *Kainani*, *Mahlalielis*, *Jaredi*, *Mathushalechi*, & *Lamechi* corpora deoſculatus, corpus *Adami* unàqve oblationes ſuſtulit, ferente *Semo* aurum, *Hamo* myrrham, *Japheto* thus. Egreſſi igitur ut è monte ſancto deſcenderent, ſublatis ad paradiſum oculis flevere, dicentes, *Vale Paradiſe Sancta*: lapidésqve deoſculati, ac arbores amplexi de monte Sancto deſcenderunt; fabricatúsqve eſt *Noah* navim. Cui indicavit etiam Dominus ut campa-

nam è ligno platani Indicæ conficeret: tre[s]
longam, latitudine ſeſqvicubitalem, cuj[us]
malleus ex eadem eſſet materia: qvam te[r]
die pulſaret; mane quò ad ipſum congreg[arentur]
operæ, deinde ad meridiem, tempore p[randii]
ac rurſus veſperi, cùm diſcedendum eſſet
qve ipſi; Cùm audientes te campanam pul[ſare]
dixerint tibi, Qvid hoc rei eſt qvod fac[is]
ſponde ipſis, Immiſſurus eſt Dominus Dil[uvium]
Fecit ergò *Noah* omnia qvæ juſſit ipſum Do[minus.]
Doctores Zohar apud Lud. Cappellum
Opp. poſtumor. notant Noham *inveniſſe g*[ratiam]
qvia נח inverſis literis eſt חן *gratia.* Co[ntra]
ער Judæ filio dicitur, *& fuit* ער *malus* רע *cor[am Do]mino.* Porro cum natus eſt Noë, inqviunt
Doctores Zoharis, vidit opera hominum,
peccatores eſſent coram Domino, unde occu[ltavit]
ſe, & cultui DEI operam dedit, ut ne incede[ret in]
viis eorum. Qvod ſi dicas, qvâ in re ſtud[uit?]
Nempe in libro *Adami* & libro *Enochi*, in q[uibus]
ſtudebat ad colendum Deum ſuum. Veni &
qvod res ita ſe habet. Ecce enim Noë unde[]
offerre oblationem Domino ſuo (nempe poſ[t di]luvium) niſi qvia invenit ſapientiam propter q[uam]
Mundus ſubſiſtit, novitqve qvod ſubſiſtat
קרבנא propter oblationem? abſqve qva obla[tio]ne foret, non ſubſiſterent neqve ſuperiora ne[qve]
inferiora. *Hoc*, inqvit Cappellus, Zoharis dog[ma]
ejuſmodi eſt, ut accipi non poſſit de oblatione victima[rum]
legalium, ut neceſſe ſit illud intelligi de vera & ſpirit[uali]
oblatione CHRISTI mediatoris DEI & hominum, ſine [...]
d[...]

diſſidium fuiſſet perpetuum ſuperiorum & inferiorum, DEI & hominum & Angelorum cum hominibus.

LXXVI. Oratio Noæ quam in Arca quotidie recitaſſe fertur ad corpus Adami.*

Apud Jo. Gregorium in Obſervationibus ſacris cap. XXV. (Tomo IX. Critic. ſacr. Angl.) ex Catena Arabica MS. in Geneſin, characteribus Syriacis exarata.

O Domine, Tu excellens es in veritate, & nihil eſt magnum in comparatione ad Te. Adſpice nos oculo miſericordiæ. Libera nos ab hoc Diluvio aquarum. Per dolores Adam**

Q 2 pro-

* Orientales auctore S. Ephraimo tradunt Adamum à DEO juſſum, ipſumque poſteris ſuis idem præcepiſſe ut corpus ipſius inſepultum ſervaretur, usque dum poſſet inhumari in medio terræ à ſacerdote DEI altiſſimi, ibi enim venturum Redemtorem ſuum & poſteritatis ſuæ. Igitur antequam à Melchiſedecho in Salem ſepultum eſt, corpus Adami conditum aromatibus à patre tradebatur filio non ſine reverentia, donec Lamech illud in manus Henochi deponeret, qui gnarus morem fuiſſe DEUM adorare verſus Orientem, & hoc jam fieri non poſſe amplius in arca ob motus inconſtantiam, medium arcæ locum orationi conſtituit, illumque collocato ibi corpore Adami conſecravit. Et quam primum diſceret, Noa adſtitit verſus corpus Adami, ille & filii ejus Sem, Ham & Japhet coram Domino, & Noa oravit, & filii ejus & fœminæ reſponderunt ex altera parte arcæ, Amen, Domine. Hæc ex Eutychio & Catena MS. Arabica in Geneſin Jo. Gregorius loco laudato.

** Intellige dolores quibus Adamus è paradiſo expulſus vertit faciem verſus illum & ex animo ploravit lapſum ſuum. Atque

protoplaſtæ tui, per ſanguinem Abel ſancti
per juſtitiam Seth in qvo complaces, Ne num
nos inter eos qvi transgreſſi ſunt ſtatuta tua
ſume nos in curam tuam miſericordem, qvi
es Liberator noſter, & Tua eſt Laus ab omni
operibus manuum Tuarum ab æterno. E
Noæ dixerunt, Amen, Domine.

LXXVII. Quæ Noë poſt diluvi ſuos docuit. Schola Noachi.

SCholam Noëmi, Melchiſedechi, Heberi in
bræorum libris memorari videas, uti q
ſupra ex Maimonide retuli ſcholam Math
læ, & Semi Academiam ſive Scholam in mo
Thabor. Vide ſi placet Rich. Simonem T. 2. I
ſtolarum ſelectarum, qvas vulgavit Gallice,
166. ſeq.

Pſeudo Beroſus Joannis Annii, libro III.

Exſiccata humo & torrefacta terra, Noa cum
milia de monte Gordieo (ut par erat) deſcendi
ſubjacentem planiciem plenam cadaveru
qvam usqve ad hanc ætatem appellant Myri
dam (id eſt, eviſceratorum hominum) & inſc
pſit in lapide (in monumentum) rem geſtam :
vocant incolæ locum *Egreſſorium Noa*. Congre
verò conjugibus, perpetuò geminos edebant m
rem & fœminam, qvi adulti & conjuges effecti,
i

que ſi eidem Catenæ Arabicæ credimus, *ſedebat Enoch ſpa trecentorum annorum plorans transgreſſionem Adami, ideo DEUS eum ſuſtulit.*

ipſi binos partu liberos ſemper edebant. Neqve enim unqvam Deus vel natura defuit rerum neceſſitati, qvæ ad univerſi orbis ſpectat opulentiam. Spatio brevi in immenſum adaucto humano genere, omniqve Armenia completa, opus erat eos inde recedere, atqve novas ſibi ſedes conqvirere.

Tunc ſeniſſimus omnium pater Noa: jam antea edoctos Theologiam & ſacros ritus, cœpit etiam eos erudire humanam ſapientiam. Et quidem multa naturalium rerum ſecreta mandavit litteris: qvæ ſolis ſacerdotibus Scythæ Armenii commendant. Neqve enim fas eſt illa ulli inſpicere, aut legere vel docere, qvàm ſolis ſacerdotibus & inter ſacerdotes duntaxat: ſicut & qvos rituales libros reliqvit: ex qvibus illis primùm Saga nomen fuit inditum, qvod eſt ſacerdos & ſacrificulus & pontifex.

Docuit item illos aſtrorum curſus, & diſtinxit annum ad curſum Solis & 12. menſes ad motum lunæ, qva ſcientia prædicebat illis ab initio qvid in anno, & cardinibus ejus futurum contingeret: ob quæ illum exiſtimaverunt divinæ naturæ eſſe participem, ac propterea illum Olybama & Arſa, id eſt, cœlum & ſolem cognominaverunt; & illi plures civitates dedicaverunt. Nam & ad hæc tempora Scythæ Armenii urbes habent Olybama & Arſa Ratha, & ejuſcemodi. Cumqve iviſſet ad regendum Kitim (qvam nunc Italiam nominant) deſiderium ſui reliqvit Armeniis, ac propterea poſt mortem illum arbitrati ſunt in animam cœleſtium corporum tralatum, & illi divinos honores impenderunt. Et ob id ſolum hæc duo regna, Armeniũ

qvidem (qvia ibi cœpit) Italicum verò (qvia ibi finivit & docuit & regnavit, naturaliumqve atqve divinorum, quæ eos erudivit, libros pleniſſimè illis conſcriptos reliqvit) venerantur, ſimulqve cognominant, Cœlum, Solem, Chaos, ſemen mundi, patremque deorum majorum, & minorum, animam mundi, moventem cœlos & mixta, vegetabiliaque & animalia & hominem: Deum pacis, juſtitiæ, ſanctimoniæ, expellentem noxia & cuſtodientem bona. Et ob hoc illum utræqve gentes ſignant in ſcriptis curſu ſolis & motu lunæ & ſceptro dominii, qvo malos & noxios expellebat à cœtu hominum, & caſtimonia corporis & ſanctimonia animi, duabus clavibus religionis & felicitatis. Neqve minus Titheam (qvæ mater omnium erat) Aretiam, id eſt, terram vocabant; & Veſtam, id eſt, ignem poſt mortem cognominaverunt: qvia ipſa regina ſacrorum fuerat: & puellas docuerat ſempiternum ignem ſacrorum inextinctum ſervare. Cæterum Noa anteqvam diſcederet ab Armenia, docuit illos ſimplicem agriculturam, magis curans religionem & mores qvàm opulentiam & delicias, qvæ ad illicita & libidines provocant, & cœleſtium iram nuper induxerant. Primus tamen omnium invenit vites atqve plantavit, & vinum conficere docuit: cujus vim inexpertus & vaporem, ebrius effectus, minus pudicè in terram cecidit.

Neſcio an hunc Pſeudo Beroſum ſecutus Strigelius de Noemo ſic cecinit:

Tunc qvoqve jactata vel cum veheretur in arca
Noah, vel ablutam cum renovaret humum,

Cre-

Credibile eſt natis monſtrantem ſidera cœli,
Orta ſub Armeniis aſtra notaſſe jugis.
Sæpe notans certam ſub vernum plejada menſem,
Hæc Zephyro, dixit, lapſa ſeqvente pluet.
Sæpe canis tolerans ſub raſtris grandibus æſtum,
Hæc, ait, eſt noſtris addita pœna malis.
Nec varias tantum ſubjecta in corpora vires,
Apta ſed ad qvodvis tempora norat opus.
Currentem obliqvo cognorat tramite ſolem,
Ducere per certos tempora lapſa gradus.
Pallentemqve vago ſcrutatus lumine Lunam
Compererat ſpatiis congrua puncta ſuis.
Hinc ſimul annorum metis numeroqve reperto
Doctus ab antiqvis geſta tenebat avis.

LXXVIII. Noachus Vandimon, Ejus Oratio ad filios, nepotesque ſuos quos ſecum in Italiam * adduxit.

Ex Curtii Inghirami Antiquitatum Etruſcarum fragmentis, Volaterræ editis A. 1637. fol. pag. 174.

Hæc ſunt verba magni Vandimonis, quæ ego Ancus Cecinna transſcripſi:

AUdite filii Nepotesqve mei verba mea, & auribus veſtris percipite qvæ Pater veſter loqvi-

* De Noæ in Italiam adventu peculiaris exſtat diſſertatio Edmundi Dickinſoni Delphis ejus Phœnicizantibus ſubjecta, & poſt editiones Oxon. 1655. Francof. 1669. 8. recuſa in faſciculo diſſertationum collectarum à Tho. Crenio Roterd. 1691.

qvitur vobis. Benedictus Deus ante cujus c ſpectum inveni gratiam, qvi me ex aqvis erep ad reparandum genus humanum, qvod Deo i pluviis imbribusqve deletum eſt, ne qvod D feceret penitus periret, reſervavit. Vos ig Maximo Eſari non ingrati, ipſum timete ſol ei ſervite ex mentibus veſtris, qvia dignus eſ qvia multa bona fecit nobis, & qvia Deus eſt. Maximus Eſar ** fuerit ſemper vobis Deus, n vobis deficiet. Ejus Altare non polluatur. A mam fratris ſui nullus exqvirat, ſicut fecit Cain Sit inter vos vinculum pacis, nec unqvam rum tur. Vos Civitatem hanc habetis, qvam in mo

1691. 8. In illâ Vandimonem eſſe Noam, & Noam in I am veniſſe ibique cultum Dei & civitatem inſtituiſſe va contendit conjecturis, confirmaturus vera eſſe quæ ſub tium Antiquitatum Hetruſcarum p. 7. leguntur: *Mag. pater Vandimon qui à Latinis Janus à Syris Noa vocat poſt aquas relictus in Armenia & Syria Semete ejus pri genito & Cameſe tertio filio apud Nilum, advenit in h regionem cum ſecundo filio Japeto & illius filiis. Et c perveniſſet ſupra hunc montem, ſibi commodum poſteris cundum putavit, quare in ſuperiore parte qua ſalubr eſſet civitatem ædificavit & Cethim appellavit. Ver A. CCXX. à Cethium ædificatione, Cethim, filius Javo & pronepos magni Vandimonis, aſſumtis ſecum dua Coloniis mare ingreſſus, cum diu navigaſſet, pervenit t dem ad Inſulam, quam ſuo & Patria nomine Cethim pellavit. Hæc hodie Cyprus dicitur.* Sed totam illam n rationem nulla fide dignam eſſe docet Leo Allatius in a madverſionibus ad Antiquitates Hetruſcas §. 94. p. 167. Vide & Jo. Ovveni Theologumena p. 156. ſeq.

** Æſar Etruſca lingua Deus. Vide quæ viri docti ad Svet Auguſto c. 97. Dickinſon in Delphis Phœniciz. p. 76. Heſ chius: Αἰσοὶ Θεοὶ ὑπὸ Τυῤῥηνῶν.

hoc ædificavi: cum hæc vobis non ſatis fuerit, nam vos multiplicari oportet, in eodem monte alias ædificare poteritis: & ſi mons non fuerit ſatis, eligite loca ſalubria in qvibus alias ædificare valeatis. Et ſi non fuerint inter vos diſſenſiones, omnia proſpera ſuccedent vobis. Qvi Deum non timet & qvi à fratribus diſſentit, ejiciatur à vobis, qvia diſcordia fratris omnia corrumpit. Nolite filii mei iterum provocare Deum in fornicatione, in iniqvitate & in neqvitia, ſed reminiſcimini Deum qvi fecit vos, liberavit vos ab aqvis, & omnia propter vos creavit, vobis omnia ſubjecit. Deus bonos exaltat, impios diſperdit: ipſum amate ſolum & omnia in timore ejus facite, nam hæc facientes abundantiâ frumenti, vini & olei replebimini: & filii fratrum veſtrorum ſervient vobis; Regnum veſtrum in ſecula manebit. Sacros ritus & cerimonias, & omnia qvæ relinqvo vobis, cuſtodite ſemper, eaqve filios veſtros docete. Benedicat vobis Deus, & omni benedictione vos repleat, & cito Regem mittat qvi vos à poteſtate aliena eripiat.

LXXIX. Noë Uranus ſive Cœlus, Sol, Ogyges, Janus, Oenotrius, Gallus, Proteus, Vertumnus, Vadimon, Xiſuthrus.

EDmundus Dickinſon in diſſ. paullo ante laudata de Noæ in Italiam adventu, multis eruditis conjecturis ſive ſuavibus ſomniis contendit

dit Noachum ſub variis nominibus cognitum fui ſe gentibus. Nam primo *Uranus* ſive *Cœlus* qve ſiderum obſervationibus impenſe deditum ſcrib Diodorus Siculus lib. 3. ipſi Noachus eſt, & Satu ni Ægyptii, hoc eſt ſi ipſum audimus, Chami Pat *Sol*, qvi in Nini Epitaphio commentitio apud pſe do Xenophontem de æqvivocis *Cœlius Phœnix Og ges*. Mox diſputat Noachum eſſe *Saturnum* ϑυά χην & παγϑυέτορα de qvo videndus etiam Bocha tus in Phaleg libro & capite primo, & Huetius De monſtrat. Evangelicæ p. 256. Nec minus *Janu* atqve *Oenotrium* utraque à vino deducta appella tione, nam & οἶν☉ Græcis & יין Hæbræis vinun denotat. Et Janus bifrons pulchre ſignat Noan qvi ætatem utramqve & illam quæ fuit poſt diluvi um, & hanc qvæ illud anteceſſit vidit. Similiter *Gallum* Babylonium atavum Nini (alió nomine O gygem) ex eodem Pſeudo Xenophonte repetens Noachum eſſe non dubitat, perinde ut nec *Proteum* ac *Vertumnum*, & de qvo ſupra jam dictum à me eſt *Vadimonem* ac *Deucalionem* qvod nomen ſi Sgambatum p. 143. audimus, Syriacum eſt *Degal-ion* qvaſi *vexillum columbæ* dicas, à columba quæ jucundum Noacho nuncium attulit. Deniqve Noah eſt *Xiſuthrus* ſive *Siſuthrus*, ſub qvo magnum diluvium contigiſſe tradit Alexander Polyhiſtor ex ſecundo libro Chaldaicorum Beroſi, apud Syncellum p. 30. (unde petiit Scaliger p. 8. Chron. Græc. Euſebii) & Cyrillum Alex. 1. in Julianum p. 8. ubi & Abydeni de eodem Xiſuthro locus, Euſebio qvoqve laudatus IX. 12. præparat. & mentio avium ab illo poſt imbrium ceſſationem emiſſarum.

Vide

Vide & Syncellum p. 24. Sed Beroſi quædam adſcribenda ſunt :

Λέγει τὸν Κρόνον αὐτῷ κατὰ τὸν ὕπνον ἐπιστάντα φάναι, μηνὸς Δαισίου πέμπτῃ καὶ δεκάτῃ. τοὺς ἀνθρώπους. ὑπὸ κατακλυσμοῦ φθαρήσεσθαι. κελεῦσαι οὖν διὰ γραμμάτων πάντων ἀρχὰς καὶ μέσα καὶ τελευτὰς ὀρύξαντα θεῖναι ἐν πόλει ἡλίου Σισπάροις, καὶ ναυπηγησάμενον σκάφος ἐμβῆναι μετὰ τῶν συγγενῶν καὶ ἀναγκαίων φίλων. ἐνθέσθαι δὲ βρώματα καὶ πόματα, ἐμβαλεῖν δὲ καὶ ζῶα πτηνὰ καὶ τετράποδα, καὶ πάντα εὐτρεπισάμενον, πλεῖν· ἐρωτώμενον δὲ ποῦ πλεῖ; φάναι, πρὸς τοὺς θεούς· εὐξάμενον ἀνθρώποις ἀγαθὰ γενέσθαι. τὸν δ᾽ οὐ παρακούσαντα, ναυπηγήσαντα σκάφος, τὸ μὲν μῆκος σταδίων πέντε, τὸ δὲ πλάτος σταδίων δύο. τὰ δὲ συνταχθέντα πάντα συνθέσθαι, καὶ γυναι-

Saturnus ei per ſomnum viſus, menſis Dæſii decimo qvinto homines diluvio prædixit extinguendos. Rerum itaqve cunctarum principia media & extrema litteris conſignata, & in terram defoſſa in Solis urbe * Siſparis reponi, tum navigium compingi jubet, eoque cum amicis & conſanguineis conſcenſo, alto mari ſe ſe credere. Obſequitur ille, commeatum omnem parat, cibos & poculenta congerit, animantia qvoqve volatilia & qvadrupeda convehit : mox cunctis ita diſpoſitis, rogatus qvo navigat? Ad deos, inquit; Atqve ita proſpera hominibus precatus eſt. Divinis itaqve monitis obſeqvutus fabrefecit

καὶ

* Sgambatus p. 147. legit Σεππάρουσιν quaſi *Sepharim*, Kiriath Sepher, πανίβιβλα.

καὶ, καὶ τέκνα, καὶ τοὺς ἀναγκαίους φίλους ἐμβιβάσαι. γενομένου δὲ τοῦ κατακλυσμοῦ, καὶ εὐθέως λήξαντος, τῶν ὀρνέων τινὰ τὸν Ξίσουθρον ἀφιέναι. τὰ δὲ οὐ τροφὴν εὑρόντα οὔτε τόπον ὅπου καθίσαι, πάλιν ἐλθεῖν εἰς τὸ πλοῖον. τὸν δὲ Ξίσουθρον πάλιν μετὰ τινὰς ἡμέρας ἀφιέναι τὰ ὄρνεα. ταῦτα δὲ πάλιν εἰς τὴν ναῦν ἐλθεῖν τοὺς πόδας πεπηλωμένους ἔχοντα. τὸ δὲ τρίτον ἀφεθέντα, οὐκ ἔτι ἐλθεῖν εἰς τὸ πλοῖον. τὸν δὲ Ξίσουθρον ἐννοηθῆναι γῆν ἀναπεφηνέναι· διελόντα τε τῶν τοῦ πλοίου ῥαφῶν μέρος τι, καὶ ἰδόντα προσωκείλαν τὸ πλοῖον ὄρει τινὶ, ἐκβῆναι μετὰ τῆς γυναικὸς, καὶ τῆς θυγατρὸς, καὶ τοῦ κυβερνήτου προσκυνήσαντα τὴν γῆν, καὶ βωμὸν ἱδρυσάμενον, καὶ θυσιάσαντα τοῖς θεοῖς, γενέσθαι μετὰ τῶν ἐκβάντων τοῦ πλοίου ἀφανῆ. τοὺς δὲ ὑπομείναντας ἐν τῷ πλοίῳ, μὴ εἰσπορευομένων τῶν περὶ τὸν Ξίσου-

navigium longitudi[illegible] ſtadiorum qvinqve, [illegible]titudinis duorum: cu[illegible] cta vero comparata in[illegible] poſuit, uxorem, libero[illegible] amicos adjunxit. Fact[illegible] tandem diluvio, a[illegible] que iterum mox ceſſan[illegible]te, volucrum aliqva[illegible] Xiſuthrus emiſit, qu[illegible] non invento cibo, ne[illegible] loco qvo conſiſterent rurſum in navim ſun[illegible] reverſæ. Spatio dierum aliqvot interjecto Xiſuthrus iterum dimittit aves; illæ verò pedibus luto infectis redierunt: tertio vero excluſæ navim nullatenus repetierunt. Conjicit Xiſuthrus terram aqvis denudatam eminere: tum rupta compagis parte navigium aperit, & ad proximum montem impelli ſe animadvertens, cum uxore filia & gubernatore exſcendit, terram adorat, aram extruit, diis immolat; qvibus peractis, cum ipſe,

θρον,

θρον, ἐκβάντας ζητεῖν αὐτὸν ἐπὶ ὀνόματος βοῶντος. τὸν δὲ Ξίσουθρον αὐτὸν μὲν αὐτοῖς οὐκ ἔτι ὀφθῆναι. φωνὴν δὲ ἐκ τοῦ ἀέρος γενέσθαι, κελεύουσαν, ὡς δέον αὐτοὺς εἶναι θεοσεβεῖς, καὶ παρ᾽ αὐτῶν διὰ τὴν εὐσέβειαν πορεύεσθαι μετὰ τῶν θεῶν οἰκήσοντα. τῆς δὲ αὐτῆς τιμῆς καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ τὴν θυγατέρα, καὶ τὸν κυβερνήτην μετεσχηκέναι. εἶπεν τε αὐτοῖς, ὅτι ἐλεύσονται πάλιν εἰς Βαβυλῶνα. καὶ ὡς εἵμαρται αὐτοῖς, ἐκ Σισπάρων ἀνελομένοις τὰ γράμματα διαδοῦναι τοῖς ἀνθρώποις. καὶ ὅτι ὅπου εἰσὶν, ἡ χώρα Ἀρμενίας ἐστίν. τοὺς δὲ ἀκούσαντας ταῦτα θῦσαί τε τοῖς θεοῖς, καὶ πεζῇ πορευθῆναι εἰς Βαβυλῶνα. τοῦ δὲ πλοίου τούτου κατακλιθέντος ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ ἔτι μέρος τι αὐτοῦ ἐν τοῖς Κορκυραίων ὄρεσι τῆς Ἀρμενίας διαμένειν, καί τινας ἀπὸ τοῦ πλοίου κομίζειν ἀποξύοντας ἄσφαλτον, χρῆσθαι

tum ii cum quibus exilierat, haud amplius in terris viſi. Non redeuntibus vero Xiſuthri comitibus, qvi remanſerant in navi exſcendunt quærentes, & de nomine ſæpius inclamantes. Xiſuthrum qvidem conſpicuum oculis non habuerunt. Vocis tamen & ejus loqvelæ ſibi notæ ſonum, erga deos pietatem & religionem ſedulo commendantem, ſeque ob ſummam erga numen pietatem cum eis deinceps moraturum, ejusdemque honoris uxorem filiam & navarcham compotes futuros enunciantem clare perceperunt. His ſubjunxit ille, Ipſos rurſus Babylonem profecturos, & ut in fatis eſt, litteras Siſparis excerptas cunctis hominibus deinceps tradituros, locumque tandem in qvo conſiſtebant Armenorum eſſe

δὲ αὐτὴν πρὸς τοὺς ἀποτροπιασμούς. ἐλθόντας οὖν τούτους εἰς Βαβυλῶνα, τά τε ἐκ Σισπάρων γράμματα ἀνορύξαι, καὶ πόλεις πολλὰς κτίζοντας, καὶ ἱερὰ ἀνιδρυσαμένους, πάλιν ἐπικτίσαι τὴν Βαβυλῶνα.

regionem. His audit victimas diis obtuleru illi, ac undeqvaqve co gregati confluxerunt Ba bylonem. Navigii po ro in Armeniam impul reliquiæ hucusqve tem poris in ejusdem Co cyreis montibus perſe verant; ex qvibus nonnulli bitumen abraſum deportant, & expiandis quibusqve infauſtis eo utuntur. Illos vero Babylonem profectos, litteras Siſparis effodiſſe, urbes ædificaſſe, condidiſſe templa, ac iterum Babylonem ipſam reparaſſe dicunt.

LXXX. Noë Puoncuus, & Oannes.

Oannis περὶ γενεᾶς καὶ πολιτείας de originibus & vitæ regimine primorum hominum.

ISaacus Voſſius p. 409. libri de LXX. Interpretibus docet Noachum Seribus ſive Sinis innotuiſſe ſub nomine *Puoncui*, uti Chaldæis ſub nomine *Oannis*.

Puoncuus enim perinde eſt, ac ſi dixeris ὁ Νῶχος. *Pu vel Pi articulus omnibus nominibus propriis olim præfigebatur, non tantum à vetuſtioribus Hebræis, ſed & ab Ægyptiis, Arabibus, Chaldæis, cæteriſque Orientis populis.*

Tempore vero quo Puoncuus floruerit nihil clarius, non tantum ex iis, quæ paulo ante monuimus, ſed ex eo quoque, quod ſolus cum ſuis diluvium univerſale evaſiſſe dicatur.

Jam

Jam vero quæ Chaldæi produnt de ſuo Noacho, hoc eſt Oanne, eadem Seres tribuunt Puoncuo. Oannem ſtatim à diluvio Aſtronomiam docuiſſe ſcribit Beroſus. Idem de Puoncuo habent Serum annales. Iidem Puoncuum ex ovo prognatum eſſe ſcribunt, ſimiliter & Chaldæi Oannem ex ovo primigenio prodiiſſe ſcripſere, ut liquet ex Helladio Beſantinoo apud Photium. Non recte vero apud Beroſum legitur Oannem hunc fuiſſe animal brutum, cum dicit* φανῆναι ἐκ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάττης κατὰ τὸν ὁμοροῦντα τόπον τῇ Βαβυλωνίᾳ ζῶον ἄφρενον ὀνόματι Ὠάννην; *Tantum abeſt ut hoc verum ſit, ut ne ſit Græcum quidem. Mirum viros eruditos non vidiſſe ſcribendum eſſe* ζῶον ἀφρὸν ὃν ὀνόματι Ὠάννην, *Femina, quæ ex altero ovo excluſa fuiſſe credebatur, nomen erat Omoloca vel Omoroca. Beroſus;* ἄρχειν δὲ τούτων πάντων γυναῖκα ᾗ ὄνομα Ὀμόρωκα, εἶναι δὲ τοῦτο Χαλδαϊκὸν μὲν, Ἑλληνιστὶ δὲ μεθερμηνεύεται θάλασσα. מלח [illegible] *aqua ſalſa.* [illegible] *enim Chaldæi dicebant pro* [illegible].

Quare vero Noachus cum tribus filiis ſemipiſces vocentur, nemo non intelligit. Sed & ipſe Oannes Annedotus, & tres ejus filii alii tres Annedoti vel Anidoti cognominantur à nautica ſtudio, ναυβάτην *enim ſeu* ναυσιπόρον *hoc vocabulum notat. Abydenus tamen plures ſtatuit Annedotos quam quatuor, verum nihil tale ex Beroſo, quem tamen deſcripſit, liquet.*

Alexander Polyhiſtor ex Beroſo apud Syncellum p. 28.

Ἐν δὲ τῷ πρώτῳ ἐνιαυτῷ φανῆναι ἐκ τῆς ἐρυθρᾶς	Primo anno e mari rubro ad vicinum littus

* In Syncello p. 28. & Euſebii Chron. Græc. p. 6.

θρᾶς θαλάσσης κατὰ τὸν ὁμοῤῥοῦντα τόπον τῇ Βαβυλωνίᾳ ζῶον ἄφρενον ὀνόματι Ὠάννην, καθὼς καὶ Ἀπολλόδωρος ἱστόρησε· τὸ μὲν ὅλον σῶμα ἔχον ἰχθύος· ὑπὸ δὲ τὴν κεφαλὴν παραπεφυκυῖαν ἄλλην κεφαλὴν ὑποκάτω τῆς τοῦ ἰχθύος κεφαλῆς, καὶ πόδας ὁμοίως ἀνθρώπου, παραπεφυκότας δὲ ἐκ τῆς οὐρᾶς τοῦ ἰχθύος· εἶναι δὲ αὐτῷ φωνὴν ἀνθρώπου, τὴν δὲ εἰκόνα αὐτοῦ ἔτι καὶ νῦν διαφυλάσσεσθαι. τοῦτο δέ, φησίν, τὸ ζῶον, τὴν μὲν ἡμέραν διατρίβειν μετὰ τῶν ἀνθρώπων, μηδεμίαν τροφὴν προσφερόμενον. παραδιδόναι τε τοῖς ἀνθρώποις γραμμάτων, καὶ μαθημάτων, καὶ τεχνῶν παντοδαπῶν ἐμπειρίαν, καὶ πόλεων συνοικισμούς, καὶ ἱερῶν ἱδρύσεις, καὶ νόμων εἰσηγήσεις, καὶ γεωμετρίαν διδάσκειν, καὶ σπέρματα, καὶ καρπῶν συναγωγὰς ὑποδεικνύειν, καὶ συνόλως πάντα τὰ πρὸς ἡμέρωσιν ἀνήκοντα βίου παραδιδόναι

Babyloni contigu
animans ratione d
tutum emerſiſſe, C
nem nomine, & u
pollodorus retulit, t
corpore piſcem, in
piſcis caput, aliud ei
put enatum gerere;
des humanos in
corpore cerni, at pi
caudæ adnexos; voc
item & loqvelam hor
nis ei fuiſſe, ejusq
etiamnum hodie
ctam imaginem ſerva
Hoc animans interd
qvidem nullo admiſ
cibo verſari inter hom
nes, ac eis litterarum
diſciplinarum noti
am, artium experimen
ta, urbium conſtructi
nes, templa erigere, p
nere leges, geometric
attendere, ſemina fr
ctusque colligere, a
ſummatim quæ more
manſvefacerent omni
commonſtraſſe. Ab e
tempore nihil, præte
hæc, de illo auditum
Sole occumbente ani

τοῖς ἀνθρώποις. ἀπὸ δὲ τοῦ χρόνου ἐκείνου οὐδὲν ἄλλο περισσὸν εὑρεθῆναι. τοῦ δὲ ἡλίου δύναντος τὸ ζῶον τουτονὶ Ὠάννην δῦναι πάλιν εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ τὰς νύκτας ἐκεῖ διαιτᾶσθαι. εἶναι γὰρ αὐτὸν ἀμφίβιον. ὕστερον δὲ φανῆναι καὶ ἕτερα ζῶα ὅμοια τούτων, περὶ ὧν ἐν τῇ τῶν βασιλέων ἀναγραφῇ φησὶν δηλώσειν. τὸν δὲ Ὠάννην περὶ γενεᾶς καὶ πολιτείας γράψαι, καὶ παραδοῦναι τόνδε τὸν λόγον τοῖς ἀνθρώποις. γενέσθαι φησὶ χρόνον, ἐν ᾧ τὸ πᾶν σκότος καὶ ὕδωρ εἶναι, καὶ ἐν τούτοις ζῶα τερατώδη, καὶ εἰδιφυεῖς τὰς ἰδέας ἔχοντας ζωογονεῖσθαι. ἀνθρώπους γὰρ διπτέρους γεννηθῆναι, ἐνίους δὲ καὶ τετραπτέρους, καὶ διπροσώπους. καὶ σῶμα μὲν ἔχοντας ἓν, κεφαλὰς δὲ δύο, ἀνδρείαν τε καὶ γυναικείαν, καὶ αἰδοῖά τε διττὰ, ἄρρεν καὶ θῆλυ· καὶ ἑτέρους ἀνθρώπους, τοὺς μὲν αἰγῶν σκέλη καὶ κέρατα ἔχοντας, τοὺς δὲ ἱππό-

mans illud Oannem ad mare declinare, & in eo mergi, noctesque ſub aqvis agere, ceu amphibium partim hic, illic ex parte. Poſtremum alia animantia huic ſimilia viſa, de quibus in regum hiſtoriis evulgaturum plura pollicetur. Oannem de originibus & vitæ regimine ſcripſiſſe, & hanc vivendi rationem hominibus tradidiſſe. Tempus fuiſſe quo cuncta tenebræ & aqua erant: & in illis animantia portentoſa, & ſub variis naturæ ſpeciebus & formis viſu mirandis vitam ac lucem accepiſſe. Homines duabus pennis, aliis quatuor, & geminis vultibus inſignes; corpus quidem unum, capita vero duo, virile, & fœmineum; & gemina pudenda, maſculum & muliebre; hominum aliorum, hos caprarum crura & cornua, illos equorum

ποδας, τοὺς δὲ τὰ ὀπίσω μὲν μέρη ἵππων, τὰ δὲ ἔμπροσθεν ἀνθρώπων, οὓς ἱπποκενταύρους τὴν ἰδέαν εἶναι. ζωογονηθῆναι δὲ καὶ ταύρους ἀνθρώπων κεφαλὰς ἔχοντας· καὶ κύνας τετρασωμάτους οὐρὰς, ἰχθύας ἐκ τῶν ὄπισθεν μερῶν ἐχούσας, καὶ ἵππους κυνοκεφάλους, καὶ ἀνθρώπους, καὶ ἕτερα ζῶα κεφαλὰς μὲν καὶ σώματα ἵππων ἔχοντα, οὐρὰς δὲ ἰχθύων. καὶ ἄλλα δὲ ζῶα παντοδαπῶν θηρίων μορφὰς ἔχοντα. πρὸς δὲ τούτοις, ἰχθύας, καὶ ἑρπετὰ, καὶ ὄφεις, καὶ ἄλλα ζῶα πλείονα θαυμαστὰ καὶ παρηλλαγμένα τὰς ὄψεις ἀλλήλων ἔχοντα· ὧν καὶ τὰς εἰκόνας ἐν τῷ τοῦ Βήλου ναῷ ἀνάκειται. ἄρχειν δὲ τούτων πάντων γυναῖκα ᾗ ὄνομα Ομορῶκα· εἶναι δὲ τούτῳ Χαλδαϊστὶ μὲν Θάλατθ, ἑλληνιστὶ δὲ μεθερμηνεύεται θάλασσα, κατὰ δὲ ἰσόψηφον Σελήνη. οὕτως δὲ τῶν ὅλων συνεστηκότων, ἐπανελθόντα Βῆλον σχίσαι

anteriores, iſtos po
riores & hominum
teriores, quales ſ
Hippocentaurorũ ſ
mæ, habuiſſe. Tau
humanis capitibus i
dem naſci; canes cau
quadricorpores, & p
ſterioribus partibus
ſces: equis canum a
juncta capita: homin
& alia animantia cap
& corpus eqvinum, p
ſcium vero caudas h
bentia, nec non & a
variis quibusque form
deformia. His adjun
ge, piſces, reptilia, ſe
pentes, & alia plura an
mantia qvaſi mutatis a
invicem ſpeciebus va
rietate conſpicua, quo
rum imagines in Be
templo appenſæ. Iſt
omnibus mulier, cu
nomen Omoroca, pra
ſidet: hoc idem Chal
daice Thalath, Græc
ſonat mare, & ex æqvi
Lunam refert. His it
conſtitutis, Belum red
euntem mediam divi

τὴν γυναῖκα μέσην, καὶ τὸ μὲν ἥμισυ αὐτῆς ποιῆσαι γῆν, τὸ δὲ ἄλλο ἥμισυ οὐρανὸν, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ζῶα ἀφανίσαι. ἀλληγορικῶς δὲ φησὶν τοῦτο μὲν φυσιολογεῖσθαι. ὑγροῦ γὰρ ὄντος τοῦ παντὸς, καὶ ζώων ἐν αὐτῷ γεγεννημένων, τοῦτον τὸν Θεὸν ἀφελεῖν τὴν ἑαυτοῦ κεφαλὴν, καὶ τὸ ῥυὲν σῶμα* τοὺς ἄλλους θεοὺς φυρᾶσαι τῇ γῇ, καὶ τὸ διαπλάσαι τοὺς ἀνθρώπους· διὸ νοερούς τε εἶναι, καὶ φρονήσεως θείας μετέχειν. τὸν δὲ Βῆλον, ὃν Δία μεθερμηνεύουσι, μέσον τεμόντα τὸ σκότος χωρίσαι γῆν καὶ οὐρανὸν ἀπ' ἀλλήλων, καὶ διατάξαι τὸν κόσμον· τὰ δὲ ζῶα οὐκ ἐνεγκόντα τὴν τοῦ φωτὸς δύναμιν φθαρῆναι. ἰδόντα δὲ τὸν Βῆλον χώραν ἔρημον καὶ καρποφόρον, κελεῦσαι ἑνὶ τῶν θεῶν τὴν κεφαλὴν ἀφελόντι ἑαυτοῦ τῷ ἀποῤῥυέντι αἵματι φυρᾶσαι τὴν γῆν, καὶ διαπλάσαι ἀνθρώπους, καὶ θηρία τὰ δυνάμενα τὸν ἀέρα φέρειν· ἀποτελέσαι δὲ τὸν Βη-

* Lege αἷμα.

ſiſſe mulierem, & ex ejus qvidem parte terram, ex alia cœlum compoſuiſſe, ac inde necem animalibus illatam. Figuraliter autem ad ſenſum rerum naturis accommodum hæc eadem traduci docet. Univerſa qvippe mundi mole ex humida materia compacta, & animantibus ex ea formatis, Deus iſte caput ſuum deſecuit, tum ſanguinem in terram fluentẽ alii dii terræ commiſcuerunt, ac inde formati homines, qva de cauſa intellectu & divina mente præditi. Belus inſuper, quem Jovem interpretantur, mediis tenebris diſſectis, terram & cœlum ab invicem diviſit, & mundum ordine compoſuit, animantibus lucis vim non ferentibus extinctis. Belus vero deſertam quidem regionem, at feracem conſpicatus, deo-

λον, ϗ ἄστερα, καὶ ἥλιον, καὶ σελήνην, ϗ τοὺς πέντε πλανήτας.

rum cuipiam propi ſibi caput ampt præcepit, & ſtillan ſe ſanguini terram admiſcere, ac homines & mantia quæ aërem ſuſtinerent efformare: tandem aſtra, Solem, Lunam, & alios quin planetas perfecit.

LXXXI. Noachus Leotzitzamus, A: naces, Oſiris, Bacchus, Prometheus, Saturnus.

His quæ de Sinenſium Puoncuo attuli, ſubju gam qvod illuſtris Huetius lib. 2. de conco dia rationis & fidei p. 187. de eorundem S nenſium Leotzitzamo annotavit. *Nam ſi*, inqu *ordiamur à Sinis, propagatam inter eos deprehend mus diluvii Noachici memoriam. Suus ipſis eſt Noachu reparator humani generis, poſt cladem illam quam ca ruina adumbrant. Hunc & cornutum fingunt ſub* Le tzitzami *nomine, ut Græci* Bacchum, *aliud Noachi mulacrum. Clarius etiam & veritati propius caſu hunc deſcribunt Indi * atque Perſæ recentiores, veteru Perſarum reliquiæ, item Chaldæi ut ex Beroſi teſtificatio liquet, & Aſſyrii ut ex Abydeni, & Armenii qui reliqui Arca Noachicæ ad montes ſuos appulſæ monſtrabant etia Philoſtorgii † temporibus* &c.

Sunt & qui Perſis Noachum notum fuiſſe con tendun

* Vide Memorias litterarias Dombenſes ſive Trevultinas A 1701. menſe Majo & Junio p. 403. 404.

† Philoſtrog. III. 8. Hiſt. Eccleſ. Kircherus T. 1. Oedipi p. 37 Idolum Aſſyriorum *Nisroch* putat fuiſſe tabulam ex arc Noæ.

tenent ſub nomine *Azonacis* à quo Zoroaſtrem inſtitutum tradit Plinius XXX. 1. & Ægyptiis ſub *Oſiridis* nomine quem frugum culturam & vitis inveniſſe ſcribit Diodorus Sic. libro I. Ob eandem cauſam Noë aliis habetur *Bacchus*, ** qui Bocharto Nimrod, Dickinſono plane Deus eſt, ut Dionyſus *Dominus Sina* ſive *Jehova Sinai* cap. 10. Delph. Phœnicizant. Sed & ſub *Prometheo* Noachum qværere jubet Eraſmus Franciſci ad lib. V. c. 4. Nobiliſſimi Valvaſoris de Carniola. Bochartus & alii ſub *Saturno*, orbem dividente inter tres filios Jovem, Neptunum & Plutonem.

LXXXII. Noachi Diræ.

Recognitiones Pſeudo Clementis lib. 1. c. 30.

TErtiadecima generatione cum ex tribus filiis Noë unus, qui erat medius, * Patri feciſſet injuriam, poſteritati ſuæ ex maledicto conditionem ſervitutis induxit, cujus interim ſenior frater habitationis ſortem eam quæ eſt in medio terræ ſuſcepit, in qva eſt regio Judææ, junior vero Orientis plagam ſortitus eſt, ipſe autem Occidentis accepit.

Hujus imprecationis effectum lepide quidam ajunt eſſe atrorem Nigritarum atque Æthiopum, quam opinionem nuper defendit Jo. Ludovicus Hanemannus in curioſo quod vocat ſcrutinio nigredinis poſterorum Cham: explodunt Thomas Brown in pſeudodoxia Epidemica libro VI. & Joh. Nicolaus Pechlinus libro de habitu & colore Æthiopum cap. IX.

** Vide Claudii Fraſſenii diſquiſitiones Biblicas p. 93. ſeq. & quæ ex Jo. Tzetza proſera infra p. 264.

* Geneſ. X. 25.

LXXXIII. Noachus miſſus ad Z cum Perſarum Regem. Alia non

HErbelotus in Bibliotheca Orientali gerus in Hiſt. Orientali p. 24. ſeq. & Warnerus in compendio eorum CHRISTO Muhamedani tradunt p. 48. eorundem de Noacho referunt comenta, Herbelotus qvidem p. 675. & hoc, quod à D fuerit ad Zhohacum Perſarum Regem * religionem & veri cultum Numinis eu ret. Sed operam luſiſſe divinum pœnite conem ** apud Regem qvidem, non tan alios terræ incolas, e qvibus octoginta Muslimos ſive fideles, quibuscum intr cam & diluvium evaſerit.

In libro de vita Moyſis qvem edidit G p. 50. legas diluvio mortales perditos, ejs Noah non oraſſet. Aqvas vero dilu das fuiſſe Judæi ſtatuunt, quibus affine dunt Muhamedani ex furno Noachi aqu primum ebulliiſſe, ſive ſignum hoc fuiſ pinquantis diluvii quod aquæ in furno a que per hereditarium jus ad Noachum de lirent. Poſtquam ſatis imbrium in ter

* Sic ab Noachi usque ætate Reges Perſarum re venduli. Merito Maximilianum I. Imp. indignat ſtatur Cuſpinianus Stabio & Gebvvilero qui ſtii Noachum usque deduxiſſe ſe jactabant; perin neſcio quis genus ſereniſſimorum Regum Sve ære deſcripta tabula Genealogica à Noacho & A repetiit.

** Confer Paræneſin Noachi quam habet Kircheru cæ Noæ cap. 7.

ſum fuit, tunc dictum eſt: *O terra abſorbe aquam tuam, tuque o cœlum cohibe!* Sic aqua defecit, & perfecta eſt vindicta, & navis in Giondyo monte ſubſtitit, & dictum eſt: pereant homines injuſti. Hæc aliaqve in Surata ſive capite XI. Alcorani, qvod inſcribitur *Houd*, qvo nomine Heberum Muhamedani denotant.

LXXXIV. Alphabetum, columnæ, Methodus Geomantica, & alia Scripta Noacho tributa. Anni ratio à Noacho prodita.

NOacho ſcriptum aliquod tribuere videtur Auguſtinus XVIII. 38. de Civitate DEI, nam poſtquam Noachum & Enochum commemoraſſet, *quorum ſcripta*, inquit, *ut apud Judæos & apud nos in auctoritate non eſſent, nimia fecit antiquitas* (eorum nempe ad quos ſcripta illa referuntur) *propter quam videbantur habenda eſſe ſuſpecta, ne proferrentur falſa pro veris.* Ac quoniam Geneſ. VI. 9. legitur ואלה תולדות נח *Hæ ſunt generationes Noæ* & X. 1. תולדת בני נח inde de libro quodam cogitant nonnulli Hebræorum, ex quo Moyſes iſta quæ capite illo ſequuntur excerpſerit. Perinde ut librum Adami confinxerunt ex Geneſ. V. 1. de quo ſupra p. 10. Apud pſeudo Beroſum quoque libri Noacho tribuuntur *de ſecretis rerum naturalium*, in loco quem attuli p. 245. Hujusmodi *librum de Magia naturali* Noacho Patri ſuo rapuiſſe Chamum & filio ſuo Miſraim tradidiſſe, Cabbaliſtæ nugantur, ut ſupra p. 32. ex Martino Delrio notatum eſt. Et Guil. Poſtellus in titulo libri de Originibus jactat ſe ex Enochi & Noachi libris profeciſſe. Ti-

tulus libri Baſil. 1553. 8. apud Opotinum
eſt: *De originibus ſeu de varia ac potiſſimum*
ad hanc diem incognita aut inconſiderata hiſtoria
tius Orientis, tum maxime Tartarorum, Perſar
carum ac omnium Abrahami ac Noachi alumnor
nes ac myſteria Brachmanum retegente, quod ad
Literarumque quibus utuntur rationes attinet
Noachi & Hanochi *totiusque avita tradition*
alumnis ad noſtra tempora ſervata, ac Chalda
conſcripta. Attamen Enochianos adhuc
ctare ſcribit c. 15. p. . *Apud Indos latent i*
ſtoriarum & librorum antediluvianorum theſa
nos exſpectare una cum Enochianis opus eſt, ante
ritatem rerum Moſaicarum cernamus. Sic no
Noachicos etiam expectaſſe, ac perinde ut
expectaſſe fruſtra. Columnas quales à S
ſteris poſitas Joſephus tradit, ut dixi p.
Tzetzes refert ad Noam, quem eundem f
Oſiride ac Dionyſo Chiliad. VIII. hiſt. 211.
ab Oſiride poſitarum meminit Diodorus
libro primo, atque Oſiridem cum Noë
eſſe contendit iterum Tzetzes Chiliad. XII.
& Chil. V. verſ. 791. & 208. ubi ait Mercuriu
megiſtum fuiſſe Oſiridis ſcribam & conſili

Τῦ Αἰγυπτίων ἄνακτος ὃς κατὰ Αἰγυπτίυ
Ὄσιρις ὀνομάζεται ἤτοι τῶν περιβλέπτων,
Κατὰ Ἰνδὺς δὲ Δεύνυσος, δεῦνος καὶ ἀν
στης,
Νῶε κατὰ Ἑβραίυς δὲ, πᾶυσιν δὲ Νῶε λέγ
Ὡς τοῖς Λυδοῖς ὁ Ἄτταλος πᾶυσιν ὁμοίως

Noachi *Alphabetum* ex Bonaventuræ Hepbu
gna & ſplendidè nugace duodeſeptuaginta

betorum tabula exhibet Tho. Bangius in Cœlo Orientis p. 105. Idem p. 131. *Volumen* Noachi *Æthiopicum* commemorat. Omitto quod *de agricultura, de ritu DEUM colendi, & Hiſtoriam Cataclyſmi* ſcripſiſſe eum hariolantur nonnulli, haud admodum refragante Sgambato p. 147. ſeq. Archivorum Veteris Teſt. In Bibliotheca Vindobonenſi etiam MSta fertur Noæ Patriarchæ *Methodus Geomantica prædicendi futura*, ab Angelo ipſi revelata. Incipit: *ἡ μέθοδος αὕτη τῷ Προφήτῃ Νῶε ἀπεκαλύφθη διὰ Ἀγγέλου Κυρίου τῶν ιϛ´ τούτων σχημάτων τοῦ προφητεύειν τῷ λαῷ τὰ μέλλοντα· γίνεται δὲ οὕτως· λαβὼν* &c. ac merito opuſculum hoc ſuppoſitum juxta ac ſuperſtitioſum judicavit Lambecius lib. VII. de Bibl. Vindob. Codice CXXXIII. Dicitur & anni rationes ab Henocho acceptas docuiſſe homines Noachus in Pirke Elieſer c. 8. perinde ut Janum anni converſiones conſtituiſſe ferunt. Herbelotus p. 675. *les Mahometans diſent que Dieu envoya* dix livres *à Noë ce qui ſignifie ſelon leur langage que Noë laiſſa en mourant dix Volumes dans lesquels il ecrivit les revelations & tous les Ordres qu'il avoit reçus de Dieu.*

LXXXV. Noachi Teſtamentum.

GEorgius Syncellus p. 45. refert Noachum divino oraculo monitum Anno ætatis 934. filiis ſuis Orbem diviſiſſe, pluribusque enarrat qvas regiones Semo, quas Chamo, quas denique Japheto aſſignaverit. Ex Syncello petiit Scaliger quæ dedit in Græco Euſebii Chronico p. 10. ſeq. Similis ἔκθεσις legitur in Anonymi excerptis Chronologicis quæ Jo. Malalæ præmittuntur p. 14. ſq. Conferenda hinc ſunt quæ de gentium originibus

bus à filiis Noachi repetendis tradunt Joſe
1. Antiqvitatum cap. 6. & in illum eru
Ed. Bernhardi notæ, Euſtathius Antioc
Hexaëmeron p. 51. ſeq. & Allatii notæ p.
Chronicon Paſchale p. 26. ſeq. Cedrenus
edit. Pariſ. atque è recentioribus Inter
Geneſ. X. & incomparabilis Bochartus in
leg. Equidem Philaſtrius c. 117. hæretic
bit eos, qui non aſſentiuntur beatum No
liis tribus poſt diluvium *diviſiſſe orbem, de*
miſſe ac partiiſſe ordine, quem deinde prolixi
exponit.

Gregor. Abulpharajus in Hiſtoria Dynaſti
p. 9. 10.

Porro poſt diluvium diſtribuit Noah ter
bitabilem inter filios ſuos, quà in latitudi
Auſtro ſeptentrionem verſus patet, dedit
mo regionem nigrorum, Semo regionen
rum, & Japheto rubrorum — — — Po
tur Noachus filio ſuo Semo præcipiens hæc
Ego ubi mortuus fuero, tu capulo patris n
dami ex arca ſublato, aſſume tibi è filiis tu
chiſedekum, ille enim Sacerdos eſt DEI al
ac una euntes ad capulum eò deferte quo v
gelus Domini direxerit. Fecerunt ergo
tum iſtud, direxitqve eos Angelus ad m
Breitalmakdes (Hieroſolymitanum) ubi c
pulum in colle quodam depoſuiſſent, ipſe
ſubſedit. Reverſusque eſt Sem ad ſuos, Mel
dek autem non rediit, ſed ibi urbem Hieru
appellatam exſtruxit, i. e. Urbem Pacis, u
ipſe appellatus eſt Melek Salim, i. e. Rex Paci

qve in ea reliqvum vitæ ſuæ tempus degit cultui DEI addictus, nec fœminam attigit, nec ſanguinem fudit, ſacrificium ipſius panis tantum & vini fuit. —— —— In eodem autem colle quo ſepultus eſt Adam, crucifixus eſt Dominus CHRISTUS.

Eutychius T. 1. Annal. p. 44.

Morti autem jam vicinus præcepit *Noah Semo* filio ſuo, clàm ipſi dicens, Fac ut corpore *Adami* è navi, nemine conſcio, ſublato, acceptiſqve tecum in viaticum pane ac vino, & adſcito *Melchiſedeco Phaleki* filio, proficiſcamini donec ibi ipſum deponatis ubi indicaturus eſt Angelus Domini. Et *Melchiſedecho* præcipiens jubeas ipſum eò loci ſedes figere, uxorem non ducere, ſed pietati per totam vitam ſe addicere; qvoniam ipſum elegit Dominus ut cultui ejus inſerviat. Nec ergò domum ſibi extruat; nec ſangvinem ibi loci fundat, vel beſtiæ, vel volucris, vel animalis cujusvis; neqve aliam ibi offerat oblationem qvàm panem & vinum, qvæ Domino offeret; ſitqve è pellibus leoninis indumentum ipſius; nec crines tondeat, nec ungues præcîdat; ſolùsqve permaneat, qvippe qvi Dei altiſſimi ſacerdos eſt. Præibit autem vobis Angelus Domini, donec ad locum ubi ſepulturi eſtis *Adami* corpus perveniatis: ſcias autem locum iſtum terræ medium eſſe. Hæc cùm *Semo* præcepiſſet mortuus eſt *Noah*, die *Mercurii*, horâ diei ſecundâ, ſecundo Menſis *Ayar*, qvi idem eſt ac *Bashnes*; fuítqve vita *Noachi*, annorum nongentorum qvinqvaginta. Contigit autem hoc anno ætatis *Semi*

qva-

qvadringenteſimo qvinqvageſimo. Poſt ergò ipſum ſepelierunt filii ipſius *Sem*, *Ham* *phet*, ac qvadraginta dies planxerunt.

LXXXVI. Septem Præcepta filii Noachi.

IN Bereſchit Rabba ſect. 34. in Gemara C Sanhedrin c. 7. §. 5. edit. Coccejī atqve : Hebræorum monumentis a) mentio fit *præceptorum* qvæ *filiorum Noachi* מצות בני נח pellant, non qvod ex ſuppoſitis Noæ libris ta ſint, uti putat Lambecius, b) neqve eni vel laudant vel probant ubi de præceptis illis tionem faciunt Judæi, ſed qvod per traditi cui plurimum tribuunt, conſtare ſibi arbitr præcepta illa partim Adamo ſtatim, partim cho eſſe tradita, poſtea vero Noachi poſteri genter obſervata, & ab omnibus hominibu ſelytis præſertim domicilii c) accurate obſerv

a) Vide Buxtorfii Lexicon Talmud. p. 409. Chriſtoph. vvrigti mellificium Hebraicum lib. V. cap. 6. T. IX Sacr. Angl. D. Jo. Benedicti Carpzovii notas ad Scl jus Regium Hebræorum p. 333. ſeq. Petrum Cunæu de Rep. Hebræorum. Melchiorem Leydeckerum Rep. Hebræorum p. 28. & Salomonis Deylingii Obſe nes ſacras part. 2. p. 354.

b) Lambecius prodromi Hiſtor. litterar. p. 12.

c) *Proſelyti juſtitiæ* ſive veri proſelyti vocantur qui pa ſe circumcidi & ad Judæos ita accedunt ut legem Ju totam amplectantur. *Proſelyti domicilii* qui tantu Judæos habitant. Confer Pauli Slevogti diſſ. de pr Judæorum. Leydeckerum VI. 7. de Rep. Hebræoru Altingium de proſelytis p. 239.

Moſes Maimonides in tractatu Melakim ſive de Regibus cap. 9. *ſex res ſunt primo homini mandata, de idololatria, de benedictione Nominis Divini, de effuſione ſanguinis, de revelatione turpitudinum, de rapina, de judiciis. Septima eſt Noacho* * *addita, nempe de membro vivi, & ita facta ſunt præcepta in univerſum ſeptem.* Itaqve *primum* fuit ne idolis cultum exhiberent, *ſecundum* ut Deum omnium Conditorem pie colerent, *tertium* ne homicidium perpetrarent, *quartum* ne vagis aut inceſtis libidinibus indulgerent: *quintum* de rapina, ne furta vel rapinas excercerent: *ſextum* de judiciis ut judices crearent, qvi juxta præcepta jam dicta jus adminiſtrarent, & *ſeptimum* de membro animalis viventis ſive ſangvine non comedendo. Ad hæc multi d) putant reſpexiſſe Apoſtolos, qvando in Concilio Hieroſolymitano Actor. XV. 20. voluerunt Chriſtianos abſtinere ſe à contaminationibus idolorum & fornicatione & ſuffocatis & ſanguine. Sed ſententiam illam refellunt Jo. Spencerus diſſ. ad locum Actorum (ſubjecta libro ſecundo de legibus Hebræorum) cap. 2. & Jo. Seldenus VII. c. 12. de jure Naturæ & gentium ſecundum doctrinum Hebræorum, qvo toto Opere erudite & fuſe præcepta iſta Noachidarum illuſtrat. Cui addes Jo. Friſchmutum in duabus diſſertationibus de Noachi præceptis, quæ recuſæ ſunt in theſauro diſſertationum Theologico Philologico A. 1701. fol. Jo. Mars-

* Geneſ. IX. 4.

d) Vide Hammondum & Alex. Morum ad locum Actor. XV. 20. Epiſcopium T. 1. Operum p. 18. ſeq. Curcellæum p. 952. Jo. Ovveni Theologumena p. 155. ſeq.

Marshami Canonem Chronicum Sæcu 160. ſeq. Natalem Alexandrum Hiſt. Ecc V. T. ætate 2. diſſ. 2. p. 143. ſeq. Jo. Franciſc deum in Hiſtoria Philoſophiæ Ebræorum in libro Jobi veſtigia præceptorum illoru pto illo de membro animalis viventis, viſi reperire. Petrum Jurieu in Hiſtoria Crit matum rituumqve &c.

LXXXVII. Alia Noachidarum cepta à Judæis memorata.

IN Gemara Sanhedrin c. 7. §. 4. edit. poſt ſeptem illa præcepta Noachidis dat alia qvædam referuntur: *Septem præcep. cta ſunt Noachidis: 1) de judiciis, 2) de exſecra minis divini, 3) de idololatria, 4) de inceſtu, 5 micidio, 6) de rapina, 7) de membro vivi anim comedendo. R. Chamina F. Gamala etiam de ſang ventis. R. Chidka ait: etiam de caſtratione. R. etiam de Magia. R. Joſes: quæcumque in capite dicuntur, ea ad omnes Noachi poſteros pertinent.* in venietur inter vos qvi traducat filium ſuu Nam abominatio DEI eſt qvi facit illa. Et p abominationes iſtas &c. Deut. 18. 10. 12. *R. Elieſer ait etiam quod attinet mixturam heter rum —— —— animalium diverſi generis admiſſio rumque inſitio.* Confer Seldenum VII. 3. d Nat. qvi inter alia etiam ex Gemara Babylon tractatum Cholin c. 7. f. 92. triginta pr Noachidis ſuſcepta memorat. *Triginta præc ſe ſuſceperunt Noachidæ, quorum tantum tria o runt. Primum quod pactis dotalibus ſibi maſcu conjungerent: ſecundum quod non afferrent in ma*

mortui (hominis) *carnem*: *tertium quod legi ipſi honorem exhiberent.* Cæteroqvi Sgambatus p. 145. notat ex Hebræorum obſervatione ad Geneſeos IX. Noachum ſtatuiſſe hominibus hæc ſeptem præcepta. 1) ineundi conjugium. *Creſcite & multiplicamini.* 2) ſubigendi feras qvo terra coli poſſet. *Terror veſter ac tremor ſit ſuper cuncta animalia terræ.* 3) ne ab eſu animantium abhorrerent, neve ſibi vetitum putarent. *Omne quod movetur & vivit, erit vobis in cibum.* 4) abſtinentiæ à ſanguine. *Carnem cum ſanguine non comedetis.* 5) vitandi homicidii. *De manu vivi & fratris ejus requiram animam hominis.* 6) vindicandi cædes legitima auctoritate: *quicunque effuderit humanum ſanguinem, fundetur ſanguis illius.* & 7) dividendi Orbis & provinciarum ſortiendarum: *ingredimini ſuper terram & implete eam.*

LXXXVIII. Noæ conjux *Noria*, *Barthenos*, *Naama*, *Titbea* &c. Filii *Jonithus*, *Moneton*. Liber *Noria*, à Gnoſticis jactatus.

S. Epiphanius hæreſi XXVI. c. 1. T. 1. p. 82.

πάλιν ἀπ' αὐτοῦ ὡς ἀπὸ ὑπηνέμου ᾠοῦ ὄφεως σκορπίοι ἢ ἐξ ἀσπίδων γεγεννημένοι, ξένα ἡμῖν παρεισφέρουσι κενοφωνίας ὀνόματα, καὶ βίβλους πλάττουσι, Νωρίαν τινὰ βίβλον καλοῦντες, καὶ ἐξ ὑπονοίας Ἑλληνικῆς δεισιδαιμονίας μεταποιοῦντες τὴν παρ' αὐτοῖς τοῖς Ἕλλησι

Ergo iſti cum Nicolao conjuncti, & ab eo velut ſubventaneo ſerpentis ovo ſcorpii, ſive aſpidibus prognati qvædam nobis inaniter ſonantia nomina, librosque commenti ſunt: velut inter cæteros qvem *Noriam* appellant, atque

mu

μυθώδη ῥαψῳδίαν καὶ φαντασίαν, οὕτω τὸ ψεῦδος τῇ ἀληθείᾳ παραπλέκουσι. ταύτην γάρ φασι τὴν Νωρίαν, εἶναι τοῦ Νῶε γυναῖκα. καλοῦσι δὲ Νωρίαν, ὅπως τὰ Ἑλληνικῶς παρὰ τοῖς Ἕλλησι ῥαψῳδηθέντα, αὐτοὶ βαρβαρικοῖς ὀνόμασι μεταποιήσαντες, τοῖς ἠπατημένοις παρ' αὐτῶν φαντασίαν ἐργάσωνται, ἵνα δὴ καθ' ἑρμηνείαν ποιήσωσι τὸ τῆς Πύῤῥας ὄνομα, Νωρίαν αὐτὴν ὀνομάζοντες. ἐπειδὴ γὰρ νουρὰ ἐν τῇ Ἑβραΐδι πῦρ οὐ κατὰ τὴν βαθεῖαν γλῶσσαν ἑρμηνεύεται, ἀλλὰ καὶ Συριακῇ διαλέκτῳ· Ησαὺθ γὰρ τὸ πῦρ παρὰ Ἑβραίοις καλεῖται, οὐ κατὰ τὴν βαθεῖαν γλῶσσαν. τούτου χάριν αὐτοῖς συμβέβηκε κατὰ ἄγνοιαν καὶ ἀπειρίαν τῷ ὀνόματι τούτῳ κεχρῆσθαι. οὔτε γὰρ Πύῤῥα ἡ παρ' Ἕλλησιν, οὔτε Νωρία ἡ παρὰ τούτοις μυθευομένη, ἀλλὰ Βαρθενὼς τοῦ Νῶε γέγονε γυνή· καὶ οἱ Ἕλληνες γάρ φασι τὴν

ex ſuperſtitioſis
um opinionib
formatis ad in
ſuum nugis illis
lis veritati me
admiſcent. Qvi
riam iſtam Noẽ
jugem faciunt.
iccirco Noriam
ut qvæ à Ge
concinnata ſunt
ris vocibus diſſi
tes, circumver
hominibus facil
dant: qvo qvide
cto, ut Pyrrhæ v
lum interpretan
derent, Noriæ a
tionem indi
Nam cùm Nura
Hebræos ignem
illa qvidem ſecr
lingva, ſed Syriacâ
ficet; Hebræi ſiq
ignem Eſauth
nant: illi præ inſci
qve imperitia eo
bulo ſunt abuſi.
neqve Pyrrha illa
corum celebrata
ptis, neqve ab illis
ficta Noria, ſed *Bart*

Δευκαλίωνος γυναῖκα Πύρραν καλεῖσθαι. εἶτα τὴν αἰτίαν ὑποτίθενται οὗτοι οἱ τὰ τοῦ Φιλιστίωνος ἡμῖν αὖθις προσφερόμενοι, ὅτι πολλάκις βουλομένη μετὰ τοῦ Νῶε ἐν τῇ κιβωτῷ γενέσθαι, οὐ συνεχωρεῖτο, τοῦ ἄρχοντος φασὶ τοῦ τὸν κόσμον κτίσαντος βουλομένου αὐτὴν ἀπολέσαι σὺν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἐν τῷ κατακλυσμῷ. αὐτὴν δέ φασιν ἐπικαθιζάνειν ἐν τῇ λάρνακι, καὶ ἐμπιπρᾶν αὐτὴν, οὐχ ἅπαξ, οὐδὲ δὶς, ἀλλὰ πολλάκις, καὶ πρῶτον, καὶ δεύτερον, καὶ τρίτον. ὅθεν δὴ εἰς ἔτη πολλὰ ἐλήλακεν ἡ τῆς αὐτοῦ τοῦ Νῶε λάρνακος κατασκευὴ, διὰ τὸ πολλάκις αὐτὴν ὑπ᾽ αὐτῆς ἐμπεπρῆσθαι. ἦν γάρ, φασιν, ὁ Νῶε πειθόμενος τῷ ἄρχοντι, ἡ δὲ Νωρία ἀπεκάλυψε τὰς ἄνω δυνάμεις καὶ τὴν ἀπὸ τῶν δυνάμεων Βαρβηλὼ τοῦ ὑπεναντίαν τῷ ἄρχοντι, ὡς καὶ αἱ ἄλλαι δυνάμεις. καὶ ὑπέφαινεν, ὅτι δὴ τὰ συληθέντα ἀπὸ τῆς ἄνωθεν μητρὸς

Noëmi conjux fuit. Græci verò Pyrrham Deucalionis uxorem fuiſſe memorant. Tum cauſſam adferunt iidem illi, qvi Philiſtionis mimos iterum nobis obtrudunt. Cùm enim, inqviunt, in Arca eſſe cum Noëmo cuperet, nunqvam id ei permiſſum eſt; qvòd eam Princeps mundi conditor unà cum cæteris omnibus diluvio vellet extinguere. Ergo hæc inſidens arcæ non ſemel ac ſecundo, ſed ſæpius, adeoqve tertiò illam incendit. Qvo factum eſt, ut ad complures annos à Noëmo hæc Arcæ ſtructura prorogata fuerit, cum ab illa ſæpius eſſet exuſta. Siqvidem Noëmus Principi ſe obſeqventem præſtabat: Noria verò ſuperas virtutes, & ab iis profectam Barbelonem Principi contrariam indicavit, qvemadmodum & aliæ

Apocryphis Hebræis antiqvum nomen
ſerint Gnoſtici, è qvibus & Pyrrham C
ant? Certè Latinis etiam *Veſta Mater* Ign
qvam diutiùs hic hærere non oportet.
ſtici librum adſcribebant, qvi ejus nom
tur Noria, plenum imprudenti, atqve
mendacitate.

Leo Allatius ad Euſtathii Hexaëmeron

Pſeudo Beroſus Annianus lib. 2. re
complures filios genuiſſe poſt diluvium
gigantes, & ex nomine matris *Tythlea*
appellaſſe, & alios. Annius id idem v
mentis conatur ut veriſſimum demonſt
tioni divinæ ſcripturæ conſentaneum.
tanus diſſentit, cum dicit: Hinc appa
Noë poſt diluvium, alios filios genuit,
habuiſſet filios non dixiſſet, Sem, Cham
fuiſſe filios, Noe, qvi egreſſi erant ex ar
ferentiam ſiqvidem aliorum filiorum No
nit illorum trium, qvi cum patre de Ar
fuerant. & propter hoc qvod iſti ſoli cum
Arca fuerunt, & cum eo egreſſi ſunt, adeo
runt aliis filiis Noe poſt diluvium generat
rum nomina fuerint penitus abolita, & illi
tum nominati, & tamqvam patres mun
ſunt. Methodius item narrat *Jonithum* f
um Noe, & ut textus Græcus meus habe
nem. μονήτων δὲ ὁ τοῦ νῶε ὑὸς εἰσῆλθεν εἰς
καὶ μέχρι τῆς θαλάσσης τῆς ἐπιλεγομένης
ἐας, ἔνθα ἡ ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου γίνεται. οὐ

* Tithea.

μονήτων ἔλαβε παρὰ τοῦ θεοῦ χάρισμα σοφίας, ὥστε πρῶτος ἀστρονομίας τέχνην ἐφεῦρεν. πρὸς τοῦτον κατῆλθε νεβρώδ, καὶ παιδευθεὶς παρ' αὐτοῦ, ἔληφε βουλὴν ἐφ' ᾧ βασιλεῦσαι αὐτόν. Noſter hic auctor tres tantum ejus filios enumerat, *Sem*, *Cham*, *Japhet*, multiqve recentiores hanc opinionem uti veriſſimam amplectuntur. Ex qvibus omnes gentes procreatæ ſunt, & propagatæ in toto terrarum orbe. Joannes Annius lib. de Regibus Hiſpaniæ capit. 3. & Franciſcus Taraſa de origine, & rebus geſtis regum Hiſpaniæ his tribus & qvartum addunt *Tubal*, qvem dicunt primum regnum Hiſpaniæ obtinuiſſe, ejusqve gentis fuiſſe primum auctorem.

LXXXIX. Noæ conjux Haical. Conjuges Semi, Chami, Japheti.

Eutychius T. 1. Annal. p. 35.

PORrò anno vitæ *Noe* ſexcenteſimo mortuus eſt *Mathusbalech*, die *Veneris* circa meridiem, viceſimo primo *Ilul*, qvi eſt *Thut*: qvem pollinctum ſepelierunt *Noah* & *Sem* in ſpelunca *Alcanuz*, ipſumque qvadraginta dies planxerunt. Fuit autem vita *Mathusbalechi* annorum nongentorum ſexaginta novem. Neqve jam qvis ſuperfuit in monte Sancto præter ſolum *Noachum* ipſiusqve uxorem (cui nomen erat *Haical*) filiam *Namuſa* filii *Enochi*, cum tribus ipſorum filiis *Semo*, *Hamo*, & *Japheto*, tribusqve eorum conjugibus quæ è filiabus *Mathusbalechi* fuere: uxori *Semi* nomen *Salit*; *Hami*, *Nablat*; *Japheti*, *Ariſiſah*.

XC. Sambethe Sibylla, Noachi n

Poëtria Sibyllinorum carminum

Sibyllina lib. 3. p. 283.

Ταῦτά σοι Ἀσσυρίης Βαβυλώνια τείχεα μ
Οἰστρομανὴς προλιποῦσα, ἐς Ἑλλάδα πε
πῦρ
Πᾶσι προφητεύουσα θεοῦ μηνύματα θνητοῖς,
Ὥστε προφητεῦσαι με βροτοῖς αἰνίγματα θεῖα.
Καὶ καλέουσι βροτοί με καθ' Ἑλλάδα π
ἄλλης,
Ἐξ Ἐρυθρῆς γεγαυῖαν, ἀναιδέα, οἱ δέ με Κίρκ
Μητρὸς καὶ γνωστοῖο πατρὸς, φήσουσι Σίβυλλ
Μαινομένην, ψεύστειραν. ἐπὴν δὲ γένηται ἅπα
Τηνίκα μου μνήμην ποιήσετε, κ' οὐκ ἔτι μ' ο
Μαινομένην φήσει, θεοῦ μεγάλοιο προφῆτιν.
Ὃς γάρ ἐμοὶ δήλωσεν ἃ πρὶν γενετῆρσιν ἐμοῖσι
Ὅσσά τε πρῶτ' ἐγένοντο, τά μοι θεὸς ἐγκατ
Τῶν μετέπειτα δὲ πάντα θεὸς νόῳ ἐγκατέθη
Ὥστε προφητεύειν μετά τ' ἐσσόμενα, πρό τ'
Καὶ λέξαι θνητοῖς. ὅτε γὰρ κατεκλύζετο κόσμ
Ὕδασι, καί τις ἀνὴρ μοῦνος εὐδοκίμητος ἐλ
Ὑλοτόμῳ ἐνὶ οἴκῳ ἐπιπλώσας ὑδάτεσσι
Σὺν θηρσὶ, πτηνοῖσί θ', ἵν' ἐμπλησθῇ π
μος.
Τοῦ μὲν ἐγὼ νύμφη, ἀφ' αἵματος αὐτοῦ ἐτέ
Τῷ τὰ πρῶτ' ἐγένοντο, τὰ δ' ἔσχατα π
δείχθη.
Ὡς τ' ἀπ' ἐμοῦ στόματος τάδ' ἀληθινὰ
λέχθω.

HÆc ſunt, qvæ moneo Aſſyria Babylone profecta,
In Græcos ignis miſſus, fanaticæ, cunctis
Exponens divina Dei præſignificata,
Mortali ut generi divina ænigmata pandam.
Et tamen ex alia patria me Græcia dicit,
Ex Erythra natam, poſtiqve pudoris. At illi
Matre ferent Circe, Gnoſto * me patre, Sibyllam,
Inſanam, falſam. Sed cunctis deniqve factis,
Tunc recoletis me, neqve dixerit amplius ullus
Inſanam, magnam ſed vatem Numinis alti:
Cui Deus oſtendit qvæcunqve parentibus idem
Ante meis, & qvæ fuerint, quæ ſintque futura,
Omnia perdocuit, mentem veracibus implens,
Vt mortale genus (venturaqve, quæque fuerunt,
Pandens) admoneam. Siqvidem cum dilueretur
Mundus aqvis, cum vir ſolus probus exuperavit
Qvidam, qvem per aqvas vexit domus eruta ſylvis,
Et pecudes, & aves, rurſum impleretur ut orbis
Ejus ego nurus, ejus item de ſangvine nata,
Cui prima acciderunt, poſtrema oſtenſa fuerunt,
Hactenus ore meo vera omnia prodita ſunto.

* noto, celebri.

dechi fuiſſe diſcipulos. Minimè tamen hi
dum, Hebræos dicere Semum ante diluviu
thuſalæ magiſtro operam dediſſe annis LX
Sic enim Rab. Eliezer in capitulis ſcribit.
quòd Phœnices Theologorum antiquiſſin
totius diſciplinæ primum auctorem *Zedech*
minabant, ut ſcribit Euſebius lib. IX. de P
haud dubio hoc nomine Melchiſedechum
gentes, ideſt Regem Zedechum.

II. DE *Ritu Sacerdotali* præcepta dedit Sem
Filius. Hebræorum opinio eſt, Semu
tuliſſe ſacrificium illud, qvod narratur Noæ
liſſe. R. Ghedolias: *In exitu ex arca, Noë*
ictus eum occidit, quare cruentatus minus erat era
offerendo ſacrificio: proinde obtulit Sem ejus loco.
profecto. Celebrior eſt eorum ſententia,
cunt Melchiſedechum tradidiſſe Abrahamo
ſacrificandi, totamqve Religionis, ac Rei
divinitùs acceptam diſciplinam, ex qva poſ
gatur Abrahamus victimas immolaſſe. Ali
putant, eum divinitus accepiſſe legem ante
ſem. *Bereſcith Rabba ſect. XLII. Melchiſedech di*

ſedechum cum Semo confundunt, ut ſenſerunt San
olim apud Epiphanium hæreſi 55. p. 205. & pleriq
dæis (vide Bocharti Phaleg. II. 1. & Seldenum
ſecundis ad ſect. 1. de decimis, & de Synedr.
356. edit. Lond.) nec pauci Chriſtiani, ut M
tius p. 216. Apparatus ad Origenes Eccleſ. & ſingu
ſcriptis Hugo Brughtonus & Jo. Walliſius. Sed cer
tius eſt Regem illum Salem, fuiſſe hominem à Semo
ſum eoque juniorem, cujus proprium nomen fuit M
dechus, licet ex Semi extitiſſe progenie, nolim rep
Ludovico Borgheſio Hiſtoriæ Criticæ Melchiſedechi
Vide etiam quæ Judæis Melchiſedechum pro ipſo Se
bentibus opponit B. Dorſcheus in pentadecade p. 426.

quaſi צדקיה, *quòd eos quibus præerat, juſtos redderet. Vocatus eſt etiam Adoni Zedech; Hieruſalem autem dicebatur Zedech, id eſt Juſtitia, ex quo dictum eſt: Juſtitia habitabit in ea: Vocatus eſt etiam Melchiſedech, ideſt Rex pacis, vel certè Rex perfectus: Hic obtulit panem, & vinum; nam docuit Abrahamum Quæſtiones, Ritusque Sacerdotii Magni. Quòd enim panem dicit, intellige panem Propoſitionum, & quòd ait vinum, intellige vinum Libaminis. Magiſtri noſtri dixerunt: Legem Moyſis oſtendit illi.* Hæc Traditio.

III. DE *Ratione Temporum* ſcripſiſſe, vel tradidiſſe dicitur Semus. Huic enim Noë tradidit, quæ ab Henocho didicerat. Notatu dignus eſt locus in capitulis R. Eliezeris cap. 8. ubi de doctrina temporum ab Adamo accepta diſſerens ait: *Noë tradidit illam Semo, is ingreſſus eſt arcanum intercalationis & anni rationem diſpunxit; atque ideò vocatus eſt Sacerdos; quanquam Sem filius Noa, etiam aliunde erat Sacerdos, quia primogenitus, erat que die, ac nocte ſacris operans. Unde & ſcriptum eſt, & Melchiſedech Rex Salem, &c.* Hæc R. Eliezer, qvibus & Semum vocat primogenitum, contra qvam reliqvi Hebræi ſentire videntur, & ſcribit: Ideò vocatum eſſe Pontificem, qvia intercalavit annum; id enim conſtat proprium fuiſſe Pontifici.

IV. PRophetia quoque Semo attribuuntur, atqve ille haud dubiè Propheta ſuorum temporum fuit maximus. Neqve enim caſu aliqvo occurrit Abrahamo, ſed eum adfuturum antè divinitùs edoctus. Centum à diluvio annis elapſis cœpit Prophetam agere; cùm ſcilicet in priſtina vitia relapſus Orbis iram Dei rurſus irritaret. *Tana R. Elias*

dechi fuiſſe diſcipulos. Minimè tamen hic ſilendum, Hebræos dicere Semum ante diluvium Mathuſalæ magiſtro operam dediſſe annis LXXVIII. Sic enim Rab. Eliezer in capitulis ſcribit. Adde, quòd Phœnices Theologorum antiquiſſimi, ſuæ totius diſciplinæ primum auctorem *Zedechum* nominabant, ut ſcribit Euſebius lib. IX. de Præpar. haud dubio hoc nomine Melchiſedechum intelligentes, ideſt Regem Zedechum.

II. DE *Ritu Sacerdotali* præcepta dedit Sem, Noæ Filius. Hebræorum opinio eſt, Semum obtuliſſe ſacrificium illud, qvod narratur Noæ obtuliſſe. R. Ghedolias: *In exitu ex arca, Noë à Leone ictus eum occidit, quare cruentatus minus erat erat aptus offerendo ſacrificio: proinde obtulit Sem ejus loco.* Fabula profectò. Celebrior eſt eorum ſententia, qvi dicunt Melchiſedechum tradidiſſe Abrahamo ritum ſacrificandi, totamqve Religionis, ac Rei ſacræ divinitùs acceptam diſciplinam, ex qva poſtea legatur Abrahamus victimas immolaſſe. Alii verò putant, eum divinitus accepiſſe legem ante Moyſem. *Bereſcith Rabba ſect. XLII. Melchiſedech dictus eſt quaſi*

ſedechum cum Semo confundunt, ut ſenſerunt Samaritani olim apud Epiphanium hæreſi 55. p. 205. & plerique è Judæis (vide Bocharti Phaleg. II. 1. & Seldenum curis ſecundis ad ſect. 1. de decimis, & de Synedr. p. 554. 556. edit. Lond.) nec pauci Chriſtiani, ut Montacutius p. 216. Apparatus ad Origenes Eccleſ. & ſingularibus ſcriptis Hugo Brughtonus & Jo. Walliſius. Sed certo certius eſt Regem illum Salem, fuiſſe hominem à Semo diverſum eoque juniorem, cujus proprium nomen fuit Melchiſedechus, licet ex Semi extitiſſe progenie, nolim repugnare Ludovico Borgheſio Hiſtoriæ Criticæ Melchiſedechi p. 247. Vide etiam quæ Judæis Melchiſedechum pro ipſo Semo habentibus opponit B. Derſcheus in pentadecade p. 426.

ros cognomen in Patriæ argumentum vertiſſe. Samanes Indorum Sapientes vocati. Semones in Italia Heroes. Tenuis eſt qvidem conjectura, ſed uti in rebus antiqvis, non contemnenda. Numen Italiæ vetuſtiſſimum eſt *Semo* vel *Semopater*, qvi, & *Sancus*, *&* *Sanctus*, & ſanciendorum Fœderum, ac Sacrificiorum arbiter putabatur, ac præſes. Ecqvid audaciâ peccavero, ſi ſuſpicer, qvemadmodum ex Noe Janum factum credunt, ita è Semo Numen hoc extitiſſe, qvandoqvidem is Sanctus, & fidei, ac pietatis in Parentem ſervator, & Sacerdos fuerit? Notus lapis Romæ in Inſula Tiberina, in qvo ſcriptum SEMONI SANCO DEO FIDIO. Nam quòd *Semonem dictum* qvaſi Semihominem putant, nimis coactum eſt, & parum conſentaneum hujus Nominis dignitati.

VI. Politicis haud minùs, qvàm reliquâ Philoſophiâ Semum excelluiſſe conſtat. Primus enim optimam Reipublicæ formam invenit, ut Regnum Sacerdotio temperaret, ut apud Maronem ille Rex Anius,* Rex idem hominum, Phœbiqve Sacerdos. Methodius ſcribit, Nembrothum ex diſciplina Semi regnare didiciſſe, qvi primus imperium obtinuiſſe fertur. Cùm enim de Semi ſapientia dixiſſet, addit: πρὸς τοῦτον κατῆλθε Νεμβρὼδ, καὶ αὐτὸς πρῶτος ἐβασίλευσεν ἐπὶ τῆς γῆς: *Ad hunc* (diſciplinæ causâ) *venit Nembroth, &* *ipſe regnavit primus ſuper terram.* Et poſtea: καὶ μετὰ τούτου ἐποίησαν οἱ υἱοὶ Χὰμ βασιλέα ἑαυτῶν, οὗ τὸ ὄνομα Πομπίον. Ἔγραψεν οὖν ἐπιστολὴν Σὴμ πρὸς Νεμβρὼδ, ὅτι ἡ βασιλεία τοῦ Ἰάφεθ αὐτῷ μέλλει ἐξαλείφειν βασιλείαν τῶν υἱῶν Χάμ; αὐτοὶ γὰρ βασιλείαν ἀνεδείχθησαν

* Æneid. III, 80.

ex qvo *Jalkus* ſectione *Balak: D. O M. loquutus eſt cum Sem. Ecce decem Generationes tranſierunt ante diluvium, quas ego delevi, & quid profuit deleviſſe? Age Tu, aſſume Prophetiam, & propheta, ſi forte ſuſcipiant legem meam. Et prophetavit Sem annis CCCC. & non receperunt ipſum. Poſt quem miſſi ſunt Eliphaz Themanites, & Baldach Suchites, & Sepher Neemathites, & Elia Buzites, & Job Huſites, & Balaam.* Qvid vaticinatus ſit de Regnis Aſſyriorum, & Ægyptiorum in epiſtola ad Nembrothum, dicam poſtea.

V. P*Hiloſophiam*, rerumqve cœleſtium non modò traditam à Parente notitiam, ſed etiam ſua partam induſtria transmiſit ad poſteros. Methodius: Σὲμ δὲ ὁ υἱὸς Νῶε εἰσῆλθεν εἰς τὴν [illegible] τῆς θαλάσσης τὴν ἐπιλεγομένην ἡλίου χώραν, ἐν ᾗ ἀνατολὴ τρίτη τοῦ ἡλίου, καὶ κατῴκησεν ἐκεῖ· ἔλαβε δὲ χάριν παρὰ θεοῦ σοφίας, καὶ ἐφεῦρε τὴν τέχνην τῆς ἀστρονομίας. *Sem verò filius Noa ingreſſus Orientis transmarinam regionem, qua vocatur Solis regio, ubi & Solis tertius eſt ortus, illic habitavit; Accepit autem à Deo gratiam ſapientiæ, & invenit Artem Aſtronomiæ.* Quid ſibi vult *Regio trasmarina Orientis?* An hæc *Japon Inſula?* Certè Japon Indigenarum lingua vocari dicitur *Solis Inſula*, ut nomen qvoqve conſentiat. Sed qvod addit inde tertium Solis exortum eſſe, puto mendum eſſe Librarii: πρώτη ſcribendum, ideſt *Prima*, ubi eſt τρίτη, ideſt *Tertia*. Sunt qvi Samios, & Samanes, & Semones à Semo dictos, putant nomina fuiſſe Sapientum, qvi traditam à Majoribus Semi diſciplinam ſectarentur. Inde Pythagoram gente Phœnicem, à diſciplina Samium vocatum, & Græcos poſtea omnis barbaræ antiqvitatis ignaros

didiſſe. Zemach David initio II. partis: *Sem filius Noe condidit urbem, cui nomen eſt Septa, quæ ſedet ad mare, quo diſtinguitur Africa à Betica.* Quin etiam in Italia Salernum urbs antiqviſſima gloriatur ſe conditam à Sem Noæ filio, idqve in qvibusdam, quos vetere inſtituto illa uſurpat Eccleſia, hymnis habetur. Nomen urbis antiqvum erat Sale, ex quo Salernum uſitata olim terminatione factum eſt: Sic Privernum, Cliternum, Avernum, Amiternum, Falernum. Qvare urbs hæc Sale dicta videtur eodem nomine, quo Salem, qvæ & Hieruſalem ab eodem conditore. Obſervo non procul inde antiquiſſimam urbem Dicæarchiam, ex qua Sinus quoque ille Dicæarchæus dicitur extitiſſe, à Samiis conditam, ut ajunt; qvòd ſi nomen hoc non Samum Inſulam ſpectaret, ſed * Semum, qui eſt Melchiſedech (nam Semus Doricè Samus dicitur) crederemus Hebraicum nomen hoc Melchiſedech, Græcè dictum eſſe Dicæarchum; nam vis nominis reſpondet aptiſſimè: qvando *Dicaos, Zedech*; *Archos* verò eſt *Melech*. Neque alius profectò eſt Zedechus ille, quem Syri, atque Phœnices auctorem legum ſuarum celebrant, qui & Jupiter vocatur: Quin, & Jovis ſtella non aliter Hebraicè dicitur quàm Zedeck צדק: inde etiam geminos illos Jovis filios Caſtorem, & Pollucem *Διοσκόρους* filios Zedecki, dixere Phœnices, allegoriam ſecuti. Nec puto aliunde factum, ut prima legum adinventio ad Jovem referretur, ut Cicero II. de legibus eam originem huc referens dixerit: *lex vera atque Princeps apta eſt ad jubendum, & ad vetandum, ratio eſt recta ſummi Jovis.* Homerus

T

* bella Sgambati ſomnia.

rus qvoqve Reges Jovis filios appellat, aut ab Jove nutritos, *Διογενεῖς, Διοτρεφεῖς.*

VIII. P*Salmos* Melchiſedecho tribuunt Hebræi in *Bava Bathra* cap. I, ** atque illum in primis (ut explicat R. Salomo) qvi incipit: * *Dixit Dominus Domino meo*, qvod videtur ab iis excogitatum ad eludendum Chriſti argumentum quo maniſeſtè evicit, Chriſtum eſſe Deum, ideo qvod David eum vocat Dominum. Huic enim argumento parant ejusmodi reſponſionem: non eſſe, qvi loqvitur, Davidem, ſed Melchiſedechum, & hunc de Abrahamo loqvi, eumqve Dominum vocare. Sed primùm, cur Melchiſedech vocat Dominum Abrahamum, à qvo decimas exigit, cui benedicit, qvi etiam, ut Hebræi dicunt, ejus nepos eſt ab eo decimus? Deinde, ſi de Abrahamo loqvitur, qvorſum illla: *Tu es ſacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech?* aut illud: *Ex utero ante Luciferum genui te?* ſive, ut Hebraicè nunc eſt: *Ex utero ante Auroram ros infantiæ tuæ?*

IX. L*Iber de Medicina* extat Semi nomine in Bibliotheca Bavarica hac inſcriptione: ספר הרפואות אשר העתיקו חכמים הראשוני' מספר שם בן נח *Liber medicamentorum, quem transtulerunt Sapientes antiqui ex libro Semi filii Noa.* Sane verò credibile eſt, Semum inter cætera artem qvoqve medendi à Noë parente didiciſſe; nec Regem

** Verba ſunt: *David ſcripſit librum Pſalmorum per manum decem ſenum, per manum primi hominis, per manum Melchiſedechi, per manus Abrahami, per manus Moyſis, per manus Hemanis, per manus Jeduthuni, per manus Aſaphi; & per manus trium filiorum Corah*

* Pſal. CX. Sed quem Davidi non Melchiſedecho diſerte tribuit CHriſtus Matth. XXII. 43.

gem dedecebat ea diſciplina, cùm potiùs Regum ea fuerit olim peculiaris, & propria, ut illud indicio eſt: *Non ſum Medicus, & in domo mea non eſt panis: nolite conſtituere me Judicem Populi* Iſaiæ III. v. 7. Tanqvam nemo Princeps conſtitui ſoleret, niſi idem valeret arte medicinæ, qvi eſt Perſarum, Indorumque mos: & apud Homerum Telephus, Podalirius, & Machaon Reges & medici ſatis oſtendunt. Haud dubium quin idem hic ſit, qvem Sadochum, vel Sadycum Phœnices nominant, id eſt Juſtum. Auctor vitæ Iſidori apud Photium, de Phœnicum antiqvitatibus agens: Σαδύκῳ ἐγένοντο παῖδες, ὓς Διοσκόρυς ἐκάλυν, καὶ Καβείρυς· ὄγδοος δὲ ἐγένετο ἐπὶ τύτοις ὁ Ἔρμυνος, ὃν Ἀσκλήπιον ἑρμηνεύυσιν: *Sadico filii nati, quos Jovis filios, & Kabiros, ſeu Potentes vocarunt, è quibus octavus fuit Ermuinus, quem Æſculapium interpretantur.* Poſteà ſubdit: τὸν Ἔρμυνον ὄγδοον ἀξιῦσιν ἑρμηνεύειν: *Ermunum octavum interpretantur*, Hebraica ſcilicet origine שמונה adito א, אשמונה Vides ut Melchiſedecus Medicus, & Æſculapii fuerit Pater.

XCII. CHAMI Prophetia ab Iſidoro Hæretico jactata.

Iſidorus Baſilidis F. apud Clementem Alex. VI. Strom. p. 642.

Καὶ γάρ μοι δοκεῖ τὺς προσποιυμένυς φιλοσοφεῖν, ἵνα μάθωσι τί ἐστιν ἡ ὑπόπτερος δρῦς καὶ τὸ

Mihi enim videtur ut ii, qvi ſibi Philoſophiam vindicant, diſcant quid ſit quercus

 alata

ἐπ' αὐτῇ πεποικιλμένον φᾶρος· πάντα ὅσα Φερεκύδης ἀλληγορήσας ἐθεολόγησεν, λαβὼν ἀπὸ τῆς τοῦ Χὰμ προφητείας ὑπόθεσιν.

alata & varium quod ſuper ea eſt pallium; quæcunque Pherecydes allegorice dixit in Theologia, è CHAMI Prophetia deſumta.

Chriſtophorus Sandius lib. de Origine animæ p. 99.

Enochi abnepos Chamus (quem quidam Zoroaſtrem eſſe volunt, alii ejus filium Mizraimum) ſcripſit Prophetiam ex qua Pherecydes Syrus * accepiſſe videtur animos hominum eſſe ſempiternos. Lactantius VII. 8. *Quod*, inquit, *tenue atque ſubtile, id vero eſſe individuum, ac domicilio corporis velut carcere liberatum, ad cœlum & ad naturam ſuam pervolare. Hæc fere Platonis collecta breviter, quæ apud ipſum late copioſeque explicantur. In eadem ſententia quoque ante Platonem fuit Pythagoras, hujusque præceptor Pherecydes, quem Cicero tradit primum de immortalitate animarum diſputaviſſe.* Verba Ciceronis Tuſcul. I. ſunt; *quod litteris exſtat, Pherecydes Syrus primum dixit animos hominum eſſe ſempiternos.* Confer Spencer. in Origenem IV. contra Celſum p. 191. At Iſidorus Baſilidis F. & diſcipulus apud Clementem 6. Strom. πάντα, inquit, ὅσα Φερεκύδης ἀλληγορήσας ἐθεολόγησε λαβὼν ἀπὸ τῆς χὰμ προφητείας. Agitur autem ibi de alata quercu & pallio vario. Pythagorici certe & Plato in Phædro animæ alas duplices attribuere, unde Homerus alii-

que

* Imo Syrius ex Syro inſula una ex Cycladibus.

quæ dicunt animam evolare è corpore in ſuperiora. Imprimis notandum quod Coelius Rhodiginus Antiqv. Lect. XVI. 18. ſcribit, dicens *hoc ipſum* (mortis ſcilicet meditationem) *Zoroaſtrem* (quem quidam Chamum fuiſſe volunt) *veteris Theologiæ auctorem eminentiſſimum ſignificaſſe arbitror, quum eſſe dilatatam animam commiſeratur, ac confractis* (al. remiſſis) *alis labi in corpus præcipitem, rurſumque lætius plumantem, ac denuo factam volucrem, ſuperna petere.* Quercus autem antiqvis fuit hominum genetrix: qvare Penelope Ulyſſi dicit apud Homerum Odyſſ. XIX.

Οὐ γὰρ ἀπὸ δρυός ἐσσι παλαιφάτου, οὐδ' ἀπὸ πέτρης,

Non ſunt geniti ex quercu antiqua, nec ex petra. **

** Geminum eſt apud Ciceronem IV. Academicar. quæſt. *non enim eſt e ſaxo ſculptum, aut è robore dolatum* (homo) *habet corpus, habet animum, movetur mente, movetur ſenſibus.* Quibus ſane verbis non vult oſtendere quercum eſſe hominis genitricem, ſed potius hominem neutiquam eſſe tam durum quàm quercus vel ſilex, quia neutiquam ex quercu vel ſilice ſed longe molliore materia conſtat. Longe minus ad Sandii inſtitutum facit alter Clementis locus 2. Strom. p. 365. ex Platone, ubi ταῖς χερσὶν ἀτεχνῶς πέτρας καὶ δρῦς περιλαμβάνειν, denotat omnia tam ruditer & craſſe ab illis apprehendi, ac ſi quercus & ſaxa manibus tractarent. Porro in priore loco ὑψιπέτηλος δρῦς nihil aliud eſt quam quercus patula, quæ arbor ætatem ferens eſt, licet fluxis foliis. Videndum igitur an quercus illa cum velamento variegato apud Clementem ſit potius imago univerſæ Naturæ fluxæ & in mille formas variabilis, nec minus antiquiſſimæ, obnuptæque ac velatæ, uti nota imago Naturæ apud Ægyptios velata ex Plutarch. de Iſide & Oſir. p. 354.

Eodem ſenſu videtur dictum apud Clemente Stromatum lib. 2. *Increduli, ut videtur ex cœlo, & eo quod eſt aſpectabile, omnia trahunt in terram, manibus plane petras & quercus apprehendentes, ut ait Plato.* Muſæus & Homerus homines arborum foliis compa rant. Pallium tandem varium videtur denota variet atem corporum, ceu tegumentorum ani marum.

XCIII. Profanæ ac ſuperſtitioſæ artes æneis laminis & ſaxeis columnis à Chamo inſculptæ.

Joannes Caſſianus lib. VIII. Collatione 21. Sereni Abbatis.

Quiqve ab illa vera Phyſicæ philoſophiæ diſciplina tradita ſibi à majoribus exciderunt, (*Sethi poſteri*) qvam primus homo ille, (*Adamus*) qvi univerſarum naturarum inſtitutionem e veſtigio ſubſecutus eſt, potuit evidenter attingere, ſuisqve poſteris certa ratione transmittere. Quippe qvi mundi ipſius infantiam adhuc teneram, & qvodammodo palpitantem rudemque conſpexerat, & in qvem tanta eſt non ſolum ſapientiæ plenitudo, ſed etiam gratia prohetiæ, divina illa inſufflatione transfuſa, ut univerſis animan-

354. cum inſcriptione: ἐγώ εἰμι πᾶν τὸ γεγονὸς καὶ ὂν καὶ ἐσόμενον, καὶ τὸν ἐμὸν πέπλον οὐδεὶς πω θνητὸς ἀπεκάλυψεν. Atque hoc magis reſponde Pherecydis argumento, quod erat de Natura atque Dii περὶ Θεογονίας, Theologicum.

mantibus nomina rudis adhuc mundi hujus habitator imponeret, ac non ſolum omnigenum beſtiarum atq; ſerpentium furores * viruſque diſcerneret, ſed etiam virtutes herbarum, arborum qvoque lapidumque naturas ac temporum necdum expertorum viciſſitudines partiretur. Ita poterat efficaciter dicere: ** *Dominus dedit mihi bonorum horum, quæ ſunt, ſcientiam veram, ut ſciam diſpoſitiones orbis terrarum, & virtutes elementorum, initium & conſummationem & medietatem temporum, annorum curſus & ſtellarum diſpoſitiones, vim ſpirituum, & cogitationes hominum, differentias arborum & virtutes radicum, & quæ ſunt abſcondita & improviſa cognovi.* Hanc ergo ſcientiam omnium naturarum per ſucceſſiones generationum, ſemen Seth paterna traditione ſuſcipiens, donec diviſum à ſacrilega propagine perduravit, qvemadmodum ſanctè perceperat, ita etiam vel ad Dei cultum vel ad utilitatem vitæ communis exercuit. Cum verò fuiſſet impiæ generationi permixtum, ad res prophanas ac noxias qvæ pie didicerat inſtinctu quidem dæmonum derivavit, curioſasque ex ea maleficiorum artes atqve præſtigias ac magicas ſuperſtitiones audacter inſtituit, docens poſteros ſuos ut ſacra illa cultura divini nominis derelicta vel elementa hæc, vel ignem, vel aëreos dæmones venerarentur & colerent. Hæc igitur quam diximus curioſarum rerum notitia quomodo diluvio non perierit, ac ſupervenientibus ſeculis innotuerit, licet hoc minimè abſolutio propoſitæ qvæſtionis expoſcat, tamen qvia nos occaſio hujus expoſitionis admo-

 nuit,

* al. *vireſque.*

** Sapient. VII. 18. 19. 20.

nuit, perſtringendum breviter puto. Qu
itaqve antiqvæ traditiones ferunt, * *Cham fili*
qvi ſuperſtitionibus iſtis & ſacrilegis fuit art
prophanis infectus, ſciens nullum ſe poſſ
his memorialem librum in arcam prorſus n
in qva erat unà cum patre juſto ac ſanctis fra
ingreſſurus, ſceleſtas artes ac prophana con
ta diverſorum metallorum laminis, quæ
aquarum non corrumperentur injuria, & c
mis lapidibus inſculpſit. Quæ diluvio p
eadem qua ille celaverat curioſitate perqv
ſacrilegiorum ac perpetuæ neqvitiæ ſemin
transmittit in poſteros. Hac itaque ratio
opinio vulgi, qua credunt angelos vel ma
vel diverſas artes hominibus tradidiſſe, in v
te completa eſt.

Petrus Comeſtor in Hiſtoria Scholaſtica libri ſeos cap. XXXIX.

Quædam Hiſtoriæ dicunt regnum Aſſyri
cœpiſſe ab antiqvo Belo, qvod verum eſt
tum ad initium. Alii dicunt cœpiſſe à Nino,
verum eſt etiam quantum ad regni ampliatio
Ninus vicit Cham, qui adhuc vivebat & reg
in Bactria, alii Thracia, & dicebatur Zoro
inventor Magicæ artis, qvi & ſeptem liberal
tes in quatuordecim columnis ſcripſit, ſe
æneis & ſeptem lateritiis contra utrumqve Di
um. Ninus vero libros ejus combuſſit.

X

* *Harum fides*, inquit Allatius p. 241. ad Euſtathii He *penes ſit ipſos auctores. Mihi nunquam id perſuadebun Maximum inter Ninum & Zoroaſtrem & Noëticam vium temporis ſpatium intercesſiſſe.*

XCIV. Cham à malis creatus Angelis, & malas artes edoctus. Magiæ & Aſtrologiæ auctor. Magici ejus libri. Cham *Zoroaſter.*

Epiphanius in hereſi XXXIX. Sethianorum cap. 3.

Ἰδοῦσα δὲ πάλιν πολλὴν ἐπιμιξίαν, καὶ ἄτακτον ὁρμὴν τῶν Ἀγγέλων καὶ τῶν ἀνθρώπων, εἰς μίξιν τῶν δύο γενῶν ἐλθόντων, καὶ συστάσεις γενῶν ἵνας τὴν αὐτῶν ἀταξίαν ἐμποιήσασαν, πορευθεῖσα πάλιν ἡ αὐτὴ Μήτερ τε, καὶ Θήλεια κατακλυσμὸν ἤνεγκε, καὶ ἀπώλεσε πᾶσαν στάσιν ἀνθρώπου παντὸς γένους ἐναντίου. ἵνα δῆθεν τὸ καθαρὸν γένος τὸ ἀπὸ τοῦ Σὴθ, καὶ δίκαιον, μόνον μείνῃ ἐν κόσμῳ, εἰς σύστασιν τοῦ ἄνωθεν γένους τε καὶ σπινθῆρος τῆς δικαιοσύνης. ἔλαθον δὲ αὐτὴν πάλιν οἱ Ἄγγελοι, καὶ εἰσέδυσαν τὸν Χὰμ εἰς τὴν κιβωτὸν, ὄντα τοῦ αὐτῶν σπέρματος. ὀκτὼ γὰρ ψυχῶν σωθεισῶν ἐν τῇ τότε λάρνακι τοῦ Νῶε, ἑπτὰ μὲν εἰ-

Rurſum verò cùm promiſcuam perturbationem, & Angelorum hominumq; temerarios impetus Mater cerneret, quòd commiſta ſimul genera illa duo fuiſſent, qva ex confuſione nova quædam eſſent genera conſtituta : eadem illa Parens fœmina progrediens aqvarum eluvione contrariam omnem factionem funditus extinxit, ut incorrupta ac juſta Sethi ſtirps ad cœleſte genus, ſcintillamque juſtitiæ conflandam in terris ſola retineretur. Verùm clam ipſa, rurſus Angeli Chamum è genere ſuo prognatum in Arcam introducunt. Nam ex octo capitibus illis, quæ in Noëmi Ar-

ναι τοῦ καθαροῦ γένους φασί. τὸν δὲ ἕνα εἶναι τὸν Χὰμ τῆς ἄλλης δυνάμεως ὑπάρχοντα, ὃν εἰσδῦναι λαθόντα τὴν ἄνω Μητέρα. ὑπὸ τῶν Ἀγγέλων δὲ τὸ τοιοῦτο συσκευασθὲν, οὕτως ἀποτελεσθῆναι, ἐπειδὴ γάρ, φασιν, ἔγνωσαν οἱ Ἄγγελοι, ὅτι μέλλει πᾶν τὸ σπέρμα αὐτῶν ἀπαλείφεσθαι ἐν τῷ κατακλυσμῷ, πανουργίᾳ τινὶ τὸν προειρημένον Χὰμ εἰς διατήρησιν τοῦ ὑπ' αὐτῶν κτισθέντος γένους τῆς κακίας παρεισέβαλον. καὶ ἐκ τούτου λήθη καὶ πλάνη περὶ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἄτακτοι φοραὶ ἁμαρτημάτων, καὶ πολυμιξία κακίας ἐν τῷ κόσμῳ γεγένηται. καὶ οὕτως ὁ κόσμος εἰς τὸ ἀρχαῖον τῆς ἀταξίας αὖθις ἀνέκαμψε, καὶ ἐνεπλήσθη κακῶν, ὡς ἐξ ἀρχῆς πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ.

ca ſervata legun
cerioris generis
fuiſſe prædicant
vum verò nomi
mum ab aliena
ductum latuiſſe
ſtem Matrem, &
cam irrepſiſſe: &
ſum Angelorum
ac conſilio eſſe
ctum. Cùm en
ajunt, didiciſſent
nus omne ſuum
aquis extermina
mira calliditate
mali generis, cuj
thores erant, rel
foverent, Cham
Arcam inculcant.
in humanum gen
ror, & oblivio,
inconſiderati fla
rum impetus, &
rum varietas mult
in Orbem terrarum
pit. Atque ita Mu
ad priſtinam pertu
tionem denuò rev
tus, perinde atque
diluvium, malorum
pia redundavit.

Pſ

Pſeudo Clemens lib. IV. recognitt. cap. 27. S. Petrum Apoſtolum loquentem inducens:

Ex Noe familia unus Cham nomine cuidam ex filiis ſuis qui Meſraim appellabatur, à quo Ægyptiorum & Babyloniorum & Perſarum ducitur genus, male compertam Magicæ artis tradidit diſciplinam: hunc gentes quæ tunc erant Zoroaſtrem * appellaverunt, admirantes primum Magicæ artis auctores, cujus nomine etiam libri ſuper hoc plurimi habentur. Hic ergo aſtris multum ac freqventer intentus, & volens apud homines videri

* Chamum ipſum cum Zoroaſtre confundunt Jo. Caſſianus. Petrus Comeſtor, Pſeudo Beroſus, Athanaſius Kircherus tum alibi tum in Arca Noæ p. 210. ſeq. Scipio Sgambatus & multi recentiores, quam ſententiam oppugnat Bochartus IV. 1. Phaleg. & ſane Perſarum Zoroaſtrem longe fuiſſe juniorem conſtat. Non veriſimilius eſt quod Gregorio Turonenſi Zoroaſter eſt *Chus*, ſcriptori Clementinorum à Cotelerio editorum *Nimrod*, Franciſco Patricio in Magia Philoſophica *Japhetus*, aut quod hoc loco pſeudo Clementi videtur idem eſſe cum *Miſraimo*, quam opinionem amplectitur etiam auctor Chronici Paſchalis f. 28. Alia de Zoroaſtre & ſcriptis ei tributis retuli lib. I. Bibl. Græcæ cap. ult. Specimen Magiæ Chami referens pſeudo Beroſus, fingit eum carmine Magico Patris Noæ ebrii virilia incantaſſe, ſterilemque eum reddidiſſe: *Erat Noæ filius ex tribus primus adoleſcentior Chem, qui ſemper magica & veneſica ſtudens Zoroaſtris nomen conſecutus erat. Is patrem Noam odio habebat, quia alios ultimo genitos ardentius amabat, ſe vero deſpici videbat. Itaque nactus opportunitatem, cum Noa pater nudus jaceret, illius virilia comprehendens taciteque ſubmurmurans, carmine magico Patri illuſit, ſimul & illum ſterilem, perinde atque caſtratum effecit, neque deinceps Noa faemellam aliquam fœcundare potuit.*

videri Deus; velut ſcintillas quasdem ex ſtellis pr
ducere, & hominibus oſtentare cœpit; qvò r
des atque ignari, in ſtuporem miraculi traherei
tur: cupiensque augere de ſe hujusmodi opini
nem, ſæpiùs iſta moliebatur; usquequo ab ip
Dæmone, qvem importuniùs frequentabat, igi
ſuccenſus concremaretur.

Sed ſtulti homines qvi tunc erant, cum de
buiſſent utique opinionem, qvam de eo concepe
rant, abjicere; qvippe qvam pœnali morte eju
viderant confutatam; in majus eum extollunt
Exſtructo enim ſepulcro ad honorem ejus, tam
qvam amicum Dei, ac fulminis ad cœlum vehicu-
lo ſublevatum, adorare auſi ſunt; & qvaſi vivens
aſtrum colere. Hinc enim & nomen poſt mor-
tem ejus, Zoroaſter, hoc eſt, vivum ſidus appel-
latum eſt, ab his qui poſt unam generationem
Græcæ linguæ loqvelâ fuerant repleti. Hoc deni-
qve exemplo, etiam nunc multi eos qvi fulmine
obierint, ſepulcris honoratos, tamqvam amicos
Dei, colunt. Hic ergo, cùm qvartadecimâ ge-
neratione cœpiſſet, qvintadecimâ defunctus eſt;
in qva turris ædificata eſt, & linguæ hominum
multipliciter diviſæ ſunt.

Inter qvos primus, magicâ nihilominus arte
qvaſi coruſco ad eum delato, rex appellatur qvi-
dam Nemroth, qvem & ipſum Græci Ninum vo-
caverunt; ex cujus nomine Ninive civitas vocabu-
lum ſumſit. Sic ergo diverſæ & erraticæ ſuperſti-
tiones ab arte magicâ initium ſumpsêre.

Sixtus Senenſis lib. 2. Bibliotheca Sanctæ p. 57.

Cham filii Noæ ſcriptura, eſt opus impietatis prodigioſæ atque maleficæ; continens *elementa ac praxin artis Necromantica.* Meminit hujus voluminis Ciccus Aſculanus in Commentariis qvos edidit in Sphæram (cap. 4.) qvod ſine ullo dubio ab iniqviſſimis hominibus confictum eſt, & ab iisdem inſcriptum & evulgatum ſub titulo ſcripturæ Cham, ſumta occaſione ex his qvæ Serenus Abbas de Magicis artibus à Cham inventis & ſcriptis refert apud Joannem Caſſianum.

XCV. Cham Chemiæ repertor. Cham *Jupiter* qui Saturnum Patrem * exſecuit. Jupiter *Ammon*, *Belus*, *Menes* &c. Ægyptus Chemia, terra Cham.

Samuel Bochartus in Phaleg. lib. IV. cap. 1.

CHam licet maledictus, non tamen fuit excluſus à terrenis benedictionibus illius, qvi Sole ſuô illuminat bonos & malos, a) & pluviam ex æquo dimittit ſuper juſtos & injuſtos. Quippe in mundi diviſione, illi præter Ægyptum atqve Africam univerſam, Syriæ magna pars obtigit atqve Arabiæ, ut de Babylonia, & Suſiana, & Aſſyriâ, & aliis terris taceam qvas Semi filiis eripuit Nimrod Chami nepos.

Inde eſt qvod illi Arabes qvorum paſcua invadunt

* Confer Bælii Lexicon in *Cham.*

a) Matth. V. 45.

dunt Simeonitæ 1. Paral. 4, 40. dicuntur eſſe חם *è Chami ſtirpe.* Et à Davide b) paſſim Ægyptus appellatur *terra Cham*; Et in Plutarcho Χημία Chemia; Et in Stephano voce compoſita Ἑρμοχύμιος *Hermochymius.* Ægypti deniqve Nomorum vocabula *Chemmis*, *Pſochemmis*, *Pſittachemmis*, ad Chami nomen palam alludunt. Idem pro Chamo ab Ægyptiis & Afris Ἀμοῦν dictus: unde Ammonis urbs in Marmoricæ littore, & Ammoniaca regio ubi Ammonis oraculum & templum toto orbe celeberrimum, & Africa univerſa Ammonia, ut ex Alexandro Polyhiſtore probat Stephanus Byzantinus. Sed & Thebas Ægyptias, ut Græcè Διόσπολιν, ita Hebraicè à Prophetis appellari אמון נא *Ammon-No*, vel נא־אמון *No-Amon*, id eſt Hammonis ædem, qvia Jovi Ammoni, id eſt Chamo, ſacræ fuerunt, ſuo loco probavimus. c) Et totam de Saturno & Jove fabulam natam eſſe ex hiſtoria Noæ & Chami.

Hebræis חם *cham* calidum, d) & חום *chum* nigrum.

b) Pſ. 78. 52. & 105. 23. 27. & 106. 22. Plutarch. in Iſide p. 364. Notum quoque eſt Ægyptum paſſim dici *Miſraim* à Chami filio. Joſephus lib. 1. c. 7. τὴν γὰρ Αἴγυπτον Μέσρην, καὶ Μεσραίους τοὺς Αἰγυπτίους ἅπαντες τοὺς ταύτην οἰκοῦντας καλοῦμεν.

c) Lib. 1. Phaleg. c. 1. adde Freinshem. ad Curtium IV. 7. 5. Etiam Sanchoniathoni apud Euſebium lib. 1. præparat. p. 31. (idem qui Ægyptiis Jupiter Ammon) unus è tribus Saturni filiis Ζεὺς Βῆλος. Jo. Marshamus in Canone Chronico p. 23. & 31. putat etiam ſub *Menis* primi Ægyptiorum Regis nomine Chamum latere.

d) Male apud Eucherium *callidum* editur, pro *calidum*. Philo: ἑρμη-

nigrum ſonat: Itaqve Chami nomen vel à calore vel à nigredine factum. Neqve ut videtur ſine numine, cum qvæ Chamo contigit Africa immodico æſtu laboret, ejusqve poſteri fere omnes vicini ſideris ardore ſint exuſti, atqve infuſcati. Qvod ipſum pono in parte maledictionis; Quamvis in Africa loca ſint, qvæ nulli parti terrarum fertilitate cedunt. Ægyptii, qvos hujus vocis ſignificatio latuit, de Ammonis nomine multa comminiſcuntur. In Plutarchi Iſide Manethos Sebennita Ἀμοῦν interpretatur τὸ κεκρυμμένον καὶ τὴν κρύψιν *occultum & occultationem*. Et Hecatæus Abderita hoc verbo Ægyptios uti ſcribit, ὅταν τινὰ προσκαλῶνται, προσκλητικὴν γὰρ εἶναι τὴν φωνὴν, *cum aliquem accerſunt, vocem enim eſſe vocativam*. Nempe Ægyptii *Amon* dicebant pro Hebræo אלמני *Almoni*, c) qvod Septuaginta κρύφιον reddunt. At Aqvila & Theodotion τὸν δεῖνα [Gallicè dixeris *un tel*] nomen eſt fictitium qvo vocatur aut vir aut locus cujus nomen nos latet. Fit à radice עלם id eſt abſcondere, ע & א permutatis. Exempla ſunt Ruth 4, 1. & 1. Sam. 21, 2. & 2. Reg. 6, 8. Patet igitur Ægyptiis *Amon* id ipſum fuiſſe; cum alii occultum explicent; alii vocantis eſſe velint plane eâdem ἀμφιβολίᾳ. Itaqve *Amon* ex *Almoni* factum, litera L aut abſorptâ inter pronunciandum, aut etiam

ἑρμηνεύεται θερμὴ μὲν χὰμ, σάλος δὲ χαναάν. lib. περὶ τῆς ἐξέντεψε Νῶε p. 280. In expoſitione nominum Hebr. χὰμ, θέρμοι & in alio apud Marcianæum T. 2. Hieron. p. 269. χαμ θημωνία σάχυος, *acervus ſpica*.

c) Confer Wagenſeilii Hoffnung der Erlöſung Iſraëlis p. 203.

etiam prorſus, inducta, ut in Gallicis vocibus *cha-me* & *contre* pro Latinis *culmus* & *culter*. At Dei nomen Ἀμοῦν vel *Ammon* plane aliud. Omnino enim factum eſt ex חם *Cham* vel *Ham* mollito ſono Hebrææ aſpirationis. * Qvam iidem alibi per χ exprimunt, ut in voce Χημία qva dicebatur Ægyptus. Atque ut illam Hebrææ חום *chum* ſynonymam fuiſſe ſcias, audi Plutarchum: Ἔτι, inqvit, τὴν Αἴγυπτον ἐν τοῖς μάλιστα μελάγγειον οὖσαν, ὥσπερ τὸ μέλαν τοῦ ὀφθαλμοῦ Χημίαν καλοῦσιν. *Adhuc Ægyptum, cujus ſolum maximè nigrum eſt, Chemiam Ægyptii vocant, ut nigrum illud quod eſt in oculo.* Non vacat addere Græcorum nugas de Ammone καὶ τοῦ ἄμμου.

Idem in eodem capite, quibusdam interjectis:

Priori de Zoroaſtre commento ſimile aliud de *Alchimia*, cujus authorem faciunt Chamum, f) quaſi de nomine authoris pro *chamia* dicatur *chemia* & *chymia*, & Arabico articulo præfixo *alchymia*. Antiquitatis enim gloriam maximè affectant hujus artis ἐπόπται: Qvos non pudet proferre Moſis Prophetæ χημευτικὴν σύνταξιν; Et Mariæ ſororis Moſis librum Alchymiſticum. Ut taceam Hermetis Trismegiſti ſcilicet tabulam ſmaragdinam, & ejusdem Chymicos tractatus ſeptem & opus de corporibus transmutandis: Et Oſthanis & Democriti & Ori χημευτικά; & Jaſonis vellus aureum: τὸ

* Idem etiam de nomine *Thamus* ſentit Marſhamus in Canone Chronico p. 31.

f) Alii Adamum ipſum. Vide Dan. Sennertum de Chymicorum cum Ariſtotelicis conſenſu cap. 3. & quæ ſupra p. 32.

τοῦτο γὰρ οὐχ ὡς ποιητικῶς φέρεται, ἀλλὰ βιβλίον ἦν ἐν δέρμασι γεγραμμένον, περιέχον ὅπως δεῖ γίνεσθαι διὰ χημείας χρυσόν. Neque enim fuit vellus illud quale Poeta fabulantur, ſed liber fuit in membranis ſcriptus, continens quomodo parandum ſit aurum per chemiam. Ita nugatur ignotus ſcriptor apud Svidam in voce Δέρας. In eodem, voce *χημεία*, de Diocletiano hæc legere eſt: *τὰ περὶ χημείας χρυσοῦ καὶ ἀργύρου τοῖς παλαιοῖς γεγραμμένα βιβλία διερευνησάμενος ἔκαυσε, πρὸς τὸ μηκέτι πλοῦτον Αἰγυπτίοις ἐκ τῆς τοιαύτης προσγίνεσθαι τέχνης, μηδὲ χρημάτων αὐτοὺς θαῤῥοῦντας περιουσίᾳ τοῦ λοιποῦ Ῥωμαίοις ἀνταίρειν, libros à veteribus de auri & argenti chemiâ conquiſitos cremavit, ne Ægyptii ex tali arte amplius ſibi opes compararent, neve pecuniarum copiâ freti, Romanis in poſterum obſiſterent.* Ac ſi tam fallaci arte potuerint tam copioſè diteſcere, ut Romanis inde fierent terribiles.

Quin quaſi leve ſit chemiam ab authore Chamo arceſſere, non deſunt qui artibus ante diluvium repertis illam accenſeant, *Tubalcainum* è fabro transmutantes in Philoſophum Chymicum: Edoctum ſcilicet ab Angelo g) Exael, qvem primum Enochi liber apocryphus homines docuiſſe ſcribit *τὰ μέταλλα τῆς γῆς, καὶ τὸ χρυσίον πῶς ἐργάσωνται quomodo metalla terra & aurum elaborentur.* Unde Zoſimus Panopolites lib. 9. *χημευτικῶν* collegit eos Angelos, qvos vult in mulierum amorem exarſiſſe, ante omnia Chemiam tradidiſſe: *τοῦτο οὖν,* inqvit, *ἔφασαν αἱ ἀρχαῖαι καὶ θεῖαι γραφαί, ὅτι*

U ἀγγ-

g) Hebr. יצקאל quia יצק eſt fundere. Confer quæ ſupra p. 183. 184. Solent & Chymici *Tubalis ignem* vocare flammam ex fulmine ſuccenſam.

ἄγγελοι ἐπεθύμησαν τῶν γυναικῶν, καὶ κατελθόντες ἐδίδαξαν αὐτὰς τὰ πάντα τὰ τῆς φύσεως ἔργα. Et paulo poſt: Ἔστιν οὖν αὐτῶν ἡ πρώτη παράδοσις χημᾶ περὶ τούτων τῶν τεχνῶν. Ἐκάλεσαν δὲ ταύτην τὴν βίβλον χημᾶ: Ἔνθεν καὶ ἡ τέχνη χημία καλεῖται. *Sacræ & divinæ Scripturæ Angelos dicunt mulieres concupiviſſe, & cum in terram deſcendiſſent, eas edocuiſſe omnia naturæ opera &c. Prima igitur illorum traditio fuit Chema de his artibus. Vocaverunt ſcilicet hunc librum* Chema, *unde ars etiam* Chemia *vocatur.*

Interim Alchymiæ certum eſt novum eſſe inventum; nec illius quemquam meminiſſe ante Julium Firmicum Imperatori Conſtantino *σύγχρονον*, qvi Matheſ. lib. 3. cap. 15. lunam ſcribit *in nonô ab horoſcopô locô in nocturnâ geniturâ hominem ad ſcientiam Alchymiæ propenſum reddere.* Et commentum de Chamo refellunt Arabum ſcripta, qvi hanc artem maximè excoluerunt. Ab iis enim Alchymia non ſcribitur, ut Chami nomen per *Cha*, ſed per *Cheph* אלכימיא vel אלכמיה. Unde patet origo nominis toties qvæſita necdum reperta. Arabicè nimirum כמר *chema* eſt occultare. Verbum eâ ſignificatione in uſu prima, quartâ, & qvintâ conjugatione. Inde igitur כמיה *chemia* vel אלכמיה *alchemia* eſt ars occulta. Quô non potuit dari nomen aptius, ſive rem ipſam reſpicias, ſive docendi modum.

Scipio Sgambatus in Archivis V. T. p. 156. ſeq.

Chami verò Academia non modò in Perſide, Chaldæa, Ægypto viguiſſe dicitur, ſed eam qvoqve

qve diſciplinam ſecuti feruntur in Græcia Telchines, in Italia Cimmerii, utraqve gens veneficiis infamis, & vaticiniis emortualibus, ac ſcelesta familiaritate Geniorum. Telchines qvidem adeò, ut etiam ipſi Lemurum genus putarentur, potiùs qvam homines. Hinc Svidas Τελχῖνες πονηροὶ Δαίμονες, ἢ ἄνθρωποι φθονηροὶ, καὶ βάσκανοι. *Telchines mali Demônes, aut homines invidi, & malefici.* Faſcinatores præcipuè fuiſſe ait Ovidius, & ob eam cauſam ab Jove undis merſos, lib. VII. Metamorph.

Phœbeamque Rhodon, & Jaliſios Telchinas,
Quorum oculos ipſo mutantes omnia viſu
Juppiter exoſus, Fraternis ſubdidit undis.

Cimmeriis familiaris illa pars deterioris Magiæ fuit, qvæ Necromantia dicitur: eam ſub terra factitabant in ſpeluncis ad Cumam. Non me latet qvosdam eſſe, qvi negant Zoroaſtrum ejus antiqvitatis ēſſe, qvæ Chami ætatem poſſit attingere. Nam Xanthus Lydius apud Laërtium à Zoroaſtro ad Cyrum minorem annos numerat DC. Sed qvid prohibet credere Zoroaſtros plures fuiſſe in Perſide, & Chaldæa, qvemadmodum in Ægypto plures fuere Mercurii: neqve id omittendum, Auctorem vitæ Iſidori apud Photium * ſcribere ex vetere Phœnicum hiſtoria, duos fuiſſe Neptuni filios, Dicæum, & Sylea, id eſt juſtum, & ſacrilegum. Qvorum cùm conſtet Dicæum eundem eſſe, qvi Sadicus, Melchiſedech, & Sem vocatus, neceſſe eſt Syleum, ſive ſacrilegum eſſe Chamum. Ambos verò dictos eſſe Neptuni filios, velut è

* Cod. 242. p. 573.

mari editos, id eſt è communi eluvione, c
Orbis unum erat mare, Chamum verò al
Chamaſenum.

XCVI. Japhetus * *Japetus*, *Neptunus*.

SUb *Japeto* Atlantis ac Promethei parente
giſtro *Japhetum* Noæ filium latere atq
variarum ſcientiarum auctorem fuiſſe

* Japheti nomen ἰαφὲθ, ἰάφεθος, ἰάφθος
tur apud Hieron. & Eucherium *Latitudo*, Philoni
in expoſitione nominum Hebraicorum πλατυσ
λονὴ (ita enim malo quàm πλατυσμος
vel etiam συναγόμενος. Inter Noachi filios
natu major creditur ex Geneſ. X. 21. quo etiam
refert proverbium *Japeto vetuſtior* de valde ſene.
leg. *Semus* medius, minor natu *Cham*, ex Ge
Confer Interpretes ad hæc Geneſeos loca, Jo. Mar
citationem Biblicam ſecundam, Martinum
de Sileſiorum majoribus p. 2. & Heideggeri
Patriarcharum p. 628. Atſi ſequamur ordinem quo
ſen quater, Gen. V. 32. VII. 13. IX. 8. X. 1. & 1. Pa
filii Noæ nominantur, Sem utique fuerit primog
ter Cham, & tertius Japhetus, & ita mult
Chriſtianis non male viſum, atque ut Hottingerus
Orientalis notat, Arabibus quoque. Equidem o
num in ſacris litteris, non certum argumentum
naſcendi. Tamen idem in liberis Noachi toties
fruſtra repetitus eſſe, & ad locum Geneſ. X. 21.
quod reddi etiam poſſit: *Sem frater Japheti m*
majoris) Et Geneſ. IX. 24. filium minorem non
mum ſed Cainanum nepotem, qui deinde etiam
à Noacho diris devovetur, atq; ut Hebræi apud Th
quæſt. 57. in Geneſin tradunt, primus nuditatẽ avi

nominum ſimilitudine conjiciunt viri doctiſſimi. Vide Steph. Morini octo diſſertationes p. 23. & Scipionis Sgambati Archiva Vet. Teſt. p. 158. ubi *Japum* qvoqve Atlantis filium cum Japheto noſtro confundit, qvin ex illo ipſum repetit nomen *Jovis*. De Japeto conſentit Claudius Fraſſenius p. 95. disqviſitt. Bibl. cui Japhetus qvoqve eſt Græcorum *Neptunus*, qvod utrumqve ante eum in mentem venit Bocharto III. 1. Phaleg, & Huetio p. 256. demonſtrationis Evangelicæ. Sicut enim, inqviunt, Noachus orbem inter tres liberos ſuos diſpertitus eſt, Semum Japhetum & Chamum, ſic Græci finxere Jovi, Neptuno ac Plutoni orbem totum diviſum à Saturno. Per Jovem Chamum intelligunt, cujus veſtigium in Ammone quærunt Jovis cognomine. Pluto ut jam dixi ipſis eſt Semus. Reliqvum, ut Japhetus Neptunus ſit.

XCVII. CAINAN, Arphaxadi F. Ejus Aſtronomia ex columnis Sethigenarum deſcripta.

Joël in Chronographia, ſub init.

Μετὰ δὲ τ̃ κατακλυσμὸν Καϊνᾶν ὁ ὑιὸς Ἀρφαξὰδ	Poſt diluvium Cainanus * Arphaxadi F. cum

U 3 συνε-

dicaveratque Patri Chamo & cum co[illegible]ſerat. [illegible] Viri eruditi atque ingenioſi expoſitione, qui nuditatem Noachi de inceſtu cum matre vel noverca ſua à Chamo perpetrato accipit, Cainan maledicto avi tangitur tanquam ex inceſtu natus. Sed cum evigilaret Noa & diris crimen Cainanis vindicaret, naſci ille interim dum dormierat avus, non potuit.

* Quod Cainani Enoſi F. tribuit pſeudo-Gorionides in loco ... quem

συνεγράψατο τὴν ἀστρονο-
μίαν, εὑρηκὼς τὴν τοῦ Σὴθ
καὶ τῶν αὐτοῦ τέκνων ὀνο-
μασίαν, καὶ τῶν ἀστέρων
ἐν πλακὶ λιθίνῃ γεγλυμ-
μένην. Οἱ γὰρ τοῦ Σὴθ ἐκ-
γονοι προμυηθέντες ἀναι-
θεῖν τὴν μέλλουσαν γίνεσθαι

Sethi illius filio
ſiderum nomin
xeo cippo com
ſtellarum curſu
mentario cor
eſt. Nam ex Se
pe progeniti im
tem generi hun

quem dedi ſupra p. 159. hoc Joel ſæculi tertii decim
refert ad Cainanem quem Noachi pronepotem ſa
dices pleriq; omnes LXX. Interpretum & Lucæ Il
aliqui è veteribus ſcriptoribus omittunt, ut Juda
Joſephus, Chriſtiani Irenæus, Africanus, Theop
tiochenus, Euſebius (indignante Syncello p. 79.
326.) Joſephus alter, auctor Hypomneſtici, & alii
runt Bochartus II. 13. Geographiæ ſacræ, Jacobus
diſſ. de Cainane, Jo. Cordeſius in diſſ. Gallice edi
nealogia CHriſti, & Hugo Grotius ad laudatum Luc
Deeſt ſane Cainan in Codicibus Hebræis & Sa
Gen. XI. 12. quod monuit etiam Abulpharajus p.
ſimiliter in Chaldaicis Syriacis, Arabicis, Perſicis, I
Æthiopicis: Deſideratur quoque 1. Paralip. 1. 24
cibus Hebræis, Chaldaicis, Syriacis, Arabicis, Latin
tione Græca Vaticana, atque Codice Alexandrino
terpretum. Sed & in Codice Græcolatino vetuſtiſſi
tabrigienſi Lucæ, verùm unico illo, atque ſi Milli
inus, omnium corruptiſſimo. Viciſſim habent cæ
ces LXX. Interpretum & Lucæ tantum non univer
Origenes obelo notavit teſte Procopio, quod nemp
eo tantum, non autem in Hebræo reperiſſet.
etiam Græci codices Geneſ. X. 22. & 24. Quod
muel Petitus III. 6. Variarum Lect. hariolatur Cain
læ fuiſſe cognomentum, eundemque fuiſſe hominem
nem Arphaxadi & Salam, parum veriſimile eſt, ut
viri illius docti conjecturæ. Neque Chronico C
temere credendum, in quo p. 3. annotatur Judæo
nem omnino è ſuis codicibus eraſiſſe.

φθορὰν τῶν ἀνθρώπων, ἐποίησαν δύο στήλας, μίαν λιθίνην, ἑτέραν δὲ πλινθίνην, λογισάμενοι ὅτι εἰ μὲν δι' ὕδατος ὁ κατακλυσμὸς, ἡ λιθίνη στήλη μενεῖ καὶ τὰ ἐν αὐτῇ γεγλυμμένα, εἰ δὲ διὰ πυρὸς, ἡ πλινθίνη σωθήσεται.

docti perniciem, duas columnas ûnam qvidem lapideam alteram lateritiam condiderunt, rati ſi mundus aqvarum illuvie immergeretur, lapideam permanſuram & qvæcunqve in ea exſculpta erant: ſi conflagraret incendio, lateritiam evaſuram.

XCVIII. Scriptum Gigantum à Cainane repertum.

Syncellus p. 80. Chronographiæ.

Τῷ βφπέ ἔτει Καϊνᾶν διοδεύων ἐν τῷ πεδίῳ, εὗρεν τὴν γραφὴν τῶν Γιγάντων καὶ ἔκρυψεν παρ' ἑαυτῷ.

Anno 2585. Cainan deambulans in agro ſcriptum Gigantum * invenit, & penes ſe repoſuit.

XCIX. Narratio Apocrypha de Melchiſedecho.

Ex Athanaſii T. 3. edit. Montfauconianæ p. 239.

ΕΝ τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἰδοὺ τις βασίλισσα Σαλὴμ, κατὰ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως· ἐγέννησε δὲ τὸν

TUnc temporis erat Regina qvædam Salem, ejusdem cum urbe nominis. Pe-

* Goarus: *ſcripta de Gigantibus monumenta.*

Σαλαάδ, Σαλαὰδ δὲ ἐγέννησε Μελχί· Μελχὶ δὲ ἔσχε γυναῖκα κατὰ τὸ ὄνομα αὐτῆς Σαλήμ· ἔτικε δὲ αὐτῷ δύο υἱοὺς, ἕνα καλούμενον τὸν Μελχί. καὶ ἕτερον Μελχισεδέκ· ἦν δὲ ὁ πατὴρ αὐτῶν ἕλλην, ἄσωτος, θυσίας ἐπιτελῶν τοῖς εἰδώλοις. συνέφθασε δὲ καιρὸς ἐπιτήδειος τοῦ θυσιάζειν τοῖς εἰδώλοις· ἦν γὰρ θυσιάζων ἐν τῷ δωδεκαθέῳ· καὶ λέγει Μελχὶ ὁ βασιλεὺς τῷ ἑαυτοῦ υἱῷ Μελχισεδέκ· λάβε μετὰ σοῦ ἐκ τῶν παιδαρίων, καὶ ἄπελθε εἰς τὸ βουκολικὸν, καὶ πρόσαγέ μοι ἑπτὰ μόσχους, ἵνα θύσωμεν τοῖς θεοῖς. ἀπερχόμενος οὖν ὁ Μελχισεδὲκ, ἔννοια θεϊκὴ ἐπῆλθεν αὐτῷ κατὰ τὴν ὁδὸν, καὶ ἀτενίσας τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν οὐρανὸν, ἠτένιζε τῷ ἡλίῳ καὶ ἐνεθυμεῖτο περὶ τῆς σελήνης καὶ τῶν ἄστρων, καὶ ἐν αὐτῷ γινόμενος εἶπεν· εἴ τις ἐποίησε τὸν οὐρανὸν, τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὰ ἄστρα, ἐκείνῳ ὀφείλει δοθῆναι ἡ θυσία τῷ κτίσαντι αὐτά. ἔκδηλόν με

perit autem Salaad
laad autem genuit
chi, Melchi habui
rem cognominen
Salem. Peperit a
duos filios, unu
ctum Melchi, & alt
Melchiſedech. E
pater eorum Gra
impurus, ſacrifici
molans idolis. Adv
rat autem tempus
ficandi idolis idon
& immolabat in du
cim Deorum item
cum dixit Melchi
filio ſuo Melchiſed
Confer te cum puer
bi aſſumtis ad bovil
adduc mihi ſeptem
tulos, ut adoleamu
vis. Dum abiit Mel
ſedech, ſubiit eum
na quædam cogitati
ſublatis in cœlum o
aſpiciebat ſolem, &
ſiderabat lunam &
las, & dum hæc m
tatur, inquit: Ec
fecit cœlum, terram
mare, & ſidera? Illi
ctima immolanda,

π

ποιοῦσι τὰ σημεῖα τοῦ οὐρανοῦ, ἀλλ' ὁ κτίστης αὐτῶν, ἐπάνω αὐτῶν ἐπαναπαύεται, ἄφθαρτος, ἀόρατος, ἀθάνατος, μόνος Θεὸς ὑπάρχων ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ γῆς, ἐπιστάμενος βλασφημίας καρδιῶν· αὐτός ἐστιν ἀληθινὸς Θεός. αὐτῷ ὀφείλει δοθῆναι ἡ θυσία. ἀπέλθω οὖν πρὸς τὸν πατέρα μου, καὶ συγγνωμήσομαι αὐτῷ, ἴσως ἀκούσεταί μου. ἀνέλυσε δὲ ὁ Μελχισεδὲκ, μηδὲν ἀποφέρων. ἰδὼν δὲ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, λέγει αὐτῷ, ποῦ εἰσιν οἱ μόσχοι; ὁ δὲ Μελχισεδὲκ λέγει αὐτῷ· μὴ ὀργίζου, πάτερ βασιλεῦ, ἀλλ' ἄκουσόν μου· ὁ δὲ εἶπε· τί ἔχεις εἰπεῖν; εἰπὲ, διὰ τάχους· ὁ δὲ Μελχισεδὲκ λέγει· δεῦρο τὴν θυσίαν, ἣν ἔχομεν δοῦναι, μὴ δῶμεν αὐτὴν τοῖς Θεοῖς τούτοις· οὗτοι γὰρ οὐ φαίνονταί μοι Θεοί· ἀλλὰ μᾶλλον δῶμεν θυσίαν τῷ ἐπαναπαυομένῳ ἐπάνω τῶν οὐρανῶν. αὐτὸς γὰρ Θεὸς Θεῶν. ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ ὀργισθεὶς λέγει

condidiſſet iſta. Certum me ſigna cœli faciunt, qvod creator iſtorum ſuper eis acqvieſcat, qvi nec ſubjectus corruptioni, nec aſpectui, nec morti, ſolus Deus ſit in cœlo & in terra, qvem non lateant blasphemiæ cordium. Ille verus eſt Deus, illi debetur ſacrificium. Itaqve recipiam me ad patrem meum, & conferam cum illo ſententiam, forſan dabit locum verbis meis. Reverſusqve eſt Melchiſedech re infecta. Qvem cum vidiſſet pater, ait: ubinam ſunt vituli? excepit eum Melchiſedech: Ne ſuccenſeas, pater mi Rex, ſed audi me. Qvi dixit: Qvid habes mihi dicere? dic confeſtim. At Melchiſedech ait: Huc admove ſacrificium, qvod oblaturi ſumus, ne demus illud Diis iſtis. Hi enim non videntur mihi Dii, ſed offeramus

αὐτῷ· πορεύου, ἄγαγε, ἃ
εἶπόν σοι· ἐπεὶ οὐ ζήσῃ. ἀπ-
ιόντος δὲ αὐτοῦ πάλιν τοῦ
Μελχισεδὲκ ἐπὶ τὸ βου-
κολικὸν, εἰσῆλθεν ὁ βασι-
λεὺς Σαλὴμ Μελχὶ, πρὸς
Σαλὴμ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ,
λέγων αὐτῇ· δεῦρο δῶμεν
θυσίαν ἕνα τῶν υἱῶν ἡμῶν·
ἡ δὲ γυνὴ αὐτοῦ ἀκούσασα,
ἔκλαυσε πικρῶς· ἐπέγνω
γὰρ, ὅτι προφάσει θέλει
ὁ βασιλεὺς φονεῦσαι τὸν
Μελχισεδὲκ, ὅτι ὠνείδισεν
αὐτῷ ἐπὶ τὴν θυσίαν, καὶ
ἀνεστέναξεν ἡ βασίλισσα,
καὶ εἶπεν· οἴμοι ἐκοπίασα
καὶ ἐμόχθησα εἰς κενόν; ἰ-
δὼν δὲ αὐτὴν ὁ βασιλεὺς,
εἶπεν αὐτῇ· μὴ κλαῖε, ἀλλὰ
δεῦρο λάχωμεν. καὶ ἐὰν
λάχῃ μοι· ἐπιλέγομαι, ὃν
θέλω, καὶ δώσω αὐτὸν
θυσίαν τοῖς θεοῖς ἡμῶν. εἰ
δὲ λάχῃ σοι, ἐπίλεξαι, ὃν
ἂν θέλῃς, καὶ περιφύλαξ-
τε αὐτόν. τοῦτο δὲ ἔλεγε, δο-
κῶν καταλαγχάνειν τῷ
ἱερεῖ· καὶ βαλόντες κλῆρον,
ἔλαχεν ἡ βασίλισσα, καὶ
ἐπελέξατο τὸν Μελχισε-
δὲκ, ὃν ἠγάπα· ὁ δὲ βα-

ſacrificium ei , qv
qvieſcit ſuper cœlis
enim eſt Deus Deo
Pater ejus iratus re
dit illi : Abi, adduc
injunxi tibi , ſi vi
velis. Qvum iteru
conferret Melchiſe
ad bovile, ingreſſu
Rex Salem Melch
uxorem ſuam Salem
qviens illi : Huc
ſacrificium unum
rum tuorum. His
tis conjux ejus flev
mare : norat en
qvod prætextu Deo
occiſurus eſſet Rex
chiſedech , qvod
temſiſſet ei ſacrifici
& gemens Regina d
Heu mihi , labora
parturivi fruſtra ! Q
intuitus Rex , ait
Noli flere, ſed huc
ſortiamur, & ſi ſors
venerit mihi , elig
qvem velim , dat
eum ſacrificium
noſtris. Qvod ſi ſors
venerit tibi , eli
qvem velis, licet, &

σιλεὺς Σαλὴμ ἡττηθεὶς παρὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, τὸν λαχόντα αὐτῷ υἱὸν ηὐτρέπισεν εἰς θυσίαν· καὶ ἐλθὼν ὁ Μελχισεδὲκ, ἤνεγκε τοὺς ἑπτὰ μόσχους· λαβὼν δὲ ὁ πατὴρ τὸν λαχόντα αὐτοῦ υἱὸν, ἐπορεύετο ἐπὶ τὸν ναὸν τῶν εἰδώλων ἐν τῷ δωδεκαθέῳ, συνῆλθον δὲ ἐπὶ τῇ θυσίᾳ φγʹ παῖδες ὑπὸ τῶν ἰδίων πατέρων, προσφερόμενοι· καὶ ἄλλοι παρὰ τῶν μητέρων· καὶ βόες καὶ πρόβατα ἀναρίθμητα· καὶ ἐγίνετο ἡ θυσία ἕτοιμος. Σαλὴμ δὲ ἡ μήτηρ τοῦ Μελχιτεδὲκ, καθημένη ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆς, ἀνεβόησε φωνῇ μεγάλῃ, καὶ λέγει τῷ Μελχισεδέκ· οὐ κλαίεις τὸν ἀδελφόν σου, ὅτι μετὰ τοσοῦτον κάματον ἀπέρχεται σφαγῆναι; καὶ ταῦτα ἀκούσας παρ' αὐτῆς, ἔκλαυσε, καὶ λέγει τῇ μητέρι αὐτοῦ· ἕως τῶν ὧδε χρείαν ἔχω, καὶ ἀναστὰς, ἀνῆλθεν ἐν τῷ ὄρει Ταβώρ, καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἀναστᾶσα, ἀπῆλθεν ἐν τῷ ναῷ τῶν εἰδώλων, εἰδέσθαι

tineas eum. Hoc ajebat, qvod videretur diffidere ſacerdoti, & cum ſortem jeciſſent, ſortita Regina elegit Melchiſedech, qvem diligebat. Rex autem Salem ſuperatus a conjuge ſua, filium, qvi ipſi contigerat, ad ſacrificium adornavit. Qvum rediens Melchiſedech adduxit ſeptem vitulos. Acceptum autem pater filium, qvi contigerat ſorte, duxit in fanum idolorum, qvod erat in dodecatheo. Convenerant autem ad ſacrificium 503. pueri a ſuis patribus adducti, & alii a matribus, & boves & oves innumerabiles, & paratum eſt ſacrificium. At Salem mater Melchiſedech, qvæ ſedebat domi ſuæ, voce magna exclamavit, & dixit Melchiſedecho: Numqvid defles fratrem tuum, qvod poſt tantum laborem abripiatur occidendus?

τὸν

τὸν ἑαυτῆς ὑιὸν, πρὶν ἢ σφαγῆναι, καὶ ὅλον τὸ γένος αὐτῆς. ἀνελθὼν δὲ Μελχισεδὲκ εἰς τὸ ὄρος Ταβὼρ κλίνας τὰ γόνατα, εἶπεν· ὁ Θεὸς ὁ τῶν ὅλων κύριος, ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν, καὶ τὴν γῆν, σὲ ἐπικαλοῦμαι τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεὸν, ἐπάκουσόν μου τῇ ὥρᾳ ταύτῃ, καὶ πρόσταξον, ἵνα ὅσοι παρεγένοντο ἐπὶ τῇ θυσίᾳ τοῦ ἀδελφοῦ μου Μελχὶ, ὁ τόπος ἅδης γένηται, καὶ καταπίῃ αὐτούς· καὶ ἐπήκουσεν ὁ Θεὸς τοῦ Μελχισεδὲκ, καὶ εὐθέως ἔχανεν ἡ γῆ, καὶ κατέπιεν αὐτοὺς, καὶ πᾶσαν φυλὴν τοῦ Μελχὶ, σὺν πάσῃ τῇ πόλει· καὶ οὔτε ἄνθρωπος, οὐ βωμὸς, οὐ ναὸς, οὐκ ἄλογον, οὔτε τις κτίσις τῆς πάσης πόλεως ἔμεινεν, ἀλλὰ πάντα ἐχανώθη. κατῆλθε δὲ ὁ Μελχισεδὲκ ἀπὸ τοῦ ὄρους Ταβὼρ, καὶ ἰδὼν ὅτι ἐπήκουσεν αὐτοῦ ὁ Θεὸς, ἐν φόβῳ μεγάλῳ πάλιν ὑπέστρεψεν εἰς τὸ ὄρος, καὶ ἐν τῷ δάσει τῆς ὕλης ἐλθὼν ἐμόνασεν ἐκεῖ

Qvibus perceptis fl
& ait matri ſuæ : C
usqve his, qvi hic ſ
mihi opus eſt ? &
gens conſcendit m
tem Thabor, & m
ejus ſurgens intr
templum idolorum
videret filium ſu
priusqvam occidere
& totum genus ſuu
Conſcenſo monte T
bor, Melchiſedech fl
genibus dixit : De
Domine omnium, cr
tor cœli & terræ, te a
ro ſolum Deum veru
exaudi me hac hora.
be, ut qvicunque adſi
in ſacrificio fratris m
a terra, qvæ ut infer
dehiſcat illis, devore
tur. Exaudivit De
Melchiſedech, & con
nuo terra hiatu ape
devoravit illos, & tota
familiam Melchi, cu
tota civitate, ut nec h
mo, nec ara, nec fanu
nec brutum, nec ul
creatura totius civita
ſuperſtes fuerit : ſed

6

ἔτη ἑπτὰ, γυμνὸς ἀπὸ γαστρὸς αὐτοῦ ἕως τῆς ὀσφύος αὐτοῦ, καὶ ὁ νῶτος αὐτοῦ ἐγένετο, ὡσεὶ δέρμα χελώνης. ἡ δὲ τροφὴ αὐτοῦ ἀκρόδρυα ἦν, καὶ ὁ πότος αὐτοῦ δρόσος, ὃν ἔλειχε. καὶ μετὰ τὰ ἑπτὰ ἔτη φωνὴ ἦλθε τοῦ Ἀβραὰμ, λέγουσα, Ἀβραὰμ, Ἀβραάμ. καὶ εἶπεν Ἀβραάμ· ὁ κύριός μου· καὶ εἶπε· στρῶσον, τὸ ὑποζύγιόν σου, καὶ βάσταζον ἱμάτια πολυτελῆ, καὶ θῦσον καὶ ἄνελθε ἐν τῷ ὄρει Ταβὼρ, καὶ κράξον τρεῖς φωνάς· ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐλεύσεται ἄνθρωπος ἠγριωμένος· μὴ φοβηθῇς οὖν αὐτόν· ἀλλὰ ξύρισον αὐτὸν καὶ ὀνύχισον, καὶ ἀμφίασον αὐτόν· καὶ εὐλογήθητι παρ' αὐτοῦ. καὶ ἐποίησεν Ἀβραὰμ, καθὰ συνέταξεν αὐτῷ κύριος, καὶ ἀνῆλθεν εἰς τὸ ὄρος Ταβὼρ, καὶ ἔστη εἰς τὰ δάσεα τῆς ὕλης, καὶ ἔκραξε τρεῖς φωνάς· ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ· καὶ ἐξῆλθεν ὁ Μελχισεδὲκ, καὶ εἶδεν Ἀβραὰμ καὶ ἐφοβήθη· καὶ εἶπεν αὐτῷ

mnia hiatu abſorpta ſint. Deſcendit Melchiſedech de monte Thabor, & intuitus, qvod exaudiviſſet ipſum Deus, magno cum timore reverſus eſt ad montem, & in denſa ſylva, ad quam acceſſerat, manſit annos ſeptem, nudus à ventre usque ad lumbos ſuos, & dorſum ejus occalluit, ut teſta limacis. Cibus ei erat ſylveſtris, & potus ejus ros, qvem lingebat. Et a ſeptem annis vox qvædam ad Abraham delata eſt, dicens: Abraham, Abraham, & reſpondit Abraham: Domine mi. Et ait ei: Sterne aſinum tuum, & impone veſtes pretioſas, & ubi ſacrificaveris, conſcende montem Thabor, & tribus vicibus clama: Homo Dei. Et egredietur homo ferus. Ne metuas igitur ab eo; ſed tonſum, unguibus reſectis indue eum, & benedi-

ὁ Μελ-

ὁ Μελχισεδέκ· μὴ φοβοῦ, ἀλλ' εἰπέ, τίς εἶ; καὶ τίνα ζητεῖς; εἶπε δὲ Ἀβραάμ· προσέταξέ μοι κύριος ξυρῆσαί σε καὶ ἀμφιάσαι καὶ εὐλογηθῆναι παρὰ σοῦ. ὁ δὲ Μελχισεδὲκ εἶπεν αὐτῷ· ὡς προσέταξέ σοι κύριος, ποίησον· καὶ ἐποίησεν Ἀβραάμ, ὡς προσέταξεν αὐτῷ κύριος· καὶ κατελθὼν ὁ Μελχισεδὲκ ἀπὸ τοῦ ὄρους Ταβὼρ μετὰ τρεῖς ἡμέρας, κέρας ἐλαίου λαβών, καὶ ἀποσφραγίσας τῷ ῥήματι τοῦ Θεοῦ, ηὐλόγησε τὸν Ἀβραὰμ λέγων· εὐλογημένος εἶ τῷ Θεῷ ὑψίστῳ, καὶ τὸ λοιπὸν καλεῖται τὸ ὄνομά σου τετελειωμένον. καὶ πάλιν φωνὴ ἦλθε τῷ Ἀβραάμ, ὁ δὲ εἶπε· τί, κύριέ μου; ὁ δὲ κύριος πρὸς αὐτόν. ἐπειδὴ οὐδεὶς ἐκ τοῦ γένους τοῦ Μελχισεδὲκ ἐπεβίωσεν ἀπὸ τῆς γῆς, διὰ τοῦτο κληθήσεται ἀπάτωρ, ἀμήτωρ, ἀγενεαλόγητος, μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν, μήτε τέλος ἔχων ζωῆς, ἀφωμοιωμένος δὲ τῷ υἱῷ τοῦ Θεοῦ, μένει ἱε-

* Abraham, non Abram.

cat tibi. Et ex
Abraham juſſa D
& conſcenſo
Thabor ſubſtitit
quam denſiſſima
nuit tres voces:
Dei; tum eg
Melchiſedech, u
Abraham, metu
Cui Melchiſedec
contremiſce: Se
mihi: Ecqvis es? &
qværis? Reſpondit
ham; præcepit mi
minus te tonder
veſtibus induere,
nedictionem a te
pere. At Melchiſ
ait illi: Exequere j
Domini. Et exp
Abraham, qvod
bat in mandatis a D
no. Et deſcendens
chiſedech de m
Thabor a diebus t
accepta lecytho r
faciens vocem Dei
nedixit Abraham,
cens: Benedictus ſis
altiſſimo, & imp
rum vocetur no
tuum * perfectum.

ρεὺς εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ ἠγάπησα αὐτὸν ὡς ἠγάπησα τὸν υἱόν μου τὸν ἀγαπητόν· ὅτι ἐφύλαξε τὰς ἐντολάς μου, καὶ φυλάξει εἰς τὸν αἰῶνα. ἵνα οὖν μὴ δόξῃ ἀρχὴν ἡμερῶν μὴ ἔχειν, διὰ τὸ μὴ εἰδέναι τινὰ, πότε ἐγεννήθη, μήτε δὲ γενεαλογίας, μήτε πατρὸς, μήτε μητρὸς, διὰ τοῦτο λέγεται ἀπάτωρ, ἀμήτωρ, καὶ ἀγενεαλόγητος· καὶ διὰ τὸ εὐαρεστῆσαι αὐτὸν τῷ Θεῷ, μένει ἱερεὺς εἰς τὸ διηνεκές· ὡς οὖν ἀπήντησεν ὁ Μελχισεδὲκ τῷ Ἀβραὰμ ὑποστρέφοντι ἀπὸ τῆς κοπῆς τῶν βασιλέων, ἐπέδωκεν αὐτῷ ποτήριον ἄκρατον, ἐπιβαλὼν αὐτῷ καὶ κλάσμα ἄρτου καὶ τῷ λαῷ αὐτοῦ ζωή. καὶ ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας, κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον, ὡμοιώθη τῷ υἱῷ τοῦ Θεοῦ· ἀλλ' οὐκ εἰς τὴν χάριν· ἀλλ' οὖν πρῶτος τύπος ἐγένετο τοῦ ἀναιμάκτου θυσίαν προσφέρειν, τῆς ἁγίας προσφοράν. διὸ λέγει· σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισέ-

perlata eſt iterum vox ad Abraham, qvi dixit: Ecqvid Domine mi. Tum Dominus ad eum: Quoniam nemo ex genere Melchiſedech reliqvus eſt in terra, ideo vocabitur ſine patre, ſine matre, ſine familia, neqve initium habens dierum, neqve finem vitæ. Comparatus autem filio Dei, manet ſacerdos in ſeculum: & dilexi eum, ut dilexi filium meum dilectum illum, qvod edicta mea ſervaverit, & ſervaturus ſit in æternum. Ne igitur videatur initium dierum non habere, qvod nemo ſcivit familiam ejus, nec patrem, nec matrem, propterea dicitur ſine patre, ſine matre, ſine familia, & qvia placuit Deo, manet ſacerdos in perpetuum. Cum igitur occurriſſet Melchiſedech Abrahamo revertenti a ſtrage Regum, dedit ei vinum

δέκ,

δὲκ, ἐπειδὴ τύπος ἐγένετο τῆς ἁγίας προσφορᾶς, ἀποδέδωκὼς τῷ Ἀβραὰμ, καὶ τοῖς τιη. οὕτως τε καὶ οἱ ἅγιοι πατέρες κατὰ καιροὺς εὑρέθησαν ἐν τῇ Νικαιέων πόλει, οἳ καὶ ὀρθοτόμησαν τὴν πίστιν· ὧν ἡ ποσότης, καθ' ὁμοιότητα τοῦ πατριάρχου Ἀβραάμ, ἐστὶ τριακόσιοι δέκα καὶ ὀκτὼ ἅγιοι ἐπίσκοποι ἐν τῇ συνόδῳ. Ἀμήν.

meracum addit frusto, & popu 318. Virorum. Et num hodie ſimili tatur filio Dei, ſ adgratiam : ver primus typus fui rendi ſacrificium entum, ſanctam o nem. Qvapropt Tu es ſacerdos in num, ſecundum nem Melchiſedech niam typus eſſet ſacræ oblationis, quam tr Abrahamo & 318. ſociis. Tot etiam ſancti patr venti ſuo tempore in Nicænorum civitate, q bis rectam confirmarunt fidem, qvorum n rus adæqvatus Patriarchæ Abraham fuit tre rum octodecim ſanctorum Epiſcoporum in S do. Amen.

Suidas in Μελχισεδέκ.

Μελχισεδὲκ, ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ, βασιλεὺς τῶν Χαναναίων. οὗτος κτίσας πόλιν ἐν τῷ ὄρει τῷ λεγομένῳ Σιὼν, ἐπωνόμασεν αὐτὴν Σαλήμ· ὅ ἐστιν, εἰρηνόπολις· ἐν ᾗ βασιλεύσας ἔτη ρλγ', ἐτελεύτησε δίκαιος καὶ παρθένος· ἀγενεαλό-

Melchiſedec, cerdos Dei, Chananæorum. I bem in monte, qvi catur Sion, condi eamqve Salem nomi vit : qvod idem eſt Εἰρηνόπολις, i. e. urbs cis. In hac cum regr

γητ

γητος δὲ εἴρηται, παρὰ τὸ μὴ ὑπάρχειν ἐκ τοῦ σπέρματος Ἀβραὰμ ὅλως, εἶναι δὲ Χαναναῖον τὸ γένος, καὶ ἐκ τῆς ἐπαράτου σπορᾶς ὁρμώμενον. ὅθεν, οὐδὲ γενεαλογίας ἠξίωτο. οὐ γὰρ πρεπωδέστατον ἦν, τὸν τῆς ἄκρας δικαιοσύνης ἐπειλημμένον, συμπλέκειν τῷ τῆς ἄκρας ἀδικίας γένει. διὸ καὶ ἀπάτορα καὶ ἀμήτορα αὐτὸν εἶναί φασιν. ὅτι δὲ Χαναναῖος ἦν τὸ γένος, εὔδηλον καὶ ἀφ' ὧν ἐκράτει καὶ ἐβασίλευε κλιμάτων τῶν Χαναναίων, καὶ οἷς ἐπλησίαζε πονηροτάτοις Σοδόμοις. καὶ μὲν τοι καὶ ἡ Σαλὴμ, ἧς ὑπῆρχε βασιλεὺς, ἡ πολυθρύλλητος Ἱερουσαλήμ ἐστιν, οὐδέπω τὸ ὅλον ὄνομα φέρουσα τῆς Ἱερουσαλήμ· ἐκ προσθήκης δὲ τῆς ἱεροῦ μετὰ τὴν Σαλὴμ προσλαμβανούσης συλλαβὴν, καὶ κατὰ συνάφειαν Ἱερουσαλὴμ ὀνομασθεῖσα· διὰ δὲ τὸ ἀγενεαλόγητον λέγεται ἀπάτωρ καὶ ἀμήτωρ· ὅταν

ſet annos CXIII. obiit, juſtus & cœlebs. Ideo vero dictus eſt expers genealogiæ, quod prorſus non ſit ex Abrahami ſemine, ſed ex genere Chananæo, & ex deteſtando ſemine ortus. Quamobrem etiam genealogiæ honore caret. Neqve enim decebat eum, qvi ſummæ juſtitiæ compos eſſet, conjungere cum ſummæ injuſtitiæ genere. Qvamobrem etiam hunc & patre & matre carere dicunt. Quod autem genere Chananæus fuerit, valde perſpicuum eſt vel ex regione, cujus erat dominus, & ex climate Chananæo, cujus fuit Rex, & ex improbiſſimis Sodomis, qvibus erat vicinus. Salem autem, cujus erat Rex, eſt illa celeberrima Hieroſolyma, qvæ nondum integrum nomen urbis *Hieruſalem* ferebat: ſed addita voce ἱεροῦ ad Σαλὴμ, & facta compo-

δὲ ἀκούσῃς περὶ τῶν Μελχισεδεκιτῶν, ὅτι Θεὸς ὀνομάζεται, μνήσθητι τοῦ Ἀποστολικοῦ, ὅτι ἑτέρας *γενεᾶς ἐστι· τουτέστι, τῶν Χαναναίων.

ſitione, Hieruſa
cata eſt. Qvo
ejus genealogi
deſcribatur, ide
& matre carere
Qvum autem a
ſedecitis eum Deum appellari audiveris, n
to dicti Apoſtolici, eum eſſe generis alterius
nanæorum ſcilicet.

C. Alia narratio Apocrypha de chiſedecho. Pater *Sides* vel *Melchi*

Ex Chronico Paſchali p. 49. ſeq. edit. Caro Freſne.

Διηγήσατό τις γέρων περὶ τοῦ Μελχισεδὲκ, διαβεβαιούμενος καὶ λέγων, ὅτι, Ἄνθρωπός ἐστιν ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Χάμ· εὑρεθεὶς δὲ ἐν τῇ φυλῇ αὐτοῦ ἅγιον γέννημα, εὐηρέστησεν τῷ Θεῷ, καὶ μετέθηκεν αὐτὸν ὁ Θεὸς ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ γῆς εἰς τὸ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, καθ᾽ ὃν τρόπον τὸν Ἀβραὰμ ἐκ τῆς χώρας τῶν Χαλδαίων μετέθηκεν. Ὢν δὲ ἅγιος ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος καὶ δίκαιος, ἐγένετο ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ ὑψίστου,

Senex quidam
Melchiſedec na
affirmabatqve,
verbis: Vir eſt e
Cham; qvi ſanc
ſua tribu invent
tus, placuit Deo;
qve tranſtulit D
terra ſua trans
netn, quemadm
Abrahamum ex re
Chaldæorum tran
Cum autem vir ill
ctus eſſet ac juſtu
ctus eſt Pontifex D
tiſſimi, panem &

* Hebr. VII, 6.

ἄρτον καὶ οἶνον, καὶ λιτὰς ἁγίας προσφέρων τῷ Θεῷ ὑψίστῳ. Ἐδεήθη δὲ περὶ τῆς φυλῆς αὐτοῦ, λέγων. Κύριε, μετέθηκάς με ἐκ τῆς φυλῆς μου, καὶ ἐλέησάς με, ἐλέησον καὶ αὐτούς. Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Κύριος· Ἐγὼ αὐτοὺς σώσω, ὅταν ἐξ Αἰγύπτου καλέσω τὸν υἱόν μου. Ταύτην τὴν ἐπαγγελίαν ἔδωκεν ὁ Θεὸς τῷ Μελχισεδέκ. Ἐμνημόνευσεν οὖν ὁ γέρων ἐκεῖνος, λέγων, ὅτι, Κατὰ τοὺς καιροὺς τούτους συνέβη τὸν Λὼτ αἰχμαλωτισθῆναι ἐκ γῆς Σοδόμων, ἐκ τῶν περὶ τῶν Γοθωλλογομόρ· καὶ ἐπιδιῶξαι τὸν Ἀβραὰμ ὀπίσω αὐτῶν, καὶ ἥττησεν αὐτοὺς καὶ ἀπέστρεψεν ἀπ᾽ αὐτῶν πᾶσαν τὴν αἰχμαλωσίαν, καὶ τὸν Λὼτ τὸν υἱὸν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἀράν.

Ἔλεγεν οὖν ἐν ἑαυτῷ ὁ Ἀβραάμ. Κύριε, εἰ ἐν τῷ χρόνῳ τῶν ἡμερῶν μου ἀποστελεῖς τὸν Ἄγγελόν σου ἐπὶ τῆς γῆς, ἄρα βλέπω τὴν ἡμέραν ἐκείνην; Εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Θεός· Οὐχί, ἀλλὰ

num, ſanctasqve orationes offerens Deo altiſſimo. Precatus eſt pro ſua tribu, dicens: *Domine, transſtuliſti me ex tribu mea, & miſertus es mei, miſerere etiam eorum.* Dixit vero illi Dominus: *Ego illos ſalvabo, cùm ex Ægypto vocavero filium meum.* Hanc promiſſionem dedit Deus Melchiſedec. Memorabat præterea ſenex ille, dicens: Contigit hiſce temporibus ut Lot ex Sodomorum terra captivus abduceretur ab iis qvi ex Gothologomor tribu erant: qvos inſecutus Abraham delevit, univerſis captivis, ipſoqve Lot filio fratris ſui Aram ex eorum manibus ereptis.

Dixit porro Abraham intra ſe: *Domine, ſi tempore dierum meorum miſeris Angelum tuum in terram, fac ut videam hunc diem.* Dixit illi Deus: *Minime, ſed oſtendo tibi figuram diei*

δεικνύω σοι τὸν τύπον τῆς ἡμέρας ἐκείνης· κατέλθε, καὶ πέρασον τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν, καὶ ὄψει τὸν τύπον τῆς ἡμέρας ἐκείνης.

Ἐπέρασεν δὲ Ἀβραὰμ τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν μετὰ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, καὶ ἐξῆλθεν Μελχισεδὲκ εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ, ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος φερόμενος, ἔχων ἐν χερσὶν αὐτοῦ ἄρτον εὐχαριστίας, καὶ ποτήριον εὐλογίας. Οὐκ εἶδεν δὲ Ἀβραὰμ τὸν Μελχισεδὲκ, εἰ μὴ πρῶτον διέβη τὸν Ἰορδάνην, τουτέστιν σημεῖον τοῦ Βαπτίσματος. Ἰδὼν δὲ Ἀβραὰμ τὸν Μελχισεδὲκ ἐρχόμενον εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ, ἔχοντα ἄρτον τῆς εὐχαριστίας, καὶ τὸ ποτήριον εὐλογίας, πεσὼν Ἀβραὰμ ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, προσεκύνησεν, ὅτι εἶδεν τὴν ἡμέραν Κυρίου, καὶ ἐχάρη. Ἀπαντήσας δὲ αὐτῷ Μελχισεδὲκ ὁ Βασιλεὺς Σαλὴμ Ἱερεὺς ὢν τοῦ Θεοῦ ὑψίστου, ηὐλόγησε τὸν Ἀβραὰμ καὶ εἶπεν· Εὐλογητὸς Ἀβραὰμ

iſtius: deſcende, &
Jordanem fluvium,
bis figuram diei illius

Trajecit ergo
haim Jordanem flu
cum ſuis, & egreſſ
Melchiſedec in o
ſum illius, a Spiritu
cto adductus, hal
in manibus ſuis pa
gratiarum actionis
calicem benedictio
Non vidit Abrah
Melchiſedec niſi p
qvam tranſivit Jor
nem, id eſt ſymbolu
baptiſmatis. Videns v
ro Abraham Melchiſ
dec venientem in o
curſum ſui, habenten
panem gratiarum actio
nis, & calicem benedi-
ctionis, Abraham in faciem humi procumbens, adoravit, qvoniam vidit diem Domini, & lætatus eſt. Huic autem occurrens Melchiſedec Rex Salem, Pontifex Dei altiſſimi, bene-

τῷ Θεῷ τῷ ὑψίστῳ, ὃς ἔκτισε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν· καὶ εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ ὕψιστος, ὃς παρέδωκε τοὺς ἐχθρούς σου, ὑποχειρίους σου. Καὶ ἔδωκεν αὐτῷ Ἀβραὰμ δεκάτην ἀπὸ πάντων.

dixit Abraham, & dixit: *Benedictus Abraham Deo altiſſimo, qui condidit cœlum & terram: benedictus Deus altiſſimus, qui tradidit inimicos tuos in manus tuas, ac tibi ſubdidit.* Et dedit illi Abraham decimam ex omnibus.

Michaël Glycas p. 135. Annalium.

Ὁ δὲ Μελχισεδὲκ εἰ γὰρ ἀπάτωρ παρὰ τῇ γραφῇ καὶ ἀμήτωρ λέγεται, ἀλλὰ κατάγει τὸ γένος ἀπὸ Σίδου υἱοῦ Αἰγύπτου τοῦ καὶ τὴν Σίδωνα κτίσαντος. Ἐν τῷ ὄρει δὲ Σιὼν πόλιν ἐκεῖνος κτίσας Σαλὴμ, καὶ βασιλεύσας ἐν αὐτῇ ἔτη ιγ΄ τελευτᾷ δίκαιος καὶ παρθένος.

Melchiſedecus autem licet in ſacris literis patre matreque carere dicatur, generis tamen ortum habuit à Sido Ægypti F. qui Sidonem condidit. Quumqve oppidum in monte Sione Salemam exſtruxiſſet, ac XIII. ibidem annis regnum tenuiſſet, & juſtus & virgo deceſſit.

Georgius Cedrenus T. 1. p. 27.

Υἱὸς δὲ ἦν ὁ Μελχισεδὲκ Σίδου βασιλέως, υἱοῦ Αἰγύπτου ὃς καὶ κτίζει Σιδῶνα πόλιν. Ἀπάτωρ δὲ καὶ ἀμήτωρ καὶ ἀγενεαλό-

Melchiſedechus filius fuit Sidæ Regis, filii Ægypti: ſed patre ac matre carere incertæqve ſtirpis dicitur, qvod ge-

γητος λέγεται, διὰ τὸ μὴ ἐξ Ἰουδαϊκῆς γενεᾶς κατάγεσθαι, καὶ διὰ τὸ τοὺς γονεῖς αὐτοῦ πονηροὺς ὄντας μὴ ἀριθμεῖσθαι μετὰ ὁσίων, καὶ ὅτι τῶν Χαναναίων ἄρχων τῆς Ἱερουσαλὴμ ἐβασίλευε.

nus ſuum à Judæis non duxit, & qvia parentes ejus homines mali cum piis non recenſentur, tum quod Chananæis imperans Jeruſalemam regno tenebat.

Similia legi in Chronico MS. Simonis Logothetæ notat Cangius ad Chronicon Paſchale p. 500. Eadem quoque habet Joël in Chronographia compendiaria, niſi quod patrem Melchi vocat, & filium Sedecum à patre dictum eſſe ſcribit Melchiſedecum.

CI. Nomen Melchiſedechi proprium *Jeboram*, Pater *Heraclas*, mater *Aſtaroth* vel *Salathiel*.

Joſephus ben Gorion lib. VI. c. 35.

O Hieroſolyma, urbs qvondam magni regis, qvonam te nomine jam appellem? nonne anteà dicta fuiſti Jebus à nomine Jebuſi, qui primus in terra tua urbem iſtam incolere cœpit, poſteà nomen Zedec ſortita es & à nomine tuo vocatus eſt rex tuus *Jeboram* Melchizedec, qvia rex juſtus fuit, & qvoniam is juſtè regnavit; tu qvoque juſtitiæ nomen adepta es & in te juſtitia habitavit, ſtella qvoqve, * quæ te illuminavit, Zedec dicta eſt; ejusdem regis ætate nomen tuum etiam vocatum eſt Salem, ſicuti in lege † ſcriptum eſt: & Mel-

* Jupiter ſtella Judæis צדק. † Gen. XL. 18.

Melchizedec rex Salem a) fuit, qvod nomen inde provenit, quia tunc temporis completa fuit b) iniquitas populi, qvi in te habitavit; Abrahamus autem, pater noſter, piæ memoriæ, te elegit, ut in te laboraret & poſſeſſionem acquireret & in te radicem bonorum operum, qvæ ille fecit, plantaret: ac propterea etiam Majeſtas Dei in te habitavit, quando ipſe Abrahamo, patri noſtro, apparuit.

Epiphanius hæreſi LV. c. 2.

Καὶ γὰρ ὀνόματά τισι τοῦ Μελχισεδὲκ ὁ πατήρ τε καὶ ἡ μήτηρ ἐμφέρεται. οὐκ ἔχει δὲ * κατὰ τὰς ῥητὰς

Enim vero nonnulli utriusque parentum Melchiſedeci nomina commemorarunt, ſed

a) Hieronymus putat ſignificari Salim opidum, juxta Scythopolim Regionis Sichem, in tribu Ephraim.

b) שלם ad ſummum pervenit, finem adepta eſt.

* Non commemorantur in ſacris litteris Melchiſedechi Parentes, ideoque Apoſtolo ἀπάτωρ & ἀμήτωρ dicitur Hebr. VII. 3. atque ut ipſe dilucidationis cauſſa addit, ἀγενεαλόγητος, cujus nulla exſtat (e filiis Levi verſ. 6.) Genealogia. Sic ignobilibus parentibus genitos ὧν οὐδεὶς ἂν εἴποι ῥᾳδίως τοὺς πατέρας ut loquitur Ælianus XII, 43. Var. *nullis majoribus ortos* dixit Horatius lib. 1. ſat. 6. atque apud Livium IV. 3. *Ancus patre nullo, matre ſerva.* Seneca Epiſtola 108. *duos Romanos Reges eſſe, quorum alter patrem non habet, alter matrem. Nam de Servii matre dubitatur: Anci pater nullus, Numa nepos dicitur.* Tiberius apud Tacitum XI. 21. Annal. *Curtius Rufus videtur mihi ex ſe natus*, i. e. ἀπάτωρ & ἀμήτωρ. Optatus Milevitanus de Victore Garbenſi Donatiſta lib. 2. p. 34. *erat ibi*

γραφὰς, καὶ ἐνδιαθέτους. Εἶπον δέ τινες Ἡρακλᾶν καλεῖσθαι αὐτοῦ πατέρα, μητέρα δὲ Ἀσταρὼθ, τὴν καὶ Ἀστερίαν.

ea nusquam ... Scripturæ verbi... troq; teſtamento ... rantur. Sunt qv... *clam* patrem illius ... latum, matrem v... *ſtaroth* ſive *Aſteria* ... cant.

Catena Arabica ad Cap. IX. Geneſeos: *M... ſedeck erat filius Heraclim, filii Phaleg, filii Ebe... nomen matris ejus erat Salathiel, filia Gomer, filii Ja... filii Noa.* Vide Jo. Gregorii præfat. ad obſerva... nes ſacras.

(

ibi filium ſine patre. Heſychius: ἀμήτωρ κακομήτορ, ... Φοκλῆς Ἠλέκτρα. Euripides in Jone v. 109. Jon... ἀπάτορα & ἀμήτορα vocat qvæ non eſſet patrima matrima ſive cujus parentes non amplius eſſent ſuperſti... vide Schol. Euripidis Oreſte p. 59. & 67. edit. Barneſii: li... v. 837. videtur etiam ἀμήτωρ Jo dici, quod matre na... eſſet ignobili ac ſerva. In Fabulis ἀπάτωρ Vulcanus ἀμήτωρ Minerva. Vide Ezech. Spanhemii Commentar. a... Callimachum p. 644. Νώνυμος γενεή *genus nullum* pro obſcuro, in veteri oraculo apud Phlegontem de mirabilibus p. 30. Atque ignobiles ne nati quidem dicebantur ut If. Voſſius p. 306. ad Catullum obſervat ex Plauto, Cicerone & ex illo Martialis IV. 83. *nec quiſquam liber nec tibi natus homo eſt.* Sic quibus obſcura patria, obſcurum nomen, illi homines nullius nominis. confer Weitzium ad Terentium p. 635. nullâ patria. Galgacus Britannorum dux de Romano milite apud Tacitum Agricola c. 32. *nulla plerique patria eſt.*

CII. MELCHISEDECH, Pſalmorum ſcriptor. Duodecim de illo ſententiæ. Melchiſedeciani, Athingani.

MElchiſedecho *Pſalmos* tribui ab Hebræis, jam ſupra p. 290. annotavi, & p. 283. ſeq. rejeci ſententiam eorum qvi *Semum* * cum Melchiſedecho eundem faciunt, cum tamen Semus (ut alia argumenta jam mittam) nec ἀπάτωρ nec ἀγενεαλόγητος ab Apoſtolo dici potuerit. Quod argumentum valet etiam adverſus eos, qvi illum confundunt cum Henocho vel Chamo. Nunc alias de illo ſententias ſtrictim referre juvat, quarum poſtremam veriſimiliorem mihi videri non diffiteor.

Melchiſedeciani, *Theodotus* Byzantinus, *Hierax* & auctor Anonymi Voluminis de qvo Hieronymus

X 5 Epiſt.

* Teſtimoniis Judæorum qui Melchiſedechum cum Semo confundunt, collectis à Matthia Frid. Beckio ad Targum in 1. Paralipomen. p. 19. adde qvod Melchiſedechum à Rebecca conſultū fuiſſe Geneſ. XXV. 21. veteres quidam ſibi perſuaſere, ut ex Theodoriti & Auguſtini quæſtionibus in Geneſin ad illum locum patet. Atque ſi Targum Hieroſolymitanum ad eundem locum audimus, adiit Rebecca *ad Scholam Semi Magiſtri*, ſive *in domum ubi concionabatur Sem*, ad impetrandum precibus miſericordiam à facie Jehovæ. Nomen Semi veteres interpretantur ὄνομα *nomen*, *nominatum*, vel ἀνάπαυσιν, *requiem* aut ἀνάστω *reſurgo*. Melchiſedech, βασιλεὺς δίκαιος *rex juſtus* exponitur ab Joſepho VII. 18. de bello Judaico, Euſebio p. 309. præparat. Evangel. Hieronymo aliisque, licet qvædam interpretationes habent βασιλεὺς εἰρηνικός quæ potius expoſitio eſt *Regis Salem*, Hebr. VII. 2.

Epiſt. ad Evagrium, aliique ſibi perſvaſerunt Melchiſedechum non fuiſſe hominem ſed virtutem DEI & Spiritum S. Videatur appendix Tertulliani de præſcript. adverſus hæreticos c. ult. Epiphanius & Damaſcenus hæreſi 55. Philaſtrius c. 52. & 148. Auguſtinus & auctor prædeſtinati c. 34. Theodoritus ll. 6. de hæreticis fabulis. Novellam Manuelis Comneni de *Melchiſedecitis*, *Theodotianis* & *Athinganis* (à non tangendo dictis) memorat Labbeus in Bibliotheca nova MSS. p. 190. Timotheus presbyter in Cotelérii T. 3. monument. p. 392. *Μελχισεδεκίται εἰσὶν οἱ νῦν προσαγορευόμενοι Ἀθίγγανοι. ἤτοι τὸν Μελχισεδὲκ αὐχοῦσιν* &c. De Athinganis Manichææ hæreſeos traduce confer qvæ ex Zonara, Cedreno, Hiſtoriæ Miſcellæ lib. 24. & Balſamone ad Can. 61. in Trullo, Scaliger ad Euſeb. p. 241.

Alii ſub Melchiſedechi perſona ipſum jubent *CHriſtum* quærere: ita ſentiunt Petrus Cunæus lib. 3. de Rep. Hebræorum & poſt Petrum Molinæum ſingulari ſcripto Jacobus Gaillardus. Confer plures hujus ſententiæ ſuffragatores laudatos in Actis Erud. A. 1686. p. 150. ſeq. & quæ adverſus eandem diſſerunt Antonius Gariſſolus de CHriſto mediatore lib. III. p. 481. ſeq. Melchior Leydeckerus II. 2. de Rep. Ebræorum & Lampertus Alardus c. 7. Epiphyllidum, Jo. Henricus Heideggerus in Hiſtoria Patriarcharum aliiqve. Nam verius certe eſt Melchiſedecum hominem CHriſti typum, non ipſum Chriſtum fuiſſe, ut in Apophthegmatis Patrum à Cotelerio editis T. 1. monument. p. 424. 428. recte traditur.

Pro

Pro *Angelo* habuere Melchiſedecum Origenes & Didymus, de qvibus videndus Hieronymus Epiſtola ad Evagrium ſupra laudata T. 3. p. 26. ſeq.

Homines *cœleſtes præadamiticos* ex Melchiſedeco, Enochò & Elia confinxit auctor qvidam Gallus libri quem *Epiphaniam* inſcripſit, confutatus à Petavio lib. 1. de opificio ſex dierum c. 4. Eundem explodit B. Calovius T. 3. ſyſtematis Theologici p. 1050. 1052. Jo. Cloppenburgius diſſ. de Melchiſeco §. IX.

Cum *Henocho* eundem facit Melchiſedechum ſcriptor itidem Gallus Melchiſedeci redivivi, refutatus à Saliano præf. ad Tomum V. Annalium V. T. & Henricus Hulſius in libro cui titulus *Melchiſedechus una cum parente è tenebris emergens & caput protollens.* Lugd. Bat. 1706. 8. Eidem Hulſio Henochus eſt Græcorum Neptunus, Bacchus ac neſcio qvid non.

Petro Jurieo in lib. 1. Hiſtoriæ Criticæ dogmatum rituumque Eccleſiæ ab Adamo ad CHriſtum usqve, Gallice editæ Amſt. 1704. 4. Melchiſedecus videtur eſſe idem cum *Chamo*, qúam opinionem everterunt Ludovicus Borgeſius in Hiſtoria Critica Melchiſedeci cap. IV. & V. Jo. Chriſtoph. Wichmanshauſen in Melchiſedecho ad injuria Petri Juriæi defenſo Witeb. 1710. ac Philippus Olearius in diſp. de Chamo maledicto Lipſ. 1707. Omitto Judæorum qvorundam malignam temeritatem, qvi teſte Seldeno in curis ſecundis ad ſect. 1. de Decimis, affirmarunt Melchiſedecum fuiſſe ſpurium, qvare nec parentum ejus nec poſterorum mentio fiat.

Ex Semi ſtirpe ortum traxiſſe Melchiſedecum ſtatuunt Arabes quidam apud Hottingerum in Smegmate Orientali p. 216. qvi filium vel nepotem Phalegi faciunt: Ex Japheti poſteris repetit Jo. Owenus in Epiſt. ad Hebræos Cap. VII. p. 93. *my conjecture is that he was a perſon of the poſterity of Japhet, who was principally to be regarded as the father of the Gentiles that were to be called.*

Aliis denique videtur fuiſſe ex poſteris Cham atque Chananæis, qvæ ſententia certe multis inſignibus auctoribus nititur, ut Joſepho qvi χαναναίων δυνάστην & primum conditorem urbis Salem appellat VII. 18. de bello Judaico p. 969. (licet reprehenditur eo nomine à Beveregio p. 60. ad Synodicum.) & antiqviſſimos Eccleſiæ doctores de qvibus Hieronymus Epiſt. ad Evagrium: *Verti me ad Hippolytum, Irenaeum, Euſebium Caeſar. & Emiſenum, Apollinarium quoqve noſtrum, & Euſtathium qui primus Antiochenae Eccleſiae Epiſcopus contra Arium clariſſima tuba bellum cecinit, & deprehendi horum omnium opiniones diverſis argumentationibus ac diverticulis ad unum compitum perveniſſe, ut dicerent Melchiſedech hominem fuiſſe Chananeum, nec mirum eſſe ſi ſacerdos DEI altiſſimi deſcribatur absqve circumciſione & legalibus cerimoniis & genere Aaron, cum Abel qvoqve & Enoch & Noë placuerint DEO & victimas obtulerint.* Theodoritus quæſt. 64. in Geneſin: εἰκὸς δ᾽ αὐτὸν ἐκ τῶν ἐθνῶν ἐκείνων εἶναι τῶν τὴν Παλαιστίνην οἰκούντων. Ἐκείνων γὰρ καὶ βασιλεὺς ἐτύγχανεν ὤν. Ex progenie Chami fuiſſe ſcribit etiam auctor Chronici Alex. ſive Paſchalis & Suidas, qvorum loca jam ſupra dedi.

CIII. *Scriptores de Melchiſedecoo* præter jam à me laudatos, & interpretes libri Geneſeos c. XIV. Pſalmi CX. atque Epiſtolæ ad Hebræos c. VII.

N*atalis Alexander* in ſelectis capitibus Hiſtoriæ V. T. ætate 3. diſſ. 3. & N. T. Sec. II. diſſ. 19.

Moyſis Amyraldi Melchiſedechus. Salmur. 1657. 8 Gallice.

Frid. Bechmanni diſſ. de Melchiſedecho CHriſti typo Jen. 1678. & in theſauro Theologico Philologico diſſ. in N. T. p. 742. Confer typorum V. T. explanatores Frid. Balduinum, Dan. Feſſelium, Mich. Baumannum, Valerium Herbergerum in magnalibus DEI, Jo. Jeremiam Reichelium, Theophilum Raynaudum T. 1. Opp. Jeremiam Taylorum, Jo. Biermannum & Samuelem Marther, aliosqve, & D. *Jo. Michaëlis* ſyncriſin Melchiſedeci & JESU CHRISTI. Gryphiswald. 1668.

Antonius Creguius in revelatore arcanorum Genev. 1661. 4. capite VII. p. 279. ſeq.

Jo. Conrad Dannhauerus. diſſ. Theologica de Melchiſedecho ejusqve perſona, officio & factis, qvæ eſt inter alias ejus à M. Chriſtiano Mislero junctim Lipſiæ 1707. 4. editas ſecunda.

Caroli Demarii de Melchiſedecho diſſertationes VII. Ultraj. 1643.

D. Io. Deutſchmanni Theologia Melchiſedeciana Witeberg. 1685.

Andrea

Andreæ Dan. Habichorſti diſſertationes IX. de Melchiſedeci Hiſtoria & figura. Roſtoch. 1698.

M. Chriſtiani Hofmanni de Melchiſedecho ex mente ſcriptorum Orientalium.

Io. Hen. Hottingerus in Enneade diſſ. VI.

Frid. Kærberi Melchiſedechus ſive diſcurſus Philologicus de Melchiſedecho. Cygneæ 1673. 8. & in theſauro Theologico Philologico diſſ. in N. T. p. 729.

Sam. Mareſii diſſ. de Melchiſedecho in ſylloge diſp. Groning. 1660. T. 1. p. 661.

Diſcours ou l'on voit qui eſt Melchiſedech ce grand Preſtre Roy, & comme il eſt encore aujourdhui vivant en corps & ame. Par Mr. d'Auzoles la Peire. Pariſ. 8.

Dionyſius Petavius dogm. Theolog. de incarnatione XII. 12.

Caſpar Sagittarius introductione in Hiſt. Eccleſ. p. 1056. ſeq.

Iac. Salianus ad A. M. 2118. n. 38

Chriſtophori Schlegelii de perſona Melchiſedechi diſſ.

Ægidii Strauchii diſſ. Theologica de Melchiſedecho. Gedani 1672.

Io. Caſpar. Suicerus, theſauro Eccleſiaſtico in Μελχισεδέκ.

Gisb. Voëtii diſſ. de ſacrificio Melchiſedechi T. V. ſelect. p. 526. ſeq.

Io. Henricus Urſinus Annalect. ſacr. T. 1. p. 349. ſeq.

Caſp. Waſeri Melchiſedech, & qvod ex ejus typo ſacrificium Miſſæ adſtrui non poſſit. Hanov. 1624. 8.

CIV.

CIV. Duo Tharæ, unus pater Abrahami, cognomine Azar, alter avus.

Bartholomæus Herbelotus in Bibliotheca Orientali p. 12.

ABraham, qve les Arabes appellent Ebrahim, les Perſans & les Turcs Ibrahim, ſelon le Tarikh Montekheb étoit fils d'*Azar*, * & petit-fils de Taréh. Cependant à cauſe qve ce Patriarche étoit fils de Tareh ſelon le texte Hebreu de la Geneſe, l'on dit ordinairement qve le Taréh de Moyſe eſt appellé par les Arabes Azar: car l'on voit dans toutes leurs hiſtoires, qv' Abraham y eſt qvalifié fils d'Azar. Il eſt aiſé toutefois de voir qve les Arabes ne font pas de ces deux noms un ſeul perſonnage, puisqve Tareh eſt marqvé dans leur genealogie pour étre le grand Pere d'Abraham. Si nos Chronologiſtes qvi ſe ſont donné tant de peine pour accorder l'Epoqve de la transmigration d'Abraham avec les années de ſon âge & la mort de Taréh, avoient eu une connoiſſance de cette Genealogie Arabiqve, ils n'auroient point été obligez d'avoir recours à une ſeconde

* Confer Ludovium Maraccium ad Alcoran. p. 258. Pro *Azar* in Alcorano Sura VI. verſ. 75. legitur *Adar*, atque idem forte apud Juſtinum XXXVI. *Adores*. Verba ejus ſunt: *Poſt Damaſcum Azelus, mox Adores & Abraham & Iſrahel reges fuere.* Cæterum in Muſculi verſione Hiſt. Eccleſ. Euſebii *Arbaram & Abraham* per errorem irrepſiſſe certum eſt, neque pro *Atara* legendum ibi cum Grynæo *Thara*, ſed in Græco eſt ἀτὰρ καὶ τὸν Ἀβραάμ *ſed & Abraham.* Confer Valeſium ad Euſeb. p. 10.

conde transmigration de ce Patriarche, dont l'Ecriture ne fait aucune mention, & ils ſeroient ſortis aiſement de toutes ces difficultez ** en admettant deux Taréhs, dont l'un, qvi portoit auſſi le nom d'Azar, etoit pere, & l'autre grand-pere d'Abraham, ce qvi peut s'accorder aiſement avec le texte ſacré.

CV. THARAH Aſtronomus. Idola* ejus à Filio Abrahamo everſa & combuſta.

Svidas in Ἀβραάμ.

Imaginum cultus cœ- | ὅτι ἤρξατο ἡ εἰδωλολατρεία

** Non equidem video quomodo difficultas illa Chronologica tollatur, ſi duos Tharas admittamus. Nam in loco Actor. VII. 4. de patre Abrahami ſermo eſt, adeoque haud dubie eodem Thara de qvo Gen. XI. 26. 32. XII. 4. Igitur præſtat dicere ex loco Gen. XI. 26. non evinci Abraamum anno ætatis Tharæ ſeptuageſimo natum eſſe, tantum enim inde licet concludere poſt annum ætatis ſeptuageſimum Tharam generaſſe filios, qvi deinde ſtatim nominantur tres, non certe uno partu editi neque uno anno. Nihil igitur abſurdi eſt dicere Aramum v. g. primogenitum fuiſſe, multis annis interjectis genitum Nachorum, ſed denique poſt annum 130. patris, Abrahamum. Confer Jac. Uſſerii Chronologiam ſacram poſtumam p. 113. ſeq.

* S. Auguſtinus XVI. 12. ſeq. de C. D. unicam opinatur Tharæ domum apud Chaldæos, fuiſſe in qua unius veri DEI cultus remanſerit. Sed violentior eſt explicatio quâ verba Ioſuæ XXIV. 2. *hæc dicit Dominus Deus Iſraël: trans fluvium habitaverunt Patres veſtri ab initio Thare pater Abraham & Nachor, ſervieruntque Diis alienis,* putat tantum intelligenda de habitatione illorum & civili ſubjectione ſub imperio

τρεῖα ἀπὸ Σερούχ ** ἕως τῶν χρόνων Θάρα τοῦ πατρὸς Ἀβραάμ. ὃς Ἀβραὰμ ὑπάρχων ἐτῶν ιδʹ, καὶ θεογνωσίας ἀξιωθεὶς, ἐνουθέτει τὸν πατέρα αὐτοῦ, λέγων· τί πλανᾷς τοὺς ἀνθρώπους διὰ κέρδος ἐπιζήμιον (τουτέστι, τὰ εἴδωλα); οὐκ ἔστιν ἄλλος θεὸς, εἰ μὴ ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὁ

pit à Serucho, & viguit usqve ad tempora Tharæ, patris Abrahami; qui Abrahamus, natus quatuordecim * annos, & Dei cognitione præditus, ſuum patrem admonuit his verbis: *Quid ſeducis homines ob lucrum perniciosſum*, (hoc eſt, ob imagines)? *Non eſt alius*

Y   καὶ

imperio Idololatrarum. Cum Auguſtino tamen facit Jo. Ovvenus in Theologumenis p. 211. 269. ſeq. Inſignis vero Theologus, Wolfgangus Franzius noſter in aureolo libro de Interpretatione S. Scripturæ Oraculo XCI. ſolum Thare, non etiam Abrahamum Idololatriâ ſe obſtrinxiſſe exiſtimat. Cæterum plerique omnes veteres ſcriptores Chriſtiani, Græci & Latini, quemadmodum Judæi quoque & Muhamedani non dubitant Abrahamum de media Idololatria à DEO fuiſſe evocatum, qua de re præter loca in proximis capitibus allegandа, vide Gallum Confeſſorem in ſermone Conſtantiæ habito p. 14. edit. Barthii, Athanaſium ſynopſi Scripturæ T. 2. p. 101. Interpretes ad Geneſ. XII. 1. & Joſuam XXIV. 2.

** Idololatriæ origo ad *Seruchum* refertur ab Euſebio in Chron. p. 13. Epiphanio T. 1. p. 7. Joanne Antiocheno in excerptis Peireſcianis p. 778. Cedreno p. 37. Svida in Σερούχ. Confer Petavium ad Epiphan. p. 9. & Scaligerum ad Græca Euſebii p. 411. Nomen Σερούχ Epiphanius interpretatur ἐρεθισμὸν, Hieronymus *corrigiam* vel ἀπάρτημα, *perfectum*.

* Imo jam tres annos natus, ſi audimus Judæos apud Hackſpanium ad Nizachon p. 490. ſeq. Alii anno ætatis XLVIII. ut Abarbanel in Geneſin fol. 53. col. 4. & Maimonides de Idololatria.

καὶ πάντα τὸν κόσμον δημιουργήσας. Ὁρῶν γὰρ τοὺς ἀνθρώπους κτισματολατροῦντας, διήρχετο διαπονούμενος, καὶ τὸν ὄντως ὄντα θεὸν ἐκζητῶν ἐκ φιλοθέου καρδίας. Ὁρῶν δὲ τὸν οὐρανὸν ποτὲ μὲν λαμπρὸν, ποτὲ δὲ σκοτεινὸν, ἔλεγεν ἐν ἑαυτῷ· οὐκ ἔστιν οὗτος θεός. Ὁμοίως καὶ τὸν ἥλιον, καὶ τὴν σελήνην, τὸν μὲν ἀποκρυπτόμενον καὶ ἀμαυρούμενον, τὴν δὲ φθίνουσαν καὶ ἀπολήγουσαν, ἔφησεν, οὐδ' οὗτοι εἰσὶ θεοί. Καὶ μέντοι καὶ τὴν τῶν ἀστέρων κίνησιν, ἐκ τοῦ πατρὸς γὰρ ἐπαιδεύετο τὴν ἀστρονομίαν, ἀπορῶν ἐδυσχέραινεν. Ὤφθη δὲ αὐτῷ θεὸς, καὶ λέγει αὐτῷ· Ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου, καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου. Καὶ λαβὼν τὰ εἴδωλα τοῦ πατρὸς, καὶ τὰ μὲν κλάσας, τὰ δὲ ἐμπυρίσας, ἀνεχώρησε μετὰ τοῦ πατρὸς ἐκ γῆς Χαλδαίων· καὶ ἐλθόντων εἰς Χαῤῥὰν, ἐτελεύτησεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ.

Deus, niſi ille, qu
eſt, & univerſum
fabricavit. Cum
videret homin
creatas colere,
labore & animo
ſo verum Deum
rens varias r
peragrabat. Cũ
videret cœlum
quidem ſerenu
do vero nubilun
ſcurum, in ani
dixit, *hoc cœlu*
Deus. Similite
cum Solem &
illum quidem o
& obſcurari; ha
deficere & deſin
neret, dixit, *ne*
dem ſunt Dii. Qu
aſtrorum motu
derans (a patre
ſtronomiam e
tur) animo d
moleſtia quada
cœpit. Apparuit
ipſi Deus, & ip
Exi ex tua terr
cognatione tua.
obrem correpti
ſimulacris, iisque partim fractis, partim

tis, ex Chaldæorum terra cum patre exceſſit. Cum autem Charram perveniſſent, ipſius pater obiit.

Georgius Syncellus p. 99. Chronographiæ.

Τῷ γτογʹ ἔτει τοῦ κόσμου, Ἀβραὰμ δὲ ξά, ἐνεπύρισεν Ἀβραὰμ τὰ εἴδωλα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ συγκατεκαύθη αὐτοῖς ὁ Ἀῤῥὰν, θέλων σβέσαι τὸ πῦρ ἐν νυκτί. Καὶ ἐξῆλθεν Θάῤῥα σὺν Ἀβραὰμ τοῦ ἐλθεῖν εἰς γῆν Χαναὰν, καὶ μεταγνοὺς ᾤκησεν ἐν Χαῤῥὰν εἰδωλομανῶν ἕως θανάτου αὐτοῦ.

Anno mundi 3373. Abrahami vero 61. ipſe Abrahamus patris idola ſuccendit, Aran autem nocturnum incendium extinguere molitus, illo eodem abſorptus eſt. Profectusque Thara cum Abraham, ut in terram Chananæorum migraret, mutata ſententia inſano ſimulacrorum cultu allectus in Charran ad obitum uſque remanſit.

Confer quæ idem Syncellus p. 95. & 98.

Philaſtrius hæreſi 142.

Et Abraham beatiſſimus, frangens idola juſtificatus eſt.

Wagenſeilius in Sota p. 192. ex Schalſchelet Hakkabala p. 8.

Fertur, Tharam Abrahami Patrem, non idololatram tantum fuiſſe, ſed & idola paraſſe, & eorum venditione quæſtum feciſſe maximum. Forte negotiorum cauſa, iter ei aliquando ſuſcipiendum

 erat;

erat; Abrahamum igitur tabernæ præfic
terum hunc ſi qvis accedebat emtor,
Abrahamus ex eo, quot annos natus eſ
vero annorum numerum ediſſerente, tı
hamus, quæſo te, inquiebat, mi homc
oppido inſanis, qui cum tantam ætatı
tamen idolum adorare inſtituis, qvoc
...dem demum, e rudi materia fuit
Quamobrem ſuffuſi pudore quotquot en
nerant, infecta re diſceſſerunt. Adfui
mo anus qvædam, offam geſtans, ſac
eam, ut ajebat, omnibus quæ in Abraha
na proſtabant, Numinibus. Hic quidem
mus ira percitus, amplius ſe continere no
accepto fuſte omnia Numina comminuit
ter ea majore relicto incolumi, cujus
fuſtem ipſe commiſit. Interea tempori
tus Pater, illamque ſtragem cum horro
ens, qvis eam edidiſſet, Abrahamum int
Enim vero, inqvit Abrahamus, neſcio q
la adventaverat, offam conſecrans iſtis
bus, ibi tumultus inter ea ortus eſt lon
mus, unoquoque ſibi offam depoſcente,
que eo res rediit, ut magnum illud, rel
valentius, arrepto fuſte, minorum tem
compeſcere, & pœnam, qvam, mi Pater,
iis ſumere cogeretur. (* Negante Patre
dere potuiſſe, cum ſenſu omni Numina
ant: Tum vero exprobrare ei cœpit Fil

* *Non habentur hæc in Schalſch. Hak. ſed ſupplet ea Wag*
ספר הישר *p. 24. b. ubi tamen cæteroquin m*
geſta narrantur.

ptiſſimam ſuperſtitionem, quod iis honorem deferret, qvæ inanima eſſe, ipſe agnoſceret, quodque opem ab iis præſtolaretur, qvæ a ſuis capitibus fuſtium contuſiones averruncare neqviverant.) Sed Thara, ſana conſilia haud admittens, adverſus filium apud Nimrodum accuſationem inſtituit: qvi, vocatum Abrahamum, jubet ignem adorare illico. At Abrahamus, magis eſt, inquit, ut Aquam qvis adoret, hæc enim Ignem extinguit. Ergo, quando ita viſum eſſet, jubetur Aquam venerari Abrahamus, ſed is, imo, excipit, potius Nubes adorandæ ſunt, nam hæ Aquas ſuſtinent. Nubibus cultum deferre juſſus, majori jure hunc Vento competere regerebat, quod is Nubes diſpergeret. Verum nec ad hunc divino cultu proſeqvendum, permoveri potuit, cauſam allegans, quod Homo adverſus Ventum adhuc qveat conſiſtere, nec proinde æqvius qvid videri, qvam ut Homines ſeſe invicem adorare debeant. Tandem Nimrodus ſentiens ludum & jocum tantum ſe eſſe Abrahamo, in fornacem ardentem eundem actutum conjici juſſit.

CVI. Abrahamus inventor literarum Chaldaicarum. Ab Angelis edoctus linguam Hebraicam.

Suidas in Ἀβραάμ.

οὗτος εὗρεν ἱερὰ γράμματα, καὶ γλῶσσαν ἐμηχανήσατο τῆς Ἑβραίων παί-

Hic ſacras literas invenit & linguam excogitavit, cujus notitiam

 des

δες ἐν Ἀἰγύπτῳ ἤδη ἐτύγχανον, ὡς ὄντες τούτου μαθηταὶ καὶ ἀπόγονοι. Εἰς τοῦτο καὶ τὰ Ἑλλήνων γράμματα τὰς ἀφορμὰς ἔλαβε, κἂν ἄλλως ἑαυτοὺς διαστρατίζοντες ἀναγράφωσιν Ἕλληνες. καὶ τούτου μαρτύριον ἡ τοῦ ἄλφα φωνὴ τοῦ πρώτου στοιχείου καὶ ἄρχοντος, ἀπὸ τοῦ ἄλεφ Ἑβραϊκοῦ λαβόντος τὴν ἐπίκλησιν τοῦ μακαρίου καὶ πρώτου καὶ ἀθανάτου ὀνόματος.

habuerunt Heb filii, quod eſſe diſcipuli & poſt hoc etiam lite corum originem runt, quamvis ſeipſos illudent hac de re ſcribu jus vero rei te um eſt appellat φα, primæ & litteræ ab Aleph co, beato illo & immortali ſuum nomen ſo

Confer, ſi placet Voſſium lib. 1. Ariſtarchi c trum Lambecium Prodromi Hiſt. literar. p. 43 Huetium Demonſtrat. Evangelica p. 284. 286 (ubi Samaritanas literas in Chananaeam ab Abra tas conjicit) & Guilelmum Nicols de literis invent 275.

Georgius Syncellus p. 99. è parva Gen

Ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν τῷ Μωσῇ εἶπεν αὐτῷ. ὅτι τὸν Ἀβραὰμ ἐδίδαξα τὴν Ἑβραΐδα γλῶσσαν κατὰ τὴν ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως, λαλεῖν τὰ πάτρια πάντα, ὡς ἐν λεπτῇ κεῖται Γενέσει.

Angelus fami loquio cum Mo tus uti, dixit ei : am linguam, qu mitus purior er docui Abrahan velut patriâ lc verit. Hæc par Genefis.

Eugenii Toletani * *verſus de inventoribus ſeptem linguarum, quos ex vetuſto codice Bibl. Septimanæ produxit Petrus Crinitus lib. XVII. de honeſta diſciplina c. 1. & ex Crinito Lilius Gyraldus dialogo 1. de Poëtis p. 13.*

Moyſes primus Hebræas exaravit litteras,
Mente Phœnices ſagaci condiderunt Atticas:
Quas Latini ſcriptitamus, edidit Nicoſtrata,
Abraham Syras & idem repperit Chaldaicas,
Iſis arte non minore protulit Ægyptias,
Gulfila promſit Getarum quas videmus ultimas.

Iſidorus Hiſpalenſis lib. 1. Originum cap. 3.

Hebræorum literæ à Lege cœpere per Moyſem, Syrorum autem & Chaldæorum per Abraham, unde cum Hebræis & numero & ſono concordant, ſolis characteribus diſcrepant. Ægyptiorum literas Iſis regina, Inachi filia de Græcia veniens in Ægyptum, reperit & Ægyptiis tradidit.

Omitto *Alphabetum Abrahami* commentitium, quod exhibet Jo. Auguſtinus Pantheus, Venetus presbyter in Voärchdumia contra Alchimiam, Venet. 1530. p. 14. & Guil. Gœree in T. 1. Antiqvitatum Judaicarum, ſive apparatus Biblici Belgice editi p. 44. & 88.

* Vide Sirmondi Opera T. 2. p. 887.

CVII. Abraham à Nembrodo[...] nem conjectus, & divina ope ex illo[...] tus. Abrahami pater *Azar*, ma[...] *Adna*, vel *Emtelai*.

QUoniam τῆς πατρῴας μὲν δόξης καὶ προτέρας, καὶ δεισιδαιμονίας *relicta [...] perſtitione, & priore errore vitæ idola co[...] nuit Abrahamus, hinc à Nimrodo (cuju[...] ætatem Abrahami temporibus anteceſſiſſe[...] in ignem & ardentem fornacem injectun[...] ex ea per miraculum Divino beneficio en[...] columemque ſervatum Judæi, ** Muham[...] quidam Chriſtiani ſcriptores tradunt, id[...] *Ur* illud *Chaldaeorum* Gen. XV. 7. *Aram* ver[...] hami frater, *qui dubitavit, dicitur quod ſit c*[...] inqvit gloſſa ad Gratianum cauſa 35. qv[...] rum quoniam ante patrem in Ur Chaldæ[...] legitur Gen. XI. 28.

* Euſeb. lib. I. Hiſt. Eccleſ. cap. 4.

** Vide interpretes ad Gen. XI. 28. 31. XV. 7. Neſ[...] Hottingerum ſmegm. Oriental. lib 1. cap. 8. p. 291[...] Mullerum ad fragmentum Azizi Tartari nota 2[...] gium Henningii in Muhamedano precante p. 17[...] chartum Hierozoic. T. 2. p. 673. & Chriſtiani[...] τοῦ μακαρίτου Exercitationem de Ur Chaldæo[...] 1681. qui probat illo nomine Meſopotamiam in[...] qua verſatus Abrahamus fuit, licet in pſeudo Sib[...] ditur fuiſſe nomen civitatis:

Ἔστι πόλις ... πόλεως αὐτόχθων Οὐρ Χαλ[...]
Ἐξ ἧς δὴ γένος ἐστὶ δικαιοτάτων ἀνδρῶν[...]

Bartholomæus Herbelotus in Bibliotheca Orientali p. 13. ex libro Arabico, cui titulus Maallem.

Nembrod fils de Chanaan lequel on croit avoir été le premier Roy aprés le deluge, tenoit ſon ſiege dans la ville de Babilone, qu'il avoit fait bâtir; ce Prince vit en ſonge pendant la nuit une étoile qui s'élevoit ſur l'horizon, dont la lumiere effaçoit celle du ſoleil : & ayant conſulté ſes divins ſur l'explication de ce ſonge, ils luy répondirent tous d'une voix, qu'il devoit naître dans Babilone un enfant qui deviendroit en peu de tems un grand Prince, duquel il avoit ſujet de tout craindre, quoyqu'il ne fût pas encore engendré. Nembrod effrayé de cette réponſe, ordonna auſſi-tôt que les hommes fuſſent ſeparez de leurs femmes; & il établit un officier de dix en dix maiſons, pour les empêcher de ſe voir. *Azár* un des plus grands Seigneurs de la cour de Nembrod, & qui étoit ſon gendre, trompa ſes gardes, & coucha une nuit avec ſa femme nommée *Adna*. * Le lendemain les devins qui obſervoient tous les momens de ce temps-là, vinrent trouver Nembrod, & luy dirent que l'enfant, dont il étoit menacé, avoit été conçu cette même nuit : ce qui obligea ce Prince à ordonner que l'on gardât ſoigneuſement toutes les femmes groſſes, & que l'on fiſt mourir tous les enfans mâles, qu'elles mettroient au monde. Adna qui ne donnoit aucune marque de groſſeſſe, ne fut point gardée; de ſorte qu'étant prête d'accoucher, elle eut la commodité d'aller à la campagne pour ſe délivrer de ſon fruit : Elle le fit dans

 une

* In Talmude Bava Batra f. 91. a. mater Abrahami vocatur *Ame-telai*, quæ filia fuerit Car Nebo, Wagenſeil Sota p. 161.

une grotte dont elle ferma ſoigneuſem trée, & revint à la ville, où elle dit à ſ qu'elle avoit accouché d'un fils qui étoit m ſi-tôt aprés ſa naiſſance.

Adna cependant alloit ſouvent à la gro viſiter ſon enfant, & luy donner du lait; n le trouva toûjours ſuçant le bout de ſes dont l'un luy fourniſſoit du lait, & l'autre d ce miracle la ſurprit extrémement d'abor ſon étonnement ſe changea bientôt en de joye, lorſqu'elle conſidera que la Pro prenoit le ſoin de nourrir ſon enfant, & n'en devoit plus être en peine: cela n'e pas neanmoins qu'elle ne le vît de tems e & elle s'apperçoit bientôt qu'il croiſſoit au un jour, que les autres enfans font en u Quinze Lunes furent-elles à peine écoulé cet enfant luy parut être un jeune garçon ze ans; & il n'étoit point encore ſorti de la lorſqu'Adna dit à Azar, que cet enfant d étoit accouchée, & qu'elle luy avoit dit êtr ſe trouvoit plein de vie, & étoit doüé d'une tres-parfaite.

Azar ſe tranſporta auſſi-tôt à la grotte, avoir conſideré & careſſé ſon fils, il dit à l qu'elle le fiſt venir à la ville, parce qu'il le preſenter à Nembrod, & le placer à la cour, alla prendre ſon fils vers le ſoir, & le fit pa une prairie où paiſſoient des troupeaux de de chevaux, de chameaux, & de moutons. ham qui n'avoit rien encore vû juſqu'alo ſon pere & ſa mere, demandoit le nom de

les choſes qu'il voyoit, & Adna l'inſtruiſoit des noms, des qualitez, & des uſages de tous ces animaux : Abraham continua à luy demander qui étoit celuy qui avoit produit toutes ces eſpeces differentes ; Adna luy dit : il n'y a aucune choſe en ce monde qui n'ait ſon Createur & ſon Seigneur, & qui ne ſoit dans ſa dépendance. Abraham luy repartit auſſi tôt : Qui eſt donc celuy qui m'a mis au monde, & de qui eſt-ce que je dépends ? C'eſt de moy, repliqua la mere : Qui eſt vôtre Seigneur, luy dit Abraham ? C'eſt Azar vôtre pere, luy répondit ſa mere. Abraham n'en demeura pas là, & demanda qui étoit celuy d'Azar ſon pere ? Et ayant entendu dire que c'étoit Nembrod, il voulut encore ſçavoir qui étoit celuy de Nembrod : mais ſa mere ſe trouvant alors trop preſſée, luy dit, il ne faut pas, mon fils, rechercher les choſes ſi avant, car il y auroit du danger pour vous.

Il y avoit déja en ce tems là pluſieurs ſortes d'Idolâtres dans la Chaldée où regnoit Nembrod. Les uns adoroient le Soleil, les autres la Lune & les Etoiles, quelques-uns ſe proſternoient devant des ſtatuës, dans leſquelles ils reveroient quelque Divinité, & enfin il y en avoit qui ne reconnoiſſoient point d'autre Dieu que Nembrod luy même. Abraham marchant pendant la nuit, de ſa grotte juſqu'à la ville, vit au ciel des étoiles, & entr'autres celle de Venus, que pluſieurs adoroient, & il dit en luy-même : Voilà peut-être le Dieu & le Seigneur du monde ; mais aprés quelque tems, & quelque reflexion il dit en luy-même : je vois

que

que cette étoile ſe couche & diſparoit : donc pas icy le Maître de l'Univers, car il pas être ſujet à ce changement. Il conſid après la Lune dans ſon plein, & dit : Voic être le Createur de toutes choſes, & pa quent mon Seigneur ; mais l'ayant vû paſ l'horizon comme les autres Aſtres, il en fi me jugement qu'il avoit fait de l'étoile de Enfin ayant ainſi paſſé le reſte de la nuit e derations & en reflexions, il ſe trouva pr Babilone au lever du Soleil : alors il vit u nité de gens qui ſe proſternoient & adoro aſtre, ce qui luy fit dire : voici aſſurémen ſtre merveilleux, & je le prendrois aiſéme le Createur & le Maître de toute la Natur je m'apperçois qu'il décline, & prend l du couchant auſſi-bien que les autres, il n' pas ni mon Createur, ni mon Seigneur, Dieu.

Lorsqu'Azar preſenta ſon fils Abraham brod, ce Prince étoit aſſis ſur un trône for à l'entour duquel un grand nombre d'eſcla mieux faits de l'un & de l'autre ſexe étoien chacun dans ſon rang : Abraham demand tôt à ſon pere qui étoit ce perſonnage ſi é deſſus des autres ; & il luy répondit que c Seigneur de tous ceux qu'il voyoit autour & que tous ces gens là le reconnoiſſoie leur Dieu. Abraham conſiderant Nemb étoit fort laid de viſage, dit à ſon pere : Co ſe peut-il faire que celuy que vous appele Dieu, ait fait des creatures plus belles q

puiſqu'il faut neceſſairement que le Createur ait des perfections beaucoup plus grandes que celles de ſes creatures ? Ce fut la premiere occaſion qu'Abraham prit de deſabuſer ſon pere de l'idolatrie, & de luy prêcher l'unité de Dieu Createur de toutes choſes, qui luy avoit été revelée. Ce zele qu'il témoigna d'abord, luy attira la colere de ſon pere, & le jetta en ſuite dans de grands démêlez avec les principaux de la cour de Nembrod, qui refuſoient d'acquieſcer aux veritez qu'il leur enſeignoit. Le bruit enfin de ces diſputes étant venu juſqu'aux oreilles de Nembrod, ce Prince ſuperbe & cruel le fit jetter dans une fournaiſe ardente, d'où il ſortit neanmoins ſain & ſauf, ſans avoir reçu la moindre atteinte du feu.

CVIII. Abraham Zoroaſter. Libri à Perſis & Arabibus ei tributi.

Idem Herbelotus p. 16.

SI les Muſulmans aprés les Juifs & les Chrétiens parlent ſi avantageuſement d'Abraham, les Mages, ou adorateurs du feu, qui font profeſſion de la religion des deux principes, n'en font pas moins d'état, car ils croyent que *Zoroaſtre* * leur grand Prophete eſt le méme qu'Abraham, qui fut ſurnommé Zerdaſcht & Zerdouſt, c'eſt à dire l'Ami du feu, à cauſe qu'ayant été jetté par Nembrod dans une fournaiſe ardente, le feu le careſſa, au lieu de lui nuire. — — Les Mages de Perſe attribuent fauſſement à Abraham des livres qu'ils nom-

* De ſcriptis Zoroaſtri tributis dixi lib. 1. Bibliothecæ Græcæ cap. ult.

nommment *Zend*, *Pazend*, & *Voſtha*, dans le
ſont compris tous les points de leur Religion
Arabes en ont auſſi un, intitulé *Sefer*, mot p
l'Hebreu, qui ſignifie livre, lequel ils diſen
étre venu de ce Patriarche.

Idem p. 11.

Abeſta nom d'un livre que les Mages de Per
tribuent à Abraham le Patriarche, qu'ils cr
ent étre le méme que Zerdaſcht ou Zoroaſtre
livre eſt l'explication ou commentaire de
autres livres nommez *Zend* & *Pazend*. Ce
volumes jointes enſemble comprennent to
religion des Mages ou adorateurs du feu.

*His jungenda quæ copioſe atque erudite diſſerit T
Hyde libro de veteri religione Perſarum c. 2.*

CIX. Abrahamus Doctor Aſtrolo
& Arithmeticæ. Abrahami matern
avus, Abrahamus.

Philo lib. de Abrahamo p. 282.

Χαλδαῖοι γὰρ ἐν τοῖς μάλιστα διαπονήσαντες ἀστρονομίαν, καὶ πάντα ταῖς κινήσεσι τῶν ἀστέρων ἀναθέντες, αἷς ὑπέλαβον οἰκονομεῖσθαι τὰ ἐν κόσμῳ δυνάμεσιν, ἃς περιέχουσιν ἀριθμοὶ καὶ ἀ-	Nam Chaldæi primis exercitati ſi li ſciéntia, omnia entes ſtellarum bus, à qvibus cred diſpenſari mundi tentias, quæ conſt numeris eorúmqu

* Anſam id commiſcendi videtur dediſſe locus Gen *Numera ſtellas*, de quo conſule Cyrillum lib. X. con lian. p. 357. edit. Lipſienſ.

ριθμῶν ἀναλογίαν, τὴν ἐργάτιν οὐσίαν ἐσέμνυνον, τῆς ἀοράτου καὶ νοητῆς οὐ λαβόντες ἔννοιαν, ἀλλὰ τὴν ἐν ἐκείνοις τάξιν διερευνώμενοι, κατά τε τὰς ἡλίου καὶ σελήνης καὶ τῶν ἄλλων πλανητῶν καὶ ἀπλανῶν περιόδους, ἢ κατὰ τὰς τῶν ἐτησίων ὡρῶν μεταβολὰς, καὶ κατὰ τὴν τῶν οὐρανίων πρὸς τὰ ἐπίγεια συμπάθειαν, τὸν κόσμον αὐτὸν ὑπέλαβον εἶναι θεὸν, οὐκ εὐαγῶς τὸ γενόμενον ἐξομοιώσαντες τῷ πεποιηκότι. ταύτῃ τις τῇ δόξῃ συντραφεὶς, καὶ χαλδαΐσας μακρόν τινα χρόνον, ὥσπερ ἐκ βαθέος ὕπνου διανοίξας τὸ τῆς ψυχῆς ὄμμα, καὶ καθαρὰν αὐγὴν ἀντὶ σκότους βαθέος βλέπειν ἀρξάμενος, ἠκολούθησε τῷ φέγγει, καὶ κατεῖδεν ὃ μὴ πρότερον ἐθεάσατο, τοῦ κόσμου τινὰ ἡνίοχον καὶ κυβερνήτην ἐφεστῶτα, καὶ σωτηρίως εὐθύνοντα τὸ οἰκεῖον ἔργον, ἐπιμέλειάν τι καὶ προστασίαν καὶ τῶν ἐν αὐτῷ μερῶν, ἐ-

portionibus, venerabantur iſtas res viſibiles, non percipientes inviſibilia & intelligibilia, ſcrutantes illarum tantùm ordinem: atque ita è ſolis, lunæ, ſtellarum erraticarum fixarúmque circuitibus, & anni in quatuor tempora diſtincti vicibus, conſensúque rerum cœleſtium ac terreſtrium, mundum ipſum exiſtimabant eſſe Deum, profana opinione creaturam facientes creatori ſimilem. Huic innutritus dogmati, & per tempus longum Chaldaico imbutus delirio, tanquã poſt altum ſomnum aperto mentis oculo, poſtquam puram lucem pro denſis tenebris cœpit intueri, ſecutus ejus ſplendorem, animadvertit qvod prius non viderat: præeſſe mundo quendam aurigam gubernatorémque, qui operis ſui ſaluti provi-

σα θείας ἐπάξια φροντίδος, ποιούμενον· ὅπως δὲ σὺν βεβαιώσῃ τὴν φανεῖσαν ὄψιν ἐν διανοίᾳ παγιώτερον, φησὶν αὐτῷ ὁ ἱερὸς λόγος, τὰ μεγάλα ὦ οὗτος, ὑποτυπώσει βραχυτέρων πολλάκις γνωρίζεται, πρὸς ἅ τις ἀπιδὼν, ἤγξε τὴν φαντασίαν ἀπεριγράφοις μεγέθεσι. παραπεμψάμενος οὖν τούς τε κατ' οὐρανὸν περιπολοῦντας, καὶ τὴν χαλδαϊκὴν ἐπιστήμην, μετανάστηθι πρὸς ὀλίγον ἀπὸ τῆς μεγίστης πόλεως τοῦ δε τοῦ κόσμου πρὸς βραχυτέραν. δυνήσῃ γὰρ μᾶλλον καταλαβεῖν τὸν ἔφορον τοῦ παντός. διὰ τοῦτο τὴν πρώτην ἀποικίαν ἀπὸ τῆς χαλδαίων γῆς εἰς τὴν χαῤῥαίων λέγεται ποιεῖσθαι. χαῤῥὰν δὲ ἑλληνιστὶ τρῶγλαι λέγονται, κατὰ σύμβολον, αἱ τῶν ἡμετέρων αἰσθήσεων χῶραι, δι' ὧν ὥσπερ ὀπῶν, ἑκάστη πέφυκε διακύπτειν πρὸς τὴν τῶν οἰκείων ἀντίληψιν.

deat, curator
partium ejus et
divina cura dig
Ergo ut confi
mentis ejus viſi
monetur div
Heus tu, magna
que cognoſcun
exiguis, quæ
aliquis, imagin
infinitarum m
mitur. Proind
cto Chaldæis,
profeſſio eſt
cœleſtia, de
magna mundi
aliquantiſper i
rem aliam, ſic
cilius videbis
præſidem, & h
prima migratio
grum Carrenſ
Charran ſpecu
tur: per qvos ſi
tur regiones no
ſenſuum, per
quam caverna
quisque illoru
proſpicere ad
ſua percipienda.

Et aliquibus interjectis p. 283.

Τεκμήριον δὲ τῆς ἀποικίας ἐναργέστατον, ἣν ἀπ' ἀστρονομίας καὶ τῆς χαλδαϊζούσης δόξης ἡ διάνοια ἐστείλατο· λέγεται γὰρ ἅμα τῇ μεταναστάσει εὐθὺς τοῦ σοφοῦ, ὤφθη δὲ ὁ θεὸς τῷ Ἀβραάμ, ᾧ δηλονότι πρότερον οὐκ ἦν ἐμφανής, ὅτε χαλδαΐζων τῇ τῶν ἀστέρων πορείᾳ προσεῖχεν, ἔξω τοῦ κόσμου καὶ τῆς αἰσθητῆς οὐσίας, εὐάρμοστον καὶ νοητὴν φύσιν οὐδεμίαν ἁπλῶς καταλαμβάνων. ἐπεὶ δὲ μεθωρμίσατο καὶ μετεχώρησε, κατὰ τὸ ἀναγκαῖον ἔγνω τὸν κόσμον ὑπήκοον, ἀλλ' οὐκ αὐτοκράτορα, οὐ πρυτανεύοντα, ἀλλὰ πρυτανευόμενον ὑπ' αἰτίου τοῦ πεποιηκότος. ὅπερ ἡ διάνοια τότε πρῶτον ἀναβλέψασα εἶδε. πολλὴ γὰρ αὐτῆς πρότερον ἀχλὺς ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν κατεκέχυτο, ἣν ἐν θερμοῖς καὶ διαπύροις δόγμασιν ἀνασκεδάσασα, μόλις ἴσχυσεν, ὡς ἐν αἰθρίᾳ κα-

Habemus autem argumentum evidens hujus migrationis, qua mens aſtronomiam & Chaldaicam opinionem reliqvit; memoratur enim quam primum profectus eſt ille ſapiens, Deum apparuiſſe Abrahamo: cui videlicet prius non fuerat conſpicuus, quando more Chaldæorum intentus erat ſiderum curſibus, extra mundum & ſenſibilem eſſentiam nullam prorſus naturam intelligibilem percipiens. At poſtquam ſolum vertit, neceſſario cognovit mundum eſſe ſubditum non dominum, nec regere, ſed regi ab autore ſuo: quod mens tunc primum apertis ocullis didicit, nam prius ſenſibilia magnam ei caliginem offuderant, quam ubi diſcuſſit calidis & ignitis

θεωρίᾳ τοῦ πάλαι κρυπτομένου καὶ ἀιδοῦς φαντασίαν λαβεῖν· ὃς ἕνεκεν φιλανθρωπίας ἀφικνουμένην τὴν ψυχὴν ὡς αὐτὸν οὐκ ἀπεστράφη, προϋπαντήσας δὲ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν ἔδειξε, καθ' ὅσον οἷόν τ' ἦν ἰδεῖν τὸν βλέποντα. διὸ λέγεται, οὐχ ὅτι ὁ σοφὸς εἶδε θεὸν, ἀλλ' ὅτι ὁ θεὸς ὤφθη τῷ σοφῷ. καὶ γὰρ ἦν ἀδύνατον καταλαβεῖν τινα δι' αὑτοῦ τὸ πρὸς ἀλήθειαν ὂν, μὴ παρεμφήναντος ἐκείνου ἑαυτὸ καὶ παραδείξαντος. μαρτυρεῖ δὲ τοῖς εἰρημένοις καὶ ἡ τοῦ ὀνόματος ὑπαλλαγὴ καὶ μετάθεσις. ἐκαλεῖτο γὰρ Ἀβραμ τὸ ἀρχαῖον ὄνομα, προσερρήθη δ' ὕστερον Ἀβραάμ, φωνῇ μὲν ἑνὸς στοιχείου τοῦ α διπλασιασθέντος, δυνάμει δὲ μεγάλου πράγματος καὶ δόγματος ἐνδεικνυμένου τὴν μεταβολήν. Ἀβραμ μὲν γὰρ ἑρμηνευθέν ἐστι πατὴρ μετέωρος.*

dogmatibus ,
dem potuit vel
renitate pura
prius latuerat
ille verò pro ſi
nitate venient
animam non
ſed obviam pi
oſtendit ſuam
quatenus vid
rat : quam ob
dicitur , vidi
Deum : ſed D
ruit ſapienti. N
erat poſſibile,
per ſeipſum
henderet eum
eſt, ni ille ſe
dendum præbu
ſtatur hoc eti
tio nominis, p
Abram vocatu
cœpit appellar
am , unius ta
plicatione lite
licet A , ſed q
num quiddam
bat. Abram
terpretatur pa

† Gen. 17, 5.
* Ita Philo etiam lib. de nominum mutatione p. 81

Ἀβραὰμ δὲ πατὴρ ἐκλεκτὸς ἠχοῦς· τὸ μὲν πρότερον ἐμφαῖνον τὸν ** ἀστρολογικὸν καὶ μετεωρολογικὸν ἐπικαλούμενον, οὕτω τῶν χαλδαίων δογμάτων ἐπιμελόμενον, ὡς ἄν τις παμελό-

mis: Abraam verò pater electus vocis. Prius indicat virum aſtrologicum & meteorologicum, Chaldæorum placitis tanta cura deditum, quantam ſolent

Z 2

eo Euſebius XI. 6. præparat. & Clemens Alex. V. Strom. p. 549. Ambroſius lib. 1. de Abrahamo cap. 4. Sed Hieronymo Abraham eſt *Pater videns populum*. Idem in quæſt. Hebr. *Dicunt Hebræi quod ex nomine ſuo DEus quod apud illos tetragrammaton eſt*, he *literam Abrahæ & Saræ addiderit, dicebatur enim primum* Abram *quod interpretatur* Pater excelſus, *& poſtea vocatus eſt* Abraam, *quod transfertur* Pater multarum, *nam quod ſequitur* gentium, *non habetur in nomine, ſed ſubauditur. Nec mirandum quare cum apud Græcos & nos a litera videatur addita, nos* he *literam Hebraam additam dixerimus. Idioma enim linguæ illius eſt per* he *quidem ſcribere ſed per* a *legere., ſicut e contrario* a *literam ſæpe per* he *pronunciat.* Abraham dici ab אב *pater*, רב *magnus*, & המון *multitudo*, notarunt Angelus Caninius de locis Hebraicis *N.* T. p. 6. & Steph. Pſochenius de ſtylo *N.* T. p. 71.

** Idem Philo lib. de Gigantibus p. 227. ὁ γοῦν Ἀβραὰμ μέχρι μὲν διατρίβων ἦν ἐν τῇ χαλδαίων γῇ τε καὶ δόξῃ πρὶν ἂν μετονομασθῆναι, καλούμενος Ἀβρὰμ, ἌΝΘΡΩΠΟΣ ὈΥΡΑΝΟΥ͂, τὴν τε μετάρσιον καὶ τὴν αἰθέριον φύσιν διερευνῶν, καὶ τἄτε συμβαίνοντα καὶ τὰς αἰτίας καὶ εἴ τι ἄλλο ὁμοιότροπον, φιλοσοφῶν, οὗ χάριν καὶ προσρήσεως οἷς ἐπιτετήδευκε, τετύχηκεν οἰκείας. Ἀβρὰμ γὰρ ἑρμηνευθεὶς πατήρ ἐστι μετέωρος, ὄνομα οὗ τὰ μετέωρα καὶ ἐπουράνια περισκοπούμενος πάντα νοῦ.

τὴν ἐγγόνων ἐπιμεληθείη· τὸ δὲ ὕστερον, τὸ σοφόν.

parentes impen is filiis, posteri sapientem.

Idem libro de præmiis & pœnis p. 7

ὃ μὲν οὖν πρῶτος πρὸς ἀλήθειαν ἐκ τύφου μεταθέμενος, καὶ τῆς ἐν τοῖς μαθήμασι χαλδαϊκῆς τερθρείας ὑπεριδὼν ἕνεκα τελειοτέρας ὄψεως, ἣν θεασάμενος θελχθεὶς ἠκολούθησε τῇ φαντασίᾳ, καθάπερ τὸν σίδηρόν φασιν ὑπὸ λίθου τῆς μαγνήτιδος ἕλκεσθαι, αὐτὶ σοφιστοῦ γενόμενος ἐν διδασκαλίαις σοφός.

Is primus c postquam à transivit ad ve valere juſſis di Chaldaicis & pı ut perfectiore platione fruere facile captus eſt liter qvàm ferru nete trahitur, e ſta ſapiens factu

Plura in hanc ſenten tentiam Nyſſenus in vita turgi T. 2. p. 971. & Suidas in Ἀβραάμ.

Flavius Joſephus lib. 1. Antiquitat. Jud. apud Euſebium IX. 16. præparat. Evan

Μνημονεύει δὲ ἡμῖν τοῦ πατρὸς Ἀβραάμου Βηρωσὸς, οὐκ ὀνομάζων, λέγων δὲ οὕτως. Μετὰ τὸν κατακλυσμὸν δεκάτῃ γενεᾷ, παρὰ Χαλδαίοις τις ἦν δίκαιος ἀνὴρ, καὶ μέγας,

Beroſus qvic brahami Paren ſtri, ſuppreſſo mine, his tamen meminit: *Circa poſt Diluvium ætat quidam apud Cha*

καὶ τὰ χρόνια ἔμπειρος. Ἑκαταῖος δὲ καὶ οὐ μνηςθῆναι πλεῖόν τι πεποίηκε. βιβλίον γὰρ περὶ αὐτοῦ συνταξάμενος κατέλιπε. Νικόλαος δὲ ὁ Δαμασκηνὸς ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἱστοριῶν λέγει οὕτως· Ἀβραάμης ἐβασίλευσε Δαμασκοῦ, ἔπηλυς σὺν στρατῷ ἀφιγμένος ἐκ τῆς γῆς τῆς ὑπὲρ Βαβυλῶνα Χαλδαίων λεγομένης. μετ᾽ οὐ πολὺν χρόνον ἐξαναστὰς καὶ ἀπὸ ταύτης τῆς χώρας, σὺν τῷ σφετέρῳ λαῷ εἰς τὴν τότε μὲν Χαναναίαν λεγομένην, νῦν δὲ Ἰουδαίαν μετῴκησε, καὶ οἱ ἀπ᾽ ἐκείνου πληθύναντες, περὶ ὧν ἐν ἑτέρῳ λόγῳ διέξειμι τὰ ἱστορούμενα. οὗ τε Ἀβραάμου ἔτι καὶ νῦν ἐν τῇ Δαμασκηνῇ τὸ ὄνομα δοξάζεται, καὶ κώμη ἀπ᾽ αὐτοῦ δείκνυται, Ἀβραάμου οἴκησις λεγομένη. λιμοῦ δὲ χρόνοις ὕστερον τὴν Χαναναίαν καταλαβόντος, Ἀβραάμης Αἰγυπτίους εὐδαιμονεῖν πυθόμενος, διαίρεα πρὸς αὐτοὺς ἦν πρόθυ-

xit, ſumma cum integritate morum, tum etiam dignitate rerumque cœleſtium cognitione praditus. Hecatæus vero, non ejus tantum obiter meminit, ſed etiam juſtum de ipſo volumen ſcriptum reliqvit. Nicolaus autem Damaſcenus qvarto Hiſtoriarum libro hunc in modum loquitur: *Abraames Damaſci regnavit, cum ex regione Chaldæorum ultra Babylonem ſita cum exercitu profectus, eo commigraſſet; Inde vero haud longo poſt tempore, mutatis denuo ſedibus, eam, qua tum Chananæa, nunc autem Judæa nuncupatur, cum ſuis incoluit, nec non illius poſteri numero ac multitudine aucti, quorum de rebus alium mihi ſepono dicendi locum. Et vero, illuſtris etiamnum Abraama nominis tota paſſim Damaſcena regione memoria eſt, ac certus quidam vicus oſtenditur, quod Abraama domicilium nomi-*

μενος, τῆς τε ἀφθονίας τῆς ἐκείνων μεθέξων, καὶ τῶν Ιερέων ἀκροατὴς ἐσόμενος, ὧν λέγοιεν περὶ Θεῶν. ἢ γὰρ κρείσσοσιν εὑρεθεῖσι κατακολουθήσειν, ἢ μετακοσμήσειν αὐτοὺς ἐπὶ τὸ βέλτιον, αὐτὸς ἄμεινον φρονῶν. αὖθις ἑξῆς ἐπιλέγει, *Καὶ συνὼν Αἰγυπτίων τοῖς λογιωτάτοις, τήν τε ἀρετὴν αὐτοῦ, καὶ τὴν ἐπ' αὐτῷ δόξαν ἐντεῦθεν ἐπιφανεστέραν συνέβη γενέσθαι. τῶν γὰρ Αἰγυπτίων διαφόροις ἀρεσκομένων ἔθεσι, καὶ τὰ παρ' ἀλλήλοις ἐκφαυλιζόντων νόμιμα, καὶ διὰ τοῦτο δυσμενῶς ἐχόντων πρὸς ἀλλήλους, συμβαλὼν αὐτῶν ἑκάστοις, καὶ διαπτύων τοὺς λόγους, οὓς ἐποιοῦντο περὶ τῶν ἰδίων, κενοὺς καὶ μηδὲν ἀληθὲς ἔχοντας ἀπέφαινε. θαυμασθεὶς οὖν ὑπ' αὐτῶν ἐν ταῖς συνουσίαις ὡς συνετώτατος, καὶ δεινὸς ἀνὴρ οὐ νοῆσαι μόνον, ἀλλὰ καὶ πεῖσαι λέγων περὶ ὧν ἂν ἐπιχειρή-

nant. Verum,
vis poſtea fame
nanæam incub
qvod annonæ
gyptios abunda
ligeret, libent
no ſeſe ad eos
partim ut ipſ
bertate frueret
tim ut Ægyptic
cerdotum de
nionem accipe
utiqve conſili
meliora trader
ſectaretur; ſi
verius ipſe ſent
contrà ſanio
mentem ſen
que traduceret.
inceps ita ſub
Cum Ægyptio
quit, eruditiſſi
liariter uteret
vum ipſe non
tem modo ſuan
etiam ad nom
ſtimationem
ſplendorem
Nam quod Æg
crepantibus
delectati, ſuos

* Joſephus lib. 1. Antiqu. Jud. cap. 9.

συνδιδάσκειν, τήν τε Ἀριθμητικὴν αὐτοῖς χαρίζεται, καὶ τὰ περὶ Ἀστρολογίαν παραδίδωσι. πρὸ γὰρ τῆς Ἀβραάμου παρουσίας, Αἰγύπτιοι τούτων εἶχον ἀμαθῶς. ἐκ Χαλδαίων γὰρ ταῦτ' ἐφοίτησεν εἰς Αἴγυπτον, ὅθεν ἦλθε καὶ εἰς τοὺς Ἕλληνας.

aliorum alii ritus verbis elevarent, mutuoqve propterea odio tenerentur, ille cum ſingulis ita ſeorſim agebat, ut qvicqvid ſuis qviqve de rebus ac placitis disputarent, id totum ipſe reſpueret, & ab omni veritate vacuum eſſe demonſtraret. Qvo factum eſt, ut in qvotidianis eum mutuisqve congreſſibus, tanqvam ſapientiſſimum, nec ſingulari tantum intelligendi vi præditum, ſed etiam ad perſvadendum aliis, qvicqvid probandum ſuſcepiſſet, potentiſſimum admirarentur. Itaque *Arithmeticam* eos atque *Aſtrologiam** prolixe ac liberaliter docuit, qvibus in Artibus, ante ipſius adventum, Ægyptii hoſpites omnino ac peregrini fuerant. Qvippe a Chaldæis in Ægyptum, indeqve ad Græcos utriusqve præcepta permanarunt.

Alexander Polyhiſtor in libro de Judæis, apud Euſebium IX, 17. præparat. Evangel.

Εὐπόλεμος δὲ ἐν τῷ περὶ Ἰουδαίων τῆς Ἀσυρίας φησὶ, πόλιν Βαβυλῶνα πρῶτον μὲν κτισθῆναι ὑπὸ τῶν διασωθέντων ἐκ τοῦ κατακλυσμοῦ· εἶναι δὲ αὐτοὺς Γίγαντας. οἰκοδο-

Eupolemus, in ea, qvam de Judæis Aſſyriis habet, diſputatione, auctor eſt, primum qvidem Babylonem urbem, ac poſtmodum Turrim illam Hiſtori-

* Confer Theophilum Galeum in Philoſophia univerſali p. 13. ſeq. & in Atrio Gentilium lib. 1. p. 22. If. Voſſium de LXX. Interpretibus p. 365.

μὲν δὲ τὸν ἱστορούμενον Πύργον. πεσόντος δὲ τούτου ὑπὸ τῆς τοῦ Θεοῦ ἐνεργείας, τοὺς Γίγαντας διασπαρῆναι καθ' ὅλην τὴν γῆν. δεκάτῃ δὲ γενεᾷ, φησὶν, ἐν πόλει τῆς Βαβυλωνίας Καμαρίνῃ, ἥν τινας λέγειν πόλιν Οὐρίην* εἶναι δὲ μεθερμηνευομένην, Χαλδαίων πόλιν· ἐν τρισκαιδεκάτῃ γενέσθαι Ἀβραὰμ γενεᾷ, εὐγενείᾳ καὶ σοφίᾳ πάντας ὑπερβεβηκότα, ὃν δὴ καὶ τὴν Ἀστρολογίαν καὶ χαλδαϊκὴν εὑρεῖν, ἐπί τε τὴν εὐσέβειαν ὁρμήσαντα, εὐαρεστῆσαι τῷ Θεῷ. τοῦτον δὲ διὰ τὰ προστάγματα τοῦ Θεοῦ, εἰς Φοινίκην ἐλθόντα κατοικῆσαι, καὶ τροπὰς Ἡλίου καὶ Σελήνης, καὶ τὰ ἄλλα πάντα διδάξαντα τοὺς Φοίνικας, εὐαρεστῆσαι τῷ Βασιλεῖ αὐτῶν, ὕστερον δὲ Ἀρμενίους ἐπιστρατεῦσαι τοῖς Φοίνιξι· νικησάντων δὲ καὶ αἰχμαλωτισαμένων τὸν ἀδελφιδοῦν αὐτοῦ, τὸν Ἀβραὰμ μετὰ οἰκετῶν βοηθήσαντα, ἐγκρατῆ γενέσθαι τῶν αἰχμαλωτισα-

corum omniu
ctatam, ab iis,
vium effugiſſet
tes illi erant) ex
eaqve deinde
Numinis poteſ
jecta, toto paſſ
diſtractos ac d
Gigantes fuiſſe
ætate decima,
næ, quæ Babyl
vitas eſt, qva
rien nonnulli
Græci Chald
interpretantur
mium natum eſ
qvi cum nobil
Sapientia omn
teiverit, tum vc
logiam pariter &
cam invenerit,
lari ſtùdio piet
nam ſibi gratiar
liarit. Hunc po
no juſſu, colle
rum ſuarum in
cia domicilio, S
næqve converſ
reliqva id genu
Phœnices docu
res ſumme gr
eum apud Reg

* Ur Chaldæorum, de qua ſupra p. 344.

μένων, καὶ τῶν πολεμίων αἰχμαλωτίσαι τέκνα καὶ γυναῖκας. Πρέσβεων δὲ παραγινομένων πρὸς αὐτὸν, ὅπως χρήματα λαβὼν ἀπολυτρώσῃ ταῦτα, μὴ προελέσθαι τοῖς δυστυχοῦσιν ἐπεμβαίνειν, ἀλλὰ τὰς τροφὰς λαβόντα τῶν νεανίσκων, ἀποδοῦναι τὰ αἰχμάλωτα· ξενισθῆναί τε αὐτὸν ὑπὸ πόλεως ἱερὸν Ἀργαριζὶν,* ὃ εἶναι μεθερμηνευόμενον, ὄρος Ὑψίστου· παρὰ δὲ τοῦ Μελχισεδὲκ ἱερέως ὄντος τοῦ Θεοῦ, καὶ βασιλεύοντος λαβεῖν δῶρα. λιμοῦ δὲ γενομένου, τὸν Ἀβραὰμ ἀπαλλαγῆναι εἰς Αἴγυπτον πανοικίᾳ, κἀκεῖ κατοικεῖν, τήν τε γυναῖκα αὐτοῦ τὸν Βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων γῆμαι, φάσκοντος αὐτοῦ ἀδελφὴν εἶναι. Περισσότερον δ' ἱστόρησεν, ὅτι οὐκ ἠδύνατο αὐτῇ συγγενέσθαι, καὶ ὅτι συνέβη φθείρεσθαι αὐτοῦ τὸν λαὸν, καὶ τὸν οἶκον. μάντεις δὲ αὐτοῦ καλέσαντος, τοῦτο φάναι, μὴ εἶναι χήραν τὴν γυναῖκα. τὸν δὲ Βασιλέα

* l. Ἀργαριζίν.

cerit. Poſtea vero, cum appetitos bello Phœnices Armenii ſuperasſent, ipſumqve Abraami nepotem captivum abducerent, Abraamum ſervorum manu ſtipatum auxilium ei tuliſſe, Victores ſuam in poteſtatem redegiſſe, eorumqve liberos & uxores belli jure captos abegiſſe. Verum Legatis ad ipſum ab hoſte miſſis, qvi captivos pecunia redimerent, victis eum inſultare ferocius noluiſſe, ſed militum ſuorum ſtipendio contentum, captivos liberaliter reddidiſſe. Addit inſuper eum in ſacro urbis Argarize, hoc eſt Altiſſimi Monte ſuſceptum hoſpitio, dona ſimul a Melchiſedeco Dei Sacerdote, qvi ibidem regnabat, accepiſſe. Poſtmodum urgente fame Abraamum in Ægyptum cum univerſa familia ſeceſſiſſe, ibique

τῶν Αἰγυπτίων οὕτως ἀπογνῶναι, ὅτι γυνὴ ἦν τοῦ Ἀβραὰμ, καὶ ἀποδοῦναι αὐτὴν τῷ ἀνδρί. συζήσαντα δὲ τὸν Ἀβραὰμ ἐν Ἡλιουπόλει τοῖς Αἰγυπτίων Ἱερεῦσι, πολλὰ μεταδιδάξαι αὐτοὺς, καὶ τὴν Ἀστρολογίαν, καὶ τὰ λοιπὰ τοῦτον αὐτοῖς εἰσηγήσασθαι, φάμενον Βαβυλωνίους ταῦτα καὶ αὐτὸν εὑρηκέναι, τὴν δὲ εὕρεσιν αὐτῶν εἰς Ἐνὼχ ἀναπέμπειν, καὶ τοῦτον εὑρηκέναι πρῶτον τὴν Ἀστρολογίαν, οὐκ Αἰγυπτίους. Βαβυλωνίους γὰρ λέγειν πρῶτον γενέσθαι Βῆλον, ὃν εἶναι Κρόνον· ἐκ τούτου δὲ γενέσθαι Βῆλον, καὶ Χαναὰν, τοῦτον δὲ τὸν Χαναὰν γεννῆσαι τὸν πατέρα τῶν Φοινίκων. τούτου δὲ Χὰμ υἱὸν γενέσθαι, ὃν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων λέγεσθαι Ἄσβολον, πατέρα δὲ Αἰθιόπων, ἀδελφὸν δὲ τοῦ Μεσραεὶμ, πατέρα Αἰγυπτίων. Ἕλληνας δὲ λέγειν τὸν Ἄτλαντα εὑρηκέναι Ἀστρολογίαν· εἶναι δὲ τὸν Ἄτλαντα τὸν

fixa ſede, cum ejus uxore, qvam ſororem ille ſuam vocaret, Ægyptiorum Regem * matrimonium iniiſſe. Hic vero fuſius exeqvitur, qvemadmodum nec illius congreſſu frui Rex potuerit, & Populum ejus univerſum Regiamqve adeo familiam graviſſima peſtis invaſerit: tandemqve Rex, conſultis Vatibus, ac minime viduam Mulierem eſſe reſpondentibus, ubi eam Abraami uxorem eſſe comperiſſet, Viro ſuo reddiderit. Cæterum, cum apud Heliopolim Abraamus Ægyptiorum Sacerdotum conſvetudine plurimum uteretur, multa ipſos, nec non Aſtrologiam, qvæqve ad eam pertinent omnia, illo docente didiciſſe tradit, ſic tamen eorum inventionem Babyloniis atqve Abrahamo ipſi at-

αὐ-

* Φαραώθης Joſepho lib. 1. Antiqv. Jud. c. 9.

αὐτῷ καὶ Ενώχ. τοῦ δὲ Ενὼχ γενέσθαι υἱὸν Μαθουσάλαν, ὃν πάντα δι᾽ Αγγέλων Θεοῦ γνῶναι, καὶ ἡμᾶς οὕτως ἐπιγνῶναι.

tribuens, ut principem illorum Auctorem *Enochum* * fuiſſe ſtatuat, qvippe qvi primus omnium Aſtrologiam invenerit, non autem Ægyptii. Enimvero Babylonios dicere ſolitos, primum extitiſſe *Belum*, qvi *Saturnus* vulgo nominetur, qviqve Belum alterum cum Chanaane ſuſceperit: hunc vero *Chanaanem* Phœnicum Parentem genuiſſe, cujus filius *Chumus* extiterit, qvem Asbolum Græci nominant; Eum *Meſtraimi* fratrem, Æthiopumqve ſimul & Ægyptiorum Parentem fuiſſe: tametſi Atlantem Græci Aſtrologiæ inventorem eſſe velint; ſed nimirum Atlantem eundem eſſe, qvem Enochum, qvi Mathuſalamum Filium habuerit; huncqve ab Angelis Dei omnia didiciſſe, qvæ tandem ad nos, cognitionemqve noſtram permanarint.

Artapanus ab eodem Alexandro laudatus apud Euſebium IX, 18. præparat.

Αρτάπανος δέ φησιν ἐν τοῖς Ιουδαϊκοῖς, τοὺς μὲν Ιουδαίους ὀνομάζεσθαι Ερμιούθ, ὃ εἶναι μεθερμηνευθὲν κατὰ τὴν Ελλάδα φωνὴν, Ιουδαῖοι· καλεῖσθαι δὲ αὐτοὺς Εβραίους, ἀπὸ Αβραάμου. τοῦτον δέ φησι

Jam vero Artapanus in rerum Judaicarum hiſtoria, Judæos ſcribit Hermiuth nominari, quæ vox, ſi Græce loqvi velis, Judæos ſonet; eosdem vero Abraami ex nomine † Hebræos

πα-

* Vide ſupra p. 203.

† Abraham Gen. XIV. 13. vocatur Ἑβραῖος עברי quia ex Hebe-

πανοικίᾳ ἐλθεῖν εἰς Αἴγυπτον, πρὸς τὸν τῶν Αἰγυπτίων Βασιλέα Φαρεθώνην, καὶ τὴν Ἀστρολογίαν αὐτὸν διδάξαι· μείναντα δὲ ἔτη ἐκεῖ εἴκοσι, πάλιν εἰς τοὺς κατὰ Συρίαν ἀπαλλαγῆναι τόπους· τῶν δὲ τούτῳ συνελθόντων πολλοὺς ἐν Αἰγύπτῳ καταμεῖναι, διὰ τὴν εὐδαιμονίαν τῆς χώρας. Ἐν δὲ ἀδεσπότοις, εὕρομεν τὸν Ἀβραὰμ ἀναφέροντα εἰς τοὺς Γίγαντας· τούτους δὲ οἰκοῦντας ἐν τῇ Βαβυλωνίᾳ, διὰ τὴν ἀσέβειαν ὑπὸ τῶν Θεῶν ἀναιρεθῆναι, ὧν ἕνα Βῆλον ἐκφεύγοντα τὸν θάνατον, ἐν Βαβυλῶνι κατοικῆσαι, Πύργον τε κατασκευάσαντα, ἐν αὐτῷ διαιτᾶσθαι, ὃν δὴ ὑπὸ τοῦ κατασκευάσαντος Βήλου, Βῆλον ὀνομασθῆναι. τὸν δὲ Ἀβραμον τὴν ἀστρολογικὴν ἐπιστήμην παιδευθέντα, πρῶτον μὲν ἐλθεῖν εἰς Φοινίκην, καὶ

nuncupari. Abr
autem in Ægypt
univerſa famili
rethonem Ægy
Regem ſeſe co
qvem cum Aſt
præceptis inſtitu
viginti contine
nos ibidem egi
Syriam denuo
graſſe, plerisqve
ob regionis ub
in Ægypto reſid
Qvanqvam in
qvibusdam,
auctores incer
Abraamum in
ad Gigantes
Hos porro cum
niam incoleren
propter impieta
tinctos ac ſubla
ſe, uno tantum
perſtite, qvi ex
ductus Babylo
nuerit, ſedemq
in ea Turri, qv
met excitaverat

Heberi ſtirpe genitus fuit. Hoc LXX. verterunt
Chryſoſt. ἐπειδὴ περᾶν ἔμελλε τὸν Εὐ
Confer ſi placet theſaurum Suiceri & Jo. Ovveni
mena p. 165.

τοὺς Φοίνικας Ἀστρολογίαν διδάξαι, ὕστερον δὲ εἰς Αἴγυπτον παραγενέσθαι.

que Belum Conditoris ex nomine appellarunt, delegerit. Abraamum autem *Aſtrologiam* apprime callentem, primum in Phœniciam, ubi Phœnices eadem ſcientia imbuerit, ac deinde in Ægyptum migraſſe.

Apollonius Molo apud eundem Euſebium IX. 19.

Ὁ δὲ τὴν συσκευὴν τὴν κατὰ Ἰουδαίων γράψας Μήλων, κατὰ τὸν κατακλυσμόν φησιν, ἀπὸ τῆς Ἀρμενίας ἀπελθεῖν τὸν περιλειφθέντα ἄνθρωπον μετὰ τῶν υἱῶν, ἐκ τῶν ἰδίων ἐξελαυνόμενον ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων· διανύσαντα δὲ τὴν μεταξὺ χώραν, ἐλθεῖν εἰς τὴν ὀρεινὴν τῆς Συρίας οὖσαν ἔρημον. μετὰ δὲ τρεῖς γενεὰς Ἀβραὰμ γενέσθαι, ὃν δὴ μεθερμηνεύεσθαι Πατρὸς φίλον, ὃν δὴ σοφὸν γενόμενον τὴν ἐρημίαν μεταδιώκειν. λαβόντα δὲ

At Melo, * is qui adverſus Judæos ſcripſit, Virum quendam, qui cum filiis Diluvium effugerat, ab indigenis Armenia pulſum, ædibusque ac poſſeſſionibus ejectum ſuis, intermedia regione peragrata in deſertos Syriæ Montes ſeceſſiſſe commemorat. Abraamum vero poſt tertiam ætatem natum eſſe, cujus nomen, *Patris amicum* ſignificet. Eundem, cum Sapientiæ laude præſta-

* Legendum *Molo*. Intelligitur enim Apollonius Alabandenſis Rhetor, cognomine *Molo*, ὁ Μόλων, ſive *Molonis*, quem Cicero audivit. Is adverſus Judæos quædam commentatus fuiſſe cognoſcitur è Joſepho, qui aliquoties memorat. Forte id fecit in opere quo res Ægyptiacas eſt perſecutus. nam inter rerum Ægyptiarum ſcriptores laudatur à Coſma Indopleuſte lib. XI. p. 341.

ἢ δύο γυναῖκας, τὴν μὲν, ἐντοπίαν, συγγενῆ· τὴν δὲ Αἰγυπτίαν, θεράπαιναν· ἐκ μὲν τῆς Αἰγυπτίας γεννῆσαι υἱοὺς ιβ', οὓς δὴ εἰς Ἀραβίαν ἀπαλλαγέντας διελέσθαι τὴν χώραν, καὶ πρώτους βασιλεῦσαι τῶν ἐγχωρίων. ὅθεν ἕως καθ' ἡμᾶς δώδεκα εἶναι βασιλεῖς Ἀράβων ὁμωνύμους ἐκείνοις. ἐκ δὴ τῆς γαμετῆς υἱὸν αὐτῷ γενέσθαι ἕνα, ὃν ἑλληνιςὶ γέλωτα ὀνομασθῆναι. καὶ τὸν μὲν Ἀβραὰμ γήρᾳ τελευτῆσαι· γέλωτος δὲ καὶ γυναικὸς ἐγχωρίου υἱοὺς ἕνδεκα γενέσθαι, καὶ δωδέκατον Ἰωσὴφ, καὶ ἀπὸ τούτου τρίτον Μωυσῆν. Τοσαῦτα ὁ Πολυΐστωρ· οἷς μεθ' ἕτερα ἐπιφέρει λέγων. μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον τὸν Θεὸν τῷ Ἀβραὰμ προστάξαι, Ἰσαὰκ τὸν

ret, ſolitudinē percucurriſſe ac luſtraſſe univerſam: tum duabus ductis uxoribus, altera qvidem indigena & affini, Ægyptia vero altera, qvæ ſervitutem ante ſerviebat; ex Ægyptia liberos duodecim genuiſſe, qvi in Arabiam profecti eam inter ſe diviſerint, lociqve hominibus principes imperarint: ex qvo factum ſit, ut Reges Arabum duodecim primis illis cognomines ad noſtra usqve tempora numerentur. Ex legitima autem uxore filium unicum ſuſcepiſſe, cujus nomen apud Græcos γέλωτα, * hoc eſt riſum ſonet, qviqve Abraamo ſeniore jam defuncto, liberos ex con-

* Iſaac apud Hebræos à riſu nomen accepit, ut notant Philo de præmiis & pœnis p. 708. Clemens Alex. I. pædagog. p. 90. Euſebius XI. 6. præparat. p. 519: aliique plurimi; ita dictus non ut placet Joſepho quod Sara riſerit, ſed quod Abrahamo fuerit γέλως μεθ' ἡδονῆς, adeoque ipſo nomine debuit præferre gaudium riſumque. Confer Syncellum p. 102. Druſium lib. 1. animadverſ. c. 9. & Obſervat. ſacr. XV. 24. Henr. Morum p. 328. Opp. Theol.

τὸν υἱὸν ὁλοκαρπῶσαι αὐτῷ. τὸν δὲ ἀναγαγόντα τὸν παῖδα ἐπὶ τὸ ὄρος, πυρὰν νῆσαι, καὶ ἐπιθεῖναι τὸν Ἰσαάκ. σφάζειν δὲ μέλλοντα, κωλυθῆναι ὑπὸ Ἀγγέλου, κριὸν αὐτῷ πρὸς τὴν κάρπωσιν παραστήσαντος. τὸν δὲ Ἀβραάμ, τὸν μὲν παῖδα καθελεῖν ἀπὸ τῆς πυρᾶς, τὸν δὲ κριὸν καρπῶσαι.

juge indigena duodecim procrearit, qvorum poſtremo Joſepho nomen fuit, a quo Moyſes tertius numeretur. Hæc Polyhiſtor, qvi nonnullis interjectis rurſus ita ſubdit: Paulo poſt juſſum a DEO Abraamum fuiſſe ait, ut Iſaacum filium ipſi in holocaſtum immolaret, eumqve continuo, adoleſcente ſecum in montem educto, ſuccendiſſe pyram, eiqve ſimul Iſaacum impoſuiſſe. Verum ipſi, cum jamjam filium jugulaturus eſſet, ab Angelo facinus inhibente Arietem ad ſacrificium oblatum eſſe, qvem ille ſubducto pyræ filio immolarit.

Orpheus ſive Onomacritus apud Clementem Alex. V. Strom. p. 607. & Euſebium XIII. 12. præparat. p. 665. & 685.

Οὐ γάρ κέν τις ἴδοι θνητῶν μερόπων κραίνοντα,
Εἰ μὴ μουνογενής τις ἀπορρὼξ φύλου ἄνωθεν
Χαλδαίων· ἴδρις γὰρ ἔην ἄστροιο πορείης
Καὶ σφαίρης κίνημ' ἀμφὶ χθόνα ὡς περιτέλλει
Κυκλοτερής, ἐν ἴσῳ τε κατὰ σφέτερον κνώδακα
Πνεύματι δ' ἡνιοχεῖ περί τ' ἠέρα καὶ περὶ χεῦμα
Νάματος, ἐκφαίνει δὲ πυρὸς σέλας ἰφιγενήτου.

Hoc

Hoc eſt ex interpretatione Franciſci Vig

*Unus * enim imperio mortalia fata regenten*
Noſſe aliquis potuit Chaldæo ſanguine cretus

* Hugo Grotius ad Matth. V. 31. *Abrahamum* אח
vocari ſolere, Judæi magno conſenſu tradide
Eſaiæ LI. S. & Malach. II. 15.) ; *Videtur autem*
אחד *Abrahamo adhæſiſſe ex eo quod unus ex*
num numero eſſet electus auctor ſancti & im
ris. Indicare hoc videtur ſcriptor ad Heb
διὸ καὶ ἀφ' ἑνὸς ἐγεννήθησαν, ubi ἀ
מאחד: *quo trahi poteſt illud ejuſdem ſcrip*
ὅτι γὰρ ἁγιάζων καὶ οἱ ἁγιαζόμενοι ἐξ
τες. *Nam mox ſequitur:* σπέρματος Ἀβ
τιλαμβάνεται· *Sicut autem Abraha*
ita filius ejus Iſaacus cognomento vocatus
id eſt μονογενὴς *Geneſ. XXII. 2. Hebr. XI. 17.*
tho in Phœniciis: (apud Euſeb. 1. præparat. c.
Κρόνος τοίνυν ὃν οἱ Φοίνικες Ἰσραὴλ προσ
σι, βασιλεύων τῆς χώρας — ἐξ ἐπ
Νύμφης Ἀνωβρὲτ λεγομένης ὑὸν ἔχων
ΓΕΝΗ, ὃν διὰ τὸ Ἰεὺδ ἐκάλουν &c. *Qui*
homo Tyrius multis modis ſacram Hiſtoriam
quod fere omnibus contigit non Judæis qui res
tradiderunt, Iſraëlem pro Abrahamo, hoc eſt
avo nominavit, eundem dicens eſſe Saturnum,
quia poſteri ejus Saturni die feriabantur.
autem, id eſt ni fallor הנכרת ἐκλεκτὴν *vo*
ram. Nam Ἰεοὺδ *pro* Ἰεδὶδ *dialectus magis*
corruptio vocabuli. Sic & Orpheus μουνογ
ἀντὶ τοῦ ἑνὸς, יחיד *pro* אחד *id eſt Iſaacum p*
brahamo. — Nam ſideralis ſcientia famam Abrah
buit, non Iſaacus. Conferendus Joſephus Sc
fragmenta antiqua Beroſi & aliorum p. 48. & Huetiu

Norat enim qua magnus iter Sol flectat in orbem,
Æquatosque habilis circumque immania terræ
Pondera, ſed propriis gyros convertat in axe,
Et volucres effuſus equos per cærula Mundi
Verſet agens, : curasque obeat pelagusque profundum,
Et vivos rutili ſuccendat luminis ignes.

Georgius Syncellus p. 98. Chronographia.

Ἀβραὰμ Χαλδαῖος ὢν τῷ γένει τὴν πρώτην ἡλικίαν παρὰ Χαλδαίοις ἐτράφη, καὶ τῆς παρ᾽ αὐτοῖς ἀστρολογίας, καὶ λοιπῆς μετέσχε σοφίας. Θεοφιλὴς δὲ ὢν καὶ τοῖς κτίσμασι τὸν νοῦν ἑαυτοῦ μὴ καταδεξάμενος ἐᾶσαι ἐνδιατρίβειν, ἀλλ᾽ ἐπὶ τὸν γενεσιουργὸν ἐκ τῆς τῶν κτισμάτων ἀναχθεὶς καλλονῆς, θείας ἐλλάμψεως ἠξιώθη, ἔτι διατρίβων ἐν τῇ πατρίδι, ὡς φησὶν ἐν ταῖς πράξεσιν * ὁ πρωτομάρτυς, καθὼς καὶ προσεσήμαν-

Abraham Chaldæus genere, primam ætatem apud ſuos egit, & aſtrorum notitia, & reliqua Chaldæorum eruditione non leviter imbutus fuit. Summa vero in Deum religione præditus, animum circa vilem creaturarum congeriem non permiſit verſari, verum earum ſpecie doctus in authorem mente traducta, etiam patrio detentus adhuc ſolo, divinis irradiationibus plenum lu-

A a ται.

ſtrat. Evangelic. p. 218. ſeq. edit. Lipſienſis. Porro acute ſuſpicatur Grotius Ἰσραὴλ apud Euſebium male ſcribi pro Ἴλ (quod alioqui in MSS. Codicibus Græcis ſolet eſſe compendium ſcripturæ pro Ἰσραήλ) nam Philo Byblius apud eundem Euſebium p. 36. Ἦλον ait Phœnicibus dici, qui Κρόνος eſt Græcis, אל ſcilicet, pro quo alii אל.

* Actor. VII. 2. ſeq.

ται. Ιςέον δὲ ὅτι οἱ Χαλδαῖοι ἀπὸ τοῦ Σὴμ κατάγονται, ἐξ ὧν ὁ Ἀβραάμ. Τὸν κατὰ μητέρα πάππον τοῦ Ἀβραὰμ ἡ λεπτὴ γένεσίς φησιν ὅτι Ἀβραὰμ ἐκαλεῖτο, ἡ δὲ Σάῤῥα ἀδελφὴ ὁμοπατρία τοῦ Ἀβραὰμ ὑπῆρχεν. Πρῶτος Ἀβραὰμ δημιουργὸν μὲν τῶν ὅλων Θεὸν ἀνεκήρυξεν. Πρῶτος Ἀβραὰμ ἐκύκλου τὸ θυσιαςήριον κλάδοις φοινίκων καὶ ἐλαιῶν. Ἐπὶ Ἀβραὰμ πρῶτος ὠνόμασται ἄγγελος ἐν τῇ θείᾳ γραφῇ. Παρ' αὐτοῦ Αἰγύπτιοι τὴν τῶν ἀςέρων θέσιν καὶ κίνησιν ἔμαθον, καὶ τὴν ἀριθμητικὴν ἐπιςήμην. Τῷ ιδ´. ἔτει αὐτοῦ ὁ Ἀβραὰμ ἐπιγνοὺς τὸν τῶν ὅλων Θεὸν προσεκύνει· τὰ δὲ εἴδωλα τοῦ πατρὸς συντρίψας κατέκαυσεν σὺν τῷ οἴκῳ. συγκατεκαύθη δὲ αὐτοῖς καὶ ὁ Ἀῤῥὰν ὁ ἀδελφὸς Ἀβραάμ, σβέσαι

men mente ac
prædicat Pro
Stephanus in A
nos quoque fu
dicavimus.
Chaldæos, ex
braham ortus
primam origi
xiſſe. Abraha
num avum e
braham nom
parvam Gene
cupari legimu
qve ex eoden
braham patre
tam. Abraha
Deum rerum
conditorem p
ce profeſſus eſ
rum olivaru
mis primus or
tare circumcir
de illo narrat,
lis * qvoqve
ſermonem
declaravit Scri
Abraham ſide
tiones & mot

* Jobius Monachus apud Photium Cod. ...
ἡ δὲ τῶν ἀγγέλων φύσις καὶ κλῆσις κα
ἀγνοουμένη, ἐκεῖθεν εἰς γνῶσιν κατέςη;
Θεοσεβὲς τοῦ Ἀβραὰμ ἐγνωρίσθη.

τὸ πῦρ σπουδάζων. ἐνουθέτει δὲ τὸν πατέρα αὐτοῦ ἀποστῆναι τῆς εἰδωλολατρείας καὶ εἰδωλοποιΐας, ὡς φησὶν ὁ Ἰώσηππος.

ctamqve *numerorum ſcientiam* acceperunt Ægyptii. Anno ætatis decimo qvarto Deum Univerſorum opificem agnoſcens Abraham ſupremum ei religionis cultum exhibuit, comminutaqve patris ſimulachra cum æde propria incendit: Aran porro frater ejus incendium extinguere ſollicitus, flammis eisdem abſumptus eſt. Cæterum ut a condendis colendisqve idolis patrem averteret Abraham, Joſepho teſte, ſtudium omne ſemper appoſuit.

Pſeudo Clemens lib. 1. recognitionum cap. 32. ſeq.

Viceſima primâ generatione, exſtitit vir qvidam ſapiens, ex genere eorum qui fuerunt expulſi, ex ſemine primogeniti filiorum Noë, nomine Abraham, à qvo noſtrum Hebræorum ducitur genus. Hic cum univerſus iterum mundus diverſis erroribus eſſet oppreſſus, & pro immanitate ſcelerum maturum ei pararetur excidium, non jam per aquam, ſed per ignem; cúmque jam plaga, initio à Sodomis ſumpto, immineret & univerſo orbi terrarum; pro amicitiis, quibus erat ei familiaritas cum Deo, cui bene placuerat, univerſum mundum ne pariter periret, eripuit. Ab initio tamen, cæteris omnibus errantibus, ipſe, cùm arte eſſet Aſtrologus, ex ratione & ordine ſtellarum agnoſcere potuit Conditorem, ejusqve providentiâ intellexit cuncta moderari. Unde & Angelus, adſiſtens ei per viſionem, pleniùs eum de his quæ ſentire cœpit, edocuit. Sed & qvid generi ejus ac poſteritati deberetur, oſtendit; & non tam eis danda hæc loca, quàm reddenda promiſit.

Igitur Abraham, cùm rerum cauſſas d
agnoſcere, idqve ſecum intentâ mente
ret, apparuit ei verus Propheta, qui ſc
um corda & propoſitum novit; & om
deſiderabat aperuit; Divinitatis ſcientia
mundi originem, finemque pariter
animæ immortalitatem, ac vivendi inſti
bus Deo placeretur, oſtendit; reſurrec
que mortuos, ac judicium futurum, bo
munerationem, malorum pœnas, ju
moderanda judicio, declaravit; omni
tè ac ſufficienter edoctis, ad ſedes rurſus
ſeceſſit. Verùm, cùm adhuc Abraham
rantia verſaretur, ſicut tibi & antea jam
nati ſunt ei filii duo, qvorum unus Iſm
Helieſdros appellati ſunt. Ex alio bar
tes, ex alio Perſarum populi deſcendun
bus nonnulli Brachmanorum vitam, &
ſtituta ſectati ſunt. Alii apud Arabiam
runt: ex qvorum poſteris nonnulli eti
gyptum diſperſi ſunt. Inde deniqve &
qvidam & Ægyptiorum * circumcidi di
purioris obſervantiæ eſſe quàm cæteri,
ceſſu temporis qvamplurimi eorum, ac
tem verterent argumentum & indicium

* Vide Anaſtaſium Sinaitam quæſt. 28. ubi ab Iſm
didiciſſe circumciſionem Ægyptios tradit. Quo
eſt quam ab Ægyptiis illam accepiſſe Abraham
Jacobum, ut affirmat Julianus apud Cyrillum
contra Jul. p. 354. Confer quæ contra Spenceri
ſententiam, qui ab Ægyptiis Judæorum circumc
dubitant repetere, diſputant Ramireſius c. 4. per
& Cotelerius ad Epiſt. Barnabæ c. 9. ne alios jam

Euſtathius Antiochenus in Hexaëmeron p. 58.

Cum Abrahamum ἄριστον Ἀστρονόμον fuiſſe, & ex Aſtrorum motu & mutationibus non ipſa ſed eorum Conditorem DEum colendum docuiſſe, notaſſet:

Πρὸς γοῦν τὴν δόξαν αὐτοῦ ταύτην οἱ Χαλδαῖοι, καὶ οἱ τὴν Μεσοποταμίαν οἰκοῦντες διεφέροντο, καὶ ἀντεῖχον αὐτῷ. καὶ ἀναστὰς ἐκεῖθεν κατὰ τὸ πρόσταγμα Θεοῦ τὴν γῆν τῶν Χαναναίων κατῴκησε. λιμοῦ δὲ καταλαβόντος δεινοῦ, εἰς Αἴγυπτον παρεγένετο, καὶ τοὺς Αἰγυπτίους ἀλλήλοις ἀντιδοξοῦντας, καὶ τὰ νόμιμα ἑαυτῶν διαπτύοντας, καὶ ἀνατρέποντας, ἀπέδειξεν ἅπαντας αὐτοὺς μηδὲν ἀξιόλογον μηδὲ φρονοῦντας, μηδὲ θεσπίζοντας. καὶ θαυμασθεὶς ἐπὶ συνέσει, καὶ σοφίᾳ πολλῇ τὴν ἀριθμητικὴν αὐτοῖς, καὶ τὴν ἀστρονομίαν παραδεδώκασι. πρὸ γὰρ τῆς παρουσίας αὐτοῦ ἄπειροι τούτων ἐτύγχανον οἱ Αἰγύπτιοι. μαθόντες δὲ ὕστερον τοῖς Ἕλλησι μεταδεδώκασιν. ὑποστρέψαντι δὲ ἐκ τῆς Αἰγύπτου τῷ Ἀβραὰμ υἱὸς Ἰσ-

Contra hanc ſententiam Chaldæi, & Meſopotamiæ incolæ plura diſputabant, & ab eo diſcrepabant, qvi mandato Dei inde egreſſus, *Gen.* 12, 1. terram Chananæorum habitavit, deinde cum fames ingens eam regionem vexaret, Ægyptum advenit, *Gen.* 12, 10. atqve Ægyptios qvi varia ſentientes, legésqve proprias peſſuadantes, evertebant, inſtruxit, nihil eos vel momenti, vel ponderis cogitare, neque decernere; qvare propter prudentiam, ſapientiámque, ſumma cum admiratione laudatus, Arithmeticæ illis, Aſtrorúmque artem tradit; ante enim illius acceſſum, harum ſcientiarum Ægyptii rudes erant, qvibus imbuti, eas

μαὴλ ἐγένετο ἐκ τῆς παιδίσκης Ἄγαρ, ἐξ ἧς τὸ ἔθνος Ἀγαρηνῶν τε, καὶ Σαρακηνῶν συνέστη. τὸ δὲ τῶν Ἰσμαηλιτῶν ἐκ τοῦ Ἰσμαὴλ.

poſtea cum Græcis communicarunt; reverſoque Abraam ex Ægypto *Geneſ.* 16, 4. filius Iſmaël naſcitur ex ancilla Agar qvæ Agarenis, Saracenisqve, quemadmodum Iſmaëlitis Iſmaël origo fuit.

Cæſarius quæſt. XLVI.

Καὶ πῶς ἡ γραφὴ * ἀστρολόγον τὸν Ἀβραὰμ λέγει; πῶς δὲ καὶ ἑτέρους πλείστους εὑρίσκομεν ἀπὸ ἄστρων πολλὰ τῶν καθ' ἡμᾶς λέγοντας· ὅτι φονικὸν ἀποβήσεται τὸ παιδίον αὐξόμενον, ἢ μοιχόν. τὸ δὲ ἕτερον νηφάλεον καὶ σωφρονέστερον καὶ εὐτυχὲς διὰ τὸ ἄστρον;

Quomodo verò ſcriptura aſtrologum dicit Abrahamum, quomodo & alios innimus plurimos, q aſtris multa apud qvæ fiunt prædicunt luti qvòd hic inf dultus, in homi evaſurus ſit, aut a rum: ille verò in um & modeſtior fortunatum, be ſideris?

Ἀπόκρισις.

Reſponſio.

Ἡ μὲν ἱστορία τὸν πατριάρχην Ἀβραὰμ ἀστρονόμον φάσκουσα, ὡ-

PAtriarcham Abrahamum ria aſtronomu

* Nusqvam SS. literæ Abrahamum Aſtrologum v à DEO juſſus eſt cœlum ſuſpicere & numerare ſt XV. 5. de quo loco præter interprêtes vide Epiſco tut. Theol. p. 30. & Jo. Marckii Exercitati nam V.

δόξαι αὐτὸν θεοποιεῖν ἢ σέβειν τοὺς ἀστέρας παρίστησιν· ἀλλὰ πρὸς γεωργίας καὶ ἐπομβρίας αὐχμούς τε καὶ χειμῶνας προσέχειν αὐτοῖς ὁ πατριάρχης πιστεύεται· καὶ ταυτα πατρὸς ὑπάρχων ἕλληνος, τοῦ Θάρρα, καὶ χαλδαίοις συνδιάγων, πολυθείαν πρεσβεύουσι. οὐ γὰρ κατὰ ἀστρονομίαν ἀλλὰ θεοσέβειαν πρῶτον ἑαυτῷ, εἶθ' οὕτως Ἰσαὰκ τῷ παιδὶ τὸ σιδήρειον τῆς περιτομῆς πεθηγμένον ἐπήγαγεν· οὐδὲ κατὰ ἀστρονομίαν ἀλλὰ θεηγορίαν ἐκ τῆς ἀγόνου καὶ παρήλικος συμβίου τὴν ἐκείνου γέννησιν ἐπιστώσατο, περὶ ἧς ἐκ νέας καὶ ἤδη σφριγώσης τῆς ἡλικίας, μέχρις αὐτῆς πολιᾶς καὶ βαθυτάτου γήρως, ἀλλήλοις συγκαθευδόντες, οὐδέπω ἀστρονομίας ἐπείθοντο. οὐδ' ἂν πάλιν τοῦ ἀστροτέκτονος τὸν παῖδα, πυρακτικῶς αὐτὸν θύειν προστάξοντος, οὐδ' ἄστροις ἑπόμενος, ἀλλὰ θεῷ πειθόμενος, τὴν Χαλδαίαν

cans, nusqvam ponit ipſum pro Diis habuiſſe, vel coluiſſe ſtellas. Verùm ad agriculturam & imbres, & ſiccitates, tempeſtatesqve ipſa obſervaſſe patriarcha creditur, ut qvi patre genitus eſſet gentili Thare & cum Chaldæis verſatus, qvi multitudinem Deorum credebant. non enim juxta leges ſiderum, ſed juxta pietatem in Deum primùm ſibimetipſi, & deinceps Iſaaco filio circumciſionis acutum cultrum adhibuit. Neqve ſecundùm aſtronomiam, ſed divinam promiſſionem ex ſterili & decrepita conſorte ſobolem ſe procreaturum credidit, cum qua ab adoleſcentia & florenti ætate uſqve ad ipſam canitiem & extremam ſenectutem verſatus erat. Nunqvam certè aſtronomiæ paruit, ne tunc qvidem, qvum aſtrorum opifex

τῇ Μεσοποταμίᾳ Συρίας ἀμείβεται.

per tentatio
immolare
Neque aſtra
Deo obedien
am cum M
Syriæ permu

Liber Coſri p. 316. edit. Buxtor

Rabbini noſtri ſuper id qvod ſcripti
eduxit eum foras Gen. XV. ἀλληγορίζοντ
DEum dixiſſe Abrahamo: egredere de
tuâ, omni ſcientia naturali dubia (i. e. d
jice eam.) *Hic ſimilia Bar Schefchet in Reſpon
nat autè Buxtorſio.*

*Coſmas Indopleuſtes lib. V. Topographia
p. 219.*

Ἀπὸ μὲν τῶν Χαλδαίων, Ἀστρονόμων ὄντων καὶ Ἀστρολόγων, πιστότατον αὐτὸν εὑρηκὼς, μεταφέρει πρὸς τοὺς γόητας τοὺς λεγομένους Καῤῥηνοὺς, κἀκεῖ πιστὸς ἀναφανεὶς κελεύεται τῶν εἰδωλολατρῶν τὴν γῆν οἰκεῖν. κἀκεῖ ἀνώτερος εὑρεθεὶς καὶ πρὸς οὐδεμίαν τῶν τεῤῥῶν ἐκκλίνας τὴν ὁδὸν, ἀλλὰ πρὸς τὸ σέβας καὶ τὰς κελεύ-

Abrahamu
dæis, aſtron
ſtrologis illis
mum depr
transfert ad
tores Carenos
fidelis repertu
Chananæorum
latrarum terri
lere: Cum il
commorans a
ſuperior depre
tur, neqve adu

* In Charan ſive Carrhis, qvo Abraham ex Chaldæ

σεὶς τοῦ Θεοῦ μᾶλλον ὑποκύψας, τῶν μεγάλων ἐπαγγελιῶν καὶ δωρεῶν ἠξιώθη ἀκυςῆς γενέσθαι.

moratarum trium viarum declinaret, ſed cultui & mandatis DEI ſeſe pronum ſubjiceret, magnis DEI promiſſis & donis dignus habitus eſt.

Andreas Chriſtianus Eſchenbachius libro de Poëſi Orphica p. 156.

Arabes narrant; verum fictumve ſit: Abrahamum, qvamprimum in lucem editus fuiſſet; qvo tutus a Chaldæorum inſidiis ſervaretur; qvi ei Necem intentabant, qvod Diis ſuis Hunc Hominem fatalem fore, Aſtrologorum Vaticinia ceciniſſent; à Patre, Speluncæ cuidam commiſſum & incluſum fuiſſe: inibiqve detentum, donec Virilis Ætas, & Periculi Oblivio, eum a Chaldæorum Minis vindicaſſent. Inde egreſſum aliqvando Noctu, primum Oculorum ictum, ſudo & ſereno cœlo, ad Aſtra direxiſſe: cumque diu attonitus, & qvaſi extra ſe raptus in Obtutu illo Cœleſti defixus hæſiſſet; &, dum ſingulas luſtrat & miratur, tandem in Veneris Stellam, Lucidam illam & Scintillantem, incidiſſet; ibi vero ſubita qvadam, & Venerationis plena Religione, Mentem ejus ita perculſam fuiſſe; ut Humi proſtratus, ſpecioſum iſtud Sidus adoraverit: alta ſimul & ſonora Voce inclamans: Hic eſt Deus meus, & Creator meus. Non multo poſt autem, cum Luna inte-

rim ſurrexiſſet, pura & ſerena; nec tantum illam Alteram, ſed totum reliquum Stellarum Agmen, ſuo Splendore viciſſet, & non parum earum ſpeciе detraxiſſet; toto Vultu, verſus Hanc delatum, priorem Sententiam mutaſſe: & hanc Solam, hanc Unicam, Deum ſuum & Creatorem ſuum ſalutaſſe. Dum vero hoc agit, dum ſtupet, dum trepidat, dum veneratur; Ecce, jam purum & plenum Solis Jubar, Cacumen Montis ſuperaverat. Refugiſſe ad primum adſpectum Abrahamum, & utraque manu Vultui objecta, quantum pedibus valebat, Speluncam ſuam repetiiſſe. Mox, viſo novo, Telluris, Radiis Solaribus colluſtratæ, ſpecioſo habitu; deprehenſa Stellarum omnium, & inter has, Ipſius etiam Lunæ Fuga; qvin, Ipſum Se quoqve, blandiſſimo, tepentis auræ, inſveto ſibi antea, Calore, Animatum: Totum erga hujus Sideris Majeſtatem converſum; demiſſis Oculis, Veniam primo præcipitis ſui temerarii Judicii rogaſſe; Inde, Formidine ſimul & Amore erga hoc auguſtiſſimum Sidus plenum, Alta, qva poterat, Voce proclamaſſe: Tu, Tu: qvicunqve demum es, es vere Deus meus, es Creator meus, qvo Splendidius, qvo Altius, qvo pulchrius nihil, ne excogitari qvidem, poteſt. Et jam Vota Cultumque meditatum fuiſſe: Cum ſubito ei adſtiterit Angelus, qvi ei, retracto inde, Verum Deum, Verumqve Dei Cultum deinceps commonſtraverit.

CX. Anni ſolaris ratio & nomina XII. menſium ab Abraamo tradita.

Georgius Syncellus p. 312. Chronographiæ.

Ἕλληνες δὲ παρὰ Χαλδαίων εἰς Αἰγυπτίους διὰ τοῦ Πατριάρχου Ἀβραὰμ, ὡς ὁ λόγος, τὴν αὐτὴν ἐλθοῦσαν γνῶσιν παραλαβόντες κατ᾽ Αἰγυπτίους τξέ ἡμερῶν τὸν ἐνιαυτὸν ἐλογίσαντο.

Græci deſcendente à Chaldæis ad Ægyptios per Patriarcham Abrahamum, ut fama fert, iſtâ cognitione aucti, annum ſimiliter ut Ægyptii diebus trecentis ſexaginta qvinqve computarunt.

Confer qvæ idem Syncellus p. 98.

Honorius Auguſtodunenſis lib. 2. de temporibus c. 5. p. 78.

Hebræi auctore Moyſe * ſic menſes nominant, incipientes ab Aprili in qvo paſcha celebrant, *Niſan, Jiar, Sivan, Thamuz, Ab, Elul, Tisri, Marcheſvan, Chisleu, Thebet, Shebat, Adar.* Ægyptii vero auctore Abraham menſes à Septembri computant, ſicqve eos vocant: *Thoth, Paophi, Athyr, Chaiac, Tybi, Mechir, Phamenoth, Pharmuthi, Pachon, Payni, Epiphi, Meſori.* Græci autem Phoroneo auctore, à Decembri menſes inchoant, *Apellæus, Audynæus, Peritius, Dyſtrus, Xanthicus, Artemiſius, Deſius, Panemus, Lous, Gorpiæus, Hyperberetæus, Dius.* Romulus Romanis

* In libro Jezirah quem Abrahamo Judæi tribuunt, menſium Hebræorum nomina occurrunt p. 205. edit. Rittangelii, quæ ex illo repetit liber Coſri p. 307. edit. Buxtorfianæ.

manis decem menſes ordinavit, qvorum primum Martium à Marte qui in hoc menſe in Phrygia natus eſt nominavit &c.

CXI. Scriptum Abrahami de Aſtrologia Apoteleſmatica.

OPus Aſtrologicum ſub Abrahami Patriarchæ nomine videtur lectum eſſe à Vettio Valente Antiocheno MS. & Julio Firmico, qvi ambo inter Aſtrologos ſcriptores Petoſirim, Necepſonem, Critodemum aliosqve, etiam Abrahami mentionem faciunt, eumqve allegant. Laudatur etiam ſed junior ni fallor Abrahamus Judæus Aſtrologus ab Albohazen Itali, Abenragelis F. p. 400. De Vettii teſtimonio vide Dodwelli diſſ. de tabulis cœli §. 5. in Spicilegio Grabiano T. 1. p. 331.

CXII. Scriptum de ſomniorum interpretatione.

Suidas in Ἀβραάμ.

Ἐκ τούτου καὶ τὰ ὀνείρων βιβλία ἐσφετερήσαντο Ἕλληνες. καὶ μάρτυς Ἰωσὴφ ὁ πανθαύμαστος ὁ τούτου ἀπόγονος, ὁ τοῦ Φαραὼ τὰ ἐνύπνια ὡς ἔμελλον ἀποβήσεσθαι διηγούμενος. Τοῦτό μοι καὶ Φίλων ἐξ Ἑβραίων

Ab hoc etiam ſomniorum libros Græci ſibi vindicarunt. Et teſtis pronepos ejus, admirandus ille Joſephus, qui Pharaonis ſomnia ſic ut erant eventura, expoſuit. Quod & Phi-

Φιλό-

φιλόσοφος ἐν τῷ τοῦ πολιτικοῦ βίῳ συνεπιμαρτυρήσεται, Φίλων περὶ οὗ ἐῤῥέθη, Φίλων πλατωνίζει καὶ Πλάτων φιλωνίζει.

lo * confirmat, Philoſophus Hebræus in, Joſephi vita ſive libro de vita civili, Philo ille de qvo fertur proverbium aut Philo Platonizat, aut Plato Philonizat.

CXIII. Liber Jetzirah tributus Abrahamo.

Richardus Simon Catalogo ſcriptorum Judaicorum, quem libro tertio Hiſtoriæ Criticæ V. T. ſubjunxit:

Pleriqve Judæi, Patriarchæ Abrahamo librum Sepher Jetzira, id eſt *Creationis*, ſæpius excuſum tribuunt. Editione Mantuana in 4. uſus fui, cui adjuncti ſunt Commentarii † Rabbinorum Abraham ben Dior, Moſis Botrel, Moſis Bar-Nahman, Sadiæ Gaon, Rabbi Eliezer. Etſi libellus ſit tam paucis conſtans foliis, paucos tamen videre eſt libros, qvorum Codices Manuſcripti adeo varient ac Codices iſtius libelli.

Jo.

* De Joſepho hoc confirmat Philo, non de Abrahamo, ut ex Suida male intellecto Cornelius Agrippa c. 39. de vanitate Scient. *circumferuntur libri ſub Abrahami nomine, quem Philo in libris de Gigantibus & de civili vita aſſerit ſomniorum ſolutiones primum adinveniſſe.*

† Præter hos commentarios & MStas (quarum Strimerus in labiis dormientium meminit) *Joſephi ben Uſiel*, Jeremiæ ut ajunt diſcipuli additiones, exſtant etiam commentarii *R. Aaron Magni, R. Judæ Levi*, & clavis in librum Jetzirah edita à Judæo Pragenſi R. *Schepsel Horwitz*, ſub titulo שפע טל *abundantia roris*, Hanov. 1612.

Jo. Stephanus Rittangelius ad librum Jetzirah, p. 36.

Abrahami liber, Jetzirah inſcriptus, cæteris omnibus Rabbinorum ſcriptis arte, difficultate, & ætate mihi videtur præferendus.

Petrus Lambecius lib. 1. prodromi Hiſt. literariæ p. 52.

Liber Cabbaliſticus ספר יצירה ſive *Sepher Jezirah* h. e. *Liber creationis ſive formationis rerum* etiamnunc extat, & Patriarchæ Abrahamo perperam attribuitur. Continet autem majore ex parte Pythagoricam philoſophandi rationem ex literis & numeris, & præfixas habet *triginta duas Semitas Sapientiæ*, quibus ſubjungitur capitis primi ſectio prima interprete Joan. Stephano Rittangelio his verbis: *Cum triginta & duabus ſemitis mirabilibus Sapientiæ exſculpſit* יה יהוה *Exercituum Deus Iſraël, Dii viventes & Rex ſeculi, Deus miſericors & gratioſus, ſublimis & exaltatus, habitator æternitatis, excelſus & ſanctus, Nomen ſuum cum tribus numerationibus, Numero, Numerante & Numerato.* Cæterum, fingitur hic liber ab Abrahamo compoſitus ante vocationem divinam & tranſmigrationem in terram Chanaan, ut apparet ex cap. 5. ſect. 4. ſive ultima, p. 208. quæ eodem Rittangelio interprete ſic concepta eſt: *Et poſtquam Abraham pater noſter reſpexit & ſpeculatus eſt, & quod ſpeculatus eſt, exaravit, & exſculpſit & adeptus eſt, apparuit ei Dominus univerſi, & voca-*

vit eum dilectum ſuum,(Eſ.XLI.)& inciſum eſt ei & ſemini ejus fœdus, & credidit in Tetragrammaton & reputatum eſt illi ad juſtitiam. Incidit cum eo fœdus in decem digitos pedum ſuorum, quod eſt circumciſio, & inter decem digitos manuum ſuarum, & eſt lingua; & alligavit viginti duas literas linguæ ejus, & revelavit ei myſterium earum. Attraxit eas in aqua, accendit eas in igne, ſuccendit eas in ſeptem, effudit eas in duodecim ſignis cœleſtibus.* Sic deſinit liber *Jezirah.*** Cujus quidem auctor, ut modo dixi, falſo creditur *Abrahamus* Patriarcha, in eaque ſententia doctiſſimus Dionyſius Voſſius exiſtimat etiam *Maimonidem* fuiſſe, dum lib. de Idololatria §. 9. poſtqvam & Abrahami, & domeſticorum ipſius ab Idololatria ad unius veri DEI cultum converſionem narravit, ſubjungit: ושתל בלבבם העיקר הגדול הזה וחבר בו ספרים והודיעו ליצחק בנו h. e. *Infixitque* (Abrahamus) *animis eorum* (ſc. virorum domus ſuæ) *magnum hoc fundamentum* (ſc. unius veri DEI cultum) *compoſuitque libros de eo, & filio ſuo Iſaac indicium ejus fecit.* Ad qvem locum jam memoratus Dionyſ. Voſſius hæc annotat: *Compoſuitque Abrahamus libros, nimirum* ספר היצירה, *librum creationis: qui hodieque, ſi inſcriptioni credere fas eſt, extat. Mirum, non inter Canonicos S. Scripturæ libros eum theſaurum à Cabbaliſtis reponi: quippe per quem ſeſe miracula quoque facere poſſe aſſerant.* *vide*

* Planetis.

** Hanc concluſionem libri Jetzirah laudat etiam liber Coſri p. 317. edit. Buxtorfii *Fragmenta* tantum *quædam* libri Jetzira hodie teri, ſcribit Salomon Zevi in theriaca Judaica p. 63.

vide Gemaram Sanhedrin cap. 7. Alii auctorem ejus eſſe R. Aquibam volunt. Hæc Voſſius. Qui ut merito eos ridet, qvi librum *Jezirah* Abrahamo attribuunt, ſic recte monet, eundem librum ab aliis adſcribi *Rabbi Aquibæ* ſeu *Akivæ*, †† qui circa annum Æ. C. ſec. Calviſ. 135. floruit, & in bello Adriani Imp. contra Judæos à Romanis fidiculis excarnificatus obiit. Idem enim teſtatur Sixtus Senenſ. Biblioth. ſanct. lib. 2. his verbis: *Fertur apud Hebræos liber ſub nomine Abrahæ Patriarchæ, cujus eſt inſcriptio* יצירה *Jetzira, id eſt, de creatione, quem non parum literati aſſignant Rabbi Akibæ.* Affirmat hoc quoque Vir Clariſſimus Joan. Buxtorfius in Bibliotheca Rabbinica his verbis: יצירה *Jetzirah, liber creationis. Liber Cabaliſticus celebris, qvi tribuitur Abrahamo Patriarchæ, ut titulus præ ſe fert, & Author libri Juchaſin teſtatur, ut & alibi in Abbreviaturis diximus. Quidam attribuunt eum R. Akivæ, unde in præfatione ſecunda Zohar Mantuani ſcribitur* * מי התיר לר עקיבא לכתוב ספר יצירא וקר אהו משנה שהיתה שוכח בפיהכם בקבלה מאברהם אבינו וכו *In libro Coſri Orat. 4. Num. 25. ſcribitur de hoc libro:* † ספר יצירה והוא

†† Librum Jetzirah R. Akibæ, Gamalielis diſcipulo, tributum, licet itidem Cabbaliſticum, longe diverſum eſſe ab eo quem Rittangelius edidit, notatum Wagenſeilio in Sota p. 985. Multi tamen confundunt, ut Jo. Crojus in ſpecimine conjecturarum per librum Akibæ de Creatione illum ipſum intelligens, quem Abrahamo Judæi tribuunt. Sed & in hujus Codicibus MSS. magna eſt diverſitas, ut propter illam forte pro diverſo illum libro habere potuerit Wagenſeilius.

* *Quis juſſit R. Akibam ſcribere librum Jetzirah?*

† Edit. Buxtorfii p. 301. *Ex his eſt liber Jetzira Abrahami Patris noſtri, qui eſt profundus & longam requirit explicationem,*

וחוא לאברהם אבינו והוא עמוק ופירושו ארוך על אלהותו ואחדותו בדברים מתחלפי מתרבים מתרבים מצד אבל הם מתאחדים וכו'. *Vide illic plura & Commentario. Mentio ejus in Talmud Sanhedrin*** *cap. 7. fol. 65. 2.* Hæc Buxtorfius. Ejuſdem libri etiam Gilbertus Genebrardus Chronograph. general. lib. 1. pag. 44. hanc facit mentionem: *Abraham in quodam Græcorum canone libros conſcripſiſſe aſſeritur. Quod & affirmat Mahometes in Alkorano. Hebræi hodie libellum Jetzira, de formatione rerum, ejus nomine oſtentant, ubi philoſophatur ex literis & numeris, more Pythagorico, & jacit fundamenta Cabbalæ illius vaniſſima, de quâ alibi. Quare eſt ſuppoſititius.* Audi inſuper Simonem Judæum, qvi à Joan. Reuchlino libro primo de arte Cabbaliſtica, ubi præcipui Cabbaliſtici libri recenſentur, de Abrahami Patriarchæ ſcriptis, & nominatim qvidem de libro Jetzira ſic loquens introducitur: *Citantur ab hominibus fide dignis Henoch libri & Abrahæ patris noſtri.* Et paulo poſt: *Utimur autem non adeo libroſi, attamen pro noſtra virili, Abrahæ libro patris noſtri, cui eſt inſcriptio* יצירה *de creatione: quem non parum literati quidam aſſignant Magiſtro Akiba, profectò nobilibus ſcholiis ornatum, ut qui alioquin exiſtat reconditus & obſcurus.* Item libro tertio: *Priſca igitur ætate motus inde pater noſter Abrahamus dixit, ut in libri Jetzira cap. 2. legitur: Aleph cum omnicationem, docens de DEO & unitate ejus, verbis variis & multiplicibus ſed eodem tendentibus.* Plura deinde ex eodem affert in medium.

** Verba ſunt in Gemara c. 7. §. 9. edit. Cocceji: *R. Chanina & R. Hoſchaja pridie Sabbati ſolebant in libro Jetzirah legere. Ita contingebat ipſis vitulus trimus quo in Sabbato epularentur.*

omnibus & omnia cum Aleph, haud ſecus atque Beth cu
omnibus & omnia cum Beth, & ita de ſingulis. Qua
ut exemplo id fiat manifeſtius, viginti duo alphabetha pr
ducam in medium, quæ in eodem creationis volumine A
braham ſcite admodum & utiliter ordinavit. Hæc S
mon ille apud Reuchlinum; ubi & multo plura
quæ hic ob prolixitatem commode inſeri non po
ſunt, invenies. Cæterum qvod ad editiones libr
Jetzira attinet, excuſus ille eſt primum, qvod ſci
am *, *Mantuæ in 4to cum commentariis R. Abrahami be*
Dior, R. Moſis ben Nachman, R. Moſche בוטריל *Bo*
trillo, (Botril,) *R. Saadiæ Gaon & R. Elieſer* גרמישא
(de Garmiza) *anno CHriſti* 1562. Recentiſſima au
tem editio eſt, cujus titulum ſubjunxi: ספר יצירה
id eſt, LIBER JEZIRAH, qui Abrahamo Patriarchæ
adſcribitur, unà cum Commentario Rabbi Abraham F. Dior
ſuper 32. Semitas Sapientiæ, à quibus liber Iezirah inci-
pit: tranſlatus & notis illuſtratus à Ioanne Stephano Rit-
tangelio ** *Linguar. Orient. in Elect. Acad. Regiomontano*
Prof.

* Etiam latine editum cum ſcholiis à *Guil. Poſtello* Pariſ. 1552. 8.
notat Theophilus Spizelius in ſpecimine Bibliothecæ Uni-
verſalis, cui adde qvod latine itidem habetur inter Jo. Pi-
ſtorii ſcriptores Cabbaliſticos Baſil. 1587. in fol. T. 1. p. 869.
Auctorem verſionis Jo. Morinus ſuſpicatur *Jo. Reuchlinum*,
qui eſt ni fallor Poſtellus. Præter editionem Hebraicam
Mantuanam in qua textus ſive τὸ κείμενον quadrato cha-
ractere, & commentarii nitide & diligenti cura excuſi ſunt,
exſtat quoque *Veneta* in 4. cujus Spizelius, & *Pragenſis* in
4. cujus Strimerus in labiis dormientium meminit, indice
dictorum S. Scripturæ locupletatam eſſe teſtatus. *Sablone*-
tenſis item, cujus apud Sgambatum mentio.

** Rittangelius in præf. *Propoſitum mihi eſt, ſi manus Domini*
in bono ſuper me fuerit, coeptisque meis adſpiraverit, non
Quantum

Prof. Extraordinario, Amſtelodami apud Ioan. & Iodoc. Ianſonios an. 1642. in 4to.

Julius Bartoloccius de Celleno T. 1. Bibl. Rabbinica p. 15.

Abraham Patriarcha, credentium ſecundum communem ſententiam omnium Kabbaliſtarum perperam ſentientiam ſcripſit ספר יצירה Sepher Jetzirà i. e. librum formationis, plane Kabbaliſticum, & ex quo qvotqvot de Kabbala ſcripſerunt, tanquam ex turbido fonte biberunt, & hauſerunt totam illam tam ſublimem & reconditum Judæorum Theologiam, qvam myſticam vocitantes, de ea mira jactitant & effutiunt Judæi.

Jo. Plantavitius de Pauſa Eiſc. Lodovenſis in Bibl. Rabbinica num. 243. p. 578.

Jetzirah, Creatio, ſive liber de Creatione. Totus hic liber ænigmaticus eſt & Cabbaliſticorum omnium celeberrimus, qvi Abrahamo Patriarchæ vulgo tribuitur, & ſub hoc titulo prælo editur, ſed perperam, ut Hebræorum peritiſſimi fateri coguntur, teſte Abrahamo Zacuth in libro Juchaſin. Unde qvidam illius auctorem faciunt R. Akivam,

tantum integrum librum Jezirah cum omnibus Commentariis ſuis, ſed plures ad hoc negotium utiles tractatus Latinitate donatos in publicam lucem edere. Sed non potuit ſtare promiſſis fato interceptus, uti nec *Jo. Crojus*, qui librum Jetzirah cum qvinqve Commentariis latine propediem ſe daturum, ſcripſit A. 1632. in ſpecimine conjecturarum ad quædam Origenis & Epiphanii loca C. 29. edit. Oxon. ad calcem S. Irenæi.

paullo poſt Maſſoretharum * tempora. Excuſ Mantuæ in 4. typis Jacobi Cohen ſeu ſacerdot an. 322. ſub Dominio Guillelmi Gonzagæ, ur cum qvatuor variorum Rabbinorum expoſition bus ad latera textûs appoſitis, & qvibuscunqu circulis, orbiculis, rotulis & tabulis, qvibus omne uti ſolent Cabbaliſtæ, ut ſuas nænias nugasqv magis commendent. Notat autem eruditiſſimus Morinus Exercitat. 2. cap. 7. in Pentateuch. Samarit. Libri hujus autorem originem permutationis ** qvæ tertiam conſtituit Cabbalæ partem, dediſſe, quem conſulere potes, ſi lubet.

Conferri etiam poſſunt Rich. Simon lib. II. Epiſtolar. ſelect. 27. Hottingerus in ſpecimine Pſeudepigraphias V. T. Enneade diſſ. p. 9. ſeq. Morhofius lib. 1. Polybiſtoris c. 10. §. 23. Placcius Theatro Pſeudonymor p. 4. ſeq. & Io. Franciſcus Buddeus introductione ad Philoſophiam Hebræorum p. 102. 105. ſeq.

Scipio

* Jo. Morinus Exercitatt. Bibl. p. 374. hoc colligit exinde, qvod cum litteras Hebraicas in omnem partem ſusque deque verſet, punctorum vocalium ne meminit quidem. Sed nec juniores Cabbaliſtas circa puncta vocalia luſibus ingenii ſui multum indulgere accepimus, uti Abrahamum ben Mardochæi Aſulai in libro חסד לאברהם aliosque.

** Notum eſt tria eſſe Cabbalæ literalis genera 1.) *Gamatriam*, ſive arithmeticam vocabulorum quorum literas pro numeris accipiunt ſupputationem, & per vocabula quæ æqualem numerum referunt interpretationem. 2.) *Notaricon* ſive notationem ex primis, poſtremis vel ſingulis literis cujusqve vocabuli, ut ex illis vel unum vocabulum componatur vel ſingulæ literæ totidem vocabula qvorum initiales ſunt ſignificent. 3.) *Temuram* ſive anagrammaticam permutationem aut acceptionem literæ pro litera.

Scipio Sgambatus in Archivis V. T. p. 193.

Ietzira, ſeu Formatio, Liber eſt Kabbalæ prima rudimenta, & arcana præcipua continens, procul-dubio antiquus, ut brevitas ipſa, & ſtylus docent. Sed non ejus antiqvitatis, ut poſſit Abrahamo tribui. Paſſim adſcribitur R. Akibæ: cui ſententiæ, qvam ſecutus eſt Genebrardus, & Capnio lib. II. de Kabbala, non repugno. Non deſunt multi tamen, qvi tueri velint eum librum revera eſſe Abrahami, ut ejus Interpretes. Extat excuſus Venetiis, Sablonetæ, & alibi cum qvadruplici Commentario. Mantuæ qvoqve cum triplici,* R. Abrahami Ben Dior, R. Moyſis Maimonidis, ** R. Moyſis Botaril. Finis libri eſt docere, omnia à Deo emanare, quod argumentum ab eo ſuſceptum eſſe dicunt Interpretes in eum finem, ut Chaldæos oppugnaret, à quibus alia rerum principia ponebantur. R. Abraham Ben Dior ait, hujus libri partes eſſe tres; primam, qvæ agit de Mundo; ſecundam, quæ de motu, & tempore; tertiam, qvæ de Anima. Qvare Symbolum hujus libri ait eſſe עשן, qvæ vox *Fumum* ſignificat, libri obſcuritatem, & ſublimitatem eâ voce, ut ajunt, indicante, nam ſingulis literis ſingulas dictiones ſignificat: ע״, עולם Mundus: ש״, שנה *Annus*: נ״, נפש *Anima*. Exordium libri tale eſt: בשלשים ושתים נתיבות פליאות חכמה *In triginta duabus portis admirabilibus Sapientiæ*. Quas portas fusè explicat

* Imo quintuplici, nam R. Saadiæ Gaon, & R. Elieſeris de Garmiza etiam commentarius in illa editione habetur.

** Imo R. Moyſis ben Nachman, qui à patria etiam dicitur Gerundenſis.

plicat ibi R. Abraham ex libro Job. Librum hun non eſſe Abrahami probare me poſſe exiſtimo, ve ex eo, quòd inter Dei nomina habeat hoc qvoqve *Deus Iſrael.* Conſtat autem Abrahamum mortu um multò ante, qvam Jacob vocaretur Iſraël. Sec Hebræi qvibus hoc objeci, negabant huic argumento ſe ceſſuros, tum qvòd Abrahamus Propheta eſſet, ac nomen imponendum ſuo nepoti ſcire potuiſſet, tum qvod ipſemet vocatus eſſet Iſrael, ut ipſorum traditio habet in *Bereſcith Rabba* ſect. LXIII. Sed neqve hoc facilè credendum, neqve illud bene ſolvitur. Nam hoc Abrahami ſcriptum Prophetia non eſt.

CXIV. Liber de Magiæ modis & effectibus.

Jo. Wulferus in animadverſionibus ad Salomonis Zebi theriacam Judaicam p. 70.

Magnæ certè temeritatis videtur, Abrahamo, Librum Jetzira, adſcribere, eumque tantarum præſtigiarum Autorem facere, in tanto inprimis doctiorum diſſenſu, qvi R. Akibæ potiùs, qvàm Abrahami, opus id exiſtimant. Novi eqvidem in ipſius Jeziræ titulo המיוחס : לאברהם . אע״ה Abrahamo id tribui; qvô tamen colore, exploratum non habeo. Interim egregium huic mendacio fucum fecit *R. Moſes Butrillo in ſuo Commentario ab init.* qui cauſſam conſcripti ab Abrahamo hujus libri

bri hanc tradit: אברהם אבינו ע"ה כתב הספר הזה והוא מורה האנשים הנבוכים בהשקפת מעוותי האמתי בענין האמונה הברורה והנה אברהם אבינו ע"ה עשה זה בעבור חכמי דורו שהיו חולקים על ענין האחדות כאשר כתב רבינו סעדיה ז"ל בספר הנקרא אבן הפילוסופי וז"ל בשער ראשון: חכמי הכשדים היו חולקים על אברהם אבינו באמונתו: *Abraham Pater noſter f. m. conſcripſit Librum hunc, eôque ipſô viam iis oſtendit, qui animi quadam cæcitate ducti, veram fidem non contemplantur. Scripſit autem eum contra Sapientes ſeculi ſui, qui unitatem DEI impugnabant, ſicut R. Saadias f. m. in libro, quem Lapidem Philoſophorum nominavit, Cap. I. ait, cujus hæc ſunt verba: Sapientes Chaldæorum contra Abrahamum in fide diſputabant &c.* Sunt tamen & alii qvi, qvemnam hujus ſcripti Autorem facerent, dubii hærent. Ita *aſſer Rimmonius Abrinis in*: וכן בספר יצירה המכונה לאברהם אבינו ע"ה ויש מכנים אותו לר' עקיבא ואין הסכמה בזה *Librum Iezira Abrahamo à nonnullis tribui ſcribit, à quibusdam autem R. Akiba, nec omnium hac de re eandem eſſe ſententiam.* Conf. doctiſſimum Commentarium R. *Muſcato in Coſri Orat. IV. num. 25.* Fabulæ autem ſunt, Abrahamo, Viro piiſſimo, id libri adſcribere velle; eô inprimis tempore, qvô ex idololatrica Chaldæorum Patria, Ur, emigrandi adeò lætus Divinæ voluntati obſeqvebatur, ut Pater etiam credentium à DEO vocatus fuerit. Eò pejus verò & hoc eſt, quòd ſanctiſſimum Virum, alium etiam librum, * conſcripſiſſe ſomniant, in qvo, per no-

* Inter eos quorum libri Magici circumferuntur, *Abrahamum* quoque

mina Diabolica, patrandi miracula modum oſtenderit, quô, an quid tanto Patriarchâ indignius excogitari poſſit, ſummoperè dubito. Expreſsè tamen legitur in *Miſchne'at thayim Orac. III. Cap. 29.* בכרכים בבן עשה מסכתא שהיו סדוהם בה כל סדרי כשפים ופעולותיו מכוחות הטומאה כמו שחבר ספר היצירה *Abraham Pater noſter compoſuit Maſſicht am, in qua tradita erant omnes modi Magiæ, & effectus ejus per potentiam immundorum Spirituum, quemadmodum & Librum Ietzira conſcripſit de Nominibus ſanctis.* Ipſum illud autem, quod, bonorum Angelorum ope, confici poſſe, librum Jetzira docuiſſe, *Sore' Kea, num.* 179. fingit, idque omne abſque ullo Magiæ crimine, licitum vult, majoris nobis momenti neutiquam erit, quàm ipſi R. Jerucham videbatur, qui *Beth Ioſeph* annotante, כל מעשה ספר יצירה זהו במעשה שדים. *omne id, quod per eum librum conficitur, Diaboli præſtigias eſſe*, aſſeruit.

CXV. Abrahamus de reſurrectione mortuorum à DEO edoctus. Colloquium DEI, Satanæ & Abrahami.

Bartholomæus Herbelotus in Bibl. Orientali p. 15. 16.

NOus trouvons dans le chapitre deuxieme de l'Alcoran intitulé *Barrah*, qu'Abraham fit cette priere à Dieu: Seigneur, faites moi voir comment vous reſſuſcitez les morts. Le Seigneur lui répondit: N'avez-vous pas la foy? Oui, Sei-

quoque nominat Cornelius Agrippa & Jo. Wierus in locis ſupra p. 112. allegatis.

Seigneur, mais je vous fais ſeulement cette demande pour contenter mon cœur. Caſchiri dans ſon livre intitulé *Fetoubât*, dit qu'il y a pluſieurs ſortes de reſurrections, de même qu'il y a pluſieurs ſortes de créations. Il y a des choſes que Dieu a créées avec ſa ſeule parole en diſant, ſoit fait; Il y en a d'autres auſquelles il employe la main; & enfin nous en trouvons quelques-unes, dans la production deſquelles il ſemble qu'il ait employé la voix & la main. Il a creé dés le commencement le Ciel & la Terre d'une ſeule parole, il a formé enſuite l'homme, & les autres animaux avec la matiere, & par le concours des cauſes ſecondes, qu'il avoit déja creées: Or comme Abraham connoiſſoit toutes ces differentes ſortes de création; & qu'il ſçavoit d'ailleurs que la reſurrection n'eſt autre choſe qu'une reproduction, & pour ainſi dire, une ſeconde création, il vouloit apprendre de Dieu de quelle eſpece elle étoit.

Il y a une Tradition, qui porte que le Demon conſiderant un jour le cadavre d'un homme, que la mer avoit jetté ſur le rivage dont les bêtes farouches, les oiſeaux carnaſſiers, & les poiſſons avoient chacun d'eux devoré une partie, il trouva que c'étoit une belle occaſion pour tendre un piege aux hommes ſur le ſujet de la reſurrection: car enfin, diſoit-il, comment pourront-ils comprendre que les membres de ce cadavre ſeparez dans le ventre de tous ces differens animaux, puiſſent ſe rejoindre pour faire le même corps au jour de la reſurrection generale. Dieu ſçachant le deſſein de cet ennemi du genre humain; commanda à

Abraham d'aller ſe promener ſur le bord de la mer : ce Patriarche obéït, & le Demon ne manqva pas auſſi-tôſt de ſe preſenter à luy ſous la figure d'un homme étonné & confus, & de luy propoſer le doute dans lequel il étoit au ſujet de la reſurrection. Abraham aprés l'avoir écouté, luy répondit : Qvel ſujet raiſonnable pouvez-vous avoir de vôtre doute, puiſqve celuy qvi a pû tirer toutes les parties de ce corps du fonds du néant, ſçaura fort aiſément les retrouver dans les divers endroits de la nature où elles ſont diſperſées, pour les rejoindre. Le Potier mét en pieces un vaſe de terre, & le refait de la même terre, qvand il luy plaît.

Dieu cependant pour contenter Abraham, luy dit, ſelon l'Alcoran : *Prenez quatre oiſeaux, mettez les en pieces, & portez-en les parties diviſées ſur quatre montagnes ſeparées, appellez les enſuite, & vous verrez que ces oiſeaux viendront tous quatre auſſi-tôt à vous.*

Cette hiſtoire eſt priſe du ſacrifice des oiſeaux, dont il eſt parlé dans la * Geneſe : mais les Interpretes Muſulmans ſçavent toûjours beaucoup plus de particularitez des hiſtoires ſaintes, qve Moyſe ne nous en a voulu déclarer, tant leur imagination eſt feconde en inventions. Ils diſent donc qve ces quatre oiſeaux étoient une colombe, un coq, un corbeau, & un paon : Qu'Abraham aprés les avoir mis en pieces, en fit une anatomie exacte, qv'il les méla tous enſemble : qvelqves-uns ajoûtent qv'il les pila dans un mortier, & n'en fit qu'une maſſe, de laqvelle il fit qvatre portions qv'il por-

* Geneſ. XV.

porta ſur la cime de qvatre montagnes differentes; après qvoy tenant à ſa main leurs têtes qv'il avoit reſervées, il les appella ſeparément par leur nom, & chacun d'eux revint auſſi-toſt ſe rejoindre à ſa teſte; & s'envola. L'Auteur d'Anüar allegoriſe ainſi cette fable. Tous ceux qvi veülent faire vivre leur ame de la vie ſpirituelle, doivent égorger & ſacrifier toutes leurs paſſions avec le glaive de la mortification, & faire en ſorte qv'elles ſoient tellement confonduës, que l'on les trouve diſpoſées à ſe laiſſer conduire par les ordres de Dieu: car alors ce Seigneur en les appellant, les fait courir dans le chemin de ſa Loy, juſqu'à ce qv'ils s'envolent au ſéjour du bonheur éternel.

Talmudici in Gemara Sanhedrin, ex verſione B. Balthaſaris Scheidii:

Et fuit poſt verba illa, & Deus tentavit Abrahamum. Poſt qvænam? Dixit R. Johannes, nomine Joſes filii זימרא Zimræ, poſt verba Satanæ: quia ſcribitur Gen. 21, 8. *Et crevit puer & ablactatus eſt.* Scilicet eo tempore dixit Satanas coram DEO O. M Domine Mundi, ſenex ille cui centenario gratificatus es fructum ventris, ex toto convivio qvod fecit, nonne debebat vel unum turturem, vel unum vitulum coram te obtuliſſe? Cui reſpondit Deus, an forte fecit (non alia de cauſa) niſi propter filium, ut ſi ego dixero ei, immola filium tuum coram me (obſequium ſuum oſtenderet!). Quare ſtatim (contigit, quod dicitur) Gen. 22, 1. *Et Deus tentavit Abrahamum, & dixit, Nà quæſo filium*

tuum. Dixit R. Simeon, filius Aba, voce נא *na*, nihil aliud ſignificari niſi בקשה *petitionem* ſeu *obſecrationem*. Qvæ res per parabolam comparari poteſt cum aliquo Rege mortali, qui multis bellis undique ipſum invadentibus circumdatus fortem aliqvem (ducem) habebat, quia victorioſe ea omnia conficiebat. Poſt aliqvod tempus denuo acre bellum adverſus eum excitabatur: qvare dixit illi, obſecro te, fortem te præſta mei cauſa in iſto bello, ne qvis dicat, priora nullius momenti fuiſſe. Sic etiam DEus O. M. dixit ad Abrahamum, tentavi jam aliquoties, & in omnibus illis tentationibus virum conſtantem te præſtitiſti. Age etiamnum in præſenti hac te conſtantem mihi exhibeas, ne quis dicat, priores nullius momenti fuiſſe. (Sic ergo Deus eum cœpit alloqvi, *Accipe* quæſo) v. 1. *filium tuum*. (Reſpondit Abraham) Duos filios habeo [utrum eorum petis?] DEus: *unicum tuum*. Abraham: Alter eſt unicus matris ſuæ (Saræ); alter pariter eſt unicus matris ſuæ Hagaris (utrum eorum petis?) Deus: *Quem diligis*. Abraham; Ambos diligo. Deus: *Iſaacum* (peto.) Sed omnia iſta qvorſum? Quid opus erat tot verborum ambagibus?) ſcilicet ideo, ne diſturbaretur mens ejus ſuper eo. (Absque mora ergo Abrahamus ſe accinxit ad iter, ut juſſa Dei exſeqveretur, (cum eſſet in itinere) Antevertit eum Satanas in via, & tali colloqvio cum ipſo habito à propoſito avertere conatus eſt. Satanas: *Annon tentare te* (Deum) *in re tali ægre feras?* Job. 4. 2. Gloſſ. Num ei, qvi te diligit, fueras tentandus in re, qvæ tibi adeo ſit moleſta, & ſemen tuum aboleat?) v. 3. *Ecce erudiebas*

bas mulier &c. v. 4. *Labantem erigebant verba tua* &c. v. 5. *Quum nunc advenit ad te, (Deus taliter te tentans) nonne ægre ferres?* (Gloſſ. Reconciliabas, reficiebas & vivificabas Deo omnes venientes in mundum verbis; nunc autem ecce venit ad te tanta moleſtia opprimendum, & percellendum) Cui reſpondit Abraham, *Ego in integritate mea ambulo* Pſ. XXVI, 11. Satanas; *Annon timor tuus, ſpes tua?* Hiob. 4, 6. Abraham: *recordare quæſo quis eſt inſons, qui perierit?* v. 7. Quare cum videret Satanas, ſe hihil proficere, nec Abrahamum ſibi obedire, dixit ad illum verſ. 12. *Et ad me verbum furtim ablatum eſt.* Audivi jam מאחרי הפרגוד poſt velum, ſeu ſecreto (qvid in arcano Dei conſilio decretum ſit) ſcilicet *pecus futurum eſſe pro holocauſto* Gen. 22. 7. non autem Iſaacum. Cui reſpondit Abraham, hæc eſt pœna mendacis, ut etiam, cum vera loqvitur, fides ei non habeatur. In alia tamen ſententia eſt R. Levi, qvi putavit (illud Gen. 22, 1. *Et fuit poſt verba illa*, reſpectum habere, ad antegreſſum Iſmaëlis cum Iſaaco colloquium.) Hanc tentationem factam eſſe poſt verba Iſmaëlis habita cum Iſaaco. Scil. Dixerat Iſmael ad Iſaacum, ego major ſum te, obſervatione præceptorum. Nam tu circumciſus es cum natus eſſes octo dies. Ego autem natus 13. annos. Cui ille reſponderat, Tune ob unicum membrum mecum contendis? Si mihi diceret Deus O. M. immola te ipſum coram me, ecce ego paratus eſſem ad id præſtandum. Quare (poſt hæc verba) ſtatim contigit, qvod legitur Gen. 22, 1. Et DEus tentavit Abrahamum.

CXVI. Decem * Abrahami tentationes.

PRolixius recenſentur in Pirke R. Elieſer c. 26. ſeq. p.59. ad 75. ex verſione Guil. Henrici Vorſtii. Sunt autem † iſtæ:

Prima eſt periculum mortis, qvod à prima ſtatim nativitate ſubiit, ſed tamen evaſit, per tredecim ánnos à parentibus in ſubterraneâ ſpecu occultatus. *Secunda* carcer decennalis, eumqve ſecuta in clibanum ignitum conjectio. *Quarta fames*. *Quinta* raptus uxoris Saræ Ægyptiacus. *Sexta* conatus Regum ad ipſum abductô fratre Lothô occidendum congregatorum. *Septima* formidabilis Dei apparitio. *Octava* præceptum circumciſionis. *Nona* Iſmaëlis ejectio. *Decima* immolatio Iſaaci. Aliter illæ recenſentur in Pirke R. Nathan *Cap. XXXIII. fol. IIX. col.* 2. עשר נסיונות נתנסה אברהם אבינו לבני הק"בה ובכלם נמצא שלם אלו הן שנים בלך לך ב' בשתי בניו ב' בשתי נשיו אחד עם המלכים ואחד בין הבתרים א' באור כשדים וא'בברית בין הבתרים: *Decem tentationibus tentatus eſt Abrahamus Pater noſter, inqve iis omnibus inventus eſt perfectus. Sunt autem iſta: duæ cùm ire juſſus eſt*, (ſemel ex patria *Gen. XI.* 1. iterum ad montem Morijah ut filium immolaret, *Gen. XX*, 2.) *duæ quas in Filiis ſuis* ſuſti-

* Novies DEus apparuiſſe Abrahamo legitur. Quas revelationes vel in ſomnio vel in viſione Prophetica Patriarchæ contigiſſe diſputat Epiſcopius lib. 2. Inſtitut. Theolog. cap. 3.

† B. D. Jo. Benedictus Carpzovius T. 2. funebr. p. 204. ſeq. Melch. Leydecker de Rep. Hebræorum T. 1. p. 84. Hottinger Ennead. &c.

ſuſtinuit, duæ in duabus uxoribus ſuis, una cum regibus, una inter partes, una in clibano ignito Chaldæorum, & una denique cùm fœdus inter partes pangeretur. Utramque hanc enumerationem cum nonnullorum aliis refert R. Abarbanel *in Nachalat Abboth fol. CLV. col. 1. ſeqq.* poſtquam R. Moſis Maimonidis ſententiam expoſuiſſet. Is verò ſic illas tradiderat (1.) הגרות שאמר לו השם לך לך מארצך וגו׳ *exilium, cùm dixiſſet ei Deus, vade tibi è terrâ tuâ &c.* (2.) הרעב אשר היה בארץ כנען בבואו שמה עד שהוצרך לצאת משם וכו׳ *fames, quæ accidit in terrâ Canaan, cùm vix eam ingreſſus eſſet, atque adeò graſſata eſt; ut inde egredi cogeretur, &c.* (3.) חמס המצרים עליו בלקחם שרה לפרעה: *raptus, quo Ægyptii Saram ipſi ablatam, Pharaoni adduxerunt.* (4.) הלחמו עם ד׳ מלכים *bellum cum quatuor regibus gerendum.* (5.) לקחת הגר לאשה אחר שנואש מהולד משרה: *Matrimonium cum Hagare contractum, poſtquam deſperaſſet de ſuſcipiendo ex Sarâ filio.* (6.) מצות המילה אשר צוהו למול בן ק׳ שנה *præceptum circumciſionis, quod à Deo accepit, ut jam centum annos natus circumcideretur.* (7.) חמס מלך גרר בקחתו את שרה. *raptus, quo Rex Gerar ei Saram abſtulit.* (8.) גרש הגר אחרי הבנותו ממנה *expulſio Hagaris, poſtquam ex eâ filium genuerat.* (9.) הרחקת בנו ישמעאל *ejectio filii Iſmaelis.* (10.) עקידת יצחק *Ligatio Iſaaci.* Singulis ſuam interpretationem interſpergit Abarbanel, & addit: הנה לא זכר הרב הצלתו מאור כשדים מכלל הנסיונות לפי שלא נזכר בתורה: *Ecce, non meminit Rabbi hic liberationis è Chaldæorum clibano ignito, ab aliis inter tentationes relatæ, propterea, quòd illius*

illius nulla ſiat mentio in Scripturâ. Fatetur igitur, ab aliis addi, qvæ ex Scripturâ probari neqveant. Videatur idem Abarbanel *ibidem* pluribus; uti & R. Elieſer Aſcenſi *in Mahaſe aboth Cap. II. ſeq. fol. LVII. ſeqq.*

CXVII. Abrahami liber de Idololatria.

Gemara Codicis Talmudici Aboda Sara cap. 1. p. 108. ex verſione Clariſſ. Viri Georgii Elieſeris Edzardi.

R. Chasda dixit ad Aſimi, Ego per Kabbalam ſum edoctus, qvod Codex Abrahami Patris noſtri de Idololatria, qvadringenta continuerit capita. Nos autem à Doctoribus Miſchnicis tantum accepimus qvinque capita (*quibus nempe abſolvitur codex Miſchnicus Aroda Sara*) & neſcimus qvid dicamus, (*i. e. neſcimus multa eorum quæ in parvo iſto Codice Miſchnico dicuntur: quanta itaque difficultates nos premerent, ſi prolixus ille Codex Abrahami in noſtris manibus verſaretur?*)

Ad hunc locum doctiſſimus interpres in notis p. 287. *De libris Abrahami paſſim etiam fabulatur Muhammed in Alkorano*, edoctus ità à Judæis, quorum opera in illo conſarcinando fuit *uſus. Huc illud Surata LIII. verſ. 36. 37. 38.* An non percepit (*ſcil. homo impius qui abnegavit fidem*) id quod eſt in libris Moſis & Abrahami qvi ſervavit pactum (*ſ. integer fuit*) Quod non portatura ſit portans (*ſcil. anima*) onus alienum, (*i. e. quod nemo alterius onus ſ. peccata ſit portaturus.*) *Et Sur. LXXXVII. verſ. 16. ſeq.* Eqvidem præfertis

fertis (*manuleis*) vitam hujus ſeculi. Sed futura vita melior eſt & perennis. Nam hoc (*ſcriptum*) eſt in libris prioribus. In libris (*inquam*) Abrahami & Moſis. *Ubinam autem ſcripta illa genuina Abrahami?*

CXVIII. Abrahami * Angelus Zedekiel. Apocalypſis à Sethianis ſuppoſita. Idem an aliud ſcriptum Origeni, Athanaſio & Nicephoro CPol. memoratum.

S. Epiphanius hæreſi XXXIX. Sethianorum, cap. V.

Βίβλους δέ τινας συγγράφοντες ἐξ ὀνόματος μεγάλων ἀνδρῶν. Ἐξ ὀνόματος μὲν Σὴθ ** -- -- -- ἄλλην δὲ ἐξ ὀνόματος Ἀβραάμ, ἣν καὶ ἀποκάλυψιν φάσκουσιν εἶναι, πάσης κακίας ἔμπλεων· ἑτέρας δὲ ἐξ ὀνόματος τοῦ Μωϋσέως, καὶ ἄλλας ἄλλων.

Libros etiam certos conſcripſerunt ſub nominibus magnorum virorum, ut Sethi -- -- -- alium item ſub Abrahami nomine, qvem & pro Apocalypſi venditant, omni neqvitia refertum. Præter qvem alios à Moyſe, alios ab aliis editos eſſe ajunt.

Origenes Homilia XXXV. in Lucam:

Legimus, (ſi tamen cui placet hujuſcemodi ſcripturam recipere) juſtitiæ & iniquitatis Angelos

* Vide ſupra p. 4. Jo. Reuchlinus lib. I. de Cabbala p. 631. Præceptor Abrahæ fuit Zadkiel, qui eandem ei tradidit Cabbalam recipienti; qvam Adæ protoplaſmati, Raziel.

** Supra p. 154. ſeq.

ſuper Abrahæ ſalute & interitu diſceptantes, dum utraque turma ſuo eum volunt cœtui vindicare. Quod ſi cui diſplicet, tranſeat ad volumen quod titulo Paſtoris inſcribitur.

Athanaſius in Synopſi S. Scripturæ T. 2. p. 154.

Τὰ δὲ ἀπόκρυφα πάλιν τῆς παλαιᾶς διαθήκης ταῦτα·

Ἐνὼχ, Πατριάρχαι, προσευχὴ Ἰωσὴφ, Διαθήκη Μωϋσέως, ἀνάληψις Μωϋσέως, ΑΒΡΑᾺΜ*, Ἐλδὰδ καὶ Μωδὰδ, Ἠλίου Προφήτου, Σοφονίου Προφήτου, Ζαχαρίου πατρὸς Ἰωάννου, Βαρούχ, Ἀμβακοὺμ, Ἐζεχιὴλ καὶ Δανιὴλ ψευδεπίγραφα.

Apocrypha Veteris Teſtamenti ſunt iſta:

Enoch, Patriarchæ, Oratio Joſeph, Teſtamentum Moyſis, Aſſumtio Moyſis, ABRAAM, Eldad & Modad, Eliæ Prophetæ, Sophoniæ Prophetæ, Zachariæ patri Joannis, Baruch, Ambacum, Ezechieli & Danieli falſo adſcripta.

Nice-

* Lambecius in prodromo Hiſt. literariæ p. 50. ſuſpicabatur ex præcedentibus ſubintelligi ac repetendum eſſe vocabulum ἀνάληψιν, ſed nemo veterum ἀνάληψιν Abrahami memorat, neque ceteris quorum nomina ſequuntur ἀναλήψεις tributas accepimus. Itaque verius eſt ad Abrahamum non minus quam Eldadum & Medadum ceteraque referendum eſſe quod poſtremo loco ſubjungitur commune vocabulum, ψευδεπίγραφα. Aut certe Ἀβραὰμ poni ut Ἐνὼχ & Πατριάρχαι pro ſcriptis ſub Enochi nomine & Patriarcharum ſuppoſitis.

Nicephorus CPolitanus in Stichometria Chronico Compendio ſubjecta.

Καὶ ὅσα τῆς παλαιᾶς εἰσὶν ἀπόκρυφα·	Apocrypha Veteris Teſtamenti:
α' Ἐνὼχ στίχων δω'	1 Enoch, verſuum 4800
β' Πατριάρχαι, στίχων ερ'	2 Patriarchæ, verſuum 5100
γ' Προσευχὴ Ἰωσὴφ, στίχων αρ'	3 Oratio Joſeph, verſuum 1100
δ' Διαθήκη Μωϋσέως, στίχων * αρ'	4 Teſtamentum Moyſis verſ. * 1100.
ε' Ἀνάληψις Μωϋσέως στίχων αυ'	5 Aſſumtio Moyſis verſ. 1400
ς' Ἀβραὰμ στίχων τ'	6 Abraam, verſuum 300
ζ' Ἐλδὰδ καὶ Μωδὰδ στίχων υ'	7 Eldad & Modad verſ. 400
η' Ἠλίας προφήτης στίχων τις'	8 Elias Propheta, verſuum 3016
θ' Σοφονίου προφήτου στίχων χ'	9 Sophoniæ Prophetæ verſ. 600
ι' Ζαχαρίου τ͂ πατρὸς Ἰωάννου, στίχων φ'	10 Zachariæ, patris Joannis, verſuum 500
ια' Βαρούχ, Ἀμβακοὺμ, Ἐζεκιὴλ καὶ Δανιὴλ ψευδεπίγραφα.	11 Baruch, Ambacum, Ezechiel, & Daniel, falſo inſcripta.

CXIX. Precatio *Schemá*, ſive preces matutinæ.

JUdæi Abrahamum auctorem eſſe ferunt precum

* In Operibus Petri Pithoei p. 18. στίχων αυ' verſuum 1400.

matutinarum qvibus qvotidie utuntur. Conſiſtunt illæ tribus pericopis Moſaicis Deut. VI. 4. 5. 6. 7. 8. 9. Deut. XI. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. Num. XV. 37. 38. 39. 40. 41. Harum prima incipit a verbo שמע *Audi*, unde totis precibus nomen. Illis præmittunt duas breves precationes quarum prior יוצר incipit: *Benedictus Tu Domine DEus noster, Rex mundi, formans lucem.* Altera אהבה incipit: *Amore æterno amaſti nos.* Poſt pericopas qvas dixi, ſeqvitur precatio quæ incipit: אמת ויציב *Verum & ſtabile.* Vide Talmudicos in Tamid. c. 5. Miſna 1. & Gvil. Gviſium ac doctiſſimum Collegam noſtrum Georg. Elieſerem Edzardum ad Codicem Talmudium Berachot c. 1. ſect. 4. Notant etiam Talmudici primum fuiſſe Abrahamum qvi DEum nominaverit Adonai, Gen. XV. 2. 8. id. p. 68.

CXX. Pſalmi Abrahamo tributi. *Heman* vel *Ethan* utrum idem cum Abrahamo?

R. *Salomo ad locum in Bava Bathra cap. 1.* David ſcripſit librum Pſalmorum] per manus decem ſeniorum, id eſt ſcripſit ea qvæ illi dixere qvi ante ipſum fuerunt, etſi horum qvidam illius ætate vixerunt. Aſaph ſcilicet, atqve Idithun, qvi ex Levitis fuere cantores. 1.) Per manus Adami primi, ut ubi eſt (Pſ. CXXXIX. 16.) *Imperfectum meum viderunt oculi tui.* Et (verſ. 17.) *mihi autem nimis honorificati ſunt.* Has ſententias dixit Adam primus. 2.) Per manus Melchiſedech, ut illud (Pſalm. CX. 1.) *Dixit Dominus Domino meo*, ac

totum

totum Pſalmum. 3.) Per manus *Abraham*, ut ubi eſt nomen *Ethan* Eſrachitæ, qvia hic (Pſal. LXXXIX. qvi incipit: *Miſericordias Domini in æternum cantabo*, & in qvo Davidis v. 21. & 36. diſerta mentio) ut Rabbini dicunt eſt Abrahami. 4.) Per manus Moyſis, Pſalmum (XC. 1.) qvæ inſcribitur, Oratio Moyſis, & decem Pſalmos qvi ordine ſeqvuntur. 5.) Per manus Heman, ubi eſt (Pſal. LXXXVIII.) Intellectus Heman. 6.) Per manus Idithun, ubi eſt, Intellectus Idithun.

Sane & qui Abrahamo tribuunt Pſalmum LXXXVIII. atque Hemanem *Ezrachitam cum Abrahamo confundunt. Sic R. Arama, apud Salomonem van Til de Muſica Hebræorum lib. 2. c. 2. §. 6. Sed utique* Heman *&* Ethan *filii Seruchi nobiles vates, quorum mentio 1. Chron. II. 6. & 1. Reg. IV. 31. ab Abrahamo longe fuere diverſi. Licet nec his Pſalmi illi nec cuiquam ante Davidem tribui poſſunt. R. Aben Eſra Pſalmum illum refert ad Elieſerem, Abrahami ſervum.*

CXXI. De Abrahamicæ Doctrinæ veſtigiis apud Ægyptios & Brachmanas, Guil. Poſtelli divinatio. Brahmanes Abrahmanes.

G*Uil. Poſtellus libro de Originibus cap. 15. de illa diſciplina quæ ex Lege divina in univerſum operâ Abrahami emanavit.*

Nullum eſt dubium, quin ſicut nunc ſeſe omnibus accommodat ſapiens, ut ad ſcopum ſibi propoſitum veniat, unde & CHriſtus & Paulus & reveri ſacræ diſciplinæ periti fiebant omnibus omnia, ut

omnes lucrifacerent: Origenes autem ad profanarum diſciplinarum ludum docturus deſcendebat, ſaltem ea quæ ſunt CHriſti docturus cum iis quæ ſunt mundi: ſic ſemper, & maximè inter patres aureo ſeculo præditos, aut illi proximos, fuerit. Sicut enim homo encyclopædia formatus, facile qvemvis ſermonem in qvemcunqve aſſumtum traducit, & qvocunqve vult animos audientium rapit: ſic, ſed multo facilius, ſacroſancta illa patrum lumina & oracula, qvibus cum encyclopædia & inferiori humanarum diſciplinarum adminiculo ſumma vis gratiæ & ſpiritus aderat, poterant ubivis divertendo, & ſeſe hominum ingeniis accommodando, transfundere aliquid divinæ legis. Ea de re duo genera diſciplinarum exterorum ab Abrahamo diſſeminata, Ægyptiacum & Orientale, ſeu filiorum Orientis. Multi authorum humanitatis meminere Abrahami, nullus tamen non tribuit illi ſummam Chaldaicarum diſciplinarum, id eſt, diſciplinæ cœleſtis cognitionem. Patres verò Moſis auditores, hoc in primis in eo laudant, veluti proximam viam ad vera & ſupercœleſtia cognoſcenda, qvod in Tharſenſium regum Magorum facinore claruit. Externorum authorum teſtimonio, qvo perhibent Abrahamum docuiſſe Ægyptios, ſi qvis refragetur, ab effectu ipſo videri ex ſacris poteſt, digniſſimam eſſe diſciplinam qvam Noas ipſe docuerit, nedum Abrahamus: qvum conſtet, Joſefum, Moſem & Solomonem illam ſacrorum ſtudiis adjunxiſſe. Nam ſacra traditio exprimit, eos excelluiſſe in ea ſcientia. Nullum itaque dubium, qvin qvum illa

ele-

elementarium figurarum aut motuum diſciplina, qvæ auſpiciis, aruſpiciis, geomantia, hydromantia, aeromantia, pyromantia, & earum qvibuscunqve appendicibus conſtat, docerentur à patribus, etiam unà veritatem religionis infunderent, & craſſos homines craſſis & eorum capacitati accommodatis rebus docendo, etiam per analogias & ſimilitudines in cauſæ primæ admirationem conducerent. Et hi ſunt peregrinationis Abrahamicæ in Ægypto ſcopus. Ideo ancilla Hagar in rei typum, ex Ægypto ſeqvuta eſt Saram, & genita Iſmaele accepit illi uxorem Ægyptiam, quia non voluit perfectionem religionis ſeqvi cum Iſaac. Ideo eſt notatum à ſumma eruditione viris, maximè à Moſe altero, qvem Rabi Moſeh ben Maimon, ſeu Arambam vocant, maximam partem doctrinæ Iſmaeliticæ, ſeu Alcorani eſſe ex Ægyptiaca doctrina deſumptam: cujus qvum ipſa Scriptura teſtetur fuiſſe peritum Moſem & Solomonem, qvorum duorum præcipua ſcripta in ſacris ſunt, qvin etiam inde qvæ bona ſunt & digna qvibus Ægyptios poſſeſſores ſpolies, tanti viri deſumpſerint, dubium non eſt. Legis enim typus in auro eſt. Unde neceſſe eſt, ſicut in ſacra nocte exituri de Ægypto Iſraelitæ, vaſa aurea precariò ab Ægyptiis nunqvam reſtituturi accepere, & veritatis nudos illos reliqvere: ſic etiam Moſes & Solomon ſtudendo illis diſciplinis, tacitè expoſuerint in ſacris Scripturis, qvicqvid olim veritatis illos docuerat Abraham, factus etiam ibi, qvàm qvum intraſſet in Ægyptum, ditior. Nam ut Chriſtus ſcientia experimentali profecit ante Deum & homines:

ſic non eſt dubium, etiam cœleſtia & ſupercœleſtia docendò Ægyptios, qvin & ipſe Abraham hauſerit multa ab illis, qvibus ſit factus ornatior. Docendo enim diſcunt etiam perfectiſſimi. Verùm præter libellum de creatione, formatione ve, ex innumeris Abrahami libris nil extat, niſi in Moſe, in qvo patrum ſunt ſententiæ. Licet verò omnia ſint, in hac fece elementorum, in qva verſatur diſciplina Ægyptiaca, longè Ariſtotele ſyllogiſtico & Platone epagogico ſublimius, oppleta accidentibus: tamen magna veritatis lux per virtutem latentis ſubſtantiæ & ſpirituum etiam ad minimam usqve herbulam promovendam ſingulis rebus additorum, poſſunt maximæ virtutes colligi & ſpargi, & tandem in Dei obſeqvium & humani generis auxilium traduci. Ea de re non minus & Moſes & Solomon, & qvicunque ea parte ſapientiæ ſummè pollebat, poterat & divina & ſpirituali & cœleſti ſapientia conjuncta humanæ diligentiæ & rerum corruptibilium naturis, malis ſpiritibus imperare, qvàm bonos in obſeqvium trahere. Hinc Eleazari facinus apud Joſefum de poteſtate in dæmones, virtute herbarum extrahi à corporibus ſolitos, ut præſente Veſpaſiano fecerit ſapientiæ Solomonis periculum. Ideo ſingularum creaturarum diſcuſſiſſe vires ad hyſopum usque tradit Scriptura. Hinc ratio rerum vetitarum in lege, licet etiam ob timorem DEI aſſiduè repræſentandum, & ut à ritu gentilium ſuperſtitioſe rebus abutentium abſtinerent fideles, ſunt multa vetita.

Nullum eſt dubium, qvin ſicut variam ſubſtantiam

tiam corpoream acqvirimus varietate ciborum, ita etiam ſpirituum rebus ipſis impactorum ſiamus inter res ipſas devorandas participes. Hinc multarum rerũ præſentia fugari ſpiritus, etiam naturales authores tradunt: de qua re ad Dioſcoridem appello. Hoc verò fecit Deus per ſalutis univerſi mediatorem Jeſum, ut in omnibus deliteſcens inveniatur, & inventus glorificetur. Hoc genus, ut jam dixi, eſt longè doctrina rationali in Platone & Ariſtotele ex præceptis Indorum, Chaldæorum, Ægyptiorum, Profetarumque ſenſim multisque annis collecta, & apud eos in ſumma reducta, ſublimius: & tamen ſapientia filiorum Orientis eſt tanto iſta major, quantum cœlum à terra diſtat. Vide ergo, qvid in ſpirituali angelicáve, & demum qvid in generali omnium intellectu univerſi mediatore ſit abditum. Verùm inter Ægyptios nunc funditùs, imò in univerſo periit illa ſticheomantia: præter quædam veſtigia, quæ tam in carminatoribus qvàm inter ſtrigas & falſodivinos deliteſcere adhuc videntur.

Nomine ad hanc usqve diem ſervato, ſuæ originis teſtantur fontem Abrahmanes, apud qvos diſciplinæ filiorum Orientis deliteſcunt. Qvum enim vidiſſet Abraham ſuos filios tam in familia Iſmaelis, qvàm illos qvi ex Hagar ejus matre ad Judaiſmum converſa, & Ketura* veluti Deo ſacrificata & ſuffitu oblata novo vocabulo nuncupata, nati erant, fratres qvidem Iſmaelis, ſed ex utroqve parente fideli natos, nolle Iſaaco fratri ad propaginem Meſſiæ electo ſubjici, tunc pacis domeſticæ gratia Iſmaelem verſus Ægyptum & Arabias habi-

 tare.

* Interpretatio nominis קטורה.

tare, & commercia connubiaque exercere permi-
ſit; ut potiſſimum diſciplinis Ægyptiacis imbuerentur, timore divino prius imbutus. Alios autem *libris rerum cœleſtium* donatos in totum Orientem miſit. Et hoc eſt, qvod ait Scriptura*: *Iſaaco quidem dedit totum, ſeu omne, aut totale, filiis verò concubinarum dedit munera.* Ubi patres ſic intelligunt (nam nec de bobus, nec de rebus bove inferioribus in principali ſenſu & Deo digno cura ipſi Deo in ſacra Scriptura eſt) Abrahamum dediſſe ſoli Iſaaco *totum*, ſeu *col*, id eſt, generalis intellectus ſeu ſpiritus CHriſti ſibi promiſſi cognitionem: filiis autem concubinarum dediſſe munera, id eſt, ſpirituum cœleſtium & terreſtrium, qvi immundi ante illum ſunt & dicuntur, cognitionem, & rituales libros. Nam ſi materialiter intelligeretur dediſſe omnia filio, qvomodo poſſet dare munera baſtardis? Vocat autem ſpurios, eo qvòd, qvamvis eſſent utroque parente fideli nati, tamen inſtar mulorum ſteriles olim in Republica Mundi futuri eſſent, qvibus ipſis Iſmael eſt longè melior, eo qvòd ceſſantibus nobis profligare idololatriam à mundo, ſupplevit noſtro nomine factus 10. tribuum Iſraël dux ſemiverax in Muhamede & Alcorano. Multiplices porro fuere tales concubinarum filii. Nam Græci ob rerum nuditatem, & voluntariam paupertatem Gymnoſofiſtas vocarunt: alii, ut hodie ſacerdotes in Guarati Narſingæ & præcipuis Indiæ regnis, vocant Abrahmanes, ſeu Brahmanas, aut Brahminos, ab ipſo Abrahamo, authore illius diſciplinæ, qvæ ſuæ veritatis oſtendit ſpecimen non ſolum in profetiis Balaami, ſed maximè

* Geneſ. XXV. 6.

ita Magis, qvi duce ſtella, & cœli ſimplici, qvalem Abraham docuerat, ſcientia, venere ante ipſos Judæos ad adorandum CHriſtum: ut filius qvi dixerat ſe nolle facere patris voluntatem, illam compleret, & jus primogenituræ conſeqveretur. Hudi, ſeu Hundi, aut Indi alio nomine dicti, ſunt qvaſi directores & Judæi, laudatores ve. Unde doctrina Alcorani qvæ partim ex eorum doctrina, ſicut ex Ægyptiaca & ſacra, eſt conflata, dicitur Huda: id eſt, directio, ſeu Judaitas. Judæos enim crebrò, remota Jod litera, vocat Hud. Inde venit, ut Cabaliſtæ myſteriorum ejus auditores, factis in qvadam area cœli formis,* & majuſcula forma diſtenſis characteribus, certiſſimè de rebus futuris prænuncient: rarum hominum genus, & qvod totam complectatur encyclopædiam. Hundia itaqve, ſeu India, eſt tanqvam Judæa Orientalis. Hinc Joſefus contra Appionem notat Græcos illorum auditores, illos Judæos orientales vocaſſe. Adjungit verò aliud nomen Chalanni, cujus etymi ratio nondum eſt obſervata. Patres enim antiqui vocarunt Aſtronomicam diſciplinam Chalon, qvaſi feneſtram, per qvam divina poſſis intueri. Sic enim ajunt Abimelechum regem Geraris vidiſſe Iſaacum ludentem cum uxore ſua (cum tamen illam apud ſe non haberet) per feneſtram, id eſt, per aſtronomiam. Sic enim illi Deus revelavit. Ideo Solomon dicit, qvòd dilectus reſpicit per Chalon, ſeu feneſtram: & per cancellos, id eſt per cœlum clarum, & retiata accidentibus variis elementa. Chalanni itaqve apud Indos, ait ex Ariſtotelis ſententia in medium ex Clearcho

* Confer Gaffarelli curioſitates inauditas.

ejus

ejus diſcipulis adducta, ſunt dicti in India, qvi Judæi dicuntur in Syria. Chaldin verò, ſeu Chaldæi dicuntur, vocabulo & in bonam & in malam partem uſurpato. Significat enim vox, temporis & planetarum obſervatores; quod & utiliſſimè & ſuperſtitioſe fieri, notat Scriptura.

Iſta fex hominum hodie in India ſupereſt, & in noſtri orbis aſtrologis, ineptiſſimo hominum genere, & inſcientiſſimo. Meliori nota fuere Magi ſapientes, præcipuè diſtillationum cœleſtium obſervatores. Hæc enim pars ut eſt ubivis licita & laudabilis, ita eſt utilitatis plena, ut caritati annonæ in tempore occurras, & ſatis terræque naſci ſolitis proſpicias. Sic ditatus eſt uno anno filoſofus* apud Ariſtotelem, prævisa olearum ſterilitate: ut oſtenderet facile eſſe filoſofo, ſi animum ad iſta caduca adhiberet, colligere opes: nec niſi volentem, penuriam pati. Tharſenſi patria ini Seranum finibus ſita, ſunt magis inſignes hujus gentis reliqviæ, ubi etiamnum ſuperſunt multæ admodum tribus, & cognationes eorum trium regum qvi nomine patriæ venere ad adorandum CHriſtum: illiqve fideliſſimè ſervant fidem. Cæteri dicuntur odioſo vocabulo, & in univerſos Chriſtianos à Turchis, qvi olim ex eorum finibus ad Alcoraniſmum venere, contorqveri ſolito, Jagour, ſeu Jogour, aut Giagour, & à Luſitanis Jogris, eò qvòd in toto ferè orbe Orientali & Indico præſtigiatores & incantatores non minus inſignes, quàm periculoſi, ex ea gente ſparſi videntur. Sicubi ſunt optima, ſunt & peſſima. Ad hunc diem Brahmanes ab omni vi necare abſtinen-

* Thales.

tes;

tes, & Pythagoreorum formatores ſacrificos retinent, populos Indiæ, in diaboloſebia, nedum in idololatria, licet bulatria & cercopithecolatria ſit valde freqvens, maximè in Guzrat & Narſinga, regnis maximis. Apud illos latent infiniti hiſtoriarum & librorum antediluvianorum theſauri, qvos nos expectare unà cum Enochianis opus eſt, anteqvam claritatem abſolutam rerum Moſaicarum cernamus. Qvum in hoc Brahmanum ordine, ſub nomine Chaldæo, aliqvando eſſet Abrahamus, eo qvód liberè & publicè de ſummo Deo non agunt, nec ultra cœlum mentem attollunt, quod ſacroſanctè in Alcorano notavit Muhamedes, noluit amplius diſſimulatoribus conformari: & ſicut timore ſe, veri Dei cognitionem profitentur filoſofi Græci noluiſſe propalare, à Brahmanibus formati: ſic tam longè fugit ab ea hypocriſi, qvanto gravius idololatriæ peccatum eſſe noverat apud eos qvi univerſalem intellectum noſſent, & per illum in ſummi boni cognitionem venirent. Nam non fateri, qvem noſti Deum, negare eſt.

CXXII. Abrahami numi & reliqviæ.

Jo. Chriſtophorus Wagenſeilius Commentario ad codicem Talmudicum Sota p. 574.

SI ineptias Judæorum ſeqvimur, prima fœminarum Sara, Vetulæ nomen, habitumqve, tuliſſe videtur: Docetur enim in Sanhedrin fol. 170. b. *Ad Abrahami ætatem usque, nondum erat ſenectus: quicunque intuebatur Abrahamum, credebat ſe videre Iſaa-*

Iſaacum, nec minus, quicquid videbat. Iſaacum, credebat ſe intueri Abrahamum: Quamobrem, Deum precabatur Abrahamus, ſenium ſibi obcingeret: ideoque ſcriptum eſt: (Gen. XXIV, I.) Abraham autem erat ſenex vergens ætate. Qvod de Abrahamo hic dicitur, idem, niſi omnia me fallunt, ad Saram quoque producendum, de ambobus enim eodem ſermone cap. XVIII, I. enunciatur: *Abraham autem & Sara ſenes erant, vergentes ætate.* Et vero, qvia animum inducere potuerunt Judæi, ut crederent, primos mortalium Abrahamum, & Saram conſenuiſſe, hinc eveniſſe arbitror, ut ejus rei memoriam, etiam numis ab Abrahamo fuiſſe inſculptam, tradiderint. Bava Kama fol. 97. b. *Traditio extat: Quæſitum eſt: qvæ fuerit Moneta Hieroſolymitana?* (Reſponſum:) DAVID ET SALOMO, *ſcriptum erat in parte una, in altera vero:* HIEROSOLYMÆ. *Porro quæſitum, qvæ fuerit Moneta Abrahami?* (Reſponſum:) *Unam partem* (exhibuiſſe verba:) SENECIO ET ANUS. *Alteram:* ADOLESCENS ET ADOLESCENTULA. Eqvidem, poſſideo numos duos, plane tales, qvales in Talmude antiqvi fuiſſe memorantur: Et qvorum priorem, a Judæo quodam Viennenſi redemi, poſteriorem, me nuper donavit Vir Nobilis, & integerrimus, *Andreas Viatis*, pro inſignibus ſuis in me amicitiæ officiis. Ecce, figuram utriusqve, ſubjicimus:

Vide Figur. I.

Meminit numi poſtremi, etiam, pius qvondam in Joachimica valle Præſul, Jo. Matheſius, in Sarepta p. 148. a. cujus verba adducere convenit. *Ich habe zwo alte jüdiſche Müntz bekommen, bey den üblichen*

chen

chen Herrn von Haſſenſtein, die hat der weitberühmte Herr, Herr Boslaf von Haſſenſtein, der aufm Schlos Haſſenſtein, als ein hochgelehrter Herr, ſehr eine ſchöne Liberey hat angerichtet, und zum heyligen Land geweſen, wie ſich aus dem gelobten Land brachte, wie ſie in ein Pergament eingewickelt, darauf mit wolgedachten Herrns Hand geſchrieben: HÆC MONETA MINOR ARGENTEA EST IPSIUS ABRAHAMI. *Dieſelbige kleine Müntz, wigt ein halb Loth Silber, eben wie ein Landſeckel, und iſt rund, ungefehrlich eines halben Batzen breit. Am Korn iſt ſie fein, darauf ſind jüdiſche Buchſtaben gepreget, auf einer Seiten ſtehet mitten auf der Müntz:* DER ALT UND DIE ALTE. *Damit man aber wiſſe, wen man hiemit meine, ſtehet über, und unter dem Wort* ZEKAN, *ein jüdiſch* A, *mit dem Titel. Und über den Wort* ZEKONAH, *ein jüdiſch* S. *daraus man leichtlich abnehmen kan, daß* ABRAHAM *der Alte, und* SARA *die Alte, genennet ſey. Auf der andern Seiten ſteht auch ein Hebreiſche Schrifft, mitten übern Groſchen* BACHUR UBETHULA: *übern und untern Wort* Bachur, *ſteht ein Jod, über und untern Wort* Bethula, *ein Hebreiſch* R. *dann weil die alten Eltern* Abraham *und* Sara *auf der andern Seiten ſtehn, und* Bachur *heiſt ein Juncker, und auſſerwehlter junger Geſell, und* Bethula *heiſt bein Juden ein Jungfrau, die keinen Mann erkannt, wie* Gen. XXIV. *Jungfrau* Rebecca *genennt iſt, ſo hat* Abraham *ſeines Sohns* Iſaac *und Schnur* Rebecca *nahmen, auf ſeinen Seckel wollen pragen laſſen.*

Idem p. 578

De reliqvo, conjectura nunc afferenda eſt, de

horum numorum origine. Nimirum, ſic conjicio: Apud ſecula priora, pietatis, aut curioſitatis impulſu, Chriſtianorum multi, Palæſtinam petebant, loca qvæ præſentia Servatoris ſacravit, ſuis contemplaturi oculis, veneraturi affectu. Uti autem peregrinantium omnium, ita & ipſorum hoc fuit ſtudium, ut qvædam, pro itineris memoria, domum ſecum referrent, & imprimis λείψανα Sanctorum, nummique ſacri deſiderabantur. Prorſus uti hoc ævo qvoqve, qui ædem Lauretanam, Romam, Aſſiſios, aut Compoſtellam ſe conferunt, conchis, crucibus, cingulis, & ſacratis numis onuſti, redire ſolent. Occaſionem hinc ſumſere Judæi, qui in iis partibus degunt, ſecundum locum qvem adduximus Talmudis, fingendi numos ejusmodi, & ex illorum venditione, faciendi quæſtum. Allati in Germaniam, facile repererunt amatores, qvi ad aliorum ſimilitudinem, novos flare ferire juſſerunt, & hinc illa, quam habemus copia. Ergo nobis Abrahami nummi, eodem loco ſunt, qvo Hepidanni in Annalibus, * ſeqvens narratio: *Anno MCLXXX. Comes Rudolfus de Fulndorf Hieroſolymam petiit, & ſe perpetualiter S. Sepulchri ſervitio dicavit. Quem Abbas S. Galli rogavit ut ſibi reliquias tranſmitteret. Is autem petitioni volens ſatisfacere, ad quoddam cœnobium perrexit, quod ad S. Abraham nominatur, illicque X. marcas auri obtulit. Deinde pro caritate Reliquias petiit. Illi honorifice eum tractare volentes, duxerunt eum ad altare publicum, quod in honorem Patriarcharum erat conſecratum, & altare aperientes, devote ſibi reliquias Abrahæ, & Iſaac, & Jacob*

* In Goldaſti Tom. 1. Scriptor. rerum Alemannicarum p. 13.

rob oſtenderunt, & quia horum reliquias ſupra modum periit, licet renitendo, tamen ei particulas ex iis dederunt. Comes vero capſulam pretioſi operis comparavit, ac Reliquias in illa, ſub proprio ſigillo condidit, & ſic ſigillata Abbati S. Galli amiciſſimo Domino ſuo tranſmiſit. Ubicunque autem hæ reliquiæ fuerint, ut illic teſtati ſunt, illic pax & augmentum, & lenitas aëris ſemper erit.

CXXIII. Abrahami Teſtamentum. Quercus Mambre. Epicedium in Abrahami funere.

IN Bibliotheca Vindobonenſi Cod. Theolog. CCCXXXVII. (hodie CCCXXXVII.) à fol. 34. pag. 1. usqve ad fol. 57. p. 1. MStus exſtat anonymi cujusdam Autoris liber *Teſtamentum Abrahami Patriarchæ* inſcriptus, qvo continetur teſte Lambecio lib. VI. p. 304. fabuloſa Narratio Græcobarbara de Abraami vita & morte. Verba tituli cum principio Narrationis ſunt hæc: Ἡ διαθήκη τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν καὶ δικαίου Ἀβραάμ. Διαλύει δὲ καὶ τὸν τοῦ θανάτου πόρον, τὸ πῶς δὴ ἕκαστος τελευτᾷ ἄνθρωπος. Ἔζησεν Ἀβραὰμ τὸ μέτρον τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἔτη * ἑκατὸν ἑβδομήκοντα πέντε, ζήσας ἐν ἡσυχίᾳ καὶ πραότητι καὶ δικαιοσύνῃ. πάνυ δὲ ὑπῆρχε ὁ δίκαιος φιλόξενος. Πήξας δὲ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ ἐν τῇ περιόδῳ τῆς δρυὸς ** τῆς Μαμβρῆ, τοὺς πάντας ὑπεδέχετο πλου-

* Gen. XXV. 7.

** Gen. XIII. 18. & XVIII. 1. XXI. 33. Quercus hæc ἡ ὠγυγίη καλουμένη δρῦς apud Joſephum. Confer de querceto illo Mambre Ezech. Spanhemium ad Callimachum p. 378.

σίως καὶ πένητας. Lambecio doctiſſimo Viro hæc narratio deſumta eſſe videtur ex Apocalypſi Abrahamo ſuppoſita olim à Sethianis, ſed aliud hoc & alterius argumenti longeqve junioris nugivenduli videtur eſſe commentum quale de morte Abrahami & translatione ejus in cœlum per Michaëlem Archangelum memorat libro VIII. p. 374. ſeq.

Talmudici in Bava Bathra f. 29.

Mortuô Abrahamô convenerunt Principes terræ & dixerunt unus ad alterum, væ mundo huic qvia periit Dux ejus, & væ navi huic, qvia periit gubernator.

CXXIV. Myſterium nominis Abrahami. Abraham Saturnus, Gigas &c. Rex Damaſci. Abraham cultus ab Alexandro Severo Imp. Alia nonnulla.

Gemara Berachot c. 1. p. 146. ex verſione Cl. V. Georgii Elieſeris Edzardi.

ABram idem eſt qvi Abraham. Ab initio enim fuit tantum Pater Aram, (*unius gentis in qua vixerat, ſede ſibi delecta in urbe Meſopotamiæ Haran, unde dictus fuit Abram*) poſtea autem factus eſt Pater totius mundi (*multitudinis ſcil. gentium, atque hinc nomen Abraham eſt ſortitus.*) Similiterqve etiam eadem eſt qvæ vocatur Sarai & Sara. Ab initio enim fuit tantum Domina ancillæ ſuæ (*unde cum ſuffixo ſingulari*

410. Dickinſoni Delphos Phœnizantes p. 138. & in appendice p. 38. Gull. Cavei apparatum ad Vitas Apoſtolorum p. m. ſeq. & Fortunati Scacchi Myrothecium ſacrum f. 947.

gulari dicta fuit Sarai, h. e. Domina mea) poſtea autem facta eſt Sara *, h. e. Domina totius Mundi.

*Litera He ** ex nomine DEI tetragrammato, ut in quæſtionibus Hebr. notat Hieronymus, *** nomini Abramo adjecta ex ſterili fœcundum reddidit.* Ita Cabbaliſtæ

 apud

* Ex Hebraicis Codicibus Geneſeos perſpicuum eſt nomini Abram additam literam He, nomini Sarai autem detractum jod eſſe. Sed Græci Abramo addunt literam a, Saræ literam r. ἐν ἄλφα τῷ Ἀβραὰμ ὀνόματι, καὶ ἐν ῥῶ τῷ Σάῤῥας ὀνόματι, ut notat Juſtinus Martyr p. 340. dialogi cum Tryphone. Sulpicius Severus lib. I. *Tunc Abrahamo & uxori ejus adjectione unius literæ nomen immutatum, ita nunc ex Abram Abraam, ex Sara Sarra dicitur.* Ab his diſcedit Eucherius Lugdunenſis: *Notandum quod utriusque nominibus Abrahæ & Saræ tantum a literam Dominus addiderit, quæ tamen apud Hebræos per he legitur.* Philoni Σάρα eſt ἀρχή μου quaſi legiſſet *Sarai:* idem iiſdem in locis Σάῤῥαν, ἄρχουσαν interpretatur. Hieronymus quæſt. Hebr. *Errant qui putant primum Sara per unum r ſcriptum fuiſſe; & poſtea ei alterum r additum: Et quia r apud Græcos centenarius numerus eſt, multas ſuper nomine ejus ineptias ſuſpicantur -- -- Cauſa autem ita nominis immutati hæc eſt, quod ante dicebatur* princeps mea, *unius tantum domus materfamilias, poſtea vero dicitur abſolute* princeps, *id eſt* ἄρχουσα -- -- *Quidam peſſime ſuſpicantur ante eam* lepram *fuiſſe vocitatam, & poſtea* principem, *cum lepra* Zaraath *dicatur: quæ in noſtra quidem lingua videtur aliquam habere ſimilitudinem, in Hebræo autem* צרעת *&* שרה *penitus eſt diverſa.*

** Franciſcus Mercurius ab Helmont in Alphabeto Hebraico p. 67. putat in litera He myſticam ſignificationem generationis occultari, omnia enim animantia fervore libidinis agitata hujus quaſi literæ ſonum anhelando producere videri.

*** Vide ſupra p. 355.

apud Jo. Reuchlinum lib. I. de Cabbala p. 631. *Nec minus indicavit fore aliquando ut ipſemet Deus ex ſemine Abrahæ naſceretur.* Ita Rich. Montacutius T. 1. Originum Eccleſ. p. 107.

Tres primæ literæ nominis Abram ordine denotant totidem perſonas SS. Trinitatis, *Ab*, *Ben*, *Ruab.* Confer diſqviſitiones Biblicas Claudii Fraſſenii p. 47. ſeq.

Abrahami & *Saræ*, Iſaaciqve à parente ſuo immolandi hiſtoriam ſub Saturni, *Anobret* & Jehud nominibus exponi à Porphyrio in loco quem dedi ſupra p. 368. poſt Scaligerum ad fragmenta Græcorum p. 48. agnoſcunt Bochartus lib. 2. Chanaan c. 2. Huetius p. 116. demonſtrat. Evangel. Theophilus Galeus in Atrio Gentilium Anglice edito lib. 2. p. 7. ſeq. aliique.

Judæi fabulantur Abrahamum perinde ut Adamum fuiſſe virum vægrandi ſtatura Gigantea, Vide Jo. Morini Exercitationes Biblicas p. 328.

Juſtinum XXXVI. 2. ex Trogo Pompejo ſi audimus, Abraamus fuit Damaſci Rex, cui etiam aſſentitur Nic. Damaſcenus in loco ſupra p. 357. allato Regem Damaſci appellans. Sane pro illa ætate non male convenit illi Regis * nomen, Principi potentis familiæ, magniqve tractus quem occupaverat Gen. XIII. Domino, ducique exercitus, & quatuor Regum victori, unde etiam נשיא אלהים

Prin-

* Vide ſis quæ pro regia Abrahami poteſtate Adrianus Houtynus in Monarchia Hebræorum Lugd. Bat. 1685. cap. 1. licet Regem proprie dictum fuiſſe negant D. Abr. Rechenbergius in diſſ. de ficta ante Saulem Hebræorum Monarchia civili Lipſiæ 1687. §. 9. ſeq. & Jo. Jacobus Schudt in Compendio Hiſt. Judaicæ p. 45.

Princeps Dei ſive magnus Princeps dicitur Gen. XXIII. 6.

De Alexandro Severo Ælius Lampridius in ejus vita c. 29. *Si facultas eſſet, id eſt, ſi non cum uxore cubuiſſet, matutinis horis in larario ſuo, in quo & divos Principes ſed optimos electos, & animas ſanctiores, in queis & Apollonium, & quantum ſcriptor ſuorum temporum dicit CHriſtum,* Abraham *& Orpheum, & hujuscemodi deos* (MSS. Reg. & Palatin. hujus cæteros) *habebat ac majorum effigies, rem divinam faciebat.* Confer Rev. D. Georg. Henrici Gœzii meletemata Annæbergenſia diſſ. XVII. quæ eſt de cultu Abrahami, ubi inter alia p. 916. affertur hymnus in Eccleſia Romana ad Abrahamum decantari ſolitus:

> *Tu Pater adſis Abraham,*
> *claram gerens proſapiam,*
> *cum ipſis, neceſſariam*
> *nobis, precando veniam.*

Et p. 920. hæc pſeudo Origenis in planctu ſive lamento: *Incipiam me genibus proſternere & deprecari univerſos ſanctos, ut mihi non audenti petere Deum propter nimietatem peccati, ſuccurrant. O ſancti, vos lacrymis & fletu pleno doloris deprecor, ut procidatis miſericordiis ejus pro me miſero. Pater Abraham deprecare pro me.*

CXXV. Haruſpicina & auſpicia Abrami. Preces contra picas, ſemina terræ Chaldæorum abſumentes.

HAruſpicinæ & auſpiciorum monſtratorem fuiſſe Abraamũ, Julianus Imp. olim collegit ex

 iis

iis qvæ de Abraamo legerat Geneſ. XV. 11. 17. ſed eum recte refellit Cyrillus Alex. libro X. contra Julianum p. 359. ſeq. edit. Lipſienſis. Confer Ezech. Spanhemii commentarium ad Callimachum p. 628. ſeq. Sane διχοτομήματα illa hoſtiarum, avesqve quæ in loco Geneſeos memorantur, nihil cum haruſpicina & auſpiciis commune habent, ſed referunt antiqviſſimum Chaldæorum ritum, fœdera ſanciendi diviſis hoſtiis & tranſitu per illas facto. Unde Hebræi dicunt *fœdus dividere*, כרות הברית qvod alii *ferire*, *percutere* ab alio ritu qvo animal lapide feriebatur. Confer interpretes ad Geneſeos locum & ad Jeremiæ XXXIV. 18. 19. Bochartum T. I. Hierozoici p. 325. ſeq. Joachimi Kuhnii pentadem 2. qvæſtionem Philologicarum qvæſt. 2. Andream Maſium ad Joſuam p. 167. Jo. Conradi Dieterici Antiquitates Vet. Teſt. p. 633. Grotium ad Deut. XXIX. 28. & Matthæi XXVI. 28. Jacobi Geuſii victimas humanes T. I. p. 286. ſeq. & Tho. Gatakeri Adverſaria Miſcellanea p. 421. ſeq. edit. Lond.

Gregorius Abulpharajius in Hiſtoria Dynaſtiarum p. 13.

Cum Abraam annorum eſſet qvindecim, annuit Deus precibus ejus contra picas qvæ terram Chaldæorum vaſtabant ſemina terræ ab iis mandata perdentes. Incenditque ille templum Idolorum in urbe Chaldæorum, at Haran frater ipſius ad extinguendum ignem ingreſſus combuſtus eſt. Ideoqve fugiens Abraam annos jam natus ſexaginta

ta cum patre ſuo Tareh, fratreqve Nahor, & Loto Harani fratris ſui qvi igne periit filio, ad urbem Harran, in ea qvatuordecim annis degit. Tum allocutus eum DEus, emigra, inquit, ex hac terra qvæ habitaculum eſt patrum tuorum, eo qvo te jubeam: aſſumtis ergo Sara uxore ſua & Loto fratris ſuæ filio in terram Canaan aſcendit.

CXXVI. Abraam à DEO de multis peculiariter edoctus. Iudex conſtitutus ad portas inferorum.

Scipio Sgambatus in Archivis Veteris Teſt. p. 194. 195.

BEreſcith Rabba ſect. XLIX. in illa verba Gen. Gen. XVIII. *Nam celare potero Abraham, quæ geſturus ſum?* Multa de iis, quæ DEus Abrahamo revelavit, ex Veterum traditione ſcribit: inter alia ſic Deum inducit loqventem: *Oſtendi illi legem, quam daturus ſum, & judicium Sodomorum non indicabo illi? R. Acha nomine R. Samuel, F. Nachman, qui hoc habuit ex R. Nathan, dixit: Usque ad leviſſimas quæſtiones, quæ poſteà exagitatæ ſunt in lege, Abrahamus ſciebat: etiam nomen novum quod Hieroſolymæ impoſiturus Deus erat, ut ſcriptum eſt, & vocabitur Hieruſalem ſolium Domini, Abrahamus ſciebat. R. Chayn, & Rabbini Themanenſes ex nomine R. Juda dixerunt: Nullus dies tranſit, quo Deus non aliquam novam quæſtionem proponat in ſuprema illa Academia, & has etiam quæſtiones Abraham ſciebat.* Pluribus qvoqve locis dicunt, Abrahamo Deum oſtendiſſe præcipua quæque Hebræis

eventura: ut in *Bereſchit Rabba* cap. LVI. ubi inter alia dicitur Deus oſtendiſſe Abrahamo Templi ædificationem, ac deſtructionem, & rurſus ædificationem. Meliùs, ac certiùs dicerent, Abrahamo oſtenſum à Deo Meſſiam; quandoquidem id tam apertè Meſſias ipſe teſtatus eſt *: *Abraham pater veſter exultavit, ut videret diem meum, vidit, & gavisus eſt.* Mechilta, ut refert Jalkut ſect. Jethro, ait, Deum oſtendiſſe Abrahamo tranſitum maris Rubri, legislationem, & ſtatum animarum in Gehenna. *Vaikra Rabba* addit oſtenſa illi Regna quatuor Aſſyriorum, Perſarum, Græcorum, Romanorum, eorum initia, progreſſiones, caſus. *Bava Batbra* cap. I. ait, Abrahamo Deum conceſſiſſe ut adhuc vivens fontem vitæ æternæ deguſtaret. Abrahamum ſedere ad Inferi portas veluti judicem, & cognitorem cauſarum traditio Hebraica eſt in *Bereſcith Rabba*, & refert Jalkut in pſal. n 773. Alii Abrahamo addunt Iſaacum, & Jacobum. Hinc forte Græcis fabula, qva tres apud Inferorum oſtia Judices conſtituuntur.

CXXVII. Colloquium Abrahæ cum divite epulone. Sinus Abrahami. Cum Abrahamo, Iſaaco & Jácobo aſſidentes menſæ in regno cœlorum.

QUæ Abrahamus cum divite epulone (Nimenſim ** vocat Euthymius) poſt fata locutus inducitur à CHriſto Luc. XVI. 25. depingi ita per

* Joh. VIII. 56.

** Alii Herodem perſtringi putant. Vide Montacutii Origines Eccleſiaſticas T. 2, p. 123. ſq.

per *διατύπωσιν* judicat Juſtinus quæſt. 60. ad Orthodoxos, & per parabolam ſive *δραματικῶς* (ut ſcribit Aſterius T. 1. auctarii novi Combefiſiani p. 20.) tradi creditum à Theophilo libro IV. allegoriarum in Evangelia, Clemente Alex. IV. Strom. p. 486. Athanaſio juniore qvæſt. 21. ad Antiochum & Anaſtaſio Sinaita qu. 91. Idem ſentiunt præter Nazianzenum, Epiphanium, Damaſcenum aliosque Theophylactus Chryſoſtomum homiliis de Lazaro ſecutus, Eucherius, & Titus Boſtrenſis, Cyrillus item in Catena Corderiana ad Lucam: Beza qvoque teſtatus eſt in pervetuſto ſuo MS. Codice Græcolatino præmiſſa reperiſſe ſe hæc verba: *εἶπε δὲ καὶ ἑτέραν παραβολήν.* Idem in uno ſuorum Rob. Stephanus invenit, atque in latino Codice valde antiqvo Bibl. Bodlejanæ Joannes Millius. Quavis tamen hiſtoria verius fideqve dignius eſt, divites immiſericordes ac luxurioſos, ſi in hac impietate ſua mortem obeant, venire in locum tormentorum, ubi ſine guttula conſolationis relicti in omne ævum excruciabuntur: pios vero licet in hac vita neglectos & contemtos, ſtatim poſt exceſſum ex hac vita ab angelis portari in cœleſtia tempe ibi in perpetuum recreandos & cum Abrahamo, Iſaaco & Jacobo divini Convivii * æternum futuros

* Vitæ cœleſtis ac ſempiternæ felicitas ſub Convivii cœleſtis imagine adumbratur non modo à ſacris ſcriptoribus ſed etiam ab externis, ut docuerunt Jo. Clericus ad ſcholiaſtem Luciani T. 1. p. 31. & ad Pedonem p. 170. & Lambertus Bos diatribis ad Novum fœdus p. 33. 34. ubi verba CHriſti ad latronem Luc. XX. 43. *Hodie apud me eris in paradiſo* docet eſſe verba promittentis conſortem eum futurum ſecum coele-

ros participes Matth. VIII. 11. quæ cauſa eſt cur locus ille ſempiternæ beatitatis jam dicatur *ſinus Abrahæ*,** jam ut in Conſtitutionibus Apoſtolicis VIII. 51.*** *ſinus Abrahami, Iſaaci & Jacobi.* Qui enim

cœleſtis convivii. Empedocles apud Clementem V. Strom. p. 607.

Ἀθανάτοις ἄλλοισιν ὁμέστιοι ἔντε τραπέζης.

Et frequens hoc in Judæorum ſcriptis, à qvibus accepit Muhamedes in Corano.

** Luc. XVI. 22. ad qvem locum viri docti jam attulerunt illud è Maſſechet Kiddushin fol. 72. c. 2. היום יושב בחיקו של אברהם *Hodie diſcumbes in ſinu Abrahami.* Idem vero eſt cum Abrahamo patre fidelium in cœleſti, menſa accumbere atque accumbere cum Deo Abrahami, & in ſinu ejus in qvo Abraham acquieſcit, uti genus hoc loquendi interpretatur B. Seb. Schmidius diſſ. XV. faſciculi qvæ eſt de ſinu Abrahami, vel ut Aſterius T. 1. auctarii Combefiſiani p. 16. explicat, cubare in ſinu CHriſti filii Abrahæ. Præſtat porro cum illis viris doctis ſentire, qui ad morem convivii, de qvo dixi, reſpici contendunt, quàm cum Daniele Feſſelio lib. 1. Adverſar. ſacr. cap. 10. phraſin illam referre ad mores parentum qvi parvulos natos tollere humo & in ſinu fovere ſolent. Alia ſi placet vide apud Svicerum T. 2. p. 138. ſeq. & in Georgii Vechneri libello de ſinu Abrahæ.

*** Conſtitutiones Apoſtol. VIII. 41. καὶ ἵλεως καὶ εὐμενὴς γενόμενος κατατάξῃ εἰς χώραν εὐσεβῶν, ἀνειμένων εἰς κόλπον Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ, μετὰ πάντων τῶν ἀπ᾽ αἰῶνος εὐαρεστησάντων καὶ ποιησάντων τὸ θέλημα αὐτοῦ, ἔνθα ἀπέδρα ὀδύνη, καὶ λύπη καὶ στεναγμός. *Et propitius clemensque factus* (DEus) *collocet eum in regione piorum, quieſcentium in ſinu Abrahami, Iſaaci & Jacobi; cum omnibus qui à ſæculo placuerunt Deo, ac ejus voluntatem fecerunt, unde aufugit dolor, triſtitia & gemitus.*

enim ad menſam proximi alicui accumbunt, dicuntur in ſinu illius recubare, ut ex Joh. XIII. 23. Livio XXXIX. 43. & Plinio IV. 22. Epiſt. conſtat. Atqve ita Filius ipſe dicitur eſſe in ſinu DEI patris Joh. I. 18.

CXXVIII. Scriptum trium Patriarcharum nomini ſuppoſitum.

MEmoratur in loco Conſtitutionum Apoſtolicarum Clementi Romano tributarum, qvem dedi ſupra p. 221. ubi ad verba τριῶν Πατριαρχῶν] hæc annotat doctiſſimus Cotelerius: *Opinor Abrahami, Iſaaci & Jacobi. Atque is eſt forſan liber qui inſcribitur* Πατριάρχαι *in Athanaſii Synopſi* (ſupra p. 402.) *in Nicephori CPolitani Canone* (ſupra p. 403.) *& in MS. Laterculo, Hieronymus Vigilantio*: Et ſi tibi placuerit, legito fictas revelationes omnium Patriarcharum & Prophetarum.

Jo. Erneſtus Grabius in notis ad T. 1. ſpicilegii Patrum p. 338. vocat διαθήκας τριῶν Πατριαρχῶν, atque notat in teſtamento XII. Patriarcharum, teſtamento Benjaminis ſect. 10. mentionem fieri teſtamenti ab Abrahamo, Iſaaco & Jacobo facti.

Ποιήσατε οὖν ἀλήθειαν καὶ δικαιοσύνην ἕκαστος μετὰ τοῦ πλησίον αὐτοῦ, καὶ κρίμα εἰς πιστοποίησιν, καὶ τὸν νόμον Κυρίου καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ φυλάξατε. ταῦτα γὰρ ἀντὶ πάσης	Facite igitur veritatem & juſtitiam unusquisque cum proximo ſuo, judicium & fidei operationem, & Legem Domini & mandata ejus cuſtodite. Hoc enim

πλη-

κληρονομίας ὑμᾶς διδά-
σκω. Καὶ ὑμεῖς οὖν δότε
ταῦτα τοῖς τέκνοις ὑμῶν
εἰς κατάσχεσιν αἰώνιον.
Τοῦτο γὰρ ἐποίησεν Ἀβρα-
ὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ.
Ταῦτα πάντα ὑμᾶς κατε-
κληρονόμησαν, εἰπόντες·
Φυλάξασθε τὰς ἐντολὰς τοῦ
Θεοῦ, ἕως ὅτου ὁ Κύριος
ἀποκαλύψει τὸ σωτήριον
αὐτοῦ τοῖς ἔθνεσι. τότε ὄψε-
σθε Ἐνὼχ, Νῶε, Σὴμ, καὶ
Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ
Ἰακὼβ ἀνισταμένους ἐκ δε-
ξιῶν ἐν ἀγαλλιάσει.

vos pro omni heredita-
te doceo. Et vos igitur
date hæc filiis veſtris in
poſſeſſionem ſempiter-
nam, hoc enim fecerunt
Abraam, Iſaac & Jacob:
Omnia hæc dederunt
nobis in hereditatem,
dicentes: Cuſtodite
mandata DEI, usqve-
qvo revelet Dominus
ſalutare ſuum omnibus
gentibus. Tunc vide-
bitis Enoch, Noë, Sem,
Abraam, Iſaac & Jacob
reſurgentes à dextris in
exultatione.

CXXIX. Apocrypha de LOTO narratio ſive fabula ex MS. Claromontano Annalium Mich. Glycæ, in notis Phil. Labbei ad Glycam p. 358.

Αἱ θυγατέρες τοῦ Λὼτ
νομίσασαι ὅτι ὁ κόσμος
ἅπας ἤδη ἀπώλετο, καὶ
σπέρμα αὐταῖς οὐκ ἔτι γε-
νήσεται, ἐμέθυσαν τὸν πα-
τέρα αὐτῶν οἴνῳ, καὶ συν-
ουσιάσθη αὐταῖς, μὴ εἰδὼς
ἐκ τῆς μέθης τὸ γεγονὸς

Filiæ Loti ratæ to-
tum orbem terrarum
eſſe deletum, & ſemen
ſibi nullum reliquum
fore, patrem ſuum vino
inebriant. Hic itaque
cum illis concubuit, nec
præ ebrietate * qvid fe-

παὶ

* Loti nomen Eucherius, Hieronymus & alii veteres interpre-
tantur

παρ᾽ αὐτοῦ. Τοῦτο γοῦν γνωρίσας ἐξ αὐτοῦ ὁ θεῖος αὐτοῦ Ἀβραὰμ καὶ λυπηθεὶς, ἐξαπέστειλεν αὐτὸν εἰς τὰ μέρη τοῦ ποταμοῦ Νείλου, ἐπαίρειν ἐξ αὐτοῦ ὡς δῆθεν δαλοὺς τρεῖς, τῇ δ᾽ ἀληθείᾳ, ἵνα θηριόβρωτος γένηται καὶ ἐξιλεώσας τὸ ἁμάρτημα. Ὁ δὲ Λὼτ ταχυδρομήσας, οἰκονομίᾳ Θεοῦ προσήνεγκε τῷ Ἀβραὰμ δαλοὺς τρεῖς, ἤγουν ἐκ κυπαρίσσου, ἐκ πεύκου, καὶ ἐκ κέδρου. Καὶ θαυμάσας ὁ Ἀβραὰμ ὅτι διεσώθη ἐκ τῶν θηρίων ἀλώβητος, ἐδόξασε τὸν Θεόν. Ἀνελθόντες δὲ ἀμφότεροι μετὰ τῶν δαλῶν εἰς τὸ ὄρος, ἔπηξεν αὐτοὺς ἐπὶ πέτραν ὁ Ἀβραὰμ χωρὶς ἀπ᾽ ἀλλήλων, πλησίον δὲ, ὡς φέροντας σχῆμα τριγώνου. Προσέταξε δὲ τῷ Λὼτ ἀπ-

ciſſet ſenſit. Quod cũ patruus ejus Abraam comperiſſet, ſuper re hac valde contriſtatus, ad confinia Nili fluvii eum miſit, veluti arceſſiturum tres ſtipites ligni, revera autem devorandum à beſtiis, atqve ita peccatum expiaturũ. At Lotus celeriter maturato curſu, DEO ita moderante tres Abrahamo ſtipites attulit, ex cypreſſo, picea & cedro. Miratus Abraamus cum videret eum illæſum à beſtiis ſervatum, DEI laudes celebravit. Ambo itaque cum ſtipitibus montem aſcendunt, ubi Abraamus ſeparatim ſingulos plantavit, propius tamen ita poſitos, ut trianguli formam re-

πέρ-

tantur *declinantem* ſive *vinctum*, aut ἀπόκλεισιν, & *vacantem*. Nam qvod apud Marcianæum T. 2. Hieron. p. 222. dicitur λελυτρωμένος ἔσχατα & ἐκκλησιαστής, non videtur eſſe nominis eſſe expoſitio, ſed petita à re quod liberatus per fratrem & Angelos, & pœnitentiæ apud Sodomitas præco fuit, deqvo videndus Herbelotus in Bibliotheca Orientali.

ἔρχεσθαι καὶ ἀντλεῖν ὕδωρ ἐκ τοῦ Ἰορδάνου, καὶ ποτίζειν αὐτὰ καθ' ἡμέραν. Ἀπεῖχε δὲ τὸ ὄρος ἐκ τοῦ Ἰορδάνου ὡσεὶ μίλια κδ'. Ἐντὸς δὲ μηνῶν τριῶν ἐβλάστησαν οἱ δαλοί. καὶ κατελθὼν ὁ Λὼτ ἐξεῖπε τοῦτο τῷ Ἀβραάμ. Καὶ ἀνελθόντες ἰδεῖν τὸ γεγονὸς, εὕρησαν, ὅτι ἡνώθησαν οἱ τρεῖς δαλοὶ καὶ εἰς ἓν ἐγεγόνεισαν, αἱ ῥίζαι δὲ μόναι ἐναπελείφθησαν ὡς καὶ ἐφυτεύθησαν κεχωρισμέναι. Ἰδὼν δὲ Ἀβραὰμ τὸ γεγονὸς ἐν τοῖς ξηροῖς ξύλοις, πεσὼν προσεκύνησε τῷ Κυρίῳ καὶ εἶπε· τοῦτο δὲ τὸ ξύλον ἔσται ἁμαρτίας ἀπόφασις. Τὸ

ferrent. Juſſitqve Lothum abire, haurire aqvam è Jordano & qvotidie illos rigare. Fuit autem diſtantia montis à Jordano milliaria viginti qvatuor. Atqve intra trium menſium ſpatium ſtipites germinarunt, ex qvo Lothus abiit, & Abrahamo hoc renunciavit. Venientes igitur rem viſuri deprehendunt tres ſtipites in unum coaluiſſe, ſolis radicibus uti plantatæ erant ſeparatis ** manentibus. Quod Abraamus in aridis lignis contigiſſe animadvertens pro-

δὲ

** Gen. XIX. 33. 35. Hieron. in qvæſt. Hebr. ad illum locum: *Hebræi appungunt deſuper quaſi incredibile & quod rerum natura haud capiat, coire quempiam neſcientem.* Sed recte notant alii non plane Lotum dici nihil ſenſiſſe, ſed tantum largiore potu victum non cogitaſſe uxorem ſuam extinctam & cum accumbente filia luminibus ſublatis velut cum conjuge rem habuiſſe. Hoc enim magis credibile quam uſam pro pellice aut ſerva, quod recentibus interpretibus in mentem veniſſe video. Frigidius eſt quod alii ebrios ad Venerem ineptos eſſe objiciunt. Namque Ovidiò etiam teſte *Vina parant animum Veneri, niſi plurima ſumas.* Sic Bacchus Nicæa nympha potitus cum fontem ex quo à venatione bibere illa ſolebat vinô loco aqvæ replevit, ut eſt apud Memnonem c. 43. Phot. Cod. 124.

δὲ ξύλον εἰς μέγα δένδρον ἐφύετο, διαρκέσαν αὐτὸ μέχρι καὶ τῆς βασιλείας Σολομῶντος. Ἔλαβε δὲ πληροφορίαν ὁ Ἀβραὰμ περὶ τῆς ἁμαρτίας τοῦ Λώτ. Ὅτε δὲ ὁ ναὸς τῶν Ἱεροσολύμων ἐκτίζετο, μετὰ τῶν ἄλλων ἐξεκόπη καὶ αὐτὸ τὸ δένδρον, καὶ πελεκηθὲν ἔκειτο ἀργὸν ἐν τῷ ἱερῷ, οἰκονομίᾳ καὶ τοῦτο Θεοῦ. Ὅτι δὲ ἔμελλε παθεῖν τὸ ὑπὲρ τοῦ κόσμου σωτήριον πάθος ὁ Χριστὸς καὶ Θεὸς ἡμῶν, ἐσταυρώθη ἐν αὐτῷ παρὰ Ἰουδαίων.

cidit Dominumq; adoravit, & hoc lignum, inqvit, peccati abolitio erit. Factaq; eſt prægrandis arbor, qvæ duravit usqve ad regnum Salomonis. Abraam vero exinde confidit, peccatum Lotho remiſſum eſſe. Cum porro templum Hieroſolymis conderetur, præter alias arbores etiam hæc exciſa fuit, atqve cæſa jacuit in templo otioſa, id qvoqve Deo ita moderante. Cum vero ſubiturus eſſet pro Mundo ſalutarem paſſionem CHriſtus & DEus noſter, in eâdem à Judæis crucifixus eſt.

CXXX. Loti uxor Edith. Filia altera Plutith. Alia nonnulla

V. C. Hermannus ab Hardt in Ephemeridibus Philologicis p. 90. notat ab antiqvis Rabbinis uxorem Lothi vocari עידית *Edith* velut *teſtem* dicas, ſtultitiæ nimirum & imprudentiæ fœmininæ. Pirke R. Elieſer c. 25. & Joſua Aben Schuif in Legem f. ם c. 1. ſicut & altera Lothi filia dicta פלוטית *Plutith*. Pirke R. Elieſer c. 25. Forte nomen Edith reſpicit ad teſtimonium & monumen-

mentum quod ſuæ & poſterorum ætati præbuit, revertens Sodomiam, ſive diutius ibi moras nectens (hoc enim reſpicere eſt) fulmine indurante tacta.* atqve ſic facta fuit columna ſalis, ** *caute ſigillati longum ſalis effigiata.* Omitto qvod Loti uxorem ſub Niobes, Proſerpinæ vel Eurydices nomine in fabulis Græcorum jactari, vel ſub Adonide, Orpheo, Ammoneqve, Philemone ac Baucide aut Cinyra Myrrhæ patre latere Lotum, vel Lethes fluvio nomen dediſſe, uti Myrrhæ Gomorram: & ſub Trojanæ ἁλώσεως atqve excidii imagine excidium Sodomiticum ſignificari qvidam hariolati ſunt.

CXXXI.

* Henricus Morus p. 220. Operum Theol. Georg. Caſpar Kirchmaierus diſſ. de ſale, Witeb. 1659. §. ult. Herm. ab Hardt Ephemerid. phailolog. diſcurſ. 4. p. 79. & Chriſtoph. Auguſt. Heumanni diſſ. de fato uxoris Loti non miraculoſo Jen. 1708.

** Prudentius Hamartigenia v. 745. De illa columna ſalis præter interpretes ad Geneſ. XIX. 26. Sapient. X. 7. & Luc. XVII. 32. confer ſi placet Jo. Jac. Schudtii Hiſtoriam Judaicam p. 322. ſeq. Pauli Colomeſii opera p. 631. editionis à me curatæ, Tho. Bartholinum de morbis Biblicis p. 5. ſeq. Jo. Sauberti, Sam. Schelvigii, Cæſonis Grammii & Hectoris Gotfridi Maſii diſſertationes: Henrici Pontani Orationem de ſale ſacrificiorum Traject. 1703. 4. ubi oppugnat Clariſſ. Hardtii ſententiam, per ϛήλην ἁλὸς monumentum poſt mortem fœminæ poſitum intelligentis: Hermanni Witſii Dodecadem Exerc. 3. qva diſputat adverſus opinionem Jo. Clerici, qui in diſſ. de ſtatua ſalina, ſubjuncta commentariis in Geneſim, uxorem Loti metu diriguiſſe, atqve ut poſt Aaronem Judæum Caraitam, laudatum Rich. Simoni præf. ad N. T. Gallice verſum, Chevræus in Chevræanis T. 1. p. 321. obſtupuiſſe petræ ſive ſaxo ſimilem, aut tetro vapore fuiſſe ſuffocatam contenderat.

CXXXI. ISAACUS à Semo inſtitutus, Auctor precum pomeridianarum. Alia quædam.

Sgambatus lib. 2. Archivorum Vet. Teſt. p. 197. ſeqq.

AJunt Hebræi Iſaacum ad Semi, & Heberi ſcholas itaſſe. Qvin Medras (& refert Jalkut ſect. וירא) ait: Cùm Abrahamus Dei juſſu proficiſceretur in Montem Moria, ut ibi filium immolaret, Saræ interroganti, qvò pergeret, dixiſſe, velle ſe filium Semo ſiſtere, eiqve erudiendum tradere. Nè verò poſtea mendax deprehenderetur, res ipſa ſic tulit: Cùm enim è præſentiſſima nece ereptus eſſet, à Patre ductus eſt ad Semum, atqve Heberum, à qvibus eruditus eſt. R. Ghedolias in Catena Kabbalæ: *Iſaac, poſtquam immolationem evaſit, miſſus eſt ad Academiam Sem, in qua fuit, quoad Eleazar illi attulit Rebeccam uxorem.* Bereſcith Rabba ſect. LVII. *Miſit illum Abraham ad Sem, ut ab eo diſceret legem Dei.* Deinde addit: *R. Joſe filius Canina dixit, eum clam, & noctu eſſe miſſum, nè ſcilicet* (ob gloriam illuſtris illius facti) *invidiam ſubiret. Sic Ananias, Azarias, Miſael, poſtquam caminum ignis evaſerunt, non commemorantur ampliùs, nec ſcitur quò iverint.* Erat autem eo tempore Iſaac, ut Seder Olam recenſet, annorum XXXVII. Non pigebit & quædam alia ex iis, qvæ de ipſo Hebræi dicunt, qvæ ab inſtituto minùs abhorrere videntur, indicare. Tanchuma, & ex eo Jalkut ſectione תולדות ajunt, ei à Deo oſtenſam eſſe gloriam Templi Primi, Secundi, & Tertii. De tertio quidem, niſi allego-

 ricè

ricè loqvuntur, ſomniant. Nullum enim erit, qvod illi pollicentur, Tertium Templum. Bereſcith Rabba ſect. XCVIII. ait, Iſaàc voluiſſe Eſau Filio, quem tantoperè diligebat, multa è futuris, & præcipuè Finem Temporum, id eſt, Meſſiæ adventum, indicare; ſed cùm hoc tentare vellet ונסתלקה ממנו שכינה *Sublata eſt ab eo Divina præſentia*, hoc eſt Spiritu fatidico deſtitutus eſt. Nomen hoc Iſaac, Hebraicè יצחק ita interpretatur ex numeris literarum eadem Bereſcith Rabba ſect. LIV. י id eſt X. ob decem præcepta, quæ ſtudioſiſſimè ſervavit, צ, id eſt XC. ob totidem annos, qvos vixerat ejus mater, cum eum peperit: ח, id eſt VIII. ideo qvòd primus hic octavo die ſit circumciſus, ק, id eſt C. quia tot annos natus erat Abraham, cum eum genuit. Sic in literis argutantur Hebræi; verùm ut ad ea, quæ illi tribuuntur, veniam, nihil aliud invenio qvàm

תפילת מנחה Orationes Pomeridianas.

Triplex enim Hebræis eſt Precum ordo, Matutinus, Pomeridianus, Veſpertinus, ex illo Pſalmi præſcriptus: * *Veſpere, & manè, & meridie narrabo, & annunciabo, & exaudiet vocem meam.* Matutina Abrahami, ** pomeridiana Iſaaci, veſpertina † Jacobi. Nec omittendum qvod in capitibus R. Elieſer, & in Medras eſt, Hebræos dicere, Iſaacum eo tempore qvo à Patre jam jam immolandus, extaſi qvadam pene mortuum fuiſſe; cùmqve paulò poſt ad ſe rediiſſet, & qvodammodo revixiſſet, ſtatim eam orationem dixiſſe, qvæ incipit ברוך מחיה מתים. *Benedictus qui vivificas mortuos.* Hæc illi, ut ſuarum precum, qvas credibile eſt à multò

* Pſal. LV, 18. ** ſupra p. 403. † p. 438.

ſæ

recentioribus auctoribus eſſe compoſitas, ex fabuloſa origine pretium augeant. Clemens qvoqve lib. 1. Recogn. c. VII. velut ex Petro, narrat *Abrahamum, cùm duos filios tempore, quo adhuc in ignorantia rerum vixerat, ſuſcepiſſet, Dei agnitione perceptâ, petiiſſe, ut ex Sara, quæ erat conjux legitima, cùm eſſet ſterilis, progeniem habere mereretur*: ut ſcilicèt à Deo ſapientiæ legitimum haberet hæredem.

CXXXII. JACOBI ſtudia. Angelus ejus præceptor Peliel. Scripta ei tributa, *Scala* & *Teſtamentum*. Inſcriptiò lapidis ab eo poſiti.

Petrus Lambecius lib. 1. prodromi Hiſtoriæ literariæ p. 53. ſeq.

PAtriarcha *Jacobus*, præterquam qvòd traditum ſibi à majoribus veræ Theologiæ ſtudium & conſervationem lingvæ primitivæ ad poſteros ſuos fideliſſimè propagavit, *artes* etiam *liberales* excoluit & profeſſus eſt. Qva de re R. P. Stephanus Menochius de Rep. Hebr. lib. 7. cap. 1. qvæſt. 2. ſic ſcribit: *Quæritur an Jacob ſuo tempore artes liberales docuerit. Reſpondeo, docuiſſe: nam ſcimus ex ſacris literis, eum fuiſſe ad ſapientiæ ſtudia ab ipſâ naturâ formatum; qvippe lenis ut dicitur Geneſ. 27. h. e. levâ cute, mollibus carnibus, quæ, ut docet Ariſtoteles in Phyſiognomonicis, ingenii boni & docilis ſunt argumenta. De eodem dicitur, habitâſſe eum in tabernaculis; Onkelos interpretatur in domo doctrinæ, quod Hebræi ad ſcholas Theologicas referunt, qvas eum frequentâſſe volunt, do-*

ſtoribus Sem & Heber, * *aut ſecundum alios Melchiſedech*. Hucusqve Menochius. De *Cabbaliſtico* Jacobi *ſtudio*, qvod à Judæis ipſi attribuitur, & angelo *Peliele* præceptore ipſius, extat ſingularis locus apud Reuchlinum de Arte Cabbaliſticâ lib. 1, ubi Simon Judæus ita diſſerit: *Iſaaco de filiorum altero ſpes non erat, qui jam benedictionem paternam exercitatione venandi amiſerat: Eſau nomen fuit. De altero magna ſibi pollicitus pater prædicit his verbis rei venturæ vaticinium prætendentibus: Servient tibi populi & adorabunt te gentes. Non acciderat igitur ſine causâ de Iacob [ſic enim appellabatur iſte filius] tàm ingens majoribus noſtris univerſæ ſalutis expectatio, ſed quia omnium mortalium primus ipſe vidit portam cœli apertam, & ſcalam à terrâ in cœlum porrectam & in ea conſiſtentes qvatuor literas I. H. V. H, quas apprehendere gerebat in votis. Conſonantem qvoqve Sin per notariacon* שמן *id eſt, unctionem deſignantem, operi adjecit; quo delibutum lapidem in templum quoddam nomine Bethel exædificavit. Augebat ſuſpicionem quod angelus Peliel Jacob erat familiaris, qui multa conſtanti opinione & ſermone præmonuit: tùm quod Jacob elegit ſibi Deus: tùm quod beatus erit ille, cui Deus Jacob in adjutorio ejus. Scribunt autem Cabbaliſtæ ſic:* רבו של יעקב פליאל *id eſt: Præceptor Jacob fuit Peliel. Sed edoctus ab angelo ſuo Jacob, ſe non fore illum Salvatorem, quem hactenus cœleſtis Cabbala prætulerit,*

* Plura in hanc rem Sgambatus p. 199. ſeq. qvi rerum naturæ peritum fuiſſe Jacobum colligit ex virgis illis ſemidecorticatis qvas ovibus in aqvis ſpectandas objecit, de qvo præter interpretes ad Geneſ. XXX. & Godfr. Vockerodti diſſ. confer Cornelium Agrippam de occulta Philoſ. lib. 1. c. 65. & Jo. Lomeieri part. 2. dies genial. diſſ. 8. Petavii diſſ. ad Uranolog. p. 15. edit. novæ.

-rat, negotium in aliud ſeculum divinâ revelatione rejecit, ſic dicens: Congregamini & annunciabo vobis, quod continget in poſtremo dierum. Non auferetur ſceptrum de Juda & legiſlator de femore ejus, donec veniat Silo, & eidem congregatio gentium. Quo vaticinio innotuit aliquem quandoque fore ſalvatorem humani generis, qui & ex Juda, & in poſtremis dierum naſceretur, & eſſet Silo & ſceptrum regni gereret, & ad ipſam gentes confluerent.
Hactenus Simon ille apud Reuchlinum. Qvod jam porrò ad ſcripta ſuppoſititia, qvæ vel antiquitùs ſub nomine Jacobi extitere, vel etiam nunc circumferuntur, attinet, eorum tria ad notitiam meam pervenere: nempe

I. *Scala Jocobi*, ſive Liber ab Ebionæis hæreticis confictus, in quo Patriarcha Jacobus introducebatur, exponens ſomnium de ſcalâ ad cœlum usqve pertingente, qvod Geneſ. cap. 28. recenſetur. Meminit hujus ὑποβολιμαίου voluminis S. Epiphanius Panarii ſive operis adverſus hæreſes lib. 1. Sect. 30. qvæ vocatur τῶν Ἐβιωναίων, his verbis: ἀναβαθμοὺς γάρ τινας καὶ ὑφηγήσεις δῆθεν ἐν ἀναβαθμοῖς Ἰακώβου ὑποτίθενται, ὡς ἐξηγουμένου κατά τε τοῦ ναοῦ καὶ τῶν θυσιῶν, κατά τε τοῦ πυρὸς τοῦ ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ καὶ ἄλλα πολλὰ κενοφωνίας ἔμπλεα· h. e. interprete Jano Cornario: *Scalas enim quaſdam & in ipſas ſcalas expoſitiones Iacobi proponunt Ebionæi, velut qui exponat contra templum & ſacrificia, contraque ignem in altari, & alia multa vanitate plena.*

II. *Teſtamentum Iacobi*, ad imitationem illius prophetiæ Iacobi, qvæ extat Geneſ. cap. 49. con-

 fictum,

fictum, & meritò inter apocryphos libros relatum à Pontifice Gelaſio I. in Concilio ſeptuaginta Epiſcoporum Romæ habito. Ipſa Gelaſii verba, qvæ in Decreto Gratiani diſtinct. XV. cap. *Sanctâ Romana* extant, hæc ſunt: *Liber, qui appellatur Teſtamentum Iacob, apocryphus.*

III. *Titulus* ſive *Inſcriptio lapidis* poſt viſionem ſcalæ cœleſtis à Jacobo Patriarcha in Bethel ſive Luza erecti: cujus meminit Sixtus Senenſis Bibliothecæ ſanctæ lib. 2. his verbis: *Citatur à Stratonito in collectaneis Titulus à Iacobo Patriarchâ ſcriptus in Bethel Luza. Verùm an titulus ille ſcriptura fuerit in lapide exciſa, an lapis absque ulla ſcriptura erectus ad perpetuam conſpectæ viſionis memoriam, non ſatis profectò eſt manifeſtum.* Hæc Sixtus Senenſis. Adde R. P. Bened. Pererii Commentarium in Geneſ. cap. 28. verſ. 18. ubi de ſignificatione vocis מצבה, qvam auctor vulgatæ verſionis latinæ *titulum* reddidit, prolixè agitur.

CXXXIII. Jacobus auctor precum veſpertinarum. Pſalmi ei tributi.

Sgambatus in Archivis Vet. Teſt. p. 202. 203.

P*Reces Veſpertinas*, qvas ſub noctem recitant, Jacobo tribuunt Hebræi, ſicut* Pomeridianas Iſaaco, Matutinas Abrahamo. Sed hoc minimè poſſunt vel fingere de omnibus, qvæ in his precibus continentur, cùm in iis multa ſint linguâ Syro-Chal-

* Supra p. 403. 434.

Chaldaicâ ſcripta, quæ inter Hebræos non niſi poſt ſecundi Templi tempora in uſu fuerunt. Multa qvoqve de eorum captivitate, ac Templi excidio, quæ oſtendunt, preces hasce multò poſt Patriarcharum tempora editas; licèt autem Pomeridianæ preces, qvibus nomen eſt מנחה *Mincha* id eſt Oblatio, aliud tempus reqvirerent à Veſpertinis, qvas vocant *Maarabith*; tamen, ut commoditati conſulant, ſimul utrasque recitant qvintâ Pomeridianâ, ut in ipſorum *Minhagim*, id eſt Ritualibus, & in *Orach Chaim* libello, qvi eorum ritus, & mores deſcribit, videre eſt. Atqve hic vetus Hebræorum conſvetudo omittenda non eſt, qvæ aliqvid emolumenti habet; nam anteqvam Veſpertinas preces in Synagoga canere incipiunt, neceſſe eſt omnes, qvi adſunt inimicitias deponere, & odia remittere; qvòd ſi aliqvis ibi adſit, cujus adverſarius vel præſens non ſit, vel odium remittere, & in amicitiam redire nolit, hic in mediam Synagogam progreſſus librum, ex qvo preces recitantur, claudit, & manu percutiens dicit אני כלאר *Ego interdico*, qvo ſtatim interdictum intelligitur, ne Veſpertinæ preces recitentur, anteqvam inter illos duos conveniat; itaqve ille, qvicumqve eſt, ab omnibus qværitur, & ad deponenda odia communi operâ, & adhortatione urgetur; ſi conſenſerint, reconciliantur, & ita Veſpertinæ preces peraguntur: ſin obſtinatè recuſaverit, intermittuntur preces, & ſæpè multos dies hoc Juſtitium durat, ut ille communi luctu, & mœrore perculſus, & pudore affectus, tandem iras deponat. Hic mos qvoniam Dei legi, quæ maximè charitatem

ſpectat, conſentaneus eſt, videtur ante CHriſti Adventum à ſanctis viris, & Prophetis in Synagogam inductus: & non abſimile vero eſt, Paulum huc ſpectaſſe, * cum dixit: *Sol non occidat ſuper iracundiam veſtram.*

Pſalmi aliqvot Jacobo tribuuntur à nonnullis Hebræis. Nam Bereſcith Rabba ſic de illo ſcribit ſect. LXVIII. *Quatuordecim annis latuit in Academiis Semi, & Heber; neqve ibi ſe unquam ſomno dedit; in domo verò Laban quindecim cantica Graduum compoſuit, quæ ſunt in libro Pſalmorum. Quidam dicunt librum Pſalmorum integrum ab eo eſſe decantatum.* Hæc illi. Sed librum Pſalmorum, qvi extat, ipſius non eſſe, certum eſt: ut vana, hæc, neſcio cujus, opinatio rejicitur ab ipſis Hebræis, qvi non modò totum Pſalmorum librum Jacobo non adſcribunt; ſed inter illos decem Pſalmorum Auctores** eum non recenſent.

Lapidem, qvem Jacob ſuppoſuit capiti, non modò Ethnici poſteà, ſed & parentum ſuorum malè memores, & ipsâ avorum prâvâ imitatione degeneres Hebræi, deteſtandâ ſuperſtitione coluerunt. Dictus eſt lapis ille Hebraicè בית־אל Græcè βαιθήλ, inde βαιτύλος, † ut qvidam putant; & βαιθύλιοι, apud Photium, in vita Iſidori, vetus Arabiæ, & Palæſtinæ ſuperſtitio, de qvibus multa Joſephus Scaliger in Euſebium, n. MM. CL. Addo illis, ideò fortè βαιτύλος lapidem, Jovis loco, Saturno oblatum fingi, ut ſcribit Heſychius, qvia Hebræi in Bereſcit Rabba ſect. LXVIII. ſcribunt lapidem illum inſtar fuiſſe duodecim filiorum Iſrael, qvem

* Epheſ. IV. 25. ** Supra p. 404.

† Confer Bocharti Chanaan II. 2. Grotium & Clericum ad Geneſ. 28. Marsham. p. 56. Steph. le Moyne T. 2. p. 569.

qvem etiam abſorptum dicunt, capite ועד הכשפת · ערant, enim, inquiunt, plures lapides: יתבלעו כילן וג עשו אחת *Et abſorpti ſunt omnes, & facti ſunt unus.*

CXXXIV. Johannis * Lemovicenſis Morale ſomnium Pharaonis,

ad Excellentem Principem, Dominum Theobaldum, Regem Navarræ, inclytum Campaniæ ac Briæ Comitem Palatinum.

EPISTOLA I.

Victorioſo Principi, poteſtates aëreas debellanti, Domino Theobaldo, Regi Navarræ, Magnifico Campaniæ ac Briæ Comiti Palati-

* *B. Jo. Chriſtophorus Wagenſeilius, qui primus hoc ſcriptum edidit ad calcem Epiſtolæ de Hydraſpide à ſe inventâ, Altdorfii 1690. 4. de illo hæc tradit in præfat.* Nicolaiburgi in Moravia, dum Judæi alicujus, indocti hominis ſitu & carie ſordidatos & ſordidos libros excutio, quædam reperi non contemnenda. Nempe Bibliorum Codices MStos binos, Hebræum alterum, alterum Latinum, multimodis notabiles, præcipue ob Auctaria. Illi enim quem ex oriente allatum eſſe ſigna oſtendunt evidentiſſima, additur libellus Chaldaicus מגילתא דאנטיוכס *Hiſtoriam Antiochi Epiphanis* recenſens, quæ eo ſermone nunquam, quod equidem norim, apud nos comparuit. Hebraice extat in quarundam Precum Judaicarum editionibus, atqve legitur à Judæis in חנוכה ſive feſto Encæniorum. Latinis vulgatis Bibliis, poſt Vetus, ante Novum Teſtamentum, prorſus qvaſi ſacer eſſet, adhæret libellus, cui *Morale Somnium Pharaonis* nomen, *Johannem Lemovicenſem* auctorem habens qui ingenium exercendo, Epiſtolas aliquas, quaſi à Pharaone Ægypti Rege, ad Joſephum Jacobi filium, & ab hoc ad illum ultro & citro miſſas, pro eruditione ſuperiorum

no, ſuus Johannes, vocatus Lemovicenſis, bonum certamen certare, curſum feliciter conſummare. Rex virtutum, progreſſurus ad prælium adverſus principes tenebrarum, Viris olim ſpiritualibus inſpiravit novam Caſtrorum aciem, novam ſtellarum Cohortem caritative colligere, caritativis ſtipendiis evincere maturiores S. Philoſophiæ filios, qvos ſcientia providos, gratia ſtrenuos, paupertas reddidit expeditos, accingendo gladio Spiritus, quod eſt verbum Dei, & eos ſpirituali militiæ adſcribendo. Inardeſcens autem Spiritus apoſtaticus, Spiritus Sancti molimina demolitur, Spiritum mendacii transfiguravit in ſpiritum, ut ſeducens ſeduceret, & prævalens prævaleret: qvi, proh dolor! ſimplicium credulitatem ſeduxit, & cuſinum (fortaſſe *callidum*) conſilium Achitofel exſufflavit. Vos autem, illuminante Patre luminum, non acquieſcentes Sapientiæ terrenæ, animali, diabolicæ, ſed cœleſtium ſedium aſſiſtrici, nec dum credidiſtis omni ſpiritui, nec dum ceſſiſtis omni flatui, adinſtar arundinis ventilatæ, ſapien-

temporum & genio eorundem effinxit, qvem in iis nihiſo ſecius ſuſpicere quadantenus ac vereri nos addecet. Scriptus liber eſt ad *Theobaldum Navarræ Regem, Campaniæ Briaque Comitem Palatinum*, eum ipſum qui Blancam Sanctii IV. filiam unicam ſibi connubio jungendo, Navarræ regnum nactus eſt, & qvem *Anno Epocha Christiana clɔ CCXVI*, diem ſupremum obiiſſe conſtat. Non autem integer ſe offert, ſed duæ circa calcem Epiſtolæ deſiderantur. *Præter MS. Wagenſeilianum, quod jam ſervat Lipſiæ Bibliotheca Ampliſſimi Senatus, memoratur etiam Somnium hoc, fortaſſe integrius, in Catalogo MSS. illuſtriſſimi Epiſcopi Norwicenſis antea, hodie Elienſis Joh. Mori, num. 200.*

pienter imitantes Solem, in ordine ſuo perſeverantem, non Lunam, mutabiliter defluentem. Quapropter in cœlis theſaurum immarceſſibilem theſaurizare, in terris nomen æternum hereditare, & cum devotis clericis & alumnis perennem gratitudinem accedere meruiſtis. Qvorum ego minimus, preces veſtras recipiens pro præceptis, Serenitati veſtræ gratanter offero poſtulatum munuſculum Literarum: non præſumens de prudentia Platonis, de fantaſia Zenonis, de facundia Ciceronis; ſed jactans cogitatum in eum, qui multorum labia reſerat, & Linguas diſertificat indiſertas. Ut autem tenuitatem muneris ſupplere valeat magnitudo Virtutis, virtuoſam elegi materiam, virtuoſis Lectoribus gratioſam, videlicet famoſum Somnium Pharaonis, moraliter expoſitum de Regia *Diſciplina*. Ubi Pharao typum gerit cujuslibet Regis curioſi, Ægyptus cujuslibet Regni ſtudioſi, Joſeph cujuslibet Conſiliarii virtuoſi: prætaxatum Somnium interpolatum intertexens tam Rhetoricis qvam Theologicis floſculis; ſicut veſtræ probavi Celſitudini complacere. Excipiat igitur Excellentiæ Veſtræ faſtigium, meæ, ſi placet, exilitatis xenium, in XX. Epiſtolas diſpertitum. Quarum primam, qvam in præſentiarum cernitis, Majeſtati veſtræ præmitto, ſuper veſtræ poſtulationis impletione. Secunda, eſt Pharaonis ad Magos, ſuper Somnii declaratione. Tertia, Magorum ad ipſum, ſuper eorum excuſatione. Quarta, Regis ad Miniſtros, ſuper Interpretis inveſtigatione. 5. Præpoſiti Pincernarum ad ipſum, ſuper Joſeph manifeſtatione. 6. Regis ad Joſeph, ſuper

ſuper Interpretationis exactione. 7. Joſeph ad ipſum, ſuper timoratâ recuſatione. 8. Regis ad Joſeph, ſuper ejusdem animatione. 9. Joſeph ad ipſum, ſuper articuli prioris dilucidatione. 10. Regis ad Joſeph, ſuper Curæ Regalis inqviſitione. 11. Joſeph ad ipſum, ſuper Regalis Officii determinatione. 12. Regis ad Joſeph, ſuper articuli poſterioris efflagitatione. 13. Joſeph ad ipſum, ſuper ejusdem articuli enucleatione. 14. Regis ad Joſeph, ſuper conſilii opportuni poſtulatione. 15. Joſeph ad ipſum, ſuper petitionis exauditione. 16. Regis ad Joſeph, ſuper conſilii præſtiti proſecutione. 17. Adulatorum ad Joſeph, ſuper ejus attractione. 18. Joſeph ad ipſos, ſuper eorum reſtrictione. 19. Detractorum ad Joſeph, ſuper Regis Reformatione. 20. Joſeph ad ipſos, ſuper eorum Conſolatione.

EPISTOLA II.

Pharaonis ad Magos ſuper ſomnii declaratione.

PHarao, Divina Magnificentia Rex Ægypti, dilectis ſuis diſertis Philoſophis, intra terminos Regni ſui conſtitutis, ſalutem, & ſpecioſa Philoſophiæ Specula ſalubriter ſpeculari. Gloria Cœli, ſpecies ſtellarum: Gloria Regni noſtri, liberalium ſpecioſitas literarum. Sicut Cœlum ornatur luminaribus, ſic Ægyptus diſciplinis liberalibus honoratur. Veruntamen claritudo terreſtris cœleſti claritati præfulget; qvia de Cœlo Claritas, de terra Veritas eſt exorta. Qvantum autem exaltantur Cœli à terra, tantum clara & immarceſſibilis

Bilis ſapientia, claritati ſupereminet cor|
Qvapropter non dedignantur Cœli enarra
riam Ægypti; ſed ipſius præconia pronunc
mamentum. Ibi famoſus Planetarum ſept
us, ſeptiformis Philoſophiæ numerum pra
zat: ibi ſeptem ſidera, in unum coadunata
gium, ſeptem artes inſinuant, in idem ſtu
congregatas. Ibi três Stellæ, ſtellato Curr
currentes, triviales artes effigiant, * qvadri
præcedentes. Nec inſulſe cœleſtis provid
celſitudo prævidit Regnum noſtrum hujus
dictionis dulcedine prævenire. Decebat
ut patriam, quam corporalis irrigat Nilus,
ptem partiales fluvios derivatus, ſpiritualite
garet liberalis Philoſophia, in totidem ſpe
ſcientias propagata. Nam profecto Natura
imitari voluit, figuram res comitari debui
tam cœleſte qvam terreſtre oraculum, rem
non decuit inexpletum. Unde nimirum, etſi
Provinciæ multas congregarunt divitias, h
pergreſſa eſt univerſas, quapropter admirati
res cœperunt Prophetiæ viſcera perſcrutari.
atur gemmis India, Thure Sabba, auro Arabi
autem oportet in theſauro gloriari incompa
ſine damno communicabili; qvem nec fur
rantur, nec tinea demolitur. Contemp
itaqve præclaram prudentiam veſtram, tan
lucernas lucidas, ſuper ſeptemplicis Prop
(f. *Philoſophiæ*) candelabrum exaltatam, non
nerantem à clariſſimis Prædeceſſoribus veſtr
qvorum mineris aureis, ſapientialium colt

* Quadrivium, qvatuor artes Mathematicæ, Arithmeti
metria, Muſica, Aſtronomia.

rum in palatio omnis Sapientiæ rutilantium, olim excisas fuiſſe, Veritas prædicat in plateis, dignum decernimus, perſpicacitati veſtræ patefacere Somnialis imaginationis ænigma, qvod interiorē intuitum noſtrum nuper exterruit, & quietem nocturnam reddidit inqvietam: ut in lumine dilucidationis veſtræ, lumen in ſignis (*fortaſſe inſerendum, non*) implicate videamus. Enim vero, ut prolixitatem Somnii, narrativo breviloquio coarctemus, terrificâ viſione videbamur videre ſeptem boves opulentiſſimas, à totidem exanguibus, & ſeptem ſpicas refertiſſimas, à totidem inanibus, duplici contritione conteri & conſumi. Quocirca ſtudioſam intelligentiam, & annoſam experientiam veſtram, novitate precaminum ad novum exercitium excitamus, diligenter rogantes, diligentiam veſtram, qvatenus lynceis oculis, aqvilari acie, ad arcana Prophetiæ penetralia penetrare curetis, reſeraturi divinalis Sapientiæ Librum, artificioſo Artium Septenario ſigillatum, ut inventum ænigmaticæ viſionis prædictæ dilucidarium, nobis dilucidè conſcribatis: preces noſtras illa proſeqventes vigilantia, qvod in paucis vexati, in multis bene diſponamini, & bonorum laborum fructum conſequamini glorioſum.

EPISTOLA III.

Magorum ad Pharaonem, ſuper eorum Excuſatione.

CLariſſimo Principi, temporali, naturali, & ſapientiali claritudine clare, clarius, clariſſime illu-

illuſtrato, Domino Pharaoni, divina magnificentia illuſtriſſimo Regi Ægypti, Univerſitas Philoſophorum in Ægypto philoſophantium, potentiam invincibilem, ſapientiam infallibilem, bonitatem intemerabilem, cum ſalute. In veritate comperimus, ignitum Eloquium veſtrum diſcretione lucere, dilectione fervere: de cujus lumine & calore, & ſtuporem in intellectu, & ardorem accepimus in affectu. Qvis enim intellectus non admiraretur, qvis affectus amplexari non debeat diſertam manſuetudinem, & manſvetam diſertitudinem veſtram? qvam fortunæ claritas non excœcavit, qvam naturæ generoſitas non inflavit: ſed illuſtris magnanimitas illuſtrativa, illuſtrium magnificativa Magnatum, cœleſtium diſtinctionem diſcernere, terreſtrium diſpoſitionem dignoſcere, & theſauros inviſibiles docuit viſibilibus anteferre. Felix fortuna Regia, non Regno Regem, ſed Regnum Rege clarificans. Felix Natura Nobilis, non mentem ſanguine, ſed ſanguinem mente nobilitans. Felix quoque Scientia literalis, eleganti ſpiritui, tanquam Cellæ pigmentariæ, aut apothecæ aromaticæ, inſpirata: qvæ a vaſis dulcedine ſaporem contrahit & odorem. Perlecta ſiqvidem Veſtræ Serenitatis Litera, concaluit cor noſtrum intra nos, & in meditatione noſtra ignis gratulationis exarſit: quod, ſicut elocutionis ipſius elegantia reſonabat, Deus Scientiarum Dominus, ſtudioſitati noſtræ ſtudioſum deſtinavit incentivum, in qvo mira magnalia, & magna mirabilia, per Speculum & in ænigmate, ſpeculetur. Cæterum riſus noſter dolore miſcetur, & extrema gaudii

gravis occupat luctus, pro eo qvod Dominationi veſtræ ſervire, qvantum volumus, non valemus. Quis enim dabit nobis tantæ ſcientiæ clavem, ut poſſimus clauſi ſermonis oſtium aperire? Claves noſtræ alterius ſapiunt ſapientiæ fabricam: Somnialis clauſura clavem reqvirit aliam, a noſtris clavibus alienam. Ut enim claves noſtras in medium afferamus: aliæ reſerant Elementorum juncturas, terminorum figuras, colorum picturas: aliæ numerorum certamina, ſonorum modulamina, angulorum diſcrimina, volumina circulorum. Quod ſi Regalis tranqvillitas a turba clavium non turbatur: aliæ adaperiunt cœleſtium motorum influentias, mobilium controverſias, motuum ſymphonias, electorum reciprocationes, vaporum impreſſiones, mineralium mixtiones, vires herbarum, mores animalium, origines animarum. Aliæ complexionum diſtantias, humorum repugnantias, Sanitatis harmonias, ægritudinum dyscraſias. Aliæ vero varietates actuum, cauſalitates habituum, extremitates vitiorum, & medietates virtutum. Jam luce clarius Perſpicacitati Veſtræ inclaruit, jam oculoſa circumſpectio veſtra oculata fide prævidit, qvod reſerandæ ſeræ cœleſti, ſubcœleſtes claves non congruunt, multivariis ſapientiæ mundanæ manſionibus deputatæ. Cum enim Deo claudente nemo aperiat, fruſtra ſudatur, divinitus obſerata humanitus reſerare. Ideoque Majeſtatis Veſtræ magnificentiam, una voce, voto unanimi, deprecamur, qvatenus noſtram ſuper his ſuſtinentes inſipientiam, & impotentiam ſupportantes, voluntatis noſtræ promtitu-

titu-

titudinem pro facto reputare velitis, nec permittatis ſuſpicione ſiniſtra ſinceritatem Regiam fermentari. Illico acutiſſime advertentes, qvod oculi Domini, multo lucidiores ſuper Solem, qvi vias hominum intime intuentur, numerantes conceptus, ponderantes affectus, menſurantes effectus, humanæ ſubtilitatis ſublimitatem ſuperant, & ſupercœleſtium ſubſtantiarum aqvilares aſpectus ſuperabundans luminoſitas, Solis intelligentiam ſupervincit. Unde nimirum attenuatus eſt intuitus noſter, ſuſpiciens in excelſo. Sicut enim operatur (f. *opacatur*) oculus Veſpertilonis ad lucem Solis, ſic & intellectus noſter ad incomprehenſibilia judicia & inveſtigabiles vias ejus. Qvamobrem Dignitatem Veſtram non decet indignanter ferre, qvod Divini Sigilli characterem præſumtuoſo judicio cancellare nolumus, qvod Supernum Secretum reverentiali ſilentio venerari voluimus, qvod ignotæ veritatis ſcrutinium Viris virtuoſioribus maluimus reſignare.

EPISTOLA IV.

Pharaonis ad Miniſtros, ſuper Interpretis Inveſtigatione.

PHarao, Divina magnificentia Rex Ægypti, dilectis & fidelibus ſuis Conſiliariis, Camerariis, & cæteris Subminiſtris, præſentis mandati continentiam audituris, ſalutem, & præcepta ſalubria corde deſcribere, ori circumdare, digitis alligare. Rationis rectitudo dictavit, & Antiqvitatis conſvetudo præſcripſit, ut, cum Regalis pon-

 dus

dus Regiminis, giganteis etiam humeris formidandum, ſingularis perſonæ ſtrenuitas portare non ſufficeret, in ſuſceptæ partem ſollicitudinis ſubminiſtros convocare curaret, prudentes, ſicut ſerpentes, ſimplices, ut columbas: prudentes in bono; ſimplices in malo: prudentes, ne fraudarentur; ſimplices, ne fraudarent; qvos Regalis proſeqveretur benevolentia, ſpecialis prærogativa favoris, tanqvam egregia ſui membra, prudentiæ claritate, juſtitiæ agilitate, temperantiæ ſubtilitate, ac fortitudinis impaſſibilitate dotata. Qvod ſi proceſſu temporis pernicioſa cupiditas, origo vitiorum, ærugo morum, putredo virtutum, memoratis membris illam immitteret dyscraſiam, qvod ſuperbia tumeſcere, invidia marceſſere, iracundia candeſcere, acedia rigeſcere, avaritia areſcere, gaſtrimargia bruteſcere, petulantia putreſcere cenſerentur; Honeſtas Regia corpus ſuum membrorum talium inhoneſtate dehoneſtari non permitteret, ſed aut correptionis medicamento curaret, aut, ſi morbus exigeret, ſeveritatis gladio reſecaret. Regalis igitur honoris onere prægravati, indecorum, indecens & indignum exiſtimavimus, cenſatis præjudicare ſententiis, & præſcriptæ conſvetudinis terminos tranſilire. Unde profecto prudentiæ noſtræ ſingulariter inhærere nolentes, fidelem prudentiam & prudentem fidelitatem veſtram in Regalis Contubernii familiaritatem, & noſtri corporis integritatem, maluimus convocare: qvorum probitatem etſi plerumqve probaverimus, in præſenti tamen articulo probabilius volumus comprobare. Cœleſtis namqve

cel-

celſitudo Conſilii, ſecretum Secretorum nobis inſinuare decrevit: cujus tenorem Viris prædiſertis, Philoſophis præmaturis, qvorum celeberrimo incolatu Provincia noſtra privilegiari promeruit, nunciantes, expetitam elucidationem nondum accepimus, ipſis Philoſophis Somnialis Significantiæ profunditatem admirantibus, & intelligentiæ ſuæ imperitatem ſtudentibus excuſare. Qvocirca fidelitati veſtræ, ſub Regalis indignationis interminatione, præcipiendo mandamus, qvatenus, omni tergiverſationis, excuſationis, aut prorogationis, impedimento ſublato, circuire terram ac perambulare curetis, donec invenire mereamini Virum tanta virtute præditum, tanto lumine cœlitus illuſtratum, cui datum ſit tantum noſſe myſterium: cujus labiis tanta interpretationis gratia ſit infuſa, ut abſcondita prudentibus valeat propalare. Qvicunqve vero dignus inventus fuerit, tantæ dignitatis invenire theſaurum, ſollicitudini noſtræ non pigritetur reſcribere: fidelis inquiſitionis, felicis inventionis, & feſtinatæ renunciationis digna ſtipendia recepturus.

EPISTOLA V.

Præpoſiti Pincernarum ad Pharaonem, ſuper Joſeph manifeſtatione.

TRemendo Principi, Statera rectitudinis judicia ponderanti, Domino Pharaoni, Divina Magnificentia Regi Ægypti, fidelis ſuus Pincernarum Præpoſitus, feliciter regnare, ac thronum Regium juſtitia roborare. Fons Sapien-

tiæ in excelſis ſcaturiens, ex ore Altiſſimi prodiens, cujus jucundus impetus ſupercœleſtem lætificat civitatem, defæcatis animabus per ſomniales latebras, qvaſi cœleſtes cataractas, illabitur: per qvas Veſtræ Serenitati divina diſtributione dignoſcitur influxiſſe. Verum cœleſtis deſtillatio Studioſitatis veſtræ fervorem refrigerare non valens, acrioris ſitis incentivum incendit, ſuperna Curia curialiter ordinante, ut qvi propinatoris fungebatur officio, votivam vobis in hac parte lætitiam propinaret. Sane cum Edicti veſtri ſeveritas noſtris intonuiſſet auribus, & à voce veſtri tonitrui formidaſſem, repente recordatus ſum excellentis Interpretis, ætate juvenis, maturitate ſenis, converſatione cœleſtis, peregrinatione terreſtris, intellectu fulgentis, affectu ferventis, affatu mulcebris & ſvavis: cujus innocentiam fraterna æmulatio non infecit; cujus modeſtiam blanda proſperitas non illexit; cujus juſtitiam fœminea perverſitas non pervertit; cujus conſtantiam fortunæ ferocitas non confregit; cujus prudentiam adverſitatis impatientia non turbavit. O delira fortunæ cœcitas, inimica naturæ, noverca gratiæ, naturalem ordinem turbans, mundialem pulchritudinem dehoneſtans, virtutes ſubpeditans, vitia inthronizans, cœcos ſpectatores, mutos præcones ſtatuens, imperitis imperia, & peritis pericula, ſtatera doloſa & doloroſa diſtribuens, qua fronte permiſiſti jacere in lacu miſeriæ & luco fæcis, tam pretioſam ſapientiæ margaritam? O miſeranda & miranda mortalium corruptela! qvorum ſic vagatur intelligentia, ſic lubricatur tanmoirra (f. memoria)

moria) & benevolentia perigretatur (f. *pigritatur*,) ut tanto temporis intervallo oblivioni tradiderim meæ captivitatis conſortem, meæ calamitatis conſolatorem, meæ reſtitutionis probatiſſimum conjectorem. Veruntamen triſtitia mea vergit in gaudium: & deſolationis immoderantiam illa conſolatio moderatur, qvod ſomnolenta mea inortamina (f. *intermortua memoria*) tam accepto tam opportuno tempo e meruit excitari; ut per eum (f. *eam*) veſtra coëxcitetur prudentia, aurum de terra tollere, theſaurum abſconditum in lucem producere, ſuſcitatum de pulvere pauperem cum Principibus collocare. Dignetur itaqve Regalis dignitas, ad viſionis evidentiam laborioſe ſtudens, ſtudioſe laborans, qværens, & non inveniens, petens, & non accipiens, pulſans, & non ingrediens, relaxare ſtudium, revocare ingenium, & ad lyræ præſentis ſonitum reſpirare. Ecce enim qvod forinſecus petitis, intrinſecus obtinetis: qvod mendicat Regale Palatium, Carcerale latibulum eructabit. Intonizet Edictum Regium: inſonet vox virtutis, præpotenter præcipiens vectes confringi, vincula disrumpi, colligationes impietatis diſſolvi, & juſtum de anguſtia liberari. Jam profecto ærumnoſum ergaſtulum erubeſcit innocentis præſentia: Jam judiciale Prætorium ſapientis iſtius ob abſentiam ingemiſcit. Jam offertur ſitienti ſatietas; cœcutienti veritas; ſomnianti conjector: cujus induſtriæ non nocturna ſilentia conticeſcunt, nec latebroſa ſomnia deliteſcunt, ſed ſtupenda prodigia, &, ſingulari privilegio, phantaſmata transluceunt, & ænigmata eniteſcunt.

EPISTOLA VI.

Pharaonis ad Joſeph, ſuper Interpretationis exactione.

PHararo, Divina Magnificentia Rex Ægypti, Viro ſapienti, perſecutionem pro juſtitia patienti, Joſeph, Ebræo, Amico deſideratiſſimo, ſalutem, & coronam cum vincentibus, bravium cum currentibus, denarium diuturnum cum laborantibus, obtinere. Exurge gloria noſtra, exurge pſalterium & cithara, converte planctum in gaudium, concide triſtitiæ ſaccum, circumda tibi lætitiæ veſtimentum. Ecce enim nox adverſitatis præceſſit, dies proſperitatis acceſſit. Prius experta fortunæ verbera, dulciora vino, fragrantiora unguento; qvi ſuſtentabaris pane tribulationis & aqva anguſtiæ, inebriaberis ab ubertate domus noſtræ, & potaberis voluptatis torrente: qvi ſedebas in tenebris & umbra mortis, ſedebis in pacis pulchritudine, in tabernaculis fiduciæ, in reqvie opulenta. Feſtina dilecte: Nam dilecta noſtra, electa noſtra, columba noſtra, prædulcis Sapientia, apud nos domum compoſuit, columnas diſpoſuit, menſam propoſuit, vinum ſuum cum melle miſcuit, ad arcanum colloqvium, ad tranqvillum conſortium, ad jucundum convivium te invocans, te incitans, te invitans. Qvid moraris? qvid miraris? En domus Regia, ſuſpenſis auribus, attentis oculis tuum præſtolatur adventum. Inqvietum eſt Cor noſtrum ad te, donec conqvieſcat in te, qvod vulneraſti in uno tuorum ſpiritualium oculorum:

qvia

qvia nimirum intellectualis oculi tui mirabilem perſpicacitatem audivimus, & auditam concupiſcimus experiri. Ne tamen tuam perturbet providentiam percunctatio improviſa, diſertitudini tuæ præſentium inſinuatione præoſtendimus noſtræ cauſam ſollicitudinis, noſtræ materiam qvæſtionis. Sane Scrutator cordium, contemplator conceptuum, & donorum ſpiritualium inſpirator, nuper aſpiciens ſenſualitatem noſtram extrinſecus dormire, ac rationem intrinſecus vigilare, prodigiale portentum & ſtupendum ſpectaculum conſpicari mentis noſtræ conſpectui præſentavit. Sicut enim ſomnialis imaginationis feries oſtendebat nobis fluvialem ripam perambulantibus, viſuales radii loca circumſtantia pervagantes, inopinabilem videbantur videre conflictum, conſumentibus ſiqvidem vaccis vaccas, ſpicis ſpicas, ſeptenis ſeptenas, inanitis refertas, ſupervacuis ſuper plenas. Super qvibus conſulentes Conſultos, efflagitato dilucidario, exſpectato reſponſo, reſponſionem non reportavimus, ſed ſtuporem. Licet enim iidem Conſiliarii literalibus ſtudiis, liberalibus diſciplinis, diſpari ſenſus claritate, ſed pari ſtatus dignitate, fulgerent, perſpecto tamen prælibatæ viſionis ænigmate, decernentes, ſomniale figmentum non caſuali fantaſmatum confluxione, non intranea paſſione, non extranea impreſſione, ſed divina duntaxat immiſſione, ſupernaliter figuratum, poſuerunt ori ſuo cuſtodiam, ne fortaſſis altiora ſe qværere, aut os in cœlum ponere cauſarentur. Nos autem arbitrantes, qvod profunda Dei ſcrutari, & ſecreta ſomniorum

interpretari vix aut nunqvam ſufficiunt animales homines, ſpiritualem oculum non habentes, deſideratam dilucidationem intellleximus intelligentiæ tuæ divinitus reſervatam. Quam ob cauſam concupiſcit & deficit anima noſtra, ſicut cervus ad fontem aqvarum, ſic anhelans ad ſapientiæ tuæ fontem. Veni ergo, deſiderate noſtris gentibus, veni, noli tardare, pluviam voluntariam ſegregaturus, ſitientibus fontalem ſapientiam derivaturus exterius. Sonet vox tua in auditorum auribus per doctrinam: luceat lux tua lectorum aſpectibus per ſcripturam. Venter tuus quaſi vas pigmentariuni, vas mellitum, vas aromaticum, potum præclarum continens, ſvavem, mulcebrem & ſalubrem. Egrediatur de hoc ventre fons aqvæ vivæ, fons ſapientiæ ſalutaris, de cujus plenitudine accipiant univerſi, haurientes aquas in gaudio de fontibus Joſeph, de fontibus filii accreſcentis. Jam enim Lingvæ lactentium palatis cordium adhæreſcunt: jam viſcera noſtra propter ſitim ſomnialis ſcientiæ inardeſcunt.

EPISTOLA VII.

Joſeph ad Pharaonem, ſuper timorata Recuſatione.

GRatioſo Principi, non alta ſapienti, ſed humilibus conſentienti, Domino Pharaoni, Divina magnificentia clementiſſimo Regi Ægypti, Joſeph Hebræus, ſervus ejus inutilis & indignus, cum ſpontanea ſervitute, ſalutem, qvam oculus non vidit, qvam auris non audivit, & in

cor hominis non aſcendit. Domine, audivi auditum veſtrum, & timui: Conſideravi Majeſtatis veſtræ magnitudinem, & expavi. Cum enim ſpiritus veſter ſuper mel dulcis auribus meis dulciter aſpiraret, & lenitatis veſtræ literam exultantem & ſaltantem, ac tripudianti dulciloquio moleſtiam meam modificare conantem, lugendo legerem, & legendo lugerem, impulſus everſus fui, ut caderem in profundum amaritudinis, propter imaginationem diſcriminis imminentis. Continuo namque timor & tremor venerunt ſuper me, tribulationis & doloris adventantium, horridi præcurſores eorum, qvi prænunciantes adventum præoccupaverunt hoſpitium cordis mei. Heu me, qvod incolatus meus prolongatus eſt, donec fortuna pharetram ſuam evacuet, donec ſanguine meo ſagittas ſuas inebriet, donec utrinque me confodiat, donec utrumqve latus transfigat, ſicut ſignum poſitum ad ſagittam. Siniſtrum latus jamdudum doleo: Nunc dextro lateri dolor intenſior intentatur. A læva levius oppugnabat adverſitas: a dextra ſævius proſperitatem autumo graſſaturam. Utraqve ſiqvidem fortuna formidabilis; ſed formidabilior proſpera, qvam adverſa: Nam adverſa præmunit adverſarium; ſed proſpera prodit incautum: Hæc excitat intellectum; illa cœcis objicit offendiculum: Hæc qvaſi Leo rugiens palam aggreditur; illa ut Draco ſibilans clandeſtine malitiam machinatur: Hæc vigilantis ſanguinem ſitit; ſed illa ſpiritum dormientis exſugit. A læva patientiæ clypeo me tuebar; ſed a dextra quis mihi clypeum coaptabit?

 O fera

O fera peſſima, fortuna fortiſſima, quid lætaris, cum male feceris? qvid exultas in rebus peſſimis? qvid in malitia gloriaris? annon ſufficiebat tuam ſatiare voraginem, qvod mihi paternam præripuiſti præſentiam? quod in me fraternam armaſti truculentiam? qvod adverſum me Potipharis præcipitaſti ſententiam? niſi ſeveritatem (f. *ſerenitatem*) Regalem innocentis profuſione ſangvinis polluas ac profanes. Jam bella mihi video; jam bellica machinamenta prænoſco: Nam fortunæ fallacias, & ſatanæ verſutias non ignoro. Compeditum expedire, cum iniqvis deputatum juſtificare, opprobriis ſauciatum commendare conatur, ut de carcere productum ad palatium, velocius perducat ad patibulum. Quia nimirum veritas odium pariens, & amicos ſuos inimicos mundi conſtituens, opportune importune exactionem Regiam poſtulat. Quam ſi confitear, manus Regias non effugiam: ſi diffitear, in horrendas manus Dei viventis incidam, qvi ex verbis ſuis unumqvemqve juſtificat aut condemnat. Undiqve me anguſtiæ coanguſtant: utrobiqve mortales inſidiæ me circumſtant: hinc ſpirituales; inde corporales: hinc interior; inde exterior mors inſurgit. Illinc terreſtris ſeveritas intonizat: Indignatio Regis, nuntius mortis: Iſtinc cœleſtis veritas præconizat: Os, qvod mentitur, occidit animam mentientis. Deus, ſcientiarum Domine! cur incerta & occulta ſapientiæ tuæ manifeſtaſti mihi? cur abſcondita Sapientibus parvulo tuo revelanda duxiſti? ut addens ſcientiam, adderes & dolorem. An ſuppetebat meam mirificare

mi-

miſeriam, quæ olim ſomniale præſagium, contra meam innocentiam, invidiæ fraternæ ſeminarium, & iracundiæ fomitem miniſtravit? qvæ de terra fluente fluenta mellis & olei, in terram tenebroſam & luctuoſam me propulit, amaritudine replendum, abſynthio inebriandum; niſi ad elucidationem Regalis ſomnii provocarer: ut, ſi hominibus placere ſtuduerim, tibi diſpliceam; ſi oculis infirmis, magis tenebras qvam lucem diligentibus, odioſam lucem oſtendero, lucerna mea a lucem odientibus extinguatur. Obſecro, Domine, mitte, qvem miſſurus es, priusqvam tenellis humeris giganteum onus incumbat, & altius fortunæ cœnum alteret intellectum. Ad thronum gratiæ veſtræ redeo, Regum manſvetiſſime, ſupplicius inſtans, inſtantius ſupplicans, flexis genibus mentis meæ, qvatenus afflicto afflictionem inculcare nolentes, alterius conjectoris ſciſcitari dignemini conjecturam. Satius enim æſtimo, patienter tolerare triſtioris fortunæ verbera, quam adire jucundioris oſcula fraudulenta.

EPISTOLA VIII.

Pharaonis ad Joſeph, ſuper ejusdem animatione.

PHarao, Divina magnificentia Rex Ægypti, Amico ſincero, Joſeph, Hebræo, ſpiritualis prærogativa gratiæ divinitus inſignito, ſalutem, & Lucernam latitantem ſub modio ſuper candelabrum exaltare. Qvi producit ventos de theſauris ſuis, flagranti deſiderio & æſtuanti ſtudio noſtro

ſtro qvaſi ventum roris flantem immiſit, cum tu
diſcretionis notitiã noſtris auribus nunciavit. Ne
miramur, qvod ſperatam dilucidationem differ-
re tanto voluit tempore Dominus ultionum: Sic
enim dictavit divina ſapientia, ut tam diu deſide-
rata declaratio tenebris ignorantiæ clauderetur,
qvamdiu deſideratus declarator tenebroſo tene-
batur ergaſtulo; nec prius a ſuis abſolveretur vin-
culis veritas, qvam veridicus; interpretatio, quam
interpres. Cæterum mirabilis facta eſt ſcientia
tua ex eo, qvod veritatis revelationem reformi-
dare videris: illic timore trepidans, ubi *nulla ti-
moris ratio*, nulla tremoris. Licet enim mun-
dialem machinam ſic avaritiæ peſtis involvat,
quod Sapientum oculos excœcare, qvod ordinem
judicialem turbare, qvod ſtateram rectitudinis
obliquare prævaleat, iniquitatis mammona præ-
ponderante juſtitiæ, ac rationi præjudicante con-
cupiſcentiæ corruptela: Num idcirco ſuſpicari de-
bet privilegiata prudentia tua, ſic usqve regnare
injuſtitiam, qvod qvis locus juſtitiæ non ſuperſit?
Abſit enim ſic inundare vitia, qvod virtutum
univerſitatem demergant: Cum olim generale
diluvium, univerſalis vorago animantum, etſi
non ſingula generum, ſalvarit tamen genera ſin-
gulorum. Nos autem nondum ita deſipimus,
nondum illa mentis inopia laboramus, qvin *po-
tius* eligamus a veritate dirigi, qvam a falſitate
deludi, & Thronum noſtrum firmare *juſtitia*,
quam injuſtitia infirmare. Qvod ſi fortaſſis æſti-
mationem noſtram adeo delirare contingeret, ut
tenebras lucem, & lucem tenebras, poneremus,
non

non idcirco veritatem alligare, ſeu rationem pro tribunali ſedentem degradare deberes, minus metuens vitam extinguere, qvam æqvitatis atteſtationem extingui: cum glorioſius moriendi genus exiſtat pro juſtitia agonizare usqve ad mortem, qvam agoniam mortalis ægritudinis expectare. Qvis enim non malit froneſi, qvam freneſi, caput exponere? quis non malit juſtitiæ, quam naturæ, debitum reddere? qvis non malit vitam virtutibus, qvam vermibus, reſignare? Idcirco tuam famoſam fortitudinem, fortunæ triumphatricem, qvæ nec in adverſitate deficere, nec in proſperitate præſumere conſuevit, rogando requirimus, & requirendo rogamus, quatenus ad propoſiti propalationem problematis intrepide proficiſcens, quovis impedimento ceſſante, nobis ediſſeras ænigmaticam viſionem. Ne autem expedita dilucidatio ſic in aures vocaliter tranſeat, quod in auras velociter evaneſcat, ſtudeas nobis exemplare epiſtolam ſecundum exemplar, quod tibi in mente fuerit divinitus demonſtratum.

EPISTOLA IX.

Joſeph ad Pharaonem, ſuper Articuli prioris dilucidatione.

PRæclaro Principum Luminari, Domino Pharaoni, divina magnificentia præluſtri Regi Ægypti, Joſeph, Hebræus, & ipſius gratia a vinculis abſolutus, cum gratiarum actione ſalutem, & in manſvetudine ſuſcipere ſapientiam ſalutarem. Vivus eſt, Domine, ſermo veſter & ef-
fica

ticax, penetrans ut gladius, conterens ut malleus, ardens ut facula, rutilans ut lucerna: cujus vivacitas efficax, efficacia vivax, meum captivavit intellectum, alligavit affectum in obſequium veſtrum, aut potius in Divinum. Audiam itaque quid loquatur in me Dominus; non abſcondam talentum mihi creditum; non parcam amplius ori meo; Spero enim, qvod non in incertum curram, non incaſſum aëra verberabo, non ſuper ſpinas detractionis, petram obſtinationis, aut viam mentalis evagationis, ſemen ſermonis ſalutiferi ſeminabo; (ſi tamen ſeminator cenſeri debeam & non accommodatius cophinus ſeminantis) ſed in terram bonam, in animam benivolam, fructum centuplum reddituram. Sic enim Rex ſapiens, ſapienter audiens, ſapientior erit; & ipſius exemplo audient Reges, addiſcent Principes, duriſſimum præcavere judicium, in præſidentibus exercendum. Utinam Rex univerſæ poteſtatis compoſitum ſermonem in ore meo tribuat, ut cœleſtis Scriba linguam meam quaſi calamum ſuum temperet, ut interrogationi veſtræ reſponſionem rectam reſcribat, non atramento corruptibili, ſed ſpiritu divino. Porro æternitatis ſpeculum utrumqve ſpeculans, & in candore lucis æternæ regalem intuens viſionem, fideli conjectura conjicio, quod Regalis imaginatio per bovinum exterminium Regiam innuit diſciplinam. Nunquid enim de bobus cura eſt Deo? an potius homo in honore exiſtens & hujusmodi non intelligens, jumentis inſipientibus comparatur? Somnialis igitur viſio ſomnolentæ proviſioni alludit: imaginatio fanta-

ſtica

ſtica fatuam cogitationem deſcribit. Quid aliud dogmatizat, de fluvio emergere ani non rationalia, non maſculina, ſed fœm non ſubjugalia, ſed paſcualia, nullam ſe ſectantia, ſed campos pervagantia, quam d de Regis erumpere curas, non ſpirituales, ſe males, non rationales, ſed irrationales, no iles, ſed muliebres, non ſubjugatas utilitati p cæ, ſed relictas voluntati privatæ, non ſeqv ſemitam æquitatis, ſed vagantes per altitud Regiæ libertatis. Quid autem per vaccarum ferentiam ſive differentem corpulentiam ſig tius deſignatur, quam hujuſmodi curarum di pantia; quare aliæ ſunt turgidæ & inflatæ, ali tem aridæ & exangues. Sed unde deformitas t proveniat, qui habet aures audiendi, audiat. broçontigit, cum Regalis circumſpectio cir vicina curarum genera circumfuſa mente circ ſpicit; cum populares, militares, ſacerdotale ræ circumſtrepunt aures ſuas, qvod, peregi curas admirans, familiares faſtidit, import paulatim admittens, opportunas pedetentim cludit, alienis adhærens, Sponſam propriam ram ſcilicet Regiam, deſolatam dimittit. U conficitur, ut, curis novis regnantibus, ant ſerviat; illis eructantibus, hæc eſuriat; illis gueſcentibus, hæc macreſcat: usque adeo, u ra adventitia impinguata, dilatata, incraſſata, non cura, ſed curioſitas, denominari debeat; meſtica vero divulſa, dilacerata, diſperſa, non ra, ſed incuria valeat nuncupari. Hæ ſunt inſipidæ & inſulſæ, videlicet curioſitates & i

EPISTOLA X.

Pharaonis ad Joſeph, ſuper Curæ Regalis inquiſitione.

PHarao, Divina magnificentia Rex Ægypti, ſingulari Doctori & incomparabili Conjectori Joſeph, Hebræo, Salutem, & gratis datam gratiam gratis dare. Nunc vere ſcimus, qvod miſit Dominus Angelum ſuum, Angelicum virum, cœli civem, Dei domeſticum, ut viſionis noſtræ veritatem, figurarum catenis alligatam, abſolveret, & lux intelligentiæ in ænigmatis carcere refulgeret. Vere fortunatum infortunium tuum, virorum feliciſſime, qvod humiliavit in compedibus pedes tuos, donec humiliati caput ſapientia exaltaret. Felix fraterna invidia, qvæ tantum nobis deſtinavit interpretem; felix cæcitas Iſraëlis, quæ in tantam illuminationem gentium redundavit. Sed ſuperfelix Divina ſapientia, ſapientum & inſipientum ſapiens ordinatrix, qvæ piæ voluntati ſuæ voluntates impias ſic conformat, ut intelligendo deformes, in voluntate ſint conformes. Sane nihil eo jucundius noſtris arridet oculis, nihil eo mulcebrius noſtris auribus citharizat, quam præclara dilucidatio tua, prædiſerte viſionem noſtram ediſſerens, curas regales regulat, & diſtorta regimina purificat & reformat. Nam qvicunqvæ ſibi prudens appareat; qvicunque hominibus placere ſtudeat; qvicunqve a palponibus palpari, a præconibus præconizari gaudeat: Nos ſatius arbitramur, noſtrum implere miniſterium

ſuum, noſtrum honorificare officium, ſcientes, qvod honor Regis judicium diligit, qvod juſtitia & judicium eſt præparatio ſedis ſuæ. Niſi enim velimus naturale jugum prohibere, ac vincula diſrumpere rationis, qvemadmodum optaremus ſuperiores nobiſcum vivere, ita debemus nos cum inferioribus habere: Nec innocenter ſubditorum juga negligimus, qvi noſtra negligi non vellemus. Alioquin qva ratione confidimus ſubjectos invenire fideles, qvibus nos reddimus infideles. Nunqvid fidem non ſervanti fidem credimus conſervandam? aut qva fronte ſtipendia noſtræ militiæ recipimus, qvi militare communi juſtitiæ non ſtudemus? An forſitaſſis ita deſipimus, ut putemus ſic infatuare prudentiam, ſic inebriare temperantium, ſic effrænare fortitudinem, qvod placeamus illarum cuipiam, quod Domini juſtitiam moleſtamus, aut abſolvamur a tribus, ſi qvartæ debitum non reddamus? Aut forſitan Regnum virtutum ſic deſolatum eſt & diviſum, ut unam dejiciens aliam recipiat, unam exuens aliam induat, unam excludens aliam introducat? Abſit: Sed ſi qvis unam læſerit, omnes lædit: quia nimirum catena aurea confœderatæ ſunt & connexæ. Ad hæc, ſicut & jucundum facundiæ tuæ pſalterium auribus noſtris inſonuit, ſi virtutum auferatur alicui qvod offeratur alii, non ſacrificium eſt cenſendum. Ideoqve, conjectorum flos inclyte, prærogativam prudentiæ tuæ ſolicitamus ſtudioſius, & obnixius obſecramus, quatenus a Regali Curia curas irrationabiles evellens, diſſipans & diſpergens, curas rationabiles accuratius coædifices &

complantes. Nam profecto perſpicacitati tuæ non ſufficit demonſtrare infirmitatem Regiam, niſi curaveris demonſtratam. Noſtræ qvoqve ſimplicitati non ſufficit, prævidere pericula, niſi provideatur cautela, qua duce cautius ambulemus. Nolumus autem hanc oratam humanitatem tuam in plano ceſpitare, aut in petram ſcandali formidare, ubi vitæ, doctrinæ, juſtitiæ triplex veritas te tuetur.

EPISTOLA XI.

Joſeph ad Pharaonem, ſuper Regalis officii determinatione.

GEnerali unctione Principum & Regum Spiritus ſpirituali, Domino Pharaoni, Divina magnificentia præſtantiſſimo Regi Ægypti, Joſeph, Hebræus, famulorum ſuorum minimus, cum fideli devotione ſalutem, & ſeptiformem ſpiritus unctionem. Rex magnificus, qui facit mirabilia magna ſolus, aperiens manum magnificentiæ ſuæ, implevit omnia bonitate, tripartitæ bonitatis theſauros reſerans, bona fortunæ, naturæ, gratiæ, magnifice diſpenſans, ſeminans, & inſpirans. Veruntamen Excellentiam veſtram excellenti favore proſeqvens, ſingulari magnificentia magnificavit, facem ultro revelando regales oculos, ad conſiderandam doctrinam Regiam, & aures inclytas inclinando, ad hauriendam auream diſciplinam. Beati, qui legunt, legentes intelligunt, intelligentes diligunt, & diligentes nunquam negligunt peritiam regitrariam (f. *legitimam.*)

timam.) Beatum quoque vos dicent omnes generationes, ſi diligenter audire, memoriter cuſtodire, ac efficaciter adimplere perſtudueritis rectitudinis regulam indirecti regiminis directuram. Dominator ſiquidem dominantium, & Rex Regum, breviſſima deſcriptione, atque leviſſima figuratione, deſcribitur aſpectu fulgidus, affatu rigidus, habitu limpidus, inceſſu fervidus, intra ſeptem aurea candelabra conſtitutus: In quorum inſigni ſignificantia Regalis Regula dignoſcitur divinitus regiſtrata. Et nunc Reges intelligite, erudimini, qui judicatis terram, quomodo ſupercœleſti Regi ſubcœleſtes Reges configurari conveniat, & eorum curas chariſmata ſpiritualia æmulari. Nam nonnulli Reges & Principes, in oculis ſuis prudentes, noluerunt intelligere, ut beati agerent, qui, relicta ſemita rectitudinis, abierunt in regionem diſſimilitudinis: & quia non habuerunt opportunam ſcientiam, propter inſcitiam perierunt. Oportet itaque Regem rationabilem, & dignitate Regia non indignum, fulgore prudentiæ, rigore juſtitiæ, limpiditate temperantiæ, ac fervore fortitudinis, ſecundum ſtatus altitudinem cæteris altius inſignitum, intra ſeptem candelabra ſeptiformis ſolicitudinis, non aurata, ſed aurea, continue converſari. Quarum primam aſſero, quæ ſurſum ſunt ſapere, quatenus illi ſtudioſe ſubſerviat, a quo non libertatem, ſed ſervitium, non auctoritatem, ſed miniſterium, non poteſtatem plenitudinis, ſed partem ſollicitudinis, ſe ſuſpicit ſuſcepiſſe. Secundam adſtruo, intime intelligere, ſe armatum armatura Dei, ad commilitandum cœleſtibus militiis,

litiis, ad tuendum filios lucis, ad impugnandum principes tenebrarum. Tertiam aſſevero, conſulte proſpicere, qva cura, qua induſtria, qua arte, qua ſolertia, Deo gratioſius, & populo fructuoſius, tueatur juſtitiam, perſeqvatur injuriam, judicium ſeminet, pacem metat. Quartam conjicio, viriliter agere, non recuſando laborem, non diſſimulando clamorem, non ſubtrahendo præſentiam, non negando audientiam, non ſuſpendendo ſententiam, non accipiendo precem, pretium, aut perſonam. Quintam conjecto, caute cavere, vitando grandiloqvia; examinando conſilia, explorando judicia, ſcrutando ſcrutinia, ſingula viſitando miniſteria, omnia tentando, omnia probando, omnia veſtigando, ne rectæ viæ Domini ſubvertantur per aliqvam incautelam. Sextam ediſſero, pie ſentire, qvibus indignandum, qvibus indulgendum, qvibus officium committendum, qvibus ſubſidium erogandum; qvatenus in delictis ſibi ſit indignantior, aliis indulgentior, humilitatis cereus, elatis ferreus, ſævior in nocumentis publicis, clementior in privatis; proviſurus provideat officiis, non perſonis; condeſcendat miniſteriis potius, qvam miniſtris; non ſeminando in ventum vanitatis, in aquam voluptatis, in arenam cupiditatis, ſed in pinguedinem charitatis: Largiturus miſereatur pauperibus, ut Domimino fœneretur; inanes implendo, non divites cumulando, ſubventiones ſpirituales corporalibus, & perpetuas temporalibus, præferendo. Septimam conjecturo, non timere pro veritate ſcandalum, pro virtute ridiculum, pro juſtitia detri-

trimentum; ſed timere duntaxat gladium bis acutum, ſeu ſententiam inevitabilem tremendi Judicis, cui villicationis ſuæ redditurus eſt rationem. Hæ profecto ſunt curæ illuſtres, inclytæ, honorabiles & honeſtæ, non auratæ per apparentiam, ſed aureæ per exiſtentiam bonitatis, qvatenus curialis obſervantia honeſtat curias, incurialis inobſervantia dehoneſtat. Qvapropter a curis regiis Regales Curiæ quædam emphatice, qvædam ironice nomina ſortiuntur. Harum nempe curarum exigentia, Reges terræ, terreſtrium rerum regimine prægravati, cœleſtium munerum munimine roborantur: ſuffragante dono ſapientiæ, ad ſuſcipiendum Divinam eminentiam; dono intellectus, ad intelligendum intellectualem militiam; dono conſilii, ad dirigendum poteſtatem judiciariam; dono fortitudinis, ad irrumpendum Juris injuriam; dono ſcientiæ, ad declinandum miniſtrorum malitiam; dono pietatis, ad regulandum regalem munificentiam; dono timoris, ad virtutum civilium diligentem cuſtodiam: Niſi enim in divino timore teneat ſe conſtanter, cito ſolvetur ædificium virtuale. Inde qvidem conficitur, quod, curis irrationabilibus non curatis, curæ irrationabiles in curiis converſantur. Illis enim ſeneſcentibus, hæ juveneſcunt; illis languentibus, hæ convaleſcunt; illis deſcendentibus hæ ſuccedunt. Unde liquet ratio luculentior, ſolutio enucleatior, ſeu cauſa ſpecialior: qvam alias me tacuiſſe memini, qvia nondum venerat hora ſua. Quamobrem curæ brutales numero ſeptenario numerantur. Quia nimirum hæ ſeptem curæ

Regiæ in curioſitates & incurias diſſecantur; per conſeqvens tam incurioſitates, qvam incuriæ ſeptiformem recipiunt ſectionem. Cæterum qvoniam ſapientiæ veſtræ pauca ſufficiunt, & Minervam prolixius inſtruere non oportet, ſufficiat Sapienti Regi, occaſionem habere, ut ſapientior habeatur, eliciendo multa de paucis, & de groſſis ſubtilia eliqvando.

EPISTOLA XII.

Pharaonis ad Joſeph, ſuper Articuli poſterioris efflagitatione.

PHarao, Divina magnificentia Rex Ægypti, cœleſtis Secretariæ arcanorum armario, Joſeph, Hebræo, ſalutem, & tenebrarum abſcondita ſalubriter revelare. Mirabilia teſtimonia tua, deſiderabilia ſuper aurum, & dulcia ſuper favum: quorum auream ſapientiam, & argenteam eloquentiam arbitramur regiis ſedibus præferendam. Enimvero declaratio ſermonum tuorum intellectum caligantem illuminat, & morum informatio affectum eſurientem mirabiliter refocillat. Nunc infallibili experimento didicimus, nunc irrefragabili probavimus argumento, qvod æqvitatem dilexeris, qvod iniqvitatem oderis, qvod zelo domus Regiæ ferbueris & ferveſcis. Nam profecto ſermo tuus de te patenter enunciat, & loquela tua te liqvido manifeſtat. Etenim vetuſtatem Regiam purgare niteris, & pro fermento neqvitiæ ſinceritatis azyma miniſtrare. Felix talis miniſter, qvi miniſtrat, & non miniſtrari deſiderat:

rat: felix hujus gratitudo, qvi corporaliter liberatus liberatorem ſuum ſatagit a vitiorum vinculis ſpiritualiter liberare. Jam præclare per præmiſſas epiſtolas nos, Doctor egregie, docuiſti, qvid ænigmatica brutorum apparentia, qvid apparentium differentia, qvid differentium pugna ſpiritualiter intellecta deſignet. Jam tua diligentia dilucidantem (f. *dilucidante*) videmus de cogitationum fluctuantia animales curas emergere, incurias areſcere, curioſitates intumeſcere, & incurias curioſitatibus, incuſantes earum plenitudinem devorare. Qvamobrem curas irrationabiles & brutales, denigrantes illuſtres curias, repudiare diſponimus; curas autem rationabiles & regales revocare, ac revocatas honorare, proponimus, tanqvam honorabiles Regalium ſedium aſſiſtrices omni cuſtodia cuſtodiendo cor noſtrum, ne curæ regiæ, relaxato fræno vagantes, in curioſitates & incurias iterato ſolvantur, & ſic noviſſima prioribus ſint pejora. Illud vero ſuperaddiſcere non mediocriter affectamus, non timentes tuam fatigare ſolertiam; qvia generoſos animos fructuoſus labor recreat potius qvam fatigat; utrum poſteriorem ſomnii portionem, qvæ ſpicarum conflictum continet, ad eandem, an ad aliam ſignificantiam, pertinere decernas. Qvocirca tuam adjicimus honorare prudentiam, ex ſpeciali confidentia poſtulantes, quatenus, omni declinatoria ſeu dilatoria excuſatione ſublata, nobis luculento ſtylo reſcribas, qvid per ſecundum viſionis articulum accipiendum fore cenſueris, completurus

ſomnialem ſententiam, & animam noſtram ſplendoribus impleturus.

EPISTOLA XIII.

Joſeph ad Pharaonem, ſuper ejusdem Articuli enucleatione.

RUtilanti Regum ſpectaculo, defæcatis oculis gratioſo, Domino Pharaoni, Divina magnificentia conſpicuo Regi Ægypti, Joſeph, Hebræus, famulorum ſuorum minimus, ſalubriter vivere, juſtitiam facere, miſericordiam diligere, & cum Deo ſolicite ambulare. Gloria Dei eſt, celare verbum, ſed gloria Regis, inveſtigare ſermonem: qvia diurnale ſecretum, ſeu ſomniale ſoliloqvium, divinitus celari debet, ſed humanitus inveſtigari non dedecet; cum idcirco celetur, ut celatum inveſtigetur, & inveſtigatum coelitus reveletur. Sed qvid differri decuit, qvod indilate conferre potuit? Sane ut intellectus honoretur, honoratus humilietur, humiliatus illuminetur, ab eo, qvi dat parvulis intellectum, qvod præclare præſignavit paterna (f. *nocturna*) viſio. Etenim ſuperna ſapientia, per ſcalam imaginariam ad humanam deſcendens intelligentiam, ſtudioſa colluctatione non vincitur, ſed claudicanti intellectui benedictionem revelationis liberaliter impertitur: ne qvando glorietur peritus in imperitia, conjector in conjectura, ſed, qvi gloriatur, in Domino glorietur. Sane ſpiritualis radius in animas ſanctas ſe transferens, ſuper humiliatam rationabilem, & qvietam concupiſcibilem, & honora-

noratam iraſcibilem reqvieſcens, Serenitatis veſtræ manſvetudinem, non exaltatam corde, non elatam oculis, non ambulantem in magnis ſuper ſe, ſed humiliter ſentientem, non permiſit ſuis fraudari deſideriis, & a ſupernorum ſvavitate dogmatum ablactari. Illius itaqve Lucis inacceſſibilis ducatui adhæreſcens, atqve promta devotione proſeqvens preces veſtras, vadam jam gradu myſtico ad colligendum ſpicas typicas, qvæ manus metentium, ſeu apprehenſionem prudentium effugiunt. Porro ſecundus viſionis articulus priori non diſcrepat: & dilucidationis cauda a capite non diſcordat. Primus articulus arguebat capitis incautelam: Secundus arguit corporis corruptelam. Primus reformat Regis perſonam: Secundus reformat Regiam Comitivam. Primus deniqve confutabat curas brutales: Secundus confutat loqvelas terreſtres. Qvid enim per ſpicas terræ naſcentes, inani ſtipulæ innitentes, de mortuo ſemine pullulantes, accommodatius accipitur, qvam curialium incuriales loqvelæ, non cœleſtia, ſed terreſtria qværentes, non veritati, ſed vanitati cohærentes, de corde morbido, de fonte mortifero, tanqvam de mortis ſeminario, germinantes. Sed numqvid omnes omnibus ſunt conformes? Neqvaqvam: Sed ſicut ſpicæ a ſpicis, ſic loqvelæ a loqvelis, per adulationis pinguedinem, & detractionis uredinem, diſcernuntur. Nam qvid pinguius adulatione? qvid urentius detractione? qvænam voces dulciores adulatoriis, aut delatoriis acriores? Sed fortaſſis veſtræ ſubtilitatis acies flagitabit, utrum, ſicut deformitas de-

formitati reſpondet, ſic conflictus conflictui coaptetur? Utiqve, Domine: qvia profecto fertilitatem adulationum detractionum ſubtilitas demolitur. Qvantum enim vos commendat adulantis lingva magniloqva, qvæ peccatores laudare & iniqvis benedicere conſvevit; tantum labia detrahentia vos corrodunt: & ſicut curioſitatum fervorem beatificant deceptores, ſic incuriarum teporem dilaniant delatores. Noviſſime ſeptenarius numerus, tam conſumptis ſpicis, qvam conſumentibus, deputatus, prædictarum peſtium univerſitatem univerſali ſignificatione deſignat, aut ſpecialem earundem materiam ſpeciali reſonantia repræſentat. Qvia nimirum peſtes præmiſſæ, ſeu loqvelæ peſtiferæ, qvarum converſatio non in viris cœleſtibus, ſed conſceleſtis circa ſeptiformes curioſitates & incurias, obſervatur. Nam illorum inquieta procacitas has condemnat, has ungit, has pungit, has ſuſcitat, has ſubſannat. Hæ ſunt ſpicæ deteſtabiles; hæ loqvelæ deſpicabiles; hæ curialium viperarum genimina; hæc virulenta germina Curiarum. Beatum dixerunt populum, cui hæc ſunt: Veruntamen beatus populus, qvi ſe Curiis, & ſibi Curias, crucifixit. Cæterum cœleſtis celſitudo ſapientiæ, ſingularis prærogativa favoris, hæc prudentiæ veſtræ proponenda decrevit, ut a linguarum gladiis, a labiorum laqveis, cautius caveatis. Felix Regalis viſio, qvæ viſum regium ſic illuſtravit, lux vera, illuminatrix omnium venientium in hunc mundum, ut tam ſuos qvam ſuorum exceſſus evidenter videat, & vigilanter evitet; & qvi viam pacis non-

dum

dum agnoverat, de cætero in viam pacis dirigat greſſus ſuos.

EPISTOLA XIV.

Pharaonis ad Joſeph, ſuper Conſilii opportuni poſtulatione.

PHarao, Divina magnificentia Rex Ægypti, Viro potenti opere ac ſermone, Joſeph, Hebræo, tam a Deo, qvam ab hominibus approbato, ſalutem, & ſtylo ſalutifero notas facere vias vitæ. Tu gloria Jeruſalem, tu lætitia Iſraël, tu honorificentia plebis tuæ: cui non indigne datum eſt parare vias Regias, pravas rectificare, ac aſperos complanare. Sit vena tua benedicta, qvæ nobis, & cunctis Regibus noſtris, per ſucceſſiva ſeculorum ſecula regnaturis, affluenter influit fluenta ſapientiæ ſalutaris. Nunc profecto probavimus, nunc experientia magiſtrante didicimus, qvod viam rectitudinis in veritate doceas, qvod hominum perſonas non accipias, qvod adulationis oleo caput noſtrum impinguare non curas, aut pulvillos aſſentationis conſuere ſub cubito manus noſtræ. O cellam pigmentariam! o aromaticam apothecam! qvæ tam dulcia faucibus noſtris miniſtravit eloqvia, ut non terreſtrem reſonantiam, ſed cœleſtem redoleant harmoniam. Jam utiqve, Doctor luciflue, in lumine dilucidationis tuæ videmus lumen, qvod lucebat in tenebris viſionis; ſed tenebræ noſtræ id comprehendere non valebant, priusqvam Pater luminum te dediſſet in lucem gentium, ut teſtimonium de lumine perhiberes.

beres. En videmus emergere de corde fluido curas brutales, qvaſdam curioſitate refertas, qvasdam incuria tabefactas: ſed fallax eſt gloria, & vana eſt pulchritudo curioſitatum Regalium; qvoniam a pernicioſis incuriis pernecantur. Ecce conſpicimus deſpicabiles ſpicas noſtrorum Curialium, deſpicantium curas noſtras, qvi de malo theſauro cordium mala pronunciant; alii adulatorias unctiones, alii detractorias punctiones: ſed laus impiorum brevis, & gaudium hypocritæ inſtar puncti; nam doloſa præconia a doloroſis opprobriis abſorbentur. Væ mundo a ſcandalis! qvia nimirum omnis amicus fraudulenter incedit; & inimici hominis domeſtici ſunt illius: prædam namqve ſeqvitur hæc turba, non hominem: a majore namqve usqve ad minorem omnes avaritiæ ſtudent, munera diligentes, retributionem ſeqventes, qvæ ſua ſunt, vel ſuorum, ſeqventes, qvæ alia vel aliorum ſunt, non curantes. Propterea conſilia claudicant, judicia ceſpitant, documenta delirant: qvia Reges ineunt conſilium impiorum, inſiſtunt viæ peccatorum, inſident cathedræ peſtilentiæ. Qvid ergo faciemus, ut inter vitiorum devia dirigamus viam regiam, & os iniqva loqventium obſtruamus? Scimus ſiqvidem, qvod univerſas beſtiarum, avium, & ſerpentum naturas humana natura domare potuit: Lin- Linguam vero nemo prævaluit perdomare. Lingua namqve labilis, in lubrico conſtituta, malum inqvietum eſſe dignoſcitur: qvis poterit ejus inqvietudinem qvietare? Cæterum non ignoramus, potentiorem ſapientiam, & ſapientiorem

potentiam tuam altiora noſſe, per eum, cujus ſapientiæ non eſt numerus, & majora poſſe, per eum, cujus magnitudinis non eſt finis. Nec aliqvatenus hæſitamus, qvin Angelus magni conſilii, cujus perfecta ſunt opera, perfectum nobis impertiatur conſilium, tuæ perfectionis obtentu. Nam qvi bonorum veſtrorum non indiget, bonis veſtris invidere non valet; qvod enim cœleſtis benevolentia ſceleſta contaminetur invidentia, ſceleratum eſt ſuſpicari. Qvocirca tuæ limpiditatem intelligentiæ, tantis illuſtratam fulgoribus, adhuc inqvietare non qvieſcimus, & rogare, qvatenus illuminationem veſtram felici fine concludens, conſveta ubiqve libertate, reſcribas, qvo rationis gubernaculo, qvo voluntatis velo, qvo demum operationis remigio, mare magnum & ſpatioſum temporalis amaritudinis ſic enavigare poſſimus, qvod ad dictorum periculorum ſcopulos navis noſtra nullatenus allidatur: attente proviſurus, qvod intellectum Regium beſtiales motus non circumveniant, qvod affectum blandiloqvia non diſſolvant, qvod effectum opprobria non diſcerpant. Niſi enim gubernandæ navi noſtræ gubernaculum adhibeamus moderamine providentiæ, non velum ſtatuamus zelum juſtitiæ, non deniqve remigium adjiciamus ſtrenuitatem operoſæ diligentiæ, difficile eſt, ni fallimur, commentare, (f. *argumentari*) qvo garritus auſpicio, qvo flatus beneficio, ſeu qvovis alio eventus infortunio, valeamus deſideratô portui ſalubriter applicare. Salva tamen per omnia tua maturitate conſilii, cui nullo pacto nolumus ad modicum derogari.

EPI-

EPISTOLA XV.

Joſeph ad Pharaonem, ſuper petitionis exauditione.

PRivilegiato Principi, cœleſtis doctrinæ privilegium aſſecuto, Domino Pharaoni, Divina magnificentia prudentiſſimo Regi Ægypti, Joſeph, Hebræus, famulorum ſuorum minimus, ſalubriter regnare, ſalvando curas regias, & alias ſalutando. Qvemadmodum ſolaris radius per æthercam, igneam, & aëream regionem ad aſpectum noſtrum deſcendens, in corpora ſubtilia, ſubtiliora, ſubtiliſſima, copioſe, copioſius, copioſiſſime ſe diffundit: Sic Sol intelligentiæ per intellectuales ordines, & graduales illuminationes, noſtris intellectibus condeſcendens, differentes intellectus differenter illuminat, & ſuæ claritudini, ſecundum ipſorum exigentiam, configurat. Qvapropter Serenitati veſtræ, a montibus æternis mirabiliter illuſtratæ, vehementer aggratulor, atqve Soli juſtitiæ vultum ſuum ſuper nos illuſtranti, & veſtros, per vos, Conprincipes colluſtranti, medullitus condelector. Nam profecto, qvi de tenebris fecit lucem ſplendeſcere; vos adduxit in admirabile lumen ſuum, ut revelata facie contemplemini ſomnialem ſignificantiam, & de claritate viſionis imaginariæ in viſionis intellectualis transformemini claritatem. Felix imaginationis oculus, qvi tam ſalubre ſomnium, tanqvam librum ſignatum, videre meruit; ſed felicior oculus rationis, cui ſignacula cœleſtia cœlitus ſunt ſoluta:

qvo-

qvorum ſolutionem diſpenſatione divina dilatam fuiſſe conjicio, ut cujus dilatio hactenus vos afflixit, ejus oblatio fortius vos confortet. Sane gaudens gaviſus ſum ſuper literarum veſtrarum eloqvia, ſicut qvi invenit ſpolia multa: qvia intellectæ veritati perhibuiſtis fidele teſtimonium, nec contenti hauſtis dogmatibus, adhuc hauriendis amplioribus aures bibulas obtuliſtis, ad inerrare volentes viam regiam, viam pulchram, viam pacificam, ſpurcitia vitiorum purgatam, & moribus, qvaſi marmoribus, calcatam: qvam Regalis ſimplicitas confidenter perambulet, de qva fumus infamiæ non exhalet. Porro cum palponum blanditia curioſitatem regiam, curioſitas incuriam, incuria infamiam introducat; neſcio qvis Angelus magni conſilii majus evangelizet conſilium, qvam infamiæ concitatæ congruenter ſatisfieri, & incuriæ ſpoliatæ ſpolia reſarciri. Nec enim inſaniret infamia, niſi eam incuria provocaret: nec illa langueret, niſi eam curioſitas ſauciaret: nec illa intumeſceret, niſi eam blanditia impinguaret. Ecce duplex duellum: duellum intrinſecum, & duellum forinſecum: interius incuriæ curioſitas, exterius infamiæ blanditia colluctatur. Curioſitas nempe incuriam diſtrahit; ſed incuria curioſitatem proſternit: blanditia qvoqve infamiam concitat; illa vero blanditiam ſuppeditat & conculcat. Usqveqvo talis ſeditio? ut qvid tanta perditio? In vanum ſe curioſi eviſcerant: illorum alæ ſicut araneæ contabeſcent; qvia telas araneæ texuerunt. In caſſum ventum ſeminant adulatores ventuoſi, detractionis turbinem collectu-

xi. Sic oportet prædantes prædari, fraudantes fraudari: ita decet ſubſtantiam feſtinatam diminui, malè congregatam diſpergi. Sed qvis poterit ſuſcitatam ſeditionem ſedare? niſi fiat pax in virtute pacifica, qvæ aſpera complanare, indirecta dirigere, ſuperflua reſecare, diminuta ſupplere, ac jus ſuum unicuiqve reddere conſvevit, Fructus qvidem juſtitiæ pax: Si vultis pacem metere, juſtitiam ſeminate; Reſarcientes curam incuriæ, qvam curioſitas aſportavit, reſtaurantes laudem infamiæ, qvam fallax blanditia fallaciter uſurpavit; qvatenus de curioſitatis abundantia incuriæ ſuppleatur defectus, & ex adulationis adipe, detractionis macies impinguetur. Qvibus congrue compenſatis, neq; luctus, neqve lucta, reſtabit: nec vaccæ vaccis, aut ſpicæ ſpicis amplius oppugnabunt: qvia nec curioſitas abundabit in ſuperfluis, nec incuria deficiet in neceſſariis, nec adulatio laudes eructabit indebitas, (fortaſſe inſerendum *nec detractio debitas depravabit.*) Sed pacis oſculo perſoluto, tam curioſitates, qvam incuriæ, in curas ſobrias, curas medias, curas Regias, conflabuntur: & tam blanditia, qvam infamia, in famam mellifluam, in opionem odoriferam, felici metamorphoſi, convertentur. O generationis genus ingenuum! qvam virtus generat ex vitiis, medium colligitur ex extremis. O mirificam impetitionem! qvam ignis adulationis accendens, aqva detractionis extinguens, aër curioſitatis confuſus, & incuriæ terra inanis & vacua, confractis excellentiis, contemperatis repugnantiis, conſtituentes curam laudabilem, novam formam conſtituunt eximiæ

mix-

mixtionis. Hæc omnia venient ſuper vos, Rex Illuſtris, ſi renovati ſpiritu mentis veſtræ, ſic viam regiam renovare velitis, & in novitatæ vitæ deinceps accuratius ambulare. Alioqvin non ſalvabitur Rex per multam virtutis apparentiam: nec exurget infamis Aqvilo; nec laudifluus Auſter flabit.

EPISTOLA XVI.

Pharaonis ad Joſeph, ſuper Conſilii præſtiti proſecutione.

PHarao, Divina magnificentia Rex Ægypti, Conjectori ſalubri, Conſiliario ſalutari, Joſeph, Hebræo, Salvatori Ægypti, Salutem, & ſalubriter expoſita ſalubriter adimplere. Glorioſa dicta ſunt (fortaſſe inſerendum de te) amantiſſime, Corona Regum, Statera Judicum, gloria Conjectorum, lucerna dogmatum, diſciplina virtutum, novacula vitiorum. Veruntamen glorioſum præconium glorioſior experientia, illuſtre teſtimonium illuſtrior varitas nobile (fortaſſe inſerendum Regnum) nobilior Rex excedit: Neſcit laudis eloquium hanc veritatem eloqvi: neſcit menſura nominis hanc virtutem complecti: non ſufficit famæ celeritas tantam decenter proſeqvi probitatem. Mira virtutis velocitas, qvam fama ſeqvens non conſeqvitur: mira veritatis ſublimitas, qvam urbanæ facundiæ faſtigium non attingit: Felix fama, tantæ virtutis filia: Felix proles, tanto ſtipite ſucceſſura, tantum herēditata præconium, tantis dotanda laudibus & ditanda. Singu-

larem ſiqvidem ſapientiam tuam, omni laude digniſſimam, malumus facto laudare, qvam dicto: Nam Regalem magnificentiam magis decet Manus magnifica, qvam Lingua magniloqva; magis manualis laus, qvam vocalis; magis concentus actuum, qvam ſonorum. Jam profecto prudentiam tuam probavimus, ex præteritorum memoria, ex præſentium intelligentia, ex providentia futurorum. Nam Regum ac Regalium deformitates prudens commemoraſti; deformitatum reformationem prudentius inſinuaſti; demum contra curarum diſcrimina, & linguarum certamina, cautelam perutilem prudentiſſime providiſti. Non ſic impii, non ſic infideles Conſiliarii noſtri: qvos Regalis munificentia nutrivit in croceis, veſtivit mollibus, circumdedit varietatibus; ipſi vero dulci pane mendacii paverunt, qvi & pœnam perfidi panetarii non paviſſent, cum ipſi cœli volucres vel maris piſces paſcere meruiſſent. Væ inſulſis conſiliis? væ inſanis Conſiliariis noſtris! qvi Linguarum gladiis percuſſerunt noſtrum auditum, vulneraverunt conceptum, & famæ noſtræ pallium abſtulerunt. Si fortaſſe ſuſtuliſſent pecuniam, recognoviſſent injuriam: Nunc autem juſtitiam diripientes, & nomen bonum, multis divitiis præferendum, lavant iterum innocentes manus ſuas, tanqvam excæcaverit eos malitia eorum, tanqvam dati ſint in reprobum ſenſum, tanqvam obſcuratum ſit inſipiens cor eorum. Sed miſerta ſimplicitatis noſtræ ſuperna ſapientia, per os tuum nos alloqvens, per os tuum ab erroris invio in viam rectitudinis nos reducens, pane vivo,

pane

pane angelico confirmavit cor noſtrum, & ſaniori conſilio tranqvillitati publicæ conſuluit & ſaluti. Unde revera tuæ magnitudo ſolertiæ, tuæ promptitudo benevolentiæ, non indigne meretur, ut & noſtræ magnificentiæ bonitatis experiaris plenitudinem, & honoris inſignia inter Optimates noſtros peroptima, inter Magnates permaxima ſortiaris. Exſurgat itaqve indefenſa ſtrenuitas, & invicta virilitas tua reformationi Regali ſupinam manum accommodans, & occultum affectum per oculatum effectum explicans & explanans. Qvisnam enim cautiorem ſomnii conſummatorem ſomniare poterit, qvam perſpicacem peritiam tuam; cujus ſpiritus, ubi vult, ſpirans, ſpiritualem ipſius intelligentiam duxit familiariter inſpirandam. Nos autem de fideli prudentia, & prudenti fidelitate tua ſpecialem obtinentes fiduciam, univerſa ſubditorum noſtrorum ſcandala colligendi, ſuperflua reſecandi, diminuta reſarciendi plenam tibi, autoritate Regia, concedimus facultatem. Confortare, fiducialiter age, incumbe fortitudini tuæ, ſuccumbas fortitudini; imperitis linguis ſecundum imperitiam ſuam confidenter reſponde; infrunitis maxillis frænum adhibe diſciplinæ. Qvia non habemus civem, non familiarem, non principem tam opulentum, tam dyſcolum, tam rebellem, qvi contra poteſtatis tuæ ſtimulum calcitrare præſumat, aut adverſus voluntatis imperium os aperire audeat & gannire. Egredietur namqve timor tuus, tanqvam timor regius, in profunda vallium, in declivia collium, in ardua montium, in perſonas infimas, medias, & ſupremas:

mas: Et Ægypti columnæ coram te contremiſcent. Nos enim ſtatuimus; & qvis deſtituet? nos volumus; & qvis nolet? cuivis ætati, conditioni, ſexui, univerſaliter te præeſſe, nobis ſingulariter te ſubeſſe. Porro, nos, interpretatione tua præmuniti, effrænatas curioſitates noſtras refrænare curabimus, & habenas incuriis relaxare. Tu vero, laborem adulantium, & dolorem detrahentium diligenter conſiderans, illam indicas adulantibus abſtinentiam, qvod fames infamantium juſtitiam eſurientium ſatietur. Purgentur vanis laudibus ora palponum, ut impleantur veris laudibus labia detractorum: qvatenus & curarum irrationabilium infirmitate curata, & linguarum curialium impuritate purgata, reſurgat cura Regia, fama laudiflua reviviſcat: vota veſtra votivo fine claudantur, & juſtitiæ tuæ immortalis memoria condignis laudibus condiatur.

EPISTOLA XVII.

Adulatorum ad Joſeph, ſuper ejus Attractione.

PRæclaro Regis oculo, & brachio metuendo, Domino Joſeph, præpollenti Regis Conſiliario, & Præpoſito perpotenti, familiares ejus Amici, antiqviores Regis ipſius Conſiliarii, ſalubri vita perfrui; frumento, vino, oleo ſtabiliri, & filiorum filios feliciter intueri. Inter Regum inſignia, inter Principum privilegia, inter prærogativas gloriæ militaris, non noviſſimum locum obtinere dignoſcitur, omni nobilitate nobilior

nobilitas intellectus. Unde nimirum nobis mirabilem ſcientiam veſtram admirantibus evidenter modo ingenium veſtræ diſcretionis, ingenium ex electo genere, ex honorificato populo, ex illuſtri proſapia proceſſiſſe. Qvia profecto, ſicut clarius noſtis, intellectus ſenſui, ſenſus corpori, corpus materiæ, ſcientiali qvadam & connaturali conſonantia conformatur. Qvam ob cauſam ſicut ſidus in cœlo, ſicut ſapphirus in auro; ſic veritas in mente, & mens in carne nobili, nobilius eniteſcit. Abſit autem ab animabus ingenuis, ut aliorum actibus generoſis invideant, invidentes impediant, impedientes degenerare compellant: cum ſimile ſimilibus naturale ſit applaudere, innaturale ſit invidere. Sed qvis in nubibus æqvabitur Domino noſtro? qvis in nobilibus æqvabitur Regi noſtro? qvi de nobilitate in nobilitatem aſcendit: qvi nobilitatem ſimplicem multiplicare ſatagit: qvi nobilitatem ſanguinis parvipendens, ad nobilitatem ſpiritus ſe extendit. Sane tam ſalubris nobilitas potius debet ſanum amorem accendere, qvam livoris inſaniam irritare. Enimvero Rex præfatus, non minorem abſurditatem arbitrans, ſi pelle Regia ruſticanam mentem indueret, qvam ſi Regalem purpuram agreſtis armentarius uſurparet, ſerenitati ſerenitatem inculcat; ſerenitati naturæ ſpiritualem ſuperædificat; ſerenitati hereditariæ accumulat acqviſitam. Unde conficitur, qvod ſtudendi occaſiones qværit, occupationes fugit, ſectatur otium, aſpernatur negotia, meditationes freqventat, actiones proſternit, corpus qvietans, ut ſpiritum inqvie-

 tet

tet. Porro jam dudum amore ſapientiæ ſe ſentiens ſauciatum, noſtrum accerſivit conſilium, & auxilium expetivit. Nos autem conſulte conſiderantes, qvod Rege philoſophante Philoſophia regnaret, qvod ars noſtra Regem attolleret, & Rex artem, non Regi ſapientiam, non ſapientiæ Regiam poteſtatem invidimus, ſed Regiæ voluntati providimus, & ipſius velocitati acutiora calcaria neceſſe duximus adhibenda. Imprimis Regis tenellis auribus imprimentes, qvod literale proſeqvi ſtudium, liberale percurrere ſtadium, & concupitum ſapientiæ bravium nullatenus obtinere valeret, niſi onus regiminis ab honore ſecerneret, honore ſibi retento, & ſuis onere diſtributo. Deinde decentius decernentes, ſtudioſum Regem in concluſo Conclavi, penetrali impenetrabili, diutius demorari, ſcrutando ſcripturas, ſuſcitando novas quæſtiunculas, & veteres multiplicando qverelas, gyrum coeli meditationibus circinando, nubes orationibus penetrando, qvam circa ſerviles ſeu viles operas occupari, turbine turbarum, rugitu ruricolarum turbari, ignotorum qverimonias, & notorum infamias præſtolari. Satius enim eſt, qvod minoretur actu, ſcientiis augeatur, qvam ablactatus a lacte, avulſus ab ubere ſcientiæ literalis, negotiorum forenſium involucris ſe involvat. Qvis enim ſic deſipiat aut deliret, qvi non ſanctius ſentiat militare divinis otiis, qvam ſecularibus negotiis implicari? Conſeqventer honorem Regium ab onere ſegregatum egregiis ornatibus honorantes, induimus eundem diſcoloribus ſive differentibus facultatum vo-

vocalium & realium indumentis. Onus qvoqve Regiminis per tales bajulos bajulari ſtatuimus, qvos fortuna pinguior, dextra liberalior, amicitia probabilior conſtituit gratiores. Sic namqve decet decus Regium ut diligentes ſe diligat, ac hilares datores exhilaret, ut gratioſus ſit non ingratis. De Miniſtris autem hujuſcemodi, qvos liberalitas amicos, & amor efficit fide dignos, ſiniſtra ſuſpicari qvis poſſet? aut ſi poſſet, de ſuſpectis inqvirere qvid prodeſſet? ſi Princeps nimis credulus de ſubminiſtris iniqvis, inqvinatis, incautis, inqviri fecerit, de inqvirentibus qvis inqviret? Infinita tranſire nititur, qvi cuſtodes cuſtodibus adhibere conatur. Qvapropter ſuper vigiles vigilare, irritum reputavimus & inane. Deinde Regalis dignitatis decorem ex nulla parte relinqventes incompoſitum & incomtum, inter præcipua documenta virtutum præcipue Regni recommendavimus Magnificentiam, virtutem Regiam, virtutem privilegiatam, virtutem exemtam, ſolis perſonis illuſtribus illuſtri privilegio divinitus deputatam: qvam Rex magnificus magno favore complexus familiares ſuos magnifica manu remunerat, non muneribus mobilibus & momentaneis, ſed rebus fixis, reditibus redituris, & maxime de talibus talentis officiorum aut beneficiorum ſecularium & ſpiritualium, qvæ non libuit aut non licuit retinere. Quid plura? Bonorum honorabilium honorificis ornamentis Regem honorificare curavimus, & ſuper altitudinem nubium ſuſtollere nomen ſuum. Vos autem, ſicut experientia perhibet, ſicut evidentia rei docet,

multiformis ſapientiæ lacte nutriti, memores uberum ſuorum dulcium ſuper vinum; recte debetis tantam nutricem diligere, dilectoribus ſuis adhæreſcere, ac ad ipſius dilectionem alios invitare. Quocirca generoſam manſvetudinem veſtram, ſuper gratiam hominum diligendam, una voluntatis intentione, una mentis intentione, rogamus, qvatenus veſtræ ſeveritatem interpretationis, veſtri rigorem Conſilii, ſic dignemini moderari, qvod non Regis, non Regalium famæ decidat, marceat, & areſcat: Veſtra qvoqve modeſtia omnibus innoteſcat; ne forte dicatur in gentibus: Conſiliarii Pharaonis conſilium dederunt inſipiens; ſed & Rex illud vulgatum vituperium non incurrat: Iſte homo cœpit ædificare ædificium, non manu factum ſapientiæ; & non potuit conſummare: ſicqve, qvod abſit, tam ſuam, qvam ſuorum, gloriam in ignominiam commutetis.

EPISTOLA XVIII.

Joſeph ad Detractatores, ſuper eorum Reſtrictione.

JOſeph, ſervus juſtitiæ, præpoſitus Ægyptiæ Regionis, prudentibus, & utinam prudentioribus, Viris ſenioribus Domini Regis Conſiliariis, ſapere, intelligere, ac noviſſima providere: Cum omne datum optimum, & omne donum perfectum, omne datum corporale, omne donum ſpirituale, a Patre luminum deſcendere dignoſcatur: haud dubie ſapientes mundi, inquiſitores

tores hujus ſeculi, tot datis naturalibus præditi, tot donis intellectualibus divinitus illuſtrati, merito debuiſſent Datorem recognoſcere, & devotas gratiarum refundere actiones. Ipſi vero ingrati, infideles, inflati, gloriam Deo debitam temeritate ſacrilega uſurpantes, Divinæ ſeveritate ſententiæ meruerunt mentis incurrere cæcitatem. Quapropter a veritate averſi, ad vanitatem converſi, non oculo perſpicaci, ſed manu rapaci, viam prætentant, in tenebris ambulant, neſciunt, qvo vadant, cæci cæcorum duces, & cum eis in errorum foveas collabentes. O inſani ductores, inſenſati doctores! qvis faſcinavit vos veritati non acqvieſcere, contra Deum erecto collo currere, benefactorem veſtrum propriis beneficiis impugnare? Væ vobis, vetuſtis utribus, terrena ſapientibus, non ſuperna! qvi non vindicaſtis honorem animarum illuſtrium, a Patre luminum deſcendentem: ſed aſpicientes in vanitates & inſanias falſas, proh pudor! figmentaſtis eorum gloriam a partu, ab utero, a conceptu. O fœdam gloriam, a fœda fœditate contractam! qvis enim honor ſtemmatis, niſi horror ſpermatis? qvæ gloria generis, niſi ignominia genitalis? qvod faſtigium nobilitatis, niſi faſtidium noviſſimæ vilitatis? Abſit ab hominibus abominanda gloria, inhoneſta inhonorificentia! ſed qvi gloriatur, in Domino glorietur. Væ nobis iniqvitatis filiis, iniqvitatem meditantibus incubilibus cordium impudicis! qvi noſtras inſpicientes literas oculis menſtruoſis earum inficitis ſinceritatem, inficiamini veritatem. Abſit ab eis zelus invidiæ; adſit zelus juſti-

tiæ:

tiæ: abſit adulationis lingua palpans; adſit directionis virga vigilans, increpans ſomnolentos. Longe namqve meliora ſunt increpationum verbera, qvam adulationum oſcula fraudulenta. Væ vobis prudentibus in oculis veſtris! qvorum prudentia perditur, qvorum ſapientia cœlitus reprobatur: qvi laudatis inſulſe plus ſapere, qvam oportet, & minus facere, qvam oportet: adimplentes menſuram patrum veſtrorum, qvi ſcientes ſcientiam, incurrerunt inſcitiam, & generantes inſcitiæ filios, in eosdem curioſam concupiſcentiam transfuderunt. Hic eſt morbus hereditarius, a primævis parentibus derivatus; hæc uva acerba, qvam parentes comederunt, & filiorum dentes ſtupidos reddiderunt. Hæc occupatio peſſima, qvam dedit Deus hominibus, ut occupentur vanitatis ſervitio, ſubterfugiant veritatis ſervitium, & illuſores veritatis a vanitatibus illudantur. Ut autem ex ore veſtro vos judicem, ſervi neqvam, qvi ſtudetis liberi eſſe juſtitiæ, ut neqvitiæ ſerviatis. Vos vocati ad Regem, amore languentem ſapientiæ, non curaſtis infirmitatem curioſitatis Regiæ, ſed gravius aggravaſtis, tanqvam non qværentes fructum, ſed datum, nec Regem, ſed Regis gratiam & favorem, & excuſantes excuſationes in peccatis, dignum dictaſtis dignitate Regali, artus arctare, cogitatus laxare, humanis negotiis divinum otium anteferre. O fabricatores mendacii! o cultores dogmatum perverſorum! utinam taceretis, ut putaremini ſapientes. Nunqvid indiget Deus mendacio veſtro, ut pro eo loqvamini dolos? An ignoratis, qvoniam omnes exiſtimus unum corpus, al-

ter

ter autem alterius eſt membrum, univerſa vero membra non unicum habent actum: ſed oculis conceſſum eſt intueri, & manibus operari; nec manus oculis invident viſionem, nec illi manibus actionem. Vos autem Principi ſeculari, utpote manui potenti & brachio excelſo Regis ſummi, diſſuadentes operari, ſvaſiſtis oculorum intuitum æmulari. Intelligite, inſipientes in populo, & ſtulti, aliqvando ſapite: Bonum eſt libero & ſoluto, maritalem copulam fugere; malum eſt copulato, ſolutionem qværere: Bonum eſt perſonæ privatæ, curam paſtoralem vel Regiam non curare; malum eſt perſonæ publicæ & curatæ, curam poſtponere. Vos autem infirmum Principem impie impuliſtis, ut curam Regiam, ſponſam legitimam, ſibi divinitus copulatam, repudiando repelleret, non verentes, qvod Deus præconjunxerat, ſeparare. Non negamus, ſanctum, ſalutare, ſalubre, meditari prudenter, orare inſtanter; Veruntamen veritas imperat & talia ſuſpendere, talibus ad tempus ſuperſedere, propter ſolutionem debiti conjugalis. Qvod ſi reddere qvis recuſaverit, orare maluerit; oratio ejus fiet in peccatum; petet, & non accipiet, eo qvod male petiit, qvamdiu petenti debitum denegavit: Si ſponſam adulterari contingat, otioſus orator adulterii reus erit. Væ vobis Domino diſplicentibus, ut hominibus placeatis! qvi Miniſtro juſtitiæ ſuggeſſiſtis immorari loco inacceſſibili, ne clamor pauperum, ne cauſæ viduarum ingrediantur ad eum. Qvænam væcordia vehementior, qvam miniſtrum Regni, non Dominum, (etenim Domini

mini eſt Regnum, & ipſe dominabitur gentium] ad arcanum adduci thalamum, & dilectum Domini ſui membrum ad trium non admitti, ſicut colubrum tacitum auſcultare, & aurem ſuam ad clamorem pauperis obturare, aut membranas mortuas viſere, & commembrum vivum nullatenus viſitare. Timeant & tremiſcant, paveant & horreſcant, qvi januas Regales obſtruunt, qvi pulſantibus non aperiunt, qvi acclamantes neſciunt, ne portas æternas ſibi præcludant, & temporaliter ignorantes æternaliter ignorentur. Væ vobis filiis Memphios, filiis ſceleratis! qvi ſponſam Regiam, regitivam prudentiam, usqve ad verſionem conſtupratis: qvi tam in capite qvam in membris ſinceritatem juſtitiæ polluentes, nec capitis curioſitatem, nec membrorum cupiditatem curare curaſtis: qvi non judicibus, ſed exactoribus, ſubjeciſtis populum humilem, ſicut buccellam panis, ad impudicis canibus, ſatietatem neſcientibus, devorandam: ac ad erroris cumulum addidiſtis auribus Regiis, auſibus temerariis figmentare, qvod corruptorum judicum eſſet incurabilis corruptela, ſuſpicioſa pervicacia, inqviſitio infinita. Sed unde, putatis, inqviſitionis infirmitatem emergere, niſi ex infinita Regis curioſitate? unde illam, niſi ex infinita veſtra cupiditate? Finiatur veſtra cupiditas; finiatur Regia curioſitas; & inqviſitorum infinitas finietur. Sufficient enim Inqviſitores perpauci, ſi, veſtra cupiditate ſedata, ac Regali curioſitate curata, de perpaucis inqvirere Rex ipſe non reſpuerit, ſed delicatam ſolertiam ſuam ſaltem in paucis exercere

non recuſaverit, ſi paucorum fidem prudenter prætentaverit, ita qvod experientia ſententiam, ſententia amicitiam, amicitia confidentiam, ſecundum rationis ordinem, antecedat. Væ vobis Vulpibus fraudulentis! demolientibus virtutum vineam, & moralem dehoneſtantibus honeſtatem: qvi virtutes in vitia degenerare cogitis: qvi vitia virtutum ſpecie palliatis: qvi prodigalem bonorum dilapidationem nuncupatis magnificentiam: qvi pro temporali miniſtrorum militia, ſeu verius malitia, decernitis ſacra ſtipendia execrando commercio compenſanda. Super qvo vos ultra percutiemus, prævaricationem addentes. Pinguis admodum eſt, ex adipe prodiens, iniqvitas veſtra, craſſa plurimum eſt, ex malignitate procedens, cæcitas veſtra: vitioſæ meſſis veſtræ fertilitas metentis falcem nimis detinuit, dictantis calamum nimium fatigavit. Ideoqve, præſentis Epiſtolæ prolixitatem, ac adulationum veſtrarum ſuperfluitatem pariliter præcidentes, vobis monendo conſulimus, & conſulendo præcipimus, ſub interminatione Regalis indignationis & noſtræ, qvatenus ſuper adulatoriis Regis præconiis, qvibus ſimplicitas ſua ſeducitur, virilitas effœminatur, fama læditur, infamia generatur, apponatis de cætero digitum ori veſtro. Alioqvin, per Salutem Pharaonis, niſi deinceps omnis iniqvitas os ſuum oppilaverit, non remanebit præſumtorum temeritas impunita. Si qvæ vero commendationes rationabiles, viriles, utiles, & honeſtæ, prudentiam Regalem excitant, conſtantiam corroborant, juſtitiam regulant, temperantiam ornant,

nant, ſub earum fideli diſpenſatione liberam vobis concedimus facultatem. Ne autem modicum fermentum.

Reliqua deſiderantur.

CXXXV. TESTAMENTA XII. PATRIARCHARUM, Filiorum Jacob.

Jo. Erneſti Grabii Præfatio, ſcripta Oxoniæ A. 1698.

PRodiere ſuperiori ſeculo; primò ſeorſim, deinde in Bibliothecis Patrum Latinè verſa Teſtamenta XII. Patriarcharum, filiorum Jacob, ita dicta, non qvod ſingula ab ipſis illis fuerint condita atqve literis conſignata, ſed qvod XII. Patriarchæ in illis introducantur loqventes, horumqve ultima recenſeantur verba, qvibus partim futura prædixere, partim egregia vitæ bene agendæ monita poſteris, inſtar pretioſiſſimi theſauri, tradidere. Omni qvippe ævo obſervatum fuit, inſignes atqve principes viros, morti proximos, Divino qvaſi afflatu ſingularia qvædam ejusmodi effatos eſſe; qvæ proinde magno in pretio haberi, literisqve mandari ſvevere, ne unqvam memoria eorum intercideret. Omitto jam exempla profana, qvibus Cicero Lib. I. de Divinatione probatum ivit, *divinare morientes*, ut ait cap. 30; taceo alia qvoqve ab aliis Ethnicis Auctoribus deſcripta; & intra populi Dei terminos me contineo, ſacra ſolum exempla commemoraturus. Abrahamum, Iſaacum & Jacobum, tres principes Patri-

Patriarchas idem feciſſe, qvod de hujus XII. filiis in totidem eorum teſtamentis refertur, ipſe Auctor ultimi Teſtamenti Benjamin §. 10. teſtatur; Et de Jacobo qvidem ipſe Divinus veteris Teſtamenti ſcriptor Moſes Geneſ. XLIX. 1. & ſeqq. ait: *Vocavit autem Jacob filios ſuos, & ait illis: Congregamini ut annuntiem, quæ ventura ſunt vobis in noviſſimis diebus: congregamini, & audite filii Jacob, audite Iſrael patrem veſtrum.* Unde ſeqvuntur ſingulæ XII. filiorum benedictiones; hiſce recenſitis additur verſ. 28. ſeqq. *Hæc locutus eſt pater eorum, benedixitque ſingulis benedictionibus propriis, & præcepit eis, dicens: Ecce congregor ad populum meum: ſepelite me cum patribus meis, &c. Finitisque mandatis, quibus filios inſtruebat, collegit pedes ſuos ſuper lectulum, & obiit.* Ecce futurorum præſagia partim, partim inſtructiones ſive præcepta. De Abrahamo autem & Iſaaco tale qvid in ſacris tabulis non refertur; nullum tamen eſt dubium, qvin hi, perinde ut Jacobus, morituri prophetias qvasdam legesqve poſteris ediderint. Unde occaſionem aliqvibus natam puto, confingendi Apocrypha ſub nomine τριῶν πατριαρχῶν, qvorum mentio fit Lib. VI. Conſtit. Apoſtol. cap. 16. Joſephus certè Jacobi filius, idem qvod pater fecit, de qvo iterum Moſes Geneſ. L. 24. ſeqq. teſtatur his verbis: *Locutus eſt* (Joſeph) *fratribus ſuis: Poſt mortem meam Deus viſitabit vos, & aſcendere vos faciet de terra iſta ad terram, quam juravit Abraham Iſaac & Jacob.* (Habes prophetiam). *Cumque adjuraſſet eos, atque dixiſſet: Deus viſitabit vos, aſportate oſſa mea vobiſcum de loco iſto,* (habes monitum) *mortuus eſt Joſeph.* Ipſius Moſis cygneum

cantum, admodum prolixum, legere eſt Deuteronom. cap. XXXII. & XXXIII. Confer inſuper Joſephum Lib. IV. Antiqvit. Judaic. cap. 8. ubi prolixus Moſis morituri ſermo habetur, in cujus exordio attentionem movere contendit hoc ipſo argumento, *quod anima prope exitum conſtituta cum omni virtute diſſerat*, διὰ τὸ τὰς ψυχὰς ἐπὶ τελευτῇ γινομένας μετ᾽ ἀρετῆς πάσης ὁμιλεῖν, uti Græcus textus ſonat. De Moſis ſucceſſore Joſua vide Joſuæ cap. XXIII. & XXIV. ac Joſephum Lib. V. Antiq. Jud. cap. 1. ubi ſummam ultimorum verborum Joſuæ recenſet, ac inter alia refert dicentem: αὐτῷ καλῶς ἔχειν ἀπιέναι μέλλοντι τοῦ ζῆν παραίνεσιν αὐτοῖς τοιαύτην καταλιπεῖν. *Suum fuiſſe, ut, priusquam decederet, illos officii commonefaceret.* Miſſo Rege Davide & Tobia, de qvibus lege 1. Reg. II. 1. ſeqq. & Tobiæ XIV. 5. ſeqq. aliisqve Veteris Teſtamenti exemplis, unicum addo Novi Teſtamenti Principem Jeſum, cujus ultimam orationem, Spiritu affectuqve pleniſſimam, & ad Apoſtolos, & ad Deum Patrem, accuratè deſcripſit intimus ejus amicus ac dilectiſſimus diſcipulus Johannes cap. XIV. XV. XVI. & XVII. Evangelii; ſeptem inſuper extremis Domini in cruce verbis ab omni Evangeliſtarum choro memoratis.

Non ſufficiens verò curioſis qvibusdam ingeniis viſum, qvod de ultimis Sacrorum Heroum verbis in Divino Canone legitur; indeqve factum, ut peculiares de iis libros Apocryphos condiderint. Hujusmodi ſcripta τελῶν Πατριαρχῶν fuiſſe jam ſupra dixi: in hoc qvoqve cenſu reputo *orationem Joſephi*, memoratam non modò in Indi-

culo

culo Scripturarum, & Synopſi Scripturæ Pſeudo-Athanaſii, de qvibus vide infra, ſed & ab Origene Tom. V. Comment. in Johannem; qvi Tomo III. qvoqve Commentar. in Geneſin ad cap. I. v. 14. allegat, qvod in Joſephi precatione à Jacobo dictum fuit: *Ἀνέγνω ἐν ταῖς πλαξὶ τοῦ οὐρανοῦ, ὅσα συμβήσεται ὑμῖν καὶ τοῖς υἱοῖς ὑμῶν, Legit in tabulis cœli, quæcunque accident vobis & filiis veſtris.* Certè talis fuit Διαθήκη Μωϋσέως, *Teſtamentum Moſis*, cujus mentio occurrit iterum in Athanaſiana Synopſi, nec non Nicephori Stichometria, & Cotelerii Indiculo Scripturarum. Talis deniqve noſter de ultimis XII. Patriarcharum dictis liber, eodem *Teſtamentorum* titulo inſcriptus, cujus rationem ipſe Auctor explanat in Teſtamento Benjamin, qvem ita introducit loqventem infra §. 10. *Hæc vos pro omni hæreditate (ἀντὶ πάσης κληρονομίας) doceo: & vos igitur date hæc filiis veſtris in poſſeſſionem ſempiternam. Hoc enim fecerunt Abraham, Iſaac & Jacob. Omnia hæc dederunt nobis in hæreditatem, dicentes: Cuſtodite mandata Dei, usqueque revelet Dominus ſalutare ſuum omnibus gentibus.*

Qvis Auctor XII. horum Teſtamentorum fuerit, Judæus religione, an Chriſtianus, ac qvo ſeculo ſcripſerit, meritò qværitur. Ante Origenis ætatem hunc librum extitiſſe, conſtat ex illius Homilia XV. in Joſuam prope finem, ubi hæc habet verba: *Sed & in alio quodam libello, qui appellatur Teſtamentum duodecim Patriarcharum, quamvis non habeatur in Canone, talem tamen quendam ſenſum invenimus, quod per ſingulos peccantes ſinguli Satanæ intelligi debeant.* Invenitur hic ſenſus in Teſtamento I.

qvod eſt Ruben §. 3. ubi ſeptem Spiritus ſeptem peccatorum recenſentur, hisqve demum additur octavus Spiritus ſomnolentiæ, conjunctus cum errore & phantaſia. Fallor, an Tertullianus ex Teſtamento Benjamin hauſerit, qvæ lib. V. contra Marcionem cap. 1. ſcripſit: *Inter illas figuras & propheticas ſuper filios ſuos benedictiones, Jacob cum ad Benjamin direxiſſet: Benjamin, inquit, lupus rapax ad matutinum comedet adhuc, & ad veſperam dabit eſcam. Ex tribu enim Benjamin oriturum Paulum providebat, lupum rapacem ad matutinum comedentem, id eſt, prima ætate vaſtaturum pecora Domini, ut perſecutorem Eccleſiarum, dehinc ad veſperam eſcam daturum, id eſt, devergente jam ætate oves Chriſti educaturum, ut Doctorem nationum.* Qvibus gemina habet in Scorpiaco adverſus Gnoſticos cap. 13. Nam Benjamin §. 11. Teſtamenti ita locutus fertur: *Non amplius vocabor lupus rapax, propter rapinas veſtras* (διὰ τὰς ἁρπαγὰς ὑμῶν) *ſed operator Domini, tribuens cibum operantibus bonum. Et ſuſcitabitur ex ſemine meo in extremis temporibus dilectus Domini, audiens vocem ejus, cognitione nova illuminans omnes gentes, lucem cognitionis accendens Iſraeli in ſalutem. Et rapiens ut lupus ab ipſis, & dans Synagoga gentium.* Qvicqvid verò de Tertulliano ſtatuatur, de Origene res clara eſt ex citata in Joſuam homilia. Præter quàm nullum alium novi locum, ubi Origenes Teſtamenta XII. Patriarcharum allegaverit. *Oratio* enim *Joſeph*, qvam Tomo III. Comment. in Geneſin citat, non eſt Teſtamentum Joſephi, ſiqvidem in hoc adducta ab Origene verba non reperiuntur, ſed alius diſtinctus libellus, de qvo ſupra dixi.

Cæterum ex allegatione Teſtamenti Patriarcharum ab Origine loc. cit. facta, doctiſſimus Dn. D. Cave Part. I. Hiſtor. Literar. p. 52. collegit, librum iſtum Seculo II, & qvidem exeunte, ſcriptum eſſe; ad ineuntem autem hanc ætatem potiùs referendum conjecit p. 29. Partis II. Hiſtoriæ Literariæ, qvæ hiſce diebus magno ſtudioſorum Eccleſiaſticæ antiqvitatis commodo in lucem prodiit. Clariſſimus Dn. Dodwellus in literis hac de re ad me benevolè exaratis, Teſtamenta XII. Patriarcharum Seculo I. condita arbitratur, qvia ſtylus plane eſt Helleniſticus, qvalis inter ipſa Seculi II. Initia in uſu eſſe deſiit. Ambo autem laudati viri in eo conveniunt, Judæum quendam, ad Chriſtianam fidem converſum, eorum auctorem fuiſſe, qvia in iis talia de Meſſia & Novi Teſtamenti ſtatu leguntur, qvæ notitiam Judæorum longè excedunt, ac proinde non niſi à Chriſtiana manu profecta videntur. Et hujusmodi qvidem aliqva ibi deprehendi haud inficias eo; contrà verò & talia in hoc libro occurrunt, qvæ qvomodo ab ullo Chriſtiano, licet Judæorum placita magnam partem retinente, ſcribi potuerint, haud capio. Sic v. g. in Teſtamento Ruben §. 6. de Meſſia ex tribu Juda & Levi oriundo, dicitur: ὅτι ὑπὲρ ὑμῶν ἀποθανεῖται ἐν πολέμοις ὁρατοῖς καὶ ἀοράτοις, καὶ ἔσται ἐν ὑμῖν βασιλεὺς αἰώνων. *Quoniam pro vobis morietur in bellis viſibilibus & inviſibilibus, & erit in vobis Rex ſeculorum.* Mira qvoqve iſta in Teſtamento Simeon §. 5. Ἑώρακα γὰρ ἐν χαρακτῆρι γραφῆς ΕΝΩΧ, ὅτι οἱ υἱοὶ ὑμῶν — ἐν Λευὶ ἀδικήσουσιν ἐν ῥομφαίᾳ, ἀλλ' οὐ δυνήσονται πρὸς Λευὶ, ὅτι πόλε-

μου κυρίου πολεμήσει, καὶ νικήσει πᾶσαν παρεμβολὴν ὑμῶν. Vidi enim in charactere Scripturæ Enoch, quoniam filii veſtri —— injuſtitiam facient Levi in gladio; ſed non prævalebunt ad Levi, quoniam bellum Domini bellabit, & vincet omne caſtrum veſtrum. Qvid? anne Chriſtiano cuipiam in mentem venire poterat, Chriſtum belligeraturum, inqve bello tam viſibili qvàm inviſibili moriturum eſſe? mortuus eſt ſemel in pugna inviſibili cum diabolo, *atque exſpolians principatus & poteſtates palam traduxit confidenter, triumphans illos in ſe ipſo.* Coloſſ. II. 15. In bello viſibili ipſum denuo moriturum nulli unqvam Chriſtiani ſomniarunt, *ſcientes, quod Chriſtus reſurgens ex mortuis jam non moritur, mors illi ultrà non dominabitur*, Rom. VI. 9. Deinde qva ratione qviſpiam è grege fidelium ſcripſiſſet, Judæos, ac ſpeciatim poſteros Simeonis, à Levi, id eſt, à Meſſia ex tribu Levi & Juda oriundo, debellandos eſſe, ac caſtra eorum delenda? Neſcio qvoqve an Chriſtiani cujuſpiam ſint iſta in Teſtamento Levi §. 18. de Meſſia dicta: *οἱ οὐρανοὶ ἀνοιγήσονται, καὶ ἐκ τοῦ ναοῦ τῆς δόξης ἥξει ἐπ᾽ αὐτὸν ἁγίασμα μετὰ φωνῆς πατρικῆς, ὡς ἀπὸ Ἀβραὰμ πατρὸς Ἰσαάκ. Cœli aperientur, & ex templo gloria veniet ſuper illum ſanctificatio cum voce paterna, tanquam ab Abraham patre Iſaac.* Cœlis apertis Spiritum ſanctum ſuper Chriſtum deſcendiſſe cum voce Dei Patris: *Hic eſt filius meus dilectus*, omnes fideles norunt; ſed vocem iſtam ab Abrahamo patre Iſaaci & Chriſti ſecundum carnem, profectam fuiſſe, nullus eorum, qvi Evangelio fidem præbuerunt, ſcribere potuit. Contrà fateor, priora de cœlis apertis ac Spiritu S. deſcendente

dente verba Chriſtiano potiùs qvam Judæo convenire, & ſimiliter in aliis Teſtamentis reperiri talia, qvæ obſcuris Judæorum umbris clariora videntur.

Quid ſi igitur dicamus, Teſtamenta XII. Patriarcharum à Judæo olim ſcripta, à Chriſtiano autem poſtea interpolata eſſe, ac fuiſſe è numero LXXII. Apocryphorum librorum V.T. qvot olim extitiſſe, & unà cum XXII. Canonicis ſcriptis ad Ptolemæum R. Ægypti à Judæis miſſos fuiſſe, refert Epiphanius Lib. de Menſuris & Ponderibus §. 10. Cui hac in re fidem habeo, qvoniam Joſephus Lib. I. contra Apionem pag. 1036. inſinuat, libros qvosdam Apocryphos Veteris inſtrumenti fuiſſe ſcriptos, dum recenſitis XXII. Canonicis, hæc ſubjungit verba: Ἀπὸ δὲ Ἀρταξέρξου μέχρι τοῦ καθ᾽ ἡμᾶς χρόνου γέγραπται μὲν ἕκαστα, πίστεως δὲ οὐχ ὁμοίας ἠξίωται τοῖς πρὸ ἑαυτῶν, διὰ τὸ μὴ γενέσθαι τὴν τῶν προφητῶν ἀκριβῆ διαδοχήν. *Ab Artaxerxe verò usque ad noſtrum tempus ſingula quidem conſcripta, non tamen eâdem, quâ priora, ſide digna habita, eò quod non fuerit exacta Prophetarum ſucceſſio.* Ex his ſunt libri Sapientiæ Salomonis & Jeſu Siracidis, Judith & Tobiæ, Maccabæorum & Esdræ III. ac IV. qvos ſuperſtites habemus: acceſſere verò alii jam deperditi, qvos ex parte enumerat Auctor Synopſeos Scripturæ Tomo II. Operum Athanaſii pag. 154. hunc in modum: Τὰ δὲ Ἀπόκρυφα πάλιν τῆς παλαιᾶς διαθήκης ταῦτα· Ἐνὼχ, Πατριάρχαι, προσευχὴ Ἰωσὴφ, διαθήκη Μωσέως, ἀνάληψις Μωσέως, Ἀβραὰμ, Ἐλδὰδ καὶ Μωδὰδ, Ἠλίου προφήτου, Σοφονίου

μου κυρίου πολεμήσει, καὶ νικήσει πᾶσαν παρεμβολὴν ὑμῶν. *Vidi enim in charactere Scripturæ Enoch, quoniam filii veſtri —— injuſtitiam facient Levi in gladio; ſed non prævalebunt ad Levi, quoniam bellum Domini bellabit, & vincet omne caſtrum veſtrum.* Qvid? anne Chriſtiano cuipiam in mentem venire poterat, Chriſtum belligeraturum, inqve bello tam viſibili qvàm inviſibili moriturum eſſe? mortuus eſt ſemel in pugna inviſibili cum diabolo, *atque exſpolians principatus & poteſtates palam traduxit confidenter, triumphans illos in ſe ipſo.* Coloſſ. II. 15. In bello viſibili ipſum denuo moriturum nulli unqvam Chriſtiani ſomniarunt, *ſcientes, quod Chriſtus reſurgens ex mortuis jam non moritur, mors illi ultrà non dominabitur*, Rom. VI. 9. Deinde qva ratione qviſpiam è grege fidelium ſcripſiſſet, Judæos, ac ſpeciatim poſteros Simeonis, à Levi, id eſt, à Meſſia ex tribu Levi & Juda oriundo, debellandos eſſe, ac caſtra eorum delenda? Neſcio qvoqve an Chriſtiani cujuſpiam ſint iſta in Teſtamento Levi §. 18. de Meſſia dicta: οἱ οὐρανοὶ ἀνοιγήσονται, καὶ ἐκ τοῦ ναοῦ τῆς δόξης ἥξει ἐπ᾽ αὐτὸν ἁγίασμα μετὰ φωνῆς πατρικῆς, ὡς ἀπὸ Ἀβραὰμ πατρὸς Ἰσαάκ. *Cœli aperientur, & ex templo gloria veniet ſuper illum ſanctificatio cum voce paterna, tanquam ab Abraham patre Iſaac.* Cœlis apertis Spiritum ſanctum ſuper Chriſtum deſcendiſſe cum voce Dei Patris: *Hic eſt filius meus dilectus*, omnes fideles norunt; ſed vocem iſtam ab Abrahamo patre Iſaaci & Chriſti ſecundum carnem, profectam fuiſſe, nullus eorum, qvi Evangelio fidem præbuerunt, ſcribere potuit. Contrà fateor, priora de cœlis apertis ac Spiritu S. deſcendente

dente verba Chriſtiano potiùs qvam Judæo convenire, & ſimiliter in aliis Teſtamentis reperiri talia, qvæ obſcuris Judæorum umbris clariora videntur.

Quid ſi igitur dicamus, Teſtamenta XII. Patriarcharum à Judæo olim ſcripta, à Chriſtiano autem poſtea interpolata eſſe, ac fuiſſe è numero LXXII. Apocryphorum librorum V. T. qvot olim extitiſſe, & unà cum XXII. Canonicis ſcriptis ad Ptolemæum R. Ægypti à Judæis miſſos fuiſſe, refert Epiphanius Lib. de Menſuris & Ponderibus §. 10. Cui hac in re fidem habeo, qvoniam Joſephus Lib. I. contra Apionem pag. 1036. inſinuat, libros qvosdam Apocryphos Veteris inſtrumenti fuiſſe ſcriptos, dum recenſitis XXII. Canonicis, hæc ſubjungit verba: Απὸ δὲ Αρταξέρξου μέχρι τοῦ καθ' ἡμᾶς χρόνου γέγραπται μὲν ἕκαστα, πίστεως δὲ οὐχ ὁμοίας ἠξίωται τοῖς πρὸ ἑαυτῶν, διὰ τὸ μὴ γενέσθαι τὴν τῶν προφητῶν ἀκριβῆ διαδοχήν. *Ab Artaxerxe verò usque ad noſtrum tempus ſingula quidem conſcripta, non tamen eâdem, quâ priora, fide digna habita, eò quod non fuerit exacta Prophetarum ſucceſſio.* Ex his ſunt libri Sapientiæ Salomonis & Jeſu Siracidis, Judith & Tobiæ, Maccabæorum & Esdræ III. ac IV. qvos ſuperſtites habemus: acceſſere verò alii jam deperditi, qvos ex parte enumerat Auctor Synopſeos Scripturæ Tomo II. Operum Athanaſii pag. 154. hunc in modum: Τὰ δὲ Απόκρυφα πάλιν τῆς παλαιᾶς διαθήκης ταῦτα· Ενὼχ, Πατριάρχαι, προσευχὴ Ιωσὴφ, διαθήκη Μωσέως, ἀνάληψις Μωσέως, Αβραὰμ, Ελδὰδ καὶ Μωδὰδ, Ηλίου προφήτου, Σοφο-

υἱȣ προφήτȣ, Ζαχαρίȣ, πατρὸς Ἰωάννȣ, (ſed fateor, duas haſce voces malè à qvopiam additas, & Zachariam antiqviorem intelligendum videri) Βαρȣ̀χ, Ἀμβακȣ̀μ, Ἐζεχιὴλ καὶ Δανιὴλ ψευδεπίγραφα. *Apocrypha rurſum veteris Teſtamenti ſunt iſta: Enoch, Patriarchæ, Oratio Ioſeph, Teſtamentum Moſis, Aſſumptio Moſis, Abraham, Eldad & Modad, Eliæ Prophetæ, Sophoniæ Prophetæ, Zachariæ, Baruch, Ambacum*, (id eſt Habacuc) *Ezechiel & Daniel falsò inſcripti libri*. Hos & alios recenſet qvoqve Auctor Indiculi Scripturarum a Cotelerio in Notis ad Lib. I. Conſtit. Apoſtol. editi ſeqventi ordine: 1. *Adam*. 2. *Henoch*. 3. *Lamech*. 4. *Patriarchæ*. 5. *Joſephi Oratio*. 6. *Eldad & Medad*. 7. *Teſtamentum Moſis*. 8. *Aſſumptio Moſis*, (uti hunc numerum in MSS. membranis vacuum reſtituit Cotelerius) 9. *Pſalmi Salomonis*. 10. *Eliæ Revelatio*. 11. *Eſaiæ Viſio*. 12. *Sophoniæ Revelatio*. 13. *Zachariæ Revelatio*. 14. *Esdræ Revelatio*. De qvibus ſingulis agendi hic non eſt locus, ſed id ſolùm notandum, libros iſtos, ſi non omnes, ſaltem plurimos ante tempora Novi Teſtamenti à Judæis conditos, atqve ab ipſis Apoſtolis ſubinde allegatos eſſe. Et de Enochi qvidem libro id colligitur ex epiſtola Judæ verſ. 14. ubi Apocryphum Enochi ſcriptum citari, jam olim obſervarunt Tertullianus Lib. de habitu muliebri cap. 3. Hieronymus in Catalogo Scriptorum Eccleſiaſt. in *Iuda* & in Comment. ad Tit. I. Auguſtinus Lib. XV. de Civit. Dei c. 23. Commentatores in S. Judæ epiſtolam ut taceam. Atqve cum hac ut in aliis, ita & in hoc convenit S. Petri poſterior epiſtola, qvod ibi qvoqve ex Enochi libro, licet tacito ejus nomine, qvæ-

dam

dam deprompta videantur, nempe ea qvæ cap. II. v. 4. leguntur de Angelis lapſis reſervatis ad judicium. Hæc enim Georgius Syncellus in Chronographia pag. 13. edit. Pariſ. 1652. ex libro primo Enochi allegat: *Altiſſimus ſanctis Archangelis imperavit & ipſi eorum anteſignanos ligarunt, ac dejecerunt in abyſſum usque ad judicium, ἕως τῆς κρίσεως.* Similiter ex alio libro Apocrypho, qvi Moſis ἀνάληψις dicitur, Judam ea ſumpſiſſe, qvæ verſ. 9. ſcripſit de contentione Michaelis Archangeli cum Diabolo, tradit Origenes Lib. III. de Principiis cap. 2. ab initio. Porro Eliæ qvoqve Apocalypſis jam ante Chriſti tempora extitit, atqve ex ea Apoſtolum citaſſe ea, qvæ 1. Epiſt. ad Corinth. cap. II. v. 9. extant; docet non modo Georgius Syncellus p. 27. ſed & longe antiqvior Origenes Tractat. XXXV. ad Matthæi XXVII. his verbis, à Ruffino Latinè tranſlatis: *& Apoſtolus ſcripturas quasdam ſecretorum profert, ſicut dicit alicubi: Quod oculus non vidit, nec auris audivit: in nullo enim regulari* (in Græco procul dubio fuit κανονικῷ) *libro hoc poſitum invenitur, niſi in ſecretis* (ἀποκρύφοις) *Heliæ Prophetæ.* Qvo generali nomine Apocryphorum Eliæ, Apocalypſin ejusdem ab Origene deſignatam eſſe, dubitare nos non ſinit Hieronymus Lib. XVII. Commentariorum in Eſaiæ cap. LXIV. ſcribens: *Aſcenſio Eſaiæ* (ἀναβατικὸν Ἡσαΐου apud Epiphanium Hæreſ. XL. §. 2. & Hær. LXVII. §. 3.) *& Apocalypſis Heliæ hoc habent teſtimonium.* Qvanqvam ipſe exiſtimet, Paulum loco citato, more Paraphraſtis, Eſaiæ cap. LXIV. v. 4. allegaſſe. Alibi tamen, nempe Lib. III. Commentar. in Epiſt. Pauli ad Epheſios cap. V. verſ. 14.

Hironymus concedit, Apoſtolum ex Apocrypho libro citaſſe verba iſta: *Surge qui dormis, & exſurge à mortuis*, & qvidem Eliæ, ut Epiphanius Hæreſ. XLII. p. 372. docet, quanqvam Georgius Syncellus pag. 27. ex Pſeudo-Jeremiæ libro qvodam ea petita tradat. Atqve Jeremiæ nomini adſcripta qvædam Apocrypha ante Chriſtum natum extitiſſe, ex Lib. 2. Maccabæorum cap. II. v. 1. conſtat; qvorum unum ſe apud Nazaræum aliqvem vidiſſe, & verba à Matthæo cap. XXVII. tanqvam Jeremiæ allata in illo exactè reperiſſe, iterum teſtatur Hieronymus in Comment. ad loc. cit. Matthæi, idemqve ante eum ſuſpicatus eſt Origenes. Qvicqvid vero de hoc loco ſtatuatur, ſane ex hactenus dictis apparet, Apocrypha qvædam ſcripta Veteris Teſtamenti S. Apoſtolorum ævo cognita, & ab ipſis qvandoqve uſurpata fuiſſe. Unde Hieronymus Apocryphis aliàs infenſus, in Comment. ad Titum loc. cit. *Multa*, inquit, *Apoſtolus Paulus de reconditis eſt locutus*. Et in Comment. ad Epheſios ubi dixerat, verba ſupra dicta Paulum *ex reconditis Prophetiis & his, quæ vocantur Apocrypha, in medium protuliſſe*, addit: *ſicut in aliis quoque locis illum feciſſe manifeſtum eſt.* Similiter Origenes in fine Prologi duarum homiliarum in Canticum Canticorum, Hieronymo interprete: *Illud*, inqvit, *palam eſt, multa vel ab Apoſtolis, vel ab Evangeliſtis, exempla eſſe prolata, & Novo Teſtamento inſerta, quæ in his Scripturis, quas Canonicas habemus, nunquam legimus: in Apocryphis tamen inveniuntur, & evidenter ex ipſis oſtenduntur aſſumpta*; mox addens rationem, qvare Apoſtolis licuerit, dogmata ſua ex Apocryphis probare, nobis

bis autem id non ſit integrum, dum ita pergit: *Potuit fieri, ut Apoſtoli vel Evangeliſtæ, ſancto Spiritu repleti, ſciverint, quid aſſumendum ex illis eſſet Scripturis, quidve refutandum: nobis autem non eſt abſque periculo, aliquid tale præſumere, quibus non eſt tanta Spiritus abundantia.* Primi tamen S. Apoſtolorum diſcipuli, uti Apoſtolico Spiritu pleni, ac ipſimet ex parte Apoſtoli fuerunt, ita & eâdem citandi Apocrypha libertate uſi ſunt, ſicut videre eſt ex Epiſtolis S. Barnabæ & Clementis Romani, nec non ex Hermæ Paſtore, in cujus Viſione II. §. 3. ex *Prophetia Heldam & Modal*, ſive potius *Eldad & Modad*, dictum aliqvod affertur, adeo ut & iſtam tempore S. Apoſtolorum jam extitiſſe, inde conſtet.

Atqve idem de Teſtamentis XII. Patriarcharum affirmare vix aliqvid vetat, unum autem atqve alterum ſuadet. Cum enim omnes fere in Athanaſiana Synopſi Scripturæ, Nicephori Stichometria, & Anonymi Indiculo Scripturarum recenſiti libri Apocryphi V. T. ante tempora Apoſtolica extiterint, ſane & iſti, qvi à dictis Auctoribus ſecundo loco memorantur, Πατριάρχαι, jam tum conditi fuiſſe videntur. Atqui per Patriarchas ibi vel ſolorum XII. filiorum Jacobi, vel horum tamen cum aliis, Teſtamenta intelligere neceſſe eſt. Nullum enim unqvam librum titulo Πατριαρχῶν inſcriptum legimus, præter iſtum τριῶν Πατριαρχῶν, de qvo ſupra, & hunc ιβ΄. Πατριαρχῶν, υἱῶν Ιακώβ. At vero ille non adeo celebris fuit, nec uſpiam ejus mentio, præterquam in Conſtitutionibus Apoſtolicis Pſeudo-Clementis loco citato, occurrit; hunc verò allegavit Origenes loco ſupra recitato, nec non Procopius in

Com-

Comment. in Geneſ. c. 38. * idemqve eſt cum illo, qui in Gelaſii decreto inter Apocrypha recenſetur, & appellatur *Teſtamentum Iacob* (juxta alia exemplaria *Iob*) per errorem natum ex Latini Scribæ imperitia, qui ex Græco titulo Διαθήκη ιβʹ. efformavit *Teſtamentum Iob* ſeu *Iacob*. Teſtamentum itaque XII. potiùs, quàm III. Patriarcharum, laudati Auctores voce Πατριαρχῶν indigitarunt, vel generali iſta voce, ſine addito numero ιβʹ. vel γʹ. uſi, cuncta ſimul complexi ſunt, ſicut Hieronymus lib. adverſus Vigilantium paulò ante medium univerſè memorat *fictas revelationes omnium Patriarcharum & Prophetarum.* Iſta igitur Patriarcharum Apocrypha, perinde ut cætera, ante Chriſti tempora extitiſſe, eſt veroſimillimum, idque non ineptè ex Sectione 6. Teſtamenti Levi colligitur, qui his finitur verbis: Ἔφθασε δὲ ἡ ὀργὴ Κυρίου ἐπ' αὐτοὺς εἰς τέλος. *Venit autem ira Domini ſuper eos in finem.* Quæ ipſa verba contra Judæos uſurpavit S. Paulus in 1. Epiſt. ad Theſſalonicenſes, (quæ prima ordine temporis fuit inter omnes ab Apoſtolo ſcriptas, modò ſuperſtites,) c. II. v. 16. niſi qvod vocem Κυρίου omiſerit, qvamvis in qvibuſdam exemplaribus addita legatur vox Θεοῦ: ut adeò Apoſtolus his Teſtamentis, perinde ut aliis Apocryphis, uſus fuiſſe videatur. Ei vero, qvi objicere velit, non Apoſtolum ex Teſtamento Levi, ſed hujus Auctorem Chriſtianum ex Apoſtolo dicta verba deſcripſiſſe, propono conſideranda ea, quæ ſupra recenſui, certè à nullo Chriſtiano, ſed Ju-

* Verba ſunt: *In teſtamento atteſtatur Juda DEum, quod diu eam* (Thamarem) *cum adhuc eſſet virgo, habuerit: luxitque iniquitatem ejus.*

Judæo quopiam, ac proinde ante Apoſtolicum ævum, ſcripta; neque enim poſt id Judæi Apocrypha condidere.

Quod attinet alia, quæ contrà non Judaicam ignorantiam, ſed Chriſtianam revelationem ſapiunt, jam ſuprà dixi, ea forte addita, ſicque Teſtamenta XII. Patriarcharum à Chriſtiano quopiam interpolata quidem, non autem primò condita eſſe: quanquam in his haud pauca ſint Meſſiam concernentia, quæ primo intuitu non niſi à Chriſtiana manu prodiiſſe videntur, & tamen ab antiquo Judæo ſcribi potuiſſe inde colligitur, quod in ipſis recentiorum Rabbinorum monumentis eadem occurrant. Sic v. g. in Teſtamento Dan §. 5. Patriarcha perpetuam ac nulla ulteriori captivitate interrumpendam Judæorum felicitatem tempore Meſſiæ fore ominatur, eò quod ipſe tanquam Deus ſuper illos regnaturus ſit. Qvibus verbis cum Deitas Meſſiæ adſtrui videatur, iſta non niſi à Chriſtiano ſcripta poterat aliquis exiſtimare. Et ecce habemus tamen traditionem Rabbinicam, quæ idem plane ſonat, aperteque aſſerit, gentem Judaicam, poſt liberationem manu Moſis aliorumque Heroum factam, iterum iterumqve in manus hoſtium ac priores calamitates incidiſſe, ideo qvod iſti Servatores fuerint homines; ſalutem vero per Meſſiam populo afferendam fore æternam, nec amplius eum captivum abductum iri, quia Deus ipſe tunc Servator ſit futurus; de quo expreſſa Rabbinorum verba in Notis ad dictum locum Teſtamenti Dan recitabo. Similiter quæ quaſi ex adverſo de pœnis & afflictionibus Judæorum tempore Meſſiæ, in primo ſcili-

cet ejus adventu, paſſim in Teſtamentis XII. Patriarcharum dicuntur, non à Judaica, ſed Chriſtiana manu profecta videri poterant; & tamen antiquos Judæos idem genti ſuæ timuiſſe, imo duo præciſè millia annorum afflictionis in diebus Meſſiæ determinaſſe, in Notis ad Teſtam. Levi §. 15, ex Midras Tillim probabo: nec non de nativitate Meſſiæ ex virgine, deque ejus paſſione, morte, reſurrectione, tam ipſius, quàm aliorum ſanctorum unà cum illo, denique de aſcenſione ejus in cœlum, teſtimonia Rabbinorum iſtis, quæ in Teſtamentis Patriarcharum dicuntur, parallela ſubinde afferam. Quæ ubi quis conſideraverit, non adeò multa forte Chriſtianorum interpolationi adſcribet, quàm primo quidem intuitu videri poterant adſcribenda.

Quantacunque verò ſint, quæ manus Chriſtiani cujuſpiam Teſtamentis Patriarcharum interſeruerit, præcipue de Deitate Chriſti, aliisque Chriſtianæ religionis myſteriis, hinc inde nimis clara, nec non ſpecialia de Apoſtolo Paulo §. 10. Teſtamenti Benjamin; iſta omnino vel Seculo II. ineunte, vel exeunte Imo. addita videntur, certe poſt ſcriptas S. Pauli epiſtolas, hujusqve Actus Apoſtolicos à Luca conſignatos, imo poſt excidium Hieroſolymitanum. Ad hoc enim ſpectant verba Levi §. 16. *In fine, ut æſtimabitis, occidetis eum, neſcientes ipſius reſurrectionem, innocentem ſanguinem in malitia ſuper capita veſtra recepturi. Propter ipſum erunt ſancta veſtra deſerta, usque ad pavimentum prophanata,* &c. Et præcedente §. 15. *Propter hæc templum, quod utique eliget Dominus, deſolabitur in immunditia, &*

vos

vos captivi eritis in omnibus gentibus & abominatio inter eas, & accipietis opprobrium & confuſionem ſempiternam à juſto judicio Dei. Quæ apertè deſtructionem templi poſterioris, & calamitates Judæis in pœnam cædis Chriſti inflictas, concernunt. S. Pauli epiſtolæ verò, & Lucæ Acta Apoſtolorum à Benjamin l. c. hiſce indigitantur verbis: Καὶ ἐν βίβλοις τῶν ἁγίοις ἔσαι ἀναγραφόμενος, καὶ τὸ ἔργον, καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ. *Et in libris ſanctis erit inſcriptus, & opus, & ſermo ejus.* opus qvidem in Actis Apoſtolorum, ſermo autem & in his, & in ipſius Pauli epiſtolis.

Atque hæc fere ſunt, qvæ cuipiam perſvadere poſſent, Teſtamenta XII. Patriarcharum à Judæo ante Chriſtum natum literis conſignata, poſthæc autem à Chriſtiano hincinde interpolata eſſe. Nolim tamen egomet ipſe hanc opinionem tanquam certam aſſerere, aut in re à noſtra ætate adeo longè remota quicquam definire, ideoque ſecundum ſententiam Cl. Dodwelli, ſæpe dicta Teſtamenta huic Spicilegio Patrum Seculi Apoſtolici inſerui; quanquam & poſito, ea tota poſt Chriſti adventum condita eſſe, dubium adhuc ſit, utrum ad initia Seculi II. vel finem I. ſint referenda. Nam qvod ſuprà dictam rationem ab Helleniſtico ſive Græco-Hebræo ſtylo deſumptam attinet, miſſis aliis, quæ excipere poſſem, id ſolùm obſervo, tractatum hunc Hebræo primùm idiomate conſcriptum, atque ex hoc in Græcam linguam translatum dici, (de qvo poſtea) ideoque non potuiſſe non verſionem Helleniſticam, quocunque etiam tempore facta ſit, inde exſurgere. Neque de Apoſtolica ætate hujus ſcripti convincere me potuit

alia

alia ratio, quam vir eruditiſſimus in epiſtola ad me ſcripta adjecit, ex errore Auctoris, de ſeculo Apoſtolico tanquam ultimo loquentis, arguens, illo ipſo eum vixiſſe; neque enim ſubſequenti ætate illum ejusmodi phraſin adhibere potuiſſe. Sed ut taceam, iſtum de ultimis temporibus errorem omnium ferè temporum communem fuiſſe, haud video, qui non auctor Teſtamentorum, etiam Seculo II. ſcribens, Apoſtolica tempora ultima appellare potuerit, phraſi potiſſimum Hebræâ, qva dies Meſſiæ ultimi vocari ſolent, cum & nos hodie poſt tot Secula ita loquamur, dicentes v. g. Dei filium ultimis Seculis in carne apparuiſſe. Et quidni dictus Auctor tempora Apoſtolica ultima dicere potuerit, cum longè priorem ætatem, qvâ ſcilicet Hebræi in duo Regna, Juda & Iſrael, diviſi ſunt, hac phraſi inſigniverit, ita ſcribens Teſtam. VI. Zabulon §. 9. *Novi in Scriptura Patrum meorum, quoniam in ultimis diebus* (ἐπ' ἐσχάτοις ἡμέραις) *recedetis à Domino, & diviſeritis in Iſrael, & duos Reges ſequemini, &c. Et poſt hæc orietur vobis ipſe Deus lumen juſtitiæ.* Verùm uti vix aliqvod ſuppetit argumentum, quo probari poſſit, Seculo I. iſta de myſteriis Chriſtianæ nimis aperta dicta Teſtamentis τῶν ιβ'. addita eſſe; ita neque in contrariam partem demonſtrari poteſt, quod Seculo II. ea acceſſerint. Quocirca in re adeo dubia opinionem modo dicti viri, cujus excellentiſſimam rerum Eccleſiaſticarum notitiam magni æſtimo, hac vice ſequi, ac Teſtamenta XII. Patriarcharum inter Scripta Seculi I. referre placuit.

Cæterùm uti ſuperiùs obſervavi, Jacobum Patriar-

triarcham alioſque Sanctos viros, in ultimis, quos habuerunt, ſermonibus, vitæ bene agendæ præcepta partim, partim futurorum præſagia edidiſſe, ita & in XII. Patriarcharum Teſtamentis utraque iſta utramqve faciunt paginam, hiſtoriâ inſuper vitæ & mortis ſingulorum ibi enarrata. Hinc librum illum tanqvam *plurimis Ethicis præceptis, iisque melioris quidem notæ, paſſim refertum* commendat ſuprà laudatus D. Cave Part. I. Hiſtor. Liter. pag. 52. Neqve indignum eſt obſervatione, Ethicis iſtis præceptis non ſolùm generales, ſeu Divinæ gratiæ promiſſiones, ſeu Divinæ juſtitiæ comminationes, annecti, ſed hinc inde ſpecialium remunerationum atqve pœnarum fieri mentionem, quas ſancti qvidam viri, vel ex Divina inſpiratione hauſere, vel ex propria experientia collegere, & ad poſteros transmiſere. Sic v. g. ſpecialia ſunt, qvæ Divinæ Legis ſtudio atqve cognitioni pollicetur Teſtamentum Levi §. 13. ita ſonans: *Omnis, qui cognoſcit legem Dei, honorabitur, & non erit peregrinus, quocunque vadit: amicos quoque plures ſuis genitoribus habebit, & deſiderabunt multi hominum ſervire ei, atque audire legem ex ore ipſius.* Notabile quoque eſt, quod in Teſtamento Joſeph. §. 3. legitur: ὅτι οἱ διὰ τὸν Θεὸν νηστεύοντες τοῦ προσώπου τὴν χάριν προσλαμβάνουσιν, *Propter Deum jejunantes faciei gratiam accipere.* Contrà de fornicatione in Teſtamento Ruben §. 4. non modò in genere dicitur, qvod ſit *animæ perditio*, ſed & in ſpecie, quod *approximare faciat ad idola, & in errorem ducat intellectum atque mentem.* Idem de avaritia aſſeritur in Teſtamento Juda §. 19. & ſic in cæteris. Egregiæ qvo-

Latinæ, nempe Robertus Groſſeteſt, Epiſcopus Lincolnienſis Sec. XIII. uſus ope cujusdam Nicolai Græci, de qvo Matthæus Pariſ. ad A. C. 1242. p. 597. ita ſcribit: *Ipſis quoque temporibus Epiſcopus Lincolnienſis Robertus, vir in Latino & Græco peritiſſimus, Teſtamenta* XII. *Patriarcharum de Græco fideli interpretatione tranſtulit in Latinum, — coadjuvante magiſtro, Nicolao Græco, Clerico Abbatis S. Albani.* Unde Robertus reſciverit, Teſtamenta iſta in Oriente latere, idem Auctor nobis indicat ad A. C. 1252. p. 835. his verbis: *Magiſter Johannes de Baſingeſtokes, Archidiaconus Legriæ, vir quidem in trivio & quadrivio experientiſſimus, Græcis ac Latinis literis ad plenum eruditus — intimaverat Epiſcopo Lincolnienſi Roberto, quod, quando ſtuduit Athenis, viderat & audierat à peritis Græcorum Doctoribus quædam Latinis incognita. Inter quæ reperit* XII. *Patriarcharum filiorum videlicet Jacob, teſtamenta — Unde idem Epiſcopus miſit in Græciam, & cum ea habuiſſet, tranſtulit de Græco in Latinum ſermonem, & quædam alia.* Latina iſta Roberti verſio primum, qvod ego ſciam, typis excuſa eſt Pariſiis an. 1549. in 12mo. ſed tot tantisqve cum ſphalmatibus, ut ſæpius nullum, vel ineptum, imo abſurdum qvandoqve, fundat ſenſum. Nihilominus ita vitioſè, in Orthodoxographis & Bibliothecis Patrum, iteratis vicibus eſt recuſa; Græci autem textus nihil hactenus lucem vidit, exceptis paucis periodis, qvas Cotelerius Notis in Script. Apoſtol. Clariſſ. Galeus ſuis in Jamblichum Annotationibus, Whartonus denique Auctario Hiſtoriæ Dogmaticæ Uſſerii de Scripturis & ſacris Vernaculis, inſeruit, & ille quidem ex Gallicanis, hi ex Angli-

canis

canis Codicibus deſcripſerunt. Hinc factum, ut eruditi qvidam viri hic in Anglia Græco-Latinam editionem, eamqve accuratam, meditati, ſed variis hucusque obſtaculis impediti fuerint, ſicqve mihi hoc opus reliqverint: qvod qvantâ potui induſtria exſecutus ſum, ejusqve methodum tradam in Annotatione ad hanc paginam, * quam proinde ante ipſa Teſtamenta legi velim.

* Rationem hujus editionis Teſtamentorum τῶν ιβʹ. paucis, uti promiſi, reddo. Habes nimirum hîc, benevole Lector, Græcum textum juxta membranaceum Codicem MS. in Bibliotheca Academiæ Cantabrigienſis, utpote perfectum fere ac pene eundem cum exemplari, ex qvo verſionem Latinam elaboravit Robertus Epiſcopus Lincolnienſis, adjuvante Magiſtro, Nicolao Græco, Clerico Abbatis de ſancto Albano, & Rectore Eccleſiæ de Dachet. Atque hunc quidem Codicem cum biennio fere abhinc Cantabrigiæ eſſem, in laudata Bibliotheca mihi oſtendit ejus Cuſtos, Dnus Johannes Laughton. qui, ut eſt Vir erga exteros ſupra modum humanus, ita eum deſcribendum mihi procul dubio conceſſiſſet, ſi jam tum præſens opus in animo habuiſſem. Verùm cum iſtud hîc Oxonii demum ſuſceperim, Apographum Cantabrigienſis Codicis benevole mihi communicavit Dn. D. Johannes Millius, Fautor meus gratioſiſſimus, ac nunquam ſatis laudandus, qui illud inter ſacræ antiquitatis κειμήλια aſſervaverat. Illud itaque Apographum diligenter contuli cum Codice chartaceo Oxonienſi in Bibliotheca Bodleiana num. 133. inter Baroccianos, (quem anno Chriſti 1268. ipſo Roberti ſeculo exaratum eſſe, ex numero ad calcem totius Codicis adſcripto colligitur) ac variantes Lectiones alicujus ſaltem momenti ad oram cujuslibet paginæ appoſui, licet non ſemper nomen Codicis Oxonienſis expreſſerim; notans inſuper, ubi Codex Oxonienſis deficiat (deficit autem ſæpiſſimè) & ubi contrà habeat plura, quàm exemplar Cantabrigienſe. Latinam verſionem adjunxi non propriam, ſed Roberti Lincolnien-

φίλησεν αὐτοὺς, καὶ κλαύσας εἶπεν· Ἀκούσατε ἀδελφοί μου· ἐνωτίσασθε Ρουβὴμ τοῦ πατρὸς ὑμῶν, b ὅσον" ἐντέλλομαι ὑμῖν. Καὶ ἰδοὺ ἐπιμαρτύρομαι ὑμῖν τὸν Θεὸν τοῦ οὐρανοῦ σήμερον, τοῦ μὴ πορευθῆναι ἐν ἀγνοίᾳ νεότητος, καὶ πορνείᾳ, ἐν ᾗ ἐξεχύθην ἐγὼ, 1) καὶ ἐμίανα τὴν κοίτην τοῦ πατρός μου Ἰακώβ. Λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι c ἐνέπληξέ με πληγὴν μεγάλην ἐν τοῖς λαγῶσί μου" ἐπὶ μῆνας ἑπτά. καὶ εἰ μὴ Ἰακὼβ ὁ πατὴρ ἡμῶν προσηύξατο περὶ ἐμοῦ πρὸς Κύριον, d ὅτι" ἤθελε Κύριος ἀνελεῖν με. Ἤμην γὰρ ἐτῶν τριάκοντα, ὅτε ἔπραξα τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου· καὶ ἑπτὰ μῆνας ἐμαλακίσθην ἕως θανάτου. καὶ ἐν προαιρέσει ψυχῆς μου ἑπτὰ ἔτη μετενόησα ἐνώπιον

Et * ſtans" oſculatus eſt eos, & plorans dixit: Audite, fratres mei, auribus percipite 1 verba Ruben Patris veſtri", qvæcunqve mando vobis: Ecce, teſtificor vobis Deum Cœli hodie, ut non ambuletis in ignorantia juventutis, & fornicatione, in qva effuſus ſum ego, & inqvinavi lectum Patris mei Jacob. Dico enim vobis, qvoniam percuſſit me Dominus plagâ magnâ in iliis meis per menſes ſeptem; & niſi Jacob pater meus oraſſet pro me ad Dominum, qvoniam voluit occidere me, 2 periiſſem". Eram enim annorum triginta, qvando feci hoc malum coram Domino, & ſeptem menſibus infir-

Κύ-

b ὅσα ἐγὼ meliùs. c ἐξέπληξέ με πληγῇ μεγάλῃ ἐπὶ τῆς λαγόνος μου. d Omiſſum.

* *ſurgens ſive erectus* in lecto. 1 Ruben Patrem veſtrum. 2 Omiſſum.

1) Hæc conveniunt cum ultimis Patriarchæ Jacobi verbis, quæ de Ruben protulit, Gen. XLIX. 4.

Κυρίȣ. Οἶνον καὶ σίκερα ȣ̓κ ἔπιον, 2) καὶ κρέας ȣ̓κ εἰσῆλθεν εἰς τὸ ςόμα μȣ· καὶ a πᾶν″ ἄρτον ἐπιθυμίας ȣ̓κ ἐγευσάμην, πενθῶν ἐπὶ τῇ ἁμαρτίᾳ μȣ, μεγάλη γὰρ ἦν. Καὶ ȣ̓ μὴ γένηται ἐν τῷ Ισραὴλ ȣ̔́τως.

matus ſum usque ad mortem, & in electione animæ meæ ſeptem annis pœnitui coram Domino. Vinum & ſiceram non bibi, & caro non intravit os meum, & omnem panem deſiderii non guſtavi, lugens pro peccato meo, magnum enim erat. Et non fiet in Iſrael ita.

β. Καὶ νῦν ἀκȣ́σατέ μȣ, τέκνα, ἃ εἶδον περὶ τῶν ἑπτὰ πνευμάτων τῆς πλάνης 3) ἐν τῇ μετανοίᾳ μȣ. Επτὰ πνεύματα ἐδόθη κατὰ τȣ̃ ἀνθρώπȣ ἀπὸ τȣ̃ Βελίαρ, καὶ αὐτά εἰσι κεφαλὴ τῶν ἔργων τȣ̃ νεωτερισμȣ̃. Καὶ ἑπτὰ πνεύματα ἐδόθη αὐτῷ ἐπὶ τῆς

II. Et nunc audite me, filii, 1 ut manifeſtem vobis″, qvæ vidi de ſeptem Spiritibus erroris in pœnitentia mea. Septem Spiritus dati ſunt adverſus hominem à Beliar, & ipſi ſunt caput operum juventutis: & ſeptem Spiritus dati ſunt

 κτί-

a πάντα meliùs.

1 Omiſſa ſunt.

2) Idem tempore pœnitentiæ ſuæ fecit Ruben, quod Propheta Daniel de ſemetipſo iisdem fere verbis teſtatur, cap. X. v. 3. juxta LXX: Ἐν τ̃ ἡμέραις ἐκείναις ἐγὼ Δανιὴλ ἤμην πενθῶν τρεῖς ἑβδομάδας ἡμερῶν· Ἄρτον ἐπιθυμιῶν ȣ̓κ ἔφαγον, καὶ κρέας καὶ οἶνος ȣ̓κ εἰσῆλθεν εἰς τὸ ςόμα μȣ.

3) Vide quæ de Spiritibus erroris, & Dæmonibus vitiorum eruditè, ut ſolet, congeſſit Cotelerius in Notis ad Hermæ Lib. II. Mandat. 2.

κτίσεως, τοῦ εἶναι ἐν αὐτοῖς πᾶν ἔργον ἀνθρώπου. Πρῶτον πνεῦμα ζωῆς, μεθ' ἧς ἡ b σύστασις κτίζεται. Δεύτερον πνεῦμα ὁράσεως, μεθ' ἧς γίνεται ἐπιθυμία. Τρίτον πνεῦμα ἀκοῆς, μεθ' ἧς γίνεται διδασκαλία. Τέταρτον πνεῦμα ὀσφρήσεως, μεθ' ἧς ἐστιν γεῦσις δεδομένη εἰς c συνολκὴν ἀέρος καὶ πνοῆς. Πέμπτον πνεῦμα λαλιᾶς, μεθ' ἧς γίνεται γνῶσις. Ἕκτον πνεῦμα γεύσεως, μεθ' ἧς γίνεται βρῶσις d βρωτῶν καὶ ποτῶν, καὶ ἰσχὺς ἐν αὐτοῖς κτίζεται· ὅτι ἐν βρώμασίν ἐστιν ἡ ὑπόστασις τῆς ἰσχύος. Ἕβδομον πνεῦμα σπορᾶς καὶ συνουσίας, μεθ' ἧς συνεισέρχεται διὰ τῆς φιληδονίας ἡ ἁμαρτία. Διὰ τοῦτο ἔσχατόν ἐστι τῆς κτίσεως καὶ πρῶτον τῆς νεότητος, ὅτι ἀγνοίας πεπλήρωται, καὶ αὐτὴ τὸν e νεώτερον ὁδηγεῖ ὡς τυφλὸν

ei in creatione, ut ſit in eis omne opus hominis. Primus Spiritus eſt vitæ, cum qva conſiſtentia creatur. Secundus Spiritus eſt Viſûs, cum quo fit deſiderium. Tertius Spiritus eſt Auditûs, cum qvo fit doctrina. Qvartus Spiritus eſt Olfactûs, cum qvo eſt guſtus datus in attractione aëris & ſpirationis. Qvintus Spiritus eſt Locutionis, cum qua fit cognitio. Sextus Spiritus eſt Guſtûs, cum qvo fit cibatio comeſtibilium & potibilium, & fortitudo in ipſis creatur, qvoniam in cibis ſubſtantia eſt fortitudinis. Septimus Spiritus eſt Seminis & Coitûs, cum qvo coingreditur per concupiſcentiam voluptatis peccatum. Propter hoc ultimus eſt creationis, & primus juventutis, qvoniam ignorantia plenus

ἐπὶ

b κίνησις. c ὁλκήν. d βρωμάτων τε καὶ πομάτων. e νεωτερισμόν.

ἐπὶ βόθρον, καὶ ὡς κτῆνος ἐπὶ κρημνόν.

est, & ipſa juniorem ducit ut cœcum in foveam, & ut jumentum in 1 præſepium.

γ'. Ἐπὶ πᾶσι τούτοις ὄγδοον πνεῦμα τοῦ ὕπνου, μεθ' οὗ a ἐκτίσθη ἔκστασις φύσεως καὶ εἰκὼν τοῦ θανάτου. Τούτοις τοῖς πνεύμασι συμμίγνυται b τὸ πνεῦμα τῆς πλάνης. Πρῶτον τὸ τῆς πορνείας ἐν τῇ φύσει καὶ ταῖς αἰσθήσεσιν ἔγκειται. Δεύτερον πνεῦμα ἀπληστίας ἐν τῇ γαστρί. Τρίτον πνεῦμα μάχης ἐν τῷ ἥπατι καὶ τῇ χολῇ. Τέταρτον πνεῦμα ἀρεσκείας καὶ μαγγανείας, ἵνα διὰ περιεργίας ὡραῖος ὀφθῇ. Πέμπτον πνεῦμα ὑπερηφανίας, ἵνα c κινῆται καὶ μεγαλοφρονῇ. Ἕκτον πνεῦμα ψεύδους, ἐν ἀπωλείᾳ καὶ ζήλῳ τοῦ πλάττειν d λόγους αὐτοῦ ἀπὸ γένους

III. In omnibus his octavus Spiritus Somni est, cum qvo creata est ecſtaſis naturæ & imago mortis. His Spiritibus commiſcetur Spiritus erroris. Primus Fornicationis in natura & ſenſibus injacet. Secundus Spiritus 2 inſatiabilitas in ventre. Tertius Spiritus pugnæ in epate & colera. Qvartus Spiritus placentiæ & machinationis, ut per ſuperfluitatem decorus appareat. Qvintus Spiritus Superbiæ, ut moveatur & magna ſapiat. Sextus Spiritus Mendacii, in 3 prædicatione & zelo fingendi ſermo-

a ἐσκοτίσθη. b τὰ πνεύματα melius. c καυχᾶται. d λόγους καὶ κρύπτειν λόγους αὐτοῦ rectiùs, ut indicat ſequens ἀπό.

1 *Præcipitium*, quæ genuina eſt lectio. 2 *Inſatiabilitatis* rectiùs. 3 *Perditione*, qvæ genuina eſt lectio, reſpondens Græco.

νους καὶ οἰκείων. Ἕβδομον πνεῦμα ἀδικίας, μεθ' ἧς κλοπὴ καὶ γρυπίσματα, ἵνα ποιήσῃ φιληδονίαν καρδίας αὐτοῦ. Ἡ γὰρ ἀδικία συνεργεῖ τοῖς λοιποῖς πνεύμασι διὰ τῆς δολοληψίας. Ἐπὶ πᾶσι τούτοις τὸ πνεῦμα τοῦ ὕπνου, τὸ ὄγδοον πνεῦμα, συνάπτεται a πλάνῃ καὶ φαντασίᾳ. Καὶ οὕτως ἀπόλλυται πᾶς νεώτερος, σκοτίζων τὸν νοῦν ἀπὸ τῆς ἀληθείας, καὶ μὴ συνιὼν ἐν τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ, μήτε ὑπακούων νουθεσίας πατέρων αὐτοῦ. ὥσπερ κἀγὼ ἔπαθον ἐν τῷ νεωτερισμῷ μου. Καὶ νῦν τέκνα τὴν ἀλήθειαν ἀγαπήσατε, καὶ αὕτη φυλάξεται ὑμᾶς. Διδάσκω ὑμᾶς, ἀκούσατε Ῥουβὴμ τοῦ πατρὸς ὑμῶν. Μὴ προσέχετε b ἐν ὄψει γυναικὸς", μηδὲ ἰδιάζετε μετὰ θηλείας ὑπάνδρου, μηδὲ περιεργάζεσθε πρᾶξιν γυναικῶν. Εἰ μὴ γὰρ εἶδον ἐγὼ Βάλλαν λουομένην ἐν σκε-

nes ejus, de genere & familiaribus. Septimus Spiritus injuſtitiæ, cum qva fiunt * & 4 commotiones", ut faciat concupiſcentiam voluptatis cordis ſui. Injuſtitia enim cooperatur reliqvis Spiritibus per doli aſſumptionem. In omnibus his Spiritus Somni, octavus Spiritus, copulatur errore & phantaſiâ. Et ita perit animus Juniorum, obtenebrans mentem à veritate, & non intelligens Legem Domini, neqve obediens doctrinæ Patrum ſuorum, qvemadmodum & ego paſſus ſum in juventute mea. Et nunc Filii veritatem diligite, & ipſa cuſtodiet vos. 5 Audite Ruben patrem veſtrum: non attendatis in viſione mulieris, neqve ſingulariter ſitis cum fœ-

a ὅ ἐστι πλάνη. b εἰς ὄψιν γυναικείαν.

* Add. *furta:* 4 Diſtortiones. 5 Add. *Doceo vos*, incuriâ ſcribæ in alio exemplari omiſſa.

σκεπηνῷ τόπῳ, οὐκ ἐνέπιπτον εἰς τὴν ἀνομίαν τὴν μεγάλην. Συλλαβοῦσα γὰρ ἡ διάνοιά μου τὴν γυναικείαν γύμνωσιν, οὐκ εἴασέ με ὑπνῶσαι, ἕως οὗ ἔπραξα τὸ βδέλυγμα. Ἀπόντος γὰρ Ἰακὼβ τοῦ πατρὸς ἡμῶν πρὸς Ἰσαὰκ τὸν πατέρα αὐτοῦ, ὄντων ἡμῶν ἐν Γαδὲρ, πλησίον τῆς Ἐφραθὰ 4) a οἴκου Βηθλεὲμ, Βάλλα ἦν μεθύουσα καὶ κοιμωμένη, καὶ ἀκαλύπτως κατέκειτο ἐν τῷ κοιτῶνι· κἀγὼ εἰσελθὼν, καὶ ἰδὼν τὴν γύμνωσιν αὐτῆς, ἔπραξα

mina, qvæ eſt ſub viro, neqve circumſcrutemini operationem mulierum. Niſi enim vidiſſem Ballam balneantem in cooperto loco, non incidiſſem in iniqvitatem magnam. Concipiens enim mens mea muliebrem nuditatem, non ſivit me dormire, usqve qvo operatus ſum abominationem. Abſente enim Jacob Patre meo apud Iſaac patrem ſuum, exiſtentibus nobis in Gader, proximo Ephra-

a ἐν Βηθλεέμ.

4) Ἐφραθά.] Hæc ex Geneſ. XXXV. 21. ſeq. narrantur: Ἐφραθᾶ autem mentio fit præcedenti v. 19. ubi Hebræus textus de ea ait: הוא בית לחם *Hæc eſt Bethlehem.* Similiter LXX. αὕτη ἐστὶ Βηθλεέμ. Sed & Demetrius apud Euſeb. Lib. IX. Præparat. Evangel. cap. 21. conſentit his verbis: ἔνθεν παραγενέσθαι εἰς Ἐφραθὰ, ἣν εἶναι Βηθλεέμ. Indeque ipſe Euſebius Lib. VII. Demonſtrationis Evangel. pag. 347. ex allegato loco Geneſeos idem docet. Contra Auctor Teſtamenti Ruben in citatis verbis videtur hæc duo diſtinguere, & Ephratam facere domum in urbe Bethlehem: niſi forte aliqvis ad marginem interpretationis gratiâ adſcripſerit οἴκου ἄρτου, & prior vox inde in textum irrepſerit; quem correcturus poſtea, ſive explanaturus is, qui Oxonienſem Codicem ſcripſit, ἐν loco οἴκου poſuit.

Ἐπειδὴ γὰρ ἐφύλαξεν ἑαυτὸν Ἰωσὴφ ἀπὸ πάσης γυναικὸς, καὶ τὰς ἐννοίας ἐκαθάρισεν ἀπὸ πάσης πορνείας, εὗρεν χάριν ἐνώπιον Κυρίου καὶ ἀνθρώπων. Καὶ γὰρ πολλὰ ἐποίησεν αὐτῷ ἡ Αἰγυπτία, καὶ μάγους παρεκάλεσε, καὶ φάρμακα αὐτῷ προσήνεγκε· καὶ οὐκ ἐδέξατο τὸ διαβούλιον τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἐπιθυμίαν πονηράν. Διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς τῶν πατέρων μου ἐρρύσατο αὐτὸν ἀπὸ παντὸς ὁρατοῦ καὶ κεκρυμμένου θανάτου. ἐὰν γὰρ μὴ κατισχύσῃ ἡ πορνεία d τὴν ἔννοιαν, οὐδὲ ὁ Βελίαρ κατισχύσει ὑμῶν.

ε. Πονηραί εἰσιν αἱ γυναῖκες, τέκνα μου, ὅτι μὴ ἔχουσαι ἐξουσίαν ἢ δύναμιν ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον, δολιεύονται ἐν σχήμασι, πῶς αὐτὸν πρὸς αὐτὰς ἐπισπά-

Qvoniam etſi ſit aliqvis ſenex, vel nobilis, opprobrium ipſum facit, & deriſionem apud Beliar & filios hominum. Qvia enim cuſtodivit ſe Joſeph ab omni muliere, & cogitationes purgavit ab omni fornicatione, invenit gratiam coram Domino & hominibus. Etenim multa fecit ei Ægyptia, qvæ magos advocavit, & pharmaca ei obtulit, & non ſuſcepit conſilium animæ ejus deſiderium pernicioſum. Propter hoc Deus patrum meorum eruit eum ab omni viſibili & abſcondita morte. Si enim non prævaleat fornicatio menti, neqve Beliar prævalebit vobis.

V. Pernicioſæ enim ſunt mulieres, Filii mei, qvoniam enim non habent poteſtatem vel virtutem in hominem, doloſe agunt in formis,

σων-

d. τῆς ἐννοίας.

σωνται, καὶ ὃν διὰ δυνάμεως οὐκ ἰσχύει καταγωνίσασθαι, οὗτον δι᾽ ἀπάτης καταγωνίζεται. Ὅτι καίγε περὶ αὐτῶν εἶπέ μοι ὁ ἄγγελος τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐδίδαξέ με· ὅτι αἱ γυναῖκες ἡττῶνται τῷ πνεύματι τῆς πορνείας ὑπὲρ τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἐν καρδίᾳ μηχανῶνται κατὰ τῶν ἀνθρώπων, καὶ διὰ τῆς κοσμήσεως πλανῶσιν αὐτὸν, πρῶτον τὰς διανοίας, καὶ διὰ τοῦ βλέμματος τὸν ἰὸν ἐνσπείρουσι, καὶ τότε τῷ ἔργῳ αἰχμαλωτίζουσιν. οὐ γὰρ δύναται γυνὴ ἄνθρωπον βιάσασθαι. Φεύγετε οὖν τὴν πορνείαν, τέκνα μου, καὶ προστάσσετε ταῖς γυναιξὶν ὑμῶν, καὶ ταῖς θυγατράσιν, ἵνα μὴ κοσμῶνται τὰς κεφαλὰς καὶ τὰς ὄψεις αὐτῶν, [a] ὅτι πᾶσα γυνὴ δολιευομένη ἐν τούτοις εἰς κόλασιν τοῦ αἰῶνος τετήρηται. Οὕτω γὰρ ἔθελξαν τοὺς Ἐγρηγόρους πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ. κἀκεῖνοι

qvibus eum ad ipſas attrahant, & qvem per fortitudinem non poſſunt vincere, hunc per deceptionem vincunt. Nam & de iis dixit mihi Angelus Dei, qvi docuit me, qvoniam mulieres vincuntur à Spiritu fornicationis ſuper hominem, & in corde machinantur adverſus homines, & per ornatum errare faciunt primò eorum mentes, & per viſum venenum inſerunt, & tunc opere captivant, non enim poteſt mulier hominem cogere. Fugite ergo fornicationem, filii mei, præcipite mulieribus veſtris & filiabus, ut non ornent [1] ſe in capitibus &" viſus earum [2] caſtigent", qvoniam omnis mulier doloſe agens in his, in punitionem ſeculi reſervata eſt. Ita enim ſeduxerunt vigi-

[a] πρὸς ἀπάτην διανοίας addit.
[1] Capita &. [2] Omiſſum.

συνεχῶς ἐρῶντες αὐτὰς, ἐγίνοντο ἐν ἐπιθυμίᾳ ἀλλήλων, καὶ συνέλαβον τῇ διανοίᾳ τὴν πρᾶξιν, καὶ μετεσχηματίζοντο εἰς ἀνθρώπους, καὶ ἐν τῇ συνουσίᾳ τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν συνεφαίνοντο αὐταῖς, κἀκεῖναι ἐπιθυμοῦσαι τῇ διανοίᾳ τὰς φαντασίας αὐτῶν ἔτεκον γίγαντας. ἐφαίνοντο γὰρ αὐταῖς Ἐγρήγοροι ἕως τοῦ οὐρανοῦ φθάνοντες.*

ϛʹ. Φυλάξασθε οὖν ἀπὸ τῆς πορνείας· καὶ εἰ θέλετε καθαρεύειν τῇ διανοίᾳ, φυλάξασθε τὰς αἰσθήσεις ἀπὸ πάσης θηλείας. Κἀκείναις δὲ ἐντείλασθε μὴ συνδυάζειν ἀνθρώποις, ἵνα καὶ αὗται καθαρεύωσι τῇ διανοίᾳ. Αἱ γὰρ συνεχεῖς συντυχίαι, κἂν μὴ πραχθῇ τὸ ἀσέβημα, αὐταῖς μὲν ἐστι νόσος ἀνίατος, ὑμῖν δὲ ὄνειδος τοῦ Βελίαρ αἰώνιον· ὅτι ἡ πορνεία οὔτε σύνεσιν οὔτε εὐσέβειαν ἔχει ἐν ἑαυτῇ, καὶ πᾶς ζῆλος

les ante diluvium, & illi continuo videntes eas, affecti ſunt deſiderio ad invicem, & conceperunt mente operationem, & transfigurati ſunt in homines, & in coitu virorum ſuorum apparuerunt eis, & illæ deſiderantes mente imaginationes eorum, pepererunt Gigantes. Apparuerunt enim eis vigiles usqve ad cœlum attingentes.

VI. Cuſtodimini ergo à fornicatione, & ſi vultis purgari mente, cuſtodite ſenſus [1] veſtros″ ab omni fœmina, ſed & illis præcipite non communicare cum hominibus, ut & ipſæ purgentur mente. Continuæ enim contingentiæ, etſi non operatum [2] fiunt″ impium, tamen ipſis ſunt ægritudo inſanabilis, vobis verò opprobrium Beliar ſempiternum: qvoniam for-

κα-

1 Omiſſum. 2 fuerit. * Supra p. 179. ſeq.

κατοικεῖ ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ αὐτῆς. Διὰ τοῦτο ζηλώσετε τοὺς υἱοὺς Λευὶ, 5) καὶ ζητήσετε ὑψωθῆναι ὑπὲρ αὐτοὺς, ἀλλ᾽ οὐ δυνήσεσθε. Ὁ γὰρ Θεὸς ποιήσει τὴν ἐκδίκησιν αὐτῶν καὶ ἀποθανεῖσθε θανάτῳ πονηρῷ. τῷ γὰρ Λευὶ ἔδωκεν κύριος τὴν ἀρχὴν, καὶ τῷ Ἰούδᾳ, μεθ᾽ αὐτὸν κἀμοὶ, καὶ Δὰν καὶ Ἰωσὴφ, τοῦ εἶναι ἐπὶ ἄρχοντας. Διὰ τοῦτο ἐντέλλομαι ὑμῖν ἀκούειν τοῦ Λευὶ, ὅτι αὐτὸς γνώσεται νόμον κυρίου, καὶ διαστελεῖ εἰς κρίσιν καὶ a θυσίας" ὑπὲρ παντὸς Ἰσραὴλ, μέχρι τελειώσεως χρόνων ἀρχιερέως ΧΡΙΣΤΟΥ, ὃν εἶπε κύριος. Ὁρκῶ ὑμᾶς τὸν Θεὸν τοῦ οὐρανοῦ ποιῆσαι ἀλήθειαν ἕκαστον πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, b καὶ πρὸς τὸν Λευὶ ἐγγίσατε ἐν ταπεινώσει καρδίας, ἵνα δέξησθε εὐλογίαν ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ. Αὐ-

nicatio neque intellectum neqve pietatem habet in ſeipſa, & omnis zelus habitat in deſiderio ejus. Propter hoc zelabitis filios Levi, & qværetis exaltari ſuper eos, ſed non poteritis. Deus enim faciet vindictam eorum, & moriemini morte pernicioſa. Levi enim dedit Dominus principatum & Judæ, cum his & mihi & Dan & Joſeph, ut eſſemus Principes. Propter hoc mando vobis, audite Levi, qvoniam ipſe noſcet legem Domini, & * dividet" judicia & ſacrificia pro omni Iſrael, usqve ad conſummationem temporum principis Sacerdotum Chriſti, qvem dixit Dominus. Adjuro vos per Deum Cœli, ut faciatis

5) Reſpicit ad rebellionem Dathan, Abiron & Hon, atqve pœnam iis inflictam, de qva Num. XVI. 1. ſeqq.

a θυμιάσει. b καὶ ἀγάπην ἕκαστον πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.

* diſcernet.

τὲς γὰρ εὐλογήσει τὸν Ἰσραὴλ καὶ τὸν Ἰούδαν· ὅτι ἐν αὐτῷ ἐξελέξατο κύριος βασιλεῦσαι πάντων τῶν λαῶν. Καὶ προσκυνήσετε τῷ σπέρματι αὐτοῦ, ὅτι ὑπὲρ ὑμῶν ἀποθανεῖται ἐν πολέμοις ὁρατοῖς καὶ ἀοράτοις, καὶ ἔσαι ἐν ὑμῖν βασιλεὺς αἰώνων.

veritatem unusqvisqve proximo ſuo, & ad Levi appropinqvate in humilitate cordis, ut recipiatis benedictionem ex ore ipſius. Ipſe enim benedicet Iſrael & Judam, qvoniam 1 eum elegit Deus Regem ſuper omnes populos, & adorate 2 ſemen ipſius, qvoniam pro vobis morietur in bellis viſibilibus & inviſibilibus, & erit in vobis Rex Sæculorum.

ζ. Καὶ ἀπέθανε Ῥουβὴμ ἐντειλάμενος τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ. a καὶ ἔθεντο αὐτὸν ἐν σορῷ, ἕως ὅτε ἀνενέγκαντες αὐτὸν ἐξ Αἰγύπτου ἔθαψαν ἐν Χεβρὼν ἐν τῷ σπηλαίῳ τῷ διπλῷ, ὅπου οἱ πατέρες αὐτοῦ.

VII. Et mortuus eſt Ruben præcipiens filiis ſuis prædicta, & benedicens, & poſuerunt eum in thecam, usqveqvo referentes eum ex Ægypto, ſepelierunt in Hebron in ſpelunca duplici, ubi patres ejus dormierunt.

Συμε-

a Add. ταῦτα.
1 In eo elegit Dominus regnare. 2 ipſum.

Συμεών.

ΑΝτίγραφον λόγων Συμεὼν, ἃ ἐλάλησε τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, πρὸ τοῦ θανεῖν αὐτὸν ἐν ρκ' ἔτει τῆς ζωῆς αὐτοῦ, ἐν ᾧ ἔτει ἀπέθανεν Ιωσήφ. ἦλθον γὰρ ἐπισκέψασθαι αὐτὸν ἀρρωστοῦντα. Καὶ ἐνισχύσας ἐκάθισε, καὶ κατεφίλησεν αὐτοὺς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς·

β'. Ακούσατε, τέκνα, ἀκούσατε Συμεὼν τοῦ πατρὸς ὑμῶν, ὅσα ἔχω ἐν τῇ καρδίᾳ μου. Εγὼ ἐγεννήθην ἐξ Ιακὼβ τοῦ πατρός μου υἱὸς δεύτερος, καὶ Λία ἡ μήτηρ μου ἐκάλεσέ με Συμεῶνα, ὅτι ἤκουσε κύριος τῆς δεήσεως αὐτῆς. Δυνατὸς ἐγενόμην σφόδρα, οὐκ ἐδειλίασα πρᾶξιν, οὐδὲ ἐφοβήθην ἀπὸ παντὸς πράγματος. Η γὰρ καρδία μου ἦν σκληρὰ, καὶ τὰ ἧπατά μου ἀκίνητα, καὶ τὰ σπλάγχνα μου ἀσυμπαθῆ· ὅτι καὶ ἡ ἀνδρεία ἀπὸ ὑψίστου δέδοται τοῖς ἀνθρώ-

Teſtamentum Simeonis de Invidia II.

TRanſcriptum verborum Simeon, qvæ locutus eſt filiis ſuis, anteqvam moreretur centeſimo viceſimo anno vitæ ſuæ, in qvo mortuus eſt Joſeph. Venerunt enim viſitare ipſum ægrotantem, & erectus ſedens oſculatus eſt eos, & dixit eis:

II. Audite filii, audite Simeonem patrem veſtrum, qvæcunqve habeo in corde meo. Ego genitus ſum ex Jacob patre meo filius ſecundus, & Lia mater mea vocavit me Simeonem, qvoniam audivit Dominus orationem ipſius. Potens effectus ſum valde, non formidavi operationem, neqve timui ab omni re. Cor enim meum erat durum, epata mea immobilia, & viſcera mea non compatientia, qvo-

τοις ἐν ψυχαῖς καὶ ἐν σώμασι. Καὶ ἐν τῷ καιρῷ a ἐζήλωσα τὸν Ιωσὴφ, ὅτι ἠγάπα αὐτὸν ὁ πατὴρ ἡμῶν· καὶ ἐστήριξα ἐπ' αὐτὸν τὰ ἧπαρά μου τοῦ ἀνελεῖν αὐτὸν, ὅτι ὁ ἄρχων τῆς πλάνης ἀποστείλας τὸ πνεῦμα τοῦ ζήλου ἐτύφλωσέ μου τὸν νοῦν, μὴ προσέχειν αὐτῷ ὡς ἀδελφῷ, καὶ μὴ φείσασθαι Ιακὼβ τοῦ πατρός μου. Ἀλλ' ὁ Θεὸς αὐτοῦ, καὶ ὁ Θεὸς τῶν πατέρων αὐτοῦ, b αὐτὸν ἐκ τῶν χειρῶν μου ἐῤῥύσατο. Ως γὰρ ἐγὼ ἐπορεύθην ἐν Σικήμοις, ἐνέγκαι ἄλειμμα τοῖς ποιμνίοις, καὶ Ρουβὴμ εἰς Δοθαὶμ, ὅπου τὰ ἐγχρήζοντα ἡμῖν καὶ πᾶσα ἡ ἀπόθεσις· Ιούδας ὁ ἀδελφός μου ἐπώλησεν αὐτὸν τοῖς Ισμαηλίταις. Καὶ ἐλθὼν Ρουβὴμ ἐλυπήθη, ἤθελε γὰρ αὐτὸν διασῶσαι πρὸς τὸν πατέρα. Εγὼ δὲ ὠργίσθην c πρὸς τὸν Ιούδαν, ὅτι ζῶντα αὐτὸν ἀπέ-

niam & fortitudo ab altiſſimo datur hominibus in animabus & corporibus. In tempore illo invidi Joſeph, qvoniam dilexit eum Pater noſter, firmavi ſuper eum epata mea ad occidendum eum, qvoniam princeps erroris, mittens Spiritum invidiæ, excœcavit mentem meam, ut non 1 attenderem, non parcens" Jacob Patri meo. Sed Deus ejus & Patrum ejus mittens Angelum ſuum, eruit eum ex manibus meis. Ut enim ego ieram in Sichimis, afferre unguentum gregibus, & Ruben in Dotaim, ubi erant neceſſaria nobis & omnia repoſita, Judas frater noſter vendidit eum Iſmaelitis, & veniens Ruben triſtatus eſt, voluit enim ipſum ſalvum reducere ad Pa-

a τῆς νεότητος add. b Add. ἀποστείλας τὸν ἄγγελον αὐτοῦ. c ἐπὶ.

1 Attenderem ei ſicut fratri, nec parcerem.

ἀπέλυσε· καὶ ἐποίησα μῆνας πέντε ὀργιζόμενος αὐτῷ· καίγε συνεποδισέ με κύριος, καὶ ἐκώλυσεν ἀπ' ἐμοῦ δράσιν χειρῶν· ὅτι ἡ χείρ μου ἡ δεξιὰ ἡμίξηρος ἦν ἐπὶ ἡμέρας ζ'. Καὶ ἔγνων, τέκνα, ὅτι περὶ Ιωσὴφ τοῦτό μοι συνέβη· καὶ μετανοήσας ἔκλαυσα, καὶ ηὐξάμην κυρίῳ, ἵνα ἀποκαταστήσῃ τὴν χεῖρά μου, καὶ ἀπόσχωμαι ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ, καὶ φθόνου, καὶ ἀπὸ πάσης ἀφροσύνης. Ἔγνων γὰρ, ὅτι πονηρὸν πρᾶγμα ἐνεθυμήθην ἐνώπιον κυρίου καὶ Ιακὼβ τοῦ πατρὸς [a] διὰ Ιωσὴφ τὸν ἀδελφὸν [b] μου, φθονήσας αὐτῷ.

γ'. Καὶ νῦν, τέκνα, φυλάξασθε ἀπὸ τῶν πνευμάτων τῆς πλάνης καὶ τοῦ φθόνου. Καὶ γὰρ ὁ φθόνος κυριεύει πάσης τῆς

trem. Ego vero iratus eram adverſus Judam, qvoniam viventem ipſum dimiſit, & fui menſes qvinqve iratus ei: impedivit autem me Deus, & prohibuit à me operationem manuum, qvoniam manus mea dextra ſemiſicca erat per dies ſeptem. Et cognovi, filii, qvod propter Joſeph hoc mihi accidit, & pœnitens flevi & oravi Dominum, ut reſtitueret manum meam, & abſtinerem ab omni inqvinamento, invidia, & omni inſipientia. Cognovi enim, qvoniam perniciosam rem cogitaveram coram Domino & Jacob patre noſtro, propter Joſeph fratrem meum, cui invidebam.

III. Et nunc, filii, cuſtodimini à Spiritibus erroris & invidiæ. Etenim invidia dominatur omni menti homi-

[a] μου eſt additum. [b] ἡμῶν.

διανοίας τȣ͂ ἀνθρώπȣ, καὶ ȣ̓κ ἀφίησιν αὐτὸν ȣ̓͂τε φαγεῖν, ȣ̓͂τε πιεῖν, ȣ̓͂τε ποιῆσαί τι ἀγαθὸν, a πάντοτε ὑποβάλλει ἀνελεῖν τὸν φθονȣ́μενον· καὶ ὁ μὲν φθονȣ́μενος πάντοτε ἀνθεῖ, ὁ δὲ φθονῶν μαραίνεται. Δύο ἔτη ἡμερῶν ἐν φόβῳ κυρίȣ ἐκάκωσα τὴν ψυχήν μȣ ἐν νηστείᾳ· καὶ ἔγνων, ὅτι ἡ λύσις τȣ͂ φθόνȣ διὰ φόβȣ θεȣ͂ γίνεται. Ἐάν τις ἐπὶ κύριον καταφεύγῃ, ἀποτρέχει τὸ πονηρὸν πνεῦμα ἀπ' αὐτȣ͂, καὶ γίνεται ἡ διάνοια κȣφὴ καὶ λοιπὸν συμπαθεῖ τῷ φθονȣμένῳ, b καὶ ȣ̓ καταγινώσκει τῶν ἀγαπώντων αὐτὸν, καὶ ȣ̓͂τως παύεται τȣ͂ φθόνȣ.

δ'. Καὶ ἦν ἐρωτῶν ὁ πατὴρ περὶ ἐμȣ͂, ὅτι ἑώρα με σκυθρωπὸν, καὶ ἔλεγον. τὰ ἥπατά μȣ κακȣ͂μαι ἐγώ. Ἐπένθȣν γὰρ παρὰ πάντας, ὅτι ἐγὼ ἤμην αἴτιος τῆς πράσεως Ιωσήφ.

nis, qvæ non patitur eum neqve comedere, neqve bibere, neqve facere aliqvid boni, ſemper ſuggerens occidere eum, cui invidetur, qvum is omnino floreat, invidens veró marceſcat. Per duos 1 annos" punivi in timore Domini & in jejunio animam meam, & cognovi, qvoniam liberatio invidiæ per timorem Dei efficitur. Si qvis ad Dominum refugiat, aufugit pernicioſus Spiritus ab ipſo, & efficitur mens levis, & jam compatitur invidioſo, & non reprehendit diligentes ipſum, & ita qvieſcit ab invidia.

IV. Et interrogabat Pater de me, qvoniam vidit me triſtem, & dicebam 2 mentiens": Epata mea doleo. Triſtabar enim ſuper omnes, qvoniam ego eram cauſa

καὶ

a ἀλλὰ πάντοτε. b συγγινώσκει τοῖς ἀγαπῶσιν.
1 Annos dierum. 2 deeſt.

Καὶ ὅτε κατέβημεν εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἔδησέ με ὡς κατάσκοπον, ἔγνων, ὅτι δικαίως πάσχω, καὶ οὐκ ἐλυπούμην. Ἰωσὴφ δὲ ἦν ἀνὴρ ἀγαθὸς, καὶ ἔχων πνεῦμα Θεοῦ ἐν αὐτῷ, εὔσπλαγχνος καὶ ἐλεήμων, οὐκ ἐμνησικάκησέ μοι, ἀλλὰ καὶ ἠγάπησέ με, ὡς τοὺς ἄλλους ἀδελφούς. Φυλάξασθε οὖν, τέκνα μου [a] ἀπὸ παντὸς ζήλου καὶ φθόνου, καὶ πορεύεσθε ἐν ἁπλότητι ψυχῆς καὶ ἐν ἀγαθῇ καρδίᾳ, b ἐννοοῦντες τὸν πατράδελφον ὑμῶν", ἵνα δώῃ καὶ ὑμῖν ὁ Θεὸς χάριν, καὶ δόξαν, καὶ εὐλογίαν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς ὑμῶν, καθὼς εἴδετε ἐν αὐτῷ. Πάσας τὰς ἡμέρας οὐκ ὠνείδισεν ἡμᾶς περὶ τοῦ λόγου τούτου, ἀλλὰ ἠγάπησεν ἡμᾶς ὡς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἐδόξασεν ἡμᾶς, καὶ πλοῦτον, καὶ κτήνη, καὶ καρποὺς ἐχαρίσατο πᾶσιν ἡμῖν. Καὶ ὑμεῖς οὖν, τέκνα μου ἀγαπητὰ, [a] ἀγαπήσατε

venditionis Joſeph. Et qvando deſcendimus in Ægyptum, & ligavit me velut exploratorem, cognovi, qvoniam juſtè patiebar, & non ſum contriſtatus. Joſeph verò erat vir bonus, & habens Spiritum Dei in ſe-ipſo, miſerator & miſericors, non recordatus eſt facere malum mihi, ſed & dilexit me ut alios fratres. Cuſtodimini ergo, filii mei, ab omni zelo & invidia, & ambulate in ſimplicitate animæ & in bono corde, cogitantes fratrem patris veſtri, ut det vobis Deus gratiam, & gloriam, & benedictionem ſuper capita veſtra, ſicut videtis in ipſo. Omnibus diebus non improperavit nobis de verbo hoc, ſed dilexit nos ut animam ſuam, & ſuper filios ſuos, * &" glorificavit nos, & divitias, pe-

a Hæc omiſſa ſunt.

* Delendum *Et* cum præcedenti commate.

ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν ἀγαθῇ καρδίᾳ, καὶ ἀποστήσατε ἀφ' ὑμῶν τὸ πνεῦμα τοῦ φθόνου, ὅτι ἀγριοῖ τοῦτο τὴν ψυχὴν, καὶ φθείρει τὸ σῶμα, ὀργὴν καὶ πόλεμον παρέχει a τὸ διαβούλιον", καὶ εἰς αἵματα παροξύνει, καὶ εἰς ἔκστασιν ἄγει τὴν διάνοιαν, καὶ οὐκ ἐᾷ τὴν σύνεσιν ἐν ἀνθρώποις ἐνεργεῖν, b ἀλλὰ καὶ τὸν ὕπνον ἀφαιρεῖ", καὶ κλόνον παρέχει τῇ ψυχῇ, καὶ τρόμον τῷ σώματι· ὅτι καίγε ἐν ὕπνῳ τις ζῆλος κακίας αὐτὸν φαντάζουσα κατεσθίει, καὶ ἐν πνεύμασι πονηροῖς διαταράσσει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ ἐκθροεῖσθαι τὸ σῶμα ποιεῖ, καὶ ἐν ταραχῇ διυπνίζεσθαι τὸν νοῦν, καὶ ὡς πνεῦμα πονηρὸν καὶ ἰοβόλον ἔχων οὕτως φαίνεται τοῖς ἀνθρώποις.

cora & fructus omnibus nobis largitus eſt. Et vos ergo, filii mei dilecti, diligite unusqvisqve fratrem ſuum in bono corde, & amovete à vobis Spiritum invidiæ, qvoniam ipſe ſylveſtrem facit animam, & corrumpit corpus, iram & bellum tribuit ejus 1 conſiliis", & in ſanguinem exacuit, & in ecſtaſin ducit mentem, & non ſinit intellectum in hominibus operari; ſed & ſomnum aufert, & tribulationem tribuit animæ, & tremorem corpori, qvoniam & in ſomno aliqvis zelus malitiæ imaginatæ ipſum corrodit, & Spiritibus pernicioſis conturbat animam ipſius, & expaveſcere corpus facit, & conturbatione excitari mentem, & ſicut Spiritum pernicioſum, & venenum fundentem habens, ita apparet hominibus.

ς. Διὰ

a τῷ διαβουλίῳ. b Hæc omiſſa ſunt.
1 Conſilium.

έ. Διὰ τοῦτο Ἰωσὴφ ἦν ὡραῖος τῷ εἴδει, καὶ καλὸς τῇ ὄψει, ὅτι οὐκ ἐνῴκησεν ἐν αὐτῷ οὐδὲν πονηρόν. Ἐκ γὰρ ταραχῆς τοῦ πνεύματος τὸ πρόσωπον δηλοῖ. Καὶ νῦν, τέκνα μου, ἀγαθύνατε τὰς καρδίας ὑμῶν ἐνώπιον κυρίου, καὶ εὐθύνατε τὰς ὁδοὺς ὑμῶν ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἔσεσθε εὑρίσκοντες χάριν ἐνώπιον θεοῦ καὶ ἀνθρώπων. Καὶ φυλάσσεσθε τῶν μὴ πορνεύειν· ὅτι ἡ πορνεία μήτηρ ἐστὶ πάντων τῶν κακῶν, χωρίζουσα θεοῦ, καὶ προσεγγίζουσα τῷ Βελιάρ. Ἑώρακα γὰρ ἐν χαρακτῆρι γραφῆς ΕΝΩΧ, ὅτι οἱ υἱοὶ ὑμῶν μεθ᾽ ὑμῶν ἐν πορνείᾳ φθαρήσονται, καὶ ἐν Λευῒ ἀδικήσουσιν ἐν ῥομφαίᾳ, ἀλλ᾽ οὐ δυνήσονται πρὸς Λευῒ, ὅτι πόλεμον Κυρίου πολεμήσει, καὶ νικήσει πᾶσαν παρεμβολὴν ὑμῶν, καὶ ἔσονται ὀλίγιστοι ἐπιμεριζόμενοι ἐν τῷ Λευῒ καὶ Ἰούδᾳ, καὶ [a]

ἔσται

V. Propterea Joſeph erat pulchra facie, & decorus aſpectu, qvoniam non habitavit in ipſo qvicqvam pernicioſum; [1] à turbatione enim Spiritûs faciem puram habuit". Et nunc, filii mei, benigna facite corda veſtra coram Domino, & dirigite vias veſtras coram hominibus, & invenietis gratiam coram Deo & hominibus: & cuſtodimini, ne fornicemini; qvoniam fornicatio mater eſt omnium malorum, dividens à Deo, & appropinqvare faciens ad Beliar. Vidi enim in charactere ſcripturæ Enoch, qvoniam filii veſtri vobiſcum in fornicatione corrumpentur, & Levi injuſtitiam facient in gladio. Sed non prævalebunt ad Levi, qvoniam bellum Domini bellabit, & vin-

a οὐκ additum eſt, quod ſenſum prorſus contrarium facit. Vide Notam pag. ſeq.

1 Ex conturbatione enim Spiritus faciem manifeſtat.

ἔσαι ἐξ ὑμῶν εἰς ἡγεμονίαν, καθὼς ἢ ὁ πατὴρ Ιακὼβ προεφητόσεν ἐν εὐλογίαις. 6)

cet omne caſtrum veſtrum, & erunt pauciſſimi diviſi in Levi & Juda, & erit vobis dux; qvemadmodum pater meus Jacob prophetavit in benedictionibus.

ς'. Ιδὺ προείρηκα ὑμῖν πάν-

VI. Ecce prædixi vo-

6) Dum hic de poſteris Simeonis dicitur: Καὶ ἔσονται ὀλίγισοι, διαμεριζόμενοι ἐν τῷ Λευὶ καὶ Ιούδα, alluditur ad vaticinium Jacobi de tribu Simeon Gen. XLIX. 7. Διαμεριῶ αὐτοὺς ἐν Ιακὼβ, καὶ διασπερῶ αὐτοὺς ἐν Ισραήλ. Quod in Simeone impletum eſſe patet ex Joſuæ XIX. & 1. Paralip. IV. Sequentia quod attinet: Καὶ οὐκ ἔσαι ἐξ ὑμῶν εἰς ἡγεμονίαν, (uti rectè in Codice Oxonienſi legitur) difficilius eſt conjectare, qvibus Jacobi verbis iſta intimentur. Dicerem Auctorem reſpexiſſe hæc Jacobi verba: *Cœtui eorum non jungatur gloria mea*, i. e. *in tribu eorum non exiſtat Regnum Iſraeliticum*, ſi aliqvem ex veteribus pro hac expoſitione adducere poſſem. Verùm hi longè diverſum horum verborum ſenſum tradunt, ideoqve dicendum, vel citationem *benedictionum Jacobi* ad hæc non pertinere, ſed ad ea, qvæ præceſſerunt, vel Auctorem Teſtamenti Levi non allegâſſe benedictiones Jacobi in Canonico libro Geneſeos deſcriptas; ſed Apocryphum Jacobi Teſtamentum inter διαθήκας τριῶν Πατριαρχῶν, qvarum mentio ſupra pag. 427. facta eſt: & ipſe noſter Auctor Teſtamento Benjamin §. 10. meminit. Cæterùm ſi quiſpiam lectionem Codicis Cantabrigienſis & Roberti Lincolnienſis præferre vellet, juxta qvam Simeon affirmavit, ex poſteris ejus fore ducem, neqve hunc ſenſum ex ultimis Jacobi verbis Gen. XLIX. elicere, nec facilè cum præcedentibus in Simeonis Teſtamento verbis conciliare poterit.

πάντα, ὅπως δικαιωθῶ
ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας τῶν ψυ-
χῶν ὑμῶν. ἐὰν δὲ ἀφέλη-
τε ἀφ' ὑμῶν τὸν φθόνον καὶ
πᾶσαν σκληροτραχηλίαν,
ὡς ῥόδον ἀνθήσει τὰ ὀςᾶ
μου ἐν Ἰσραὴλ, καὶ ὡς κρί-
νον ἡ σάρξ μου ἐν Ἰακὼβ,
καὶ ἔςαι ἡ ὀσμή μου ὡς
ὀσμὴ Λιβάνου, καὶ πληθυν-
θήσεται ὡς κέδροι ἅγιοι ἐξ
ἐμοῦ ἕως αἰῶνος, καὶ οἱ κλά-
δοι αὐτῶν ἕως εἰς μακρὸν
ἔσονται. Τότε ἀπολεῖται
σπέρμα Χαναὰν, καὶ ἐγ-
κατάλειμμα οὐκ ἔςαι τῷ
Ἀμαλὴκ, καὶ ἀπολοῦνται
πάντες οἱ Καππάδοκες, καὶ
πάντες οἱ Χετταῖοι ἐξολο-
θρευθήσονται. Τότε ἐκλεί-
ψει ἡ γῆ Χὰμ καὶ πᾶς ὁ
λαὸς ἀπολεῖται. Τότε κα-
ταπαύσει πᾶσα ἡ γῆ ἀπὸ
ταραχῆς, καὶ πᾶσα ἡ ὑπ'
οὐρανὸν ἀπὸ πολέμου. Τότε
a Σὴμ" ἐνδοξασθήσεται, ὅτι
κύριος ὁ Θεὸς μέγας τοῦ
Ἰσραὴλ φαινόμενος ἐπὶ

bis omnia, ut 1 juſtificet"
à peccato animarum ve-
ſtrarum. Si autem au-
feratis à vobis invidi-
am & omnem duram
cervicem, ut roſa flore-
bunt 2 omnia" oſſa mea
in Iſrael; & ut lilium ca-
ro mea in Jacob, & erit
odor meus ſicut odor
Libani, & multiplica-
buntur, ut cedri, ſancti
ex me usqve in ſecu-
lum, & rami eorum us-
qve in longitudinem
3 dierum": tunc peribit
ſemen Chanaan, & re-
ſiduum non erit Ama-
lech, & peribunt omnes
Cappadoces, & omnes
Cethæi perdentur.
Tunc deficiet terra
Cham, & omnis popu-
lus peribit. Tunc reqvi-
eſcet omnis terra à tri-
bulatione, & omnis *
qvi" ſub cœlo eſt, à bel-
lo. Tunc Sem glorifica-
bitur, qvando Dominus

γῆς

a σημεῖον ſed perperam.
1 Juſtificemini. 2 deeſt. 3 erunt, id eſt, *latiſſimè ſe diffun-
dent.* * qvæ.

γῆς ª ὡς ἄνθρωπος, 7) καὶ σώζων ἐν αὐτῷ τὸν Ἀδάμ. Τότε δοθήσονται πάντα τὰ πνεύματα τῆς πλάνης εἰς καταπάτησιν, καὶ οἱ ἄνθρωποι βασιλεύσουσι τῶν πονηρῶν πνευμάτων. Τότε ἀναστήσομαι ἐν εὐφροσύνῃ, καὶ εὐλογήσω τὸν ὕψιστον b ἐν″ τοῖς θαυμασίοις αὐτοῦ, ὅτι ὁ θεὸς σῶμα λαβὼν, καὶ συνεσθίων ἀνθρώποις, ἔσωσεν αὐτούς.

Deus magnus Iſrael apparebit in terra ut homo, & ſalvabit in ipſo Adam. Tunc dabuntur omnes ſpiritus erroris in conculcationem, & homines regnabunt ſuper pernicioſos ſpiritus. Tunc reſurgam in lætitia, & benedicam altiſſimum in mirabilibus ipſius, qvoniam Deus corpus aſſumens, & comedens cum hominibus, ſalvabit homines.

ζ'. Καὶ νῦν, τεκνία μου, ὑπακούσατε Λευῒ, καὶ ἐν Ἰούδᾳ λυτρωθήσεσθε, καὶ μὴ ἐπαίρεσθε ἐπὶ τὰς δύο φυλὰς ταύτας, ὅτι ἐξ αὐτῶν ἀνατελεῖ ὑμῖν τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ. Ἀναστήσει γὰρ κύριος ἐκ τοῦ Λευῒ ὡς ἀρχιερέα, καὶ ἐκ τοῦ Ἰούδα ὡς βασιλέα, θεὸν καὶ ἄνθρωπον. Οὕτως σώσει πάντα τὰ ἔθνη καὶ τὸ γένος τοῦ Ἰσραήλ. Διὰ τοῦ-

VII. Et nunc, filioli mei, obedite Levi, & in Juda liberabimini, & non efferemini ſuper tribus has, qvoniam ex ipſis orietur vobis ſalutare Dei. Suſcitabit enim Dominus ex Levi 1 principem″ ſacerdotum, & ex Juda 2 Regem″, Deum & hominem. Ita ſalvabit omnes gentes & genus Iſrael. Propter

τὸ

a Omiſſa ſunt. b ἐπὶ.

1 Ut principem. 2 Ut Regem.

7) Quæ hîc & pauló poſt, de magno Deo in forma hominis ſuper terram apparente, & cum hominibus comedente, dicuntur, non Judæi ſed Chriſtiani hominis ſunt verba.

το a πάντα" ἐντέλλομαι ὑμῖν, ἵνα καὶ ὑμεῖς ἐντείληθε τοῖς τέκνοις ὑμῶν, ὅπως φυλάξωσιν αὐτὰ εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν.

η'. Καὶ συνετέλεσε Συμεὼν ἐντελλόμενος τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, καὶ ἐκοιμήθη μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, ἐτῶν ρκ'. Καὶ ἔθηκαν αὐτὸν ἐν θήκῃ ξύλων ἀσήπτων, τοῦ ἀναγαγεῖν τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ ἐν Χεβρών. Καὶ ἀνήνεγκαν αὐτὰ ἐν πολέμῳ Αἰγυπτίων κρυφῆ. Τὰ γὰρ ὀστᾶ Ἰωσὴφ ἐφύλαττον οἱ Αἰγύπτιοι ἐν τοῖς b ταμείοις τῶν βασιλείων. Ἔλεγον γὰρ αὐτοῖς οἱ ἐπαοιδοὶ, ὅτι ἐν ἐξόδῳ ὀστέων Ἰωσὴφ ἔσται ἐν πάσῃ c τῇ" Αἰγύπτου σκότος καὶ γνόφος, καὶ πληγὴ μεγάλη σφόδρα τοῖς Αἰγυπτίοις, ὥστε μετὰ λύχνου μὴ ἐπιγινώσκειν ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.

θ'. Καὶ ἔκλαυσαν υἱοὶ

hoc omnia mando vobis, ut & vos mandetis filiis veſtris, ut cuſtodiant hæc in generationes eorum.

VIII. Et Simeon 1 finivit ſermones hos", mandans filiis ſuis, & dormivit cum patribus ſuis, cum eſſet centum & viginti annorum. Et poſuerunt eum in thecam lignorum, quæ non putreſcunt, ut reducerent oſſa ejus in Hebron. Et reduxerunt ea clam in bello Ægyptiorum. Oſſa enim Joſeph cuſtodiebant Ægyptii in ærariis regum. Dicebant enim eis incantatores, quod ſi deportentur oſſa Joſeph, forent in omni Ægypto tenebræ & caligo, & plaga magna valde Ægyptiis, ut cum lucerna quoque non cognoſcat unusquisque fratrem ſuum.

IX. Et fleverunt filii

[illegible]-

a ταῦτα. b ταμιείοις. c τῇ γῇ.

1 Conſummavit.

Συμεὼν τὸν πατέρα αὐτῶν κατὰ τὸν νόμον τοῦ πένθους· καὶ ἦσαν εἰς Αἴγυπτον ἕως ἡμέρας ἐξόδου αὐτῶν a ἀπ'' Αἰγύπτου ἐν χειρὶ Μωϋσῆ.

Λευί.

ΑΝτίγραφον λόγων Λευί, ὅσα διέθετο τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ κατὰ πάντα ἃ ποιήσουσι, καὶ ὅσα συναντήσει αὐτοῖς ἕως ἡμέρας κρίσεως. Υγιαίνων ἦν, ὅτε ἐκάλεσεν αὐτοὺς πρὸς ἑαυτόν. ὤφθη γὰρ αὐτῷ, ὅτι μέλλει ἀποθνήσκειν. Ὅτε δὲ συνήχθησαν, εἶπε πρὸς αὐτούς.

β'. Ἐγὼ Λευὶ ἐν Χαῤῥὰν συνελήφθην, καὶ ἐτέχθην ἐκεῖ, καὶ μετὰ ταῦτα ἦλθον σὺν τῷ πατρὶ εἰς Σίκημα. Ἤμην δὲ νεώτερος b ὡσεὶ ἐτῶν κ', ὅτε ἐποίησα μετὰ Συμεὼν τὴν ἐκδίκησιν τῆς ἀδελφῆς ἡμῶν Δί-

Simeon patrem ſu ſecundum legem tr tiæ, & erant in Æ pto uſque ad dies ex eorum ab Ægypto manu Moſi.

Teſtamentum Levi, de cerdotio & Superbia. I

Tranſſcriptum v borum Levi,q cunque diſpo filiis ſuis, 1 ſcilic omnia, quæ facient, quæcunque conting eis uſque ad diem ju cii. Sanus erat, *qvand* vocavit eos ad *ſeipſum* præſciebat enim quando moriturus erat. Qvum autem congregati* erant'', dixis eis:

II. Ego Levi in Carran conceptus ſum, b natus illic, & poſt ha veni cum patre in Sich ma. Eram verò juni qvaſi annorum vigin qvando feci cum Simeone vindictam ſoror

a ἐξ. b Omiſſum.
1 Secundum. * eſſent.

ἀπὸ Ἐμμώρ. Ὡς δὲ ᵃἐποιμαίνομεν" ἐν Ἀβελμαοὺλ, πνεῦμα συνέσεως κυρίου ἦλθεν ἐπ' ἐμὲ, καὶ εἶδον πάντας ἀνθρώπους ἀφανίζοντας τὴν ὁδὸν αὐτῶν, καὶ ὅτι τείχη ᾠκοδόμησεν ἑαυτῇ ἡ ἀδικία, ἐπὶ πύργους ἡ ἀνομία κάθηται, ᵇκαὶ ἐλυπούμην περὶ τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων, καὶ εὐξάμην κυρίῳ, ὅπως σωθῶ. Τότε ἐπέπεσεν ἐπ' ἐμὲ ὕπνος, καὶ ἐθεασάμην ὄρος ὑψηλόν· ὄρος ἀσπίδος ἐν Ἀβελμαοὺλ", καὶ ἰδοὺ ἀνεῴχθησαν οἱ οὐρανοὶ, καὶ ἄγγελος κυρίου εἶπε πρός με· Λευὶ εἴσελθε. Καὶ εἰσῆλθον ἐκ τοῦ πρώτου οὐρανοῦ εἰς τὸν δεύτερον, καὶ εἶδον ἐκεῖ ὕδωρ κρεμάμενον ἀναμέσον τούτου κἀκείνου. Καὶ ᶜεἶδον τρίτον οὐρανὸν πολὺ φωτεινότερον παρὰ τοὺς δύο· καὶ γὰρ ὕψος ἦν ἐν αὐτῷ ἄπειρον. Καὶ εἶπον τῷ ἀγγέλῳ· Διατί οὕτως;

noſtræ Dinæ de Emmor. Ut autem pavimus greges in Abelmaul, Spiritus intellectûs Domini venit ſuper me, & videbam omnes homines * exterminantes" viam ſuam, & qvoniam muros ædificavit ſibi ipſi injuſtitia, & ſuper turres iniqvitas ſedit, & triſtatus ſum de genere hominum, & oravi Dominum, ut ſalvarer. Tunc cecidit ſuper me ſomnus, & contemplatus ſum montem excelſum. Hic eſt mons Aſpidis in Abelmaul: Et ecce aperti ſunt cœli, & angelus Dei dixit ad me: Levi ingredere; & ingrediebar de primo cœlo in ſecundum, & vidi illic aqvam ſuſpenſam in medio hujus & illius. Et vidi tertium cœlum multo lucidius quàm duos: etenim altitudo

a ἐποίμαινον. b Hæc omnia omiſſa ſunt, proculdubio per incuriam ſcribæ. c ἔτι additum.
* occultantes.

καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος πρός με· μὴ θαύμαζε ἐπὶ τούτοις, ἄλλους γὰρ τέσσαρας οὐρανοὺς ὄψει φαιδροτέρους καὶ ἀσυγκρίτους, ὅταν ἀνέλθῃς ἐκεῖ. ὅτι σὺ ἐγγὺς κυρίου στήσῃ, καὶ λειτουργὸς αὐτοῦ ἔσῃ, καὶ μυστήρια αὐτοῦ ἐξαγγελεῖς τοῖς ἀνθρώποις, καὶ περὶ τοῦ μέλλοντος λυτροῦσθαι τὸν Ἰσραὴλ κηρύξεις· Καὶ διὰ σοῦ καὶ Ἰούδα ὀφθήσεται κύριος ἐν ἀνθρώποις, σώζων ἐν αὐτοῖς πᾶν γένος ἀνθρώπων· καὶ ἐκ μερίδος κυρίου ἡ ζωή σου, καὶ αὐτὸς ἔσται σου ἀγρὸς καὶ ἀμπελὼν, καρποὶ, χρυσίον, a ἀργύριον.

erat in ipſo infinita, & dicebam angelo: Propter qvid iſtud? & dixit angelus ad me: Non mireris in his, alios enim quatuor cœlos videbis clariores & incomparabiles, cum aſcenderis illic. Qvoniam prope Dominum ſtabis, & miniſter ipſius eris, & myſteria ejus annunciabis hominibus, & de venturo liberatore Iſraël prædicabis: Et per te & Judam apparebit Dominus hominibus, ſalvans in ipſis omne genus hominum, & ex parte Domini erit vita tua, b ex ipſo erit tibi ager, vinea, fructus, aurum & argentum.

γ'. Ἄκουσον οὖν περὶ τῶν ἑπτὰ οὐρανῶν. Ὁ κατώτερος διὰ τοῦτο στυγνότερός ἐστιν, ἐπειδὴ οὗτος παρὰ πάσας ἀδικίας ἀνθρώπων· Ὁ δεύτερος ἔχει πῦρ, χιόνα, κρύσταλλον, ἕτοιμα εἰς

III. Audi ergo de ſeptem cœlis: qvod inferius, propterea triſtius eſt, qvia iſtud juxta omnes injuſtitias hominum eſt. Secundum habet ignem, nivem,

ἡμέ

a καὶ additum.

b Et ipſe.

ἡμέραν προςάγματος κυρίου, ἐν τῇ δικαιοκρισίᾳ τοῦ Θεοῦ. ἐν αὐτῷ εἰσι πάντα τὰ πνεύματα τῶν ἐπαγωγῶν εἰς ἐκδίκησιν 8) τῶν ἀνόμων. Ἐν τῷ τρίτῳ εἰσὶν αἱ δυνάμεις τῶν παρεμβολῶν, οἱ ταχθέντες εἰς ἡμέραν κρίσεως, ποιῆσαι ἐκδίκησιν τοῖς πνεύμασι τῆς πλάνης καὶ τοῦ Βελιάρ. Οἱ δὲ εἰς τέταρτον ἐπάνω τούτων ἅγιοί εἰσιν· ὅτι ἐν ἀνωτέρῳ πάντων καταλύει ἡ μεγάλη δόξα ἐν ἁγίῳ ἁγίων, ὑπεράνω πάσης ἁγιότητος. Ἐν τῷ μετ᾽ αὐτὸν οἱ ἄγγελοί εἰσι τοῦ προσώπου κυρίου, οἱ λειτουργοῦντες καὶ ἐξιλασκόμενοι πρὸς κύριον ἐπὶ πάσαις ταῖς ἀγνοίαις τῶν δικαίων. Προσφέρουσι δὲ κυρίῳ 9) ὀσμὴν εὐωδίας λο-

glaciem, parata in diem præcepti Domini in juſto judicio Dei. In ipſo ſunt omnes Spiritus retributionum ad vindictam iniqvorum. In tertio ſunt virtutes caſtrorum, ordinatæ in diem judicii, ad faciendum vindictam in x Spiritu" erroris & Beliár. In qvarto autem ſuperiùs his ſancti ſunt, qvoniam in ſuperioribus locis habitat magna gloria in ſancto ſanctorum ſupra omnem ſanctitatem. In eo quod poſt hoc, angeli ſunt faciei Dei, miniſtrantes & propitiantes ad Dominum in omnibus ignorantiis juſtorum. Offerunt verò Domino odorem ſvavi-

8) De his Eccleſiaſtici XXXIX. 33. Ἔστι πνεύματα, ἃ εἰς ἐκδίκησιν ἔκτισται.

x Spiritibus.

9) Ita ipſe Archangelus Raphaël Tob. XXII. 15. Ἐγώ εἰμι Ῥαφαὴλ, εἷς τῶν ἑπτὰ ἁγίων ἀγγέλων, οἳ προσαναφέρουσι τὰς προσευχὰς τῶν ἁγίων, καὶ εἰσπορεύονται ἐνώπιον τῆς δόξης τοῦ ἁγίου. Confer S. Johannis Apocalypſ. c. VIII. v. 3. ſeq.

ν, καὶ ἀναίμακτον
-φορὰν. Ἐν δὲ τῷ
-κάτω εἰσὶν οἱ ἄγγε-
-οἱ φέροντες τὰς ἀπο-
-ρεις τοῖς ἀγγέλοις τοῦ
-ώπου κυρίου. Ἐν δὲ τῷ
αὐτὸν εἰσι θρόνοι, a ἐ-
-αι, ἐν ᾧ ἀεὶ ὕμνοι τῷ
προσφέρονται. Ὅταν
ἐπιβλέψῃ ὁ κύριος
ἐφ' ἡμᾶς, πάντες ἡ-
σαλευόμεθα, καὶ οἱ
-οὶ, καὶ ἡ γῆ, καὶ αἱ
-σοι ἀπὸ προσώπου τῆς
-λωσύνης αὐτοῦ b σα-
-νται. Οἱ δὲ υἱοὶ τῶν
-ώπων ἐπὶ τούτοις ἀν-
-τοῦντες ἁμαρτάνουσι,
παροργίζουσι τὸν ὑψι-

. Νῦν οὖν γινώσκετε,
-ποιήσει κύριος κρί-
ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀν-
-πων, ὅτε τῶν πετρῶν
-μένων, καὶ τοῦ ἡλίου
-νυμένου, καὶ τῶν ὑδά-
ξηραινομένων, καὶ τοῦ
πυρὸς

tatis rationabilem, & ſi-
ne ſanguine oblatio-
nem. In eo autem qvod
ſubtus eſt, ſunt angeli
qvi ferunt reſponſiones
angelis faciei Dei. In eo
verò, qvod poſt hoc eſt,
ſunt throni, poteſtates
in qvo hymni ſemper
Deo offeruntur. Qvan-
do ergò reſpexerit Do-
minus ſuper nos, omnes
nos commovebimur,
1 cœli, 2 terra, & abyſſi
à facie magnitudinis
ejus commovebuntur,
filii autem hominum in
his exiſtentes inſenſibi-
les, peccabunt & irrita-
bunt altiſſimum.

IV. Nunc ergo cog-
noſcite, qvoniam faciet
Dominus judicium ſu-
per filios hominum,
qvando petris ſciſſis, ſo-
le extincto, aqvis ſicca-
tis, igne tremente, &

ſ Reſpexit ad Prophetiam Habacuci, cap. III. v. 6.
Ἔστη, καὶ ἐσαλεύθη ἡ γῆ, ἐπέβλεψε, καὶ διετάκη
ἔθνη.
καὶ add. b σαλευθήσονται.
t. 2 Et.

πυρὸς καταπλήσσοντος, καὶ πάσης κτίσεως κλονουμένης, καὶ τῶν ἀοράτων πνευμάτων τηκομένων, καὶ τοῦ ᾅδου σκυλευομένου ἐπὶ τῷ πάθει τοῦ ὑψίστου, οἱ ἄνθρωποι ἀπιστοῦντες ἐπιμενοῦσι ταῖς ἀδικίαις. Διὰ τοῦτο ἐν κολάσει κριθήσονται. Εἰσήκουσεν οὖν ὁ ὕψιστος τῆς προσευχῆς σου, τοῦ διελεῖν σε ἀπὸ τῆς ἀδικίας, καὶ γενέσθαι αὐτῷ υἱὸν, καὶ θεράποντα, καὶ λειτουργὸν τοῦ προσώπου αὐτοῦ. Φῶς γνώσεως, a ὡς φωτεινὸν" φωτιεῖς ἐν Ιακὼβ, καὶ ὡς ὁ ἥλιος ἔσῃ παντὶ σπέρματι Ισραήλ. Καὶ δοθήσεταί σοι εὐλογία, καὶ παντὶ σπέρματί σου, ἕως ἐπισκέψηται κύριος πάντα τὰ ἔθνη ἐν σπλάγχνοις υἱοῦ αὐτοῦ b ἕως αἰῶνος". Πλὴν οἱ υἱοί σου ἐπιβαλοῦσι χεῖρας ἐπ' αὐτὸν, τοῦ ἀποσκολοπίσαι αὐτόν. Καὶ διὰ τοῦτο δέδοταί σοι βουλὴ καὶ σύνεσις τοῦ συνετίσαι τοὺς υἱούς σου περὶ τούτου. ὅτι

omni creatura turbata, inviſibilibus Spiritibus liqvefactis, inferno ſpoliato in paſſione Altiſſimi, homines increduli permanebunt & in injuſtitia: propter hoc in pœnam judicabuntur. Audivit igitur altiſſimus orationem tuam ad ſeparandum te ab injuſtitia, & ut efficiaris ei filius & famulus, & miniſter faciei ejus. Lumen cognitionis illuminans illuminabis in Jacob, & ut ſol eris 1 interlumen" Iſrael, tibiqve dabitur benedictio ac ſemini tuo, usqve quo viſitet Deus omnes gentes in viſceribus miſericordiæ filii ejus usque in ſeculum. Veruntamen filii tui imponent manus in ipſum ad crucifigendum ipſum; & propter hoc datum eſt tibi conſilium & intellectus, ut notum facias filiis tuis

 ὁ εὐ-

a Omiſſa ſunt. b εἰς αἰῶνα.
1 Omni ſemini.

γικὴν, καὶ ἀναίμακτον προσφοράν. Ἐν δὲ τῷ ὑποκάτω εἰσὶν οἱ ἄγγελοι οἱ φέροντες τὰς ἀποκρίσεις τοῖς ἀγγέλοις τοῦ προσώπου κυρίου. Ἐν δὲ τῷ μετ' αὐτόν εἰσι θρόνοι, a ἐξουσίαι, ἐν ᾧ ἀεὶ ὕμνοι τῷ θεῷ προσφέρονται. Ὅταν οὖν ἐπιβλέψῃ ὁ κύριος 10) ἐφ' ἡμᾶς, πάντες ἡμεῖς σαλευόμεθα, καὶ οἱ οὐρανοὶ, καὶ ἡ γῆ, καὶ αἱ ἄβυσσοι ἀπὸ προσώπου τῆς μεγαλωσύνης αὐτοῦ b σαλεύονται. Οἱ δὲ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τούτοις ἀναισθητοῦντες ἁμαρτάνουσι, καὶ παροργίζουσι τὸν ὕψιστον.

δ'. Νῦν οὖν γινώσκετε, ὅτι ποιήσει κύριος κρίσιν ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων, ὅτε τῶν πετρῶν σχιζομένων, καὶ τοῦ ἡλίου σβεννυμένου, καὶ τῶν ὑδάτων ξηραινομένων, καὶ τοῦ

tatis rationabilem, & ſine ſanguine oblationem. In eo autem qvod ſubtus eſt, ſunt angeli, qvi ferunt reſponſiones angelis faciei Dei. In eo verò, qvod poſt hoc eſt, ſunt throni, poteſtates, in qvo hymni ſemper Deo offeruntur. Qvando ergò reſpexerit Dominus ſuper nos, omnes nos commovebimur, 1 cœli, 2 terra, & abyſſi, à facie magnitudinis ejus commovebuntur, filii autem hominum in his exiſtentes inſenſibiles, peccabunt & irritabunt altiſſimum.

IV. Nunc ergo cognoſcite, qvoniam faciet Dominus judicium ſuper filios hominum, qvando petris ſciſſis, ſole extincto, aqvis ſiccatis, igne tremente, &

πυρὸς

10) Reſpexit ad Prophetiam Habacuci, cap. III. v. 6. Ἔστη, καὶ ἐσαλεύθη ἡ γῆ, ἐπέβλεψε, καὶ διετάκη ἔθνη.

a καὶ add. b σαλευθήσονται.

1 Et. 2 Et.

πυρὸς καταπλήσσοντος, καὶ πάσης κτίσεως κλονουμένης, καὶ τῶν ἀοράτων πνευμάτων τηκομένων, καὶ τοῦ ᾅδου σκυλευομένου ἐπὶ τῷ πάθει τοῦ ὑψίστου, οἱ ἄνθρωποι ἀπιστοῦντες ἐπιμενοῦσι τῇ ἀδικίᾳ. Διὰ τοῦτο ἐν κολάσει κριθήσονται. Εἰσήκουσεν οὖν ὁ ὕψιστος τῆς προσευχῆς σου, τοῦ διελεῖν σε ἀπὸ τῆς ἀδικίας, καὶ γενέσθαι αὐτοῦ υἱὸν, καὶ θεράποντα, καὶ λειτουργὸν τοῦ προσώπου αὐτοῦ. Φῶς γνώσεως, a ὡς φωτεινὸν" φωτιεῖς ἐν Ἰακὼβ, καὶ ὡς ὁ ἥλιος ἔσῃ παντὶ σπέρματι Ἰσραήλ. Καὶ δοθήσεταί σοι εὐλογία, καὶ παντὶ σπέρματί σου, ἕως ἐπισκέψηται κύριος πάντα τὰ ἔθνη ἐν σπλάγχνοις υἱοῦ αὐτοῦ b ἕως αἰῶνος". Πλὴν οἱ υἱοί σου ἐπιβαλοῦσι χεῖρας ἐπ' αὐτὸν, τοῦ ἀποσκολοπίσαι αὐτόν. Καὶ διὰ τοῦτο δέδοταί σοι βουλὴ καὶ σύνεσις τοῦ συνετίσαι τοὺς υἱούς σου περὶ τούτου, ὅτι

omni creatura turbata, inviſibilibus Spiritibus liqvefactis, inferno ſpoliato in paſſione Altiſſimi, homines increduli permanebunt & in injuſtitia: propter hoc in pœnam judicabuntur. Audivit igitur altiſſimus orationem tuam ad ſeparandum te ab injuſtitia, & ut efficiaris ei filius & famulus, & miniſter faciei ejus. Lumen cognitionis illuminans illuminabis in Jacob, & ut ſol eris 1 interlumen" Iſrael, tibiqve dabitur benedictio ac ſemini tuo, usqvequo viſitet Deus omnes gentes in viſceribus miſericordiæ filii ejus usque in ſeculum. Veruntamen filii tui imponent manus in ipſum ad crucifigendum ipſum; & propter hoc datum eſt tibi conſilium & intellectus, ut notum facias filiis tuis

 ὁ εὐ-

a Omiſſa ſunt. b εἰς αἰῶνα.

1 Omni ſemini.

ὁ εὐλογῶν αὐτὸν εὐλογημένος ἔσται, οἱ δὲ καταρώμενοι αὐτὸν ἀπολοῦνται.

έ. Καὶ ἤνοιξέ μοι ὁ ἄγγελος τὰς πύλας τοῦ οὐρανοῦ· καὶ εἶδον τὸν ναὸν τὸν ἅγιον, καὶ ἐπὶ θρόνου δόξης τὸν ὕψιστον. Καὶ εἶπέ μοι. Λευὶ, σοὶ δέδωκα τὰς εὐλογίας τῆς ἱερατείας, ἕως οὗ ἐλθὼν [a] παροικήσω ἐν μέσῳ τοῦ Ἰσραήλ. Τότε ὁ ἄγγελος ἤγαγέ με ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἔδωκέ μοι ὅπλον καὶ ῥομφαίαν, 11) καὶ εἶπε. Ποίησον ἐκδίκησιν ἐν Συχὲμ ὑπὲρ Δίνας, κἀγὼ ἔσομαι μετὰ σοῦ, ὅτι κύριος ἀπέσταλκέ με. Καὶ συνετέλεσα ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ τοὺς υἱοὺς Ἐμμὼρ, καθὼς γέγραπται ἐν ταῖς πλαξὶ τῶν οὐρανῶν. 12) Εἶπον δὲ αὐτῷ. Δέομαι κύριε,

de ipſo, qvoniam benedicens ipſi benedictus erit, maledicentes [1] coram eo peribunt.

V. Et aperuit mihi Angelus portas cœli, & vidi templum ſanctum, & in throno gloriæ Altiſſimum. Et dixit mihi: Levi, tibi dedi benedictiones ſacerdotii, usqveqvo veniens habitabo in medio Iſrael. Tunc duxit me angelus in terram, & dedit mihi ſcutum & gladium, & dixit: fac vindictam in Sichem pro Dina, & ego ero tecum, qvoniam Deus miſit me. Et occidi in tempore illo filios Emmor, ſicut ſcriptum eſt in tabulis cœlorum. Dicebam autem ei: oro te Domine, dic mihi no-

a κατοικήσω.

1 Autem eum.

11) Ita quoque Judith in oratione ſua c. IX. verſ. 2. Κύριε ὁ Θεὸς τοῦ πατρός μου Συμεὼν, ᾧ ἔδωκας ἐν χειρὶ ῥομφαίαν εἰς ἐκδίκησιν ἀλλογενῶν, &c.

12) Dum in Notis ad Teſtamenta XII. Patriarcharum conſcribendis

bendis verſor, venit Oxonium doctiſſimus Dn. Dodwellus, & videns me Annotationem de *Tabulis Cælorum* pollicitum eſſe, hanc, quam ipſe propria manu in chartas conjecit, pro ſingulari humanitate ſua mihi communicavit: ego verò hîc integram, ut accepi, Lectori debitè repræſento.

§. 2. Πλακῶν nomine *Legem* intelligi veriſimile eſt.

Πλάκες τῶ ὀρανῶ non aliud, opinor, denotant quàm *legem* in *Cælis Archetypam*. Lex enim *Moſaica Tabulis lapideis* à Deo ipſo exarata eſt. Quæ quidem *Tabulæ* πλάκες λίθιναι appellantur in ſacris literis, pro ſermone apud Helleniſtas recepto, quà quidem opponuntur πλαξὶ σαρκίναις, Legique *cordibus humanis* inſcriptæ, 2. Cor. III, 3. Converiitque inſcriptio illa *Legi Moſaicæ*, quà Διαθήκη erat, utrâque Διαθήκης ſignificatione. Qua ſcilicet Διαθήκη *Pactum* denotabat, & qua etiam *Teſtamentum*. Qua *Pactum* erat, ita illam *duabus Tabulis lapideis* inſcriptam accepit ab ipſo Deo *Moſes*: Ad eundem plane modum, quo & Leges *Athenienſium* in ἄξοσι & κύρβεσι proſtabant, & quo omnia publica cujusvis generis monumenta ubique fere *ſtelis* edi ſolebant *lapideis*, vel λευκώμασι parietibusque gypſatis, cum nondum recepta eſſet facilior alia ſcribendi conſuetudo. Inde δίπλαξ θεσμὸς etiam antiquitus audiebat. Et in *Teſtamentis* idem olim obtinuit mos, ut etiam ipſa *Tabellis binis* conciperentur, quæ ſibi invicem obverſæ, & ſigillis munitæ, Teſtatoris voluntatem celarent, donec publicâ demum Auctoritate in lucem emitterentur.

Rectè ergo πλακῶν nomine inſignitur. Additur etiam τοῦ οὐρανοῦ, ut ab externa illa *Moſis* Lege ſecerneretur, qvam *Moſes* ipſe in *terris* ediderit. Erat enim & illud apud *Helleniſtas*, & N. Teſtamenti Scriptores, Helleniſticorum *dogmatum* ſequaces, receptum, ut rerum omnium *terreſtrium*, præſertim earum qvæ ad *Religionem* ſpectabant, *exemplaria* crederentur in *Cœlis* Archetypa, qvæ παραδείγματα vocat Auctor ad *Ebræos*, c. IX. v. 23. ad qvarum ſimilitudinem expreſſa fuerint Ectypa omnia, qvæ illis reſpondebant, *Terreſtria*. Imo ut *vera* illa ſola fuerint *Cœlorum* Archetypa. Sic *arca Moſaica* reſpondebat Apoſtoli σκηνὴ in cœlis ἀληθινή. Sic Templo *Solomonis* æternum aliud *ab initio* cœleſte, cujus meminit Auctor Libri Sapientiæ, cap. IX. v. 8. Sic Urbi *Hieroſolymitanæ* Urbs alia in *Cœlis* Hieroſolymitana, qvæ mater eſt Peculii Myſtici, Gal. IV. 25, 26. Συστοιχίαν appellat Apoſtolus Cœleſtium illorum Archetyporum Terreſtriumqve Ectyporum convenientiam. Itaqve ut *Tabulis lapideis* concipiebatur *Lex Moſaica*, ita *Lex* fuerit illius in *Cœlis* Archetypa, ipſa qvoqve *Tabulis* inſcribenda, non *Terreſtribus* utiqve, ſed *Cœleſtibus*. Hic νόμος erat πνευματικός. Pro eodem exemplo qvo *Deus* ipſe πῦρ appellatur. *Ignis* enim *Lucisque* (qvæ eidem voci *Ebrææ* reſpondent) Symbolis Archetypa illa *Cœleſtia* denotare ſolent *Helleniſtæ*. Et *Legem* certe illis, qvæ *ab initio* fuerint, ante jacta Mundi fundamenta, accenſent etiam *Rabbini*. Qvod certè niſi de Lege illa *Archetypa* verum eſſe non poteſt. Itaque

§. 2. Cum additur τοῦ οὐρανοῦ Lex, non alia intelligi poteſt quam *Archetypa*.

que ad illos qvoqve *Talmudicos* Magiſtros Traditio hæc à majoribus accepta emanavit.

§. 3. *Patriarchis* aditus ad Archetypa illa *Cœleſtia* patere credebatur.

Erat autem *Helleniſtarum* ratiociniis admodum ſane conſentaneum, ut primi antiqviſſimiqve *Patriarchæ* cum his *Archetypis* rerum *Terreſtrium* exemplaribus commercium habuerint. *Moſis* certè ipſius exemplar, qvod in monte vidit ad cœleſtia retulit non *Philo* modò, verumetiam Auctor ad Ebræos cap. XI. v. 16. Et *civitatem cœleſtem* à Patriarchis plerisqve expectatam eſſe teſtatur idem Apoſtolus. Quæ certè non alia erat qvàm *Hieruſalem* illa *ſuperne* deſcendens. *Omnia* enim ab illis geſta in ſacris literis memorata pro *Prophetiis* habent Novi Teſtamenti *ratiocinia*. Perperam omnino, niſi ab afflatu *Spiritus S.* emanaſſent, & qvidem illo præſentiſſimo pariter atqve copioſiſſimo. Id qvoqve ſupponunt noſtri Teſtamenti *ratiocinia*, Spiritum illum *arcanorum Divinorum* fuiſſe conſcium, *Myſteriorumque* ab omni ævo ἀποκεκρυμμένων, 1. Cor. II. 10. Imo *Peculii* jure qvodam proprium agnoſcunt Utriusqve Teſtamenti amanuenſes, qvòd ſolis Peculii membris *Myſteriorum* cognitio fuerit conceſſa. Maxime verò antiqviſſimis illis temporibus, qvibus *viſibiliora* ſaltem fuerint, qvàm nunc experimur, cum *Cœlo* commercia. Egit ergo noſter Patriarcharum *perſonas*, pro *Seculi* ſui ratiociniis peritiſſime, dum *Legem* hanc *Archetypam* ab illis luſtratam agnoſcit, cùm nondum *Ectypa* in lucem prodiiſſet. Cavet enim perpetuo, etiam cum Scriptorum recentiorum uſurpat *verba*, ne qvid à *temporis* decoro alie-

im admittat. Itaqve Auctorum *nomina* vel
is *reticenda* cenſuit; vel ſi qvando etiam *nomi-*
advocat, non tamen fecit præterqvam in il-
ui fuiſſent *Patriarchis* ipſis *antiquiores*. Cum
egis mentio eſſet in his Teſtamentis plane
aria, *Legem* tamen aliam advocare non po-
vàm *Archetypam* atqve *Cœleſtem*. Utcunqve,
illam Patriarchis, pro hujus ſaltem Aucto-
ntentiâ, innotuiſſe verba ſvadent è Teſta-
Naphthalimi cap. 5. in hanc ſententiam di-
καὶ ἰδὲ γραφὴ ἁγία ὤφθη ἡμῖν, λέγουσα.
οι, Μῆδοι, &c. Eadem προφητεία ἱερατῆ di-
n Teſtamento *Benjamin*, c. 3.

Legis nomine Fœderis Scriptos omnes complecti.

Sed verò *Legis* nomine non *Decalogus* tantummodo intelligebatur, qvi ſolus tamen *Tabulis* fuerat conceptus *lapideis*; ſed & alia qvoqve omnia, qvæ de futuro *Judæorum* ſtatu prodita fuerant in *Hiſtoriâ*
Pentateuchi. Erat enim in illius, qvo vixit
r, Seculi more receptum, ut Legis nomine
veniret *Pentateuchus*. Qvà nempe *Prophetis*
ponebatur, ut tamen *unà* cum *Prophetis*
s veteris Teſtamenti Libros complecterer.
Imo qvà idem efficiebat conjuncta cum *Pſal*.
Adhuc laxiori ſenſu uſurpabatur, qvà etiam
elio opponitur, Scriptis nimirum *Novi Teſta-*
omnibus, ut *Veteris Fœderis* Scripta omnia
ſola complectatur. Ne qvidem *Novi Teſta-*
ibros excludendos eſſe crediderim, qvi et-
ſi ad novam Diviniorem qve *Legem* ſpecta-
ut proinde pari de cauſa fuerint ex *Archetypis*

ar-

arceſſenda *Cœleſtibus*. Sic enim Acta *Eccleſiæ* in *terris* rata etiam habentur in *Cœlis*. Et *nomina* Diſcipulorum per *Baptiſmum* in *Eccleſiæ matriculas* relata, eadem *ſcribi* dicuntur in *Cœlis*. Et πολιτεία noſtra, etiam dum in *corporibus* verſamur, *Cœleſtis* agnoſcitur. Qvòd ſcilicet per eundem *Baptiſmum* in civitatem *Hieroſolymitanam Cœleſtem* adſcribimur, illiusqve *Civitatis* cives agnoſcimur, proinde merito illius matriculis Archivisqve inferendi. Vult ergo Patriarchas Auctor ea omnia è *Cœli* Libris didiciſſe, qvæ ſibi aliunde è coævi *Canonis* Libris fuiſſent explorata. Ex his ipſe certè Libris didiciſſe dicitur *Jacob* non *Leges* tantummodo, verumetiam *eventus* omnes Populi *Iſraelitici*. Docet hoc *Origenes* Tom. III. Commentar. in Geneſin edit. Huëtii p. 12. *Διόπερ ἐν τῇ προσευχῇ τοῦ Ἰωσὴφ δύναται οὕτω νοεῖσθαι τὸ λεγόμενον ὑπὸ τοῦ Ἰακώβ. Ἀνέγνων γὰρ* (inqvit) *ἐν ταῖς πλαξὶ τοῦ οὐρανοῦ, ὅσα συμβήσεται ὑμῖν καὶ τοῖς υἱοῖς ὑμῶν.* Loqvitur hic, ut videmus, *Jacobus*. Proinde hæc ex aliis *trium Patriarcharum* Teſtamentis hauſerit *Origenes*. Προσευχὴν ergo Ἰωσὴφ non de *Precibus* intellexerit, qvas *obtulerit Joſephus* ipſe, ſed de illis potius, qvibus moribundus *Pater Joſephum benedixerit*. Sic & in noſtro quoque *Levi* Teſtamento c. 5. cædem *Sichemitarum* legimus, in his, de qvibus agimus, *Tabulis Cœleſtibus* fuiſſe prædictam. Sic enim ait: *Καὶ συνετέλεσα ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ τοὺς υἱοὺς Ἐμμὼρ, καθὼς γέγραπται ἐν ταῖς Πλαξὶ τῶν οὐρανῶν.* De ſcelere *Iudæorum* in *Chriſtum* Dominum Mundi Servatorem reſciviſſe ſe profitetur ex iisdem *Cœli Tabulis Aſer*, c. 7. *Ἀνέγνων ἐν ταῖς Πλαξὶ τῶν οὐρανῶν, ὅτι ἀπειθοῦντες ἀπειθήσετε* (ſic leg. in Cod.

Cod. Ox. recte, ut opinor, pro ſtylo hujus Operis *Helleniſtico*) αὐτῷ, καὶ ἀσεβοῦντες ἀσεβήσετε εἰς αὐτὸν, μὴ προσέχοντες τῷ νόμῳ Θεοῦ, ἀλλ᾽ ἐντολαῖς ἀνθρώπων. Spectant illa ad *Novi Teſtamenti* Hiſtoriam, atque *Evangeliſtæ* etiam *verba*. Legis etiam *Moſaicæ*, non *verba* modò ſed *myſticas* etiam de *ſuibus* & *leporibus* interpretationes male hauſerit, ſi illum audimus *Aſer*. Sic enim habet: Καὶ γὰρ Θεὸς ἐν ταῖς πλαξὶ τῶν οὐρανῶν εἶπεν οὕτως. Adeo laxum erat harum *Tabularum Cæleſtium* Argumentum. Et certè γραφὴ illa *cæleſtis*, qvæ *Naphthalimo* dicitur apparuiſſe, de *Judæorum* egit *Captivitatibus*, qvæ è *Prophetarum* potius qvàm *Pentateuchi* Oraculis erant ab Auctore hauriendæ. Proinde ſimili, qvo & *Tabellæ Cæleſtes*, etiam *Scriptura* illa *Cæleſtis*, verſabatur Argumento; deqve *eventibus*, pariter ac *Legibus*, futura prædixit.

§. 5. *Tabulæ* hæ *Cæleſtes* nihil plane habebant comune cum *Aſtrologis*.

Malè ergo has *Tabulas Cæleſtes* ad Judicia *Aſtrologica* retuliſſe videntur, qvos jam olim refutavit *Origenes*. Et male rurſus ad *Cœli* γράμματα, qvorum meminit *Plotinus*, cœleſtem noſtram γραφὴν, cœleſtesqve Tabulas, retulit *Huetius*, qvæ erant etiam Aſtrologorum. Non me qvidem fugiunt, qvæ de ſtudio *Abrahami* Aſtrologico tradidit *Eupolemus* atqve *Orphaicorum* vetus Impoſtor. Meminit etiam *Librorum* ſub *Abrahami* nomine de hoc ipſo Argumento Auctor ineditus, *Vettius Valens Antiochenus*. Hi, ſi antiqvi fuiſſent, potuit inde Auctor noſter haurire, ſi rei *Aſtrologicæ* ſtudioſos feciſſet *Patriarchas*. Sed longe recentior erat *Valens* ille *Vettius* his Auctoris noſtri

tem-

temporibus, qvi obſervationes habet anno Æræ *Diocletianæ* CLX. recentiores. Nec qvenquam habemus *Vettio Valente* antiqviorem, qvi illos *Abrahami* Libros compertos habuit. Et nihil præterea commune cum *Aſtris*, Aſtrorumqve *poſitionibus Aſtrologicis*, habent πλάκες illæ *Cæleſtes* à *Tabellarum* metaphora ita appellatæ. Si qvas autem de *Cælo* obſervationes *deltis pugillaribus* commiſiſſent Aſtronomi, non erant propterea *Cæleſtes* appellandæ. Utcunqve longe ab his *Platonicorum Helleniſtarum* παραδείγμασι diſtabant, qvæ in *Cæli* externa duntaxat *ſuperficie* ſita obſervabant *Aſtronomi*.

§. 6. Πλάκες ὐρανῦ forte pars erant *Prophetiæ Enochi*.

Imo non *Signis*, ut volebant *Aſtronomi*, ſed *verbis*, mentem ſuam patefeciſſe dicitur Deus in hac *Scripturâ Tabellisque Cæleſtibus*. Hinc toties legimus, ut ſuprà vidimus, ἀνέγνων, & γέγραπται, & Θεὸς εἶπεν. Qvæ certè Librum aliqvem denotant *verbis* conceptum, pro more aliorum Librorum, *expreſſis*, omnino aliena ab *Aſtrologorum* hariolationibus. Inde nomen γραφῆς in ipſa illa *Cæleſti Scripturâ*, qvæ *Naphthalimo* dicitur in *Cælo* apparuiſſe. Imo γραφῆς λεγούσης, cujus *verba* ipſa ibidem ſubjunguntur, omnino alia ab illis, qvæ in *hodiernis* legimus *Scripturis*. Facit locus ille, ut credamus, qvæ etiam è Scripturis noſtris hauſit primarius Auctor, *ſuis* tamen *verbis* illum extuliſſe, ne quid videretur advocare, qvod *Patriarchis* ipſis fuiſſet *recentius*. Facit præterea ut ſuſpicer, noſtrum hunc Scriptorem *verba* ab alio antiqviore accepiſſe, qvi ipſe *ſententiam Scripturæ* jam antea *ſuis* tamen *verbis* conceperat.

perat. Quid ſi ergo hæc etiam debuerit Apocryphis *Enochi?* Quid ſi in illis locum habuerint *Tabulæ Cæleſtes?* Nihil ſane video qvod obſtat, qvo minus hæc ſint veriſimilia. Erat ὐρανῦ προφητεία, *Benj.* 3. Et *Prophetiæ* nomine freqventiſſimè advocatur *Enochus*. Erat γραφή. Et *Librum Enochi* γραφὴν appellat in Teſtamento ſuo *Levi*. c. 14. Et γραφὴν ἁγίαν *Naphthalimus*, c. 14. Plane ut γραφὴν ἁγίαν illam etiam appellat *Scripturam*, qvæ apparuit in *Cælis*, c. 5. Nec aliter fere *Tertullianus* de Hab. Mul. c. 3. qvi propter hoc ipſum *nomen* Veteris Inſtrumenti Canoni cenſet accenſendam. Ad *Legis* notionem ſpectabat, uti vidimus, Metaphora illa *Tabularum*. Et γραφὴν νόμυ Ενὼχ legimus in Teſtamenta *Zabulon*, c. 3. Rectè porro χαράκτην dicendus erat, qvi qvid *Tabulis* inſcribebat, ſeu *cereæ Tabulæ* fuiſſent, ſeu *lapideæ*. Et χαρακτῆρα γραφῆς Ενὼχ, pro eadem forma memorat *Simeon*, cap. 5. *Enochum* præterea *Dei legatione ad Angelos functum* tradit *Irenæus*. L. IV. c. 30. Imo Enocho Noëmum *in prædicationis delegatione ſucceſſiſſe* ſuſpicatur *Tertullianus* loco citato. Si talem obierit *legationem* qvalem poſtea *Moſes*, & *legem* illis tradiderit, qvod ſane feciſſe innuit Auctor horum Teſtamentorum, rectè convenient illius *Perſonæ*, quæ hic Auctor profert è *Tabulis Cæleſtibus*. Erat enim *Patriarchis* ipſis ille antiqvior *Enochus*. Et *Prophetia* quoque illius nomine inſignita *antiquior* erat his *Patriarcharum* Teſtamentis, qvibus illum toties, etiam de *nomine*, advocatum legimus. Nec ſane *Lex* illa ab *Enocho* prædicata *Moſaica* eſſe potuit, cum tot poſt

Enochum Seculis vixerit ipſe *Moſes*. Alia ergo eſſe vix potuit præter *Archetypam* illam, de quà agimus, atqve *Cœleſtem*. Patuerunt porro *Enocho*, eodem qvo ipſis patuerunt Patriarchis, jure Archiva illa Archetyporum *Cœleſtium*. Erat enim pariter etiam ipſe *Propheta*. Et *Propheta* nomine illum advocavit, eorum, qvi ſcripta illius in Teſtimonium adducunt, antiquiſſimus, etiam S. *Judas* Apoſtolus. Fieri ergo poteſt ut νόμ☉ *Enochi* partem Operis *ſingularem* conſtituerit, qvæ etiam Πλακῶν ὀυρανοῦ titulum habuerit. Sic inde arceſſenda erunt omnia quæ *Tabularum Cœleſtium* nomine noſter excerpſit Auctor *Teſtamentorum*.

[Hæc * Vir Clariſſimus de *Tabulis Cœli* ingenioſè & eruditè commentatus eſt. Cujus ſententiam grato animo amplector, niſi qvod ſuſpicio aliqva ſit, Apocrypha *Enochi* nomine inſcripta à *Tabulis Cœli* diſtincta fuiſſe, & in his ea ſolùm lecta ab Auctore Teſtamentorum repræſentari, qvæ in Canonicis libris Moſis & Prophetarum ſcripta ſunt, qvod hi ipſi à Patriarchis antiqvioribus citari haud poſſent. Neſcio enim an ex eo, qvod tam libri Enoch, qvàm Tabulæ Cœli γραφῆς, ἁγίας γραφῆς nomine veniant, aliaque qvædam communia eis tribuantur, firmiter concludi qveat, illos eosdem fuiſſe libros, vel Tabulas Cœli in Apocryphis Enochi extitiſſe.]

Richardus Simon Bibl. Critica T. 2. cap. 15.

Vous me demandez ce que c'eſt qve ces *Tables du Ciel*, dont il eſt fait mention dans ma lettre pré-

* Quæ ſeqvuntur, Grabii verba ſunt.

précedente, lorsqve je parle du Teſtament d'Aſer. Ces tables ſont des fictions de ces anciens Sectaires, qvi ont pris plaiſir à fabriquer des Livres par rapport à leurs imaginations. Origene qui aimoit ces ſortes d'ouvrages, qui étoient communs de ſon tems, fait mention d'une certaine Priére attribuée au Patriarche Joſeph, où il eſt fait mention des *Tables du Ciel*.

Ces tables celeſtes, où eſt écrit tout ce qvi doit arriver dans l'Univers, pourroient bien être de la façon des anciens Gnoſtiqves, qvi nioient la liberté de l'homme, admettant une eſpece de *fatum* ou deſtin. Origene qvi n'a rien oublié dans ſes Ouvrages pour détruire cette vieille hereſie ennemie du libre-arbitre, prouve qve ces *Tables du Ciel*, qv'il ne rejette point, ne ſont nullement opposées à nôtre liberté, comme on le peut voir dans ſes Commentaires ſur la Geneſe. Il y dit, qve les Aſtres peuvent ſignifier les choſes qvi doivent arriver dans le monde, ſans que cela détruiſe la liberté : il les compare à un Livre qvi contiendroit des Propheties de ce qvi doit arriver. Puis il ajoûte, [a] *tout le Ciel étant comme le Livre de Dieu, peut contenir en ſoi les choſes futures*. Ce qv'il éclaircit en même tems par cette prétendue Priere de Joſeph. *C'eſt pourquoi*, dit-il, *on peut entendre de cette maniere ces paroles de Jacob dans la Priere de Joſeph : Car j'ai lû dans les Tables du Ciel tout ce qvi vous arrivera & à vos Enfans*. Ce ſçavant Homme, à qvi ces anciens Livres apocryphes ne déplaiſoient pas, ajoûte [b], qv'on pourroit peut-être donner auſſi le même ſens

a *Orig. Philoc. c. 33. & comment. in Gen.* b *Orig. ibid.*

ſens à ce paſſage d'Iſaïe, *Le Ciel ſera roulé comme un Livre* a, comme ſi le Ciel étoit un veritable Livre, leqvel repreſentât les choſes qvi doivent arriver.

Il n'eſt pas beſoin qve je m'arrête à refuter cette explication des paroles d'Iſaïe. Ce Prophete qui eſt très-éloquent, employe, ſelon le ſtyle ordinaire des Prophetes, une locution metaphorique. Il compare l'étenduë du Ciel à un parchemin roulé, c'eſt à-dire à un roûleau, tel qu'étoient autrefois les Livres chez les Juifs, qui ſe ſervent encore aujourd'hui de ces rouleaux dans leurs Synagogues. A l'égard de cette écriture celeſte, c'eſt une pure imagination, qvi n'a pas le moindre fondement dans les Livres ſacrez. Cependant Gvillaume Poſtel aſſure hardiment, qv'il a vû, obſcurément néanmoins, dans le Ciel écrit en caracteres Hebreux tout ce qui eſt dans ce monde. Cet homme qui a pris plaiſir à impoſer au public, prend Dieu & JESUS-CHRIST pour témoins de ce qu'il avance. Il proteſte qv'il a été ravi en eſprit jusqu'au plus haut des Cieux, où il a vû des choſes qu'il ne lui eſt pas poſſible de racconter. Je veux vous rapporter les propres paroles de ce fameux Viſionnaire : *Si dixero*, dit Poſtel*, *me in cœlo vidiſſe in ipſis linguæ ſanctæ characteribus ab Esdrâ primùm publicè expoſitis ea omnia, quæ ſunt in rerum natura conſtituta, ut vidi, non explicitè, ſed implicitè, vix ullus mihi crediderit. Tamen mihi teſtis eſt Deus & Chriſtus, quia non mentior, ſed ſcio certiſſimè me fuiſſe, non in corpore, ſed in*

a Iſ. 34. 4.
* Poſtell. not. in lib. Jetſirah.

animæ raptum usqve ad ſuperiorem cæleſtium orbium partem, & ibi vidiſſe ea quæ, ſi velit homo, licet qvidem nunc, ſed non poſſet homini alteri enarrare. Je ne ſuis pas ſurpris, qve Poſtel dont l'eſprit n'étoit pas ſain, ait parlé de la ſorte. Mais qve peut-on penſer de Gaffarel, qvi a oſé débiter les mêmes réveries ſur cette Ecriture céleſte dans un Livre qu'il a publié ſous le titre de Curioſitez inoüies, & qui fut auſſitôt cenſuré par les Théologiens de Paris? A vous dire la verité, il y a d'autres choſes qvi prouvent que Gaffarel a été un franc Impoſteur.

κύριε, εἰπέ μοι τὸ ὄνομά σου, ἵνα ἐπικαλῶμαί σε ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως. Καὶ εἶπεν· ἐγώ εἰμι ὁ ἄγγελος ὁ παραιτούμενος τοῦ γένους Ισραὴλ, τοῦ μὴ πατάξαι αὐτοὺς εἰς τέλος, ὅτι [a] πᾶν πνεῦμα πονηρὸν εἰς αὐτοὺς προσβάλλει. Καὶ μετὰ ταῦτα [b] ὥσπερ ἔξυπνος γενόμενος εὐλόγησα τὸν ὕψιστον, καὶ τὸν ἄγγελον τὸν παραιτούμενον τοῦ γένους τοῦ Ισραὴλ, καὶ πάντων τῶν δικαίων.

ϛ'. Καὶ ὡς ἠρχόμην πρὸς τὸν πατέρα μου, εὗρον ἀσπίδα χαλκῆν, διὸ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ὄρους Ἀσπὶς,

men tuum, ut invocem te in die tribulationis; & dixit: Ego ſum angelus excuſans genus Iſrael, ut non percutiatur in finem, quoniam omnis Spiritus pernicioſus ei inſidiatur. Poſtea velut ex ſomno excitatus, benedixi altiſſimum, & angelum excuſantem genus Iſrael, & omnes juſtos.

VI. Ubi verò veni ad patrem meum, inveni aſpidem æneum, unde etiam nomen monti eſt

ὅτι

[a] omiſſum. [b] omiſſum.

ὅτι ἐγγὺς Γεβὰλ, ἐκ δεξιῶν Ἀβιλᾶ· καὶ συνετήρουν τοὺς λόγους τούτους ἐν τῇ καρδίᾳ μου. Ἐγὼ συνεβούλευσα τῷ πατρί μου καὶ Ρουβὴμ τῷ ἀδελφῷ μου, ἵνα [c] εἴπῃ τοῖς υἱοῖς Ἐμμὼρ, τοῦ περιτμηθῆναι αὐτοὺς, ὅτι ἐζήλωσα διὰ τὸ βδέλυγμα, ὃ ἐποίησαν ἐν Ἰσραήλ. Κἀγὼ ἀνεῖλον τὸν Συχὲμ ἐν πρώτοις, καὶ Συμεὼν τὸν Ἐμμώρ. Καὶ μετὰ ταῦτα ἐλθόντες οἱ ἀδελφοὶ ἐπάταξαν τὴν πόλιν ἐν στόματι ῥομφαίας. Καὶ ἤκουσεν ὁ πατὴρ, καὶ ὠργίσθη καὶ ἐλυπήθη, ὅτι κατεδέξαντο τὴν περιτομὴν, καὶ μετὰ τοῦτο ἀπέθανον, καὶ ἐν ταῖς εὐλογίαις ἄλλως ἐποίησεν. Ἡμάρτομεν γὰρ, ὅτι παρὰ γνώμην αὐτοῦ πεποιήκαμεν τοῦτο· καίγε ἐμαλακίσθη ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. Ἀλλ' ἐγὼ εἶδον, ὅτι ἀπόφασις θεοῦ ἦν εἰς κακὰ ἐπὶ Σίκημα. Διότι ἤθελον εἰς τὴν Σάῤῥαν ποιῆσαι, ὃν τρόπον ἐποίησαν Δίναν τὴν ἀδελ-

Aſpis, qvoniam prope Gebar eſt, à dextris Abila, & conſervabam ſermones hos in corde meo. Ego conſului patri meo & Ruben fratri meo, ut diceret filiis Emmor, ut [1] circumderentur″, qvoniam zelavi propter abominationem, qvam fecerant [2] propter″ Iſrael. Ego enim interfeci Sichem in primis, & Simeon Emmor. Poſteaque venerunt fratres, qvi percuſſerunt civitatem in ore gladii. Ut audivit pater, iratus [3] eſt″, qvoniam ſuſceperant circumciſionem, & poſt hoc mortui ſunt, & in benedictionibus aliter fecit. Peccavimus enim, quoniam præter conſilium ejus hoc fecimus, & infirmatus eſt in die illa. Sed ego novi, quoniam ſententia Dei erat mala in Sichimam, qvo-

c εἴπωσι.

1 circumciderentur. 2 In. 3 Eſt, & contriſtatus eſt.

φῇ ἡμῶν, καὶ κύριος ἐκώλυσεν αὐτούς. Καὶ οὕτως ἐδίωξαν Ἀβραὰμ τὸν πατέρα ἡμῶν, ξένον ὄντα, καὶ a κατεπάτησαν" τὰ ποίμνια ὠγκωμένα ὄντα ἐπ' αὐτόν· καὶ Ἰεβλαὶ τὸν οἰκογενῆ αὐτοῦ σφόδρα ᾐκίσαντο. Καίγε οὕτως ἐποίουν b πάντας τοὺς ξένους", ἐν δυναστείᾳ ἁρπάζοντες τὰς γυναῖκας αὐτῶν, καὶ ξενηλατοῦντες αὐτούς. Ἔφθασε δὲ ἡ ὀργὴ κυρίου ἐπ' αὐτοὺς εἰς τέλος.

niam voluerunt Saræ facère, qvemadmodum fecerunt Dinæ ſorori noſtræ: verum Deus prohibuit. Perſecuti etiam ſunt Abraham patrem noſtrum, peregrinum exiſtentem, & conculcaverunt 1 armenta ejus": præterea quoque Geblae, in domo ipſius genitum, valde verberaverunt. Ita faciebant in omnes peregrinos, vi rapientes uxores eorum, & in exilium impellentes eos. Venit autem ira Domini ſuper eos in finem.

ζ'. Καὶ εἶπον τῷ πατρί· μὴ ὀργίζου κύριε, ὅτι ἐν σοὶ ἐξουδενώσει κύριος τοὺς Χαναναίους, καὶ δώσει τὴν γῆν αὐτῶν σοὶ καὶ σπέρματί σου μετά σε. Ἔσται γὰρ ἀπὸ σήμερον Σικὴμ λεγομένη πόλις ἀσυνέτων· ὅτι ὡς εἴ τις χλευάσει μωρὸν, οὕτως ἐχλευάσαμεν

VII. Et dicebam patri: ne iraſcaris Domine, qvoniam in te ad nihilum rediget Deus Chananæos, & dabit terram ipſorum tibi, & 2 ſancto" tuo poſt te. Erit enim ab hoc die Sichim dicta civitas ſtultorum: qvoniam ut quis deridet

αὐτοὺς,

a *κατεπόνησαν, nimiis laboribus defatigarunt, ſive confecerunt.* b πᾶσι τοῖς ξένοις.

1 Greges ſuos, groſſos exiſtentes ſuper ipſum. 2 Semini.

αὐτοὺς, ὅτι καίγε ἀφροσύνην ἔπραξαν ἐν Ἰσραὴλ, a μιᾶναι τὴν ἀδελφὴν ἡμῶν. καὶ λαβόντες ἐκεῖθεν τὴν ἀδελφὴν ἡμῶν b b ἀπάροντες ἤλθομεν εἰς Βαιθήλ.

η'. Κἀκεῖ πάλιν εἶδον πρᾶγμα, ὥσπερ τὸ πρότερον, μετὰ τὸ ποιῆσαι c ἡμέρας ο'. Καὶ εἶδον ἑπτὰ ἀνθρώπους ἐν ἐσθῆτι λευκῇ λέγοντάς μοι. Ἀναστὰς ἔνδυσαι τὴν στολὴν τῆς ἱερατείας, καὶ τὸν στέφανον τῆς δικαιοσύνης, καὶ τὸ λόγιον τῆς συνέσεως, καὶ τὸν ποδήρη τῆς ἀληθείας, καὶ τὸ πέταλον τῆς πίστεως, καὶ τὴν μίτραν τοῦ σημείου, καὶ τὸ ἐφοὺδ τῆς προφητείας. Καὶ εἷς ἕκαστος αὐτῶν ἕκαστον βαστάζοντες ἐπέθηκάν μοι, καὶ εἶπον· Ἀπὸ τοῦ νῦν γίνου εἰς ἱερέα κυρίου, σὺ καὶ τὸ σπέρμα σου ἕως αἰῶνος.

fatuum, ita deriſimus eos. Nam inſipientiam operati ſunt in Iſrael, 1 dum auferebant", ut inquinarent, ſororem noſtram. 2 Venimus autem in" Bethel.

VIII. Et ibi rurſus videbam rem, qvemadmodum prius, poſtqvam ſacrificavi dies ſeptuaginta; & vidi ſeptem homines in veſte alba, dicentes mihi: exſurgens, indue ſtolam ſacerdotii, & coronam juſtitiæ, & rationale intellectùs, & poderem veritatis, & petalum fidei, & mitram ſigni, & ephod prophetiæ. Et unusquisque ipſorum unumquodque portantes, impoſuerunt mihi, & dixerunt: A modò eſto ſacerdos Domini,

Nn 3 Καὶ

a μιάναντες εἶναι. b ἐπάραντες MS. Oxon. Sed legendum puto ἀπάραντες. c Insertæ ſunt duæ voces ἡμᾶς ἐκεῖ.

1 Omiſſa ſunt, & rectè quidem, quoniam verbum λαβόντες ad ſequens comma pertinet. 2 Et accipientes inde ſororem noſtram, auferentes venimus in.

Καὶ a ὁ πρῶτος ἤλειψέ με ἐλαίῳ ἁγίῳ, καὶ ἔδωκέ μοι ῥάβδον κρίσεως. Ὁ δεύτερος ἔλουσέ με ὕδατι καθαρῷ, καὶ ἐψώμισε b ἄρτον καὶ οἶνον, 13) ἅγια ἁγίων.

tu & ſemen tuum usqve in ſeculum. Et primus unxit me oleo ſancto, & dedit mihi virgam judicii. Secundus lavit me aqva munda, & cibavit,

a ἔτι additum. b με.

13) Ἄρτον καὶ οἶνον, ἅγια ἁγίων] Panem & vinum vocat Auctor ἅγια ἁγίων, qvia ad ſacrificium Deo offerendum Levi tradita erant. Nam, ut Cyrillus Alexandrinus in cap. X. Johan. p. 671. ait: ἅγια καλοῦνται τὰ ἀφοριζόμενα εἰς θυσίαν θεῷ. *Sanctæ vocantur, quæ ad ſacrificium Deo ſegregata ſunt.* Et Chryſoſtomus Homil. LXXXII. in Evang. Johan. Κυρίως ἅγια τὰ τῷ Θεῷ ἀνακείμενα. *Illa propriè ſancta dicuntur, quæ Deo dicata ſunt.* Atqve hinc factum, ut Euchariſticum ſacrificium panis & vini in Eccleſia Chriſtiani appellarint τὰ ἅγια τῶν ἁγίων (qvæ ipſa Auctoris noſtri phraſis eſt) uti Caſaubonus Exercit. XVI. adverſus Baronium num. 47. & Svicerus Obſervationum Sacrarum c. 4. p. 86. ſeqq. probarunt, ex qvibus teſtimonia Patrum deſcribere nolo; ſed moneo ſolum, ab hoc minùs accuratè hanc in rem citatam eſſe Cyrilli Hieroſolymitani Catecheſin V. Νεοφωτ. p. 44. ſiquidem non in Catecheſi V. Illuminatorum, ſed Catech. V. Myſtagogica, ubi ritum S. Euchariſtiæ prolixè deſcribit, p. 244. iſta, qvæ allegat verba leguntur: Μετὰ ταῦτα λέγει ὁ ἱερεύς· τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις. Ἅγια τὰ προκείμενα, ἐπιφοίτησιν δεξάμενα ἁγίου πνεύματος. *Poſthac dicit Sacerdos: Sancta ſanctis. Sancta ſunt propoſita ſymbola, poſtquam Spiritus S. præſentiam acceperunt.* Alterum, qvod Lectori obſervandum hâc occaſione propono, eſt, verba Epiphanii de Ebionæis Hæreſ. XXX. §. 16. Μυστήρια τελοῦσι κατὰ

μίμη-

ἁγίων· καὶ περιέθηκέ μοι στολὴν ἁγίαν καὶ ἔνδοξον. Ὁ τρίτος βυσσίνην με περιέβαλεν, ὁμοίαν ἐφούδ. Ὁ τέταρτος ζώνην μοι περιέθηκεν, ὁμοίαν πορφύρᾳ. Ὁ πέμπτος κλάδον μοι ἐλαίας ἔδωκε πιότητος. Ὁ ἕκτος στέφανόν μοι τῇ κεφαλῇ περιέθηκεν. Ὁ ἕβδομος διάδημα τῇ κεφαλῇ μοι ἱερατείας περιέθηκε, καὶ ἐπλήρωσε τὰς χεῖράς μου θυμιάματος, ὥστε ἱερατεύειν με κυρίῳ. Εἶπαν δὲ πρός με· Λευί, εἰς τρεῖς ἀρχὰς διαιρεθήσεται τὸ σπέρμα σου, εἰς σημεῖον δόξης κυρίου ἐπερχομένου. a καὶ ὁ πιστεύσας" πρῶτος κλῆρος ἔσται· καὶ μέγας ὑπὲρ αὐτὸν οὐ γενήσεται· ὁ δεύτερος ἔσται ἐν ἱερωσύνῃ· Ὁ τρίτος

dans panem & vinum. ſcilicet ſancta ſanctorum, & circumdedit me ſtola ſancta, & glorioſa. Tertius byſſina me induit, ſimili ephod. Quartus zonam mihi circumpoſuit, ſimilem purpuræ. Qvintus ramum olivæ mihi dedit pinguedinis. 1 Sextus diadema" ſacerdotii capiti meo impoſuit, & * impleverunt" manus meas thymiamate, ut ſacerdotio fungerer Domino. Dixerunt autem ad me: Levi, in tria principia 2 Dei detur" ſemen tuum, in ſignum gloriæ Domini ſupervenientis; & qvi crediderit, primus erit. Sors magna ſuper ip-

 ſum

μίμησιν τῶν ἁγίων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, perperam Latinè reddita eſſe: *Myſteria celebrant ex Chriſtianorum & Eccleſiæ imitatione*: pro quibus repone: *Myſteria celebrant ad imitationem Sacramentorum in Eccleſia*, &c.

1 Sextus coronam meo capiti circumpoſuit: Septimus diadema. * implevit. 2 dividetur.

a καὶ ὁ πιστεύσας, ita ut πρῶτος novam inchoet periodum.

ἐπικληθήσεται αὐτῷ ὄνο-
μα καινὸν, ὅτι βασιλεὺς
ἐκ τοῦ Ἰούδα ἀναστήσεται, καὶ
ποιήσει ἱερατείαν νέαν, κα-
τὰ τὸν τύπον τῶν ἐθνῶν,
εἰς πάντα τὰ ἔθνη. Ἡ δὲ
παρουσία αὐτοῦ a ἄφραστος
ὡς προφήτου ὑψηλοῦ" ἐκ
σπέρματος Ἀβραὰμ πα-
τρὸς ἡμῶν. Πᾶν ἐπιθυμη-
τὸν ἐν Ἰσραὴλ σοὶ ἔσται, καὶ
τῷ σπέρματί σου. καὶ ἔδε-
σθε πᾶν ὡραῖον ὁράσει, καὶ
τὴν τράπεζαν κυρίου διανε-
μήσεται τὸ σπέρμα σου,
καὶ ἐξ αὐτῶν ἔσονται ἱε-
ρεῖς, κριταὶ, γραμματεῖς·
ὅτι ἐπὶ στόματος αὐτῶν
b φυλαχθήσεται" τὸ ἅγι-
ον. Καὶ ἐξυπνισθεὶς συνῆ-
κα, ὅτι τοῦτο ὅμοιον ἐκείνου
ἐστί. Καίγε ἔκρυψα τοῦτο ἐν
τῇ καρδίᾳ μου, καὶ οὐκ
ἀνήγγειλα αὐτὸ παντὶ
ἀνθρώπῳ ἐπὶ τῆς γῆς.

ſum 1 non" fiet; Secundus erit in ſacerdotio. Tertius, ei vocabitur nomen novum, quoniam Rex ex Juda exſurget, & faciet ſacerdotium 2 meum" novum, ſecundum typum gentium, in omnes gentes. Adventus autem ipſius ineffabilis, ut Prophetæ altiſſimi ex ſemine Abraham patris noſtri. Omne deſiderabile in Iſrael tibi erit, & ſemini tuo, & comedetis omne pulchrum viſu, & menſam Domini diſtribuet ſemen tuum, & ex ipſis erunt * Principes ſacerdotum", & judices, & ſcribæ; qvoniam in ore eorum cuſtodietur ſanctum. Et expergefactus intellexi, qvoniam hoc ſimile illius eſt. Abſcondi verò hoc in corde meo, & non annunciavi hoc omni homini in terra.

θ'. Καὶ

a ἀγαπητή, ὡς προφήτης ὑψίστου. b ληφθήσεται.

1 Deeſt MS. 62. 2 Omiſſum. * Sacerdotes.

θ'. Καὶ μεθ' ἡμέρας δύο ἀνέβην ἐγὼ καὶ Ἰούδας πρὸς Ἰσαὰκ, μετὰ τοῦ πατρὸς ὑμῶν· καὶ εὐλόγησέ με ὁ πατὴρ τοῦ πατρός μου κατὰ τοὺς λόγους τῶν ὁράσεών μου, ὧν εἶδον· καὶ οὐκ ἤθελε πορευθῆναι μεθ' ἡμῶν εἰς Βεθήλ. Ὡς δὲ ἤλθομεν εἰς Βεθὴλ, εἶδεν ὁ πατήρ μου Ἰακὼβ ἐν ὁράματι περὶ ἐμοῦ, ὅτι ἔσομαι αὐτοῖς εἰς ἱερέα πρὸς τὸν Θεόν. Καὶ ἀναστὰς a τὸ πρωῒ ἀπεδεκάτωσε πάντα δι' ἐμοῦ τῷ κυρίῳ. Καὶ ἤλθομεν εἰς Χεβρὼν τοῦ καταλῦσαι· καὶ Ἰσαὰκ ἐκάλει με συνεχῶς τοῦ b ὑπομνῆσαι με νόμον κυρίου, καθὼς ἔδειξέ μοι ὁ ἄγγελος τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἐδίδασκέ με νόμον ἱερωσύνης, θυσιῶν, ὁλοκαυτωμάτων, ἀπαρχῶν, ἑκουσίων, σωτηρίων. Καὶ ἦν καθ' ἑκάστην ἡμέραν συνετίζων με, καὶ εἰς ἐμὲ ἀσχολούμενος ἦν ἐνώπιον κυρίου. Καὶ ἔλεγέ μοι, Πρόσ-

IX. Et primis duobus diebus adſcendimus ego & Judas ad Iſaac 1 patrem noſtrum", & benedixit me pater patris mei ſecundum omnes ſermones viſionum mearum, quas videram; & non voluit ire nobiscum in Bethel. Ut autem venimus in Bethel, vidit pater meus Jacob in viſione de me, qvod futurus eſſem eis Sacerdos coram Domino. Et exſurgens mane decimavit 2 omnia" Domino. Et venimus in Hebron ad habitandum; & Iſaac vocavit me continuo ad exponendam legem Domini, ſecundum qvod monſtravit mihi angelus Dei, & docuit me legem Sacerdotii, ſacrificiorum, holocauſtomatum, primitiarum, voluntariorum, & ſalutarium. Singulis

a ἀπό. b ὑπομνηματίσαι.

1 *Poſt* inſerit MS. 62. Et neceſſe quidem eſt *Poſt*, vel potiùs *Cum*, addere. 2 Omnia per me.

εχε [a] τέκνον″ ἀπὸ τοῦ πνεύματος τῆς πορνείας. τοῦτο γὰρ ἐνδελεχεῖ, καὶ μέλλει μιαίνειν διὰ τοῦ σπέρματός σου ἅγια. Λάβε οὖν σεαυτῷ γυναῖκα, ἔτι νέος ὤν, μὴ ἔχουσαν μῶμον, μήτε βεβηλωμένην, μήτε ἀπὸ γένους ἀλλοφύλων ἢ ἐθνῶν· καὶ πρὸ τοῦ εἰσελθεῖν εἰς τὰ ἅγια, λοῦε, καὶ ἐν τῷ θύειν, νίπτου, καὶ ἀπαρτίζων πάλιν τὴν θυσίαν, νίπτου. Δώδεκα δένδρων ἀεὶ ἐχόντων φύλλα ἀνάγαγε τῷ κυρίῳ, ὡς κἀμὲ Ἀβραὰμ ἐδίδαξε. Καὶ παντὸς ζώου καθαροῦ καὶ πετεινοῦ καθαροῦ πρόσφερε θυσίαν τῷ κυρίῳ. Καὶ παντὸς πρωτογεννήματός σου, καὶ οἴνου πρόσφερε ἀπαρχὰς θυσίαν τῷ κυρίῳ· καὶ πᾶσαν θυσίαν ἅλατι ἁλιεῖς.

diebus docuit me intelligere, & perſeverabat in me coram Domino. Et dixit * non attende, fili, Spiritui″ fornicationis, hic enim permanebit, & per ſemen tuum inqvinabit ſancta. Accipe ergo tibi uxorem in juventute tua, non habentem maculam, neque inquinatam, neqve de genere Allophylorum vel gentium.
1 Et anteqvam intrabis ſancta, lavato; ſimiliter ſacrificando. Et complens ſacrificium, rurſus lava″. Duodecim arborum perpetuo virentium fructus offer Domino, ut etiam me Abraham docuit. Et omnis animalis mundi, & volatilis mundi offer ſacrificium Domino: Similiter omnis primi germinis & vini offer primitias, & omne ſacrificium ſale conſpergas.

ί. Νῦν

a σεαυτῷ.

* Mihi: Cave tibi, fili, à Spiritu. 1 Et anteqvam intres in ſancta, lavare, & in ſacrificando lavare, & complens rurſum ſacrificium, lavare.

ι. Νῦν οὖν φυλάξατε ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν, τέκνα. ὅτι ὅσα ἤκουσα παρὰ τῶν πατέρων μου, ἀνήγγειλα ὑμῖν. Ἀθῶός εἰμι ἀπὸ πάσης ἀσεβείας ὑμῶν, καὶ παραβάσεως, ἣν ποιήσετε ἐπὶ συντελείᾳ τῶν αἰώνων, εἰς τὸν σωτῆρα τοῦ κόσμου ἀσεβοῦντες, πλανῶντες τὸν Ισραὴλ, καὶ ἐπεγείροντες αὐτῷ κακὰ μεγάλα παρὰ κυρίου. Καὶ ἀνομήσετε σὺν τῷ Ισραὴλ, ὥστε μὴ βαστάσαι Ιερουσαλὴμ ἀπὸ προσώπου πονηρίας ὑμῶν, ἀλλὰ σχίσαι τὸ ἔνδυμα τοῦ ναοῦ, ὥστε μὴ κατακαλύπτειν ἀσχημοσύνην ὑμῶν. Καὶ διασπαρήσεσθε αἰχμάλωτοι ἐν τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἔσεσθε a εἰς ὀνειδισμὸν καὶ κατάραν καὶ εἰς καταπάτημα. Ὁ γὰρ οἶκος, ὃν ἂν ἐκλέξηται κύριος, Ιερουσαλὴμ κληθήσεται, καθὼς περιέχει * βίβλος ΕΝΩΧ τοῦ δικαίου. 14)

X. Nunc igitur cuſtodite, quæcunqve mando vobis, filii, qvoniam quæcunqve audivi à patribus meis, annunciavi vobis. Innocens ſum ab omni impietate veſtra & transgreſſione, qvam facietis in conſummatione ſeculorum, in Salvatorem mundi impie facientes, ſeducentes Iſrael, & ſuſcitantes ei mala magna à Domino. Et inique facietis cum Iſrael, ut non ſubſiſtat Hieruſalem à facie malitiæ veſtræ; & ſcindetur velum templi; ut non velet deformitatem veſtram. Et diſpergemini captivi in gentibus, & eritis opprobrium, maledictio, & conculcatio; domus 1 tamen, qvam eliget Dominus, Hieruſalem vocabitur, qvemadmodum continet liber Enoch juſti.

ιά. Ὅτι

a ἐκεῖ additum.

14) De hoc ſupra p. 160. ſeq.

1 Enim.

ιά. Ὅτε οὖν ἔλαβον γυναῖκα, κη ἐτῶν ἤμην, ᾗ ὄνομα Μέλχα. Καὶ συλλαβοῦσα ἔτεκε, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ 15) Γηρσάμ· ὅτι ἐν τῇ γῇ ἡμῶν πάροικοι ἦμεν· Γηρσὰμ γὰρ παροικία γράφεται. Ἰδὼν δὲ περὶ αὐτοῦ, ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν πρώτῃ τάξει.

XI. Quando igitur accepi uxorem, eram annorum XXVIII. cui nomen erat Melcha, & concipiens peperit [1] filium, & vocavit nomen ejus Gerſam, [2] quando in terra noſtra advenæ eramus: Gerſam enim exilium ſignificat. Sciebam autem de ipſo,

Καὶ

[1] deeſt. [2] quoniam.

15) Eodem, qvo Levi primogenitum filium vocavit nomine, & Moſes pronepos Levi, primam prolem appellavit, & ob eandem rationem. Nam uti hoc loco dicitur de filio Levi: Καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Γηρσάμ· ὅτι ἐν τῇ γῇ ἡμῶν πάροικοι ἦμεν· ita qvoqve de filio Moſis ſcriptum eſt; Exod. 2. 22. Καὶ ἐπωνόμασεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ Γηρσὰμ, λέγων, ὅτι πάροικός εἰμι ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ, uti verſio τῶν ό ſonat, qui tamen Gen. XLVI. 11. poſuerunt Γηρσὼν, non Γηρσὰμ, adeò ut utrovis modo rectè dicatur. Vitio autem librariorum meritò attribuit aliam hujus nominis lectionem Origenes, Tom. VIII. Comment. in Johan. p. 132. Εἷς τῶν υἱῶν Λευὶ, ὁ πρῶτος, γεσὼν ἐν τοῖς πλείστοις τῶν ἀντιγράφων ὠνόμασται, ἀντὶ τοῦ γηρσὼν, ὁμώνυμος τυγχάνων τῷ πρωτοτόκῳ Μωσέως, ἑκατέρων, διὰ τὴν παροικίαν ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ γεννηθέντων, τοῦ ὀνόματος ἑτοίμως κειμένου. *Unus filiorum Levi, primus, in pluribus exemplaribus Geſon nominatus eſt pro eo, quod eſt Gerſon, ejusdem nominis exiſtens cum primogenito Moſis, nomine aptè utrique impoſito, quòd geniti fuiſſent in terra aliena.*

Καὶ ὁ Κααθ ἐγεννήθη τριακοστῷ ε' ἔτει, πρὸς ἀνατολὰς ἡλίου. Εἶδον δὲ ἐν ὁράματι, ὅτι μέσος ἐν ὑψηλοῖς ἵστατο πάσης τῆς συναγωγῆς. Διὰ τοῦτο ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Κααθ, ὅ ἐστιν ἀρχὴ μεγαλείου, καὶ συμβιβασμός. Καὶ a τρεῖς ἔτεκέ μοι τὸν Μεραρὶ τεσσαρακοστῷ ἔτει ζωῆς μου. Καὶ ἐπειδὴ ἐδυστόκησεν ἡ μήτηρ αὐτοῦ, ἐκάλεσεν αὐτὸν b Μεραρὶ, ὅ ἐστι πικρία μου. ὅτι καίγε αὐτὸς ἀπέθανεν. Ἡ δὲ Ἰωχαβὲδ ξδ'. ἔτει 16) ἐτέχθη ἐν Αἰ-

qvoniam non erit in primo ordine. Secundo Kaat genitus eſt, in triceſimo quinto anno, ad orientem ſolis. Videbam autem in viſione, qvoniam medius in excelſis ſtabat omnis 1 congregatio". Propter hoc * vocavi" nomen ejus Kaat; quod eſt principium magnitudinis & inſtructionis. Tertio peperit mihi Merari 2 qvinqvageſimo quinto" anno vitæ meæ, & quia difficile peperit mater

γύπτῳ.

a τρίτον. b Μεραρὴν.

1 *Synagoga* habent MSS. Verùm ſi vox Latina retinenda eſſet, poni deberet in Genitivo caſu: *Congregationis*. * *Vocavit*, ſcilicet mater. 2 qvadrageſimo.

16) Hunc locum nativitatis Jochabedæ adſignavit ipſe ejus filius Moſes, Numer. XXVI. 59. Ratione temporis autem contrarius qvidem eſt Auctori noſtro R. Salomo Jarchi, qvi eam vult natam *inter muros in ipſo ingreſſu in Ægyptum*, aſt antea conceptum, adeoque *inter trigintatres animas* numerat, quæ cum Iacobo Ægyptum ingreſſæ dicuntur Geneſ. XLVI. 15. Quam opinionem etiam aliis Rabbinis placuiſſe teſtatur Manaſſes Conciliat. Quæſt 62. in Geneſin. Verùm meritò his contradixit Abenezra, urgens hâc ratione Jochabedam fuiſſe centum & triginta annorum, quando Moſen peperit, cum tamen Scriptura miraculi inſtar refeeat, Saram nonagenariam peperiſſe Iſaacum. Quapropter exiſti-

γύπτῳ· ἔνδοξ@ γὰρ ἤμην τότε ἐν μέσῳ τῶν ἀδελφῶν μου.

ejus, vocavit eum Merari, quod eſt, amaritudo mea, quoniam & ipſe mortuus eſt. Jochabed vero ſexageſimo qvarto anno nata eſt in Ægypto. Glorioſus ergo eram tunc in medio fratrum meorum.

ιβ'. Καὶ ἔλαβεν ὁ Γηρσὰμ γυναῖκα, καὶ ἔτεκεν αὐτῷ τὸν a Λομνὶ'' καὶ Σεμεΐ. Καὶ υἱοὶ Καὰθ 17) Αβρὰμ, b Ισαὰρ, Χεβρὼ'', Οζιήλ. Καὶ υἱοὶ Μεραρί. c Μολθὴ'' καὶ Ομοισὶ. Καὶ τῷ ἐννενηκοστῷ ἔτει μου σὺν τετάρτῳ, ἔλαβεν Αβρὰμ τὴν Ιοχαβὲδ θυγατέρα μου ἑαυτῷ εἰς γυναῖκα· ὅτι ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἐγεννήθησαν, αὐτὸς καὶ ἡ θυγάτηρ μου.

XII. Et accepit Gerſam 1 in maritum'', & peperit ei Lomni, & Semei. Et filii Kaat, Abram, Iſaar, Chebron, & Oziel. Et filii Merari, Mooli, & Omiſſi. Et in nonageſimo qvarto anno meo, accepit Abram Jochabed filiam meam ſibi in uxorem, qvoniam in una die nati ſunt ipſe & filia mea. Octo

Οκτὼ

exiſtimat ipſum Jacobum inter iſtos *triginta tres* numerandum, Jochabedam autem diu poſt in Ægypto natam eſſe. Eadem cum Abenezra R. Levi Gerſon & Abarbanelem ſentire, refert Manaſſes loco citato. Atqve ſic etiam noſter Auctor, qvi inſuper annum ætatis Levi, quo Jochabed nata eſt, deſignat, recentioribus Rabbinis plane ignotum.

a Λομνήν. b Ισαχὰρ, χεβρών. c Μοθλῆ.

1 Uxorem.

17) Sive Auctor Teſtamentorum, ſive ſcriba in Apographo erravit, dum Αβρὰμ poſuit pro Αμρὰμ, commutatis perperam literis β & μ, ſicut & paulò antè λομνὶ pro λοβνὶ ſcriptum eſt. Cæterùm de his nominibus poſterorum Levi, totaque ejus Genealogia lege Exod. cap. VI. verſ. 16. ſeqq. unde Auctor noſter ſua deſcripſiſſe videtur.

ὀκτὼ ἐτῶν ἤμην, ὅτε εἰσῆλθον εἰς Χαναάν· καὶ δέκα καὶ ὀκτὼ ἐτῶν, ὅτε ἀπέκτεινα τὸν Συχέμ, καὶ δέκα καὶ ἐννέα ἔτη ἱεράτευσα a, καὶ κ΄ καὶ η΄ ἐτῶν ἔλαβον γυναῖκα, καὶ τεσσαράκοντα ἐτῶν εἰσῆλθον εἰς Αἴγυπτον. Καὶ ἰδοὺ, τέκνα μου, τρίτη γενεά. Ἰωσὴφ ἑκατοστῷ ὀγδόῳ καὶ δεκάτῳ μου ἔτει ἀπέθανε.

ιγ΄. Καὶ νῦν, τέκνα μου, ἐντέλλομαι ὑμῖν φοβεῖσθαι κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας. καὶ πορεύεσθε ἐν ἁπλότητι καρδίας κατὰ πάντα τὸν νόμον αὐτοῦ. Διδάξατε δὲ καὶ ὑμεῖς τὰ τέκνα ὑμῶν γράμματα, ἵνα ἔχωσι σύνεσιν ἐν πάσῃ τῇ ζωῇ αὐτῶν, ἀναγινώσκοντες ἀδιαλείπτως τὸν νόμον τοῦ θεοῦ· ὅτι πᾶς, ὃς γνώσεται νόμον θεοῦ, τιμηθήσεται, καὶ οὐκ ἔσται ξένος, ὅπου

annorum eram, qvando ingreſſus ſum terram Chanaan, decem & octo annorum, quum 1 Sacerdotio functus ſum, & vigeſimo octavo anno accepi uxorem, & qvadrageſimo anno ingreſſus ſum in Ægyptum. Et ecce filii mei eſtis, filii mei tertia generatione. Joſeph centeſimo & decimo octavo anno * mortuus eſt.

XIII. Et nunc, filii mei, mando vobis, ut timeatis Dominum Deum 2 veſtrum" ex toto corde, & ambuletis in ſimplicitate ſecundum omnem legem ipſius. Docete autem 3 filios veſtros" literas, ut habeant intellectum in omni vita eorum, legentes indeſinenter legem Dei: quoniam omnis, qvi cognoſcit legem Dei, honorabi-

ὑπάγει.

a τῷ κυρίῳ add.

1 Interfeci Sichem, & novem & decem annorum. * adde *ætatis meæ.* 2 noſtrum. 3 & vos.

ὑπάγει. Καίγε πολλοὺς φίλους ὑπὲρ γονεῖς κτήσεται, καὶ ἐπιθυμήσουσι πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων δουλεῦσαι αὐτῷ, καὶ ἀκοῦσαι νόμον ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ. Ποιήσατε δικαιοσύνην, τέκνα μου, ἐπὶ τῆς γῆς, ἵνα εὕρητε ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ σπείρατε ἐν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν ἀγαθὰ, ἵνα εὕρητε αὐτὰ ἐν τῇ ζωῇ ὑμῶν. Ἐὰν γὰρ σπείρητε κακὰ, πᾶσαν ταραχὴν καὶ θλίψιν θερίσετε. Σοφίαν κτήσασθε ἐν φόβῳ Θεοῦ μετὰ σπουδῆς· ὅτι ἐὰν γένηται αἰχμαλωσία, καὶ πόλεις ὀλοθρευθῶσι, καὶ χῶραι, καὶ χρυσὸς, καὶ ἄργυρος, καὶ πᾶσα κτῆσις ἀπολεῖται, τοῦ σοφοῦ τὴν σοφίαν οὐδεὶς δύναται ἀφελέσθαι, εἰ μὴ τύφλωσις ἀσεβείας καὶ πήρωσις ἁμαρτίας· τότε γενήσεται αὐτῷ αὐτὴ, καὶ παρὰ τοῖς πολεμίοις λαμπρὰ, καὶ ἐπὶ γῆς ἀλλοτρίας, πατρὶς, καὶ

tur, & non erit peregrinus, qvocunqve vadit. Amicos qvoqve plures ſuis genitoribus habebit, & deſiderabunt multi hominum ſervire ei, atqve audire legem ex ore ipſius. Facite juſtitiam, filii mei, in terra, ut inveniatis in cœlis, & ſeminate in animabus veſtris bona, ut inveniàtis ea 1 vitæ veſtræ''. Si enim ſeminaveritis mala, omnẽ turbationem 2 invenietis ac'' metetis. Sapientiam poſſidete in timore Dei 3: qvoniam ſi fiat captivitas, & civitates diſperdantur, & regiones, & aurum, & argentum, & omnis poſſeſſio pereat, ſapientis ſapientiam nullus poteſt auferre, niſi cœcitas impietatis & 4 peccati. Quoniam efficietur ei hæc & apud hoſtes

ἐν

1 in vita veſtra. 2 & tribulationem. 3 Cum ſtudio.
4 *orbitas* additum eſt in utroque MS. Ego ſubſtituerem potiùs *Occæcatio*.

ἐν μέσῳ ἐχθρῶν εὑρεθήσεται φίλος. Ὃς ἐὰν διδάσκῃ ταῦτα καὶ πράσσῃ, σύνθρονος ἔσται βασιλέως, ὡς καὶ Ἰωσὴφ ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν.

ιδʹ. Καὶ νῦν, τέκνα, ἔγνων ἀπὸ γραφῆς ΕΝΩΧ, ὅτι ἐπὶ τέλει ἀσεβήσετε, ἐπὶ κύριον χεῖρας ἐπιβάλλοντες ἐν πάσῃ κακίᾳ, καὶ αἰσχυνθήσονται ἐφ' ὑμᾶς οἱ ἀδελφοὶ ὑμῶν, καὶ πᾶσι τοῖς ἔθνεσι a γενήσεται" χλευασμός. Καὶ γὰρ ὁ πατὴρ ἡμῶν Ἰσραὴλ καθαρός ἐστιν ἀπὸ τῆς ἀσεβείας τῶν ἀρχιερέων, οἵτινες ἐπιβαλοῦσι τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὸν Σωτῆρα τοῦ κόσμου. Καθαρὸς b ὁ οὐρανὸς" ὑπὲρ τὴν γῆν· καὶ ὑμεῖς οἱ φωστῆρες c τοῦ οὐρανοῦ", ὡς ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη. Τί ποιήσουσι πάντα τὰ ἔθνη, ἐὰν ὑμεῖς σκοτισθήσεσθε ἐν ἀσεβείᾳ, καὶ ἐπάξητε κατάραν ἐπὶ

1 clam" & in terra alienâ patria, & in medio inimicorum invenietur amicus. Si doceat hæc & faciat, ſedebit cum Rege, ſicut & Joſeph frater noſter.

XIV. Et nunc, filii, cognovi ex Scriptura Enoch, qvoniam in fine impie agetis, in Dominum manus * imponentes in omni malitia, & confundentur in vobis fratres veſtri, & omnibus gentibus fient illuſio. Etenim pater noſter Iſrael mundus erit ab impietate principum Sacerdotum, qvi imponent manus 2 in Salvatorem mundi. 3 Cœlum ſuper terram mundus eſt", & vos eſtis luminaria cœli, ut ſol & luna. Quid facient omnes gentes, ſi vos obtenebreſcatis in impietate, & inducatis male-

Oo τὸ

a γενήσεσθε, rectiùs. b ὁ ἥλιος. c τοῦ Ἰσραήλ.

1 clara. * injicientes. 2 add. *ſuas*, 3 Mundum eſt cœlum ſuper terram.

τὸ γένος ὑμῶν, ὑπὲρ a ὧν'' τὸ φῶς τοῦ κόσμου, τὸ δοθὲν ἐν ὑμῖν εἰς φωτισμὸν παντὸς ἀνθρώπου; τοῦτο θέλοντες ἀνελεῖν, 18) ἐναντίας ἐντολὰς διδάσκοντες τοῖς τοῦ θεοῦ δικαιώμασι, τὰς προσφορὰς κυρίου λῃστεύσετε, καὶ ἀπὸ τῶν μερίδων b αὐτοῦ'' κλέψετε, καὶ πρὸ τοῦ θυσιάσαι κυρίῳ λήψεσθε τὰ ἐκλεκτά, ἐν καταφρονήσει ἐσθίοντες μετὰ πορνῶν, καὶ

dictionem ſuper genus veſtrum, * pro qvibus lumen mundi datum eſt'' in vobis ad illuminationem omnis hominis? hunc volentes occidere, contraria mandata docentes Dei juſtificationibus, oblationes Domini latrocinabimini, & de partibus ipſius furabimini, & antequam ſacrificetis Domino, aſſumetis electa, &

in

a οὗ. b αὐτῶν.

* Super qvos (exortum eſt) lumen mundi, quod datum eſt.

18) Θέλοντες ἀνελεῖν &c.] Paulo ante dixerat, *Judæos manus violentas illaturos in Dominum, ſalvatorem mundi*, & jam iterum repetens, qvod cædem ejus ſint facturi, aliud jungit crimen, nempe qvod ſacrificia Deo haud debitè ſint oblaturi. Ob utrumqve ſimul Judæos reprehendit quoque Deus per os Malachiæ cap. 1. verſ. 13. his notatu dignis verbis: ואמרתם הנה מתלאה והפחתם אותי *Et dixiſtis, ecce qvalis vilitas* (ſacrificium, de qvo prolixus ibi ſermo) *& me exſpirare feciſtis*. Scio jam in Codice Maſoretico pro אותי *me* legi אותו *illud* quaſi ad *ſacrificium*, non ad *Deum* referatur. Sed Judæorum doctores אותי transformaſſe in אותו, ipſe R. Salomo Jarchi commentans ſuper hunc locum fatetur: *Iſta*, inqvit, *eſt una de dictionibus correctionis ſcribarum. Scriptum erat*: והפחתם אתי *Et exſpirare feciſtis me. Sed ſcriptura ſcribarum pro* אותי *me, poſuit* אותו *ipſum*. Conf. idem Raſchi ſuper Habacuc. I. 12.

ἐν πλεονεξίᾳ τὰς ἐντολὰς κυρίου διδάξετε, τὰς ὑπάνδρους βεβηλώσετε, καὶ παρθένους Ἰσραὴλ μιανεῖτε, καὶ πόρναις καὶ μοιχαλίσι συναφθήσεσθε, θυγατέρας ἐθνῶν λήψεσθε εἰς γυναῖκας, καθαρίσαντες αὐτὰς καθαρισμῷ παρανόμῳ, καὶ γενήσεται ἡ μίξις ὑμῶν ὡς Σόδομα καὶ Γόμορρα ἐν ἀσεβείᾳ, καὶ φυσιωθήσεσθε ἐπὶ τῇ ἱερωσύνῃ κατὰ ἀνθρώπων ἐπαιρόμενοι. οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν ἐντολῶν τοῦ θεοῦ φυσιούμενοι a καταπαίζετε τὰ ἅγια ἐν καταφρονήσει γελοιάζοντες.

ιέ. Διὰ ταῦτα ὁ ναὸς, ὃν ἂν ἐκλέξεται κύριος, ἔρημος ἔσται ἐν ἀκαθαρσίᾳ, καὶ ὑμεῖς αἰχμάλωτοι ἔσεσθε 19) εἰς πάντα τὰ

contemptim comedentes cum meretricibus, in avaritia mandata 1 docebitis, eas, qvæ ſub viris ſunt, coinqvinabitis, & virgines * in Hieruſalem" violabitis, & meretricibus & adulteris copulabimini, filias gentium accipietis in uxores, purificantes eas purificatione iniqva, & efficietur mixtio veſtra * Sodoma & Gomorra, 2 &" in impietate 3 inflabimini in Sacerdotio, non ſolum autem adverſus homines elati, ſed & adverſus mandata Dei inflati, illudetis ſancta, in contemptu deridentes.

XV. Propter hoc templum, qvod utiqve 4 elegit" Dominus, deſolabitur in immunditia, & vos captivi eritis * omni-

Oo 2 ἔθνη,

a καταφρονήσετε τῶν ἁγίων.

1 Domini. * Iſraelitides. * ut. 2 Dele. 3 Et add. 4 *Eliget* 75. * *in*.

19) Ὑμεῖς αἰχμάλωτοι ἔσεσθε] Judæorum placitis adverſa

ἔθνη, καὶ ἔσεσθε βδέλυγμα ἐν αὐτοῖς, καὶ λήψεσθε ὄνειδος καὶ αἰσχύ-

bus gentibus, & abominatio inter eas, & accipietis opprobrium &

verſa omnino videtur prædictio captivitatis atqve afflictionis tempore Meſſiæ, ſub quo omnia ſibi proſpera pollicentur. Attamen priſcos Rabbinos malè genti ſuæ, etiam poſt adventum Meſſiæ, ominatos eſſe, ex traditionibus eorum conſtat. Nam in Midraſch Tillim ſuper Pſalm. II. verſ. 7. citatur ſeqvens dictum R. Iddi: שלשה חלקים נחלקו היסורין אחד בטלו אבות העולם וכל הדורות ואחד דורו של שמד ואחד דורו של משיח *In tres partes diviſa ſunt tribulationes; unam tulerunt patres ſeculi* (i. e. Abraham & cæteri) *& omnes generationes; alteram generatio deſtructionis* (i. e. excidii Hieroſolymitani per Babylonios atque Romanos) *tertiam verò generatio Meſſia.* Tempus ultimæ tribulationis nempe ſub Meſſia deſignatur in eodem Midraſch Tillim ſuper Pſalm. XC. ubi ad explicationem verſûs 15. *Lætifica nos ſecundum dies, quibus afflixiſti nos*, hæc ponuntur: שצערתנו בבבל ביון באדום ובימות המשיח וכמה ימות המשיח רבי יהושע אומר אלפים שנ׳ כימות עניתנו שני ימים ויומו של הקב״ה אלף שנה שנ׳ כי אלף שנים בעיניך כיום *Secundum dies, quibus nos per Babyloniam afflixiſti, per Græciam, per Edom* (i. e. Romanos) *& in diebus Meſſiæ. Et quot ſunt dies Meſſiæ? R. Joſua dixit, eſſe duo millia annorum, ſicut dictum eſt:* Secundum dies, quibus afflixiſti nos, i. e. *ſecundum duos dies. Dies autem Dei ſancti benedicti ſunt mille anni, ſicut dictum eſt* (præcedenti verſu 4. hujus Pſalmi XC.) Quoniam mille anni in oculis tuis ſicut dies. Hæc ille. Duo millia igitur annorum durabunt dies afflictionis Judæorum tem-

νιον αἰώνιον παρὰ τῆς δικαιοκρισίας τοῦ Θεοῦ. καὶ πάντες οἱ θεωροῦντες ὑμᾶς φεύξονται ἀφ' ὑμῶν. Καὶ εἰ μὴ διὰ Ἀβραὰμ καὶ Ισαὰκ καὶ Ιακὼβ, τοὺς πατέρας ὑμῶν, εἷς ἐκ τοῦ σπέρματός μου a κατελείφθη ἐπὶ τῆς γῆς.

ις'. Καὶ νῦν ἔγνων ἐν βιβλίῳ Ενὼχ, ὅτι ἑβδομήκοντα ἑβδομάδας πλανηθήσεσθε, καὶ τὴν ἱερωσύνην βεβηλώσετε, καὶ τὰς θυσίας μιανεῖτε, καὶ τὸν νόμον ἀφανίσετε, καὶ λόγους προφητῶν ἐξουδενώσετε, ἐν διαστροφῇ διώξετε ἄνδρας δικαίους, καὶ εὐσεβεῖς μισήσετε, ἀληθινῶν λόγους βδελύξεσθε, καὶ ἄνδρα ἀνακαινοποιοῦντα τὸν

confuſionem ſempiternam, à juſto judicio Dei, & omnes qvi contemplabuntur vos, fugient à vobis. Et niſi propter Abraham, Iſaac, & Jacob, patres I noſtros hoc fieret, unus ex ſemine meo non relinqveretur in terra.

XVI. Et nunc cognovi in libro Enoch, qvoniam ſeptuaginta hebdomadas errabitis, & Sacerdotium inqvinabitis, & ſacrificia polluetis, & legem exterminabitis, & ſermones Prophetarum contemnetis, in perverſitate perſeqvemini viros juſtos, & pios odio habebitis, veracium ſermones abo-

tempore Meſſiæ; ac poſt hæc unum diem lætum ſecuturum docet Midras in mox ſeqventibus verbis, & probat ex verbis Zachariæ XIV. 7. *Et erit unus dies, & ipſe eſt notus Domino: non dies, neque nox: & ad tempus veſperi erit lux.* Poſt quæ additur: זה העולם הבא ותחית המתים *Iſte dies eſt ſeculum futurum & vivificatio mortuorum, &c.*

a οὐ μὴ additam, absque quo ſenſus deficit.

I veſtrós 62.

νόμον ἐν δυνάμει ὑψίστου, πλάνον προσαγορεύσετε, καὶ τέλος, ὡς νομίζετε, ἀποκτενεῖτε αὐτὸν, οὐκ εἰδότες αὐτοῦ τὸ ἀνάστημα, τὸ ἀθῷον αἷμα ἐν κακίᾳ ἐπὶ κεφαλῆς ὑμῶν ἀναδεχόμενοι. Καὶ δι' αὐτὸν ἔσονται τὰ ἅγια ὑμῶν ἔρημα, ἕως ἐδάφους μεμιασμένα· καὶ οὐκ ἔσται τόπος ὑμῶν καθαρὸς, ἀλλ' ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἔσεσθε εἰς κατάραν, καὶ εἰς διασκορπισμὸν, ἕως αὐτὸς πάλιν ἐπισκέψεται, καὶ οἰκτειρήσας προσδέξεται ὑμᾶς ἐν πίστει καὶ ὕδατι.

ιζ'. Καὶ ὅτι ἠκούσατε περὶ τῶν ο. ἑβδομάδων, ἀκούσατε περὶ τῆς ἱερωσύνης. Καθ' ἕκαστον γὰρ Ιωβηλαῖον ἔσται ἱερωσύνη. Καὶ ἐν τῷ πρώτῳ Ιωβηλαίῳ ὁ πρῶτος χριόμενος εἰς ἱερωσύνην, μέγας ἔσται, καὶ λαλήσει Θεῷ ὡς

minabimini, & virum renovantem legem in virtute Altiſſimi, erroneum appellabitis. Et in fine, ut æſtimabitis, occidetis eum, neſcientes ipſius reſurrectionem, innocentem ſangvinem in malitia ſuper capita veſtra recepturi. Propter ipſum erunt ſancta veſtra deſerta usque 1 per juramentum" profanata, & non erit locus veſter mundus, ſed in gentibus eritis 2 maledictio, atqve deſperatio anget vos", donec ipſe rurſus viſitabit, & miſerens recipiet vos in fide & aqua.

XVII. Et qvoniam audiſtis de ſeptuaginta hebdomadis, audite de Sacerdotio. Secundum unumquemqve enim jubileum erit Sacerdotium. In primo jubileo, primus unctus in Sacerdotium magnus erit, &

πατρί·

1 Ad pavimentum. 2 In maledictionem & diſperſionem.

πατρί· καὶ ἡ ἱερωσύνη αὐτοῦ πλήρης μετὰ φόβου κυρίου· καὶ ἐν ἡμέρα χαρᾶς αὐτοῦ ἐπὶ σωτηρία κόσμου αὐτὸς ἀναστήσεται. Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ Ἰωβηλαίῳ χριόμενος ἐν πένθει ἀγαπητῶν συλληφθήσεται, καὶ ἔσται ἡ ἱερωσύνη αὐτοῦ τιμία, καὶ παρὰ πᾶσι δοξασθήσεται. Ὁ δὲ τρίτος ἱερεὺς λύπῃ παραληφθήσεται. Ὁ δὲ τέταρτος ἐν ὀδύναις ἔσται ὅτι προσθήσει ἐπ' αὐτῷ ἡ ἀδικία εἰς πλῆθος· καὶ πᾶς Ἰσραὴλ μισήσουσιν ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ. Ὁ πέμπτος ἐν σκότει παραληφθήσεται· ὡσαύτως καὶ ὁ ἕκτος, καὶ ὁ ἕβδομος. Ἐν δὲ τῷ ἑβδόμῳ ἔσται μιασμὸς, ὃν οὐ δύναμαι εἰπεῖν, ἐνώπιον κυρίου καὶ ἀνθρώπων· ὅτι αὐτοὶ γνώσονται οἱ ποιοῦντες αὐτά. Διὰ τοῦτο ἐν αἰχμαλωσίᾳ, καὶ ἐν προνομῇ ἔσονται· καὶ ἡ γῆ καὶ ἡ ὕπαρξις αὐτῶν ἀφανισθήσεται. Καὶ ἐν πέμπτῃ

loquetur Deo ut patri, & Sacerdotium ipſius plenum erit cum timore Domini, & in die gaudii ipſius in ſalutem mundi ipſe reſurget. In ſecundo jubileo unctus, in triſtitia dilectorum concipietur, & erit Sacerdotium ejus honorabile, & apud omnes glorificabitur. Tertius verò Sacerdos in triſtitia aſſumetur. Et quartus in dolore erit, qvoniam apponet ſuper ipſum injuſtitia in multitudinem, & in Iſrael odio habebit unusquisque proximum ſuum. Quintus in tenebris comprehendetur, ſimiliter ſextus, & ſeptimus. In ſeptimo verò erit abominatio, qvam non poſſum dicere, coram Domino & hominibus, qvoniam ipſi cognoſcentur, qui facient ea. Propter hoc in captivitate & in [1] corruptione

[1] Direptione.

ἑβδομάδι ἐπιστρέψουσιν εἰς γῆν ἐρημώσεως αὐτῶν, καὶ ἀνακαινοποιήσουσιν οἶκον κυρίου. Ἐν δὲ τῷ ἑβδόμῳ ἑβδοματικῷ ἥξουσιν ἱερεῖς εἰδωλολατροῦντες, μάχιμοι, φιλάργυροι, ὑπερήφανοι, ἄνομοι, ἀσελγεῖς, παιδοφθόροι, κτηνοφθόροι.

erunt, & terra & ſubſtantia eorum exterminabitur. Et in qvinta hebdomoda revertentur in terram deſolationis ipſorum, & renovabunt domum Domini. In ſeptima verò hebdomada venient Sacerdotes Idololatrantes, bellatores, avari, 1 ſcribæ'' iniqvi, impudici, puerorum corruptores & pecorum.

ιη´. Καὶ μετὰ τὸ γενέσθαι τὴν ἐκδίκησιν αὐτῶν παρὰ κυρίου a τῇ ἱερατείᾳ'' τότε ἐγερεῖ κύριος ἱερέα καινόν, ᾧ πάντες οἱ λόγοι κυρίου ἀποκαλυφθήσονται. καὶ αὐτὸς ποιήσει κρίσιν ἀληθείας ἐπὶ τῆς γῆς ἐν πλήθει ἡμερῶν· καὶ ἀνατελεῖ ἄστρον αὐτοῦ 20) ἐν οὐρανῷ,

XVIII. Et poſtqvam facta fuerit vindicta ipſorum a Domino in Sacerdotio, tunc ſuſcitabit Deus Sacerdotem novum, cui omnes ſermones Domini revelabuntur, & ipſe faciet judicium veritatis in terra in multitudine di-

a ἐκλείψει ἡ ἱερωσύνη.

1 Superbi.

20) Ἄστρον αὐτοῦ ἐν οὐρανῷ] Hiſce Auctoris noſtri verbis gemina ſcripſit S. Ignatius aliiqve Patres, quorum verba recitavit Pearſonus, Part. II. Vindic. Epiſt. Ignatii cap. 10. Unum tantummodo locum, eumque emendatum, addam, nempe Cæſarii Dial. II. Quæſt. 170. ubi hæc leguntur: Σύγ-

ὡς βασιλέως, φωτίζον φῶς γνώσεως ἐν ἡλίῳ a ἡμέρων. καὶ μεγαλυνθήσεται ἐν τῇ οἰκουμένῃ, ἕως ἀναλήψεως αὐτοῦ. Οὗτος ἀναλάμψει ὡς ὁ ἥλιος ἐν τῇ γῇ, ἐξαρεῖ πᾶν σκότος ἐκ τῆς ὑπ' οὐρανὸν, καὶ ἔσαι εἰρήνη ἐν πάσῃ τῇ γῇ. Οἱ οὐρανοὶ ἀγαλλιάσονται ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ, καὶ ἡ γῆ χαρήσεται, καὶ αἱ νεφέλαι εὐφρανθήσονται, καὶ ἡ γνῶσις κυρίου ἐκχυθήσεται ἐπὶ τῆς γῆς, ὡς ὕδωρ θαλασσῶν. καὶ οἱ ἄγγελοι τῆς δόξης καὶ τοῦ προ-

dierum. Et orietur aſtrum ipſius in cœlo, ſicut Rex illuminans lumen cognitionis in ſole diei, & magnificabitur in orbe terrarum, usque ad 1 ſuſceptionem ipſius. Ipſe reſplendebit ſicut ſol in terra, & tollet omnes tenebras ſub cœlo, & erit pax in omni terra. Cœli exultabunt in diebus ipſius, & terra gaudebit, & nubes 2 exultabuntur, & cognitio Domini fundetur in terrâ, ut aqva

Oo 5 σώπου

Σύγκρινον τοίνυν ἀστέρα πρὸς ἥλιον, ὡς ἐμπεδω πρὸς ἐλέφαντα, καὶ τὸ θεῖον ἄστρον πρὸς τὴν πασῶν μείζονα πόλιν, ὡς πρὸς κάμηλον κώνωπα.
Nil ſane hîc ſignificare poteſt vox ἔμπεδα, quâ proinde omiſſâ, mancam nobis dedit verſionem Leunclavius hoc modo: *Compara igitur ſtellam cum ſole, velut* . . . . . . *ad Elephantem, & aſtrum divinum ad omnium maximam civitatem, veluti cum Camelo culicem.* Planus autem atque perfectus erit ſenſus, ſi ſcribas ἐμπίδα, & in vacuum Latinæ verſionis locum ponas *muſcam* vel ſimile qvid. Nam Heſychio dicitur, ἐμπὶς κώνωψ, ἢ εἶδος ζώου παρὰ τοῖς ὕδασι γινόμενον, ὅμοιον κώνωπι, μεῖζον δέ.

a ἡμέρας.

1 *Aſſumptionem*, 62. pro quo in 75. vitioſe legitur *conſummationem*. 2 *Lætabuntur*.

σώπȣ κυρίȣ χαρήσονται ἐν αὐτῷ. Οἱ ȣ̓ρανοὶ ἀνοιγήσονται, καὶ ἐκ τȣ̃ ναȣ̃ τῆς δόξης ἥξει ἐπ᾽ αὐτὸν ἁγίασμα μετὰ φωνῆς πατρικῆς, ὡς ἀπὸ Ἀβραὰμ πατρὸς Ἰσαάκ. Καὶ δόξα ὑψίϛȣ ἐπ᾽ αὐτὸν ῥηθήσεται, καὶ πνεῦμα συνέσεως καὶ ἁγιασμȣ̃ καταπαύσει ἐπ᾽ αὐτόν. Ἐν τῷ ὕδατι αὐτὸς δώσει τὴν μεγαλωσύνην κυρίȣ τοῖς υἱοῖς αὐτȣ̃ ἐν ἀληθείᾳ εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ ȣ̓κ ἔϛαι διαδοχὴ αὐτῷ εἰς γενεὰς καὶ γενεὰς ἕως αἰῶνος. a Καὶ ἐπὶ τῆς ἱερωσύνης αὐτȣ̃ ἐκλείψει πᾶσα ἁμαρτία, καὶ οἱ ἄνομοι καταπαύσȣσιν εἰς κακά· οἱ δὲ δίκαιοι καταπαύσȣσιν ἐν αὐτῷ. Καίγε αὐτὸς ἀνοίξει τὰς θύρας τȣ̃ παραδείσȣ, b καὶ ϛήσει τὴν ἀπειλȣ̃σαν ῥομφαίαν κα-

marium, & Angeli gloriæ * faciei Domini gaudebunt in eo. Cœli aperientur, & ex templo gloriæ veniet ſuper illum ſanctificatio cum vocè paterna, ſicut ab Abraham patre Iſaac. Et gloria Altiſſimi ſuper ipſum dicetur, & Spiritus intellectûs & ſanctificationis reqvieſcet ſuper ipſum, 1 de qva ipſe" dabit magnificentiam Domini filiis ſuis in veritate in ſeculum, & non erit ſucceſſio ipſi in generationes & generationes usqve in ſæculum. Et in Sacerdotio ipſius deficiet omne peccatum, & iniqvi reqvieſcent à malis, juſti verò reqvieſcent in ipſo. Et ipſe aperiet portas para-

τὰ

a Hic inſerta ſunt ſeqventia, in Cantab. exemplari ob eadem verba initialia per incuriam ſcribæ omiſſa: Καὶ ἐπὶ τῆς ἱερωσύνης αὐτȣ̃ τὰ ἔθνη πληθυνθήσονται ἐν γνώσει ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ φωτισθήσονται διὰ χάριτος κυρίȣ. ὁ δὲ Ἰσραὴλ ἐλαττωθήσεται ἐν ἀγνωσίᾳ, καὶ σκοτισθήσεται ἐν πένθει. b ἀποϛήσει.

* Et. 1 *In aqua*, deleto commate præcedenti. *ipſe*.

τὰ τοῦ Ἀδὰμ, καὶ δώσει τοῖς ἁγίοις φαγεῖν ἐκ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, καὶ πνεῦμα ἁγιωσύνης ἔσαι ἐπ' αὐτοῖς. Καὶ ὁ Βελιὰρ δεθήσεται ὑπ' αὐτοῦ, καὶ δώσει ἐξουσίαν τοῖς τέκνοις αὐτοῦ, πατεῖν ἐπὶ τὰ πονηρὰ πνεύματα. Καὶ εὐφρανθήσεται κύριος ἐπὶ τοῖς τέκνοις αὐτοῦ, καὶ εὐδοκήσει κύριος ἐπὶ τοῖς ἀγαπητοῖς αὐτοῦ ἕως τῶν αἰώνων. Τότε ἀγαλλιάσεται Ἀβραὰμ, καὶ Ἰσαὰκ, καὶ Ἰακὼβ κἀγὼ χαρήσομαι, καὶ πάντες οἱ ἅγιοι ἐνδύσονται a εὐφροσύνην.

ιθ΄. Καὶ νῦν, τέκνα μου, πάντα ἠκούσατε· ἕλεσθε οὖν ἑαυτοῖς ἢ τὸ σκότος, ἢ τὸ φῶς, ἢ τὸν νόμον τοῦ κυρίου, ἢ ἔργα τοῦ Βελιάρ.

diſi, * ſtatuetque minantem gladium adverſus Adam, & paſcet ſanctos de ligno vitæ, & Spiritus ſanctificationis erit in eis. Beliar autem ligabitur ab ipſo, & dabit poteſtatem filiis ſuis ad calcandum ſuper pernicioſos Spiritus. Et lætabitur Dominus in filiis ſuis: & [1] acceptabit eum Deus in dilectum usque in ſæcula. Tunc exultabit Abraham, Iſaac, & Jacob, & ego gaudebo, & omnes ſancti. [2]

XIX. Et nunc, filii mei, omnia audiſtis. Eligite igitur vobismetipſis, vel tenebras vel lucem, vel legem Domini

Καὶ

a δικαιοσύνην.

* *Stare faciet*, habet uterque Manuſcriptus Codex, adeò ut vix dubium ſit, Robertum in verſione ſua hunc ſenſum expreſſiſſe, eò qvod in Græco legeret στήσει, uti habet Codex Cantabrigienſis. Verùm hæc lectio, indeque nata verſio, antecedentibus pariter ac ſequentibus verbis, ipſique rei naturæ repugnat. [*niſi accipias pro* ſiſtere, *hoc eſt facere ut deſinat & quieſcat.*] Optimè verò cuncta ſibi invicem conſonant, ſi ex Oxonienſi Codice Græco reponas ἀποστήσει *abſcedere faciet, amovebit.* 1 Acceptabit Dominus in dilectis ejus. 2 Induentur lætitiâ.

Καὶ ἀπεκρίθημεν ἡμεῖς τῷ πατρὶ, λέγοντες· Ἐνώπιον κυρίου πορευσόμεθα κατὰ τὸν νόμον αὐτοῦ. Καὶ εἶπεν ὁ πατὴρ ἡμῶν, Μάρτυς κύριος, καὶ μάρτυρες οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ, καὶ μάρτυς ἐγὼ, καὶ μάρτυρες ὑμεῖς, περὶ τοῦ λόγου τοῦ στόματος ὑμῶν. Καὶ εἴπαμεν· μάρτυρες. καὶ οὕτως ἐπαύσατο Λευὶ, ἐντελλόμενος τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, καὶ ἐξέτεινε τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ προσετέθη πρὸς τοὺς πατέρας αὐτοῦ, ζήσας ρλζ. καὶ ἔθηκαν αὐτὸν ἐν σορῷ καὶ ὕστερον ἔθαψαν αὐτὸν ἐν Χεβρὼν, ἀνὰ a χεῖρα Ἀβραὰμ, καὶ Ισαὰκ, καὶ Ιακώβ.

vel opera Beliar. Et reſpondimus nos patri, dicentes: Coràm Domino ambulabimus, ſecundum legem ipſius. Et dixit pater noſter: Teſtis eſt Dominus, teſtes Angeli ejus, & teſtis ego, & teſtes vos de ſermone oris veſtri. Et cum diximus, teſtes erimus, reqvievit Levi, hæc mandans filiis ſuis, & extendit pedes ſuos, & appoſitus eſt ad patres ſuos, cum vixiſſet centum & triginta ſeptem annos, & poſuerunt eum in thecam, & poſtea ſepelierunt eum in Hebron juxta Abraham, Iſaac, & Jacob.

Ἰούδας.

Teſtamentum Judæ, de Fortitudine, Avaritia, & Fornicatione. IV.

Ἀντίγραφον λόγων Ἰούδα, ὅσα ἐλάλησε τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, πρὸ τοῦ ἀποθανεῖν αὐτόν. Συναχθέντες ἦλθον πρὸς αὐτὸν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς· τέταρτος

TRanſcriptum ſermonum Judæ, qværcumque locutus eſt filiis, anteqvam moreretur. Congregati venerunt ad ipſum, & qvos

a Χεῖρας.

ὑιὸς ἐγλυόμην ἐγὼ τῷ πατρί μου, καὶ a μήτηρ μου ὠνόμασέ με Ἰούδαν, λέγουσα· ἀνθομολογοῦμαι κυρίῳ, ὅτι δέδωκέ μοι καίγε τέταρτον ὑιόν. Ὀξὺς ἤμην καὶ σπουδαῖος ἐν νεότητί μου, καὶ ὑπακούων τῷ πατρὶ κατὰ πάντα λόγον· καὶ b εὐλόγουν″ τὴν μητέρα, καὶ τὴν ἀδελφὴν τῆς μητρός μου. Καὶ ἐγλύετο ὡς c ἠδρώθην″, καὶ ὁ πατήρ μου Ἰακὼβ d ηὔξατό μοι″ λέγων· Βασιλεὺς ἔσῃ κατευοδούμενος ἐν πᾶσι.

dixit eis: qvartus filius effectus ſum patri meo, & mater mea vocavit me Judam, dicens: confiteor Domino, qvoniam dedit mihi & qvartum filium. Velox eram & ſtudioſus in juventute mea, & obediens patri meo ſecundum omne verbum, & benedicebam matri meæ, & ſorori matris meæ; & factum eſt, 1 quod″ effectus ſim vir, & pater meus Jacob oravit ſuper me, dicens: Rex eris, & proſperatus in omnibus.

β. Καὶ ἔδωκέ μοι κύριος χάριν ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις μου, ἔντε τῷ ἀγρῷ καὶ ἐν τῷ οἴκῳ· e Ὡς εἶδον, ὅτι συνέδραμον τῇ ἐλάφῳ, καὶ πιάσας αὐτὴν, ἐποίησα τῷ πατρί μου βρῶμα. Τὰς δορκάδας ἐκράτουν διὰ τοῦ δρόμου· καὶ πᾶν, ὅ,τι ἦν ἐν τοῖς πεδίοις,

II. Ecce dedit mihi Deus gratiam in omnibus operibus meis, in agro, & in domo. Ut videbam, qvod concurrebam cervæ, & apprehendens ipſam feci cibum patri meo; & capras ſuperabam per curſum, & omne, qvod

κατε-

a λίαν. b ἐτίμων. c ἡδρύνθην. d ἐπηύξατο. e εἶδα.

1 Ut.

καταλαμβάνων, ᵃ φορβάδα ἀγρίαν κατέλαβον, καὶ πιάσας ἡμέρωσα. ″καὶ λέοντα ἀπέκτεινα, καὶ ἀφειλάμην ἔριφον ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ. Ἄρκτον λαβὼν ἀπὸ τοῦ ποδὸς, ἀπέλυσα εἰς τὸν κρημνόν· καὶ πᾶν θηρίον, εἰ ἐπέστρεφεν ἐπ' ἐμὲ, διέσπων αὐτὸ, ὡς κύνα. Ἀγρίῳ χοίρῳ συνέδραμον, καὶ προλαβὼν ἐν τῷ τρέχειν με, κατεσπάραξα αὐτόν. Πάρδαλις ἐν Χεβρὼν προσεπήδησεν ἐπὶ τὸν κύνα· καὶ πιάσας αὐτὴν ἀπὸ τῆς οὐρᾶς, ἀπεκόντισα αὐτὴν, καὶ ἐῤῥάγη ἐν τοῖς ὅροις Γάζης. Βοῦν ἄγριον ἐν χώρᾳ νεμόμενον ἐκράτησα τῶν κεράτων, καὶ ἐν κύκλῳ ᵇ συστρέψας, καὶ σκοτίσας, ἔῤῥιψας ἀνεῖλον αὐτόν.

erat in campis, capiebam, & eqvam agreſtem apprehendens, manſveſeci, & 1 eripiebam hœdum ex ore ejus. Urſum capiens pede, præcipitabam, & omnem feram reverſam ad me dilacerabam eam, ut 2 canis″. Porco ſylveſtri concurrebam, & præoccupans in currendo, dilaceravi eum. Pardalis in Hebron inſiluit ſuper canem, & apprehendens eam ſtatim caudâ, abjiciebam eam, & dirupta eſt in terminis 3 Garæ″. Bovem ſylveſtrem in regione paſtum tenui cornibus, & in circulum volvebam, & 4 qvum in tenebris jacerem″, occidi.

γ'. Καὶ ὅτε ἦλθον οἱ δύο βασιλεῖς τῶν Χαναναίων τεθωρακισμένοι ἐπὶ τὰ ποίμνια, καὶ πολὺς λαὸς

III. Quando veniebant duo Reges Chananæorum loricati ſuper greges, & multus popu-

μεθ'

a Deſunt. b κρατείσας.

1 Leonem interfeci &. 2 Canem. 3 Gazæ. 4 Et obtenebrans, jaciens.

μεθ' αὐτῶν, κἀγὼ μόνος δρομαῖος ἐπὶ τὸν βασιλέα a Σοὺρ, συνέσχον" αὐτὸν, καὶ ἐπὶ τὰς κνημίδας κρούσας, κατέσπασα, καὶ οὕτως ἀνεῖλον αὐτόν. Καὶ τὸν ἕτερον βασιλέα Ταφουὲ, καθήμενον ἐπὶ τοῦ ἵππου, ἀνεῖλον αὐτόν, καὶ οὕτως πάντα τὸν λαὸν b διεσκόρπισα. Τὸν Ἀχὼρ βασιλέα, ἄνδρα γίγαντα, βάλλοντα τόξα ἔμπροσθεν καὶ ὄπισθεν ἐφ' ἵππου ἀναλαβόμενος, λίθον ἑξήκοντα λιτρῶν, ἀκοντίσας δέδωκα c, καὶ ἀπέκτεινα αὐτόν. καὶ πολεμήσας τὸν Ἀχὼρ ἐπὶ ὥρας δύο, ἀπέκτεινα αὐτὸν, καὶ εἰς δύο μέρη ποιήσας τὴν ἀσπίδα αὐτοῦ, συνέκοψα τοὺς πόδας αὐτοῦ. Ἐν δὲ τῷ ἐκδύειν με αὐτὸν τὸν θώρακα, καὶ ἰδοὺ ἄνδρες ὀκτὼ, ἑταῖροι αὐτοῦ, ἤρξαντο πολεμεῖν πρός με. Ἐνειλήσας οὖν τὴν στολήν μου ἐν τῇ χειρί μου, λίθοις σφενδονήσας αὐτοὺς, τέσσαρας

lus cum ipſis, & ego ſolus currens ſuper 1 gregem", Sur Regem continui, & in tibias percutiens proſtravi, & ita occidi eum. Alium Regem Taphuen ſedentem in eqvo occidi, atqve ita omnem populum diſperſi. Achor Regem, virum gigantem, ſagittantem antè & retro, in eqvo apprehendens, lapidem ſexaginta librarum vibrans, projeci in eqvum, 2 ipſum verò interfeci". Et expugnans Achor horis duabus, occidi, & diſſecans clypeum ejus, conſcidi pedes ejus. In exuendo autem ejus thoracem, ecce octo viri, amici ejus, inceperunt pugnare adverſus me. Involvens ergo 3 manum meam, lapidibus funda" percutiens ipſos, qvatuor eorum occidi, alii

ἐξ

a Ἀζοὺρ, συνεῖχον. b αὐτῶν. c τῷ ἵππῳ.

1 delendum. 2 Et occidi eum 75. 3 Stolam meam in manu mea, lapidibus cum fundâ.

ἐξ αὐτῶν ἀνεῖλον· οἱ δὲ ἄλλοι ἔφυγον. Καὶ Ἰακὼβ ὁ πατὴρ ἡμῶν ἀνεῖλε τὸν Βελισαὰθ, βασιλέα πάντων τῶν βασιλέων, γίγαντα τῇ ἰσχύϊ, πηχέων δώδεκα. Καὶ ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτοὺς τρόμος, καὶ ἐπαύσαντο πολεμοῦντες ἀφ' ἡμῶν. Διὰ τοῦτο ἀμέριμνος ἦν ὁ πατήρ μου ἐν τοῖς πολέμοις, ὅτι ἐγὼ ἤμην σὺν τοῖς ἀδελφοῖς μου. Εἶδε γὰρ ἐν ὁράματι περὶ ἐμοῦ, ὅτι ἄγγελος δυνάμεως συνέπεταί μοι ἐν πᾶσι, τοῦ μὴ ἡττᾶσθαι.

δ. Καὶ κατὰ νότον γέγονεν ἡμῖν πόλεμος μείζων τοῦ ἐν Σικήμοις. καὶ παραταξάμενος μετὰ τῶν ἀδελφῶν μου, ἐδίωξα χιλίους ἄνδρας, καὶ ἀπέκτεινα ἐξ αὐτῶν διακοσίους ἄνδρας καὶ τέσσαρας βασιλεῖς. Καὶ ἀνῆλθον ἐπ' αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ τείχους, καὶ ἄλλους δύο βασιλεῖς ἀνεῖλον· καὶ οὕτως ἠλευθερώσαμεν τὴν Χεβρὼν, καὶ ἐλά-

autem fugerunt. Et Jacob pater noſter occidit Beeliſa, Regem omnium Regum, gigantem fortitudine, cubitorum duodecim; Et cecidit ſuper ipſos 1 timor", & qvieverunt pugnare contra nos. Propter hoc 2 ſolicitus" erat pater meus, quando in prælìis eram cum fratribus meis. Vidit 3 in viſione de me, qvoniam Angelus virtutis ſeqvebatur me in omnibus, ut non vincerer.

IV. Et ſecunndum 4 auſpicium" factum eſt nobis prælium majus, qvàm qvod in Sichimis, & fortiter prælians cum fratribus meis, perſecutus ſum mille viros, & occidi ex eis ducentos viros, & qvatuor Reges. Et adſcendi ſuper ipſos ſuper murum, & alios duos Reges occidi, & ita liberavimus Hebron, &

βοραῦ

1 Tremor. 2 Sine ſolicitudine. 3 enim. 4 auſtrum.

βομεν πᾶσαν τὴν αἰχμα-
λωσίαν τῶν βασιλέων.

ε. Καὶ τῇ ἑξῆς ἀπήλθομεν εἰς ἑτέραν πόλιν, κραταιὰν καὶ τειχήρη, καὶ προσέγγιστον ἡμῖν, θάνατον ἀπειλοῦσαν. Ἐγὼ οὖν καὶ Γὰδ προσήξαμεν ἀπὸ ἀνατολῶν τῆς πόλεως· Ῥουβὴμ δὲ καὶ Λευὶ ἀπὸ δυσμῶν καὶ νότου. Καὶ νομίζοντες οἱ ἀπὸ τῶν τειχῶν, ὅτι ἡμεῖς μόνοι ἐσμὲν, ἀφειλκύσθησαν πρὸς ἡμᾶς· καὶ οὕτως λαθραίως οἱ ἀδελφοί μου ἐξ ἑκατέρων a πασσάλοις ἐπιβέβησαν τῷ τείχει, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὴν πόλιν, ἀγνοούντων αὐτῶν. Καὶ ἐλάβομεν αὐτὴν ἐν στόματι μαχαίρας, καὶ τοὺς ἐν τῷ πύργῳ καταφυγόντας, ἐμπρήσαντες τὸν πύργον, σὺν αὐτοῖς ἐλάβομεν. Καὶ ἐν τῷ ἀπιέναι ἡμᾶς, ἄνδρες Θαφοὺ ἐπέβαλον τῇ αἰχμαλωσίᾳ ἡμῶν, b καὶ παραλαβόντες αὐτὴν τοῖς

abduximus omnes 1 captivos.

V. Poſtero die abivimus in 2 Arecam" civitatem potentem, muratam & inacceſſibilem, minantem nobis mortem. Ego igitur & Gad advenimus ab oriente civitatis, Ruben vero & Levi ab occiden- & auſtro. Et putabant qui ſuper muros erant, qvod nos ſoli eſſemus, ac 3 irati" invaſere nos; & ita latentes fratres ex utraqve parte ſcalis adſcenderunt murum, & intraverunt civitatem, ignorantibus ipſis. Et cepimus eam in ore gladii, & refugientes in turrim, incendentes eam, cum ipſis cepimus. Et qvum recederemus, viri Taffi inſidiabantur prædæ noſtræ, & acceperunt eam cum filiis

a Τῶν μερῶν. b καὶ περιόσοντες αὐτὴν.

1 add. *Reges*. 2 *Aretan* 62. *Arethan* 74. unde Robertus Lincolnienſis in ſuo Græco exemplari legiſſe videtur Ἀρέταν vel Ἀρέθαν pro ἑτέραν. 3 Dele.

υἱοῖς ἡμῶν, συνήψαμεν πρὸς αὐτοὺς a ἕως Θαφφοῦ; κἀκείνους ἀπεκτείναμεν, καὶ τὴν πόλιν ἐνεπρήσαμεν; καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῇ ἐσκυλεύσαμεν.

ς΄. Καὶ ὡς * ἦμεν ἐν τοῖς ὕδασι Χουζηβᾶ, οἱ ἀπὸ Ἰωβὴλ ἦλθον πρὸς ἡμᾶς εἰς πόλεμον, καὶ b συνήψαμεν αὐτοὺς, κἀκείνους ἀπεκτείναμεν, καὶ τοὺς ἀπὸ Σηλὼμ συμμάχους αὐτῶν ἀπεκτείναμεν καὶ οὐκ ἐδώκαμεν αὐτοῖς διέξοδον τοῦ εἰσελθεῖν πρὸς ἡμᾶς. Καὶ οἱ ἀπὸ Μεχὴρ ἐπῆλθον ἡμῖν τῇ πέμπτῃ ἡμέρᾳ, λαβεῖν τὴν αἰχμαλωσίαν· καὶ προσάξαντες αὐτοῖς ἐν κρατερᾷ μάχῃ περιεγενόμεθα, ὅτι ἦσαν πλῆθος δυνατοὶ ἐν αὐτοῖς. καὶ ἀπεκτείναμεν αὐτοὺς πρὸ τοῦ ἀναβῆναι τὴν ἀνάβασιν. Ὡς δὲ ἤλθομεν τῇ πόλει αὐτῶν, αἱ γυναῖκες αὐτῶν ἐκύλιον ἐφ' ἡμᾶς λίθους ἀπὸ

noſtris. Nos verò deprehendimus eos ad Taſſum, atqve occidimus, & civitatem incendimus, omnia, qvæ in ipſa erant, ſpoliantes.

VI. Et ut eram in aquis 1 Gureba", ii, qvi à Jobel, veniebant adverſus nos in prælium 2 contigimus eos, * ſimul eos, qvi à Selon compugnatores ipſorum erant, 3 ſpoliavimus, & occidimus, & non dedimus eis egreſſum veniendi ad nos. Et à Machir venerunt qvinto die, ut captivos abducerent, ad qvos 4 in perſeveranti pugnâ venimus, qvoniam erat multitudo potens in eis, & occidimus eos, antequam adſcenderunt adſcenſionem. Ut autem venimus ad civitatem eorum, mulieres eorum

a ἐν τῷ Θαφοῦ. * interpres legit ἦμην. b καὶ συνάψαντες ἐτρέψαμεν αὐτούς.

1 *Chuſeba 75.* 2 *Et.* * ipſosqve occidimus. 3 Delenda.
4 *Adducentes* add.

ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους,
ν ἦν ἡ πόλις. Καὶ ὑπο-
ρυβέντες ἐγὼ καὶ Συμε-
ν ἐξόπισθεν, ἐπελαβόμε-
α τῶν ὑψηλῶν, καὶ ὅλην
ὴν πόλιν ὠλοθρεύσαμεν.

ζ'. Καὶ τῇ ἑξῆς ἐρρέθη
ρὸς ἡμᾶς, ὅτι a αἱ πό-
εις τῶν δύο βασιλέων" ἐν
χλῳ βαρεῖ b ἔρχονται"
ρὸς ἡμᾶς. Ἐγὼ οὖν καὶ
ὰν προσποιησάμενοι Ἀ-
ορραίους, ὡς σύμμαχοι
λθομεν εἰς τὴν πόλιν αὐ-
ῶν. Νυκτὶ δὲ βαθείᾳ c
λθοῦσι τοῖς ἀδελφοῖς" ἡ-
οίξαμεν τὰς πύλας d, καὶ
άντας αὐτοὺς καὶ τὰ αὐ-
ῶν e προνομεύσαντες, τὰ
ρία τείχη αὐτῶν καθεί-
λαμεν. Καὶ ἐν τῇ Θάμνα
ροσηγγίσαμεν, οὗ ἦν
ᾶσα ἡ f ἀποφυγὴ" τῶν
ολεμίων βασιλέων. Τότε
βριζόμενος ἐθυμώθην,
αὶ ὥρμησα ἐπ' αὐτοὺς
πὶ τὴν κορυφὴν, κἀκεῖ-

volvebant ſuper nos lapides à vertice montis, in qvo erat civitas. Et latitantes ego & Simeon à poſteriori, apprehendimus excelſa, & totam civitatem perdidimus.

VII. Et ſeqventi die dictum eſt nobis, qvod civitates duorum Regum in 1 prœlio" gravi venirent ad nos. Ego igitur & Dan, fingentes nos Amorrhæos, & ſocios, venimus in civitatem eorum. Nocte autem profundâ 2 venientes ad aditus civitatis", aperuimus advenientibus fratribus noſtris portas patenter, & omnes eos, & quæ eorum erant, perdidimus, & deprædantes, tres muros eorum proſtravimus. Et in Thamma appropinqvavimus, ubi erat omne refugium

 νοι

a γυιᾶς πόλις βασιλέων. b ἔρχεται. c ἐλθόντων τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν. d αὐτοῖς. e ὠλοθρεύσαμεν, καὶ πάντα τὰ αὐτῶν. f ἀποσκευή.

1 Populo. 2 delenda.

νοι ἐσφενδόνουν ἐπ' ἐμὲ λίθοις καὶ τόξοις· καὶ εἰ μὴ Δὰν ὁ ἀδελφός μου συνεμάχησέ μοι, εἶχόν με ἀνελεῖν. Ἐπήλθομεν οὖν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ θυμοῦ, καὶ πάντες ἔφυγον· καὶ a διελθόντες" δι' ἄλλης ὁδοῦ, ἐλθόντες ἐδεήθησαν τοῦ πατρός μου, καὶ ἐποίησαν εἰρήνην μετ' b αὐτῶν", καὶ οὐκ ἐποιήσαμεν αὐτοῖς οὐδὲν κακόν, ἀλλ' ἐποιήσαμεν αὐτοὺς ὑποσπόνδους, καὶ ἀπεδώκαμεν αὐτοῖς πᾶσαν τὴν αἰχμαλωσίαν. Καὶ ᾠκοδόμησα ἐγὼ τὴν Θάμναν, καὶ ὁ πατήρ μου τὴν Ραμβαήλ. Εἴκοσι ἐτῶν ἤμην, ὅτε ἐγένετο ὁ πόλεμος οὗτος· καὶ ἦσαν οἱ Χαναναῖοι φοβούμενοί με, καὶ τοὺς ἀδελφούς μου.

bellantium Regum. Tunc injuriam paſſus iratus ſum, & impetum feci in ipſos ſuper verticem, & illi fundis jaciebant ſuper me lapides, & jaculabantur arcubus: & niſi Dan frater ſuppetias mihi tuliſſet, interfeciſſent me. Venimus igitur irruentes in ipſos cum furore, & omnes fugerunt: & transeuntes per aliam viam ſupplices fiebant patri meo, & iniit fœdus cum eis, & non fecimus eis qvicqvam mali, ſed 1 recepimus eos in ſocietatem", & reddidimus eis omnes captivos. Et ædificavi ego 2 Channa", & pater Rambahel. Viginti annorum eram, qvando factum eſt iſtud bellum, & erant Chananæi timentes me, & frater meos.

η'. Ἦν δέ μοι καὶ κτήνη πολλὰ, καὶ εἶχον ἀρχιποι-

VIII. Erant autem mihi pecora multa, &

μένα

a deeſt. b αὐτῶ.
1 fecimus eos ſub amicitiâ ſubjectos. 2 Thamna.

[...]μνα Ἱεράμ τὸν Ὀδολαμί-την· πρὸς ὃν ἐλθὼν, εἶδον Βάρσαν" βασιλέα Ὀδο-λάμ. Καὶ ἐποίησεν ἡμῖν πότον· καὶ παρακαλέσας ἔδωσέ μοι τὴν θυγατέρα αὐτοῦ b Βηθσοὺς" εἰς γυναῖ-κα. Αὕτη ἔτεκέ μοι τὸν Εἰρ, καὶ τὸν Αὐνᾶν, 21) καὶ Σι-λώμ. ὧν τοὺς δύο ἀτέκνους ἀνεῖλε κύριος. ὁ γὰρ Σι-λὼμ ἔζησε, καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ ὑμεῖς ἐστέ.

Θ'. Δεκαοκτὼ ἔτη ἐποιή-σαμεν εἰρήνην, ὁ πατὴρ ἡμῶν καὶ ἡμεῖς, μετὰ τοῦ ἀ-δελφοῦ αὐτοῦ Ἠσαῦ, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ μεθ' ἡμῶν, μετὰ τὸ ἐλθεῖν ἡμᾶς ἐκ Μεσοπο-ταμίας ἀπὸ Λάβαν. Καὶ πληρωθέντων τῶν δεκαοκτὼ ἐτῶν, ἐν τῷ τεσσαρα-κοστῷ ἔτει τῆς ζωῆς μου, ἐπῆλθεν ἡμῖν Ἠσαῦ ὁ ἀδελ-

habebam principem paſtorum Iran Odolamitem; ad qvem qvum veni, vidi 1 Barſan" Regem Odolam. Et fecit nobis convivium, & precans dedit mihi filiam ſuam Bethſue in uxorem. Hæc peperit mihi Er, Aunam, & Silom, quorum duos ſine filiis occidit Deus: Silom enim vixit, & filii ejus vos eſtis.

IX. Octodecim annis fecimus pacem, pater noſter & nos, cum fratre ejus Eſau, & filii ejus nobiſcum; poſtquam venimus nos ex Meſopotamia à Laban. Et impletis octodecim annis, in 40mo anno vitæ meæ, ſupervenit nobis Eſau frater patris mei in

Pp 3 φὸς

a Βαρσαβὰ. b Βηθσουὲ.

1 Berſan 75.

21) Origenes Tom. VIII. Comment. in Johannem p. 132. Τῷ Ἰούδᾳ παρ' ἡμῖν μὲν ὁ δεύτερος Αὐνὰν εἶναι λέγεται, παρὰ δὲ Ἑβραίοις Ὠνὰν ἐστι. *Juda ſecundus* (filius) *apud nos quidem Aunan eſſe dicitur, apud Ebræos verò Onan.*

νοι ἐσφενδόνουν ἐπ᾽ ἐμὲ λίθοις καὶ τόξοις· καὶ εἰ μὴ Δὰν ὁ ἀδελφός μου συνεμάχησέ μοι, εἶχόν με ἀνελεῖν. Ἐπήλθομεν οὖν ἐπ᾽ αὐτοὺς μετὰ θυμοῦ, καὶ πάντες ἔφυγον· καὶ a διελθόντες″ δι᾽ ἄλλης ὁδοῦ, ἐλθόντες ἐδεήθησαν τοῦ πατρός μου, καὶ ἐποίησαν εἰρήνην μετ᾽ b αὐτῶν″, καὶ οὐκ ἐποιήσαμεν αὐτοῖς οὐδὲν κακόν, ἀλλ᾽ ἐποιήσαμεν αὐτοὺς ὑποσπόνδους, καὶ ἀπεδώκαμεν αὐτοῖς πᾶσαν τὴν αἰχμαλωσίαν. Καὶ ᾠκοδόμησα ἐγὼ τὴν Θάμναν, καὶ ὁ πατήρ μου τὴν Ῥαμβαήλ. Εἴκοσι ἐτῶν ἤμην, ὅτε ἐγένετο ὁ πόλεμος οὗτος· καὶ ἦσαν οἱ Χαναναῖοι φοβούμενοί με, καὶ τοὺς ἀδελφούς μου.

bellantium Regum, Tunc injuriam paſſus iratus ſum, & impetum feci in ipſos ſuper verticem, & illi fundis jaciebant ſuper me lapides, & jaculabantur arcubus: & niſi Dan frater ſuppetias mihi tuliſſet, interfeciſſent me. Venimus igitur irruentes in ipſos cum furore, & omnes fugerunt: & transeuntes per aliam viam ſupplices fiebant patri meo, & iniit fœdus cum eis, & non fecimus eis qvicqvam mali, ſed 1 recepimus eos in ſocietatem″, & reddidimus eis omnes captivos. Et ædificavi ego 2 Channa″, & pater Rambahel. Viginti annorum eram, qvando factum eſt iſtud bellum, & erant Chananæi timentes me, & frater meos.

η′. Ἦν δέ μοι καὶ κτήνη πολλὰ, καὶ εἶχον ἀρχιποι-

VIII. Erant autem mihi pecora multa, &

μενα

a deeſt. b αὐτοῦ.

1 fecimus eos ſub amicitiâ ſubjectos. 2 Thamna.

μένων Κεράμ τῶν Οδολαμιτῶν· πρὸς ὃν ἐλθὼν, εἶδον a Βέρσαν″ βασιλέα Οδολάμ. Καὶ ἐποίησεν ἡμῖν πότον· καὶ παρακαλέσας δίδωσί μοι τὴν θυγατέρα αὐτοῦ b Βησοῦε″ εἰς γυναῖκα. Αὕτη ἔτεκέ μοι τὸν Εἰρ, καὶ τὸν Αυνᾶν, 21) καὶ Σιλώμ. ὧν τοὺς δύο ἀτέκνους ἀνεῖλε κύριος. ὁ γὰρ Σιλὼμ ἔζησε, καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ ὑμεῖς ἐστε.

habebam principem paſtorum Iran Odolamitem; ad qvem qvum veni, vidi 1 Barſan″ Regem Odolam. Et fecit nobis convivium, & precans dedit mihi filiam ſuam Bethſue in uxorem. Hæc peperit mihi Er, Aunam, & Silom, quorum duos ſine filiis occidit Deus: Silom enim vixit, & filii ejus vos eſtis.

θ′. Δεκαοκτὼ ἔτη ἐποιήσαμεν εἰρήνην, ὁ πατὴρ ἡμῶν καὶ ἡμεῖς, μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ησαῦ, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ μεθ᾽ ἡμῶν, μετὰ τὸ ἐλθεῖν ἡμᾶς ἐκ Μεσοποταμίας ἀπὸ Λάβαν. Καὶ πληρωθέντων τῶν δεκαοκτὼ ἐτῶν, ἐν τῷ τεσσαρακοστῷ ἔτει τῆς ζωῆς μου, ἐπῆλθεν ἡμῖν Ησαῦ ὁ ἀδελ-

IX. Octodecim annis fecimus pacem, pater noſter & nos, cum fratre ejus Eſau, & filii ejus nobiſcum, poſtquam venimus nos ex Meſopotamia à Laban. Et impletis octodecim annis, in 40mo anno vitæ meæ, ſupervenit nobis Eſau frater patris mei in

Pp3 φὸς

a Βαρσαβά. b Βησουέ.

1 Berſan 75.

21) Origenes Tom. VIII. Comment. in Johannem p. 132. Τοῦ Ιούδα παρ᾽ ἡμῖν μὲν ὁ δεύτερος Αὐνὰν εἶναι λέγεται, παρὰ δὲ Εβραίοις Αὐνὰν ἐστι. *Juda ſecundus* (filius) *apud nos quidem Aunan eſſe dicitur, apud Ebræos verò Onan.*

φὸς τοῦ πατρός μου, ἐν λαῷ
βαρεῖ καὶ ἰσχυρῷ· καὶ a
ἔπεσεν" ἐν τόξῳ Ιακὼβ b,
καὶ ἤρθη νεκρὸς ἐν ὄρει
Σιείρ· καὶ πορευόμενος c
ἐπάνω Εἰῤῥαμνᾶ" ἀπέθα-
νεν. Ημεῖς δὲ ἐδιώξαμεν
ἐπὶ τοὺς υἱοὺς Ησαῦ. Ην δὲ
τούτοις πόλις καὶ τεῖχος
σιδηροῦν, καὶ πύλαι χαλ-
καῖ· καὶ οὐκ ἠδυνήθημεν
εἰσελθεῖν ἐν αὐτῇ, καὶ
περικαθίσαντες ἐπολιορ-
κοῦμεν αὐτούς. Καὶ ὡς οὐκ
ἤνοιγον, μετὰ εἴκοσιν ἡμέ-
ρας, ὁρώντων αὐτῶν, προσ-
άγω κλίμακα, καὶ τὴν
ἀσπίδα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς
μου· καὶ ἀνῆλθον ἀποδε-
χόμενος λίθους ἕως τα-
λάντων τριῶν· καὶ ἀνελ-
θὼν d τέσσαρας τοὺς δυ-
νατοὺς ἐξ αὐτῶν. Καὶ τῆς
ἐξῆς ἐμβάντες Ρουβὴμ καὶ
Γαδ ἀνεῖλον ἑτέρους ἕξ. Τό-
τε αἰτοῦσιν ἡμᾶς τὰ

1 prœlio" gravi & forti,
& cecidit in arcu Jacob,
& latus eſt mortuus in
montem 2 Seir", Nos
autem perſecuti ſumus
ſuper filios Eſau. Erat
autem eis civitas, &
murus 3 fortis" ferreus,
& portæ æreæ, & non
potuimus intrare in
eam, obſidentes vero
concluſimus eos. 4 Cum
autem non apparerent"
intra dies viginti, vi-
dentibus eis adduxi ſca-
lam, & galeam ſuper
caput meum, & adſcen-
di, accipiens 5 lapidem",
pondere talentorum
trium, & 6 occidi qua-
tuor potentes ex ipſis.
Et die ſequenti intran-
tes Ruben & Gad, occi-
derunt alios * ſexagin-
ta. Tunc offerebant pa-
cem, & conſilio patris

πρὸς

a ἔπαισεν. b τὸν ἡσαῦ add. c ἐν Ανονεράμ. d ἀνεῖλον, propter ſimilitudinem vocis præcedentis incuria ſcribæ omiſſum.

1 Populo. 2 Seir, & vadens ſuper Iramna mortuus eſt. 3 dele. 4 Et ut non aperuerunt. 5 lapides. 6 aſcendens occidi. * *ſex*, primores ſcilicet ipſorum.

πρὸς εἰρήνην. καὶ γενόμενοι τῆς βουλῆς τοῦ πατρὸς ἡμῶν, ἐδεξάμεθα αὐτοὺς ὑποφόρους. Καὶ ἦσαν διδόντες ἡμῖν πυροῦ κόρους φ΄. ἐλαίου βεθ φ΄. οἴνου μέτρα χίλια φ΄. ἕως ὅτε κατήλθομεν εἰς Αἴγυπτον.

ι. Μετὰ δὲ ταῦτα Εἰρ ὁ υἱός μου ἄγεται τὴν Θάμαρ ἐκ Μεσοποταμίας, θυγατέρα Ἀράμ. Ἦν δὲ Εἰρ πονηρὸς, καὶ ἠπόρει περὶ τῆς Θάμαρ, ὅτι οὐκ ἦν ἐκ γῆς Χαναάν. Καὶ ἄγγελος κυρίου ἀνεῖλεν αὐτὸν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ τῇ νυκτὶ, καὶ αὐτὸς οὐκ ἔγνω αὐτὴν, κατὰ πανουργίαν τῆς μητρὸς αὐτοῦ. a οὐ γὰρ ἤθελεν ἔχειν τέκνα ἀπ' αὐτῆς. Ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ θαλάμου ἐπεγάμβρευσα αὐτῇ τὸν Αὐνᾶν, καίγε οὗτος ἐν πονηρίᾳ οὐκ ἔγνω αὐτὴν, ποιή-

noſtri recepimus eos tributarios. Dabant autem nobis frumenti Coros * ducentos", & olei 1 Bes" qvingentos, vini menſuras mille & qvingentas, donec deſcendimus in Ægyptum.

X. Poſt hoc Her filius meus duxit uxorem Thamar ex Meſopotamia, filiam Aram. Erat autem Her pernicioſus, & dubitavit de Thamar, qvoniam non erat ex terra Chanaan. Et Angelus Domini occidit eum tertia die in nocte, & ipſe non cognovit eam propter aſtutiam matris ſuæ, 2 & hic in malitia mortuus eſt": non enim voluit habere filios ex ipſa. In diebus thalami dedi ei virum

a Hæc in Oxonienſi Codice malè ſunt omiſſa: extant verò in eo ſequentia; Καίγε οὗτος ἀπέθανεν ἐν πονηρίᾳ, qvæ in Cantabrigienſi deſunt, utiqve addenda, ut ex Latina verſione patet.

* quingentos. 1 Beth. 2 Delenda ſunt, quia in neutro MS. Codice extant, & contextum interrumpunt.

σας σὺν αὐτῇ ἐνιαυτόν. Καὶ ὅτε ἠπείλησα αὐτῷ, συνῆλθε μὲν αὐτῇ, διέφθειρε δὲ τὸ σπέρμα ἐπὶ τὴν γῆν, κατὰ τὴν ἐντολὴν τῆς μητρὸς αὐτοῦ. Ἤθελον δὲ καὶ τὸν Σιλὼμ δοῦναι αὐτῇ, ἀλλ' ἡ γυνή μου Βησουὲ οὐκ ἀφῆκεν. Ἐπονηρεύετο γὰρ πρὸς τὴν Θάμαρ, ὅτι οὐκ ἦν ἐκ θυγατέρων Χανάαν, ὡς αὐτή.

ια'. Κἀγὼ ᾔδειν, ὅτι πονηρὸν τὸ γένος Χανάαν, ἀλλὰ τὸ διαβούλιον τῆς a νεότητος ἐτύφλωσε τὴν καρδίαν μου. Καὶ ἰδὼν αὐτὴν οἰνοχοοῦσαν, ἐν μέθῃ οἴνου ἠπατήθην, καὶ συνέπεσα πρὸς αὐτήν. Αὐτὴ ἀπόντος μου, ἐπορεύθη καὶ ἔλαβε τῷ Σιλὼμ γυναῖκα ἐκ γῆς Χανάαν. Γνοὺς δὲ ὃ ἐποίησε, κατηρασάμην αὐτὴν ἐν ὀδύνῃ ψυχῆς μου.

Aunan, & iſte in malitia non cognovit eam, vivens cum ea annum. Et qvando minatus ſum ei, coivit qvidem cum illâ, ſemen verò 1 corruït[a] in terram ſecundum mandatum matris ſuæ, & hic in malitia mortuus eſt. Volebam autem & Silom dare ei, ſex uxor mea Beſſue non permiſit; malignabatur enim in Thamar, qvoniam non erat ex filiabus Chanaan, ſicut ipſa.

XI. 2 Ego enim[a] ſciebam, qvoniam perniciosum erat genus Chanaan, ſed conſilium juventutis cœcavit cor meum, & videns eam vinum fundentem, in ebrietate vini deceptus ſum, & concidi ad eam. Ipſa, me abſente, abiit, & accepit Silom uxorem ex terra Chanaan. Cognoſcens verò, qvod fecit ita, maledixi ei in

καίγε

b ψυχῆς καὶ τῆς νεότητος.

1 corrupit. 2 Et ego.

καίγε αὐτὴ ἀπέθανεν ἐν πονηρίᾳ υἱῶν αὐτῆς.

ιβ΄. Μετὰ δὲ τοὺς λόγους τούτους, χηρευούσης τῆς Θάμαρ, μετὰ δύο ἔτη ἀκούσασα, ὅτι ἀνέρχομαι κεῖραι τὰ πρόβατα, κοσμηθεῖσα κόσμῳ νυμφικῷ, ἐκάθισεν ἀπέναντι τῇ πόλει πρὸς τὴν πύλην. Νόμος γὰρ Ἀμορραίων, τὴν γαμοῦσαν προκαθίσαι ἐν πορνείᾳ ἑπτὰ ἡμέρας παρὰ τὴν πύλην. Μεθυσθεὶς οὖν ἐγὼ ἐν ὕδατι Χωζήβ, οὐκ ἐπέγνων αὐτὴν ἀπὸ τοῦ οἴνου. καὶ ἠπάτησέ με τὸ κάλλος αὐτῆς, διὰ τοῦ σχήματος τῆς κοσμήσεως. Καὶ ἐκκλίνας πρὸς αὐτὴν, εἶπον. Εἰσέλθω πρός σε· καὶ εἶπε, τί μοι δώσεις; Καὶ ἔδωκα αὐτῇ τὴν ῥάβδον μου, καὶ τὴν ζώνην, καὶ τὸ διάδημα τῆς βασιλείας. καὶ ὡς συνῆλθον αὐτῇ, συνείληφεν. Ἀγνοῶν δὲ ὃ ἐποίησεν, ἤθελον αὐτὴν ἀνελεῖν· πέμψασα δὲ ἐν

dolore animæ meæ, & ipſa mortua eſt in malitia filiorum ſuorum.

XII. * Poſt hos autem ſermones", vidua exiſtente Thamar, poſt duos annos, 1 adſcendo tondere oves, 2 &" ornata ſponſalibus ornamentis 3 ad portam civitatis" ſedit. Lex enim Amorrhæorum eſt, nuptam præſidere in fornicatione per ſeptem dies juxta portam. Inebriatus igitur ego in aqvis Horeb, non agnovi eam præ vino, & decepit me pulchritudo ipſius per formam ornatûs, & declinans ad ipſam, dicebam: ingredior ad te; & dixit mihi, qvid 4 dabis? Et dedi ei virgam meam, & zonam, & diadema Regni. Et cum coirem cum illa, concepit. Ignorans autem qvod fecit, volui occidere eam. Ipſa au-

* *Poſthac.* 1 Adde *audiens, quoniam* (id eſt *quod.*) 2 *dele.* 3 extra civitatem ad portam. 4 mihi.

τοὺς ἀῤῥαβῶνας,
ε με. Καλέσας δὲ
ἤκουσα καὶ τοὺς ἐν
λόγους, οὓς κα-
υν αὐτῇ ἐν τῇ μέθη
γσα· καὶ οὐκ ἠδυνήθην
ιὐτὴν ὅτι παρὰ
. Ελεγον γὰρ,
ν δολιότητι ἐποίη-
ὶ ἄλλης λαβοῦσα
βῶνα. Ἀλλ' οὐδὲ
ευλῆ ἔτι ἕως θανά-
βδέλυγμα ἐποίη-
ν παντὶ Ισραήλ.
ἐν τῇ πόλει ἔλε-
εἶναι ἐν τῇ a πό-
κομένην". ὅτι ἐξ
μου ἐλθοῦσα πρὸς
κάθισεν ἐν τῇ
γαι ἐνόμιζεν", ὅτι
ι, ὅτι εισῆλθον
. Καὶ μετὰ ταῦ-
θομεν εἰς Αἴγυπτον
ἰωσὴφ διὰ τὸν λιμόν.
ήμην, καὶ ογ
ὰ ἔτη.

tem mittens in abſcon-
dito arrabones, vere-
cundavit me. Vocans
verò eam, audivi & in
ſecreto ſermones, quos
locutus ſum, dormiens
cum ea, in ebrietate
mea, & non potui occi-
dere eam, quoniam à
Domino erat. Dicebam
autem: Ne forte dolo
mecum agat, 1 ab illa
accipiam" arrabonem.
Sed neque 2 tetigi eam"
amplius usque ad mor-
tem meam, quoniam
abominationem feci
hanc in omni Iſrael. Et
qvi erant in civitate, di-
cebant non eſſe in civi-
tate deſponſatam, qvo-
niam ex alio loco veni-
ens ad breve ſedebat in
porta, & æſtimavit,
qvod nullus me cogno-
vit intraviſſe ad eam. Et
venimus in Ægyptum ad Joſeph propter
Qvadraginta ſex annorum eram, & ſe-
a tres annos vixi illîc.

a πλανουμένην. b νομίζων.
1 accipiens. 2 appropinquavi ei.

ιγ'. Καὶ νῦν ὅσα λέγω ὑμῖν, ἐντέλλομαι, ἀκούσατε τέκνα μου Ἰούδα τοῦ πατρὸς ὑμῶν, καὶ φυλάξατε πάντας τοὺς λόγους μου, τοῦ ποιεῖν πάντα τὰ δικαιώματα κυρίου, καὶ ὑπακούειν ἐντολὰς Θεοῦ. Καὶ μὴ πορεύεσθε ὀπίσω τῶν ἐπιθυμιῶν ὑμῶν. μηδὲ ἐνθυμήσεσι διαβουλίων ὑμῶν, ἐν ὑπερηφανίᾳ καρδίας ὑμῶν, καὶ μὴ καυχᾶσθε ἐν ἔργοις ἰσχύος νεότητος ὑμῶν, ὅτι γε τοῦτο πονηρὸν ἐν ὀφθαλμοῖς κυρίου. Ἐπειδὴ γὰρ κἀγὼ καυχησάμενος, ὅτι ἐν πολέμοις οὐκ ἠπάτησέ με πρόσωπον γυναικὸς εὐμόρφου, ὀνειδίζων Ῥουβὴμ τὸν ἀδελφόν μου, περὶ Βάλλας γυναικὸς πατρός μου· καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ ζήλου καὶ τῆς πορνείας παρετάξαντο ἐν ἐμοὶ, ἕως συνέπεσα εἰς Βησουὲ τὴν Χαναναίαν, καὶ εἰς Θάμαρ τὴν νυμφευθεῖσαν τοῖς υἱοῖς μου. Καὶ ἔλεγον τῷ πενθερῷ μου· Συμβουλεύσω τῷ πατρί μου, καὶ οὕτως

XIII. Et nunc qvæcunqve vobis mando, audite filii patrem veſtrum, & cuſtodite omnes ſermones meos ad faciendum omnes juſtificationes Domini, & ab obediendum mandato Domini Dei. Et non ambuletis in deſideriis veſtris, neqve in cogitationibus conſiliorum veſtrorum, in ſuperbia cordis veſtri, & non * glorificemini" in operibus fortitudinis juventutis veſtræ, qvoniam & hoc eſt perniciosum in oculis Domini. Quia enim & ego glorificatus ſum, qvoniam in bellis non decepit me facies mulieris formoſæ, exprobravi Ruben fratri meo de Balla uxore patris mei. Spiritus zeli & fornicationis 1 concidit" in me, donec incidi in Beſſue Chananæam, & in Thamar nuptam filiis meis.

λή-

* Gloriemini. 1 Conſtitit.

λήψομαι τὴν θυγατέρα σου. Καὶ ἔδειξέ μοι ἐπ' ὀνόματι τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ, χρυσοῦ πλῆθος ἄπειρον· ἦν γὰρ βασιλεύς. Καὶ αὐτὴν κοσμήσας ἐν χρυσίῳ καὶ μαργαρίταις, ἐποίησεν ἡμῖν οἰνοχοεῖν ἐν τῷ δείπνῳ, ἐν κάλλει γυναικῶν. Καὶ ὁ οἶνος διέστρεψέ μοι τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ ἠμαύρωσε τὴν καρδίαν μου ἡ ἡδονή. Καὶ ἐρασθεὶς αὐτῆς συνέπεσα, καὶ παρέβην ἐντολὴν κυρίου, καὶ ἐντολὴν πατέρων μου, καὶ ἔλαβον αὐτὴν εἰς γυναῖκα. Καὶ ἀνταπέδωκέ μοι κύριος κατὰ τὸ διαβούλιον τῆς καρδίας μου, ὅτι οὐκ εὐφράνθην ἐν τοῖς τέκνοις αὐτῆς.

Et dicebam ſocero meo: 1 Conſului" patrem meum, 2 itaque" accipiam filiam tuam uxorem, & oſtendit mihi nomine filiæ ſuæ auri multitudinem infinitam; erat enim Rex. Ornavit autem eam auro, & margaritis, juſſitqve nobis vinum infundere in cœna in 3 pulchritudinem" mulierum. Et vinum pervertit oculos meos, & obſcuravit cor meum voluptas. Et deſiderans eam concidi, & transgreſſus ſum mandatum Domini, & mandatum patrum meorum, & accepi eam in uxorem. Et ſecundum conſilium cordis mei retribuit mihi Dominus, quoniam non lætatus ſum in filiis ejus.

ιδ. Καὶ νῦν, τέκνα μου, μὴ μεθύσκεσθε οἴνῳ· ὅτι οἶνος διαστρέφει τὸν νοῦν ἀπὸ τῆς ἀληθείας, καὶ ἐμβάλ-

XIV. Et nunc, filii mei, ne ebriemini vino, qvoniam vinum avertit intellectum à veritate, & immittit iram deſide-

λει

1 Conſulam. 2 & ita. 3 pulchritudine.

λει * ὀργὴν ἐπιθυμίας, καὶ ὁδηγεῖ εἰς πλάνην τοὺς ὀφθαλμοὺς. Τὸ γὰρ πνεῦμα τῆς πορνείας τὸν οἶνον, εἰς διάκονον, πρὸς τὴν ἡδονὴν ἔχει τοῦ νοός· ὅτι καίγε τὰ δύο ταῦτα ἀφιςῶσι τὴν δύναμιν τοῦ ἀνθρώπου. Ἐὰν γάρ τις πίῃ οἶνον εἰς μέθην, ἐν διαλογισμοῖς ῥυπαροῖς συνταράσσει τὸν νοῦν εἰς πορνείαν; καὶ ἐκθερμαίνει τὸ σῶμα εἰς μίξιν, καὶ εἰ πάρεςι τὸ τῆς ἐπιθυμίας αἴτιον, πράσσει τὴν ἁμαρτίαν, καὶ οὐκ αἰσχύνεται. Τοιοῦτός ἐςιν ὁ οἶνος, τέκνα μου, ὅτι ὁ μεθύων οὐδὲν αἰδεῖται. Ἰδοὺ γὰρ κἀμὲ ἐπλάνησε, μὴ αἰσχυνθῆναι πλῆθος ἐν τῇ πόλει· ὅτι ἐν ὀφθαλμοῖς πάντων ἐξέκλινα πρὸς τὴν Θάμαρ, καὶ ἐποίησα ἁμαρτίαν μεγάλην, καὶ ἀνεκάλυψα κάλυμμα ἀκαθαρσίας υἱῶν μου, πιὼν οἶνον. Οὐκ ἠσχύνθην τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἔλαβον γυναῖκα

rii, & ducit in errorem oculos. Spiritus enim fornicationis vinum, ut miniſtrum, ad voluptates habet intellectus, qvoniam & duo hæc auferunt potentiam hominis. Si enim aliqvis biberit vinum in ebrietatem, cogitationibus ſordidis conturbat intellectum in fornicationem, & accendit corpus 1 in admixtionem, & ſi adeſt deſiderii cauſa, operatur peccatum, & non verecundatur. Tale eſt vinum, filii mei, qvoniam ebrius nihil erubeſcit; 2 & ecce, te enim & me errare fecit, ut non erubeſcerem multitudinem in civitate, qvoniam in oculis omnium declinavi ad Thamar, & feci peccatum magnum, & revelavi velamen immunditiæ filiorum me-

Κατα-

* Suſpicor legendum ὁρμὴν *impetum*, a ἐπιθυμίαν.

1 Ad mixtionem. 2 ecce enim.

Χαναναίαν. Συνέσεως γὰρ χρήζει ὁ πιὼν οἶνον, τέκνα μου. Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ σύνεσις τῆς οἰνοποσίας, ἵνα ἕως ὅτου ἔχει αἰδῶ, πίῃ· ἐὰν δὲ παρέλθῃ τὸν ὅρον τοῦτον, ἐμβάλλει εἰς τὸν νοῦν τὸ πνεῦμα τῆς πλάνης, καὶ ποιεῖ τὸν μέθυσον αἰσχρορημονεῖν, καὶ παρανομεῖν καὶ μὴ αἰσχύνεσθαι, ἀλλ' ἐγκαυχᾶσθαι τῇ ἀτιμίᾳ, νομίζοντα εἶναι καλόν.

orum, 1 bibens" vinum, non verecundatus ſum 2 transgredi" mandatum Dei, & accepi uxorem Chananæam. Propter quod intellectu opus habet, qvi bibit vinum, filii mei, & is eſt intellectus vini potationis, 3 qvod unusqvisq; qvi" habet erubeſcentiam, bibat; ſi verò tranſeat terminum hunc 4 amittit intellectum, & adhæret Spiritui" erroris 5 qui" facit ebrium turpia loqui, & iniqua agere, & non verecundari, ſed & gloriari in vilitate, 6 exiſtimans" eſſe bonum.

ιέ. Ὁ πορνεύων, a καὶ γυμνούμενος τῆς βασιλείας b οὐκ" ἐξέρχεται, δουλωθεὶς τῇ πορνείᾳ, ὡς κἀγὼ γυμνωθείς. Ἔδωκα γὰρ τὴν ῥάβδον μου, τουτέστι τὸ στήριγμα τῆς ἐμῆς φυλῆς· καὶ τὴν ζώνην μου

XV. Qui fornicatur, & nudatur regno, & non egreditur, ſervus effectus 7 fornicationum", ſicut & ego nudatus ſum. Dedi enim 8 aliis" virgam meam, hoc eſt, firmamentum

τουτέστι

a ζημιούμενος οὐκ αἰσθάνεται, καὶ ἄδοξον οὐκ αἰσχύνεται. Κἂν γάρ τις βασιλεύσῃ, πορνεύων γυμνούμενος. b deeſt.

1 *Bibens*, præcedente puncto, qvod magis mihi placet. 2 deeſt. 3 ut usquequo. 4 Immittit intellectum & facit Spiritum 62. 5 &. 6 exiſtimantem. 7 fornicationi 75. 8 deeſt.

τουτέστι δύναμιν· καὶ τὸ διάδημα, τουτέστι τὴν δόξαν τῆς βασιλείας μου. Καίγε μετανοήσας ἐπὶ τούτοις, οἶνον καὶ κρέας οὐκ ἔλαβον ἕως γήρως, καὶ πᾶσαν εὐφροσύνην οὐκ εἶδον. Καὶ ἔδειξέ μοι ὁ ἄγγελος τοῦ Θεοῦ ὅτι ἕως τοῦ αἰῶνος, καὶ βασιλεῖ, καὶ πτωχῷ, αἱ γυναῖκες κατακυριεύσωσι, τοῦ μὲν βασιλέως ἀροῦσι τὴν δόξαν, τοῦ δὲ ἀνδρείου τὴν δύναμιν, καὶ τοῦ πτωχοῦ τῆς πτωχείας ἐλάχιστον στήριγμα.

meæ tribûs, & zonam meam, hoc eſt, potentiam: & diadema, hoc eſt, gloriam regni mei. Et pœnitens de his, vinum & carnes non aſſumpſi usqve in ſenectutem, & omnem lætitiam neſcivi. Et oſtendit mihi Angelus Dei, quoniam usqve in ſæculum, & Regi, & pauperi, mulieres dominabuntur, & Regis qvidem tollent gloriam. 1 Cæterùm viri potentiæ, & pauperis paupertatis minimum ſunt firmamentum".

ιϛʹ. Φυλάσσεσθε οὖν, τέκνα μου, τὸν ὅρον τοῦ οἴνου. Ἔστι γὰρ ἐν αὐτῷ τέσσαρα πνεύματα πονηρά· ἐπιθυμίας, πυρώσεως, ἀσωτίας, αἰσχροκερδίας. Ἐὰν πίνητε οἶνον ἐν εὐφροσύνῃ, μετὰ φόβου Θεοῦ αἰδούμενοι, ζήσεσθε. Ἐὰν γὰρ πίνητε μὴ αἰδούμενοι, καὶ ἀποστῇ ὁ τοῦ Θεοῦ φόβος, λοιπὸν γίνεται

XVI. Cuſtodite ergo, filii mei, modum in 2 bibendo"; ſunt enim in eo quatuor Spiritus perniciosi, concupiſcentiæ, inflammationis, luxuriæ, & turpis lucri. Si 3 bibitis vinum in lætitia cum timore Dei erubeſcentes, vivetis. Si verò 4 bibitis" non eru-

1 virilis autem potentiam, & pauperis paupertatis minimum firmamentum. 2 vino. 3 bibatis. 4 bibatis.

γίνεται μέθη, καὶ παρεισέρχεται ἡ ἀναισχυντία. a Εἰ δὲ μηδὲ ὅλως πίνητε, ἵνα μὴ ἁμάρτητε ἐν λόγοις ὕβρεως, καὶ μάχης, καὶ συκοφαντίας, καὶ παραβάσεως ἐντολῶν Θεοῦ, καὶ ἀπολεῖσθε οὐκ ἐν καιρῷ ὑμῶν. Καίγε μυστήρια Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ἀλλοτρίοις ἀποκαλύπτει ὁ οἶνος, ὡς κἀγὼ ἐντολὰς Θεοῦ καὶ μυστήρια Ἰακὼβ τοῦ πατρός μου ἀπεκάλυψα τῇ Χαναανίτιδι Βησουέ, οἷς εἶπεν ὁ Θεὸς μὴ ἀποκαλύψαι. Καὶ πολέμου καὶ ταραχῆς αἴτιος γίνεται ὁ οἶνος.

beſcentes, & 1 recedit'' Dei timor, jam efficitur ebrietas, & ſubintrat inverecundia. * Si verò neqve omnino bibetis'', 2 non peccabitis'', neque verbis contumeliæ, neque pugnæ, neque calumniæ, neque prævaricationis mandatorum Dei, neque peribitis in tempore veſtro. Nam myſteria Dei & hominum aliis revelat vinum, ut & ego mandata Dei & myſteria Jacob patris mei revelavi Chananææ Beſſuæ, quæ vetuit Deus revelare. Sed & belli & ſeditionis cauſâ efficitur vinum.

ιζ'. Ἐντέλλομαι ὑμῖν, τέκνα μου, μὴ ἀγαπᾶν ἀργύριον, μηδὲ ἐμβλέπειν εἰς κάλλος γυναικῶν. Ὅτι καίγε δι' ἀργύριον καὶ δι' εὐμορφίαν ἐπλανήθην εἰς Βησουὲ τὴν Χανα-

XVII. Mando ergo vobis filii mei, ut non diligatis argentum, neque inſpiciatis in pulchritudinem mulierum, quia & propter argentum & formoſita-

ναίαν.

a Corrige ex Oxon. Cod. τί δὲ λέγω; μηδ' ὅλως πίνετε.

1 recedat. * *quid verò dicam? ne omnino bibatis.* 2 *ut non peccetis.*

ναίαν. Ὅτι οἶδα ἐγὼ, ὅτι διὰ τὰ δύο ταῦτα ἔσαι τὸ γένος μου ἐν πονηρίᾳ· ὅτι καίγε σοφοὺς ἄνδρας τῶν υἱῶν μου ἀλλοιώσουσι, καὶ βασιλείαν Ἰούδα σμικρυνθῆναι ποιήσουσιν, ἣν ἔδωκέ μοι κύριος ἐν ὑπακοῇ πατρός. Οὐδέποτε γὰρ ἐλύπησα a λόγον Ἰακὼβ τοῦ πατρός" μου, ὅτι πάντα, ὅσα εἶπεν, ἐποίουν. Καὶ Ἀβραὰμ ὁ πατὴρ τοῦ πατρός μου εὐλόγησέ με b οὕτως. Διότι ἐγὼ οἶδα, ὅτι ἐξ ἐμοῦ σήσεται τὸ βασίλειον.

tem erravi in Beſſua Chananæam. Novi enim, qvod propter duo hæc erit genus meum in malitia, 1 & ſapientes viros filiorum meorum 2 pervertent"; & regnum Judæ 3, quod dedit mihi Dominus in obedientia patris. Nunqvam enim contriſtavi verbum patris mei Jacob, qvoniam omnia, qvæ dixit 4 mihi", faciebam. Et Abraham pater patris mei benedixit me, ut 5 pugnarem" in Iſrael. Et Iſaac inſuper benedixit me ſimiliter ſic. Et ego novi, quoniam ex me ſtabit regnum.

ιη'. Καίγε ἔγνων ἐν βιβλίοις Ἐνὼχ τοῦ δικαίου, ὅσα κακοποιήσετε ἐν ἐσχάταις ἡμέραις. Φυλάξασθε οὖν, τέκνα μου, ἀπὸ τῆς πορνείας καὶ τῆς φιλαργυρίας,

XVIII. Qvoniam & legi in libris Enoch juſti, qvod male facietis in extremis diebus. Cuſtodimini ergo, filii mei, à fornicatione & avaritia,

a Ἰακὼβ τὸν πατέρα. b βασιλεύειν Ἰσραὴλ, καὶ Ἰσαὰκ ὁμοίως ἐπευλόγησέ με.

1 *Quoniam* add. 2 alienabunt. 3 *minorari facient*, additum. 4 dele. 5 regnarem.

γυρίας, ἀκούσατε Ἰούδα τοῦ πατρὸς ὑμῶν, ὅτι ταῦτα ἀφιστᾷ νόμου Θεοῦ, καὶ τυφλοῖ τὸ διαβούλιον τῆς ψυχῆς, καὶ ὑπερηφανίαν ἐκδιδάσκει, καὶ οὐκ ἀφίησιν ἄνδρα ἐλεῆσαι τὸν πλησίον αὐτοῦ, στερίσκει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπὸ πάσης ἀγαθωσύνης, καὶ συνέχει ἑαυτὸν ἐν μόχθοις καὶ πόνοις, καὶ ἀφιστᾷ ὕπνον αὐτοῦ, καταδαπανᾷ σάρκας αὐτοῦ, καὶ θυσίας Θεοῦ ἐμποδίζει, καὶ εὐλογίας a οὐ μέμνηται", καὶ προφήτῃ λαλοῦντι οὐχ ὑπακούει, καὶ λόγῳ εὐσεβείας προσοχθίζει. b δύο γὰρ πάθη ἐναντία τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ· δουλεύων θεῷ", Θεοῦ ὑπακούειν οὐ δύναται, ὅτι ἐτύφλωσαν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ ἐν ἡμέρᾳ, ὡς ἐν νυκτὶ, πορεύεται.

audire Judam patrem veſtrum, qvoniam iſta ſeparant a lege Dei, & excœcant conſilium animæ, & ſuperbiam docent, nec patiuntur qvenqvam miſericordiam exhibere proximo ſuo; privant animam ipſius bonis omnibus, & detinent ipſum in laboribus & doloribus, ſeparant etiam ſomnum ab eo, & conſumunt carnes ipſius: 1 Poſtremo", ſacrificia Dei impediunt, & benedictiones 2 negligunt", Prophetæ loqventi non obediunt, & verbo pietatis offenduntur. Duæ enim paſſiones iſtæ contrariæ ſunt mandatis Dei: ſerviens his Deo obedire non poteſt, qvoniam 3 perſtringunt mentem hominis", & in die, ſicut in nocte ambulat.

ιθ'.

a Θεοῦ οὐ μνημονεύει. b δυσὶ γὰρ πάθεσιν ἐναντίοις τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ δουλεύων.

1 Et. 2 non memoranr. 3 cœcaverunt animam ejus.

ιθ΄. Τέκνα μου, ἡ φιλαργυρία πρὸς εἴδωλα ὁδηγεῖ, ὅτι ἐν πλάνῃ διὰ ἀργυρίου, τοὺς μὴ ὄντας θεοὺς ὀνομάζουσι· καὶ ποιεῖ τὸν ἔχοντα αὐτὴν εἰς ἔκστασιν ἐμπεσεῖν διὰ ἀργυρίου. Ἐγὼ ἀπώλεσα τὰ τέκνα μου, καὶ εἰ μὴ ἡ μετάνοια τῆς σαρκός μου, καὶ ἡ ταπείνωσις τῆς ψυχῆς μου, καὶ εὐχαὶ Ἰακὼβ τοῦ πατρός μου, ἄτεκνος εἶχον ἀποθανεῖν. Ἀλλ᾽ ὁ Θεὸς τῶν πατέρων μου, οἰκτίρμων καὶ ἐλεήμων, συνέγνω, ὅτι ἐν ἀγνοίᾳ ἐποίησα. Ἐτύφλωσέ με ὁ ἄρχων τῆς πλάνης, καὶ ἠγνόησα ὡς ἄνθρωπος, καὶ ὡς a σὰρξ ἐν ἁμαρτίαις φθαρείς. Καὶ ἐπέγνω τὴν ἐμαυτοῦ ἀσθένειαν, νομίζων ἀκαταμάχητος εἶναι.

XIX. Filii mei, avaritia ad idola ducit, nam in errore per argentum, non exiſtentes Deos nominant Deos, & 1 cogit eum, qui illa premitur, in peſſimam degenerationem″. 2 Propter argentum″ ego perdidi filios meos, & niſi pœnitentia carnis meæ, & humilitas animæ meæ, & orationes Jacob patris mei fuisſent, ſine liberis jam morerer. Sed Deus patrum meorum, miſerator & miſericors, cognovit, qvoniam ignorantiâ peccavi. Excœcavit enim me princeps erroris, & ignoravi, ſicut homo & caro, in peccatis corruptus. 3 Ignorabam″ mei ipſius infirmitatem, exiſtimans me inexpugnabilem eſſe.

a omiſſum.

1 facit habentem eam in alienationem incidere. 2 Duo verba iſta ad præcedentem periodum ſunt referenda, ſi Græcum textum ſeqvi velimus, in cujus utroque exemplari, tam Oxon. quam Cantab., poſt δὶ ἀργυρίου eſt punctum. 3 & cognoſcebam 62.

κ'. a Ἐπίγνωτε οὖν, τέκνα μου, ὅτι δύο πνεύματα σχολάζουσι τῷ ἀνθρώπῳ· τὸ τῆς *ἀσθενείας″, καὶ τὸ τῆς πλάνης· καὶ μέσον ἐστὶ τὸ τῆς συνέσεως τοῦ νοὸς, οὗ ἐὰν θέλῃ κλῖναι. Καί γε τὰ τῆς ἀληθείας καὶ τὰ τῆς πλάνης γέγραπται ἐπὶ τὸ στῆθος τοῦ ἀνθρώπου· καὶ ἐν ἕκαστον αὐτῶν γνωρίζει κύριος. Καὶ οὐκ ἔστι καιρὸς, ἐν ᾧ δυνήσεται λαθεῖν ἀνθρώπων ἔργα· ὅτι ἐν στήθει ὀστέων αὐτὰ ἐγγέγραπται ἐνώπιον κυρίου. Καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας μαρτυρεῖ πάντα, καὶ κατηγορεῖ πάντων, καὶ ἐμπεπύρισται ὁ ἁμαρτήσας ἐκ τῆς ἰδίας καρδίας, καὶ ἆραι πρόσωπον οὐ δύναται πρὸς τὸν κριτήν.

XX. Cognoſcite ergo filii mei, qvoniam duo Spiritus vacant homini, Spiritus veritatis, & Spiritus erroris, & medius eſt Spiritus intellectùs mentis, cujus eſt, qvò vult inclinare. Et quæ ſunt veritatis, & quæ ſunt erroris, ſcripta ſunt ſuper pectus hominis, & unumquodque eorum cogeoſcit Deus. Et non eſt tempus, in qvo poterunt latere hominum opera 1 omnia″, quoniam 2 omnia occulta pectoris ſcripta″ coram Domino. Et Spiritus veritatis teſtimonium perhibet de omnibus, & accuſat omnia, & aduſtus eſt qui peccat ex proprio corde, & levare faciem non poteſt ad judicium.

κα'. Καὶ νῦν, τέκνα μου, ἀγαπήσατε τὸν Λευὶ, ἵνα διαμείνητε, καὶ μὴ ἐπαίρε-

XXI. Et nunc filii, diligite Levi, ut permaneatis, & non efferami-

σθε

a omiſſa integra hæc periodus. * Legendum puto ἀληθείας.

1 *Dele.* 2 In pectore oſſium ipſum inſcriptum eſt.

σθε ἐπ' αὐτὸν, ἵνα μὴ ἐξολοθρευθῆτε. Ἐμοὶ γὰρ ἔδωκε κύριος τὴν βασιλείαν, κἀκείνῳ τὴν ἱερατείαν, καὶ ὑπέταξε τὴν βασιλείαν τῇ ἱερωσύνῃ. Ἐμοὶ ἔδωκε τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, κἀκείνῳ τὰ ἐν οὐρανοῖς. Ὥσπερ a ἔχει οὐρανὸς τῆς γῆς, οὕτως ὑπερέχει θεοῦ ἱερατεία τῆς ἐπὶ γῆς b βασιλείας. Καὶ γὰρ αὐτὸν ὑπέρ σε ἐξελέξατο κύριος ἐγγίζειν αὐτῷ, καὶ ἐσθίειν τράπεζαν αὐτοῦ, καὶ ἀπαρχὰς ἐντρυφημάτων υἱῶν Ἰσραήλ· c καὶ ἔσῃ αὐτοῖς ὡς ἡ θάλασσα. Ὥσπερ γὰρ ἐν αὐτῇ δίκαιοι καὶ ἄδικοι χειμάζονται, οἱ μὲν αἰχμαλωτιζόμενοι, οἱ

ni ſuper ipſum, ut non diſpereatis. Mihi 1 dedit Dominus Regnum, & illi Sacerdotium, & ſubjecit Regnum Sacerdotio. 2 Levi datum eſt Sacerdotium, & Judæ Regnum, & ſubjecit Deus Regnum Sacerdotio". Mihi dedit quæ in terra; illi 3, quæ ſunt in Cœlis. Ut ſupereminet Cœlum terræ, ita ſupereminet Dei Sacerdotium Regno, quod eſt in terra. Etenim ipſum ſupra te elegit Dominus appropinquare ſibi, & comedere menſam ipſius, & primitias 4 filiorum Iſrael, & eris eis ut

a Forte ὑπερέχει, ut ex ſequentibus conjecto, neque enim ex Codice Oxonienſi hîc textum emendare poſſum, quia primum membrum hujus periodi in illô incuriâ ſcribæ eſt omiſſum. b βασιλείας, ἐὰν μὴ δι' ἁμαρτίας ἐκπέσῃ κυρίου, καὶ κυριευθῇ ὑπὸ ἐπιγείας addit Codex Oxon. c add. σὺ δὲ ἔσῃ βασιλεὺς Ἰακώβ.

1 enim *adde*. 2 Omiſſa ſunt in utroqve Latino, nec in Græcis Codicibus habentur, quæ illis reſpondeant. Ad marginem itaqve ab aliqvo adſcripta, in textum deinde irrepſerunt. 3 *adde* autem. 4 *adde* & delicias.

δὲ πλουτοῦντες, οὕτω καὶ ἐν σοὶ γένος ἀνθρώπων, οἱ μὲν κινδυνεύουσιν αἰχμαλωτιζόμενοι, οἱ δὲ πλουτοῦσιν ἁρπάζοντες. Ὅτι βασιλεύοντες ἔσονται, ὡς κήτη, καταπίνοντες ἀνθρώπους ὡς ἰχθύας. θυγατέρας καὶ υἱοὺς ἐλευθέρους καταδουλώσουσιν· οἴκους, ἀγροὺς καὶ ποίμνια, χρήματα ἁρπάσουσι· καὶ πολλῶν σάρκας ἀδίκως κόρακες καὶ ἴβεις χορτάσουσι, καὶ προκόψουσιν ἐπὶ τὸ κακὸν ἐν πλεονεξίᾳ ὑψούμενοι. καὶ ἔσονται ὡς καταιγίδες ψευδοπροφῆται, καὶ πάντας δικαίους διώξονται.

κβ'. Ἐπάξει δὲ αὐτοῖς κύριος διαιρέσεις κατ' ἀλλήλων, καὶ πόλεμοι συνεχεῖς ἔσονται ἐν Ἰσραήλ, καὶ ἐν ἀλλοφύλοις συντελεσθήσεται ἡ βασιλεία μου, ἕως τοῦ ἐλθεῖν τὸ σωτήριον τῷ Ἰσραήλ, ἕως

mare. Qvemadmodum enim in mari juſti & injuſti periclitantur, hi quidem 1 capti", hi verò ditati, ita & in te omne genus hominum, hi qvidem periclitantur capti, hi verò ditantur rapientes. Quoniam 2 regnabunt" ſicut cete, deglutientes homines, velut piſces: filias & filios liberos in ſervitutem redigent: Domos, ágros, greges, pecunias rapient, & multorum carnibus injuſtè corvos, & ibices ſaturabunt, & proficient in malum in avaritia exaltati. Et erunt ut procellæ pſeudoprophetæ, & omnes juſtos perſequentur.

XXII. Inducet autem eis Dominus 3 diſſenſiones" ad invicem, & bella continua erunt in Iſrael, & in alienigenis conſummabitur Regnum meum, donec veniet ſalutare Iſrael, us-

παρου-

1 captivi. 2 Regnantes erunt. 3 diviſiones.

παρουσίας τοῦ Θεοῦ τῆς δικαιοσύνης, τοῦ ἡσυχάσαι τὸν Ἰακὼβ ἐν εἰρήνῃ καὶ πάντα ἔθνη. Καὶ αὐτὸς φυλάξει κράτος βασιλείας μου ἕως αἰῶνος. Ὅρκῳ γὰρ ὤμοσέ μοι κύριος, μὴ ἐκλείψειν τὸ βασίλειόν μου ἐκ τοῦ σπέρματός μου, πάσας τὰς ἡμέρας ἕως αἰῶνος.

que ad adventum Dei juſtitiæ, ut quieſcat Jacob in pace & omnes gentes. Et ipſe cuſtodiet 1 pacem regni mei usq; in ſæculum. Juramento enim juravit mihi Dominus, non deficere Regnum meum & ſeminis mei, omnibus diebus usqve in ſæculum.

κγ΄. Πολλὴ δὲ λύπη μοί ἐστι, τέκνα μου, διὰ τὰς ἀσελγείας, καὶ γοητείας, καὶ εἰδωλολατρείας, ἃς ποιήσετε εἰς τὸ βασίλειον, ἐγγαστριμύθοις ἀκολουθοῦντες, κληδόσι καὶ δαίμοσι πλάνης. Τὰς θυγατέρας ὑμῶν μουσικὰς καὶ δημοσίας ποιήσετε, καὶ ἐπιμιγήσεσθε ἐν βδελύγμασι ἐθνῶν· ἀνθ' ὧν ἄξει κύριος ἐφ' ὑμᾶς λιμὸν καὶ λοιμὸν, θάνατον καὶ ῥομφαίαν, ἐκδικοῦσαν

XXIII. Multa autem triſtitia mihi eſt filii mei, propter impudicitias & ſortilegia, & idololatrias, quas facietis in Regnum, Pythoniſſas ſeqventes 2 dæmonibus erroris. Filias veſtras 3 devoventes, cantatrices & publicas facietis, & immiſcebimini abominationibus gentium; pro quibus ducet Dominus ſuper vos famem & peſtilentiam, mortem

Qq 4 πολιορ-

a ἐξακολουθοῦντες, omiſſâ ſequenti voce κληδόσι

1 *poteſtatem* 62. 2 *divinationibus & dæmonibus*, ut uterque Manuſcriptus codex habet, qui tamen quoad caſum emendandus, ac Accuſativus pro Ablativo ponendus eſt. 3 lcle.

πολιορκίαν a, καὶ κύνας εἰς διασπασμὸν ἐχθρῶν καὶ φίλων ὀνειδισμοὺς, ἀπώλειαν, καὶ σφακελισμὸν ὀφθαλμῶν, νηπίων ἀναίρεσιν, καὶ συμβίων ἀφαίρεσιν, b ὑπαρχόντων ἁρπαγὴν, γῆς ἐρήμωσιν, ναοῦ Θεοῦ ἐμπυρισμὸν, ὑμῶν αὐτῶν δουλείαν ἐν ἔθνεσι· καὶ ἐκτεμοῦσιν ἐξ ὑμῶν εἰς εὐνούχους τῶν γυναιξὶν αὐτῶν, ἕως ἂν ἐπιστρέψητε πρὸς κύριον ἐν τελείᾳ καρδίᾳ; μεταμελούμενοι καὶ πορευόμενοι ἐν πάσαις τῶν ἐντολαῖς τοῦ Θεοῦ· καὶ ἐπισκέψεται ἡμᾶς κύριος ἐν ἐλέει, καὶ c ἀναγάπῃ ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας τῶν ἐχθρῶν.

& gladium, ulciſcentem obſidionem, & canes in dilaniationem, inimicorum & amicorum opprobria, perditionem & dolorem oculorum, puerorum occiſionem, & uxorum ablationem, poſſeſſionum rapinam, templi Dei incendium, terræ deſolationem, veſtri ipſorum ſervitutem in gentibus, & ex vobis in eunuchos uxoribus exſecabunt. * Verum ſi" revertamini ad Dominum in * humilitate" cordis, pœnitentes & ambulantes in omnibus mandatis Dei, * viſitabit vos Dominus in miſericordia, & * in dilectione" à captivitate inimicorum veſtrorum.

κδ.

a Deſunt omnia, & loco ſequentis vocis σφακελισμὸν poſita vox λήμην. b deſunt. c ἀναγάγῃ, quæ lectio multò melior eſt alterâ prorſus vitiosâ. Neque enim ἀναγάπῃ uſpiam alibi legitur; nec ſequens ἀπὸ ad aliquam vocem præcedentem referri poteſt. Unde Latinam verſionem Roberti, quæ in omnibus Latinis Codicibus eodem tenore ſonat, emendare haud dubitavi

* Donec. * integritate. * & viſitabit. * reducet.

κδ´. Καὶ μετὰ ταῦτα ἀνατελεῖ ὑμῖν ἄστρον ἐξ Ἰακὼβ ἐν εἰρήνῃ, καὶ ἀναστήσεται ἄνθρωπος ἐκ τοῦ σπέρματός μου, ὡς ἥλιος δικαιοσύνης, συμπορευόμενος τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων ἐν πρᾳότητι καὶ δικαιοσύνῃ, καὶ πᾶσα ἁμαρτία οὐχ εὑρεθήσεται ἐν αὐτῷ. Καὶ ἀνοιγήσονται ἐπ' αὐτῷ οἱ οὐρανοὶ, ἐκχέαι πνεῦμα, εὐλογίαν πατρὸς ἁγίου· καὶ αὐτὸς ἐκχεεῖ πνεῦμα χάριτος ἐφ' ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθε αὐτῷ εἰς υἱοὺς ἐν ἀληθείᾳ, a καὶ πορεύσεσθε ἐν προστάγματι αὐτοῦ πρώτοις καὶ ἐσχάτοις". Οὗτος ὁ βλαστὸς θεοῦ ὑψίστου, καὶ αὕτη ἡ πηγὴ εἰς ζωὴν πάσης σαρκός. b Τότε ἀναλάμψει σκῆπτρον βασιλείας μου, καὶ ἀπὸ τῆς ῥίζης ὑμῶν γενήσεται πυθμήν. καὶ ἐν αὐτῷ

XXIV. Et poſt hæc orietur vobis aſtrum ex Jacob in pace, & exſurget homo ex ſemine meo, ut ſol juſtitiæ, ambulans cum filiis hominum in manſvetudine & juſtitia, & omne peccatum non invenietur in eo. Et aperientur ſuper ipſum cœli, ad effundendum * Spiritûs" benedictionem 1 à Patre", & ipſe effundet Spiritum gratiæ ſuper vos, & eritis ejus filii in veritate, 2 ambulabitis in præceptis illius primis & ultimis. Hic eſt germen Dei altiſſimi, & hic eſt fons 3 vitæ omni carni". Tunc refulgebit ſceptrum Regni mei & à radice veſtra naſcetur * vas plantationis": & in eo adſcendet virga juſti-

a Deſunt in Oxonienſi. Puto verò pro προστάγματι legendum pluraliter προστάγμασι, ut ſequentia verba indicant. b Omiſſa omnia usque ad δοξάσουσι κύριον εἰς αἰῶνα, ſive usque ad finem ſequentis paragraphi.

* Spiritum. 1 Patris. 2 *Et* add. 3 In vitam omnis carnis. * propago.

ἀναβήσεται ῥάβδος δικαιοσύνης τοῖς ἔθνεσι, κρῖναι καὶ σῶσαι πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους κύριον.

κε΄. Καὶ μετὰ ταῦτα ἀναστήσεται Ἀβραὰμ, καὶ Ἰσαὰκ, καὶ Ἰακὼβ εἰς ζωὴν, καὶ ἐγὼ, καὶ οἱ ἀδελφοί μου ἔξαρχοι, σκῆπτρον a ἡμῶν ἐν Ἰσραὴλ ἐσόμεθα. Λευῒ πρῶτος, δεύτερος ἐγὼ, τρίτος Ἰωσὴφ, τέταρτος Βενιαμὶν, πέμπτος Συμεὼν, ἕκτος Ἰσάχαρ, καὶ οὕτως καθεξῆς πάντες. Καὶ κύριος εὐλόγησε τὸν Λευῒ ὁ ἄγγελος τοῦ προσώπου ἐμοῦ· αἱ δυνάμεις τῆς δόξης τὸν Συμεών· ὁ οὐρανὸς τὸν Ῥουβήμ· τὸν Ἰσάχαρ ἡ γῆ· ἡ θάλασσα τὸν Ζαβουλών· τὰ ὄρη τὸν Ἰωσήφ· ἡ σκηνὴ τὸν Βενιαμίν· οἱ φωστῆρες τὸν Δάν. ἡ τρυφὴ τὸν Νεφθαλείμ· ὁ ἥλιος τὸν Γάδ· ἐλαία τὸν Ἀσήρ· καὶ εἷς λαὸς κυρίου, καὶ γλῶσσα μία, καὶ οὐκ ἔσται ἔτι πνεῦμα πλά-

tiæ gentibus, ut judicet & ſalvet omnes invocantes 1 eum".

XXV. Et poſt hæc reſurget Abraham, Iſaac, & Jacob in vitam, & ego & fratres mei principes ſceptrum 2 veſtrum" in Iſrael erimus. Levi primus, Secundus ego. Tertius Joſeph, Quartus Benjamin, Quintus Simeon, Sextus Iſachar, & ita deinceps omnes. Et Dominus benedixit Levi, Angelus faciei 3 meæ", virtutes gloriæ Simeon, cœlum Ruben, Iſachar terra, mare Zabulon, montes Joſeph, tabernaculum Benjamin, luminaria Dan, deliciæ Neptalim, ſol Gad, oliva Aſer: & erit unus populus Domini, & lingua una, & non erit amplius Spiritus erroris Beliar, qvoniam

nuſ

a lego potiùs ὑμῶν.

1 Dominum. 2 *noſtrum*, quamvis melior ſit lectio *veſtrum*.
3 meæ.

νης τοῦ Βελιὰρ, ὅτι ἐμβληθήσεται ἐν τῷ πυρὶ εἰς τὸν αἰῶνα. Καὶ οἱ ἐν λύπῃ τελευτήσαντες, ἀναστήσονται ἐν χαρᾷ, καὶ οἱ ἐν πτωχείᾳ διὰ κύριον, πλουτισθήσονται, καὶ οἱ ἐν πενίᾳ, χορτασθήσονται, καὶ οἱ ἐν ἀσθενείᾳ, ἰσχύσουσι, καὶ οἱ διὰ κύριον ἀποθανόντες, ἐξυπνισθήσονται ἐν ζωῇ. Καὶ οἱ ἔλαφοι Ιακὼβ δραμοῦνται ἐν ἀγαλλιάσει, καὶ οἱ ἀετοὶ Ισραὴλ a μεταθήσονται ἐν χαρᾷ· οἱ δὲ ἀσεβεῖς πενθήσουσι, καὶ ἁμαρτωλοὶ κλαύσονται, καὶ πάντες οἱ λαοὶ δοξάσουσι κύριον εἰς αἰῶνα″.

κς′. Φυλάξατε οὖν, τέκνα μου, πάντα τὸν νόμον κυρίου, ὅτι ἐστὶν ἐλπὶς πᾶσι τοῖς κατευθύνουσι τὴν ὁδὸν αὐτοῦ. Καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς, ριθ ἐτῶν ἀποθνήσκω ἐγὼ σήμερον ἐν ὀφθαλμοῖς ὑμῶν. Μηδείς με ἐνταφιάσῃ πολυτελεῖ ἐσθῆτι, ἢ

mittetur in ignem in ſæculum. Qui in triſtitia mortui ſunt, reſurgent in gaudio, & qui in paupertate propter Dominum, ditabuntur, & qvi in inopiâ, ſaturabuntur, & qui in infirmitate, fortificabuntur, & qvi propter Dominum mortui ſunt, evigilabunt in vita. 1 Et current in Jacob, & current in″ exultatione, & aqvilæ Iſrael volabunt in gaudio. Impii vero triſtabuntur, & peccatores lugebunt, & omnes populi glorificabunt in ſæcula Dominum.

XXVI. Cuſtodite ergo, filii mei, omnem legem Domini, qvoniam eſt ſpes omnibus dirigentibus viam 2 ſuam″. Et dixit ad eos: Centum decem & novem annorum ego morior hodie in oculis veſtris. Nullus

ἀναῤ-

c Corrigo πετασθήσονται.

1 Et cervi Jacob current in.

2 Ejus.

ἀναῤῥήξοι τ̀ κοιλίαν μου, ὅτι ταῦτα μέλλουσι ποιεῖν οἱ βασιλεύοντες. Καὶ ἀναγάγετέ με εἰς Χεβρὼν μεθ' ὑμῶν. Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐκοιμήθη Ἰούδας, καὶ ἐποίησαν οἱ ὑιοὶ αὐτοῦ κατὰ πάντα, ὅσα ἐνετείλατο αὐτοῖς, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν Χεβρὼν μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ.

me ſepeliat in pretioſa veſte, vel ventrem meum reſcindat, qvoniam hæc facturi ſunt regnantes: & reducite me in Hebron vobiſcum. Et hæc dicens obdormivit Judas; & fecerunt filii ejus ſecundum omnia, quæ mandavit eis, & ſepelierunt eum in Hebron cum patribus ſuis.

Ἰσάχαρ.

Teſtamentum Iſachar, de 1*Gula*".

ΑΝτίγραφον λόγων Ἰσάχαρ. Καλέσας τοὺς ὑιοὺς αὐτοῦ, εἶπεν αὐτοῖς· Ἀκούσατε, τέκνα, Ἰσάχαρ τοῦ πατρὸς ὑμῶν, ἐνωτίσασθε ῥήματα a ἠγαπημένοι ὑπὸ κυρίου. Ἐγὼ ἐτέχθην πέμπτος ὑιὸς τῷ Ἰακὼβ, ἐν μισθῷ τῶν μανδραγόρων. b Ἰακὼβ" γὰρ ἤνεγκε c μανδραγόρους" ἐκ τοῦ ἀγροῦ, καὶ προσαπαντήσασα Ῥαχὴλ ἔλα-

TRanſcriptum verborum Iſachar. Vocans filios ſuos, dixit eis: Audite filii Iſachar patrem veſtrum, auribus percipite verba dilecti à Domino. Ego ſum natus qvintus filius Jacob, in mercede mandragorarum. * Jacob" enim attulit mandragoras ex agro, & præobvians Rachel ac-

a ἠγαπημένου. b Ῥουβὴμ, & qvidem recte, unde & Latinam verſionem correxi. c μανδραγόραν.

1 ſimplicitate 62. Nam Codex 75. nullam habet inſcriptionem ſive titulum hujus Teſtamenti. * *Ruben*.

λαβεν a αὐτὰς". Εκλαυσε Ρȣβὴμ, καὶ ἐπὶ τῇ φωνῇ αὐτȣ ἐξῆλθε Λεία ἡ μήτηρ μȣ. b Ταῦτα δὲ ἦσαν μῆλα εὐώδημα", ἃ ποίει ἡ γῆ Αρὰμ ἐν ὕψει ὑποκάτω φάραγγος ὑδάτων. Εἶπε δὲ Ραχὴλ, ȣ δώσω σοι αὐτὰ, ὅτι ἔσονται ἀντὶ τέκνων. Ησαν δὲ μῆλα δύο. Καὶ εἶπε Λεία, ἱκανέσθω σοι, ὅτι ἔλαβες τὸν ἄνδρα παρθενείας μȣ. μὴ καὶ ταῦτα λήψῃ; Η δὲ εἶπε· ἰδȣ ἔσω σοι Ιακὼβ τὴν νύκτα ταύτην ἀντὶ τῶν μανδραγόρων τȣ ὑȣ σȣ. Εἶπε δὲ Λεία πρὸς αὐτὴν, μὴ καυχῶ, καὶ μὴ δοξάζȣ· ἐμὸς γάρ ἐστιν ὁ Ιακὼβ, κἀγὼ γυνὴ νεότητος αὐτȣ. Η δὲ Ραχὴλ εἶπε, τί ȣν, ὅτι ἐμοὶ c πρῶτον" ἥρμοσαι, καὶ δι' ἐμὲ ἐδȣλευσε τῷ πατρὶ ἡμῶν ἔτη ιδ. Τί σοι ποιήσω, ὅτι ἐπλήθυνεν ὁ δόλος καὶ ἡ πανȣργία τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὁ δόλος

cepit eas. Flevit autem Ruben, & in voce ipſius exivit Lya mater mea. Mandragoræ autem erant mala odorifera, qvæ producit terra Aram in excelſo ſub valle aqvarum. Dixit autem Rachel: non dabo 1 hoc" tibi, qvoniam erunt mihi pro filiis. Erant autem mala duo. Et dixit Lya: ſufficiat tibi, qvoniam accepiſti virum virginitatis meæ; num & hæc accipies? Illa verò dixit: Ecce ſit Jacob tibi nocte hac pro mandragoris filii tui. Dixit autem Lya ad eam: non jactes, & non glorieris, meus enim eſt Jacob, & ego uxor juventutis ejus. Rachel verò dixit: qvid igitur? qvoniã mihi primò copulatus eſt, & propter me ſervivit patri noſtro annis qva-

πρε-

a αὐτὴν. b αὕτη δὲ ἦν μῆλα εὔοσμα. c πρότερον Ϛȣ.

1 hæc.

προχαρεῖ ἐπὶ τῆς γῆς. Εἰ δὲ μὴ, οὐκ ἂν ἦς ὁρῶσα πρόσωπον Ἰακώβ. Οὐ γὰρ γυνὴ αὐτοῦ εἶ σύ. ἀλλ᾽ ἐν δόλῳ ἀντὶ ἐμοῦ εἰσήχθης. Καὶ ἐπλάνησέ με ὁ πατήρ μου, καὶ μεταστήσας τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ, οὐκ εἴασέ με ἰδεῖν· ὅτι εἰ ἤμην ἐκεῖ, οὐκ ἐγίνετο τοῦτο. Καὶ εἶπε Ραχὴλ· λάβε a ἕνα μανδραγόραν, καὶ ἀντὶ b τοῦ ἑνὸς ἐκμισθῶ c σοι αὐτὸν ἐν μιᾷ νυκτί. Καὶ ἔγνω Ἰακὼβ τὴν Λείαν, καὶ συλλαβοῦσά με ἔγνω ἔτεκε· καὶ διὰ τὸν μισθὸν ἐκλήθην Ἰσάχαρ.

tuordecim. 1 Et dixit Lya″, qvid tibi faciam qvoniam multiplicatus eſt dolus & aſtutia hominum, & dolus proceſdit in terra. Si autem ſecus eſſet, neque tu qvidem videres faciem Jacob. Non enim uxor ipſius tu es, ſed in dolo pro me 2 induta″ es. Et ſeduxit me pater meus, & transferens me nocte illâ, non permiſit me videre; qvoniam ſi fuiſſem illic, non factum fuiſſet hoc. Et dixit Rachel: accipe unam mandragoram, & pro una in mercede do tibi eum in una nocte. Et cognovit Jacob Lyam, & concipiens me peperit, & propter mercedem vocatus ſum Iſachar.

β′. Τότε ὤφθη τῷ Ἰακὼβ ἄγγελος κυρίου λέγων, ὅτι δύο τέκνα Ραχὴλ τέξεται, ὅτι διέπτυσε συνουσίαν ἀνδρὸς, καὶ ἐξελέ-

II. Tunc apparuit Jacob Angelus Domini, dicens, qvoniam duos filios Rachel pariet, qvia reſpuit coitum viri,

ξατο

a μίαν. c ταύτης ἐκμισθώσω.

1 Deſunt in utroqve Codice Latino 62. & 75. & quidem merito, cum ſeqventia nullo modo ad Lyam qvadrent; optimè verò à Rachele dici potuerint. Neqve Græcus, tam Cantabrigienſis, quam Oxonienſis, Codex tale quippiam habet.
2 inducta.

ατο ἐγκράτειαν. Καὶ εἰ
ιη Λεία ἡ μήτηρ μου ἀπέ-
ω ἀντὶ συνουσίας τὰ δύο
ῆλα, ὀκτὼ υἱοὺς εἶχε τε-
εῖν· διὰ τοῦτο ἓξ ἔτεκε, τοὺς
ὲ δύο Ραχὴλ, ὅτι ἐν μαν-
ραγόραις ἐπεσκέψατο
ὐτὴν ὁ κύριος. Εἶδε
ὰρ, ὅτι διὰ τέκνα ἤθελε
υνεῖναι τῷ Ἰακὼβ, καὶ οὐ
ιὰ φιληδονίαν. Προσ-
εῖσα γὰρ καὶ τῇ ἐπαύ-
ιον ἀπέδοτο τὸν Ἰακὼβ,
α λάβῃ καὶ τὸν a ἄλλον
ανδραγόραν. Διὰ τοῦτο
ἐν ταῖς μανδραγόραις
πήκουσε κύριος τῆς Ρα-
ὴλ· ὅτι καίγε ποθήσασα
υτὰς, οὐκ ἔφαγεν, ἀλλ'
νέθηκεν c αὐτοὺς ἐν οἴκῳ
υρίου, προσενεγκοῦσα τῷ
ρεῖ ὑψίστου, τῷ ὄντι ἐν τῷ
ιρῷ ἐκείνῳ.

& elegit continentiam. Et niſi Lya mater mea pro coitu reddidiſſet duo mala, octo filios paritura fuiſſet, propter hoc ſex peperit, duos verò Rachel, qvoniam in mandragora viſitavit eam Deus. Scivit enim, qvod propter filios voluit coire cum Jacob, & non propter deſiderium voluptatis. Apponens enim & in craſtino reddidit Jacob, ut acciperet & aliam mandragoram. Propter hoc in mandragoris exaudivit Dominus Rachel, quoniam & deſiderans eas non comedit ſed repoſuit eas in domo Domini, offerens Sacerdoti Altiſſimi, qui erat in tempore illo.

γ'. Ὅτε οὖν ἠδρύνθην,
έκνα μου, ἐπορευόμην ἐν
θύτητι καρδίας, καὶ ἐγενό-
ην γεωργὸς τῶν πατέρων
ου, καὶ τῶν ἀδελφῶν μου,
ὶ ἔφερον καρποὺς ἐξ
ἀγρῶν

III. Qvando ergo factus ſum vir, filii mei, ambulavi in rectitudine cordis mei, & factus ſum agricola patrum meorum, 1 & attuli fru-

a ἄλλην μανδραγόραν. b μανδραγόραις. c αὐτάς.
1 Et fratrum meorum adde.

ἀγρῶν κατὰ καιρὸν αὐτῶν, καὶ εὐλόγησέ με ὁ πατήρ μου, βλέπων, ὅτι ἐν ἁπλότητι πορεύομαι. Οὐκ ἤμην περίεργος ἐν ταῖς πράξεσί μου, οὐδὲ a πονηρὸς'' καὶ βάσκανος τῷ πλησίον μου. οὐ κατελάλησά τινος, οὐδὲ ἔψεξα βίον ἀνθρώπου, πορευόμενος ἐν ἁπλότητι ὀφθαλμῶν. Διὰ τοῦτο τριάκοντα b ἐτῶν ἔλαβον ἐμαυτῷ γυναῖκα, ὅτι ὁ κάματος κατήσθιε τὴν ἰσχύν μου· καὶ οὐκ ἐνόουν ἡδονὴν γυναικὸς, ἀλλὰ διὰ τοῦ κόπου ὕπνος μοι περιεγίνετο, καὶ πάντοτε ἔχαιρεν ἐπὶ τῇ ἁπλότητί μου ὁ πατήρ μου. Εἶτα ἔκαμνον πᾶσαν c ὀπώραν'', καὶ πᾶν πρωτογέννημα διὰ τοῦ ἱερέως κυρίῳ προσέφερον, ἔπειτα τῷ πατρί μου, καὶ τότε ἐγώ. Καὶ κύριος ἐδιπλασίασε τὰ ἀγαθὰ χερσί μου. ᾔδει δὲ καὶ Ἰακὼβ, ὅτι ὁ Θεὸς συνεργεῖ τῇ ἁπλότητί μου· παντὶ γὰρ πένητι καὶ παντὶ θλιβο-

ctus ex agris ſecundum tempus eorum, & benedixit me pater meus, videns, qvod in ſimplicitate ambulabam. * Et'' non eram perſcrutator in 1 omnibus'' actibus meis, neque pernicioſus aut invidens proximo, non oblocutus ſum alicui, neque vituperavi vitam hominis, ambulans in ſimplicitate oculorum. Propter hoc triginta annorum accepi 2 mihi meam uxorem, qvoniam labor devoraverat fortitudinem meam. Et 3 illecebroſus nunqvam'' intelligebam voluptatem mulieris, ſed per laborem ſomnus meus circumdedit me, & ſemper gaviſus eſt in ſimplicitate mea pater meus. Si qvid enim laborabam, omnem fructum & omne primum germen 4 primum'' per Sacerdotem Domino

a φθονερός. b πέντε. add. c ὡρῶν.

* dele. 1 deeſt. 2 mihimet. 3 non. 4 dele.

θλιβομένῳ παρεῖχον τῆς γῆς τὰ ἀγαθὰ ἐν ἁπλότητι καρδίας.

offerebam, deinde patri meo, & tunc ego. Et Dominus duplicavit bona in manibus meis. Scivit autem & Jacob, qvoniam Deus cooperatur ſimplicitati meæ. Omni enim pauperi & omni tribulato tribuebam terræ bona in ſimplicitate cordis.

δ'. Καὶ νῦν ἀκούσατέ μου, τέκνα, καὶ πορεύεσθε ἐν ἁπλότητι καρδίας, ὅτι εἶδον ἐν αὐτῇ πᾶσαν εὐαρέστησιν κυρίου. Ὁ ἁπλοῦς χρυσίον οὐκ ἐπιθυμεῖ, τὸν πλησίον οὐ πλεονεκτεῖ, βρωμάτων ποικίλων οὐκ ἐφίεται, ἐσθῆτα διάφορον οὐ θέλει, χρόνους μακροὺς οὐχ ὑπογράφει ζῆν, ἀλλὰ μόνον ἐκδέχεται τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ· καίγε τὰ πνεύματα τῆς πλάνης a οὐκ" ἰσχύουσι πρὸς αὐτόν. Οὐ γὰρ οἶδεν ἐπιδέξασθαι κάλλος θηλείας, ἵνα μὴ ἐν διαστροφῇ μιάνῃ τὸν νοῦν αὐτοῦ· οὐ ζῆλος ἐν διαβουλίοις αὐτοῦ ἐπελεύσεται. οὐ βασκανία ἐκτήκει ψυχὴν αὐτοῦ, οὐδὲ b πορισμὸν" ἐν

IV. Et nunc audite me filii, & ambulate in ſimplicitate cordis, quoniam novi in ipſa omnem beneplacentiam Domini. Simplex, aurum non concupiſcit, proximum non invadit, cibos varios non appetit, veſtem diverſam non vult, tempora longa ſibi non promittit, ſed ſolum recipit voluntatem Dei; & Spiritus erroris nil poſſunt adverſus eum. Non enim novit recipere pulchritudinem mulieris, ne 1 coinquinet mentem ſuam; non zelus in conſiliis 2 ſuis" ſuperveniet, non invidia liqvefacit animam ejus, neque lu-

a οὐδὲν. b περισπασμὸν.
1 add. in averſione. 2 ejus.

ἁπλησίᾳ ἐννοεῖ. πορεύεται
γὰρ ἐν εὐθύτητι a ζωῆς,
πάντα ὁρᾷ ἐν ἁπλότητι,
μὴ ἐπιδεχόμενος ὀφθαλ-
μοῖς πονηρίας ἀπὸ τῆς πλά-
νης τοῦ κόσμου, ἵνα μὴ ἴδῃ
b διεστραμμένως τι τῶν ἐν-
τολῶν τοῦ κυρίου.

έ. Φυλάξατε οὖν, τέκνα
μου, νόμον Θεοῦ, καὶ τὴν
ἁπλότητα κτήσασθε, καὶ
ἐν ἀκακίᾳ πορεύεσθε,
μὴ περιεργαζόμενοι ἐντο-
λὰς κυρίου, καὶ τοῦ πλησίον
τὰς πράξεις· ἀλλ' ἀγα-
πᾶτε κύριον καὶ τὸν πλη-
σίον, πένητα καὶ ἀσθενῆ
ἐλεήσατε. Ὑποτίθετε τὸν
νῶτον ὑμῶν εἰς τὸ γεωργεῖν
καὶ ἐργάζεσθαι ἐν ἔργοις
γῆς, καθ' ἑκάστην γεωργίαν
δῶρα μετ' εὐχαριστίας κυ-
ρίῳ προσφέροντες· ὅτι ἐν
πρωτογεννήμασι καρπῶν
γῆς εὐλόγησέ σε κύριος,
καθὼς εὐλόγησε πάντας

crum in avaritia excogi-
tat. Ambulat enim in
rectitudine vitæ, & o-
mnia videt in ſimplici-
tate, non recipiens ocu-
lis pernicioſitates aber-
rore mundi, ut non vi-
deat perverſé aliqvod
mandatorum Dei.

V. Cuſtoſtite ergo le-
gem Dei, filii mei, &
ſimplicitatem poſſide-
te, & in innocentia am-
bulate, non circumſcru-
tantes mandata Domini,
& proximi actus; ſed
diligite Deum & proxi-
mum, pauperis & infir-
mi miſeremini. Suppo-
nite dorſum veſtrum in
agriculturam, & * ope-
rabimini in operibus
terræ, ſecundum unam-
quamque agriculturam
dona cum gratiarum
actione Domino offe-
rentes, qvoniam 1 pri-
mis germinibus fructu-

τοὺς

a ψυχῆς. b διεστραμμένας τὰς ἐντολάς.

* *Et ad laborandum*, quia in Græco, tam Cantab quam Oxon. expreſſe legitur Infinitivus ἐργάζεσθαι, non Imperativus ἐργάζεσθε. 1 *Add.* in.

ὺς ἁγίυς, ἀπὸ Αβελ ἕως νῦν. Οὐ γὰρ δέδοταί σοι ἄλλη μερὶς, ἢ τῆς πιότητος τῆς γῆς, ἧς ἐν πόνοις οἱ καρποί· ὅτι καὶ ὁ πατὴρ ἡμῶν Ιακὼβ ἐν εὐλογίαις τῆς γῆς καὶ ἀπαρχῶν καρπῶν εὐλόγησέ με. Καὶ ὁ Λευὶ καὶ ὁ Ιούδα ἐδοξάσθησαν παρὰ κυρίου ἐν υἱοῖς Ιακὼβ. Καὶ γὰρ ὁ κύριος ἐκληρώσεν ἐν αὐτοῖς, καὶ τῷ μὲν ἔδωκε τὴν ἱερατείαν, τῷ δὲ βασιλείαν. Αὐτοῖς ὑπακούσατε [illegible] τῇ ἁπλότητι τοῦ πατρὸς ὑμῶν περιπατήσατε. ὅτι 2 ἐν'' τῷ Γὰδ ἐδόθη ἀπολέσαι τὰ πειρατήρια τὰ ἐπερχόμενα Ισραήλ.

um terræ benedixit * Dominus, ſecundum qvod benedixit omnes ſanctos, ab Abel usqve nunc. Non enim datur tibi alia pars, qvam pingvedinis terræ, cujus in doloribus ſunt fructus, qvoniam pater noſter Jacob in benedictionibus terræ & primitiarum fructuum benedixit me. Et Levi & Judas glorificati ſunt à Domino in filiis Jacob. Etenim Deus * hæreditavit in illis'', & huic quidem dedit Sacerdotium, huic verò Regnum. Eis ergo obedite, & in ſimplicitate patris noſtri'' ambulate, qvoniam 2 Gad datum eſt perdere tentationes ſupervenientes Iſrael.

ϛ'. Οἶδα γὰρ, τέκνα μου, ὅτι ἐν ἐσχάτοις καιροῖς καταλείψουσιν οἱ υἱοὶ * ἡμῶν'' τὴν ἁπλότητα, καὶ κολληθήσονται τῇ ἀπληστίᾳ. καὶ ἀφέντες τὴν ἀκακίαν, προσ-

VI. Novi, filii mei, qvoniam in extremis temporibus derelinquent filii veſtri ſimplicitatem, 3 adhærebunt avaritiæ, & dimittentes

ᾶ καὶ· * ὑμῶν puto legendum, uti Robertus legiſſe videtur, licet Oxonienſis pariter ac Cantabrigienſis Codex habeat ἡμῶν.

* add. te. * elegit ex iſtis. 1 veſtri. 2 & add. 3 &.

πελάσουσι τῇ κακουργίᾳ, καὶ a καταλιπόντες" τὰς ἐντολὰς κυρίου, κολληθήσονται τῷ Βελιάρ. καὶ ἀφέντες τὸ γεώργιον, ἐξακολουθήσουσι τοῖς πονηροῖς διαβουλίοις αὐτῶν, καὶ διασπαρήσονται ἐν τοῖς ἔθνεσι, καὶ δουλεύσουσιν ἐν τοῖς ἐχθροῖς αὐτῶν. Καὶ ὑμεῖς οὖν εἴπατε ταῦτα τοῖς τέκνοις ὑμῶν, ὅπως ἂν b ἁμαρτήσωσι", τάχιον ἐπιστρέψωσι πρὸς κύριον. ὅτι ἐλεήμων ἐστὶ, καὶ ἐξελεῖται αὐτοὺς c τοῦ ἐπιστρέψαι εἰς τὴν γῆν αὐτῶν".

ζʹ. Ρκβ ἐτῶν εἰμι ἐγώ· καὶ οὐκ ἔγνων ἐν ἐμοὶ ἁμαρτίαν εἰς θάνατον. Πλὴν τῆς γυναικός μου οὐκ ἔγνων ἄλλην· οὐκ ἐπόρνευσα ἐν μετεωρισμῷ ὀφθαλμῶν, οἶνον εἰς ἀποπλάνησιν οὐκ ἔπιον· πᾶν ἐπιθύμημα τοῦ πλησίον οὐκ ἐπόθησα· δόλος οὐκ ἐγένετο ἐν καρδίᾳ μου· ψεῦδος οὐκ ἂν ἦλθε διὰ χει-

innocentiam, appropinquabunt malignitati, & derelinquentes mandata Dei, adhærebunt Beliar. Et dimittentes agriculturam, ſequentur pernicioſa conſilia ſua, & diſpergentur in gentes, & ſervient inimicis ſuis. Vos ergo dicite hæc filiis veſtris, ut, ſi peccent, velociter revertantur ad Dominum, quoniam miſericors eſt, & eripiet eos, ut revertantur in terram ſuam.

VII. Centum viginti duorum annorum ſum ego, & non cognovi ſuper me peccatum in mortem. Præter uxorem meam non cognovi aliam, non fornicatus ſum in elatione oculorum, vinum 1 in ebrietate" non bibi, omne deſiderabile proximi non deſideravi: dolus non factus eſt in

λέων

a καταλιμπάνοντες. b ἁμάρτωσι. c deſunt.

1 In ebriationem.

λαλιά μου. Παντὶ ἀνθρώπῳ ὀδυνωμένῳ συνεστέναξα, καὶ πτωχῷ μετέδωκα τὸν ἄρτον μου. Οὐκ ἔφαγον μόνος, ὅριον οὐκ ἔλυσα, a εὐσέβειαν ἐποίησα ἐν πάσαις τ ἡμέραις ἐμοῦ ἀλήθειαν". Τὸν κύριον ἠγάπησα ἐν πάσῃ τῇ ἰσχύι μου· ὁμοίως καὶ πάντα ἄνθρωπον ἠγάπησα b ὡς" τὰ τέκνα μου. Ταῦτα ποιήσατε καὶ ὑμεῖς, τέκνα μου, καὶ πᾶν πνεῦμα τοῦ Βελιὰρ φεύξεται ἀφ' ὑμῶν, καὶ πᾶσα πρᾶξις πονηρῶν ἀνθρώπων οὐ κυριεύσει ὑμῶν· καὶ πάντα ἄγριον θῆρα καταδουλώσεσθε, ἔχοντες μεθ' ἑαυτῶν θεὸν τοῦ οὐρανοῦ, συμπορευόμενοι τοῖς ἀνθρώποις ἐν ἁπλότητι καρδίας. Καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς, ὅπως ἀναγάγωσιν αὐτὸν εἰς Χεβρὼν, κἀκεῖ αὐτὸν θάψωσιν ἐν τῷ σπηλαίῳ μετὰ τῶν πατέρων

corde meo, mendacium non adſcendit per labia mea. Omni homini contriſtato congemui, pauperi dedi 1 panem meum. Non comedi" ſolus, terminum non ſolvi, pietatem feci in omnibus diebus meis, & veritatem. Dominum dilexi in tota fortitudine mea, 2 omnem" hominem dilexi, ut filios meos. 3 Si & vos filii mei hæc feceritis, omnis" Spiritus Beliar fugiet à vobis, & omnis actio pernicioſorum hominum non dominabitur vobis, & omnem agreſtem feram ſervituti ſubjicietis, habentes vobiſcum Deum cœli, ambulantes cum hominibus in ſimplicitate cordis. Et mandavit eis, ut reducant eum in Hebron, & illic eum

a εὐσέβειαν ἐποίησα, ἐν πάσαις ταῖς ἡμέραις μου ἀλήθειαν ἐποίησα. b ὑπέρ.

1 Panem meum non comedi &c. 2 ſic & omnem 75. ſimiliter & omnem 61. 3 Hæc & vos faciatis filii mei, & omnis,

αὐτοῦ. Καὶ ἐξέτεινε τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ ἀπέθανεν a πέμπτος" ἐν γήρει καλῷ, πᾶν μέλος ἔχων ὑγιὲς, καὶ ἰσχύων ὕπνωσεν ὕπνον αἰώνιον.

ſepeliant in ſpelunca cum patribus ſuis. Et extendit pedes ſuos, & mortuus eſt qvintus 1 filius Lyæ", in ſenectute bona, omne membrum habens ſanum, & potens dormivit ſomnum ſæcularem.

Ζαβουλών.

ΑΝτίγραφον Ζαβουλὼν, ὃ διέθετο τοῖς τέκνοις αὐτοῦ ἑκατοστῷ * τεσσαρακοστῷ" καὶ δεκάτῳ ἔτει τῆς ζωῆς αὐτοῦ, μετὰ δύο ἔτη τοῦ θανάτου Ἰωσήφ. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς. Ἀκούσατέ μου b, υἱοὶ Ζαβου-

Teſtamentum Zabulon, de Commiſeratione & Miſericordia. VI.

TRanſcriptum Zabulon, qvod diſpoſuit filiis ſuis centeſimo decimo quarto anno vitæ ſuæ, poſt * triginta" duos annos mortis Joſeph. Et dixit eis: Audite me filii

λών

a deeſt. * Τετάρτῳ legendum, licet tam in Oxonienſi, quàm Cantabrigienſi Codice habeatur τεσσαρακοστῷ, quamvis in illo ultima pars hujus vocis deleta ſit, qvod error Chronologicus deprehenderetur. Ruben enim frater natu maximus, eodem, quo Zabulon, anno, ſecundô ſcilicet poſt mortem Joſephi, defunctus dicitur ſuprà Teſtam. I. §. 1. Atqui is ibidem mortuus dicitur CXXV. anno vitæ ipſius. Non igitur Zabulon, frater junior, annum CL. attingere potuit, ſed utique CXIV. anno mortuus eſt, ut Latini Codices, Manuſcripti pariter ac impreſſi habent. Sed in his malè XXXII. pro duobus annis poſiti ſunt. b λόγων add.

1 deſunt, & in excuſis exemplaribus explicationis gratia addita ſunt. * Dele.

λὼν, πρόσέχετε ῥήμασι πατρὸς ὑμῶν. Εγώ εἰμι Ζαβυλὼν, δόσις ἀγαθὴ 22) τοῖς γονεῦσί μου. Εν γὰρ τῷ γεννηθῆναί με, ηὐξήθη ὁ πατὴρ ἡμῶν ἕως σφόδρα, καὶ τα ποίμνια, καὶ τα βυκέλια, ὅτε ἐν τ͂ ποικίλαις ῥάβδοις εἶχε τὸν κλῆρον. Οὐκ ἔγνων, τέκνα μου, ὅτι ἥμαρτον ἐν τ͂ ἡμέραις παρεκτὸς ἐννοίας· οὐδὲ μιμνήσκομαι, ὅτι παρανομίαν ἐποίησα, πλὴν τὴν ἄγνοιαν, ἣν ἐποίησα ἐπὶ Ιωσὴφ, ὅτι a ἐσκέπασα" ἐπὶ τοῖς ἀδελφοῖς μου, μὴ εἰπεῖν τῷ πατρί

Zabulon, 1 datio bona genitoribus meis. Cum enim genitus eſſem, multum auctus eſt pater 2 meus" gregibus & armentis, 3 qvoniam" in variis virgis habuit ſortem. Non cognovi, filii mei, qvod peccavi in diebus meis 4, neqve 5 enim tunc recordabar", quoniam iniqvitatem feci 6 propter" ignorantiam 7 in Joſeph, qvoniam celavi cum fratribus meis, 8 patri meo, qvod factum erat. Et flevi multum in ab-

22) Alludit ad verba matris Leæ, quæ protuliſſe dicitur, quando eum enixa erat, Geneſ. XXX. 20. *Bonam portionem largitus eſt mihi Deus, etiam hac vice habitabit maritus meus mecum, eò quod genuerim ei ſex filios: & idcirco appellavit nomen ejus Zabulon.* Conſule interpretes in hunc locum.

a ἐβεβαίωσα.

1 *Add.* attendite verbis patris veſtri. Ego ſum Zabulon. 2 noſter. 3 *quando* in utroque MS. qvod reſpondet Græco ὅτε, quod in Oxon & Cantab. legitur: qvamvis & iſtud aliquando uſurpetur cauſaliter pro *quandoquidem*. 4 *extra mentem* add. 62. & 75. Sed hæc interpretatio eſt ſine mente, ideoque παρεκτὸς ἐννοίας reddenda potius ſunt *Præterquam mente*, ſive *cogitatione*. 5 recordor. 6 præter. 7 *adde:* quam feci. 8 *adde:* non dicere.

μου τὸ γινόμενον. a Καὶ ἔκλαιον πολλὰ ἐν κρυφῇ· ἐφοβούμην γὰρ τοὺς ἀδελφούς μου, ὅτι συνέθεντο πάντες ὁμοῦ εἴτις ἐξείπῃ τὸ μυστήριον, ἀναιρεθῆναι αὐτὸν μαχαίρᾳ. Πλὴν δὲ, ὅτε ἐβούλοντο ἀνελεῖν αὐτὸν, πολλὰ διεμαρτυράμην αὐτοῖς μετὰ δακρύων, τοῦ μὴ ποιῆσαι τὴν ἀνομίαν ταύτην.

β'. Ἦλθε γὰρ Συμεὼν καὶ Γὰδ ἐπὶ τὸν Ἰωσὴφ τοῦ ἀνελεῖν αὐτὸν, καὶ πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον Ἰωσὴφ, ἔλεγεν αὐτοῖς· Ἐλεήσατέ με, ἀδελφοί μου, οἰκτειρήσατε σπλάγχνα Ἰακὼβ τοῦ πατρὸς ἡμῶν. Μὴ ἐπαγάγητε ἐπ' ἐμὲ τὰς χεῖρας ὑμῶν, τοῦ ἐκχέαι αἷμα ἀθῷον, ὅτι οὐχ ἥμαρτον εἰς ὑμᾶς. Εἰ δὲ ἥμαρτον, ἐν παιδείᾳ παιδεύσατέ με· τὰς δὲ χεῖρας ὑμῶν μὴ ἐπενέγκατε διὰ Ἰακὼβ τὸν πατέρα ἡμῶν. Ὡς δὲ ἔλεγε τὰ ῥήματα ταῦτα, εἰς οἶκτον ἦλθον ἐγὼ, καὶ ἠρξάμην κλαίειν, καὶ

ſcondito: timui enim fratres meos, qvoniam conſpirabant omnes ſimul, ut ſi quis revelaret myſterium, occiderent eum gladio. Tamen qvoniam volebant occidere eum, multa teſtificatus ſum eis lachrymans, ne facerent iniquitatem hanc.

II. Venerunt enim Symeon & Gad ſuper Joſeph, ut occiderent eum, & cadens ſuper faciem Joſeph, dixit eis: Miſeremini mei, fratres mei, miſeremini viſcerum Jacob patris noſtri. Non injiciatis in me manus veſtras, ut effundatis ſanguinem innocentem, qvoniam non peccavi in vos. Si verò peccavi, in diſciplina erudite me: manum autem veſtram ne inferatis propter Jacob patrem noſtrum.

τα

a ἀλλ' ἔκλαιον κρυφῇ ἡμέρας πολλὰς περὶ Ἰωσὴφ καὶ ἐφοβούμην τούς.

τὰ ἥπατά μου ἐξελύθησαν ἐπ' ἐμὲ, καὶ πᾶσα ἡ ὑπόστασις τῶν σπλάγχνων ἐχαυνοῦτο ἐπὶ τὴν ψυχήν μου. Ἔκλαιε δὲ καὶ Ἰωσὴφ, κἀγὼ σὺν αὐτῷ, καὶ ἐβόμβει ἡ καρδία μου, καὶ οἱ ἁρμοὶ τοῦ σώματός μου ἐξέστησαν, καὶ οὐκ ἠδυνάμην στῆναι. Καὶ ἰδών με συγκλαίοντα αὐτῷ, κἀκείνους ἐπερχομένους ἀνελεῖν αὐτὸν, κατέφυγεν ὀπίσω μου, δεόμενος αὐτῶν. Ἀναστὰς δὲ Ῥουβὴμ εἶπεν· ἀδελφοὶ, μὴ ἀποκτείνωμεν αὐτὸν, ἀλλὰ ῥίψωμεν αὐτὸν εἰς ἕνα τῶν λάκκων τῶν ξηρῶν τούτων, ὧν ὤρυξαν οἱ πατέρες ἡμῶν, καὶ οὐχ εὗρον ὕδωρ. Διὰ γὰρ τοῦτο ἐκώλυσε Κύριος ὕδωρ ἀναβῆναι ἐν αὐτοῖς, ἵνα γένηται περιποίησις τῷ Ἰωσήφ. Καὶ ἐποίησε Κύριος οὕτως, ἕως οὗ αὐτὸν τοῖς Ἰσμαηλίταις ἐπώλησαν.

Ubi autem dixit verba hæc, 1 miſeratione commotus veni" ego, & incepi flere, & epata mea reſoluta ſunt in me, & omnis ſubſiſtentia viſcerum meorum laxata eſt ſuper animam meam. Flevit autem Joſeph, & ego cum ipſo, & intremuit cor meum, & juncturæ corporis mei expaverunt, & non potui ſtare. Et videns me flentem cum eo, & illos ſupervenientes ad occidendum eum, refugit retrò me, deprecans eos. Exſurgens autem Ruben, dixit: fratres, ne occidamus eum, ſed projiciamus eum in 2 lacum exſiccatum, quem" foderunt patres noſtri, & non invenerunt aquam". Ideo enim prohibuit Deus aſcendere aqvam in 3 eum", ut fieret protectio Joſeph. Et fecit Deus ita, donec vendiderunt eum Iſmaelitis.

1 *In miſerationem veni*, id eſt miſeratione commotus ſum. 2 unum lacuum ſiccorum horum, quos. 3 eis.

γ′. Καὶ [a] γὰρ τῆς τιμῆς″
τοῦ Ἰωσὴφ ἐγὼ οὐκ ἐκοινώνη-
σα, τέκνα, ἀλλὰ Συμεὼν
καὶ Γὰδ, καὶ οἱ [b] ἀδελφοὶ
ἕξ″ ἡμῶν. Καὶ λαβόντες
τὴν τιμὴν τοῦ Ἰωσὴφ ἐπρι-
άσαντο ὑποδήματα ἑαυ-
τοῖς, καὶ ταῖς γυναιξὶν αὐτῶν,
καὶ τοῖς τέκνοις αὐτῶν, εἰ-
πόντες, ὅτι τιμὴ αἵματός
ἐστιν ἀδελφοῦ ἡμῶν αὕτη,
καὶ οὐ φαγώμεθα αὐτὴν,
ἀλλὰ καταπατήσει κατα-
πατήσομεν αὐτὴν, ἀνθ'
ὧν εἶπεν [c] βασιλεύειν ἐφ'
ἡμᾶς, καὶ ἴδωμεν, τί ἐστι
τὰ ἐνύπνια αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο
ἐν γραφῇ νόμου Ἐνὼχ γέ-
γραπται, 23) τὸν μὴ θέ-
λοντα

III. 1 Neque in peccato Joſeph, filii, ego conſenſi″, ſed Symeon, Gad, & alii ſex fratres noſtri * accipientes precium Joſeph, emerunt calceamenta ſibi ipſis & uxoribus ſuis, & filiis ſuis, dicentes: non comedamus illud, qvoniam precium ſanguinis eſt fratris noſtri, ſed conculcatione conculcemus illud, pro eo qvod dixit, ſe regnaturum ſuper nos: & 2 Videbimus quid portendant″ ſomnia ejus. 3 Ergò″ in ſcripturis legis Enoch

a τὸ τίμημα. b ἐξ ἀδελφοί. c ὅτι βασιλεύσει.

1 Etenim pretio Joſeph, filii, ego non communicavi, i. e. *nullam partem ejus accepi.* * Juxta Græcum textum nova hîc incipienda periodus hoc modo: *Et accipientes*, &c. 2 & videamus, quid erunt. 3 Propter hoc.

23) Idem legitur Deuteronomii XXV. 7. ſeq. ac proinde notanda convenientia inter legem Moſis, & eam qvæ Enocho auctori adſcripta eſt. Cæterùm quod Chriſtus de circumciſione dixit Joh. VII. 22. eam *non ex Moſe, ſed ex patribus eſſe*, id de præcepto qvoqve ſuſcitandi fratri ſeminis verum eſſe, colligitur ex Geneſ. XXXVIII. 9. adeoque nec vero eſt abſimile, ritum calcei detrahendi & exſpuendi in faciem ejus, qui fratris nomen propagare recuſaverit, jam olim uſitatum

λοντα σπέρμα ἀναστῆσαι τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, a ἀπολυθήσεσθαι'' τὸ ὑπόδημα, καὶ ἐμπτύεσθαι εἰς τὸ πρόσωπον. Καὶ οἱ ἀδελφοὶ Ἰωσὴφ οὐκ ἠθέλησαν b εἰς'' ζωὴν ἀδελφοῦ αὐτῶν. καὶ κύριος ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸ ὑπόδημα c Ἰωσήφ''. Καὶ γὰρ ἐλθόντες ἐν Αἰγύπτῳ, ἀπελύθησαν ὑπὸ τῶν παίδων Ἰωσὴφ d κατὰ τὸν τύπον τοῦ Φαραώ. Οὐ μόνον δὲ προσεκύνησαν αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ ἐνεπτύσθησαν, παραχρῆμα πεσόντες ἔμπροσθεν Αἰγυπτίων. Μετὰ ταῦτα γὰρ ἤκουσαν οἱ Αἰγύπτιοι πάντα τὰ κακὰ, ἃ ἐποιήσαμεν τῷ Ἰωσήφ.

ſcriptum eſt, non volenti ſuſcitare ſemen fratri ſuo, ſolvi calceamentum 1 Joſeph. Etenim venientes in Ægyptum, 2 ſoluta'' ſunt à pueris Joſeph ante * portam'', & ita adoraverunt Joſeph, ſecundum typum Pharaonis. Non ſolum autem adoraverunt eum, ſed etiam 3 rubore ſuffuſi ſunt'' procidentes coram eo, & ſic confuſi ſunt coram Ægyptiis. Deinde 4 audierunt Ægyptii omnia mala, quæ fecimus Joſeph.

δ. Μετὰ

tum fuiſſe; ſicut alia excalceatio, qva propinquus alteri ſuo jure cedebat, *mos antiquus in Iſrael fuiſſe* dicitur, Ruth. IV. 7.

a ὑποδήσεσθαι malè. b omiſſum. c ὃ ἐφόρεσαν κατὰ Ἰωσὴφ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῶν. d add. ex Oxon. ἔμπροσθεν τοῦ πυλῶνος, καὶ οὕτως προσεκύνησαν τῷ Ἰωσήφ.

1 *adde*: & ſpui in faciem. Et fratres Joſeph non voluerunt vitam (*in vitam* 71.) fratris eorum, & Dominus ſolvit eos, ut calceamentum. 2 ſoluti. * *atrium*, Joſephi ſcilicet, hoc enim vox πυλὼν denotat. 3 conſputi ſunt, confeſtim. 4 *adde* enim.

δ´. Μετὰ ταῦτα ἔβαλον ἐσθίειν ἐκεῖνοι· Ἐγὼ γὰρ δύο ἡμέρας καὶ νύκτας οὐκ ἐγευσάμην, σπλαγχνιζόμενος ἐπὶ Ἰωσήφ. Καὶ Ἰούδας οὐ συνέτρωγεν αὐτοῖς· προσεῖχε δὲ τῷ λάκκῳ, ὅτι ἐφοβεῖτο, μὴ ἀποπηδήσαντες Συμεὼν καὶ Γὰδ ἀνέλωσιν αὐτόν. Καὶ ὁρῶντες καί με μὴ ἐσθίοντα, ἔθεντό με τηρεῖν αὐτὸν, ἕως οὗ ἐπράθη. Ἐποίησε δὲ ἐν τῷ λάκκῳ τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, καὶ οὕτως ἐπράθη ἄσιτος. Καὶ ἀκούσας Ῥουβὴμ, ὅτι ἐπράθη ἀπόντος αὐτοῦ, περισχισάμενος ἐθρήνει, λέγων. πῶς ὄψομαι τὸ πρόσωπον Ἰακὼβ τοῦ πατρός μου; καὶ λαβὼν τὸ ἀργύριον, a κατέδραμε" τοῖς ἐμπόροις, καὶ * οὐδὲν" εὑρών· ἀφέντες * τὴν ὁδὸν τὴν μεγάλην, ἐπορεύθησαν διὰ b τρωγλοκολπητῶν"

IV. His factis appoſuerunt 1 fratres" cibum, ut comederent. Ego 2 verò" per duos dies & duas noctes non guſtavi cibum, miſeratus Joſeph. Et Judas non comedit cum eis; intendebat autem in lacum, qvoniam timebat, ne reſilientes Symeon & Gad interficerent eum. Et videntes me non comedentem, poſuerunt me cuſtodire ipſum, quouſque venditus eſt. Fuit autem in lacu tres dies & tres noctes, & ita venditus eſt incibatus. & audiens Ruben, qvod venditus * eſt" abſente eo, circumſciſſus plorabat, dicens: quomodo videbo faciem Jacob patris mei? & accipiens argentum cucurrit ad mercatores, & nemi-

in

a καὶ καταδραμών. * forte οὐδένα, quamvis & Oxonienſis Codex habeat οὐδέν. * addendum hic videtur γάρ. b τρωγλοδυτῶν.

1 *illi*, ſubintelligendum autem τὸ *fratres*. 2 enim. * Eſſet.

ἐν τῷ συντόμῳ· καὶ οὐκ a ἔφαγε Ρουβὴμ" ἄρτον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ· Προσελθὼν οὖν ὁ Δὰν εἶπεν αὐτῷ, μὴ κλαῖε, μηδὲ πένθει· εὗρον γάρ, τί εἴπωμεν τῷ πατρὶ ἡμῶν Ιακώβ. Θύσωμεν b χίμαῤῥον αἰγῶν, καὶ ἐμβάψωμεν τὸν χιτῶνα Ιωσὴφ, καὶ ἐροῦμεν. Επίγνωθι, εἰ χιτὼν τοῦ υἱοῦ σου οὗτός ἐστιν· c τὸν γὰρ χιτῶνα τοῦ πατρὸς ἡμῶν ἐξέδυσαν τὸν Ιωσὴφ ἐν τῷ μέλλειν πιπράσκειν, καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν ἱμάτιον παλαιὸν δούλου. Τὸν δὲ χιτῶνα εἶχε Συμεὼν, καὶ οὐκ ἤθελε δοῦναι * αὐτὸν", θέλων τῇ ῥομφαίᾳ αὐτοῦ κατακόψαι αὐτὸν, ὀργιζόμενος, ὅτι ἔζησε, καὶ οὐκ ἀνεῖλεν αὐτόν. Αναστάντες δὲ κατ' αὐτοῦ πάντες ὁμοῦ, εἴπομεν· ὅτι ἐὰν μὴ δῷς, ἐροῦμεν, ὅτι σὺ μόνος ἐποίησας τὸ πονηρὸν d ἐν Ισραήλ". καὶ

nem invenit; dimittentes enim viam 1 regiam", ambulaverunt per devia in velocitate: & non comedit Ruben panem in die illa. Accedens ergo Dan dixit ei: ne fleas neque triſteris 2 de juvene": Scio quid dicturi ſimus patri noſtro Jacob. Occidemus hircum 3 caprorum", & tingemus tunicam Joſeph, & dicemus: cognoſce, ſi tunica filii tui 4 eſt" iſta; tunicâ enim patris noſtri exuerunt Joſeph, cum vendituri eſſent eum, & induerunt eum veſtimentum vetus ſervi. Tunicam verò habuit Symeon, & noluit dare eam, volens gladio ſuo diſcindere eam, iratus, quod viveret adhuc, nec occidiſſet eum. Exſurgentes autem adverſus eum

οὕτως

a ἔφαγον, omiſsô Ρουβήμ. b μαχαίρᾳ add. c καὶ ἐποίησαν οὕτως. * fortè αὐτόν. d ἐνώπιον κυρίου.

1 Magnam. 2 deſunt. 3 caprarum. 4 ſit 75.

μενος τοὺς αἰγιαλοὺς, ἡλίευον οἴκῳ πατρός μου, ἕως ἤλθομεν εἰς Αἴγυπτον· καὶ ἐκ θήρας μου παντὶ ἀνθρώπῳ ξένῳ σπλαγχνιζόμενος ἐδίδουν. Εἰ δὲ ἦν ξένος, ἢ νοσῶν, ἢ γηράσας, ἑψήσας τοὺς ἰχθύας, καὶ ποιήσας αὐτὰ ἀγαθῶς, κατὰ τὴν ἑκάστου χρείαν προσέφερον πᾶσι, συνάγων καὶ συμπάσχων. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ κύριος πολλὴν ἰχθύων ἐποίησέ μοι θήραν. Ὁ γὰρ μεταδιδοὺς τῷ πλησίον, λαμβάνει πολλαπλασίονα παρὰ κυρίου. Πέντε ἔτη ἡλίευσα, παντὶ ἀνθρώπῳ, ὃν ἑωράκειν, μεταδιδοὺς, καὶ παντὶ τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός μου ἐξαρκῶν. Τὸ θέρος ἡλίευον, καὶ ἐν χειμῶνι ἐποίμαινον μετὰ τῶν ἀδελφῶν μου.

littora, piſcabar piſces domui patris mei, usquequo venimus in Ægyptum: & ex venatione mea omni homini peregrino miſeratus dabam. Si vero erat peregrinus, vel ægrotans, vel ſenex; coqvens piſces, & faciens hoc bene ſecundum uniuscujusqve neceſſitatem afferebam omnibus, colligens & compatiens. Propterea Deus multos piſces fecit me venari 1 in mari". Qui enim tribuit proximo, accipit multiplicata à Domino. Quinque annis piſcatus ſum, omni homini, quem videram, tribuens, & omni domui patris mei 2 ſufficienter". In autumno piſcabar, in hyeme autem paſcebam gregem cum fratribus meis.

Ζʹ a Νῦν ἀναγγελῶ ὑ-

VII. Nunc annuncia-

μῶν,

a Hæc omnia omiſſa ſunt in Codice Oxonienſi usque ad iſta ſequentis paragraphi verba: τοσοῦτον κύριος εἰς αὐτῶν.

1 Deſunt, 2 ſufficiens.

μῖν, ἃ ἐποίησα· Εἶδον θλιβόμενον ἐν γυμνότητι χειμῶνος, καὶ σπλαγχνισθεὶς ἐπ' αὐτὸν, κλέψας ἱμάτιον ἐκ τοῦ οἴκου μου κρυφαίως, ἔδωκα τῷ θλιβομένῳ. καὶ ὑμεῖς οὖν, τέκνα μου, ἐξ ὧν παρέχει ὑμῖν ὁ Θεὸς, ἀδιακρίτως πᾶσι σπλαγχνιζόμενοι * ἐλεεῖτε, καὶ παρέχετε παντὶ ἀνθρώπῳ ἐν ἀγαθῇ καρδίᾳ. Εἰ δὲ μὴ ἔχετε πρὸς καιρὸν δοῦναι τῷ χρήζοντι, συμπάσχετε ἐν σπλάγχνοις ἐλέους. Ο[illegible] ὅτι ἡ χείρ μου οὐχ εὗρε πρὸς τὸ παρὸν ἐπιδοῦναι τῷ χρήζοντι, καὶ ἔτι ἑπτὰ σταδίους συμπορευόμενος αὐτῷ, ἔκλαιον. καὶ τὰ σπλάγχνα μου * ἐτρέφετο" ἐπ' αὐτῷ εἰς συμπάθειαν.

bo vobis, quæ feci. Videbam tribulatum in 1 medietate" hyemis, & miſeratus ſuper ipſum, furatus veſtimentum ex domo mea abſconditè, dedi tribulato. Et vos ergo, filii mei, ex his, quæ tribuit vobis Dominus, indifferenter omnibus miſerentes, miſericordiam facite, & tribuite omni homini in bono corde; ſi vero non habetis, 2 ut qvamprimùm detis" indigenti, compatiamini in viſceribus miſericordiæ. Novi qvoniam manus mea non 3 neglexit, vel" horam tribuere indigenti, & amplius ſeptem ſtadiis ambulans cum ipſo, flebam, & viſcera mea verſa ſunt ſuper ipſum in compaſſionem.

η'. Καὶ ὑμεῖς οὖν, τέκνα μου, ἔχετε εὐσπλαγχνίαν κατὰ παντὸς ἀνθρώπου ἐν ἐλέει,

VIII. Et vos ergo, filii mei, habete viſcera miſericordiæ adverſus o-

* MS. ἐλεᾶτε. * legendum ἐστρέφετο.
1 nuditate 75. 2 ad tempus, dare. 3 invenit ad.

ἐλέει, ἵνα καὶ ὁ κύριος εἰς ὑμᾶς σπλαγχνισθεὶς ἐλεήσῃ ὑμᾶς· ὅτι καίγε ἐπ' ἐσχάτων ἡμερῶν ὁ Θεὸς ἀποςέλλει τὸ σπλάγχνον αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὅπου εὕρῃ σπλάγχνα ἐλέους, ἐν αὐτῷ κατοικεῖ. Ὅσον γὰρ ἄνθρωπος σπλαγχνίζεται εἰς τὸν πλησίον, τοσοῦτον κύριος εἰς αὐτόν. Ὅτε γὰρ κατήλθομεν εἰς Αἴγυπτον, Ἰωσὴφ οὐκ ἐμνησικάκησεν εἰς ἡμᾶς· ἐμὲ δὲ ἰδὼν ἐσπλαγχνίσθη. Εἰς ὃν ἐμβλέποντες καὶ ὑμεῖς, ἀμνησίκακοι γίνεσθε, τέκνα μου, καὶ ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, καὶ μὴ λογιζέσθω ἕκαστος 25) κακίαν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ· ὅτι τοῦτο χωρίζει ἑνότητα, καὶ πᾶσαν συγγένειαν διασκορπίζει, καὶ τὴν ψυχὴν ταράσσει a.

mnem hominem in miſericordia, ut & Deus in vos propitius miſereatur vobis, qvoniam 1 in extremis diebus Deus mittet miſericordiam ſuam in terram, & ubi invenerit viſcera miſericordiæ, in ipſo habitabit. Quantum enim homo miſeretur erga proximum, tantum Deus ipſi: Qvando enim deſcendimus in Ægyptum, Joſeph non recordatus eſt mali in nos, me verò videns miſertus eſt. In qvem inſpicientes & vos, immemores malorum efficiamini, filii mei, & diligite invicem, & non cogitetis unusquisque malitiam fratris ſui, qvoniam hoc divĭdit unitatem, & o-

Ὁ γὰρ

a καὶ τὴν ὕπαρξιν ἀφανίζει, addit Codex Oxon.

1 & adde.

25) Μὴ λογιζέσθω ἕκαστος κακίαν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, &c.] Idem monitum Hermæ dabatur Viſione II. §. 3. his verbis: *Tu autem Herma, noli meminiſſe injuriarum filiorum tuorum ---- Memoria enim injuriarum mortem operatur, oblivio verò earum vitam æternam.*

Ὁ γὰρ μνησίκακος σπλάγχνα ἐλέους οὐκ ἔχει.

θ'. Προσέχετε a τὰ ὕδατα, ὅτι ὅταν ἐπὶ τὸ αὐτὸ πορεύεται, λίθους, ξύλα, τὴν ἄμμον b κατασύρει". ἐὰν δὲ εἰς πολλὰ διαιρεθῇ, ἡ γῆ ἀφανίζει αὐτὰ, καὶ γίνεται εὐκαταφρόνητα. Καὶ ὑμεῖς, ἐὰν διαιρεθῆτε, ἔσεσθε οὕτως. Μὴ σχισθῆτε εἰς δύο κεφαλὰς, ὅτι πᾶν ὃ ἐποίησε κύριος, κεφαλὴν μίαν ἔχει. Ἔδωκε δύο ὤμους, πόδας, χεῖρας, ἀλλὰ πάντα μέλη μιᾷ κεφαλῇ ὑπακούει. Ἔγνων ἐν γραφῇ πατέρων μου, ὅτι ἐν ἐσχάταις ἡμέραις ἀποστήσεσθε ἀπὸ κυρίου, καὶ διαιρεθήσεσθε ἐν c Ἰσραὴλ", καὶ δυσὶ βασιλεῦσιν ἐξακολουθήσετε, καὶ πᾶν βδέλυγμα ποιήσετε, καί γε πᾶν εἴδωλον προσκυνήσετε, καὶ

mnem conſanguinitatem diſpergit, & animum perturbat: memor enim mali viſcera miſericordiæ non habet.

IX. Attendite aqvas, qvoniam cum ſimul moventur, lapides, ligna, arenam 1 diſtrahunt"; ſi verò in multas dividantur, terra exterminat eas, & fiunt neglectæ. Et vos, ſi dividamini, eritis ita. Nec ſcindamini in duo capita, qvia omne, qvod fecit Deus, caput unum habet. Dedit duos humeros, manus, pedes, ſed omnia membra uni capiti obediunt. Novi in ſcriptura patrum meorum, qvoniam in ultimis diebus recedetis à Domino, & diviſi eritis in Iſrael, 2 duos reges ſeqvemini, & omnem abominationem facietis, & omne idolum

a ἐπὶ add. b καταφέρει. c Ἱερουσαλήμ.
1 Detrahent 75. 2 add. Ef.

αἰχμαλωτεύσουσιν ὑμᾶς οἱ ἐχθροὶ ὑμῶν, καὶ a καθίσεσθε ἐν ἔθνεσι ἐν πάσαις ἀσθενείαις, καὶ θλίψεσι, καὶ ὀδύναις ψυχῆς. Καὶ μετὰ ταῦτα μνησθήσεσθε κυρίου, καὶ μετανοήσετε, καὶ ἐπιστρέψει ὑμᾶς, ὅτι ἐλεήμων ἐστὶ καὶ εὔσπλαγχνος, μὴ λογιζόμενος κακίαν τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων, διότι σάρξ εἰσι, καὶ τὰ πνεύματα τῆς πλάνης ἀπατᾷ αὐτοὺς ἐπὶ πάσαις ταῖς πράξεσιν αὐτῶν. Καὶ μετὰ ταῦτα ἀνατελεῖ ὑμῖν αὐτὸς κύριος, 26) φῶς δικαιοσύνης, b καὶ ἴασις καὶ ἐσπλαγχνία ἐπὶ ταῖς πτέρυξιν αὐτοῦ. Αὐτὸς λυτρώσεται πᾶσαν αἰχμαλωσίαν υἱῶν ἀνθρώπου ἐκ τοῦ Βελιὰρ, καὶ πᾶν πνεῦμα πλάνης πατηθήσεται· καὶ ἐπιστρέψει πάντα τὰ ἔθνη εἰς παραζήλωσιν αὐτοῦ, καὶ ὄψεσθε

adorabitis; & captivabunt vos inimici veſtri, & ſedebitis in nationibus, in omnibus, infirmitatibus tribulationibus & doloribus animæ. Et poſt hoc recordabimini Domini, & pœnitebitis, & convertet vos, qvoniam miſerator eſt & miſericors, non * excogitans" malitiam filiis hominum, qvoniam caro ſunt, & Spiritus erroris ſeducunt eos in omnibus actibus ſuis. Et poſt hæc orietur vobis ipſe 1 Deus", lumen juſtitiæ, & ſanitas & miſericordia in 2 pœnis" ejus. Ipſe redimet omnem captivitatem filiorum hominum à Beliar, & omnis Spiritus erroris conculcabitur, & convertet omnes gentes in æmullatio-

θεὸν

a κακωθήσεσθε. b καὶ ἐπιστρέψετε ἐκ τῆς γῆς ὑμῶν, καὶ ὄψεσθε κύριον ἐν Ἱερουσαλὴμ διὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ, habet Codex Oxon. multò conciſiùs.

* Imputans. 1 Dominus. 2 pennis.

26) Alludit ad Malachiæ IV. verſ. 2.

Θεὸν ἐν σχήματι ἀνθρώπου, *ὃν ἂν ἐκλέξεται κύριος Ιερουσαλὴμ ὄνομα αὐτοῦ. Καὶ πάλιν ἐν πονηρίᾳ λόγων ὑμῶν παροργίσετε αὐτὸν, καὶ ἀπορριφήσεσθε ἕως καιροῦ συντελείας.

nem ejus, & videbitis Deum in forma hominis, quoniam elegit Deus Hieruſalem, nomen ı Deus" ei. Et rurſus in malitia ſermonum veſtrorum, ad iracundiam provocabitis eum, & abjecti eritis usque ad tempus conſummationis.

ι. Καὶ νῦν, τέκνα μου, μὴ λυπεῖσθε, ὅτι ἀποθνήσκω ἐγὼ, μηδὲ συμπίπτετε ὅτι [illegible]λείπω ὑμῶν. Αναστήσομαι γὰρ πάλιν ἐν μέσῳ ὑμῶν, ὡς ἡγούμενος ἐν μέσῳ υἱῶν αὐτοῦ, καὶ εὐφρανθήσομαι ἐν μέσῳ τῆς φυλῆς μου, ὅσοι ἐφύλαξαν νόμον κυρίου καὶ ἐντολὰς Ζαβουλὼν πατρὸς αὐτῶν. Επὶ δὲ τοὺς ἀσεβεῖς ἐπάξει κύριος πῦρ αἰώνιον, καὶ ἀπολέσει αὐτοὺς ἕως γενεῶν. Εγὼ εἰς τὴν ἀνάπαυσίν μου ἀποτρέχω, ὡς οἱ πατέρες μου· ὑμεῖς δὲ φοβεῖσθε κύριον τὸν θεὸν

X. Et nunc, filii mei, non contriſtemini, qvoniam morior ego, neque concidatis, quoniam relinquo vos. Reſurgam enim in medio veſtri, velut dux in medio filiorum ſuorum, & lætabor in medio tribus meæ, qvotqvot cuſtodierunt legem Domini, & mandata Zabulon patris eorum. Super impios vero inducet Dominus ignem æternum, & perdet eos usqve in generationes. Ego in requiem meam recurro, ſicut patres mei; vos

* forte ἔτι.
ı dele.

ὑμῶν ἐν πάσῃ ἰσχῦι πάσας ἡμέρας τῆς ζωῆς ὑμῶν. Καὶ ταῦτα εἰπὼν, ἐκοιμήθη ὕπνῳ καλῷ, καὶ ἔθηκαν αὐτὸν οἱ ὑιοὶ αὐτοῦ ἐν θήκῃ· ὕστερον δὲ ἀναγαγόντες αὐτὸν εἰς Χεβρὼν, ἔθαψαν μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ.

autem timete Dominum Deum veſtrum, in omni fortitudine, omnibus diebus vitæ veſtræ. Et hæc dicens dormivit ſomno bono, & poſuerunt eum filii ſui in thecam. Poſtea autem reducentes eum in Hebron, 1 &" ſepelierunt eum cum patribus ſuis.

Δάν.

Teſtamentum Dan, de Ira & Mendacio VII.

ΑΝτίγραφον λόγων Δὰν, ὧν εἶπε τοῖς ὑιοῖς αὐτοῦ ἐπ' ἐσχάτων ἡμερῶν αὐτοῦ. ἑκατοστῷ εἰκοστῷ πέμπτῳ ἔτει τῆς ζωῆς αὐτοῦ, καλέσας τὴν πατριὰν αὐτοῦ, εἶπεν. Ἀκούσατε ὑιοὶ Δὰν λόγων μου, προσέχετε ῥήμασι στόματος πατρὸς ὑμῶν. Ἐπείρασα ἐν καρδίᾳ μου, καὶ ἐν πάσῃ τῇ ζωῇ μου, ὅτι καλὸν, καὶ θεῷ εὐάρεστον, ἡ ἀλήθεια μετὰ δικαιοπραγίας· καὶ ὅτι πονηρὸν τὸ ψεῦδος,

TRanſcriptum verborum Dan, quæ dixit filiis ſuis in ultimis diebus ſuis. Centeſimo viceſimo quinto anno vitæ ſuæ vocans tribum ſuam, dixit: Audite filii Dan ſermones meos, attendite verbis oris patris veſtri. Probavi in corde meo, & in omni vita mea, 2 qvod bonum eſt. Nam Deo bene placet" veritas cum juſta actione, 3 odi

1 Dele. 2 qvoniam (i. e. qvod) bonum eſt & Deo bene placens. 3 & quoniam pernicioſum eſt mendacium & ira.

ψεῦδος, καὶ ὁ a θυμός, ὅτι πᾶσαν κακίαν ἀνθρώπων ἐκδιδάσκει". Ὁμολογῶ σήμερον ὑμῖν, τέκνα μου, ὅτι ἐν καρδίᾳ μου ἡδόμην περὶ τοῦ θανάτου Ἰωσήφ, τοῦ ἀνδρὸς τοῦ ἀγαθοῦ καὶ ἀληθινοῦ, καὶ ἔχαιρον ἐπὶ τῇ πράσει Ἰωσήφ, ὅτι ὑπὲρ ἡμᾶς ὁ πατὴρ αὐτὸν ἠγάπα. Τὸ γὰρ πνεῦμα τοῦ ζήλου καὶ τῆς ἀλαζονείας ἔλεγέ μοι. καίγε σὺ υἱὸς αὐτοῦ. Καὶ ἓν τῶν πνευμάτων τοῦ Βελιὰρ συνήργει μοι λέγον· Λάβε τὸ ξίφος τοῦτο, καὶ ἐν αὐτῷ ἄνελε τὸν Ἰωσήφ· καὶ ἀγαπήσει σε ὁ πατήρ σου, ἀποθανόντος αὐτοῦ. Τοῦτό ἐστι τὸ πνεῦμα τοῦ θυμοῦ, τὸ πεῖθόν με, ἵνα ὡς πάρδαλις ἐκμύζει ἔλαφον, οὕτως ἐκμυζήσω τὸν Ἰωσήφ. Ἀλλ' ὁ θεὸς Ἰακὼβ τοῦ πατρός μου οὐκ ἐνέβαλεν αὐτὸν εἰς τὰς χεῖράς μου, ἵνα εὕρω αὐτὸν μόνον. οὐδὲ εἴασέ με τοῦτο

qvod pernicioſum fuit, ut mendacium & iram", qvoniam omnem malitiam hominem 1 edocent". Confiteor vobis hodie, filii mei, qvoniam in corde meo lætatus ſum de morte Joſeph viri 2 veritatis" & boni, & gaudebam in venditione Joſeph, qvoniam ſuper nos pater eum diligebat. Spiritus enim zeli & elationis dixit mihi: & tu es filius ejus. Et unus ſpirituum Beliar cooperabatur mihi, dicens: Accipe gladium hunc, & eô occide Joſeph, & diliget te pater tuus, mortuo eo. Hic eſt Spiritus iræ, ſuadens mihi, ut ſicut pardalis devorat hœdum, ita devorarem Joſeph. Sed Deus Jacob patris 3 noſtri", non immiſit eum in manus meas, ut invenirem eum ſolum, ne-

 τὸ

a θυμὸς πᾶσαν κακίαν ἐκδιδάσκει, omiſsô ὅτι & ἀνθρώπων, ſive potius ἄνθρωπον.

1 docet. 2 veracis. 3 mei.

τὸ ἀνόμημα ποιῆσαι, ἵνα [a] λυθῶσι δύο σκῆπτρα ἐν Ἰσραήλ.

β. Καὶ νῦν, τέκνα μου, ἐγὼ ἀποθνήσκω, καὶ ἐν ἀληθείᾳ λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐὰν μὴ φυλάξητε ἑαυτοὺς ἀπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ψεύδους, καὶ τοῦ θυμοῦ, καὶ ἀγαπήσητε τὴν ἀλήθειαν, καὶ τὴν μακροθυμίαν, ἀπολεῖσθε. Τύφλωσίς ἐστιν ἐν τῷ θυμῷ, τέκνα μου, καὶ οὐκ ἔστι τις θυμώδης ὁρῶν πρόσωπον ἐν ἀληθείᾳ· ὅτι κἂν πατὴρ, κἂν μήτηρ ἐστὶν, ὡς πολεμίοις προσέχει αὐτοῖς· ἐὰν ᾖ ἀδελφὸς, οὐκ οἶδεν· ἐὰν προφήτης κυρίου, παρακούει· ἐὰν δίκαιος, οὐ βλέπει, φίλον οὐ γνωρίζει. Περιβάλλει γὰρ αὐτὸν τὸ πνεῦμα τοῦ θυμοῦ τὰ δίκτυα τῆς πλάνης, καὶ τυφλοῖ τοὺς φυσικοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, διὰ τοῦ ψεύδους σκοτοῖ τὴν διάνοιαν αὐτοῦ, καὶ τὴν ἰδίαν ὅρασιν παρέχει αὐτῷ. ἐν

τίνι

qve permiſit iniquitatem hanc facere, * ut ſolvantur duo ſceptra in Iſrael.

II. Et nunc, filii mei, ego morior, & in veritate dico vobis, qvoniam ſi non cuſtodiatis voſmetipſos à Spiritu mendacii & iræ, & non diligatis veritatem & longanimitatem, diſperibitis. Cœcitas eſt in ira, filii mei, & non eſt aliqvis iracundus, videns faciem in veritate, qvoniam etſi pater, [1] & mater eſt, ut hoſtibus attendit eis, ſi ſit frater, non novit, ſi propheta Domini, non obedit, ſi juſtus, non adſpicit, amicum non cognoſcit. Circumponit enim eis Spiritus iræ retia erroris, & excœcat naturales oculos ejus, per mendacium obtenebrat mentem ejus, & propriam viſionem tribuit ei. In

[a] μὴ add.

* *Ne* potiùs legendum juxta Græc. Oxon. [1] Etſi mater.

τίνι δὲ περιβάλλει τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ; Ἐν μίσει καρδίας, καὶ δίδωσιν αὐτῷ καρδίαν ἰδίαν κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, εἰς φθόνον.

γ΄. Πονηρὸς ὁ θυμὸς, τέκνα μου; a καὶ γὰρ αὐτῇ τῇ ψυχῇ, αὐτὸς γίνεται ψυχή· καὶ τὸ μὲν σῶμα b ἰδιοποιεῖται" τοῦ θυμώδους, τῆς δὲ ψυχῆς κατακυριεύει, καὶ παρέχει τῷ σώματι δύναμιν ἰδίαν, ἵνα ποιήσῃ πᾶσαν ἀνομίαν· καὶ ὅταν πράξῃ ψυχὴ, δικαιοῖ τὸ πραχθὲν, ἐπειδὴ οὐ βλέπει. Διὰ τοῦτο ὁ θυμούμενος, ἐὰν μὲν ᾖ δυνατὸς, τριπλῆν ἔχει δύναμιν ἐν τῷ θυμῷ, μίαν μὲν c διὰ τῆς δυνάμεως καὶ τῆς βοηθείας" τῶν ὑπουργούντων, δευτέραν δὲ διὰ τοῦ πλούτου, παραπείθων καὶ νικῶν ἐν ἀδικίᾳ, τρίτην τὴν φυσικὴν ἔχων τοῦ σώματος, καὶ δι' αὐτοῦ δρῶν τὸ κακόν. Ἐὰν δὲ ἀσθενήσῃ ὁ θυμούμενος, διπλῆν ἔχει τὴν δύναμιν

qvo autem circumponit oculis ejus? in odio cordis, & dat ei cor proprium adverſus fratrem in invidiam.

III. Pernicioſa eſt ira, filii mei, etenim ipſi animæ ipſa fit anima, & corpus qvidèm iracundi proprium ſibi facit, animæ autem dominatur, & tribuit corpori potentiam 1, ut faciat omnem iniquitatem. Et cum jam operata fuit anima, juſtificat quod operatum eſt, qvia non videt. Propter hoc qui iratus eſt, ſiqvidem ſit potens, triplicem habet potentiam in ira; unam qvidem per potentiam & adjutorium miniſtrantium, ſecundam autem per divitias, perſvadens & vincens in injuſtitia: tertiam naturalem habens corporis, & per ſeipſum operans malum. Si autem

a omiſſa ſunt. b ἴδιον ποιεῖται c ἀπὸ βοηθείας.
1 *adde* propriam.

παρὰ τῆς φύσεως. Βοηθεῖ γὰρ αὐτοῖς ὁ θυμὸς πάντοτε ἐν παρανομίᾳ. Τοῦτο τὸ πνεῦμα ἀεὶ μετὰ τοῦ ψεύδους ἐκ δεξιῶν τοῦ Σατανᾶ πορεύεται, 2 ἵνα ἐν ὠμότητι καὶ ψεύδει γίνωνται αἱ πράξεις αὐτοῦ.

debilis ſit qvi iraſcitur, duplam habet poteſtatem 1 præ ea", qvæ eſt naturæ: adjuvat enim 2 ſemper iniquitatem hic Spiritus, ut ſemper cum mendacio fiant actus ejus. Quapropter intelligite potentiam iræ, quoniam vana eſt. In ſermone enim exacerbat", à dextris Satanæ ambulat, ut 3 in credulitate" & mendacio fiant actus.

δ'. Οὐκοῦν συνίετε τὴν δύναμιν τοῦ θυμοῦ, ὅτι ματαία ἐστίν. Ἐν γὰρ λόγῳ a παροξύνει" πρῶτον· εἶτα ἐν ἔργοις δυνατοῖ τὸν b ἐρεθιζόμενον", καὶ ἐν ζημίαις c πικραῖς" ταράσσει τὸ διαβούλιον αὐτοῦ· καὶ οὕτως διεγείρει ἐν θυμῷ μεγάλῳ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. Ὅτε οὖν λαλεῖ τις καθ' ὑμῶν, ὑμεῖς μὴ κινεῖσθε εἰς θυμόν. καὶ ἐάν τις ἐπαινῇ ὑμᾶς ὡς d ἀγαθοὺς", μὴ ἐπαίρεσθε, μήτε μεταβάλλεσθε, μήτε

IV. Quapropter intelligite potentiam iræ, quoniam vana eſt. In ſermone enim exacerbat primum; deinde in operibus fortificat ſtimulatum, & in jacturis amaris conturbat conſilium ejus, & ita exſuſcitat in ira magna animam ejus. Quando ergo loqvitur aliqvis adverſum vos, ne moveamini in iram. 4 Si" laudat vos ut bonos, ne elevemini, ne-

εἰς

a παροξύνεται. b ὀργιζόμενον. c μικραῖς. d ἁγίους.

1 Præter eam. 2 eis ira ſemper in iniqvitate. Hic Spiritus ſemper cum mendacio. 3 *in crudelitate*, rectè habet Codex 62. 4 & ſiqvis.

εἰς τέρψιν, μήτε εἰς a ἀειδίαν". Πρῶτον γὰρ τέρπει τὴν ἀκοὴν, καὶ οὕτως ὀξύνει τὸν νοῦν, νοῆσαι τὸ ἐρεθισθέν· καὶ τότε θυμωθεὶς νομίζει δικαίως ὀργίζεσθαι. Ἐὰν δὲ ζημία ἢ ἀπωλεία ἐπὶ b πεσεῖν ἔσῃ", τέκνα, μὴ θροεῖσθε ὅτι αὐτὸ τὸ πνεῦμα ἐπιθυμῆσαι ποιεῖ τοῦ ἀπολομένου, ἵνα θυμωθῇ διὰ τοῦ πάθους. c Ἐὰν δὲ ζημιωθῆτε ἑκουσίως, μὴ λυπεῖσθε, ἀπὸ γὰρ λύπης ἐγείρει θυμὸν μετὰ ψεύδους. Ἐστὶ δὲ διπρόσωπον κακὸν, θυμὸς μετὰ ψεύδους, καὶ συνεργῶνται ἀλλήλοις, ἵνα ταράξωσι τὸ διαβούλιον. Ταρασσομένης δὲ τῆς ψυχῆς συνεχῶς, ἀφίσταται κύριος ἀπ' αὐτῆς, καὶ κυριεύει αὐτῆς ὁ Βελιάρ.

que transmutemini, neque in petulantiam, neque in rigorem vultus. Primùm enim delectat auditum, 1 atqve" exacuit mentem, ut intelligat, qvod improperatum eſt: & tunc iratus exiſtimat juſtè iraſci. Si in jacturam aut perditionem aliqvam incideritis filii, ne tumultuemini 2 mihi", qvoniam hic Spiritus concupiſcere facit, qvod perditum eſt, ut iraſcatur per deſiderium. Si autem jacturam patiemini voluntariè, ne contriſtemini, 3 triſtitia" enim ſuſcitat iram cum mendacio. Eſt autem malum, duplicem 4 habere" faciem, ira cum mendacio, 5 colloquuntur adinvicem, ut conturbent conſilium. Turbata autem animâ 6 per contumeliam", recedit Dominus ab ipſa, & dominatur ei Beliar.

ἕ. Φυ-

a ἀηδίαν. b πεσεῖτε. c deſunt omnia usque ad finem hujus paragraphi.

1 & ita. 2 dele. 3 à triſtitia. 4 Habens. 5 *adde* Et. 6 *continuè*, 75. Sed Codex 62. malè habet *continuè*, ita ut ad ſequens membrum periodi referatur.

ε. Φυλάξατε οὖν τὴν ἐντολὴν τοῦ κυρίου, τὸν νόμον αὐτοῦ τηρήσατε· ἀπόστητε δὲ ἀπὸ θυμοῦ, καὶ μισήσατε τὸ ψεῦδος, ἵνα κύριος κατοικήσῃ ἐν ὑμῖν*. Ἀλήθειαν λαλεῖτε ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ οὐ μὴ ἐμπέσητε εἰς μῆνιν καὶ ταραχάς· ἀλλ' ἔσεσθε ἐν εἰρήνῃ, ἔχοντες τὸν θεὸν τῆς εἰρήνης, a καὶ οὐ μὴ κατισχύσῃ ὑμῶν πόλεμος. Ἀγαπᾶτε τὸν κύριον ἐν πάσῃ τῇ ζωῇ ὑμῶν, καὶ ἀλλήλους ἐν ἀληθινῇ καρδίᾳ. Οἶδα γὰρ, ὅτι ἐν ἐσχάταις ἡμέραις ἀποστήσεσθε τοῦ κυρίου, καὶ προσοχθιεῖτε τὸν Λευῒ, καὶ πρὸς Ἰούδαν ἀντιτάξεσθε· ἀλλ' οὐ δυνήσεσθε πρὸς αὐτοὺς. Ἄγγελος γὰρ κυρίου ὁδηγεῖ ἑκατέρους, ὅτι ἐν αὐτοῖς στή-

V. Cuſtodite ergo filii mei mandata Domini, & legem ejus ſervate. 1 Fugite autem "& odite mendacium, ut Dominus habitet in vobis, & fugiat à vobis Beliar. Veritatem loquimini unusqvisqve ad proximum ſuum, ut non incidatis 2 voluntariè in" turbationem, ſed eritis in pace, habentes Deum pacis, & non prævalebit adverſum vos bellum. Diligite Dominum in omni vitâ veſtrâ, & voſmet ad invicem in veraci corde. Novi enim, quoniam in ultimis diebus recedetis à Domino, & offendetis Levi, & Judæ reſiſtetis, ſed non ſuperabitis eos. Angelus.

σεται

* Hic in Oxon. & Cantab. Codice comma deeſſe videtur.

a Omnia in Oxon. Codice deſunt usqve ad iſta ſequentis paragraphi verba: καὶ ἐν τοῖς ἔθνεσι σωτήρ.

1 Recedite autem ab ira. 2 *in voluptatem &c.* Verùm μῆνις iram inveteratam ſive inimicitiam ſignificat, non voluptatem, qvæ neqve huc qvadrat; inimicitia autem textui bene congruit.

σεται Ἰσραήλ. Καὶ ὡς ἂν ἀποστῆτε ἀπὸ κυρίου, ἐν πάσῃ κακίᾳ πορεύεσθε, ποιοῦντες βδελύγματα ἐθνῶν, ἐκπορνεύοντες ἐν γυναιξὶν ἀνόμων, καὶ ἐν πάσῃ πονηρίᾳ ἐνεργούντων ἐν ὑμῖν τῶν πνευμάτων τῆς πλάνης. Ἀνέγνων γὰρ ἐν βίβλῳ Ἐνὼχ τοῦ δικαίου, ὅτι ὁ ἄρχων ὑμῶν ἐστιν ὁ Σατανᾶς, καὶ ὅτι πάντα τὰ πνεύματα, τὰ τῆς πορνείας καὶ τῆς ὑπερηφανείας, τῷ Λευὶ ὑπακούσονται, τοῦ παρεδρεύειν τοῖς υἱοῖς Λευί, τοῦ ποιεῖν αὐτοὺς ἐξαμαρτάνειν ἐνώπιον κυρίου. Καὶ υἱοί μου ἐγγίζοντές εἰσι τῷ Λευί, καὶ συνεξαμαρτάνοντες αὐτοῖς ἐν πᾶσι· καὶ υἱοὶ Ἰούδα ἔσονται ἐν πλεονεξίᾳ, ἁρπάζοντες τὰ ἀλλότρια, ὡς λέοντες. Διὰ τοῦτο ἀπαχθήσεσθε σὺν αὐτοῖς ἐν αἰχμαλωσίᾳ, κἀκεῖ ἀπολήψεσθε πάσας τὰς πληγὰς Αἰγύπτου, καὶ πάσας πονηρίας τῶν ἐθ-

enim Domini ducit utrosque, quoniam in ipſis ſtabit Iſrael. Et cum recedetis à Domino, in omni malitia ambulabitis, facientes abominationes gentium, * abeuntes" ad mulieres iniqvorum, in omni malitia Spiritibus erroris operantibus in vobis. Legi enim in libro Enoch juſti, qvoniam princeps veſter 1 eſt" Satanas, & qvoniam omnis Spiritus fornicationis & ſuperbiæ Levi, 2 ſeſe applicabit" ad inſidiandum filiis Levi, ut faciat eos peccare coram Domino. 3 Filii autem" appropinquabunt ad Levi, 4 ſpectantes eum" in omnibus: & filii Judæ erunt in avaritia, rapientes aliena, ut Leones. Propter hoc abducemini cum eis in captivitatem, & illic re-

νῶν.

* Interpres legit ἐκπορεύοντες. 1 erit. 75. 2 Obedient. 3 Et filii veſtri 75. Sed Codex 62. filii mei. 4 & compeccantes eis.

νῶν. Καὶ οὕτως ἐπιστρέψαντες πρὸς κύριον, ἐλεηθήσεσθε, καὶ ἄξει ὑμᾶς εἰς τὸ ἁγίασμα αὐτοῦ, βοῶν ὑμῖν εἰρήνην. Καὶ ἀνατελεῖ ὑμῖν ἐκ τῆς φυλῆς Ἰούδα καὶ Λευὶ τὸ σωτήριον κυρίου· καὶ αὐτὸς ποιήσει πρὸς τὸν Βελιὰρ πόλεμον, καὶ τὴν ἐκδίκησιν τοῦ νίκους δώσει πέρασιν ἡμῶν. Καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν λάβῃ ἀπὸ τοῦ Βελιὰρ ψυχὰς ἁγίων, καὶ ἐπιστρέψει καρδίας ἀπειθεῖς πρὸς κύριον, καὶ δώσει τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτὸν εἰρήνην αἰώνιον, καὶ ἀναπαύσονται ἐν Ἐδὲμ ἅγιοι, καὶ ἐπὶ τῆς νέας Ἱερουσαλὴμ εὐφρανθήσονται δίκαιοι, ἥτις ἔσται εἰς δόξασμα θεοῦ, ἕως τοῦ αἰῶνος. Καὶ οὐκ ἔτι ὑπομένει Ἱερουσαλὴμ 27) ἐρήμωσιν,

cipietis omnes plagas Ægypti, & omnes malitias gentium, & ita revertentes ad Dominum miſericordiam conſequemini, & ducet vos in ſanctificationem ſuam, 1 clamans" vobis pacem. Et orietur vobis ex tribu Juda & Levi ſalutare Domini. 2 Ipſe faciet adverſus Beliar prælium, & ultionem victoriæ dabit 3 juvenibus noſtris". Animas ſanctorum captivas liberabit à Beliar, & convertet corda incredula 4 veſtra" ad Dominum, & dabit invocantibus eum pacem æternam, & requieſcent in 5 eodem" ſancti, & in nova Hieruſalem lætabuntur juſti,

οὐδὲ

1 donans 75. 2 Et *adde*. 3 terminis veſtris. 4 dele. 5 Eden 62.

27] Promiſſo, quod ſuperiùs pag. 509. dedi, exſolvo me per ſequentia Rabbinorum teſtimonia. Primum ſuppeditat Midraſch Vajikra, *i. e.* Commentarius ſuper Levitici cap. XVII. verſ. 3. ubi notatu digna R. Ammi allegantur verba, quæ Latinè reddita ita ſonant: *Dixit Deus, in ſeculo iſto vos fuiſtis ſalvati per manum filiorum Adæ: ex Ægypto per manum Mo-*

ſis

ὐδὲ αἰχμαλωτίζεται Ἰσραὴλ, ὅτι κύριος ἔσαι ἐν μέσῳ αὐτῆς, τοῖς αἰ-

qvæ erit in glorificatione Dei usq; in ſeculum. Non amplius ſuſtinebit θρώ-

ſis & Aaronis; in diebus Siſſeræ per manus Barak & Debora: à Madianitis per manus Samgar filii Anath, ſicut dictum eſt (Jud. III. 31.) *Et ſalvavit etiam ipſe Iſrael: ſic quoque per manus judicum aliorum. Et quoniam fuerunt caro & ſanguis, fuiſtis iterum ſervituti ſubjecti; ſed in futuro egomet ipſe redimam vos,* לעתיד לבא אני בעצמי גואל אתכם *& rurſum non redigemini in ſervitutem, ſicut dictum eſt* (Eſaiæ XLV. 17.) *Iſraël ſalvatus erit in Domino ſalvatione æterna; non erubeſcetis, neque confundemini uſque ad ſecula ſempiterna.* Idem plane ſonant verba R. Jochanan in Midras Tillim ſuper Pſalm. XXXVI. v. 10. *Iſrael ſervi facti fuerunt in Ægypto & liberati ſunt per Moſen & Aaron: rurſum deducti fuerunt in ſervitutem in diebus Siſſera, & redemit eos Barak & Debora, à Madianitis verò Gedeon; & ſic per manus Samgar: ſic quoque per manus cujuslibet Judicum: ſteterunt & redemerunt eos. Iterum facti ſunt ſervi in Babylonia, rurſumque redempti fuerunt per manus Anania, Miſaël & Aſaria: & rurſum ducti ſunt in ſervitutem per manus Edom.* (i. e. per Romanos) *Dixerunt ergò Iſrael: Ecce laſſati ſumus ſubjugationibus & redemptionibus, non ſumus ulteriùs quærentes, ut illuceſcat nobis caro & ſanguis, ſed Deus ipſemet* הבה׳ בעצמו *ſicut dictum eſt* (Pſalm. CXVIII. v. 27.) Dominus Deus, & illuxit nobis; *& dicitur* (Eſaiæ XLV. v. 17.) Iſrael ſalvatus erit in Domino ſalvatione æterna. Hucusque R. Jochanan, qvi duobus hiſce Scripturæ locis addere potuiſſet tertium ex Eſaiæ cap. XXXV. v. 4. *Deus ipſe veniet, & ſalvabit vos.* Adque huc etiam pertinet paraphraſis verborum Jacobi Patriarchæ cap. XLIX. Geneſeos verſ 8. *Salutem tuam exſpecto Domine*, in Targum Ionathan Ben Uziel ita ſonans: *Dixit Jacob: quando vidit Gedeonem filium Joas, & Simeonem filium Manoë, qui futuri erant liberatores; Non libe-*

θρόνοις συναναστρεφόμενος, καὶ ἅγιος Ἰσραὴλ βασιλεύων ἐπ' αὐτοὺς ἐν

Hieruſalem deſolationem, neqve captivabitur Iſrael, qvoniam Do-

τα-

liberationem Gedeonis ego exſpecto, neque liberationem Samſonis ego reſpicio, quia liberatio eorum liberatio temporalis fuit; ſed ego ſalutem tuam exſpecto & perſpicio, Domino, quia liberatio tua liberatio ſeculorum. Similiter & Targum Hieroſolymitanum verba iſta Iacobi expoſuit. Unde conſtat, hanc traditionem univerſe fere inter Iudæos receptam fuiſſe, ac proinde ea, quæ in Teſtamento Dan dicto loco leguntur, à Iudæo ſcribi potuiſſe, licet Deitas Meſſiæ per manifeſtam conſeqventiam inde deduci qveat. Neque obſtat, qvod Auctor noſter dicat Dominum, æternæ redemptionis atque ſalutis auctorem, *in humilitate & paupertate ſuper eos regnaturum.* Nam hoc expreſsè docet Zacharias cap. IX. v. 9. *Ecce Rex tuus veniet tibi juſtus & ſalvatus* (*ſive ſalvator*, (de qua differentia jam brevitatis ergo nihil dico) *pauper & equitans ſuper aſinum*; & Rabbini qvoqve ex hoc loco paupertatem Meſſiæ collegerunt, uti patet ex Bereſchit Rabba R. Moſch Haddarſchan ſuper Gen. XLIX. v. 11. ubi hæc habentur verba: *Quando veniet Rex Meſſias ad Jeruſalem ad ſalvandum Iſrael, ipſe erit cingulans aſinum ſuum, & equitabit ſuper eum, & veniet ad Jeruſalem, ducens ſe ipſum in paupertate, ſicut ſcriptum eſt: Pauper & equitans ſuper aſinum.* Et mox quaſi objectionem movet, ac ſibi ipſi reſpondet ſequentem in modum: *Nonne jam dictum erat de Meſſia* (Dan. VII. 13.) *Ecce in nubibus cæli quaſi filius hominis veniet?* (Reſpondet) *Si Iſrael meruerint, cum nubibus cæli veniet; ſi non meruerint, pauper & equitans ſuper aſinum.* Quæ verba eò magis notanda ſunt, qvia docent, qvare & qvando Meſſias in paupertate, qvando verò in gloria de cœlo venturus fuerit. In eodem Bereſchit Rabba paulo antè ſuper verſum 10. ubi citatur dictum Eſaiæ cap. XXVI. v. 6. *Conculcabit eam pes, pedes pauperes*, additur: זה משיח *Iſte eſt Rex Meſſias, de quo dicitur* (Zachar. IX. 9.) *Pauper &*

equitans

ταπεινώσει καὶ ἐν πτωχείᾳ· καὶ ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ βασιλεύσει ἐν ἀληθείᾳ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

minus erit in medio ejus, cum hominibus converſatus: & ſanctus Iſrael regnans ſuper ipſos in humilitate & paupertate. Et qvi credit in eum, regnabit in veritate in cœlis.

ϛʹ. Καὶ νῦν φοβήθητε τὸν κύριον, τέκνα μου, καὶ προσέχετε ἑαυτοῖς ἀπὸ τοῦ Σατανᾶ καὶ τῶν πνευμάτων αὐτοῦ. Ἐγγίζετε δὲ τῷ Θεῷ, καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῷ παραιτουμένῳ ὑμᾶς· ὅτι οὗτός ἐστι μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἐπὶ τῆς εἰρήνης Ἰσραήλ. Κατέναντι τῆς βασιλείας τοῦ ἐχθροῦ στήσεται· διὰ τοῦτο σπουδάζει ὁ ἐχθρὸς ὑποσκελίζειν πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους τὸν κύριον. Οἶδε γὰρ, ὅτι ἐν ἡμέρᾳ * πιστεύσει Ἰσραὴλ, συντελεσθήσεται ἡ βασι-

VI. Et nunc timete Dominum, filii mei, 1 attendite vobis à Satana & Spiritus ejus. Appropinqvate autem Deo & Angelo excuſanti vos, quoniam hic eſt mediator Dei & hominum ad pacem Iſrael. Contra regnum inimici ſtabit, quapropter 2 conabitur" inimicus ſubvertere omnes invocantes Dominum. Novit enim, qvoniam in qvâ die 3 ceciderit" Iſrael, conſummabitur regnum

Tt λεία

equitans ſuper aſinum. Ita qvoque R. Salomo Jarchi ad locum citatum Eſaiæ, explicaturus, quis ſit pes *pauperis*, ait: מלך המשיח *Regis Meſſiæ, de quo dictum eſt: Pauper & equitans ſuper aſinum.* Sed ad alia eſt properandum.

* adde οὐ.

1 *Adde* &. 2 ſtudet. 3 credet.

λεία τοῦ ἐχθροῦ. Αὐτὸς ὁ ἄγγελος τῆς εἰρήνης ἐνισχύσει τὸν Ισραὴλ, μὴ ἐμπεσεῖν αὐτὸν εἰς τέλος κακῶν. Εσται δὲ ἐν καιρῷ ἀνομίας τοῦ Ισραὴλ ἀφιστάμενος ἀπ' αὐτῶν κύριος, μετελεύσεται ὄπισθε ποιοῦντα τὸ θέλημα αὐτοῦ, [ὅτι οὐδενὶ τῶν ἀγγέλων ἔσται ὡς αὐτῷ.] Τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἔσται ἐν παντὶ τόπῳ Ισραὴλ, καὶ ἐν τοῖς ἔθνεσι, Σωτὴρ". Διατηρήσατε οὖν ἑαυτοὺς, τέκνα μου, ἀπὸ παντὸς ἔργου πονηροῦ, καὶ ἀπορρίψατε τὸν θυμὸν καὶ πᾶν ψεῦδος, καὶ ἀγαπήσατε τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν μακροθυμίαν, καὶ ἃ ἠκούσατε παρὰ τοῦ πατρὸς ὑμῶν, μεταδότε καὶ ὑμεῖς τοῖς τέκνοις ὑμῶν, ἵνα δέξηται ὑμᾶς ὁ πατὴρ τῶν ἐθνῶν· ἔσται γὰρ ἀληθὴς καὶ μακρόθυμος, πρᾶος καὶ ταπεινὸς, ἐνδιδάσκων διὰ τῶν ἔργων νόμον θεοῦ.

inimici. Ipſe Angelus pacis 1 fortificabit" Iſraël, ne incidat in finem malorum. 2 In tempore illo recedet Iſrael ab iniquitate, & Dominus viſitabit facientes voluntatem ipſius". Nomen verò ejus erit in omni loco Iſrael, & in gentibus, Salvator. Conſervate igitur voſmetipſos, filii mei, ab omni opere pernicioſo, & abjicite iram & omne mendacium, diligite veritatem & longanimitatem, & qvæ audiviſtis à patre veſtro, tradite & vos filiis veſtris, ut recipiat vos pater gentium. Eſt enim verax & longanimis, manſvetus, humilis, & docens per opera legem Dei. Diſcedite 3 ab omni injuſtitia, & adhæreatis juſtitiæ legis

Ἀπό-

1 conforta'it 75. 2 Erit autem, in tempore iniquitatis Iſrael, recedens ab eis Dominus tranſibit poſt facientem (*adde* voluntatem) ejus, qvoniam nulli Angelorum erit utei. 3 *adde* ergo.

Ἀπόϛητε οὖν ἀπὸ πάσης ἀδικίας, καὶ κολλήθητε τῇ δικαιοσύνῃ τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ a. Καὶ θάψατέ με ἐγγὺς τῶν πατέρων μου.

θ'. Καὶ ταῦτα εἰπὼν, κατεφίλησεν αὐτοὺς, καὶ ὕπνωσεν ὕπνον αἰώνιον. Καὶ ἔθαψαν αὐτὸν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ· καὶ μετὰ ταῦτα ἀνήνεγκαν τὰ ὀϛᾶ αὐτοῦ σύνεγγυς Ἀβραὰμ, καὶ Ἰσαὰκ, καὶ Ἰακώβ. Πλὴν ὡς ἐπροφήτευσεν αὐτοῖς Δὰν, ὅτι ἐπιλάθωνται b νόμον" Θεοῦ αὐτῶν, καὶ ἀλλοτριωθήσονται γῆς κλήρου αὐτῶν, καὶ γένους Ἰσραὴλ καὶ πατριᾶς αὐτῶν, c οὕτως καὶ γέγονεν".

Domini, & ſepelite me prope patres meos.

VII. Hæc dicens, oſculatus eſt eos, & dormivit ſomnum ſæcularem. Sepelierunt autem eum filii ejus, ac 1 reduxerunt oſſa ejus prope Abraham, Iſaac & Jacob. 2 Et" quemadmodum prophetavit eis Dan, quod legem Dei ſui 3 neglecturi eſſent" 4 aliquando", ac 5 ſeipſos abalienaturi" a terra hæreditatis ipſorum, 6 à genere & patria Iſrael", ita 7 factum eſt.

Νεφθαλείμ.

Teſtamentum Nephtalim, de 8 Bonitate. VIII.

Ἀντίγραφον διαθήκης Νεφθαλείμ, ἧς διέθετο ἐν καιρῷ τέλους

TRanſſcriptũ 9 Teſtamentũ" Nephtalim de his, quæ

a καὶ ἔϛαι τὸ γένος μου εἰς σωτηρίαν ἕως τοῦ αἰῶνος, addit Cod. Oxon. b deeſt. c Καὶ τοῦ σπέρματος αὐτῶν, omiſſis οὕτως καὶ γέγονεν.

1 Poſthæc *add.* 2 verumtamen. 3 obliviſcentur. 4 *deeſt.* 5 alienabuntur. 6 & à genere Iſrael & patria ſua. 7 & *add.* 8 *Naturali* add. Cod. 62. 9 Teſtamenti.

τέλους αὐτοῦ, ἐν ἔτει ρλ΄. ζωῆς αὐτοῦ. Συνελθόντων τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἐν ἑβδόμῳ μηνὶ, a τετάρτη″ τοῦ μηνὸς, ὑγιαίνοντος αὐτοῦ, ἐποίησε δεῖπνον αὐτοῖς καὶ κώθωνα. Καὶ μετὰ τὸ ἐξυπνισθῆναι αὐτὸν τὸ πρωῒ, εἶπεν αὐτοῖς, ὅτι ἀποθνήσκω· καὶ οὐκ ἐπίστευον αὐτῷ. Καὶ εὐλογῶν κύριον, ἐκραταίωσεν, ὅτι μετὰ τὸ δεῖπνον τὸ χθὲς ἀποθανεῖται. Ἤρξατο οὖν λέγειν τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ· Ακούσατε, τέκνα μου, υἱοὶ Νεφθαλεὶμ, ἀκούσατε λόγους πατρὸς ὑμῶν. Εγὼ ἐγεννήθην ἀπὸ Βάλλας· καὶ ὅτι ἐν πανουργίᾳ ἐποίησεν ἡ Ραχὴλ, καὶ ἔδωκεν αὐτ' αὐτῆς τὴν Βάλλαν τῷ Ιακὼβ, καὶ ἐπὶ τῶν μηρῶν Ραχὴλ ἔτεκέ με· διὰ τοῦτο

diſpoſuit in tempore finis ſui, in anno centeſiſimo triceſimo * ſecundo″ vitæ ſuæ. Convenientibus filiis ſuis ſeptimo menſe, quarta die menſis, ipſo ſano exiſtente, juſſit apparare cœnam & potum magnificum. Poſtqvam autem excitatus eſt à ſomno manè, 1 & qvoniam morti proximus erat, laudabat dominum, qvi illum confirmabat, & incepit ſic loqui filiis ſuis″: Audite filii mei, filii Nephtalim, audite ſermones patris veſtri. Ego natus ſum à Balla, & qvoniam aſtutè fecit Rachel, & dedit pro ſeipſa Ballam Ja-

ἐκλή-

a μία.

* hæc vox, licet in utroque MS. Codice extet, delenda eſt, ſi Græcum textum ſequi velimus; vel in hoc addendum eſt Ϛ. quod tam in Oxonienſi, quàm Cantabrigienſi codice deeſt. Sed parum refert, qvomodocunque legas. 1 dixit eis, qvoniam morior; & non crediderunt ei. Et benedicens Dominum, confirmavit, qvoniam poſt cœnam heſternam moritur. Incepit ergo dicere filiis ſuis,

ἐκλήθην Νεφθαλείμ 28). Καὶ ἠγάπησέ με Ῥαχὴλ, ὅτι ἐπὶ τῶν μηρῶν αὐτῆς ἐγεννήθην. Καὶ εἴδει ἁπαλὸν ὄντα κατεφίλει με, λέγουσα· ἴδοιμι ἀδελφόν σου ἐκ τῆς κοιλίας μου κατά σε. ὅθεν καὶ ὅμοιός μοι ἦν ἐν πᾶσιν Ιωσὴφ, κατὰ τὰς a εὐχὰς" Ῥαχήλ. Ἡ δὲ μήτηρ μου ἐστὶ Βάλλα, θυγάτηρ b Ῥουθέου", ἀδελφοῦ c Δεβόῤῥας", τῆς τροφοῦ Ῥεβέκκας· ἥτις ἐν μιᾷ ἡμέρα ἐτέχθη, ἐν ᾗ καὶ Ῥαχήλ. Ὁ δὲ d Ῥουθέος" ἐκ τοῦ γένους Ἀβραὰμ, Χαλδαῖος, θεοσεβὴς, ἐλεύθερος καὶ εὐγενής. Καὶ αἰχμαλωτισθεὶς ἠγοράσθη ὑπὸ Λάβαν καὶ ἔδωκεν αὐτῷ Αἰνᾶν τὴν παιδίσκην αὐτοῦ γυναῖκα· ἥτις ἔτεκε θυγατέρα, καὶ ἐκάλεσεν αὐτὴν Ζελφὰν,

cob, & ſuper femora Rachel peperit me, propter hoc vocatus ſum Nephtalim. Et dilexit me Rachel, qvoniam ſuper femora ſua natus ſum, 1 ipſa" tenerum exiſtentem oſculata eſt me, dicens: videam fratrem tuum ex ventre 2 tuo" ſecundum te. Unde ſimilis mihi erat in omnibus Joſeph ſecundum petitiones Rachel. Mater autem mea 3 Balla, filia Rothæi, fratris Deboræ, 4 nutricis" Rebeccæ, qvæ Balla in una die nata eſt, in qva & Rachel. Rothæus 5 enim" de genere Abraham erat, Chaldæus, Deum venerans, liber & nobilis: ſed cum eſſet captivus, emptus eſt à

28) Peculiarem rationem nominis *Nephtalim* aſſignat Auctor noſter, diverſam ab ea, qvæ à Moſe Geneſ. XXX. 8. traditur, ac proinde haud approbandam. Genuinum autem ſenſum hujus nominis, & verborum Moſis de eo, dabunt Commentatores in citatum locum Geneſeos.

a εὐλογίας. b Ῥουθαίου. c Δεββόρας. d Ῥουθαῖος.

1 Specie. 2 meo. 3 *adde* eſt. 4 *male priores editt.* meretricis 5 verò.

ἐπ᾽ ὀνόματι τῆς κώμης, ἐν ᾗ a ἠχμαλωτεύθη". Καὶ ἑξῆς ἔτεκε τὴν Βάλλαν, b λέγων· καινόσπουδός μου ἡ θυγάτηρ· εὐθὺς γὰρ τεχθεῖσα ἔσπευδε θηλάζειν".

β΄. Καὶ ἐπεὶ δὲ κοῦφος ἤμην τοῖς ποσὶν, ὡς ἔλαφος, ἔταξέ με ὁ πατήρ μου Ἰακὼβ εἰς πᾶσαν c ἀποστολὴν καὶ" ἀγγελίαν· καίγε ὡς ἔλαφόν με εὐλόγησε. Καθὼς γὰρ ὁ κεραμεὺς οἶδε τὸ σκεῦος, πόσον χωρεῖ, καὶ πρὸς αὐτὸν φέρει τὸν πηλὸν, οὕτως καὶ ὁ κύριος πρὸς ὁμοίωσιν τοῦ πνεύματος ποιεῖ τὸ σῶμα, καὶ πρὸς τὴν δύναμιν τοῦ σώματος τὸ πνεῦμα ἐντίθησι, καὶ οὐκ ἔστι d λοιπὸν" ἓν ἐκ τοῦ ἑνὸς e τρίτον τριχός· σταθμῷ γὰρ καὶ μέτρῳ καὶ κανόνι πᾶσα κτίσις ὑψίστου. Καὶ καθάπερ οἶ-

Laban, & dedit ei 1 Evam" ancillam ſuam in uxorem, qvæ peperit filiam, & vocavit eam 2 Zelipham", cognomine caſtelli, in qvo 3 captus erat". Deinde peperit Ballam, dicens: noviter feſtinans filia mea, confeſtim enim nata feſtinavit lac ſugere.

II. Et quia pedibus levis eram, ut cervus, ordinavit me pater meus Jacob in omnem miſſionem & annunciationem, & ut cervum me benedixit. Qvemadmodum enim figulus novit vas, qvantum capit, & ad ipſum fert lutum, ita & Dominus ad ſimilitudinem ſpiritus facit corpus, 4 ad potentiam corporis ſpiritûm imponit, & non eſt jam una tertia ex uno capillo; pondere enim & menſura & regula,

δει

a ἠχμαλωτίσθη. b deſunt. c omiſſa. d ἐλλείπει.
e omnia omiſſa usque ad ἢ τῶν ὁμοίων.

1 Enam. 2 Zelpham. 3 captivus erat. 4 add. &, 62.

εν ὁ κεραμεὺς ἑνὸς ἑκάστου
ιῶ χρῆσιν, ὡς ἱκανεῖ.
τας καὶ ὁ κύριος οἶδε τὸ
ῶμα, ἕως τίνος διαρ-
έσει ἐν ἀγαθῷ, καὶ πότε
ἔρχεται ἐν κακῷ. Ὅτι οὐκ
ἐστι πᾶν πλάσμα καὶ πᾶσα
ννοια, ἣν οὐκ ἔγνω κύ-
ριος· πάντα γὰρ ἄνθρω-
πον ἔκτισε κατ' εἰκόνα
ἑαυτοῦ. Ὡς ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ, οὕτω
καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ· καὶ ὡς
ὁ νοῦς αὐτοῦ, οὕτω καὶ τὸ
ἔργον αὐτοῦ· καὶ ὡς ἡ προ-
αίρεσις αὐτοῦ, οὕτω καὶ ἡ
πρᾶξις αὐτοῦ· ὡς ἡ καρδία
αὐτοῦ, οὕτω καὶ τὸ στόμα
αὐτοῦ· ὡς ὁ ὀφθαλμὸς
αὐτοῦ, οὕτω καὶ ὁ ὕπνος
αὐτοῦ· ὡς ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, οὕτω
καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ, ἢ ἐν
νόμῳ κυρίου, ἢ ἐν νόμῳ
Βελιάρ. Καὶ ὡς κεχώρισται
ἀναμέσον φωτὸς καὶ σκό-
τους, ὁράσεως καὶ ἀκοῆς·
οὕτω κεχώρισται ἀναμέσον
ἀνδρὸς καὶ ἀνδρὸς, καὶ
ἀναμέσον γυναικὸς καὶ
γυναικὸς, καὶ οὐκ ἐστι εἰ-

omnis creatura altiſſimi (*conſiſtit.*) Et ſicut novit figulus uniuscujusqve uſum, qvibus rebus ſufficere qveat, ita & Dominus novit corpus, usqveqvo ſufficiat in bono, & quando incipit in malo. Quoniam non eſt ulla creatura, nec * ullus intellectus, qvem" non cognovit Dominus: omnem enim hominem creavit ad imaginem ſuam. Sicut 1 &" fortitudo ejus, ita & opus ejus, 2 & ſicut 3 prælectio" ejus, ita & actus ejus, ſicut cor ejus ita & os ejus: ſicut oculus ejus, ita & ſomnus ejus: ſicut anima ejus, ita & ſermo ejus, vel in lege Domini, vel in lege Beliar. Et ſicut diviſum eſt intermedium lucis & tenebræ, visûs & auditus, ita diviſum eſt inter medinm viri 4 & inter medium mulie-

Tt 4 πεῖν,

* Ulla cogitatio, quam. 1 *Dele.* 2 *adde*: & ſicut mens ejus, & ita opus ejus; 3 prælectio 62. 4 *add* & viri.

πεῖν, ὅτι ἐν τῷ ἑνὶ τοῖς προσώποις, ἢ τῶν a ὁμοίων". b Πάντα γὰρ ἐν τάξει ἐποίησεν ὁ Θεὸς καλά· τὰς πέντε αἰσθήσεις τῇ κεφαλῇ, καὶ τὸν τράχηλον c συνάπτει" τῇ κεφαλῇ, d καὶ τρίχας πρὸς δόξαν"· εἶτα καρδίαν εἰς φρόνησιν, κοιλίαν εἰς e διάκρισιν στομάχου, κάλαμον" πρὸς * ὑγείαν", ἧπαρ πρὸς θυμόν, χολὴν πρὸς πικρίαν, εἰς γέλωτα σπλῆνα, νεφροὺς εἰς πανουργίαν, ψόας εἰς δύναμιν, πλευρὰς εἰς θήκην, ὀσφὺν εἰς ἰσχύν, καὶ τὰ ἑξῆς". Οὕτως οὖν, τέκνα μου, f ἐν τάξει ἔστε" εἰς g ἀγαθὰ" ἐν φόβῳ Θεοῦ, καὶ μηδὲν ἄτακτον ποιεῖτε ἐν καταφρονήσει, μηδὲ ἔξω καιροῦ αὐτοῦ. Οὐ

ris 1. Neqve eſt dicendum, quod 2 ulla in re faciei vel ſimilium quid præſtet". Omnia enim in ordine fecit Deus bona. Quinque ſenſus in capite, & collum copulavit capiti, & capillos ad gloriam, deinde cor ad prudentiam, ventrem ad 3 excretionem" ſtomachi, calamum ad ſanitatem, epar ad iram, fel ad amaritudinem, ad riſum ſplenem, renes ad aſtutiam, lumbos ad virtutem, coſtas ad poſitionem, 4 ſpermam" ad fortitudinem, & qvæ deinceps. Ita filii mei, in ordine ſitis 5 bono" in timore Dei, neqve quicquam inordinatum

δύναται

a Hic Græcus textus eſt corruptus, & unum alterumve verbum deeſt. b Hæc omnia usque ad καὶ τὰ ἑξῆς in Oxonienſi Codice tranſpoſita ſunt, & ſequuntur poſt μηδὲ ἔξω καιροῦ αὐτοῦ. c συνάψας. d καὶ προσθεὶς αὐτῇ καὶ τρίχας εἰς εὐπρέπειαν καὶ δόξαν. e διάκρισιν, στομάχου κάλαμον. * l. ὑδρείαν. f ἔστω πάντα τὰ ἔργα ὑμῶν. g ἀγαθόν.

1 *add.* & mulieris. 2 in una facie erunt illis ſimilium. 3 diſcretionem. 4 ſpinam. 5 In bono.

δύναται οὖν, a ὅτι ἐὰν εἴπῃς τῷ ὀφθαλμῷ, ἀκοῦσαι· οὕτως οὐδὲ ἐν σκότει b ποιεῖν ἔργα φωτός.

facite ex contemptu, neque extra tempus ſuum. Quoniam ſi dicas oculo, audire, non poteſt. 1 Itaque neque in tenebris 2 poteris facere opera lucis.

γ΄. Μὴ οὖν σπουδάζετε ἐν πλεονεξίᾳ διαφθεῖραι τὰς πράξεις ὑμῶν, ἢ ἐν λόγοις κενοῖς ἀπατᾷν τὰς ψυχὰς ὑμῶν, ὅτι σιωπῶντες ἐν καθαρότητι καρδίας δυνήσεσθε τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ κρατεῖν, καὶ ἀποῤῥίπτειν τὸ θέλημα τοῦ διαβόλου. Ἥλιος καὶ σελήνη καὶ ἀστέρες οὐκ ἀλλοιοῦσι τάξιν αὐτῶν· οὕτως καὶ ὑμεῖς μὴ ἀλλοιώσητε νόμον Θεοῦ ἐν ἀταξίᾳ πράξεων ὑμῶν. Ἔθνη πλανηθέντα καὶ ἀφέντα κύριον ἠλλοίωσαν τάξιν αὐτῶν, καὶ ἐπηκολούθησαν λίθοις καὶ ξύλοις, ἐξακολουθήσαντες πνεύμασι πλάνης. Ὑμεῖς μὴ οὕτως, τέκνα μου, γνόντες ἐν στερεώματι, ἐν γῇ, καὶ θαλάσσῃ, καὶ πᾶσι

III. Non igitur feſtinate in avaritia corrumpere actus veſtros, vel in ſermonibus vanis ſeducere animas veſtras, qvoniam tacentes in munditia cordis poteritis voluntatem Dei tenere, & abjicere voluntatem diaboli. Sol & Luna & Stellæ non mutant ordinem ſuum: ita & vos non mutetis legem Dei in inordinatione actuum veſtrorum. Gentes errantes, & derelinquentes Dominum, mutaverunt ordinem ſuum, & ſeqvuti ſunt lapides & ligna, ſeqventes Spiritus erroris. Vos autem non ſic 3 filii, unum Deum

Tt 5 τοῖς

a deeſt. b δυνήσεσθε add.

1 ita. 2 poteritis 62. 3 filii mei, cognoſcentes.

τοῖς δημιουργήμασι, κύριον τὸν ποιήσαντα τὰ πάντα, ἵνα μὴ γένησθε ὡς Σόδομα, a ἥτις ἐνήλλαξε τάξιν φύσεως αὐτῆς. Ὁμοίως δὲ" καὶ οἱ 29) Ἐγρήγορες b ἐνήλλαξαν τάξιν φύσεως αὐτῶν", οὓς κατηράσατο κύριος ἐπὶ τοῦ κατακλυσμοῦ, c δι' αὐτοὺς ἀπὸ κατοικησίας καὶ καρπῶν τάξας τὴν γῆν ἀοίκητον".

veſtrum cognoſcite", in firmamento, in terrâ, & in mari, & in omnibus creaturis Dominum, qvi fecit hæc omnia, ut non efficiamini ſicut Sodoma, qvæ mutavit ordinem naturæ ſuæ. Similiter autem & vigiles immutaverunt ordinem naturæ ipſorum, 1 & qvos" maledixit Dominus in diluvio, propter ipſos ab habitatione & fructibus *ordinans* terram inhabitabilem.

δ'. ταῦτα

a deſunt. b omiſſa. c deſunt.
1 qvos &.

29) Jam ſuprà horum mentionem fecit Auctor in Teſtamento Ruben §. 5. per eos intelligens Angelos: de quibus quæ utroque loco dixit, ex libro 1. Enochi & iſta quidem parte deſumpſit, quam ſupra ex Syncello deſcripſi. Cum verò ibi promiſerim, plures, qui hanc pſeudo-Enochi ſententiam de Angelorum cum mulieribus commercio amplexi ſunt, Auctores hoc loco indicare; accipe clariſſima nomina Judæorum, Philonis Lib. de Gigantibus, & Joſephi Lib. I. Antiq. Jud. cap. 4. nec non Chriſtianorum, Juſtini Martyris Apol. I (uti vulgo dicitur) p. 44. A. & Apol. II. (quæ revera fuit prima) p. 55. D. Athenagoræ in Legatione pro Chriſtianis p. 27. & ſeq. Clementis Alex. Lib. III. Stromat. p. 450. D. & Lib. V. p. 550. B. Tertulliani Lib. de Idololatria cap. 9. de Habitu muliebri cap. 2. de Cultu fœminarum cap. 10. de Velandis virginibus cap. 7. Lib. V. adverſus Marcionem cap. 18 Cypriani Lib. de Diſciplina & habitu virginum §. 14. &c.

δ'. Ταῦτα λέγω, τέκνα μου, ὅτι ἔγνων ἐν γραφῇ a ἁγίᾳ" Ἐνὼχ, ὅτι καίγε ὑμεῖς ἀποστήσεσθε ἀπὸ κυρίου, πορευόμενοι κατὰ πᾶσαν πονηρίαν ἐθνῶν, καὶ ποιήσετε κατὰ πᾶσαν ἀνομίαν Σοδόμων. Καὶ ἐπάξει ὑμῖν κύριος αἰχμαλωσίαν, καὶ δουλεύσετε ἐκεῖ τοῖς ἐχθροῖς ὑμῶν, καὶ πάσῃ κακώσει καὶ θλίψει b συγκαλυφθήσεσθε", ἕως ἀναλώσῃ κύριος πάντας ὑμᾶς. Καὶ μετὰ τὸ ὀλιγωθῆναι ὑμᾶς καὶ σμικρυνθῆναι, ἐπιστρέψετε καὶ ἐπιγνώσεσθε κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν· καὶ ἐπιστρέψει ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν ὑμῶν, κατὰ τὸ πολὺ αὐτοῦ ἔλεος. c Καὶ ἔσται, ὅτ' ἂν ἥξουσιν ἐν γῇ πατρῴῃ αὐτῶν, πάλιν ἐπιλάθωνται κυρίου, καὶ ἀσεβήσουσι, καὶ διασπείρει αὐτοὺς κύριος ἐπὶ προσώπου πάσης τῆς γῆς, ἄχρι οὗ ἔλθῃ τὸ σπλάγχνον

IV. Hæc dico, filii mei, qvoniam legi in ſcriptura 1 ſancta" Enoch, quod & vos recedetis à Domino, ambulantes ſecundum 2 iniqvitatem Sodomorum. Et inducet Dominus vobis captivitatem, & ſervietis illic inimicis veſtris, & omni pœnâ & tribulatione 3 comprehendimini", usqvequo conſumat Deus omnes vos. Et poſtquam pauci effecti fueritis & minorati, revertemini & cognoſcetis Dominum Deum veſtrum, & convertet vos in terram veſtram, ſecundum multam miſericordiam ſuam. Et erit, cum venerint in terram patrum ſuorum, rurſus obliviſcentur Domini, & impiè agent, & diſperget eos Dominus ſuper faciem univerſæ

κυρίου,

a deeſt. b ἀναστραφήσεσθε. c omiſſa omnia.

1 deeſt in 75. 2 add. omnem malitiam gentium, & facietis ſecundum omnem. 3 Comprehendemini.

κυρίου, ἄνθρωπος ποιῶν δικαιοσύνην, καὶ ποιῶν ἔλεος εἰς πάντας τοὺς μακρὰν, καὶ τοὺς ἐγγύς".

terræ, usqvequo venerit miſericordia Domini, homo 1 faciens miſericordiam & juſtitiam" in omnes, qvi longè ſunt, & qvi propè ſunt.

ε'. Ἐν γὰρ ἔτει τεσσαρακοστῷ ζωῆς μου, εἶδον a ἐν ὄρεσιν b ἐλαίου" κατὰ ἀνατολὰς Ἱερουσαλὴμ, ὅτι ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη ἔστηκαν. Καὶ ἰδοὺ Ἰσαὰκ ὁ πατὴρ τοῦ πατρός μου λέγει ἡμῖν· προσδραμόντες κρατήσατε ἕκαστος κατὰ δύναμιν· καὶ τοῦ πιάσαντος ἔσται ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη. Καὶ πάντες ὁμοῦ ἐπεδράμομεν· καὶ Λευὶ ἐκράτησε τὸν ἥλιον, Ἰούδας φθάσας ἐπίασε τὴν σελήνην· καὶ ὑψώθησαν ἀμφότεροι σὺν αὐτοῖς. Καὶ ὄντος τοῦ Λευὶ ὡς ἡλίου, νεανίας τις ἐπιδίδωσιν αὐτῷ βάϊα φοινίκων ιβ'. καὶ Ἰούδας ἦν λαμπρὸς, ὡς ἡ σελήνη,

V. In anno enim quadrageſimo vitæ meæ, vidi in montibus olei verſus orientem Hieruſalem, qvoniam Sol & Luna ſteterunt; & ecce Iſaac pater patris mei dicit nobis: Accurrentes tenete unusquisque ſecundum virtutem ſuam, 2 poteſt enim apprehendi" Sol & Luna. Et omnes ſimul accurrebamus, & Levi tenuit Solem, & Judas 3 accingens" apprehendit Lunam, & exaltati ſunt ambo cum eis. Et cum eſſet Levi, ſicut Sol, juvenis quidam tradidit ei ramos palmarum duodecim; & Iudas

καὶ

a add. ἐν ὀνείρῳ, ὅτι. b ἐλαιῶν.

1 faciens juſtitiam, & faciens miſericordiam. 2 & apprehendentis erit. 3 attingens 62.

καὶ ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτῶν ἦσαν ιβ. ἀκτῖνες. Καὶ προσδραμόντες ἀλλήλοις ὁ Λευὶ καὶ ὁ Ἰούδας, ἐκράτησαν ἑαυτούς. Καὶ ἰδοὺ ταῦρος ἐπὶ τῆς γῆς, ἔχων δύο κέρατα μεγάλα, καὶ πτέρυγας ἀετοῦ ἐπὶ τοῦ νώτου αὐτοῦ, καὶ θέλοντες αὐτὸν πιάσαι, οὐκ ἠδυνήθημεν. Φθάσας δὲ Ἰωσὴφ ἔλαβεν αὐτὸν, καὶ συνῆλθεν αὐτῷ εἰς ὕψος. καὶ εἶδον, (ὅτι ἤμην παρὼν ἐκεῖ) καὶ ἰδοὺ γραφὴ ἁγία ὤφθη ἡμῖν, λέγουσα· Ἀσσύριοι, Μῆδοι, Πέρσαι, a Ἐλυμαῖοι", b Γελαχαῖοι", Χαλδαῖοι, Σύροι, κληρονομήσουσιν αἰχμαλωσίᾳ τὰ ιβ΄. σκῆπτρα * τοῦ Ἰσραήλ.

erat ſplendens ut Luna, & ſub pedibus ejus erant duodecim radii. Et accurrentes ad invicē Judas & Levi, tenuerunt ſeipſos. Et ecce taurus in terrâ, habens 1 cornua magna, & alas aquilæ in dorſo ejus, & volentes apprehendere eum, non potuimus. Præveniens enim Joſeph cepit eum, & adſcendit cum ipſo in excelſum. Et vidi, (qvoniam eram illic alicubi,) & ecce ſcriptura ſancta apparuit nobis, dicens: Aſſyrii, Medi 2, Elimæi, 3 Gelathæi", Chaldæi, Syri, hæreditabunt in captivitate 4 ſceptrum" Iſrael.

ς΄. Πάλιν μετὰ μῆνας ἑπτὰ εἶδον τὸν πατέρα ἡμῶν Ἰακὼβ, ἑστηκότα ἐν τῇ θαλάσσῃ c Ἰαμνεί", καὶ ἡμεῖς οἱ υἱοὶ αὐτοῦ σὺν αὐτῷ· καὶ ἰδοὺ πλοῖον ἤρχετο παραμείζον, μεστὸν ταρίχων, ἐκτὸς

VI. Et rurſus poſt menſes ſeptem vidi patrem noſtrum Jacob, ſtantem in mari Jamme, & nos filii ejus cum eo. Et ecce navis venit, velificans, plena ſiccis carnibus,

a Deeſt. b Χελκαῖοι. c Ἰαμνίας.

1 *Add.* duo. 2 Perſæ *add.* 3 Gelachæi 62. 4 XII. ſceptra 62.

ἵνα ἑνῶνται τῷ Λευὶ καὶ τῷ Ἰούδα· διὰ γὰρ τοῦ Ἰούδα ἀνατελεῖ σωτηρία τῷ Ἰσραὴλ, καὶ ἐν αὐτῷ εὐλογηθήσεται Ἰακώβ. Διὰ γὰρ τοῦ σκήπτρου αὐτοῦ ὀφθήσεται Θεὸς, κατοικῶν ἐν ἀνθρώποις ἐπὶ τῆς γῆς, σῶσαι τὸ γένος Ἰσραὴλ· καὶ ἐπισυνάξει δικαίους ἐκ τῶν ἐθνῶν. Ἐὰν γὰρ ἐργάζησθε τὸ καλὸν, τέκνα μου, εὐλογήσουσιν ὑμᾶς καὶ οἱ ἄνθρωποι, καὶ οἱ ἄγγελοι· καὶ ὁ Θεὸς δοξασθήσεται ἐν τοῖς ἔθνεσι δι' ὑμῶν, καὶ ὁ διάβολος φεύξεται ἀφ' ὑμῶν, καὶ τὰ θηρία φοβηθήσονται ὑμᾶς, καὶ οἱ ἄγγελοι ἀνθέξονται ὑμῶν. Ὡς ἄν τις τέκνον ἐκθρέψῃ καλῶς, μνείαν ἔχει ἀγαθὴν, οὕτως καὶ ἐπὶ τοῦ καλοῦ ἔργου μνήμη παρὰ Θεοῦ ἀγαθή. Τὸν δὲ μὴ a ποιοῦντα τὸ καλὸν, καταράσονται καὶ οἱ ἄγγελοι, καὶ οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὁ Θεὸς ἀδοξήσει ἐν τοῖς

veſtris, ut 2 juvantur'' Levi & Judæ. Per Judam enim orietur ſalus Iſrael, & in ipſo benedicetur Jacob. Per ſceptrum enim ejus apparebit Deus, habitans inter homines in terrâ, ut ſalvet 3 Deus'' genus Iſrael: & congregabit juſtos ex gentibus. Si operemini bonum, filii mei, benedicent vos homines & Angeli, & Deus glorificabitur per vos in gentibus, & Diabolus fugiet à vobis, beſtiæ timebunt vos, & Angeli ſuſcipient vos. Sicut enim ſi qvis filium nutriat bene, 1 perpetuò gratus & memor eſſe ſtudet'': ita & in bono opere memoria eſt apud Deum bona. Qui verò non fecerit bonum, huic 2 maledicent'' homines & Angeli, & Deus contumeliâ

ἔθνεσι

a ὄντα.

uniantur. 2 dele. 3 Memoriam habet bonam. 4 maledicunt.

ϑνεσι δι αὐτῦ, καὶ ὁ Διά-
βολ☉ οἰκειῦται a αὐτὸν
ὡς ἴδιον σκεῦ☉", καὶ πᾶν
θηρίον κατακυριεύσει αὐ-
τοῦ, καὶ ὁ κύρι☉ μισήσει
αὐτόν. Καὶ γὰρ αἱ ἐντολαὶ
τοῦ νόμου διπλαῖ εἰσι, καὶ ἐν
τῇ γένωνται ἐν τάξει αὐ-
τῶν, ἁμαρτίαν παρέχου-
σιν, b ὕτως ἐςι καὶ ἐπὶ
τῶν λοιπῶν ἐντολῶν" ἀλλὰ
δεῖ μετὰ τέχνης πληρῦσθαι.
Καιρὸς γὰρ συνυσίας γυ-
ναικὸς c αὐτῦ", καὶ καιρὸς
ἐγκρατείας εἰς προσευχὴν
αὐτῦ. Γίνεσθε ὖν σοφοὶ ἐν
θεῷ καὶ φρόνιμοι, εἰδότες
τάξιν ἐντολῶν αὐτῦ, καὶ
θεσμὺς παντὸς πράγματ☉, ὅπως ἀγαπήσῃ ὑμᾶς
κύρι☉.

afficietur per ipſum in gentibus, & Diabolus poſſidebit hunc tanquam proprium vas 1 & inſtrumentum" & omnis beſtia dominabitur ei, & Dominus odio habebit eum. Nam mandata legis duplicia ſunt, * & 2 opere" implentur. Tempus enim eſt coeundi cum uxore ſuâ, & tempus continendi ab eâ ad orationem ſuam. 3 Duo mandata ſunt, quæ, niſi fiant in ordine ſuo, peccatum tribuunt. Ita eſt 4 in reliquis mandatis. Efficiamini ergò ſapientes in Deo & prudentes, ſcientes ordinem mandatorum ejus, & leges omnis rei, ut Deus diligat vos.

ϑ'. Καὶ πολλὰ τοιαῦτα
ἐντελλόμεν☉ αὐτοῖς, πα-
ρεκάλεσεν, ἵνα μετακομί-
σωσι τὰ ὀςᾶ d εἰς Χε-
βρὼν, καὶ θάψωσιν αὐτὸν

IX. Et multa talia mandans eis, precatus eſt, ut transferant oſſa ejus in Hebron, & ſepeliant eum juxta patres

a αὐτῷ, ὡς ἰδίῳ σκεύει. b deſunt. c deeſt. d αὐτῦ μετ' add. in Oxon.

1 deſunt. * *Hic ordo Latini textûs à Græco parumper diſcrepat.* 2 cum arte. 3 Et duo. 4 & *add.*

μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ. Καὶ φαγὼν, καὶ πιὼν ἐν ἱλαρότητι ψυχῆς, συνεκάλυψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ἀπέθανε. καὶ ἐποίησαν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, κατὰ πάντα, ὅσα ἐνετείλατο αὐτοῖς Νεφθαλεὶμ ὁ πατὴρ αὐτῶν.

Γάδ.

ΑΝτίγραφον διαθήκης Γὰδ, ἃ ἐλάλησε τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, ἐν ἔτει ρκε΄ τῆς ζωῆς αὐτοῦ. a Ἕβδομος" υἱὸς ἐγενόμην τῷ Ἰακὼβ, καὶ ἤμην ἀνδρεῖος ἐπὶ τῶν ποιμνίων. Ἐγὼ ἐφύλαττον ἐν νυκτὶ τὸ ποίμνιον, καὶ ὅταν ἤρχετο ὁ λύκος, ἢ λέων, b ἢ πάρδαλις, ἢ ἄρκτος" ἐπὶ τὸ ποίμνιον, κατεδίωκον αὐτὸν, καὶ πιάζων τὸν πόδα

ipſius. Et comedens & bibens in hilaritate animæ, velavit faciem ſuam, & mortuus eſt. Et fecerunt filii ſui ſecundum omnia, quæcunqve mandavit eis Nephtalim pater eorum.

Teſtamentum Gad, de Odio. IX.

TRanſcriptū 1 Teſtamentum" Gad, qvæcunqve locutus eſt ipſe filiis ſuis in anno centeſimo 2 ſeptimo" vitæ ſuæ, dicens: ſeptimus filius natus ſum Jacob, & eram fortis in gregibus 3 paſcendis". Ego cuſtodivi in nocte gregem, 4 quando venit Leo, vel Lupus, vel pardus, vel urſus, * vel omnis beſtia", ſuper

aut

a ἐννατος, habet Codex Oxon. ſed malè, ut ex Geneſ. XXX. conſtat. b deſunt.

1 teſtamenti. 2 *Viceſimo ſeptimo*, extat in utroque Codice Latino. Sed uterque Græcus habet ρκε΄, adeoqve in alterutro eſt vitium. Difficile autem eſt dicere, in quo, ac parum refert. 3 deeſt. 4 & *add.* * his vocibus in Græco tam Oxon. quàm Cantabrig. nihil reſpondet, ideoque videntur in Latinum textum irrepſiſſe, aut in Græco Codice, quo Robertus uſus eſt, adſcriptæ fuiſſe.

ὸς τῇ χειρί μου, καὶ γυ-
ύων ἐσκότουν, καὶ ἀκον-
ζων αὐτὸν ἐπὶ δύο στα-
ους, οὕτως ἀνῄρουν. Ὁ οὖν
σὴφ ἐποίμαινε μεθ'
ῶν ὡς ἡμερῶν λ'. καὶ
υφερὸς ὤν, a ἐμαλακί-
η ἀπὸ τοῦ καύματος.
αὶ ὑπέστρεψεν εἰς Χεβρὼν
ρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ. καὶ
νέκλινεν αὐτὸν πλησίον
ὐτοῦ, ὅτι ἠγάπα αὐτόν.
αὶ εἶπεν Ἰωσὴφ τῷ πα-
ρὶ ἡμῶν, ὅτι οἱ υἱοὶ Ζελ-
φᾶς καὶ Βαλᾶς θύουσι τὰ
αλὰ, καὶ κατεσθίουσιν
ὐτά γε παρὰ γνώμην
ούδα καὶ Ῥουβήμ. Εἶδε γάρ,
τι ἄρνιον ἐξελόμην ἐκ τοῦ
τόματος τῆς ἄρκτου, κά-
εινην ἐθανάτωσα, καὶ τὸ
ρνὰν ἔθυσα (περὶ οὗ ἐλυ-
ούμην, ὅτι οὐκ ἠδύνατο

gregem, perſeqvebar eam, & apprehendens pedem ejus manu meâ, & girans obtenebrabam, & projiciebam eam ultra duo ſtadia, & ita interficiebam. Joſeph ergo paſcebat gregem nobiſcum circiter dies triginta. Qvi cum tener eſſet, incidit in morbum propter nimium æſtum, & reverſus eſt in Hebron ad patrem ſuum, & reclinavit eum juxta ſe, quoniam diligebat eum. Et dixit Joſeph patri noſtro, quod filii 1 Ballæ & Zelphæ dilapidarent bona, & devorarent ipſa inſciis Juda & Ruben. Sciebat enim, quoniam agnum eruebam ex ore 2 urſi,

a ἐκαυματίσθη ὑπὸ τοῦ καύσωνος, habet Oxonienſis Codex. Cui licet quoad priorem vocem præferendus videatur Cantabrigienſis, in quo eſt ἐμαλακίσθη, quoad poſteriorem tamen ipſe mihi magis placet. Καύσων quippe ſignificat formalem morbum, febrim ſcilicet ardentem, in qvam Joſephus incidiſſe dicitur.

1 Zelphæ & Ballæ occidunt bona, 62. 2 urſæ, & illam interfeci.

ζῆν) καὶ ἐφάγομεν αὐτόν· καὶ εἶπε τῷ πατρὶ ἡμῶν 30). Καὶ ἐνεκότουν τῷ Ἰωσὴφ περὶ τοῦ λόγου τούτου, ἕως ἡμέρας διαπράσεως αὐτοῦ εἰς Αἴγυπτον. Καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ μίσους ἦν ἐν ἐμοί. καὶ οὐκ ἤθελον, οὔτε διʼ ὀφθαλμῶν, οὔτε διʼ ἀκοῆς ἰδεῖν τὸν Ἰωσήφ. Καὶ κατὰ πρόσωπον ἡμῶν ἤλεγξεν ἡμᾶς, ὅτι ἄνευ Ἰούδα ἐσθίομεν τὰ θρέμματα· καὶ πάντα, ὅσα ἔλεγε τῷ πατρὶ, ἐπείθετο αὐτῷ.

quem interfeci″ & agnum occidi, de qvo contriſtabar, qvoniam non potuit vivere, & comedebamus ipſum: & dixit patri noſtro. Verum 1 fratres moleſtè ferebant″ iſtud verbum Joſeph in usqve diem venditionis ejus in Ægyptum. Et Spiritus odii erat in me, & nolui 2 Joſeph neque audire, neqve videre. Ipſe verò apertè redarguit″ nos, qvoniam ſine Juda comedimus. 3 Denique″ omnia quæcunque dixit patri, perſuaſit ei.

β′. Ὁμολογῶ νῦν τὴν ἁμαρτίαν μου, τέκνα, ὅτι πλε-

II. Confitebor 4 autem″ nunc peccatum 5,

30) Declarat Auctor his verbis, quâ de re Joſephus fratres apud patrem accuſaverit: accuſaſſe enim expreſsè ait Scriptura Geneſ. XXXVII. 2. ſed capita accuſationis non deſignat. Unde variæ Rabbinorum conjecturæ. Contrarius eſt noſtro Auctori R. Salomo, dum non filios Balæ & Zelphæ, ſed Leæ, à Joſepho accuſatos fingit, & qvidem ob devoratum *membrum de vivo animante*; quod erat contra legem Dei Noæ datam Gen. IX. 4. Sed nolo hiſce incertis immorari.

1 *moleſti eramus*, in prima perſona habet Codex 62. 2 Neque per oculos, neque per auditum videre Ioſeph. Et in faciem noſtram redarguit. 3 Oves, &c. 4 deeſt: 5 meum *add.*

πλειστάκις ἤθελον ἀνελεῖν
αὐτὸν, ὅτι ἕως ψυχῆς ἐμί-
σουν αὐτὸν, a καὶ ὅλως οὐκ
ἦν |ἐν ἐμοὶ ἤπατα ἐλέους
εἰς αὐτόν". Καί γε διὰ τὰ
ἐνύπνια προσεθέμην μῖ-
σος, καὶ ἤθελον αὐτὸν
ἐκλεῖψαι ἐκ γῆς ζών-
των, b ὃν τρόπον ἐκλείχει
ὁ μόσχος τὰ χλωρὰ ἀπὸ
τῆς γῆς". Διὸ ἐγὼ καὶ c
Ἰούδας" πεπράκαμεν αὐτὸν
τοῖς Ἰσμαηλίταις λ 31)
χρυσίων, καὶ τὰ δέκα ἀπο-
κρύψαντες, τὰ κ ἐδείξα-
μεν τοῖς ἀδελφοῖς ἡμῶν.
Καὶ οὕτως τῇ πλεονεξίᾳ
ἐπληροφορήθην τῆς ἀναι-
ρέσεως αὐτοῦ. Καὶ ὁ θεὸς
τῶν πατέρων μου ἐρρύσατο
αὐτὸν ἐκ τῶν χειρῶν μου,
ἵνα μὴ ποιήσω ἀνόμημα
ἐν Ἰσραήλ.

filii, qvoniam ſæpè volui
occidere eum: Nam ex
animo odio habui eum,
& omnino non erant in
me viſcera miſericordiæ
érga ipſum. Et propter
ſomnia ipſius concepi
tantum odium, & volui
ipſum devorare è terrâ
viventium, qvemadmo-
dum devorat vitulus
herbas à terrâ. Propter
qvod ego & Judas ven-
didimus eum Iſmaelitis
triginta aureis: de qvi-
bus decem furtim ſub-
traximus, viginti autem
oſtendimus fratribus
noſtris. Et ita avaritiâ
1 adductus ſum, ut in-
terfectum vellem". De-
us autem patrum 2 no-
ſtrorum" eripuit eum de
manibus meis, ut non facerem iniquitatem in
Iſrael.

a Deſunt. b omiſſa ſunt. c Συμεὼν perperam habet Cod. Ox.

1 certificatus ſum de interfectione ejus, i. e. *animum in cædem ejus obfirmaveram*. 2 meorum.

31) *Aureos* dicit Auctor ex verſione Græca τῶν ό, *triginta* numerat cum Latino vulgato Interprete, juxta quasdam editiones; in utroqve autem diſcedit à Hebræo textu, qui habet *viginti argenteos*, Geneſ. XXXVII. 28.

γ'. Καὶ νῦν ἀκούσατε λόγους ἀληθείας, τοῦ ποιεῖν δικαιοσύνην καὶ πάντα νόμον ὑψίστου· καὶ μὴ πλανᾶσθαι τῷ πνεύματι τοῦ μίσους, ὅτι κακόν ἐστι ἐπὶ πάσαις πράξεσιν ἀνθρώπων. Πᾶν δ' ἐὰν ποιῇ ὁ μισῶν, βδελύσσεται. ἐὰν ποιεῖ νόμον κυρίου, οὐκ ἐπαινεῖ τοῦτον· ἐὰν φοβῆται κύριον, καὶ θέλῃ δίκαια, τοῦτον οὐκ ἀγαπᾷ· τὴν ἀλήθειαν ψέγει, τῷ κατορθοῦντι φθονεῖ, καταλαλιὰν ἀσπάζεται, ὑπερηφανίαν ἀγαπᾷ, a ὅτι τὸ μῖσος ἐτύφλωσε τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καθὼς κἀγὼ ἔβλεπον ἐν τῷ Ἰωσήφ″.

III. Et nunc audite, * filii mei″, ſermones veracitatis, ut faciatis juſtitiam & omnem legem Altiſſimi, & non erretis Spiritu odii, quoniam malus eſt in omnibus actibus hominum. Omne quodcunque fecerit 1 homo, odit & abominatur″. Si faciat legem Domini, non laudat eum. Si timeat Dominum & ſectetur juſta, hunc non diligit, veritatem vituperat, dirigenti proſperè res ſuas, huic invidet, obtrectationem amplectitur, arrogantiam amat. 2 Et″ quoniam odium excœcavit animam ejus, 3 facit proximo ſuo, ſicut & ego Ioſeph″.

δ'. Φυλάξασθε οὖν, τέκνα μου, ἀπὸ τοῦ μίσους, ὅτι εἰς αὐτὸν τὸν κύριον ἀνομίαν ποιεῖ. Οὐ γὰρ θέλει

IV. Cuſtodimini igitur, filii mei, ab odio, qvoniam in ipſum Dominum iniquitatem facit.

ἀκούειν

a omiſſa.

* deſunt in Græco τέκνα μου. 1 qui odit, abominatur, i. e. adominabile habetur. 2 Deeſt. 3 ſicut & ego reſpiciebam in Ioſeph.

ἀκούειν λόγων ἐντολῶν αὐτοῦ περὶ ἀγάπης τοῦ πλησίον, καὶ εἰς τὸν Θεὸν ἁμαρτάνει. Ἐὰν γὰρ a πταίσῃ″ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, εὐθὺς θέλει ἀναγγεῖλαι πᾶσι, καὶ σπεύδει, ἵνα κριθῇ περὶ αὐτοῦ, 1 καὶ κολασθεὶς ἀποθάνῃ. Ἐὰν δὲ δοῦλος ᾖ, συμβάλλει αὐτὸν πρὸς τὸν κύριον αὐτοῦ, καὶ ἐν πάσῃ θλίψει ἐπιχαίρει b κατ' αὐτοῦ, ὅπως θανατώσῃ αὐτόν″. c Τὸ γὰρ μῖσος″ συνεργεῖ τῷ φθόνῳ, καὶ κατὰ τῶν εὐπραγούντων τῇ προκοπῇ, ἀκούων ἢ ὁρῶν, πάντοτε ἀσθενεῖ. Ὥσπερ γὰρ ἡ ἀγάπη καὶ τοὺς νεκροὺς θέλει ζωοποιῆσαι, καὶ τοὺς ἐν ἀποφάσει θανάτου θέλει ἀνακαλέσασθαι, οὕτως τὸ μῖσος τοὺς ζῶντας θέλει ἀποκτεῖναι, καὶ τοὺς ἐν ὀλίγῳ ἁμαρτήσαντας οὐ θέλει ζῆν. Τὸ γὰρ πνεῦμα τοῦ μίσους διὰ τῆς ὀλιγοψυχίας συνεργεῖ

cit. Non enim vult audire verba mandatorum ejus de dilectione proximi, & in Deum peccat. Si enim delinquat frater, ſtatim vult annunciare omnibus, & feſtinat, ut judicetur pro hoc delicto, & punitus moriatur. Si autem fuerit ſervus, accuſat eum apud Dominum ſuum, 1 & omnes perſeqvendi vias excogitat″ adverſus eum, ſi qvo modo mortificet eum. odium enim operatur cum invidiâ, & adverſus benè operantes, profectum audiens & videns, ſemper 2 contriſtatur″. Quemadmodum enim dilectio etiam mortuos 3 amat & cupit vivere″, & illos, qvi ſunt in ſententiâ mortis, 4 ſi fieri queat, à morte″ revocare vel-

a πέσῃ. b αὐτῷ, ὅπως θανατωθῇ. c ὁ γὰρ φθόνος.

1 & in omni tribulatione tentat. 2 infirmatur. 3 vult vivificare, 4 deſunt.

τανοίας a. Ἐπήγαγε γάρ μοι ὁ θεὸς νόσον ἥπατος, καὶ εἰ μὴ εὐχαὶ τοῦ πατρός μου Ἰακὼβ b, ὀλίγου διεφώνησεν c ἀπ' ἐμοῦ". Δι' ὧν γὰρ ἄνθρωπος παρανομεῖ, δι' ἐκείνων καὶ κολάζεται. Ἐπεὶ οὖν ἀνέκειτο τὰ ἥπατά μου ἀνηλεῶς κατὰ τοῦ Ἰωσήφ, τῷ ἥπατι πάσχων ἀνηλεῶς ἐκρινόμην ἐπὶ μῆνας ἕνδεκα, d καθ' ὅσον χρόνον ἐνεῖχον τῷ Ἰωσήφ, ἕως ἵνα πραθῇ".

hominibus, novit per pœnitentiam. Induxit enim mihi 1 ægritudinem epatis, & niſi fuiſſent orationes patris mei Jacob, 2 profecto ſtatim ſpiritus deſiiſſet eſſe in me". Per quæ enim homo peccat, per illa & punitur. Quia igitur diſpoſita erant epata mea impropitiabiliter adverſus Joſeph, in epate 3 paſſus ſum impropitiabiliter. Judicium pertuli per menſes undecim, 4 ut par eſſet tempus pœnæ cum tempore, quo urgebam venditionem Joſeph".

ϛ'. Καὶ νῦν, τέκνα μου, ἀγαπήσατε ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἐξάρατε τὸ μῖσος ἀπὸ τῶν

VI. Et nunc, filii mei, diligite unusqviſqve fratrem 5 veſtrum" & auferte odium à cordi-

καρδιῶν

a τοὺς ἐπιστρέφοντας δέχεσθαι, addit Codex Oxon. Quæ alium prorſus ſenſum faciunt, qvaſi hæc verba ad Deum eſſent referenda; ſed præfero lectionem Cantabrigienſem. b ἔφθασαν add. in Cod. Oxon. c τὸ πνεῦμά μου. d deſunt.

1 Deus *add.* 2 paulò minus diſſonuiſſet à me ſpiritus meus. 3 Patiens impropitiabiliter, judicium. 4 ſecundum quantum tempus intendebat (*intendebam*) Ioſeph, uſqveqvo venderetur. 5 ſuum.

καρδιῶν ὑμῶν, ἀγαπῶντες ἀλλήλους ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ καὶ διανοίᾳ ψυχῆς. Ἐγὼ γὰρ κατὰ πρόσωπον τοῦ πατρὸς ἡμῶν εἰρηνικὰ ἐλάλουν τῷ Ἰωσὴφ 32) καὶ ἐξελθόντος μου, τὸ πνεῦμα τοῦ μίσους ἐσκότιζέ μου τὸν νοῦν, καὶ ἐτάρασσέ μου τὴν ψυχὴν, τοῦ ἀνελεῖν αὐτόν. a Ἀγαπᾶτε οὖν ἀλλήλους ἀπὸ καρδίας· καὶ ἐὰν ἁμάρτῃ τις εἰς σὲ, εἰπὲ αὐτῷ ἐν εἰρήνῃ, ἐξορίσας τὸν ἰὸν τοῦ μίσους, καὶ ἐν ψυχῇ σου μὴ κρατήσῃς δόλον· καὶ ἐὰν ὁμολογήσας μετανοήσῃ, ἄφες αὐτῷ, ἐάν τε ἀρνεῖται, μὴ φιλονείκει αὐτῷ, μήποτε ὀμόσαντος αὐτοῦ, δισσῶς ἁμαρτήσῃς. Μὴ ἀκούσῃ ἐν μάχῃ ἀλλότριος μυστή-

bus veſtris, diligentes invicem in opere, ſermone & cogitatione animæ. Ego enim coram facie patris noſtri pacifica loqvebar ad Joſeph, & exeunte me, ſpiritus odii obtenebravit intellectum meum, & turbavit animam meam ad occidendum eum. Diligite igitur ad invicem ex corde, & ſi peccat in te aliqvis, dic ei in pace, exterminans venenum odii, & in animâ tuâ non teneas dolum. Et ſi confitens pœniteat, dimitte ei, & ſi negat, non contendas cum eo, ne qvando jurante eo, dupliciter pecces. Non audiat alienus in contentione ſecretum ve-

ριον

a omiſſa omnia usqve ad πειρασμὸν τῶν ἀνθρώπων.

32) Moſes Geneſ. XXXVII. v. 4. de fratribus Joſephi ait: *Oderant eum, nec poterant quicquam pacificè ad eum loqui.* Auctor verò Teſtamentorum hæc verba non universè intelligi voluit, ſed ad colloquia fratrum inter ſe reſtrinxit, indeque Gadum coram patre Jacob pacifica cum Ioſepho verba miſcuiſſe dixit.

τανοίας [a]. Επήγαγε γάρ μοι ὁ θεὸς νόσον ἥπατος, καὶ εἰ μὴ εὐχαὶ τοῦ πατρός μου Ιακὼβ [b], ὀλίγου διεφώνησεν [c] ἀπ᾽ ἐμοῦ". Δι᾽ ὧν γὰρ ἄνθρωπος παρανομεῖ, δι᾽ ἐκείνων καὶ κολάζεται. Επεὶ οὖν ἀνέκειτο τὰ ἥπατά μου ἀνηλεῶς κατὰ τοῦ Ιωσὴφ, τῷ ἥπατι πάσχων ἀνηλεῶς ἐκρινόμην ἐπὶ μῆνας ἕνδεκα, [d] καθ᾽ ὅσον χρόνον ἐνεῖχον τῷ Ιωσὴφ, ἕως ἵνα πραθῇ".

hominibus, novit per pœnitentiam. Induxit enim mihi [1] ægritudinem epatis, & niſi fuiſſent orationes patris mei Jacob, [2] profecto ſtatim ſpiritus deſiiſſet eſſe in me". Per quæ enim homo peccat, per illa & punitur. Quia igitur diſpoſita erant epata mea impropitiabiliter adverſus Joſeph, in epate [3] paſſus ſum impropitiabiliter. Judicium pertuli per menſes undecim, [4] ut par eſſet tempus pœnæ cum tempore, quo urgebam venditionem Joſeph".

ς'. Καὶ νῦν, τέκνα μου, ἀγαπήσατε ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἐξάρατε τὸ μῖσος ἀπὸ τῶν καρδιῶν

VI. Et nunc, filii mei, diligite unusquisque fratrem [5] veſtrum" & auferte odium à cordi-

a τοὺς ἐπιστρέφοντας δέχεσθαι, addit Codex Oxon. Quæ alium prorſus ſenſum faciunt, quaſi hæc verba ad Deum eſſent referenda; ſed præfero lectionem Cantabrigienſem.
b ἔφθασαν add. in Cod. Oxon. c τὸ πνεῦμά μου.
d deſunt.

1 Deus *add.* 2 paulò minus diſſonuiſſet à me ſpiritus meus.
3 Patiens impropitiabiliter, judicium. 4 ſecundum quantum tempus intendebat (*intendebam*) Ioſeph, uſqueque venderetur. 5 ſuum.

καρδιῶν ὑμῶν, ἀγαπῶντες ἀλλήλους ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ καὶ διανοίᾳ ψυχῆς. Ἐγὼ γὰρ κατὰ πρόσωπον τοῦ πατρὸς ἡμῶν εἰρηνικὰ ἐλάλουν τῷ Ἰωσὴφ 32) καὶ ἐξελθόντος μου, τὸ πνεῦμα τοῦ μίσους ἐσκότιζέ μου τὸν νοῦν, καὶ ἐτάρασσέ μου τὴν ψυχὴν, τοῦ ἀνελεῖν αὐτόν. a Ἀγαπᾶτε οὖν ἀλλήλους ἀπὸ καρδίας· καὶ ἐὰν ἁμάρτῃ τις εἰς σὲ, εἰπὲ αὐτῷ ἐν εἰρήνῃ, ἐξορίσας τὸν ἰὸν τοῦ μίσους, καὶ ἐν ψυχῇ σου μὴ κρατήσῃς δόλον· καὶ ἐὰν ὁμολογήσας μετανοήσῃ, ἄφες αὐτῷ, ἐάν τε ἀρνεῖται, μὴ φιλονείκει αὐτῷ, μήποτε ὀμόσαντος αὐτοῦ, διστῶς ἁμαρτήσῃς. Μὴ ἀκούσῃ ἐν μάχῃ ἀλλότριος μυστή-

bus veſtris, diligentes invicem in opere, ſermone & cogitatione animæ. Ego enim coram facie patris noſtri pacifica loqvebar ad Joſeph, & exeunte me, ſpiritus odii obtenebravit intellectum meum, & turbavit animam meam ad occidendum eum. Diligite igitur ad invicem ex corde, & ſi peccet in te aliqvis, dic ei in pace, exterminans venenum odii, & in animâ tuâ non teneas dolum. Et ſi confitens pœniteat, dimitte ei, & ſi negat, non contendas cum eo, ne qvando jurante eo, dupliciter pecces. Non audiat alienus in contentione ſecretum ve-

ριον

a omiſſa omnia uſqve ad πλεονασμὸν τῶν ἀνθρώπων.

32) Moſes Geneſ. XXXVII. v. 4. de fratribus Joſephi ait: *Oderant eum, nec poterant quicquam pacificè ad eum loqui.* Auctor verò Teſtamentorum hæc verba non universè intelligi voluit, ſed ad colloquia fratrum inter ſe reſtrinxit, indeque Gadum coram patre Jacob pacifica cum Ioſepho verba miſcuiſſe dixit.

ρον ὑμῶν· ἵνα μὴ μισήσας σε ἐχθραίνῃ, καὶ μεγάλην ἁμαρτίαν ἐργάσηται κατά σοῦ· ὅτι πολλάκις * δολοφονῆσαι ἢ περιεργάζεταί σε ἐν κακῷ, λαβὼν ἀπό σοῦ τὸν ἰόν. Ἐὰν οὖν ἀρνεῖται, καὶ αἰδεσθῇ ἐλεγχόμενος a ἡσυχασθῇ, μὴ ἐξάξῃς αὐτόν. Ὁ γὰρ ἀρνούμενος μετανοεῖ, τοῦ μηκέτι πλημμελῆσαι εἰς σὲ, ἀλλὰ καὶ τιμήσει σε, καὶ φοβηθήσεται, καὶ εἰρηνεύσει. Ἐὰν δὲ ἀναιδὴς ἐστι, καὶ ἐνίσταται τῇ κακίᾳ· καὶ οὕτως ἄφες αὐτῷ ἀπὸ καρδίας, καὶ δὸς τῷ Θεῷ τὴν ἐκδίκησιν.

ζ. Ἐάν τις ὑπὲρ ὑμᾶς εὐοδοῦται, μὴ λυπεῖσθε· ἀλλὰ καὶ εὔχεσθε ὑπὲρ αὐτοῦ, ἵνα τελείως εὐοδοῦται.

ſtrum, ne odiens te * immutetur & magnum peccatum operetur adverſus te. Qvoniam multoties dolo loquetur tecum, vel perſcrutabitur te in malo, accipiens à te venenum. Si ergo negat & erubeſcit, & redargutus qvieſcit, non educas eum. Negans enim pœnitet, ut non amplius delinquat in te, ſed honorabit te, & timebit, & pacificus erit. Si verò inverecundus eſt, & inſtat malitiæ, 1 tunc dimitte ex corde Deo vindictam.

VII. Si quis plus quàm vos proſperatur, ne contriſtemini, ſed orate pro ipſo, ut perfectè pro-

Iσως

* legendum puto δολοφονήσει, idque Latinè reddendum *dolo occidet te*. Id quippe ſignificat verbum δολοφονεῖν, non autem *doloſè loqui*, ut Robertus tranſtulit, legens fortè δολοφωνεῖν; quam tamen vocem in nullo Auctore legiſſe memini. Accedit, qvod *cædes per dolum facta* antecedentibus magis congruat, quàm *colloquium doloſum*: quippe grandis peccati mentio facta erat, quale eſt utique homicidium. a Hic inſerendum videtur καὶ.

* inimicus tuus fiat. 1 Et ita dimitte ei ex corde, & da Deo vindictam.

τως γὰρ ὑμῶν συμφέρει τως· καὶ ἐὰν ἐπὶ πλεῖον ὑψῶται, μὴ φθονεῖτε, μνημονεύοντες, ὅτι πᾶσα σὰρξ ἀποθανεῖται. Κυρίῳ ὕμνον προσφέρετε, τῷ παρέχοντι τὰ καλὰ καὶ συμφέροντα πᾶσιν ἀνθρώποις. Εξέτασον κρίματα * κυρίῳ", καὶ οὕτως καταλείψει καὶ * ἡσυχάζει" τὸ διαβούλιόν σου. Εὰν δὲ καὶ ἐκ κακῶν τις πλουτίσῃ, ὡς Ησαῦ ὁ πατράδελφός μου, μὴ ζηλώσητε· ὅρον γὰρ κυρίου ἐκδέξασθε· Η γὰρ ἀφαιρεῖται αὐτὰ ἐν κακοῖς, ἢ μετανοοῦσιν ἀφίησιν, ἢ ἀμετανοήτῳ τηρεῖ εἰς αἰῶνα τὴν κόλασιν. Ο γὰρ πένης καὶ ἄφθονος ἐπὶ πᾶσι κυρίῳ εὐχαριστῶν, αὐτὸς περὶ

ſperetur. Forte enim vobis expedit ita: & ſi plus exaltatus fuerit, ne invideatis, recordantes, qvoniam omnis caro morietur. Domino autem hymnum 1 afferte", tribuenti bona & utilia omnibus hominibus. Scrutare judicia Domini, & ita dimittet * & quieſcet conſilium tuum. Si vero 2 quis ditatus fuerit, ſicut Eſau frater patris mei, nolite æmulari: terminum enim Domini ſuſcipietis. Vel enim aufert 3 hoc" in malis, vel pœnitentibus dimittit, vel impœnitenti ſervat in 4 æternam" punitionem. Nam pauper 5 abundans" in omnibus Do-

πᾶσι

* forte κυρίου. * forte ἡσυχάσει.

1 *afferte*, habet Cod. 62. & 75. Sed hic pro *hymno* vitioſè *præmium* ſonat. * *add.* te. 2 & *add.* 3 hæc. 4 *Seculum* habent Codices MSS. ſed ſi vox *æternus* retineatur, *æternum* non *æternam* eſt legendum. 5 *& qui eſt abundans* 62.

† Atqvi vox ἄφθονος habet qvidem hanc ſignificationem; verumtamen propria ejus notio hîc magis locum habet, eaque reddenda potiùs videtur *Invidiâ carens*, qualis Character pauperi optimè convenit.

πᾶσι πᾶσι πλυτεῖ, ὅτι ὐκ ἔχει τὸν πονηρὸν περισπασμὸν τῶν ἀνθρώπων". Ἐξάρατε ὖν τὸ μῖσος ἀπὸ τῶν ψυχῶν ὑμῶν, καὶ ἀγαπήσατε ἀλλήλυς ἐν εὐθύτητι τῆς καρδίας.

η'. Εἴπατε δὲ καὶ ὑμεῖς ταῦτα τοῖς τέκνοις ὑμῶν, ὅπως τιμήσωσιν Ιὐδαν καὶ Λευΐ ὅτι ἐξ αὐτῶν ἀνατελεῖ ὑμῖν κύριος, σωτὴρ τῷ Ισραήλ. Εγνων γάρ, ὅτι ἀπὸ a τέλει" ἀποςήσονται τὰ τέκνα ὑμῶν ἀπ' b αὐτῶν", καὶ ἐν πάσῃ πονηρίᾳ, καὶ κακώσει, καὶ διαφθορᾷ ἔσονται ἐνώπιον κυρίυ. Καὶ ὀλίγον ἡσυχάσας πάλιν εἶπεν αὐτοῖς· τέκνα μυ, ὑπακύσατε τῦ πατρὸς ὑμῶν, καὶ θάψατέ με σύνεγγυς τῶν πατέρων μυ. Καὶ ἐξάρας τὺς πόδας αὐτῦ, ἐκοιμήθη ἐν εἰρήνῃ. Καὶ μετὰ πέντε ἔτη ἀνήγαγον αὐτὸν

mino gratias agit; & ipſe apud omnes citatur, qvoniam non habet perniciofam * deprecationem" hominum. Auferte igitur odium ab animabus veſtris, & diligite invicem in rectitudine cordis.

VIII. Dicite autem & vos 1 filiis veſtris, ut honorent Judam & Levi, qvoniam ex eis oriri faciet Dominus *Salvatorem* Iſraeli. Cognovi enim, qvoniam in fine recedent filii veſtri ab eis, & in omni pernicie & malignitate & corruptione erunt coram Domino. Et paululum reqvieſcens, rurſus dixit eis: filii mei, audite patrem veſtrum, & ſepelite me prope patres meos. Et elevans pedes ſuos, dormivit in pace. Et poſt qvinque annos reduxerunt eum, 2 &

a τύτυ habet Oxon. b αὐτῦ.

1 Hæc *add.* 2 deſunt 7ſ.

αὐτὸν εἰς Χεβρὼν a μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ".

Ἀσήρ.

Ἀντίγραφον διαθήκης Ἀσὴρ, ἃ ἐλάλησε τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ ἐν ρκϛ' ἔτει τῆς ζωῆς αὐτοῦ. Ἔτι ὑγιαίνων, εἶπε πρὸς αὐτούς· Ἀκούσατε, τέκνα Ἀσὴρ, τοῦ πατρὸς ὑμῶν, καὶ πᾶν τὸ εὐθὲς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ὑποδείξω ὑμῖν. Δύο ὁδοὺς ἔδωκεν ὁ Θεὸς τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων, δύο διαβούλια, καὶ δύο πράξεις, καὶ δύο τόπους, καὶ δύο τέλη. Διὰ τοῦτο πάντα δύο εἰσὶν, b ἓν κατέναντι τοῦ ἑνός". Ὁδοὶ δύο, καλοῦ καὶ κακοῦ, ἐν οἷς εἰσι τὰ δύο διαβούλια ἐν στέρνοις ἡμῶν, διακρίνοντα αὐτάς. Ἐὰν οὖν ἡ ψυχὴ

θέλη

poſuerunt eum" in Hebron cum patribus ſuis.

Teſtamentum Aſer, de duabus faciebus malitiæ & 1 virtutis". X.

Tranſſcriptũ 2 Teſtamentũ" Aſer, quæ locutus eſt filiis ſuis centeſimo viceſimo * anno vitæ ſuæ. adhuc ſanus exiſtens, dixit ad eos: Audite filii Aſer patrem veſtrum, & omne rectum coram Deo oſtendam vobis. Duas vias dedit Dominus filiis hominum, duo conſilia & duos actus, duo loca & duos fines. Ideoqve omnia duo ſunt, unum contra 3 &" viæ duæ boni & mali: 4 ſunt etiam duo" conſilia in pectoribus noſtris, 5 quæ nos ad honeſta-

a καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐκεῖ, omiſſis ultimis. b deſunt.

1 *Nequitiæ* 62. nam Codex 75. caret inſcriptionibus ſive titulis iſtis, ut jam ſupra monui. 2 teſtamenti. *. addenda vox *ſexto*, ſi Græcum Codicem tam Oxon. quàm Cantab. ſeqvi velimus. 3 *unum*, ſequenti puncto, qvoniam nova poſthæc incipit periodus. 4 in quibus ſunt duo. 5 dijudicantia eas.

θέλῃ ἐν καλῷ, πᾶσα πρᾶξις αὐτῆς ἐστιν ἐν δικαιοσύνῃ, κἂν ἁμάρτῃ, εὐθὺς μετανοεῖ. Δίκαια γὰρ λογιζόμενος, καὶ ἀπορρίπτων τὴν πονηρίαν, ἀνατρέπει εὐθὺς τὸ κακὸν, καὶ ἐκριζοῖ τὴν ἁμαρτίαν. Ἐὰν ᾖ ἐν πονηρῷ κλίνει τὸ διαβούλιον, πᾶσα πρᾶξις αὐτῆς ἐστιν ἐν πονηρίᾳ, καὶ ἀπωθούμενος τὸ ἀγαθὸν προσλαμβάνει τὸ κακὸν, καὶ κυριευθεὶς ὑπὸ τοῦ Βελιὰρ, κἂν ἀγαθόν τι πράξῃ, ἐν πονηρίᾳ αὐτὸ μεταστρέφει. Ὅτε γὰρ ἐνάρξηται ὡς ἀγαθὸν ποιῶν, τὸ τέλος τῆς πράξεως αὐτοῦ εἰς a κακὸν ποιεῖν ἀνελαύνει". Ἐπειδὴ ὁ θησαυρὸς b διαβόλου" ἰοῦ πονηροῦ πεπλήρωται πνεύματος.

tem, vel ad turpitudinem impellunt". Si igitur 1 ad bonum ducitur homo", omnes actus ipſius circa juſtitiam verſantur, & ſi quid deliquerit, tamē ilicò pœnitet. Juſta enim cogitans, & abjiciens malitiam, ſtatim corrigit ſua peccata, & 2 malitiam animi aufert". Si verò ad malum declinat conſilium, omnis actus ejus eſt in malitiâ, & repellens bonum aſſumit malum, 3 conſtitutus ſub 4 domino Beliar. Et ſi bonum operetur, 5 convertitur in malitiam hoc". Cum enim inceperit 6 boni aliqvid facere, finem actionis ejus in malum opus perducit. Quia theſaurus diaboli veneno pernicioſi ſpiritus impletus eſt.

β'. Ἔστω

a εἰς κακοποίησιν ἐλαύνει. b διαβουλίου.

1 anima velit in bono. 2 peccatum eradicat. 3 *add.* &. 4 dominio. 5 in malitiam hoc convertit. 6 adde ὡς, i. e. *quaſi*.

β. Ἔστιν οὖν ψυχὴ λέγουσα, φησὶ, τὸ καλὸν ὑπὲρ τοῦ κακοῦ, καὶ τὸ τέλος τοῦ πράγματος εἰς κακίαν ἄγει. a Ἔστιν ἄνθρωπος, ὅτι οὐκ οἰκτείρει λειτουργοῦντα αὐτοῦ ἐν κακῷ· καίγε τοῦτο διπρόσωπον, ἀλλὰ τὸ ὅλον πονηρόν ἐστι. καὶ ἔστιν ἄνθρωπος ἀγαπῶν τὸν πονηρευόμενον, ὡσαύτως ἐστὶν ἐν πονηρίᾳ· ὅτι καὶ ἀποθανεῖν αἱρεῖται ἐν κακῷ δι' αὐτόν, Καὶ περὶ τούτου φανερὸν, ὅτι διπρόσωπόν ἐστι. τὸ δὲ πᾶν, κακὴ πρᾶξις· καίγε ἀγάπη οὖσα πονηρία δὲ, συγκρύπτουσα τὸ κακόν· ὥσπερ δὲ τῷ ὀνόματι ὡς καλῷ, τὸ δὲ τέλος τῆς πράξεως ἔρχεται εἰς κακόν". Ἄλλος κλέπτει, ἀδικεῖ, ἁρπάζει, πλεονεκτεῖ, καὶ ἐλεεῖ τοὺς πτωχούς. διπρόσωπον μὲν καὶ τοῦτο, τὸ δὲ ὅλον πονηρόν ἐστιν. Ὁ

II. 1 Dicit igitur anima ipſius bonum ſupra malum eſſe", & finem rei in malitiam ducit. Eſt homo, qui non miſeretur miniſtrantis ei in malum, & hoc duplicem faciem habet, ſed totum perniciosum eſt. Eſt & homo diligens 2 malignitatem", ſimiliter eſt in malitia, qvoniam & mori deſiderat in malo propter ipſum. Et de hoc manifeſtum, qvoniam duplicis faciei eſt, totum verò malus actus eſt. Et amor exiſtens, malitia eſt, abſcondens malum, ſicut 3 nomine quaſi bono. finis verò actûs venit in malum. Alius furatur, injuſtè agit, rapit, avarus exiſtit, & 4 non" miſeretur pauperum. Duplicem quidem faciem 5 habet, & in hoc to-

a omnia omiſſa.

1 Eſt igitur anima dicens, ait bonum ſupra malum 62. i. e. *bonum malo præfert*. 2 Malignantem 62. 3 *Eſt* additum in 62. 4 meritò deeſt in utroqve Latino. 5 habet & hoc totum verò.

πλεονεκτῶν τ̃ πλησίον παροργίζει τὸν Θεὸν, καὶ τὸν ὕψιστον ἐπιορκεῖ, καὶ τὸν πτωχὸν ἐλεεῖ, a τὸν ἐντολέα τ̃ νόμου κυρίου ἀθετεῖ καὶ παροξύνει, καὶ τ̃ πένητα ἀναπαύει", τὴν ψυχὴν σπιλοῖ, καὶ τὸ σῶμα λαμπρύνει, πολλοὺς ἀναιρεῖ, καὶ ὀλίγους ἐλεεῖ· καὶ τ̃το διπρόσωπόν ἐστι· Ἄλλος μοιχεύει, πορνεύει, καὶ ἀπέχεται ἐδεσμάτων· καὶ νηστεύων κακοποιεῖ, καὶ τῇ δυναστείᾳ, b τῷ πλούτῳ", πολλοὺς παραφθείρει, καὶ ἐκ τῆς ὑπερόγκου κακίας, ποιεῖ ἐντολάς. Καὶ τ̃το διπρόσωπόν ἐστι, τὸ δὲ ὅλον κακόν ἐστι. Οἱ τοιοῦτοι * ὅμοιοι" εἰσι δασύποδες 33), ὅτι

tum" perniciofum eſt. *Avarus exiſtens erga" proximum, ad iracundiam provocat Deum, & altiſſimum 1 abnegat" & pauperis non" miſeretur. Præceptorem legis *Dominum" ſpernit & acerbat, 3 nec pauperem requieſcere ſinit", animam inquinat, 4 at" corpus ſplendidum reddat, multos occidit & paucorũ miſeretur. 5Hoc qvidem duplicis faciei eſt. Alius adulteratur, & fornicatur, & abſtinet à cibis, 6 jejunans malefacit, 7 potentia 8 divitiis multos miſerè vexat. 9 Ex mala conſcien-

a Deſunt. b τ̃ πλούτου. * interpres legit ὡς σύες.
* Defraudans. 1 *Dejerat* 62. pro qvo in 75. perperam ſcriptum eſt: *deſerit*. * Domini. 2 deeſt. 3 & pauperem requieſcere facit (i. e. *recreat*.) 4. &. 5 Et hoc. 6 & *add*. 7 & *add*. 8 & *add*. 9 & ex tumida malitiâ.

33) Hanc vocem Auctor à LXX. Interpretibus mutuatus eſt, qui eam Levit. XI. 6. & Deuteronom. XIV. 7. uſurparunt; illîc pro *cuniculo*, hîc pro *lepore*: Utrumqve autem animal *mundum* ex parte, ex parte *immundum* apud Judæos habebatur; *mundum* quatenus ruminabat quidem, ſed *immundum* quatenus ungulam non findebat: uti contra ſus ungulam quidem findit, ſed non ruminat, & ipſa proinde immunda

ξ ἡμισείας εἰσὶ καθαροὶ, τὸ δὲ ἀληθὲς ἀκάθαρτοί εἰσι. Καὶ γὰρ Θεὸς ἐν ταῖς πλαξὶ τῶν οὐρανῶν εἴπεν οὕτως.

tia" facit mandata, & hoc duplicis faciei eſt, totum autem malum eſt. Tales ut ſues ſunt & lepores, quia ex medietate ſunt mundi, revera 1 ſunt immundi. 2

γ΄. Ὑμεῖς οὖν, τέκνα μου, μὴ γίνεσθε κατ' αὐτοὺς διπρόσωποι, ἀγαθότητος καὶ κακίας· ἀλλὰ τῇ ἀγαθότητι μόνῃ κολλήθητε, ὅτι ὁ Θεὸς ἀναπαύεται εἰς αὐτὴν, καὶ οἱ ἄνθρωποι ποθοῦσιν αὐτήν· τὴν δὲ κακίαν a ἀποδράσατε", ἀναιροῦντες τὸν διάβολον ἐν ταῖς ἀγαθαῖς ὑμῶν πράξεσιν, ὅτι οἱ διπρόσωποι οὐ Θεῷ, ἀλλὰ ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτῶν δουλεύουσιν, ἵνα τῷ Βελιὰρ ἀρέσωσι, καὶ τοῖς ὁμοίοις αὐτῶν ἀνθρώποις.

III. Vos igitur, filii mei, non efficiamini ſecundum ipſos, duplicem habentes faciem, bonitatis & malitiæ; ſed bonitati ſoli adhærete, quoniam Deus reqvieſcit in ipſa, & homines deſiderant eam. Malitiam fugite, occidentes Diabolum in bonis veſtris actibus, qvoniam qvi duplicis faciei ſunt, non Deo, ſed concupiſcentiis ſuis ſerviunt, ut Beliar complaceant, & 3 his qui ſunt ipſis ſimiles".

da. Talibus itaque animantibus meritò ab auctore noſtro comparantur homines ἐξ ἡμισείας καθαροὶ, i.e. ex parte boni, & ex parte mali, in quibus *mixtura eſt virtutum & vitiorum*, uti Tacitus loquitur.

a φεύγετε.

1 autem *add.* 62. 2 *adde:* Etenim Deus in tabulis cœlorum dixit ita. 3 ſimilibus ſibi hominibus.

δ. Οἱ γὰρ ἀγαθοὶ ἄνθρωποι, καὶ μονοπρόσωποι, κἂν νομισθῶσι παρὰ τῶν διπροσώπων ἁμαρτάνειν, δίκαιοί εἰσι παρὰ τῷ Θεῷ. Πολλοὶ γὰρ ἀναιροῦντες πονηρὺς, δύο ποιοῦσιν ἔργα, a κακὸν διὰ κακοῦ″, ὅλον δὲ ἐστι καλόν· ὅτι τὸ κακὸν ἐκριζώσας ἀπώλεσεν. Ἐστι τις μισῶν τὸν ἐλεήμονα, καὶ b ἀδικῶν″ τὸν μοιχὸν καὶ c ληστεύοντα″, καὶ αὐτό ἐστι διπρόσωπον· ἀλλὰ τὸ πᾶν ἔργον ἀγαθόν ἐστιν. ὅτι μιμεῖται κύριον, μὴ προσδεχόμενος τὸ δοκοῦν καλὸν μετὰ τοῦ ἀληθινοῦ κακοῦ. Ἑτερος οὐ θέλει ἀγαθὴν ἡμέραν ἰδεῖν μετὰ ἀσώτων, ἵνα μὴ χραίνῃ τὸ d στόμα″, καὶ μολύνῃ τὴν ψυχήν· καίγε τοῦτο διπρόσωπόν ἐστιν, ὅλον δὲ καλόν ἐστιν· ὅτι οἱ τοιοῦτοι δορκάσι, καὶ ἐλάφοις ὅμοιοί εἰσιν· ὅτι ἐν ἤθει ἀγρίῳ

IV. 1 Edom autem viri, & qvi ſunt unius faciei, etſi exiſtimentur ab eis, qui duplicis faciei ſunt, peccare, juſti tamen ſunt apud Deum. Multi enim, occidentes pernicioſos, duo faciunt opera, malum * per″ bonum, totum verò eſt bonum. Quoniam qvi malum eradicavit, perdidit illud. Eſt aliquis, qvi odit aliquem miſericordem, 2 & accuſat eundem adulterii vel latrocinii″, & hoc eſt duplicis faciei, ſed totum opus bonum eſt, qvia imitatur Dominum, non 3 adſpiciens″ quod videtur bonum, 4 cùm verò ſit malum″. Alter non vult diem bonum videre cum luxurioſis, ut non maculet 5 eos″ & inquinet animam. Et hoc duplicis faciei eſt,

δοκοῦσιν

a καλὸν διὰ κακοῦ. b ἄδικον. c πορνεύοντα. d σῶμα.

1 Boni enim. * Propter. 2 & injuſtificat eundem mœchum vel latronem. 3 accipiens. 4 cum verò malô. 5 os.

δοκοῦσιν ἀκάθαρτοι εἶναι, τὸ δὲ πᾶν καθαροί εἰσιν, ὅτι ἐν ζήλῳ Θεοῦ πορεύονται, ἀπεχόμενοι ὧν καὶ ὁ Θεὸς διὰ τῶν ἐντολῶν μισῶν ἀπαγορεύει a ἀπείργων τὸ κακὸν τοῦ ἀγαθοῦ.

totum autem bonum eſt, qvoniam tales capreolis & cervis ſimiles ſunt, qvoniam in conſvetudine agreſti videntur immundi eſſe, ex toto autem mundi ſunt, qvoniam in zelo Dei ambulant, recedentes ab his, a qvibus Deus prohibet per mandata, odio 1 habent″ eos 2 & necant″ malum à bono.

έ. Ὁρᾶτε, τέκνα, πῶς δύο εἰσὶν ἐν πᾶσι, καὶ ἓν ὑπὸ τοῦ ἑνὸς κέκρυπται. b Τὴν ζωὴν ὁ θάνατος διαδέχεται, τὴν δόξαν ἡ ἀτιμία, τὴν ἡμέραν ἡ νύξ, καὶ τὸ φῶς τὸ σκότος. Τὰ δὲ πάντα ὑπὸ ἡμέραν ἐστὶν, ὑπὸ ζωὴν τὰ δίκαια· διὸ καὶ τὸν θάνατον ἡ αἰώνιος ζωὴ ἀναμένει. Καὶ οὐκ ἔστιν εἰπεῖν τὴν ἀλήθειαν ψεῦδος, οὐδὲ τὸ δίκαιον ἄδικον· ὅτι πᾶσα ἀλήθεια ὑπὸ τοῦ φωτός ἐστι, καθὼς τὰ ὅλα ὑπὸ τὸν Θεόν ἐστι. Ταῦτα πάντα

V. Videte igitur filii, qualiter duo ſunt in omnibus, unum contra unum, & unum ſub uno abſconditur. Vitæ mors ſuccedit, gloriæ ignominia, diei nox, & luci tenebræ. Omnia verò ſub die ſunt & ſub vita, qvæ juſta ſunt, propter quod & mortem æterna vita 3 præexpedit″, & non eſt dicere veritatem mendacium, neque juſtum injuſtum; qvoniam omnis veritas ſub luce eſt, qvemadmodum omnia ſub Deo.

a deſunt. b ἐν τῇ εὐφροσύνῃ, μέθη, ἐν τῷ γέλωτι τὸ πένθος, ἐν τῷ γάμῳ ἡ ἀκρασία, add. Cod. Ox. c omiſſa ſunt.

1 habens. 2 vetans. 3 præexpetit.

ἐδοκίμασα ἐν τῇ ζωῇ μου· καὶ οὐκ ἐπλανήθην ἀπὸ τῆς ἀληθείας κυρίου, καὶ τὰς ἐντολὰς τοῦ ὑψίστου ἐξεζήτησα, κατὰ πᾶσαν ἰσχύν μου πορευόμενος μονοπροσώπως εἰς τὸ ἀγαθόν.

Hæc omnia probavi i vitâ meâ, & non erra à veritate Domini, mandata altiſſimi e qviſivi, ſecundum mnem fortitudinem ambulans ſecundum unam faciem in bonum.

ς'. Προσέχετε οὖν καὶ ὑμεῖς, τέκνα μου, ταῖς ἐντολαῖς κυρίου, μονοπροσώπως ἀκολουθοῦντες τῇ ἀληθείᾳ· ὅτι οἱ διπρόσωποι διστῶς κολάζονται. a Τὰ πνεύματα τῆς πλάνης b μιμήσατε τὰ κατὰ τὸν ἄνθρωπον″ ἀγωνιζόμενα. Τὸν νόμον κυρίου φυλάξατε, καὶ μὴ προσέχετε c τὸ κακὸν, ὡς καλόν″· ἀλλὰ κατὰ τὸ ὄντως καλὸν ἀποβλέπετε, καὶ διατηρεῖτε αὐτὸ ἐν πάσαις ἐντολαῖς κυρίου, εἰς αὐτὸν ἀναστρεφόμενοι, καὶ ἐν

VI. Attendite igitur filii & vos mandata Domini, ſecundum unam faciem ſequentes veritatem, quoniam qui duplicis faciei ſunt, *dupliciter* puniuntur. *Spiritus* erroris 2 odit″ hominem 3 agonizantem″. Legem Domini cuſtodite, & non attendite malum ut bonum, ſed revera bonum *reſpicite*, & obſervate illud in omnibus mandatis Domini, ad eum reverſi, in 4 eum″ quieſcente

a ὅτι καὶ πράσσουσι τὸ κακὸν, καὶ συνευδοκοῦσι τ[…] πράσσουσι, addit Codex Oxon. b μιμούμενοι κα[…] τῶν ἀνθρώπων quæ lectio eſt melior. c τῷ κα[…] ὡς καλῷ.

1 *Add.* meam, 2 odite (μισήσατε) adverſus, 3 ago[…]zantes. 4 eo.

αὐτῶν καταπαύοντες. (ὅτι τὰ τέλη τῶν ἀνθρώπων δείκνυσι τὴν δικαιοσύνην αὐτῶν γνωρίζοντες τοὺς ἀγγέλους Κυρίου, καὶ τοῦ Σατανᾶ. Ὅτε γὰρ τεταραγμένη ψυχὴ ἀπέρχεται, βασανίζεται ὑπὸ τοῦ πονηροῦ πνεύματος, ᾧ καὶ ἐδούλευσεν ἐν ἐπιθυμίαις καὶ ἔργοις πονηροῖς· ἐὰν δὲ ἡσύχως ἐν χαρᾷ ἐγνώρισε τὸν ἄγγελον τῆς εἰρήνης, a παρακαλέσει″ αὐτὸν ἐν ζωῇ.

ζ′. Μὴ γίνεσθε ὡς Σόδομα, b ἥτις ἠγνόησε τοὺς ἀγγέλους κυρίου, καὶ ἀπώλετο ἕως αἰῶνος″. Οἶδα γὰρ, ὅτι ἁμαρτήσετε, καὶ παραδοθήσεσθε εἰς χεῖρας ἐχθρῶν ὑμῶν· ἡ γῆ ὑμῶν ἐρημωθήσεται, c καὶ ὑμεῖς διασκορπισθήσεσθε εἰς τὰς τέσσαρας γωνίας τῆς γῆς, καὶ ἔσεσθε ἐν διασπορᾷ ἐξουθενωμένοι ὡς ὕδωρ ἄχρηστον, ἕως οὗ ὁ

qvoniam fines hominum oſtendunt juſtitiam eorum. Et cognoſcite Angelos Domini & Satanæ. Si enim 1 adhæſeritis Spiritibus malis, anima torquebitur″ à pernicioſo ſpiritu, cuî 2 ſervitis″ in concupiſcentiis & operibus pernicioſis. Si autem qvieſcibiliter in gaudio 3 cognoveritis″ Angelum pacis, conſolabitur 4 vos″ in vitâ.

VII. Ne efficiamini filii, ut Sodoma, qvæ ignoravit Angelos 5, & periit usque in ſæculum. Novi enim, qvoniam peccabitis, & trademini in manus inimicorum veſtrorum, terra veſtra deſolabitur, & vos diſpergemini in quatuor angulos terræ, & eritis in diſperſione deſpecti, velut aqva inutilis, us-

a παραμυθεῖται. b deſunt. c καὶ τὰ ἅγια ὑμῶν καταφθαρήσεται, add. Cod. Oxon.

1 anima abit turbata, torquetur. 2 ſervivit 62. 3 cognovit. 4 eum. 5 Domini, *add.*

ὕψιστος ἐπισκέψεται τὴν γῆν, καὶ αὐτὸς ἐλθὼν ὡς ἄνθρωπος, ἐσθίων καὶ πίνων μετὰ τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἐν ἡσυχίᾳ συντρίβων τὴν κεφαλὴν τοῦ δράκοντος δι᾽ ὕδατος. Οὗτος σώσει τὸν Ἰσραὴλ, καὶ πάντα τὰ ἔθνη, a θεὸς εἰς ἄνδρα ὑποκρινόμενος". Εἴπατε οὖν ταῦτα τοῖς τέκνοις ὑμῶν, μὴ ἀπειθεῖν αὐτῷ. Ἀνέγνων γὰρ ἐν ταῖς πλαξὶ τῶν οὐρανῶν, ὅτι ἀπειθοῦντες b ἐπιθήσετε" αὐτῷ, καὶ ἀσεβοῦντες ἀσεβήσετε εἰς αὐτὸν, μὴ προσέχοντες τῷ νόμῳ τοῦ θεοῦ, ἀλλ᾽ ἐντολαῖς ἀνθρώπων. Διὰ τοῦτο διασκορπισθήσεσθε, ὡς Γὰδ καὶ Δὰν, οἱ ἀδελφοί μου, οἱ χώρας αὐτῶν ἀγνοήσουσι, καὶ φυλὴν καὶ γλῶσσαν αὐτῶν. Ἀλλ᾽ ἐπισυνάξει ὑμᾶς κύριος ἐν πίστει δι᾽ ἐλπίδα εὐσπλαγ-

quequo altiſſimus viſitaverit terram, & 1 veniens ut homo, cum hominibus manducans & bibens, & in ſilentio conterens caput Draconis. 2 Per aquam" hic ſalvabit Iſrael & omnes gentes, Deus in virum abſconditus. Dicite igitur hæc filiis veſtris, ut non 3 negligant legem Dei ſcriptam in tabulis cœlorum, nam futurum eſt, ut increduli fiant in legem Domini. Et vos impie agentes impie agetis in Deum", non attendentes legem Dei, ſed mandata hominum. Et propter hoc diſpergemini, ut Gad & Dan, fratres mei, qvi regiones eorum ignorabant, & tribum & linguam eorum. Sed congrega-

χνίας

a Deſunt. b ἀπειθήσετε, quæ genuina eſt lectio.

1 Ipſe *add.* 2 Duæ iſtæ voces in Codice 75. finem præcedentis periodi faciunt, non verò novam inchoant. Sic qvoque Græco in Codice. 3 diſcredant ei. Legi enim in tabulis cœlorum, quoniam diſcredentes diſcredetis ei, & impiè agentes impiè agetis in eum.

χρίας αὐτοῦ, διὰ Ἀβραὰμ, καὶ Ἰσαὰκ, καὶ Ἰακώβ.

η΄. Καὶ εἰπὼν αὐτοῖς ταῦτα, ἐνετείλατο αὐτοῖς, λέγων· θάψατέ με εἰς Χεβρὼν· καὶ ἀπέθανεν, ἐν ὕπνῳ καλῷ κοιμηθείς. Καὶ κατὰ ταῦτα ἐποίησαν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, ὡς ἐνετείλατο αὐτοῖς, καὶ ἀναγαγόντες αὐτὸν, ἔθαψαν μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ.

bit vos Deus in fide propter ſpem miſericordiæ ſuæ, propter Abraham, Iſaac & Jacob.

VIII. Hæc cum 1 dixiſſet, mandavit eis, dicens: ſepelite me in Hebron; & mortuus eſt, ſomno bono dormiens. Et poſt hæc fecerunt illi filii ejus, ſicut mandaverat eis, & reducentes eum, ſepelierunt cum patribus ſuis.

Ἰωσήφ.

Teſtamentum Joſeph de Caſtitate 2 & fraterna dilectioné. XI.

ΑΝτίγραφον διαθήκης Ἰωσήφ· ἐν τῷ μέλλειν αὐτὸν ἀποθνήσκειν, καλέσας τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, εἶπεν αὐτοῖς· τέκνα μου καὶ ἀδελφοὶ, ἀκούσατε Ἰωσὴφ, τοῦ ἠγαπημένου ὑπὸ Ἰσραήλ· ἐνωτίσασθε υἱοὶ πατρὸς ὑμῶν. Ἐγὼ εἶδον ἐν τῇ ζωῇ μου τὸν φθόνον καὶ τὸν θάνατον,

TRanſcriptũ 3 Teſtamentum" Joſeph, cum moriturus* erat", vocans filios ſuos, & fratres ſuos, dixit eis: Filii mei & fratres, audite Joſeph, dilectum ab Iſrael, auribus percipite filii patrem veſtrum. Ego ſcivi in vita mea invidiam & mortem.

Xx 5 καὶ

1 eis *add.* 2 deſunt in Cod. 62. Nam 71. nullum planè titulum habet. 3 teſtamenti. * eſſet.

καὶ οὐκ ἐπλανήθην ἐν τῇ
ἀληθείᾳ κυρίου. Οἱ ἀδελ-
φοί μου οὗτοι ἐμίσησάν με,
καὶ ὁ κύριος ἠγάπησέ
με· αὐτοὶ ἤθελόν με ἀνε-
λεῖν, καὶ ὁ κύριος τῶν
πατέρων μου ἐφύλαξέ με.
Εἰς λάκκον με ἐχάλασαν,
καὶ ὁ ὕψιστος ἀνήγαγέ
με· ἐπράθην εἰς δοῦλον, καὶ
ὁ θεὸς ἠλευθέρωσέ με· Εἰς
αἰχμαλωσίαν ἐλήφθην,
καὶ ἡ κραταιὰ χεὶρ αὐτοῦ
ἐβοήθησέ μοι· ἐν λιμῷ
συνεχέθην, καὶ αὐτὸς ὁ
κύριος διέθρεψέ με. a Ἐν
ἀσθενείᾳ" ἤμην, καὶ ὁ ὕψι-
στος ἐπεσκέψατό με. b
Ἐν φυλακῇ ἤμην, καὶ ὁ
σωτὴρ ἐχαρίτωσέ με". Ἐν
δεσμοῖς, καὶ ἔλυσέ με c
ἐν διαβολαῖς, καὶ συνη-
γόρησέ μοι· ἐν λόγοις Αἰ-

1 qvibus me fratres mei
perdere voluerunt. O-
derunt enim me", &
Dominus dilexit me.
Ipſi voluerunt occidere
me, & Deus patrum
meorum cuſtodivit me.
In lacum me miſerunt,
& altiſſimus reduxit me.
Venditus ſum in ſer-
vum, & Dominus libe-
rum me fecit. In capti-
vitatem aſſumptus ſum,
& fortis manus ejus ad-
juvit me. In fame de-
tentus ſum, & ipſe Do-
minus nutrivit me. 2
Deſolatus" eram, & De-
us conſolatus eſt me. In
infirmitate eram, & al-
tiſſimus viſitavit 3. In
carcere eram, & Salva-
tor * lætificavit me". In

γυπτίων

a μόνος in Ox. Cod. Sed hic in Græco quædam deeſſe videntur, ſi ex Latinâ verſione judicium capiatur. b omiſſa ſunt. c deſunt.

1 Et non erravi in veritate Domini. Fratres mei iſti oderunt me. 2 Solus. 3 *add.* me. * *charum me ſibi habuit, ſive gratiâ ſua me complexus eſt.* Neque enim derivatur à χαρᾶ, ſed à χάρις.

γυπτίων. πικροῖς, καὶ, ἐξῥύσατό με ἐν φθόνοις σὺν δόλοις, καὶ ὕψωσέ με″.

β. a Καὶ οὗτος Φωτιμὰρ, ὁ ἀρχιμάγειρος 34) φαραὼ″, ἐπίστευσέ μοι τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἠγωνισάμην πρὸς γυναῖκα ἀναιδῆ b ἐπειγοῦσῃ″ με παρανομεῖν μετ' αὐτῆς. Ἀλλ' ὁ Θεὸς c Ἰσραὴλ″ τοῦ πατρός μου

vinculis * detinebar″ & ſolvit me Dominus. In accuſationibus 1 Ægyptiorum 2 ipſe cauſam meam egit″ & 3 liberavit 4 ab″ invidia & dolo, & exaltavit me.

II. 5 Quod etiam″ Photimar, princeps coqvorum Pharaonis, credidit mihi domum ſuam. Et periclitatus 6 de vita mea″ propter mulierem inverecundam, ſollicitantem 7, ut ini-

a ὁ εὐνοῦχος φαραὼ b ἐπειγούσης habet Codex Oxon. Sed mallem legi ἐπείγουσαν. c Ἰακώβ.

* ad ſenſum clariorem reddendum hæc vox, ut & mox aliæ quædam additæ ſunt, quæ nec in Græcis, nec in Latinis Codicibus MSS. habentur. 1 *adde:* & protexit me, (*cauſam meam egit*): in verbis amaris. 2 *dele.* 3 me *adde.* 4 in. 5 Et ita 75. 6 deſunt, & legitur ſolùm: *Periclitatus fui*, pro qvo mallem reponi: *Decertavi* ſive *Luctatus ſum contra mulierem*, &c. 7 *adde* me.

34) Vocem hanc Auctor iterum accepit ex LXX. Interpretum verſione Geneſ. XXXVII, 36. Notanda verò obſervatio Hieronymi in Traditionibus Hebraicis ad hunc locum: *In plerisque locis archimagiros, id eſt, coquorum principes, pro magiſtris exercitûs ſcriptura commemorat; μαγειρεύειν quippe Græcè interpretatur occidere. Venditus eſt igitur Joſeph principi exercitûs & bellatorum*. Mihi maximè placet Targum Jonathan & Hieroſolymitanum, quæ ambo reddiderunt, רב ספוקלטריא *Principi ſpiculatorum*. Quæ vox occurrit quoque Marc. VI, 27.

μου ἐφύλαξέ με ἐκ φλογὸς καιομένης. Ἐφυλακίσθην, a ἐτυπτήθην, ἐμυκτηρίσθην". καὶ ἔδωκέ με κύριος εἰς οἰκτιρμοὺς ἐναντίον τοῦ δεσμοφύλακος. Οὐ γὰρ ἐγκαταλείψει κύριος τοὺς φοβουμένους αὐτὸν, οὐκ ἐν σκότει, ἢ δεσμοῖς, ἢ θλίψεσιν, ἢ ἀνάγκαις. Οὐ γὰρ ὡς ἄνθρωπος ἐπαισχύνεται ὁ Θεὸς, οὔτε ὡς b ἄνθρωπος" δειλιᾷ, οὔτε ὡς γηγενὴς ἀσθενεῖ, ἢ ἀπωθεῖται. ἐν πᾶσι δὲ c τόποις" παρίσταται, καὶ ἐν d διαφόροις τρόποις" παρακαλεῖ, ἐν βραχεῖ ἀφιστάμενος εἰς τὸ δοκιμάσαι τῆς ψυχῆς τὸ διαβούλιον. Ἐν δέκα πειρασμοῖς δόκιμόν με ἀνέδειξε, καὶ ἐν πᾶσιν αὐτοῖς ἐμακροθύμησα. ὅτι μέγα φάρμακόν ἐστιν ἡ μακρο-

qua agerem cum ipſa; 1 flamma libidinis æſtuante circa pectus illius". In carcerem conjectus ſum, verberibus cæſus & ſubſannatus. Fecit autem Dominus, ut miſericordia commotus ſit erga me cuſtos carceris. Non enim 2 derelinquit timentes ſe", non in tenebris, nec in vinculis, nec in ullis tribulationibus. Non enim ut homo confunditur Deus, nec ut filius hominis formidat, neque ut terrenus 3 pavore concutitur" vel repellitur. In omnibus verò locis præſens eſt, & in 4 graviſſimis malis" conſolatur 5 ſuos", in brevi recedens ad probandum animi conſilia. In decem tentationibus pro-

a ἐτύφθην, omiſſo ἐμυκτηρίσθην. b υἱὸς ἀνθρώπου, habet Cod. Oxon. c τούτοις. d διαφόροις τόποις.

1 ſed Deus Iſrael patris mei cuſtodivit me à flammâ urente. 2 Derelinquet timentes eum, 62. 3 infirmatur. 4 modis differentibus. 5 Loco vocis, *ſuos* cum adjuncto puncto, pone comma, neque enim periodus hic finitur.

μακροθυμία, καὶ πολλὰ ἀγαθὰ δίδωσιν ἡ ὑπομονή.

batum me deprehendit, & in omnibus 1 longanimis fui, qvoniam magna medicina eſt longanimitas, & multa bona dat ſuſtinentia.

γʹ. Ποσάκις ἡ Αἰγυπτία ἠπείλησέ μοι θάνατον; ποσάκις τιμωρίαις a παραδοῦσα" b ἀνεκαλέσατό με, καὶ ἠπείλησέ μοι μὴ θέλοντι συνελθεῖν αὐτῇ"; ἔλεγε δέ μοι· κυριεύσεις μου καὶ πάντων τῶν ἐμῶν, ἐὰν ἐπιδῷς σεαυτὸν εἰς ἐμὲ, καὶ ἔσῃ ὡς δεσπότης ἡμῶν. Ἐγὼ οὖν ἐμιμνησκόμην λόγων πατέρων πατρός μου Ἰακὼβ, καὶ εἰσερχόμενος εἰς τὸ ταμεῖον, προσηυχόμην κυρίῳ, καὶ ἐνήστευον ἐν τοῖς ἑπτὰ ἔτεσιν ἐκείνοις, καὶ ἐφαινόμην τῷ Αἰγυπτίῳ, ὡς ἐν τρυφῇ διάγων· ὅτι οἱ διὰ τὸν θεὸν νηστεύοντες, τοῦ προσώπου τὴν χάριν προσλαμβάνουσιν.

III. Quoties Ægyptia minata eſt mihi mortem? qvoties pœnis tradens revocavit me mulier? qvoties mortem minata, cum recuſarem rem habere cum ea? dicebat autem mihi: dominaberis mihi, & omnibus, quæ mea ſunt, ſi tradideris teipſum 2 mihi", 3 atqve geſſeris morem mihi", & eris 4 dominator noſtri. Ego verò recordatus ſum ſermonem 5 patris mei Jacob, & ingrediens in * thalamum" adoravi Dominum, & jejunavi ſeptem annis 6, apparui autem Ægyptio 7 ea corporis habitudine, qvaſi qui in delitiis vivens.

a παραδοῦναι, ſubintell. ἠπείλησε. b ἀλλ' ὁ θεὸς ἐῤῥύσατό με.

1 *adde* his. 2 in me. 3 deſunt. 4 *adde* ſicut. 5 *add.* patrum. * cubile. 6 *add.* illis. 7 quaſi in deliciis virens.

βάνουσιν. Ἐὰν δὲ * ἐπεδίδου" μοι οἶνον, οὐκ ἔπινον. καὶ a τριημερίζων" ἐλάμβανον μου τὴν δίαιταν, καὶ ἐδίδουν αὐτὴν πένησι καὶ ἀσθενοῦσιν. Ὤρθριζον πρὸς κύριον, καὶ ἔκλαιον περὶ b Μεμφίας" τῆς Αἰγυπτίας, ὅτι σφόδρα ἀδιαλείπτως ἐνώχλει μοι· καὶ ἐν νυκτὶ εἰσῄει πρός με, λόγῳ ἐπισκέψεως· καὶ c τὰ μὲν πρῶτα", ὅτι τέκνον ἀρσενικὸν οὐκ ἦν αὐτῇ, καὶ προσεποιεῖτό με ἔχειν ὡς υἱόν. Καὶ ηὐξάμην πρὸς κύριον, καὶ ἔτεκεν ἄρρεν. Ἕως χρόνου ὡς υἱὸν περιεπλέκετό με, κἀγὼ ἠγνόουν. d ἔσχατον" εἰς πορνείαν με e ἐφελκύσατο". Καὶ νοήσας ἐλυπήθην ἕως θανάτου· καὶ ἐξελθούσης αὐτῆς, ἦλθον εἰς ἐμαυτὸν, καὶ ἐπένθησα περὶ αὐτῆς ἡμέρας πολλάς. καὶ ἔλεγον αὐτῇ ῥήματα ὑψίστου, εἰ ἄρα ἀποστρέψει

xiſſet", qvoniam propter Deum jejunantes faciei gratiam accipiunt. Cumque dabatur mihi vinum, non bibebam, & in triduano jejunio accepi meam diætam, & tribui eam egentibus & infirmis. Et mane evigilavi ad Dominum, & flevi pro Memphiticâ Ægyptiâ, qvoniam multum & indeſinenter moleſta erat mihi: 1 noctu enim" venit ad me, quaſi quæ me inviſere vellet, & primò qvidem, qvoniam filius maſculus non erat ei, fingebat habere me, ut filium; & oravi ad Dominum, 2 ut daret illi marem". Per hoc tempus autem ut filium me amplexa eſt, & ego ignorabam. Denique me ad fornicationem attrahebat, & intelli-

ἀπὸ

* MS. ἐπιδίδη. a Deeſt. b omiſſum eſt. c deſunt. d ὅτι, habet Cod. Oxon. quæ lectio melior mihi videtur. e ἐφελκύετο.

1 Et nocte. 2 & peperit marem.

ἀπὸ τῆς ἐπιθυμίας αὐτῆς τῆς πονηρᾶς.

gena triſtatus ſum uſque ad mortem, & exeunte ipſa redii ad meipſum, & triſtabar illius cauſâ per dies multos, * quia cognovi dolum ejus & errorem". Et dicebam ei verba altiſſimi, ſi forte averteretur à 1 concupiſcentia" ſua pernicioſa.

δ'. a Ποσάκις ὡς ἁγίῳ ἀνδρὶ ἐν λόγοις ἐκολάκευσέ με, μετὰ δόλου διὰ ῥημάτων ἐπαινοῦσα τὴν σωφροσύνην μου ἐνώπιον τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, βουλομένη καταμόνας ὑποσκελίσαι με"; Ἐδόξαζέ με ὡς σώφρονα φανερῶς, καὶ ἐν κρυφῇ ἔλεγέ μοι· μὴ φοβηθῇς τὸν ἄνδρα μου· καὶ γὰρ πέπεισται περὶ τῆς σωφροσύνης σου, ὅτι κἂν εἴπῃ τις αὐτῷ περὶ ἡμῶν, οὐ μὴ πιστεύσῃ. Ἐν τούτοις χαμαικοιτῶν ἐδεόμην τοῦ θεοῦ b, ὅπως ῥύσηταί με ἐκ τῆς Αἰγυπτίας. Ὡς δὲ οὐδὲν ἴσχυσε, πάλιν ἐπὶ λόγῳ κατηχήσεως ἤρχετο πρός με, μαθεῖν λόγον κυρίου,

IV. Multoties ut viro ſancto, in verbis blandita eſt mihi, non ſine dolo 2 laudans caſtitatem meam coram marito, 3 qui penitus extinguere me volebat". 4 In manifeſto, & 5 abſcondito dixit mihi: Ne timeas tibi à viro meo, nam perſuaſum eſt ei de caſtitate tua; quia, etſi dixerit aliquis ei de nobis, non crederet. Propter hæc omnia in terra jacebam ego ſacco indutus, & deprecabar Dominum, ut liberaret me Dominus ab Ægyptia. Ubi verò potuit nihil efficere hâc viâ,

καὶ

a deſunt. b ἐν σάκκῳ add.

* hæc in Græco non habentur. 1 via 75. 2 add. per verba. 3 ſuo, volens ſingulariter ſupplantare me. 4 add. Glorificavit me ut caſtum. 5 in add.

καὶ ἔλεγέ μοι· εἰ θέλεις, ἵνα καταλίπω τὰ εἴδωλα, a συντάθητί μοι· καὶ τὸν Αἰγύπτιον πείσω ἀποστῆναι τῶν εἰδώλων, ἐν νόμῳ κυρίου σου πορευόμενοι. b Λέγω δὲ πρὸς αὐτήν, οὐκ ἐν ἀκαθαρσίᾳ c λέγει κύριος σεβομένους αὐτόν, οὐδὲ ἐν τοῖς μοιχεύουσιν εὐδοκεῖ· κἀκείνη d ἐσιώπησε, ποθοῦσα e ἐκτελῆσαι τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῆς· κἀγὼ προσετίθουν νηστείαν καὶ προσευχήν, ὅπως ῥύσηταί με ὁ κύριος ἀπ' αὐτῆς.

venit denuò 1 aliis inſtructa rationibus", ut diſceret verbum Dei ex me, atque in hunc modum cœpit loqui: ſi vis, ut relinquam idola, obtempera mihi, & Ægyptium perſvadebo recedere ab idolis, & in lege Domini Dei tui ambulabimus. His ergo reſpondi: in immunditia non vult Dominus eſſe venerantes ipſum, neque in adulterantibus bene placitum eſt ei. Et illa ſiluit, deſiderans explere concupiſcentiam ſuam. Et ego apponebam orationem & jejunium, ut liberaret me Dominus ab ipſa.

ε. Πάλιν δὲ ἐν ἑτέρῳ χρόνῳ λέγει μοι· εἰ μοιχεῦσαι οὐ θέλεις, ἐγὼ ἀναιρῶ τὸν Αἰγύπτιον, καὶ οὕτως f νόμῳ" λήψομαί σε εἰς ἄνδρα. Ἐγὼ οὖν, ὡς ἤκουσα τοῦτο, διέρρηξα τὴν στολήν μου, καὶ εἶπον·

V. Rurſus verò alio tempore dicit mihi: ſi adulterare non vis, ego occidam Ægyptium, & ita lege accipiam te in virum. Ego autem, ut audivi 2, ſcidi ſtolam

a συντάχθητι. b ἔλεγον. c θέλει, rectè legit Cod. Ox. d ἐφιλονείκει, quod planè contrarium ſonat. e τελέσαι. f νομίσας.

1 *In ſermone inſtructionis*, i. e. ſub prætextu inſtructionis capiendæ. 2 hoc *add.*

εἶπον· Γύναι, αἰδέσθητι τὸν κύριον, καὶ μὴ ποιήσῃς τὴν πρᾶξιν ταύτην τὴν πονηράν, ἵνα μὴ ἐξολοθρευθῇς· ὅτι καί γε ἐγὼ ἐξαγγελῶ τὴν ἐπίνοιαν τῆς ἀσεβείας σου πᾶσι. Φοβηθεῖσα οὖν ἐκείνη, ἠξίου ἵνα μηδενὶ ἀναγγείλω τὴν κακίαν αὐτῆς· καὶ ἀνεχώρησε * θέλπουσά με δώροις, καὶ πέμπουσα πᾶσαν ἀπόλαυσιν υἱῶν ἀνθρώπων,

meam, & dicebam: mulier, 1 pudeat te quæſo horum coram Deo &" 2 time" Dominum, neqve facias tantam pernicioſam rem, 3 neque deſperes omnino, ut teipſam devoveas malo". 4 Nam ſi pergas, ego proferam cogitationes impietatis tuæ". Timens igitur illa, rogabat, ut nulli annunciarem malitiam ejus, & receſſit, 5 jam vero tentabat" ſeducere me donis, 6 mittens mihi omnia", qvæ ſunt in uſum filiorum hominum.

ϛʹ. Καὶ ἀποστέλλει μοι βρῶμα ἐν γοητείᾳ πεφυρμένον. Καὶ ὡς ἦλθεν ὁ εὐνοῦχος ὁ κομίζων μοι αὐτό, ἀνέβλεψα, καὶ εἶδον φοβερὸν ἄνδρα, ἐπιδιδόντα μοι μετὰ τοῦ τρυβλίου μάχαιραν· Καὶ συνῆκα, ὅτι περιεργία αὕτη εἰς ἀποπλάνησιν ψυχῆς ἐστι. Καὶ

ἐξελ-

VI. Et miſit mihi cibum incantatione conſperſum. Et ut venit eunuchus ferens ipſum, reſpexi, & vidi virum terribilem, tradentem mihi cum diſco gladium. Et intellexi, qvoniam 7 inſidias ſtruerent animæ meæ". Et exeun-

* lege θέλγουσα.

1 deſunt. 2 verecundare. 3 ut non diſpereas. 4 quoniam & ego annunciabo cogitationem impietatis tuæ omnibus. 5 tentans. 6 & mittens omnia. 7 Perſcrutatio ejus in ſeductionem animæ eſt.

ἐξελθόντος αὐτοῦ, ἔκλαιον, μήτε ἐκείνου, μήτε ἄλλου, γευσάμενος ἐδεσμάτων αὐτῆς. Μετὰ δὲ μίαν ἡμέραν ἐλθοῦσα πρός με, ἐπέγνω τὸ βρῶμα, καὶ λέγει πρός με· Τί ἐστι τοῦτο, ὅτι οὐκ ἔφαγες ἀπὸ τοῦ βρώματος; καὶ εἶπον πρὸς αὐτήν· ὅτι ἐπλήρωσας αὐτὸ θανάτου. Καὶ πῶς εἶπας, ὅτι οὐκ ἐγγίζω τοῖς εἰδώλοις, ἀλλὰ κυρίῳ μόνῳ 35); Νῦν οὖν γνῶθι, ὅτι ὁ θεὸς τοῦ πατρός μου δι' ἀγγέλου ἀπεκάλυψέ μοι τὴν κακίαν σου, καὶ ἐτήρησα αὐτὸ εἰς ἔλεγχόν σου, εἰ ἄρα ἰδοῦσα αὐτὸ μετανοήσεις. Ἵνα δὲ μάθῃς, ὅτι τῶν ἐν σωφροσύνῃ θεὸν σεβόντων οὐ κατισχύει κακία ἀσεβούντων, λαβὼν ἐνώπιον αὐτῆς ἔφαγον, εἰπών· 1 Ὁ θεὸς

te illo flebam, neqve illum, neqve alium 1 aliquamdiu" ciborum ipſius guſtans. Poſt unum ergo diem ipſa veniens ad me, 2 dixit: quid hoc eſt, qvoniam non comediſti de cibo? Et dicebam ad eam, quoniam impleſti illum morte. 3 Scias autem", qvoniam non appropinquo idolis, ſed Domino ſoli? Nunc igitur cognoſce, qvoniam Deus patris mei per Angelum revelavit mihi malitiam tuam, & ſervavi cibum in redargutionem tui, ſi forte videns illum pœniteas, 4 aut diſcas", qvoniam his, qui in caſtitate Dominum venerantur, non prævalet malitia impiè agentium.

τῶν

35) Ex veneficio idolorum cultum colligit Joſephus. Idololatria quippe & magia geminæ ſunt ſorores, ut alii ante me prolixè per exempla docuerunt. Ipſe Spiritus S. Babeli unà cum idololatria incantationes adſcribit & veneficia, Eſaiæ XLVII. & Apocalypſ. XVIII.

1 deeſt. 2 *add.* cognovit cibum, & ad me. 3 Et qualiter dixiſti. 4 *at verò diſcas*, quibus verbis nova incipit periodus.

τῶν πατέρων μου, καὶ ὁ ἄγγελος Ἀβραὰμ ἔσται μετ' ἐμοῦ. Ἡ δὲ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον εἰς τοὺς πόδας μου, καὶ ἔκλαυσε, καὶ ἀναστήσας αὐτὴν ἐνουθέτησα. Καὶ συνέθετο τοῦ μὴ ποιῆσαι ἔτι τὴν ἀσέβειαν ταύτην.

ζ. a Ὅτι" δὲ ἡ καρδία αὐτῆς ἐνέκειτο εἰς ἐμὲ πρὸς ἀκολασίαν, καὶ στενάζουσα b προσέπιπτεν". Ἰδὼν δὲ ὁ Αἰγύπτιος, λέγει πρὸς αὐτήν· Τί συνέπεσε τὸ πρόσωπόν σου; Ἡ δὲ εἶπε· πόνον καρδίας ἀλγῶ ἐγώ, καὶ οἱ στεναγμοὶ τοῦ πνεύματός μου συνέχουσί με. καὶ ἐθεράπευσεν αὐτὴν μὴ ἀσθενοῦσαν. Τότε εἰσεπήδησε πρός με, ἔτι ἔξω ὄντος τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, καὶ λέγει μοι· Ἄγχομαι, ἢ εἰς φρέαρ, ἢ εἰς κρημνὸν ῥίπτω ἑαυ-

1 Et" accipiens coram ipſa comedi, dicens: Deus patrum meorum, & angelus Abraham, erit mecum. Illa verò cecidit in faciem ſuam ad pedes meos, & flevit. Et erigens illam 2 multis adhortatus ſum ipſam", & promiſit ſe non eſſe facturam poſthac impietatem hanc.

VII. Quoniam verò cor ipſius in me exarſerat ad adulterium, ingemiſcens, 3 ſuſpiria trahens ex imo pectore", dejecit vultum. Videns verò eam Ægyptius, dicit ad eam: Quid concidit facies tua? illa verò dixit: dolore cordis ego doleo, & gemitus ſpiritûs mei continent me; & curabat eam non ægrotantem. Tunc inſiluit ad me, adhuc foris exiſtente viro ſuo, & dicit mihi: ſuffo-

a ἔτι. b συνέπιπτεν.

1 delendum, ac loco præcedentis puncti comma ponendum. 2 *ammonui*, pro admonui. 3 deſunt.

τlὼ, ἐὰν μὴ a συμπει-
σθῇς" μοι. Καὶ νοήσας, ὅτι
τὸ πνεῦμα τȣ̃ Βελιὰρ b αὐ-
τlὼ" ἐνοχλεῖ, προσδεξά-
μενος κυρίῳ, εἶπον αὐτῇ·
ἵνα τί ταράσσῃ καὶ θορυ-
βῇ, ἐν ἁμαρτίαις τυ-
φλώττȣσα; Μνήσθητι, ὅτι
ἐὰν ἀνέλῃς σαυτlὼ, c ἡ
Σηθὼν" ἡ παλλακὴ τȣ̃ ἀν-
δρός σȣ, ἡ ἀντίζηλός σȣ,
d κολαφίσει" τὰ τέκνα
σȣ, καὶ ἀπολέσει τὸ μνη-
μόσυνόν σȣ ἀπὸ τῆς γῆς.
Καὶ λέγει πρός με. Εἰ ȣ̃ν
ἀγαπᾷς με, ἀρκεῖ μοι
μόνον, e ὅτι ἀντιποιῇ" τῆς
ζωῆς μȣ, καὶ τῶν τέκνων
μȣ, καὶ ἔχω προσδοκίαν
ἀπολαῦσαι τῆς ἐπιθυμίας
μȣ. Καὶ ȣ̓κ ἔγνω, ὅτι διὰ
κύριόν μȣ εἶπον ȣ̃τως, καὶ
ȣ̓χὶ δι' αὐτlὼ. Ἐὰν γάρ τις
πάθει ὑποπέσῃ ἐπιθυ-
μίας πονηρᾶς, καὶ τȣ́τῳ
δȣλωθῇ, ὡς κἀκείνη·

cor, vel in puteum, vel
præcipitium, projicio
meipſam, niſi mihi ob-
temperaveris. Et intel-
ligens, qvoniam ſpiri-
tus Beliar ipſam contur-
bat, orans Dominum,
dixi ei: Ut qvid turba-
ris, aut qvid tumultua-
ris in peccatis excœcata?
*Recordare", qvoniam
ſi occidas teipſam, 1 Se-
chon", concubina viri
tui, invidens tibi, cola-
phos infringet filiis tuis,
& perdet memoriam
tuam de terra. Et dicit
ad me: 2 Eia age video,
qvod adhuc aliqua tibi
mei cura relicta eſt: ſatis
habeo", qvod protegis
vitam meam & filiorum
meorum; bona me ſpes
habet futurum, ut poti-
ar deſiderio meo. Et
non cognovit, qvoniam
propter Deum meum
ita dixi, & non propter

κἂν

a συγγένῃ. b αὐτῇ. c omiſſ. d κονδυλίσαι.
e ἀντιποιῆσαι.

* Memento. 1 Sethon. 2 Ecce ergo diligis me: ſufficis
mihi ſolum.

ἐὰν ἀγαθόν τι ἀκούσῃ, εἰς τὸ πάθος, [a] ὁ ἡττᾶται'', ἐκλαμβάνει αὐτὸ πρὸς ἐπιθυμίαν πονηράν.

ipſam. Si enim aliquis paſſioni ſuccumbat deſiderii pernicioſi, [1] huic ſervus efficietur, ut & illa: & ſi bonum aliqvid audierit, in paſſione, quâ vincitur, accipit illud ad deſiderium pernicioſum.

η'. Λέγω οὖν ὑμῖν, τέκνα μου, ὅτι ὥρα ἦν ὡσεὶ ἕκτη, ὅτε ἐξῆλθεν ἀπ' ἐμοῦ, καὶ γόνυ κλίνας πρὸς κύριον, ὅλην τὴν ἡμέραν καὶ ὅλην τὴν νύκτα συνάψας, πρὸς τὸν ὄρθρον ἀνέστην δακρύων, καὶ αἰτῶν λύτρωσιν ἀπὸ τῆς Αἰγυπτίας. Τέλος ἐπιλαμβάνεταί μου τῶν ἱματίων, μετὰ βίας ἐφελκομένη με εἰς συνουσίαν. Ὡς οὖν εἶδον, ὅτι μαινομένη κρατεῖ τὰ ἱμάτιά μου, γυμνὸς ἔφυγον. Κἀκείνη ἐσυκοφάντησέ με πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς, καὶ ἐνέβαλέ με εἰς φυλακὴν ἐν οἴκῳ αὐτοῦ ὁ Αἰγύπτιος· καὶ τῇ ἑξῆς μαστίξας με,

VIII. Dico vobis, filii, quoniam hora erat quaſi ſexta, quando exivit à me, & ego genu flectens [2] oravi'' ad Dominum [3] per'' totum diem, & totam noctem conjungens, circa diluculum ſurrexi lachrymans, [4] ut liberaretur tandem Ægyptia''. In fine igitur apprehendit mea veſtimenta violenter, attrahens me ad concubitum. Ut igitur vidi, qvoniam [5] inſaniret violentiâ, ac vi teneret'' veſtimenta mea, nudus effugi. Illa verò calumniata eſt me apud virum ſuum, [6] qui'' miſit

a deeſt.

1 add. &c. 2 deeſt. 3 deeſt. 4 Et petens liberationem ab Ægyptiâ. 5 inſaniens, violentia tenuit 6 &c.

ἔπεμψέ με εἰς a, φυλακὴν ἐν οἴκῳ αὐτοῦ ὁ Αἰγύπτιος. Ὡς οὖν ἤμην ἐν πέδαις, ἡ Αἰγυπτία ἠσθένει ἀπὸ τῆς λύπης, καὶ ἐπηκροᾶτό μου, πῶς ὕμνουν τὸν κύριον ἐν οἴκῳ σκότους, καὶ ἐν ἱλαρᾷ φωνῇ χαίρων ἐδόξαζον τὸν Θεὸν μόνον, ὅτι διὰ προφάσεως ἀπηλλάγην τῆς Αἰγυπτίας.

me in carcerem, 1 qvi erat in domo regis". Seqventi die, ubi flagris probè cæſus fueram, rurſus conjectus ſum in carcerem. Et cum vinctus jacerem in compedibus, Ægyptia infirmata eſt nimio dolore, & auſcultabat 2, qvaliter laudarem Dominum, exiſtens in domo tenebrarum. Ego autem hilari voce gaudens, 3 glorificavi" Deum meum ſolum, 4 qvod" per 5 hanc" occaſionem amovebar ab Ægyptia.

θ΄. Πολλάκις ἔπεμψε πρός με λέγουσα· εὐδόκησον πληρῶσαι τὴν ἐπιθυμίαν, καὶ b λυτρώσω" σε τῶν δεσμῶν, καὶ ἀπαλλάξω σε τοῦ σκότους· καὶ οὐδὲ ἕως ἐννοιῶν ἔκλινα πρὸς αὐτήν. Ἀγαπᾷ γὰρ ὁ Θεὸς μᾶλλον τὸν ἐν λάκκῳ σκότους c νηστεύοντα ἐν σωφροσύνῃ, ἢ τὸν ἐν ταμείοις.

IX. 6 Ipſa tamen non deſtitit inſtare, ac dicere: Age accipe conditionem, qvam offero tibi, ac imple" deſiderium meum, & liberabo te à vinculis, & eripiam te ex tenebris. 7 Verum usque adeo nihil potuit perſvadere mihi, ut ne cogitatione qvidem in

a τῆς εἱρκτῆς τοῦ Φαραώ. b λύσω. c πιστεύοντα perperam habet Cod. Oxon.

1 in domo ſuâ Ægyptius. 2 me *add.* 3 glorificabam 4 qvoniam. 5 deeſt 6 Multoties miſit ad me, dicens: Accepta implere. 7 Et neque usque ad cogitationes aliquando inclinavi ad eam.

μείοις a τρυφῶντα" μετὰ ἀκολασίας. Ὁ δὲ ἐν σωφροσύνῃ διάγων θέλει καὶ δόξαν, καὶ οἶδεν ὁ ὕψιστος ὅτι συμφέρει, παρέχει αὐτῷ καὶ b ταῦτα", ὡς κἀμοί. Ποσάκις καίπερ ἀσθενοῦσα κατῄει πρός με ἐν ἀωρίᾳ, καὶ ἤκουσε τῆς φωνῆς μου προσευχομένου· συνιῶν δὲ τοὺς στεναγμοὺς αὐτῆς, ἐσιώπουν. Καὶ γὰρ ὅτε ἤμην ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆς, ἐγύμνου τοὺς βραχίονας αὐτῆς, καὶ τὰ στέρνα, καὶ τὰς κνήμας, ἵνα συμπέσω εἰς αὐτήν· πάνυ γὰρ ἦν ὡραία, μάλιστα κοσμουμένη πρὸς ἀπάτησίν μου. Καὶ ὁ κύριος ἐφύλαξέ με ἀπὸ τῶν ἐγχειρημάτων αὐτῆς.

vota ejus fuerim inclinatus". Diligit enim Deus eum magis, qui in lacu tenebrarum jejunat in caſtitate, qvàm eum, qvi in * thalamis", deliciatur cum luxuria. Qui autem in caſtitate vixit, & vult gloriam, & ſi noverit Altiſſimus, qvod expediat, tribuit ei & 1 hoc", quemadmodum & mihi. Multoties 2 infirmata, deſcendit ad me 3 immaturè", & audivit vocem mei orantis, 4 & acrius inſtabat". Intelligens verò ego ſuſpiria ejus, ſilui. Etenim cùm eram in domo ejus, nudavit brachia ſua, pectora, & tibias 5 qvò in me amorem ſui accenderet": nimis enim erat pulchra, 6 maximeque" ornata, ut me deciperet. Sed Dominus cuſtodivit me ab operationibus ipſius.

ι. Ὁρᾶτε οὖν, τέκνα μου, πόσα κατεργάζεται ἡ ὑπομονὴ, καὶ ἡ προσευχὴ

X. Videte igitur filii mei, qvanta operatur ſuſtinentia, & oratio

a βασιλέων add. Cod. Oxon. b ταύτην.

* cellis penuariis. 1 hæc. 2 *add.* quamvis. 3 jejunantem 62. 4 deſunt. 5 ut inciderem in eam. 6 maxime.

μετὰ νηστείας· καὶ ὑμεῖς ἐὰν τὴν σωφροσύνην καὶ τὴν ἁγνείαν μετέλθητε ἐν ὑπομονῇ καὶ ταπεινώσει καρδίας, κύριος κατοικήσει ἐν ὑμῖν, ὅτι ἠγάπησε τὴν σωφροσύνην. ὅπου δὲ κατοικεῖ ὁ ὕψιστος, κἂν τις περιπέσῃ φθόνῳ, ἢ δουλείᾳ, ἢ συκοφαντίᾳ, a κύριος, ὁ ἐν αὐτῷ κατοικῶν, διὰ τὴν σωφροσύνην, οὐ μόνον ἐκ τῶν κακῶν ῥύεται, ἀλλὰ καὶ ὑψοῖ, καὶ δοξάζει αὐτὸν, ὡς κἀμέ. Πάντως γὰρ ἄνθρωπος, ἢ ἐν ἔργῳ, ἢ ἐν λόγῳ, ἢ ἐν διανοίᾳ συνέρχεται. Γινώσκουσιν οἱ ἀδελφοί μου, πῶς ἠγάπησέ με ὁ πατήρ μου· καὶ οὐκ ὑψούμην ἐν τῇ διανοίᾳ μου, καίπερ νήπιος ὢν, εἶχον τὸν φόβον τοῦ θεοῦ ἐν τῇ καρδίᾳ μου. Ἤδειν γὰρ, ὅτι τὰ πάντα παρελεύσεται, καὶ

cum jejunio. Et vos igitur, ſi ſobrietatem & caſtitatem 1 dilexeritis in ſuſtinentia & humilitate cordis, Dominus habitabit in vobis, qvoniam dilexit ſobrietatem. Ubi verò habitat Altiſſimus, etſi 2 incidat in invidiam, vel ſervitutem, vel calumniam, Dominus, qui in ipſo habitat, non ſolùm propter caſtitatem hunc à malis liberat, ſed exaltat qvoqve & glorificat ipſum, ſicut & me. Omnino enim 3 hic vel in opere, vel in verbo, vel in cogitatione * continetur. Cognoverunt fratres mei, 4 qualiter dilexit me pater meus, & non exaltatus ſum in corde meo: quamvis puer exiſtens, habebam timorem Dei

ἐμέ-

a ἢ σκότει, addit Cod. Oxon. omiſſis ſequentibus à Κύριος usque σωφροσύνην.

1 tranſeatis. 2 *add.* aliquis. 3 homo. * Interpres videtur legiſſe in Græco συνέχεται. 4 *quantum*, habet Cod. 75. quaſi in Græco fuiſſet πόσον.

ἐμέτρουν ἐμαυτὸν, καὶ ἐτίμων τοὺς ἀδελφούς μου καὶ διὰ τὸν φόβον αὐτῶν ἐσιώπων πιπρασκόμενος, μὴ εἰπεῖν τοῖς Ισμαηλίταις τὸ γένος μου, ὅτι υἱός εἰμι Ιακὼβ, ἀνδρὸς μεγάλου, καὶ δυνατοῦ.

in mente mea. 1 Senui″, & moderabar meipſum, & honorabam fratres meos, 2 qvos timebam, ſilui″ venditus, ut non dicerem Iſmaelitis genus meum, qvoniam filius eram Jacob viri magni & potentis.

ιά. Καὶ ὑμεῖς οὖν ἔχετε ἐν a πράξει ὑμῶν τὸν τοῦ θεοῦ φόβον, καὶ τιμᾶτε τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν. Πᾶς γὰρ ὁ ποιῶν νόμον κυρίου, ἀγαπηθήσεται ὑπ' αὐτοῦ. Ἐλθὼν οὖν εἰς Ινδοκολπίτας μετὰ τῶν Ισμαηλιτῶν, ἠρώτων με· καὶ εἶπον, ὅτι δοῦλός εἰμι ἐξ οἴκου, ἵνα μὴ αἰσχύνω τοὺς ἀδελφούς μου. Λέγει δέ μοι ὁ μείζων αὐτῶν· οὐκ εἶ δοῦλος, ὅτι καὶ ἡ ὄψις σου δηλοῖ περί σου· καὶ ἠπείλει μοι ἕως θανάτου. Ἐγὼ δὲ ἔλεγον, ὅτι δοῦλος αὐτῶν εἰμι. Ὡς δὲ ἤλθομεν εἰς Αἴγυπτον, περὶ ἐμοῦ ἐμάχοντο, τίς προσ-

XI. Et vos igitur habete in actu veſtro Dei timorem, & honorate fratres veſtros. Omnis enim, qvi facit legem Dei, diligetur ab ipſo. Veniens 3 enim″ ad Indocolpitas cum Iſmaelitis, interrogabant me, & ego dicebam, qvoniam ſervus ipſorum ſum ex domo, ut non confunderem fratres meos. Dicit autem major eorum: non es ſervus, quoniam & aſpectus tuus oſtendit de te, & minatus eſt mihi usque ad mortem. Ego verò dicebam, qvoniam ſervus

Yy 5 δῶς

a πάσῃ πράξει ὑμῶν πρὸ ὀφθαλμῶν τὸν,

1 Scivi enim, quoniam omnia tranſibunt. 2 & propter timorem eorum ſilui. 3 ergo 7ς.

δοὺς χρυσίον λάβῃ με. Διότι πᾶσιν ἔδοξεν εἶναί με εἰς Αἴγυπτον πρὸς μετάβολον ἐμπορίας αὐτῶν, ἕως ἐπιςρέψωσι φέροντες ἐμπορίαν. Καὶ ὁ κύριος ἔδωκέ μοι χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς τοῦ μεταβόλου, καὶ ἐπίςευσέ μοι τὸν οἶκον αὐτοῦ. Καὶ εὐλόγησεν αὐτὸν ὁ θεὸς ἐν χειρί μου, καὶ ἐπλήθυνεν αὐτὸν ἐν ἀργυρίῳ καὶ χρυσίῳ· καὶ ἤμην μετ᾽ αὐτοῦ μῆνας τρεῖς καὶ ἡμέρας πέντε.

ipſorum ſum. Ut autem venimus in Ægyptum, de me certabant, quis 1 ad theſaurum acciperet me, 2 & placuit omnibus, ut eſſem in Ægypto apud negociatorem negociationis ipſorum, usquequo reverterentur ferentes negociationem. Et Dominus dedit mihi gratiam in oculis negociatoris, & credidit mihi domum ſuam. Et benedixit eum Dominus in manu mea, & dedit Dominus ei copiam argenti & auri, & eram cum ipſo menſibus tribus, & diebus quinque.

ιβ. Κατ᾽ ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν παρῄει ἡ ᵃ Μεμφία γυνὴ τοῦ 30) Πετεφρῆ μετὰ δόξης πολλῆς, καὶ ἐπέβαλεν ἐπ᾽ ἐμὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς. ὅτι εἶπαν αὐτῇ οἱ εὐνοῦχοι περὶ ἐμοῦ, καὶ λέγει τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς περὶ τοῦ μεταβόλου, ὅτι ἐπλούτησεν ἐν χειρὶ νέου τινὸς

XII. Hoc tempore tranſivit Memphitica mulier Pethefri 3 in gloria multa, & injecit ſuper me oculos ſuos, quoniam dixerant ei eunuchi de me, & dicit viro ſuo de negociatore, qvoniam ditatus eſſet in manu juvenis

Ἐβεγίων

a Μεμφὶς ἡ ἐλλακπίνη τοῦ πεντεφρῆ.

1 addens aurum 7ſ. 2 propter quod 3 Cum.

36) Ita is, qui in Hebræo dicitur *Petiphar*, vocatur à LXX. juxta exemplar Vaticanum, niſi quod ῆ loco ὶ habeat.

Ἑβραίου· λέγουσι δὲ, ὅτι καὶ κλοπῇ ἔκλεψαν αὐτὸν ἐκ γῆς Χαναάν. Νῦν οὖν ποίησον μετ' αὐτοῦ κρίσιν, καὶ ἄφελε τὸν νεανίαν εἰς a οἰκονόμον" σου, καὶ εὐλογήσει σε ὁ τῶν Ἑβραίων Θεὸς, ὅτι χάρις ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐστιν ἐπ' αὐτῷ.

cujusdam Hebræi: & dicebant, qvod furto furati eſſent eum de terrá Chanaan. Nunc ergo fac cum eo judicium, & aufer juvenem in diſpenſatorem tuum, & benedicet te Deus Hebræorum, qvoniam gratia ex cœlo eſt in ipſo.

ιγ. Ὁ δὲ b Πετεφρὴς" πειθεὶς τοῖς λόγοις αὐτῆς, ἐκέλευσεν ἀχθῆναι τὸν μετάβολον, καὶ λέγει αὐτῷ· τί ταῦτα ἀκούω, ὅτι κλέπτεις ψυχὰς ἐκ γῆς c Ἑβραίων" εἰς παῖδας d μετεμπολῶν"; πεσὼν οὖν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ ὁ μετάβολος, ἐδέετο λέγων. Δέομαί σου κύριε, οὐκ οἶδα ὃ λέγεις. Ὁ δὲ ἔφη· πόθεν οὖν ὁ παῖς σοι ὁ Ἑβραῖος; καὶ εἶπεν· οἱ Ἰσμαηλῖται παρέθεντό μοι αὐτὸν, ἕως οὗ ἐπιστρέψωσι. Καὶ οὐκ

XIII. Pethefris verò perſuaſus verbis ipſius, juſſit adduci negociatorem, & dicit ei: Qvid 1 hic" audio, quoniam furaris animas ex terra Hebræorum, 2 in pueris vendendis"? cadens igitur negociator in faciem ſuam, rogabat dicens: Rogo te domine, non novi quod dicis. Ille vero dicit: unde igitur tibi iſte puer Hebræus? & dixit: Iſmaelitæ commendaverunt ἐπί-

a οἶκον. b Πεντεφρῆς. c Χαναάν. d ἀπεμπολῶν rectiùs legitur in Cod. Oxon. Neque enim verbum μετεμπολάω in ullo Scriptore legiſſe memini.

1 hæc. 2 in pueros vendens, i. e. in ſervos ſive famulos.

ἠπίστευσεν αὐτῷ· ἀλλ' ἐκέλευσε γυμνὸν τύπτεσθαι αὐτόν. Ἐπιμένοντος δὲ αὐτοῦ, λέγει ὁ Πεντεφρῆς· a ἀχθήτω" ὁ νεανίσκος. Καὶ εἰσαχθεὶς προσεκύνησα τῷ ἀρχιευνούχῳ· τρίτος γὰρ ἦν ἐν ἀξίᾳ παρὰ τῷ Φαραὼ, ἄρχων πάντων τῶν εὐνούχων, ἔχων γυναῖκας καὶ παλλακὰς καὶ τέκνα. Καὶ διαχωρίσας με ἀπ' αὐτοῦ, εἶπε· δοῦλος εἶ, ἢ ἐλεύθερος; καὶ εἶπον, δοῦλος. Καὶ λέγει πρός με· τίνος εἶ δοῦλος; καὶ λέγω αὐτῷ· τῶν Ισμαηλιτῶν. Καὶ πάλιν λέγει μοι· πῶς αὐτῶν ἐγένου δοῦλος; καὶ εἶπον· ὅτι ἐκ γῆς Χαναὰν ἐπρίαντό με. Ὁ δὲ ἠπίστησε, λέγων, ὅτι ψεύδῃ· καὶ γυμνὸν ἐκέλευσέ με τύπτεσθαι.

mihi ipſum, usquequo revertantur. Et non credidit ei, 1 & juſſit" flagellari ipſum. Suſtinente verò eo, dixit Pethefris, adducatur juvenis, Et inductus adoravi principem eunuchorum: Tertius enim erat in dignitate apud Pharaonem, princeps omnium eunuchorum, habens 2 uxorem", & filios, & concubinas. Et cum me ſeorſum duxiſſet, dixit: ſervus es vel liber? & dicebam: ſervus. Et dicit ad me: cujus es ſervus? & dico ei: Iſmaelitarum. Et rurſus dixit mihi: qualiter ipſorum factus es ſervus? & dicebam: qvoniam ex terra Chanaan emerunt me. Ille verò non credidit, dicens: ſane mentiris; & nudum juſſit me flagellari.

ιδ'. Ἡ δὲ Μέμφις ἑώρα διὰ θυρίδος τυπτόμενόν

XIV. Memphitica verò vidit per feneſtram

μου

a ἀποκριθήτω.

1 ſed juſſit nudum. 2 uxores, 7&

μου, καὶ ἀποστέλλει πρὸς τὸν ἄνδρα, λέγουσα· Ἄδικος ἡ κρίσις, ὅτι καὶ τὸν κλαπέντα ἐλεύθερον τιμωρεῖς, ὡς ἀδικήσαντα. Ὡς δὲ οὐκ ἤλλαξα τὸν λόγον τυπτόμενος, ἐκέλευσε ᵃφυλακισθῆναι" ἡμᾶς, ἕως οὗ ἔλθωσι, φησὶν, οἱ κύριοι τοῦ παιδός. Καὶ ἡ γυνὴ λέγει πρὸς αὐτόν· Διὰ τί συνέχεις τὸν αἰχμάλωτον εὐγενῆ παῖδα, ὃν ἔδει μᾶλλον ἄνετον εἶναι, καὶ ὑπηρετεῖν σου; (ἤθελε γάρ με ὁρᾶν ἐν πόθῳ ἁμαρτίας· καὶ ἠγνόουν ἐν πᾶσι τούτοις.) Ὁ δὲ εἶπε πρὸς τὴν Μέμφιν. Οὐκ ἔστι τοῖς Αἰγυπτίοις, πρὸ ἀποδείξεως ἀφαιρεῖσθαι τὰ ἀλλότρια. Ταῦτα εἶπε περὶ μεταβόλου, ᵇ ὅτι ὀφείλει ἐγκατάκλειστος εἶναι.

me flagellatum, & mittit ad virum ſuum, dicens: Injuſtum eſt judicium tuum, qvoniam & furatum liberum punis, 1 &" injuſtè agentem. Ubi autem non mutavi 2 verba, denuo flagellatum juſſit" cuſtodiri *me", usqveqvo veniant (ait) Domini pueri. Et uxor ejus dicit ad eum: propter qvid detines captivum & nobilem puerum, 3 qvoniam" oportuit magis dimitti 4 eum atque te flagellari"? voluit enim me videre in deſiderio peccati, & ignorabam de omnibus his. Ille verò dixit ad Memphiticàm: non eſt honeſtum apud Ægyptios, ante oſtenſionem auferri aliena. Hoc dixit de negociatore, & de me, qvoniam debui incluſus teneri.

ιέ. Μετὰ δὲ εἴκοσι τέσ-

XV. Poſt viginti verò

σαρας

ᵃ φυλαχθῆναι. ᵇ Cod. Oxon. hic inſerit: Καὶ ὁ παῖς οὐν ὀφείλει.

1 Ut. 2 verba flagellatus, juſſit. * nos. 3 quem. 4 & famulari tibi 62. Codex 75. hic plane vitioſus eſt.

σαρας ἡμέρας ἦλθον οἱ Ισμαηλῖται· καὶ ἀκούσαντες, ὅτι Ιακὼβ ὁ πατήρ μου πένθει περὶ ἐμοῦ, εἶπασι πρός με· τί ἔτι εἶπας σεαυτόν, ὅτι δοῦλός εἰμι; Καὶ ἰδοὺ ἔγνωμεν, ὅτι υἱὸς εἶ ἀνδρὸς μεγάλου ἐν τῇ γῇ Χαναάν· καὶ πενθεῖ περί σου ὁ πατήρ σου ἐν σάκκῳ. Καὶ a πάλιν ἤθελον" δακρῦσαι, ἐπέχον ἐμαυτὸν, ἵνα μὴ αἰσχύνω τοὺς ἀδελφούς μου. Καὶ εἶπον· Εγὼ οὐκ οἶδα· Δοῦλός εἰμι. Τότε βουλεύονται πωλῆσαί με, ἵνα μὴ εὑρεθῶ ἐν χερσὶν αὐτῶν. Εφοβοῦντο γὰρ τὸν Ιακὼβ, ἵνα μὴ ποιήσῃ ἐν αὐτοῖς ἐκδίκησιν κινδύνου. Ηκούσθη γὰρ, ὅτι μέγας ἐστὶ παρὰ κυρίῳ καὶ ἀνθρώποις. Τότε λέγει ὁ μετάβολος αὐτοῖς· λύσατέ με ἀπὸ τῆς κρίσεως Πετεφρί. Προσελθόντες οὖν ἤτουν με, λέγοντες· εἰπὲ, ὅτι ἐν ἀργυρίῳ b ἠγοράσθη" ἡμῖν,

& quatuor dies venerunt 1 Iſraelitæ", & * audientes", quoniam Jacob pater meus triſtatur de me, dixerunt ad me: qvid eſt, quod dixiſti teipſum ſervum eſſe? & ecce cognovimus, quoniam es filius viri magni in terra Chanaan; & triſtatur pater tuus in ſacco. Et rurſus volui lachrymari, & continui meipſum, ut non confunderem fratres meos. Et dixi: ego iſtud non novi, ſervus ſum. Tunc inibant conſilium, 2 quò me venderent", ne invenirer in manibus eorum. Timuerunt enim Jacob, ne 3 ulciſceretur ſe de ipſis". Auditum eſt enim, quod eſſet magnus apud Deum & homines. Tunc dicit negociator eis: 4 Redimite eum nunc" à judicio Pethefri. 5 Audientes"

κα-

a πάνυ θέλων. b ἐπεράθης.

1 Iſmaelitæ. * quia audiverant. 2 Vendere me. 3 faceret in eis vindictam periculi. 4 Solvite me. 5 Accedentes.

μάχειρος a ἀπέλυσεν″ ἡμᾶς.

ιϛʹ. Εδήλωσε δὲ ἡ Μέμφις τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς, πριᾶσθαί με· ἀκέω γὰρ, φησιν ὅτι πωλῦσιν αὐτόν. Καὶ ἀπέστειλεν ἐυνῦχον τοῖς 37) Ισμαηλίταις, b ᾔτειτο εἰς πρᾶσιν″. Καὶ μὴ θελήσας ποιῆσαι μετ᾽ αὐτῶν, c ἀνεχώρησεν· ὁ δὲ ἐυνῦχος″, πειρασθεὶς αὐτῶν;

igitur petebant me, dicentes: * quoniam argento emptus * eſt″ à nobis, & ille abſolvit 1 me″.

XVI. Memphitica verò oſtendit viro ſuo, ut emeret me. Audio enim (ait) qvoniam vendunt eum. Et miſit eunuchum ad Iſmaelitas, 2 qui″ petiit me in venditionem; & non volens facere * cum eis, reverſus eſt. Eunuchus verò

Δηλοῖ

a ἀπολύσει. b αἰτῦσά με εἰς διάπρασιν. Καλέσας ὖν ὁ ἀρχιμάγειρος τὺς Ισμαηλίτας ᾔτει με εἰς πρᾶσιν. c ἀνεχώρησεν ὁ ἐυνῦχος habet Cod. Ox. omiſſo δὲ, ita ut periodus non in duo cola diſtinguatur. Quæ lectio melior eſt, præſertim ſi punctum poſt αὐτῶν ponatur, ut in Oxon. pariter & Cantabr. Codice factum.

* *add:* Dic. * es. 1 nos. 2 &. * ſubintellige *contractum emptionis*, ob magnitudinem ſcilicet pretii, qvod Iſmaelitæ popoſcerunt.

37) Statuit Auctor noſter, Joſephum Potiphari ab Iſmaëlitis venditum eſſe. Contrà R. Salomo Iarchi Joſephum vult ſæpiùs venditum, primùm Iſmaëlitis, inde Midianitis, & ab his tandem Potipharo. Verùm à partibus noſtri Auctoris ſtat Moſes Geneſ. XXXIX. 1. Raſchi autem erravit, dum Iſmaëlitas & Madianitas ambos Geneſ. XXXVII 28. nominatos, diſtinctos à ſe invicem populos fuiſſe putavit, qvos eosdem, diverſis licet nominibus appellatos, fuiſſe ex Judic. VIII, 24. bene probavit Abenezra in locum cit. Geneſeos.

δηλοῖ δὲ τῇ δεσποίνῃ, ὅτι πολλὴν αἰτοῦσι τιμὴν τοῦ παιδός. Ἡ δὲ ἀπέστειλεν ἕτερον εὐνοῦχον, λέγουσα· Ἐὰν καὶ δύο μνᾶς χρυσίου αἰτῶσι, a πρόσεχε". Μὴ φείσασθε χρυσίου, μόνον * πελάμενος" τὸν παῖδα ἀγάγετε. Καὶ b δίδει αὐτοῖς π χρυσίους" ἀντ' ἐμοῦ, ἑκατὸν εἰπὼν τῇ Αἰγυπτίᾳ δεδόσθαι ἀντ' ἐμοῦ. Καὶ ἰδὼν ἐγὼ ἐσιώπησα, ἵνα μὴ c ἐτασθῇ" ὁ εὐνοῦχος.

ιζ'. Ὁρᾶτε, τέκνα μου, πόσα ὑπέμεινα, ἵνα μὴ καταισχύνω τοὺς ἀδελφούς μου. Καὶ ὑμεῖς οὖν ἀγαπᾶτε ἀλλήλους· ἐν μακροθυμίᾳ συγκρύπτετε ἀλλήλων τὰ ἐλαττώματα. Τέρπεται ὁ Θεὸς ἐπὶ ὁμονοίᾳ ἀδελφῶν, καὶ ἐπὶ προαιρέσει

καρ-

cum tentaſſet 1, oſtend Dominæ, qvoniam in[-]gens petiverint pre[ti]um pueri. Illa verò miſit alterum eunuchum, dicens: etſi duas minas auri petiverint, * vide ne parcas auro", tantum emas puerum, & * duc ad me". Ille verò dedit octoginta aureos pro me, centum dicens Ægyptiæ datos eſſe pro me. Et videns ego ſilui, ut non * exqvireretur" eunuchus.

XVII. Videte filii, quanta ſuſtinui, 2 diligite adinvicem, & in longanimitate 3 ejicite ad invicem ex animo ſimultates". Delectatur enim Deus concordiâ fratrum, & electione cordis probati in dile-

a παρέχετε. * πελάμενοι. b δοὺς αὐτοῖς π χρυσίνους. c αἰκισθῇ.

1 *add.* eos. * *date, nec parcite auro*, &c. juxta Græcum Oxon. * adducite. * flagris cæderetur, juxta Græc. Oxon. 2 *Add.* ut non confunderem fratres meos: & vos ergo. 3 abſcondite minorationes (*offenſas*) adinvicem, &c.

καρδίας εὐδοκιμούσης εἰς a ἀγάπην". Καὶ ὅτε ἦλθον οἱ ἀδελφοί μου εἰς Αἴγυπτον, ὡς οἴδασιν, ὅτι ἀπέστρεψα τὸ ἀργύριον αὐτοῖς, καὶ οὐκ ὠνείδισα, ἀλλὰ b παρεκάλεσα. αὐτοὺς, καὶ μετὰ θάνατον Ιακὼβ περισσοτέρως ἠγάπησα αὐτοὺς, καὶ πάντα, ὅσα 38) c ἐκέλευσεν", ἐκ περισσοῦ ἐποίησα, καὶ ἐθαύμαζον. Οὐκ ἀφῆκα γὰρ d αὐτοῖς" θλιβῆναι, ἕως μικροῦ πράγματος. Καίγε πᾶν, ὃ ἦν ἐν χειρί μου, αὐτοῖς δέδωκα. Οἱ υἱοὶ αὐτῶν, υἱοί μου· καὶ υἱοί μου, ὡς δοῦλοι αὐτῶν. Η ψυχὴ αὐτῶν, ψυχή μου· καὶ πᾶν ἄλγημα αὐτῶν, ἄλγημά μου, καὶ πᾶσα μαλακία αὐτῶν, ἀσθένειά μου. e Η γῆ μου, γῆ αὐτῶν. ἡ βουλή μου, βουλὴ αὐτῶν. καὶ οὐχ ὕψωσα ἐμαυτὸν

ctione. Quando autem venerunt fratres mei in Ægyptum, 1 &" cognoverunt 2 me", reddidi argentum eis, & non exprobravi qvicqvam illis, ſed & conſolatus ſum eos, & poſt mortem Jácob abundantiùs dilexi eos, & omnia quæcunqve * juſſit", feci ex abundanti, & admirabantur. Non enim dimiſi eos tribulari uſque ad parvam rem. Et omne, quod erat in manu mea, eis dedi. Filii eorum, filii mei apud me habiti ſunt: & filii mei, ut ſervi eorum. Anima eorum anima mea, & omnis dolor eorum dolor meus, & omnis infirmitas eorum infirmitas mea. Terra mea, terra eo-

a ἀγαθὸν. b καὶ add. c ἠθέλησαν. d αὐτοὺς. e omiſſa ſunt.

1 *ut* i. e. *poſtquam*. 2 *quoniam*, i. e. quod. * ſcilicet *pater Jacob*. Sed ſi Græcum Oxon. ſequamur, loco *juſſit* reponendum *voluerunt*, nempe fratres.

38) Lege Geneſ. L. 16. ſeqq. & hæc bene intelliges.

δηλοῖ δὲ τῇ δεσποίνῃ, ὅτι πολλὴν αἰτοῦσι τιμὴν τοῦ παιδός. Ἡ δὲ ἀπέστειλεν ἕτερον εὐνοῦχον, λέγουσα· Ἐὰν καὶ δύο μνᾶς χρυσίου αἰτῶσι, a πρόσεχε. * Μὴ φείσασθε χρυσίου, μόνον * πεπράμενος τὸν παῖδα ἀγάγετε. Καὶ b δίδει αὐτοῖς π χρυσίους ἀντ' ἐμοῦ, ἑκατὸν εἰπὼν τῇ Αἰγυπτίᾳ δεδόσθαι ἀντ' ἐμοῦ. Καὶ ἰδὼν ἐγὼ ἐσιώπησα, ἵνα μὴ c ἐτασθῇ ὁ εὐνοῦχος.

cum tentaſſet 1, oſtendit Dominæ, qvoniam ingens petiverint pretium pueri. Illa verò miſit alterum eunuchum, dicens; etſi duas minas auri petiverint, * vide ne parcas auro", tantùm emas puerum, & * duc ad me". Ille verò dedit octoginta aureos pro me, centum dicens Ægyptiæ datos eſſe pro me. Et videns ego ſilui, ut non * exqvireretur eunuchus.

ιζ'. Ὁρᾶτε, τέκνα μου, πόσα ὑπέμεινα, ἵνα μὴ καταισχύνω τοὺς ἀδελφούς μου. Καὶ ὑμεῖς οὖν ἀγαπᾶτε ἀλλήλους· ἐν μακροθυμίᾳ συγκρύπτετε ἀλλήλων τὰ ἐλαττώματα. Τέρπεται ὁ Θεὸς ἐπὶ ὁμονοίᾳ ἀδελφῶν, καὶ ἐπὶ προαιρέσει

XVII. Videte filii, quanta ſuſtinui, 2 diligite adinvicem, & in longanimitate 3 ejicite ad invicem ex animo ſimultates". Delectatur enim Deus concordiâ fratrum, & electione cordis probati in dilectione

a παρέχετε. * πεπράμενοι. b δὺς αὐτοῖς π χρυσίνους. c αἰκισθῇ.

1 *add.* eos. * *date, nec parcite auro*, &c. juxta Græcum Oxon. * adducite. * flagris cæderetur, juxta Græc. Oxon. 2 *Add.* ut non confunderem fratres meos; & vos ergo. 3 abſcondite minorationes (*offenſas*) adinvicem, &c.

αρδίας εὐδοκιμέσης εἰς ἀγάπην". Καὶ ὅτε ἦλθον οἱ ἀδελφοί μου εἰς Αἴγυπτον, ὡς αἴδασιν, ὅτι ὑπέστρεψα τὸ ἀργύριον αὐτοῖς, καὶ οὐκ ὠνείδισα, ἀλλὰ b παρεκάλεσα. αὐτοὺς, καὶ μετὰ θάνατον Ιακὼβ περισσοτέρως ἠγάπησα αὐτοὺς, καὶ πάντα, ὅσα 38) c ἐκέλευσεν", ἐκ περισσοῦ ἐποίησα, καὶ ἐθαύμαζον. Οὐκ ἀφῆκα γὰρ d αὐτοῖς" θλιβῆναι, ἕως μικροῦ πράγματος. Καίγε πᾶν, ὃ ἦν ἐν χειρί μου, αὐτοῖς δέδωκα. Οἱ υἱοὶ αὐτῶν, υἱοί μου· καὶ υἱοί μου, ὡς δοῦλοι αὐτῶν. Η ψυχὴ αὐτῶν, ψυχή μου· καὶ πᾶν ἄλγημα αὐτῶν, ἄλγημά μου, καὶ πᾶσα μαλακία αὐτῶν, ἀσθένειά μου. e Η γῆ μου, γῆ αὐτῶν, ἡ βουλή μου, βουλὴ αὐτῶν. καὶ οὐχ ὕψωσα ἐμαυτὸν

ctione. Quando autem venerunt fratres mei in Ægyptum, 1 &" cognoverunt 2 me", reddidi argentum eis, & non exprobravi qvicqvam illis, ſed & conſolatus ſum eos, & poſt mortem Jacob abundantius dilexi eos, & omnia quæcunqve * juſſit", feci ex abundanti, & admirabantur. Non enim dimiſi eos tribulari usque ad parvam rem. Et omne, quod erat in manu mea, eis dedi. Filii eorum, filii mei apud me habiti ſunt: & filii mei, ut ſervi eorum. Anima eorum anima mea, & omnis dolor eorum dolor meus, & omnis infirmitas eorum infirmitas mea. Terra mea, terra eo-

 ἐν

a ἀγαθόν. b καὶ add. c ἠθέλησαν. d αὐτοὺς. e omiſſa ſunt.

1 *ut* i.e. *poſtquam.* 2 *quoniam*, i.e. quod. * ſcilicet *pater Jacob.* Sed ſi Græcum Oxon. ſequamur, loco *juſſit* reponendum *voluerunt*, nempe fratres.

38) Lege Geneſ. L. 16. ſeqq. & hæc bene intelliges.

ἐν αὐτοῖς ἐν ἀλαζονείᾳ διὰ τὴν κοσμικὴν δόξαν μου, ἀλλ' ἤμην ἐν αὐτοῖς ὡς εἷς τῶν ἐλαχίστων".

ιη'. Ἐὰν οὖν καὶ ὑμεῖς πορευθῆτε ἐν ταῖς ἐντολαῖς κυρίου, τέκνα μου, ὑψώσει ὑμᾶς a ἐνταῦθα, καὶ εὐλογήσει ἐν ἀγαθοῖς εἰς αἰῶνας. Καὶ ἐὰν θέλῃ τις κακοποιῆσαι ὑμᾶς, ὑμεῖς ἐν ἀγαθοποιΐᾳ εὔχεσθε ὑπὲρ αὐτοῦ· καὶ ἀπὸ παντὸς κακοῦ λυτρωθήσεσθε διὰ κυρίου. b Ἰδοὺ γὰρ ὁρᾶτε, ὅτι διὰ τὴν μακροθυμίαν, καὶ 39) θυ-

rum, conſilium meum, conſilium eorum: & non exaltavi me ipſum in eis in ſuperbia, propter mundanam gloriam meam, ſed eram in eis, ſicut unus minimorum.

XVIII. Si igitur & vos ambuletis in mandatis Domini, filii mei, exaltabit 1 & vos Dominus", & benedicet vobis in bonis 2 perpetuo". Et ſi voluerit quis malefacere vobis, vos in benignitate orate pro eo, & ab omni malo * liberamini" per Dominum. Ecce enim videtis, qvoniam propter longanimitatem, 3 filiam Do-

γα-

a deſunt. b Deſunt omnia usque ad ἐν πᾶσι τῷ Ἰακώβ. 1 vos hic. 2 in ſecula. * liberabimini. 3 *Add.* &

39) Ex his verbis patet, Auctorem noſtrum per *Petipheram*, cujus filiam *Aſenath* Joſephus in uxorem accepiſſe dicitur Geneſ. XLI, 45. intellexiſſe ipſum *Potipharum*, qui Joſephum emerat, adeo ut ex ſervo gener ejus factus fuerit. In qua ſententia etiam fuit ex Judæis R. Salomo Jarchi, ex Chriſtianis Hieronymus in h. l. Aſt recentiores Commentatores, quos legiſſe mihi contigit, omnes fere *Petipheram*, ſocerum Joſephi, à *Potipharo*, Domino ejus, diverſum fuiſſe volunt. Mihi jam non vacat accuratius inquirere,

cujus

γατέρα κυρίων μου ἔλαβον εἰς γυναῖκα· καὶ ἑκατὸν τάλαντά μοι χρυσίου δέδοται σὺν αὐτῇ, ὅτι κύριός μοι * αὐτὸς ἐδούλωσε". Καίγε ὡραιότητα ἔδωκέ μοι ὡς ἄνθος ὑπὲρ ὡραίους Ἰσραήλ· καὶ διεφύλαξέ με ἕως γήρως ἐν δυνάμει καὶ ἐν κάλλει, ὅτι ἐγὼ ὅμοιος ἐν πᾶσι τῷ Ἰακώβ".

minorum meorum accepi in uxorem; & centum talenta auri mihi data ſunt cum ea. Quoniam *'eos" Deus mihi ſervire fecit, & pulchritudinem dedit mihi, ut quaſi flos ſuper pulchros forem in Iſrael. Et cuſtodivit me usque ad ſenectutem in * virtute" & pulchritudine, qvoniam ego ſimilis in omnibus Jacob extiteram.

ιθ'. Ἀκούσατε δὲ τέκνα μου, ὃ εἶδον ἐνύπνιον. Δώδεκα ἔλαφοι ἐνέμοντο, καὶ οἱ ἐννέα a διεμερίσθησαν καὶ" διεσπάρησαν b τῇ

XIX. Audite filii mei & qvæ vidi ſomnia. Duodecim cervi paſcebantur, & novem diviſi ſunt & diſperſi in terra;

cujus filia fuerit virgo *Aſenath*, uxor Joſephi, quia ad aliam magis neceſſariam Annotationem me vocat melioris notæ virgo, B. Maria mater Domini, cujus Ioſephus in eadem pagina mentionem facit, & cujus partum virgineum teſtimoniis Rabbinorum illuſtrare, ſupra p. 510. pollicitus ſum, meque hoc debito jamjam exſolvo.

* lege αὐτοὺς ἐδούλωσε. a deſunt. b εἰς πᾶσαν τὴν γῆν.

* Robertus legit αὐτοὺς ἐδούλωσε; contrà in Cod. Cantabrig. extat αὐτὸς ἐδούλωσε, quod prorſus alium reddit ſenſum, ſed non cohærentem cum ſequentibus. Unde Roberti lectio eſt retinenda. * robore.

γῆ. ὁμοίως καὶ οἱ τρεῖς. Καὶ εἶδον, ὅτι ἐκ τοῦ Ἰούδα ἐγεννήθη παρθένος, ἔχουσα στολὴν βυσσίνην· καὶ ἐξ αὐτῆς προῆλθεν ἀμνὸς ἄμωμος, 40) καὶ ἐξ ἀριστερῶν αὐτοῦ, ὡς λέων· καὶ πάντα τὰ θηρία ὥρμησαν κατ' αὐτοῦ, καὶ ἐνίκησεν αὐτὰ ὁ ἀμνὸς, καὶ ἀπώλεσεν a εἰς καταπάτησιν. Καὶ ἔχαιρον ἐπ' b αὐτῷ οἱ ἄγγελοι, καὶ οἱ ἄνθρωποι, καὶ πᾶσα ἡ γῆ. Ταῦτα δὲ γενήσεται ἐν και-

ſimiliter & tres 1 vidi, quoniam ex Juda nata eſt virgo, habens ſtolam byſſinam, & ex ipſa prodiit agnus immaculatus, & à ſiniſtris ejus agni ut Leo: & omnes beſtiæ impetum fecerunt adverſus eum, & vicit eas agnus, & perdidit in conculcationem. Et gaudèbant in eo Angeli, & homines, & omnis terra. Hæc autem fient in tempore ſuo, in ultimis diebus.

ρῷ

a αὐτὰ add. b αὐτὰ

1 Hic punctum ponendum, ita ut nova dehinc incipiat periodus hoc modo; *Et vidi*, &c.

40) Hæc nativitatem Meſſiæ ex virgine ſpectare, quilibet videt. Ad redarguendos autem cæcos judæos, qui *hanc*, tanquam abſurdam, rejiciunt, Turcis eam admittentibus pejores, multùm facit illuſtre dictum Rabbi Berachiæ, in R. Moſis Hadarſchan *Bereſchit Rabba*, ſive Commentario ſuper Geneſ. XXXIII. 22. (ubi de ipſo Joſepho malè à fratribus ſuis tractato agitur) citatum, quod eſt hujus tenoris: *Dixit Deus ſanctus benedictus Iſraëli: Vos dixiſtis coram me, pupilli facti ſumus ſine Patre. Redemptor quoque, quem ego excitabo ex vobis, ſine Patre erit, ſicut dictum eſt:* (Zachar. VI. 12.) *Ecce vir, germen nomen ejus, & de ſub ſe germinabit. Et ſic dicit* (Eſaias cap. LIII. 3.) *& adſcendet ſicut virgultum coram eo. Super illo David quoque dicit* (Pſal. CX. 3.) *ex matrice ante auroram tibi ros juventutis tua.*

ρῶν αὐτῶν, ἐν ἐσχάταις ἡμέραις. Ὑμεῖς οὖν, τέκνα μου, φυλάξατε τὰς ἐντολὰς κυρίου, καὶ τιμᾶτε τὸν Ἰούδαν, καὶ τὸν Λευί. ὅτι ἐξ αὐτῶν ἀνατελεῖ ὑμῖν ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ, χάριτι σώζων πάντα τὰ ἔθνη, καὶ τὸν Ἰσραήλ. Η γὰρ βασιλεία αὐτοῦ βασιλεία αἰώνιος, ἥτις οὐ παρασαλεύσεται· ἡ δὲ ἐμὴ βασιλεία ἐν ὑμῖν ἀποτελεῖται, ὡς ὀπωροφυλάκιον, ὅτι μετὰ τὸ θέρος οὐ φανήσεται.

Vos igitur, filii mei, cuſtodite mandata Domini, & honorate Judam & Levi, qvoniam ex ipſis orietur vobis agnus Dei, gratiâ ſalvans omnes gentes & Iſrael. Regnum enim ejus regnum æternum, qvod non præteribit. Meum enim regnum in vobis conſummatur, ut pomorum cuſtodia, qvoniam poſt meſſem non apparebit.

κ'. Οἶδα, ὅτι μετὰ τὴν τελευτήν μου οἱ Αἰγύπτιοι θλίψουσιν ὑμᾶς· ἀλλ' ὁ Θεὸς ποιήσει τὴν ἐκδίκησιν a ὑμῶν, καὶ εἰσάξει ὑμᾶς εἰς τὴν ἐπαγγελίαν τῶν πατέρων ὑμῶν. Ἀλλὰ συνανοίσετε τὰ ὀστᾶ μου μεθ' ὑμῶν, ὅτι ἀναγομένων τῶν ὀστέων μου, κύριος ἐν φωτὶ ἔσται μεθ' ὑμῶν 41),

XX. Novi, quoniam poſt mortem meam Ægyptii tribulabunt vos, ſed Deus faciet ultionem veſtram, & inducet vos in repromiſſionem patrum veſtrorum. Sed comportate oſſa mea vobiſcum, qvoniam ſi reduxeritis oſſa mea, Dominus in luce erit vobiſcum 1 contra Æ-

a Deſunt usque θέτε αὐτήν.

1 Deſunt.

41) Introduxit Auctor Ioſephum, deportationi oſſium ſuorum hoc quaſi præmium promittentem, qvod Deus dux itineris

καὶ Βελιὰρ ἐν σκότει μετὰ τῶν Αἰγυπτίων. Καὶ Ζελφὰν τὴν μητέρα ὑμῶν ἀναγάγετε, καὶ ἐγγὺς Βάλλας παρὰ τὸν Ἱππόδρομον, πλησίον Ῥαχὴλ, θέτε αὐτήν". Καὶ ταῦτα εἰπὼν, ἐκτείνας τοὺς πόδας αὐτοῦ, ἐκοιμήθη ὕπνον αἰώνιον· καὶ ἐπένθησεν αὐτὸν πᾶς Ἰσραὴλ, καὶ πᾶσα ἡ Αἴγυπτος, πένθος μέγα. Καὶ γὰρ καὶ τοὺς Αἰγυπτίους ὡς ἰδίοις μέλεσι συνέπασχε, καὶ εὐηργέτει παντὶ ἔργῳ, καὶ βουλῇ καὶ πράγματι παριστάμενος.

gyptios", & Beliar erat in tenebris cum Ægyptiis. Et Zelpham matrem veſtram reducite, & propè Ballam juxta Hypodromum proximam Rachel 1 ponentes" eam. Et hæc dicens, extendens pedes ſuos, dormivit ſomnum ſecularem. Et planxerunt eum omnis Jacob, & omnis Ægyptus, planctu magno. Etenim & Ægyptiis, ut propriis membris, compaſſus eſt, & benefecit omni 2 tempore omni" conſilio & re aſſiſtens.

Βενιαμίν.

Teſtamentum Benjamin, de mente munda. XII.

Ἀντίγραφον λόγων Βενιαμὶν, ὧν διέθετο τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ ζήσας

Transſcriptum verborum Benjamin, quæ diſpoſuit filiis

ἔτη

neris eorum in luce ſit futurus. Cujus aſſertionis occaſionem cepit, uti conjicio, ex Exodi cap. XIII. ubi verſu 19. dicitur: *Tulit quoque Moſes oſſa Joſeph ſecum, & quod adjuráſſet filios Iſraël, dicens: Viſitabit vos Deus, efferte oſſa mea hinc vobiſcum.* & mox verſ. 21. additur: *Dominus autem præcedebat eos ad oſtendendam viam, per diem in columna nubis, & per noctem in columna ignis, ut dux itineris eſſet utroque tempore.*

1 ponite. 2 opere & 62.

ἔτη ρ̄κ̄ε̄. Καὶ φιλήσας αὐτοὺς, εἶπεν· Ὡς Ἰσαὰκ ἑκατοστῷ ἔτει ἐτέχθη τῷ Ἀβραὰμ, οὕτως κἀγὼ τῷ Ἰακώβ. Καὶ ἐπειδὴ Ῥαχὴλ τέθνηκε γεννῶσά με, γάλα οὐκ ἔσχον. Βάλλαν οὖν τὴν παιδίσκην αὐτῆς ἐθήλασα· Ἡ γὰρ Ῥαχὴλ, μετὰ τὸ τεκεῖν αὐτὴν τὸν Ἰωσὴφ, δώδεκα ἔτη ἐστείρωσε· καὶ προσηύξατο κυρίῳ μετὰ νηστείας δώδεκα ἡμέρας· καὶ συλλαβοῦσα ἔτεκέ με. Σφόδρα γὰρ ὁ πατὴρ ἡμῶν ἠγάπα τὴν Ῥαχὴλ, καὶ ηὔχετο δύο υἱοὺς τεκεῖν ἀπ' αὐτῆς. Διὰ τοῦτο ἐκλήθην υἱὸς ἡμερῶν, ὅ ἐστι Βενιαμὶν 42).

ſuis, vivens annos centum viginti *. Et oſculans eos, dixit: Sicut Iſaac centeſimo anno natus eſt Abraham, ita & ego Jacob. Quia igitur Rachel mortua eſt, cùm pareret 1, lac non habui. Ballam igitur ancillam ejus ſuxi. Rachel 2 poſtquam enim" peperit Joſeph, duodecim annis ſterilis fuit, & oravit Dominum cum jejunio duodecim 3 annis", & concipiens peperit me. Valdè enim pater 4 meus" dilexit Rachel, & optavit duos filios videre ex ipſa; propter hoc vocatus ſum filius dierum, 5 vel luctûs, qvia mater in partu mortua eſt", qvod eſt Benjamin.

Zz 4 β'. Ὅτε

* *quinque* adde, ſi Græcum textum, tam Cantabrig. quàm Oxon. ſequi velis. 1 *add.* me. 2 enim, poſtquam. 3 Diebus. 4 noſter 6a. 5 dele.

42) Auctor *Benjamin* interpretatur *filium dierum*, qvia à Iacobo jam centenario genitus erat; quæ interpretatio confirmari videtur Geneſ. XLIV. 20. ubi Benjamin vocatur *filius ſenectutum*. Rejicit tamen eam Hieronymus in Traditionibus Hebraicis ad h. l. ſcribens: *Errant, qui putant Benjamin filium dierum interpretari. Cum enim dextera appelletur*

τοῦ θεοῦ· καὶ ἀπὸ ἐπιβουλῆς ἀνθρώπων, ἢ θηρίων οὐ δύναται κυριευθῆναι, βοηθούμενος ὑπὸ τῆς τοῦ κυρίου ἀγάπης, ἧς ἔχει πρὸς τὸν πλησίον. Καὶ γὰρ ἐδεήθη 43) τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ιακώβ, ἵνα προσεύξηται περὶ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, ἵνα μὴ λογίσηται αὐτοῖς κύριος, [a] ὅτε″ ἐνεθυμήθησαν πονηρὸν περὶ αὐτοῦ. Καὶ οὕτως ἐβόα Ιακώβ· Ὦ τέκνον [b] Ιωσὴφ″, ἐνίκησας τὰ σπλάγχνα Ιακὼβ τοῦ πατρός σου. Καὶ περιλαβὼν αὐτὸν, δύο ὥρας κατεφίλει, λέγων· Πληρωθήσεται ἐπὶ σοὶ προφητεία οὐρανοῦ περὶ τοῦ ἀμνοῦ τοῦ θεοῦ, καὶ σωτῆρος τοῦ κόσμου, ὅτι ἄμωμος ὑπὲρ ἀνόμων παραδοθήσεται, καὶ ἀναμάρτητος ὑπὲρ ἀσεβῶν ἀποθανεῖται, ἐν αἵματι διαθήκης, ἐπὶ

hominum & beſtiarum non poteſt ſubjugari, adjutus à Domini dilectione, quam habet erga proximum. Etenim deprecatus eſt patrem noſtrum Jacob, ut oraret pro fratribus noſtris, [1] &″ non imputaret eis Dominus [2] ſi quid excogitaverunt″ pernicioſum de ipſo. Et ita clamavit Jacob: O fili Joſeph, viciſti viſcera patris tui [3]. Et amplexans eum, per duas horas oſculabatur eum, dicens: Adimplebitur in te Prophetia cœli de agno Dei & Salvatore mundi, quóniam immaculatus pro iniquis tradetur, & qui ſine peccato eſt, pro impiis morietur in ſanguine Teſtamenti, in ſalutem

genti-

a ὅτι. b χρηστόν.

1 ut. 2 quod excogitaverint. 3 *add.* Iacob.

43) Statuit Auctor noſter, ut ex hoc loco patet, mala, Ioſepho à fratribus illata, Iacobo patri tandem detecta eſſe, quod & Geneſ. L. verſ. 16. claris verbis aſſeritur, ac proinde à *Rambam* malè negatur.

σωτηρία Ἰσραὴλ καὶ τῶν ἐθνῶν, καὶ a καταργήσει Βελιὰρ καὶ τοὺς ὑπηρετοῦντας αὐτῷ.

δ'. Ἴδετε τέκνα, τοῦ ἀγαθοῦ ἀνδρὸς τὸ τέλος· μιμήσασθε οὖν ἐν ἀγαθῇ διανοίᾳ τὴν εὐσπλαγχνίαν αὐτοῦ, ἵνα καὶ ὑμεῖς στεφάνους δόξης φορέσητε. Ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος οὐκ ἔχει σκοτεινὸν ὀφθαλμόν· ἐλεεῖ γὰρ πάντας, κἂν ὦσιν ἁμαρτωλοὶ, κἂν βουλεύωνται περὶ αὐτοῦ b εἰς κακά. Οὗτος ἀγαθοποιῶν νικᾷ τὸν κακὸν, c σκεπαζόμενος ὑπὸ τοῦ ἀγαθοῦ· τοὺς δὲ δικαίους ἀγαπᾷ, ὡς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. Ἐάν τις δοξάζηται, οὐ φθονεῖ· ἐάν τις πλουτεῖ, οὐ ζηλοῖ· d ἐάν τις ἀνδρεῖος, ἐπαινεῖ· τὸν σώφρονα πιστεύων, ὑμνεῖ. Τὸν πένητα ἐλεεῖ· e τῷ ἀσθενεῖ συμπα-

Gentium & Iſrael, & evacuabit Beliar & miniſtrantes ei.

IV. Videte, filii, boni viri finem: imitamini in bona mente miſericordiam ipſius, ut & vos coronis gloriæ induamini. Bonus homo non habet tenebroſum oculum, miſeretur enim omnibus, etiamſi ſint peccatores, & inierint conſilia de ipſo mala. 1 Nam qui benefacit, vincit malum, protectus à bono: Juſtos autem diligit, ut animam ſuam. Si quis glorificatur, non invidet, ſi quis ditatur, non zelat, ſi quis fortis eſt, hunc laudat, caſtum credens, laudat: 2 eum, qui habet Dei timorem, protegit, dili-

θεῖ·

a καταλύσει. b deeſt. c σκεπόμενος. d deſunt. e deſunt.

1 *Ita* habet uterque Codex MS. Latinus, adeò ut Robertus in Græco textu legiſſe videatur οὕτως. 2 Inſere hoc loco verba, quæ inferius ſequuntur: *pauperi miſeretur, infirmo compatitur, Deum laudat.*

τοῦ Θεοῦ· καὶ ἀπὸ ἐπιβουλῆς ἀνθρώπων, ἢ θηρίων οὐ δύναται κυριευθῆναι, βοηθούμενος ὑπὸ τῆς τοῦ κυρίου ἀγάπης, ἧς ἔχει πρὸς τὸν πλησίον. Καὶ γὰρ ἐδεήθη 43) τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἰακὼβ, ἵνα προσεύξηται περὶ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, ἵνα μὴ λογίσηται αὐτοῖς κύριος, a ὅτε″ ἐνεθυμήθησαν πονηρὸν περὶ αὐτοῦ. Καὶ οὕτως ἐβόα Ἰακώβ· Ὦ τέκνον b Ἰωσὴφ″, ἐνίκησας τὰ σπλάγχνα Ἰακὼβ τοῦ πατρός σου. Καὶ περιλαβὼν αὐτὸν, δύο ὥρας κατεφίλει, λέγων· Πληρωθήσεται ἐπὶ σοὶ προφητεία οὐρανοῦ περὶ τοῦ ἀμνοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ σωτῆρος τοῦ κόσμου, ὅτι ἄμωμος ὑπὲρ ἀνόμων παραδοθήσεται, καὶ ἀναμάρτητος ὑπὲρ ἀσεβῶν ἀποθανεῖται, ἐν αἵματι διαθήκης, ἐπὶ

hominum & beſtiarum non poteſt ſubjugari, adjutus à Domini dilectione, quam habet erga proximum. Etenim deprecatus eſt patrem noſtrum Jacob, ut oraret pro fratribus noſtris, 1 & non imputaret eis Dominus 2 ſi quid excogitaverunt″ perniciosum de ipſo. Et ita clamavit Jacob: O fili Joſeph, viciſti viſcera patris tui 3. Et amplexans eum, per duas horas oſculabatur eum, dicens: Adimplebitur in te Prophetia cœli de agno Dei & Salvatore mundi, quóniam immaculatus pro iniquis tradetur, & qui ſine peccato eſt, pro impiis morietur in ſanguine Teſtamenti, in ſalutem

σωτη-

a ὅτι. b χρηστόν.

1 ut. 2 quod excogitaverint. 3 *add.* Iacob.

43) Statuit Auctor noſter, ut ex hoc loco patet, mala, Ioſepho à fratribus illata, Iacobo patri tandem detecta eſſe, quod & Geneſ. L. verſ. 16. claris verbis aſſeritur, ac proinde à *Rambam* malè negatur.

σωτηρία Ισραὴλ καὶ τῶν ἐθνῶν, καὶ a καταργήσει Βελιὰρ καὶ τοὺς ὑπηρετοῦντας αὐτῷ.

δ'. Εἴδετε, τέκνα, τοῦ ἀγαθοῦ ἀνδρὸς τὸ τέλος· μιμήσασθε οὖν ἐν ἀγαθῇ διανοίᾳ τὴν εὐσπλαγχνίαν αὐτοῦ, ἵνα καὶ ὑμεῖς στεφάνους δόξης φορέσητε. Ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος οὐκ ἔχει σκοτεινὸν ὀφθαλμόν· ἐλεεῖ γὰρ πάντας, κἂν ὦσιν ἁμαρτωλοί, κἂν βουλεύωνται περὶ αὐτοῦ b εἰς κακά. Οὗτος ἀγαθοποιῶν νικᾷ τὸ κακόν, c σκεπαζόμενος ὑπὸ τοῦ ἀγαθοῦ· τοὺς δὲ δικαίους ἀγαπᾷ, ὡς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. Ἐάν τις δοξάζηται, οὐ φθονεῖ· ἐάν τις πλουτεῖ, οὐ ζηλοῖ d ἐάν τις ἀνδρεῖος, ἐπαινεῖ· τὸν σώφρονα πιστεύων, ὑμνεῖ. Τὸν πένητα ἐλεεῖ e τῷ ἀσθενεῖ συμπαθεῖ.

Gentium & Iſrael, & evacuabit Beliar & miniſtrantes ei.

IV. Videte, filii, boni viri finem: imitamini in bona mente miſericordiam ipſius, ut & vos coronis gloriæ induamini. Bonus homo non habet tenebroſum oculum, miſeretur enim omnibus, etiamſi ſint peccatores, & inierint conſilia de ipſo mala. [1] Nam qui benefacit, vincit malum, protectus à bono: Juſtos autem diligit, ut animam ſuam. Si quis glorificatur, non invidet, ſi quis ditatur, non zelat, ſi quis fortis eſt, hunc laudat, caſtum credens, laudat: [2] eum, qui habet Dei timorem protegit, dili-

a καταλύσει. b deest. c σκεπόμενος. d desunt. e desunt.

1 *Ita* habet uterque Codex MS. Latinus, adeò ut Robertus in Græco textu legiſſe videatur ὄντως. 2 Inſere hoc loco verba, quæ inferiùs ſequuntur: *pauperi miſeretur, infirmo compatitur, Deum laudat.*

ιι´ τὸν θεὸν ἀνυμνεῖ·
-ὸν ἔχοντα φόβον θεοῦ,
προασπίζει αὐτοῦ· τῷ
-απῶντι τὸν θεὸν συνεργ-
ἐ· τὸν ἀθετοῦντα τ̃ ὑψι-
ν νουθετῶν ἐπιστρέφει,
τὸν ἔχοντα χάριν
εύματος ἀγαθοῦ, ἀγα-
κατὰ τ̃ ψυχὴν αὐτοῦ.

ε. Ἐὰν οὖν ἔχητε ἀγα-
ν διάνοιαν, τέκνα, καὶ
πονηροὶ ἄνθρωποι εἰρη-
σουσιν ὑμῖν, καὶ οἱ ἀσω-
αἰδεσθέντες ὑμᾶς, ἐπι-
ψουσιν εἰς ἀγαθὸν, καὶ
πλεονέκται οὐ μόνον ἀπο-
-ονται τοῦ πάθους, ἀλλὰ
b τα´´ τῆς πλεονεξίας
ουσι τοῖς θλιβομένοις.
ἦτε ἀγαθοποιοῦντες,
τὰ ἀκάθαρτα πνεύ-
α φεύξονται ἀφ᾽ ὑ-
, καὶ αὐτὰ τὰ θηρία
θήσονται ὑμᾶς. ὅπου
γὰρ

genti Deum cooperatur, reprobantem altiſſimum 1 admonet, ut convertatur", & habentem gratiam ſpiritus boni diligit ſecundum animam ſuam. 2 Pauperi miſeretur, infirmo compatitur, Deum laudat & veneratur".

V. Si habeatis bonam mentem, filii, & mali homines pacificabuntur vobis, & luxurioſi erubeſcentes vos, convertentur in bonum, & avari non ſolum recedent à paſſione, ſed quæ ſuperabundant, dabunt tribulatis. Si ſitis benefacientes, & immundi ſpiritus fugient à vobis, & ipſæ 3 malæ" beſtiæ fugient à vobis timentes. Ubi enim eſt bono-

miſſa ſunt omnia usque ad finem hujus periodi. b τίσιν habet Cod. Oxon, quæ vox ſignificat pœnam; adeo ut ſecundum iſtam lectionem hic ſignificetur, avaros, ubi pœnituerint, in pœnam, ſive, ut voce Eccleſiaſticâ utar, ſatisfactionem pro priſtina habendi cupidine eleemoſynas erogare.

nonens convertit. 2 Iam dixi, hæc ad antecedentia pertinere. 3 deeſt.

γὰρ ἔνι a φόβος" ἀγαθῶν ἔργων εἰς διάνοιαν, τὸ σκότος ἀποδιδράσκει b αὐτοῦ. Ἐὰν γὰρ ὑβρίσῃ τις ἄνδρα ὅσιον, μετανοεῖ· ἐλεεῖ γὰρ ὅσιος τὸν λοίδορον, καὶ σιωπᾷ. c Κἄν τις ψυχὴν δικαίαν προδοίη, καὶ ὁ δίκαιος προσευχόμενος πρὸς ὀλίγον ταπεινωθῇ, μεθ' οὐ πολὺ φαιδρότερος ἀναφαίνεται, οἷος γέγονεν Ἰωσὴφ ὁ ἀδελφός μου.

ς'. Τὸ διαβούλιον τοῦ ἀγαθοῦ ἀνδρὸς οὐκ ἔστιν ἐν χειρὶ πλάνης πνεύματος Βελιάρ. Ὁ γὰρ ἄγγελος τῆς εἰρήνης ὁδηγεῖ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ· οὐχ ὁρᾷ ἐμπαθῶς d τοῖς φθαρτοῖς", οὐδὲ συνάγει πλοῦτον εἰς φιληδονίαν, οὐ τέρπεται ἡδονῇ, οὐ λυπεῖ τὸν πλησίον, οὐκ ἐμπιπλᾶται e τροφῆς", οὐ πλανᾶται μετεωρισμοῖς ὀφθαλμῶν· κύ-

rum operum * timor" in mente, tenebræ fugient ab eo. Si enim injurietur quis ſancto viro, pœnitet: miſeretur enim ſanctus injurianti, & ſilet. Et ſi qvis animam juſtam tradat, & juſtus 1 oraverit, nonnihil" humiliatur, 2 is qui facit injuriam, &" poſtea multo clarior apparet, qualis etiam factus eſt Joſeph frater meus.

VI. Conſilium boni viri non eſt in manu ſpiritûs erroris Beliar. Angelus enim pacis ducit animam ipſius. Non aſpicit in paſſionibus corruptibilia, neque congregat divitias in deſideriis voluptatis: non delectatur voluptate, non contriſtat proximum, non impletur cibo, non errat in faſtu oculorum. Domi-

ριος

a φῶς in Ox. meliùs. b ἀπ' additum. c deſunt d τὰ φθαρτά. e τρυφῆς.

* *lumen*, juxta Græc. Oxon. 1 orans ad medicum. 2 dele.

ριος γάρ ἐστι μερὶς αὐτοῦ. a Τὸ ἀγαθὸν διαβούλιον οὐκ ἐπιδέχεται δόξης καὶ ἀτιμίας ἀνθρώπων, καὶ πάντα δόλον ἢ ψεῦδος'', μάχην καὶ λοιδορίαν οὐκ οἶδε· Κύριος γὰρ ἐν αὐτῷ κατοικεῖ, καὶ φωτίζει ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ χαίρει πρὸς πάντας ἐν παντὶ καιρῷ. Η ἀγαθὴ διάνοια οὐκ ἔχει δύο γλώσσας, εὐλογίας καὶ κατάρας, ὕβρεως καὶ τιμῆς, λύπης καὶ χαρᾶς, b ἡσυχίας καὶ ταραχῆς, ὑποκρίσεως καὶ ἀληθείας'', πενίας καὶ πλούτου· ἀλλὰ μίαν ἔχει περὶ πάντας εἰλικρινῆ καὶ καθαρὰν διάθεσιν. Οὐκ ἔχει ὅρασιν, οὐδὲ ἀκοὴν διπλῆν· πᾶν γὰρ, ὃ ποιεῖ, ἢ λαλεῖ, ἢ ὁρᾷ, οἶδεν ὅτι Κύριος c ἐπισκέπτει ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ καθαίρει τὴν διάνοιαν αὐτοῦ, πρὸς τὸ μὴ καταγνωσθῆναι ὑπὸ θεοῦ καὶ ἀνθρώπων· καὶ τοῦ

nus enim pars eſt ejus. 1 Propter'' bonum conſilium non recipit gloriam 2, inhonoratione hominum 3 non curat'' & omnem dolum vel mendacium, pugnam 4 vel'' contumeliam non novit. Dominus enim in eo habitat, & illuminat animam ejus, & gaudet coram omnibus in omni tempore. Bona mens non habet duas linguas, benedictionis & maledictionis, injuriæ & honoris, triſtitiæ & gaudii, quietis & turbationis, ſimulationis & veritatis, inopiæ & divitiarum; ſed unam habet circa omnes ſinceram & puram diſpoſitionem. Non habet viſum, neque auditum, duplicem: In omni enim, quod facit, vel loquitur, vel videt, novit qvoniam De-

Βελίαρ

a deſunt. b deſunt. c ἐπισκοπεύει, omiſſis reliquis uſque ἁπλότητα.

1 Deeſt. 2 add. &. 3 dele. 4 &.

Βελιὰρ δὲ πᾶν ἔργον διπλοῦν ἐστι, καὶ οὐκ ἔχει ἁπλότητα″.

ζ′. Διὰ τοῦτο, τέκνα μου, φεύγετε τὴν κακίαν τοῦ Βελιὰρ, ὅτι μάχαιραν δίδωσι τοῖς πειθομένοις αὐτῷ. Η δὲ μάχαιρα ἑπτὰ κακῶν μήτηρ ἐστί. Πρῶτον συλλαμβάνει ἡ διάνοια διὰ τοῦ Βελιάρ. Ἔστι δὲ a πρῶτον, φθόνος· δεύτερον, ἀπώλεια· τρίτον, θλῖψις· τέταρτον, αἰχμαλωσία· πέμπτον, ἔνδεια· ἕκτον, ταραχή· ἕβδομον, ἐρήμωσις″. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Κάϊν ἑπτὰ b ἐκδικίαις παραδίδοται″ ὑπὸ τοῦ θεοῦ· κατὰ γὰρ ἑκατὸν ἔτη μίαν πληγὴν ἐπήγαγεν αὐτῷ ὁ κύριος. Διακοσίων ἐτῶν ἤρξατο, καὶ ἐνακοσιοστῷ ἔτει

us viſitat animam ejus, & purgat animum ejus, ut non 1 reprehendantur″ à Deo & hominibus: ſed omne opus Beliar duplex eſt, neque habet ſimplicitatem.

VII. Propter hoc, filii mei, fugite malitiam Beliar, quoniam 2 gaudium″ dat obedientibus ei. Gladius autem ſeptem malorum mater eſt. Primum concipit mens per Beliar: Eſt autem primum invidia, ſecundum perditio, tertium tribulatio, qvartum captivitas, quintum indigentia, ſextum turbatio, ſeptimum deſolatio. Propter quod & Cain ſeptem vindictis 3 trahitur″ à Deo. Nam ſecundum 4 ſeptem″ annos unam plagam induxit ei Dominus. Du-

a ὅτε τίκτει πρῶτον φθόνον, δεύτερον ἀπώλειαν, τρίτον θλῖψιν, τέταρτον αἰχμαλωσίαν, πέμπτον ἔνδειαν, ἕκτον ταραχὴν, ἕβδομον ἐρήμωσιν.
b ἀδικίαις παρεδόθη.

1 reprehendatur. 2 Gladium. 3 traditur. 4 centum.

ἔτει ἐρημοῦται a ἐπὶ τοῦ κατακλυσμοῦ" διὰ Ἄβελ τὸν δίκαιον ἀδελφὸν αὐτοῦ. Ἐν τοῖς b ἑπτακοσίοις ἔτεσιν" ὁ Κάϊν ἐκρίνετο 44), ὁ δὲ Λάμεχ ἐν τοῖς ἑβδομηκοντάκις ἑπτά· c ὅτι ἕως τοῦ αἰῶνος οἱ ὁμοιούμενοι τῷ Κάϊν ἐν φθόνῳ εἰς τὴν μισαδελφίαν, τῇ αὐτῇ κολάσει κριθήσονται".

centis annis patitur, a nongenteſimo anno deſolatur in diluvio propter Abel juſtum fratrem ejus. In ſeptingentis annis Cain judicatur, Lamech verò in ſeptuagies ſeptem, quoniam usque in ſeculum aſſimilati Cain in invidia in odium fraternum, eadem punitione 1 vindicabuntur".

η'. Καὶ ὑμεῖς οὖν, τέκνα μου, ἀποδράσατε τὴν κακίαν, φθόνον τε καὶ τὴν μισαδελφίαν, καὶ προσκολλᾶσθε τῇ ἀγαθότητι καὶ τῇ ἀγάπῃ. Ὁ ἔχων διάνοιαν καθαρὰν ἐν ἀγάπῃ, οὐχ ὁρᾷ γυναῖκα

VIII. Et vos igitur, filii mei, fugite malitiam, invidiamque & odium fraternum, & adhærete bonitati & dilectioni. Qui habet mentem puram in dilectione, non videt mulierem

a deſunt, & quidem meritò. b ἑπτὰ, omiſſo ἔτεσιν. c deſunt.

1 Judicabuntur 62.

44) Cum eis, quæ Auctor noſter dicit, ſatis conveniunt veterum & recentiorum quorundam Iudæorum ſententiæ, de quibus vide Fagium, Cartvvrightum, aliosque in Geneſ. IV. 15. Sed bene Cartvvrightus notavit, Scripturam loc. cit. apertè loqui de pœnâ, non ipſi Caino, ſed ei, qui eum occiderit, infligendâ. Grandis quoque eſt error Chronologicus noſtri Auctoris, diluvium ad annum nongenteſimum Caini referentis, dummodo ipſemet ita ſcripſerit; nam voces ἐπὶ τοῦ κατακλυσμοῦ in Oxonienſi exemplari Græco haud leguntur, ut modo notavi.

ς πορνείαν· ἐ γὰρ ἔχει ιασμὸν ἐν τῇ καρδίᾳ, ὅτι ναπέπαυται ἐπ' αὐτῷ τὸ νεῦμα τοῦ Θεοῦ. Ὥσπερ ὰρ ὁ ἥλιος ἐ μιαίνεται ροσέχων ἐπὶ κόπρον καὶ βόρβορον", ἀλλὰ μᾶλλον ἀμφότερα ψύχει, καὶ ἀπελαύνει τὴν δυσωδίαν· ὕτως καὶ ὁ καθαρὸς νοῦς ἐν τοῖς μιάσμασι τῆς γῆς συνεχόμενος, μᾶλλον b οἰκοδομεῖ αὐτὸς, καὶ" ἐ μιαίνεται.

Θ'. Ὑπονοῶ δὲ καὶ πράξεις ἐν ὑμῖν ἐ καλὰς ἔσεσθαι, ἀπὸ λόγων Ενὼχ τοῦ δικαίου. Πορνεύσετε γὰρ πορνείαν Σοδόμων, καὶ ἀπολεῖσθε ἕως βραχὺ, c καὶ ἀνανεώσεσθε ἐν γυναιξὶ στρήνους", καὶ ἡ βασιλεία κυρίου ἐκ ἔςαι ἐν ὑμῖν· ὅτι εὐθὺς αὐτὸς λήψεται αὐτήν. Πλὴν ἐν μερίδι ὑμῶν γενήσεται ναὸς Θεοῦ, καὶ ἔνδοξος ἔςαι ἐν ὑμῖν d. e ὅτι αὐτὸς λήψεται αὐ-

in fornicationem. Non enim habet inquinationem in corde, quoniam requieſcit in eo ſpiritus Domini. Quemadmodum enim ſol non inquinatur attingens 1 gurgitem, vel ſtercus", ſed magis 2 ſiccat, & abigit fœtorem; ita & pura mens in inquinationibus terræ 3 contendat, ut magis ædificet", ipſa vero non inquinatur.

IX. Intelligo autem ex ſermonibus Enoch juſti, & actus in vobis malos fore. Fornicabimini enim fornicatione Sodomorum, & peribitis usque ad 4 paucos, & renovabitis in mulieribus motus inordinatos, & regnum Domini non erit in vobis, qvoniam confeſtim ille accipiet illud. Verumtamen in parte 5 noſtra" fiet tem-

a βόθυνον. b οἰκοδομεῖ, αὐτὸς δὲ. c deſunt.
d ὑπὲρ τὸ πρῶτον add. Cod. Oxon. e deſunt.
1 ſtercus vel gurgitem. 2 *add.* ambo. 3 *contentis* (i. e. detenta) *magis adificas.* 4 Breve. 5 veſtra.

τιῶν, καὶ δώδεκα φυλαὶ ἐκεῖ συναχθήσονται, καὶ πάντα τὰ ἔθνη, ἕως οὗ ὁ ὕψιστος a ἀποστείλῃ τὸ σωτήριον αὐτοῦ, ἐν ἐπισκοπῇ μονογενοῦς b. Καὶ εἰσελεύσεται εἰς τὸν πρῶτον 45) ναὸν, καὶ ἐκεῖ κύ-

plum Dei, & glorioſum erit in vobis. Quoniam ipſe Dominus accipiet regnum, & duodecim tribus illîc congregabuntur, & omnes gentes, usquequo altiſſimus mittat ſuum ſalutare in

eo

a ἀνατείλῃ. b προφήτου add. Cod. Oxon.

45) Vox πρῶτος non de *tempore*, ſed *loco* eſt explicanda: neque enim Auctor templum *primum* à Salomone conditum hîc intelligere potuit, ſed ad *primam partem templi*, quæ dicebatur *Sanctum*, digitum intendiſſe videtur. Cedam tamen hâc expoſitione, ubi aliam meliorem allatam videro. Cæterùm de illuſione ac reliqua paſſione Meſſiæ, cujus mentionem hoc loco facit Benjamin, & de qua teſtimonia quædam Rabbinorum me hîc adducturum ſuperiùs p. 510. promiſi; apprimè notanda ſunt verba, quæ leguntur in Bereſchith Rabba ſive Commentario ſuper caput I. Geneſeos, & Latinè ſolùm translata dabo, quoniam prolixa ſunt: *Incepit Deus paciſci cum Meſſiâ, dixitque ei: Meſſia mi juſte, iſti, qui ſunt repoſiti apud te, peccatis ſuis inducent te in ſeculum grave. Oculi tui non videbunt lucem, aures autem tuæ audient opprobrium magnum populorum mundi: naſus tuus odorabitur fœtorem: os tuum guſtabit amaritudines, & lingua tua adhærebit palato tuo, oſſa verò cuti, & extenuabitur corpus tuum in luctu & gemitu. Eſtne voluntas tua in eis? Nam ſi tu ſuſcipis, bene quidem; ſin minus, ecce ego ex nunc ea abjiciam. Dixit coram eo* (Meſſias): *Domine ſeculi, in hoc ego lætus ſum, ac ſuſcipio ſuper me tribulationes iſtas ſub hac conditione, ut reſuſcites mortuos in diebus meis, & quidem eos, qui mortui ſunt à primo Adam usque nunc*, &c. *Dixit ei Deus ſanctus, & benedictus: Sit ita. Statim ſuſcepit Meſſias omnes tribulationes ex dilectione, ſicut dictum eſt:* (Eſaiæ LIII. 7.) Afflictus & humiliatus eſt. In eodem Be-

reſchith

ἐλος ὑβελισθήσεται, καὶ	viſitatione unigeniti.
ἐπὶ ξύλου ὑψωθήσεται.	Et ingredietur in pri-
Καὶ ἔσαι τὸ ἅπλωμα τοῦ	mum templum, & illic

Aaa 2 ναὶ

reſchith Rabba ſuper cap. XXXIX. v. 13. hæc leguntur: *R. Joden ait, Davidem dixiſſe: Sicut ego non cantavi canticum, priusquam fui exprobratus; ſic Iſrael non dicet canticum, quando veniet Rex Meſſias, donec ipſe Meſſias fuerit exprobratus, ſicut dictum eſt:* (Pſalm LXXXIX. 52.) *Quod exprobraverunt inimici tui, quod exprobraverunt talos ſive veſtigia Meſſia tui.* His conſona plane habentur in Midras Tillim ad Pſalm. XVIII. v. 1. *Cum venerit Meſſias, non in feſtinatione dicent canticum, donec fuerit exprobratus Meſſias, ſicut dictum eſt: Quia exprobraverunt talos Meſſia tui.* Et hi quidem Rabbini putarunt, gentibus ſolùm in Romano imperio Meſſiam opprobrio futurum, ut ex ſequentibus in Midras Tillim verbis apparet; verùm ipſos qvoque impios Judæos Meſſiam contempturos, atque gratis odio habituros fore, & Prophetæ prædixerunt, & traditio Rabbinorum egregiè confirmat. In Maſſechet *Joma* Diſtinct. *Schibhat Jamim* ubi de deſtructione primi & ſecundi templi agitur, ratio deſtructionis primi templi hæc datur: *quia in eo fuerunt tres res, idololatria, revelatio pudendorum, & effuſio ſanguinum*, Prophetarum ſcilicet & aliorum juſtorum. De ſecundo ſequentia dicuntur, *Sed ſanctuarium ſecundum (de quo nobis certò conſtat, quod occupati fuerint in lege, & in præceptis, & in operibus miſericordiæ) cur deſolatum eſt? Propter odium gratis,* (Pſalm. XXXV. 19.) *ut te doceret, quod præponderet odium gratis, quod fuit inter illos, præ tribus illis transgreſſionibus, idololatria, revelatione pudendorum* (i. e. inceſtu) *& effuſione ſanguinum. Et in ſanctuario primo odium gratis non fuit*, &c. Eadem fere habentur in Talmud Hieroſolymitano in eodem libro *Joma*, & eadem diſtinctione *Schibhat Jamim*. Equidem refertur hoc ibi ad odium, qvo Judæi erga ſe invicem gratis ac ſine cauſa flagrarunt: Verùm iſtud non eſt peccatum gravius idololatria & effuſione ſanguinis Prophetarum, ac vigebat quoque inter Ju-

dæos,

ναῦ χιζόμϑυοι, καὶ μεῖαβήσεται 46) τὸ πνεῦμα τȣ̃ Θεȣ̃ ἐπὶ τὰ ἔϑνη, ὡς πῦρ ἐκχυνόμϑυον. Καὶ ἀνελϑὼν ἐκ τȣ̃ ᾅδȣ, ἔσαι ἀναβαί-

Dominus injuriam p[atietur], 1 & contemn[etur], & in ligno exalta[bitur]. Et erit vel[um] templi ſciſſum, & * deſcendet spiritus Domi-

nu[s]

[Ju]deos, cùm primum templum ſtaret; quocirca aliud odium intelligendum eſt, nempe Meſſiæ, Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui ſibi ipſi hoc Davidis dictum applicavit in ultimo ſuo ſermone Ioh. XV. 24. ſeq. dicens: *Oderunt me & patrem meum, ut adimpleatur ſermo, qui in lege eorum ſcriptus eſt: Quia odio habuerunt me gratis.* Addo ſolùm de contemptu Meſſiæ & prædicationis ejus, quo Judæi graviter peccarunt, egregia verba. quæ in Midras Tillim ſuper Pſalm. X. v. 2. leguntur: *Quare Domine à longe ſtas? Hic eſt ac ſi dixerit Scriptura:* (Zachar. VII. 13.) *Et factum est, ſicut vocavit, & non audierunt. Dixit R. Jochanan: Tribus annis & dimidio fuit Divinitas* (שכינה) *in monte Olivarum ſtans, & vociferans: Quærite Dominum, dum inveniri poteſt*, &c.

46) Innuit Auctor verbo μεταβήσεται, fore, ut Spiritus S. à Synagoga Judæorum auferatur, & detur Eccleſiæ gentium. Prius factum eſſe, ipſi Iudæi fatentur in Excerptis Gemaræ libri Sota, (quem edidit Cl. Wagenſeilius rerum Talmudicarum peritiſſimus, imò Doctorum in hoc genere princeps) Diſtinct. *Egla harupha* ubi dicitur: *Ex quo mortui ſunt Prophetæ ultimi, Haggæus, Zacharias, Malachias, ablatus eſt Spiritus S. ab Iſraël* נסתלקה רוח הקודש מישראל Super Eccleſiam gentium autem effuſum eſſe Spiritum S ipſumque donum prophetiæ illis datum fuiſſe, ex hiſtoria Actuum Apoſtolicorum & Eccleſiæ Apoſtolicæ claré patet. Atque hoc eſt maximum pro Eccleſia contra Synagogam argumentum, quod acriter urget S. Iuſtinus Martyr in Dialogo cum Tryphone Iudæo.

1 deſunt in Græco, tam Cantab. quàm Oxon. * *tranſibit ad gentes.*

ν 47) ἀπὸ γῆς εἰς ὐρανὸν. Ἔγνων δὲ, οἷος ἔςαι ταπεινὸς ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ οἷος ἔνδοξος ἐν ὐρανῷ.

ni ſuper gentes, ut ignis effuſus. Et aſcendens ex inferno, aſcendet à terrâ in cœlum. 1 Recordabitur, quam fuerit humilis in terra, & qvam glorioſus in cœlo.

1 Cognovit enim, qualis erit.

47) Priusquam teſtimonia Rabbinorum de Meſſiæ regreſſu ex inferno & adſcenſione in cœlum proferam, corrigendus hac occaſione mihi videtur locus Theodoreti, in Comment. ad Eſaiæ cap. VII. verſ. 14. ubi probare intendit, Emmanuelem, *i. e.* Chriſtum, fuiſſe ſignum, & in inferno, & in cœlo. Quâ de re Tom. II. p 34. optimæ alioquin editionis Sirmondi hæc leguntur verba: ὁ δὲ Εμμανυὴλ καὶ εἰς τὸν ᾅδην κείμενον Αδὰμ εἰς τὺς ὐρανὺς ἀνεβίβασεν. Mutila ſane, nec adeò plenè probantia, qvod propoſitum erat, ac ſi legantur, prout ipſe doctiſſimus Pater ſcripſit, ego verô deſcripſi ex MS. Catena Patrum in Eſaiam, quæ hîc Oxonii in Bibliotheca Novi Collegii aſſervatur, ubi ita ſeſe habent: ὁ δὲ Εμμανυὴλ καὶ εἰς τὸν ᾅδην κατελήλυθεν, καὶ εἰς τὸν ὐρανὸν ἀνελήλυθεν, καὶ εἰς τὸν ᾅδην κείμενον Αδὰμ εἰς ὐρανὺς ἀνεβίβασεν, (Ex quibus media verba ob recurrentia iſta: καὶ εἰς τὸν ᾅδην in illo Codice, ex quo textus Theodoreti excuſus eſt, per incuriam Scribæ omiſſa fuere) i. e; *Immanuel verò & in infernum deſcendit, & in cœlum adſcendit, & in inferno jacentem Adamum in cœlos reduxit.* Obſervavi jam, ut id obiter moneam, & alias Theodoreti atque Cyrilli correctiones, habeoque magnam partem deperditorum Commentariorum Euſebii Cæſarienſis in Eſaiam, deſcriptam ex hac Catena, cujus uſum in ſuo Muſéo benevolè mihi conceſſit Vir optimus ac Fautor meus honoratiſſimus D. Richardus Traffles, laudati Collegii

I. Ὅτε δὲ Ἰωσὴφ ἐν Αἰγύπτῳ ἦν, ἐπεθύμουν ἰδεῖν τὴν ἰδέαν αὐτοῦ καὶ τὴν μόρφωσιν τῆς ὄψεως αὐτοῦ	X. Quando autem Joſeph erat in Ægypto, deſiderabam videre ſpeciem" ejus, & for-

" faciem τς.

gii Senior Socius; & hæc ſuo tempore, ſi Deus voluerit, erudito orbi communicabo. Sed jam ad propoſitum meum revertor, & cum Auctor noſter adſcenſum Meſſiæ ex inferno in terram, à terra in cœlum, memoraverit, de utroque teſtimonia Rabbinorum adducam. De priori intelligenda ſunt, quæ leguntur in ſæpe citato Bereſchith Rabba R. Moſis Hadarſan ſuper Geneſ. XLIV. 18. ubi poſt allegatum dictum Cantici Salomonis cap. I. verſ. 4. *Lætabimur & exultabimus in te*, hæc explicationis ergo adduntur: *Quando hoc fiet? quando adſcendent captivi ex inferno, & Deitas* (השכינה) *in capite eorum, ſicut dictum eſt:* (Mich. II. 13.) *Et tranſibit Rex eorum, ante eos, & Dominus in capite illorum.* De poſteriori exponi forte, vel eò referri ſaltem poteſt, alia explicatio, quæ ibidem præcedit; *Quando nos gaudebimus? quando ſtabunt pedes Divinitatis in monte Olivarum, ſicut dictum eſt*: (Zachar. XIV. 4.) *Et ſtabunt in die illo pedes ejus ſuper montem Olivarum, qui eſt coram Jeruſalem ad orientem.* Quod utique factum, cum de hoc monte in cœlum adſcendit. Verùm clariora de exaltatione Meſſiæ in eodem Bereſchith Rabba habentur ſuper caput XXVIII. verſ. 10. ubi verba Eſaiæ LII. 13. ita explicantur: *Dictum eſt:* Ecce ſervus meus intelligit, *iſte eſt Meſſias:* exaltabitur, *plus quàm Abraham, de quo dicitur* (Geneſ. XIV. 22.) *Exalto manum meam ad Dominum.* Et elevabitur, *plus quàm Moſes, de quo dictum eſt* (Numer. XI. 10.) *Porta eum in ſinu tuo*, &c. & ſublimis erit valde, *plus quàm Angeli miniſterii, de quibus dictum eſt:* (Ezech. I. 18.) *Et ſublimitas eis*, &c. Qui locus ſanè ſummatim complectitur, quod prolixiùs docet Apoſtolus in Epiſtola ad Hebræos, ubi cap. I. eminentiam Chriſti ſuper Angelos, quos itidem vocat *miniſtratorios ſpiritus*, demonſtrat: cap. III. prærogativam Chriſti præ Moſe oſten-

δι εὐχῶν τοῦ πατρός Ιακὼβ εἶδον αὐτὸν, ἐν ἡμέρα γρηγορῶν, καθ᾽ ὃ ἦν πᾶσα ἡ ἰδέα αὐτοῦ. Γινώσκετε τέκνα μου, ὅτι ἀποθνήσκω: Ποιήσατε οὖν ἀλήθειαν καὶ δικαιοσύνην, ἕκαστος μετὰ τοῦ πλησίον αὐτοῦ, καὶ κρῖμα εἰς πιστοποίησιν, καὶ τὸν νόμον κυρίου, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ φυλάξατε. Ταῦτα γὰρ ἀντὶ πάσης κληρονομίας ὑμᾶς διδάσκω. Καὶ ὑμεῖς οὖν δότε

mam aſpectûs ejus, & per orationes Jacob patris mei vidi eum, in die vigilans, ſecundum quod erat omnis ſpecies ejus. Cognoſcite igitur filii mei, qvoniam 1 nunc" morior. Facite igitur veritatem & juſtitiam, unusquisque cum proximo ſuo, 2 judicium * &" fidei operationem, & legem Domini, & mandata ejus cuſtodite. 3 Hoc" enim

oſtendit; cap. VII. eundem in typo Melchiſedeci ſuperiorem Abrahamo facit. Addo adhuc quædam ex Midras Tillim ſuper Pſalm. XXI. v. 7. *Dixit R. Berachia in nomine R. Samuel: Una ſcriptura dixit de Meſſia*: (Daniel VII. 13.) *Et in nubibus cœli venit ſicut filius hominis, ac usque ad antiquum dierum pervenit, & coram illo appropinquare fecerunt illum. Alia verò ſcriptura dicit*: (Ierem. XXX. 21.) *Et applicabo eum, & accedet ad me. Ecce per quem modum* (hæc ſcilicet fient, vel hæc ſibi invicem quaſi adverſa conciliantur)? *Angeli perducunt ipſum usque ad medium eorum; Deus autem ſanctus benedictus extendit manum ſuam, & introducit eum ad ſe. Propter hoc dictum eſt de Rege Meſſiá: Et applicabo eum, & accedet ad me.* Quæ adſcenſioni Domini noſtri optimè congruunt. Nam uti in Actis Apoſtolorum cap. I. ipſo *in nube evecto in cælum, Angeli* præſto fuiſſe narrantur, eum quaſi ſubvehentes; item cap. II. v. 33. *dexterâ Dei exaltatus* expreſſè dicitur.

a Omiſſa ſunt.

1 deeſt. 2 *Add.* Et. * in. 3 Hæc.

ταῦτα τοῖς τέκνοις ὑμῶν εἰς κατάσχεσιν αἰώνιον. Τοῦτο γὰρ ἐποίησεν Ἀβραὰμ, καὶ Ἰσαὰκ, καὶ Ἰακώβ. Ταῦτα πάντα ὑμᾶς κατεκληρονόμησαν, εἰπόντες· φυλάξασθε τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, ἕως ὅτου ὁ κύριος ἀποκαλύψει τὸ σωτήριον αὐτοῦ πᾶσι τοῖς ἔθνεσι. Τότε ὄψεσθε Ἐνὼχ, Νῶε, Σὴμ, καὶ Ἀβραὰμ, καὶ Ἰσαὰκ, καὶ Ἰακὼβ ἀνισταμένους ἐκ δεξιῶν ἐν ἀγαλλιάσει. Τότε καὶ ἡμεῖς ἀναστησόμεθα, 48) ἕκαστος ἐπὶ σκῆπτρον ἡμῶν, προσκυνοῦντες τὸν βασιλέα τῶν οὐρανῶν, τὸν ἐπὶ γῆς φανέντα ἐν μορφῇ ἀνθρώπου [a] ταπεινώσεως". Καὶ

vos pro omni hæreditate doceo. Et vos igitur date hæc filiis veſtris in poſſeſſionem ſempiternam. Hoc enim fecerunt Abraham, Iſaac, & Jacob: Omnia hæc dederunt nobis in hæreditatem, dicentes: Cuſtodite mandata Dei, usquequo revelet Dominus ſalutare ſuum omnibus Gentibus. Tunc videbitis Enoch, Noe, Sem, Abraham, Iſaac & Jacob reſurgentes à dextris in exultatione. Tunc [1] nos reſurgemus, unusquisque in ſceptrum noſtrum, adorantes Regem cœlorum, qui in

terra

a Deeſt.

1 *add.* &;

48) Ultima verba deſumpta ſunt ex Danielis cap. XII. v. 2. quibus hanc in rem citatis quoque in Midras Tillim ſuper Pſalm. XCIII. v. 2. idem de reſuſcitatione mortuorum per Meſſiam docetur, qvod Auctor noſter dixit. Verba ibi ſe habent ſequentem in modum: *Futurum eſt, ut naſci faciat* (Meſſias) *omnes dormientes in pulvere. Dixit R. Nachmon: Dormientes in pulvere ſunt mortui, ſicut dictum eſt. Et multi de his, qui dormiunt in terra pulvere*, &c. Confer. ſuprà p. 738.

σο: ἐπίστευσαν αὐτῷ ἐπὶ γῆς, συγχαρήσονται αὐτῷ, ὅτε καὶ πάντες ἀναστήσονται, οἱ μὲν εἰς δόξαν, οἱ δὲ εἰς ἀτιμίαν. Καὶ κρινεῖ κύριος ἐν πρώτοις τὸν Ισραὴλ καὶ περὶ τῆς εἰς αὐτὸν ἀδικίας, ὅτι παραγενόμενον θεὸν ἐν σαρκὶ ἐλευθερωτὴν οὐκ ἐπίστευσαν. Καὶ τότε κρινεῖ πάντα τὰ ἔθνη, ὅσα οὐκ ἐπίστευσαν αὐτῷ ἐπὶ γῆς φανέντι· καὶ ἐλέγξει ἐν τοῖς ἐκλεκτοῖς τῶν ἐθνῶν τὸν Ισραὴλ, ὥσπερ ἤλεγξε τὸν Ησαῦ ἐν τοῖς Μαδιηναίοις, τοῖς a ἀπατήσασιν" ἀδελφὸν αὐτῶν γενέσθαι διὰ τῆς πορνείας, καὶ τῆς εἰδωλολατρείας· καὶ ἀπηλλοτριώθησαν θεοῦ. Γενόμενοι οὖν, τέκνα, ἐν με-

terra apparuit in forma 1 humanæ" humilitatis. Et qvotqvot crediderunt ei in terra, congaudebunt ei 2 tunc. Et" omnes 3 hi quidem reſurgent" in gloriam, iſti verò in ignominiam. Et judicabit Dominus in primis Iſrael, de ea, quæ in ipſum, injuſtitia. Quoniam 4 in" advenientem Deum in carne liberatorem non crediderunt. Et tunc judicabit omnes gentes, quotquot non crediderunt ei in terra apparenti. Et arguet in electis gentium Iſrael, quemadmodum redarguit Eſau in 5 Madmeis", ſeducentibus 6 fratres ipſius" per forni-

a. ἀπιστήσασιν habet Cod. Oxon.

1 hominis. 2 In Cod. 62. vox *Tunc* novam incipit periodum. Legit nimirum Interpres τότε pro ὅτε, qvod & in Oxon. & in Cantabrig. exemplari Græco extat. Unde ſi Græcum textum exactè exprimere velimus, ita reddere debemus: *Quando & omnes*, &c. 3 reſurgent, hi quidem. 4 deeſt. 5 Madinæis 62. Nam Cod. 75. vitioſè habet Machinæis. 6 *Fratres ſuos fieri*, habet uterque Codex MS. Sed juxta Græcum ita repone: *ut frater eorum fieret*.

εἰδὶ φοβȣμένων τὸν κύριον· ὑμεῖς δὲ ἐὰν πορεύησθε ἐν ἁγιασμῷ κατὰ πρόσωπον κυρίȣ, πάλιν κατοικήσετε ἐν ἐλπίδι ἐν ἐμοί· καὶ συναχθήσεται πρὸς κύριον πᾶς Ισραήλ.

cationem & idololatriam, & abalienari ſummà Deo, 1 excidentes ab hæreditate filiorum, qui non timent Deum". Vos autem ſi ambuletis in ſanctificatione ſecundum faciem Domini, rurſus habitabitis in ſpe in me. Et congregabitur omnis Iſrael ad Dominum.

ιά. Καὶ ȣ̓κ ἔτι κληθήσομαι λύκος ἅρπαξ, διὰ τὰς ἁρπαγὰς ὑμῶν, ἀλλ' ἐργάτης κυρίȣ, διαδιδȣ̀ς τροφὴν τοῖς ἐργαζομένοις τὸ ἀγαθόν. Καὶ ἀναστήσεται ἐκ τȣ̃ σπέρματός μȣ ἐν ὑςέροις καιροῖς ἀγαπητὸς κυρίȣ, ἀκȣ́ων τὴν φωνὴν αὐτȣ̃, a γνῶσιν καινὴν φωτίζων· πάντα τὰ

XI. Et non amplius vocabor lupus rapax propter rapinas veſtras, ſed operator Domini, tribuens cibum operantibus bonum. Et ſuſcitabitur ex ſemine meo in extremis a dilectus Domini, audiens * in terra" vocem ejus, cognitionem novam illumi-

ἔθνη,

a Καὶ ποιῶν εὐδοκίαν θελήματος αὐτȣ̃, add. Cod. Oxon.

1 *facti non filii in parte timentium Dominum*, habet uterque Codex MS., adeo ut Robertus pro ȣ̃ν, quod in Græco Oxon. pariter & Cantabrig. habetur, legiſſe videatur ȣ̓ vel ȣ̓κ, cunctaque hæc verba ad præcedentem periodum retulerit. Sed in utroque Græco Codice à voce γινόμενοι nova incipit periodus, cujus primum colon ita Latinè eſt reddendum; *Eſtis itaque, filii, in parte timentium Dominum.* à *adde* temporibus. * hæc forte ab interprete addita ſunt; neque enim in Græco eſt ἐπὶ τῆς γῆς.

ἔθνη, φῶς γνώσεως a ἐπεμβαίνων'' ἐν σωτηρίᾳ τῷ Ἰσραὴλ, καὶ ἁρπάζων ὡς λύκος ἀπ' αὐτῶ, καὶ διδὰς τῇ συναγωγῇ τῶν ἐθνῶν, καὶ ἕως συντελείας τῶν αἰώνων ἔσαι ἐν τ͂ συναγωγαῖς τῶν ἐθνῶν, καὶ ἐν τοῖς ἄρχεσιν αὐτῶν ὡς μεσικὸν μέλος ἐν σόματι πάντων· καὶ ἐν βίβλοις τ͂ ἁγίαις ἔσαι ἀναγεγραφόμενος, καὶ τὸ ἔργον, καὶ ὁ λόγος αὐτȣ̃. καὶ ἔσαι ἐκλεκτὸς Θεȣ̃ ἕως τ͂ αἰῶνος, καὶ δι' αὐτὸν συνέτισέ με Ἰακὼβ ὁ πατήρ μȣ, λέγων· αὐτὸς ἀναπληρώσει τὰ ὑσερήματα τῆς φυλῆς σȣ.

ιβ'. Καὶ ὡς ἐπλήρωσε τὰς λόγȣς αὐτȣ̃, εἶπεν· Ἐντέλλομαι ὑμῖν, τέκνα μȣ, ἀνενέγκατε τὰ ὀςᾶ μȣ ἐξ Αἰγύπτȣ, καὶ θάψατέ με εἰς Χεβρὼν ἐγγὺς τῶν πατέρων μȣ. Καὶ ἀπέθανε Βενιαμὶν ρκε ἐτῶν ἐν γήρει καλῷ, καὶ

nans 1 omnes Gentes, * lux'' cognitionis, 2 aſcendens'' Iſraeli in ſalutem. Et rapiens ut lupus ab ipſis, & dans ſynagogæ gentium, & usque in conſummationem ſæculorum erit in ſynagogis gentium, & in principibus earum ſicut muſicum melos in ore omnium: & in libris ſanctis erit inſcriptus, & opus & ſermo ejus. Et erit electus Dei usque in ſæculum, & propter ipſum inſtruxit me pater meus Jacob, dicens: ipſe replebit defectus tribus tuæ.

XII. Et ut implevit ſermones ſuos, dixit: Mando vobis filii mei, referte oſſa mea ex Ægypto, & ſepelite me in Hebron prope patres meos. Et mortuus eſt Benjamin centum viginti annorum & quin-

ἔθνη-

a λάμπων.

1 hic Cod. 62. inſerit præpoſitionem ἐν. * lucem. 2 aſcendens 62.

ἔθηκαν αὐτὸν ἐν a παραθήκῃ". Καὶ ἐν τῷ ϟ ἔτει 49) τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν Ισραὴλ ἐξ Αἰγύπτου, αὐτοὶ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν, ἀνήγαγον τὰ ὀστᾶ τῶν πατέρων αὐτῶν ἐν κρυφῇ, ἐν b τόπῳ λεγομένῳ" Χαναάν, καὶ ἔθαψαν αὐτοὺς ἐν Χεβρὼν, παρὰ τοὺς πόδας τῶν πατέρων αὐτῶν. Καὶ αὐτοὶ ἐπέστρεψαν ἐκ γῆς Χαναὰν, καὶ ᾤκησαν ἐν Αἰγύπτῳ, ἕως ἡμέρας ἐξόδου αὐτῶν ἐκ γῆς Αἰγύπτου.

que in ſenectute bona: & poſuerunt eum in thecam. Et in nonageſimo primo anno, ante exitum filiorum Iſrael ex Ægypto, ipſi, & fratres eorum, reduxerunt oſſa patrum ſuorum in abſcondito, in locum dictum Canaan. Et ſepeliverunt 1 eum" in Hebron juxta pedes patrum ſuorum. Et ipſi reverſi ſunt ex terra Canaan, & habitaverunt in Ægypto, usque ad diem exitus eorum 2 de" terra Ægypti.

Τέλος τῶν ιβ διαθηκῶν τῶν υἱῶν Ιακώβ.

3 Finis Teſtamentorum XII. filiorum Jacob".

49) Hæc bene correxit doctiſſimus Dn. Dodvvellus, ut mox apparebit.

Cæterùm majus eſt, quod Vir Clariſſimus mihi pariter ac erudito Lectori exhibuit beneficium, dum nuper Oxonium veniens, meque parandæ Tabulæ Chronologicæ ſuperiùs p. 515. promiſſæ manus admoventem inveniens, rogatus hoc onere me levare, ac eam, quæ mox ſequitur, Tabulam longè doctiori manu ſua exarare, mihique communicare voluit. Quam ejus benevolentiam grata animo agnoſco, gratoque calamo publicè teſtatam facio.

a παρακαταθήκῃ. b τῷ πολέμῳ.

1 Eos 62. 2 ex. 3 In Codice 62. hæc ad finem ſunt adſcripta: *Expliciunt Teſtamenta* XII. *Patriarcharum ſecundum translationem Domini Roberti Groſſeteſte, Lincoln. Epiſcopi.*

Tabula

Tabula Chronologica contracta de annis Patriarcharum ex mente Clariſſ. Dodwelli, cum ejus obſervationibus.

Ab anno 75. Abrahami.	Jacobi ætatis.
161	76 (qui erat ſervitutis Jacobi apud Labanem octavus) natus Ruben.
164	79 Natus Simeon.
166	81 Natus Levi.
169	84 Natus Juda.
170	85 Natus Dan.
171	86 Nati Iſaſchar, Naphtalim & Gad.
172	87 Nati Zabulon & Aſer.
173	88 Nata Dina.
174	89 Natus Joſeph.
186	101 Natus Benjamin.
232	147 Mortuus Jacobus.
283	Mortui Simeon ætatis 120. & Joſephus 110.
285	Mortui Ruben ætatis 125. & Zabulon 114.
287	Mortuus Juda, ætatis 119.
292	Mortuus Iſaſchar, ætatis 122.
294	Mortuus Dan, ætatis 125.
295	Mortuus Gad, ætatis 125.
297	Mortuus Asher, ætatis 126.
300	Mortuus Naphtali, ætatis 130
302	Mortuus Levi, ætatis 137.
310	Mortuus Benjamin, ætatis 125.

Cum

Cum annum ſervitutis VII. abſolviſſet Jacobus, tum demum Liam duxit uxorem. Recte ergo filius primogenitus ad annum ſequentem refertur, qui erat ſervitutis VIII.

VIII. anno Levi ingreſſi ſunt in Canaanem, *Levi* 12. Atqui hoc cum anno XX. ſervitutis factum eſſe conſtet, Levi hoc anno ex mente Auctoris Teſtamenti XII. Patriarcharum natus eſt.

Hoc anno natus videtur Iſſaſchar, minor Judâ & major Zabulone. Notam autem anni nullam exhibet Auctor.

Naphtalim major Joſepho, Naphtal. 1.

Gad, licet pro ordine horum teſtamentorum ſit filius ἔννατος, & talis in Codice Græco Oxonienſi dicatur, ordine tamen Natalium filius ἕβδομος fuiſſe videtur, uti dicitur in Græco Cantabrigienſi, & Latina Roberti verſione.

Zabulon cum naſceretur, (ἐν τῷ γεννηθῆναί με, inquit) Jacobus auctus eſt gregibus ſorte virgarum Zabul. 1. Unde conſtat, ex mente Auctoris nativitatem Zabulonis uni iſtorum adſcribendam eſſe annorum, quibus Jacobus Labani propter mercedem ex pecore ſervivit, non illis, quibus propter filias ſervitutem obiit.

Joſephi annus natalis ex mente hujus auctoris incidit in XX. annum ſervitutis, ultimum propter pecora, quem tamen ſacræ literæ ad finem anni XIV. ſervitutis propter filias referunt, cum nondum mercedem è pecore pactus eſſet, Geneſ. XXX. 25. 31. ſeqq.

Levi

Levi anno XVIII. ætatis occidit Sichem, Levi 12. Ex quo loco explicandus & determinandus eſt laxior numerus §. 2. ubi Levi dicit ſe ὡσεὶ ἐτῶν κ' fuiſſe, quando hanc cædem fecit.

Levi anno ætatis XIX. ἱεράτευσε Levi 12. nempe Sacerdos factus & edoctus ritum ſacrificiorum ab avo Iſaaco, tunc adhuc ſuperſtite.

Benjamin natus anno Iacobi C. nempe expleto. Benjam. 1. Proinde anno Jacobi CI. labente.

Judæ anno XX. Bellum in Cananæos. Jud. 7.

Hoc ætatis ſuæ anno XXX. Ruben Balam polluit. Rub. 1. Morbo per menſes VII. multatus, pœnitentiam egit per annos VII. ibid. Tum Jacob apud Iſaacum patrem fuit, Rub. 3. Supererat Iſaacus ad annum Jacobi CXX. Gen. XXV. 26. XXXV. 28.

Judæ 22. incipiunt induciæ cum Eſavo annorum XVIII. Jud. 9.

Joſephus XVII. anno venditus, à cujus fine incipiunt forte anni VII. quibus Potiphari ſervivit, Joſeph. 3.

Levi annos natus XXVIII. uxorem duxit Melcham. Lev. 11. 12. primus ejus filius Gerſon dictus, ibid.

Expletis annis VII. Joſephus in carcerem conjicitur.

Levi ann. XXXV. natus filius ſecundus Caath. Lev. 11.

Iſſachar anno XXX. duxit uxorem. Iſſach. 3.

Anno XXVIII. ſocios habuit captivitatis Joſeph pincernam Pharaonis & piſtorem.

Poſt

Poſt duos annos in gratiam Pharaonis receptus Joſephus anno ætatis XXX. Gen. XLI. 1. 46.

Levi anno XL. natus filius tertius Merari. Lev. 11. Græc.

Judæ XL. Bellum cum Eſavo, qvo cecidit Eſavus τόξῳ Jacobi. Jud. 9. Jacobi τόξῳ mentio fit Gen. XLVIII. 22. Sed in Amoritas, non Idumæos. Judas nondum in Ægypto. ib. Imo ſequitur annus unus, quo vixerit cum Thamare Annan. Tum anni duo viduitatis, antea quam rem cum eâ haberet Judas, cap. 11. 12.

Zabulon ann. 38. vel 39. piſcari cœpit, quinq; antè annis quàm deſcenderent in Ægyptum. Zab. 6.

Naphthalimi ſomnia, anno ejus XL. quæ cum adhuc in Palæſtinâ fuiſſe ſupponunt, nondum in Ægypto. Naphth. 5. πάλιν μετὰ μῆνας ἑπ]ὰ Naphth. 6. Poſt venditionem Joſephi, & tamen antea quàm deſcenderent in Ægyptum. Naphth. 7.

Deſcendit Levi in Ægyptum anno æt. XL. Levi 12. Sed deeſt numerus ſupra XL. Juda enim Levi junior annum tunc agebat XLVI. Jud. 12. Levi ergo annum abſolverat XLIX. qui in annum Jacobi incurrebat CXXX. quô deſcenderunt in Ægyptum. Gen. XLVII. 9.

Judæ XLVI. deſcenſio in Ægyptum. Inde per annos LXXIII. vixit in Ægypto, Jud. 12.

Levi anno LXIV. nata Jochabed. Et quidem in Ægypto. Lev. 11. Eodem die natus maritus ejus Amram, Lev. 12.

Levi anno XCIV. nupſit Iochabed Amramo. Lev. 12.

Simeon

Simeon mortuus anno vitæ CXX. eodem, quo
ortuus eſt Joſeph. Sim. 1. 8. Joſephi oſſa cuſto-
bant Ægyptii, quo minus deportarentur in He-
on, cum ſepeliretur Simeon. Sim. 1. Hinc et-
n conſtat, eodem anno utrumque mortuum
e, pro hujus Auctoris rationibus.

Anno Levi CXVIII. mortuus Joſephus Lev. 12.

Ruben mortuus anno vitæ CXXV. poſt duos
nnos à morte Joſephi, Rub. 1.

Zabulon mortuus an. CXIV. Lat. in Græco
ατοστῷ τεσσαρακοστῷ καὶ δεκάτῳ. Ineptè, pro
κατοστῷ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ. Viciſſim rectius in
ræco 2. annis poſt mortem Joſephi, quàm in La-
ino 32. Zab. 1.

Judas mortuus ann. CXIX. Jud. 12. 26. Poſt Ru-
enem. Rub. 1.

Iſſachar mortuus anno ætat. CXXII. Iſſach. 7.

Dan mortuus anno ætatis CXXV. Dan. 1. Μετὰ
ταῦτα ἀνήνεγκαν τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ. Dan. 9.

Gad mortuus anno æt. CXXV. Gad. 1. vixit autem
certe, pro noſtri Auctoris rationibus, poſt Ioſe-
phum. Monet enim ille moriens de Zelphâ ma-
re, prope Ballam & Rachelem ſepeliendâ, Zel-
phæ, ut videtur, filios, tam Gadum quàm Aſerum.
mo etiam poſt Rubenem vixit. Utrumque enim
lloquitur moribundus. Rub. 1.

Mortuus Aſer anno vit. CXXVI. Gr. Aſ. 1. Nec
enim fidendum exemplari Roberti Lincoln. quà
diſcrepat à Cod. Cantabrig. Certe poſt Ioſephum
& Rubenem vixit, ut ex ſuprà dictis patet.

Naphthalim mortuus anno CXXX. Græc.
CXXXII. Lat. Naphth. 1.

Bbb Levi

Levi Mortuus anno vitæ CXXXVII. Lev. 19. Exod. VI. 16. Adhuc poſteri ejus tertiæ duntaxat generationis erant, Lev. 12. Nondum ergo nati liberi è conjugio Amrami cum Iochabed, pro hujus Auctoris hypotheſibus. Ne quidem nata Mariam, quæ, cum naſceretur Moſes, erat Adoleſcentula.

Benjamin mortuus anno vitæ CXXV. Benj. 1. 12. Gr. Deeſt in Latinis Codicibus numerus poſtremus loco tantummodò priori.

Anno Promiſſionis 340. Patriarcharum reliquias in Hebronem tranſtulerunt Iſraelitæ, præterquam Ioſephi: Pro hujus nimirum Auctoris rationibus. Moſes natus eſt anno Promiſſionis 350. Nam annum egit 80. anno Promiſſionis 430. quo diſceſſit ex Ægypto. Sic fuerit Amramus annorum 121. cum naſceretur Moſes, pro *hujus Auctoris* rationibus. Alia omnia de Amramo *Demetrius*. Et profectò veriſimiliora.

SItum Patriarcharum plerorumque ex anno emortuali Joſephi elicuimus. Joſephi autem natalem didicimus è natali Benjamini, & quo pacto fuerit cum Jacobi ætate, promiſſioniſque adeo Abrahamo factæ æra committendus. Hæc invicem collata docent, quem ſitum Patriarchæ illi teneant in annis 430. à promiſſione illâ *numerandis*. Si minus verè, at ſaltem pro hujus Auctoris hypotheſibus. Deſunt autem, fateor, in aliis Patriarchis notæ temporum accuratæ, & in harum defectu ratiociniis indulgendum eſt, quæ tamen è propriis ejuſdem rationibus arceſſenda ſunt.

ꝛoti Sic fuerit neceſſariò Iſſacharis natalis
ium aliquem medium inter Iudæ Zabulo
iatales referendus. Eſt autem obſcuriſſi
uid ſenſerit noſter de filiis ancillarum. Sic
unt collocandi, ut juniores fuerint Iudâ, d
hum tamen omnes ætate ſuperârint. Na
iatum Iudam Rachel ancillam marito dedi
amen ipſi nomine parituram; cum ſcilic
iarere deſiiſſet. Gen. XXIX. 35. Innuit pr
iam uno ſaltem anno partum intermiſiſſe.
ue illo ipſo anno, quem intermiſit Lia, pr
ilium Rachelè Balâ ſuſceperit, nempe Dan
equenti ſecundum Naphthalimum. Sic du
ꝛuerit Rachel filios eo ſpatio qvo unicum p
it Lia Iſſacharem. Inde gloriatur victam
uerperii luctâ illâ ſororem. Mox tamen ſ
xemplum æmulata Lia, ipſa quoqve Zel
ncillam marito collocavit; adeo ut ille p
Zelphæ filius Gadus in eundem cum Naph
no annum concurrerit, ſic tamen, ut fuerit
halimo paulo junior. Referentur ad ſeq
innos Aſer & Dina, quos Ioſepho majores
locet Textus Geneſeos. Nec ullus ſuperer
us inter Iudam & Ioſephum. Sic annum
Dina, cum raperetur XIII. cum Levi frater a
ꝛro noſtri Auctoris mente, XX. Uno nin
inno major ætate nubili, pro more Roman
ic incidet mors Gadi in annum Promiſ
CXCV. Annum ſcilicet ante reliqviarum
ationem XLV. Credidit enim Auctor, poſ
em Ioſephi, reliquias Ioſephi, ne transferr
n Hebronem, ab Ægyptiis fuiſſe cuſtodita

pter quoddam, quod comminiſcitur, Oraculum: nec inde licuiſſe Patriarchas alios, qui poſt illum obierunt, in Hebrone ſepelire. Sic legimus in Teſtamentò Simeonis, c. 8. Patriarchas ergo illi ſuperſtites thecis reconditos fuiſſe ait, donec otium eſſet ab Ægyptiis, quò illos liceret in Hebronem deportare. Sic in Teſtamento Rubenis, cap. ult. *Et poſuerunt eum in thecam, usquequò referentes eum ex Ægypto, ſepelierunt in Hebron in ſpelunca duplici, ubi Patres ejus dormierunt.* Et in Simeone c. 8. *Et poſuerunt eum in thecam lignorum, quæ non putreſcunt, ut reducerent oſſa ejus in Hebron.* In Levi c. ult. *Et poſuerunt eum in thecam, & poſtea ſepelierunt eum in Hebron* &c. Videmus hîc unam eandemque operam fuiſſe in plurium Patriarcharum funeribus procurandis. Itaque hinc intelligenda ſunt aliorum Teſtamentorum loca, in quibus idem innuitur, ſed obſcuriùs. Tempus docemur in Teſtamento Benjamini, quo Patriarchas omnes, excepto Ioſepho, in Hebronem tranſtulerint Iſraelitæ: nempe annum fuiſſe ante exitum filiorum Iſrael ex Ægypto nonageſimum. Sic enim Codex uterque Græcus. Malè ergo Codices Latini, qvi unum præterea addunt annum. Eſt enim ſane veriſimillimum, Robertum Lincolnienſem non alio uſum eſſe Codice ad verſionem ſuam concinnandam, qvàm Cantabrigienſi, vel qvi ei admodum ſimilis fuerit. Sed viciſſim è Latinis corrigenda Græca: καὶ ἐν τῷ ϟ ἔτει τῆς ἐξόδε Legendum πρὸ τῆς ἐξόδε. Annus ille antè Exodum nonageſimus, idem erat a Promiſſione Abrahamo factâ & quadrageſimus. Tum ergo tranſlatæ fuerint, ſi huic Auctori fides, Patriar-

triar-

riarcharum reliquiæ. Reverſos enim è Canaam Iſraelitas habitâſſe tradit in Ægypto, usqve ad diem exitûs eorum. Ita Teſtamentum ejusdem Benjamini. Tum bello aliquo occupatis Ægyptiis, occaſionem captâſſe refert Iſraelitas, Patriarchas ſuos ad Hebronem transferendis, operâ tamen, ut vel ita Ægyptios laterent, clancularîâ. Ita Teſt. Simeonis loc. cit. *Et reduxerunt ea clam in bello Ægyptiorum.* Hunc annum cùm anno à morte Gadi V. committit illius Teſtamentum. Sic enim habet; καὶ μετὰ πέντε ἔτη ἀνήγαγον αὐτὸν εἰς χεβρών. Ita ſentire ne quidem potuit Auctor. Sic enim natus fuiſſet poſt venditum Ioſephum, quem tamen noſter facit Ioſepho infenſiſſimum. Facilè inde conſtat, deeſſe numerum majorem. Reſcribendum ergo: μετὰ τεσσαράκοντα πέντε vel, μετὰ με΄. πέντε. Ita procedunt omnia, pro noſtris calculis, rectiſſimè. Obierit enim Dan anno Promiſſionis 125. qui erat annus ante reliquiarum deportationem XLV. Inde ſitus ille, quem Gado aſſignavimus, mirificè confirmatur. Ita ergo ſenſit noſter Auctor, ſi qvid ſenſerit ſibi conſentaneum. Non tamen proinde pro vero mox habendum eſt, quod verum ipſe crediderit. Id potiùs colligerem, Chronologiam illam de his temporibus omnem, quæ ſacro Textu non nititur, vel è ratiociniis hominum, vel fide malâ oriundam eſſe. Noſter certè alia omnia ſentit à Demetrio apud Euſebium lib. IX. de Præparat. Evangel. c. 21. Quod ſane fieri vix potuit, ſi fuerint, utrivis coæva, quæ neſcimus, præter ſacras literas monumenta. Hoc itaqve operam dedimus, ut Auctori, qualescunque

fuerint, ſuæ ſaltem conſtarent rationes; non autem, ut pro illis fide noſtrâ juberemus. Erit autem ne qvidem hoc inutile, ut intelligantur veteres, noſtro tamen juniores, ſi qui forte venerandis Patriarcharum nominibus hallucinati illum ſecuti fuerint, etiam errantem. Eſt autem admodum receptus apud nuperos Chronologos error errorumque aliorum fons, qvòd ne quidem in veteribus ſatis accuratè diſtinguant Hiſtorica de rebus ſibi exploratis Teſtimonia ab eorundem veterum conjecturis atque ratiociniis. Hæc enim ſi internoſcerentur, non quælibet effata pro Hiſtoricis haberent Teſtimoniis. *Hucusque Clariſſimus Dodwellus.*

HAbet ita Lector Benevole, *Teſtamentum XII. Patriarchis falſo quidem inſcriptum, lectum tamen jampridem Origeni & aliis antiquis, recuſum igitur hoc loco integrum ita uti Græce illud ex Codd. MSS. Cantabrig. & Oxon. primus edidit notisque illuſtravit vir Clariſſ.* Jo. Erneſtus Grabe, * *in ſpicilegio Patrum & hæreticorum ſæculi I. Oxoniæ* 1699. 8. *adjuncta veteri latina verſione quam* Robertus Grooſſeteſt, *Epiſcopus Lincolnienſis, condidit circa A. C.* 1242. *Grabius vero contulit cum duobus MSS. Bibl. Bodlejanæ. Sæpius hæc ante lucem viderat ſed minus emendate ut A.* 1483. *per Menradum Molterum & Auguſtinum Landskron. & Hagenoæ* 1532. 8. *Pariſ.* 1549. *&c. Uſus illa calamo exarata jam eſt Vincentius Bellovacenſis, Roberti æqualis, in ſpecu-*

* Obiit diem ſupremum vir doctiſſimus atque de Antiquitate Eccleſiaſtica inſigniter meritus anno ſuperiore 1712.

Hiſtorialis lib. 2. cap. 125. ſeq. Occurrit & MSta in is Bibliothecis ut Baſileenſi, ubi teſte Spizelio in arc bliothecar. detectis p. 46. inſcribitur Teſtame atriarcharum XII. de CHriſti Nativitate: *nec us in Paulina Lipſienſi, quem Codicem evolvere me ol termini beneficio Joachimi Felleri τȣ μακαρίτȣ, qui tum liothecæ illi in patria mea cum magna laude præerat. G manice ſæpius prodiit ut Auguſtæ Vindel. 1544. 12. rentorati 1596. 12. & Hamburgi 1637. 8. Etiam Bel e exſcriptum typis eſt, Amſtelod. 8. & Danice A. 16c Quod vero ex Hebraico translatum ſit Græce, ut in præ ione verſionibus præfixa legas, vellem certioribus con ret teſtimoniis, licet auctori præfationis illius hoc aſſ tiuntur viri præſtantiſſimi Tho. Bangius in Cœlo Orien p. 21. & Rev. Benthemius in Commentario de ſtatu Ecc ſiæ Anglicanæ p. 587. aliique. Neque ſtylus oſtendit l braice ſcripta fuiſſe, ut affirmat Sgambatus in Archivis V p. 206. Sed veriſimilius videtur, compoſitum eſſe Gr (ſub idem tempus quo Hermæ Paſtor & Sibyllina quæ an qui Patres Chriſtiani laudant fuere ſuppoſita) ab aliq Judaizante Chriſtiano in lectione LXX. Interpretum m eiquam hoſpite. Aubertus Miræus in auctario de Scrip ribus Eccleſiaſticis ſcribit Sixtum Senenſem Teſtament hoc Bibliotheca ſua ſancta inſeruiſſe: Sed fefellit e memoria. Legitur tamen illud latine in Micropresby Baſil. 1550. & in Orthodoxographis utriusque editi ibid. 1555. & 1569. & in Bibliothecis Patrum toties r titis, & cum Emmanuelis Theſauri Patricii Taurinenſ Aloyſii Iuglaris S. I. elogiis Patriarcharum & CHriſti Dei Hominis, Moguntiæ 1665. 8.*

CXXXVI. JOSEPHUS *Phœnix, Serapis, Adonis, Thamuz item & Oſiris atque Hermes Ægyptiorum, Literarum & Matheſeos inventor.*

SUb fabula de *phœnice* ave res Iacobi & Ioſephi qværere jubet Petrus Texelius in Phœnice viſo & audito, Roterdam. 1703. 4. Aliis Ioſephus eſt *Serapis*, cujus lepidam etiam proferunt etymologiam, volunt enim dictum veluti Σαῤῥᾶς ἀπὸ, *Saræ progeniem*. Vide Mottanum Vayerum T. 12. Operum p. 38. Pingi autem Serapim cum modio ſuper capite, in memoriam curæ frumenti qvam pro Ægypto geſſit Ioſephus, cum eam caritas annonæ tam graviter affligeret. Paulinus natali XI. S. Felicis verſu 100.

— — ut Serapis ſanctum formaret Joſeph
Nomine ferali abſcondens venerabile nomen
Cum tamen ipſa fidem ſimulacri forma doceret
Qua modius capiti ſupereſt — —

Confer Rufinum II. 23. Hiſt. Eccleſ. Baronium ad A. C. 389. & præcipue Gvilelmum Bonjour indiſſ. laudanda infra cap. CXLI. Nec minus latere Ioſephum, cultumque eſſe ſub nominibus *Thamuz, Oſiridis* & *Adonidis*, contendit V. C. Io. Braunius IV. 13. ſelector. ſacrorum. Aliis deniqve eſt *Theût* ſive *Hermes* Ægyptiorum, clarus ille artium & ſcientiarum repertor, ut Theophilo Galeo in Philoſophia generali p. 15. ſeq. Vide etiam Lambecium prodromi Hiſt. literar. p. 57. ſeq. & Sgambatum Archiv. V. T. p. 205. Aben Eſra ad Pſalm. CV. 22. *Quod Pſalmus habet, Seniores Pharaonis eruditos eſſe à Joſe-*

ſepho, id ita eſt intelligendum, conſediſſe nempe illos, ſcipulorum inſtar, coram Joſepho. Et vox [illegible], *ua erudiſſe dicitur, eſt hoc loco accipienda, ut eo, quo tes cœli erudiri dicuntur & homines* (Iob. XXXV. 11.) *ocuit nempe eos ignotam illis antea ſapientiam.* Confer ;ybonis Hoppe Exercitationem de philoſophia oſephi proregis Ægypti, Helmſtad. 1706.

CXXXVII. Joſephi Precatio *.

Origenes Tomo III. in Geneſin apud Euſebium VI. præparat. c. 11. p. 292. & in Philocalia Origenis c. 23. p. 76.

Ἀλλὰ παραπλησίως βιβλίῳ περιέχοντι τὰ μέλλοντα προφητικῶς ὁ πᾶς οὐρανὸς δύναται, εἱονεὶ βίβλος ὢν θεοῦ, περιέχειν τὰ μέλλοντα. διόπερ ἐν τῇ προσευχῇ τοῦ Ἰωσὴφ δύναται οὕτω νοεῖσθαι τὸ λεγόμενον ὑπὸ τοῦ Ἰα-

Sed voluminis alicujus inſtar, futurum prophetica dictione complexi, univerſo quoque cœlo, qui Dei liber quidam eſt, contineri futura poſſunt. Itaque hunc in modum intelligi poteſt, quod

* Henr. Dodvvellus in loco ſupra p. 555. adducto προσευχὴν Ἰωσὴφ accipit non de precibus quas dixerit Joſeph, ſed quibus Joſepho benedixerit pater ejus Jacobus. Apud Lambecium vero p. 64. prodromi Hiſt. literariæ, ubi de hac Apocrypha precatione diſſerit, duo graviſſima typorum vel calami errata in utraque editione emendanda ſunt. Nam pro verbis: *& Procopius Gazæus in ſua ſynopſi*, legendum: *Procopius Gazæus & Athanaſius in ſua ſynopſi.* Deinde pro verbis: *Et S. Athanaſii quidem locus qui hic ab Origene citatur*, legendum: *qui hic à Sixto Senenſi citatur.*

κώβ, ἀνέγνων γὰρ ἐν ταῖς πλαξὶ τοῦ οὐρανοῦ, ὅσα συμβήσεται ὑμῖν καὶ τοῖς υἱοῖς ὑμῶν. τάχα δὲ καὶ τὸ, εἱλιγήσεται ὁ οὐρανὸς ὡς βιβλίον, τοὺς λόγους τοὺς περιεχομένους σημαντικοὺς τῶν ἐσομένων δηλοῖ ἀπαρτισθησομένους, καὶ ἵν' οὕτως εἴπω, πληρωθησομένους, ὥσπερ λέγονται αἱ προφητεῖαι πεπληρῶσθαι τῷ ἐκβεβηκέναι.

in Ioſephi precatione à Iacobo dicitur; *Legi in tabulis cæli, quæcunque accident vobis & filiis veſtris.* Quin etiam illud *, *Complicabitur Cælum quaſi liber,* eo fortaſſis pertinet, ut impreſſas ipſi rerum futurarum ſignificationes perfectum, quaſique completum iri demonſtret, quemadmodum ipſo rerum exitu completa vulgo Prophetarum dicuntur oracula.

Petrus Daniel Huetius in notis ad h. l.

Crederes locum hunc reſpexiſſe Plotinum cum ait lib. 3. Enn. 2. cap. 7. ἔστω τοίνυν ὥσπερ γράμματα ἐν οὐρανῷ γραφόμενα ἀεὶ, εἰ γεγραμμένα καὶ κινούμενα, ποιοῦντα μέν τι ἔργον καὶ ἄλλο· ἐπακολουθήτω δὲ τῷ δὲ ἡ παρ' αὐτῶν σημασία, &c. *Sint igitur velut literæ in cælo, quæ ſcribuntur, vel ſi jam ſcriptæ ſunt, moveantur perpetuo, & hoc aliudque opus efficiant: Unde ſequatur ſignificatio quæ ab ipſis portenditur,* & Enn. 3. lib. 1. cap. 6. de aſtris loquens: παρέχεται δὲ καὶ ἄλλην χρείαν τὴν τοῦ εἰς αὐτὰ ὥσπερ γράμματα βλέ-

* Locum hunc ex Eſ. 34. 4. producit Origenes, non ex precatione Joſephi, ut ſibi perſvaſit Sanctius lib. de Origene animæ p. 103. qui inde venit in falſam hanc opinionem, ut Eſaiam & Johannem Apocalypſ. VI. 14. verba Apocryphi illius ſcripti repetiſſe crederet, ac profiteretur.

βλέποντας, τὺς τὴν τοιαύτην γραμματικὴν εἰδότας, ἀναγινώσκειν τὰ μέλλοντα, ἐκ τῶν σχημάτων κατὰ τὸ ἀνάλογον μεθοδευόντας τὸ σημαινόμενον· *Alteri quoque existimant, quod nempe qui ejusmodi literatura periti ſunt, ea, tanquam literas aſpicientes legant futura, ex figuris ſervata analogia ſignificationem rimantes.* Origenem autem hic fere αὐτολεξεὶ ſequitur Procopius in Geneſin.

Idem Origenes in eadem Philocalia p. 79. edit. Oxon.

Νῦν γὰρ, ὡς πρὸς τὴν λέξιν, τὸ προφητικὸν ἐξειλήφαμεν· εἰ δέ φησιν ὁ Ἰακὼβ ἀνεγνωκέναι ἐν ταῖς πλαξὶ τοῦ οὐρανοῦ τὰ συμβησόμενα τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, καὶ ὅσον ἐπὶ τούτῳ ἀντιλέγοι τις ἂν ἡμῖν, ὅτι ἐναντία οἷς εἰρήκαμεν δηλοῦται διὰ τῆς γραφῆς· ἐλέγομεν γὰρ ἄνθρωπον ἀκαταλήπτως ἔχειν τῶν σημείων, ὁ δὲ Ἰακὼβ φησιν ἀνεγνωκέναι ἐν ταῖς πλαξὶ τοῦ οὐρανοῦ· ἀπολογησόμεθα ὅτι οἱ καθ' ἡμᾶς σοφοὶ, πνεύματι περισσοτέρῳ χρησάμενοι τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, οὐκ ἀνθρωπίνως, θείως δὲ διδάσκονται τὰ ἀπόρρητα.

Jam dictum Prophetæ, qvoad nudam literam, expoſuimus: ſi verò Jacob ait legiſſe ſe in tabulis cœli quæ filiis ſuis eventura ſunt, atque idcirco nobis opponat aliquis contraria iis, quæ diximus, per Scripturas declarari: hominem quidem dicebamus ſigna non poſſe comprehendere; at Jacob in tabulis cœli ait ſe legiſſe: reſpondebimus noſtros ſapientes, excellentiore ſpiritu quàm pro humana natura uſos, non humanitùs, ſed divinitùs arcana edoctos; quemadmodum Paulus

ὥσπερ

ὥσπερ ὁ Παῦλος, λέγων, ἤκουσα ἄρρητα ῥήματα, ἃ οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι· ἴσασι γὰρ τροπῶν ἀλλαγὰς καὶ μεταβολὰς καιρῶν, ἐνιαυτῶν κύκλους, καὶ ἀστέρων θέσεις, οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων, οὐδὲ δι' ἀνθρώπων, ἀλλὰ τοῦ πνεύματος ἀποκαλύπτοντος αὐτοῖς, καὶ καθαρῶς, ὡς θέλει ὁ Θεὸς, τὰ θεῖα ἀπαγγέλλοντος. καὶ ἄλλως δὲ ὁ Ἰακὼβ μείζων ἢ κατὰ ἄνθρωπον ἦν, πτερνίζων τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ὁμολογῶν ἐν αὐτῇ ταύτῃ τῇ βίβλῳ, ἀφ' ἧς παρεθέμεθα τὸ, Ἀνέγνων ἐν ταῖς πλαξὶ τοῦ οὐρανοῦ, εἶναι ἀρχιχιλίαρχος δυνάμεως Κυρίου καὶ ὄνομα πάλαι κεκτημένος Ἰσραήλ· ὅπερ ἐν σώματι λειτουργῶν ἀναγνωρίζει, ὑπομιμνήσκοντος αὐτὸν τοῦ ἀρχαγγέλου Οὐριήλ.

dicit,* *Audivi arcana verba quæ non licet homini loqui*: ſciunt enim converſionum mutationes & temporum, annorum orbes, ſiderum poſitiones, non ab hominibus, neque per homines, ſed ſpiritu aperiente ipſis, & purè nudéque, ut vult Deus, res divinas enuntiante. Nam & Jacob homine major erat, qui ſupplantaret fratrem ſuum, & fatetur in eo ipſo libro, ex qvo protulimus, *Legi in tabulis cœli*, ſe eſſe principem tribunorum potentiæ Domini, & jampridem habere nomen Iſrael: qvod quidem corpore miniſtrans recognoſcit, in memoriam revocante, ipſúmque ſubmonente Uriel archangelo.

Procopius Gazæus in 1. Geneſeos p. 29.

Præterea ut magis ſuam opinionem ſtabiliant, adducunt illud teſtimonium ab Iacobo dictum ex

* 2. Cor. XII. 4.

[O]ratione Ioſephi : *Legi in tabulis cœli quanta contingent vobis & filiis veſtris.* Huc applicant & illud Eſaiæ : *nvolventur cœli ut liber.*

Idem Origenes Tomo V. in Johannem p. 77. ſeq.

Εἰ δέ τις προσίεται καὶ τῶν παρ' ἑβραίοις φερομένων ἀποκρύφων τὴν ἐπιγραφομένην ἰωσὴφ προσευχὴν, ἄντικρυς τοῦτο τὸ δόγμα καὶ σαφῶς εἰρημένον ἐκεῖθεν λήψεται. ὡς ἄρα οἱ ἀρχῆθεν ἐξαιρετόν τι ἐσχηκότες παρὰ ἀνθρώπους, πολλῷ κρείττους τυγχάνοντες τῶν λοιπῶν ψυχῶν, ἀπὸ τοῦ εἶναι ἄγγελοι ἐπὶ τὴν ἀνθρωπίνην καταβεβήκασι φύσιν· φησὶ γοῦν ὁ ἰακώβ. ὁ γὰρ λαλῶν πρὸς ὑμᾶς, ἐγὼ ἰακὼβ, καὶ ἰσραὴλ, ἄγγελος θεοῦ εἰμὶ ἐγὼ, καὶ πνεῦμα ἀρχικὸν, καὶ ἀβραὰμ, καὶ ἰσαὰκ προεκτίσθησαν πρὸ παντὲς ἔργου. ἐγὼ δὲ ἰακὼβ οὗ* κληθεὶς ὑπὸ ἀνθρώπων ἰακὼβ, τὸ δὲ ὄνομά μου ἰσραὴλ, ὁ κληθεὶς ὑπὸ θεοῦ ἰσραὴλ, ἀνὴρ ὁρῶν θεὸν,

Quod ſiqvis admittat Precationem Ioſeph inſcriptam in his libris, qui apud Hebræos dicuntur apocryphi, mox hoc dogma etiam apertè dictum inde ſumpturus eſt: perinde quaſi qvi à principio eximium aliquid præ hominibus habuerunt, longe meliores cæteris animabus, cum Angeli eſſent, ad humanam deſcenderint naturam. Inquit ergo Iacob: *Ego qui ad vos loquor, Jacob ſum & Iſraël, Angelus Dei ſum ego, & ſpiritus primarius, & Abraham, & Iſaac ante omne opus creati fuerunt. Ego autem Jacob, vocatus ab hominibus Jacob, nomen vero meum Iſraël, qui vocor Iſraël à Deo, vir videns Deum, quoniam ego primoge-*

* Interpres legit ὁ κληθεὶς, rectius.

ἐστι

ὥσπερ ὁ Παῦλος, λέγων, Ἤκουσα ἄρρητα ῥήματα, ἃ οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι· ἴσασι γὰρ τροπῶν ἀλλαγὰς καὶ μεταβολὰς καιρῶν, ἐνιαυτῶν κύκλους, καὶ ἀστέρων θέσεις, οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων, οὐδὲ δι' ἀνθρώπων, ἀλλὰ τοῦ πνεύματος ἀποκαλύπτοντος αὐτοῖς, καὶ καθαρῶς, ὡς θέλει ὁ Θεὸς, τὰ θεῖα ἀπαγγέλλοντος. καὶ ἄλλως δὲ ὁ Ἰακὼβ μείζων ἢ κατὰ ἄνθρωπον ἦν, πτερνίζων τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ὁμολογῶν ἐν αὐτῇ ταύτῃ τῇ βίβλῳ, ἀφ' ἧς παρεθέμεθα τὸ Ἀνέγνων ἐν ταῖς πλαξὶ τοῦ οὐρανοῦ, εἶναι ἀρχιχιλίαρχος δυνάμεως Κυρίου καὶ ὄνομα πάλαι κεκτῆσθαι Ἰσραήλ· ὅπερ ἐν σώματι λειτουργῶν ἀναγνωρίζει, ὑπομιμνήσκοντος αὐτὸν τοῦ ἀρχαγγέλου Οὐριήλ.

dicit,* *Audivi arcana ver[ba] quæ non licet homini loqui:* ſciunt enim converſio-num mutationes & temporum, annorum orbes, ſiderum poſitio-nes, non ab hominibus, neque per homines, ſed ſpiritu aperiente ipſis, & purè nudéque, ut vult Deus, res divinas enun-tiante: Nam & Jacob homine major erat, qui ſupplantaret fratrem ſu-um, & fatetur in eo ipſo libro, ex qvo pro-tulimus, *Legi in tabulis cæli*, ſe eſſe principem tribunorum potentiæ Domini, & jampridem habere nomen Iſrael: qvod quidem corpore miniſtrans recognoſcit, in memoriam revocan-te, ipſúmque ſubmo-nente Uriel archange-lo.

Procopius Gazeus in I. Geneſeos p. 29.

Præterea ut magis ſuam opinionem ſtabiliant, adducunt illud teſtimonium ab Iacobo dictum ex

* 2. Cor. XII. 4.

ora-

τό ἐν κοιλίᾳ ἐπτέρνισε τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, συνετῶς γεγονέναι· ἐπίστησον δὲ εἰ τὸ διαβόητον περὶ ἰακὼβ καὶ ἠσαῦ ζήτημα λύσιν ἔχει, ἐπεὶ μηδέπω γεννηθέντων, μηδὲ πραξάντων τι ἀγαθὸν ἢ φαῦλον, ἵνα ἡ κατ' ἐκλογὴν πρόθεσις τοῦ θεοῦ μένῃ, οὐκ ἐξ ἔργων ἀλλ' ἐκ τοῦ καλοῦντος ἐρρήθη, ὅτι ὁ μείζων δουλεύσει τῷ ἐλάσσονι, καθάπερ γέγραπται, τὸν ἰακὼβ ἠγάπησα, τὸν δὲ ἠσαῦ ἐμίσησα· τί οὖν ἐροῦμεν, μὴ ἀδικία παρὰ τῷ θεῷ; μὴ γένοιτο. μήπω δὲ γεννηθέντων, μηδὲ πραξάντων τι ἀγαθὸν ἢ φαῦλον, ἵν' ἡ κατ' ἐκλογὴν πρόθεσις τοῦ θεοῦ μένῃ, οὐκ ἐξ ἔργων, ἀλλ' ἐκ τοῦ θεοῦ καλοῦντος ἐρρήθη· οὐ κατατρεχόντων οὖν ἡμῶν ἐπὶ τὰ πρὸ τοῦ βίου τούτου ἔργα, πῶς ἀληθὲς τὸ μὴ εἶναι ἄδικον παρὰ θεῷ τοῦ μείζονος δουλεύοντος τῷ ἐλάττονι καὶ μισουμένου πρὶν ποιῆσαι τὰ ἄξια τοῦ δουλεύειν καὶ τὰ

** *Rom. 9. 11. & ſeq.*

factum fuiſſe. Inſpice vero, num celeberrima quæſtio de Iacob & Eſau ſolutionem habeat: qvandoquidem ** *nondum natis pueris, cum neque boni quidpiam feciſſent, neque mali, ut ſecundum electionem propoſitum Dei maneret, non ex operibus, ſed ex vocante dictum eſt illi: Major ſerviet minori: ſicut ſcriptum eſt, Jacob dilexi, Eſau vero odio habui. Quid igitur dicemus? Num injuſtitia eſt apud Deum? Abſit.* Si autem cum nondum nati fuiſſent, aut aliqvid boni egiſſent, aut mali, ut ſecundum electionem propoſitum Dei maneret, non ex operibus, ſed ex vocante dictum eſt: Non recurrentibus ergo nobis ad opera hanc vitam præcedentia, quomodo verum erit, injuſtitiam non eſſe apud Deum, ſi major minori ſerviat, odio ha-

ἄξια

ἄξια τοῦ μισεῖσθαι, ἀλλὰ πλεῖον δὲ παρεξέβημεν παραλαβόντες τὸν περὶ Ἰακὼβ λόγον, καὶ μαρτυρούμενοι ἡμῖν οὐκ εὐκαταφρόνητον γραφὴν, ἵνα πιστικώτερον ὁ περὶ Ἰωάννου γένηται λόγος, κατασκευάζων αὐτὸν, κατὰ τὴν τοῦ Ἠσαΐου φωνὴν, ἄγγελον ὄντα ἐν σώματι γεγονέναι ὑπὲρ τοῦ μαρτυρῆσαι τῷ φωτί.

bitus, antequam digna vel ſervitute, vel odio faciat? Sed latius digreſſi ſumus ſermonem Jacob aſſumentes, & adducentes nobis in teſtimonium Scripturam haud ita facile contemnendam, ut confirmatior de Ioanne oratio eſſet, quæ aſtruit eum Angelum exiſtentem, juxta Eſaiæ vocem, in corpore adveniſſe teſtificaturum de luce.

Michael Glycas parte 2. Annalium p. 171

Τὸ δὲ Οὐριὴλ, καθά φησιν σοφὸς τῷ ὄντι Ψελλὸς, οὔτε τὰ τῆς παλαιᾶς οὔτε τὰ τῆς νέας ἡμῖν ἐγνώρισεν. ἔστι δέ τι βιβλίον Ἑβραϊκὸν ἄγνωστον τοῖς πολλοῖς, προσευχὴ δὲ Ἰωσὴφ ἐπιγεγραμμένον. ἔνθεν δὴ ὁ ἐκείνου πατὴρ Ἰακὼβ εἰσῆκται τούτῳ δὴ τῷ ἀγγέλῳ [καὶ τῷ] Ῥαφαὴλ διαλεγόμενος, καὶ ἄρτι τοῖς Ἑβραίοις εἰς καὶ

Appellatio Urielis, ut vere ſapiens vir Pſellus ſcripſit, nec priſci fœderis libris, nec novi continetur, ſed extat in libro qvodam Hebraico qui vulgo non eſt notus, habetque inſcriptionem precationis Joſephi: quo in libro Joſephi pater Jacobus hoc cum Angelo [& cum] Raphaële colloqvens introducitur. Liber ipſe

τὰ

ἄλλα τῶν ἀποκρύφων πᾶς αὐτὰ καὶ ἠθέτηται.	apud Hebræos, ut alii qvoque Apocryphi pro rejectitio ducitur, & nihil auctoritatis habet.

Locum Athanaſii e Synopſi S. Scripturæ, qui προσευχῆς Ἰωσὴφ diſerte inter Apocrypha V. T. meminit, & Nicephori qvi in ſtichometria ſua ei tribuit στίχους ας ſive verſus MC. habes ſupra p. 402. 403.

Rich. Simon T. 2. Bibl. Critica p. 238-242.

Origene, qui met ordinairement tout en œuvre dans ſes Ecrits, a employé l'autorité de la Priere de Joſeph, pour montrer que S. Jean Baptiſte, qvi étoit un Ange, a été envoyé en cette qualité pour ſervir JESUS-CHRIST. Mais les principes que ce ſçavant Homme ſuppoſe apres ſon prétendu Joſeph, ne s'accommodent gueres avec nôtre Théologie. Ils conviennent plûtôt avec le Platoniſme, qu'avec la veritable croyance de l'Egliſe. On y voit je ne ſçai qvoi qvi n'eſt gueres éloigné de la Doctrine des Juifs Cabbaliſtes. Origene * inſinuë la préexiſtence des ames, qvi ayant fait des actions au deſſus de la nature humaine, & étant bien plus excellentes que les autres ames, parce qu'elles ſont Ange, ſont deſcenduës pour ſe revêtir d'un corps. Il eſt aiſé de voir, que cette Viſion a été priſe des Platoniciens, laquelle a été adoptée par les anciens Juifs Helleniſtes, qui ſont les Auteurs de cette Priere, ſelon Origene, des-

* *Orig. to. 5. in Joan p. 77.*

desquels les anciens Sectaires l'auront empruntée.

Origene a donné de l'autorité à ces anciens Livres apocryphes, parce qu'ils lui ſervoient à établir de certains dogmes qu'il avoit plûtôt tiré de la Philoſophie Platonicienne, que des Ecrits des Apôtres.

Comme il ne nous reſte que fort peu de choſes de l'ancienne Priere attribuée à Joſeph, il eſt difficile de ſçavoir, ſi les Juifs Helleniſtes ou les anciens Sectaires du Chriſtianiſme en ſont les Auteurs. Il ſe peut faire qu'originairement elle vienne des premiers, & que les autres qui les ont ſouvent copiez, l'ayent adoptée. On doit dire la même choſe de pluſieurs autres Livres de cette nature, dont on trouve les penſées dans quelques uns des plus anciens Ecrivains Eccleſiaſtiques. Comme dans ces tems-là on n'avoit pas *reglé* & fixé la Théologie ſur le pied qu'elle eſt depuis pluſieurs ſiecles, les Théologiens d'alors prenoient de grandes libertez. Ils ne faiſoient aucun ſcrupule d'inſerer dans leurs écrits les témoignages de pluſieurs pieces, qui étoient manifeſtement apocryphes & ſous de faux noms. Ils ne ſe piquoient pas de juſteſſe & d'exactitude.

Il eſt conſtant, qu'avant l'établiſſement de la Religion Chrétienne, les Juifs appellez *Helleniſtes* grands Faux-monnoyeurs en fait de Livres, en avoient fabriqué pluſieurs qu'ils attribuoient à leurs anciens Patriarches, pour faire illuſion plus facilement par ces noms illuſtres. Dès qu'ils eurent la connoiſſance des Livres Grecs par le

moyen

moyen de la langue Grecque, qui devint leur langue maternelle dans les lieux où ils furent diſperſez, ils imitérent la methode des Ecrivains Grecs qui ont été de grands menteurs. Ce fut à l'imitation de ces Ecrivains, qu'ils remplirent leurs Livres de fictions & de contes qu'ils forgérent exprés. J'aurois beaucoup d'autres choſes à vous dire là-deſſus: mais ce que je viens d'obſerver en general eſt plus que ſuffiſant, pour vous faire connoître l'origine de certaines opinions étranges, qui ſe trouvent dans quelques-uns de nos anciens Ecrivains Eccleſiaſtiques, & principalement dans Clement d'Alexandrie, & dans Origene.

CXXXVIII. *Colloquium Joſephi cum uxore Potipharis, in Talm. Babylonico Tract. Joma, c. 3. fol. 35. col. 2. ex verſione V. C. Georgii Elieſeris Edzardi.*

RAbbini tradiderunt: Pauper, & dives, & impius, comparebunt (*aliquando*) coram judicio (*divino.*) Ad pauperem dicent; Quare non vacaſti ſtudio Legis? Si reſpondeat, pauper fui & ſolicitus circa victum, excipient, num pauperior fuiſti Hillele? Narrant de Hillele Seniore, quod ſingulis diebus (*antequam ſe conferret in Scholam*) negociando fuerit lucratus dimidium denarium, cujus partem dimidiam dederit oſtiario, (*qui in ſcholam ingreſſuros vel intromittebat, vel excludebat*,) partem vero alteram inſumſerit in ſuum familiæque ſuæ victum. Aliquando autem Hille-

lem hunc dicunt nihil inveniſſe qvod lucraretur, tumque oſtiarium non admiſiſſe illum in ſcholam; Hillelem autem per parietes ſcholæ furſum reptaſſe, atque (*extra ſcholam*) ante feneſtram conſediſſe, ut ibi audiret verba Dei vivi ex ore Schemajæ & Aſtaljon. Tradunt, fuiſſe tum veſperam Sabbati (*ſ. profeſtum*,) & ſolſtitium Decembris, nivemque (*copioſe*) ſuper ipſum de cœlo decidiſſe. Quando autem aurora eſſet exorta, dixiſſe Schemajam ad Aſtaljon; O Aſtaljon frater mi! Domus, hæc nunquam non ſolebat eſſe lucida, hodie autem eſt caliginoſa, forte ergo eſt dies nubiloſus. Sed quum accuratius ſuſpexiſſent, vidiſſe ipſos imaginem hominis in feneſtra. Aſcendiſſe proinde, atque inveniſſe Hillelem ad trium ulnarum altitudinem nive tectum; protinusque ipſum liberaſſe nivi iſta, qua tegebatur, laviſſe, obtexiſſe atque ad pyram locaſſe, (*ut caleſieret,*) quin & pronunciaſſe, dignum omnino illum fuiſſe, cujus cauſſa profanaretur Sabbatum. Ad divitem dicent; Quare tu non vacaſti ſtudio Legis? Si reſpondeat, dives fui, & ſolicitus circa adminiſtrationem opum mearum; excipient, num opulentior fuiſti R. Eleazare? Narrant de Eleazare hoc, filio Charſum, qvod Parens ipſius ipſi reliquerit mille civitates in continenti, ſimiliterque etiam mille naves in mari, ipſe tamen quotidie utrem farinæ (*pro viatico*) ſumſerit ſuper humeros, atque ex una urbe in alteram, itemque ex una provincia in alteram obambulaverit, ut diſceret Legem. Tradunt, ſervos ipſius aliquando in ipſum incidiſſe, atqve feciſſe cum illo angariam, (*i. e.*

ligere eum voluiſſe ad opus diurnum Principi regionis præſtandum, neſcientes ſcilicet, quod ipſe eſſet Princeps regionis, ſuusque Dominus;) ipſum vero ab initio eos ſubmiſſe rogaſſe, ut dimitterent, ad diſcendam Legem abiturum; ſed cum per vitam R. Eleaſaris Domini ſui juraſſent ſe ipſum non dimiſſurum, dediſſe ipſis non exiguam nummorum ſummam, atque ſic tandem ab illis fuiſſe dimiſſum. Addunt, ipſum (*tot urbium atque navium Dominum*) nunquam tamen ad illas inſpiciendas fuiſſe progreſſum, ſed ſediſſe, atque totas dies noctesque in ſtudio Legis exegiſſe. Ad impium ſimiliter dicent; Quare tu non vacaſti ſtudio Legis? Si reſpondeat, ſe formoſum fuiſſe, atque hinc pravæ concupiſcentiæ dominio expoſitum; excipient, num formoſior fuiſti Joſepho? Narrant de Joſepho juſto, quod uxor Potipharis ipſum quotidie blandis verbis ad concubitum allexerit, ſingulisqve mane atqve veſperi ipſius perſvadendi cauſſa alias veſtes induerit, hortataqve crebro fuerit, ut ſibi obſequeretur, ipſe autem conſtanter ſe id facturum negaverit. Addunt, ipſam ei fuiſſe interminatam, ſe in carcerem atqve vincula illum miſſuram, (*ni obſequeretur,*) ſed regeſſiſſe Joſephum, Dominus ſolvit vinctos; interminatam fuiſſe, ſe ſtaturam ipſius eſſe incurvaturam, ſed regeſſiſſe Joſephum, Dominus erigit incurvatos; interminatam fuiſſe, ſe oculos ipſius excœcaturam, ſed regeſſiſſe Joſephum, Dominus aperit oculos cœcorum; obtuliſſe deniqve mille talenta argenti, ut obſequeretur ſibi, concumberetqve ſecum, atque apud ſe verſaretur, ſed Joſephum noluiſſe obſequi illi, ut

bant ſimul decem & octo viri fortiſſimi juvene armati. Erat in dextra parte atrii fons aquæ vi ventis, & deorſum fontis ciſterna ſuſcipiens ej aquam & irrigans omnes arbores in atrio plant tas quæ pulchræ erant & fructiferæ. Erat auten Aſſeneth magna ut Sara, ſpecioſa ut Rebecca, for moſa ut Rahel.

III. Miſit ergo *Joſeph* ad Putifarem nuncium, quod vellet divertere ad domum ejus. Et gaviſu eſt Putifar, & dixit filiæ ſuæ quod veniret Joſeph fortis Dei, & vellet eam illi tradere uxorem. Quæ indignata reſpondit ſe nolle dari viro captivo, ſed filio Regis. Illis autem loquentibus venit Joſeph ſedens in curru Pharaonis, qui erat totus aureus, qvem trahebant qvatuor equi albi ſicut nix, frenis deauratis. Et erat Joſeph indutus tunica candida ſplendidiſſima, & pallio purpureo & auro texto, & corona aurea ſuper caput ejus. Et in circuitu coronæ erant duodecim lapides electi, ſuper quos erant duodecim aſtra aurea, & virga regia in manu ejus, & ramus olivæ fructu pinguiſſimo.

IV. Et venerunt Putifar & uxor ejus in occurſum ejus, & adoraverunt eum. Et intravit Joſeph in atrium, & clauſa ſunt oſtia atrii, & vidit Aſſeneth Joſeph, & conturbata eſt ſuper ſermone qvem dixerat de eo, & dixit: Ecce Sol venit de cœlo ad nos in curru ſuo, neſciebam quod Joſeph filius Dei erat, quis enim hominum tantam potuit generare pulchritudinem? aut qvis venter mulieris tantum portare lumen? Et intravit Joſeph in domum Putifaris, & laverunt pedes ejus.

V. Et

V. Et ait Joſeph: quæ erat mulier illa quæ erat in cœnaculo ad feneſtram? Abeat nunc de domo iſta. Timebat enim ne moleſta eſſet illi ſicut omnes aliæ, quæ certatim mittebant nuncios ſuos ei cum muneribus diverſi generis, quos projiciebat cum indignatione & injuria. Et ait Putifar: Domine, filia mea eſt virgo, & odio habens omnem virum, quam nunqvam vidit vir niſi ego, & tu hodie. Si vis, veniat & ſalutet te. Cogitans ergo Joſeph, qvod ſi odibat omnem virum, nunqvam ei importuna eſſet, ait patri ejus: Si virgo eſt filia veſtra, diligo eam ſicut ſororem meam. Et aſcendit mater ejus ut adduceret eam, qvam ſtatuit in conſpectu Joſeph.

VI. Et ait Pater ejus: ſaluta fratrem tuum, qvi odit omnes mulieres alienigenas, ſicut tu omnes viros. Et ait Aſſeneth: ave, benedicte à DEO excelſo. Et ait Joſeph: benedicat te Deus, qvi vivificat omnia. Et dixit Putifar filiæ ſuæ ut oſcularetur Joſeph. Qvod cum illa vellet facere, extendit Joſeph manum ſuam, & poſuit ad pectus ejus, dicens: non decet virum colentem DEum viventem, & manducantem panem vitæ, & calicem incorruptionis bibentem oſculari mulierem alienigenam oſculantem idola ſurda & muta, & manducantem à menſa eorum panem * anchonis, & bibentem de ſpondis eorum calicem anedras

* leg. *panem maledictionis*, cui infra c. 10. *panis benedictionis* opponitur.

dras, ** calicem occultum, & unguentem ſe oleo † inſcrutabili.

VII. Audiens Aſſeneth verba Joſeph, contriſtata eſt valde, & ploravit. Et miſertus eſt ejus Joſeph, & poſuit manum ſuper caput ejus, & benedixit eam. Et gaviſa eſt Aſſeneth in benedictione, & miſit ſe ſuper lectum ſuum, & infirma ea eſt præ timore & gaudio. Et egit pœnitentiam à Diis quos colebat, & abrenunciavit illis. Et manducavit Joſeph & bibit. Et cum vellet recedere, voluit eum Putifar retinere una die, & non potuit, ſed receſſit Joſeph, promittens ſe octava die reverſurum.

VIII. Et accepit Aſſeneth tunicam nigram, qvod erat indumentum triſtitiæ ejus, qvando mortuus erat frater ejus minor. Et clauſo ſuper ſe oſtio flevit, & projecit omnia idola ſua per feneſtram quæ reſpiciebat ad aquilonem, & omnem cœnam ſuam regiam projecit canibus, & poſuit cinerem ſuper caput ſuum, & ſuper pavimentum. Et flevit amare per ſeptem dies.

IX. Et octavo die diluculo galli, cantaverunt, & canes latraverunt. Et proſpiciens Aſſeneth per feneſtram qvæ proſpiciebat ad orientem; vidit, & ecce ſtella lucifer, & prope eam ſiſſum eſt cœlum, & apparuit lux magna. Et videns Aſſeneth cecidit in faciem ſuam ſuper cineres, & ecce vir deſcendens de cœlo ſtetit ſuper caput Aſſeneth, & vocavit eam ex nomine, qvæ præ timore non

** leg. ἐνέδρας, *inſidiarum.*

† Interpres Germanicus: und ſchmieret ſich mit unheiligem Oel/ Infra c. 10. & 12. *ungitur is Chriſmate ſacro.*

on reſpondit. Et vocavit eam ſecundo Aſſeneht, Aſſeneth. Quæ reſpondit: Ecce ego, Domine, qvis es? annuncia mihi. Qui ait: ego um princeps domus Dei & princeps exercitus Domini. Surge & ſta ſuper pedes tuos & loquar ad te.

X. Et levavit Aſſeneth caput. Et ecce vir per omnia ſimilis Joſeph, ſtola & corona & virga regia, cujus vultus ſicut fulgur, & oculi ejus ſicut radii ſolis, capilli capitis ut flamma ignis. Et videns Aſſeneth, timore percuſſa cecidit in faciem ſuam, quam confortans *Angelus* & elevans ait: Depone cilicium iſtud nigrum quo induta es, & cinctorium triſtitiæ tuæ, & ſaccum de lumbis tuis, & excute cinerem de capite tuo, & lava faciem tuam, & manus tuas aqua vivente, & orna te ornamentis tuis, & loqvar ad te. Quæ cum ornaſſet ſe feſtinanter, rediit ad Angelum. Cui Angelus: denuda caput tuum à * theriſtro, qvia virgo es. Confortare & gaude Aſſeneth virgo, quoniam nomen tuum ſcriptum eſt in libro viventium, & non delebitur in æternum. Ecce ab hodierno die renovata es & vivificata, & manducabis panem benedictionis, & potum bibes incorruptionis, quæ ungeris chriſmate ſacro. Ecce dedi te hodie ſponſam Joſeph, & nomen tuum non vocabitur amplius Aſſeneth ** ſed multi refugii. Nam pœnitentia exoravit pro te altiſſimum, quæ eſt filia altiſſimi. Virgo hilaris ridens ſemper & modeſta. Cumque quæreret Aſſeneth ab Angelo nomen ejus, reſpondit: nomen meum ſcriptum

* θέριστρον velamentum capitis quo æſtate utebantur.

** Hieronymus nomen Aſſeneth *ruinam* interpretatur.

ptum eſt digito DEI in libro altiſſimi, & omnia quæ in libro illo ſcripta ſunt, inſatiabilia *ſunt, nec convenit homini mortali vel audire illa vel dicere.

XI. Et ait Aſſeneth tenens ſummitatem pallii ejus: Si inveni gratiam in oculis tuis, ſede nunc paululum ſuper lectum iſtum, ſuper quem nemo unquam ſedit, & præparabo tibi menſam. Et dixit Angelus: affer cito. Et appoſuit panem & vinum ſvave, oleris vetuſti & menſam novam. Et ait Angelus: affer mihi & favum mellis. Cumque illa contriſtata ſtaret, eo quod favum non haberet, ait ei Angelus: intra in cellarium tuum, & invenies favum mellis ſuper menſam tuam. Et invenit favum candidum ſicut nivem, & mel mundiſſimum, & odor ejus ſvavis. Et ait Aſſeneth: Domine, non habebam favum, & dixiſti ore tuo ſancto, & factum eſt, unde & odor ejus eſt ſicut ſpiramen oris tui.

XII. Et ſubriſit Angelus ſuper intelligentiam Aſſeneth, & extenſa manu tetigit caput ejus, dicens: Beata es tu, quoniam dimiſiſti idola, & credidiſti in DEum unum. Et beati advenientes Domino meo in pœnitentia, quoniam comedent de hoc favo, quem fecerunt apes paradiſi DEI de rore roſarum in paradiſo: Et ex hoc comedunt omnes Angeli DEI, & quicunque ex illo comederint, non morientur in æternum. Et extenſa manu confregit de favo partem minimam, & comedit ipſe, reliquumque dedit in os Aſſeneth, & dixit: Ecce comediſti panem vitæ, & uncta es chriſmate ſancto, & ab hodierno die carnes tuæ reno-

* Forte legendum *inſcrutabilia*.

renovabuntur, & oſſa tua ſanabuntur, & virtus tua erit indeficiens, & juventus tua ſenectutem non videbit, & pulchritudo tua non deficiet, & eris ſicut metropolis ædificata omnium confugientium ad nomen Domini DEI omnipotentis Regis ſæculorum.

XIII. Et extendit manum, & tetigit favum quem fregerat, & factus eſt totus integer ſicut prius. Extenſaque manu dextra, tetigit digito ſuo indice ſummitatem mellis, proſpicientem verſus Orientem. Et retraxit digitum ſuum ad ſeipſum, & induxit ſuper extremum favi qvod reſpiciebat ad occaſum: Et via digiti ejus facta eſt in ſanguinem. Extendit manum ſuam ſecundo, & tetigit ſummitate digiti ſui favum mellis juxta partem reſpicientem ad aqvilonem, & traxit eum ſuper partem reſpicientem ad meridiem, & facta eſt via digiti ejus in ſanguinem adſpiciente Aſſeneth, & ait: inſpice favum. Et exierunt de favo apes multæ candidæ ſicut nix, & alæ earum purpureæ ſicut hyacinthus: circumdederunt omnes Aſſeneth, & operabantur in manibus ejus favum mellis, & manducaverunt ex eo. Et ait Angelus apibus: ite in locum veſtrum. Et abierunt omnes verſus orientem in Paradiſum. Et ait Angelus: Sic erunt omnia verba qvæ locutus ſum ad te hodie. Et extendit tertio Angelus manum ſuam & tetigit favum. Et aſcendit ignis de menſa & comedit favum, & menſam non tetigit: & fragrantia incendii favi dulcis valde facta eſt.

XIV. Et dixit Aſſeneth ad Angelum: Domine, ſunt mihi ſeptem virgines, nutritæ mecum ab infantia,

ſantia, & una nocte mecum genitæ: Vocabo eas, & benedices eas ſicut me. Qvas ille juſſit vocari, & benedixit eas dicens: Benedicat vos Dominus DEus altiſſimus, & ſitis ſicut columnæ ſeptem civitatis refugii. Et juſſit Aſſeneth ut levaret menſam, qvam cum levatam ſeponere pergeret, receſſit Angelus ab oculis ejus. Et reverſa vidit ſicut currum qvatuor eqvorum procedentem verſus orientem in cœlum.

XV. Cumque oraret Aſſeneth ut indulgeret ei quod tam audacter locuta fuerat cum eo, ecce unus adoleſcens ex famulis Putifaris nunciavit dicens: Ecce Joſeph DEI fortis venit, jam enim præcurſor ejus eſt ad portam atrii veſtri. Feſtinavitqve Aſſeneth in occurſum Joſeph, & ſtetit in hypodromio domus. Et cum intraſſet Joſeph atrium, ſalutavit eum Aſſeneth, & dixit ei verba quæ erat locutus Angelus ad ſe, & lavit pedes ejus. Craſtina die rogavit Joſeph Pharaonem *ut daret ei Aſſeneth in uxorem*, & dedit eam illi Pharao, & impoſuit eis coronas aureas meliores qvas habebat, & fecit eos oſculari ad invicem, & fecit eis nuptias, & cœnam magnam ultra ſeptem dies, & præcepit ut nemo faceret opus in diebus nuptiarum Joſeph. Et vocavit Joſeph filium Dei, & Aſſeneth filiam Altiſſimi.

XVI. * In anno ſecundo famis, menſe ſecundo, vigeſimo primo die menſis venit *Iſrael* in Ægyptum cum cognatione ſua, & intravit terram Geſen. Viditqve Aſſeneth Jacobum, & admirata

eſt,

* In Vincentio Bellovacenſi lib. 2. c. 123. notatur, hæc petita eſſe è Parva Geneſi.

eſt, qvoniam ſenectus ejus erat ſpecioſa ſicut juventus. Erat qvippe caput ejus candidiſſimum, ſicut nix, & barba candida cadens ſuper pectus ejus, oculi ejus fulgarantes, & nervi ejus & humeri & brachia firma, genua & crura & pedes ut gigantis. Et benedixit eis Jacob & oſculatus eſt. Et reverſi ſunt poſt prandium Joſeph & Aſſeneth in domum, & Levi cum eis & Simeon.

XVII. Et cum vidiſſet *filius Pharaonis*, Aſſeneth in domo Parentis ſui deambulantem, exarſit in pulchritudine ejus, & locutus eſt Levi & Simeoni ut interficerent Joſeph, & haberet eam uxorem quæ illi debebatur, & daret eis aurum & argentum multum, qvi vero non intenderunt in ſermones ejus. Et cœpit filius Pharaonis accuſare Ioſephum apud fratres ſuos Dan & Gad, qvi erant filii ancillarum Jacob, dicens ſe audiiſſe Ioſeph dicentem apud * Pharaonem, qvod poſt mortem parentis ſui deſtrueret eos, ne eſſent heredes cum fratribus ſuis, eo qvod eſſent filii ancillarum & eum vendidiſſent Iſmaëlitis, & inviderent ei. Perſuaſitqve eis ut interficerent Ioſeph, & ipſe interficeret Pharaonem patrem ſuum, qvi erat tanqvam Pater Ioſephi.

XVIII. Qvod cum vellet facere nocte, prohibuerunt eum cuſtodes parentis ſui introire ad eum, dicentes: Pater tuus doluit caput, & modo dormit, & prohibuit nobis ne qvis ad eum intret, nec etiam filius ſuus primogenitus. Et aſſumtis qvin-

* Vincentius Bellovacenſis ex Comeſtore ſuo nomen Pharaonis hujus ait fuiſſe *Nefrem*, Euſebius *Amoſin* vel *Anchlen*: Vide Scaligerum ad Græca Euſebii p. 412.

qvinqvaginta viris armatis perrexit ad locum inſidiarum ubi erant Dan & Gad, qvoniam illuc debebant pergere Ioſeph & Aſſeneth cum DC. viris qvi omnes ab inſidiis trucidati ſunt præter unum qvi fugit ad Simeonem & Levi. Aſſeneth autem fugit in curru, & cum ea Benjamin. Simeon autem & Levi aſſumentes omnes qvi ſecum erant armatos perſecuti ſunt eos. Et irruerunt in eos ſubito, & plurimos occiderunt. Dan autem & Gad abſconſi ſunt in denſitate calami.

XIX. Poſt illud bellum Benjamin ſedens in curru cum Aſſeneth, videns filium Pharaonis venientem contra ſe ut tolleret Aſſeneth, lapidem de torrente arripiens percuſſit eum in cervice ſiniſtra, & deduxit eum de equo ſuper terram quaſi mortuum. Poſtea videns Benjamin Simeonem & Levi venientes, confortatus eſt, qvi qværebant fratres ſuos Dan & Gad, ut interficeret eos, qvorum iram compeſcuit. Illi vero levantes filium Pharaonis à terra, laverunt plagam ejus, ligaverunt eam & duxerunt eum ad Patrem ſuum Pharaonem, & narraverunt omnia verba hæc. Pharao vero gratias egit qvod non interfecerunt eum. Tertio vero die mortuus eſt filius Pharaonis de vulnere. Et Pharao non multo poſt mortuus eſt dolore mortis filii ſui, annorum XCIX. Et reliqvit regnum ſuum Ioſepho, qui regnavit pro puero in Ægypto annis XLVIII. Et poſt hoc dedit diadema filio Pharaonis, qui erat ad ubera, qvando mortuus eſt Pharao. Et Ioſeph nuncupatus eſt Pater in terra Ægypti.

XL. *Liber Magicus* Speculum Joſephi. *Poculum per quod augurabatur.*

DE augurandi ſcientia qvæ fuerit in Joſepho, & de poculo per qvod divinaverit, videndi Interpretes Judæi & Chriſtiani ad Geneſ. LIV. Gabr. Naudæus in Apologia pro viris clas Magiæ accuſatis cap. XV. ubi etiam explodit lirum Magicum *Speculum Joſephi* inſcriptum, meioratumque à Jo. Trithemio: Lambecius proromo Hiſt. literariæ p. 55. Mich. Chriſtianus ·ierof in diſſ. de ſacris Judæorum vinculis, voto ephtæ, ſtatua ſalis, & ſcypho Joſephi, Jenæ 1657.). Jo. Andreas Schmidius de Joſepho non ex ſciho divinante, ibid. Gotlieb Seliger in conamie Apologiæ pro Joſepho Patriarcha, qvi minus ecte *κυλικομαντείας* arguitur, Lipſ. 1704. & Autor obſervationis qvartæ in Additamento ad decem volumina obſervationum ſelectarum Halenſium. Libenter autem aſſentior viris doctis, qvibus verba Moyſis nihil aliud ſonare videntur, quam Joſephum conjeciſſe rem de poculo ab adrenis illis ablato, vel ex poculo illo ſublato auguratum fuiſſe ipſos eſſe exploratores.

CXLI. *Joſephi Interpretatio ſomniorum. Nomen Pſontomphanech.*

JUſtinus XXXVI. 2. è Trogo Pompejo tradit Joſephum in Ægypto Magicas artes ſolerti ingenio perdidiciſſe, prodigiorum fuiſſe ſaga-

 ciſſi-

viſſimum & *ſomniorum* primum *intelligentiam* audidiſſe. Huc facere multis videtur nomen à Pharaone Joſepho Geneſ. 41. 45. inditum צפנת פענח qvod LXX. exprimunt ψονθομφανὴχ, Ioſephus & Philo lib. de nominum mutatione ψονθομφάνηχες. Hugo Grotius inſigni illo dramate, Sophonpaneas. Idem Philo libro de Joſepho: *μετονομάζει δὲ αὐτὸν ἀπὸ τῆς ὀνειροκριτικῆς ἐγχωρίῳ γλώττῃ προσαγορεύσας.* Chronicon Paſchale f. 76. ψομθομφανὴχ ὅτι ᾧ ἀπεκαλύφθη μέλλον. Atque *arcanorum interpretem* & ἑρμηνῆ ſignificari illa vocabulo, doctiſſimi interpretum Judæorum Chriſtianorumque conſentiunt, de qvo plura qvi legere velit, præterea qvi in Geneſim commentati ſunt, adibit Jo. Gregorium Anglum cap. 16. obſervationum ſacrorum T. IX. Critic. ſacrorum: D. Auguſtum Pfeifferum in diſſ. Dubiis ejus vexatis ſubjecta, *T. 1.* Opp. p. 564. ſeq. Vitringam lib. 1. Obſervat. ſacr. p. 67. ſeq. Bochartum in Phaleg. p. 67. Kircherum in Prodromo Copto p. 125. ſeq. Druſium qvæſt. Hebr. II. 82. Jaqvelotum libro edito Gallice de exiſtentia DEI adverſus Atheos p. 23. Coptis *Foſtem Pane* Salvatorem Mundi denotat, unde eſt qvod in vulgata verſione & apud Hieron. * qvæſt. Hebr. nomen Joſephi ita explicatur. Vide Andreæ Mulleri Greifenhagii gloſſarium ſacrum & *notas* ad fragmentum Azizi Tartari, Coloniæ Brandenb. 1665. 4. editum, nota 21. Stephani le Moyne notas ad Varia ſacra p. 132. ſeq. Jo. Marcianæum ad Hieronymum T. 2. p. 335. & Gvilelmum Bonjour To-

* Rejicit illam interpretationem Guil. Beveregius de præſtantia linguar. Oriental. p. 27. & Jo. Gregorius loco laudato.

Toloſanum in diſſ. de nomine Patriarchæ Joſephi à Pharaone impoſito, in defenſionem vulgatæ editionis & Patrum, qvi Joſephum in *Serapide* adumbratum tradiderunt. Rom. 1696.

CXLII. Joſephus menſurarum repertor. Templa ab eo condita. Joſepho poſitus obeliſcus. Sepultura, nomen. Alia quædam.

Artapanus apud Euſebium IX. 23. præparationis Evangelicæ p. 429.

Ἀρτάπανος δέ φησιν ἐν τῷ περὶ Ἰουδαίων, τοῦ Ἀβραὰμ ἀπόγονον γενέσθαι, υἱὸν δὲ Ἰακώβου. συνέσει δὲ καὶ φρονήσει παρὰ τοὺς ἄλλους διενεγκόντα, ὑπὸ ἀδελφῶν ἐπιβουλευθῆναι· προειδόμενον δὲ τὴν ἐπισύστασιν, δεηθῆναι τῶν ἀστυγειτόνων Ἀράβων, εἰς τὴν Αἴγυπτον αὐτὸν διακομίσαι. τοὺς δὲ τὸ ἐντυγχανόμενον ποιῆσαι. εἶναι γὰρ τοὺς τῶν Ἀράβων Βασιλεῖς ἀπογόνους Ἰσραὴλ, υἱοὺς τοῦ Ἀβραὰμ, Ἰσαὰκ δὲ ἀδελφούς. ἐλθόντα δὲ αὐτὸν εἰς

Artapanus in ſuo de Judæis commentario Joſephum ait Abraami nepotem, Jacobi filium, cum reliqvis fratribus ingenio, ſapientiaque præſtaret, eorum inſidiis appetitum eſſe; qvorum ipſe conjuratione proſpecta, vicinos Arabas, uti ſe in Ægyptum abducerent, obſecrarit, ejusque precibus illos annuiſſe. Arabum enim Reges Iſraelis Nepotes, Abraami filios, & Iſaaci fratres eſſe. Ergo Joſephum, paulo

τὴν Αἴγυπτον, καὶ συσταθέντα τῷ βασιλεῖ, διοικητὴν τῆς ὅλης γενέσθαι χώρας. καὶ πρότερον ἀτάκτως τῶν Αἰγυπτίων γεωμορούντων, διὰ τὸ τὴν χώραν ἀδιαίρετον εἶναι, καὶ τῶν ἐλασσόνων ὑπὸ τῶν κρεισσόνων ἀδικουμένων· τοῦτον πρῶτον τήν τε γῆν διελεῖν, καὶ ὅροις διασημήνασθαι, καὶ τὴν πολλὴν χερσευομένην γεωργήσιμον ἀποτελέσαι, καί τινας τῶν ἀρουρῶν τοῖς ἱερεῦσιν ἀποκληρῶσαι· τοῦτον δὲ καὶ μέτρα εὑρεῖν, καὶ μεγάλως αὐτὸν ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων διὰ ταῦτα ἀγαπηθῆναι. γῆμαι δ' αὐτὸν Ἡλιουπολίτου Ἱερέως Ἀσενὲθ θυγατέρα, ἐξ ἧς γεννῆσαι παῖδας. μετὰ δὲ ταῦτα παραγενέσθαι πρὸς αὐτὸν τόν τε Πατέρα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς κομίζοντας πολλὴν ὕπαρξιν, καὶ κατοικισθῆναι ἐν τῇ πόλει Καισὰν, καὶ τοὺς Σύρους πλεονάσαι ἐν τῇ Αἰγύπτῳ. τούτους δέ φησι καὶ

poſt quam Ægyptum attigiſſet, eo Regis ſtudio ac benevolentia exceptum eſſe, ut Præfectus ab eo totius Regni conſtitutus fuerit. Eundem vero, cum Ægyptii terram eatenus magna perturbatione coluiſſent, quod neque diviſa Regio eſſet, ac tenuioris fortunæ homines a potentioribus iniquius haberentur; Agros ante omnia diviſiſſe, certis paſſim finibus terminiſque deſcriptos, adeoque magnam Soli partem incultam prius atque ſylveſcentem, culturæ opportunam commodamque reddidiſſe, ſuosque ſacerdotibus agros ſingulares ac proprios aſſignaſſe. Menſuras præterea inveniſſe. Quibus ille officiis Ægyptiorum ſibi voluntatem majorem in modum devinxerit. Cæterum, Aſenethen Heliopolitani Sacerdo-

ὸ ἐν Ἀθὼς καὶ τὸ ἐν Η-
λιουπόλει ἱερὸν κατα-
σκευάσαι τοὺς Ἑρμιοὺθ
ὀνομαζομένους. μετὰ δὲ ταῦ-
τα τελευτῆσαι τὸν Ἰωσὴφ,
καὶ τὸν βασιλέα τῶν Αἰ-
γυπτίων. τὸν οὖν Ἰωσὴφ
κρατοῦντα τῆς Αἰγύπτου,
τὸν ἐτῶν ἑπτὰ σῖτον, γενό-
μενον κατὰ τὴν φορὰν
ἄπλετον, παραθέσθαι, καὶ
τῆς Αἰγύπτου δεσπότην
γενέσθαι.

tis filiam uxorem duxiſſe, ac liberos ex ea ſuscepiſſe. Poſtea vero, Patrem cunctosque fratres, multis cum opibus ac facultatibus ad eum veniſſe, fixisqve in urbe Cæſana domiciliis, Syrorum in Ægypto auctam admodum ac propagatam ſobolem fuiſſe. Eosdem inſuper tum qvod apud Athon, tum qvod apud Heliopolim eſt, Templum condidiſſe, Hermiuthios vulgo nominatos. Poſtremo, Joſephum, Ægyptiorumque Regem obiiſſe. Ac Joſephum quidem, cum Ægypto præeſſet, immenſam frumenti vim, quæ toto ſeptennio provenerat, in medium contuliſſe, ac totius Ægypti Dominum fuiſſe.

Idem Euſebius IX. 21. p. 424. Demetrii de Ioſepho teſtimonium adducit & IX. 24. p. 430. Philonis poëtæ è libro XIV. de Hieroſolymis, quæ apud ipſum videantur. De ſepultura Ioſephi cujus Mauſoleum adhuc Hieronymi temporibus cernebatur, ut ipſe traditionibus Hebraicis in Geneſin auctor eſt, Io. Benedicti Carpzovii nepotis Exercitatio ſubjecta legitur diſputationibus Academicis D. Carpzovii filii τοῦ μακαρίτου Lipſ. 1699. 4. cui addendus Io. Braunius IV. 13. ſelectorum ſacrorum. In illa Carpzoviana exercitatione va-

 ria

ria etiam Epitaphia extant Ioſepho poſita, qvibus ex Io. Conradi Dieterici Antiquitatibus Biblicis Vet. Teſt. ad Eſ. XIII. 3. p. 597. addi poteſt, qvod Ioſephi memoriæ ab Ægyptiis qvidam referunt poſitum obeliſcum cum hujusmodi inſcriptione:

JOSEPHO
Pro meritis eximiæ Beneficentiæ
Et beneficæ Adminiſtrationis
SUPREMO TERRÆ JUDICI,
VINDICI PATRIÆ,
quo
Major nullus fuit & clarior,
Pro tot tantisque bonis
Hoc Monumentum Perenne
voluit eſſe
Amoris Honorisque gratia
ÆGYPTUS.

Nomen ipſum Ioſephi Hebræis *Auguſtum* ſonat, de quo videndæ B. D. Auguſti Pfeiferi animadverſiones qvas addidit Homiliæ in inaugurationem Ioſephi Imperatoris Rom. ubi plura etiam de Ioſepho, de quo Muhamedanorum fabulas ubi voles leges in Alcorani Surata XII. de Ioſepho, qvam Lugd. B. 1617. 4. ſeparatim cum verſione & notis vul-

vulgavit Thomas Erpenius, & in Barthol. Herbeloti Bibl. Orientali in *Jouſouf*.

CXLIII. Verba Uxoris JOBI, ex Græca verſione libri Jobi II. 9. Num DINA * Jacobi filia?

Χρόνου δὲ πολλοῦ προβεβηκότος εἶπεν αὐτῷ ἡ γυνὴ αὐτοῦ.

Μέχρι τίνος καρτερήσεις λέγων, ἰδοὺ ἀναμένω χρόνον ἔτι μικρὸν προσδεχόμενος τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας μου;

Ἰδοὺ γὰρ, ἠφάνισταί σου τὸ μνημόσυνον ἀπὸ τῆς γῆς.

υἱοὶ καὶ θυγατέρες ἐ-

Tempore autem multo tranſacto dixit ei uxor ejus:

Qvousqve ſuſtinebis, dicens: Ecce permaneo tempus adhuc parvum expectans ſpem ſalutis meæ.

Ecce enim deletum eſt memoriale tuum de terrâ.

Filii & Filiæ, mei u-

* In Chaldaica Paraphraſi edit. Venetæ & Buxtorf. & in Polyglottis Londinenſibus uxor Jobi vocatur *Dina*, quod nomen in Regiis Antvverp deeſt, uti nec in Hebræo reperitur, neque in Græca, Syra vel Arabica verſione. Suntque alii qui non primam illam, ſed alteram quam fortunis ſuis reſtitutus duxerit Jobus uxorem, Dinam vocant Jacobi Patriarchæ filiam. Vide ſupra p. 774. At Philo (quæſtionibus in Geneſim quæ interciderunt) Dinam eandem eſſe affirmavit ex qua XIV. filios & VI. filias genuerit, ſeptem videlicet filios & tres filias ante percuſſionem, totidem filios ac totidem filias poſt percuſſionem. Vide Rupertum Tuitienſem lib. VIII. 11. in Geneſin, ex quo hauſerunt Toſtatus, Genebrardus &c. Muhamedani uxorem Jobi *Rahmam* appellant.

μῆς κοιλίας ὠδῖνες καὶ πόνοι. — teri dolores & labores.

οὓς εἰς τὸ κενὸν ἐκοπίασα μετὰ μόχθων. — Qvos in vacuum laboravi cum ærumnis.

Σύ τε αὐτὸς ἐν σαπρίᾳ σκωλήκων κάθησαι διανυκτερεύων αἴθριος. — Tu vero ipſe in putredine vermium ſedes pernoctans ſub dio.

Κἀγὼ πλανῆτις καὶ λάτρις τόπον ἐκ τόπου περιερχομένη, καὶ οἰκίαν ἐξ οἰκίας. — Et ego errans & ancilla locum ex loco & domum è domo circumeo.

Προσδεχομένη τὸν ἥλιον πότε δύσεται, ἵνα ἀναπαύσωμαι τῶν μόχθων μου, καὶ τῶν ὀδυνῶν αἵ με νῦν συνέχουσιν. — Expectans ſolem qvando occidet, ut reqvieſcam ab ærumnis meis & doloribus quæ me nunc premunt.

Ἀλλὰ εἰπόν * τι ῥῆμα εἰς κύριον, καὶ τελεύτα. — Sed dicito aliquod verbum in Dominum & morere.

CXLIV. De regina Sabæorum, quæ Jobi armenta depopulata fuit.

Steph. le Moyne notis ad Hippolyti ſermonem T. 2. Var. ſacr. p. 1111.

INterpres Chaldæus in Iob. C. 1. 15. ונפלת בתכיף לילית מלכת זמרגד ודברתנון *Et irruit repente Lilit Regina Smargad, & Bartianon.* Sic vir immortalis memoriæ & poſt illum alii. Quaſi ודברתנון eſſet nomen proprium Regionis ubi Lilit

* Symmachus: καταρασον τὸν Θεόν. Laterem lavant, & Iobum ipſum iniquitatis arguunt qui his verbis pium ſenſum volunt inducere.

it fœmina barbara imperaret, & cujus ſub armis egio iſta Baratena, vel Baratenum cum Smargad lia Provincia jaceret. Sed "דברית eſt verbum, ד bi non eſt particula indicativa, vel nota genitivi; ſt radicalis, & primitivum eſt דבר, qvod Chal- daice notat rapere, auferre, abducere. Venit er- go Lilit Regina Smarag, & abſtulit & abduxit Pa- ſtores & Servos Iobi, & omnia vaſtavit & populata eſt; ודברתנן & abſtulit eos. Adeo ut fruſtra qvæ- ratur Provincia Bartenum cum Smargad, quæ vox etiam in mendo cubare mihi videtur. Nam exi- ſtimo reddendum eſſe non per Smargad, ſed Sa- marcanda, qvæ regia fuit Tamerlanis, ſed ante illum condita, & forſan regia Cingiſcanorum & Tartarorum, & remotiſſima quidem à Patria Io- bi, ſed qvæ à Rabinis facile potuit hic memorari, cum in Chronologia, & Geographia, ſtoliditą- tem, & ignorantiam ſupinam ubique fere pro- dant. Venit ergo Lilit Regina Samarcandæ, & abduxit Servos & armenta Iobi, non vero Regi- na Bartenon vel Barathenæ aut Berotai, urbis A- rabiæ deſertæ, quæ forſan ſic dicebatur quaſi ברת נוה deſerti habitatio, & qvæ, vel pagus qvidam, in deſerto Arabiæ vicinus, Patria erat Hippolyti.

CXLV. Additamenta Libri JOBI * Apocrypha ex verſione Græca Job. XLII. poſt verſum 17. una cum ſcholiis qvibus- dam ex Catena Græca in Jobum.

Scriptum autem eſt, ip- Γέγραπται δὲ, αὐτὸν πάλιν

* Hæc uti in Hebræo non ſunt, ita nec Aquila habuit, nec Sym- machus

ἔτον, Ασὼμ ὁ ὑπάρχων ἡγεμὼν ἐκ τῆς Θαιμανίτιδος χώρας· μετὰ δὲ τοῦτον, Αδὰδ υἱὸς Βαρὰδ, ὁ ἐκκόψας Μαδιὰμ ἐν τῷ πεδίῳ Μωάβ καὶ ὄνομα τῇ πόλει αὐτοῦ Γεθαίμ.

Οἱ δὲ ἐλθόντες πρὸς αὐτὸν Φίλοι, Ελιφὰζ τῶν Ησαῦ υἱῶν, Θαιμανῶν βασιλεὺς, [ὁ δὲ Θεοδοτίων, υἱὸς, ἐξέδωκεν, Ιωσαφάτ.] Βαλδὰδ ὁ Σαυχαίων τύραννος, [πάλιν ὁ Θεοδοτίων, υἱὸς Αμμὼν τοῦ Χοβόρ.] Σωφὰρ ὁ Μιναίων βασιλεύς.

ΕΥΑΓ. Τοῦ Ελιφὰζ ἦν υἱὸς Σωφὰρ, καὶ Αμαλὴκ, ἐκ παλλακίδος αὐτῷ γεννηθείς· ὁ οὖν Ελιφὰζ καὶ ὁ Σωφὰρ γεγόνασι μαθηταὶ τοῦ Ιακὼβ, ὁ δὲ Αμαλὴκ τοῦ Ησαῦ.

hunc autem, Aſom qui erat dux ex regione Thamanitide: poſt hunc autem, Adad filius Barad, qui excidit Madiam in campo Moab; & nomen civitatis ejus Getham.

Amici autem qui ad eum venerunt, Eliphaz de filiis Eſau Thamanorum Rex, [Theodotio autem, *Filius Joſaphat*, reddidit.] *Baldad Tyrannus Sauchæorum,* [Theodotio addit, *Filius Ammon, filii Chobor.*] *Sophar Rex Minæorum.*

EVAGRII. Eliphazi filius fuit Sophar, & Amelec, qvem pellex ei peperit. Eliphaz autem & Sophar diſcipuli fuerunt Jacob, Amalec autem Eſau.

CXLVI. JOB ejusque filius * Baſarus ad Syros à DEO miſſus.

Abraham Ecchellenſis in Hiſtoria Arabum c. 20. f. 254.

CEntum viginti qvatuor Prophetarum millia ab

* Boſor ſive Beor, Bileami Pater.

-ζόμενον· ὁ γὰρ Μωσῆς ἕκτος ἀπὸ Ἀβραὰμ εὑρίσκεται οὕτως, Ἀβραὰμ, Ἰσαὰκ, Ἰακὼβ, Λευὶ, Καὰθ, Ἀμβρὰμ Μωσέως πατήρ.

ΙΟΤΛ. Ἔστι μέντοι Ζαρὲθ πόλις τῆς Ἰδουμαίας, καὶ Βοσὸρ τῆς Ἀραβίας, ἡ νῦν καλουμένη Βόστρα· ἐπώνυμοι δὲ αὗται τῶν γεννωμένων τοῦ θεσπεσίου Ἰώβ.

Καὶ οὗτοι οἱ βασιλεῖς οἱ βασιλεύσαντες ἐν Ἐδὼμ, ἧς καὶ αὐτὸς ἦρξε χώρας.

Πρῶτος Βαλὰκ ὁ τοῦ Βεὼρ, καὶ ὄνομα τῇ πόλει αὐτοῦ Δενναβά.

Μετὰ δὲ Βαλὰκ, Ἰωβὰβ ὁ καλούμενος Ἰώβ· μετὰ δὲ

tiſſe dicimus: Moyſes enim ab Abrahamo ſextus in hunc modum deprehenditur, Abrahamus, Iſaacus, Jacob, Levi, Caath, Ambram pater Moyſis.

JULIANI. Eſt quidem Zareth urbs Idumææ, & Boſor Arabiæ, quæ hodie Boſtra vocatur: à divini autem Jobi parentibus nomina illis impoſita ſunt.

Et hi ſunt Reges qui regnaverunt in Edom, cujus etiam ipſe dominatus eſt.

Primus Balac filius Beor, & nomen civitatis ejus Dennaba.

*Poſt Balac autem, Jobab * qui vocatur Job: poſt*

τοῦτον,

* Hæc convenientia nominum totum hoc nobis additamentum peperit, licet in Hebraico major ſit congruentia ſoni quam literarum. Jobus enim eſt איוב, at Jobab יובב. Jobi nomen denotat ὑπομονὴν patientiam obſervante Didymo in Catena, quod alii veteres interpretantur ἀγαπητὸν κυρίου, unde in Hieronymo Marcianæi T. 2. p. 259. ἐραστὸς eſt legendum pro ἔραστος. Hieronymus ipſe exponit *magnum* איב id. p. 215. At Jobab ei eſt *Dominus Pater*, ſive ut in Græco Origenis, πατὴρ κυρίου p. 211.

τοῦτον, Ασὼμ ὁ ὑπάρχων ἡγεμὼν ἐκ τῆς Θαιμανίτιδος χώρας· μετὰ δὲ τοῦτον, Αδὰδ υἱὸς Βαρὰδ, ὁ ἐκκόψας Μαδιὰμ ἐν τῷ πεδίῳ Μωάβ καὶ ὄνομα τῇ πόλει αὐτοῦ Γεθαίμ.

Οἱ δὲ ἐλθόντες πρὸς αὐτὸν φίλοι, Ελιφὰζ τῶν Ησαῦ υἱῶν, Θαιμανῶν βασιλεὺς, [ὁ δὲ Θεοδοτίων, υἱὸς, ἐξέδωκεν, Ιωσαφάτ.] Βαλδὰδ ὁ Σαυχαίων τύραννος, [πάλιν ὁ Θεοδοτίων, υἱὸς Αμμὼν τοῦ Χοβόρ.] Σωφὰρ ὁ Μιναίων βασιλεύς.

ΕΥΑΓ. Τοῦ Ελιφὰζ ἦν υἱὸς Σωφὰρ, καὶ Αμαλὴκ, ἐκ παλλακίδος αὐτῷ γεννηθείς· ὁ οὖν Ελιφὰζ καὶ ὁ Σωχὰρ γεγόνασι μαθηταὶ τοῦ Ιακὼβ, ὁ δὲ Αμαλὴκ τοῦ Ησαῦ.

hunc autem, Aſom qui erat dux ex regione Thamanitide: poſt hunc autem, Adad filius Barad, qui excidit Madiam in campo Moab; & nomen civitatis ejus Gethaim.

Amici autem qui ad eum venerunt, Eliphaz de filiis Eſau Thamanorum Rex, [Theodotio autem, *Filius Joſaphat*, reddidit.] *Baldad Tyrannus Sauchaeorum,* [Theodotio addit, *Filius Ammon, filii Chobor.*] *Sophar Rex Minaeorum.*

EVAGRII. Eliphazi filius fuit Sophar, & Amelec, qvem pellex ei peperit. Eliphaz autem & Sophar diſcipuli fuerunt Jacob, Amalec autem Eſau.

CXLVI. JOB ejusque filius * Baſarus ad Syros à DEO miſſus.

Abraham Ecchellenſis in Hiſtoria Arabum c. 2. f. 254.

CEntum viginti qvatuor Prophetarum millia ab

* Boſor ſive Beor, Bileami Pater.

ↄ Mundi conditu usqve ad Mahometum nume-
ınt Arabes. Horum ſingulos ad ſingulas gentes
ıiſſos fuiſſe autumant, Mahometo excepto,
vem ad omnes deſtinatum fuiſſe delirant. Hine
Iúſcacanus Iudæus neci traditus eſt Babylone,
:ſi Mahometum ſummum Prophetam, & Dei
.poſtolum faſſus ſit, qvia aſſeruit illum ablega-
ım fuiſſe ad omnes nationes, Iudæis exceptis, ut
cimhiriſciah in Hiſtoria gentium auctor eſt. Ita-
ve ajunt Húdum, qvi idem illis eſt ac Heber filius
ale, miſſum tantum ad Haditas, Salehum ad
Thamuditas, Hántalam ad Raſſitas, provinciæ
Hadhramitæ montium incolas; Abraham ad
Chaldæos, Loth ad Pentapolitanos, Iobum & poſt
llum Baſárum ejus filium ad Syros, Sciohailum
vi Iethro ipſis eſt Moyſis ſocer, ad Madianitas,
Moyſen ad Hebræos, & ſic de cæteris.

XLVI. Jobi Teſtamentum. Alia qvædam. Liber OGIÆ Gigantis.

IN Appendice Reginonis cap. 55. & apud Vincentium Bellovacenſem, qvemadmodum & in Tomo X. Conciliorum editionis Regiæ, ne
llias Gelaſiani de Apocryphis decreti editiones
nemorem, inter libros nulla fide, rejicitur *Liber
ıvi appellatur Teſtamentum Jobi.* Sed videtur præfe-
enda lectio emendatiorum Iuris Canonici edi-
ionum, ut Petri Matthæi & Pithœorum fratrum,
n quibus legitur *Teſtamentum Jacobi.* In eodem
lecreto Gelaſiano à variis interpolato exploditur
Liber Ogia nomine Gigantis, quæ ante diluvi-

um

*um * cum Dracone pugnaſſe ab hæreticis perhibetur.* Ubi non dubium eſt intelligi Ogum Regem Baſani Num. XXI. 33 memoratum, de cujus ſtupend proceritate & multorum ætate ſæculorum fabul Talmudicorum leget qvi volet in Io. Morini Exer citationibus Biblicis p. 325. ſeq. Cæterum quæ d Iobo ejusqve ætate ** & libro (qvem ad Moyſen autorem multi referunt) dici poſſunt, occupavit pleraqve omnia Fridericus Spanhemius in præcla- ra ſua lucubratione de Jobi Hiſtoria, Tomo II. Opp. Eam recuſam nuper pluribus obſervationibus auxit D. Georgius Serpilius Antiſtes Ratisbonen- ſis in vitis ſcriptorum Biblicorum parte VII. quæ tota eſt de Iobo. Vide etiam ſis Hottingerum in Hi- ſtoria Orientali p. 54. ſeq. Maraccium ad Alco- ranum p. 457. & Acta Sanctor. T. 2. Maji p. 494. ſeq. & T. 7. p. 664. ſeq. Chymiæ peritiam Iobo qvi tribuunt, eos ſine cauſa hoc facere oſtendit lau- datus Serpilius p. 272. ſeq.

CXLVIII.

* Male quidam viri docti emendant *poſt diluvium*, eſt enim fa- bula Judæorum, Ogum evaſiſſe è diluvio, & arcæ inequita- viſſe. Targum Uzielidis ad Geneſ. XIV. 13. *Et venit Og, qui evaſerat ex viris qui mortui erant in diluvio, & ine- quitaverat arcæ, & erat operimentum in cacumine ejus. Alebatur autem ex cibis Noach, nec juſtitia ſua ereptus eſt, ſed ut viderent incolæ Mundi fortitudinem DEI, & dicerent: Annon Gigantes qui erant ab initio, rebella- runt in Dominum Mundi, & perditi ſunt ex terra &c.*

** Abrahami æqualem facit Eugubinus de perenni Philoſophia, libro & capite primo. Ex Semi fuiſſe nepotibus Jo. Walliſius diſſ. de Jobo T. 3. Opp. p. 289. ἱερατικὸν ἀξίωμα à DEO ipſo injunctum Jobo & Melchiſedecho tribuunt Conſtitutiones Apoſtolicæ in extremo libri VIII. & cap. 5.

XLVIII. Liber HELDAM & MODAL.

S. Hermæ Paſtor lib. 1. Viſione 2. cap. 5.

PRope eſt Dominus convertentibus, ſicut ſcriptum eſt in Heldam & Modal, qui vaticinati ſunt in ſolitudine populo.

Jo. Baptiſta Cotelerius, notis ad hunc Hermæ locum.

Iſtorum Prophetarum nomina Numer. XI. 26. 7. in Hebræo & in Vulgata ſunt Eldad & Medad. n LXX. Ἐλδὰδ (ſ. Ἔλδαδ, qvemadmodum habet Græcus Baſilius lib. de Spiritu ſancto cap. 26. necon Editio Commeliniana Athanaſii, in Synopſi) ϗ Μωδάδ: qvippe qvi legerint ר pro י, מידד loco מיר: hinqve corruptè apud Auctorem Reſponionum ad Qvæſtiones Pauli Samoſatenſis, exiſtinatum Dionyſium Alexandrinum, Reſp. ad Quæſt. 4. Ἀλδᾶς ϗ Μωδᾶς; & apud Epiphanium ib. 3. tom. 2. Expoſit. Fidei num. 4. Ἐλαὰδ ϗ Ιωδὰδ, qvo modo profert qvoque Nicephorus Conſtantinopolitanus Catalogo & Stichometriâ cripturarum, ſeu ſine Chronographiæ, ubi ab Anaſtaſio Bibliothecario vertitur *Elad & Modad.* ari errato in Theodoriti Qvæſt. 21. ad Numeros λδὰδ ϗ Μωδάδ. Hieronymus interdum, & nulti, atqve etiam in veteribus Bibliis *Heldad & Medad.* In Scripturarum Indiculo, qvem infrà nitio Notarum ad Conſtitutiones Apoſtolicas

 eden-

edendum curabimus, Ἐλδὰμ καὶ Μωδὰμ. Indice Prophetarum edendo pariter ad Conſtitut. IV. Ἐλδὰμ & Μωδάμ. Μωδὰμ qvoqve Cyrillo Alexandrino. Deniqve hîc *Heldam & Modal*, qvam quam vetuſta manus in MS. Bibliothecæ S. Germani correxit *Heldad & Modad*. Fuerunt porrò Eldadus & Medadus duo homines, aut ex ſeptuaginta Senibus à Moſe electis ad gubernandum populum Iſraëliticum; qvæ eſt ſententia Cyrilli Hieroſolymitani Catecheſi 10. & Cyrilli Alexandrini ad Johannis XX. 22. aut ex ſeptuaginta duobus iisdem viris, ſeptuaginta dictis numero brevi ac rotundo; qvemadmodum arbitratur Epiphanius in loco laudato, ac fortè qvi compoſuit librum de mirabilibus ſacræ Scripturæ (Tom. 3. S. Auguſtini) lib. 1. cap. 9. aut extra numerum LXX. poſiti, pari tamen dignitate; qvod cenſet Theodoritus: *ſuper* qvos, cùm jubente Moyſe ut omnes ad oſtium tabernaculi ſtarent, remanſiſſent in caſtris, *non imperii negligentes*, docet Hieronymus Epiſt. 127. manſ. 13. *ſed humilitate ſubmiſſi, dum ſe honore arbitrantur indignos*; ſuper qvos, inquam, tunc Spiritus reqvievit, ornans illos Prophetiæ dono, non qvidem temporario, ut reliqvos ex LXX. ſi fides Baſilio ubi ſuprà, ſed permanenti. Atqve ex hac ſacræ Scripturæ Hiſtoria Numer. cap. 11. antiqvus aliqvis anſam accepit fabricandi librum *ſub* perſona & nomine eorum Prophetarum: cujus Apocryphi meminerunt præter Hermam Athanaſius aut alius ſub finem Synopſeos, Auctor Indiculi inediti, ac Nicephorus CP. Fieriqve poteſt ut inde accepta fuerit Genealogia qvæ exſtat in Traditio-

tionibus Hebraicis ad I. Paralipomenon, Tom. , Operum B. Hieronymi; qvo loci ad I. Paralip. V. 17. hæc habentur; *Ezra interpretatur auxilium: ſum enim dicunt Amram; patrem Moyſi & Aaron. Mad, rebellans; ipſe eſt Moyſes. Effer, pulvis; ipſe eſt Eldad. Ialon ilex; ipſe eſt Medad: iidem duo qui prophebant. Traditur enim Moyſem poſt acceptam Legem in remo, patri injunxiſſe ut matrem dimitteret, eò quòd lius amita eſſet, filia enim fuit Levi; poſt cujus diſſidin duxiſſe aliam uxorem Amram, ex qva ſuſcepit duos fiis hos, Eldad & Medad*; & cætera, in qvibus corrienda hæc; *Et Amaret, id eſt Moyſi accepta eſſe dicitur*, eſcribendo, *Et à Mared, id eſt Moyſe accepta eſſe dicitur*. Cæterùm illud, *Prope eſt Dominus convertentibus*, vicinum eſt oraculo Davidico, *Juxtà eſt Dominus iis qui tribulato ſunt corde*. Pſalm. XXXIII. 19. In Clementis Libro qvi inſcribitur, τίς ὁ σωζόμενος πλούσιος, paullò ante finem; θεὸς πᾶσιν ἐγγύς ἐστι τοῖς πιστεύουσι καὶ πόρρω τοῖς ἀθέοις, ἂν μὴ μετανοήσωσιν.

Scipio Sgambatus in Archivis Vet. Teſt. lib. 2. p. 258.

Qvi, aut qvo genere orti fuerint Eldad & Medad, Hebræi variant. Tanchuma ait, eos vocatos aliis nominibus: Eldad, Ben-Gaslon, & Medad, Kamuel Ben-Saphtan. Midras ait, eos eſſe Elipher, & Jalon Levitas, qvos 1. Paral. 11. habes filios Amram Patris Moyſis ex alia uxore. Qvòd ſcilicet Moyſes poſt latam legem juſſerit Amramum dimittere uxorem Jocabed, qvam habebat;

qvòd eſſet ejus magna Amita, qvi, aliâ ductâ, genuit Eldad, & Medad. Sic Auctor Traditionum Hebraicarum, qvæ Hieronymo adſcribuntur. At R. Ghedolias idem è Medras aliter narrat. Elizaphen filium Pharnach duxiſſe Jocabedem Moyſis matrem, & ex ea ſuſcepiſſe hos duos Prophetas; idqve poſt mortem Amram. Cur autem præceteris meruerint Prophetiæ donum, ſic narrat Tract Sanhedrin c. 1. Cùm eos vocaſſet Moyſes, ut in Numerum LXX. Seniorum eos eligeret, reſponderunt, ſe indignos; qvibus id honoris demandaretur. Tanchuma: *Quia ſe exiguos fecerunt, magni effecti ſunt ſupra ipſos* LXX. *Seniores, multis rebus. I. Seniores prædicebant proxima quædam, aut quæ eſſent craſtino eventura, ipſi autem longinqua, ut quæ eſſent eventura poſt annos* XL. *II. Seniorum nomina non explicantur in ſacris literis, ipſorum explicantur. III. Seniorum Prophetia defecit, qvia erat ex Moyſe acceptus; ſcriptum eſt enim: Sumam de ſpiritu tuo; ipſorum non defecit, qui erat ex Deo. IV. Seniores non ſunt ingreſſi Terram promiſſam, ipſi ingreſſi ſunt.* Qværit deinde, qva de re vaticinati ſint Eldad, & Medad; reſpondetqve: alii dicunt eos dixiſſe moriturum in Deſerto Moyſem, & Joſuem futurum Ducem Populi in ingreſſu Terræ. Alii de Coturnicibus eos vaticinatos dicunt: alii de Gog, & Magog.

CXLIX.

CXLIX. JETHRO, Moſis ſocer, ſacris ſcriptoribus annumeratus. Varia ejus nomina.

Idem Sgambatus, libro laudato p. 256.

JEthro Sacerdos, ac Princeps Madianitarum, Socer Moyſis, inter Scriptores numeratur apud Hebræos; ajunt enim Sectionem, * qvæ ejus nomine nuncupatur, ab eo ſcriptam: qvod iis minimè credendum arbitror. Fuit qvidem Vir ſapientiâ, & conſilio pollens, ut indicat munus, & locus apud ſuos, & Moyſis erga illum obſervantia, qvi ejus admonitu Synedrium magnum inſtituit LXX. Presbyterûm. Adſcribam aliqva de eo apud Hebræos pervulgata, noſtris fortè ignota. Septem nomina fertur habuiſſe; Jethro, Jether, Raguel, ** Chobab, Kani †, Puthiel, Cheber: ſic Mechilta, & Tanchuma, qvæ addunt jure vocatum *Iether*, qvod ſonat *additamentum*, qvòd addiderit ſectionem unam Pentateucho, *Succa* cap. 1. & *Dibre Iamim* referunt, eum fuiſſe Conſiliarium Pharaonis, & cùm in cauſa Hebræorum juſta, ac moderata conſuleret, Regis indignationem incurriſſe, qvam fugiens in Madian venerit, ubi & Sa-

* Exod. XVIII.

** Exod. II. 18. licet *Raguelem* ibi memoratum cum Jethrone eundem eſſe negat adverſus Joſephum & Hieronymum Druſius p. 161. ad difficilia loca Pentateuchi. Muhamedanis pro Jethrone dicitur *Suaib*, qvod & retinet Saadias & verſio altera Exodi Arabica. Vide Selden. 1. de Synedriis p. 336.

† Judic. I. 16. Confer Selden. p. 343. ubi de Kinitis, cognatione ſcribarum ab illo Kini ſive Kani appellatis.

Sacerdotium Gentis, & Principatum ſit adeptus. Ex ejus filiis, qvi Hebræis ſe adjunxerunt, Senatores, & rei capitalis Iudices eligebantur, qvi incubiculo dolato לשכת הגזית jus dicerent. Fertur auditor fuiſſe Sapientum Virorum, & qvi traditionem Theologicam ab ipſis Theologiæ proceribus Abrahamo, & Semo audiſſent. Hoc ſignificare dicunt illam in Medraſcim fabuloſam narrationem, qvam R. Ghodolias ſic narrat in Catena: *Cùm exiſſet Moyſes ad Pomarium Jethro, ut otio-ſi vacaret, vidit virgam è Sapphiro humi defixam, & invocato Dei nomine, arcano explicato, eam toto conatu egreſſus extraxit. Hæc virga illa eſt, quam Deus ſexta die condidit, atque Adamo tradidit in manus, à quo ſucceſſione devenit in manus Noë, Abrahami, Iſaac, Iacobi, & Joſephi, qui Ægypto præfuit; ex qvo in manus Pharaonis devenit: ab hoc accepit Raguel, qui Sapientum in aula Princeps erat. Sed cùm is Pharaoni ſuaderet pro Hebræis, contra id, quod ſvadebat Balaam, qui ſecundus erat, Regis indignationem incurrit: ob quam aulâ excedens in Patriam rediit, & virgam hanc ſecum allatam in Pomario ſuo defixit. Factum eſt autem divinitùs, ut ſimul atque humi defixa eſt, neqve à Raguele, neque ab alio refigi potuerit: qvod tandem Moyſi ceſſit; quod cùm vidiſſet Jethro, ei Sephoram uxórem dedit.* Hanc non inanem veri fabulam ſic explicant: Virgam, ſive Sceptrum hoc eſſe Sapientiam, qvam Deus Adamo dederit, qvâ rebus omnibus, ac ſibi imperaret; eam ſapientiam, ac Dei notitiam longa ſucceſſione ad Ioſephum perveniſſe, qvi eam in aula Pharaonis plurimos docuerit, qvorum cùm primus eſſet Iethro, is maximè eam ſecum in Madianitidem

itidem tuliſſe dicitur, & in Pomario defixiſſe, in vo fortè deambulans vel ipſe commentari ſoleet, vel alios in rebus Divinis inſtituere. Nemo amen inventus eſt, qvi ejus Sceptri compos fieret nte Moyſem, qvem cùm videret Jethro tam feiciter arripuiſſe Sceptrum hoc, ei filiam deſponlerit. Qvæ ſi qvid in hiſtoria ipſa veri haberent, rederem hunc Jethro ex iis fuiſſe, qvi Moyſem n aula Pharaonis erudierint. Jethro à Joſepho † rocatur Jetheglæus.

CL. Διδαχὴ * Βαλαάμ. BILEAMI Prophetia.

MAgos qvià ſtellâ moniti ex Perſia venerunt adoraturi recens natum Regem Judæorum, hanc ſignificationem ſtellæ edoctos fuiſſe ex Prophetiis Bileami, qvarum & Moyſes Num. XXIV. 17. meminit, perſvaſum Origeni 1. contra Celſum p. 46. δοκεῖ μοι γὰρ, ὅτι ἔχοντες τοῦ Βαλαὰμ τὰς καὶ Μωϋσῆς ἀνέγραψε προφητείας. Auctor Operis imperfecti in Matthæum Homilia II. *Legi apud*

Eee 4 *aliquem*

† Ed. Bernhardus putat Joſephum ſcripſiſſe Ἰεθεραῖον unde librarii fecerunt Ἰεθεγλαῖον, latinus interpres Joſephi vetus *Jetheleg*.

* Balaami nomen Philo lib. de confuſione linguarum p. 268. μάταιον λαὸν interpretatur: Hieron. *præcipitantem eos*, vel *ſine populo*. Balaam Philoni in eodem libro p. 258. eſt ἄνους, ut recte vidit interpres, licet in Græco eſt ὁ νοῦς. Hieronymo *lingens*, vel *elidens*, aut *involvens*. Midianitam fuiſſe Balaamum ſuſpicatur Maſius ad Joſuæ XIII. 22. altero pede claudum fabulantur Judæi. Vide Gatakeri Adverſaria p. 217.

aliquem, Magos iſtos ex libris Balaam Divinatoris, ex parituræ hujus ſtellæ ſcientiam accepiſſe, cujus divinatio poſita eſt & in Veteri Teſtamento: ** Orietur ſtella ex Jacob, & exſurget homo ex Iſraël, & dominabitur omnium gentium.

Διδαχὴ Βαλαὰμ Apocalypſ. II. 14. eſt, quod ſvaſit Balaco, Iudæos ut redderet inviſos apud Deum, pelliciendos ad ſtupra cum filiabus Moab, Num. XXV. 1. XXXI. 16. Mich. VI. 5. & 2. Petri II. 15. & Iudæ II. ad qvæ loca confer Grotium & Campegii Vitringæ obſervationes ſacras lib. IV. c. 9. p. 998. ſeq. & D. Georgii Mœbii τοῦ μακαρίτου Exercitationes de Hiſtoria Bileami, tum Io. Wilhelmi Hilligeri Witeb. 1702. Alberti Ioach. Krakwizii Roſtoch. 1706. &c.

Scipio Sgambatus lib. 2. Archivorum Vet. Teſt. p. 252.

Balaam F. Beor Ammonitæ, ex urbe fuit Pethor * Syriæ juxta Euphratem, ſeu potiùs Meſopotamiæ,

** Confer Rich. Simonis Epiſtolas ſelectas parte III. p. 41. ſeq. & Montacut. 1 Orig. Eccleſ. p. 195. 208. Cæterum verba: ἀνατελεῖ ἄστρον ἐξ Ἰακὼβ, Eſaiæ tanquam auctori tribuunt Iuſtinus Martyr Apologia 1. pro Chriſtianis p. 74. & Irenæus III. 9. ex memoriæ ut videtur lapſu. *De Chriſto* intelligenda eſſe, contra Iudæos probat B. D. Io. Benedictus Carpzovius in diſputatt. Academicis p. 1059. *ſeq.*

* Pro Pethor 2. Petr. II. 15. Βοσὸρ poni putant viri docti. Vide Grotium ad h. l. Sed verius eſt poni pro Βεὼρ בְּעוֹר, ſiqvidem non novum eſt ע mutari in ſigma, ut notavit Clariſſimus Vitringa p. 1001. Obſ. qvi Petrum etiam ad vocabulū *baſar*, qvod carnem notat Hebræis, alluſiſſe putat. Eſt

Beor

miæ, ut ſcribit Targum Onkelos Deuter. XXIII. 4. & confirmat Num. XXII. v. 5. Hebræi omnes eteres ajunt, eum fuiſſe ex Conſiliariis Pharaois, ita Zohar, & Medraſcim, à qvibus etiam longa narratio texitur de Balaami profectione in Æthiopiam, ubi cum urbem qvamdam, Cicano Rege abſente, gubernandam accepiſſet, ei Autor fuerit defectionis a Rege, qvi ad eam expugnandam tendens, Moyſem ſibi adſciverit ſocium profectionis, & Regni: Moyſem ipſum deniqve, Rege mortuo, exercitum rexiſſe, Civitatem expugnaſſe, Balaamum fugaſſe; qvæ fusè denarrat ** in Catena Kabbalæ R. Ghedolias. Verùm ut ad rem literariam redeam, reperio nonnulla Balaamo adſcripta. Primùm Hebræi in Bava Batra de Moyſe dicunt, eum ſcripſiſſe *librum ſuum, ſectionem Balaam, & librum Job*. Si ſectio Balaam intelligatur illa, qvæ eſt in libro Numerorum à cap. XXII. incipiens, in qua vaticinium Balaam deſcribitur, qvam ſectionem Hebræi *Balaak* vocant, cujus opinionis cum R. Salomone ſunt pleriqve Hebræorum; qværitur cur dicatur Moyſes ſcripſiſſe librum ſuum, id eſt, *Pentateuchum*, & ſectionem hanc, cùm hæc ſectio ſit pars Pentateuchi? Nonne *Benedictio Iacobi*, Carmen *Cantemus Domino*, & alia multa, ſic poterant ſeorſim adnotari, ſicut hæc

Beor pro Boſor in Petri loco legunt Codices quidam, ut Barberinianus ſecundus, & Syrus interpres (non Arabs ut ſcribit Grotius) & Auguſtinus qv. 48. in Numeros, notante Clariſſ. Millio.

** Eadem leguntur in vitâ Moyſis à Gaulmino edita. Vide & Ioſephum lib. 2. Antiqvitat. Iud. cap. 10.

ſectio Baalami? Qvamobrem R. Iacob Aben Habib ſcribit in Commentario in Bava Bathra, nonnullos exiſtimare per nomen *Peraſcia Balaam* intelligi libellum ſeorſim à Lege conſcriptum à Moyſe de rebus à Balaamo geſtis, ejusque vaticiniis. Alii verò exiſtimant *ipſum de rebus ſuis ſcripſiſſe Balaamum*, cujus Commentarium Moyſes Hebraicè verterit, ut librum Iobi. Tertia, & verò proxima ſententia eſt, *ſcripſiſſe Balaamum libros Vaticiniorum*, & Moyſem non qvidem eos ſeorſim à Pentateucho vertiſſe, ſed ex ejus libro in Pentateuchum inſeruiſſe. Aliter tamen Origenes ſenſit Homilia XIII. in Numeros. *Si à Moyſe*, inqvit, *Balaami Prophetiæ inſertæ ſunt in ſacros libros, quanto magis deſcripta ſunt ab iis, qvi habitabant tunc Meſopotamiam, apud quos magnificus habebatur Balaam, quotquot etiam ejus conſtat fuiſſe Diſcipulos, ex illo fertur denique Magorum genus, & inſtitutio in partibus Orientis vigere.* Hæc ille, qui putat Magos, qvi ad Chriſtum rite venerandum ex Oriente venerunt, ex iis libris, qvos Balaàm ſcriptos reliqverit, aut qvos de ejus vaticiniis alii ſcripſerint, qvid ea indicaret Stella recèns orta, didiciſſe. De Balaami verò vita, & moribus Hieronymus ex Traditione Hebraica ſcibit in hunc modum: *Primum Vir Sanctiſſimus, & Prophetes Dei, poſtea per inobedientiam, & deſiderium munerum, dum Iſraeli maledicere cupit, Divini vocabulo nuncupatur.* Sed hoc dixit Hieronymus ex eorum opinione, qvi putant eundem eſſe Balaamum, & *Eliu*; * cùm conſtet Eliu fuiſſe Prophetam, & pium,

* Hieronymi verba ſunt Tradit. Hebr. ad Gen. 22. *Secundum natus*

m, etſi nimis iracundum, & gloriolæ cujusdam, confidentiæ notatum. Hoc certum eſt, Balaamum damnari tamqvam Cultorem Idolorum, Aolum & qvi mercede conduci ſoleret, ut benediceret, aut malediceret cuilibet; cujus nefarium onſilium habes Num. XXXI. v. 16. avaritiam in piſtola Judæ, falſam doctrinam * 2. Pet. II. v. 15. Apocalypſis II. v. 14. an. verò poſteà ad meliorem frugem redierit, dubium. Quidam affirmant ex illis verbis Num. XXIV. v. 3. *Dixit homo, cujus obturatus eſt oculus, qui cadit, & ſic aperiuntur oculi ejus.* Cui ſententiæ favent Auguſtinus lib. II. qvæſt. ad Simpl. Theodoretus ad qvæſt. ſuper Numeros. Alii, qvod videant eum ſemper in ſacris Literis male audire, & conſilium nefarium dediſſe etiam poſt hæc verba, nunquam ſui diſſimilem fuiſſe conjiciunt. Verùm ut ad Hebræos redeam, Ialkut ſect. *Scemoth* ait, qvosdam ex Traditione Veterum referre, *Laban* eſſe Balaamum, id, qvod omninò falſum puto. Cur enim filius Beor diceretur? Siphri ait, eum ſolitum loqvi cum Deo, ſic tamen ut priùs humi caderet; Tana R. Eliæ ait eum fuiſſe ultimum Prophetam Gentium. Tanchuma ait eum priùs fuiſſe ὀνειροκρίτην *Somniorum conjectorem*, deinde Ariolum, poſtremò Pro-

natus eſt (Nachori Abrahami fratri) *è Melcha Buz, & ex hujus genere eſt Balaam ille divinus ut Hebræi tradunt, qui in libro Job vocatur Elin.*

* Ὁδὸς τοῦ Βαλαάμ ibi eſt impietas, uti *filios Bileam* Iudæi ſolent ponere pro impiis eosqve opponere filiis Abraami. Vide Pirke Aboth in Tom. IV. Miſhnæ Surenhuſianæ p. 489.

Prophetam. In Sanhedrim capite Chelek dici-
tur fuiſſe luſcus, & ſeptem altaria erexiſſe nominibus ſeptem Iuſtorum dicata: Adami, Noë, Sem, Abraham, Iſaac, Iacob, Moyſis. Siphri audet Balaam comparare Moyſi, hoc ſenſu: ſicut inter Hebræos nullus Propheta extitit Moyſi par, ita inter Gentes nullum ſimilem extitiſſe Balaamo, qvod falſum eſſe vel Iob oſtendit.

Beor Pater Balaami, Propheta creditur apud Hebræos, ex ea perſvaſione, qvòd qvoties nomini Prophetæ alicujus additur nomen Patris, pateat eum qvoqve fuiſſe Prophetam, ut Amoz Patrem Iſaiæ, & Beeri Patrem Oſeæ. Verùm hos ſeptem * Prophetas Gentium Hebræi negant pari jure cum Prophetis Iſraelis eſſe. Vajikra Rabba: *Quid intereſt inter Prophetas Iſraëlis, & Prophetas Gentium? R. Chama Bar Chanina dixit: Deus B. non loquitur Prophetis Gentium, niſi ſermone dimidiato: in hujus ſignum dicitur* ויקר *& vocavit Deus Balaam (vox* ויק *eſt imperfecta, deeſt enim* א*; quid eſt* ויקר *niſi lingua polluta?) Sed cum Prophetis Iſraelis loquitur Deus ſermone integro, linguâ ſanctâ, linguâ Angelorum Miniſterii, qui eum laudant, ſicut dicitur* ויקרא *& clamabat alter ad alterum. R. Ioſeph Bar Biſa dixit: Deus B. non loquitur cum Prophetis Gentium, niſi tempore, quo Filii hominum non ſolent diſcernere rem à re, ſicut dictum eſt, per ſomnium in viſione nocturna; vel certè à longè, ſicut dictum eſt, de Terra longinqua veniunt ad me, ſed cum Prophetis Iſraelis loquitur † ſtatim. Magiſtri noſtri eum hanc ſimilem eſſe dixerunt Regi, qui Uxorem, &*

pelli-

* Hi ſunt Iob, Eliphaz, Baldad, Sophar, Eliu, Balaam & Beor, de quibus Sgambatus p. 250. ſeq.

† Aperte & de propinquo.

ellicem habeat; Uxorem enim palàm habet, pellicem clàm.

CLI. JANNES & MAMBRES, Moſis præceptores & deinde adverſarii. Liber eis tributus.

TEdac Levi libro de decem numerationibus, Balaami filios *Aves* & *Samres* vocat, corrupte ut exiſtimo pro Ianes & Mamres. Gilb. Gaulminus notis ad libr. de morte Moyſis p. 211.

Greg. Abulpharajius in Hiſtoria Dynaſtiarum p. 17.

Cum natus eſſet Moſes, Parentes ejus ipſum in arca pice oblitâ poſitum in Nilum injecerunt præ metu Pharaonis Amunphathis * qvi natos Hebræorum ſtrangulavit. Ipſum autem inventum filia Pharaonis iſtius ** filium ſibi adoptavit, tradiditqve *Ianni* & *Jambri* ſapientibus, qvi inſtituerunt eum in ſapientia. Hiſtoriæ vero qva proditur eum ab iis didiciſſe, nulla fit in Lege mentio, at ejus meminit Apoſtolus Paulus ex Ariſtamuniſo † deſumens.

Ori-

* Hic eſt qui *Amenophis*, Manethoni, Chæremoniqve, licet illud ψευδὲς ὄνομα & ἐμβόλιμον βασιλέα eſſe clamat Ioſephus.

** *Thermutis* hæc Ioſepho dicitur.

† Alibi hunc *Ariſtamenem* vocat Abulpharaji interpres. Sed forte latet vocabulum quo ſignificatur, ex traditione Paulum hæc hauſiſſe.

autem epiſtolam ad Corinthios, propter hoc à quem refutaſſe qvaſi adulterinam, ad aures me nunqvam pervenit.

Samuel Bochartus in Hierozoico lib. 2. c. 53. T. I. p. 644. ſeq.

Et *Iannes*, & * *Iambres*, qui *Moſi* obſiſtere ſunt, tam ex *Paulo* noti ſunt 2. *Tim.* 3. *v.* 8. qvam ex *Iudaeorum*, *Graecorum*, *Romanorum* qve monimentis. Sic *Exod.* 7. *v.* 11. verba *Moſis*; *etiam Ægypti Magi ſimiliter fecerunt per incantationes ſuas*, *Ionathan* ſic παραφράζει, ועבדו לחוד הכין יניס וימברים חרשין דמצרים בלחשי קוסמיהון היכדין *Etiam ſimiliter fecerunt* Ianes & Iambres, Ægyptii *Magi*, *per muſ-tationes incantationum ſuarum.* Et *Talmud Babylonicum* Tractatu *Menachoth* † capite nono in Gema-ra

* *Mambres* legunt Latinus interpres & Evangel. pſeudo Nicodemi c. 5. Pſeudo Abdias VI. 15. auctor Conflictus Arnobii cum Serapione, & Commentarius in Epiſtolas Pauli ſub Ambroſii nomine: *Exemplum hoc de Apocryphis eſt. Jannes enim & Mambres fratres erant Magi*, vel venefici *Ægyptiorum.* Ita & Codices Conſtitutt. Apoſt. VIII. 1. Antiochus Homil. Cyprianus, Optatus, Lucifer Calaritanus & alii Latini, notante Millio. Sed Numenius apud Origenem & apud Euſeb. in omnibus tribus Graeca & Graeco latinis editionibus Ἰαμβρῆς, non Μαμβρῆς ut Grotius ad 2. Timoth. III. 8. & ad lib. 1. de Veritate Relig. Chriſtianaei. Talmudici loco allato, Midraſch ad Exod. XV. 10. & vita Moyſis à Gaulmino edita, ממרא Apud Leonem Grammaticum in Theophilo p. 453 Ἰαμαρῆς & apud Glycam Ζαμβρῆς pro Ἰαμβρῆς, calami errore. Coteler. III. monument. p. 588 & ad Conſt. Apoſt. p. 388.

† De oblationibus.

אמר ליוחני וממרא למשה תבן ארת ,
מכניס לעפריים ואמר להו אמרי אנשי למר
ירקא ירקא שקו Moſi *dixerunt* Janes &
mbres , *Stramen tu infers in* Aphraim (*Ægypti*
bem, ubi multum ſtraminis) *Et reſpondit* Moſes,
*lgo dicere homines, In urbem oleris olera deferto. Nu-
mius* apud *Euſebium, Præpar. Evang.* lib. 9. pag.
ι. Ἰαννῆς καὶ Ἰαμβρῆς Αἰγύπτιοι ἱερογραμματεῖς †
δρες οὐδενὸς ἥττους μαγεῦσαι κριθέντες εἶναι, ἐπὶ Ἰου-
ίων ἐξελαυνομένων ἐξ Αἰγύπτου· Μουσαίῳ γοῦν τῷ Ἰου-
ίων ἐξηγησαμένῳ ἀνδρὶ γενομένῳ Θεῷ εὔξασθαι δυ-
ιτωτάτῳ, οἱ παραστῆναι ἀξιωθέντες ὑπὸ τοῦ πλήθους
τῶν Αἰγυπτίων, οὗτοι ἦσαν, τῶν τε συμφορῶν, ἃς ὁ
ουσαῖος ἐπῆγε τῇ Αἰγύπτῳ, τὰς νεανικωτάτας αὐτῶν
ολύεσθαι ὤφθησαν δυνατοί. Janes & Jambres
cri ſcribæ Ægyptii, *viri Magicis artibus excellere ju-
cati: tum cùm* Judæi *ex* Ægypto *expulſi ſunt.* Mu-
o (Moſi) *igitur* Judæorum *duci, viro, qui precibus
ud Deum multum poterat, hi opponi digni habiti ſunt ab*
Egyptiorum *populo. Et calamitatum, quas* Muſæus
Egypto *intulit, potiſſimas ſolvere poſſe viſi ſunt. Plinius*
b. 30. cap. 1. *Eſt & alia Magices factio à* Moſé, &
mne, & Jochabele, Judæis *pendens.* In his erra-
m multiplex. 1. Qvòd *Moſem* Prophetam ſan-
iſſimum in Magorum cenſu numerat. 2. Qvòd
mnem, vel *Jannem*, *Moſis* in *Ægypto* antagoni-
am, pro *Judæo* habet. 3. Quòd *Jochabelem*, ſeu
chabedem veriùs, matrem *Moſis Exod.* 6. *v.* 20. &
um. 26. v. 59. inter Magos recenſet; quia in ali-
vo *Græculo* legerat Magorum factionem aliqvam

Fff coepiſſe

† Artapanus apud eundem Euſebium IX. 27. præparat. p. 431. ἱερεῖς τοὺς ὑπὲρ Μέμφιν appellat.

cœpiſſe ἀπὸ τοῦ Μωυσέως τοῦ ἰωχάβηλος, καὶ τοῦ Ιαννῆ quod reddi debuerat à *Moſe*, *Jocbabelis* filio, & *Janne*: non à *Moſe*, *Jocbabele*, & *Janne*, quomodo putavit *Plinius*. Sunt, qvi pro *Jocbabele* ſcribunt *Jotape*, nullo ſenſu. *Apulejus Apologiâ* ſecundâ: *Ego ille ſim* Carinondas, *vel* Damigeron, *vel* Hismoiſes *vel* Joannes (lege *vel is* Moſes, *vel* Jannes) *vel* Apollonius, *vel ipſe* Dardanus, *vel quicunque alius poſt* Zoroaſtrem *&* Hoſthanem *inter Magos celebratus eſt*. Ubi rurſus *Moſes* cum *Ianne* inter Magos recenſetur eodem errore, qvò priùs. In *Palladii Lauſiacis* capite vigeſimo narratur *Macarius* in vaſta ſolitudine *Iannis* & *Iambris* fratrum, qvi propter Magicæ artis peritiam apud *Pharaonem* primo loco erant, κηποτάφιον, id eſt, *ſepulchrum* in horto viſitâſſe. Verba ſunt, Ἐπεθύμησέν ποτε εἰς τὸ κηποτάφιον* εἰσελθεῖν τοῦ Ἰαννοῦ, καὶ Ἰαμβροῦ, τῶν μάγων τῶν ἐπὶ τοῦ Φαραώ, χάριν ἱστορίας, ἢ καὶ συντυχίας τῶν ἐκεῖ δαιμόνων. Ἐλέγετο γὰρ παμπόλλους, καὶ χαλεποὺς ἀποκεκληρῶσθαι παρ' αὐτῶν ἐκείνων τῷ τόπῳ ἐκείνῳ δαίμονας δι' ὑπερβολὴν τῆς ἀτίμου τέχνης αὐτῶν. Τοῦτο δὲ τὸ κηποτάφιον γέγονεν παρ' αὐτοῦ τοῦ Ἰαννοῦ καὶ Ἰαμβροῦ τῶν ἀδελφῶν δι' ὑπερβολὴν τῆς μαγικῆς τέχνης τὰ πρῶτα ἐχόντων κατ' ἐκεῖνο καιροῦ παρὰ τῷ Φαραῷ. *Optavit aliquando in ſepulchrum ingredi, quod in horto habebant* Jannes *&* Jambres *ſub* Pharaone *Magi, ut videret, & occurreret dæmonibus, qui illic ſunt. Dicebantur enim infamis illorum artis vi locum illum eſſe ſortiti multi & moleſti dæmones. Factumque fuerat hoc hortenſe ſepulchrum ab illis ipſis fratribus* Janne *&* Jambre, *qui propter Magicæ artis præſtantiam*

* Κενοτάφιον legit Hammondus, infra p. 820.

iam eum temporis apud Pharaonem *primas tene-ant.*

Henricus Hammondus ad 2. Timoth. III.

Ἰαννῆς καὶ Ἰαμβρῆς] Hæc nomina non leguntur in hiſtoria Veteris Teſtamenti, ſed petita ſunt ex aliis Judæorum monumentis; ſuntqve ſine dubio nomina præcipuorum Magorum, qvi miracula ediderunt coram Pharaone, Exod. VII. Alia ejus-modi, quæ non occurrunt in Veteri Teſtamento, memorantur tamen in Novo. Exempli causâ, Moſes dicitur *educatus in ſapientia Ægyptiorum*, Actor. VII. 22. & *quadraginta annos natus*, cùm fratres inviſit, verſ. 23. qvæ non habentur Exod. II. ſed in *Midraſch Bereſchith Rabba*. Qvòd ſciret aut revelatione accepiſſet à Deo ſe fore *liberatorem populi ſui*, qvò videtur reſpici Actor. VII. 25. id neqvaquam legitur in Veteri Teſtamento. Sic in Talmudis Babylonici Tr. *Menachoth*, Cap. IX. oſtenditur qvâ ratione *Iochanne* & *Mamre*, adverſati ſint Moſi, contra qvem proverbio uſi ſunt: *affers tu ſtramen in Afraim*? hoc eſt, an aggrederis miracula facere in Ægypto, qvæ plena eſt Magis? In Chaldaïca paraphraſi *Ionathanis* Exod. VII. 11. vocantur *Ianes* & *Iambres*, & Exod. I. 15. dicuntur principes Magorum. In Talmude, vocantur *Iochanne* & *Mamre*; in vita Moſis, *Iane*, & *Mamre*; in *Zohar* ad Num. XXII. 22. *Iones* & *Iambres*; in *Schalſcheleth*, *Ioannes* & *Ambroſius*; & in *Tanchuma*, *Ionos* & *Iombros*. Qvid dicant de hiſce Rabbini vide apud *Ioan. Buxtorfium* in Lex. Thalm. col. 945. Inter Ethnicos, *Plinius* Hiſt. Nat. Lib. XXXI. 1. loqvitur

Fff 2 de

de *Moſe*, *Ianne* & *Cabala*, aut *Iorape*, ut habent i Codices, qvaſi de Judæis qvi Magicis artibus i ſunt. *Origenes* contra Celſum Lib. IV. p. 205. Celſo citat τὴν περὶ Μωϋσέως, καὶ Ἰαννοῦ καὶ Ἰαμβροῦ ἱστορίαν, *hiſtoriam de Moſe, Ianne & Iambre*. *Pallad.* in vita Macarii, memorat κηποτάφιον τοῦ Ἰαννοῦ καὶ τοῦ Ἰαμβροῦ τῶν Μάγων ἐπὶ τοῦ Φαραώ: *monumentum in horto Iannis & Iambris Magorum, qvi Pharaonis tempore vixerant.* Verum hoc eſſe non potuit verum ſepulcrum, ſi falſum non eſt qvod legitur in vetere *Midraſch*, ad Exod. XV. 10. Johannem & Mamrem ſubmerſos fuiſſe in mari rubro. Cum eo conſentit Arabica Catena MS. in Pentateuchum, hiſce verbis: *hæc ſunt nomina Magorum, qui fuerunt contra Moſem*, Dejannes, Jambaras, & *Sanis*. *Deus verò eos perdidit in mari rubro, cum Pharaone & ejus exercitu.* Itaqve credibile eſt pro κηποταφίου apud *Palladium*, legi oportere κενοτάφιον, *vanum monumentum*, absqve eorum cadaveribus, in memoriam eorum peccati, non ad ſervandas eorum reliqvias. Eosdem reſpicere videtur *Apulejus* in Apolog. II. ubi inter principum Magorum nomina, recenſet *Ioannem*.

Jo. Buxtorfius in Lexico Talmudico p. 945.

יוחנא וממרא *Iochanna & Mamre.* *Duorum principum magorum nomina, qui tempore Moſis fuerunt in Ægypto, & ei reſtiterunt, cùm divina ſigna ederet coram Rege Pharaone, imitando nimirum Magicis ſuis impoſturis ea, quæ Moſes divinâ virtute peragebat.* Horum duorum cùm Apoſtolus Paulus mentionem faciat

at 2. ad Timoth. 3. 8. ὃν τρόπον δὲ Ιαννὴς καὶ Ιαμ-
ῆς ἀντέστησαν Μωυσεῖ &c. nec uſpiam alibi in to-
acra Scriptura commemorentur; operæ pre-
n erit ex antiquis Hebræorum monumentis
niorem illorum deſcriptionem indagare & co-
oſcere. Videbimus autem primò Nomina,
inde Perſonas, conditionem, & facta illorum.
mina illorum diverſimodè ſcribuntur, יוחנא
l יוחנא, יוחני: Apud Targumiſtas ינים vel
ינב. Apud Rabbinos vulgares ינים יוחני יונוס.
mnia hæc corrupta ſunt ex primitiva forma
יוחנן, qvæ in authore Aruch exprimitur, & valet
ωάννης, Johannes. Unde contractè Græcum
ιαννὴς. In vulgata Latina *Iamnes*. Id corruptum
ſt pro *Iannes*. Alterum ממרא, ממרי. Hæc ſcri-
ptio eſt Talmudicis uſitata. Apud Targumiſtas
ימברא. In Tzohar יומברוס. Græcè ιαμβρὴς. Hæ
poſtremæ ſcriptiones ortæ ſunt ex prima ממרא,
primo מ mutato in י, inſertâ literâ B, ut in Μάμ-
βρη, Geneſ. 13. 18. & 14. 13. &c. Νέμβρωδ, Geneſ.
10. 8. &c. additâ deniqve terminatione *Es* ex uſu
Græcorum. In Schalscheleth hakkabala fol. 13.
col. 2. ſcribitur, hæc duo nomina eſſe in lingua
vernacula יואני ואמברוסיאו *Iohannes & Ambro-
ſius*. Id non usque adeò abſurdum videri debet;
qvia conſtat, veterem linguam Ægyptiacam ma-
gnam convenientiam habuiſſe cum lingua Græ-
ca. *Perſonas* autem illorum qvod attinet, ſcri-
bunt Hebræi, eos fuiſſe *duos filios Bileami*. Origi-
nem ducit hæc explicatio & conjectura ex Num.
22. 22. ubi dicitur, והוא רכב על אתנו ושני
נעריו עמו *Et ipſe inſidebat aſino ſuo, & duo pueri ejus*

 erant

erant cum eo. Hinc expreſsè eos hoc loco nominat Jonathan, inqviens, *Et ipſe inſidebat aſino ſuo, & duo pueri ejus Iannes & Iambres cum eo.* Hos duos *pueros* ſcil. pro duobus *filiis* acceperunt. In Zohar Numerorum fol. 90. col. 2. *Poſtquam vidiſſet Bileam Pinchaſum, volavit, (ſcil. Bileam) per aërem, & duo filii ejus cum ipſo, Ionos & Iombros.* Et mox; *Et ceciderunt è populo die illa in* 3000. *virorum*; אילין בני דבלעם יונוס ויומברוס *Hi ſunt filii Bileami Ionos & Iombros, qui æquivalebant tribus millibus.* Sic in Commentariolo quodam Legali Jonathanis ad Exod. 1. & 7. ſcribitur, fuiſſe שני בניו של בלעם. Hinc natum, qvod Ambroſius ſcribit, *Iannes & Iambres fratres erant Magi, &c.* Et Gloſſa ordinaria Latina interlinearis hoc loco ſcribit, *fuiſſe duos fratres.* Nam ſi duo filii Bileami fuerunt; ergo & fratres. *Statum* illorum deſcribunt Hebræi, dum eos vocant ראשי החרטומים, vel Chaldaicè רישי חרשיא Capita, principes, Primarios præſtigiatorum, ראשי מכשפים Capita incantatorum. *Facta* denique illorum qvod attinet, eorum diverſa recenſent Hebræi. *Primum* & præcipuum eſt, qvòd Moſi divina ſigna coram Pharaone edenti, verbis & factis reſtiterint, arguentes Moſen fruſtrà artes magicas in Ægyptum introducere, qvæ ipsâ Magicâ ſit celeberrima, omniaqve ejus miracula artibus ſuis imitantes. *Hinc* eſt qvod in Talmud libro מנחות fol. 85. 1. ſcribitur: *Dicunt ipſi (Moſi ſcil.) Iochana & Mamre, Fœnum tu importas in Aphrajim! Reſpondit ipſis Moſes: Vulgò dicunt homines; In urbem olerum olera deferto.* Author Aruch locum hunc Talmudicum producens, ſic

ſic eum enarrat: *Quando venit Moſes in Ægyptum cum ſignis quæ dederat ei Deus, dixerunt ipſi Iochane & Mambre, capita Præſtigiatorum Pharaonis Regis: Hoc eſt artificium noſtrum, nos poſſumus ea præſtare præſtigiis noſtris. Tu autem ſimilis es ei qui infert ſtramen in Aphrajim urbem frugum, unde etiam in alia plurima loca divenditur. Quomodo ergo poteſt aliquis ad eam urbem ſtramen aut fœnum aſportare? Reſpondet ipſis Moſes: dicunt vulgò homines; In urbem oleris olera inferto. Hæc ibi.* Proverbium hoc vulgare R. Salomon in Gloſſa Talmudica ſic declarat: *In urbem in qua creſcit oleris multum, infertò etiam olus tuum, ut vendas. Congregantur enim eò ubi copia eſt, multi homines ad emendum.* Hæc ille. Sic cuneum cuneo ſimili truſit Moſes. Idem hoc legitur in Medraſch Schemoth rabba ſect. 9. Huc pertinet quod in Targum Jonathanis, Exod. 7. v. 11. legitur: *Et vocavit etiam Pharao ſapientes & præſtigiatores, & fecerunt etiam ipſi, nempe Iannes & Iambres magi in Ægypto, incantamentis præſtigiarum ſuarum ſic &c.* In Medraſch Tanchuma ſect. כי תשא legitur: *Et duo præſtigiatores Ægypti erant cum eis, quorum nomina ſunt Ionos & Iombros, qui fecerunt coram Pharaone omnes iſtas magias, ſicut ſcriptum eſt; Et fecerunt etiam ipſi præſtigiatores Ægypti præſtigiis ſuis ſic*, Exod. 7. 12. Atque hoc illud ipſum eſt cujus meminit Apoſtolus, dum ait; quòd *Iannes & Iambres reſtiterint Moſi.* Nam Paulum ex Traditione Majorum iſta ſcivisse, dubitari non poteſt, cùm inter doctos, ad magni & celeberrimi Doctoris Gamalielis pedes fuerit inſtitutus, & traditiones Majorum ab eo edoctus. Fuiſſe autem iſtam hiſtoriam in Judæorum ſcholis notiſſimam,

erant cum eo. Hinc expreſsè eos hoc loco nominat Jonathan, inqviens, *Et ipſe inſidebat aſino ſuo, & duo pueri ejus Iannes & Iambres cum eo.* Hos duos *pueros* ſcil. pro duobus *filiis* acceperunt. In Zohar Numerorum fol. 90. col. 2. *Poſtquam vidiſſet Bileam Pinchaſum, volavit, (ſcil. Bileam) per aërem, & duo filii qui cum ipſo, Ionos & Iombros.* Et mox; *Et ceciderunt è populo die illa in* 3000. *virorum;* אילין בני דבלעם יונס ויומברוס *Hi ſunt filii Bileami Ionos & Iombros; qui æquivalebant tribus millibus.* Sic in Commentariolo quodam Legali Jonathanis ad Exod. 1. & 7. ſcribitur, fuiſſe שני בניו של בלעם. Hinc natum, qvod Ambroſius ſcribit, *Iannes & Iambres fratres erant Magi, &c.* Et Gloſſa ordinaria Latina interlinearis hoc loco ſcribit, *fuiſſe duos fratres.* Nam ſi duo filii Bileami fuerunt; ergo & fratres. *Statum* illorum deſcribunt Hebræi, dum eos vocant ראשי החרטומים, vel Chaldaicè רישי חרשיא Capita, principes, Primarios præſtigiatorum, ראשי מכשפים Capita incantatorum. *Facta* denique illorum qvod attinet, eorum diverſa recenſent Hebræi. *Primum & præcipuum* eſt, qvòd Moſi divina ſigna coram Pharaone edenti, verbis & factis reſtiterint, arguentes Moſen fruſtrà artes magicas in Ægyptum introducere, qvæ ipsâ Magicâ ſit celeberrima, omniaqve ejus miracula artibus ſuis imitantes. *Hinc* eſt qvod in Talmud libro מנחות fol. 85. 1. ſcribitur: *Dicunt ipſi (Moſi ſcil.) Iochana & Mamre, Foenum tu importas in Aphrajim! Reſpondit ipſis Moſes: Vulgò dicunt homines; In urbem olerum olera deferto.* Authos Aruch locum hunc Talmudicum producens, ſic

[l]eum enarrat: *Quando venit Moſes in Ægyptum [c]um ſignis quæ dederat ei Deus, dixerunt ipſi Iochane & [M]ambre, capitá Præſtigiatorum Pharaonis Regis: Hoc [e]ſt artificium noſtrum, nos poſſumus ea præſtare præſtigiis [n]oſtris. Tu autem ſimilis es ei qui infert ſtramen in A[f]rajim urbem frugum, unde etiam in alia plurima loca [v]enditur. Quomodo ergo poteſt aliquis ad eam urbem [ſt]ramen aut fœnum aſportare? Reſpondet ipſis Moſes: di[c]unt vulgò homines; In urbem oleris olera inferto. Hac[te]nus.* Proverbium hoc vulgare R. Salomon in [G]loſſa Talmudica ſic declarat: *In urbem in qua cre[ſ]cit oleris multum, infertò etiam olus tuum, ut vendas. [C]ongregantur enim eò ubi copia eſt, multi homines ad emen[d]um.* Hæc ille. Sic cuneum cuneo ſimili truſit Moſes. Idem hoc legitur in Medraſch Schemoth rabba ſect. 9. Huc pertinet quod in Targum Jonathanis, Exod. 7. v. 11. legitur: *Et vocavit etiam Pharao ſapientes & præſtigiatores, & fecerunt etiam ipſi, nempe Iannes & Iambres magi in Ægypto, incantamentis præſtigiarum ſuarum ſic &c.* In Medraſch Tanchuma ſect. כי תשא legitur: *Et duo præſtigiatores Ægypti erant cum eis, quorum nomina ſunt Ionos & Iombros, qui fecerunt coram Pharaone omnes iſtas magias, ſicut ſcriptum eſt; Et fecerunt etiam ipſi præſtigiatores Ægypti præſtigiis ſuis ſic*, Exod. 7. 12. Atque hoc illud ipſum eſt cujus meminit Apoſtolus, dum ait; quòd *Iannes & Iambres reſtiterint Moſi.* Nam Paulum ex Traditione Majorum iſta ſcivisſe, dubitari non poteſt, cùm inter doctos, ad magni & celeberrimi Doctoris Gamalielis pedes fuerit inſtitutus, & traditiones Majorum ab eo edoctus. Fuiſſe autem iſtam hiſtoriam in Judæorum ſcholis notiſſimam,

productæ authoritates ex Talmudicis & aliis Hebræorum ſcriptis, docent. Nec verò propter iſtorum magorum nomina, ſpirituali revelatione opus habuiſſe videtur Paulus. *Sed præter hanc contra Moſen rebellionem, alia quoque eorundem facta recenſent Hebræi.* Targumiſta Jonathan in Legem, Exod. I. cauſam & occaſionem referens, quare Pharao infantes Hebræorum maſculos occidi voluerit, inqvit: *Pharao dormiens vidit in ſomno totam terram Ægypti in lance bilancis una poſitam, & agnum in lance altera, qui depreſſit lanceam ſuam. Evigilans Pharao, confeſtim advocavit ſapientes Ægypti, quibus ſomnium ſuum enarravit:* מן יד פתחון פומהון יניס וימברס רישי חרשיא *Protinus aperuerunt os ſuum Iannes & Iambres capita præſtigiatorum, & dixerunt Pharaoni,* ביר חד עתיד למהוי מתיליד *Filius quidam nasciturus eſt in congregatione Iſraëlitarum, per quem vaſtabitur tota terra Ægypti. Idcirco capto conſilio præcepit Pharao rex Ægypti obſtetricibus Iudaicis, &c.* In libro Zohar, loco ſuprà adducto, adſcribitur ipſis qvoqve fabricatio vituli: *Et duo filii ejus Iones & Iambres cum eo. Quod ſi dicas; Annon mortui ſunt in fabricatione vituli; nam illi fecerunt illud, &c.* In antiquiſſimo Medraſch Conſtantinopoli impreſſo, qvod vocatur מדרש ויושע (ex Exod. 14. 30. ויושע Et ſervavit Deus Iſraëlem) qvia Homiliam continet ſuper Hiſtoriam liberationis ex Ægypto, ad hæc verba Exod. 15. 10. *Flaviſti vento tuo, & operuit eos mare*, legitur: *Dixerunt Sapientes noſtri; Quando in mari ſubmerſi ſunt Ægyptii, fuerunt inter ipſos duo magi, quorum nomina Iochane & Iamre, qui dixerunt Pharaoni; Si per manum Dei fiat hoc, non prævalebimus ei:*

ſed

πῖαω, ὡς ἂν βασιλικὸν ·δίον, ᾗ φησι Φίλων ἐν Μωυσέως βίῳ. προσε·νθανε δὲ τὰ Αἰγυπτίων ·άμματα, καὶ τὴν τῶν ·ρνίων ἐπιστήμην, παρά Χαλδαίων, παρά τε Αἰ·πτίων· ὅθεν ἐν ταῖς πρά·εσι πᾶσαν σοφίαν Αἰ·υπτίων πεπαιδεῦσθαι φέ·εται. Εὐπόλεμος δὲ ἐν ·ῷ περὶ τῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ·βασιλέων, τὸν Μωσῆ φησι πρῶτον σοφὸν γενέ·σθαι, καὶ γραμματικὴν πρῶτον τοῖς Ἰουδαίοις παρα·δοῦναι· καὶ παρὰ Ἰουδαίων φοίνικας παραλαβεῖν· Ἕλ·ληνας δὲ παρὰ φοινίκων· εἰς δὲ τὴν αὐτῶν φύσιν ἄξας, ἐπέτεινε τὴν φρό·νησιν, τὴν συγγενικὴν καὶ προγονικὴν ζηλώσας παι·δείαν ἄχρι καὶ τὸν Αἰγύ·πτιον τὸν τῷ Ἑβραίῳ ἀδί·κως ἐπιθέμενον πατάξας,

ſymbola ſeu ſigna, philoſophiam, qvam in literis oſtendunt Hieroglyphicis. Alium autem doctrinæ orbem, tanquam puerum regium, Græci eum docuere in Ægypto, ut dicit Philo in vita Moſis. Didicit autem literas Ægyptiorum, & rerum cœleſtium ſcientiam à Chaldæis & ab Ægyptiis. Unde in * Actis dicitur doctus fuiſſe in omni ſapientia Ægyptiorum. Eupolemus autem in libro de Judææ regibus dicit Moſen primum fuiſſe ſapientem, & Grammaticam ** primum tradidiſſe Judæis, & Phœnices accepiſſe à Judæis, Græcos autem à Phœnicibus. Ad eorum autem deductus natu-

χοντ-

* Actor. VII. 22. Philon. 1. de vita Moyſis, adde Juſtin. qv. 25. ad Orthodox. Origenem III. contra Celſum p. 139. Male Hervetus verba Clementis ἐν ταῖς πράξεσι reddit: *in ejus rebus geſtis*.

** De literis Hebraicis à Moyſe repertis vide Eugenii & Iſidori loca ſupra p. 343. Gvil. Saldeni Otia Theolog. lib. I. de primo ſcriptore; Jo. Henrici Urſini de Moſis antiquitate &c.

ἦν ὡς ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ περιτμηθέντι τῷ παιδίῳ οἱ γονεῖς ἔθεντο ὄνομά τι. ἐκαλεῖτο δὲ Ιωακείμ. ἔχεν δὲ καὶ τρίτον ὄνομα ἐν οὐρανῷ μετὰ τὴν ἀνάληψιν, ὥς φασιν οἱ μύσται, Μελχί. ἐν δὲ ἡλικίᾳ γινόμενος, ἀριθμητικήν τε καὶ γεωμετρίαν· ῥυθμητικήν τε καὶ ἁρμονικήν· ἔτι τε ἰατρικὴν ἅμα καὶ μουσικὴν, παρὰ τοῖς διαπρέπουσιν Αἰγυπτίων ἐδιδάσκετο· καὶ προσέτι τὴν διὰ συμβόλων φιλοσοφίαν, ἣν ἐν τοῖς ἱερογλυφικοῖς γράμμασιν ἐπιδείκνυνται· τὴν δὲ ἄλλην ἐγκύκλιον παιδείαν, Ἕλληνες ἐδίδασκον ἐν Αἰ-

qua demerſus** exſpiraverit. Clarum eſt ergò, qvòd priùs circumciſo puero, parentes aliqvod nomen impoſuerunt. Vocabatur autem Joachim. Habuit autem tertium qvoqve nomen in cœlo, poſtqvam aſſumptus eſt, ut dicunt Myſtæ, nempe Melchi. Cùm autem ætate eſſet grandior, † Arithmeticam & Geometriam, Rythmicam & Harmonicam & præterea Medicinam ſimul & Muſicam doctus eſt ab iis qvi erant inſignes inter Ægyptios, & præterea eam, quæ traditur per

γύπτῳ

** Confer Scal. ad fragmenta Vetera p. 48. ad calcem operis de emendat. temporum, Druſ. quæſit. per Epiſt. 13. & quæſt. Ebr. II. 82. ubi & de aliis Moyſis nominibus: Liberium de S. amore Epiſt. XI. p. 272. & Jo. Nicolai librum de Moyſe Alpha dicto Lugd. Bat. 1703. 12. Sgambatum p. 214. ſeq.

† De Philoſophia ac ſapientia Moyſis Theoph. Galeus in Philoſophia generali p. 19. ſeq. Marsham. Canone Chron. p. 142. ſq. edit. Lipſ. Lambecius prodromo Hiſt. literar. p. 143. ſeq. Sgambatus in Archivis V. T. p. 214. ſeq. Bartoloccius Bibl. Rabbin. Tom. IV. &c. B. D. Auguſti Pfeiferi Panſophia Moſaica; Cornel. Dieterici Koch de eloquentia & Poëſi Moſis, atque Edmundus Dickinſon c. 10. Phyſicæ veteris & veræ ubi de Chemica & Aſtronomica Moyſis peritia.

ram, præcepiſſe Moſi, ut diceret nomen ejus, qvi
iſerat, & illum qvidem cùm ad aurem ſe incli-
iſſet, dixiſſe. Regem autem, cùm audiiſſet,
utum cecidiſſe: cùm eum autem Moſes tenuiſ-
t, rurſus revixiſſe.

*His addenda quæ prolixe de Moyſe Artapanus apud Eu-
bium IX. 27. præparat. Evangel.*

Georgius Syncellus in Chronologia p. 120. ſeq.

Τὸν δὲ Μωϋσέα τεχ-
θέντα μετὰ τριμηνιαῖον
χρόνον οἱ γονεῖς ἐν θήκῃ
κατησφαλτωμένῃ κατα-
θέμενοι * Μάβραμ, καὶ Ιω-
χαβὲμ ἔτι μήτηρ, πρὸς ταῖς
ὄχθαις τοῦ ποταμοῦ, φόβῳ
τοῦ προστάγματος τοῦ Φα-
ραὼ, μὴ ζωογονεῖσθαι
πᾶν ἄρσεν Ἑβραίοις κελεύ-
σαντος, ἔρριψαν· τοῦτο μὲν
διὰ πολλὴν ἀστειότητα
κατοκνοῦντες θανάτῳ τοι-
οῦτον κάλλος ἐξαφανί-
ται· τοῦτο δὲ ὅτι προκεχρη-
μάτιστο θεόθεν τὰ κατ'
αὐτὸν τῷ πατρὶ θεοφιλεῖ
ὄντι, καθὼς τινες τῶν ἐκ
περιτομῆς ἱστορήκασιν, ὅτι
γε τοῦ Ισραὴλ καθηγήση-
ται, καὶ ὅτι τῶν Αἰγυπτίων
τὴν δυναστείαν θείῳ συν-
τρίψαιτο πολέμῳ. τοῦτον
ἡ θυγάτηρ Φαραὼ περι-

Moyſen natum, ela-
pſo trium menſium
ſpatio, Amram & Jocha-
bed qvoqve mater regii
mandati metu, (Pharao
ſiqvidem nulli maſculo
vitam ſervari præcepe-
rat) in ciſta bitumine
illita ad ripas fluminis
depoſitum projecerunt,
eumqve propter aman-
dam oris venuſtatem &
hilaritatem feſtinæ
morti objicere ſunt ve-
riti: niſi ſatius, qvod
nonnulli ex circumci-
ſione referunt, ejus pa-
tri ceu viro religione
præſtanti divino revela-
tum fuiſſe vaticinio, fi-
lium ducem Iſrael futu-
rum, & Ægyptiaci re-
gni robur cœleſtibus
armis comminuturum

* Ἀμβρὰμ καὶ Ἰοχαβέδ.

τυ-

ἀποκλεῖναι. Φασὶ δὲ οἱ μύσται λόγῳ μόνῳ ἀνελεῖν τὸν Αἰγύπτιον, ὥσπερ ἀμέλει ὕστερον Πέτρος, ἐν ταῖς Πράξεσι, φέρεται τοὺς νοσφισαμένους τῆς τιμῆς τοῦ χωρίου καὶ ψευσαμένους, λόγῳ ἀποκτείνας. Ἀρτάπανος γ᾽ οὖν ἐν τῷ περὶ Ἰουδαίων συγγράμματι, ἱστορεῖ κατακλεισθέντα εἰς φυλακὴν Μωυσέα ὑπὸ Νεχεφρέους τοῦ Αἰγυπτίων βασιλέως, ἐπὶ τῷ παραιτεῖσθαι τὸν λαὸν ἐξ Αἰγύπτου ἀπολυθῆναι, νύκτωρ ἀνοιχθέντος τοῦ δεσμωτηρίου κατὰ βούλησιν τοῦ Θεοῦ, ἐξελθόντα καὶ εἰς τὰ βασίλεια παρελθόντα, ἐπιστῆναι κοιμωμένῳ τῷ βασιλεῖ, καὶ ἐξεγεῖραι αὐτόν· τὸν δὲ, καταπλαγέντα τῷ γεγονότι, κελεῦσαι τῷ Μωυσεῖ τὸ τοῦ πέμψαντος εἰπεῖν ὄνομα Θεοῦ· καὶ τὸν μὲν, προσκύψαντα πρὸς τὸ οὖς εἰπεῖν· ἀκούσαντα δὲ τὸν βασιλέα, ἄφωνον πεσεῖν, διακρατηθέντα δὲ ὑπὸ τοῦ Μωυσέως πάλιν ἀναβιῶναι.

ram; auxit prudentiam eam, qvæ erat ſui generis & majorum ſuorum æmulatus doctrinam, adeo ut etiam Ægyptium, qui Hebræum injuſtè invaſerat, perimens interfecerit. Ajunt autem Myſtæ eum ſolo verbo * occidiſſe Ægyptium, ſicut certè poſteà Petrus in Actibus fertur eos, qvi pretium agri ſibi uſurpaverant, & mentiti erant, verbo interfeciſſe. Artapanus certè in opere de Judæis, refert Moſen in cuſtodia incluſum à Nechephre rege Ægyptiorum, eò qvòd peteret, ut populus liberaretur ex Ægypto: noctu aperto carcere Dei voluntate egreſſum, cum in regiam acceſſiſſet, dormienti regi adſtitiſſe, & eum excitaſſe: eum autem, eò quòd factum fuerat ſtupefa-

ctum

* Confer Gaulmin. ad mortem Moyſis p. 207.

am, præcepiſſe Moſi, ut diceret nomen ejus, qvi
iſerat, & illum qvidem cùm ad aurem ſe incli-
iſſet, dixiſſe. Regem autem, cùm audiiſſet,
utum cecidiſſe: cùm eum autem Moſes tenuiſ-
t, rurſus revixiſſe.

*His addenda quæ prolixe de Moyſe Artapanus apud Eu-
ſeium IX. 27. præparat. Evangel.*

Georgius Syncellus in Chronologia p. 120. ſeq.

Τὸν δὲ Μωϋσέα τεχ-
έντα μετὰ τριμηνιαῖον
ρόνον οἱ γονεῖς ἐν θήκῃ
κατησφαλτωμένῃ κατα-
έμενοι * Μάβραμ, καὶ Ιω-
αμ ἔτι μήτηρ, πρὸς τὸ
χθαις τοῦ ποταμοῦ, φόβῳ
προςάγματος τοῦ φα-
ραὼ, μὴ ζωογονεῖσθαι
ἂν ἄρσεν Εβραίοις κελεύ-
αντος, ἔῤῥιψαν· τοῦτο μὲν
διὰ πολλὴν ἀςειότητα
ατοκνοῦντες θανάτῳ τοι-
ῦτον κάλλος ἐξαφανί-
αι· τοῦτο δὲ ὅτι προκεχρη-
ιάτισο θεόθεν τὰ κατ
ὐτὸν τῷ πατρὶ θεοφιλεῖ
ντι, καθὼς τινες τῶν ἐκ
εριτομῆς ἱςορήκασιν, ὅτι
ὰ τοῦ Ισραὴλ καθηγήση-
αι, καὶ ὅτι τῶν Αἰγυπτίων
ὴν δυναςείαν θείῳ συν-
ρέψαιτο πολέμῳ. τοῦτον
ἡ θυγάτηρ Φαραὼ περι-

* Αμβρὰμ καὶ Ἰοχαβὲδ.

Moyſen natum, ela-
pſo trium menſium
ſpatio, Amram & Jocha-
bed qvoqve mater regii
mandati metu, (Pharao
ſiqvidem nulli maſculo
vitam ſervari præcepe-
rat) in ciſta bitumine
illita ad ripas fluminis
depoſitum projecerunt,
eumqve propter aman-
dam oris venuſtatem &
hilaritatem feſtinæ
morti objicere ſunt ve-
riti: niſi ſatius, qvod
nonnulli ex circumci-
ſione referunt, ejus pa-
tri ceu viro religione
præſtanti divino revela-
tum fuiſſe vaticinio, fi-
lium ducem Iſrael futu-
rum, & Ægyptiaci re-
gni robur cœleſtibus
armis comminuturum

tu-

τυχοῦσα κατά τινα πρόνοιαν, καὶ τὸ κάλλος ἐκπλαγεῖσα τοῦ βρέφους ἐν τῷ περινέεσθαι σὺν ταῖς ἄβραις τοὺς αὐτόθι λειμῶνας, πολλαῖς θηλείαις ἀλλοτρίαις προσάγουσα, πάσας εὗρεν ἀποστρεφόμενον· τροφῷ δὲ χρησαμένη τῇ ἰδίᾳ μητρὶ Ἰωχαβὲτ, ὡς ἀλλοτρίᾳ, τῇ συμβουλῇ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ, ἣ καὶ παρείπετο σκοποῦσα ῥιφέντι τὸ ἐκβησόμενον, ὡς οἰκεῖον ἡ ἀλλοτρία τὸν παῖδα τροφεύεσθαι κελεύεται, μισθοὺς ὑποσχομένη τῆς τιθείας, Μωυσέα τε ὀνομάζει μετὰ τὴν πρώτην ἡλικίαν ἀνδρωθέντα, διότι, φησὶν, ἀπὸ τοῦ ὕδατος αὐτὸν ἀνειλόμην, τὸν Μελχίαν ὑπὸ τῶν γονέων πρὶν κληθέντα· ἦν δὲ ἄρα διπλῆτις καὶ ἀξία τῶν ὑπ᾽ αὐτοῦ πραχθέντων ἡ τηλικαύτη προσηγορία. Μελχίας γὰρ βασιλεὺς ἑρμηνεύεται· Μωυσῆς δὲ ἐκ τοῦ ὕδατος, τῇ ἱερᾷ παρὰ Αἰγυπτίοις φωνῇ. ὁ δὲ αὐτὸς υἱὸς τῇ θυγατρὶ Φα-

dixero. Hunc cum, ſecreto numine duce, filia Pharaonis cum puellis fluminis oras navigio luſtrans forte collegiſſet, gratam pueri formam mirata, plurium alieno ſanguine ortarum commiſſum ulnis, cunctas averſari conſpexit: propria vero pueri matre Jochabed nomine, velut aliena nutrice, ſororis ejus qvod eventurum projecto puero foret contemplaturæ conſilio uſa, ipſa puero aliena velut ſibi proprium propriæ matri mercedem, alimentorum pollicita commendant, exactaqve infantiæ ætate puéraſcentem vocat Moyſen: eo qvod, ait, ex aqvis eum eripuerim; cum prius a parentibus Melchiæ nomen accepiſſet. Gemino itaqve nomine fuit inſignitus, & rerum ab eo geſtarum commendatio ge-

mi

ϰῶ Θερμουτίδι, τῇ ϰαὶ αρίῃ, βασιλίδι οὔσῃ εἰσ-οιηθεὶς, ϰαὶ πᾶσαν Αἰ-υπτίων ἀσκηθεὶς παίδευ-ιν, ὡς βασιλίδος υἱὸς, ικαίως ἂν κληθείη ϰατὰ όσμιον βασιλεὺς ἐξ ὕδα-τος· ἵνα τὰ μετὰ ταῦτα ϰατὰ τὴν ἐρυθρὰν ἐπ' ὐτῷ πραχθέντα περὶ τὴν τοῦ λαοῦ δι' αὐτῆς πο-ρείαν, ϰαὶ τὸν ὄλεθρον τῶν Αἰγυπτίων ἐν αὐτῇ τις ιάσας, τὴν ἐν τοῖς βασι-λείοις ἀγωγὴν αὐτοῦ ϰατα-μάθοι, ϰαὶ ἔτι τὴν ϰατὰ τῶν Αἰθιόπων στρατηγικὴν εὐδοκίμησιν, ἔνθα φασὶ πολιορκηθῆναι τῶν Αἰθιό-πων Σαβᾶ καλουμένην πό-λιν πρὸ αὐτοῦ, ϰαὶ προδο-θῆναι τελείως ὑπὸ Θαρ-βῆς θυγατρὸς τοῦ τηνικαῦ-τα βασιλέως Αἰθιόπων, ἁλούσης τῆς κόρης τῷ Μωυ-σέως ἔρωτι. τοσαύτην γὰρ αὐτῷ μαρτυροῦσιν, αἵ τε θεῖαι γραφαὶ, αἵ τε λοι-παὶ ἱστορίαι, ϰαὶ πρὸ τῆς θεοπτίας ὡραιότητα, ὡς πάντας ὁρῶντας αὐτὸν ἐπιλανθάνεσθαι ϰαὶ κα-

minæ titulus extitit appellationis. Melchias enim, rex: Moyſes, ſacra Ægyptiorum lingua, ex aquis ereptus, exponitur. Idem autem a Thermutide Pharaonis filia, qvæ & Pharia, regina adoptatus, litteris Ægyptiorum apprime, velut reginæ filius eruditus, regnantis ex aqvis nomine merito ſuſpiciendus vocatus eſt: eo maxime, ut ſilentio præteritis, qvæ circa mare rubrum populo educendo, mittendisqve in perniciem Ægyptiis, geſta ſunt, mirandis facinoribus, ejusdem in regia educationem virtutemqve bellicam adverſus Æthiopas probatam qvilibet percipiat obſeſſam: Sane ab eo civitatem Æthiopum Saba nomine, & a Tharbe regis Æthiopum filia Moyſis amore capta proditam ex integro ferunt. Tan-

to-

ταλιμπάνειν τὸ ἐν χερσὶ σπουδαζόμενον. ταύτητοι καὶ ἡ θυγάτηρ Φαραὼ Θέρμουθις αὐτὸν υἱοθετήσασα, καὶ Θαρβὴ θυγάτηρ Φαραὼ Αἰθιόπων βασιλέως, ἐκπλαγεῖσα τὸ κάλλος αὐτοῦ, τὴν εἰρημένην Σαβᾶ μητρόπολιν, ὡς Ἰώσηππος, προύδωκεν, ἣν χρόνοις ὕστερον Καμβύσης ἑλὼν ὁ Κῦρος Μερόην εἰς ὄνομα καλεῖσθαι τῆς ἀδελφῆς ἐκέλευσεν. Φασὶ δὲ ὅτι ποτὲ οὗτον ἡ θετὴ μήτηρ Φαρία προσάγουσα τῷ Φαραὼ τὸν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ στέφανον βασιλικὸν ἀφελὼν, περιέθηκε τῷ Μωυσῇ ῥιπίζοντι. οὗτον δὲ ῥίψαντα καταπατῆσαι αὐτὸν λόγος· τὰ μέντοι τῶν Ἑβραίων ἄῤῥενα, φησὶν Ἰώσηππος, ἀναιρεῖσθαι προσέταξεν Φαραὼ, δεινοῦ τινὸς Ἑβραίων ἱερογραμματέως πρόῤῥησιν ἀκούσας· ὅτι γεννώμενον παιδίον τὴν

tum enim ei corporis orisque decus inſitum, etiam ante familiare illud habitum cum Deo colloqvium, ut ejus ſpectatores extra ſe rapi, qvod charum ſibi præ manibus foret, deſererent, tum divinæ Scripturæ, tum aliæ teſtantur hiſtoriæ. Eaque de cauſa Thermuthis Pharaonis filia ſibi voluit adoptatum, ejusqve ſpecie victa regis Æthiopum filia Tharbe præfatam Sabā regni caput, ut Joſephus* ait, prodere non metuit, qvam Cambyſes Cyrus deinceps ſubjectam, Meroem, de ſororis nomine, dicendam mandavit. Phariam autem matrem illam adoptione comparatam, cum qvandoqve ad Pharaonis conſpectum adduxiſſe, detractamque patri regiam coronam ** Indi-

* Joſephus.

** Aliter in vita Moyſis à Gaulmino edita p. 10. & in Elle Semoth Rabba ſect. 11.

νυπτίων δέχειν καταστεα.

ludibundi Moyſis capiti joco impoſuiſſe: quam ... in terram dejectam pedibus calcaſſe narrant: eapropter Judæorum maſculos necari Pharaonem juſſiſſe tradit † Joſephus, qvod eruditi cujus ... Hebræorum ſacri doctoris vaticinium, qvo ... uero jam nato Ægyptiorum imperium devastandum prædiceretur, audiviſſet.

De Moyſis nominibus videndus præter ſupra laudatos ... ndreas Mullerus Greifenhagius in Onomaſtico ſacro ... 25. ſeq.

...LIII. Moyſes Muſæus, * Bacchus, Hermes &c.

Multus inprimis eſt illuſtris dignitate ac doctrina Vir Petrus Daniel Huetius, in Demonſtratione Evangelica ut in Ethnicorum ...riptis Græcorum Romanorumque non ſub his ...odo nominibus Moyſen tradi, ſed & ſub plerisque aliis narrationibus illorum & fabulis res Moy...s innui demonſtret. Ingenioſe omnia atqve eru...ite, nonnulla veriſimillime, qvædam fateor ...ullo audacius. Idem antea in nonnullis tetige...nt Scaliger ad fragmenta Græca, Voſſius in opere de idololatria, Bochartus in Phaleg, Grotius ad ...brum 1. de Veritate relig. qvorum veſtigia multi ...lii poſtea ſunt inſecuti.

...LIV. De Vita & morte Moyſis, libri à Gilberto Gaulmino editi.

Gilbertus Gaulminus Molinenſis Vir doctiſſimus Pariſ. 1629. 8. primus Hebraice vulgavit

Ggg

† Lib. 2. Antiqv. c. 9.

* Confer Memorias Trevultinas A. 1705. p. 1245. ſeq.

vit cum latina verſione ſua atque præclaris obſervationibus libros tres, unum *de Vita Moyſis* דברי הימים משה * alterum פטירת משה *De Moyſis exitu* ſive *Morte*, & tertium ejusdem argumenti ſed minoris ut videtur antiqvitatis חדש לפטירת משה In his libris qvin pleraque illa contineantur, qvæ in Apocryphis ſcriptis ſub Moyſis nomine quæ mox commemorabo lecta fuerunt, minime dubito. *Rabbinicum opus*, inqvit Gaulminus, *id eſt nullius auctoritatis, ſed maximæ antiquitatis ſcriptum edimus. Saltem traditionum vetuſtatem infitias non ibit, qui Michaëlis cum Samaële contentionem Judæ Apoſtolo* ** *cognitam advertet.* Hi libelli jampridem in tabernis noſtris librariis deſiderati, & notæ Gaulmini pulcherrimis obſervationibus referti ſunt.

* Hoc eſt *Chronicon Moſaicum* quod laudat Ed. Bernhardus ad Joſephum p. 321. ubi notat fabulam librorum Gaulminianorum compactam aut interpolatam ex Talmude *Babylonico*, Siphre; aliisque veteribus libris; præſertim ex Debarim Rabba, cujus ultima folia cum Petirat Moſch ſive libro de morte Moſis *κατὰ λέξιν* conſpirant præter qvædam epiſodia ingenio malo neſcio cujus paſſim intruſa. *Unde non plus*, inquit, *dimidia editionis Gaulminianæ ſapit priſcum Commentarium τὴν ἀνάληψιν Μωϋσέως, ut Tanchuma, Samuel Nachmanides, aliaque nomina Talmudica oſtendunt.* Multa deinde ex Talmudicis adjungit de tempore mortis Moyſis, quæ apud ipſum legi poſſunt. Vide & Rich. Simonem lib. 3. Epiſt. ſelect. 8. & Druſium ad loca difficilia Numeror. cap. 52. ubi de uxore Moyſis Æthiopum Regis filia quæ Joſepho II. 10. Antiqv. vocatur Θάρβις.

** Certe falluntur viri docti, qui in Judæ Epiſtola v. 9. pro περὶ τοῦ Μωυσέως σώματος legunt Ἰησοῦ atque ad Zachar. III. 1. reſpici putant. Confer quæ infra de ἀναλήψει Moſis.

in:, igitur totos eos hic una cum Gaulmini notis benter addidiſſem, niſi molem hujus Codicis pocryphi noluiſſem nimis excreſcere, daturus eos roinde ſeparatim, ſi Vita & occaſio mihi ſuppeitaverint.

CLV. Libri Apocryphi qui à Samaritanis, Judæis, Armenis &c. ad Moyſen referuntur.

SAmaritani *librum precum* ab ipſo Moyſe ſcriptum ſibiq; traditum, & ſervatum à ſummis Sacerdotibus Garizenis usque ad Pontificatum ujusdam Adriani affirmant. Quod commentum xplodunt Judæi, Samaritanis & Karæis viciſſim identibus qvod Talmudici ajunt, Talmudem Moyſi in monte Sinai * traditum à DEO eſſe. lti veteres Judæi primam è qvatuor qvas jactabant δευτερώσεσι referebant ad Moyſen, teſte piphanio hæreſi XXXIII. 9. p. 224. qvem de ribus cæteris vide ſis etiam XLII. pag. 332. *Sacerdos Armenus*, inqvit Joh. Gregorius præfat. ad bſervationes ſacras, T. IX. Critic. ſacror. Angl. *mihi narravit, plures eſſe Armenis libros Moyſis quàm nos habemus*. Sed haud dubie vel falſus ipſe fuit ſacerdos ille, vel Gregorium falſa narratione fefellit. Credat etiam qvi volet Moyſem auctorem eſſe libri cui titulus מעין חכמה *fons Sapientiæ* qvem inter Moyſis ſcripta memorat R. Schabtai Strimer in labiis dormientium, obvium in libro qui inſcribitur ארזי לבנון *cedri Libanon*.

* Vide Caput 1. Berachot cum verſione & notis V, C. Georgii Elieſeris Edzardi p. 35. 142. 172. 191. &c.

CLVI. Moyſis argumentum ad Regem Atheum ab errore ſuo revocandum. Aliæ Muhamedanorum de Moyſe narrationes.

Jo. Chardin in deſcriptione Perſiæ T. X. p. 46.

QUant au *Pentateuque*, ils l'appellent *Taura*, comme les *Juifs*, ſoit du mot *Hebreu Tora*, qui veut dire *Loi*, ſoit de celui de *Tour*, qui eſt le nom qu'ils donnent particuliérement à cette branche du mont *Taurus*, que nous apellons *Sinaï* ſur laqvelle la *Loi Moſaique* fût délivrée. J'ai obſervé ci-deſſus en général, qve les *Mahometans* font de longues Hiſtoires des *Patriarches* & des *Prophetes* de l'*ancien Teſtament*. En voici une qv'ils font de *Moyſe*, pour ſervir d'échantillon. Ils diſent que ce *Prophete* ayant été long-tems à prêcher au Roi *Pharaon*, qvi étoit *Athée*, & Tyran, l'exiſtence d'un *Dieu Eternel*, & la création du monde, voyant qv'il ne gagnoit rien ſur ſon eſprit, ni ſur celui de ſa Cour, il fit bâtir en ſecret un beau Palais, dans un endroit déſert, à deux journées d'une maiſon de Campagne, où le Roi alloit paſſer tous les Etez, & qvelqves années après il fit en ſorte que le Roi étant à la Chaſſe, fût s'engager de lui-même à aller de ce côté-là. Le Prince apercevant de loin un grand édifice dans ce lieu deſert, voulut voir ce qve c'étoit, & demanda qvi l'avoit fait bâtir. Perſonne de la ſuite n'en ſavoit rien. *Moyſe* s'avança à la fin, & dit au Roi, *qu'il falloit que ce Palais ſe fût bâti de lui même.* Le Roi ſe mit à rire, & lui dit,

undecimi ſæculi Romæ, qui eſt Patrum Ordinis S. Baſilii, teſtatur ſignificari locum illum Epiſtolæ ad Galatas eſſe uſurpatum ex Apocrypho Moyſis. Alios duos Codices Regis Chriſtianiſſimi 607. & 1253. idem teſtantes memorat Cotelerius ad Conſtitutiones Apoſtolicas VI. 16. p. 346. Cæterum Cedrenus p. 3. ſcribit Apocalyſin Moyſis qvibusdam eundem librum videri cum parva Geneſi, de qva mox. ὡς ἐν λεπτῇ Φέρεται γενέσει, ἣν καὶ Μωυσέως εἶναί φασί τινες ἀποκάλυψιν.

CLIX. Ἀνάβασις ſive Ἀνάληψις* Moyſis.

Hugo Grotius ad S. Judæ Epiſt. v. 9.

EAdem verba Michaëli contra Diabolum decertanti de corpore Moyſis, qvod Michaël ex DEI imperio volebat abſcondere Deut. XXXIV. 16. Diabolus autem in apertum proferre, ut ad idololatriam populus alliceretur, qvod metuendum fuiſſe ſi id corpus apparuiſſet teſtatur & Joſephus IV. 8. tribuerat ſcriptor libri qvi Hebraice dicebatur פטירת משה Græce vero ἀνάληψις Μωυσέως: unde hæc deſumpſit Judas, velut conceſſo utens. Solebant Rabbini & Angelis & magnis hominibus tribuere ea verba, quæ veriſimiliter dicere potuerunt. Tale illud de Henocho: & illud qvod Hebr. XII. 21. & Act. VII. 26. Similia habes in Midraſch ad Deuteronomium, in Aboth Rabbini Mathan & aliis. Librum illum ἀναλήψεως.

* Fallitur Lambecius, qui hæc tamquam duo diverſa ſcripta diſtinguit p. 149. Hiſt. literariæ. Lambecium ſequuntur alii, ut Sgambatus p. 220. Archiv. Vet. Teſt.

Dei, *& reliqvos undecim qui non habent titulos, Origenes ſecundum Huilli* (forte *Hilleli*, Patriarchæ Hebræi) *expoſitionem, ejusdem Moyſi putat.* Atqve Pſalmum XC. inter ὑπομνήματα Moyſis laudant veteres ut Johannes Malala p. 294. Chronographiæ. Sed non prætereundum qvod Coſmas Indopleuſtes lib. V. Coſmographiæ p. 223. auctorem Pſalmi illius non veterem illum legislatorem, ſed alium juniorem hoc nomine, qvi Davidis tempore vixerit, exiſtimat. En ejus verba: Ἕκαστος δὲ χοροὺς (è choris Davidis) ἔξαρχον εἶχον, ὁ μὲν ἐλέγετο Ἀσὰφ, ἄλλος Ἰδιθοὺμ, ἕτεροι υἱοὶ Κορὲ, ἄλλος Αἰθὰμ ὁ Ἰσραηλίτης, ἕτερος Μωϋσῆς ἄνθρωπος Θεοῦ.

CLVIII. Apocalypſis Moyſis.

Ex Apocalypſi Moyſis petitum eſſe qvod Paulus Galat. V. 6. & VI. 15. * ait *in CHriſto neque circumciſionem quicquam valere nec præputium, ſed novam creaturam & fidem in Charitate operantem*, notavit Gregorius Syncellus p. 27. ἐν τῇ πρὸς Γαλάτας ἐκ τῆς Μωϋσέως ἀποκαλύψεως, οὔτε περιτομή τι ἐστιν, οὔτε ἀκροβυστία, ἀλλὰ καινὴ κτίσις. Cui conſentaneum eſt qvod Clariſſ. Montfauconus in Diario Italico p. 212. in Codice MS. membranaceo un-

* Grotius ad hunc locum: οὔτε περιτομή τί ἐστιν οὔτε ἀκροβυστία, ἀλλὰ καινὴ κτίσις, *dicunt veterum quidam ſcriptum fuiſſe in libro cui nomen* Ἀποκάλυψις Μωυσέως, *& iisdem verbis locus hic legitur in Manuſcripto. Forte is liber ab aliquo Chriſtiano ſcriptus fuit, nam* καινὴ κτίσις *locutio eſt Chriſtiana, 2. Cor. V. 17. quanquam res ipſa prædicta Eſ. XLII. 9.*

equidem verſum nonum Judæ Apoſtoli περὶ τοῦ ἰωσῆ σώματος, בגוף של יהושע, de perſona polluta, *ut Latine loquar, quod eſt*, de habitu minus puro Joſue Pontificis ſummi, *ſaltem interpretari: nam ſic legere abſque exemplaribus Eccleſia quis auſit? Ita vero convenient probe Judas & Zacharias vates c. 3. 2. itidemque Petrus Apoſtolus. Nam* παρὰ κυρίῳ *abundat in Epiſtola altera ejus c. 2. 11. contra fidem codicum Orientalium & Occidentalium, quiqui vetuſtatem præferunt. Quandoquidem vero antiquiſſimis apographis N. T. adnotent literis majuſculis ad nonum Judæ* ΜΩΥΣΕΩΣ ΑΠΟΚΡΥΦΟΝ: *Adamantius etiam* περὶ ἀρχῶν *tertio referat ex* τῆς ἀναβάσεως μωυσέως cujus libelli meminit in Epiſtola ſua Judas Apoſtolus, (*Origenis hæc ſunt*) Michaelem diabolo objicientem, cauſam extitiſſe prævaricationis Adæ & Evæ inſpiratum ſerpentem: *cujus equidem ſimillimum legimus in libro Judaico* de Moyſis obitu, *& in* Zoharo f. 45. c. *Præcipue vero, quia prolixe admodum diſputant bonus Michael, Samaelque nefarius tam in* Debarim rabba, *quam in proxime laudato opere* Petirat Moſeh; *litem iſtam Angelicam ad Commentaria noſtra in Panarion Epiphanii, quaſi ad fundum proprium, deferri placet. Interea obtineant, quantum poſſunt, lectio & ſententia communis, vetus, & Cabaliſtis Chriſtianis gratiſſima, non tantum in hoc loco Judæ, ſed & Gal. c. 6. 15. Iſtum enim verſiculum Georgius Syncellus Taraſii, & Novi Teſtamenti meliores membranæ, eidem Moyſi Apocrypho tribuunt. Sentio autem ex veteri Analepſi* Moyſeos *derivatum, ut alia non pauca, ita maxime blandam illam evocationem animæ* Moſaicæ בתי ק׳ וכ׳ שנה קצבתי לך וגו׳, Θυγάτι, O mea filia, exactis nunc, CXX. annis, quos tibi

ψεως nominant Origenes περὶ ἀρχῶν III. 2. & Epiphanius * in Synopſi, nec dubito qvin indidem ſit deſumpta narratio qvæ eſt apud Clementem Strom. VI. Simile certamen inter Angelos bonos & malos de Abrahæ ſalute & interitu ** commemorat Origenes Homilia in Lucam XXXV. In libro Hebraico qui vocatur דברי הימים של משה referuntur verba qvædam Diaboli ad Moſen ante mortem ejus, & miniſteria qvæ Angeli Moyſi exhibuere. Sed qvæ hic leguntur verba, in eo libro non comparent, unde credibile ſit librum illum Ἀναλήψεως pridem intercidiſſe.

Edwardus Bernhardus ad Joſephi IV. ult. Antiquitat. p. 323.

Ne quis miretur, quod huc non ſiſtam de Legislatoris reliquiis altercationem Satanæ, eximio nomine Samaëlis, quem inter Egregoros recenſet vetuſtiſſima fabula Enochi, Debarimque rabba *merito nuncupat* ראש כל השטנים ἀρχισατανᾶν, *nec non* Petirat Moſch τὸ πονηρὸν סמאל הרשע *& capitulum* XIII. *Eleazari* Serpentis *callida beſtia callidiorem* aurigam, *cum Michaele, Defenſore magno & Imperatore Hebræorum, i. e.* שר צבא יהודה, *& in Moyſis Analepſi* שר של ישראל *ſub quo militabant Moyſes ille & Joſue & Chaſmonai, Ex. c. 23. 23. Joſ. c. 5. 14. & Dan. c. 12. 1. Malo equi-*

* *Athanaſium* dicere voluit, cujus locum uti *Nicephori* quoque qui in Stichometria librorum Apocryphorum ἀνάληψιν Moyſis, verſuum mille & qvadringentorum commemorat, dedi ſupra p. 402. 403.

** Locum habes ſupra p. 401. ſeq.

tidem verſum nonum Judæ Apoſtoli περὶ τοῦ ἰωσῆ σώ-
ματος, בגוף של יהושע, de perſona polluta, *ut*
rine loquar, quod eſt, de habitu minus puro Joſue
ontificis ſummi, *ſaltem interpretari: nam ſic legere*
ſque exemplaribus Eccleſia quis auſit? Ita vero conve-
ent probe Judas & Zacharias vates c. 3. 2. itidemque
ᵗerius Apoſtolus. Nam παρὰ κυρίῳ *abundat in Epiſto-*
altera ejus c. 2. 11. contra fidem codicum Orientalium &
ccidentalium, quiqui vetuſtatem præferunt. Quando-
uidem vero antiquiſſimis apographis N. T. adnotent lite-
is majuſculis ad nonum Judæ ΜΩΥΣΕΩΣ ΑΠΟΚΡΥ-
ΦΟΝ: *Adamantius etiam* περὶ ἀρχῶν *tertio referat* ἐκ
τῆς ἀναβάσεως μωυσέως cujus libelli meminit in
Epiſtola ſua Judas Apoſtolus, (*Origenis hæc ſunt*)
Michaelem diabolo objicientem, cauſam extitiſſe
prævaricationis Adæ & Evæ inſpiratum ſerpen-
tem: *cujus equidem ſimillimum legimus in libro Judaico*
de Moyſis obitu, *& in* Zoharo f. 45. c. *Præcipue ve-*
ro, quia prolixe admodum diſputant bonus Michael, Sa-
maelque nefarius tam in Debarim rabba, *quam in pro-*
xime laudato opere Petirat Moſeh; *litem iſtam Ange-*
licam ad Commentaria noſtra in Panarion Epiphanii, quaſi
ad fundum proprium, deferri placet. Interea obtineant,
quantum poſſunt, lectio & ſententia communis, vetus, &
Cabaliſtis Chriſtianis gratiſſima, non tantum in hoc loco
Judæ, ſed & Gal. c. 6. 15. Iſtum enim verſiculum Geor-
gius Syncellus Taraſii, & Novi Teſtamenti meliores mem-
brana, eidem Moyſi Apocrypho tribuunt. Sentio autem
ex veteri Analepſi Moyſeos *derivatum, ut alia non pauca,*
ita maxime blandam illam evocationem animæ Moſaicæ
בתי ק״ וכ״ שנה קצבתי לך וגו״, Θυγάτηρ, O
mea filia, exactis nunc, CXX. annis, quos tibi

Origenes III. 2. περὶ ἀρχῶν, ex verſione Rufini.

Primo qvidem ut in Geneſi ſerpens Evam ſeduxiſſe deſcribitur, de qvo in Aſcenſione Moyſis, (cujus libelli meminit in Epiſtola ſua Apoſtolus Judas) Michaël Archangelus cum Diabolo diſputans de corpore Moyſis, ait, Diabolo inſpiratum ſerpentem cauſam extitiſſe prævaricationis Adæ & Evæ.

*In Actis Synodi I. Nicænæ * p. 33. lib. 2. cap. 20.*

Epiſcopus: ἐν βιβλίῳ δὲ Ἀναλήψεως Μωϋσέως Μιχαὴλ ὁ ἀρχάγγελος διαλεγόμενος τῷ διαβόλῳ λέγει· ἀπὸ γὰρ πνεύματος ἁγίου αὐτοῦ πάντες ἐκτίσθημεν. *In libro Aſſumtionis* Moyſis *Michaël Archangelus loquens cum Diabolo, à ſancto ſpiritu ejus, inquit, omnes creati ſumus.* καὶ πάλιν λέγει· ἀπὸ προσώπου τοῦ Θεοῦ ἐξῆλθε τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, καὶ ὁ κόσμος ἐγένετο. *Atque iterum ait: A perſona DEI exiit Spiritus ejus, & Mundus factus eſt.* Philoſophus: Περὶ δὲ τῆς λεχθείσης Ἀναλήψεως Μωϋσέως, περὶ ἧς ἀρτίως εἰρήκατε, οὐδὲ ἀκήκοα ποτε εἰ μὴ νῦν, ὅθεν αἰτῶ ὑμᾶς σαφέστερον μοι τῶν λεχθέντων παραστῆσαι τὴν σύστασιν. *De libro quem memoratis Aſſumptionis* Moyſis *nunquam niſi nunc primum inaudivi, ita rogo vos ut evidentius rem mihi confirmetis.*

In

* Confer Rainoldum prælect. XVI. de libris Apocryphis p. 131. Rob. Cocum in cenſura Scriptorum veterum p. 449. & G. Calixtum de numero librorum Canonicorum Vet. Teſt. §. XXXVIII.

In iisdem Actis lib. 2. cap. 18. p. 28.

Τὰ ἐκ τῆς γραφῆς λέγωμεν. Μέλλων ὁ Προφήτης Μωϋσῆς ἐξιέναι τοῦ βίου, ὡς γέγραπται ἐν βίβλῳ ἀναλήψεως Μωϋσέως, προσκαλεσάμενος Ἰησοῦν υἱὸν Ναυῆ, καὶ διαλεγόμενος πρὸς αὐτὸν ἔφη· καὶ προεθεάσατό με ὁ Θεὸς πρὸ καταβολῆς κόσμου εἶναί με τῆς Διαθήκης αὐτοῦ μεσίτην. Καὶ ἐν βίβλῳ ΛΟΓΙΩΝ ΜΥΣΤΙΚΩΝ ΜΩΥΣΕΩΣ, αὐτὸς Μωϋσῆς προεῖπε περὶ τοῦ Δαβὶδ καὶ Σαλομῶντος, περὶ δὲ Σαλομῶντος οὕτως προεῖπε· Καὶ διαδοχεύσει εἰς αὐτὸν ὁ Θεὸς σοφίαν καὶ δικαιοσύνην καὶ ἐπιστήμην πλήρη· αὐτὸς οἰκοδομήσει τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰ ἑξῆς.

Ex ſcriptura quædam proferamus. Exiturus è vita Moyſes Propheta, ut ſcriptum eſt in libro Analepſis Moyſis, cum vocaſſet ad ſe Joſue filium Nave, loqvens ad eum dixit; Prævidit DEus ante mundi conſtitutionem futurum me Teſtamenti ſui mediatorem. Et in *libro ſermonum Myſticorum Moyſis* ipſe Moyſes de Davide & Salomone prædixit, ac de Salomone qvidem ſic: Infundet ei DEus ſapientiam atqve juſtitiam & ſcientiam plenam. Ipſe domum DEI ædificabit. Et qvæ ſeqvuntur.

Evodius Epiſtola ad S. Auguſtinum, inter Auguſtinianas CCLIX. in Hieron. Vignierii ſupplemento Auguſtini T. 1. p. 498.

Deinde cum conſtet Samuelem in corpore fuiſſe viſum, qvando excitatus ad petitionem Saul,

Saul, & Moyſes (cujus corpus ſepultum eſt) ſecundum Evangelium manifeſtum ſit in corpore eum veniſſe ad Dominum, in monte cum conſtitiſſent. Quanqvam & in Apocryphis, & in ſecretis ipſius Moyſi, quæ Scripturâ caret auctoritate, tunc cum aſcenderet in montem ut moreretur vi corporis, efficitur ut aliud eſſet qvod terræ mandaretur, aliud qvod Angelo comitanti ſociaretur. Sed non ſatis urget me Apocryphorum præferre ſententiam illis ſuperioribus rebus definitis.

Didymus Alex. in Epiſtolam Judæ, T. IV. Bibl. Patrum p. 326.

Oſtenditur itaqva ex communi ſenſu, qvem habemus de cunctis rationalibus, qvoniam cum ſint arbitrii liberi, & converſio ſit facta Diaboli, natura non malus eſt, qvomodo nec ipſe qvi cunctos malignitate tranſcendit, hujusmodi eſt. Licet Adverſarii hujus contemplationis præſcribunt præſenti Epiſtolæ & Moyſeos aſſumptioni propter eum locum ubi ſignificatur verbum Archangeli de corpore Moyſis ad Angelum factum. Non enim ex his tantum ſed in omni Divina Scriptura monſtratur de caſu ejus.

Oecumenius in Epiſtolam S. Judæ p. 348.

Ἡ δὲ περὶ τοῦ Μωυσέως σώματος κρίσις ἐστὶν αὕτη. λέγεται τὸν Μιχαὴλ τὸν ἀρχάγγελον, τῇ τοῦ

Porrò de Moſi corpore hoc eſt judicium. Dicitur Michael Archangelus miniſterium præſtitiſſe in ſepe-

Μωῦ-

Μωϋσέως ταφῇ δεδιηκονηκέναι. ὁ γὰρ διάβολος ὅτο μὴ καταδεχομένε, ἀλλ' ἐπιφέροντος ἔγκλημα διὰ τὸν ὁ Αἰγυπτίε φόνον, ὡς αὐτε ὄντος ὁ Μωϋσέως, καὶ διὰ ὅτο μὴ συγχωρεῖσθαι αὐτῷ τυχεῖν τῆς ἐντίμε ταφῆς.

liendo Moſe. id non ferebat diabolus, ſed accuſationem afferebat, propter cædem Ægyptii, quaſi Moſes ipſius eſſet. & propterea non permittebat ut ille honorificam conſequeretur ſepulturam.

CLX. Libri à Sethianis ſuppoſiti Moyſi. Liber λόγων Moyſis μυςικῶν. Moyſis Teſtamentum.

Librorum à Sethianis ſuppoſitorum meminit S. Epiphanius in verbis ſupra p. 405. à me productis: Atqve p. 221. ex Conſtitutionibus Clementinis VI. 16. inter Patriarchas & Prophetas qvorum nominibus φθοροποιὰ & ἀληθείας ἐχθρὰ volumina ſuppoſita ab hæreticis fuerunt, Moyſes qvoqve nominatur. Libri Moyſis λόγων μυςικῶν fragmentum ex Actis Synodi Nicænæ habes itidem ſupra p. 845. Διαθήκην ſive Teſtamentum Moyſis, verſibus ſive ςίχοις conſtans millenis ac centum, meminit Stichometria Nicephori deſcripta à me p. 402. & Athanaſius in Synopſi S. Scripturæ, & indiculus librorum ſacrorum qvem è Codice 1789. Regis Chriſtianiſſimi Græce & latine vulgavit Cotelerius ante Conſtitutiones quæ ambulant ſub nomine Clementis Romani.

CLXI. Dicta Moyſis in Epiſtola ad Hebræos & Clementis ad Corinthios laudata.

S. Paulus in Epiſtola ad Hebræos XII. 21. teſtatur Moyſem Majeſtatis DEI ad montem Sinai conſpicatum dixiſſe ἔκφοβός εἰμι καὶ ἔντρομος. *Exterritus ſum & tremebundus.* Quod in Pentateucho legi negant, atqve ex traditione * vel Scripto Apocrypho hauſtum volunt viri Docti. Veriſimile tamen eſt petiiſſe illud Apoſtolum ex Deuteron. IX. 19. ubi in Græca verſione diſerte ait Moyſes: καὶ ἔκφοβός εἰμι. Nihil vero ſenſui, ſed tantum ad emphaſim vocis יגרתי magis declarandam, vocabulum ſynonymum ἔντρομος Paulus addidit. Similiter qvod in Clementis Romani Epiſtola Catholica c. 17. videtur Moyſi tribui, atque ex ſcripto Apocrypho repetitum viri docti contendunt, poſſit videri ſumtum ex Pſal. CXIX. 83. vel Hoſeæ XIII. 3. qvæ loca Jo. Fellus Epiſcopus Oxonienſis annotavit, licet Græca verſio utroqve loco aliud ſonat. Neque opus eſt cum eodem illuſtri viro verba Clementis ſollicitare, ut Davidis nomen præmittatur. Nam poſt verba Moyſis, ex Exodi III. 11. IV. 10. addit Clemens: καὶ πάλιν λέγει (non Moyſes qvidem ſed ſcriptor ſacer alius, ita enim ſolenne apud Chriſtianos ſcriptores ex diverſis S. Scripturæ codicibus citata loca conjungere) ἐγὼ δέ εἰμι ἀτμὶς ἀπὸ χύτρας.

Cæte-

* Vide Jo. Braunium in Epiſt. ad Hebræos p. 878. ſeq. & Rev. D. Albertum à Felde in Decade Obſervationum ſacrarum ex Patribus Apoſtolicis, Obſervatione VIII. Kil. 1714.

æterum quæ apud eundem Clementem c. 43. de irgis duodecim φυλάρχων Iſraëlis à Moyſe obgnatis leguntur, ea ex traditione fide digna atqve iter Iudæos conſtante, & forte ſcripto etiam congnata petiiſſe virum illum Apoſtolicum, libenter ihi perſvadeo.

CLXII. Parva Geneſis.

S. Epiphanius hæreſi XXXIX. 5. p. 287.

Ὡς δὲ ἐν τοῖς Ἰωβηλαίς * εὑρίσκεται, τῇ καὶ λεπτογενέσει καλουμένῃ &c.

Extant in Jubilæis, qvi Liber Geneſis parva dicitur &c. *Vide ſupra p. 128.*

Si Lambecium audimus lib. V. Commentar. de ibl. Vindobonenſi p. 28. Fragmentum hujus operis

* *Obſcurum*, inquit Cotelerius ad Conſt. Apoſtol. p. 346. *cur* τῇ λεπτῇ γενέσει *nomen* τὰ Ἰωβηλαῖα *inditum fuerit, tacuitque qui docere poterat doctiſſimus Petavius. Conjecerim, quia verbum* יבל *ſignificat deducere, &* *nomen* יובל *rivum, aquarum proceſſum, quæ* Geneſi *atque originibus conveniunt; ut fuſius videre eſt in R. Moſe Nachmanide, ubi de Jubileo diſſerit.* Alia Scaligeri eſt ſententia p. 16. ad Euſebium, qui putat Ἰωβηλαῖα dictam eſſe, qvod per Jobelæa digeſta eſſet. Aitqve Euſebium à primo anno Abrahami in Canone ſuo Chronico annos per 50. annorum Jobelæa digeſſiſſe *exemplo illius libri qui* μικρὰ Γένεσις, λεπτὴ Γένεσις & λεπτογενέσιον *dicebatur, non poſtremæ apud priſcos Eccleſiaſticos auctoritatis opus, mendaciorum multa impenſa factum, quod quia per Jobelæa digeſtum eſſet, ab eo* Ἰωβηλαῖοι *vocatum eſt auctore Epiphanio.* Eduardus Bernhardus ad Joſephum p. 322. librum Ἰωβηλαῖον interpretatur ספר הקבלה qvod præplacet, nam per Jobelæa diſpertitam fuiſſe parvam illam Geneſin, nullo teſtimonio ſatis conſtat.

operis ſupereſt in duobus Codicibus MSS Bibl. Cæſareæ hoc titulo: Διήγησις τοῦ μεγάλου Θεόπτου Μωϋσέως περὶ τῆς πολιτείας Ἀδὰμ καὶ Εὔας τῶν πρωτοπλάστων, ἀποκαλυφθεῖσα (nota qvod Apocalypſin Moyſis cum parva Geneſi eandem faſunt qvidam apud Cedrenum & Syncellum &c.) παρὰ τοῦ Θεοῦ, ὅτε τὰς πλάκας τοῦ νόμου ἐδέξατο ἐκ χειρὸς αὐτοῦ, διδαχθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ. *Narratio magni, qui à facie ad faciem Deum vidit, Moyſis de vita Adami & Evæ protoplaſtorum, revelata illi à Deo, cum tabulas Legis è manu ipſius accepit edoctus à Archangelo Michaële.* Incipit: Μετὰ τὸ ἐξελθεῖν τὸν Ἀδὰμ ἀπὸ τοῦ παραδείσου κ.τ.λ. *Cum Adam è paradiſo fuiſſet egreſſus &c.* Addit Lambecius huc pertinere Lutwini antiqvum MS. poëma Germanicum de Vita Adami & Evæ, maxima ex parte futilibus fabulis refertum, ex qvo verſiculos quosdam adduxit lib. 2. p. 876.

S. Hieronymus Epiſt. CXXVII. ad Fabiolam, manſione 18.

Hoc verbum (רסה) qvantum memoria ſuggerit, nusqvam alibi in Scripturis ſanctis apud Hebræos inveniſſe me novi, absqve libro Apocrypho qvi à Græcis μικρογένεσις appellatur. Ibi in ædificatione turris, pro ſtadio ponitur in qvo exercentur pugiles & athletæ, & curſorum velocitas comprobatur.

Idem manſione 24.

Hoc eodem vocabulo (תרח) & iisdem literis ſcri-

ſcriptum invenio patrem Abraham, qvi in ſupradicto Apocrypho Geneſeos volumine abactis corvis qvi hominum frumenta vaſtabant, abactoris vel depulſoris ſortitus eſt nomen.

Ex his locis patet librum hunc, quem Hieronymus legerit, ſcriptum fuiſſe Hebraice.

Jo. Zonaras libro 1. Annalium p. 4.

Οἶδα μὲν οὖν ἐν τῇ λεπτῇ γενέσει γεγραμμένον, ὡς ἐν τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ καὶ αἱ οὐράνιαι δυνάμεις πρὸ τῶν ἄλλων ὑπέστησαν παρὰ τοῦ τῶν ὅλων δημιουργοῦ, ἀλλ' ὅτι μὴ ταῖς παρὰ τῶν θείων πατέρων ἐγγεγραμμένοις βιβλίοις τῆς ἑβραϊκῆς σοφίας καὶ ἡ λεπτὴ αὕτη συνηρίθμηται γένεσις, οὐδέν τι τῶν ἐν ἐκείνῃ γεγραμμένων λογίζομαι βέβαιον, οὐδὲ κατὰ τούτῳ λόγῳ συντίθεμαι.

Eqvidem ſcio in parva Geneſi ſcriptum, primo die cœleſtes etiam poteſtates, ante cætera, ab univerſitatis Opifice eſſe conditas. Sed qvoniam parva iſta Geneſis à divinis patribus non relata eſt in approbatos Hebraicæ ſapientiæ libros: nihil qvod in ea ſcriptum eſt, ſatis firmum judico, neqve iſti rationi aſſentior.

Georgius Syncellus in Chronographia p. 4.

Τῇ ϛ' ἡμέρᾳ ἕκτῃ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὰ τετράποδα, καὶ τὰ ἑρπετὰ τῆς γῆς, τὰ θηρία, καὶ τὸν ἄνθρωπον·

Sexto vero die produxit Deus qvadrupedia, terræqve reptilia, & hominem; qvatuor

ἔργα τέσσαρα· ὁμοῦ τὰ πάντα ἔργα εἴκοσι δύο, ἰσάριθμα τοῖς εἴκοσι δύο Ἑβραϊκοῖς γράμμασι, καὶ τῶν εἴκοσι δύο Ἑβραϊκαῖς βίβλοις, καὶ τῶν ἀπὸ Ἀδὰμ ἕως Ἰακὼβ εἴκοσι δύο γεναρχίαις, ὡς ἐν λεπτῇ φέρεται γενέσει, ἣν καὶ Μωϋσέως εἶναι φασί τινες ἀποκάλυψιν. αὕτη τὰς οὐρανίους δυνάμεις τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ λέγει ἐκτίσθαι.

opera. Cuncta ſimul opera duo & viginti ſunt, duabus ac viginti litteris Hebraicis, eorumdemqve Hebræorum libris viginti duobus, ac inſuper viginti duabus ab Adam ad Jacob usqve generationibus paria numero, prout in parva Geneſi, quam qvidam Moyſis revelationem vocant, circumfertur. Hæc eadem cœleſtes virtutes primo die conditas enarrat.

Idem p. 5.

Ἀναγκαίως προήχθην καὶ περὶ τούτου δηλῶσαι ἐν μέρει, ἅτε καὶ ἄλλοις ἱστορικοῖς Ἰουδαϊκὰς ἀρχαιολογίας καὶ Χριστιανικὰς ἱστορίας γράψασιν περὶ τούτου εἴρηται ἐκ τῆς λεπτῆς γενέσεως, καὶ τοῦ λεγομένου βίου Ἀδάμ, εἰ καὶ μὴ κύρια εἶναι δοκεῖ, ὡς ἂν μὴ εἰς ἀτοπωτέρας δόξας ἐκπέσοιεν οἱ ταῦτα

Compulit me licet inuitum neceſſitas nonnihil in medium proferre de his, qvæ ab aliis Hiſtoricis Judaicas antiqvitates, Chriſtianasqve narrationes ſcripto recenſentibus ex parva Geneſi, ac libro, cui titulus, Adami vita, dubiæ licet fidei voluminibus, fuerunt excerpta;

ητάιῦτες. κεῖται γοῦν ῷ λεγομένῳ βίῳ Ἀδὰμ ἰν ἡμερῶν ἀριθμὸς τῆς ιασίας τῶν θηρίων, τῆς πλάσεως τῆς γυικὸς, καὶ τῆς εἰσόδου ὐ Ἀδὰμ ἐν τῷ παραδείσῳ, καὶ τῆς περὶ τ ξύτῆς βρώσεως ἐντολῆς τ ῦ πρὸς αὐτὸν, καὶ τῆς τούτου εἰσόδου τῆς Εὔας τῷ παραδείσῳ, τά τε ; παραβάσεως, καὶ μετ ὐ παράβασιν, ὡς ὑποτακται.

ne qvi de hujusmodi curioſius inveſtigant in abſurdiores opiniones incidant. In præfata igitur Adami vita comperitur dierum numerus, qvo nomen animalia ſortita ſunt, vel quo mulier formata, vel Adamus in Paradiſum inductus, vel de vitando ligni eſu præceptum ei poſitum a Deo, vel qvod, Eva in paradiſum ingreſſa, renovatum eſt, cunctaque transgreſſionis ſeries, nec non qvæ transgreſſionem ſunt ſeqvuta: ut deinceps expoſitum eſt.

Quæ ſequuntur ex Apocrypha illa Adami vita, habes ſupra p. 12. ſeq. Vide & p. 142.

Idem Syncellius p. 8.

Ἐκ τῶν λεπτῶν Γενέσεως.

Ex minuta Geneſi.

Τῷ ἑβδόμῳ ἔτει παρέβη ; τῷ ὀγδόῳ ἐξερρίφησαν ; παραδείσου, ὥς φησι, μετ τεσσαράκοντα πέντε,

Septimo anno transgreſſus eſt Adamus, octavo vero à præcepti violatione ad qvadrageſimum usque & qvin-

ἡμέραις τῆς παραβάσεως, ἐν τῇ ἐπιτολῇ τῶν Πλειάδων.

Ἐποίησεν δὲ ὁ Ἀδὰμ ἐν τῷ παραδείσῳ ἑβδομάδα ἡμερῶν τριακοσίων ἑξήκοντα πέντε. καὶ ἐξεβλήθη σὺν τῇ γυναικὶ Εὔᾳ διὰ τὴν παράβασιν τῇ δεκάτῃ τοῦ Μαΐου μηνός.

Τὰ θηρία, καὶ τὰ τετράποδα, καὶ τὰ ἑρπετὰ, φησὶν ὁ Ἰώσηππος, καὶ ἡ λεπτὴ Γένεσις, ὁμόφωνα εἶναι πρὸ τῆς παραβάσεως τοῖς πρωτοπλάστοις· διότι, φησὶν, ὁ ὄφις ἀνθρωπίνῃ φωνῇ ἐλάλησεν τῇ Εὔᾳ, ὅπερ ἀδύνατον εἶναι δοκεῖ· πᾶσα γὰρ λογικὴ φύσις κατ᾽ εἰκόνα Θεοῦ ἐστίν· ταῦτα δὲ οὐκ εἰσὶν κατ᾽ εἰκόνα Θεοῦ.

* Joſephus lib. 1. c. 2. Antiquitat.

Τῷ ὀγδόῳ ἔτει, φησὶν,

tum diem, ejecti ſunt (ut ait) e paradiſo, Pleiadibus exorientibus.

Trecentorum ſexaginta qvinqve dierum ſeptenarium egit Adamus in paradiſo: tū vero Maji decimo, cum uxore Eva violati præcepti reus ejectus eſt.

Feræ, qvadrupedia, nec non reptilia, ſi ſidem Joſepho, * parvæq; Geneſi dederimus, una loqvendi ratione cum primo creatis parentibus nondum Dei præceptum transgreſſis utebantur; atqve ideo dicunt illi, ſermone hominibus conſveto Evam ſerpens allocutus eſt: qvod quidem abſurdum omnino cenſendum. Rationalis enim qvævis natura ad imaginem Dei formata eſt: illa vero a Dei imagine cenſentur aliena.

Octavo, ut refert, an-

ἔγνω

γνω. ὁ Ἀδὰμ Εὔαν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ.

Τῷ ἑβδομηκοστῷ ἔτει ἐγεννήθη αὐτοῖς πρωτότοκος ὑὸς ὁ Κάϊν.

Τῷ ἑβδομηκοστῷ ἑβδόμῳ ἔτει φασὶ γεγενῆσθαι τὸν δίκαιον Ἄβελ.

Τῷ ὀγδοηκοστῷ πέμπτῳ ἔτει ἐγεννήθη αὐτοῖς θυγάτηρ, καὶ ὠνόμασαν αὐτὴν * Ἀσουάμ.

Τῷ ἐνενηκοστῷ ἑβδόμῳ ἔτει προσήνεγκε Κάϊν.

Τῷ ἐνενηκοστῷ ἐννάτῳ ἔτει Ἄβελ ἀνήνεγκεν θυσίαν τῷ Θεῷ, εἰκοστὸν δεύτερον ἔτος ἄγων, κατὰ τὴν πανσέληνον τοῦ ἑβδόμου μηνὸς παρ' Ἑβραίοις, ἤγουν ἐν τῇ σκηνοπηγίᾳ.

Σημειωτέον ὅτι τὴν Κάϊν καρποφορίαν καλεῖ ἡ γραφὴ, τὰ δὲ τοῦ Ἄβελ δῶρα, δηλοῦσα τὸν τρόπον ἑκατέρου.

Τῷ αὐτῷ ἐνενηκοστῷ ἐννάτῳ ἔτει ἀνεῖλεν ὁ Κάϊν τὸν Ἄβελ; καὶ ἐπένθησαν αὐτὸν οἱ πρωτόπλαστοι ἑβδο-

no Adamus uxorem Evam cognovit.

Anno ſeptuageſimo natus eſt eis Cain primogenitus.

Anno ſeptuageſimo ſeptimo juſtum Abel in lucem veniſſe dicunt.

Anno octogeſimo quinto nata eſt eis filia nomine Aſuam.

Anno nonageſimo ſeptimo ſacrificavit Cain.

Anno nonageſimo nono in plenilunio ſeptimi Hebræorum menſis, hoc eſt, in Scenopegia, Abel annum agens ſecundum & viceſimum, obtulit ſacrificium Deo.

Obſerva, Scripturam, ut utriusqve rationem deſignet, Cain ſacrificium vocare fructuum oblationem, Abel autem, dona.

Anno eodem ſupra nonageſimum nono Cain occidit Abel, qvem primi parentes,

 ματι-

* Mox nominatur Ἀσουρά, Vide ſupra p. 129.

μαδικοὺς τέσσαρας ἐνιαυτοὺς, ἤγουν ἔτη εἴκοσι ὀκτώ.

annorum hebdomadibus qvatuor, id eſt viginti octo, luxerunt.

Τῷ ἑκατοστῷ εἰκοστῷ ἑβδόμῳ ἔτει ὁ Ἀδὰμ καὶ Εὔα ἀπέθεντο τὸ πένθος.

Anno centeſimo viceſimo ſeptimo Adamus & Eva luctum depoſuerunt.

Τῷ ἑκατοστῷ τριακοστῷ πέμπτῳ ἔτει ἔλαβεν ὁ Κάϊν τὴν ἰδίαν ἀδελφὴν Ἀσαυρὰν οὖσαν ἐτῶν ν'· αὐτὸς δὲ ἦν ἐτῶν ἑξήκοντα πέντε.

Anno centeſimo triceſimo quinto, cum eſſet Cain annorum ſexaginta qvinqve propriam ſororem Aſuam annis qvinqvaginta natam duxit in uxorem.

Idem p. 99.

Ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν τῷ Μωυσῇ, εἶπεν αὐτῷ ὅτι τὸν Ἀβραὰμ ἐγὼ ἐδίδαξα τὴν Ἑβραΐδα γλῶσσαν κατὰ τὴν ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως λαλεῖν τὰ πάτρια πάντα, ὡς ἐν λεπτῇ κεῖται γενέσει.

Angelus familiari colloqvio cum Moyſe ſolitus uti dixit ei: Hebræam linguam, qvalis primitus purior erat, ego docui Abraham, ut ea velut patria loqui noverit. Hæc refert parva Geneſis.

Idem p. 108. referens Eſavum, cum bello Jacobum invaſiſſet ab eodem victum & Juda impellente interfectum & ſagitta transfixum eſſe, ſubjungit:

Ταῦτα ἐν λεπτῇ γενέσει φέρεται·

Hæc in parva Geneſi narrantur.

Michaël Glycas p. 104. Annalium.

οὐδὲ γὰρ ὡς πόδας κε-
ημένου τὸ πρότερον Ἰώ-
ηπός τέ φησί καὶ ἡ λε-
ομένη λεπτὴ Γένεσις, νῦν
ποφαίνεται τὸν ἐπὶ τῇ
οιλίᾳ περίπατον· ἀλλ'
πειδὴ κατὰ χρυσοῤῥή-
ονα Ἰωάννην ἀπὸ τοῦ ὀρθίου
χήματος τοιαύτην ἄδειαν
σχεν, ὥστε πρὸς τὸ ἐς τῇ
υναικὶ πλησιάσαι καὶ περὶ
ούτων διαλεχθῆναι, τῇ
ῇ καὶ πάνυ δικαίως ἐπι-
ύρεσθαι κατεδικάσθη.

Non enim propterea Deus inambulaturum ventri ſerpentem pronuntiat, qvaſi prius ille pedes habuiſſet, ut Joſephus & parvus ille de rerum ortu liber ajunt: ſed quia de ſententia Chryſoſtomi prius facultatem habens erecto corpore conveniendi Evam, & cum ea colloqvendi, nunc damnatus fuerit, ac meritò qvidem, ut humi ſerperet.

Idem p. 108.

Ἡ δὲ λεπτὴ Γένεσις λέ-
γει τὸν Ἀδὰμ ἀπροόπτως
ἀπὸ τοῦ ξύλου λαβεῖν καὶ
φαγεῖν, καὶ μὴ προσχεῖν
ὅλως τῷ λόγῳ τῆς Εὔας,
ὅτι λειποθυμῶν ἦν ἀπὸ
μόχθου καὶ πείνης. Ἀλλὰ
ταῦτα μὲν, ἀγαπητὲ,
σιωπᾶν ἄμεινον, ὅτι καὶ
σιωπῆς, ὡς προείρηται,
τυγχάνουσιν ἄξια· Εἰ μὴ

Cæterùm parvus ille de ortu rerum liber Adamum citra circumſpectionem ſumſiſſe de ligno & comediſſe, prorſus Evæ verbis haud impulſum, tradit. Senſiſſe nimirum moleſtiam animi qvamdam ex fatigatione ac fame. Verum hæc ſilentio tegi præſtat, qvum perpe-

κόσι δύο, ἰσάριθμα τοῖς Ἑβραϊκοῖς γράμμασι, καὶ ταῖς εἰκοσιδύο αὐτῶν βίβλοις, καὶ ταῖς ἀπὸ Ἀδὰμ ἕως Ἰακὼβ εἰκοσιδύο γενεαρχίαις, ὡς ἐν λεπτῇ φέρεται Γενέσει, ἣν καὶ Μωυσέως εἶναί φασί τινες ἀποκάλυψιν. αὕτη, τὰς οὐρανίους δυνάμεις τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ λέγει ἐκτίσθαι. τίνος δὲ χάριν τὴν ζ ἡμέραν εὐλόγησεν ὁ Θεός, καὶ οὐ πάσας; φασί τινες. λέγομεν οὖν, ὅτι ἑκάστη τῶν ἄλλων ἐκ τῆς ἐν αὐτῇ γενομένης δημιουργίας ἔσχε τὴν εὐλογίαν· ἐπειδὴ δὲ ἔμελλεν αὕτη μόνη μένειν ἀγέραστος, μηδεμιᾶς ἐν αὐτῇ γενομένης δημιουργίας, τούτου χάριν ηὐλογήθη καὶ αὕτη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡγιάσθη, καὶ σάββατον ὡς καταπαύσιμος προσηγορεύθη, καὶ ὡς τύπος τῆς ἑβδόμης χιλιοετηρίδος, καὶ τῆς τῶν ἁμαρτωλῶν συντελείας· ὡς Ἰώσηππος μαρτυρεῖ, καὶ ἡ λεπτὴ Γένεσις.

operum DEI ſimul, viginti duo: qvæ ſumma æqvat numerum literarum Ebraicarum, & rurſus librorum qvibus Iudæi utuntur, itemque viginti duo graduum generis ab Adamo usqve ad Iacobum, ut in parva Geneſi legitur, qvam etiam nonnulli ajunt eſſe Moſis patefactionem. Idem liber tradit, cœleſtes qvoqve potentias prima die creatas eſſe. Cur autem, inquiunt qvidam, non omnes, ſed ſeptimum duntaxat diem DEUS fauſtum eſſe juſſit? Reſpondemus, reliqvarum unamquanque ex opificio qvod ea die peractum eſt, ſuam habere proſperitatis denunciationem, cum autem ſola ſeptima eo honore eſſet caritura, nullo ea die opere condito: ideo ipſa qvoque à Deo fauſta eſſe juſſa eſt, ac conſecrata, & Sabbatum appel-

appellata: ut qvæ requietem afferat, & repræſentet ſeptimum annorum millenarium, finemque peccantium hominum: ut Joſephus teſtatur, & parva Geneſis.

Idem pag. 6.

Οὗτος ὁ Κάϊν ὡς ἡ λεπτὴ Μωυσέως Γένεσίς φησιν, τῆς οἰκίας πεσούσης ἐπ' αὐτὸν τελευτᾷ. λίθοις γὰρ τὸν ἀδελφὸν Ἄβελ ἀπέκτεινε, καὶ λίθοις ὁμοίως καὶ αὐτὸς ἀντεκτάνθη.

Cainum hunc parva Geneſis, qvæ Moyſi inſcribitur, ruina domus ſuæ oppreſſum vitam finiviſſe tradit. Lapidibus enim fratrem ſuum Abelem necaverat, itaque ipſe quoque lapidibus eſt interfectus.

Eadem habet Georgius Syncellus loco ſupra p. 120. adducto.

Idem Cedrenus p. 21.

Ἄγγελος δὲ Κυρίου ἐδίδαξεν τὸν Ἀβραὰμ τὴν Ἑβραΐδα γλῶσσαν, καθὼς αὐτὸς ὁ Ἄγγελος τῷ Μωυσῇ εἶπεν, ὡς ἐν τῇ λεπτῇ κεῖται Γενέσει.

Angelus Dei docuit Abramum Ebraicum ſermonem, ſicut idem Angelus Moyſi dixit, ut eſt in parva Geneſi.

Idem pag. 24.

Ἐν τῇ λεπτῇ Γενέσει κεῖται, ὅτι Μαστιφὰτ ὁ ἄρχων τῶν δαιμονίων προσελθὼν τῷ Θεῷ εἶπεν, εἰ

Scriptum eſt in parva Geneſi, Maſtiphatem Dæmoniorum Principem ad Deum

ἀγαγ-

Νοεμβρίῳ, φλυκτῖδες καὶ ἕλκη. Δεκεμβρίῳ, χάλαζα· Ἰαννουαρίῳ, ἀκρίς. Φεβρουαρίῳ, σκότος ἡμέρας τρεῖς. Μαρτίῳ, τὰ πρωτότοκα. Τῇ ιδ΄ τούτου τοῦ μηνὸς, σκυλεύσαντες τοὺς Αἰγυπτίους, ἐξῆλθον, προστάξει θεοῦ τοῦτο πεποιηκότες.

bri peſtis pecoris, Novembri puſtulæ & ulcera, Decembri grando, Januario locuſtæ, Februario triduanæ tenebræ, Martio primogenitorum interitus. Die Martii decimoqvarto deprædati juſſu DEI Ægyptios Judæi, exiverunt.

Non dubito tum apud Hieronymum Quæſt. & tradit. Hebraicis in Geneſin, tum apud Georgium Syncellum & Cedrenum plura legi ex parva Geneſi repetita: qvoniam tamen diſertè illa non indicant, hæc ſatis eſſe volui.

Neſcio idem ne ſit qvi in Gelaſii decreto de libris Apocryphis rejicitur *liber qui appellatur de filiabus Adæ ſive Geneſeos*, & qvem Sixtus Senenſis ait à Synodo Tridentina damnatum eſſe ſub titulo *ſerculorum Bibliæ.*

CLXIII. Χημευτικὴ σύνταξις Moyſi tributa. Aureæ Judæorum Barbæ.

Vide Delrionis & Bocharti loca qvæ retuli ſupra p. 32. & 304. & de Chemicà qvam Moyſi qvidam tribuunt ſcientia, præter Dickinſonum (qvem ſupra laudavi) c. 20. phyſicæ Veteris & Novæ, Interpretes ad Exod. XXXII. 20. & Deut. IX. 21. Olaum Borrichium de ortu & progreſſu Che-

miæ

niæ p. 47. ſeq. Jo. Danielis Majoris genium erran-
em c. 31. & Dan. Sennertum de Chymicorum
tum Ariſtotelicis conſenſu p. 46. ſeq. Qvod vero
Nicolaus de Lira ad laudatum Exodi locum nar-
at à Judæis tradi, filios Iſraël bibentes de aqva in
quam comminutum ex aureo vitulo pulverem
Moyſes injecerat, qvotqvot idololatriam com-
niſiſſent, colorem aureum in barbis traxiſſe, ante
iram Petrus de Riga Rhemenſis presbyter in Au-
ora ſua ſive Metaphraſi S. Scripturæ, qvam ſæculo
duodecimo compoſuit, his tetigit verſibus, qvos è
Codice Cottoniano pridem etiam deſcripſit Sel-
lenus ſyntagm. I. de Diis Syris c. 4.

Comminuit, commiſcet aquis, potum dat Hebræis,
Exeat ut fœdus per loca fœda Deus.
Hebræi tradunt Moyſem feciſſe quod audis,
Ut ſciret ſolos hac ratione reos.
Nam rutilans auro monſtrabat barba nocentes,
Dum patulo latices fluminis ore bibunt.
Aurum qvod fudit Aaron, deſcendit eorum
In barbas tantum, qui coluere bovem.
Nequitiæ plumbum barbæ monſtratur in auro,
Et culpæ pondus aurea barba notat.

Omitto alia qvæ de Moyſe, ſcriptisque ei tribu-
tis videri poſſunt in Lambecii prodromo Hiſt. li-
terariæ, Sgambati Archivis Vet. Teſt. & Rev.
Georgii Serpilii vitis ſcriptorum Biblicorum Ger-
manice editis Tomo I.

CLXIII. Moyſes cornutus. Numi cum Moyſis effigie.

*Ezech. Spanhemius diſſ. VII. * de præſtantia & uſu numiſmatum p. 400. edit. Londinenſis.*

DE Moyſe cui & vulgo *cornua* in numis ejuſdem & ſimulacris, ſed recentioris fabricæ tributa, res nata ex homonymia vocis קרן quam cum alii Interpretes de radiante & ſplendente Moyſis facie explicent loco Exodi *παλαιῶς κατ-λῆτω* XXXIV. 29. 30. Vulgatus expreſſit, *quod cornuta eſſet facies*: unde nata illa pictorum & cælatorum de adfingendis Moyſi cornibus præpoſtera induſtria. Quamqvam & Hieronymum ** haud ignorem, cornutam revera effectam Moyſis faciem exiſtimantem, neqve alienum ab illa ſententia illuſtrem Grotium, † qvi inde factum obſervat,

* Edit. Amſtelod. diſſertatione V. p. 369.

** Laudat Spanhemius Hieronymum in Eſaiæ LX. ubi hoc non invenio. Sed ad Amos VII. *unde & in Exodo*, inquit, *juxta Hebraicum & Aquilæ editionem legimus* & Moyſes neſciebat qvia cornuta erat ſpecies vultus ejus, *qua cornu ferire poterat* (*cui Pſal.* 148. 14) In te inimicos meos cornu ventilo.

† Verba Grotii ſunt: *Nihil eſt quod vetet credere radios illos de facie Moyſis ſurrexiſſe in cornuum ſpeciem, indeque factum ut Mneves, qui apud Ægyptios cum cornibus colebatur, ipſi Aben Eſdra ad caput Exodi II. crederetur eſſe non alius à Moyſe, ſicut & Juſtinus Martyr aut quiſquis eſt ſcriptor Admonitionis ad Græcos, ubi in Diodoro Siculo eſt* Μνέυην, *poſuit Moyſen, quo in loco idem ſcriptor* (cui Cyrillus qvoqve contra Julian.) *pro* ἀγγέλους *habet*

rat, ut *Mneves*, qvi apud Ægyptios cum corni-
colebatur, ipſi Aben Esdræ non alius credatur
oyſe. Neqve tamen diſſimulandum, præter
gatum Interpretem reliqvos omnes, Græcos,
aritanum, Syrum, Chaldæum, Arabem de
ia & *ſplendore* vultus Moyſis eundem Exodi lo-
n ſimpliciter interpretari; qvibus certe acce-
fide dignus interpres Paulus 2. Cor. III. 7. cui
δόξαν τοῦ προσώπου redditur, juxta nempe LXX.
erpretes, δεδόξασθαι ἡ ὄψις τοῦ χρώματος τοῦ προ-
σώπου αὐτοῦ, & qvod explicat Chaldæus Paraphra-
s, *qvod multiplicatus eſſet ſplendor gloriæ vultus ſui.*
o reſpexiſſe etiam videtur Photius, ſeu qvicun-
e Auctor Etymologici MS. κέρατα· ἐπὶ Διαφορὰν
τρίχα &c. καὶ τὴν ΔΟΞΑΝ, καὶ κορύφη. Facta
em cornuti Moyſis τοῦ Νομοθέτου mentio revo-
etiam mihi antiqvum Catinenſium numum,
em *Charondæ*, patriæ ſuæ aliarumqve adhuc Ur-
um Legislatori tribuebat vir doctus & harum
tiqvitatum bene peritus Raphaël Triqvetus du
esne in Epiſtola †† edita ad Clariſſ. Seguinum.
am ſententiam dum inde adſtruit diligens An-
varius, qvod vulgo divinis honoribus, ut id
am obſervat alicubi Clemens Alexandrinus I.

ἐγγεγραφοις, & pro κοινότατον habet ἱκανώτατον, *ſenſu meliore. Nimirum Moyſes alter erat Joſephus po-puli paſtor. Joſephus autem ut diximus, bovis* (Apis) *nomine ac figura ſignificatur.*

†† Pariſ. A. 1658. 8. & ad calcem numiſmatum Petri Segvini ibid. 1665. 4. & T. X. theſauri Antiqvitatum Græcarum Gronoviani p. 569. Vide etiam Gronovium T. 2. tabula 47. & Huetii demonſtrat. Evangel. p. 80. Gregorium Michaëlis ad Gaffarelli curioſitates inauditas p. 224. ſeq.

Strom. p. 303. adfecti ſint Legumlatores, & Zaleuci exemplo evincit, firmare luculentius poterat Jamblichi teſtimonio, qvi de Charonda id nominatim obſervat in vita Pythagoræ c. 30. divinos eum honores à Civibus ſuis conſeqvutum. Sed ut ingenue dicam, *Silenum* omnino referre mihi videtur producta à viro docto & expreſſa illo nummo effigies, qvem frons calva, ſimus naſus, reliqua facies, ipſum deniqve Cornu, verum Bacchi attritium ſatis ſuperqve arguunt. *Hæc Spanhemius.*

Nummum cum facie Moyſis cornuta Romæ nactus Th. Bartholinus, publicavit libro de unicornu, cap. 3. unde reperiit Lambecius p. 120. prodromi Hiſt. literariæ & Seldenus II. 6. de jure Naturæ & gentium, ubi & alius nummus occurrit Moyſis vultum ſed ſine cornibus repræſentans. Hunc primus vulgaverat acceptum à Thoma Lanſio Guil. Schickardus in Tarich Perſico p. 33. atque inde Salmaſius libro de Coma p. 79. Utrumque licet commentationi tuæ hoc loco ſpectandum exhibeo

Figura 2. & 3. in Tabula quam habes ſupra ad pag. 414.

Tertium præterea apud B. D. Martinum Geierum vidiſſe ſe memorat D. Jo. Benedictus Carpzovius ὁ μακαρίτης in ſchediaſmate erudito de nummis Moyſen cornutum exhibentibus, Lipſ. 1659. & in ejus diſpp. Academicis junctim excuſis p. 104. per omnia Lanſiano ſimilem, niſi quod cornua recta antrorſum habet. In omnibus tribus nummis averſa facies hæc legenda offert verba literis Hebraicis: לא יהיה לך אלהים אחרים על פני *Non erunt tibi Dii alieni coram me.*

XV. MARIA ſivè MIRJAM Moyſis ſoror. Liber Chymicus ei tributus.

Georgius Syncellus p. 248 Chronographiæ.

ημόκριτος Ἀβδηρί- φυσικὸς φιλόσοφος αζεν ἐν Αἰγύπτῳ μυη- ὑπὸ Ὀστάνου τοῦ Μη- σταλέντος ἐν Αἰγύ- παρὰ τῶν τηνικαῦτα ιλέων Περσῶν ἄρχειν ἐν Αἰγύπτῳ ἱερῶν, ἐν ἱερῷ τῆς Μέμφεως, ἄλλοις ἱερεῦσι καὶ φι- όφοις, ἐν οἷς ἦν καὶ ρία τις Ἑβραία σοφὴ, Παμμένης. Συνέγραψα- περὶ χρυσοῦ, καὶ ἀρ- ου, καὶ λίθων, καὶ φύρας λοξῶς. ὁμοίως καὶ Μαρία. ἀλλ' οὗτοι Δημόκριτος καὶ Μα- ἐπῃνέθησαν παρὰ Ο- νου, πολλοῖς καὶ σοφοῖς

Democriti Abderitæ Phyſici Philoſophi præclarum nomen. Hic ab Oſtano * Medo ab ejus ævi Perſarum regibus ſacrorum præfecturæ cauſa in Ægyptum miſſo ſacris litteris initiatur & imbuitur, in Memphis fano, inter Sacerdotes & Philoſophos, cum qvibus erat † *Maria* mulier qvædam Hebræa omni diſciplinarum genère exculta, & Pammenes. De auro, & argento, & lapidibus, & purpura ſermone per ambages compoſito ſcripſit, qvo dicendi genere uſa eſt

Iii 3 aq-

Mira temporum confuſio Mariam Moſis ſororem, Oſtanem & Democritum coævos fingere. Porro ex hoc Syncelli loco hauſit Scaliger quæ habet in Græcis Euſebianis p. 53. atqve is Syncellum à Panodoro hæc putat accepiſſe.

Confer Conringium de Hermetica Medicina p. 29. 31. 34.

αἰνίγμασιν κρύψαντες τὴν τέχνην, Παμμένους δὲ κατέγνωσαν ἀφθόνως γράψαντος.

etiam Maria. Verum si qvidem Democritus & Maria qvod ænigmatibus plurimis & crudis artem occultaſſent laudati ſunt: Pammenes, qvod abunde & aperte ſcripſiſſet, vituperatus eſt.

Daniel Sennertus de Chymicorum cum Ariſtotelicis & Galenicis consenſu cap. 3. p. 47.

Referunt etiam nonnulli in Chymicorum claſſem Mariam Prophetiſſam, Moſis ſororem: nec id primum à Monachis ſuperiorum ſeculorum vel Arabibus factum; ſed Græci aliqvi tale quid aliqvid crediderunt. Refert enim Iſaacus Caſaubonus, Exerc. 1. 10. ad Baron. in Galliarum Regis Bibliotheca librum de Chryſopœia, ſub hoc titulo, ἱερὰ τέχνη, *Ars Sacra*, extare, in qvo non ſolum laudetur Hermes, ſed & citetur Μαριὰμ καὶ Ἰουδαϊκαὶ γραφαὶ, *Maria & ſcripta Judaica*: qvi liber forſan non eſt diſſimilis ei, qvi hodie ſub titulo, *Turba Philoſophorum*, * circumfertur; cui additus eſt libellus, cui titulus; *Practica Mariæ Prophetiſſæ, ſororis Moſis*. Verum tàm credibile eſt, hunc librum eſſe Moſis ſororis, quàm credibile eſt, alium librum eidem tractatui adjectum nomine; *Practica Ariſtotelis*, eſſe Ariſtotelis, utpote qui ipſum Ariſtotelem, qvi Avicennam, qui Arabes nominat; & alterum libellum, qvi *Epiſtola Alexandri Regis* inſcri-

* Ita vocatur Syntagma ſcriptorum Artis auriferæ Baſil. 1593 1610. 8. in cujus operis Tom. I. num. II. legitur.

ſcribitur, eſſe Alexandri Regis Macedonum. Nimirum uſitatum eſt Chymicis, ut libris ſuis famam concilient, eos ſub magnorum virorum nominibus edere, aut ſi auctores ignorentur, iis præclarorum virorum nomina præſcribere.

Olaus Borrichius in conſpectu ſcriptorum Chymicorum p. 40.

Sunt qui exiſtiment Mariam Hebræam triduo negotium potuiſſe tranſigere, immo tandem & trihorio, juxta illud vulgatum: *Maria lux roris linam ligat in tribus horis.* Verum haud dubie de repetitionibus poſt abſolutum iterum iterumque lapidem hæc intelligenda. Utut ſit, ſat cito ſi ſat bene.

CLXVI. JOSUÆ Benedictio, & Preces.

APud Lambecium lib. III. commentar. p. 54. Εὐλογία ἣν εὐλόγησεν Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ. Εὐλογητὸς εἶ Κύριε ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, ὁ ἐξαγαγὼν ἄρτον, στηρίξαι καρδίαν ἀνθρώπου· ὁ Θεὸς ἡμῶν εὐλογητὸς εἶ εἰς τοὺς αἰῶνας. Etiam Judæi auctorem eſſe Joſuam ajunt precationis celebris עלינו qvam qvum Synagoga exire volunt orant. Ejus formula integra ex Wagenſeilii verſione hæc eſt: *Noſtrum eſt laudare Dominum univerſi, & magnifacere creatorem Orbis: Qvia non ſimiles nos effecit reliqvis gentibus terrarum, neqve æquiparavit nos familiis mundi; qvodque nobis aliam qvam iis portionem,*

longeqve ab omnibus eorundem opibus diverſam hæreditatem tribuit. Ipſi enim incurvant ſe coram vanitati & inaniis, coram homine, qvem cinerem, ſanguinem, & [illegible]merum eſſe, (vel ipſum nomen arguit.) Coram carne, (cujus nomen & res ipſa) pudorem, putorem, & vermes (arguunt. Incurvant ſe coram Numinibus) utriusque ſexus, impuris, adulteris, quæ in peccatis ſuis perierunt, & in ſceleribus ſuis fuere extincta: quæ conſumptio, pulvis, putredo, vermes & inſecta manſerunt. Adorant Deum qui juvare non poteſt, Solem, Lunam, Sidera, Planetas: omnemque exercitum cœlorum. At nos incurvamus nos, & procumbimus, coram Rege imperante Regum Regibus, qui inſidet Cherubinis, Deo exercituum, Deo Deorum, Domino Dominorum, qui creavit cœlos, eosque extendit, qui formavit omnem ipſius ſanctitatem expaveſcentem excercitum illorum; (qvi formavit) cœlum & terram, & quicquid in ea reperitur, maria, & quæ illis inſunt. Huic ſoli conveniunt majeſtas, potentia, excellentia, laus, gloria, æternitas, decusqve; cœlos enim terramque ſuſtinet. Tua ſunt Domine, regnum, imperium, in omnes res ſumma autoritas, opes, honosque. Ab illo prodeunt vita, pax, ſapientia, prudentia, (imo bona) prodeunt univerſa. Ipſe enim imperat rebus omnibus, oculis ſuis attendit res omnes. Is eſt Deus noſter, Deus exercituum, inſidens Cherubinis, ſtabiliens cuncta, vivificans cuncta, confirmans cuncta, conſumens cuncta. Nullus finis longitudini dierum ejus, nec complentur anni ejus. Ipſe ſolus eſt rupes æterna, non eſt Deus præter eum. Solium gloriæ ejus eſt in cœlis ſuperne, & providentia roboris ejus inhabitat celſiſſima excelſorum, regnum illius in univerſa ſe extendit, ſibi in decus, laudem, gloriamqve. Mirabilium operum ejus nec finis eſt nec terminus, nec conſum-

ſummatio. Ipſe rebus omnibus exiſtit excellentior, & laus ejus omnia regna & poteſtates tranſcendunt. dictus ſit ipſe, benedictum ſit nomen ejus, qui elegit portionem ſuam, & [illegible]avit nos ſuo miniſterio. I ſolum ſperamus & confidimus, miſericordiam & beni tem illius expectamus, & in ſalutem ejus collocamu ciam. Ejus ſolius nomen immenſum unum prædicam mane veſperiqve collaudamus. Vere ipſe eſt Deus noſ ullus præter eum; vere Rex noſter, nec qviqvam prout ſcriptum in Lege ejus (Deut. 4, 39.) *Agnoſc tur hodie, & revoces in animum tuum, Jehovam ipſum eſſe in cœlis ſuperne, & in terra inferne:* *amplius eſſe.* Solent in hâc formula codices J rum typis excuſi nonnulla omittere, & Iud inter orandum illam blasphemias in ſacra effundere, de qvibus vide Buxtorfii Synag Judaicam cap. 10. Wagenſeilii tela ignea S p. 217. ſeq. 223. & ſcriptum Germanice alter editum * Bericht was es mit den ſo übel beru Jüdiſchen Gebet Olenu, welches an einigen ferner zu gebrauchen verwehret wird / für eine liche Bewandniß habe. Jo. Wulferi ther p. 311. & Eiſenmengeri Judaiſmum detectu 1. p. 84. 87.

* In der Hoffnung der Erlöſung Iſraëlis; Norimb. 17

CLXVII. Decem Decreta Joſuæ & Synedrii ejus, tempore quo terram ſanctam diviſit & deſcribi juſſit, Joſuæ XVIII. 8.

HÆc ex Talmudicis a) & Maimonide refert Seldenus lib. VI. de jure Naturæ & gentium juxta diſciplinam Hebræorum cap. 2. unde illa præſenti loco mutuari placet.

I. *Ut minuta pecora* b) *in ſylvis paſcerent, ubi craſſiores eſſent arbores; non item pecora grandiora. Sibi autem cujus tenuiores aut teneriores arbores, non paſcerent nec grandiora nec minuta citra domini conſenſum.* Conſenſum domini aut in locatione Sylvæ aut in ejuſdem poſtmodum novatione ſeu mutatione, expreſſis verbis Conductori indultum. II. *Unicuique hominum* (Ebræorum, in ditione Iſraelitica) *fas eſſe colligere ſibi frutices* ſeu *arbuscula in agro alieno, minora ſcilicet & quæ pro ſpinis habita, veluti rubos & vepres adhuc virides atque creſcentes, modo illa non ſuccidat. Arbuscula verò ibi & arbores cetera ei vetantur.* III. *Unicuique hominum fas eſſe colligere ſibi herbas ſponte naſcentes quocunque locorum, præter agrum fœno gratia in jumentorum depaſtionem, ſatum.* IV. *Fas eſſe cuilibet plantarium quocunque locorum putare, exceptis olivarum termetibus. Ita ut non amplius amputet ex arboribus, quàm quod olivæ aut ovo par fuerit, nec ramos alibi*

putet

a) Gemara Babilonica ad tit. BabaKama cap. 7. fol. 80. 81. Maimonides halach. *Naziki Mammon*, ſive de damnis pecuniariis cap. 5.

b) *Vide tit.* Baba Kama *cap. 7. §. ult. & ibi Conſtant. L'Empereur pag.* 165.

putet quam ſurſum ab ea parte quâ diffundi cœpit. Nec vites aliáſve arbores in loco ubi rami pauci, ſed tantùm ubi denſi. Nec exſcindat quid ex veteri arboris parte quæ fructum ferat, ſed tantùm ex nova quæ nondum ferat fructum. Neque demùm omninò ejuſmodi quid faciat, niſi ubi ſolis radii non admittuntur. V. *Ubi fons fuerit, à quo fluvius intra terminos alicujus urbis ſeu provinciæ labitur, ita utantur fruantur illius urbis ſeu provinciæ incolæ fluvio illo (tametſi fons ejus non fuerit in parte ipſis aſſignata) ut nec alii cum illis eò utantur fruantur.* VI. *Fas fore hominum cuilibet* (ſemper de Ebræis intellige) *piſces captare è mari Tiberiadis, modò ſcilicet hamis ſolummodò piſcatus fuerit. Neque enim ſepimentum* qualecunque piſcibus capiendis plicatum, paxillis figendo ibi, *expandet* (ita ſcilicet קלע explicat gloſſa Talmudica; nec aliud puto, eſt ab epochis illis, Tranis, ſeu remoris piſcatoriis, qvales in Leonis conſtitutione c) memorantur) aut navi *Piſcatoriâ utetur alius præter tribuum incolas, quarum partem aſſignatam mare illud alluit.* Sic ex Gemara Maimonides. Verba autem Gemaræ d) ſunt, *Hamis piſcantur* (cuilibet piſcari ſic licet) *in mari Tiberiadis; ſed ita ſolùm ut ſepimentum*, qvale diximus, *non expandat, nec navi piſcatoriâ utatur.* Adeo ut Maimonidi locus ille ſic intelligatur, ut exceptio de ſepimento & navi ad eos, qvi Tiberiadi confines non eſſent, ſolùm ſpectaret; hamorum autem & retium, qvæ injici ut ἀμφίβληστρα ſolent, parilis haberetur e) ratio. At verò exiſtimant alii hoc Gemaram innuiſſe, omninò nemini quidem fas fuiſſe

c) *Novell.* 56.
d) *Ad tit.* Baba Kama *c.* 7. *fol.* 81. *a.*
e) Magid Miſna *fol.* 140. *a.*

fuiſſe ex veteri illa conſtitutione ſive naviculâ piſcatoriâ ſive ſepimento qvale memoratur, uti; ſed Tribui, qvæ allueretur, fas fuiſſe *piſcari retibus & hamis, reliquis verò tantummodò hamis.* Vide, ſi placet, de piſcationibus Apoſtolorum, in hoc mari, apud Evangeliſtas. Certè Petrus, Andreas, & Philippus ex urbe Bethſaida f) fuere, quæ mari illi vicina. Sed ad decreta Joſuæ redimus. VII. *Cuilibet fas fore quoties neceſſe ei fuerit ventrem exonerare, è via diverti & pone ſepem quæ proximat illud facere, idque etiamſi locus fuerit croco* (aliisqve quantivis pretii ſationibus) *plenus, & faſciculum ad abſtergendum ibi ſumere.* VIII. *Cuilibet per vineam aliumve ejusmodi locum erranti hinc inde pervagari licebit, usque dum in viam ſuam redierit.* IX. *Tempore quo cœnoſæ nimis fuerint viæ publicæ aut aquis impeditæ, fas erit viatoribus, viis ipſis relictis, in vicina quæ adjacent loca ſe conferre atque ibi tranſire; tametſi tranſierit in via quæ ſuos habuerit Dominos.* X. *Qui forte mortuus repertus fuerit, locum ſuum ſibi adquiret & ſepeliendus erit loco in ipſo quo fuerit repertus, modò is non fuerit angiportus nec intra limites urbis. Tunc enim in locum mortuorum ſepulturæ deſtinatum avehendus erit.*

CLXVIII. Liber JOSUÆ quem jactant Samaritani. Joſua Samaritanis † quibusdam Meſſias.

Joſephus Scaliger lib. VII. de emendat. temporum pag. 669.

HAbemus Samaritanorum magnum Chronicon

f) *D. Joann.* i. 44. & 12. 21.

† Eulogius apud Photium Cod. 230. p. 466. Τῶν Σαμα-

tet qvam ſurſum ab ea parte quâ diffundi cœpit. Nec vi- r alias ſve arbores in loco ubi rami pauci, ſed tantùm ubi nſi. Nec exſcindat quid ex veteri arboris parte quæ uctum ferat, ſed tantùm ex nova quæ nondum ferat fru- um. Neque demùm omninò ejusmodi quid faciat, niſi ri ſolis radii non admittuntur. V. *Ubi fons fuerit, à uo fluvius intra terminos alicujus urbis ſeu provinciæ bitur, ita utantur fruantur illius urbis ſeu provinciæ in- ola fluvio illo (tametſi fons ejus non fuerit in parte ipſis ſignata) ut nec alii cum illis eò utantur fruantur.* VI. *as fore hominum cuilibet* (ſemper de Ebræis intelli- e) *piſcés captare è mari Tiberiadis, modò ſcilicet hamis olummodò piſcatus fuerit. Neqve enim ſepimentum* qualecunque piſcibus capiendis plicatum, paxillis igendo ibi, *expandet* (ita ſcilicet קלע explicat gloſ- ſa Talmudica; nec aliud puto, eſt ab epochis illis, Tranis, ſeu remoris piſcatoriis, qvales in Leonis conſtitutione c) memorantur) aut navi *Piſcatoriâ utetur alius præter tribuum incolas, quarum partem aſſig- natam mare illud alluit.* Sic ex Gemara Maimoni- des. Verba autem Gemaræ d) ſunt, *Hamis piſcan- tur* (cuilibet piſcari ſic licet) *in mari Tiberiadis; ſed ita ſolùm ut ſepimentum*, qvale diximus, *non expan- dat, nec navi piſcatoriâ utatur.* Adeo ut Maimoni- di locus ille ſic intelligatur, ut exceptio de ſepi- mento & navi ad eos, qvi Tiberiadi confines non eſſent, ſolùm ſpectaret; hamorum autem & re- tium, qvæ injici ut ἀμφίβληστρα ſolent, parilis haberetur e) ratio. At verò exiſtimant alii hoc Gemaram innuiſſe, omninò nemini quidem fas fuiſſe

c) *Novell.* 56.
d) *Ad tit.* Baba Kama *c.* 7. *fol.* 81. *a.*
e) Magid Miſna *fol.* 540. *a.*

benedictionem, & contra hoſtium vim defenſionem promittit.

11. *Populus animis abjectis, & lacrymis largiſſimè fuſis omnibus ſe monitis daturum locum, à Dei verbo neque ad dextram, neque ad ſiniſtram receſſurum ſanctè in ſe recipit.*

12. *Iſraelitæ recenſentur* (vide Num. XXVI. & XXXII.) *Tribui Ruben, Gad, & dimidiæ tribui Menaſſe portio aſſignata repetitur.*

13. *Lepidam de Exploratoribus Hierichuntinis (quam in multis cum Gibeonitarum hiſtoria confundit) fingit fabellam.* Cùm Samaritani ſolùm recipiant Pentateuchum, mirum non eſt, ſi, ut in cæteris, ita & in hac hiſtoria cœcutiant, eamqve inſulſis figmentis defœdent.

14. *Joſua, poſt exploratorum reditum, ad expeditionem populum parat: Miraculum, cui poſt hominum memoriam ſimile nullum obtigit, in Jordane exſiccato prænuntiat: Sacerdotes cum arca fœderis præcedunt, quos ſeqvitur populus reliqvus. Hymnus Levitarum poſt tranſitum commemoratur.*

15. *Hymno Deum Joſua celebrat pro ingenti beneficio, quo Jordane exſiccato, Iſraelitas in terram ſanctam deduxit: Vicini reges tanto miraculo terrentur; multique eo nomine mortui concidunt. Joſua interim de benedictione Dei certus, confirmatusqve redditur.*

16. *Hiericho urbs expugnatur: Internecioni devovetur. Acan ſacrilegus deprehenditur.* Petita ſunt illa, iisdem ferè verbis retentis, ex c. VII. Joſuæ.

17. *Scelus Acani revocatur ad ſortem. Morti cum omnibus ſuis, poſtqvam prolixè culpam fuiſſet confeſſus, addicitur. Deus iratus placatur.* Conveniunt cum

c. VII.

on ex Hebraica lingua in Arabicam converſum, ...d charactere Samaritano deſcriptum. In eo ſunt ...ulta cognitu digna, quamvis aliqvando com...entis Samaritanis incruſtata. Is liber incipit ab ...xceſſu Moyſis, deſinit infra tempora Imperato...is Hadriani. Propterea vocatur liber Joſuæ, ...vod ab exceſſu Moyſis & Ducatu Joſuæ incipit.

*Hunc librum Scaliger poſtea legavit * Bibliotheca pub...ica, Academia Leidenſis, ex quo Codice deſcripſit Hot...ingerus atque latine vertere & edere promiſit. Vide ejus ...xercitationes antiMorinianas p. 64. ſeq. & 106. ſeq. Sed ...uoniam conatus ejus fata interruperunt, placet hoc loco ...altim argumenta capitum Joſuæ illius Samaritani ex co...dem Hottingero apponere, cujus etiam Enneadem videre ...peræ pretium eſt pag. 18. ſeq. & Hiſtoriam Orientalem p. 60. ſeq.*

ρειτῶν τὸ πλῆθος οἱ μὲν Ἰησοῦν τὸν Ναυῆ ἐδόξαζον εἶναι περὶ οὗ Μωυσῆς εἶπε, προφήτην ἡμῖν ἀναστήσει Κύριος ὁ Θεὸς ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν ὡς μέ. Οἱ δὲ τοῦτο παρεγράφοντο, Δοσθῆν δέ τινα τοὔνομα ἢ Δοσίθεον ἀνεκήρυττον &c. *Samaritanorum plerique, Joſuam illi filium Nave exiſtimarunt eſſe illum de quo Moyſes :* Prophetam vobis ut me excitabit Dominus e fratribus veſtris : *alii iſtud rejecerunt & Doſthenem ſive Doſitheum extulerunt* &c.

* In Catalogo Bibl. Leidenſis p. 282. inter Codices MSS. memoratur Chronicon Samaritanum dictum liber Joſuæ, ab exitu filiorum Iſraël ex Ægypto ad tempora usque Antoninorum, incerto auctore, lingua Arabica ſed charactere Samaritico. Circa finem tamen, cum properaret librarius, literas Arabicas qvæ celerius pinguntur Samaritanis, qvin voces etiam, & interdum quoque lineas integras Samaritanis inſperſit.

** Adriani & perſecutionis ab eo in Judæos motæ meminit auctor, addito voto : *Deus conterat os ejus.* Hoc eſt quod in libro Juchaſim vocatur Chronicon Cuthæorum.

tribuum & mediæ deprædicat ingenuitatem, iis nomine reliquarum tribuum gratias agit, quòd ad ſedes ſuas, armis occupatas, non properârint, antequam reliqvos qvoqve fratres ſuos, domicilia parare, hoſtibusque eripere juviſſent. Iisdem deinde Jordanem transfretaturis magna ſolennitate Vicarium Regium Nebichum, *à quo omnia dependerent, commendat. Rex autem iſte, cùm patriæ jam eſſet vicinus, ab obviis ſibi ſubditis trans Jordanem relictis, humaniſſimè & honorificentiſſimè excipitur.*

23. *Geometræ ſingulis X. tribubus ſuas adjudicant poſſeſſiones. Eas Eleazar ſuffragio ſuo probat. Joſua* בר טור בריך יערף שמרח in Monte Benedicto, id eſt, Samaritano *non tantùm arcem, ſed &* כנוסה עלי ראסה templum in vertice ejus *extruxit.*

24. *Iſraelitæ in terra ſanctâ habitantes Deo juxta Legis præſcriptum ſerviunt. Unde cumulatè ejus experiuntur beneficia: Alta fruentes per annos viginti pace, omnibusque regibus & principibus multis paraſangis ſuperiores.*

25. *Bellum Iſraelitarum cum gentibus exteris recrudeſcit.* Schaubecus *enim filius* Hemanni, *Regis Perſarum à Joſua occiſi, ad arma excitat omnes per univerſum orbem Reges, ut* δεξιῷ συμφέρῃ *mortem parentis vindicaret, atque Iſraelitas penitus extirparet.*

II. & VIII. lib. Joſuæ, exceptâ nova planè, um habet, & Scripturæ ignotâ ſortilegii deſcrione.

18. *Gibeonitæ aſtu vitam ſibi redimunt. E longuis enim venire ſe ſimulantes terris, fœdus à ua & Iſraelitis obtinuerunt.* Ex lib. Joſ. c. IX.

19. *Quinque duces ſive Reguli* (Reges Joſ. X. 5. appellantur) *bello tentant Gibeonitas: Gibeoæ, ut inſtans amolirentur periculum, auxilium ſuæ implorant. Reges in fugam converſi in latebras abscondunt & ſpeluncas, ex quibus extracti intemuntur.*

20. *Deus Joſuæ contra hoſtes, qui terga vertere acti fuerunt, victricia conceſſit arma: Igni cœus iidem tacti panico terrore corripiuntur. Joſua r Epiſtolam alis aviculæ alligatam Eleazarum vioria glorioſâ certiorem reddit: monetque non ſe iùs reverſurum, quàm omnem, Iſraelitis, terram omiſſam, in poteſtatem ſuam redegerit. Subactâ ndem terrâ Canaan Joſua redit domum, ibique in rvio ex Montis Benedicti cacumine ſummo excurnte ſe cum exercitu luſtrat. Poſt καθαρισμὸν feruntur ſacrificia: celebratur dies feſtus, Deuſque pro occupata terra ſancta laudatur.*

21. *Terræ promiſſæ termini menſurantur: Aſyque tria conſtituuntur.* Vide Joſuæ XIV. & deineps.

22. *Joſua, expugnatis jam hoſtibus, duarum*

ſus & abjecto cum literis Joſua ad ſuos revertitur.

31. *Legatus legatione ſua defunctus, Joſuæ literas publicè recitat. Reges, vel ſolo audito titulo, quo honorificentiſſimè Joſua cum ſuis, ignominioſiſſimè verò Reges apellabantur, animum deſpondent; deque victoria, quod & lacbrymarum profuſione magna teſtati fuerunt, deſperârunt. Interim verò, dum ſuam deplorant ſortem, mater Schaubeci magiæ peritiſſima, cùm ſene quodam, mago, in medium prorupit, puſillanimitatem regum reprehendentes. Num quid,* inquiebant, *quèm ne quidem vidiſtis hoſtem tantopere extimescatis? Agite, nos quoque legatum audiamus. Prodiit legatus, omnemque ſpem ipſis vel incantationibus, vel ſtratagematibus, vel aperto Marte expugnandorum Iſraelitarum ademit. Iſtis tamen Legati verbis adeò non ceſſerunt, ut ultima etiam magiæ ſpecimina contra populum Dei tentare conſtituerint.*

32. *Joſua ad expeditionem contra Reges iſtos ſe parat: antequam verò exercitum eduxit, jubet Eleazarem convocare populum; eidem, juxta mandatum legis, benedicere; pro ſalute populi, dum cum hoſtibus confligeret, orare.*

33. *Joſuæ, cæteriſque Iſraelitis, artibus magicis, ita fuerunt præſtricti oculi, ut muris ferreis circumſepti ſibi viderentur: Ideo autem, permiſſione*

dedi-

26. *Exemplar eſt Epiſtolæ Schaubeci Regis ad* *Joſuam.* Verſionem Hebræam in compendium tractam habes in libro Juchaſin p. 153. fol. 1.

27. *Mittitur hæc Epiſtola ad Joſuam per legatum decimo menſis ſecundi, poſt annum XXI. ab ingreſſu in terram ſanctan: Sed cùm decidendis litibus Joſua eſſet intentus, diesque feſtus immineret, noluit Joſua Epiſtolam illam, ne ea conſternati, fierent remiſſiores Iſraelitæ, legi. Lecta autem fuit feſto exito, præſentibus proceribus, qui crudelitate, quam Schaubecus minabatur, multum quidem fuerunt territi, ſed auxilio divino freti eam tandem deluſerunt.*

28. *Joſua Regibus, eorumque temeritati fusè reſpondet. Minas & bellum, quas intentant, parvifacit. Iisque opem divinam, quâ miraculosè hactenus cum Iſraelitis fuerit ſuſtentatus, quaque omnium hactenus inimicorum impetus repreſſerit, opponit.*

29. *Animum Iſraelitæ ex ſingulari Joſuæ in literis ad Reges expreſſa magnanimitate recipiunt, eóque nomine gratias agunt. Interea, jubente ſic Joſua, turma equitum collecta, intraque horæ ſpatium hominum 300000. confluxerunt. Tandem reſponſio Joſuæ, ad ipſius Legati præſentiam, repetitur.*

30. *Legatus regius, exercitûs caſtrorumque Iſraeliticorum teſtis* αὐτόπτης, *animo fracto pror-*

 ſus

aliisque, quorum in Pentateucho Moſis fit mentio, pinxit officiis.

38. *Joſua morti vicinus Iſraelitis valedicit. Sorti ſucceſſorem relinquit* Babelem, *qui nepos fuit Chalebi ex fratre, è tribu Juda* (vide Jud. c. 1.) *Hortatur illos, ut a viis Domini recedant*, (Joſ. XXIV.) *Moritur, & ſepelitur in ſpelunca Sed & Babel, cùm annos novem populum judicâſſet, vivis exceſſit, relicto ſucceſſore* Terſio *Ephraimita. Reliquorum Judicum, Simſonem ſi exceperis, quorum curâ Reſpublica Judaica per 260. annos adminiſtrata fuit, nomina non expreſſit.*

39. *Eleazarus Pontifex moriturus, Iſraelitarum principes officii ſui monet, curámque cultus divini commendat. Exit ad ſpeluncam, in qua exutis veſtibus ſacerdotalibus, mortuus ſepelitur. Surrogatur ipſi filius Pinchas, qui iisdem ceremoniis, in agone mortis conſtitutus ſacerdotio ſe abdicavit, eodemque cum Patre tumulo conditur. Subnectitur ἀνακεφαλαίωσις beneficiorum, quæ in Iſraelitas ab Adamo ad Judicum uſque tempora collata fuerunt.*

40. *Tragicè Simſon perit. Gentes ex Bileami libris edocentur, nulla ratione interitum afferri poſſe Iſraelitis, niſi impietate & apoſtaſia Deum provocent. Mittuntur itaque maleferiati homines, quorum commercio non tantùm uſi Iſraelitæ, ſed & iisdem omnia arcana detexerunt. Hins familiarius æquo cum iis converſantes, corruptiſſimi ipſis affricuerunt mores, quibus ita ira Dej concitata, ut Templum ſplendore gloriæ ſuæ, igni cœleſti orbatum, planeque obſcuratum fuerit.*

41. *Tacitè pergit Chronologus ad librorum Samuelis hiſtorias, quas miſerè dilaniat. Refertque diſcordiam inter filios Pinchaſi, & ſacerdotem Eli, ob ſacerdotium exor-*

tam.

1. Unde pium illum ſenem Eli calumnioſè traducit, & quam famoſiſſimum Magum, qui infinitas magiâ ſuâ raſerit divitias calumniatur. Impingit ipſi, quòd ſafcia contra Dei mandatum obtulerit, cultumque ſarm Schiluntem, ſchismatico auſu, transtulerit. Quin & um virum Dei Samuelem, magicis artibus imbutum ſſe blaſphemè deblaterat.

42. Multa Scripturæ congruentia refert; de Philiſtæis con- Iſraelitas congregatis: filiorum Eli cæde; Arca ablane: morte Eli.

43. Continetur fabula de Rege Perſiæ Bachtnezar, am in Exerc. Antimorin. ſect. XLIX. Hottingerus audit.

44. Hiſtoria Iddonis & Alexandri M. (qua de in eadem xerc. ſect. LV.) tribuitur Samaritanis. Commemorantur bes, loca, ab Alexandro occupata, Samaritanis, reliquisq; udæis ab Alexandro imperatum, ut ſtatuas, more genum, erigerent; cujus mandato ut ſatisfacerent, infans recèns natos nomine Alexandri appellari illi voluerunt. nde cùm ex Ægypto redux à Judæis, ubi nam ſtatuæ eſſent ex perconta retur? Statim illi, productis filiis, exclamâunt: Hæ, ô Rex! ſunt ſtatuæ vivæ, quibus nomen tuum mpoſuimus ſingulis.

45. Obſidio urbis Hieroſolymitanæ per Adrianum fusè ertexitur. Adrianus Neapolim conceſſit, ibique nonullos pontes fecit. Eodem tempore Samaritanis ablati ibri præſtantiſſimi, Hiſtorici, Genealogici, adeò ut de Iſraeitis malè fuerit actum ad tempora usque Babarrabæ, filii Nathanaël, filii Akban, de quo plurima memorabilia reenſet.

46. Nathanaëli nati ſunt Babarraba, Akbas & Pin-

 chas.

*chas. Probibent Romani ne qvenquam Samaritani ex Infantibus ſuis circumciderent. Ne verò Samaritani circumciſionem temerariè violarent, eduxerunt dum in ſpeluncas filiolos ſuos, qvos circumciſos, ancillarum qvidem domum deduxerunt. Neque verò hanc tantùm ei legem fixerunt Romani, ſed & adipe, carne ſuilla cibum & potum eorum infecerunt. Qvin etiam avem aeneam (Til-*ſeman vulgò, juxta Arabum & Hebræorum conſvetudinem in Chronico, illa appellatur) *in monte Garizim collocârunt, qvæ ubi Samaritani ad cultum ſuum peragendum aſcendere voluerunt, exclamâſſe fertur.* Hebræus! *Qva voce Romani excubias ibi agentes excitati confeſtim proruperunt, obviumqve Hebræum occiderunt.*

47. *Mittitur à Babarraba, Levi, nepos ex fratre, Conſtantinopolim ut liberales ibi disceret artes: hic tam felices fecit in literis progreſſus, ut ſummus Epiſcopus fuerit electus, petiitque, ut ſibi venia adeundi montis Garizim concederetur, eam ab Imperatore impetrat, magnoqve cum ſatellitio Neapolim pervenit.* An verò hac ratione Samaritani, qvod unum intendebat, Romanum excuſſerint jugum, ex Chronologo non liqvet.

Finis libri JOSUÆ.

LXIX. Columnæ à Cananæis in Joſuæ * memoriam poſitæ.

[Pro]copius Vandalicor. lib. II. cap. 20. p. 135. cum verſione Hug. Grotii.

Ἐπειδὴ Ἑβραῖοι ἐξ Αἰ-
γύπτου ἀνεχώρησαν,
καὶ ἀγχὶ τῶν Πα-
[λαι]στίνης ὁρῶν ἐγένοντο·
[Μω]υσῆς μὲν σοφὸς ἀνὴρ,
[ὃς] αὐτοῖς τῆς ὁδοῦ ἡγήσα-
[το], θνήσκει· διαδέχεται
τὴν ἡγεμονίαν Ἰησοῦς ὁ
Ναυῆ· ὃς εἰς τήν τε πα-
[λαι]στίνην τὸν λεὼν τοῦτον εἰσ-
[ήγ]αγε· καὶ ἀρετὴν ἐν
[τ]ῷ πολέμῳ κρείσσω ἢ
[κα]τ᾽ ἀνθρώπου φύσιν ἐπι-
[δ]ειξάμενος [τὴν χώραν
[ἔσ]χε, καὶ τὰ ἔθνη πάντα
[κ]αταστρεψάμενος] τὰς
[π]όλεις εὐπετῶς παρεστή-
σατο, ἀνίκητός τε παν-
τάπασιν ἔδοξεν εἶναι· τόπ

Quo tempore egreſſi Ægyptum Hebræi jam prope Palæſtinæ fines venerant, mortuus ibi Moſes vir ſapiens, dux itineris. Succeſſor imperii factus Jeſus Navæ filius intra Palæſtinam duxit popularium agmen, & virtute uſus ſupra humanum modum, terram occupavit, gentibusqve exciſis urbes ditionis ſuæ fecit & invicti famam tulit. Maritima ora quæ à Sidone ad Ægypti limitem extenditur, nomen habebat Phœnices. Rex unus

* De nomine Joſuæ priore Num. XIII. 17. quod pro Ὠσηὲ quidam veteres Αὐσῆ efferunt, & perperam etiam Ναυσῆ, atque ut in S. Nili lib. 1. Epiſt. 52. Αὐσῆν, vide Cotelerium ad Epiſt. Barnabæ c. 12. Pearſonium ad Symbolum Apoſtol. p. 125. ſeq. & Steph. le Moine notas ad Varia ſacra p. 949.

δὲ ἡ ἐπιθαλασσία χώρα, ἐκ Σιδῶνος μέχρι τῶν Αἰγύπτου ὁρίων, Φοινίκη ξύμπασα ὠνομάζετο· βασιλεὺς δὲ εἷς τὸ παλαιὸν ἐφειστήκει, ὥσπερ ἅπασιν ὡμολόγηται, οἳ Φοινίκων τὰ ἀρχαιότατα ἀνεγράψαντο· ἐνταῦθα ᾤκητο ἔθνη πολλανθρωπότατα, Γεργεσαῖοί τε καὶ Ἰεβουσαῖοι, καὶ ἄλλα ἄττα ὀνόματα ἔχοντα, οἷς δὴ αὐτὰ ἡ τῶν Ἑβραίων ἱστορία καλεῖ· οὗτος ὁ λαὸς ἐπεὶ ἄμαχόν τι χρῆμα τὸν ἐπηλύτην στρατὶν εἶδον· ἐξ ἠθῶν τῶν πατρίων ἐξαναστάντες ἐπ' Αἰγύπτου ὁμόρου οὔσης ἐχώρησαν, ἔνθα χῶρον οὐδένα σφίσιν ἱκανὸν ἐνοικήσασθαι εὑρόντες, ἐπεὶ ἐν Αἰγύπτῳ πολυανθρωπία ἐκ παλαιοῦ ἦν· εἰς Λιβύην ἐστάλησαν, πόλεις τε οἰκίσαντες πολλὰς, ξύμπασαν Λιβύην μέχρι στηλῶν τῶν Ἡρακλέους ἔσχον· ἐνταῦθά τε καὶ ἐς ἐμὲ Φοινίκων φωνῇ χρώμενοι ᾤκηνται· ἐδείμαντο δὲ καὶ φρούριον ἐν Νουμιδίᾳ, οὗ νῦν πόλις

imperabat, ut omnes qvi res Phœnicias ſcripſere, conſentiunt. In eo tractu numeroſæ gentes erant, Gergeſæi, Jebuſæi, qvosque aliis nominibus, Hebræorum annales memorant. Hi homines ut impares ſe advenæ imperatori videre, derelicto patriæ ſolo ad finitimam primum venere Ægyptum. Sed ibi capacem tantæ multitudinis locum non reperientes, erat enim Ægyptus jam ab antiqvo fœcunda populis, in Africam profecti, multis conditis urbibus, omnem eam, Herculis columnas usqve, obtinuerunt: ubi ad meam ætatem ſermone Phœnicio utentes habitant. Etiam in Numidia caſtellum poſuere quo loco nunc urbs eſt dicta Tingis. Hic duæ ſunt è lapide candido columnæ propter magnum fontem, inſcriptæ Phœ-

Τίγισίς ἐςί τι καὶ ὀνομάζεται· ἔνθα ςῆλαι δύο ἐκ λίθων λευκῶν πεποιημέναι ἄγχι κρήνης εἰσὶ τῆς μεγάλης, γράμματα φοινικικὰ ἐγκεκολαμμένα ἔχουσαι, τῇ Φοινίκων γλώσσῃ λέγοντα ὧδε· ἡμεῖς ἐσμὲν οἱ φεύγοντες ἀπὸ προσώπου Ἰησοῦ τοῦ λῃςοῦ, υἱοῦ Ναυῆ.

nicias literas, qvarum ex ſermone Phœnicio hæc eſt interpretatio: *Nos illi ſumus, qui prædonem effugimus Jeſum, Navæ filium.*

Confer Evagrium lib. IV. Hiſt. Eccleſ. cap. 18. Nicephorum XVII. 12. Theophanem &c. & qvod in Chronico Græco Euſebii Scaligeriano p. 11. de Chananæis: οὗτοι ἔφυγον ἀπὸ προσώπου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, καὶ κατῴκησαν Τρίπολιν τῆς Ἀφρικῆς, οἱ ἦσαν ἐν τῷ κλήρῳ τοῦ Χάμ.

Svidas in χαναάν.

Μωϋσῆς τεσσαράκοντα ἔτη συμφιλοσοφήσας τῷ λαῷ, τελευτᾷ, διάδοχον καταλιπὼν Ἰησοῦν τὸν τοῦ Ναυῆ· ὅς τις κατῴκισε τὸν Ἰσραὴλ ἐν τῇ γῇ, ἣ ἐπηγγείλατο Κύριος τῷ Ἀβραάμ· (ἐςὶ δὲ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ Αἰγύπτου κυκλουμένη διὰ θαλάσσης, καὶ ξηρᾶς) ἐκβαλὼν πάντας

Moſes annos XL. in religionis legumqve ſtudio cum populo verſatus, obiit, relicto ſucceſſore Jeſu, Nave filio, qui Iſraelem collocavit in illa terra, qvam Deus Abrahamo promiſerat, (extenditur autem a flumine Ægypti, mari & continente cincta)

τοὺς

τοὺς βασιλεῦς καὶ δυνάςας τῶν ἐθνῶν· οἵ τινες ὑπ' αὐτοῦ διωκόμενοι, διὰ τῆς παραλίου Αἰγύπτου τε καὶ Λιβύης κατέφυγον εἰς τὴν τῶν Ἀφρων χώραν, τῶν Αἰγυπτίων μὴ προσδεξαμένων αὐτοὺς, διὰ τὴν μνήμην τὴν προτέραν, ἣν ἔπαθον δι αὐτοὺς ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ καταποντισθέντες θαλάσσῃ· καὶ προσφυγόντες τοῖς Ἀφροις τὴν ἔρημον αὐτῶν ᾤκησαν χώραν, ἀναδεξάμενοι τὸ σχῆμα, καὶ τὰ ἔθη, καὶ ἐν πλαξὶ λιθίναις ἀναγραψάμενοι τὴν αἰτίαν, δι ἣν ἀπὸ τῆς Χαναναίων γῆς ᾤκισαν τὴν Ἀφρικήν. καὶ εἰσὶ μέχρι νῦν αἱ τοιαῦται πλάκες ἐν τῇ Νυμιδίᾳ, περιέχουσαι οὕτως· Ἡμεῖς ἐσμὲν Χαναναῖοι, οὓς ἐδίωξεν Ἰησοῦς ὁ λῃςής.

ejectis omnibus Regibus & Principibus gentium. Qui, cum ab eo profligarentur, per maritimam Ægyptum & Libyam in Africam confugerunt, cum eos Ægyptii non ſuſcepiſſent, propter memoriam priorem eorum, quæ propter ipſos perpeſſi fuerant, in rubro mari ſubmerſi. Cum igitur ad Afros confugiſſent, deſertam illorum regionem incoluerunt, eorum habitu & inſtitutis receptis, & cauſa in lapideis tabulis inſcripta, cur ex Chananæa regione in Africam habitandi cauſa migraſſent. Hæ vero tabulæ adhuc ſunt in Numidia, quæ hæc verba continent: *Nos Chananai ſumus, quos profligavit Jeſus latro.*

[l] Huic narrationi, quam non audent plane rejicere Scaliger ad Euſeb. Bochartus præf. ad Chanaan & lib. 1. cap. 24. Seldenus prolegom. de Diis Syris p. 18.

18. Bernardus Aldrete in Antiqvitatibus Hiſpaniæ & Africæ III, 15. Hottingerus in Hiſt. Orientali p. 68. Huetius in Demonſtratione Evangelica, Grotius aliiqve, fidem omnem detrahere conatur Antonius van Dale Epiſtola ad Theodor. Janſonium ab Almeloveen, qvam vide ſis ad calcem diſſertationum de Origine Idololatriæ & ſuperſtitionum p. 749. ſeq. Cæterum qvod Cananæi à Joſua pulſi in Africam & Inſulas mediterraneas confugerint, novis argumentis nuper confirmavit Auguſtinus Calmet, Monachus Benedictinus in diſſertatione commentariis Gallice editis in librum Joſuæ ſubjuncta Pariſ. 1711. 4.

CLXX. PHINEÆ Explanatio nominum ſacrorum.

Sgambatus Archiv. Veteris Teſt. lib. II. p. 277.

PHinees F. Ithamari, Sacerdos Magnus, qvem ſtirpe materna tradunt è tribu Joſeph natum, dicitur & ipſe nonnulla ſcripſiſſe. Primum enim in Bava Bathra dicunt eum libro Joſuæ addidiſſe qvicqvid Eleazar * non potuit, ad minimum ultimum verſum, qvo mors Eleazari narratur. Deinde apud Hebræos librum reperio hoc nomine: ביאור שמות קדש של פינחס *Explanatio nominum Sanctorum, Phinea.* Hebræi putant

* Ajunt enim Eleazarum addidiſſe libro Joſuæ verſus illos poſtremi capitis: *Et poſt hæc mortuus eſt Joſua filius Nun* &c. Quemadmodum Joſuam ajunt addidiſſe Pentateucho quæ capite ultimo Deuteronomii leguntur de morte ac ſepultura Moyſis.

tant Phineæ illius magni eſſe, qvod ſi qvis credere velit, ſuo periculo credat. Mihi liber neqve viſus unqvam, neqve aliunde qvàm nomine notus ex indice Bibliotheca Bavaricæ. Quod ſi Phineas eſſet idem qui** Elias, ut ſcribunt in Medras, multo plura eum ſcripſiſſe dicendum eſſet. Phineas porro idem qvod Phœnix†. Qvid mirum igitur ſi qvemadmodum Phœnix longævus & poſt fata redivivus fingitur, ita idem de Phinea Hebræi veteres tradant?

CLXXI.

** Origenes Tom. VII. in Johannem: *Neſcio unde veluti ex apocryphis moti Hebræi tradant Phineam illum qui eſt Eleazari filius, ipſum eſſe Heliam, & immortalitatem eſſe promiſſam in Numerorum libro per pacem, nominandus, eo quod Zelum habuit.* Hinc eſt quod Annos prope quingentos Phineem vixiſſe fabulantur Judæi. Vide Jo. Morini Exercitationes Biblicas p. 285. Ut autem Phineæ animam in Eliam veniſſe dicerent, inde factum, quod Eliæ Zelus ſimilis eſſet illi qvi fuit in Phinea. Confer Grotium ad Matth. XI. 14. & Lightfooti Opera T. I. p. 386. ſeq. Male in Chronico Euſebii ad A. 860. de Heli Pontifice qvod dicendum erat de Propheta Helia: *Hebræi hunc tradunt eſſe Phineem.* Nam & in traditionibus Hebraicis quæ inter ejusdem Hieronymi opera leguntur, ad 1. Reg. 2. non de Heli Pontifice ſed de viro Dei qui ad Heli illum locutus eſt; *Hunc virum Dei, Judæi Phinees dicunt, quem & Eliam autumant.*

† Scaliger p. 38. ad Euſeb. ut probet nomen Φοῖνιξ eſſe Phœnicium ſive Cananæum, obſervat nomina פינחס ſive Phineas & Φοῖνιξ iisdem literis conſtare, non tamen inde colligit fabulæ de Phœnice ave qvicqvam cum Phinea eſſe commune,

γιστίς ἐστί τι καὶ ὀνομάζεται· ἔνθα στῆλαι δύο ἐκ λίθων λευκῶν πεποιημέναι ἄγχι κρήνης εἰσὶ τῆς μεγάλης, γράμματα Φοινικὰ ἐγκεκολαμμέναι ἔχουσαι, τῇ Φοινίκων γλώσσῃ λέγοντα ὧδε· ἡμεῖς ἐσμὲν οἱ Φεύγοντες ἀπὸ προσώπου Ιησοῦ τοῦ λῃστοῦ, υἱοῦ Ναυῆ.

nicias literas, qvarum ex ſermone Phœnicio hæc eſt interpretatio: *Nos illi ſumus, qui prædonem effugimus Jeſum, Navæ filium.*

Confer Evagrium lib. IV. Hiſt. Eccleſ. cap. 18. Nicephorum XVII. 12. Theophanem &c. & qvod in Chronico Græco Euſebii Scaligeriano p. 11. de Chananæis: οὗτοι ἔφυγον ἀπὸ προσώπου τῶν υἱῶν Ισραὴλ, καὶ κατῴκησαν Τρίπολιν τῆς Αφρικῆς, ὡς οὖσαν ἐν τῷ κλήρῳ τοῦ Χάμ.

Svidas in χαναάν.

Μωϋσῆς τεσσαράκοντα ἔτη συμφιλοσοφήσας τῷ λαῷ, τελευτᾷ, διάδοχον καταλιπὼν Ἰησοῦν τὸν τοῦ Ναυῆ· ὅς τις κατῴκισε τὸν Ἰσραὴλ ἐν τῇ γῇ, ἣ ἐπηγγείλατο Κύριος τῷ Αβραάμ· (ἔστι δὲ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ Αἰγύπτου κυκλουμένη διὰ θαλάσσης, καὶ ξηρᾶς) ἐκβαλὼν πάντας

Moſes annos XL. in religionis legumqve ſtudio cum populo verſatus, obiit, relicto ſucceſſore Jeſu, Nave filio, qui Iſraelem collocavit in illa terra, qvam Deus Abrahamo promiſerat, (extenditur autem a flumine Ægypti, mari & continente cincta)

τοὺς

CLXXII. Septem Prophetides & duo-dequinquaginta Prophetæ Veteris Teſt.

NUmerum hunc ineunt Talmudici in Gem[ara] Megilla p. 14. ac Prophetidas quidem en[u]merant 1) *Saram*, 2) *Mirjam*, 3) *Debor[am]* 4) *Hannam*, 5) *Abigail*, 6) *Holdam* & 7) *Eſther*. D[e] his præter Sgambatum p. 269. ſeq. qvi contra J[u]dæorum mentem p. 274. pro Sarâ Juditham ſ[e]ptimo loco numerat, videndæ Rev. D. Guſtavi Georgii Zeltneri diſſertationes de fœminis ex Hebræa gente eruditis, qvarum primam de Deborâ Altorfii 1708. editam evolvere me memini. De XLVIII. Prophetis hæc Bartoloccius T. 3. Bibl. Rabbinicæ p. 457. ex eadem Gemara: *Multi fuerunt Prophetæ in Iſraël, duplo plures quam fuerint, qui egreſſi ſunt ex Ægypto. Et ſcripſerunt prophetias de quibus opus erat illi ævo; quæ neceſſariæ non erant, non ſcripſerunt.* [R. Salomo: *Prophetia cujus opus habebat illa ætas, ut addiſcerent pœnitentiam aut doctrinam. Et omnes iſti quadraginta octo fuerunt neceſſarii,* & in Halachoth ghedoloth, & Seder Olam *numerantur*: 1) Abraham, 2) Iſaac, 3) Jacob, 4) Moſes, 5) Aaron, 6) Joſue, 7) Phinees, 8) Elkana, 9) Eli, 10) Samuel, 11) Gad, 12) Nathan, 13) David, 14) Salomon, 15) Iddo, 16) Michias (Jemblæ filius 1. Reg. XXII. 8.) 17) Abdias, 18) Achias, 19) Jehu, 20) Azarias, 21) Chaziel, (2. Chron. XX. 14.) 22) Eleazar. (2. Chron. XX. 37.) *Omnes iſti fuerint in diebus Joſaphat. Et in diebus Jerobo[am]*

18. Bernardus Aldrete in Antiqvitatibus Hi-
niæ & Africæ III, 15. Hottingerus in Hiſt. Ori-
tali p. 68. Huetius in Demonſtratione Evange-
a, Grotius aliiqve, fidem omnem detrahere
natur Antonius van Dale Epiſtola ad Theodor.
nſonium ab Almeloveen, qvam vide ſis ad cal-
m diſſertationum de Origine Idololatriæ & ſu-
rſtitionum p. 749. ſeq. Cæterum qvod Cana-
ei à Joſua pulſi in Africam & Inſulas mediterra-
as confugerint, novis argumentis nuper con-
mavit Auguſtinus Calmet, Monachus Benedi-
inus in diſſertatione commentariis Gallice edi-
; in librum Joſuæ ſubjuncta Pariſ. 1711. 4.

:LXX. PHINEÆ Explanatio nominum ſacrorum.

Sgambatus Archiv. Veteris Teſt. lib. II. p. 277.

PHinees F. Ithamari, Sacerdos Magnus; qvem ſtirpe materna tradunt è tribu Joſeph natum, dicitur & ipſe nonnulla ſcripſiſſe. Primum enim in Bava Bathra dicunt eum libro Joſuæ addidiſſe qvicqvid Eleazar * non potuit, ad minimum ultimum verſum, qvo mors Eleazari narratur. Deinde apud Hebræos librum reperio hoc nomine: ביאור שמות קדש של פינחס *Explanatio nominum Sanctorum, Phinea*. Hebræi putant

* Ajunt enim Eleazarum addidiſſe libro Joſuæ verſus illos poſtremi capitis: *Et poſt hæc mortuus eſt Joſua filius Nun* &c. Quemadmodum Joſuam ajunt addidiſſe Pentateucho quæ capite ultimo Deuteronomii leguntur de morte ac ſepultura Moyſis.

commiſſa, qui inde à Rehabeamo usque ad Zedekiam Hieroſolymis prophetarunt, nempe 1) Schemaja, 2) Iddo, 3) Aſaria filius Oded, 4) Chanani, 5) Jehu Chanani F. 6) Obadia, 7) Jechaſiel, 8) Micha ben Jemlæ, 9) Elieſer filius Dodiæ, 10) Zacharias filius Jehojadæ, 11) Amos frater Amaziæ, 12) Amos pater Jeſaiæ, 13) Hoſeas, 14) Amos, 15) Jeſaias, 16) Micha Moraſchtites, 17) Oded, 18) Joel, 19) Nachum, 20) Habacuk, 21) Jeremias, 22) Zephania, 23) Hulda Prophetis, 24) Urias, 25) Seraja, & 26) Ezechiel. *Et X. Prophetæ recenſentur, qui Iſraëlitis ſive* decem tribubus *prophetarunt*: 1) Achia Silonita, 2) Iddo, 3) Jehu, 4) Elias, 5) Micha filius Jemblæ, 6) Obadia, 7) Eliſa, 8) Jonas, 9) Hoſeas & 10) Amos. *In regno Iſraëlitico*, inqvit, *ubi erant impii, & pauci Prophetæ: Contra in regno Judæ non erant tot prævaricatores, & multi Prophetæ, pæne Jeſ. II. 3.* Sed Epiphanio ſive qvisqvis ille cujus apoſpaſmation è Codicibus Regis Chriſtianiſſimi, 1067. & 1789. edidit Cotelerius ad lib. IV. Conſtitutionum Apoſtolicarum c. 6. Prophetides utriusque fœderis decem, ac Prophetæ duo & ſeptuaginta computantur ſic:

Περὶ τῶν οβ΄. προφητῶν, καὶ προφητητίδων. Ἐπιφανίου.	*Epiphanii, de LXXII. Prophetis; & de Prophetiſſis.*
α΄. Ἀδάμ. β΄. Ἐνώχ. γ΄. Νῶε. δ΄. Ἀβραάμ. ε΄. Ἰσαάκ. ς΄. Ἰακώβ. ζ΄. Μωϋσῆς. η΄. Ἀαρών. θ΄. Ἰησοῦς	1. Adam. 2. Enoch. 3. Noë. 4. Abraham. 5. Iſaac. 6. Jacob. 7. Moyſes. 8. Aaron. 9. Jeſus.

-oam ben Ioas, 23) Oſee, 24) Amos. *In diebus* -tham: 25) Micheas. *In diebus Amaſiæ.* 26) A-os (Eſaiæ pater, diverſus ab eo cujus Prophetia -tat) 27) Elias, 28) Eliſæus, 29) Jonas, 30) I-as. *In diebus Manaſſe*: 31) Joël, 32) Nachum, Habakuk, *In diebus Joſiæ*, 34) Sophonias, 35) -remias. *In captivitate* 36) Urias (Schemajæ F. -rem. XXVI. 20.) 37) Ezechiel, 38) Daniel. *Anno* -undo *Darii*: 39) Baruch, 40) Neriah, 41) Sce-ih, 42) Machaſia, 43) Aggæus, 44) Zacharias, -) Malachias & 46) Mardochæus. *Sed quia de* -niele *diximus, eum non eſſe Prophetam,* * *igitur exci*- Danielem, *&* *repone* Scemaajah (1. Reg. XII. 22. 2. Chron. XI. 2. XII. 15.) *qui dixit Roboamo: Ne* -endatis, *neque pugnetis contra filios Iſraël.* Defici-it duo à numero. Rabbi Salomo ingenue dicit: -*vos* qvi deficiunt *non novi.* Hactenus R. Salomon. Auctore Halachoth ghedoloth. Eosdem re--rt Auctor Scialſcelet Hakkabala p. 18. qvi cum ipſe inveniat deficere duos, hunc numerum -pplet addendo *Chanamel & Scialum* (ex Jerem. XXII. 7.) Vide En Iſraël parte I. pag. 150. columna num. 20. Ab Abarbanele † autē in Præfatione lib. -egum Diſſ. 10. referuntur *XXVI. Prophetæ, quorum* -*omina in Scripturis expreſſa, & oratiuncula victuris chartis*

LII *commiſſa,*

* Notum eſt Danielem à Judæis quibusdam non haberi pro Propheta & annumerari Hagiographis, licet Abarbanel contra Maimonidem diſerte contendit ſummum Prophetiæ gradum Danieli neutiqvam poſſe denegari. Vide Jo. Friſch-muthi diſſ. de diviſione S. Scripturæ V. T. in Legem; Prophetas & Hagiographa. Jen. 1665. & Buxtorfii diſſ. Philo-logico Theol. p. 405. ſeq.

† Jo. Meyerus in Seder Olam p. 963.

μγ΄. Ἀβδιοῦ. μδ΄. Ἰωνᾶς. με΄. Ἡσαΐας. μς΄. Μιχαίας. μζ΄. Ναοὺμ. μη΄. Ἀμβακούμ. μθ΄. Ὠβήδ. ν΄. Ἀβδαδών. να΄. Ἱερεμίας. νβ΄. Βαρούχ. νγ΄. Σοφονίας. νδ΄. Οὐρίας. νε΄. Ἰεζεκιήλ. νς΄. Δανιήλ. νζ΄. Ἔσδρας. νη΄. Ἀγγαῖος. νθ΄. Ζαχαρίας. ξ΄. Μαλαχίας. ξα΄. Ζαχαρίας ὁ πατὴρ Ἰωάννου. ξβ΄ Συμεών. ξγ΄. Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής. Ἔτι δὲ καὶ ἄλλους εὑρεθέντας ἔγνωμεν, μέρος ἐλάχιστον προφητείας ἔχοντας, ἢ καὶ προφάσει προφητικῇ· τοὺς δὲ καὶ μειζότερόν τι προφητεύσαντας· τοὺς μὲν ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ, τοὺς δὲ ἀπὸ τῶν καθεξῆς χρόνων· οὓς δεῖν ᾠήθην μὴ παραλεῖψαι αὖθις μετὰ τὸν ξγ. ἀριθμὸν, ἀλλὰ συνάψαι τῇ τῆς ἀνακεφαλαιώσεως ἀκολουθίᾳ. οἷον καί εἰσιν οἵδε. ξδ΄. Ἐνώς. ξε΄. Μαθουσάλα. ξς΄. Λάμεχ. ξζ΄. Βαλαάμ. ξη΄. Σαούλ. ξθ΄. Ἀβιμέλεχ, ὁ καὶ Ἀχιμέλεχ. ο΄. 1) Ἀμα-

Michæas. 47. Nahum. 48. Ambacum. 49. Obed. 50. Abdadon. 51. Hieremias. 52. Baruch. 53. Sophonias. 54. Urias. 55. Ezechiel. 56. Daniel. 57. Esdras. 58. Aggæus. 59. Zacharias. 60. Malachias. 61. Zacharias pater Johannis. 62. Symeon. 63. Johannes Baptiſta. Sed & alios inventum iri novimus, qvi partem minimam prophetiæ habuerunt, vel & ſpecie prophetica; item alios qui aliquid majoris momenti vaticinati ſunt: quorum qvidam paullò poſt Adamum, qvidam ſeqventibus temporibus vixerunt: qvos omnes non prætermittendos cenſui hic poſt numerum 63. ſed magis adjungendos ſerie enumerationis. Sunt autem hi: 64. Enos. 65. Mathuſala. 66. Lamech. 67. Balaam. 68. Saul. 69.

ré.

1) In LXX. Ἀμασαί. 1. Paral. 12. 18.

οα. Σαδὼκ. οβ'. ὁ γέ- ὁ ἐν Βεθῆλ. Ἄγαβος ν ταῖς πράξεσιν.

Abimelech, qui & Achimelech. 70. Amaſe. 71. Sadoc. 72. Senex qui Bethele. Agabus de quo in Actis Apoſtolorum.

Καὶ ὅσαι προφήτιδες.

α. Σάῤῥα. β. Ῥεβέκκα. . Μαρία ἡ τοῦ Μωϋσέως δελφή. δ'. Δεβόῤῥα. ε. λδᾶ. ς'. Ἄννα ἡ μήτηρ αμουήλ. ζ'. Ἰουδὶθ. η'. Ἐ-ισάβετ ἡ μήτηρ Ἰωάννου. θ'. Ἄννα ἡ θυγάτηρ ανουήλ. ι. Μαρία ἡ θεοκος.

Et quæ Prophetides.

1. Sara. 2. Rebecca. 3. Maria Moſis ſoror. 4. Debora. 5. Olda. 6. Anna mater Samuelis. 7. Judith. 8. Eliſabeth mater Johannis. 9. Anna filia Phanuelis. 10. Maria Dei genitrix.

De ſingulis horum Sgambatus in Archivis V. . Nicolaus Gurtlerus in præclaro opere quod Syema Theologiæ Propheticæ inſcripſit, & Jo. Meyerus Hardervicinianæ Academiæ Theologus n commentario ad Seder Olam Rabba cap. 20. 1. &c.

CLXXIII. Prophetæ qui geſta Regum Iſraëlis & Judæ in commentarios retulerunt.

Joſephus Chriſtianus ſcriptor in Hypomneſtico MS. † *libro 2. cap. 130.*

LIl 3 Τῶν

† Hæc ex Codice MS. Bibl. Cantabrigienſis deſcripſit, & mecum communicavit amicus & Collega meus conjunctiſſimus Jo. Chriſtophorus Wolfius.

Τὴν τῶν βασιλειῶν βίβλον τίς κατέγραψε; τοῦ μὲν Σαοὺλ τὰς πράξεις Σαμουὴλ ὁ προφήτης ἀναγραψάμενος ἔθηκεν ἐπὶ τῆς σκηνῆς. Τοῦ δὲ Δαβὶδ τὰς προτέρας μὲν ὁ αὐτὸς Σαμουὴλ, Γὰδ δὲ καὶ Ναθὰν οἱ προφῆται τὰς μετὰ ταύτας. Τοῦ δὲ Σολομῶντος τὰς μὲν προτέρας πράξεις Ναθὰν ἀνεγράψατο, τὰς δὲ μετέπειτα Ἀχίας ὁ Σειλωνίτης καὶ Ἰωήλ. Τοῦ δὲ Ροβοὰμ Σαμαίας καὶ Ἀδδώ. Τοῦ δὲ Ἀβιᾶ Ἀδδὼ καὶ τοῦ Ἀσᾶ. Τοῦ δὲ Ἰωσαφὰτ Ἰησοῦς ὁ Ἀνανῆ. Οὗτος δὲ ὁ Ἰησοῦς ἑκάστας τῶν βασιλέων τοῦ Ἰσραὴλ ἀναζητήσας πράξεις ἀνεγράψατο. Τῶν δὲ ἑξῆς βασιλέων τοῦ Ἰούδα, τοῦ Ἰωρὰμ καὶ τοῦ Ὀχοζίου καὶ Ἰὰς καὶ Ἀμαζίου γέγονε τῶν πράξεων ἀναγραφὴ, καὶ

Regum * librum ecqvis compoſuit? Saulis quidem res geſtas Samuel Propheta ſcripſit, & in tabernaculo repoſuit. Priora Davidis idem Samuel, poſteriora Gad & *Nathan*. Salomonis priores res geſtas Nathan, poſteriores *Achias* Silonites & *Joël* tradiderunt. Roboami *Semeas & Addo*. *Abiæ &* Aſſæ Addo, uti Joſaphati *Jeſus Chanani* F. Hic ſolus geſta qvæque Regum Iſraëlis perſecutus expoſuit. Regum Juda qui deinceps fuerunt, *Jorami*, Achaziæ, Joaſi & Amaziæ Acta in commentarios redacta ſunt atque in Regiâ ** repoſita. Oziæ, Joathami Achaſi & Ezechiæ ſimili modo publicis com-

ἀνε-

* Intellige quatuor libros, qvorum duo priores vulgo recenſentur ſub nomine Samuëlis, poſteriores duo, Regum.

** Poſſit etiam ſententia eſſe: libris Regum inſerta. Sed alterum ſenſum præfero, quia paulo ante meminit librorum in Tabernaculo repoſitorum.

-έκειτο ἐν τοῖς βασι-
[ί]οις. Ὀζίου δὲ καὶ Ἰωάθαν
[κα]ὶ Ἄχαζ καὶ Ἐζεκίου ὑ-
[π]νον δημόσιος τὰς πρά-
[ξ]εις συνέλεξε βίβλος,
[ἣ]ν καὶ Ἡσαΐας ὁ προφή-
[τη]ς αὐτὰς ἀνεγράψατο.
[Τὰ]ς δὲ Μανασσῆ οἱ ὁρῶν-
[τε]ς, οἵτινές εἰσιν οἱ τότε
[π]ροφῆται, τὰς δυσσεβεῖς
[ἀ]νεγράψαντο πράξεις, καὶ
[ἐ]ν τοῖς βασιλείοις ἀπέ-
[κ]ειντο. Ἀμασίου δὲ καὶ
[Ἰ]ωσίου καὶ Ἰωακεὶμ ἀνα-
[γ]ραφαὶ δημόσιοι γεγόνη-
[σ]αν τῶν πράξεων, καὶ ἐν
[τ]οῖς βασιλείοις ὁμοίως ἀ-
[π]ετέθεισαν. Ἰεχωνίου δὲ καὶ
Σεδεκίου ἐφ' ὧν καὶ ὁ λαὸς
[ε]ἰς αἰχμαλωσίαν ἀπήχ-
θη, καὶ ὁ ναὸς ἥλω, καὶ ἡ
βασίλεια κατηνέχθη, Ἰε-
ρεμίας ὁ προφήτης τοὺς οἰ-
[κτ]ροὺς ἀνεγράψατο βίους,
ὁμοῦ δὲ τῶν βασιλέων τὰς
πράξεις καὶ τὰ τέλη. Ἔσ-
δρας ὁ σοφὸς ἐν τῇ ἐπα-
νόδῳ γενόμενος τοῦ λαοῦ τῇ
ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας,
ἀπομνημονεύσας ὑπέστησε
τὴν βίβλον τῶν βασιλέων,

mentariis ſunt comprehenſa, ſed easdem ſcripſit etiam *Eſaias* Propheta. Manaſſæ impia facinora ſcripſerunt videntes ſive illius ætatis Prophetæ atqve in Regiâ repoſuerunt. Amaſiæ vero & Joſiæ & Jojakimi actorum commentarii publici compoſiti atqve ſimiliter in Regia collocati ſunt. Jechoniæ porro & Sedeciæ, qvorum tempore populus in captivitatem abductus, captum templum, regnum everſum eſt, Jeremias Propheta miſerandas vitas Regumque geſta & finem deſcripſit. *Esdras* vir ſapiens in reditu populi e captivitate ex memoria reſtituit univerſum de Regibus librum & illorum qui pie ex illis vixerunt res geſtas. Poſtea intelligens qvænam in Regum libro

...TAPHRASIS OLYMPIÆ FULVIÆ MORATÆ.

...ρότερος μὲν ἔην δέμας ἐν μεγάροισι τοῖσι
...δὲ κασιγνήτων ὁπλότερος γενεῇ.
...κόπευς τ' οἴας ποίμαινον ἀν' οὔρεα μακρὰ
...αὶ σύριγγι καλῇ θυμὸν ἔτερπον ἐμόν.
...τοὶ δ' ἦσαν ἐμοὶ μεγαλοί τε καὶ εἶδος ἀρι...
...λλ' οὔ σφιν χραῖσμεν σώματος ἀγλαΐα.
...προν γάρ μοι δῶκεν ὅδ' ὅπερ ἅπαντα μέδει
...υμπάντων ἀίων πάνθ' ὁρόωντε Θεός.

Ejusdem Latina Metaphraſis.

...n erat in patriâ me qvisquam junior aulâ,
...orpore nec fratrum me minor ullus erat.
...igeras pavi pecudes in montibus altis
...ulcebatqve animum fiſtula grata meum.
...cet inſigni fuerint mihi corpore fratres,
...il tamen his qvicqvam profuit ille decor.
...n dedit ille mihi, quem ſunt penes omnia, ſceptrum,
...ui cunctos audit cuncta videtqve DEUS.

...lus Colomeſius in Obſervationibus ſacris p. ... Operum, junctim à me editorum Hamb. 17...

...oſt Pſalmum CL. exſtat in Pſalteriis qvibus... ...n Græcis a) juxta LXX. Interpretum editionem, ...mnus Davidis nomine inſcriptus, qvum ſingu-

lari

a) Etiam in Horologio Græcorum, & in verſione Pſalmorum Arabica, Æthiopica, Syriaca Sionitæ & Anglosaxonica.

i certamine Goliath ſtraviſſet. Hujus initium, μικρὸς ἤμην &c. Mariæ ex Caſſobelis laudatur in piſtola ad Ignatium, b) ab Iſ. Voſſio primum edi- Eundem laudat Athanaſius ſermone ad Marcellinum de Interpretatione Pſalmorum, c) & in Scripturæ ſynopſi. Vigilius Tapſenſis d) in conflictu

b) Cap. IV. Δαβὶδ δὲ ὁ προφήτης ὁμοῦ καὶ βασιλεὺς, ἡ τοῦ σωτηρίου κατὰ σάρκα ῥίζα, μειράκιον Χρίεται ὑπὸ Σαμουὴλ εἰς βασιλέα· φησὶ γὰρ που αὐτὸς, ὅτι μικρὸς ἤμην ἐν τοῖς ἀδελφοῖς μου, καὶ νεώτερος ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός μου.

c) T. 1. p. 958. ἐὰν δὲ μικρὸς ὢν προκριθῇς εἰς χρείαν τινὰ τῶν ἀδελφῶν σου, μὴ ἐπαίρου κατ' αὐτῶν, ἀλλὰ τῷ ἐκλεξαμένῳ σε Κυρίῳ διδοὺς τὴν δόξαν, ψάλλε καὶ σὺ τὸν ἑκατοστὸν πεντηκοστὸν πρῶτον, ἴδιον ὄντα τοῦ Δαβίδ. Male priores editiones vocabulum ἑκατοστὸν omittunt, & in verſione ponunt *Pſalmum quinquageſimum ſecundum*. Ejusdem Pſalmi 151. meminit Athanaſius in Synopſi S. Scripturæ quatuor locis. p. 57. T. 2. ψαλτήριον Δαβιδικὸν ἔχον ψαλμοὺς ρνα΄. Et p. 57. ἴδιοι μὲν γάρ εἰσιν αὐτοῦ τοῦ Δαβὶδ ὅσοι καὶ τὴν ἐπιγραφὴν οὕτως ἔχουσι, τοῦ Δαβίδ, οἵ τινες ὑπάρχουσιν οὗτοι, κέ, κϛ΄, κζ΄, λϛ΄, ρνα΄. Et p. 89. τοῦ Δαβὶδ μόνου ἰδίου αὐτοῦ, κέ, κϛ΄, κζ΄, λϛ΄, καὶ ρνα΄. Et p. 90. πρὸς τὸν Γολιὰθ ὁ ρνα΄, ἰδιόγραφος οὗτος ὁ ψαλμὸς τοῦ Δαβὶδ, καὶ ἔξωθεν τοῦ ἀριθμοῦ, ὅτε ἐμονομάχησε τὸν Γολιάθ. Videtur etiam Athanaſius commentario ſuo in Pſalmos hunc cum aliis illuſtraſſe.

d) Verba ſunt lib. 1. *David quoque in ſuo proprio Pſalmo ſic dicit de Deo; Ipſe miſit Angelum ſuum & tulit me de ovibus Patris mei, & unxit me unctione miſericordia ſua.* Exſtat hic conflictus ſive altercatio ad calcem Irenæi editi à Fevardentio. Euthymius præf. in Pſalmos, in variis ſacris

METAPHRASIS OLYMPIÆ FULVIÆ MORATÆ.

Μικρότερος μὲν ἔην δέμας ἐν μεγάροισι τοκήων
  Ἠδὲ κασιγνήτων ὁπλότερος γενεῇ.
Εἰροκόπους τ' οἴας ποίμαινον ἀν' οὔρεα μακρὰ
  Καὶ σύριγγι καλῇ θυμὸν ἔτερπον ἐμόν.
Γνωτοὶ δ' ἦσαν ἐμοὶ μεγαλοίτε καὶ εἶδος ἄριστοι
  Ἀλλ' οὐ σφὶν χραῖσμεν σώματος ἀγλαΐη.
Σκῆπτρον γάρ μοι δῶκεν ὅδ' ᾧπερ ἅπαντα μέμηλε
  Συμπάντων ἀΐων πάνθ' ὁρόωντε Θεός.

Ejusdem Latina Metaphraſis.

Non erat in patriâ me qviſquam junior aulâ,
  Corpore nec fratrum me minor ullus erat.
Lanigeras pavi pecudes in montibus altis
  Mulcebatqve animum fiſtula grata meum.
Et licet inſigni fuerint mihi corpore fratres,
  Nil tamen his qvicqvam profuit ille decor.
Nam dedit ille mihi, quem ſunt penes omnia, ſceptrum,
  Qui cunctos audit cuncta videtqve DEUS.

Paulus Colomeſius in Obſervationibus ſacris p. 611. Operum, junctim à me editorum Hamb. 1709.

Poſt Pſalmum CL. exſtat in Pſalteriis qvibusdam Græcis a) juxta LXX. Interpretum editionem, Hymnus Davidis nomine inſcriptus, qvum ſingulari

a) Etiam in Horologio Græcorum, & in verſione Pſalmorum Arabica, Æthiopica, Syriaca Sionitæ & Angloſaxonica.

ertamine Goliath ſtraviſſet. Hujus initium, ἰς ἤμην &c. Mariæ ex Caſſobelis laudatur in :ola ad Ignatium, b) ab Iſ. Voſſio primum edi- Eundem laudat Athanaſius ſermone ad Mar- num de Interpretatione Pſalmorum, c) & in cripturæ ſynopſi. Vigilius Tapſenſis d) in conflictu

Cap. IV. Δαβὶδ δὲ ὁ προφήτης ὁμοῦ καὶ βασιλεὺς, ἡ τοῦ σωτηρίου κατὰ σάρκα ῥίζα, μειράκιον χρίεται ὑπὸ Σαμουὴλ εἰς βασιλέα· φησὶ γάρ που αὐτὸς, ὅτι μικρὸς ἤμην ἐν τοῖς ἀδελφοῖς μου, καὶ νεώτερος ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός μου.

) T. 1. p. 958. ἐὰν δὲ μικρὸς ὢν προκριθῇς εἰς χρείαν ἵνα τῶν ἀδελφῶν σου, μὴ ἐπαίρου κατ' αὐτῶν, ἀλλὰ τῷ ἐκλεξαμένῳ σε Κυρίῳ διδοὺς τὴν δόξαν, ψάλλε καὶ σὺ τὸν ἑκατοστὸν πεντηκοστὸν πρῶτον, ἴδιον ὄντα τοῦ Δαβίδ. Male priores editiones vocabulum ἑκατοστὸν omittunt, & in verſione ponunt *Pſalmum quinquageſimum ſecundum*. Ejusdem Pſalmi 151. meminit Athanaſius in Synopſi S. Scripturæ quatuor locis. p. 57. T. 2. ψαλτήριον Δαβιδικὸν ἔχον ψαλμοὺς ρνά. Et p. 57. Ἴδιοι μὲν γάρ εἰσιν αὐτοῦ τοῦ Δαβὶδ ὅσοι καὶ τὴν ἐπιγραφὴν οὕτως ἔχουσι, τοῦ Δαβίδ, οἵ τινες ὑπάρχουσιν οὗτοι, κέ, κς΄, κζ΄, λς΄, ρνά. Et p. 89. τοῦ Δαβὶδ μόνου ἴδιοι αὐτοῦ, κέ, κς΄, κζ΄, λς΄, καὶ ρνά. Et p. 90. πρὸς τὸν Γολιὰθ ὁ ρνά, ἰδιόγραφος οὗτος ὁ ψαλμὸς τοῦ Δαβὶδ, καὶ ἔξωθεν τοῦ ἀριθμοῦ, ὅτε ἐμονομάχησε τὸν Γολιάθ. Videtur etiam Athanaſius commentario ſuo in Pſalmos hunc cum aliis illuſtraſſe.

d) Verba ſunt lib. 1. *David quoque in ſuo proprio Pſalmo ſic dicit de Deo; Ipſe miſit Angelum ſuum & tulit me de ovibus Patris mei, & unxit me unctione miſericordiæ ſua.* Exſtat hic conflictus ſive altercatio ad calcem Irenæi editi à Fevardentio. Euthymius præf. in Pſalmos, in variis ſacris

conflictu Arnobii ac Serapionis pag. 537. & Euthymius prologo in Pſalmos. Addo, Pſalmum iſtum Græcis verſibus fuiſſe redditum ab Apollinari Alexandrino circa annum 360. & memoria noſtra e) à piiſſima ac eruditiſſima fœmina, Olympia Fulvia Morata. Gallice vertit Blaſius Vigenerius Sanportianus apud Borbonios.

Job. Gregorius præfat. in Obſervationes ſacras T. 1. Critic. Angl.

Ut taceam Pſalterium Salomonis nuper à Cerda editum, nos Pſalmos Davidis 150. numeramus, Arabica & aliæ aliquot verſiones unum inſuper adjiciunt. Joſephus Hypomneſticus (Gr. MS.) aſſerit Davidem compoſuiſſe ψαλμοὺς ἀπείρους, Pſalmos infinitos numero. Athanaſius in Synopſi aſſignat 3000, inter quos & hunc numerat πρὸς τὸν Γολίαθ ὁ ρνά. In Pſalteriis Græcis MSS. non raro occurrit, extat in plus quam tribus Bibliothecæ noſtræ publicæ. Habet unum Exemplar Collegii Magda-

Stephani le Moyne p. 152. περὶ μὲν τῆς σοφίας ὁ Δαβὶδ φησιν ὅτι τὰ τῶν ἑαυτοῦ λόγων, βαθύτερον καὶ ἀσαφέστερον διαλαμβάνων· αἱ χεῖρές μου ἐποίησαν ὄργανον, καὶ οἱ δάκτυλοί μου ἥρμοσαν ψαλτήριον. Allegat & verſum 6. & 7. p. 154. ſeq.

e) Obiit Morata Heidelbergæ A. 1555. centum & triginta fere annis antequam hæc ſcriberet Colomeſius. Præter Moratam latinis verſibus Pſalmum CLI. reddidit etiam Adamus Theodorus Siberus p. 348. Poëmatum. Plura huic Pſalmo illuſtrando afferet Rev. amicus noſter Paulus Chriſtianus Hilliſcherus, Paſtor meritiſſimus PalæoDrudenſis, in diſſ. quam parat Goliathi Gigantis.

gdalen. alterum collegii Trinitatis, tertium
um Collegium corporis Chriſti ei datum à Clai-
ndo primo illius præſide. In recenter excuſis li-
s non eſt expectandus, in antiqvioribus inve-
ur, præſertim illo Aldi, & Iuſtinus Decaduus,
i Epiſtolam ad lectorem ſcripſit, ait ſe talem
utorem nactum ac revera fuit Aldus, in animo
buiſſe (erat ars typographica tum recens in-
nta) τὴν θεόπνευστον βίβλον τῶν θείων ψαλμῶν
imum edere, nec tamen ſupernumerarium
n comiſere. Inter idioticos Pſalmos à Canone
odicenſi * expunctus cuipiam forſan videatur,
rum ſcholia Arabica in iſtum Canonem aliam
ntentiam præ ſe ferunt. *Nemo leget in Eccleſia ul-*
r alios Pſalmos præter illos Davidis, nam relatum eſt ad
cram Synodum quosdam hæreticos alios Pſalmos ſibi
mpoſuiſſe præter illos quos compoſuit Davides Propheta,
illos in Eccleſia lectitaſſe, arroganter pro ſeipſis affir-
antes, ſe viros bonos & honeſtos eſſe æque ac Davides
ropheta fuit, & poſſe ſe æque ac illum Prophetare: allegan-
es illud ex libro Actorum & Joele Propheta, filii & filiæ
eſtræ prophetabunt, & ſenes veſtri videbunt viſiones &c.
it erant qui reciperent hos nuper compoſitos Pſalmos, ſed
oncilium hic interdicit ne recipiantur. Ioſephus
Egyptius Cod. Concil. Arab. MS. in Arch. Roan.
Bibl. Bodlej. Sed habeo quod parum faciet ad
æſtimationem hujusce Pſalmi. In editione Ma-
ronitarum invenies numerum in capite illius, &
qvod pejus eſt, illic dicitur *David occidiſſe Gigantem*
tribus lapidibus quos emiſit in viribus Domini. Utrum-
vis horum non facile invenies in MSS. Codicibus.

Exſtant

* Can. 59.

conflictu Arnobii ac Serapionis pag. 537. & Euthymius prologo in Pſalmos. Addo, Pſalmum iſtum Græcis verſibus fuiſſe redditum ab Apollinari Alexandrino circa annum 360. & memoria noſtra e) à piiſſima ac eruditiſſima fœmina, Olympia Fulvia Morata. Gallice vertit Blaſius Vigenerius Sanportianus apud Borbonios.

Joh. Gregorius præfat. in Obſervationes ſacr. l. 9. Critic. Angl.

Ut taceam Pſalterium Salomonis nuper à Cerda editum, nos Pſalmos Davidis 150. numeramus, Arabica & aliæ aliquot verſiones unum inſuper adjiciunt. Joſephus Hypomneſticus (Gr. MS.) aſſerit Davidem compoſuiſſe ψαλμοὺς ἀπείρους, Pſalmos infinitos numero. Athanaſius in Synopſi aſſignat 3000, inter quos & hunc numerat πρὸς τὸν Γολιὰθ ὁ ρνά. In Pſalteriis Græcis MSS. non raro occurrit, extat in plus quam tribus Bibliothecæ noſtræ publicæ. Habet unum Exemplar Collegii Magda-

Stephani le Moyne p. 152. περὶ μὲν τῆς σοφίας ὁ Δαβὶδ φησιν οὕτω πως τῶν ἑαυτοῦ λόγων, βαθύτερον καὶ ἀσαφέστερον διαλαμβάνων· αἱ χεῖρές μου ἐποίησαν ὄργανον, καὶ οἱ δάκτυλοί μου ἥρμοσαν ψαλτήριον. Allegat & verſum 6. & 7. p. 154. ſeq.

e) Obiit Morata Heidelbergæ A. 1555. contum & trigiuta [illegible] ſere annis anteqvam hæc ſcriberet Colomeſius. Præter Moratam latinis verſibus Pſalmum CLI. reddidit etiam Adamus Theodorus Siberus p. 348. Poëmatum. Plura huic Pſalmo illuſtrando afferet Rev. amicus noſter Paulus Chriſtianus Hilliſcherus, Paſtor meritiſſimus Palæo-Drosdenſis, in vita quam parat Goliathi Gigantis.

agdalen. alterum collegii Trinitatis, tertium iam Collegium corporis Chriſti ei datum à Claiundo primo illius præſide. In recenter excuſis liis non eſt expectandus, in antiqvioribus invetur, præſertim illo Aldi, & Iuſtinus Decaduus, i Epiſtolam ad lectorem ſcripſit, ait ſe talem ljutorem nactum ac revera fuit Aldus, in animo abuiſſe (erat ars typographica tum recens inenta) τὴν θεόπνευστον βίβλον τῶν θείων ψαλμῶν rimùm edere, nec tamen ſupernumerarium uncomiſere. Inter idioticos Pſalmos à Canone aodicenſi * expunctus cuipiam forſan videatur, erum ſcholia Arabica in iſtum Canonem aliam ententiam præ ſe ferunt. *Nemo leget in Eccleſia ulis alios Pſalmos præter illos Davidis, nam relatum eſt ad acram Synodum quosdam hæreticos alios Pſalmos ſibi compoſuiſſe præter illos quos compoſuit Davides Propheta, & illos in Eccleſia lectitaſſe, arroganter pro ſeipſis affirmantes, ſe viros bonos & honeſtos eſſe æque ac Davides Propheta fuit, & poſſe ſe æque ac illum Prophetare: allegantes illud ex libro Actorum & Joele Propheta, filii & filiæ veſtræ prophetabunt, & ſenes veſtri videbunt viſiones* &c. *Et erant qui reciperent hos nuper compoſitos Pſalmos, ſed Concilium hic interdicit ne recipiantur.* Ioſephus Ægyptius Cod. Concil. Arab. MS. in Arch. Roan. Bibl. Bodlej. Sed habeo quod parum faciet ad æſtimationem hujusce Pſalmi. In editione Maronitarum invenies numerum in capite illius, & qvod pejus eſt, illic dicitur *David occidiſſe Gigantem tribus lapidibus quos emiſit in viribus Domini.* Utrumvis horum non facile invenies in MSS. Codicibus. Exſtant

* Can. 59.

Exſtant hîc diverſi, & unum habeo de meo, in quo nulla mentio facta eſt aut numeri aut hujus circumſtantiæ.

CLXXVI. Pſalmi Davidis CL. è trecentis vel ter millenis, ab amicis Ezechiæ Regis vel ab Esdra ſelecti.

*Joſephus Chriſtianus * in Hypomneſtico lib. II. capite 120.*

Τίνα εἰσὶ τὰ μνημονευόμενα βιβλία, μὴ εὑρισκόμενα δέ.

Νάθαν, καὶ Ἀδδὼ, καὶ Ἀχιὰ τοῦ Σηλωνίτου, καὶ Σεμεεὶ, καὶ Ἰηοῦ ἐν τῇ βίβλῳ τῶν βασιλειῶν γέγραπται εἶναι βιβλία. προφῆται γὰρ οὗτοι εἰσὶν, οἵτε γεγράφασι, περὶ ὧν προεφήτευον, ἃ οὐχ εὑρίσκονται.

ψαλμοὺς τρισχιλίους a)

Quinam Libri Sacræ Scripturæ commemorentur quidem ſed nusquam inveniantur.

NAthanis, & Addo, & Achiæ Silonitæ, & Semei, & Iehu Libri commemorantur in libro Regum. Hi enim Prophetæ exiſtentes, peculiares de Prophetiis ſuis ſcripſerunt Libros, qui nunc non inveniuntur.

De Pſalmis Davidis

λέγε

* Latina quam addidi verſio eſt Petri Lambecii, qui hoc caput ex codice Cæſareo edidit lib. 3. de Bibl. Vindobonenſi p. 33. Alia Wolfgangi Musculi interpretatio legitur inter Athanaſii Opera ad calcem Synopſeos S. Scripturæ.

a) Pſalmos Davidis ter mille fuiſſe, in Paralipomenis haud legitur, uti nec Salomonis proverbiorum fuiſſe quinque

millia

ται ἐν Παραλειπο-
ς εἶναι τ͂ Δαβίδ. μό-
ἐξ αὐτῶν τοὺς ἐν ὑπὸ
Φίλων Ἐζεχίου τ͂ βα-
ως ἐξελέχθαι, τοὺς δὲ
ς ἀποκεκρύφθαι.

legitur quidem in Paralipomenis, eos fuiſſe numero ter mille: ex illis tamen centum quinquaginta tantùm ab amicis Regis Ezechiæ ſelecti, reliqui autem abſconditi ſunt.

πεντακισχιλίας παραι-
ς ὑπὸ τ͂ Σολομῶντος
έσθαι ἡ τῶν Παραλει-
ομένων λέγει γραφή
, οὐκ εἰσὶν νῦν εἰ μὴ μό-
αἱ ἐκκλησιαζόμεναι.

Qvinqve millia Parœmiarum à Salomone edita eſſe, Paralipomenorum tradit Scriptura; nunc autem non ſuperſunt aliæ, qvàm qvæ in Eccleſiâ inter ſcripturas Canonicas receptæ ſunt.

τὸ ᾆσμα τ͂ Σολομῶν-
ὸ τὸ μυστικὸν ἐξ ᾀσμά-
ν πλειόνων ἐξελέχθαι
γέγραπται.

Canticum Salomonis myſticum ex pluribus aliis Canticis ſelectum eſſe, ipſa ejus indicat Inſcriptio.

ἰώσηπος δὲ ἱστορεῖ δύο
βλία προφητειῶν τὸν
οφήτην Ἐζεκιὴλ γεγρά-
θαι, ἓν δὲ μόνον ἐπιγινώ-
ομεν εὑρίσκεσθαι.

Joſephus autem narrat, duos Prophetiarum libros à Prophetâ Ezechiele eſſe ſcriptos; nobis autem nonniſi unum nunc inveniri compertum eſt.

Mmm Michaël

millia. At 3. Reg. IV. 32. de Salomone: καὶ ἐλάλησε Σαλωμὼν τρισχιλίας παραβολὰς, καὶ ἦσαν ᾠδαὶ αὐτοῦ πεντακισχίλιαι. In Hebræo h. l. non ſunt Odæ Salomonis 5000. ſed 1005.

Michaël Glycas parte II. Annalium p. 182.

οὕτω μὲν οὖν ὁ Ἐζεκίας καὶ ἐπὶ τοῦ Δαβὶδ ἐποίησε ψαλμοῖς. τούτων καὶ γὰρ ἐν ταῖς αἰχμαλωσίαις ἀπολωλότων, Ἔσδρας τις ἀνὴρ εἰς ἄκρον τῆς Ἑβραΐδος διαλέκτου ἐληλακὼς, τʹ ὅλους ἀπηριθμήσατο, ἢ καὶ πλείους συλλέξας. ἀλλ' ὁ Ἐζεκίας τοὺς πλείους τῶν ψαλμῶν ἀθετήσας, ὡς μὴ τοῦ Δαβὶδ εἶναι ὁμολογημένους, τοὺς ρνʹ καὶ μόνους ἀπέκρινεν, ὡς ὁ σοφώτατος Ψελλὸς ἱστορεῖ.

Idem hic Ezecias in Davidicis etiam pſalmis præſtitit. Nam qvum in captivitatibus illi amiſſi forent, Esdras quidam, vir ad ſummum Hebraicæ linguæ peritus, trecentos, immò plures collectos recenſuit. Verùm Ezecias compluribus ex hiſce pſalmis plenè rejectis, ut qui citra controverſiam Davidis appellari neqvirent, ſolos CL. reliqvos ſuffragio ſuo approbavit, qvemadmodum Pſellus ille doctiſſimus ſcripſit.

CLXXVII. PSALTERIUM SALOMONIS.

Petrus Daniel Huetius in Demonſtratione Evangelica propoſitione IV. p. 397.

DE Pſalmorum collectione agentibus nobis, minime prætermittendum eſt Salomonis Pſalterium, ex Auguſtanæ Bibliothecæ vetuſtiſſimis membranis ab Andrea Schotto deſcriptum, a Johanne Ludovico de La Cerda e Græco ſer-

:rmone Latine redditum, & cum ejuſdem Scho-
is * editum. Conſtat illud Pſalmis octodecim,
ræce ſcriptis, ita tamen ut Ebraiſmum & Septua-
inta Senum ſtylum referant. Salomonis nomen
ræfixum gerunt, his verbis: ψαλμὸς τῷ σαλο-
ών. (*Pſalmus Salomonicus.*) Qvid de his ſtatuat
erdanus incertus hæret, atqve eo demum incli-
at, ut vel Salomonis, vel viri ſacrarum litera-
um peritiſſimi, ex Salomonis perſona diſſerentis,
etum eſſe ſtatuat. Ego vero Salomonis eſſe præ-
iſſe nego: nec enim tam auguſtum ſacræ antiqvi-
itis monumentum, tamdiu, tantisqve in tene-
ris jacuiſſe poſſe puto, ut aut Judæorum recen-
iorum ac veterum diligentiam effugeret, aut
riſcorum Eccleſiæ Patrum, aut piorum homi-
um, aut doctorum deniqve, tam ſedula cura
:rutantium quæcunque ad ſacra ſtudia promo-
enda pertinerent. Nam qvis putet tam vene-
andas ſacrorum Codicum reliqvias nulla aura af-
aviſſe Origenem, aut Pamphilum, aut Euſebium,
ut Hieronymum, qvi tanto ſtudio priſca ſancto-
um Voluminum exemplaria & interpretationes
ndiqve comparaverant? Tutius utique credi
oteſt, Helleniſtæ alicujus opus eſſe, hominis in
ibrorum ſacrorum lectione detriti, plurimaqve
um ex Davidis Pſalmis, tum ex Iſaia, & Ezechie-
e, & aliunde etiam ad id opus mutuati. Ejusmodi
nim figmentis ſæpe induſtriam ſuam exercuiſſe

 Helle-

* Ad calcem Adverſariorum ſacrorum Lugd. 1626. fol. Confer Jo. Euſebium Nierenbergium lib. IX. de Origine S. Scripturæ c. 37. ſeq. D. Jo. Georgii Neumanni τὴν μακαρίτου diſſ. de Pſalterio Salomonis editam Witeb. 1687. & qvæ infra ad calcem horum Pſalmorum.

γῆν, καὶ ἡ δόξα αὐτῶν ἕως ἐσχάτε τῆς γῆς.

5. Ὑψώθησαν ἕως τῶν ἄςρων. εἶπαν † ἐ μὴ πέσωσιν.

6. Καὶ ἐξύβρισαν ἐν τοῖς ἀγαθοῖς αὐτῶν, καὶ ἐκ ἤνεγκαν.

7. Αἱ ἁμαρτίαι αὐτῶν ἐν ἀποκρύφοις, κἀγὼ ἐκ ᾔδειν.

8. Αἱ ἁμαρτίαι αὐτῶν ὑπὲρ τὰ πρὸ αὐτῶν ἔθνη c), ἐβεβήλωσαν τὰ ἅγια κυρίε ἐν βεβηλώσει.

ſam terram, & gloria illoſum usque ad fines terræ.

5. Exaltati ſunt usque ad ſidera, dixerunt, nequaqvam cadent.

6. Abundarunt a bonis ſuis, & non * attulerunt.

7. Iniqvitates illorum in abſconditis, & ego non ** novi.

8. Iniqvitates illorum ſupra gentes c) quæ antecesſerunt eos, profanarunt ſancta Domini in contaminatione.

Ψαλμὸς τῷ Σαλομῶν d) β. περὶ ἱερεσαλήμ.

Pſalmus Salomoni d) 2. *de Hieruſalem.*

ΕΝ τῷ ὑπερηφανεύεσθαι τὸν ἁμαρτωλὸν, ἐν κριῷ e) κατέβαλε τείχη ὀχυρὰ, καὶ ἐκ ἐκώλυσας.

2. Ἀνέβησαν ἐπὶ τὸ θυσιαςήριόν σε ἔθνη ἀλλότρια, κατεπάτεν ἐν

CUm ſuperbiret peccator, in machina e) dejecit muros munitos, & non prohibuiſti.

2. Aſcenderunt ad altare tuum gentes extraneæ, ambulabant in

cap-

† Videtur deeſſe ὅτι.
* Decimas, primitias, ſacrificia offerre omiſerunt.
** Rectius, ἐκ ἐγνωσαν.

ὑποδήμασιν αὐτῶν ἐν ὑπερηφανίᾳ.

3. Ἀνθ᾽ ὧν οἱ υἱοὶ Ἱερουσαλὴμ ἐμίαναν τὰ ἅγια Κυρίου, ἐβεβήλουν τὰ δῶρα τοῦ Θεοῦ ἐν ἀνομίαις.

4. ἕνεκεν τούτων εἶπεν. ἀποῤῥίψατε αὐτὰ μακρὰν ἀπ᾽ ἐμοῦ, οὐκ * εὐωδώδη εὐωδία, f) ἡ αὐτοῖς τὸ κάλλος τῆς δόξης αὐτοῦ.

5. ἐξουθενήθη ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἠτιμάθη εἰς τέλος.

6. Οἱ υἱοὶ καὶ αἱ θυγατέρες ἐν αἰχμαλωσίᾳ πονηρᾷ, ἐν σφραγῖδι g), ὁ τράχηλος αὐτῶν ἐν ἐπισήμῳ ἐν τοῖς ἔθνεσι. h)

7. κατὰ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν ἐποίησεν αὐτοῖς, ὅτι ἐγκατέλιπεν αὐτοὺς εἰς χεῖρας κατισχυόντων.

8. Ἀπέστρεψε γὰρ πρόσωπον αὐτοῦ ἀπὸ ἐλέους αὐτῶν, νέον καὶ πρεσβύτην καὶ τέκνα αὐτῶν εἰς ἅπαξ.

calceamentis ſuis in ſuperbiâ.

3. Qvoniam filii Hieruſalem polluerunt ſancta Domini, profanarunt dona DEI in iniqvitatibus.

4. Propterea dixit: Projicite illa à me procul non bene odorata ſvavitate, f) quæ in ipſis pulchritudo gloriæ ejus.

5. Ad nihilum reducta coram DEO, inhonorata in finem.

6. Filii & filiæ in captivitate dura, in ſtigmate g) cervix illorum in ſigno inter gentes. h)

7. Secundum iniqvitates illorum fecit cum illis, qvoniam dereliqvit eos in manus robuſtorum.

8. Etenim avertit faciem ſuam à miſericordiâ illorum, juvenem & ſenem & filios illorum ſimul.

* Videtur legendum: οὐκ εὐωδώθη εὐοδία ἐν αὐτοῖς, *non proſperata eſt in illis &c.*

9. ὅτι πονηρὰ ἐποίησαν εἰς ἅπαξ τοῦ μὴ ἀκούειν.

10. Καὶ ὁ οὐρανὸς ἐβαρυθύμησε, καὶ ἡ γῆ ἐβδελύξατο αὐτούς.

11. Ὅτι οὐκ ἐποίησε πᾶς ἄνθρωπος ἐπ' αὐτῆς, ὅσα ἐποίησαν.

12. Καὶ γνώσεται ἡ γῆ τὰ κρίματά σου πάντα τὰ δίκαια ὁ Θεός. ἔστησεν τοὺς υἱοὺς Ἱερουσαλὴμ εἰς ἐμπαιγμὸν ἀντὶ πορνῶν ἐν αὐτῇ.

13. πᾶς ὁ παραπορευόμενος † εἰσεπορεύετο κατέναντι τοῦ ἡλίου, ἐνέπαιζον ταῖς ἀνομίαις αὐτῶν.

14. Καθὰ ἐποίουν αὐτοὶ, ἀπέναντι τοῦ ἡλίου παρεδειγμάτισαν ἀδικίας αὐτῶν, καὶ θυγατέρες Ἱερουσαλὴμ βέβηλοι κατὰ τὸ κρίμα σου.

9. Quoniam iniqua egerunt ſimul ut non audirent.

10. Et cœlum iratum eſt, & terra abominata eſt illos.

11. Quoniam [illegible] omnis homo * faciet ipſâ qvanta fecerunt.

12. Et cognoſcet terra judicia tua, omnes juſtitias tuas Deus, poſuiſti ** filios Hieruſalem In deriſum propter fornicationes in illâ.

13. Omnis qvi ambulat; † incedit contra ſolem i), illudebant iniquitatibus ſuis.

14. Quemadmodum fecerunt ipſi, contra ſolem i) dabunt †† in exemplum injuſtitias ſuas, & filiæ Hieruſalem pollutæ ſecundum judicium tuum.

15. Αν

* Noto Hebraiſmo *non omnis* i. e. *nullus*.

** Gr *poſuit*.

† παραπορευόμενος *perverſe ambulans*, *transgreſſor*, niſi legendum παραπορνευόμενος, *qui fornicatur facit id palam*.

†† Gr. *dederunt*.

15. Ἀνθ' ὧν αὐταὶ ἐμί-
ον ἑαυτὰς ἐν φυρμῷ
αμίξεως. τὴν κοιλίαν
καὶ τὰ σπλάγχνα μου
νῶ ἐπὶ τούτοις.

16. Ἐγὼ δικαιώσω σε
θεὸς ἐν εὐθύτητι καρδί-
, ὅτι ἐν τοῖς κρίμασί
ἡ δικαιοσύνη σου ὁ Θεός.

17. Ὅτι ἀπέδωκας τοῖς
μαρτωλοῖς κατὰ ἔργα
υτῶν, κατὰ τὰς ἁμαρτ-
ας αὐτῶν τὰς πονηρὰς
φόδρα.

18. Ἀνεκάλυψας τὰς
μαρτίας αὐτῶν, ἵνα φα-
τὸ κρίμα σου.

19. Ἐξήλειψας τὸ μνη-
όσυνον αὐτῶν ἀπὸ τῆς
ῆς· ὁ θεὸς κριτὴς δι-
αιος, καὶ οὐ θαυμάσει
ρόσωπον.

20. Κατέστασε τὸ κάλ-
ος αὐτῆς, ἀπὸ θρόνου
όξης. k) ὠνείδισαν γὰρ
ἔθνη Ἱερουσαλὴμ ἐν καταπ-
ατήσει.

21. Περιεζώσατο σάκ-

15. Qvoniam ipſæ polluerunt ſeipſas in ſordibus commixtionis, ventrem meum & viſcera mea laboro in his.

16. Ego juſtificabo te, DEus, in directione cordis, qvoniam in judiciis tuis juſtitia tua, DEus.

17. Quoniam retribuiſti peccatoribus ſecundum opera ipſorum, juxta peccata ipſorum maligna valde.

18. Revelaſti peccata ipſorum, ut appareat judicium tuum.

19. Deleviſti memoriam illorum de terrâ DEus judex juſtus, & non admirabitur * vultus.

20. Detraxit decus illius à throno majeſtatis, k) qvoniam gentes exprobraverunt Hieruſalem in conculcatione.

21. Præcinxit ſaccum

* Πρόσωπον h. l. eſt accuſativus & ſignificat perſonam non accipi apud DEum.

κον ἀντὶ ἐνδύματος εὐ-
πρεπείας, σχοινίον περὶ τὴν
κεφαλὴν αὐτῆς ἀντὶ στε-
φάνου. l)

22. Περιείλετο μίτραν
δόξης, ἣν περιέθηκεν αὐτῇ
ὁ Θεός.

23. Ἐν ἀτιμίᾳ τὸ κάλ-
λος αὐτῆς ἀπερρίφη ἐπὶ
τὴν γῆν.

24. Καὶ ἐγὼ εἶδον, καὶ
ἐδεήθην τοῦ προσώπου κυ-
ρίου, καὶ εἶπον· ἱκάνωσον,
κύριε, τοῦ βαρύνεσθαι χεῖ-
ρά σου ἐπὶ Ἰερουσαλὴμ ἐν
ἐπαγωγῇ ἐθνῶν. m)

25. Ὅτι ἐνέπαιξαν, καὶ
οὐκ ἐφείσαντο ἐν ὀργῇ καὶ
θυμῷ μετὰ μηνίσεως.

26. Καὶ συντελεσθή-
σονται, ἐὰν μὴ σὺ κύριε
ἐπιτιμήσῃς αὐτοῖς ἐν ὀργῇ
σου.

27. Ὅτι οὐκ ἐν ζήλῳ
ἐποίησαν, ἀλλ᾽ ἐν ἐπιθυ-
μίᾳ ψυχῆς.

28. Ἐκχέαι τὴν ὀργὴν
αὐτῶν εἰς ἡμᾶς ἐν ἁρπάγ-

pro veſtimento deco-
ris, funiculum circa
caput illius pro coro-
nâ. l)

22. Abſtulit mitram
gloriæ, qvam impoſuit
* illi DEus.

23. In ignominia
pulchritudo ejus dejecta
eſt in terra.

24. Et ego vidi, & de-
precatus ſum faciem
Domini, & dixi: Satis
ſit jam Domine gravari
manum tuam ſuper Hie-
ruſalem in captivitate
gentium. m)

25. Quoniam irriſe-
runt & non peperce-
runt in irâ & furore cum
iracundiâ.

26. Et conſummaſ-
ſent, ** niſi tu, Domine,
increpaveris illos in ira
tuâ.

27. Qvoniam non in
Zelo fecerunt, ſed in
concupiſcentiâ animæ.

28. Ut effundant iram
ſuam ſuper nos in rapi-
na

* *Impoſuerat.*
** *Gr. & conſummabunt.*

..., μὴ χρονίσῃς, ὁ Θεὸς ἀποδοῦναι αὐτοῖς εἰς κεφαλάς.

29. Τοῦ εἰπεῖν † τὴν ὑπερηφανίαν τοῦ δράκοντος n) ἐν ἀτιμίᾳ.

30. Καὶ οὐκ ἐχρόνισα, ἕως ἔδειξέ μοι ὁ Θεὸς τὴν ... αὐτοῦ, ἐκκεκεντημένον ἐπὶ τῶν ὀρέων ... o) ὑπὲρ ἐλάχιστον ἐξουδενωμένον p) ἐπὶ ... καὶ θαλάσσης.

31. Τὸ σῶμα αὐτοῦ διεφθαρμένον q) ἐπὶ κυμάτων ἐν ὕβρει πολλῇ, r) καὶ ... ἦν ὁ θάπτων.

32. Ὅτι ἐξουδένωσεν αὐτὸν ἐν ἀτιμίᾳ, οὐκ ἐλογίσατο ὅτι ἄνθρωπός ἐστι, καὶ τὸ ὕστερον οὐκ ἐλογίσατο.

33. Εἶπεν· ἐγὼ κύριος ... καὶ θαλάσσης ἔσομαι, s) καὶ οὐκ ἐπέγνω ὅτι ὁ Θεὸς μέγας κραταιὸς

nâ, ne differas DEus retribuere illis ſuper capita.

29. Ut dicant † ſuperbiam draconis n) in ignominiâ.

30. Et non diſtulit, †† donec oſtendit mihi DEus opprobrium ejus, percuſſum in montibus Ægypti o) ſuper noviſſimum deſpectum p) in terra & mari.

31. Cadaver ejus putridum q) in fluctibus in opprobrio multo, r) & non erat qvi ſepeliret.

32. Quoniam ad nihilum reduxit illum in ignominiâ, non reputavit * quoniam homo eſt, & noviſſima non cogitavit.

33. Dixit; ego Dominus terræ & maris s) ero, & non novit qvoniam DEus magnus po-

κραταιὸς

† Forte ἰδεῖν. *ut videant.*

†† Gr. *non diu expectavi.*

* Qui jam punitur, non reputaverat antea præ inſolentia &c.

ταιὸς ἐν ἰσχύι αὐτοῦ μεγάλῃ.

34. Αὐτὸς βασιλεὺς ἐπὶ τῶν οὐρανῶν, καὶ κρίνων βασιλεῖς καὶ ἀρχάς.

35. Ἀνιστῶν ἐμὲ εἰς δόξαν, καὶ κοιμίζων ὑπερηφάνους εἰς ἀπώλειαν αἰώνιον ἐν ἀτιμίᾳ, ὅτι οὐκ ἔγνωσαν αὐτόν.

36. Καὶ νῦν ἴδετε οἱ μεγιστᾶνες τῆς γῆς τὸ κρίμα κυρίου, ὅτι μέγας βασιλεὺς καὶ δίκαιος κρίνων τὴν ὑπ᾽ οὐρανόν.

37. Εὐλογεῖτε τὸν θεὸν οἱ φοβούμενοι τὸν κύριον ἐν ἐπιστήμῃ, ὅτι τὸ ἔλεος κυρίου ἐπὶ τοὺς φοβουμένους αὐτὸν μετὰ κρίματος.

38. Τοῦ διαστεῖλαι ἀνὰ μέσον δικαίου καὶ ἁμαρτωλοῦ, ἀποδοῦναι ἁμαρτωλοῖς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν.

39. Καὶ ἐλεῆσαι δίκαιον ἀπὸ ταπεινώσεως ἁμαρτωλοῦ, καὶ ἀποδοῦναι ἁμαρ-

tens in fortitudine ejus magná.

34. Ipſe Rex in coelis, & judicans Reges & Principatus.

35. Reſtituens me in gloriam, & faciens dormire ſuperbos in perditione æterná in ignominiá, quia non noverunt eum.

36. Et nunc videtis* magnates terræ judicium Domini, qvoniam magnus Rex & juſtus judicans ſub coelo.

37. Benedicite Deum qvi timetis Dominum in ſcientiâ, qvoniam miſericordia Domini ſuper timentes illum in judicio.

38. Ut diſcernat inter juſtum & peccatorem, & retribuat peccatoribus in æternum ſecundum opera ſua.

39. Et miſereatur juſti ab humilitate peccatoris, & retribuat pecca-

toribus

* Gr. videte.

λαῷ, ἀνθ᾽ ὧν ἐποίησε αἰῶ.

40. Ὅτι χρηστὸς ὁ κύριος τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτὸν ἐν ὑπομονῇ, ποιῆσαι κατὰ τὸ ἔλεος αὐτοῦ τοῖς ὁσίοις αὐτοῦ παρεστάναι διαπαντὸς αὐτῷ ἐν ἰσχύι.

41. Εὐλογητὸς κύριος εἰς τὸν αἰῶνα, ἐνώπιον τῶν δούλων αὐτοῦ.

Ψαλμὸς τῷ Σαλομῶν γ΄. περὶ δικαίων.

Ἵνα τί ὑπνοῖς ψυχή, καὶ οὐκ εὐλογεῖς τὸν κύριον;

2. Ὕμνον καινὸν ψάλλετε τῷ Θεῷ τῷ αἰνετῷ. ψάλλε καὶ γρηγόρησον ἐπὶ τὴν γρηγόρησιν αὐτοῦ, ὅτι ἀγαθὸς ψαλμὸς τῷ Θεῷ ἐξ ὅλης καρδίας.

3. Δίκαιοι μνημονεύουσι διὰ παντὸς τοῦ κυρίου, ἐν ἐξομολογήσει καὶ δικαιῶσει τὰ κρίματα κυρίου.

4. οὐκ ὀλιγωρήσει δί-

tori pro qvibus fecit juſto.

40. Quoniam benignus Dominus invocantibus illum in patientiâ, ut faciat ſecundum miſericordiam ejus his qui cum ipſo aſſiſtunt ſemper coram ipſo in fortitudine.

41. Benedictus Dominus in æternum coram ſervis ſuis.

Pſalmus Salomoni 3. de juſtis.

Quare dormis anima & non benedicis Dominum?

2. Hymnum novum cantate DEO laudabili, pſalle & vigila ad vigiliam tuam, * qvoniam bonus Pſalmus DEo ex toto corde.

3. Juſti recordantur ſemper Domini, in confeſſione & juſtitia judicia illius.

4. Non negliget ju-

καιος

* Gr. ejus.

καιος παιδευόμενος ὑπὸ κυρίου, ἡ εὐδοκία αὐτοῦ διὰ παντὸς ἔναντι κυρίου.

5. Προσέκοψεν ὁ δίκαιος, καὶ ἐδικαίωσε τὸν κύριον. ἔπεσε καὶ ἀποβλέπει τί ποιήσει αὐτῷ ὁ Θεός.

6. Ἀποσκοπεύει ὅθεν ἥξει σωτηρία t) αὐτοῦ.

7. Ἀλήθεια τῶν δικαίων παρὰ Θεοῦ σωτῆρος αὐτῶν, οὐκ αὐλίζεται ἐν οἴκῳ τοῦ δικαίου ἁμαρτία ἐφ᾽ ἁμαρτίαν.

8. Ἐπισκέπτεται διὰ παντὸς τὸν οἶκον αὐτοῦ ὁ δίκαιος, τοῦ ἐξᾶραι ἀδικίαν ἐν παραπτώματι αὐτοῦ.

9. Ἐξιλάσατο περὶ ἀγνοίας u) ἐν νηστείᾳ, καὶ ταπεινώσει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ.

10. Καὶ ὁ κύριος καθαρίζει πάντα ἄνδρα ὅσιον καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ.

11. Προσέκοψεν ἁμαρτωλὸς, καὶ καταρᾶται

ſtus correptus à Domino, complacentia illius ſemper coram Domino.

5. Offendit juſtus & juſtificavit Dominum, cecidit & videt quid faciat illi Dominus.

6. Speculatur unde adveniat ſalutare ejus.

7. Veritas juſtorum apud DEum ſalvatorem ſuum, non habitabit in domo juſti peccatum ſuper peccatum.

8. Viſitat ſemper domum ſuam juſtus ut auferat injuſtitiam in lapſu illius. **

9. Expiavit ab errore u) in jejunio & humilitate animam ſuam.

10. Et Dominus mundat omnem virum ſanctum & domum ejus.

11. Offendit peccator & execratur vitam ſuam

ζωὴν

t) i. e. In rebus adverſis juſtitiam Dei agnoſcit, & in calamitate ſua reſpicit illius auxilium.

** Suo.

ἐν ὑποκρίσει ζῶντας με-
τὰ ὁσίων, ἐν φθορᾷ σαρ-
κὸς αὐτοῦ καὶ πενίᾳ τὴν
ζωὴν αὐτοῦ.

8. Ἀνακαλύψαι ὁ Θεὸς
τὰ ἔργα ἀνθρώπων ἀν-
θρωπαρέσκων, ἐν κατα-
γέλωτι μυκτηρισμῷ τὰ
ἔργα αὐτοῦ.

9. Καὶ δικαιώσαιεν ὅ-
σιοι τὸ κρίμα τοῦ Θεοῦ αὐ-
τῶν, ἐν ἐξαίρεσθαι ἁμαρ-
τωλοὺς ἀπὸ προσώπου δι-
καίου.

10. Ἀνθρωπάρεσκον λα-
λοῦντα νόμον μετὰ δόλου.

11. Καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ
αὐτῶν ἐν οἴκῳ ἀνδρὸς ἐν
εὐσταθείᾳ, ὡς ὄφις δια-
λῦσαι σοφίαν ἀλλήλων ἐν
λόγοις παρανόμων.

12. Οἱ λόγοι αὐτοῦ πα-
ραλογισμοὶ εἰς πρᾶξιν
ἐπιθυμίας ἀδίκου.

13. οὐκ ἀνέστη ἕως ἐνίκη-
σε σκορπίσαι ὡς ἐν ὀρφα-

ventes in ſimulatione
cum Sanctis, in corru-
ptione carnis † ejus &
inopiâ vitam ejus.

8. Revela DEus opera
hominum ſtudentium
placere hominibus, in
riſu & ſubſannatione
opera ejus.

9. Et juſtificent San-
cti judicium DEI ſui, in
auferendo peccatores à
facie juſti.

10. Adulatorem lo-
qventem legem cum
dolo.

11. Et oculi eorum
in domo viri * in con-
ſtantia, tanqvam ſer-
pens diſſolve ſapienti-
am eorum invicem in
verbis tranſgreſſorum.

12. Verba illius hal-
lucinationes ad operan-
dum concupiſcentiam
injuſti.

13. Non ſurrexit, do-
nec vicit diſſipare a) ve-
lut in orbitate & deva-

Nnn via

† Nempe ut pereant & ad paupertatem redigantur. Infra v. 16, 17. * Viri rebus ſecundis florentis.

ἐν τῷ παρανομίαις παροργίζων τὸν Θεὸν Ἰσραήλ.

2. Περισσὸς ἐν λόγοις, περισσὸς ἐν * σημειῶσαι ὑπὲρ πάντας, ὁ σκληρὸς ἐν λόγοις κατακρίναι ἁμαρτωλοὺς ἐν κρίσει.

3. Καὶ ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἐν πρώτοις ἐπ' αὐτὸν ὡς ἐν ζήλῳ, καὶ αὐτὸς ἔνοχος ἐν ποικιλίᾳ y) ἁμαρτιῶν, καὶ ἐν ἀκρασίαις.

4. Ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἐπὶ πᾶσαν γυναῖκα ἄνευ διαστολῆς, ἡ γλῶσσα αὐτοῦ ψευδὴς ἐν συναλλάγματι μεθ' ὅρκου.

5. Ἐν νυκτὶ καὶ ἐν ἀποκρύφοις ἁμαρτάνει, ὡς οὐχ ὁρώμενος, ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ λαλεῖ πάσῃ γυναικὶ ἐν συνταγῇ z) κακίας.

6. Ταχὺς εἰσόδῳ εἰς πᾶσαν οἰκίαν ἐν ἱλαρότητι ὡς ἄκακος.

7. Ἐξᾶραι ὁ Θεὸς τοὺς

transgreſſione exaſperans DEum Iſraël.

2. Superfluus verbis, ſuperfluus in ſignificando ſuper omnes, qui durus eſt verbis, condemnans peccatores in judicio.

3. Et manus ejus in primis ſuper ipſum tanquam in Zelo, & ipſe obnoxius in diverſitate peccatorum y) & incontinentiis.

4. Oculi ejus in omnem fœminam ſine discrimine, lingua ejus mendax in pacto cum juramento.

5. In nocte & in abſcondito peccat, quaſi non videretur, in oculis ſuis loquitur omni mulieri in ſigno z) malitiæ.

6. Celer introitu ad omnem domum in hilaritate, tanquam non iniqvus.

7. Aufer DEus ri-

* Forte σημειώσει, ſignum veluti malitiæ [illegible].
** Scil. peccatorem.

ὑποκρίσει ζῶντας μετὰ ὁσίων, ἐν φθορᾷ σαρκὸς αὐτοῦ καὶ πενίᾳ τὴν ζωὴν αὐτοῦ.

8. Ἀνακαλύψαι ὁ Θεὸς ἔργα ἀνθρώπων ἀνθρωπαρέσκων, ἐν καταγέλωτι μυκτηρισμῷ τὰ ἔργα αὐτοῦ.

9. Καὶ δικαιώσαισαν ὅσιοι τὸ κρίμα τοῦ Θεοῦ αὐτῶν, ἐν ἐξαίρεσθαι ἁμαρτωλοὺς ἀπὸ προσώπου δικαίου.

10. Ἀνθρωπάρεσκον λαλοῦντα νόμον μετὰ δόλου.

11. Καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἐν οἴκῳ ἀνδρὸς ἐν εὐσταθείᾳ, ὡς ὄφις διαλῦσαι σοφίαν ἀλλήλων ἐν λόγοις παρανόμων.

12. Οἱ λόγοι αὐτοῦ παραλογισμοὶ εἰς πρᾶξιν ἐπιθυμίας ἀδίκου.

13. Οὐκ ἀνέστη ἕως ἐνίκησε σκορπίσαι ὡς ἐν ὀρφανίᾳ

ventes in ſimulatione cum Sanctis, in corruptione carnis † ejus & inopiâ vitam ejus.

8. Revela DEus opera hominum ſtudentium placere hominibus, in riſu & ſubſannatione opera ejus.

9. Et juſtificent Sancti judicium DEI ſui, in auferendo peccatores à facie juſti.

10. Adulatorem loqventem legem cum dolo.

11. Et oculi eorum in domo viri * in conſtantia, tanqvam ſerpens diſſolve ſapientiam eorum invicem in verbis transgreſſorum.

12. Verba illius hallucinationes ad operandum concupiſcentiam injuſti.

13. Non ſurrexit, donec vicit diſſipare a) velut in orbitate & deva-

Nnn via

† Nempe ut pereant & ad paupertatem redigantur. infra v. 16. 17. * Viri rebus ſecundis florentis.

υἱῷ, καὶ ἠρήμωσεν ἕνεκεν ἐπιθυμίας παρανόμου.

14. Παρελογίσατο ἐν λόγοις, ὅτι οὐκ ἔστιν ὁρῶν καὶ κρίνων.

15. Ἐπλήσθη ἐν παρανομίᾳ ἐν ταύτῃ, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἐπ᾽ οἶκον ἕτερον, ὀλοθρεῦσαι ἐν λόγοις ἀναπτερώσεως. οὐκ ἐμπίπλαται ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἐν πᾶσι τούτοις.

16. Γένοιτο κύριε ἡ μερὶς αὐτοῦ ἐν ἀτιμίᾳ ἐνώπιόν σου, ἡ ἔξοδος αὐτοῦ ἐν στεναγμοῖς, καὶ ἡ εἴσοδος αὐτοῦ ἐν ἀρᾷ.

17. Ἐν ὀδύναις καὶ ἐν πενίᾳ καὶ ἀπορίᾳ ἡ ζωὴ αὐτοῦ, κύριε· ὁ ὕπνος αὐτοῦ ἐν ὀδύναις, καὶ ἡ ἐξέγερσις αὐτοῦ ἐν ἀπορίαις.

18. Ἀφαιρεθείη ὕπνος ἀπὸ κροτάφων αὐτοῦ νυκτί. ἀποπέσοι ἀπὸ παντὸς ἔργου χειρῶν αὐτοῦ ἐν ἀτιμίᾳ.

19. Κενὸς c) χερσὶν αὐτοῦ

ſtavit propter concupiſcentiam iniqui.

14. Decepit in verbis, qvoniam † non eſt qvi videat, nec judicet.

15. Repletus in tranſgreſſione in ipſâ, & oculi ejus in domum alteram, ut perdat in verbis ſublimitatis: non ſatiatur anima ejus in his omnibus.

16. Fiat Domine pars ejus in ignominiâ coram te, exitus ejus in * affectionibus, & introitus ejus in calamitate.

17. In doloribus & paupertate & inopiâ vita ejus Domine, ſomnus ejus in doloribus & expergefactio illius in indigentiis.

18. Ablatus ** eſt ſomnus à temporibus ejus b) in nocte, decidat ab omni opere manuum ejus *** in ignominiâ.

19. Vacuus c) mani-

ἀπέλθοι

† i. e. perinde ac ſi non eſſet.
* Afflictionibus, vel ejulatibus.
** Gr. Auferatur. *** Gr. ſuarum.

σέλθοι εἰς τὸν οἶκον αὐτῦ, ῃ ἐλλιπὴς ὁ οἶκ☉ αὐτῦ πὸ παντὸς, ὃ ἐμπλήσαι υχὴν αὐτῦ.

bus ſuis ingrediatur domum ſuam, & egena domus ejus ab omni qvo ſatiaret animam ſuam.

20. Ἐν μονώσει ἀτεκνίας ὸ γῆρας αὐτῦ εἰς ἀνάληψιν.

20. In ſolitudine absqve prole ſenectus ejus in reparationem.

21. Ἐσκορπίσθησαν σάρκες ἀνθρωπαρέσκων ἀπὸ ηρίων, d) καὶ ὀςᾶ παρανόμων κατέναντι τῦ ἡλίου ἀτιμίᾳ.

21. Laceratæ ſunt à feris d) carnes ſtudentium placere hominibus, & oſſa transgreſſorum contra ſolem in ignominia.

22. Ἐκκόψειαν e) κόρακες ὀφθαλμὺς ἀνθρώπων ὑποκρινομένων.

22. Eruant e) corvi oculos hominum ſimulatorum.

23. Ὅτι ἠρήμωσαν οἴκους ολλὺς ἀνθρώπων ἐν ἀτιμίᾳ, καὶ ἐσκόρπησαν ἐν πιθυμίᾳ.

23. Qvoniam devaſtarunt domos multas hominum in ignominia, & diſſiparunt in concupiſcentiâ.

24. Καὶ ὐκ ἐμνήσθησαν εῦ, καὶ ὐκ ἐφοβήθησαν ὸν Θεὸν ἐν πᾶσι τύτοις.

24. Et non meminerunt DEI, & non timuerunt DEum in his omnibus.

25. Καὶ παρώργισαν ὸν Θεὸν, καὶ παρώξυναν ἆραι αὐτὺς ἀπὸ τῆς ῆς, ὅτι ψυχὰς ἀκάκων

25. Et exaſperarunt DEum & irritarunt, ut tollat illos de terrâ, qvoniam animas innocen-

τὰ παραλογισμῷ ὑποκείμενο, το. *

26. Μακάριοι οἱ φοβούμενοι τὸν κύριον ἐν ἀκακίᾳ αὐτῶν.

27. Ὁ κύριος ῥύσεται αὐτοὺς ἀπὸ ἀνθρώπων δολίων καὶ ἁμαρτωλῶν, καὶ ῥύσεται ἡμᾶς ἀπὸ παντὸς σκανδάλου παρανόμου.

28. Ἐξάραι ὁ Θεὸς τὰς ποιοῦντας ἐν ὑπερηφανίᾳ πᾶσαν ἀδικίαν, ὅτι κριτὴς μέγας καὶ κραταιός.

29. Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐν δικαιοσύνῃ, γένοιτο κύριε τὸ ἔλεός σου ἐπὶ πάντας τοὺς ἀγαπῶντάς σε.

Ψαλμὸς τῷ Σαλωμὼν ε.

Κύριε ὁ Θεὸς αἰνέσω τῷ ὀνόματί σου ἐν ἀγαλλιάσει, ἐν μέσῳ ἐπισταμένων τὰ κρίματά σου τὰ δίκαια.

2. Ὅτι σὺ χρηστὸς καὶ ἐλεήμων εἶ, καταφυγὴ τοῦ πτωχοῦ.

tium hallucinatione * ſimulant.

26. Beati qvi timent Dominum, in innocentiâ ſuâ.

27. Dominus liberabit illos ab hominibus doloſis & peccatoribus, liberabit nos ab omni ſcandalo iniqvi.

28. Aufer DEus facientes in ſuperbiâ omnem injuſtiam, qvoniam judex magnus & potens.

29. Dominus DEus noſter in juſtitiâ, fiat Domine miſericordia tua ſuper omnes diligentes te.

Pſalmus Salomoni 5.

Domine DEus laudetur nomini tuo in exultatione, in medio cognoſcentium judicia tua juſta.

2. Qvoniam tu benignus & miſericors es, refugium pauperis.

3. Si

* Falſa fraude ſimulant ſe innocentes.

3. Ἐν τῷ κεκραγέναι με πρός σε, μὴ παρασιωπήσῃς f) ἀπ᾽ ἐμοῦ.

3. Cum clamavero ad te, ne ſileas f) à me.

4. οὐ γὰρ λήψεται σκῦλα ἄνθρωπος παρὰ ἀνδρὸς δυνατοῦ.

4. Quoniam non capiet ſpolia homo de viro potente.

5. Καὶ τίς λήψεται ἀπὸ πάντων ὧν ἐποίησας, ἐὰν μὴ σὺ δῷς.

5. Et qvis capiet ex omnibus qvæ feciſti niſi tu dederis.

6. Ὅτι ἄνθρωπος καὶ ἡ μερὶς αὐτοῦ παρά σοι ἐν σταθμῷ, οὐ προσθήσει τοῦ πλεονάσαι παρὰ τὸ κρῖμα σου ὁ Θεός.

6. Quoniam homo & pars ejus apud te in ſtaterâ, non adjiciet ut redundet contra judicium tuum, * DEus.

7. Ἐν τῷ θλίβεσθαι ἡμᾶς ἐπικαλεσόμεθα σὲ εἰς βοήθειαν, καὶ σὺ οὐκ ἀποστρέψαις τὴν δέησιν ἡμῶν, ὅτι σὺ εἶς ὁ Θεὸς ἡμῶν.

7. Cum tribulamur, invocabimus te in adjutorium, & tu non avertes deprecationem noſtram, qvoniam tu es DEus noſter.

8. Μὴ βαρύνῃς τὴν χεῖρά σου ἐφ᾽ ἡμᾶς, ἵνα μὴ δι᾽ ἀνάγκην ἁμαρτάνωμεν.

8. Ne graves manum tuam ſuper nos, nè propter neceſſitatem peccemus.

9. Καὶ ἐὰν μὴ ἐπιστρέψῃς ἡμᾶς, οὐκ ἀφεξόμεθα, ἀλλὰ ἐπὶ σὲ ἥξομεν.

9. Et niſi converteris nos, † non ſuſtinebimus ſed ad te veniemus.

* Contra ſententiam tuam o DEus, adjicere vel demere nemo poterit.

† Et licet non reverti facias nos, tamen non à te deſiſtemus, ſed ad te veniemus.

10. Ἐὰν γὰρ πεινάσω, πρὸς σὲ κεκράξομαι ὁ Θεὸς, καὶ σὺ δώσεις μοι.

11. Τὰ πετεινὰ καὶ τοὺς ἰχθύας σὺ τρέφεις, ἐν τῷ διδόναι σε ὑετὸν ἐν ἐρήμοις εἰς ἀνατολὴν χλόης ἑτοιμάσαι χορτάσματα ἐν ἐρήμῳ παντὶ ζῶντι.

12. Καὶ ἐὰν πεινάσωσι, πρὸς σὲ ἀροῦσι πρόσωπα αὐτῶν.

13. Τοὺς βασιλεῖς καὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ λαοὺς σὺ τρέφεις ὁ Θεός. καὶ πτωχοῦ καὶ πένητος ἡ ἐλπὶς τίς ἐστιν εἰ μὴ σὺ κύριε.

14. Καὶ σὺ ἐπακούσῃ· ὅτι τίς χρηστὸς καὶ ἐπιεικὴς ἀλλ' ἢ σύ; εὐφρᾶναι ψυχὴν ταπεινοῦ, ἐν τῷ ἀνοῖξαι χεῖρά σου ἐν ἐλέῳ.

15. Ἡ χρηστότης ἀνθρώπου ἐν φίλῳ, καὶ ἡ αὔριον καὶ ἐὰν καὶ δευτερώσῃ g) ἄνευ γογγυσμοῦ, καὶ τοῦτο θαυμάσειας.

16. Τὸ δὲ δόμα σου πολὺ μετὰ χρηστότητος καὶ

10. Si eſurierio ad te clamabo DEus, & tu dabis mihi.

11. Volatilia & piſces tu alis, cum tu dederis pluviam in deſertis ad orientem paſcis*, ad præparandum pabula in eremo omni viventi.

12. Et ſi eſurierint, ad te attollent facies ſuas.

13. Reges & principes & populos tu alis DEus, & pauperis & mendici qvæ ſpes eſt niſi tu Domine?

14. Et tu exaudies, qvoniam qvis benignus & ſvavis niſi tu, lætificare animam humilis, cum aperueris manum tuam in miſericordiâ.

15. Benignitas hominis cum amico, & illa cras, & ſi ſecundo fecerit g) ſine murmuratione, & hoc ** miraberis.

16. Donum autem tuum multum cum be-

* Gr. *ad germinationem herbæ.*

** Mirum ſi etiam amicus amico bis eidem ſine murmuratione gratificetur.

πλύ-

...ψώσιον, καὶ οὗ ἐστιν ἐπὶ κύριε ἡ ἐλπὶς, οὐ φυ-σεται h) ἐν δόματι.

17. Ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἔλεός σου, κύριε, ἐν χρηστότητι.

18. Μακάριος οὗ μνημονεύει ὁ Θεὸς ἐν συμμετρίᾳ αὐταρκείας.

19. Ἐὰν ὑπερπλεονάσῃ ἄνθρωπος, ἐξαμαρτάνει.

20. Ἱκανὸν τὸ μέτριον ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ ἐν τούτῳ εὐλογία κυρίου εἰς πλησμονὴν ἐν δικαιοσύνῃ.

21. Εὐφράνθησαν οἱ φοβούμενοι κύριον ἐν ἀγαθοῖς, καὶ ἡ χρηστότης σου ἐπὶ Ἰσραὴλ ἐν τῇ βασιλείᾳ σου.

22. Εὐλογημένη ἡ δόξα κυρίου, ὅτι αὐτὸς βασιλεὺς ἡμῶν.

nignitate & locuples, & cujus eſt in te, Domine, ſpes, non inſlabitur h) in dono.

17. In omnem terram miſericordia tua, Domine, in benignitate.

18. Beatus cujus recordatur DEus in moderatione frugalitatis.

19. Si abundaverit homo, peccat.

20. Sufficiens mediocritas in juſtitiâ, & in hôc benedictio Domini ad ſatietatem in juſtitiâ.

21. Lætati ſunt qvi timent Dominum in bonis, & benignitas tua ſuper Iſraël in regnô tuo.

22. Benedicta gloria Domini, qvoniam ipſe Rex noſter.

Ψαλμὸς τῷ Σαλομὼν β'
ἐν ἐλπίδι.

Μακάριος ἀνὴρ οὗ ἡ καρδία αὐτοῦ ἑτοίμη ἐπικαλέσασθαι τὸ ὄνομα κυρίου.

2. Ἐν τῷ μνημονεύειν αὐτὸν τὸ ὄνομα κυρίου σωθήσεται.

3. Αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ κατευθύνονται ὑπὸ κυρίου καὶ πεφυλαγμένα ἔργα χειρῶν αὐτοῦ.

4. Ἀπὸ ὁράσεως πονηρῶν ἐνυπνίων αὐτοῦ οὐ ταραχθήσεται.

5. Ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἐν διαβάσει ποταμῶν καὶ σάλων i) θαλασσῶν οὐ πτοηθήσεται.

6. Ἐξανέστη ἐξ ὕπνου αὐτοῦ, καὶ εὐλόγησε τὸ ὄνομα κυρίου.

7. Ἐπ' εὐσταθείᾳ καρδίας αὐτοῦ ἐξύμνησε τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐδεήθη k) τοῦ προσώπου κυρίου

Pſalmus Salomonis 6.
In Spe.

Beatus vir cujus cor ſuum paratum invocare nomen Domini.

2. Cum ille recordatur nominis Domini, ſalvabitur.

3. Viæ illius diriguntur â Domino, & dilecta * opera manuum ejus.

4. A viſionibus malis ſomniorum ejus ** non conturbabitur.

5. Anima illius in tranſitu fluviorum, & procellarum i) [naufragans] non pavebit.

6. Surrexit ex ſomno ſuo, & benedixit nomen Domini.

7. In cordis ſui conſtantia † benedixit nomen Dei ſui: & deprecatus k) eſt faciem Domini.

* Gr. *cuſtodita opera.*
** Gr. *ſuorum.*

† Bona & tranquilla conſtitutione, quæ Democrito εὐεστὼ, Epicuro etiam εὐσταθεια. ſupra IV. 12.

παντὸς τοῦ οἴκου αὐτοῦ.

8. Καὶ κύριος εἰσήκουσε προσευχὴν παντὸς ἐν φόβῳ θεοῦ, καὶ πᾶν αἴτημα ψυχῆς ἐλπιζούσης πρὸς αὐτὸν ἐπιτελεῖ κύριος.

9. Εὐλογητὸς κύριος, ποιῶν ἔλεος τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν ἐν ἀληθείᾳ.

Ψαλμὸς τῷ Σαλομὼν ζ′. Ἐπιστροφῆς.

ΜΗ ἀποσκηνώσῃς ἀφ' ἡμῶν ὁ θεὸς, ἵνα μὴ ἐπιθῶνταί ἡμῖν οἱ μισήσαντες ἡμᾶς δωρεάν.

2. Ὅτι ἀπώσω αὐτοὺς ὁ θεὸς, μὴ πατησάτω ὁ ποῦς αὐτῶν κληρονομίαν ἁγιάσματός σου.

3. Σὺ ἐν θελήματί σου παίδευσον ἡμᾶς, καὶ μὴ δῷς ἔθνεσιν.

4. Ἐὰν γὰρ ἀποστείλῃς θάνατον, σὺν ἐντολῇ

mini pro omni domo ſua.

8. Et Dominus exaudivit orationem omnis qvi eſt in timore DEI: & omnem petitionem animæ ſperantis in ipſum implebit Dominus.

9. Benedicatur Dominus faciens miſericordiam diligentibus eum in veritate.

Pſalmus Salomoni 7. Converſionis.

NE diſcedas à nobis DEus, ne irruant in nos qvi oderunt nos gratis.

2. Qvoniam repuliſti illos Deus, ne conculcet pes eorum hæreditatem ſanctificationis tuæ.

3. Tu in voluntate tua caſtiga nos, & ne nos tradas gentibus.

4. Nam ſi miſeris mortem, cum manda-

m) περὶ ἡμῶν, ὅτι σὺ
μων κὴ ἐκ ὀργισθήσῃ,
ἀπολέσαι ἡμᾶς.

to * illi de nobis; m) qvoniam tu miſericors, & non iraſceris ut conſumas nos.

Ἐν τῷ κατασκηνῶν
ομά σε ἐν μέσῳ ἡμῶν,
θησόμεθα.

5. Cum habitet nomen tuum in medio noſtri, miſericordiam aſſeqvemur.

Καὶ ἐκ ἰσχύσει πρὸς
ἔθνος, ὅτι σὺ
ερασπιςὴς ἡμῶν.

6. Nec prævalebit natio adverſus nos, qvoniam tu protector noſter.

Καὶ ἡμεῖς ἐπικαλε-
θά σε, κὴ σὺ ἐπα-
ἡμῶν.

7. Et nos invocabimus te, & tu exaudies nos.

ὅτι σὺ οἰκτειρήσεις
ος Ἰσραὴλ εἰς τὸν
ι, κὴ ἐκ ἀπώσῃ. κὴ
ὑπὸ ζυγόν σε εἰς
ῶνα, κὴ ** μάςι-
αιδείας σε.

8. Quoniam tu miſereberis generis Iſrael in æternum, & non repelles, & nos ſub jugo tuo in ſeculum, & flagellum ** diſciplinæ tuæ.

Κατευθύνεις ἡμᾶς ἐν
ἀντιλήψεώς σε τ
αι τὸν οἶκον Ἰακώβ,
μέραν ἐν ᾗ ἐπαγγεί-
) αὐτοῖς.

9. Diriges † nos in tempore adjutorii tui ad miſerendum Domui Jacob: in die qvâ †† annunciavero n) illis.

Ψαλμὸς

eluti etiam reſtrictione, ne omnino nos perdat.
ſubintellige ὑπὸ, ſub flagello diſciplinæ tuæ.
r. Diriges.
Gr. annunciaſti.

Ψαλμὸς τῷ Σαλομὼν η'.
εἰς νίκας.

Θλίψιν καὶ φωνὴν πολέμου ἤκουσε τὸ οὖς μου, φωνὴν σάλπιγγος ἠχούσης σφαγὴν καὶ ὄλεθρον.

2. Φωνὴ λαοῦ πολλοῦ ὡς ἀνέμου πολλοῦ σφόδρα, ὡς καταιγὶς πυρὸς πολλοῦ φερομένου δι᾽ ἐρήμου.

3. Καὶ εἶπον τῇ καρδίᾳ μου· ποῦ ἄρα κρινεῖ αὐτὸν ὁ Θεός;

4. Φωνὴν ἤκουσα ἐν Ἱερουσαλὴμ πόλει ἁγιάσματος.

5. Συνετρίβη ἡ ὀσφύς μου ἀπὸ ἀκοῆς, παρελύθη γόνατά ο) μου.

5. Ἐφοβήθη ἡ καρδία μου, ἐταράχθη τὰ ὀστᾶ μου ὡς λίνον.

7. Εἶπον· κατευθύνουσιν ὁδοὺς αὐτῶν ἐν δικαιοσύνῃ, ἀνελογισάμην τὰ κρίματα τοῦ Θεοῦ ἀπὸ κτίσεως οὐρανοῦ καὶ γῆς, ἐδικαίωσα τὸν

Pſalmus Salomoni 8.
In victorias.

TRibulationem & vocem belli audivit auris mea, vocem tubæ ſonantis cædem & interitum.

2. Vox populi multi, ut venti validi nimis, ut procella ignis multi, lati per eremum.

3. Et dixi cordi meo: Numquid judicabit illum Deus.

4. Vocem audivi in Hieruſalem civitate ſanctificationis.

5. Concuſſi ſunt lumbi mei ab auditione: diſſoluta o) genua mea.

6. Contremuit cor meum: turbata ſunt oſſa mea, ut linum.

7. Dixi: dirigunt vias illorum ** in juſtitia. contemplatus ſum judicia Dei â creatione cœli, & terræ: juſtificavi DE-

θεὸν

** Gr. *vias ſuas*. De judiciis DEI intellige, rectam juſtamque viam incedentibus.

αὐτῷ m) περὶ ἡμῶν. ὅτι σὺ ἐλεήμων καὶ οὐκ ὀργισθήσῃ, τοῦ συντελέσαι ἡμᾶς.

5. Ἐν τῷ κατασκηνοῦν τὸ ὄνομά σου ἐν μέσῳ ἡμῶν, ἐλεηθησόμεθα.

6. Καὶ οὐκ ἰσχύσει πρὸς ἡμᾶς ἔθνος, ὅτι σὺ ὑπερασπιστὴς ἡμῶν.

7. Καὶ ἡμεῖς ἐπικαλεσόμεθά σε, καὶ σὺ ἐπακούσῃ ἡμῶν.

8. ὅτι σὺ οἰκτειρήσεις τὸ γένος Ἰσραὴλ εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ οὐκ ἀπώσῃ. καὶ ἡμεῖς ὑπὸ ζυγόν σου εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ** μάστιγα παιδείας σου.

9. Κατευθύνεις ἡμᾶς ἐν καιρῷ ἀντιλήψεώς σου τοῦ ἐλεῆσαι τὸν οἶκον Ἰακὼβ, εἰς ἡμέραν ἐν ᾗ ἐπαγγείλω n) αὐτοῖς.

to * illi de nobis; m) qvoniam tu miſericors, & non iraſceris ut conſumas nos.

5. Cum habitet nomen tuum in medio noſtri, miſericordiam aſſeqvemur.

6. Nec prævalebit natio adverſus nos, qvoniam tu protector noſter.

7. Et nos invocabimus te, & tu exaudies nos.

8. Quoniam tu miſereberis generis Iſraël in æternum, & non repelles, & nos ſub jugo tuo in ſeculum, & flagellum ** diſciplinæ tuæ.

9. Diriges † nos in tempore adjutorii tui ad miſerendum Domui Jacob: in die qvâ †† annunciavero n) illis.

ψαλμὸς

* Veluti cum reſtrictione, ne omnino nos perdat.
** Subintellige ὑπὸ, *ſub flagello diſciplinæ tuæ.*
† Gr. *Diriges.*
†† Gr. *annunciaſti.*

ρτίαν ἑαυ̃ ὐκ ἐποίησαν
ὑπὲρ τὰ ἔθνη.

15. Διὰ τῦτο ἐκέρασεν
τοῖς ὁ Θεὸς πνεῦμα
πλανήσεως, ἐπότισεν αὐ-
τὺς ποτήριον οἴνυ r) ἀ-
κράτυ εἰς μέθην.

16. Ἤγαγε τὸν ἀπ' ἐ-
σχάτυ τῆς γῆς, τὸν παίον-
τα κραταιῶς.

17. Ἔκρινε τὸν πόλε-
μον ἐπὶ Ἱερυσαλὴμ καὶ
τὴν γῆν αὐτῆς.

18. Ἀπήντησαν αὐτῷ οἱ
ἄρχοντες τῆς γῆς μετὰ χα-
ρᾶς εἶπον αὐτῷ ἐπευκτὴ
ὁδός σου, δεῦτε, εἰσέλ-
θετε μετ' εἰρήνης.

19. Ὡμάλισαν ὁδὺς
τραχείας ἀπὸ εἰσόδυ αὐ-
τῶν, ἤνοιξαν πύλας ἐπὶ
Ἱερυσαλήμ, ἐστεφάνωσαν
τείχη αὐτῆς.

20. Εἰσῆλθεν ὡς πα-
τὴρ εἰς οἶκον υἱῶν αὐτῦ μετ'
εἰρήνης, ἔστησε τὺς πόδας
αὐτῦ μετ' ἀσφαλείας
πολλῆς.

21. Κατελάβετο τὰς

ciſſent ſupra gentes. *

15. Propter hoc miſcuit illis Deus ſpiritum erroris, ingurgitavit illos calice vini meri r) ad ebrietatem.

16. Deduxit ab extremis terræ percutientem fortiter.

17. Judicavit bellum in Hieruſalem, & terram ejus.

18. Occurrerunt illi Principes terræ, cum gaudio dixerunt illi: Dilatata via tua, venite ingredimini cum pace.

19. Æqvarunt vias difficiles ab introitu illorum, aperuerunt portas in Hieruſalem, coronarunt muros ejus.

20. Advenit ut Pater in domum filiorum † ejus: cum pace poſuit pedes ſuos cum ſecuritate multa.

21. Occupavit turres

πυργει-

* i.e. gentes qvasvis ſupergreſſi ſunt omni genere criminum.

† Gr. ſuorum.

θεὸν ἐν τοῖς κρίμασιν αὐτοῦ τοῖς ἀπ' αἰῶνος.

8. Ἀνεκάλυψεν † ὁ Θεὸς τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν ἐναντίον ἡλίου, ἔγνω πᾶσα ἡ γῆ τὰ κρίματα τοῦ Θεοῦ τὰ δίκαια.

9. Ἐν καταγαίοις κρυφίοις αἱ παρανομίαι αὐτῶν ἐν p) παροργισμῷ.

10. Υἱὸς μετὰ μητρὸς, καὶ πατὴρ μετὰ θυγατρὸς συνεφύροντο.

11. Ἐμοιχῶντο ἕκαστος γυναῖκα τοῦ πλησίον αὐτοῦ, συνέθεντο αὐτοῖς συνθήκας μετὰ ὅρκου.

12. Περὶ τούτων τὰ ἅγια τοῦ Θεοῦ διήρπαζον, οὐκ ὄντος κληρονόμου λυτρουμένου.

13. Ἐπάτουν τὸ θυσιαστήριον κυρίου ἀπὸ πάσης ἀκαθαρσίας, καὶ ἐν ἀφέδρῳ q) αἵματος ἐμίαινον τὰς θυσίας ὡς κρέα βέβηλα.

14. οὐ παρέλιπον ἁ-

um in judiciis ſuis quæ ſunt a ſeculo.

8. Revelabit † Deus peccata eorum in conſpectu ſolis, agnovit univerſa terra judicia Dei juſta.

9. In ſubterraneis latebris iniquitates eorum in p) irritatione.

10. Filius cum matre, & pater cum filia commiſti ſunt.

11. Mœchati ſunt ſinguli cum uxore proximi ſui, convenerunt cum illis pacta cum juramento.

12. Super hæc ſancta Dei diripuerunt: non exiſtente hærede qui redimeret.

13. Conculcarunt altare Dei in omni immunditia, & in fluento ſanguinis q) polluerunt hoſtias ut carnes prophanas.

14. Non reliquerunt peccatum quod non fe-

μαρ-

† Gr. Revelavit.

μαρτίαν ἣν οὐκ ἐποίησαν ὑπὲρ τὰ ἔθνη.

15. Διὰ τοῦτο ἐκέρασεν αὐτοῖς ὁ Θεὸς πνεῦμα πλανήσεως, ἐπότισεν αὐτοῖς ποτήριον οἴνου r) ἀκράτου εἰς μέθην.

16. Ἤγαγε τὸν ἀπ' ἐσχάτου τῆς γῆς, τὸν παίοντα κραταιῶς.

17. Ἔκρινε τὸν πόλεμον ἐπὶ Ἱερουσαλὴμ καὶ τὴν γῆν αὐτῆς.

18. Ἀπήντησαν αὐτῷ οἱ ἄρχοντες τῆς γῆς μετὰ χαρᾶς εἶπον αὐτῷ ἐπευκτὴ ἡ ὁδός σου, δεῦτε, εἰσέλθετε μετ' εἰρήνης.

19. Ὡμάλιζαν ὁδοὺς τραχείας ἀπὸ εἰσόδου αὐτῶν, ἤνοιξαν πύλας ἐπὶ Ἱερουσαλὴμ, ἐστεφάνωσαν τείχη αὐτῆς.

20. Εἰσῆλθεν ὡς πατὴρ εἰς οἶκον υἱῶν αὐτοῦ μετ' εἰρήνης, ἔστησε τοὺς πόδας αὐτοῦ μετ' ἀσφαλείας πολλῆς.

21. Κατελάβετο τὰς

ciſſent ſupra gentes. *

15. Propter hoc miſcuit illis Deus ſpiritum erroris, ingurgitavit illos calice vini meri r) ad ebrietatem.

16. Deduxit ab extremis terræ percutientem fortiter.

17. Judicavit bellum in Hieruſalem, & terram ejus.

18. Occurrerunt illi Principes terræ, cum gaudio dixerunt illi: Dilatata via tua, venite ingredimini cum pace.

19. Æqvarunt vias difficiles ab introitu illorum, aperuerunt portas in Hieruſalem, coronarunt muros ejus.

20. Advenit ut Pater in domum filiorum † ejus: cum pace poſuit pedes ſuos cum ſecuritate multa.

21. Occupavit turres

πυργε-

* i.e. gentes qvasvis ſupergreſſi ſunt omni genere criminum.

† Gr. ſuorum.

38. Καὶ ἡμεῖς ἀφεξόμεθά *σου, ὅτι χρηστὰ τὰ κρίματά σου ἐφ' ἡμᾶς.

39. Ἡμῖν καὶ τοῖς τέκνοις ἡμῶν ἡ εὐδοκία εἰς τὸν αἰῶνα· κύριε σωτὴρ ἡμῶν οὐ σαλευθησόμεθα ἔτι τὸν αἰῶνα χρόνον.

40. Αἰνετὸς (ὁ) κύριος ἐν τοῖς κρίμασιν αὐτοῦ ἐν στόματι ὁσίων.

41. Καὶ σὺ εὐλογημένος Ἰσραὴλ ὑπὸ κυρίου εἰς τὸν αἰῶνα.

38. Et nos ſuſtinebimus te, qvoniam benigna judicia tua ſuper nos.

39. Nobis & filiis noſtris beneplacitum in æternum Domine Salvator noſter, non movebimur in æternum tempus.

40. Laudabilis (eſt) Dominus in judiciis ſuis, in ore ſanctorum.

41. Et tu benedictus Iſraël à Domino in ſeculum.

Ψαλμὸς τοῦ Σαλομὼν θ'. εἰς ἔλεγχον.

ΕΝ τῷ ἀπαχθῆναι Ἰσραὴλ ἐν ἀποικεσίᾳ εἰς γῆν ἀλλοτρίαν, ἐν τῷ ἀποστῆναι αὐτοὺς ἀπὸ κυρίου τοῦ λυτρωσαμένου αὐτούς.

2. Ἀπερρίφησαν ἀπὸ κληρονομίας ἧς ἔδωκεν αὐτοῖς κύριος ἐν παντὶ ἔθνει ἐπὶ διασπορᾷ τοῦ Ἰσραὴλ κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦ Θεοῦ.

Pſalmus Salomoni 9. In coarguitionem.

IN abducendo Iſraël in migratione ad terram alienam, cum deficerent illi à Domino redemtore ſuo.

2. Abjecti ſunt ab hereditate qvam dedit illis Dominus in omni gente, in diſperſione Iſraël juxta verbum Domini.

3. Ita

* Forte ἀνθεξόμεθα, *adhærebimus tibi.* Nam ἀφέξομαι eſt abſtinere, ut ſupra V. 9.

3. Ἵνα δικαιωθῇς ὁ [θε]ὸς ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου [ἐν] ταῖς ἀνομίαις ἡμῶν.

3. Ut juſtificeris DEus in juſtitiâ tua, in iniqvitatibus noſtris.

4. Ὅτι σὺ κριτὴς δί[και]ος ἐπὶ πάντας τοὺς [λα]οὺς τῆς γῆς.

4. Qvoniam tu judex juſtus in omnes populos terræ.

5. οὐ γὰρ κρυβήσεται [..] ἀπὸ τῆς γνώσεώς σου [π]ᾶς ποιῶν κακά.

5. Etenim non occultabitur u) à cognitione tuâ omnis qvi facit iniqua.

6. Καὶ αἱ δικαιοσύναι [τ]ῶν ὁσίων σου ἐνώπιόν σου [κ]ύριε, καὶ οὐ κρυβήσεται [ἄ]νθρωπος ἀπὸ τῆς γνώ[σ]εώς σου.

6. Et juſtitiæ ſanctorum tuorum in conſpectu tuo Domine, & non occultabitur homo à cognitione tuâ.

7. Ὁ θεὸς, τὰ ἔργα ἡ[μ]ῶν ἐν ἐκλογῇ, x) καὶ [ἐ]ξουσία τῆς ψυχῆς ἡμῶν, τοῦ [π]οιῆσαι δικαιοσύνην καὶ [ἀ]δικίαν ἐν ἔργοις χειρῶν [ἡ]μῶν.

7. DEus, opera noſtra in electione, x) & popoteſtas animæ noſtræ ad faciendum juſtitiam, & iniqvitatem in operibus manuum noſtrarum.

8. Καὶ ἐν τῇ δικαιοσύνῃ [σ]ου ἐπισκέπτεις υἱοὺς ἀνθρώπων.

8. Et in tuâ juſtitiâ viſitas filios hominum.

9. Ὁ ποιῶν δικαιοσύνην θησαυρίζει ζωὴν ἑαυτῷ παρὰ κυρίῳ, καὶ ὁ ποιῶν ἄδικα, αὐτὸς αἴτιος τῆς ψυχῆς ἐν ἀπωλείᾳ.

9. Faciens juſtitiam theſaurizat vitam ſibi apud Dominum, & faciens iniqva ipſe eſt cauſa animæ in perditione.

10. Τὰ γὰρ κρίματα

10. Nam judicia Do-

Ooo

κυρίου

κυρίῳ ἐν δικαιοσύνῃ κατ' ἄνδρα καὶ οἶκον.

11. Τίνι χρηστεύσῃ ὁ Θεὸς εἰ μὴ τοῖς ἐπικαλουμένοις τὸν κύριον;

12. Καθαριεῖ ἐν ἁμαρτίαις ψυχὴν, ἐν ὁμολογήσει, ἐν ἐξηγορίαις.

13. Ὅτι αἰσχύνη ἡμῖν καὶ τοῖς προσώποις ἡμῶν περὶ ἁπάντων.

14. Καὶ τίνι ἀφήσει ἁμαρτίας, εἰ μὴ τοῖς ἡμαρτηκόσι;

15. Δικαίους εὐλογήσεις, καὶ οὐκ εὐθυνεῖς περὶ ὧν ἥμαρτον, καὶ ἡ χρηστότης σου περὶ ἁμαρτάνοντας ἐν μεταμελείᾳ.

16. Καὶ νῦν σὺ ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ, ὅτι σοῦ ἐσμὲν, καὶ μὴ ἀποστήσεις ἔλεόν σου ἀφ' ἡμῶν, ἵνα μὴ ἐπιθῶνται ἡμῖν.

17. Ὅτι σὺ ᾑρετίσας τὸ σπέρμα Ἀβραὰμ [παρὰ] πάντα τὰ ἔθνη.

18. Καὶ ἔθου τὸ ὄνομά σου ἐφ' ἡμᾶς κύριε, καὶ οὐ καταπαύσῃ εἰς τὸν αἰῶνα.

mini in juſtitiâ, juxta virum & domum.

11. Cui benignus erit DEus niſi invocantibus Dominum?

12. Mundabit animam in peccatis, in confeſſione, in accuſationibus.

13. Qvoniam verecundia nobis & faciebus noſtris in omnibus.

14. Et cui dimittet peccata niſi * peccantibus?

15. Juſtos benedices, & non punies pro quibus peccarunt, & benignitas tua erga peccatores in pœnitentiâ.

16. Et nunc tu DEus Iſraël, qvoniam tui ſumus, & non ſeparabis miſericordiam tuam à nobis, ne irruant in nos.

17. Qvoniam tu elegiſti ſemen Abraham præ omnibus gentibus.

18. Et pone nomen tuum ſuper nos Domine, & non deficiat in æternum.

* Gr. in qui peccaverunt.

19. Ἐν διαθήκῃ διέθου
ῆς πατράσιν ἡμῶν περὶ
μῶν, καὶ ἡμεῖς ἐλπιοῦμεν
πὶ σὲ ἐν ἐπιστροφῇ ψυ-
χῆς ἡμῶν.

20. Τοῦ κυρίου ἡ ἐλεη-
μοσύνη ἡ ἐπὶ οἶκον Ἰσρα-
ὴλ, εἰς τὸν αἰῶνα καὶ y)
ἔτι τέλος.

Ὕμνος τῷ Σαλομὼν ί.

Μακάριος ἀνὴρ οὗ ὁ
κύριος ἐμνήσθη ἐν
ἐλέγχῳ, καὶ ἐκυ-
κλώθη z) ἀπὸ ὁδοῦ πονη-
ρᾶς ἐν μάστιγι, καὶ κα-
θαρισθῆναι ἀπὸ ἁμαρτίας
τοῦ μὴ πληθῦναι.

2. Ὁ ἑτοιμάζων νῶτον
εἰς μάστιγας, καθαρισθή-
σεται, χρηστὸς γὰρ ὁ κύ-
ριος τοῖς ὑπομένουσι
παιδείαν.

3. ὀρθώσει γὰρ ὁδοὺς
δικαίων, καὶ οὐ διαστρέψει
ἐν παιδείᾳ.

4. Καὶ τὸ ἔλεος κυρίου
ἐπὶ τοὺς ἀγαπῶντας αὐ-

19. In teſta
promiſiſti patrib
ſtris ſuper nos ,
ſperamus in te i
verſione animar
ſtrarum.

20. Domini
cordia ſuper d
Iſraël in ſeculum
huc y) in finem.

Hymnus Salomon

BEatus vir cu
cordatur Do
in reprehen
& qvi deviavit z)
malitiæ in flagell
mundetur à p
qvò non ſit plen

2. Qvi præparat
ad flagella, mu
tur, benignus * I
nus patientibus
plinam.

3. Rectas faciet
rum ſemitas, &
obliqvabit in
ptione.

4. Et miſeric
Domini ſuper dil

* Gr. *bonus enim.*

τὸν ἐν ἀληθείᾳ, καὶ μνησθήσεται κύριος τῶν δούλων αὐτοῦ ἐν ἐλέει.

tes illum in veritate, & recordabitur Dominus ſervorum ſuorum in miſericordiâ.

5. Ἡ μαρτυρία ἐν νόμῳ διαθήκης αἰωνίου· ἡ μαρτυρία κυρίου ἐπὶ ὁδοὺς ἀνθρώπων ἐν ἐπισκέπῃ.

5. Teſtimonium in lege teſtamenti æterni; teſtimonium Domini in ſemitas hominum in viſitatione.

6. Δίκαιος καὶ ὅσιος κύριος ἡμῶν κρίμασιν αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ Ἰσραὴλ αἰνέσει τὸ ὄνομα κυρίου ἐν εὐφροσύνῃ.

6. Juſtus, & ſanctus Dominus noſter judiciis ſuis in æternum, & Iſraël laudabit nomen Domini in lætitiâ.

7. Καὶ ὅσιοι ἐξομολογήσονται ἐν ἐκκλησίᾳ λαοῦ, καὶ πτωχοὺς ἐλεήσει ὁ Θεὸς ἐν εὐφροσύνῃ Ἰσραήλ.

7. Et ſancti confitebuntur in Eccleſia populi, & pauperum miſerebitur DEus in lætitia Iſraël.

8. Ὅτι χρηστὸς καὶ ἐλεήμων ὁ Θεὸς εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ συναγωγαὶ Ἰσραὴλ δοξάσουσι τὸ ὄνομα κυρίου.

8. Qvoniam ſuavis & miſericors DEus in ſecula, & Synagoga Iſraël glorificabunt nomen Domini.

9. Τοῦ κυρίου ἡ σωτηρία ἐπὶ οἶκον Ἰσραὴλ εἰς εὐφροσύνην a) αἰώνιον.

9. Domini ſalus in domo Iſrael, in lætitiam a) æternam.

Τοῦ

ῳ̃ Σαλομῶν εἰς προσδοκίαν.

Ψαλμὸς ιά.

Σαλπίσατε ἐν Σιὼν, ἐν σάλπιγγι σημασίας ἁγίων.

2. Κηρύξατε ἐν Ἱερουσαλὴμ φωνὴν εὐαγγελιζομένου, ὅτι ἠλέησεν ὁ Θεὸς ἐν Ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐπισκοπῇ αὐτῶν.

3. Στῆθι Ἱερουσαλὴμ ἐφ' ὑψηλοῦ, καὶ ἴδε τὰ τέκνα σου ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν, συνηγμένα εἰς ἅπαξ ὑπὸ κυρίου.

4. Ἀπὸ βοῤῥᾶ ἔρχονται, τῇ εὐφροσύνῃ τοῦ Θεοῦ αὐτῶν ἐκ νήσων μακρόθεν συνήγαγεν αὐτοὺς ὁ Θεός.

5. Ὄρη ὑψηλὰ ἐταπείνωσεν εἰς ὁμαλισμὸν αὐτοῖς.

6. Οἱ βουνοὶ ἔφυγον ἀπὸ εἰσόδου αὐτῶν, οἱ δρυμοὶ b) ἐσκίασαν αὐτοῖς ἐν τῇ παρόδῳ αὐτῶν.

7. Πᾶν ξύλον εὐωδίας ἀνέτειλεν αὐτοῖς ὁ Θεὸς, ἵνα παρέλθῃ Ἰσραὴλ ἐν

Salomoni in Expectatione.

Pſalmus XI.

BUccinate in Sion, in tubâ ſignificationis Sanctorum.

2. Prædicate in Hieruſalem vocem annunciantis bona, qvoniam miſertus DEus in Iſrael in viſitatione illorum.

3. Sta Hieruſalem in alto, & vide filios tuos in oriente & occidente congregatos ſimul à Domino.

4. Ab aqvilone venient, lætitia DEI ſui ex meridie, à longinqvo congregavit eos DEus.

5. Montes ſublimes humiliavit illis in planitiem.

6. Colles fugerunt ab introitu illorum, nemora b) obumbrabant illis in tranſitu ſuo.

7. Omne lignum odoriferum pullulavit * illis, DEus, ut tranſeat

* Gr. *produxit* in eorum gratiam Deus.

Ψαλμὸς τῷ Σαλομὼν ιγ΄.
Παράκλησις τῶν δικαίων.

Δεξιὰ κυρίου * ἐσκέπασέ με, δεξιὰ κυρίου ἐφείσατο ἡμῶν.

* ἐπέσπασε.

2. Ὁ βραχίων κυρίου ἔσωσεν ἡμᾶς ἀπὸ ῥομφαίας διαπορευομένης, ἀπὸ λιμοῦ καὶ θανάτου ἁμαρτωλῶν.

3. Θηρία ἐπέδραμον αὐτοῖς πονηρὰ ἐν τοῖς ὀδοῦσιν αὐτῶν, ἔτιλλον σάρκας αὐτῶν, καὶ ἐν ταῖς μύλαις αὐτῶν ἔθλων ὀστᾶ αὐτῶν, καὶ ἐκ τούτων ἁπάντων ἐρρύσατο ἡμᾶς κύριος.

4. Ἐταράχθη ὁ ἀσεβὴς διὰ τὰ παραπτώματα αὐτοῦ, μήποτε συμπαραληφθῇ μετὰ τῶν ἁμαρτωλῶν.

5. Ὅτι δεινὴ καταστροφὴ τοῦ ἁμαρτωλοῦ, καὶ οὐχ ἅψεται δικαίου ἐκ πάντων τούτων οὐδέν.

6. Ὅτι οὐχ ὁμοία παιδεία τῶν δικαίων ἐν ἀγνοίᾳ,

Pſalmus Salomoni 13.
Conſolatio juſtorum.

DExtera Domini conciliavit me, dextera Domini pepercit nobis.

2. Brachium Domini ſalvabit ** nos à rhomphæâ tranſeunte, à fame & morte peccatorum.

3. Feræ noxiæ occurrebant illis in viis illorum, laniabant carnes eorum, & in molis [illegible]debant oſſa eorum, & ex his omnibus liberavit nos DEus.

4. Turbatus eſt impius propter peccata ſua, ne qvando ſimul comprehendatur cum † peccatis.

5. Qvoniam gravis ſubverſio peccatoris, & non attinget juſtum qvicqvam ex his omnibus.

6. Qvoniam non ſimilis correptio juſto-

igi

** *Salvavit.* † Gr. *cum peccatoribus.*

ῃ ἡ καταῤῥοφὴ τῶν
ἁμαρτωλῶν.

7. Ἐν περιςολῇ παιδεύεται δίκαιος, ἵνα μὴ ἐπιχαρῇ ὁ ἁμαρτωλὸς τῷ δικαίῳ.

8. Ὅτι νυθετήσει δίκαιον ὡς υἱὸν ἀγαπήσεως, καὶ ἡ παιδεία αὐτῦ ὡς πρωτοτόκου.

9. Ὅτι φείσεται κύριος τῶν ὁσίων αὐτῦ, καὶ τὰ πλημμελήματα αὐτῶν ἐξαλείψει ἐν παιδείᾳ, ἡ γὰρ ζωὴ τῶν δικαίων εἰς τὸν αἰῶνα.

10. Ἁμαρτωλοὶ δὲ ἀρθήσονται εἰς ἀπώλειαν, καὶ ὐκ εὑρεθήσεται d) μνημόσυνον αὐτῶν ἔτι.

11. Ἐπὶ δὲ τὺς ὁσίυς τὸ ἔλεος κυρίυ, καὶ ἐπὶ τὺς φοβυμένυς αὐτὸν τὸ ἔλεος αὐτῦ.

Ὕμνος τῷ Σαλομὼν ιδ.

Πιςὸς κύριος τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν ἐν ἀληθείᾳ, τοῖς ὑπομένυσι

rum in ignoranti
ſubverſio peccator

7. In occulto caſ
tur juſtus, ne † inſ
peccator juſto.

8. Qvoniam ac
nebit juſtum ut fi
dilectionis, & diſci
ipſius ut primogen

9. Qvoniam p
Dominus ſanctis ſu
delicta illorum de
in correptione,
vita juſtorum in
num.

10. Peccatores e
buntur in perditio
& non invenietu
moria d) eorum
plius.

11. Super ſanct
ſericordia Domin
ſuper timentes
miſericordia ejus.

Hymnus Salomoni

FIdelis DEus di
tibus eum in
tate, & ſuſti

† Gr. *ne lætetur ſuper juſto peccator.*

Ψαλμὸς τῷ Σαλωμὼν ιγ΄. παράκλησις τῶν δικαίων.

Δεξιὰ κυρίου * ἐσκέπασέ με. δεξιὰ κυρίου ἐφείσατο ἡμῶν.

* ἀπέσπασε.

2. Ὁ βραχίων κυρίου ἔσωσεν ἡμᾶς ἀπὸ ῥομφαίας διαπορευομένης, ἀπὸ λιμοῦ καὶ θανάτου ἁμαρτωλῶν.

3. Θηρία ἐπέδραμον αὐτοῖς πονηρὰ ἐν τοῖς ὀδοῦσιν αὐτῶν. ἔτιλλον σάρκας αὐτῶν, καὶ ἐν ταῖς μύλαις αὐτῶν ἔθλων ὀστᾶ αὐτῶν, καὶ ἐκ τούτων ἁπάντων ἐῤῥύσατο ἡμᾶς κύριος.

4. Ἐταράχθη ὁ ἀσεβὴς διὰ τὰ παραπτώματα αὐτοῦ, μήποτε συμπαραληφθῇ μετὰ τῶν ἁμαρτωλῶν.

5. Ὅτι δεινὴ καταστροφὴ τοῦ ἁμαρτωλοῦ, καὶ οὐχ ἅψεται δικαίου ἐκ πάντων τούτων οὐδέν.

6. Ὅτι οὐχ ὁμοία παιδεία τῶν δικαίων ἐν ἀγνοίᾳ,

Pſalmus Salomoni 13. Conſolatio juſtorum.

DExtera Domini conciliavit me dextera Domini pepercit nobis.

2. Brachium Domini ſalvabit ** nos à rompheâ tranſeunte, à fame & morte peccatorum.

3. Feræ noxiæ incurrebant illis in vultibus eorum, laniabant carnes eorum, & in molis comedebant oſſa eorum: & ex his omnibus liberavit nos DEus.

4. Turbatus eſt impius propter peccata ſua, ne qvando ſimul comprehendatur cum † peccatis.

5. Qvoniam gravis ſubverſio peccatoris, & non attinget juſtum qvicqvam ex his omnibus.

6. Qvoniam non ſimilis correptio juſtorum

** *Salvavit.* † Gr. *cum peccatoribus.*

καὶ ἡ καταῤῥοφὴ τῶν ἁμαρτωλῶν.

7. Ἐν περιστολῇ παιδεύεται δίκαιος, ἵνα μὴ ἐπιχαρῇ ὁ ἁμαρτωλὸς τῷ δικαίῳ.

8. Ὅτι νουθετήσει δίκαιον ὡς υἱὸν ἀγαπήσεως, καὶ ἡ παιδεία αὐτοῦ ὡς πρωτοτόκου.

9. Ὅτι φείσεται κύριος τῶν ὁσίων αὐτοῦ, καὶ τὰ πλημμελήματα αὐτῶν ἐξαλείψει ἐν παιδείᾳ, ἡ γὰρ ζωὴ τῶν δικαίων εἰς τὸν αἰῶνα.

10. Ἁμαρτωλοὶ δὲ ἀρθήσονται εἰς ἀπώλειαν, καὶ οὐκ εὑρεθήσεται d) μνημόσυνον αὐτῶν ἔτι.

11. Ἐπὶ δὲ τοὺς ὁσίους τὸ ἔλεος κυρίου, καὶ ἐπὶ τοὺς φοβουμένους αὐτὸν τὸ ἔλεος αὐτοῦ.

Ὕμνος τῷ Σαλομὼν ιδ'.

Πιστὸς κύριος τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν ἐν ἀληθείᾳ, τοῖς ὑπομένουσι

παι-

rum in ignorantiâ & ſubverſio peccatorum.

7. In occulto caſtigatur juſtus, ne † inſultet peccator juſto.

8. Qvoniam admonebit juſtum ut filium dilectionis, & diſciplina ipſius ut primogeniti.

9. Qvoniam parcet Dominus ſanctis ſuis, & delicta illorum delebit in correptione, nam vita juſtorum in æternum.

10. Peccatores elevabuntur in perditionem, & non invenietur memoria d) eorum amplius.

11. Super ſanctos miſericordia Domini, & ſuper timentes illum miſericordia ejus.

Hymnus Salomoni 14.

FIdelis DEus diligentibus eum in veritate, & ſuſtinenti-

† Gr. *ne lætetur ſuper juſto peccator.*

παιδείαν αὐτοῦ, τοῖς πορευομένοις ἐν δικαιοσύνῃ προσταγμάτων αὐτοῦ, ἐν νόμῳ ὡς ἐνετείλατο ἡμῖν εἰς ζωὴν ἡμῶν.

2. Ὅσιοι κυρίου ζήσονται ἐν αὐτῷ εἰς τὸν αἰῶνα, ὁ παράδεισος κυρίου e) τὰ ξύλα τῆς ζωῆς ὅσιοι αὐτοῦ.

3. Ἡ φυτεία αὐτῶν ἐῤῥιζωμένη εἰς τὸν αἰῶνα, οὐκ ἐκτιλήσονται πάσας τὰς ἡμέρας, ὅτι ἡ μερὶς καὶ ἡ κληρονομία τοῦ Θεοῦ ἐστιν ὁ Ἰσραήλ.

4. Οὐχ οὕτως οἱ ἁμαρτωλοὶ f) καὶ παράνομοι, οἳ ἠγάπησαν ἡμέραν ἐν μετοχῇ ἁμαρτίας αὐτῶν, ἐν μικρότητι σαπρίας ἐν ἐπιθυμίᾳ αὐτῶν.

5. Καὶ οὐκ ἐμνήσθησαν τοῦ Θεοῦ, ὅτι ὁδοὶ ἀνθρώπων γνωσταὶ ἐνώπιον αὐτοῦ διὰ παντὸς, καὶ ταμιεῖα καρδίας ἐπίσταται πρὸ τοῦ γενέσθαι.

6. Διὰ τοῦτο ἡ κληρονομία αὐτῶν ᾅδης καὶ σκότος, καὶ ἀπώλεια, καὶ

bus correptionem ejus, ambulantibus in juſtitia præceptorum ejus in lege, ſicut mandavit nobis ad vitam noſtram.

2. Sancti Domini vivent in ipſo in æternum, paradiſus Domini e) ligna vitæ ſancti ejus.

3. Plantatio illorum radicata in ſeculū, non evel'lentur omnibus diebus, qvoniam pars & hereditas DEI eſt Iſrael.

4. Non ſic peccatores f) & iniqvi, qvi dilexerunt diem in participatione peccati * illorum, in parvitate putredinis in concupiſcentia ſua.

5. Et non ſunt recordati DEI, qvoniam viæ hominum notæ in conſpectu ejus ſemper, & penetralia cordis novit anteqvam fiant.

6. Propter hoc hereditas illorum infernus & tenebræ & perditio,

Gr. *peccati ſui.*

οὐχ εὑρεθήσονται ἐν ἡμέρᾳ ἐλέους δικαίων.

& non invenientur in die miſericordiæ juſtorum.

7. Οἱ δὲ ὅσιοι κυρίου κληρονομήσουσι ζωὴν ἐν εὐφροσύνῃ.

7. Sancti autem Domini hæreditabunt vitam in lætitiâ.

Ψαλμὸς τοῦ Σαλομὼν ιε΄. μετ᾽ ᾠδῆς.

Pſalmus Salomoni 15. Cum Cantico.

Ἐν τῷ θλίβεσθαί με ἐπεκαλεσάμην τὸ ὄνομα κυρίου εἰς βοήθειαν ἤλπισα τοῦ Θεοῦ Ἰακὼβ, καὶ ἐσώθην.

2. Ὅτι ἐλπὶς καὶ καταφυγὴ τῶν πτωχῶν σὺ ὁ Θεός.

3. Τίς γὰρ ἰσχύει, ὁ Θεός, εἰ μὴ ἐξομολογήσασθαί σοι ἐν ἀληθείᾳ;

4. Καὶ τί δυνατὸς ἄνθρωπος, εἰ μὴ ἐξομολογήσασθαι τῷ ὀνόματί σου.

5. Ψαλμὸν καὶ αἶνον μετ᾽ ᾠδῆς ἐν εὐφροσύνῃ καρδίας, καρπὸν χειλέων ἐν ὀργάνῳ ἡρμοσμένῳ γλώσσης, ἀπαρχὴν χει-

CUm tribularer, invocavi nomen Domini, in adjutorio ſperavi DEI Jacob, & ſalvus ſum.

2. Quoniam ſpes & refugium pauperum tu DEus.

3. Quis enim * poteſt, DEus, niſi confiteatur tibi in veritate?

4. Et qvid poteſt homo, niſi confiteatur nomen tuum?

5. Pſalmum & laudem cum cantico in lætitiâ cordis, fructum labiorum in organo præparato lingvæ, primitias

λέων

* Quis poteſt Tibi, ô DEUS, gratias ex animo non agere?

λέων ἀπὸ καρδίας ὁσίας καὶ δικαίας.

6. ὁ ποιῶν ταῦτα οὐ σαλευθήσεται g) εἰς τὸν αἰῶνα ἀπὸ κακοῦ, φλὸξ πυρὸς καὶ ὀργὴ ἀδίκων οὐχ ἅψεται αὐτοῦ.

7. ὅτι ἂν ἐξέλθῃ ἐπὶ ἁμαρτωλοὺς ἀπὸ προσώπου κυρίου, ὀλοθρεῦσαι πᾶσαν ὑπόστασιν ἁμαρτωλῶν.

8. ὅτι τὸ σημεῖον τοῦ Θεοῦ ἐπὶ δικαίους εἰς σωτηρίαν. λιμὸς καὶ ῥομφαία καὶ θάνατος μακρὰν ἀπὸ δικαίων.

9. φεύξονται γὰρ ὡς διωκόμενοι λιμοῦ ἀπὸ ὁσίων, καταδιώξεται δὲ ἁμαρτωλοὺς καὶ καταλήψεται, καὶ οὐκ ἐκφεύξονται οἱ ποιοῦντες ἀνομίαν τὸ κρίμα κυρίου, ὡς ὑπὸ πολεμίων ἐμπείρων καταληφθήσονται.

10. Τὸ γὰρ σημεῖον ἀπωλείας ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτῶν.

11. Καὶ ἡ κληρονομία

labiorum à corde ſan-
cto & juſto.

6. Faciens hæc non movebitur g) in æternum à malo, flamma ignis & ira injuſtorum non attinget eum.

7. Quia venit ſuper peccatores à facie Domini, ad perdendum omnem ſubſtantiam peccatorum.

8. Qvoniam ſignum Domini ſuper juſtos in ſalutem, fames, rom-phæa † & mors longè à juſtis.

9. Nam fugient tanqvam perſeqventem fame à ſanctis, perſeqvetur peccatores & apprehendet & non fugient * facientes iniquitatem judicium DEI, tanqvam à bellatoribus expertis comprehendentur.

10. Nam ſignum perditionis in fronte illorum.

11. Et hereditas pec-

tũ

† Gladius.
* Gr. non effugient.

ἁμαρτωλῶν ἀπώλεια σκότος, καὶ αἱ ἀνο- ... διώξονται αὐτὺς ἕως ... κάτω.

12. Ἡ κληρονομία αὐ- ... ὐχ εὑρεθήσεται τοῖς ... νοις αὐτῶν.

13. Αἱ γὰρ ἀνομίαι ... ἐρημώσεσιν οἴκυς ἁμαρ- ... λῶν, καὶ ἀπολῦνται ἁμαρτωλοὶ ἐν ἡμέρᾳ ... ίσεως κυρίυ εἰς τὸν αἰῶ- ... [illegible]

14. Ὅτ' ἂν ἐπισκέ- ...]ηται ὁ Θεὸς τὴν γῆν ἐν ... ρίματι αὐτῦ, ἀποδῦναι ... μαρτωλοῖς εἰς τὸν αἰῶνα ... ρόνον.

15. Οἱ δὲ φοβύμενοι τὸν ... ύριον ἐλεηθήσονται ἐν ... ὐτῇ, καὶ ζήσονται ἐν τῇ ... λεημοσύνῃ τοῦ Θεῦ αὐτῶν.

catorum perditio, & tenebræ, & iniquitates illorum ſeqventur eos usqve ad inferos.

12. Hereditas illorum non invenietur † in filiis ſuis.

13. Etenim iniquitates deſolabunt domos peccatorum, & peribunt peccatores in die judicii Domini in æternum.

14. Quando viſitaverit DEus terram in judicio ſuo, ut retribuat peccatoribus in æternum tempus.

15. Timentes autem Dominum miſericordiam conſeqventur in illa, & vivent in miſericordiâ DEI ſui.

Ψαλμὸς τῷ Σαλομῶν ις'. εἰς ἀντίληψιν.

Ἐν τῷ νυστάξαι ψυχήν μυ ἀπὸ κυρίυ, [illegible] μικρὸν ὠλι- [illegible]

Pſalmus Salomoni 16. *In adjutorio.*

Cum dormitaret anima mea, Domine, pene lapſus *

ὀθητα

† Gr. *à filiis ipſorum.*

* Gr. *à Deo pene prolapſus eſſem in gravitate ſomni.*

ϑησα ἐν καταφορᾷ h) ὕπνου.

2. Τῷ μακρὰν ἀπὸ Θεοῦ παρ' ὀλίγον ἐξεχύθη ἡ ψυχή μου εἰς θάνατον, σύνεγγυς πυλῶν ᾅδου μετὰ ἁμαρτωλοῦ.

3. Ἐν τῷ διενεχθῆναι ψυχήν μου ἀπὸ κυρίου Θεοῦ Ἰσραὴλ, εἰ μὴ ὁ κύριος ἀντελάβετό μου τῷ ἐλέει αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα.

4. Ἔνυξέ με ὡς κέντρον ἵππου ἐπὶ τὴν γρηγόρησιν αὐτοῦ, ὁ σωτὴρ καὶ ἀντιλήπτωρ μου ἐν παντὶ καιρῷ ἔσωσέ με.

5. Ἐξομολογήσομαί σοι ὁ Θεὸς, ὅτι ἀντελάβου μου εἰς σωτηρίαν, καὶ οὐκ ἐλογίσω με μετὰ τῶν ἁμαρτωλῶν εἰς ἀπώλειαν.

6. Μὴ ἀποστήσῃς τὸ ἔλεός σου ἀπ' ἐμοῦ ὁ Θεὸς, μηδὲ τὴν μνήμην σου ἀπὸ καρδίας μου ἕως θανάτου.

DEI in correptione [illegible] ſomni.

2. Cum longe à Deo eſſem, pene adveniret anima mea in mortem, prope portas inferi cum peccatore.

3. Cum diſcederet anima mea à Domino DEO Iſrael, niſi Dominus prævenirent me miſericordia ſua in æternum.

4. Pupugit me ſicut calcar eqvi ad vigiliam ſuam Salvator & defenſor, in * tempore ſalvavit me.

5. Confitebor tibi DEus qvoniam ** præoccupas me ad ſalutem, & non † reputabo me cum peccatoribus in perditionem.

6. Ne amoveas miſericordiam tuam à me DEus, nec memoriam tuam à corde meo uſqve ad mortem.

7. Iſte

* Gr. omni tempore.
** Suſcepiſti.
† Gr. non reputaſti.

7. Ἐπικράτησόν μου ὁ
ς ἀπὸ ἁμαρτίας πονη-
, καὶ ἀπὸ πάσης γυ-
κὸς πονηρᾶς σκανδαλι-
της ἄφρονα.

8. Καὶ μὴ ἀπατησάτω
κάλλος γυναικὸς παρα-
νόσης, καὶ παντὸς ὑπο-
μένου ἀπὸ ἁμαρτίας
ὠφελοῦς.

9. Τὰ ἔργα τῶν χειρῶν
κατεύθυνον ἐν τόπῳ
, καὶ τὰ διαβήματά
ἐν τῇ μνήμῃ σου δια-
ύλαξον.

10. Τὴν γλῶσσάν μου
ἢ τὰ χείλη μου ἐν λόγοις
ληθείας περίστειλον, ὀρ-
ὴν καὶ θυμὸν ἄλογον μα-
ρὰν ποίησον ἀπ' ἐμοῦ.

11. Γογγυσμὸν καὶ ὀλι-
οψυχίαν ἐν θλίψει μά-
ρυνον ἀπ' ἐμοῦ, ἐὰν ἁ-
μαρτήσω ἐν τῷ σε παρ-
έυεν i) εἰς ἐπιστροφήν.

12. Εὐδοκίᾳ ᾗ μετὰ
λαρότητος στήριξον τὴν
ψυχήν μου. ἐν τῷ ἐνισχῦσαι

7. Tene me DEus à peccato maligno, & ab omni muliere malâ qvæ offendit inſipientem.

8. Et ne peſſundet me pulchritudo mulieris iniqvæ, & omnis ſubjecti à peccato inutili.

9. Opera manuum mearum dirige in locum tuum, & greſſus meos in memoriâ tuâ cuſtodi.

10. Lingvam meam & labia mea in verbis veritatis protege, iram & furorem irrationalem longe fac à me.

11. Murmurationem & puſillanimitatem in tribulatione elonga à me, ſi peccavero cum animadvertis i) in correctione. *

12. In complacentiâ cum hilaritate firma animam meam, cum tu roboraveris animam

ea

* Gr. *ad converſionem*, ſive ut ad te redeam.

σε τὴν ψυχήν μου ἀρκέσαι μοι τὸ δοθέν.

13. Ὅτι ἐὰν μὴ σὺ ἐνισχύσης, τίς ὑφέξεται παιδείαν ἐν πενίᾳ;

14. Ἐν τῷ ἐλέγχεσθαι ψυχὴν ἐν χειρὶ σαπρίας αὐτῆς, ἡ δοκιμασία σου ἐν σαρκὶ αὐτοῦ καὶ ἐν θλίψει πενίας.

15. Ἐν τῷ ὑπομεῖναι δίκαιον ἐν τούτοις ἐλεηθήσεται ὑπὸ κυρίου.

Ψαλμὸς ιζ΄. τῷ Σαλομών. μετ' ᾠδῆς τῷ βασιλεῖ.

Κύριε σὺ αὐτὸς βασιλεὺς ἡμῶν εἰς τὸν αἰῶνα καὶ ἔτι, ὅτι ἐν σοὶ ὁ Θεὸς καυχήσεται ἡ ψυχὴ ἡμῶν.

2. Καὶ τίς ὁ χρόνος ζωῆς ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς, κατὰ τὸν χρόνον αὐτοῦ, καὶ ἡ ἐλπὶς αὐτοῦ ἐπ' αὐτόν;

3. Ἡμεῖς δὲ ἐλπιοῦμεν

meam, ſufficit mihi hoc †donum.

13. Qvoniam niſi tu fulcieris, qvis ſuſtinebit correptionem in inopiâ?

14. Cum caſtigatur anima in manibus putredlnis ſuæ, beneplacitum tuum in carne ejus, & in tribulatione inopiæ.

15. Cum ſuſtinet juſtus in his, miſericordiam conſeqvetur à Domino.

Pſalmus 17. *Salomonis. Cum cantico, Regi.*

Domine tu ipſe Rex noſter in æternum & adhuc, qvoniam in te DEus gloriabitur anima noſtra.

2. Et qvod tempus vitæ hominis ſuper terram juxta tempus ſuum, & ſpes ejus in ipſo?

3. Nos ſperamus in Deo

† Gr. *ſatis eſt quod tu mihi dediſti.*

ἐπὶ θεὸν τὸν σωτῆρα ἡμῶν, ὅτι τὸ κράτος τοῦ Θεοῦ ἡμῶν εἰς τὸν αἰῶνα μετ' ἐλέους.

4. Καὶ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἡμῶν εἰς τὸν αἰῶνα ἐπὶ τὰ ἔθνη ἐν κρίσει.

5. Σὺ κύριε ᾑρετίσω τὸν Δαυὶδ βασιλέα ἐπὶ Ἰσραὴλ, καὶ σὺ ὤμοσας αὐτῷ περὶ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα, τοῦ μὴ ἐκλείπειν ἀπέναντί σου βασιλείαν αὐτοῦ.

6. Καὶ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ἡμῶν ἐπανέστησαν ἡμῖν ἁμαρτωλοὶ, ἐπέθεντο ἡμῖν, καὶ ἐξῶσαν ἡμᾶς οἷς οὐκ ἐπαγγείλω k) μετὰ βίας ἀφείλοντο.

7. Καὶ οὐκ ἐδόξασαν τὸ ὄνομά σου τὸ ἔντιμον ἐν δόξῃ, ἔθεντο βασίλειον l) ἀντὶ ὕψους αὐτῶν.

8. Ἠρήμωσαν τὸν θρόνον Δαυὶδ ἐν ὑπερηφανίᾳ ἀλαλάγματος, καὶ σὺ ὁ θεὸς καταβαλεῖς

DEO Salvatore noſtro, qvoniam potentia DEI noſtri in ſeculum cum miſericordiâ.

4. Et regnum DEI noſtri in æternum ſuper gentes in judicio.

5. Et tu Domine elegiſti David Regem ſuper Iſraël, & tu juraſti illi ſuper ſemine ejus in ſeculum, ut non declinaret in conſpectu tuo regnum ejus.

6. Et in peccatis noſtris inſurrexerunt nobis peccatores, irruerunt in nos, expulerunt nos qvibus non * annunciem, k) cum violentiâ abſtulerunt.

7. Et non glorificarunt nomen tuum honorabile, in gloriâ poſuerunt diadema l) pro altitudine ſuâ.

8. Deſolarunt thronum David in ſuperbiâ jubilationis, & tu DEus dejicies illos, & tolles

Ppp αὐτοὺς

* Gr. quibus non mandaſti, vel quibus non annunciaſtis ut, qui te non norunt.

αὐτοὺς, καὶ ἦρεις τὸ σπέρμα αὐτῶν ἀπὸ τῆς γῆς.

ſemen ſuum † de terrâ.

9. Ἐν τῷ ἐπαναστῆναι αὐτοῖς ἄνθρωπον ἀλλότριον γένους κρειττῶν. m)

9. Cum inſurgeret †† illis homo generis bellatorum.

10. Κατὰ τὰ ἁμαρτήματα αὐτῶν ἀποδώσεις αὐτοῖς ὁ Θεός. εὑρεθείη n) αὐτοῖς κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν.

10. Secundum peccata eorum retribuis ipſis, DEus, inveniat illi n) ſecundum opera eorum.

11. Κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν ἐλεήσει αὐτοὺς ὁ Θεός, ἐξηρεύνησε τὸ σπέρμα αὐτῶν καὶ οὐκ ἀφῆκεν αὐτούς.

11. Secundum opera eorum miſerebitur eorum DEus, ſcrutatus ſemen eorum & non liberavit * eos.

12. Πιστὸς ὁ κύριος ἐν πᾶσι τοῖς κρίμασιν αὐτοῦ τὰ ποιεῖ ἐπὶ τὴν γῆν.

12. Fidelis Dominus in omnibus judiciis ſuis quæ facit ſuper terram.

13. Ἠρήμωσεν ὁ ἄνεμος τὴν γῆν ἡμῶν ἀπὸ ἐνοικούντων αὐτὴν, ἠφάνισαν νέον καὶ πρεσβύτην καὶ τέκνα αὐτῶν ἅμα.

13. Deſolavit ventus terram noſtram ab inhabitantibus eam, obruerunt ** juvenem & ſenem & filios eorum una.

14. Ἐν ὀργῇ κάλλους αὐτοῦ ἐξαπέστειλεν αὐτὰ ἕως ἐπὶ δυσμῶν, καὶ τοὺς ἄρχοντας

14. In ira decoris ſui dimiſit illa usque ad occaſum, & principes ter-

† Gr. *ipſorum.*

†† Gr. Cum excitabis in illos hominem qvi alienus gen[illegible] cidat. infra v. 23. & 47.

* *Non dimiſit eos.* Gr.

** *Perſeverarunt.*

γῆς εἰς ἐμπαιγμὸν,
οὐκ ἐφείσατο.
15. Ἐν ἀλλοτριότητι ὁ
[ἐχ]θρὸς ἐποίησεν ὑπερη-
[φα]νίαν, καὶ ἡ καρδία
[αὐτοῦ] ἀλλοτρία ἀπὸ τοῦ Θεοῦ
[ἡμῶ]ν.
16. Καὶ πάντα ὅσα
[ἐπο]ίησεν ἐν Ἱερουσαλὴμ,
[κα]θὼς καὶ τὰ ἔθνη ἐν
[ταῖ]ς πόλεσι τοῖς θεοῖς
[αὐ]τῶν.
17. Καὶ ἐπεκράτουν αὐ-
[τῶ]ν οἱ υἱοὶ τῆς διαθήκης
[ἐν] μέσῳ ἐθνῶν συμμι-
[γέ]ν[τω]ν, οὐκ ἦν ὁ ποιῶν ἐν
τοῖς ἐν μέσῳ Ἱερουσα-
λὴμ ἔλεος καὶ ἀλήθειαν.
18. Ἔφυγον ἀπ' αὐτῶν
ἀγαπῶντες συναγωγὰς
[ὁσ]ίων, ὡς στρουθία ἐξεπε-
[τ]άσθησαν ἀπὸ κοίτης αὐ-
[τ]ῶν.
19. Ἐπλανῶντο ἐν ἐρη-
μοις, σωθῆναι ψυχὰς
[α]ὐτῶν ἀπὸ κακοῦ, καὶ τί-
μιον ἐν ὀφθαλμοῖς πα-
[ρ]οικίας ψυχὴ σεσωσμένη
ἐξ αὐτῶν.

ræ in deſiderium, &
non † dimiſit.
15. In alienatione inimicus ſuperbiam fecit, & cor ejus alienatio à Deo noſtro.
16. Et omnia qvæ fecit in Hieruſalem, ſicut & in civitatibus gentes cum Diis ſuis.
17. Prævaluerunt illis filii teſtamenti in medio gentium commixtarum, non erat qvi faceret in ipſis in medio Hieruſalem miſericordiam & veritatem.
18. Fugerunt ab illis diligentes congregationes ſanctorum, ut paſſeres evolaverunt à cubili ſuo.
19. Percuſſi ſunt in deſertis ad ſalvandum animas eorum à malo, & punitio * in oculis regionis anima ex ipſis ſalva facta eſt.

† Gr. *non pepercit.*
* Gr. *pretioſa res. i. e. magnum erat ſi vel unus vivus evaderet.*

20. Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐγενήθη ὁ σκορπισμὸς αὐτῶν ὑπὸ ἀνόμων, ὅτι ἀνέσχεν ὁ οὐρανὸς τοῦ στάξαι ὑετὸν ἐπὶ τῆς γῆς.

20. In omnem terram facta eſt diſperſio eorum ab iniquis, quoniam ceſſavit cœlum pluviam ſtillare ſuper terram.

21. Πηγαὶ συνεσχέθησαν αἰώνιοι ἐξ ἀβύσσων ἀπὸ ὀρέων ὑψηλῶν, ὅτι οὐκ ἦν ἐν αὐτοῖς ποιῶν δικαιοσύνην καὶ κρίμα· ἀπὸ ἄρχοντος αὐτῶν καὶ λαοῦ ἐλαχίστου ἐν πάσῃ ἁμαρτίᾳ.

21. Concluſi ſunt fontes æterni ex abyſſis, à montibus altis, quoniam non eſt in illis faciens juſtitiam, & judicium à principe illorum * & populo noviſſimo in omni peccato.

22. Ὁ βασιλεὺς ἐν παρανομίᾳ, καὶ ὁ κριτὴς ἐν ἀληθείᾳ †, καὶ ὁ λαὸς ἐν ἁμαρτίᾳ.

22. Rex in tranſgreſſione & judex in veritate & populus in peccato.

23. Ἴδε κύριε, καὶ ἀνάστησον αὐτοῖς τὸν βασιλέα αὐτῶν υἱὸν Δαυὶδ εἰς τὸν καιρὸν ὃν εἶδες σὺ ὁ θεὸς τοῦ βασιλεῦσαι ἐπὶ Ἰσραὴλ παῖδά σου.

23. Vide Domine, & ſuſcita illis Regem ſuum filium David in tempore qvod vides tu Deus, ad regnandum ſuper Iſraël filium tuum.

24. Καὶ ὑπόζωσον αὐτὸν ἰσχὺν τοῦ θραῦσαι ἄρχοντας ἀδίκους.

24. Et ſubcinge illum fortitudine ad conterendum principes injuſtos.

25. Καθάρισον Ἱερουσαλὴμ ἀπὸ ἐθνῶν καταπα-

25. Munda Hieruſalem à gentibus deambulan-

tium

† leg. ἀλητείᾳ errore.
* à principe ad viliſſimos è plebe, nemo probus.

των ἐν ἀπωλείᾳ, ἐν
ίᾳ, ἐν δικαιοσύνῃ.

26. Ἐξῶσαι ἁμαρτω-
ς ἀπὸ κληρονομίας, ἐκ-
ῖψαι ὑπερηφανίαν ἁ-
ρτωλῶν, ὡς σκεύη κε-
μέως ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ
ντρίψαι πᾶσαν ὑπό-
σιν αὐτῶν.

27. Ὀλοθρεῦσαι ἔθνη
ράνομα ἐν λόγῳ στό-
ατος αὐτοῦ, ἐν ἀπειλῇ
) αὐτοῦ φυγεῖν ἔθνη ἀπὸ
ροσώπου αὐτοῦ, καὶ ἐλέγ-
αι ἁμαρτωλοὺς ἐν λόγῳ
αρδίας αὐτῶν.

28. Καὶ συνάξει λαὸν
γιον, οὗ ἀφηγήσεται ἐν
καιοσύνῃ, καὶ κρινεῖ φυ-
λὰς λαοῦ ἡγιασμένου ὑπὸ
υρίου Θεοῦ αὐτοῦ.

29. Καὶ οὐκ ἀφήσει ἀ-
δικίαν ἐν μέσῳ αὐτῶν αὐ-
λισθῆναι, καὶ οὐ κατοική-
σει πᾶς ἄνθρωπος μετ'
αὐτῶν εἰδὼς κακίαν.

30. Γνώσεται γὰρ αὐ-

tibus in perditione, in ſapientiâ, in juſtitiâ.

26. Repelle peccatores ab hereditate, contere ſuperbiam peccatorum, ut vaſa figuli in virgâ ferreâ contere omnem ſubſtantiam eorum.

27. Perde gentes iniqvias in verbo oris illius in concione o) ejus, ut fugiant gentes a facie illius, & increpa peccatores in verbo cordis ſui.

28. Et congregabit populum ſanctum, qvem ductabit in juſtitiâ, & judicabit tribus populi ſanctificati a Domino DEO ſuo.

29. Et non dimittet * injuſtiam in medio illorum habitare, & non † habitabit omnis homo cum illis ſciens malitiam.

30. Etenim cognoſcet

* *Non permittet.*
† Nulli improbo erit inter illos locus.

τοὺς, ὅτι πάντες υἱοὶ Θεοῦ
αὐτῶν εἰσὶ, καὶ καταμε-
τρήσει αὐτοὺς ἐν ταῖς φυ-
λαῖς αὐτῶν ἐπὶ τῆς γῆς.

31. Καὶ πάροικος καὶ
ἀλλογενὴς οὐ παροικήσει
αὐτοῖς ἔτι κρινεῖ ἔθνη καὶ
λαοὺς ἐν σοφίᾳ δικαιοσύ-
νης αὐτοῦ. Διάψαλμα.

32. Καὶ ἕξει λαοὺς ἐθ-
νῶν δουλεύειν αὐτῷ ὑπὸ
ζυγὸν αὐτοῦ, καὶ δοξάσει
ἐν ἐπισήμῳ p) πάσης τῆς
γῆς.

33. Καὶ καθαρίσει Ἱε-
ρουσαλὴμ ἐν ἁγιασμῷ, ὡς
καὶ τὸ ἀπ᾽ ἀρχῆς.

34. Ἔρχεσθαι ἔθνη ἀπ᾽
ἄκρου τῆς γῆς ἰδεῖν τὴν δό-
ξαν αὐτοῦ, φέροντες δῶρα
τοὺς ἐξησθενηκότας υἱοὺς
αὐτῆς.

35. Καὶ ἰδεῖν τὴν δόξαν
κυρίου, ἣν ἐδόξασεν αὐ-
τὴν ὁ Θεὸς, καὶ αὐτὸς βα-
σιλεὺς δίκαιος διδακτὸς
ὑπὸ Θεοῦ ἐπ᾽ αὐτούς.

36. Καὶ οὐκ ἔστιν ἀδικία
ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ ἐν

illos, qvoniam omnes
ſunt filii DEI ſui, & di-
metietur illos in tribu-
bus ſuis ſuper terram.

31. Et incola & ex-
traneus non cohabita-
bit cum ipſis amplius,
judicabit gentes & po-
pulos in ſapientiâ juſti-
tiæ ſuæ. Diapſalma.

32. Et habebit popu-
los gentium ad ſervien-
dum illi ſub jugo ejus, &
glorificabit in celebri-
tate p) univerſæ terræ.

33. Et purgabit Hie-
ruſalem in ſanctificati-
one, qvemadmodum
& qvod ab initio.

34. Ut veniant gen-
tes ab extremis terræ ad
videndum gloriam
ejus, portantes munera
infirmatos filios ejus.

35. Et ad videndum
gloriam Domini quâ
glorificavit illam Deus,
& ipſe Rex juſtus doctus
à Domino ſuper illos.

36. Et non eſt injuſti-
tia in diebus ejus in me-

μέσῳ

σῳ αὐτῶν, ὅτι πάντες γιοι, καὶ βασιλεὺς αὐν χριστὸς κύριος.

37. οὐ γὰρ ἐλπιεῖ ἐπὶ ππον καὶ ἀναβάτην καὶ όξον, οὐδὲ πληθυνεῖ αὐτῷ ρυσίον καὶ ἀργύριον εἰς όλεμον, καὶ πολλοῖς οὐ υνάξει ἐλπίδας εἰς ἡμέραν πολέμου.

38. Κύριος αὐτὸς βασιλεὺς αὐτοῦ ἐλπὶς τοῦ δυνατοῦ ἐλπίδι Θεοῦ, καὶ ἐλεήσει πάντα τὰ ἔθνη ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν φόβῳ.

39. Πατάξει γὰρ γῆν τῷ λόγῳ τοῦ στόματος αὐτοῦ εἰς αἰῶνα.

40. Εὐλογήσει λαὸν κυρίου ἐν σοφίᾳ μετ' εὐφροσύνης.

41. Καὶ αὐτὸς καθαρὸς ἀπὸ ἁμαρτίας, τοῦ ἄρχειν λαοῦ μεγάλου, ἐλέγξαι ἄρχοντας καὶ ἐξᾶραι ἁμαρτωλοὺς ἐν ἰσχύϊ λόγου.

42. Καὶ οὐκ ἀσθενήσει ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ ἐπὶ

dio ipſorum, qvoniam omnes ſancti & Rex illorum ChriſtusDominus.

37. Etenim non ſperat in eqvo & adſcenſore & arcu, neqve multiplicabit ſibi aurum & argentum ad bellum, & multis non congregabit fiducias in diem belli.

38. Dominus ipſe Rex ejus ſpes potentis in ſpe DEI, & miſerebitur omnium gentium in conſpectu ſuo in timore.

39. Etenim concutiet terram verbo oris ſui in æternum.

40. Benedicet populum Domini in ſapientiâ cum lætitiâ.

41. Et ipſe mundus a peccatô ad regendum populum magnum, ad increpandum principes, auferendum peccatores in fortitudine verbi.

42. Et non infirmabitur in diebus ſuis in

θεῷ αὐτοῦ, ὅτι ὁ θεὸς κατειργάσατο αὐτὸν δυνατὸν ἐν πνεύματι ἁγίῳ, καὶ σοφὸν ἐν βουλῇ συνέσεως μετ' ἰσχύος καὶ δικαιοσύνης.

DEO ** ejus, qvoniam DEus effecit illum potentem in Spiritu ſancto, & ſapientem in conſilio prudentiæ cum fortitudine & juſtitia.

43. Καὶ εὐλογία κυρίου μετ' αὐτοῦ ἐν ἰσχύϊ, καὶ οὐκ ἀσθενήσει.

43. Et benedictio Domini cum ipſo in fortitudine, & non infirmabitur.

44. Ἡ ἐλπὶς αὐτοῦ ἐπὶ κύριον, καὶ τίς δύναται πρὸς αὐτόν; ἰσχυρὸς ἐν ἔργοις αὐτοῦ, καὶ κραταιὸς ἐν φόβῳ θεοῦ.

44. Spes ejus ad Dominum, & qvis potens contra illum? fortis in operibus ſuis & potens in timore DEI.

45. Ποιμαίνων τὸ ποίμνιον κυρίου ἐν πίστει καὶ δικαιοσύνῃ, καὶ οὐκ ἀφήσει ἀσθενῆσαι ἐν αὐτοῖς ἐν τῇ νομῇ αὐτῶν.

45. Paſcens ovile Domini in fide & juſtitia, & non dimittet † ut infirmetur inter illos in paſtu ſuo.

46. Ἐν ὁσιότητι πάντας αὐτοὺς ἄξει, καὶ οὐκ ἔσται ἐν αὐτοῖς ὑπερηφανία τοῦ καταδυναστευθῆναι ἐν αὐτοῖς.

46. Omnes illos in ſanctitate ducet, & non eſt * in illis ſuperbia dominandi inter eos.

47. Αὕτη ἡ εὐπρέπεια q) τοῦ βασιλέως Ἰσραὴλ ἣν ἔγνω ὁ θεὸς ἀναστῆσαι

47. Ipſe nitor q) Regis Iſraël qvem novit DEus, ut ſuſcitet illum

αὐτὸν

** In DEO ſuo.
† Non permittet.
* Gr. non erit.

τοῦ εἰς οἶκον Ἰσραὴλ παιδεῦσαι αὐτόν.

48. Τὰ ῥήματα αὐτοῦ πεπυρωμένα ϒ) ὑπὲρ χρυσίον τίμιον τὸ πρῶτον, ἐν συναγωγαῖς διακρινεῖ λαοὺς, φυλὰς ἡγιασμένων.

49. Οἱ λόγοι αὐτοῦ ὡς λόγοι ἁγίων ἐν μέσῳ λαῶν ἡγιασμένων.

50. Μακάριοι οἱ γινόμενοι ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἰδεῖν τὰ ἀγαθὰ Ἰσραὴλ ἐν συναγωγῇ φυλῶν ἃ ποιήσει ὁ Θεός.

51. Ταχύναι ὁ Θεὸς ἐπὶ Ἰσραὴλ τὸ ἔλεος αὐτοῦ, ῥύσεται * ἡμᾶς ἀπὸ ἀκαθαρσίας ἐχθρῶν βεβήλων. Κύριος αὐτὸς βασιλεὺς ἡμῶν εἰς τὸν αἰῶνα καὶ ἔτι.

Ψαλμὸς τῷ Σαλομὼν ιη΄. ἐπὶ τοῦ χριστοῦ κυρίου.

Κύριε τὸ ἔλεός σου ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου εἰς τὸν αἰῶνα.

* Forte ῥῦσαι liberanos.

in domum Iſraël ut corripiat illum.

48. Verba ejus ignita ϒ) ſuper aurum pretioſum, & primum, in ſynagogis dijudicabit populos, tribus ſanctificatorum.

49. Sermones ejus ut verba ſanctorum in medio populorum ſanctificatorum.

50. Beati qvi naſcuntur in diebus illis ad videndum bona Iſraël in congregatione tribuum qvæ faciet DEus.

51. Accelera DEus ſuper Iſraël miſericordiam tuam. Liberabit nos ab impuritate inimicorum profanorum: Dominus ipſe Rex noſter in ſeculum & adhuc.

Pſalmus Salomoni 18.

De Chriſto Domino.

DOmine miſericordia tua ſuper opera manuum tuarum in æternum.

2. Ἡ χρηστότης s) σου μετὰ δόματος πλουσίου ἐπὶ Ἰσραήλ, οἱ ὀφθαλμοί σου ἐπιβλέποντες ἐπ' αὐτὰ, καὶ οὐχ ὑστερήσει ἐξ αὐτῶν.

3. Τὰ ὦτά σου ἐπακούσει εἰς δέησιν πτωχοῦ ἐν ἐλπίδι, τὰ κρίματά σου ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν μετ' ἐλέους.

4. Καὶ ἡ ἀγάπη σου ἐπὶ σπέρμα Ἀβραὰμ † υἱοῦ Ἰσραήλ. ἡ παιδεία σου ἐφ' ἡμᾶς ὡς υἱὸν πρωτότοκον μονογενῆ.

5. Ἀποστρέψαι t) ψυχὴν ὑπήκοον ἀπὸ ἀμαρτίας ἐν ἀγνοίᾳ.

6. Καθαρίσαι ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ εἰς ἡμέραν ἐλέους ἐν εὐλογίᾳ, εἰς ἡμέραν ἐκλογῆς ἐν ἀνάξει χριστοῦ αὐτοῦ.

7. Μακάριοι οἱ γινόμενοι ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἰδεῖν τὰ ἀγαθὰ κυ-

2. Dulcedo s) tua cu munere divite ſup Iſraël, oculi tui conſide rantès ſuper ea, & e ipſis non tardabit.

3. Aures tuæ audie petitionem pauperis in ſpe, judicia tua in universam terram cum miſericordiâ.

4. Et dilectio tua ſuper ſemen Abraham filii Iſrael, correptio tua ſuper nos tanquam filium primogenitum unigenitum.

5. Ut avertas t) animam obedientem ab imperitiâ * in ignorantiâ.

6. Ut mundes DEus Iſraelē in die miſericordiæ in benedictione, in die electionis in regno Chriſti ejus.

7. Beati qvi nati ſunt diebus illis ad videndum bona Domini quæ

quæ

† leg. υἱοὺς *filios Iſrael.*
* Gr. *a peccato.*

...ῃ ἃ ποιήσει γενεᾷ τῇ ...ερχομένῃ.

8. Ὑπὸ ῥάβδον παιδείας ...ριςοῦ κυρίου, ἐν φόβῳ θεοῦ αὐτοῦ, ἐν σοφίᾳ πνεύματος, καὶ δικαιοσύνης, καὶ ἰσχύος.

9. Κατευθῦναι ἄνδρα ἐν ἔργοις δικαιοσύνης φόβῳ θεοῦ, καταςῆναι πάντας αὐτοὺς ἐν φόβῳ κυρίου.

10. Γενεὰ ἀγαθὴ ἐν φόβῳ θεοῦ, ἐν ἡμέραις ἐλέους. Διάψαλμα.

11. Μέγας ὁ Θεὸς ἡμῶν καὶ ἔνδοξος ἐν ὑψίςοις κατοικῶν.

12. Ὁ διατάξας ἐν κυρείᾳ φωςῆρας εἰς καιροὺς ὡρῶν, ἀφ' ἡμερῶν εἰς ἡμέρας, καὶ οὐ παρέβησαν ἀπὸ ὁδοῦ ἣν ἐνετείλω αὐτοῖς.

13. Ἐν φόβῳ θεοῦ ἡ ὁδὸς αὐτῶν καθ' ἑκάςην ἡμέραν ἀφ' ἧς ἡμέρας ἔκτισεν αὐτοὺς ὁ θεὸς, καὶ αἰῶνος.

faciet generationi venturæ.

8. Sub virgâ increpationis Chriſti Domini in timore DEI ſui, in ſapientià ſpiritus & juſtitiæ & fortitudinis.

9. Ad dirigendum virum in operibus juſtitiæ timore DEI, conſtituendum omnes illos in timore Domini.

10. Generatio bona in timore DEI, in diebus miſericordiæ. Diapſalma.

11. Magnus DEus noſter & glorioſus in altiſſimis habitans.

12. Ordinans in poteſtate luminaria in tempora horarum a diebus in dies, & non transgredientur * a viâ qvam præcepit illis.

13. In timore DEI via illorum qvotidie, a die qvâ creavit illa DEus, & † in ſeculum.

14. Καὶ

* Gr. *non transgreſſi ſunt à via quam ipſis præcepiſti.*

† Gr. *& à ſeculo.*

14. Καὶ οὐκ ἐπλανήθησαν, ἀφ᾽ ἧς ἡμέρας ἔκτισεν αὐτοὺς, ἀπὸ γενεῶν ἀρχαίων οὐκ ἀπέστησαν ἀπὸ ὁδοῦ αὐτῶν, εἰ μὴ ὁ Θεὸς ἐνετείλατο αὐτοῖς ἐν ἐπιταγῇ u) δούλων αὐτοῦ.

14. Et non erra
a die qvâ creavit
DEus, a generation
antiqvis: non rec
runt a viâ ſuâ, niſi
us * præcipiat illi
mandato u) ſervo
ejus.

Ψαλμοὶ Σαλομῶντος ιή ἔχουσιν ἔπη α.

Pſalmi Salomonis ...
habent à prim †

Τέλος σὺν Θεῷ

Finem cum DEI.

* Gr. *niſi præceperit illis per mandatum ſervorum ſuorum*, ...
Joſuæ & Eſaiæ.

† Ita Cerda, qvaſi legiſſet ἀπὸ αἰ. Sed in Græco eſt: *Pſal... Salomonis XVIII. habent verſus mille.* Ut monuerunt ...
Stephanus le Moyne & alii viri eruditi. Mirum ...
ἔπη dici, non ςίχους. Nam Græca certe ...
ſunt, licet ex Hebraico metro translata dici queant. Qu...
vero in Nicephori ſtichometriâ Pſalmi & ᾠδαὶ Salomonis
dicuntur fuiſſe ςίχων 2100. facit ut conjiciam plures
fuiſſe olim ᾠδὰς Salomoni tributas, præter hos pſalmos
qvi ſoli ætatem tulere.

LUDOVICI DE LA CERDA
Scholia in Pſalterium SALOMONIS.

Proœmium.

Eperti ſunt hi Pſalmi in Bibliotheca Auguſta-
na * antiqviſſimis membranis ſine inter-
pretis nomine ex Hebræo, ut de eorum an-
ritate dubitare non liceat, vel eo ſolo nomine
n contemnendi, qvamvis de auctoritate poſ-
t ſcrupuloſi, qvi eo titulo tantùm qvòd præ ſe
omonicùm præferant, vel alium antiqvitatis
nerandum nondum auditum, ſtatim ſiniſtrè ſen-
nt, cùm iniqui judicis ſit facilè etiam in re du-
a damnare. Nullam fateor in veterum monu-
entis ** memoriam potuiſſe inveniri hujus Sa-
lomonici

* Exemplar allatum CPoli ad Hœſchelium, ut didici ex literis A. Schotti ad Meurſium IX. Cal. Nov. 1615. Ab hoc Schotto apographum Cerda accepiſſe ſe profitetur. Alium MS. Codicem in Bibl. Cæſarea, ubi medii hi Pſalmi inter librum Sapientiæ & Sirachidis leguntur, memorat Lambecius lib. III. p. 20. Fuerunt etiam hi Pſalmi in Codice Alexandrino Græcorum Bibliorum antiquiſſimo qvem ſervat Bibliotheca Reginæ Angliæ, ex qvo Clementis Romani Epiſtolas publicavit Patricius Junius. His enim ad calcem Novi Teſt. poſitis ſubjunctos fuiſſe XVIII. Pſalmos Salomonis, teſtatur index publicatus à Bevergio in Codice Canonum Eccleſiæ primitivæ vindicato II. 9. & Grabio prolegomen. ad Octateuchum. Sed Pſalmi ipſi ab illo Codice abſciſſi aut perditi ſunt.

** Imo memorat Synopſis Athanaſii inter ἀντιλεγόμενα ſcripta Veteris Teſt. ψαλμοὶ καὶ ᾠδαὶ Σολομῶντος.

Simi-

14. Καὶ οὐκ ἀπλανήθησαν, ἀφ᾽ ἧς ἡμέρας ἔκτισεν αὐτοὺς, ἀπὸ γενεῶν ἀρχαίων οὐκ ἀπέστησαν ἀπὸ ὁδοῦ αὐτῶν, εἰ μὴ ὁ Θεὸς ἐνετείλατο αὐτοῖς ἐν ἐπιταγῇ u) δούλων αὐτοῦ.

14. Et [illegible] a die qvi [illegible] illa DEus, a generationibus antiqvis: [illegible]runt a viâ ſuâ, [illegible] us * præcipiat [illegible] mandato u) ſervorum ejus.

Ψαλμοὶ Σαλομῶντος ιη΄ ἔχουσιν ἔπη α.

Pſalmi Salomonis [illegible] habent à primo †

Τέλος σὺν Θεῷ.

Finem cum DEO.

* Gr. *niſi præceperit illis per mandatum ſervorum ſuorum,* ſ. Joſuæ & Eſaiæ.

† Ita Cerda, qvaſi legiſſet ἀπὸ α. *Sed in Græco eſt: Pſalmi Salomonis XVIII. habent verſus mille.* Ut monuerunt [illegible] Stephanus le Moyne & alii viri eruditi. *Mirum* [illegible] ἔπη dici, non ςίχους. Nam Græca certe [illegible] ſunt, licet ex Hebraico metro tranſlata dici *queant.* Quod vero in Nicephori ſtichometriâ Pſalmi & ᾠδαὶ Salomonis dicuntur fuiſſe ςίχων 2100. facit ut *conjiciam plures* fuiſſe olim ᾠδὰς Salomoni tributas, præter hos pſalmos qvi ſoli ætatem tulere.

JO. LUDOVICI DE LA CERDA
Scholía in Pſalterium SALOMONIS.

Procemium.

REperti ſunt hi Pſalmi in Bibliotheca Auguſtana * antiqviſſimis membranis ſine interpretis nomine ex Hebræo, ut de eorum antiqvitate dubitare non liceat, vel eo ſolo nomine non contemnendi, qvamvis de auctoritate posſint ſcrupuloſi, qvi eo titulo tantùm qvòd præ ſe Salomonicùm præferant, vel alium antiqvitatis venerandum nondum auditum, ſtatim ſiniſtrè ſentiunt, cùm iniqui judicis ſit facilè etiam in re dubia damnare. Nullam fateor in veterum monumentis ** memoriam potuiſſe inveniri hujus Salomonici

* Exemplar allatum CPoli ad Hœſchelium, ut didici ex literis A. Schotti ad Meurſium IX. Cal. Nov. 1615. Ab hoc Schotto apographum Cerda accepiſſe ſe profitetur. Alium MS. Codicem in Bibl. Cæſarea, ubi medii hi Pſalmi inter librum Sapientiæ & Sirachidis leguntur, memorat Lambecius lib. III. p. 20. Fuerunt etiam hi Pſalmi in Codice Alexandrino Græcorum Bibliorum antiquiſſimo qvem ſervat Bibliotheca Reginæ Angliæ, ex qvo Clementis Romani Epiſtolas publicavit Patricius Junius. His enim ad calcem Novi Teſt. poſitis ſubjunctos fuiſſe XVIII. Pſalmos Salomonis, teſtatur index publicatus à Bevergio in Codice Canonum Eccleſiæ primitivæ vindicato II. 9. & Grabio prolegomen. ad Octateuchum. Sed Pſalmi ipſi ab illo Codice abſciſſi aut perditi ſunt.

** Imo memorat Synopſis Athanaſii inter ἀντιλεγόμενα ſcripta Veteris Teſt. ψαλμοὶ καὶ ᾠδαὶ Σαλομῶντος. Simi-

lomonici Pſalterii: Nam Pſalmi qvos damnat Tertullianus lib. de carne Chriſti cap. 17. & 20. qvos laudat Dionyſius Alexand. lib. 2. contra Nepotem Epiſcopum, ut teſtatur Euſebius lib. 7. hiſt. cap. 29. qvos memorat Nicephor. lib. 6. cap. 30. non fuerunt iſti Salomonici, nam Tertullianus condemnat Pſalmos Valentinianorum, nullo idoneo auctore, & cum impudentia magna introductos; at iſti idoneum auctorem præferunt Salomonem, nec in illis eſt aliqvid pudendum, ſed plura ſanctè. Dionyſius laudat Pſalmos, & hymnos compoſitos ab ipſo Nepote, qvem commune venerandum putat; noſtri verò auctore Salomone inſcribuntur, neqve contemnendi eſſent S. Dionyſii auctoritate, etiamſi adſcriberentur Nepoti: qvi verò referuntur a Nicephoro, Pauli Samoſateni encomia erant, qvi horribili, ut ait, impudentia, rejecto Davidis Pſalterio, laudes ſuas in Eccleſia compoſitis Pſalmis decantare fecit; qvare licet de hoc Salomonis opere nulla laus fuerit apud veteres, nulla tamen eſt cenſura notatum: nec dubito qvin ſi viderent, commendarent. Redolent Davidis parentis pietatem & argumentum, præ-

Similiter Nicephori ſtichometria teſtata eſſe ςίχους βʹ ſive verſus continere 2100. ut confirmat etiam latina Anaſtaſii Bibliothecarii interpretatio. Io. Zonaras ad can. Laodicen. ἐκτὸς μὲν τῶν ρν' ψαλμῶν τοῦ Δαβὶδ εὑρίσκονται καί τινες ἕτεροι λεγόμενοι τοῦ Σολομῶντος εἶναι, καὶ ἄλλων τινῶν, οὓς καὶ ἰδιωτικοὺς ὠνόμασαν οἱ πατέρες, καὶ μὴ λέγεσθαι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ διετάξαντο. Eadem habet Balſamo ad illum Canonem.

clarè de miſericordia, & ſpe in Deo ſentiunt,
ı peccatoribus minitantur, juſtis opem divi-
n pollicentur, agunt de ſuperbia peccatorum,
ıctione juſtorum, de Chriſto Domino prophe-
t, & tempore legis Evangelicæ, ut vel inde
ıva noſtræ fidei dogmata fulciri poſſent; mi-
nt plures Dei laudes; itaque ſicut cum Davidici
ılterii materia conſentiunt, ita ſtilus Græcus
am proximus eſt verſioni LXX. phraſis fermè
nilis, & pariter Hebraismos nonnullos ſapit, ut
opè dicerem ab iisdem LXX. translatos. Acce-
t qvòd interpres utatur interdum antiquiſſimis
ocabulis, qvibus tamen uſi etiam fuerunt LXX.
ıraſim peculiarem eorundem LXX. ſeruat, qvæ
ı Hebraico non eſt, ſed tantùm in eorum verſio-
e, ut in ſcholiis ſeqvèntibus ſuo qvoqve loco ad-
ıonebo nonnihil, non omnia, nam feſtino & a-
ido calamo percucurri. Aliqva duxi notanda qvæ
d verſionem meam & caſtigationem ſpectarent,
quibus adhuc præterii plura. Idem quoqve mi-
ıi fuit ſtudium ut vulgatæ verſioni hanc meam
nterpretationem accommodarem eadem ſtili
inceritate, & phraſi redolente interdum helle-
ıismos & hebraismos, ſicut vulgata. Deniqve
meum judicium de his Pſalmis ſtatuo non facilè &
inconſultè rejiciendos eſſe, nam Salomonem plu-
rima concinnaſſe quæ non vidimus, Scriptura te-
ſtatur 3. Reg. cap. 4. *Tria millia parabolas, & fuiſſe
carmina ejus quinque millia, & diſputaſſe ſuper lignis, &
diſſeruiſſe de jumentis.* Idem repetit Joſeph. lib. 8.
cap. 2. ubi ſub nomine carminum vel odarum
clauduntur Pſalmi plures, ſed ſingillatim compo-

ſuiſſe

ſuiſſe Pſalmos ſentiunt plures. Origenes lib. 3. περὶ ἀρχῶν, ſcribit repertos ſua ætate qvi Pſalmos inſcriptos ᾠδὴ τῶν ἀναβαθμῶν, *Canticum graduum*, à Salomone compoſitos putarent: apud Hebræos Pſalmus 27. qui incipit, *Deus judicium tuum Regi da*, Salomoni inſcribitur, & Hieronymus prolog. in Pſalm. Euſeb. Athan. Iſidor. 6. Etymol. auctores Pſalmorum faciunt eos qvi in titulis præferuntur, idcirco Salomonem condidiſſe Pſalm. 72. & 127. qui illius nomine inſigniuntur; tum & ſeqventes 128. 129. & 130. ad eundem auctorem proximè præcedentem ſpectabunt ex Origenis quadam regula, ut & obſervavit noſter Pineda lib. 3. de rebus Salom. cap. 29. neqve ego dubito duobus vel *tribus* Pſalmis qvi ab Athanaſio in ſynopſi & aliis graviſſimis Patribus tribuuntur Salomoni, *contentum* facile uber & pronum ingenium Salomonicum, ſed alios qvoqve concinnatè effudiſſe; an *verò* alii nuper reperti eodem numero accipiendi ſint plena fide, libentiſſimè inclinarem, cùm *noſtræ* religioni, fidei & pietati faveant pleriqve, & antiquiſſimi ſint; nolim tamen præoccupare alienum judicium; ſed integrum relinqvo; tantùm moneo, qvod noſter Mariana notatione pro epiſtola Paulli ad Laodicenſes, ne iniqvi judices adverſus nos ſimus. Id demum ſentio, cujuſcunque ſint, indignos eſſe repulſa & contemptu, nam ſi Salomon Rex eorum auctor non fuit, compoſiti fuerunt ab viro peritiſſimo in ſacris litteris, ut phraſis, alluſio, conſonantia, ſententia, & pietas ſimilis oſtendunt, eosqve Salomonis nomine inſcripſit, non qvòd vellet illum auctorem falsò haberi, vel

qvia

…ia ipſe auctor Salomon nuncuparetur ut Rex
…e (qvod ſuſpicari qvis poſſet;) ſed qvia induceret
…am loqventem & pſallentem, ac parens David
…rtaſſe etiam accederet ut ipſe auctor diceretur
…lomon, niſi id feciſſet Nepos Epiſcopus laudatus
…Dionyſio Alexandrino. Non credo fuiſſe oti-
…m alicujus hæretici meditantis, ut ſolent, corru-
…ionem alicujus dogmatis: neqve Judæi, cùm
…otiùs quæ de Chriſto canit, noſtram Religionem
…dverſùs Judæos firment. Et planè non aliud argu-
…entum eſt, qvo Salomoni denegetur hoc opuſ-
…ulum, quàm mirum ſilentium tot ſeculis de illo;
…ed temporum furta & caſus contemplantem,
…aud penitus convincet unicum hoc indicium.

PSALMUS PRIMUS.

1) Verſ. 1. *In finem*] Similiter LXX. ſæpe, & vulgatus Pſalm. 75. ἵνα τί ὁ Θεὸς ἀπώσω εἰς τέλος, *ut qvid repuliſti in finem*. Pſalm. 37. ἐταλαιπώρησα καὶ κατεκάμφθην ἕως τέλους; *miſer factus ſum, & curvatus ſum usque in finem*. Ideo retineo cum illis phraſim eandem in hoc adagio, qvamvis latiniſſimè id reddere poſſem, qva elegantia hac verſione abſtinebo, juxta ſinceritatem vulgati interpretis. Significatur eo genere dicendi idem qvod omnino, & penitus, ſeu res ultima & extrema; proverbium idem Latinis cùm dicunt, *extrema linea*. Unde qvod Joan. cap. 13. ait, *in finem dilexit*, valet idem qvod apud Terent. in Eunuch. *extrema linea amare*, & nos dicimus *por el cabo*, vel *rematadamente*,

fuiſſe Pſalmos ſentiant plures. Origenes lib. 3. περὶ ἀρχῶν, ſcribit repertos ſua ætate qvi Pſalmos inſcriptos ᾠδὴ τῶν ἀναβαθμῶν, *Canticum graduum*, a Salomone compoſitos putarent: apud Hebræos Pſalmus 27. qui incipit, *Deus judicium tuum Regi da*, Salomoni inſcribitur, & Hieronymus prolog. in Pſalm. Euſeb. Athan. Iſidor. 6. Etymol. auctores Pſalmorum faciunt eos qvi in titulis præferuntur, idcirco Salomonem condidiſſe Pſalm. 72. & 127. qui illius nomine inſigniuntur; tum & ſeqventes 128. 129. & 130. ad eundem auctorem proximè præcedentem ſpectabunt ex Origenis quadam regula, ut & obſervavit noſter Pineda lib. 3. de rebus Salom. cap. 29. neqve ego dubito duobus vel tribus Pſalmis qvi ab Athanaſio in ſynopſi & aliis graviſſimis Patribus tribuuntur Salomoni, contentum fuiſſe uber & pronum ingenium Salomonicum, ſed alios qvoqve concinnatè effudiſſe; an verò iſti nuper reperti eodem numero accipiendi ſint plena fide, libentiſſimè inclinarem, cùm noſtræ religioni, fidei & pietati faveant pleriqve, & antiquiſſimi ſint; nolim tamen præoccupare alienum judicium; ſed integrum relinqvo; tantùm moneo, qvod noſter Mariana notatione pro epiſtola Paulli ad Laodicenſes, ne iniqvi judices adverſus nos ſimus. Id demum ſentio, cujuſcunque ſint, indignos eſſe repulſa & contemptu, nam ſi Salomon Rex eorum auctor non fuit, compoſiti fuerunt ab viro peritiſſimo in ſacris litteris, ut phraſis, alluſio, conſonantia, ſententia, & pietas ſimilis oſtendunt, eoſqve Salomonis nomine inſcripſit, non qvòd vellet illum auctorem falsò haberi, vel

nis tormentum hoc inviſum; teſte Tertull. Pauſania & Vitruvio: hi primos Carthaginienſes ariete oppugnatorio uſos produnt, qvi fuerunt poſt Salomonem. Hiram enim, ſive Iramus apud Græcos, Abibali filius Rex Tyri & amicus Salomonis præceſſit annis 155. conditionem Carthaginis ab Eliſa Pygmalionis regis ſorore. Et intereſt nihil ut ſuſpectum habeas hoc opus *κριὸν*, *arietem* dixiſſe, Salomonico ſeculo inauditum; nam is mos eſt interpretum nonnullorum, qvo rem faciliùs exprimant, notiori vocabulo explicare, qvod in dialecto originali non ſit. Ut Hieronym. & Septuaginta interdum: ille Proverb. 26. vertit, *ſicut qui mittit lapidem in acervum Mercurii*, cùm in Hebræa *acervus Mercurii* non ſit, ſed genericè *cumulus*. & LXX. ubi vulgatus juxta Hebræum habet Job. cap. 42. *& nomen tertiæ cornu ſtibii*, id eſt, copia ſtibii qvo oculi unguntur, & pulchri fiunt, tranferunt *τὴν δὲ τρίτην ἀμαλθείας κέρας*, *tertiam autem* (ſcilicet nominavit) *Amalthea cornu*.

f) 4. *Non bene odorata ſuavitate.*] Perperam ſcripta hæc in Græco ut legere neqvirem, ſuſpicor ſcriptum, *ȣ̓κ ἐυωδόιδει ἐυωδία*.

g) 6. *In ſtigmate.*) Græcè *ἐν σφραγίδι*, *in ſigno*, id eſt, nota rei impreſſa, ut dignoſci queat, ut ab Herodoto accipitur; licèt alioqvi de ſigno annulo impreſſo, vel ipſo ſigillo plerumqve ſumatur. Ego verti *in ſtigmate*, nam alludit ad captivitatis ſigna & notas qvæ *ſtigmata* dicuntur. Petronius in Satyr. *Vera enim ſtigmata credebat captivorum frontibus impreſſa*, & priùs *frontes notans inſcriptione ſolerti, ut videamini ſtigmate eſſe puncti*. Unde Cicer. 2. de of-

 ficiis

ficiis dixit *ſtigmaticum.* Columella Hortulo, *ſigna* dixit:

Dejectura quidem fronti data ſigna fugarum.

Notatur à Pſalmographo ſumma abjectio, & contumelia captivitatis Judæorum, Valerius lib. 6. cap. 8. *Servus ab eo vinculorum pœna coërcitus inexpiabilique litterarum nota per ſummam oris contumeliam inuſtus.*

h) *Cervix illorum in ſigno inter gentes.*] Græcè ὁ τράχηλος αὐτῶν ἐν ἐπισήμῳ ἐν τοῖς ἔθνεσι. Significatur vinculum ſeu jugum aliqvod ſervilis notæ in collo illorum dum captivi eſſent inter gentes, qvò ſecundùm qvosdam alludit Pſalm. 28. *Dominus juſtus concidet cervices peccatorum.* Theodotio vertit κλοιοὺς, qvi ſunt torqves & vincula cervicum captivorum, ut qvæ Hiſpani dicunt *argollas*, qvæ ſignum ſervitutis ſunt. Heſychius exponit δεσμὸς περιτραχήλιος, κολλάριον, *vinculum cervicale, collare.* Plutarchus in Fabio: ἐπιθήσει κλοιὸν σιδηροῦν ἐπὶ τράχηλόν σου, *ponit jugum, ſeu collare ferreum in cervice tua.* Xenophon hellen. lib. 3. ait, τὸ τράχηλον ἐν κλοιῷ, *cervicem in torque,* ſeu *collari* vinctam. Aquila & Symmachus habent βρόχους, *laqueos*, ſignificantes gutturalia iſta vincula peccatorum, ſcilicet qvæ à peccatoribus injecta ſunt juſtis, eaqve concidet Dominus, ita Theodoretus & alii Græci exponunt. Salomonicum hoc vaticinium temporè Sedeciæ impletum videtur, cùm Nabuchodonoſor Hieroſolymam expugnavit, cujus captivitatem ut prædiceret Jeremias, juſſus eſt cap. 27. ſibi facere δεσμοὺς καὶ κλοιοὺς καὶ περιθεῖναι περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, *vincula & catenas* (id eſt, collaria illa, juxta Græcum) & *ponere eas in collo tuo*, in ſymbolum

iolum ſcilicet ſervitutis futuræ, nam κλοιὸ
eu *collare* fuerat captivorum ſignum & nota:
e illud ἐν ἐπισήμῳ, *in ſigno* verti, tum qvi
ebatur aliqvando κλοιὸς in ſignum ignom
t illuderentur, nam Hieronym. κλοιοὺς exp
oias, qvæ, Iſidoro auctore, 5. Etym. ſun
ves damnatorum, qvaſi jugum boum, ſic
am vertunt κλοιὸν, *jugum*, & credo eſſe qvo
unt Latini furcam, cui in deductione rei ad
rium & ignominiam collum inſerunt: und
uens in conviciis nomen furciferi; & fam
upplicium fuiſſe prodit Plutarch. in Ron
væſt. ut alligati furca per loca publica tradu
ur. Facit huc qvod Jerem. 5. 28. ligneas fuiſ
enas, ſeu torques illas indicat: qvamvis put
emper ligneas, ſed interdum ferreas fuiſſe.
) 14. *Contra ſolem dederunt in exemplum inju
iuas.*] Id eſt, qvia publicè & nulla verecundi
iqverunt, ut antecedenti verſiculo inſinu
uent injuſtitias ſuas publicè, Græcè παρεδει
γισαν ἀδικίας. ſic Num. 25. λάβε τοὺς ἀρχηγ
λαοῦ, καὶ παραδειγμάτισον αὐτοὺς τῷ κυρίῳ κα
οῦ ἡλίου. Reddit vulgatus, *tolle cunctos princip
uli, & ſuſpende eos contra ſolem in patibulis.* Ve
nen ejusmodi, ut nonnihil adhuc ſaperet
um παραδειγματίζω, Latinis non abhorren
iam apud Terentium in Eunucho & cæteros
ulum pro atroci pœna accipitur. ſicut Pla
Gorgia, tum alii Philoſophi inter genera p
um *exemplum* poſuerunt. Vis verbi Græci
atur ex Demoſth. contra Æſchin. falſæ legati
ὡ μέντοι διὰ πονηρίαν ἀργύριον λαβόντων. καὶ

καὶ ὅτι ἐξελέγχθη σαφῶς ὑπ' αὐτῶν τῶν πεπραγμένων. μάλιστα μὲν εἰ ἐνόντες, ἀποκτείνατε. εἰ δὲ μὴ, ζῶντα τοῖς λοιποῖς παράδειγμα ποιήσατε: *quod pro facinus pecunia, muneribusque acceptis, & hoc planè convincatur ex rebus ipſis quas geſſit, præcipuum quidem fuerit ſi poteſtis ut occidatis, ſin minus, viventem ceteris faciatis exemplum.* Nazian. orat. de Baptiſmo non junxit cum perſona, ſed cum delicto, ut hic, δείξῃς ὅτι τὴν ἁμαρτίαν ὄντως μεμίσηκας, παραδειγματίσας αὐτὴν καὶ θριαμβεύσας ὡς ἀξίαν ὕβρεως: *Oſtendas te odio peccatum habuiſſe illud tanquam contumeliæ dignum traducendo* (nempe in exemplum) *& de eo triumphando.* Inde hujus vocis inſcitiâ diverſa ſententia eſt in Matth. I. *Nollet traducere eam.* Græcè παραδειγματίσαι. Ubi certiſſimè Joſephus non ſui nominis rationem habens noluit ad domum ſuam traducere ſponſam, tanqvam ſibi indignam, ſed Mariæ honori conſulens, noluit ad populum & judices traducere, exemplum futuram aliis in ſupplicio: ut Petronius in Satyr. *Neve traducere velitis tot amicorum conſilia ſecreta.* Scilicet deferre ad judices ut puniantur.

k) 20. *A throno majeſtatis.*] Græcè ἀπὸ θρόνου δόξης, *à throno gloriæ.* Sed vulgatus Pſalm. 71. δόξαν vertit *majeſtatem:* Similem ſtatus mutationem prædixit Iſaias cap. 3.

l) 21. *Pro corona.*] Credo fuiſſe in Hebræo פאר qvod vulgatus vertit Iſaiæ 61. *corona*, & Eſaiæ 3. *discriminale*, cujus munus continendis crinibus reſticulam qvandam ſuppleturam prædicitur, ſi qui creviſſent, vel reliqvi eſſent è calvitio ſervili: vel ſaltem qvia deplorantes fœminæ ſuam ſummam

nam miſeriam reſtibus caput circumdederunt: ut 3. Regum cap. 20. *Ponamus itaque ſaccos in lumbis noſtris, & funiculos in capitibus noſtris.* Fuit Syrorum is mos, teſte Philone lib. 8. antiqvit. Porrò στεφάνην *coronam* poſuit Pollux lib. 5. cap. 16. in mundo muliebri, ex verſu illo:

Τῶν δ' αἱ μὲν πλεκτὰς στεφάνας ἔχον, οἱ δὲ μαχαίρας:

Horum hæ flexas coronas, hi verò enſes habebant.

m) 24. *In captivitate gentium.*] Malui ita, qvamvis Græcè ſit ἐν ἀπαγωγῇ. Nam & interpres Iſaiæ cap. 14. vertit ex LXX. idem vocabulum *in vinculo.*

n) 29. *Superbiam draconis.*] Nabuchodonoſorem draconem vocat, ut & David de Pharaone Pſalm. 73. σὺ συνέθλασας τὴν κεφαλὴν τοῦ δράκοντος, *tu confregiſti caput Draconis.* & Ezech. cap. 29.

o) 30. *Percuſſum in montibus Ægypti.*] Græc. ἐκκεντημένον ἐπὶ τῶν ὀρέων Αἰγύπτου, ejuſmodi verti potius, qvàm *ſtimulatum*, vel *confoſſum*, ut & percuſſio magis genericè Nabuchodonoſoris ſignificetur. Septuaginta in Iſa. cap. 14. eadem voce utuntur in ſimili plaga. At cùm mentionem *Ægypti* faciat, non ineptè prophetia hæc intelligenda fuiſſet de Pharaone, ut eadem ſit ac vaticinium Ezechielis 29. *Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ad te Pharao Rex Ægypti Draco magne, qui cubas in medio fluminum tuorum, & projiciam te in deſertum, & omnes piſces fluminis tui. Super faciem terræ cades, non colligeris, neque congregaberis, beſtiis terræ, & volatilibus cœli dedi te ad devorandum.* Cui mirè conſentiunt

omnia quæ hîc minatur Pſalmographus. Primò nomen draconis. Secundò projectum & percuſſum in deſerto, hoc eſt, montibus Ægypti. Tertiò ejus corpus inhumatum, ut mos. Quartò qvod verſiculo ſequenti dicitur *corruptum in ſubibus* qvadrat cum cubatione *in medio fluminum*. Accipio nihilominus integrum Pſalmum de excidio & captivitate Babylonica, & ſumma deniqve humiliatione regum Chaldæorum, qvi Judæos oppreſſerant. Quibus æquè aptanda omnia in ſeqventibus; hîc *percuſſum in montibus* dicit, quia Nabuchodonoſor ferino more & geſtu percuſſus à Deo per montes, ut bellua vagavit, vel qvia cadaver Nabuchodonoſoris, vel Balthaſaris in montibus fuerit ejectum, ut LXX. habent Eſaiæ cap. 14 σὺ δὲ ῥιφήσῃ ἐν τοῖς ὄρεσιν ὡς νεκρὸς ἐβδελυγμένος, *tu autem projicieris in montibus ſicut mortuus abominabilis.* Nec intereſt qvidqvam qvòd hîc additur *in medio Ægypti*. Nam illud *Ægypti*, allegoricè accipiendum, ut ſimilia ſolent, eo ſenſu qvo Hieronymus, qvi, neſcio qvomodo, hoc olfecit, & reſpondit comment. in locum citatum Iſaiæ his verbis: *Juxta Septuaginta cadaver Nabuchodonoſor cum pluribus interfectis pollutum atque confoſſum jacebit in ſuperbis montibus.*

p) 30. *Supra noviſſimum deſpectum.*] Græc. ὑπὲρ ἐλαχίστου ἐξουδενωμένον, *Super minimo annihilatum*, verti ejusmodi, qvia ſumma opprobia Chriſti Domini, juxta Hieronymum, explicaturus Iſaiæ cap. 53. dixit, *deſpectum & noviſſimum virorum*, & aliqvando vulgatus ἐξουδενέω transfert per deſpicere.

re

rum allocutiones & reſponſiones notans dixit; *ὄψεσιν εὐμόρφοις ἐπιπηδᾷν, obtutibus inſilire formoſis.* Rurſus: *μὴ φάγῃς ἀκολασίαν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν, Ne devores laſciviam oculis*; probè Clemens Alex. pædag. 3. cap. 11. *κλαδαρῷ δὲ ὄψει καὶ τὸ ἐνιλλώπτειν ὃ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν βλεφαρίζειν ἐστὶν, οὐδὲν ἄλλ' ἢ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν μοιχεύειν ἐστὶν, ἀκροβολιζομένης τῆς ἐπιθυμίας δι' αὐτῶν: laſciva intuitiones & cernere oculis verſatilibus & conniventibus, nihil eſt aliud qvàm mœchari oculis, cùm per illos cupiditas ineat prima pugnæ præludia.*

a) 13. *Donec vicit diſſipare.*] Vertere poteram *donec vicit, donec diſſipavit velut in orbitate.* Malui alterius modi, & affectare Hebraismum illum, ut interdum alios, ſæpe etiam retinent Septuaginta, & ex eis vulgatus. Pſalm. 26. *Credo videre bona Domini in terra viventium.* & Pſalm. 71. *ὁ θεὸς τὸ κρίμα σου τῷ βασιλεῖ δὸς κρίνειν τὸν λαόν σου ἐν δικαιοσύνῃ: Deus judicium tuum regi da judicare populum tuum in juſtitia.*

b) 18. *A temporibus ejus.*] *ἀπὸ κροτάφων*, phraſis hæc & periphraſis ſomni Septuaginta propria Pſ. 131. *ἀνάπαυσιν κροτάφοις μου*, & ex eis vulgatus, *requiem temporibus meis*, qvod in Hebræo non eſt, nec Chaldaico targum, ubi tantùm eſt אִם־אֶתֵּן שְׁנַת לְעֵינַי לְעַפְעַפַּי תְּנוּמָה׃ *ſi dedero ſomnum oculis meis, & palpebris meis dormitationem.* Quamvis Theodotio, pro *βλεφάροις* tranſcribat *κροτάφοις*: monui hæc ut conſtet, quàm ſapiat Septuaginta hujus Pſalterii interpretatio.

c) 19. *Vacuum.*] Obſcurè in meo Græco Codice, ut

Nam ἐπὶ cum ſecundo caſu id ſignificare ſolet, ut ἐπὶ οἴκȣ, *domum verſus*, ut denotaretur quorſum cadaver inhumatum & putridum projectum eſſet; nihilominus tranſcripſi ſyncerè, & ſcriptum eſt, *in fluctibus opprobrii maximi*, adhuc in cadavere putrido dejectam ſuperbiam Draconis, nam Hieronymus laudato loco ait: *Nabuchodonoſor projectus eſt de ſepulchro ſuo, nec in morte à cruciatibus conquieſcit*. Hanc inqvietudinem & fluctuationem extremæ & poſthumæ fortunæ hujus Regis denotat Pſalmographus. Sic Plinius dixit lib. 5. cap. 17. *Quos vix feſſos ad mores eorum fortunæ fluctus agitat.* Significaturque per fluctus magna vis & copia opprobriorum, ut apud Tullium lib. 7. ad Attic. *fluctum enim totius barbariæ una ferre urbs non poterat.* Neqve illud ſtylo Græcanico abhorret. Plato lib. 5. de rep. κῦμα uſurpat pro magna irriſione & opprobrio riſus. εἰρήσεται δ' ȣ̃ν, εἰ καὶ μέλλει γέλωτί τε ἀτεχνῶς ὥσπερ κῦμα ἐκγελῶν καὶ ἀδοξίᾳ καταλύσειν: *Dicetur igitur quamvis riſu effuſiori, velut fluctu cachinnorum & pervicaciorum ignominia obruatur.* Et ſæpe antea quoties irriſio fieret, fluctum dixit. Bona pars opprobrium fuerat quam ſtatim Pſalmi auctor indicat, *& non erat qui ſepeliret.* Nam ſumma hæc omnium rerum injuria & odium. Mezentius lib. 10. Æneid.

> *Corpus humo patiare tegi, ſcio acerba meorum*
> *Circumſtare odia. Hunc ore defende furorem,*
> *Et me conſortem gnati concede ſepulchro.*

Simile quid accidiſſe Mario, acerbiſſimo odio Syllæ prodit Tullius 2. de legibus.

accentum, & lego, Ϛάλων. Vox θαλασσῶν *naufragans* verto. Uſus eſt ea Ariſtot. lib. de mundo, pro obrutus, vel ſummerſus mari.

k) 7. *Deprecatus.*] Sic lego, ex Græco ἐδεήθη, à me reſtituto, nam barbarè, ſeu inſcitè à librario inveni exaratum, ut & alia levia quæ omitto.

l) 8. *Exaudivit.*] Similiter hîc, & reſcribendum εἰσήκουσε.

PSALMUS VII.

m) 4. *Cum mandato illi de nobis.*] Quamvis non rectè ſcriptum in Græco, clarè colligitur ſcriptum, σὺν ἐντολῇ αὐτῷ περὶ ἡμῶν, ſenſus eſt, dimittes mortem peculiari mandato ipſi inſinuato circa nos, ne nos funditus verrat.

n) 9. *Annunciavero.*] Vix permittit Græcum legi, credo ſcriptum ἐπαγγείλω.

PSALMUS VIII.

o) 5. *Diſſoluta genua mea.*] παρελύθη γόνατά μου, eodem verbo uſus Paullus ad Hebræos 12. & Iſaias cap. 35. ſed vulgatus illic, *diſſoluta genua*, vertit, hîc, *debilia genua*. Prætuli priorem interpretationem Græco omnino reſpondentem.

p) 9. *In irritatione.*] Græcè ἐν παροργισμῷ, hæſi paullulum. Nam legendum ἐν παραλογισμῷ, *in deceptione*.

q) 13. *Et in fluento ſanguinis.*] Perperam ſcriptum à librario ἐν φέδρῳ* αἵματος, reſcribendum omnino eſt, ἐν ῥεέθρῳ, vel ῥεέθρῳ αἵματος.

r) 15. *Propinavit illis calicem vini meri.*] Gr. ἐπότισεν.

* Leg. ἐν ἀφέδρῳ.

PSALMUS IV.

y) 3. *In diverſitate peccatorum.*] Græcè ἐν ποικιλίᾳ, rebar ſignificare *in aſtutia* peccatorum. Cum enim Pſalmographus inducat peccatorem in ſenatu ſupremo Judæorum, Synedrio dicto, ut [illegible]co, & judicis officium agentem, hinc ejus præſentiam, & partes declarare videbatur, cur adeò præſumeret ut primus vellet ſuffragium ferre. hoc notat cum ait: *manus ejus in primis*, prudentiam ejus appellans vafritiem verſipellem, & calliditatem in peccando. ποικίλος enim pro vafro, verſuto, vario, & verſicolore homine accipitur, ut ab Heſiodo in oper. dictus προμηθεὺς ποικίλος, *Prometheus verſutus.*

z) 5. *In ſigno malitiæ.*] Græcè ἐν συνταγῇ. Dictio hujusmodi, qvòd unica dictione compoſita in- συνταγη. Significat συνταγὴ *ſignum*, & *perperam*, lubenter verterem *in malitia.* Nam nihil aliud hìc notatur qvàm conniventia & jactus oculorum laſciviis, qvibus reciprocatæ libidines inſinuantur. Qvò alludens ludit Georgius Piſides Conſtantinop. lib. de opific. admiratus DEI providentiam;

> Εἴπερ δι' αὐτῶν ἐμβαλοῦσα τοὺς ῥύπους,
> Πάλιν δι' αὐτῶν ἐκβάλῃ τὰ δάκρυα.
> Τὰς εἰσόδους πλύνασα ταῖς διεξόδοις.
> *Sed enim per oculos cùm notas turpes trahat,*
> *Rurſus per ipſos lacrymas fundit pias.*
> *Egreſſione ut eluat quæ ingreſſa ſunt.*

Chryſoſt. hom. 3. ad populum hæc ſigna & oculo-

rum

dabilis, firmatur ex ſeqventibus cùm dicat, *in ore Sanctorum*.

PSALMUS IX.

v) 5. *Non occultabitur.*] ὐ κρυβήσεται, utitur interpres interdum hoc verbo perantiqvo & obſoleto κρύβω, ut vel hinc conjici qvoqvo modo qveat, antiqvam hanc interpretationem, & fortaſſe convenire in tempore cum LXX. ſicut in aliis, qvorum ætate uſitatius hoc verbum, qvo utuntur illi, ut Pſalm. 69. ἀπὸ σῦ ὐκ ἀπεκρύβησαν, *à te non ſunt abscondita*.

x) 7. *Opera noſtra in electione.*] Multa incuria librarii, ſcriptum videbatur, ἔργα ἡμῶν ἐν εὐλογῇ, qvaſi diceret *germina noſtra in benedictione*, ſed certiſſimum mihi, pótiùs ſcriptum ἔργα ἡμῶν ἐν ἐκλογῇ, *opera noſtra in electione*, luculentus locus pro libero arbitrió, cujus eximius aſſertor alibi etiam fuit Salomon.

y) 20. *Et adhuc in finem.*] Vox τέλος ſub finem totius Pſalmi ſeparata erat, ut in calce alicujus operis ſcribi ſolet *finis*. Verùm neſcio cur in extremo hujus Pſalmi qvàm aliorum foret appingenda, ideo connecto illam cum ultimo verſiculo retrotracta præpoſitione εἰς, ut ſolet interpres, uti εἰς τέλος.

PSALMUS X.

z) 1. *Qui deviavit à via malitiæ.*] Græcè ἐκυκλώθη ἀπὸ ὁδῦ πονηρᾶς. Vis verbi Græci non exprimitur Latinè, eſt *circulatus*, hoc eſt, *circumverſus à via malitiæ*, non omnino ſine alluſione ad ritum il-

 lum.

σαν αὐτοῖς ποτήριον οἴνου ἀκράτου. Totus hic verſiculus Davidicam illlam ſententiam reſpectat Pſal. 74. & ſtilus idem ac LXX. ibid. *ποτήριον ἐν χειρὶ κυρίου οἴνου ἀκράτου*, *calix in manu Domini vini meri*, qvo peccatores ingurgitare dixit; ſed & ex hoc calice *πλανήσεως erroris* ortam qvis diceret fictionem Cebetis Thebani in ſua tabula de calice illo, etiam *πλανήσεως erroris*, ubi inducitur mulier in *τῇ χειρὶ ἔχουσα ποτήριόν τι. ὁρῶ, ἀλλὰ τίς ἐστιν αὕτη ἔφην; ἀπάτη καλεῖται, φησίν, ἡ πάντας τοὺς ἀνθρώπους πλανῶσα. εἶτα τί πράττει αὕτη; τοὺς εἰσπορευομένους εἰς τὸν βίον ποτίζει τῇ ἑαυτῆς δυνάμει. τοῦτο δὲ τί ἐστι τὸ ποτόν; πλάνη, ἔφη, καὶ ἄγνοια*, *in manu calicem quendam tenens. Video, inquam: ſed quæ eſt? impoſtura, inquit, quæ omnes homines ſeducit. Et quid agit ea? iis qui in vitam ingrediuntur vim ſuam propinat. Quæ verò eſt illa potio? error, inquit, & ignorantia.*

s) 37. *Tu Deus noſter.*] Prima vox hujus verſiculi deleta; apparet exclamationem aliqvam eſſe, fortè exclamatio aliqva obſoleta *ἐαὶ*, qvam potius credo *ἔα*, *Ah*, vel conjunctionem *καὶ* reſcribendam, illam omiſi, tum qvia non integrè percepi, tum qvia hanc eandem exclamationem vulgatus non expreſſit cap. 1. Marci, qvamvis in Græco eſſet *ἔα, τί ἡμῖν καὶ σοὶ Ἰησοῦ ναζαρηνέ.* Et Latinè omiſſa exclamatione tantùm eſt, *Quid nobis & tibi Jeſu Nazarene?*

t) 40. *Laudabilis Dominus.*] Scriptum erat *αἰνετὸς*, qvod ſi non fuiſſet accentu alieno, vertiſſem liber, vel *abſolutus Dominus in judiis ſuis*, ſed accentus ille monſtrat legendum *αἰνετὸς*, *Laude dignus*, vel laudabilis

a) 8. *In lætitiam æternam.*] Græcè reſcribendum eſt ἐυφροσύνην. Nam qvod inveni σωφροσύνην, inſigne mendum judico.

PSALMUS XI.

b) 6. *Nemora.*] Scriptum erat δρομοὶ, ſed in promptu fuit caſtigatio δρυμοὶ.

PSALMUS XII.

c) 4. *Ignitabulum.*] πύρῥιον. Fateor hanc vocem, qva minimè friget pulcherrima hæc metaphora (inculcata etiam à S. Jacobo in ſua epiſt.) in Græco non inveniſſe, ſed loco illius κύρῥιον, qvæ nullum ſenſum, aut planè alienum facit, qvis non dicat feliciſſimè reſcribendum πυρῥιον, *igniarium*, ſeu *ignitabulum*, juxta Solinum, hoc eſt, id qvo elicitur ignis, ſcilicet ferrum & ſilex, qvæ ignem expuunt colliſa.

PSALMUS XIII.

d) 10. *Memoria eorum amplius.*] Credo ſic legendum, μνημόσυνον αὐτῶν ἔτι, ut ſæpe utitur voce ἔτι, qvamvis exaratum in Græco ſit μνημόσυνον αὐτῶν ἐπὶ. Et ſi ἐπὶ adverbialiter ſumatur ſenſum eundem exprimit, ſed accentus mutatio videtur fuiſſe propter poſitionem poſt caſum, ut ſolet accidere, tunc ſic vertendum, *memoriale ſuper eos*, & ſenſus adhuc idem.

lum, qvo ut via remeandi aliqvo primus ignoraretur, circumverſio fiebat & agitatio circulatim, ſic putabant viam illam non repetendam ſed perpetuò ignoratam & oblitam: quemadmodum apud Romanos ſponſa obtecta flammeo capite, cùm è primis ædibus pedem extuliſſet vertebatur in gyrum, atqve in domum ſponſi hoc ritu ducebatur, ne ſciret vias remeandi in paternas ædes: hac alluſione irremeabiles viæ malitiæ pulcherrimè oſtenduntur, ſicut oſtendunt Sancti alluſione ad alia, qvibus Gentiles irremeabile iter ſignificarunt. S. Iſacius alluſione ad Sirenum incantationem, S. Diadochus ad aquam lethes, Clemens Alex. ad tranſitum Acherontis. Qvædam eorum verba appingam, qvamvis digreſſiuncula divertar. Primus lib. de contemptu mundi c. 52. *Dicitur de Sirene, quod audiens vocem ipſius modulationis, proprii obliviſcitur itineris, & tamen dulcedine captus cadens moritur; ſic & res animæ, cum pervenerit in ipſam dulcedo cæleſtis præ modulatione ſuavitatis verborum Dei.* Idem admonens Diadochus cap. 22. aurei ſui operis: *Non enim patitur profundum fidei quod eſt aqua oblivionis ut curioſis cogitationibus illud contemplemur.* Ad rem eſt commentatio Turriani noſtri ad hunc locũ. Deniq; poſtremus Pædagog. cap. 11. *ἀλλὰ ἀποπήδησόν φησιν, μὴ ἐγχρονίσῃς ἐν τῷ τόπῳ, ὁ παιδαγωγός· μηδὲ ἐπιστήσῃς τὸ ὄμμα πρὸς αὐτήν. οὕτως γὰρ διαβήσῃ ὕδωρ ἀλλότριον, καὶ ὑπερβήσῃ τὸν ἀχέροντα: ſed reſilias, inquit pædagogus, neqve in loco diutius habites, neque in eam oculos defigas oculos. Ita enim aquam alienam trajicies; & tranſibis Acherontem.*

a) S

PSALMUS XVII.

k) 6. *Non annuntiavero.*] Partim malè ſcriptum, partim deletum fuerat hoc, ubi nil aliud quàm ἐκ-διαγγελῶ legi potuit. Obſervandum in hoc Pſalmo, aliqvem Judæum detorqvere ſiniſtrè poſſe nonnulla ad diſperſionem Judæorum qvæ modò eſt facta, & ad expectationem quam modò inaniter retinet futuri Meſſiæ. Sed qvid mirum ſi eodem modo alias ſcripturas authenticas pejus depravent: verùm ſi attentè hujus Pſalmi vaticinium pendatur, totus pugnat contra Judæos, & probè de regno ſpirituali Chriſti prophetat, ac de præcedentibus diſperſionibus, & calamitatibus Judaicis.

l) 7. *Diadema.*] Græce βασίλειον, regia dignitas notatur, & inſigne regium, idcirco ſcripſi *diadema.*

m) 9. *Bellatorum.*] Divinandum erat quid in Græco ſcriptum; videbatur legi ἠριτῶν. Ego credo legendum θηριτῶν. Nam Θηρίτας Martis cognomen eſt, qvaſi ferus & immitis bellator, qvamvis alii voluerunt apud Pauſaniam à Therone nutrice ita dictum.

n) 10. *Inveniant illi.*] Senſum expreſſi (ut aliqvando ſoleo) non ipſiſſimam vocem Græcam εὑρεθείη αὐτοῖς, qvæ ad verbum eſſet, *inventum ſit illis*, vel *inventus* (ſcilicet Deus) *ſit illis.*

o) 27. *In concione ejus.*] Ἐν ἀπέλλῃ αὐτοῦ. Juxta Heſychium ἀπελλαὶ ſunt σηκοὶ, ἐκκλησίαι, ἀρχαιρεσίαι, *fana, ſacraria, cœtus, conciones*, atqve ἀπελλα-

PSALMUS XIV.

e) 2. *Lignavita Sancti ejus.*] Proprium hoc Salomonis adagium, qvo ſæpe in Proverbiis eſt.
f) 4. *Non ſic peccatores.*] Initio hujus verſiculi præceſſit vox qvædam p rtim deleta, fortaſſe exclamatio ipſiſſima ac ſuprà Pſal. 8. verſ. 7. quam ob eandem rationem præterii.

PSALMUS XV.

g) 6. *Non movebitur.*] Græcè ȣ̓ σαλευθήσεται verbum hoc vulgatus è LXX. à qvibus ſæpiſſimè inculcatur, vertit ejusmodi. Pſal. 72. ὡς μικρὸ *ἐσαλεύθησαν οἱ πόδες, penè moti ſunt pedes.* Similiter Pſalm. 15. & ſæpè: verùm non qvamcunque motionem ſignificat, ſed marinam & procellarum fluctuationem, velut naufragientis.

PSALMUS XVI.

h) I. *In corruptione ſomni.*] Græcè invenio καταφθορᾷ ὕπνȣ. Fortaſſe erat καταφορᾷ.
i) II. *Cùm animadvertis in correctione.*] Peſſimè ſcriptum erat, ἐν τῷ σε κηδεύειν εἰς ἐπιστροφήν; ſed facilis & certiſſima correctio ἐν τῷ παιδεύειν εἰς ἐπιστροφὴν, verti *in correctione.* Nam hac ſignificatione interdum accipitur ἐπιστροφὴ, & congruit menti Pſalmographi.

PSAL.

ſuperbis eximiè divitiis. Et in Apocalypſ. cap. 3. *aurum ignitum* ſvadet Deus emere. Nervus & vis ſermonum Chriſti notatur. Nam & Symmachus lib. 3. epiſt. *aurum Tullianum* eloqvium & vim orationis Tullii vocavit.

PSALMUS XVIII.

s) 2. *Dulcedo.*] χρηστότης. Ex LXX. etiam verſum ejusmodi Pſalm. 67. *ἐν χρηστότητί σου τῷ πτωχῷ ὁ Θεός, in dulcedine tua pauperi DEus.*

t) 5. *Ut avertas.*] ἀποστρέψαι. Per varia tempora hæc vox verti poſſet, qvam credo hîc Græco more infinitivum eſſe, ità illiusmodi verti.

u) 14. *In mandato ſervorum ejus.*] Alludit ad factum Joſuæ.

κὰς vocat ἱερῶν κοινωνοὺς. Et apud Plutarch. *in Lycurgo* ἀπελλάζειν, *concionari* eſt Laconibus. Ideo magis ad rem arbitratus reddere *in concione*.

p) 32. *In celebritate.*] Ἐν ἐπισήμῳ. In Pſalm. 2. verti *in ſigno*, nunc aptius ſit *in notitia*, ſeu *celebritate*, nempe pro re inſigni in univerſa terra.

q) 47. *Ipſe nitor.*] Poteram transferre *ipſa ſpecies*. Sic conſentiret cum illo Euripidis in Iſagoge Porphyrii celebre, *prima ſpecies digna eſt imperio*, nam propterea innuit Pſalmographus imperium ſuper domum Iſraël conceſſum Chriſto Domino. Id explicat erudite cap. 17. ſuarum annotationum t. 2. Theſauri critici Noſter Bernardinus Realinus, qvi priùs eruditione floruit, & demum noſtram Societatem * ingreſſus majori ſanctitate, & innumeris miraculis, ſummáque ſanctimoniæ veneratione admirandus; ſed qvia fortaſſe εὐπρέπεια denotat *elegantiam* & *vim* ſermonis, nam & eo ſenſu accipi ſolet, & ſequentia favent: *verba ejus ignita ſuper aurum*, verti *nitor*, ut eadem licentia, ac in Græca voce eſt, vel de elegantia oris accipias, vel ſermonis. Et Pindarus, ignem cum auro comparans uſus eſt voce διαπρέπει, nitorem oſtendens.

r) 48. *Ignita ſuper aurum.*] πεπυρωμένα *nitida* poſſet verti, nihilominus vim Græci expreſſi, nam & ita vulgatus ex LXX. in Pſalm. 117. & Pindarus qvoqve ignem auro comparavit Ode 1. Olymp. ἄριστον μὲν ὕδωρ, ὁ δὲ χρυσὸς αἰθόμενον πῦρ ἅτε διαπρέπει νυκτὶ, μεγάνορος ἔξοχα πλούτου: *optima quidem aqua, ſed aurum ardens ignis velut excellit nocte, ſuperbis*

* Jeſuiticam intellige, cui notum eſt Cerdam & Realinum nomen dediſſe.

quieſcat,) ſi homo illud faciat eſurire, (*atque ab actibus venereis abſtrahat.*) Atq; hoc eſt, quod ſcriptũ eſt ibidem, *& ambulavit in tecto domus regiæ, viditque fœminam quandam lavantem ſe deſuper tecto, quæ erat admodum formoſa.* Bathſeba qvidem lavit caput ſuum ſub alveari; venit autem Satan in forma aviculæ, (*inſeditque alveari.*) Quapropter David ſagittam ejaculatus eſt in avem iſtam, confregitque alveare, unde Bathſeba fuit detecta, atque à Davide viſa. Tum ergo (*uti porro habetur 2. Sam. XI. 3. Miſit David, & inquiſivit in mulierem iſtam, dixitque aliquis: Nonne hæc eſt Bathſeba, filia Eliami, uxor Uriæ Chittæi? Quare miſit David legatos, & accepit eam, cumque illa veniſſet ad ipſum, concubuit cum ea, illa vero ſanctificavit ſe ab immunditie ſua, & reverſa eſt domum.* Ceterum hoc (*quod jam modo de colloquio Davidis cum Deo, hujusque eventu diximus,*) inſinuatur in verbis Pſ. XVII. 3. *Probaſti cor meum, viſitaſti noctu, exploraſti, ſed non inveniſti* (*me innocentem & conſtantem,*) *utinam frenum injectum fuiſſet mihi, ne transgreſſum fuiſſet os meum.* Senſus. Utinam frenum injectum fuiſſet ori illius, qui me odit, ut non dixiſſet talia, (*i. e. ori meo, qui ipſe mihi fui inimicus, ut non dixiſſem, Proba me Deus. Per hoc ipſum enim lapſus ſum.*)

CLXXIX. Colloquium Davidis cum Deo de bonitate amentiæ, *e Jalkut ſuper 1. Sam. XXI fol. 18. col. 4. fin. & Medraſch Tehillim ſuper Pſ. XXXIV. fol. 26. col. 2. med.* eodem Interprete.

DIxit David ad Deum ſanctum benedictũ: o Domine mundi! Qvicqvid feciſti in orbe tuo, bonum eſt, & ſapientia melior eſt rebus creatis omnibus. At vero amentia ſola eſt excipienda. Quid enim utilitatis eſt ex homine inſano? Ambulat is per plateas, lacerat veſtes ſuas, puerique illudunt illi, curruntque poſt ipſum, imo omnis populus eum ridet. Numquid vero hoc jucundum eſt coram oculis tuis? Reſpondit ipſi Deus ſanctus benedictus: o David, tu adhuc vocaberis mercator amentiæ; per vitam enim tuam juro, adfore tempus, qvo indigeas illâ. Atqve hoc eſt qvod Salomo dicit Prov. XIII. 13. *Qui contemnit rem aliquam, oppignorabitur propter illam.* Nam vox יחבל *Jechabel* habet hic oppignorandi ſignificationem, æqve uti Exod. XXII. 25. *Si oppignorando oppignoraveris veſtem ſocii tui.* Dixit ſcilicet Deus ſanctus benedictus ad Davidem, tu excruciaberis adhuc propter amentiam; & preces pro illa conſeqvenda ad me fundes, donec aliquantulam de illa tibi impertiam. (*Et certe ita accidit.*) Haud cunctatus enim poſthac David, contulit ſe ad Philiſtæos, qvemadmodum dicitur 1. Sam. XXI. 11. *Et ſurrexit David, & fugit e conſpectu Saulis, venitq; ad Achis.* Tum vero Deus ſanctus benedictus ad illum: O David, tune audes te

ad

ad Regem Achis conferre? Heri occidiſti Goliathum, & nunc abis ad fratres ipſius, gladium Goliathi tecum ferens, cum fratres ipſius ſint Satellites Regis Achis. Certe nondum eſt abſterſus ſanguis Goliathi, (*ſed in recenti adhuc memoria haeret, quod inter te atque illum eſt geſtum.*) Ipſi qvoqve fratres Goliathi, ſimulatqve venerat ad illos David, adierunt Regem Achis, veniamqve rogarunt, ut liceret ſibi viciſſim trucidare eum, qui occidiſſet fratrem ſuum. Sed Achis reſpondit ipſis, nonne apertum inter ipſos intereeſſit bellum? Et ſi frater veſter illum occidiſſet, nonne id bello fuiſſet factum? Nunc ergo ſimiliter, qvando is trucidavit fratrem veſtrum, cogitandum vobis eſt, fratrem veſtrum ita cum ipſo fuiſſe pactum, qvando ipſe eſt profeſſus 1. Sam. XVII. 9. *Si poterit pugnare mecum, & percuſſerit me, erimus vobis in ſervos.* Exceperunt autem fratres Goliathi: Si res ita ſe habet, ſurgendum tibi erit e ſolio tuo; nam Regnum ſic ſpectabit ad Davidem, (*tuque eris ejus ſervus.*) Atque hoc inſinuatur per verba 1. Sam. XXI. 12. *Nonne hic eſt David, Rex terrae, nosque erimus ſervi illius?* Tum vero metus inceſſit Davidem, incepitqve dicere e Pſal. LVI. 4. *die quo timeo, in te confidam*, ſimulqve rogavit Deum, ut ipſum exaudiret horâ illâ. Deus autem reſpondit ipſi, quid eſt, O David! qvod a me petis? Regeſſit David, ut des mihi pauculum de re iſta, (*quam olim contempſi, i. e. paululum amentiae.*) Excepit Deus, nonne dixi ad te, qui contemnit rem aliqvam, oppignorabitur propter illam? Atqvi nunc amentiam a me petis? (*vides ergo, quam longe aberraveris in judicio*

tuo

CLXXIX. Colloquium Davidis cum Deo de bonitate amentiæ, *e Jalkut ſuper 1. Sam. XXI fol. 18. col. 4. fin. & Medraſch Tehillim ſuper Pſ. XXXIV. fol. 26. col. 2. med.* eodem Interprete.

DIxit David ad Deum ſanctum benedictum: o Domine mundi! Qvicqvid feciſti in orbe tuo, bonum eſt, & ſapientia melior eſt rebus creatis omnibus. At vero amentia ſola eſt excipienda. Quid enim utilitatis eſt ex homine inſano? Ambulat is per plateas, lacerat veſtes ſuas, pueriqve illudunt illi, curruntque poſt ipſum, imo omnis populus eum ridet. Numqvid vero hoc jucundum eſt coram oculis tuis? Reſpondit ipſi Deus ſanctus benedictus: o David, tu adhuc vocaberis mercator amentiæ; per vitam enim tuam juro, adfore tempus, qvo indigeas illâ. Atqve hoc eſt qvod Salomo dicit Prov. XIII. 13. *Qui contemnit rem aliquam, oppignorabitur propter illam.* Nam vox יחבל *Jechabel* habet hic oppignorandi ſignificationem, æqve uti Exod. XXII. 25. *Si oppignorando oppignoraveris veſtem ſocii tui.* Dixit ſcilicet Deus ſanctus benedictus ad Davidem, tu excruciaberis adhuc propter amentiam; & preces pro illa conſeqvenda ad me fundes, donec aliquantulam de illa tibi impertiam. (*Et certe ita accidit.*) Haud cunctatus enim poſthac David, contulit ſe ad Philiſtæos, qvemadmodum dicitur 1. Sam. XXI. 11. *Et ſurrexit David, & fugit e conſpectu Saulis, venitq; ad Achis.* Tum vero Deus ſanctus benedictus ad illum: O David, tune audes te

ad

militer effundendi notio occurrit Deut. XII. 16. *Super terram effundetis illum, ſicut aquam.* Qvidam verba Dei ita dicunt habuiſſe; Juro per vitam tuam, ſanguines illos, qvos fudiſti, juxta a me æſtimari cum ſanguinibus ſacrificiorum; qvia dicitur 1. Chron. XXII. 8. *Sanguines multos fudiſti coram me.* Ubicunqve enim occurrunt voces *coram me*, ibi reſpectus eſt ad ſacrificia; qvia de illis ſimiliter dicitur Lev. I. 5. *Et mactabit juvencum coram Domino.* Ceterùm David ita reſpondit Deo: Si ſanguines qvos fudi, ſunt in oculis tuis inſtar ſanguinum ſacrificiorum, qvare ergo ego non debeo ædificare templum? Regeſſit Deus: Si tu ædificares illud, perſtaret in perpetuum, & nunqvam vaſtaretur. Subjecit David: Atqui hoc bonum eſſet. Reſpondit Deus: Coram me eſt manifeſtum atqve exploratum, qvod Iſraëlitæ olim ſint peccaturi, qvodqve adeo ira mea ſit incubitura templo, illudqve a me devaſtandum, ſalvis tamen Iſraelitis. Ita enim ſcriptum exſtat Thren. II. 4. *In tentorium filiæ Zionis effudit ſicut ignem iram ſuam.* Addidit porro Deus ſanctus benedictus: Per vitam tuam juro, quia tu in animo habuiſti, exſtruere templum, utut filius tuus Salomon id demum ſit in actum deducturus, ego tamen tibi id adſcribam; qvemadmodum dicitur Pſ. XXX. 1. *Pſalmus, Canticum initiationis domus Davidis.*

CLXXXI.

CLXXXI. Tekanoth ſive Conſtitutiones non ſcriptæ, quas ad Moyſem, Davidem & Salomonem Judæi referunt.

MOyſes ut notatur in libro Juchaſin, edidit tres conſtitutiones. 1) Benedictionem cibi * qvam tradidit qvo tempore deſcendit è cœlo Man. 2) Ordinem Concionandi pro ſingulorum dierum feſtorum ratione de paſcha in paſcha, & 3) Vigilias ſeu Vices ſacerdotales quas vocant Eleazari & Ithamar. R. Maimonides addit 4) etiam ſtatuiſſe Moyſem, ſeptem dies epularum in nuptiis, & totidem luctus in funere. Prophetæ tempore Moyſis conſtituerunt Legem tribus vicibus per hebdomadem publice legendam, feria ſecunda & qvinta & Sabbato. De decem conſtitutionibus Joſuæ dictum ſupra p. 874. *David* occaſione Ammonis & Thamar unam conſtitutionem ſanxit de ſolitudine, ne qvis audeat ſolus cum virgine vel muliere verſari, unde freqventia in *illam* rem monita Talmudicorum. Vide Ottonis Lexicon Rabbinicum p. 191. Salomonis conſtitutiones tres referuntur, 1) de conceſſa poteſtate ferendi aliqvid in domum contiguam die Sabbati, 2) de lotione manuum ad ſancta, & 3) de gradu conſanguinitatis ultra Legem Moſaicam prohibito. Vide Sgambatum p. 313.

CLXXXII.

* Preces ad cibum *Berachath hammazon* quatuor benedictionibus conſtant apud Judæos. Primam tribuunt Moyſi, ſecundam *Davidi*, tertiam Salomoni, qvartam Rabbinis. Sgambatus p. 287.

ıiliter effundendi notio occurrit Deut. XII. 16. *ıper terram effundetis illum, ſicut aquam.* Qvidam erba Dei ita dicunt habuiſſe; Juro per vitam tu-m, ſanguines illos, qvos fudiſti, juxta a me æſti-ıari cum ſanguinibus ſacrificiorum; qvia dicitur ; Chron. XXII. 8. *Sanguines multos fudiſti coram ıe.* Ubicunqve enim occurrunt voces *coram me,* ꝺi reſpectus eſt ad ſacrificia; qvia de illis ſimiliter icitur Lev. I. 5. *Et mactabit juvencum coram Domino.* Ceterùm David ita reſpondit Deo: Si ſanguines vos fudi, ſunt in oculis tuis inſtar ſanguinum ſa-rificiorum, qvare ergo ego non debeo ædificare emplum? Regeſſit Deus: Si tu ædificares illud, erſtaret in perpetuum, & nunqvam vaſtaretur. ubjecit David: Atqui hoc bonum eſſet. Reſpon-lit Deus: Coram me eſt manifeſtum atqve ex-loratum, qvod Iſraëlitæ olim ſint peccaturi, vodqve adeo ira mea ſit incubitura templo, illud-ve a me devaſtandum, ſalvis tamen Iſraelitis, ta enim ſcriptum exſtat Thren. II. 4. *In tentorium ilia Zionis effudit ſicut ignem iram ſuam.* Addidit por-o Deus ſanctus benedictus: Per vitam tuam ju-o, quia tu in animo habuiſti, exſtruere templum, tut filius tuus Salomon id demum ſit in actum de-ucturus, ego tamen tibi id adſcribam; qvemad-nodum dicitur Pſ. XXX. 1. *Pſalmus, Canticum ini-iationis domus Davidis.*

CLXXXI.

CLXXXI. Tekanoth ſive Conſtitutiones non ſcriptæ, quas ad Moyſem, Davidem & Salomonem Judæi referunt.

MOyſes ut notatur in libro Juchaſin, edidit tres conſtitutiones. 1) Benedictionem cibi * qvam tradidit qvo tempore deſcendit è cœlo Man. 2) Ordinem Concionandi pro ſingulorum dierum feſtorum ratione de paſcha in paſcha, & 3) Vigilias ſeu Vices ſacerdotales quas vocant Eleazari & Ithamar. R. Maimonides addit 4) etiam ſtatuiſſe Moyſem, ſeptem dies epularum in nuptiis, & totidem luctus in funere. Prophetæ tempore Moyſis conſtituerunt Legem tribus vicibus per hebdomadem publice legendam, feria ſecunda & qvinta & Sabbato. De decem conſtitutionibus Joſuæ dictum ſupra p. 874. *David* occaſione Ammonis & Thamar unam conſtitutionem ſanxit de ſolitudine, ne qvis audeat ſolus cum virgine vel muliere verſari, unde freqventia in illam rem monita Talmudicorum. Vide Ottonis Lexicon Rabbinicum p. 191. Salomonis conſtitutiones tres referuntur, 1) de conceſſa poteſtate ferendi aliqvid in domum contiguam die Sabbati, 2) de lotione manuum ad ſancta, & 3) de gradu conſanguinitatis ultra Legem Moſaicam prohibito. Vide Sgambatum p. 313.

CLXXXII.

* Preces ad cibum *Berachath hammazon* quatuor benedictionibus conſtant apud Judæos. Primam tribuunt Moyſi, ſecundam *Davidi*, tertiam Salomoni, qvartam Rabbinis. Sgambatus p. 287.

ſonare idem volunt ac אתה גבור לעולם אדני *Tu fortis in æternum, Domine*, de qvâ nominis hujus Cabbaliſtici אגלא *Agla* interpretatione vide Galatinum *lib. II. de Arcan. Cathol. verit. toto Cap. XV. fol. 95.* Buxtorfium *in Abbrev. Hebr. p. 21.* & *Lex. Talm. fol. 22.* Kabbalam denudatam *part. I. p. 24.* De ipſo autem ſcuto Wilh. Schikardum *in Tarich. p. 54.* qvi & ſchematismum illius exhibet. Et qvoniam Davidem hoc ſcuto telis impervium & invulnerabilem fuiſſe redditum credunt, eodem hodienum ad reſtinguenda incendia utuntur, hanc ſcuti Davidici figuram dicto Moſaico ex *Num. XI. 2.* ויצעק העם אל משה ויתפלל משה אל יהוה ותשקע האש *& clamavit populus ad Moſen, & oravit Moſes ad Dominum, & repreſſus eſt ignis*, cinctam vel maſſæ panis includunt, vel ejus ſaltem cruſtæ extrinſecus cretâ inſcribunt, atqve tribus vicibus circumlatam in flammas conjiciunt. De qvà Judæorum ſuperſtitione poſt laudatum Schickardum vide B. Geierum *Cap. III. de Superſtit. §. 41.* ac Jul. Reicheltum *de Amuletis p. 86.* Facit huc & Gentilium conſvetudo, qui Numina in ſcutis depingebant, atqve hæc ideò in funere invertebant, ne illorum ſimulacra cadaveris adſpectu polluerentur. Quò illud Servii *in lib. II. Æneid.* adducit Aloyſ. Novarinus *lib. XI. Schediasm. cap. XV. fol. 315.* *Lugentium more mucronem, non cuſpidem haſta contra terram tenentes: SCUTA etiam invertentes propter NUMINA ILLIC DEPICTA, ne eorum ſimulacra cadaveris polluerentur adſpectu.*

Georgius Elieſer Edzardi ad Avodah Sara cap. 2. pag. 353.

IN libro סגלות ורפואות de proprietatibus rerum & medicamentis, excuſo Amſt. [illegible] inter alia Magica ac ſuperſtitioſa continetur [illegible] cimo, ſvadetur ad incendia reſtinguenda [illegible] *maſſa panis (alii dicunt requiri ut de maſſa panis [illegible] ſit placenta) & formari ſuper illam ſcutum Davidis, hujusque ſex angulis inſcribi vox* פ״יר, *media* [illegible] *men Dei* אג״לא (i. e. tu es potens in æternum Jehova,) *tumque projici in ignem, addito dicto* [illegible] 30. Stetit Pinchaſus & exercuit judicium, [illegible] plaga fuit inhibita: *& altero Exod. XII. 27.* Dicitis ſacrificium prætereſicum hoc eſt Jehovæ, qui præterivit domos filiorum Iſraëlis in Ægypto, cum percuteret Ægyptum, noſtrasque domos eriperet. Tum incurvavit ſe populus & adoraverunt.

D. Jo. Benedictus Carpzovius notis ad T. 2. Concionum funebr. p. 1397.

Multa de מגן דוד *ſcutum Davidis* fabulantur Judæi, inſculptum ei fuiſſe duplex triangulum, oppoſitâ ratione ſibi mutuo implexum, cujus quatuor apices in utroque latere qvatuor Tetragrammatu literas יהוה, duo reliqvi, ſuperius & inferius duas literas nominis divini יה expreſſerint, ejusqve ſpacio intermedio qvatuor literæ אגלא inſcriptæ fuerint, qvas per Raſchi ratus ſonare

e idem volunt ac אתה גבור לעולם *Tu fortis in æternum, Domine*, de qvâ nominis Cabbaliſtici אגלא *Agla* interpretatione Galatinum *lib. II. de Arcan. Cathol. verit. toto Cap.* *ol. 95.* Buxtorfium *in Abbrev. Hebr. p. 21.* & *Lex.* *. fol. 22.* Kabbalam denudatam *part. I. p. 24.* pſo autem ſcuto Wilh. Schikardum *in Tarich.* . qvi & ſchematismum illius exhibet. Et qvo- n Davidem hoc ſcuto telis impervium & in- ıerabilem fuiſſe redditum credunt, eodem ienum ad reſtinguenda incendia utuntur, ıc ſcuti Davidici figuram dicto Moſaico ex *n. XI. 2.* ויצעק העם אל משה ויתפלל משה אל יהוה ותשקע ה *& clamavit ulus ad Moſen, & oravit Moſes ad Dominum, & re- ſus eſt ignis*, cinctam vel maſſæ panis includunt, ejus ſaltem cruſtæ extrinſecus cretâ inſcribunt, ıve tribus vicibus circumlatam in flammas con- ıunt. De qvâ Judæorum ſuperſtitione poſt ıdatum Schickardum vide B. Geierum *Cap. III. Superſtit. §. 41.* ac Jul. Reicheltum *de Amuletis p.* . Facit huc & Gentilium conſvetudo, qui Nu- ina in ſcutis depingebant, atqve hæc ideò in fu- :re invertebant, ne illorum ſimulacra cadaveris ſpectu polluerentur. Quò illud Servii *in lib. II. neid.* adducit Aloyſ. Novarinus *lib. XI. Schediasm.* *p. XV. fol. 315. Lugentium more mucronem, non cuſpi- m haſta contra terram tenentes: SCUTA etiam inver- ntes propter NUMINA ILLIC DEPICTA, ne eòrum nulacra cadaveris polluerentur adſpectu.*

CLXXXIII. Libri duo Davidis Florentiæ ante paucos annis jacti.

Andreas Caroli in memorabilibus Secul.
libro X. p. 718.

ANno 1695. menſe Auguſto, Florentiam Ægypto venit quidam dives quadraginta annorum Judæus, *Delphilim Dorra* dictus, attulitqve *ſeptuaginta libros*, inter qvos duo maximi dicuntur *à Rege Davide* conſcripti, unde pro talibus quaſi cimeliis Judæi Romani & Livornenſes nonaginta millia ſcudorum ei fuerant licitati. Sed illos Dorra dono dedit magno Duci Florentiæ, di baptizatus & viciſſim ab hoc menſtrua ... ſcudorum penſione donatus eſt, ſimul ad ... ſervitinum habens quosdam Ducis pediſſeqvos. *Ex relationibus novellis ſive commentariis diurnis ... nia latina lingua edi ſolitis.*

CLXXXIV. Davidis Centum benedictiones. Liber fundamentum Mundi.

SGambatus ex libro Orach Chajim cap. 43. hæc refert in Archivis Vet. Teſt. p. 288. *R. Meir dixit: Centum benedictiones quotidie cuiq; ... ſunt. Reſpondit R. Natronai, qui fuit caput ... in Mata Macaſia, David Rex compoſuit has centum benedictiones. Cauſa cur compoſuerit, hac fuit. Quia moriebantur ex Iſraël plurimi, nec apparebat cauſ. Di-*

de *Mephiboſetho* Davidis Doctore in Gemara Berachot c. 1. p. 24. & 25. edit. Clariſſ. Edzardi.

CLXXXVII. Numi Davidis & Salomonis nomine inſcripti.

Vide Figuram 4. in Tabula quam habes ſupra ad pag. 414.

TAlmudici in Bava Kama * teſtantur olim obtinuiſſe monetam Hieroſolymis, in cujus una facie ſcriptum דוד ושלמה *David & Salomo*, in altera ירושלם *Hieruſalem.* Atqve jampridem teſtatus eſt Jo. Matheſius ** ſibi ejuscemodi numum eſſe, in cujus una facie legerentur verba: דוד המלך ובנו שלמה המלך *David Rex, & filius ejus Salomo Rex.* In alterâ vero, conſpiceretur porta piſcatoria, adſcriptis verbis: ירושלם עיר הקדש *Hieruſalem civitas ſancta*, ex Eſaiæ LII. 1. Hujusmodi numum memorant qvoqve Herm. Conringius de numis Hebræorum p. 66. & Wagenſeilius in Sota p. 575. ſed ambo ut fide indignum rejiciunt. *Scilicet, qua ratio erat,* inqvit Clariſſ. Wagenſeilius p. 577. *ut David cuſurus nummos, in iis filii quem in adminiſtrationis ſocietatem nunquam adſciverat, nomen exprimeret, & Regem illum ſalutaret?* Qvi tamen Talmudico fidem habere voluerit teſtimonio, dicere poterit inter Judæos ſub templo ſecundo obtinuiſſe nummos cum hujus-

* Verba habes ſupra p. 414.

** Jo. Matheſius in Sarepta, concione XV. adde vitam ejus accurate ſcriptam a Joh. Balthaſare Matheſio abnepote, p. 37.

CLXXXVI. ACHITOPHEL & ME-PHIBOSETH, Davidis Doctores.

Talmudici in Pirke Aboth ſive capitulis [illegible] *c. VI. §. 3.*

QUi diſcit à ſocio ſuo caput unum vel [illegible] nem unam aut verſum unum, vel [illegible], literam unam, tenetur illi deferre [illegible]. Etenim invenimus de Davide Rege Iſrael, quod non didicit ab Achitophele niſi tantum [illegible] * & propter illa fecit eum præceptorem [illegible] Doctorem ſuum, notum ſuum, juxta id quod dicitur Pſal. LV. 14. *ſed tu homo eras juxta* [illegible] (cordis) *mei, dux meus & notus meus.* Argumentum certe eſt à majori ad minus. Si enim [illegible] Iſrael qvi ſolummodo duo verba didicit ab Achitophele, conſtituit eum Rabbinum ſuum, [illegible] ſuum, amicum ſuum: qvi diſcit à ſocio [illegible] put unum, tractatum unum, aut verſum unum, aut tantum literam unam, qvanto magis [illegible] qvam, tenetur ut ſocium ſuum gloria ſive honore afficiat. Non enim eſt vera gloria niſi quæ à Le- ge proficiſcitur, ſicut dicitur: Prov. III. 35. *Glo- riam Sapientes hæreditant*, Et: Prov. XXVIII. [illegible] *Qui integri ſunt, hæreditabunt bonum.* Confer [illegible]

* Duo illa, notante Maimonide fuerunt, ut ne ſolus [illegible] caret, neque ſine comitibus aut absque veneratione [illegible] ret domum diſciplinæ. Vide T. 4. Surenhuſ. p. [illegible] De morte Achitophelis quem angina ſuffocatum [illegible] Judæi, confer interpretes ad 2. Sam. XVII. 23. & [illegible] Lexicon Rabbinicum p. 1480.

Qvanqvam non deſint qvi arbitrantur *Salomonem* hos inveniſſe characteres, & Belkais reginæ Sabæ, qvæ illis eadem ac Arabiæ eſt, tradidiſſe, cum illum in ænigmatis & problematis tentatum venit. Qva ſine dubio traditione opinioneve imbutus ac perſvaſus Cteſiphon S. Jacobi Apoſtoli diſcipulus, vel qvisqvis ille fuit, antiquos Arabum characteres, * qvibus plumbeæ illæ laminæ, quæ apud Granatenſium urbem in turre qvadam repertæ fuerunt, ſunt exaratæ, Salomonis appellavit in Latina hiſtoriola, qvam unà cum illis ibidem recondiderat. Huic opinioni præter Arabes ſuffragantur Syri & Chaldæi apud Jeſudad Epiſcopum Hadrenſem in præfatione Elucidationis Geneſeos, ubi poſtqvam pluribus contendit, ante Moyſen nullas extitiſſe ſcripturas, nulloſque characteres, ſubdit: *Quidam autem ajunt, qvod quemadmodum ille* (Moyſes) *primus excogitavit litteras Hebraicas, quibus Legem poſuit, ita Salomon excogitavit characteres aliorum librorum, ſive ſcripturarum, quos tradidit populis à quibus affectus eſt honoribus, & primùm quidem Syriaca lingua* (characteres) *quos dedit Hiramo Tyri.*

* Inter alia in Regno Granatenſi A. 1588. effoſſa commentitia & Pontificis etiam auctoritate proſcripta monumenta jactatur etiam *liber de eſſentia Dei, quem divus Thiſiphon, Apoſtoli Jacobi diſcipulus, in ſua naturali lingua Arabica Salomonis characteribus ſcripſit.* Tum *liber de juſtitia* Salomoni tributus tanquam auctori, & XX. foliis Poſſevino teſte conſtans. Confer Acta Eruditor. T. IV. ſupplementi p. 479. & Acta ſanctorum T. VII. Maji p. 408. Pinedam de rebus Salomonis p. 157.

hujusmodi inſcriptione in honorem & *memoriam* Davidis & Salomonis non ab ipſis ſed diu poſt illorum tempora à gente Judaica cuſos. Omitto qvæ de Salomonis numo cum templi imagine Gabriel de Simeonibus p. 156. atqve de ſuo numo ſimiliter commentitio Davidis & Abrahami Raphaël Avellinus in declaratione ſub Angiſciolæ nomine edita Italice Mediolani paucis foliis A. 1617. *Dichiaratione della Hebraica Medaglia detta Maghen David & Abraham, di D. Angelo Gabriele Anguiſſola.* Vide Julium Bartoloccium Bibl. Rabbinic. T. IV. p. 164. & Carolum Joſephum Imbonatum in Bibliotheca Hebræo latina p. 211. ſeq. & 306.

CLXXXVIII. Salomon inventor litterarum Syriacarum & Arabicarum. Libri ſacri Hiramo rogante, Salomonis juſſu Syriace verſi. Liber Salomoni tributus de juſtitia.

Abraham Ecchellenſis in Hiſtoria Arabum parte 2. f. 275.

JAm dictum à nobis eſt *Cahtanum* filium Heberi Arabum gentis parentem & authorem fuiſſe, aut propagatorem, omniumqve primum regium capiti impoſuiſſe diadema. Huic defuncto ſucceſſit *Jaarab* filius, qvi regioni toti ex ſuo nomine nomen dedit & linguæ, qvam non ſolùm excolere primus cœpit, ſed characteres & ſcripturam excogitavit, ut Mashudius & alii teſtantur.

Quan-

[illegible]

Andreas Mullerus Greifenhagius de verſione Syriaca librorum Sacrorum p. 26.

Syrorum traditio eſt, Salomonis libros, ceteros-qve qui ante ipſum ſcripti fuerant, *Hirami* rogatu Salomonis juſſu translatos eſſe; reliqva cum Veteris tùm Novi Teſtamenti ſcripta ſacra *Abgari* Regis Syri providentiâ, Adadi verò (ſeu Thaddæi) & aliorum Apoſtolorum curâ. Ita *Saadedus* Epiſcopus Hadtenſis refert. Verba ejus legere eſt apud *Gabrielem* Sionitam * præf. Pſalter. Syriac. *Autorem* præfat. operis Pariſ. *Hottingerum* Theſ. Philol. p. 263. *Ecchellenſem* not. ad Catal. pag. 78. Confer. Gregor. Abulfar. ** Hiſtor. Arab. pag. 100.

Sed

* En tibi Sionitæ verba: *Verſionis Syriacæ antiquitas ea eſt ut ſecundum receptiſſimam Chaldæorum & Syrorum traditionem coæva ſit Salomoni, ſic enim legimus in libro antiquiſſimo Saadedi Epiſcopi Hadethenſis, veteri charactere membranis exarato, qui inſcribitur locorum difficilium vocum obſcuriorum in ſacris literis occurrentium elucidatio*: Sacrorum voluminum translatio hunc ordinem adepta. Pentateuchon, Ioſue, Judices, Ruth & Samuel, David, Proverbia, Eccleſiaſtes, Cantica Canticorum & Job translati fuerunt tempore Salomonis, orante exorante Hiram, Rege Tyri, ejus amicorum. Reliqui vero libri veteris pariter ac novi Teſtamenti, tempore Abgari Regis Syriæ, cura & ſollicitudine Thadæi aliorumque Apoſtolorum.

** *Syri occidentales*, inquit Abulfarajus, *duas habent verſiones, ſimplicem quæ ex Hebraico in Syriacum translata poſt adventum Domini Chriſti, tempore Thaddæi Apoſtoli, vel ut alii dicunt, tempore* Salomonis *filii Davidis* & Hirami; *& figuratam ſecundum ſeptuaginta, è Græco in Syriacum traductum, longo poſt incarnationem Salvatoris intervallo.*

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

CLXXXIX. Liber Sapientiæ Salomonis, lingua Hieroſolymitana.

Jo. Picus Mirandulanus præfat. ad Heptaplum.

EXtat apud Hebræos Salomonis illius cognomento ſapientiſſimi liber cui ſapientia titulus, non qvi nunc in manibus eſt, Philonis* opus, ſed alter Hieroſolyma qvam vocant ſanctiore lingua compoſitus, in qvo vir naturæ rerum, ſicuti putatur, interpres omnem illiusmodi diſciplinam fatetur de Moſaicæ legis penetralibus hauſiſſe.

Recte monet Sgambatus p. 529. *Picum quicquid de hoc libro ſcribit id omne petiiſſe ex R. Nachmanidis præfatione in Pentateuchum, qui Salomonem ex Moſaicis*

arg-

* Philonem Judæum, cujus plura ſcripta habemus, auctorem eſſe libri Sapientiæ, minus eſt veriſimile, & genio ſtyli ſcriptorum Philonis ac veterum teſtimoniis, qui auctorem illius Philonem ſeniorem appellant, adverſatur. Græce autem ſcriptam eſſe, non verſam ex Hebraico, uti Græcam eloquentiam redolere teſtatus eſt & ſuo jam tempore Hebraice repertum à ſe negavit Hieronymus, confirmat Stephanus le Moyne notis ad varia ſacra p. 595. ſeq. Præterea quæ de hoc & aliis libris ἐκκλησιαζομένοις ſed a Canone Veteris Teſt. Hebræorum primorumque Chriſtianorum exulantibus, Sirachide, Tobia &c. dixi lib. 3. Bibl. Græcæ cap. 29. & in præfationibus ad eosdem libros Græce & Latine à me editos Lipſiæ 1691. 8. Quod vero Pineda p. 105 de rebus Salomonis ait Sapientiæ Salomonis Pico memoratæ mentionem fieri libro tertio Theophili Antioch. ad Autolycum, error eſt, atque apud Theophilum III. p. 120. perinde ut apud Coſmam Indopleuſtem XII. p. 342. pro Salomone legendum Solon. Novum & elaboratiſſimum commentarium in Sapientiam Salomonis exſpectamus ab eruditiſſimo viro D. Joanne Rendtorfio, Hamburgenſi.

firmat, *laudatque* Sapientiam magnam Salomo-
, חכמתא רבתא דשלמה *atque ex illa profert*
: Non eſt melior nativitas Regis aut Principis,
nul exitus cujusvis filii hominis & introitus
qualis pariter. Idcirco oravi, & venit mihi
iritus Sapientiæ, & vocavi & venit mihi Spiritus
telligentiæ, & complacui mihi in illo plusquam
ſceptris & in ſoliis. —— Et ipſe dedit ſcienti-
n quæ non eſt falſa, ad ſciendum ubi ſtat mun-
as, & operationes ſignorum, principia & fines,
media temporum, angulos caudarum, ubi &
vomodo faciunt tempora, curſus cœlorum &
onfirmationes ſtellarum, humores jumentorum
c iras ferarum & vires ventorum. Cogitationes
liorum hominum, applicationes plantarum &
irtutes radicum & omnem rem abſconditam &
mnem rem apertam didici. *Manifeſtum eſt, Nach-manidem hæc loca petiiſſe ex nullo alio libro quam ex Hebraica verſione libri Græci Sapientiæ quem habemus & in quo hæc ambo loca perſpicue leguntur cap. VII. verſu 5. 6. 7. & 18. 19. 20.*

CXC. Ariſtoteles Salomonis plagiarius.

R. Abraham Zacuth Libro Juchaſin p. 157. col. 2.

Quicquid ſolidum eſt in doctrina Ariſtotelis, furtim ablatum eſt e ſapientia Salomonis, ſuper quem pax ſit. Poſtea enim qvàm Alexander Macedo rerum potitus eſt Hieroſolymis, ſummam rerum concredidit Ariſtoteli præceptori ſuo, ipſosqve adeo Salomonis libros. Ea propter

pter qvicqvid boni ibi invenit, ſuo ipſius nomine poſtmodum edidit, admiſtis tamen quibusdam concluſionibus peſſimis, qvalis eſt illa de æternitate mundi. *Confer Tentzelii dialogos A. 1689. p. 1216. & Jac. Thomaſium de plagio* §. 364. *Hackſpanium ad Lipmanni Nizachon p.* 284.

CXCI. Salomonis Epiſtolæ ad Vephrem Ægypti, & Hiramum * Tyri Regem.

Ex Eupolemo apud Euſebium præparat. Evang. IX. 31. ſeq.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΣΟΛΟΜΩΝ Οὐαφρῇ Βασιλεῖ Αἰγύπτου, φίλῳ πατρικῷ χαίρειν.

SALOMON REX Vaphræ Ægypti Regi, Amico paterno Salutem.

ΓΙΝΩΣΚΕ με παρειληφότα τὴν Βασιλείαν παρὰ Δαβὶδ τοῦ Πατρὸς διὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ μεγίστου, καὶ ἐπι-

NOVERIS me ſummi Numinis beneficio Regnum a Davide Patre accepiſſe,

tene-

* Teſtatur Flav. Joſephus, Epiſtolarum illarum exempla ſervari in Tyriorum Annalibus. Διαμένει δ' ἄχρι τῆς σήμερον τὰ τῶν Ἐπιστολῶν ἀντίγραφα, οὐκ ἐν τοῖς ἡμετέροις μόνον σωζόμενα βιβλίοις, ἀλλὰ καὶ παρὰ Τυρίοις. Lib. VIII. Antiqv. c. 2. pag. 258. & lib. 1. contra Apionem p. 1042. Eadem ex Joſepho Syncellus p. 182. Vide etiam quæ ex Alexandro Polyhiſtore Clemens Alex. L. Strom. p. 332. Aliæ, inqvit Sgambatus, Salomonis Epiſtolæ citantur ad Galaaditas, Galilæos, Samaritanos, Moabitas, Ammonitas. Vide infra p. 1023.

ϑ· μοι οἰκοδομῆ-
τῷ Θεῷ, ὃς τὸν
καὶ τὴν γῆν ἐκτί-
α δέ σοι γράψαι,
κῃ μοι τῶν παρ' ἑ-
ν, οἱ παραςήσον-
μέχρι τοῦ ἐπιτελέ-
τα κατὰ τὴν χρεί-
ρεία ἐπιτέτακται.

a quo Templum Deo Cœli Terrarumqve Molitori ædificare juſſus fuerim, ſimulque abs te per literas petere, uti ad me ex Regni tui hominibus Fabrisqve mittas, qui ſuam mihi operam navent, donec, uti par eſt, cuncta, prout juſſus ego ſum, accurate perfecero.

ΗΣ ΟΥΑΦΡΗΣ ΣΟ-
ῶνι βασιλεῖ μεγά-
χαίρειν.

VAPHRES REX Salomoni Regi magno ſalutem.

Α τῷ ἀναγνῶναι
ὴν παρὰ σοῦ ἐπιςο-
λὴν, σφόδρα ἐχά-
ἡ λαμπρὰν ἡμέραν
ν, ἐγώ τε καὶ ἡ δύ-
μου πᾶσα, ἐπὶ τῷ
ιφέναι σε τὴν βα-
ν παρὰ χρηςοῦ ἀν-
καὶ δεδοκιμασμένου
τηλικούτου Θεοῦ. περὶ
ράφεις μοι περὶ τῶν
τοὺς λαοὺς τοὺς παρ'
ἀπέςαλκά σοι μυ-
ς ὀκτώ, ὧν καὶ τὰ

LITERAS tuas ſimul atqve perlegi, cum ingentem animo cepi lætiam, tum genialem cum univerſo exercitu populoqve meo diem egi, qvod a Viro optimo, tantoque Numini probatiſſimo Regnum acceperis. Quod autem a nobis homines fabrosqve poſtulas, eorum octoginta millia ad te miſi, qvorum etiam natale tibi ſolum indi-

πλήθη

πλήθη ἐξ ὧν εἰσι, διασεσάφηκά σοι· ἐκ μὲν τοῦ Σεβεννίτου νόμου, μυρίους. ἐκ δὲ τοῦ Μενδησίου καὶ Σεβεννύτου, δισμυρίους. Βουσιρίτου, Λεοντοπολίτου, καὶ Βαθριθίτου, ἀνὰ μυρίους. Φρόντισον δὲ καὶ δέοντα αὐτοῖς καὶ τὰ ἄλλα, ὅπως εὐτακτῇ, καὶ ἵνα ἀποκατασταθῶσιν εἰς τὴν ἰδίαν, ὡς ἂν ἀπὸ τῆς χρείας γενομένης.

care juvat. E[illegible] de Præfectu[illegible] millia, ex M[illegible] & Sebennitide, [illegible] millia, ex Buſir[illegible] ontopolitide, & [illegible] hitide circiter [illegible] millia numeran[illegible] pereſt ut iis, qu[illegible] qve opus fuerint, a[illegible] de ſuppeditari [illegible] partim ne qvi[illegible] [illegible] eos turbarum e[illegible] partim ut ædific[illegible] perfecta, ſalvi [illegible] incolumesque [illegible] tantur.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΣΟΛΟΜΩΝ Σουρῶνι* τῷ Βασιλεῖ Τύρου, καὶ Σιδῶνος, καὶ Φοινίκης, Φίλῳ πατρικῷ χαίρειν.

SALOMON REX Suroni Tyri, Sidonis, ac Phœni[illegible] Regi, Amico paterno ſalutem.

ΓΙΝΩΣΚΕ με παρειληφότα τὴν βασιλείαν παρὰ Δαβὶδ τοῦ πατρὸς, διὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ μεγίστου, ἐπιτετα-

NOveris me, ſummi Numinis benefi[illegible] cio, Regnū a Da[illegible] de Patre accepiſſe, ju[illegible] Templum Deo Cœli [illegible]

* Ἱεράμῳ. Forte interpres Græcus legerat [illegible] hoc eſt *Tyri*, atque inde fecit nomen Reg[illegible] Q[illegible] Sgambati conjectura eſt p. 311.

μοι οἰκοδομῆσαι Θεῷ, ὃς τὸν οὐρανὸν καὶ γῆν ἔκτισεν· καί σοι γράψαι, αἵ μοι τῶν παρὰ σοῦ ὄν, οἱ συμπαρέσονται ἡμῖν, μέχρι τοῦ ... ται τὴν τοῦ Θεοῦ καθότι μοι ἐπι... αι. γέγραφα δὲ καὶ Γαλιλαίαν, καὶ Σα... , καὶ Μωαβῖτιν, καὶ ... ιν, καὶ Γαλαδῖτιν, ...σθαι αὐτοῖς τὰ δέ... κ τῆς χώρας κατὰ , κόρους σίτου μυ... ὁ δὲ κόρος ἔχει ἀρ... ἕξ· καὶ οἴνου κόρους υς· ὁ δὲ κόρος τοῦ οἴ... ει μέτρα δέκα, τὸ δὲ καὶ τὰ ἄλλα χορη... σεται αὐτοῖς ἐκ τῆς ...ίας, ἱερεῖα δὲ εἰς ...φαγίαν ἐκ τῆς Ἀρα...

Terrarumque Molitori ædificare juſſus fuerim, ſimulqve abs te per literas petere, uti ad me ex Regni tui hominibus, fabrisque mittas, qvi ſuam nobis operam navent, donec divinum illud opus, prout juſſus ego ſum, accurate perfecero. Cæterum in Galilæam, Samariam, Moabitidem, Amanitidem, & Galaditidem ſcripſi, uti ex regionibus illis, qvæcunqve opus fuerint, iis affatim ſuppetant; nempe in ſingulos menſes, Cororum tritici decem millia, qvi ſinguli Artabas ſex continent; itemque Cororum vini decem millia, qui ſinguli metra decem efficiunt. Oleum ac cætera ex Judæa, hoſtias vero, qvarum carnibus veſcantur, ex Arabia ſuppeditari.

ΡΩΝ ΣΟΛΟΜΩΝΙ ...ασιλεῖ μεγάλῳ χαί... ...ειν.

SURON SALOmoni Regi magno ſalutem.

ΕΥΛΟ-

ΕΥΛΟΓΗΤΟΣ ὁ Θεὸς, ὃς τὴν γῆν καὶ τὸν οὐρανὸν ἔκτισεν, ὃς εἵλετο ἄνθρωπον χρηστὸν ἐκ χρηστοῦ ἀνδρός. ἅμα γὰρ ἀναγνῶναι τὴν παρὰ σοῦ ἐπιστολὴν, σφόδρα ἐχάρην, καὶ εὐλόγησα τὸν Θεὸν, ἐπὶ τῷ παρειληφέναι σε τὴν βασιλείαν. περὶ δὲ ὧν γράφεις μοι περὶ τῶν κατὰ τοὺς λαοὺς τοὺς παρ' ἡμῖν, ἀπέσταλκά σοι Τυρίων καὶ Φοινίκων ὀκτακισμυρίους, καὶ ἀρχιτέκτονά σοι ἀπέσταλκα ἄνθρωπον Τύριον, ἐκ μητρὸς Ἰουδαίας, ἐκ τῆς φυλῆς Δαβίδ, ὑπὲρ ὧν ἂν αὐτὸν ἐρωτήσῃς τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανὸν πάντων, καὶ * ἀρχιτεκτονίαν, ὑφηγήσεταί σοι καὶ ποιήσει. περὶ δὲ τῶν δεόντων καὶ ἀποστελλομένων σοι παίδων, καλῶς ποιήσεις ἐπιστείλας τοῖς κατὰ τόπον ἐπάρχοις, ὅπως χορηγῆται τὰ δέοντα.

BENEDICTUS Deus Terræ & cœli Conditor, qui Virum optimum & parentis optimi [illegible] elegerit. Literas tuas simul atqve perlegi, summa animo voluptate [illegible] pi, Deoqve gratias [illegible] qvod Regnum [illegible] ſes. Qvod autem [illegible] homines [illegible] poſcis, Tyriorum & Phœnicum octoginta millia ad te miſi, [illegible] inter cæteros Architectum, patria [illegible] Tyrium, ſed [illegible] Judæa eademqve ex Davidis Tribu natum; qui tibi, qvæcunqve ex eo qvæſieris, qvæcunqve hujus ambitu continentur, ſi modo ad Architecturam pertinebunt, ea cum ſcienter edisseret omnia, tum etiam facile perficiet. Qvod ſupereſt, partium tuarum erit, ad locorum Præfectos ſcribere, ut huic tantæ hominum multitudini, qvæcunqve neceſſaria fuerint, diligenter abundeqve provideant.

* τῶν κατὰ.

Et

Ex Flavio Joſepho lib. VIII. Antiq. Judaic. cap. 2. pag. 258.

Σολομὼν εἱρώμῳ βασιλεῖ. ἴσθι μου τὸν πατέρα βουληθέντα κατασκευάσαι τῷ θεῷ ναὸν, ὑπὸ τῶν πολέμων καὶ τῶν συνεχῶν στρατιῶν κεκωλυμένον. οὐ γὰρ ἐπαύσατο πρότερον τοὺς ἐχθροὺς καταστρεφόμενος, πρὶν ἢ πάντας αὐτοὺς φόρων ὑποτελεῖς ἐποίησεν. ἐγὼ δὲ χάριν οἶδα τῷ θεῷ τῆς παρούσης εἰρήνης, καὶ διὰ ταύτην εὐσχολῶν, οἰκοδομῆσαι τῷ θεῷ βούλομαι τὸν οἶκον. καὶ γὰρ ὑπὸ ἐμοῦ ἔσεσθαι τῷ πατρί μου προεῖπεν ὁ θεός. διὸ παρακαλῶ σε συμπέμψαι τινὰς τοῖς ἐμοῖς εἰς λίβανον τὸ ὄρος, κόψοντας ξύλα. πρὸς γὰρ τομὴν ὕλης, ἐπιστημονέστερον ἔχουσι τῶν ἡμετέρων σιδώνιοι. μισθὸν δ' ὂν ἂν ὁρίσῃς τοῖς ὑλουργοῖς παρέξω.

Solomon Iromo regi: Scito patrem meum, cum voluiſſet ædificare templum Deo, bellis aſſiduis impeditum. Neque enim prius à ſubjugandis hoſtibus reſtitit, quam omnes ſibi tributarios redderet. Ego vero gratias Deo habeo pro pace, qua nunc fruimur, & præſenti otio decrevi uti ad extruendum cœleſti Numini domicilium. Id enim à me fabricandum, jam ante patri meo Deus prædixit: quamobrem rogo, ut aliquos una cum meis mittas in montem Libanum, ad materiam cadendam: quandoquidem hanc artem Sidonii melius callent, quam noſtrates. Mercedis autem, quanta hujusmodi operariis perſolvenda ſit, te arbitrum facio.

Βασιλεὺς εἵρωμος, βασιλεῖ σολομῶνι. τὸν μὲν θε-

Rex Iromus regi Solomoni: Gratia Deo, quod

ὃν εὐλογεῖν ἄξιον, ὅτι σοι τὴν πατρῴαν παρέδωκεν ἡγεμονίαν, ἀνδρὶ σοφῷ καὶ πᾶσαν ἀρετὴν ἔχοντι. ἐγὼ δὲ τούτοις ἡδόμενος ἅπαντα ὑπουργήσω τὰ ἐπεσταλμένα. τεμὼν γὰρ ξύλα πολλὰ καὶ μεγάλα κέδρου τε καὶ κυπαρίσσου, διὰ τῶν ἐμῶν ἐπὶ θάλασσαν καταπέμψω καὶ κελεύσω τοὺς ἐμοὺς σχεδίαν πηξαμένους, εἰς ὃν ἂν βουληθῇς τόπον τῆς αὐτοῦ χώρας πλεύσαντας ἀποθέσθαι, ἔπειθ᾽ οἱ σοὶ ἀποκομίσωσιν εἰς ἱεροσόλυμα. ὅπως παράσχῃς ἡμῖν ἀντὶ τούτων σῖτον, οὗ διὰ τὸ νῆσον οἰκεῖν δεόμεθα, φρόντισον.

tibi paternum principatum tradidit, viro ſapienti & omni virtute prædito. Quare cum mihi gratum admodum ſit, voluntati tuæ lubens obſequar. Exciſa enim multa & magna ligna cedrorum atque cypariſſorum, per meos ad mare deducenda curabo: eoſdemque jubebo, ut compactis ratibus quemcumque volueris regionis locum, eo appellant, unde poſt per tuos Hieroſolyma deportentur. Tu vero hanc nobis gratiam rependas, ut exportandi a nobis frumenti poteſtatem facias, quo utpote inſulani maxime indigemus.

CXCII. Quæſtiones & ænigmata à Salomone & Hiramo * invicem & à Salomone philoſophis Tyri propoſita.

Flavius Joſephus lib. VIII. Antiquitatum Judaic. cap. 2. p. 267.

Καὶ σοφίσματα δὲ καὶ λόγους αἰνιγματώδεις διεπέμψατο

Quæſtiones etiam ænigmaticas Tyrius rex ad Salo-

τῆς

* Hiramũ hunc eum Hieronymo Ægyptio Hiſtorico credidit Tertullianus c. 19. Apologetici, ut recte notat Voſſius lib.1.c.11. de Hiſt. Græc, neq; enim placet conjectura Sam. Petiti c.17. Var. lect.

πρὸς τὸν Σολομῶνα ὁ τῶν Τυρίων βασιλεὺς, παρακαλῶν ὅπως αὐτῷ τούτους σαφηνίσῃ, καὶ τῆς ἀπορίας τῶν ἐν αὐτοῖς ζητουμένων ἀπαλλάξῃ. τὸν δὲ, δεινὸν ὄντα καὶ συνετὸν, ȣ̓δὲν τȣ́των παρῆλθεν, ἀλλὰ πάντα νικήσας τῷ λογισμῷ, καὶ μαθὼν αὐτῶν τὴν διάνοιαν ἐξεφώτισε. μέμνηται δὲ τȣ́των τῶν δύο βασιλέων, καὶ Μένανδρος ὁ μεταφράσας ἀπὸ τῆς Φοινίκων διαλέκτȣ τὰ Τυρίων ἀρχεῖα εἰς τὴν ἑλληνικὴν φωνήν.

monem tranſmiſit, rogans, ut eas explicaret; & dubitationem ſibi omnem eximeret. At ille callens hujusmodi rerum ac natura prudentiſſimus, nihil inexplicatum relinqvebat: ſed omnia ratione pervincens, & perſcrutatus eorum intellectum, apertiſſime declarabat. Meminit horum duorum regum & Menander, qui è Phœnicum lingua annales Tyriorum in Græcum ſermonem eſt interpretatus.

Idem Joſephus lib. I. contra Apionem p. 1042.

Ὅτι δ᾽ ȣ̓ λόγος ἐστὶν ὑπ᾽ ἐμȣ̃ συγκείμενος, ὁ περὶ τῶν παρὰ τοῖς Τυρίοις γραμμάτων, παραθήσομαι μάρτυρα Δῖον, ἄνδρα περὶ τὴν Φοινικικὴν ἱστορίαν ἀκριβῆ γεγονέναι πεπιστευμένον. ȣ̃τος τοίνυν ἐν ταῖς περὶ Φοινίκων ἱστορίαις γράφει τὸν τρόπον τȣ̃τον. Ἀβιβάλȣ τελευτήσαντος

Quod autem non fingam de Tyriorum literis, teſtem producam Dium qui in Phœnicum hiſtoria integerrimus approbatus eſt. Is igitur in Phœniciis hiſtoriis hoc modo ſcribit. Abibalo moriente, filius ejus Hiramus regnavit. Hic partis Orientalis

τος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ εἴρωμος
ἐβασίλευσεν. οὗτος τὰ
πρὸς ἀνατολὰς μέρη τῆς
πόλεως, προσέχωσε, καὶ
μεῖζον τὸ ἄστυ πεποίηκε,
καὶ τοῦ ὀλυμπίου Διὸς τὸ ἱε-
ρὸν καθ᾽ ἑαυτὸ ὂν ἐν νήσῳ,
χώσας τὸν μεταξὺ τόπον,
συνῆψε τῇ πόλει, καὶ χρυ-
σοῖς ἀναθήμασιν ἐκόσμη-
σεν. ἀναβὰς δὲ εἰς τὸν λί-
βανον ὑλοτόμησε πρὸς τὴν
τῶν ναῶν κατασκευήν. τὸν
δὲ τυραννοῦντα ἱεροσολύ-
μων σολομῶνα πέμψαι
φασὶ πρὸς τὸν εἴρωμον
αἰνίγματα, καὶ παρ᾽ αὐτοῦ
λαβεῖν ἀξιοῦν· τὸν δὲ μὴ
δυνηθέντα διακρῖναι, τῷ
λύσαντι χρήματα ἀποτί-
νειν. ὁμολογήσαντα δὲ τὸν
εἴρωμον, καὶ μὴ δυνηθέν-
τα λῦσαι τὰ αἰνίγματα,
πολλὰ τῶν χρημάτων εἰς
τὸ ἐπιζήμιον ἀναλῶσαι.
εἶτα δὴ ἀβδήμονόν τινα τύ-
ριον ἄνδρα, τὰ προτεθέν-
τα λῦσαι, καὶ αὐτὸν ἄλ-
λα προβαλεῖν, ἃ μὴ λύ-
σαντα τὸν σολομῶνα,
πολλὰ τῷ εἰρώμῳ προσα-
ποτίσαι χρήματα. Δῖος

civitates ampliavit, ur-
bem potiorem fecit: &
Olympii Jovis tem-
plum, qvod in inſula ſi-
tum erat, jactis aggeri-
bus urbi adjunxit: & au-
reis anathematibus ex-
ornavit. Aſcendens au-
tem in Libanum, ſylvas
incidit ad templorum
ædificationem. Regem
vero Hieroſolymorum
Salomonem miſiſſe di-
cunt ad Hiramum qvæ-
dam ænigmata, & po-
poſciſſe ab eo, adjecto
ut qvi non poſſet diſ-
cernere, pecuniam ſol-
venti perſolveret: con-
feſſumqve Hiramum,
non ſe poſſe ſolvere
propoſitas qvæſtiones,
multis pecuniis mulcta-
tum. Deinde Abdemo-
num qvendam, virum
Tyrium, propoſitas ſol-
viſſe quæſtiones: ip-
ſumque alias propoſuiſ-
ſe, qvas ſi non ſolveret
Salomon, multas rurſus
pecunias Hiramo regi
conferret. Dius igitur

pro

μένη οὕτω περὶ τῶν προειρημένων ἡμῖν μεμαρτύρηκεν.

hoc modo de prædictis teſtimonium perhibuit nobis.

S. Theophilus Antiochenus lib. 3. ad Autolycum pag. 131. 132.

Ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ ναοῦ τῆς οἰκοδομῆς, τοῦ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, ὃν ᾠκοδόμησεν ὁ βασιλεὺς Σολομὼν μετὰ ἔτη πεντακόσια ἑξήκοντα ἓξ τῆς Αἰγύπτου ἐξοδίας τῶν Ἰουδαίων, παρὰ Τυρίοις ἀναγέγραπται, ὡς ὁ ναὸς ᾠκοδόμηται, καὶ ἐν τοῖς ἀρχείοις αὐτῶν πεφύλακται τὰ γράμματα, ἐν αἷς ἀναγραφαῖς εὑρίσκεται γεγονὼς ὁ ναὸς, πρὸ τοῦ τοὺς Τυρίους τὴν Καρχηδόνα κτίσαι, θᾶττον ἔτεσιν τριάκοντα τέσσαρσιν, μησὶν ὀκτὼ, ἀνεγράφη ὑπὸ Ἱερώμου τοὔνομα βασιλέως Τυρίων, υἱοῦ δὲ Ἀβειμάλου, διὰ τὸ ἐκ πατρικῆς συνηθείας τὸν Ἱέρωμον γεγονέναι φίλον τοῦ Σολομῶντος, ἅμα καὶ διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν σοφίαν, ἣν εἶχεν ὁ Σολομών· ἐν γὰρ

Præterea Tyrii qvoqve annotarunt, qvomodo & qvando ædificatum ſit templum à Salomone in Judæâ, qvingentis, & ſexaginta annis demum poſt exitum ex Ægypto. Et qvidem in antiqvitatatibus eorum ſervantur monumenta, qvæ apertè evincunt, templum Salomonis eſſe poſitum ferè centum & triginta annis & menſibus qvatuor anteqvam Carthago à Tyriis ſit condita. Octo annotati ſunt nimirum menſes ab Hieromo, qvi rex fuit Tyriorum & filius Abeimali. Nam Hieromus amicus fuit & familiaris Salomoni propter paternam amicitiam. Et

προ-

προβλήμασιν ἀλλήλους συνεχῶς ἐγύμναζον. τεκμήριον δὲ τούτου καὶ ἀντίγραφα ἐπιστολῶν αὐτῶν φασὶ μέχρι τοῦ δεῦρο παρὰ τοῖς Τυρίοις πεφυλαγμένα. γράμματά τε ἀλλήλοις διέπεμπον, καθὼς μέμνηται Μένανδρος ὁ Ἐφέσιος, ἱστορῶν περὶ τῆς Τυρίων βασιλείας.

iam ſapien[illegible] qvi cun-ctos mort[illegible] ſe reliqvit Salom[illegible] hanc amicitiam [illegible] Nam qvæſti[illegible] & interrogatio[illegible] poſitis ſe [illegible] exercuerunt [illegible] manifeſtum [illegible] perhibent [illegible] ſtolæ, qvæ [illegible] huc hodiè apud [illegible] ſervari. Etiam mutuis literis ſe invi[illegible] pellarunt, quemadmodum meminit Me[illegible] Epheſius, qui conſcripſit hiſtoriam Ty[illegible] regni.

S. Hieronymus ad Magnum Orat[illegible]

Qvis neſcit & in Moyſe & in Propheta[illegible] luminibus qvædam aſſumenta de Genti[illegible] bris, & Salomonem Philoſophis Tyri & [illegible] propoſuiſſe & aliqva reſpondiſſe: Unde in [illegible] dio Proverbiorum commonet, ut intelliga[illegible] mones prudentiæ verſutiasqve verborum, pa[illegible] bolas & obſcurum ſermonem, dicta Sapie[illegible] & ænigmata, quæ propria Dialecticoru[illegible] loſophorum ſunt.

CXCII

CXCIII. Quæſtiones Salomoni propoſitæ à Regina Saba.

Mich. Glycas p. 183. Annalium

Σοβὰ ἔθνος * Αἰθιοπικόν. Τούτων ἐβασίλευσεν ἡ θαυμαστὴ ἐκείνη Σιβύλλα. Μήτε γὰρ νόμον εἰδυῖα, μήτε προφητῶν ἀκούσασα, διὰ τοῦ Σαλομῶντος τὸν τῆς σοφίας ὕμνησε χορηγόν. Γένοιτο γάρ, ἔφη, ** Κύριος ὁ Θεός σου εὐλογημένος, ὃς ἠθέλησεν ἐν σοὶ δοῦναί σοι ἐπὶ θρόνου Ἰσραήλ. Ἐν οἷς δὲ τὸν Σολομῶντα ἐπείραζεν αὐτή, καὶ τοῦτο ἐπενόησεν. Εὐόπτους παῖδας ἄρρενάς τε καὶ θηλείας ὁμοτρόπῳ στολῇ καὶ κουρᾷ τῇ αὐτῇ καλλωπίσασα, παρέστησεν αὐτῷ, ζητοῦσα ἑκατέρου γένους αὐτῶν διάκρισιν ποιήσασθαι. Ὁ δὲ νίψασθαι τούτους προστάξας τὸ πρόσωπον, ἑκατέρων

Cæterum Sabæi natio ſunt Æthiopica. Eorum regina fuit admiranda illa Sibylla: quippe qvæ cum legem ignoraret, nec vates audiſſet, per Solomonem ſapientiæ ſubminiſtratorem Deum prædicavit. Celebretur, ait, Dominus Deus ille tuus, qvi tibi ſic faverit, ut te Iſraelicorum ſolio imponeret. Hæc inter alia, quibus Solomonem tentavit, etiam hujusmodi qviddam excogitavit. Formoſos aliqvot pueros, tam mares qvàm femellas, uniusmodi veſtitu & eadem tonſura qvum exornaſſet, Solomoni eos exhibuit, utriusqve ſexus dis-

* Hoc variis argumentis confirmat Natalis Alexander in Hiſt. Eccleſiaſtica Veteris Teſt. p. 159. ſeq.

** 3. Reg. X. 9.

τὴν φύσιν διέγνωκε. Τῶν μὲν ἀρρένων ἀνδρικῶς τὰς ὄψεις καταψώντων, τῶν δὲ θηλειῶν ἀπαλῶς. Ἡ δὲ ἐκπλαγεῖσα εἶπεν, ὅτι πλείονα εὕρηκα ὑπὲρ ὃ ἤκουσα.

crimen in his ut indicaret, poſtulans. Tum ille juſſis illis facies ſuas abluere, naturam in utriſque ſuam deprehendit: qvum mares qvidem viriliter vultus ſuos fricarent, feminæ verò molliter ac delicatè. Illa verò obſtupefacta inqvit: Majora vidi, qvam auditu acceperim.

CXCIV. Salomonis adjurationes Dæmonum.

Flav. Joſephus lib. VIII. Antiqvitatum Judaic. c. 2. p. 257.

Τοσαύτην δ' ἣν ἣν ὁ θεὸς Σολομῶνι παρέσχε φρόνησιν καὶ σοφίαν, ὥς τε τοὺς ἀρχαίους ὑπερβάλλειν ἀνθρώπους, καὶ μηδὲ τοὺς Αἰγυπτίους, οἳ πάντων συνέσει διενεγκεῖν λέγονται, συγκρινομένους λείπεσθαι παρ' ὀλίγον, ἀλλὰ καὶ πλεῖστον ἀφεστηκότας τῆς βασιλέως φρονήσεως ἐλέγχεσθαι. ὑπερῆρε δὲ καὶ διήνεγκε σοφίᾳ καὶ τῶν κατὰ αὐτὸν καιρὸν δόξαν ἐχόντων παρὰ

Tanta fuit ſapientia & prudentia, qvam Solomon divinitus acceperat, ut omnes priſcos ſuperaret, atqve etiam Ægyptios qui omnium ſapientiſſimi habentur, longe poſt ſe relinqveret: præcellebat etiam eos, qvi per idem tempus in maxima opinione ſapientiæ fuerunt apud Hebræos, qvorum nomina non tacebo.

τοῖς

βεμίοις ἐπὶ δεινότητι,
ὶ παραλεύσομαι τὰ
τα. ἦσαν δὲ,* ἄθαν
καὶ ἄμμανος, καὶ
κέος, καὶ δόδανος,
μάωνος. συνετάξατο
καὶ βιβλία περὶ ᾠδῶν
μελῶν πέντε πρὸς τοῖς
οις, καὶ παραβολῶν καὶ
ιων βίβλους τρισχιλίας.
τ' ἕκαστον γὰρ εἶδος
ρου παραβολὴν εἶπεν,
ὑσσώπου ἕως κέδρου.
αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ
ν κτηνῶν καὶ τῶν τ' ἐπι-
ων ἁπάντων ζώων καὶ
νηκτῶν, καὶ τῶν ἀερί-
οὐδὲ μίαν γὰρ τούτων
σιν ἠγνόησεν, οὐδὲ πα-
λθεν ἀνεξέταστον. ἀλλ'
πάσαις ἐφιλοσόφησεν,
ν τὴν ἐπιστήμην τῶν ἐν
ταῖς ἰδιωμάτων ἄκραν
εδείξατο. παρέσχε δ'
τοῦ μαθεῖν ὁ Θεὸς, καὶ
ὴ κατὰ τῶν δαιμόνων
έχνην εἰς ὠφέλειαν καὶ

Fuerunt autem hi: Athanus, Æmanus, Chalceus, Dodanus, filii Hemaonis. Compoſuit etiam libros Odarum & Carminum qvinqve ſupra mille, & parabolarum ac ſimilitudinum libros ter mille. Cuilibet enim ſpeciei plantarum ſuam adhibuit parabolam, ab hyſſopo usqve cedrum: idem fecit de pecoribus & cæteris terreſtribus animantibus, natatilibusque & quæ per aërem feruntur. Nullius enim horum naturam ignoravit, aut inſcrutatam reliquit: ſed circa omnes philoſophatus eſt, & ſcientiam proprietatum earum ſummam præ ſe tulit. Quin & eam rem divinitus conſecutus eſt ad utilitatem & mede-

Ttt 5 θερα-

* Αἱμὰν & Αἰθὰν Davidis ψαλτῳδοὶ cum Aſſapho memorati 1. Chron. XV. 19. Pro cæteris duobus autem verſio latina Joſephi antiqua male, *Chalgal & Dardanus filii Madanii*. Nam ex 3. Reg. IV, 31. legendum Χάλκαδος καὶ Δόρδανος υἱοὶ Μάλωνος.

θεραπείαν τοῖς ἀνθρώποις. ἐπῳδάς τε συνταξάμενος, αἷς παρηγορεῖται τὰ νοσήματα, καὶ τρόπους ἐξορκώσεων κατέλειπεν, οἷς ἐνδούμενα τὰ δαιμόνια ὡς μηκέτ᾽ ἐπανελθεῖν ἐκδιώκουσι. καὶ αὕτη μέχρι νῦν παρ᾽ ἡμῖν ἡ θεραπεία πλεῖστον ἰσχύει. ἱστόρησα γάρ τινα * Ἐλεάζαρον τῶν ὁμοφύλων, Οὐεσπασιανοῦ παρόντος καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ, καὶ χιλιάρχων καὶ ἄλλου στρατιωτικοῦ πλήθους, τοὺς ὑπὸ τῶν δαιμονίων λαμβανομένους ἀπολύοντα τούτων. ὁ δὲ τῆς θεραπείας τρόπος, τοιοῦτος ἦν. προσφέρων ταῖς ῥισὶ τοῦ δαιμονιζομένου τὸν δακτύλιον, ἔχοντα ὑπὸ τῇ σφραγῖδι ῥίζαν, ἐξ ὧν ὑπέδειξε Σολομὼν, ἔπειτα ἐξεῖλκεν ὀσφραινομένου διὰ τῶν μυκτήρων τὸ δαιμόνιον. καὶ πεσόντος εὐθὺς τοῦ ἀνθρώπου, μηκέτ᾽ εἰς αὐτὸν ἐπανελθεῖν ὥρκου, Σολομῶνος

lam hominum, qvæ adverſus dæmones eſt efficax. Incantationes enim compoſuit, qvibus morbi pelluntur: & conjurationum modos ſcriptos reliqvit, qvibus cedentes dæmones ita fugantur, ut in poſterum nunquam reverti audeant: atqve hoc ſanationis genus usque plurimum apud noſtrates pollet. Vidi enim ex popularibus meis qvendam Eleazarum, in præſentia Veſpaſiani & filiorum & tribunorum, reliqvorumqve militum, multos arreptitios percurantem. Modus vero curationis erat hic. Admoto naribus dæmoniaci annulo, ſub cujus ſigillo incluſa erat radicis ſpecies à Salomone indicatæ, ad ejus olfactum per naſum extrahebatur dæmonium: & collapſo

τι

* Eadem è Joſepho narrant Zonaras III, 1. Cedrenus p. 77. Glycas p. 183. &c.

τε μεμνημένος, καὶ τὰς ἐπῳδὰς ἃς συνέθηκεν ἐκεῖνος, ἐπιλέγων. βουλόμενος δὲ πεῖσαι καὶ παραστῆσαι τοῖς παρατυγχάνουσιν ὁ Ἐλεάζαρος, ὅτι ταύτην ἔχει τὴν ἰσχὺν, ἐτίθει μικρὸν ἔμπροσθεν ποτήριον πλῆρες ὕδατος ἢ ποδόνιπτρον. καὶ τῷ δαιμονίῳ προσέταττεν ἐξιόντι τοῦ ἀνθρώπου, ταῦτ᾽ ἀνατρέψαι καὶ παρασχεῖν ἐπιγνῶναι τοῖς ὁρῶσιν, ὅτι καταλέλοιπε τὸν ἄνθρωπον. γινομένου δὲ τούτου, Σαφὴς ἡ Σολομῶνος καθίςατο σύνεσις καὶ σοφία. δι᾽ ἣν, ἵνα γνῶσιν ἅπαντες τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ τῆς φύσεως καὶ θεοφιλὲς, καὶ λάθῃ μηδένα τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον τοῦ βασιλέως περὶ πᾶν εἶδος ἀρετῆς ὑπερβολὴ, περὶ τούτων εἰπεῖν προήχθημεν.

mox homine, adjurabat id, ne amplius rediret, Solomonis interim mentionem faciens, & incantationes ab illo inventas recitans. Volens dein Eleazarus his, qvi aderant, oſtendere ſuæ artis efficaciam, non longe inde ponebat poculum aut polubrum aqva plenum: imperabatqve dæmonio hominem exeunti, ut his ſubverſis ſignum daret ſpectantibus, qvod reliqviſſet hominem. Qvo facto, nemini dubium erat, qvanta fuiſſet Solomonis ſcientia & ſapientia. Qvamobrem libuit hoc qvoqve narrare, ut omnibus nota ſit eximia regis hujus natura, qvamqve charus Deo fuerit, & in omni genere virtutum excellentiſſimus.

Origenes tractatu XXXV. ad Matthæi XXVI. 63.

Exiſtimo qvod non oportet ut vir qvi vult ſecundum Evangelium vivere, adjuret alterum

rum. — — — Qværet aliqvis, ſi convenit vel Dæmones adjurare? & qvi reſpicit ad multos qui talia facere auſi ſint, dicet non ſine ratione fieri hoc. Qui autem aſpicit JEſum imperantem Dæmonibus, ſed etiam poteſtatem dantem diſcipulis ſuis ſuper omnia Dæmonia, & ut infirmitates ſanarent, dicet qvoniam non eſt ſecundum poteſtatem datam à Salvatore, adjurare dæmonia. Judaicum eſt enim. Hoc, etſi aliqvando à noſtris tale aliqvid fiat, ſimile fit ei qvod à *Salomone* ſcriptis adjurationibus ſolent * Dæmones adjurari. Sed ipſi qvi utuntur adjurationibus illis, aliqvoties nec idoneis conſtitutis libris utuntur, qvibusdam autem & de Hebræo acceptis adjurant dæmonia.

Leontius CPol. in mediam Pentecoſtem, T. I. Auctarii novi Combefiſiani p. 724.

Τί οὖν; ὁ Σολομὼν οὐκ ἐδεσπότευσε τῶν δαιμόνων; οὐχὶ πάντας ὑφ᾽ ἓν ὡς ἕνα συνέκλεισεν; οὐχὶ μέχρι τῆς σήμερον ἔστιν

Qvid ergo? Nonne Salomon dominans dæmonum eſt? Nonne omnes ceu unicum, in unum concluſit? Non-

[illegible]

* Vide quæ de Judæorum adjurationibus Grotius & Hammondus ad Matth. XII. 27. Fevardentius ad Irenæum [illegible] Mericus Caſaubonus ad Marci Antonini lib. I. ubi in loco Juſtini Martyris p. 311. docet legendum καταδέσμους ἐπῳδῶν. Guil. Spencerus ad Origenem contra Celſum p. 17. ſeq & 33. Antonius Van Dale de Idololatriæ & ſuperſtitionis origine p. 158. ſeq. & Sam. Basnage Annal. ad A. C. 31. n. 51.

δοίκασιν; ἀλλ᾽ ὦ Ἰουδαῖοι
ἐγγανοδαίμονες. μάτην
ταῦτα προβάλλεσθε· μό-
νος γὰρ ὁ δεσπότης Χρι-
στὸς κραταιῶς τὸν ἰσχυρὸν
δήσας, καὶ τὰ σκεύη* αὐτοῦ
διήρπασε. Σολομὼν γὰρ, οὐ
μόνον οὐκ ἐδεσπότευσε τῶν
δαιμόνων βασιλικῶς, ἀλλὰ
καὶ ὑπ᾽ αὐτῶν ἐδεσπο-
τεύθη πρὸς τὰ τέλη κα-
ταφθαρείς.

* Matth. XII. 29.

ne eum hactenus ti-
ment? Verùm, fruſtra
hæc opponitis, ô Judæi,
dæmonum devoti præ-
ſtigiis: ſolus qvippe
Dominus Chriſtus po-
tenter *alligans fortem*,
ejus vaſa diripuit. Salo-
mon autem, nedum
regiâ poteſtate domina-
tus eſt dæmonum, ut
ad extremum corru-
ptus, dæmonum ſedo-
minationi dediderit.

Nicetas Choniates in Annalibus lib. IV. de Manuele Comneno c. 7. p. 160.

Τοὺς συκοφάντας μὲν
ἕτεροι μετῆλθε, καὶ ἄλλῳ
μὲν ἄλλην δίκην ἐπέθηκε,
τῷ δὲ Ἀαρὼν ἐπέβαλε
χαλεπώτερον, ταῖς οἰκεί-
αις ἀρπεδόσι περιοχεθεῖ-
σα. μετ᾽ οὐ πολὺν γάρ
τινα χρόνον, ἁλίσκεται
μαγείαις προσανέχων, καὶ
προὔκειτο χελώνης ἔκφο-
ρον μίμημα, ἔνδον στέγον

Calumniatores qvi-
dem alias alii pœnas
Deo dederunt, Aaron*
vero graviſſimas omni-
um, ſuis ipſe laqueis ir-
retitus. Non multò
enim poſt, eum magiæ
ſtudioſum eſſe, comper-
tum eſt: & ſimulacrum
teſtudinis prolatum, in
quô erat imago homi-

της

* Hic eſt Aaron Iſaacius apud Imp. Manuelem interpretis latini partibus functus, de cujus calumniis adverſus Alexium Comnenum dixerat Nicetas p. 158. ſeq.

rum. — — — Qværet aliqvis, ſi [illegible] vel Dæmones adjurare? & qvi reſpicit [illegible] qui talia facere auſi ſint, dicet non ſine [illegible] fieri hoc. Qui autem aſpicit JEſum imperantem Dæmonibus, ſed etiam poteſtatem dantem [illegible] ſuis ſuper omnia Dæmonia, & ut infirmitates [illegible] narent, dicet qvoniam non eſt ſecundum poteſtatem datam à Salvatore, adjurare dæmonia; Judaicum eſt enim. Hoc, etſi aliqvando à [illegible] tale aliqvid fiat, ſimile fit ei qvod à Salomone ſcriptis adjurationibus ſolent * Dæmones [illegible]. Sed ipſi qvi utuntur adjurationibus illis, [illegible] ties nec idoneis conſtitutis libris utuntur, [illegible] dam autem & de Hebræo acceptis adjurant dæmonia.

Leontius CPol. in mediam Pentecoſtem, [illegible] Auctarii novi Combefiſiani p. 724.

Τί οὖν; ὁ Σολομὼν οὐκ ἐδεσπότευσε τῶν δαιμόνων; οὐχὶ πάντας ὑφ' ἓν ὡς ἕνα συνέκλεισεν; οὐχὶ μέχρι τῆς σήμερον ἔστιν

Qvid ergo? Nonne Salomon dominus dæmonum eſt? Nonne omnes ceu unicum, in unum concluſit? Non [illegible]

* Vide quæ de Judæorum adjurationibus Grotius & [illegible] mondus ad Matth. XII. 27. Fevardentius ad [illegible] Mericus Caſaubonus ad Marci Antonini lib. [illegible] Juſtini Martyris p. 311. docet legendum [illegible] ἐπᾳδῶν. Guil. Spencerus ad Origenem contra Celſum [illegible] ſeq & 53. Antonius Van Dale de Idololatriæ & [illegible] origine p. 158. ſeq. & Sam. Basnage Annal. [illegible] n. 51.

Σολομὼν ἐταπείνωσε δαίμονας; οὐκ οἶδας τί διαγορεύεις. πρὸς καιρὸν μὲν ἠσφαλίζατο τούτους ἐν τοῖς ἀγγείοις, καὶ σφραγίσας κατέχωσεν. ἀλλά γε τὸ πλωικαῦλά μοι σκόπει, ὅτι νοητῶς καταπολεμηθεὶς ὑπ' αὐτῶν τῶν δαιμόνων, καὶ ἡττηθεὶς περὶ σωτηρίαν αὐτοῦ ἐκινδύνευσεν, ὡς ἡ γραφὴ * μαρτυρεῖ.

* 3. Reg. XI.

Solomon. dæmonas humiliavit? Neſcis qvid loquaris. Ad tempus qvidem eos vaſis incluſos & ſeptos tenuit, & ſigillo conſtrictos terráq; obrutos occuluit. Sed mecum conſidera, qvòd mente & ſpiritu profligatus ab ipſis dæmonibus, & devictus, de ſalute periclitatus eſt, quemadmodum teſtatur Scriptura.

Gabriel Naudæus Apologia pro viris doctis Magiæ accuſatis c. 15. p. 326.

Celuy des Exorciſmes Pineda a) ſouſtient ou n'avoir point eſté compoſé par Salomon, ou qu'il l'a eſté du temps de ſon idolatrie: Combien toutesfois qv'il ſoit plus à propos ce me ſemble de croire avec Janſenius, b) Salmeron, Genebrard, Delrio, qu'il a peu preſcrire du temps qv'il n'ignoroit rien par ſa ſageſſe, & qv'il eſtoit tout remply de bonne affection à cauſe de ſa ſainctetè, certaines formules de chaſſer les diables, & exorciſer les poſſedez, qvi eſtojent pratiquez par les Juifs, dans S. Luc, S. Math. & le 19. des Actes des Apoſtres, & le furent encor depuis, au recit de Joſephe, par Elea-

a) Lib. 3. de rebus Salomonis c. 29. p. 206.
b) In cap. 12. Matth.

Eleazar qvi chaſſa le diable du corps d'un demoniaqve en preſence de l'Empereur Veſpaſien, non par la vertu d'une racine, qvi ne pourroit en rien tant qve naturelle ſur les Demons & creatures purement ſpirituelles, mais par la force des exorciſmes, lesqvels ſeuls avoient cette puiſſance, comme l'expliqvent Delrio, Caſmannus, & beaucoup d'autres.

Jacobus Golius ad Alfraganum p. 11.

Opinatur vulgus (Arabum Muhamedanorum) Salomonem Davidis filium in monte Demavend (al. Bojuraſphi vel Dohâc ſive Zohâc) vinctum tenuiſſe contumaciſſimum Diabolorum Sachar al-marid dictum, qui Talmudicis eſt Ashmedai, alii vero à Pheridûn, Metaſthenis Pyrithiæ, qui ſeptimus imperavit Perſis, hîc incarceratum Bajoraſphum, & ſuſpenſum tortumqve Perſarum tyrannum.

Confer quæ de Dæmone Aſmodi per Salomonem capto & ligato Bartoloccius T. 1. Bibl. Rabbin. p. 49. & ſeq. Nicolaus Eymericus in directorio Inquiſitor. parte 2. quæſt. 28. teſtatur tempore Innocentii Papæ ſexti palam à ſe damnatum & comburi factum qvendam magnum & groſſum librum Dæmonum invocationum, in ſeptem partes diſtinctum, qvi intitulatur liber Salomonis, in qvo erant ſcripta ſacrificia, orationes, oblationes, & nefaria qvamplurima fieri dæmonibus ſolita. *Pineda de rebus Salomonis p. 107.*

CXCV. Salomonis colloquium cum Regulo formicarum. Perſarum de Salomone fabulæ.

Jo. Chardinus inſcriptione Perſiæ T. X. p. 47

LEs *Perſans* ne font pas beaucoup d'Hiſtoires de *David*, mais ils en font ſans nombre de *Salomon*, ſon fils, auqvel ils diſent qve *Dieu* donna le don des miracles plus abondamment qu'à aucun autre avant lui; tellement, qve ſi on les en croit, il commandoit aux *Anges* & aux *Demons*, & il étoit porté par les vents dans toutes les Spheres & au deſſus des Aſtres. Toutes les choſes de la nature lui parloient, & lui obéiſſoient, animaux, vegetaux, mineraux; il ſe faiſoit enſeigner par chaqve plante, qv'elle étoit ſa propre vertu, & par chaqve mineral, à qvoi il étoit bon de l'employer: il s'entretenoit avec les oiſeaux, & c'étoit d'eux dont il ſe ſervit pour faire l'amour à ſa Reine de *Saba*, & pour la perſvader de le venir trouver; toutes Fables qve l'*Alcoran* à priſes des Commentaires des *Juifs*. Parmi ces *Dialogues* fabuleux de *Salomon*, il y en a un avec le *Roi des Fourmis*, qvi porte, qve *Salomon* paſſant un jour à la campagne, il reconnut ce *Roi des Fourmis*, le prit, & le mit ſur ſa main; & qve comme il le prenoit, ce petit inſecte cria à toute ſa troupe, *Fourmis, retirez vous, de peur que le Trone du Roi Prophete ne vous écraſe toutes*; qve *Salomon* ayant demandé à cette Fourmi, après beaucoup d'autres qveſtions, ſi elle

le reconnoiſſoit pour plus grand qu'elle. *Non*, ré-pondit-elle, *Je ſuis un plus grand Roi que vous, parce que vous n'avez qu'un Trône materiel, & que ...* *vôtre main me ſert de Trône.*

Plura ejusmodi Herbelotus in Biblioth. Ori-entali.

CXCVI. Salomonis libri de gemmis & dæmonibus.

Mich. Glycas parte 2, Annalium p. ... Pſello.

Ἐφυσιολόγησε * δὲ Σαλομὼν καὶ περὶ λίθων, οὐχ ὅπως ἐχρεώσθησαν μόνον ἢ συνετάγησαν, ἀλλὰ καὶ ὅπῃ ἑκάστη συντελεῖ. Τὴν μὲν σωφροσύνης ἔφησε φυλακτήριον, τὴν δὲ πρὸς τὰ θειώδη ἀντέχειν πυρσῷ, ἑτέραν δὲ φυγαδεύειν πνεύματα πονηρά. Ἀλλὰ καὶ περὶ δαιμόνων ἐτέθη βιβλίον αὐτῷ, ὅπως τε κατάγονται, καὶ ἐν οἵοις εἴδεσι φαίνονται, φύσεις δὲ τούτων καὶ ἰδιότητας ἔγρα-

PRæterea Salom... gemmis ... differunt, ... natura, non ... qvo illæ pacto ... hos vel illos ... vel gignantur ... cant, verum ... cujuscunqve ... Aliam enim ... cuſtodem eſſe ... ciavit, aliam ... inflammationibus re-ſtere, aliam malos ge-nios abigere. Qu... iam librum de ...

* Non deſunt qui Phyſiologum *de animalibus*, [illegible] Epiphanii opera, referunt ad Salomonem. [illegible] T. 2. Epiphanii p. 190.

ψε, πῶς τι δεσμοῦνται, καὶ πῶς ἐμφιλοχωροῦντες ἀπολύονται. ὅθεν ἔργα τούτοις ἀχθοφόρα ἐπέταττεν, ὑλοτομεῖν τε, ὡς λόγος, ἠνάγκαζε, καὶ κατωμαδὸν τὰ ἄχθη φέρειν παρεβιάζετο, ᾠδικώτατά τι σπλάγχνα ἢ ἐπῳδαῖς ἢ βοτάναις προσθεὶς ἐθεράπευεν. Ἀλλ' ὅγε θεῖος Ἐζεκίας Θεῷ ἑαυτὸν ἀναθεὶς καὶ πάντα τῆς ἐκεῖθεν προνοίας ἐξαρτήσας, τῶν ὑπὲρ φύσιν τῷ Σολομῶντι φιλοσοφηθέντων ὠλιγώρησεν.

compoſuit, qvo nimirum pacto de ſublimi deducantur, & qualibus formis appareant. Eorundem naturas atqve proprietates complexus eſt, tum qvo pacto vinculis adſtringantur, & certis locis adſveti abigantur. Hinc factum ut operas qvasdam geſtandorum onerum ipſis imponeret. Nam & materiem, ceu perhibent, eos cædere cogebat, & humeris onera portare. Idem hominum viſcera exulcerata, vel carminibus vel herbis adhibitis ſanabat. Verum divinus homo Ezechias, qvi ſe totum Deo conſecraſſet ac mancipaſſet, ejusqve ad providentiam cuncta referret, parvi ea fecit qvæ ſupra naturam Solomo philoſophatus eſſet.

Salomonis Herbarium Arabica lingua, memorat Morhofius lib. 1. polyhiſt. cap. 6.

CXCVII. Salomonis βίβλος ἰαμάτων ab Ezechia Rege abolitus.

Suidas in Ἐζεκίας.

φέρεται δέ τι καὶ τοιοῦτον. Ἦν Σολομῶντος βί-

Fertur etiam tale qviddam. Exſtabat liber

βλ☉ ἰαμάτων πάθους παντὸς, ἐγκεκολαμμένη τῇ τοῦ ναοῦ φλιᾷ. Ταύτην ἐξεκόλαψεν Ἐζεκίας, οὐ προσέχοντος τοῦ λαοῦ τῷ Θεῷ, διὰ τὸ τὰς θεραπείας τῶν παθῶν ἐνθένδε τοὺς πάσχοντας αὐτοὺς κομίζεσθαι, περιορῶντας αἰτεῖν τὸν Θεόν.

qvidam Salomonis, remedia omnium morborum continens, qvi templi limini infixus erat. Hunc Ezekias abolevit, quod populus mentem ad DEum non adverteret, ſed quicunque ægri eſſent, morborum curationem inde peterent, neglecta Divini Numinis invocatione.

Juſtinus quæſt. LV. ad Orthodoxos.

Πολλὰ μὲν εὕρηται καὶ ὑπὸ τῶν εὐσεβῶν ἰαματικὰ τῶν σωματικῶν νοσημάτων, καὶ ὑπὸ Σολομῶντος τοῦ βασιλέως μέν.

Permulta quoque à piis ad morbos corporum curandos inventa ſunt remedia, & ab ipſo inprimis Rege Salomone.

Procopius Gazæus ad 3. Reg. IV. 33.

Περὶ τῶν ξύλων] Τὰς φύσεις καὶ τὰς δυνάμεις καὶ τῶν βοτανῶν καὶ τῶν δένδρων καὶ τῶν ἀλόγων ὁ

Locutus eſt de lignis] De naturis & virtutibus herbarum, * arborum & aliarum rerum ... ſpla-

* Nonnulli è Judæis putarunt Salomonem ſcripſiſſe Commentarios in Legem Moyſis, atqve in eo explicaſſe quæ in Lege occurrunt de lignis, beſtiis, avibus, plantis, ... eum p. 308.

μῶν ἐφυσιολόγησεν. ὧν εἰκὸς καὶ τοὺς γεφότας ἰατρικὴν, ἐρανίσαι πάμπολλα.

nis expertium diſputavit. Ex qvibus veriſimile eſt illos qvi de medicina ſcripſerunt, plurima collegiſſe.

*Eadem referunt non modo Syncellus p. 200. Cedrenus p. & 89. Anaſtaſius quaeſt. 41. & Glycas p. 182. Eusebium * teſtem laudantes, ſed & Talmudici codice Pesachim, in Miſna cap. 4. T. 2. edit. Surenhuſiana pag. 3. quanquam ibi tantum legitur Rex Hiskias ſupres- ספר רפואות librum Medicinae. At Maimonides illum locum non omiſit annotare id de libro* Salomo- *esſe intelligendum,* דברי רפואות שלמה *quem inde à Judaeis, ubi in morbum incidiſſent, fuiſſe conſulum ut à Graecis Hippocratis ſcripta & Galeni, teſtatur etiam R. Kimchi ad 3. Reg. IV. 33. & 4. Reg. XX. Confer Nachmanidis & R. Levi ben Gerſon loca apud Sgambatum p. 312.*

XCVIII. Precationis formula quam ad Salomonem auctorem referunt Judaei.

Wagenſeilius in confutatione carminis Lipmanni pag. 222.

Firmiter perſvaſum eſt Judaeis, precationem qvae a verbo ישתבח incipit, Regem Salomonem compoſuiſſe. Nimirum qvia verborum proxime ſeqventium שמך לעד מלכנו האל

 ini-

* Παρὰ δὲ Ἐζεκίου κεκαῦσθαι φησιν ὁ πολυμαθὴς καὶ πολυΐστωρ Εὐσέβιος. Glycas.

initiales literæ, ſi combinentur, [illegible] שלמה progenerant; cumque poſt has quas voces ſubjiciatur verbum המלך, liqvido [illegible], omnia iſta a Salomone ſic expreſſa eſſe, [illegible] perennaret memoria, & ut initium ora[illegible] שלמה המלך *Salomo Rex*, referret. Sed [illegible]tillam rationem, niſi aliæ accedant, pro[illegible] a Salomone profectam eſſe, ſane

—— *credat Judæus Apella,*
Non ego:

cum qvotidie multa ejusmodi caſu eve[illegible] deprehendi ſoleant.

CXCIX. Salomonis Διδαχὴ & Hy[illegible] mantia ad filium Roboam.

Σολομωνιακά.

SAlomonis monita ad filium Robo[illegible] ſibus politicis Græcobarbaris, Διδαχ[illegible] τ. περὶ τ. αὐτοῦ υἱοῦ Ῥοβοάμ exſtat in [illegible]gio Pariſ. 3084. eoqve uſus Cangius in [illegible] Græco, in appendice p. 68. 78. &c. un[illegible] argumenti moralis eſſe, adeoqve diver[illegible] gromantia Salomonis ad filium Robo[illegible] qva Jac. Gretſerus lib. 1. de jure & more pro[illegible]di libros malos c. 10. p. 56. *Vidimus quoque [illegible] varica Bibliotheca librum Græcum hoc titulo:* Hy[illegible] mantia Salomonis ad filium Roboam. *[illegible] brorum genus proculdubio ſpecioſo Salomonis [illegible] tum eſt, ac proinde merito ab Ezechia [illegible] & ab aliis pio Ezechiæ exemplo abolendum.* [illegible] in Bibl. Cæſareæ Codice MS. Philoſophico CLXXIX.

pol

-aria Aſtrologica Lambecius & Neſſelius te-
-ur à pagina 124. ad 135. legi Salomonis arcana
-am ſuperſtitioſa ſuppoſititia, ſub titulo: τῶν
-λαωνιακῶν εἴδησις.

-CC. Salomonis Teſtamentum.

-Oc Græce MS. habuit Gilbertus Gaulminus, quod nugicanoricrepum & fictum ultimique Græcorum ævi appellat & paſſim ex eo -ucit fragmenta notis ad Pſellum de operatio-Dæmonum. Producam illa fragmenta & ipſe loco, reddamque latine, ut cujus generis ſit -i ſcriptum & argumenti, lector conjecturam -re poſſit.

-p. 113. Καὶ ἐκέλευσα -ῆναί μοι ἕτερον δαίμο-ν καὶ εἰσῆλθον πνεύματα συνδεδεμένα εὔμορφα εἴδει, κἀγὼ Σαλωμὼν -ὗτα ἐθαύμασα καὶ -ηρώτησα λέγων· καὶ -εῖς τίνες ἐστέ; οἱ δὲ ὁμο-θυμαδὸν ἔφησαν μιᾷ φω-νῇ εἶπον· ἡμεῖς ἐσμὲν -ὲ λεγόμενα στοιχεῖα οἱ -οσμοκράτορες τοῦ κόσμου -ἀπάτη, ἔρις, κλώ-θων, ζάλη, πλάνη, δύνα-μις &c.

Et juſſi ego ſiſti mihi alium dæmonem, atq; ecce aderant ſpiritus colligati invicem pulchraque forma, & ego Salomo hos miratus interrogavi eos, dixique: Et vos quinam eſtis? Atque illi una voce unanimiter reſponderunt: nos ſummus qui vocamur elementa † & Principes Mundi hujus, Fraus, diſcordia, Neceſſitas, Turbo, Error, Vis &c.

† Galat. IV. 3. Coloſſ. II. 8.

P. 117. ἐζοφώθημεν φωτεινοὶ ὄντες τὸ πρότερον.

Caligine [illegible] ſumus, cum p[illegible] lucidi.

P. 119. ἐμφαίνει θησαυροὺς, ποιεῖ δὲ καὶ τὸν χρώμενον αὐθεώρητον, ὑπὸ μηδενὸς θεωρούμενον.

Dæmon [illegible] theſauros, fa[illegible] qvi illo utitur [illegible] ſit & à nemine [illegible]ciatur.

P. 136. ἐπυθόμην δὲ ἐγὼ τοῦ δαίμονος, εἰ ἔστιν θήλεα δαιμόνια; τοῦ δέ μοι φήσαντος εἶναι, ἐβουλόμην ἰδεῖν, καὶ ἀπελθὼν ἤνεγκεν ἔμπροσθέν μου τὴν ὀνοσκελοῦν † μορφὴν ἔχουσαν περικαλλῆ καὶ δέρμα γυναικὸς εὔχρωτον, κνήμην δὲ ἡμιόνου.

Rogavi dæ[illegible] numquid dæm[illegible] am dæmones [illegible]? illoqve affirm[illegible] piebam videre. [illegible] abiens ille ad[illegible] me dæmonem [illegible] re aſinino, [illegible] forma perpu[illegible] cute bella fœ[illegible] qvi pedem [illegible] muli.

P. 146. Magi memorant δυνάμεις καταργοῦσι δύναμιν ἐκείνου καὶ ἐκείνου δαίμονος, [illegible] *irritam reddunt poteſtatem hujus vel illius* [illegible] ſæpe in teſtamento Salomonis. Exſta[illegible] Codice Regis Chriſtianiſſimi * 1483. Etiam [illegible] Colbertina, atqve apographum ex Bibl. T[illegible] legiſſe ſe teſtatur Cangius ad Zonaram p. 9 [illegible] titulo: Διαθήκη Σολομῶντος υἱοῦ Δαβὶδ, ὃς [illegible]λευσεν ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐκράτησεν καὶ [illegible] πάντων ἀερίων καὶ καταχθονίων πνευμάτων [illegible] ις·

† Ita pro ὀνοσκελῆ.

πάντα τὰ ἔργα ὑ ναῦ †† τὰ ὑπερβάλλοντα πεποίηκεν. Καὶ τίνες αἱ ἐξουσίαι αὐτῶν κατὰ ἀνθρώπων, καὶ περὶ ποίων ἀγγέλων ἔιτοι (leg. αὐτοὶ) οἱ δαίμονες καταργοῦνται.

CCI. Libellus de throno Salomonis.

HAbuit & hunc Gaulminus, atqve ejus meminit his verbis lib. 2. notarum ad librum de morte Moyſis c. 9. p. 339. *Eſt apud Magos ἐπαοιδῆς incantationis ſpecies δεσμὸς Θεῶν ſeu vinculum Deorum ſeu Dæmonum dicta, cujus auctorem Salomonem Judæi perbibent. De illa multa diximus ad libellum de throno Salomonis, ſive Æthiopicam fabulam, qvam his diebus in venatione latinam fecimus. Antiquior Salomone Cainan illâ ἐπαοιδῇ uſus eſt ante diluvii tempora.* Æthiopicā fabulam vocat de Ægypti & Æthiopiæ Regina Nicaule, qvam ad Salomonem veniſſe narrat etiam Joſephus, qvem vide VIII. 6. Antiqvitat. p. 269. Adde qvæ in hujus narratione reprehendit Bochartus in Chanaan II. 26. p. 154. ſeq. & varia de illa Regina filioqve Salomonis Davide ex ea ſuſcepto, primo Habeſſiniæ Rege commenta exploſa à Natali Alexandro Hiſt. Eccleſ. V. T. ætate 5. c. 2. p. 123. edit. in fol. & 160. De throno Salomonis, ejus magnificentia & libris Magicis ſub illo occultatis ne quis abuti illis poſſet, fabulas qvasdam ſcripto-

†† Confer fabulam Judaicam de vermiculo *Schamir*, cujus ope templum Salomon exſtruxerit, Buxtorfii Lexic. Talmud. p. 2456. Wagenſeil. ad Sota p. 1073. Morin. Exercitatt. Bibl. p. 367. & Michael. ad Gaffarelli curioſitates inauditas p. 62. 147.

rum Perſarum & Arabum refert Herbelotus in Bibl. Orientali p. 819. Judæorum D. Mayerus à μακαρίτης in Muſeo miniſtri Eccleſiæ [illegible]

CCII. Libri Magici Salomoni tributi.

Alcoranus Surata ſive capite 2.

Multi eorum qvi legem ſcriptam noverunt, illam miſſam fecerunt etiam tum, quando Deus illis ad confirmandas Scripturas receptas ac probatas miſit Prophetam; Sed illi librum divinum poſt terga abjecere, & quaſi illum plane neſcirent, ſecuti ſunt qvæ Dæmones dixerunt Regni Salomonis temporibus. Nec tamen ideo Salomo ipſe peccavit, verum Dæmones peccarunt qvi populum docuerunt Magiam, & Angeli duo Arot & Marot qvi docuerunt Babylone. —— Ab illis populus didicit divortium viri ab uxore ſua, atqve materiem. Damna intulerunt hominibus permittente Deo, & didicit ab iisdem populus minime utilia ſed pernicioſiſſima, Magiam enim tradiderunt iis, qvi partem qvam habebant in paradiſo, pretio animæ ſuæ vendiderunt, quamquam probe ſcirent ſe peccare, & in Deum antea credidiſſent ejusq; Majeſtatem reveriti fuiſſent. Ad hæc *verba Houſſain Vaet ſcriptor Arabs, laudatus Herbeloto:* Dæmones hoſtes Soleimanis (*ita Salomonem appellant Arabes*) ſparſerunt in vulgus tractatus varios de ritibus ſacris & ſacerdotio Judaico, aliisque ſuperſtitionibus anilibus, & ex his libris hauſtam fuiſſe totam Soleimamis ſapientiam vulgo perſvadebant. Soleimam vero omnes iſtos libros

arcæ

cæ incluſos ſub ſolio ſuo defodit, ne qvis poſtea uteretur. Illo autem mortuo Dæmones, ſive li magi fuerunt, erutos iterum libros Judæis edebant, eosque ab ipſo Salomone fuiſſe compoſitos mentiebantur.

abriel Naudæus in Apologia pro viris doctis Magiæ falſo accuſatis cap. 15. p. 324. ſeq.

Qvoy qve l'on puiſſe accorder librement de alomon ce qve j'en viens de dire, ſi eſt-ce toutesois qu'il faut bien prendre garde, de ne ſe tant manciper qve de paſſer outre, & croire trop legeement qv'il ayt voulu en aucune façon ſe divertir de ſes delices & voluptez pour compoſer cette qvantité de livres en Magie, qvi ſe trouvent aujourd'huy publiez ſous ſon nom, laqvelle eſt ſi grande veritablement, qu'il n'eſt beſoin de rien faire autre choſe pour monſtrer comme ils luy ont fauſſement attribuez, qve de dreſſer un catalogue de ceux là particulierement, qvi ont eſté veus & citez par divers Autheurs: car encorque Genebrard a) ne face mention qve de trois, & Pineda b) qve de qvatre ou cinq, ſi eſt ce neantmoins qv'il eſt facile de monſtrer qv'il y en a beaucoup d'avantage, ſi l'on veut prendre garde premierement qve Albert le Grand en cite cinq dans ſon Miroir d'Aſtrologie, le premier desquels ſe nomme *liber Almadal*, le 2. *liber quatuor annulorum*, le 3. *liber de novem candariis*, le 4. *de tribus figuris*

a) Libro. 1. Chronol. ad annum diluvii 1460.
b) De rebus Salomon. lib. 3. cap. 29.

Gilbertus Genebrardus in Chronologia ſua, ubi de Salomone: *Libri Salomoni impie attributi ſunt qui inſcribuntur 1) Salomonis incantationes, 2) Clavicula Salomonis & 3)* Annulus Salomonis. *Nam eorum primus aperte eſt ſceleratus. Medius continet clavem & inſtitutiones Magicas, eſtque velut clavis Magiæ ad Dæmones circulis, characteribus, variis ſiguris, cerimoniis & hujusmodi abſurditatibus illiciendos, etiamſi ita incipiat:* Initium & finis libri hujus eſt timere DEum. *Tertio doceri ajunt, quo pacto Dæmon in gemmam annuli excludatur, & illigetur.* De annulo item audi, inquit Johannes de Pineda III. 29. * de rebus Salomonis p. 207. *nuperrime in plumbeo quodam Arabico libro, ex illis qui in Granatenſi ** monte ſancto inventi ſunt, hujusmodi rem ſcribi, Salomonem aliquando ad balneum ſe præparantem in Jordanis ripa pellicum precibus, annulum quendam, quo alligatam videbatur habere ſapientiam, digito exemiſſe: exemptum vero malo illorum dolo, & nihil minus quàm ſapientem & ſanam mentem Salomoni volentium, conjectum in Jordanem: ſtupidum igitur & velut inertem, truncum, manſiſſe Salomonem. Poſtea vero piſcatorum opera ex ventre extracti piſcis, extracto annulo & Salomoni reſtituto, reſtitutam quoque illi ſapientiam fuiſſe.* Fabula conficta ex eo qvod Salomo ope annuli ſui apud Joſephum in, loco ſupra p. 1034. adducto, mira patraſſe legitur, unde ad eum deinde relata qvæ de projecto annulo Polycratis, & in ventris piſce iterum reperto narrant Herodotus III. 41. ſeq. Strabo XIV. p. 638. Suidas in σμάραγδος, aliiqve.

Liber

* Prodiit opus Lugd. 1609. fol. & Moguntiæ 1613. fol.

**. Vide ſupra p. 1015.

Liber ſub Salomonis nomine *de lapide minerali & Philoſophico* Decad. II. Harmoniæ Chymico Phi- ſophicæ, Johanne Rhenano collectore editæ ancof. 1625. 8. p. 309.

Sera Salomonis * dicitur à quibusdam ſyſtema an- lorum par. vel impari numero cum dependen- bus petiolis connexorum ſingulari ratione, quos te jungere atqve adeo claudere in ejusdem veluti æ ambitu oblongo æneo, vel iterum disjungere qve aperire ſingularis eſt artificii, ad tempus fal- dum excogitati. Zanck eiſen vel Nürnberger nd etiam vulgo appellant. Modum illius ex- diendi oſtendit Stanislaus Solski S. I. in Geome- a atqve Architecto Polono, Cracoviæ A. 1690. l. patria lingua edito.

De *Sigillis Salomonis* ſive figuris Hexagonis, ſimi- bus ſcuto Davidis quod ſupra p. 1007. exhibui, de ſis Wagenſeilium in Sota p. 1074.

Somnia Salomonis & Danielis Prophetæ ſomnio- m interpretationem Venetiis 1516. 4. editam emorat Bartoloccius, & extat illa editio in Bibl. odlejana. Confer qvæ infra in Daniele, & quæ e libro R. Gedalia ben Jechija qui ſub titulo † משלי שלמה interpretationes ſomniorum literis onſignavit, docebit nos Clariſſimus Collega no- ter Jo. Chriſtophorus Wolfius in Bibliotheca ſua Ebraica, quam cupide exſpectamus.

In decreto Gelaſiano qvod refertur in Corpore Cano-

* Vide Acta Erud. T. I. ſupplementi p. 55.

† Alius liber eodem titulo hiſtoriolas ſive fabellas complexus neſcio quo auctore lucem vidit Conſtantinopoli A. 1517. 4.

Canonico diſtinct. XV. c. 3. *Scriptura quæ appellatur Contradictio Salomonis, Apocrypha.* Ait idem Sixtus Senenſis † ab eodem Gelaſio rejici *Cantum Salomonis*, ſed eam in editionibus Decreti Gratiani quas evolvi non reperi. Allegat ſuperiore eodem Sixto notante, Ciccus Aſculanus in commentariis ad Sphæram Johannis de Sacrobosco librum qvendam ſub Salomonis nomine de umbris *Idearum*, in qvo nomine appellationes, ſignificationes ac definitiones axium, polorum, circulorum, atq; aliarum Aſtronomicæ ſphæræ partium *ad explicanda magicæ impietatis* (Aſtrologiæ) *myſteria transferuntur.*

De libro מפתח שלמה meminit R. Gedalia Schalſcheleth hakkabala p. 89. & R. Schabtai in Siphte Jeſchinim, adjurationes *Dæmonum* in illo contineri teſtatus. Liber Zohar p. [illegible] habet aliqua ex libro Salomonis, quæ [illegible] proxima videntur Sgambato p. 314. Archivor. Vet. Teſt.

Omitto putidas de colloquio Salomonis cum Marcolfo fabellas, & quæ de Locmanno ſapiente Salomonis æqvali alibi à me dicta ſunt, qvem cum Æſopo * atque hunc ob qualemcunque literarum in utroqve nomine affinitatem cum Aſſiphone nulli ſtultiſſime confundunt. De eorum [illegible] ſententia qvi *librum Jobi* à Salomone conſcriptum eſſe ſibi perſvaſere, ita Voſſius II. 3. *de Idololatria*: *Sane Salomoni tribuit Nazianzenus Orat. IX, ut conſ[illegible]*

[illegible]

† Lib. 2. Bibl. Sanctæ p. 131. Idem repetit è Sixto Poſſevinus T. 2. Apparatus ſacri p. 377.

* Vide ſi placet quæ notavi in Bibliotheca Græca lib. 1. c. [illegible] §. 11.

es Nicetas, ac Olympiodorus præfat. catenæ ſuæ: Polychronius in Jobi cap. XIII. (ſive XIX. 23.) edit. Lugd. 1586. 4. exaratum ait Moſis Salone opera. Ac pro hac ſententia facere videtur, quod rais in Bava Bathra perek primo, ubi Hagiographa ntur, primus quidem locus detur libro Ruth, quia dicibus vixerit, alter Pſalmis Davidis, qui ex Ruth, tertius Jobo tanquam æquali reginæ Sabæ, quartus lomonis Proverbiis, Eccleſiaſtæ ac Cantico Canticoatque ita porro. Eodem redit quod ab Athanaſio in ſi, Job Cantico Canticorum ſubjungitur, imo & in lio Laodiceno can. ult. & quibusdam Græcis † Bibliis ta manu exaratis, quæ in Vaticana Romæ adſervan-. In hoc diſſenſu libentius iis acceſſero, qui vel à Moſe um cenſeant, vel antea à Jobo ipſo.

IV. Salomonum Philoſophus Scepticus?

E Salomonis ſapientia * contenti eſſe poteramus ſacris teſtimoniis Cohel. I. 13. & 16. & XII. 9. ſeq. 3. Reg. IV. 30--34. & 2. Paral. 12. Sed multa illis addiderunt interpretum ioſitas & vana Judæorum ac Muhamedano-

X x x rum

Quoniam Salomonis ſcripta Hagiographis ſemper accenſita ſunt, hinc Salomonem Prophetam fuiſſe negat Euſebius contra Marcellum f. 13. 14.

Confer Humfredum Hody de Bibliis Originalibus p. 644. ſeq.

Vide Pinedam de rebus Salomonis libro III. Toſtatum & alios ad 3. Reg. IV. B. D. Jo. Ben. Carpzovii diſſ. de ſapientia Salomonis Lipſ. 1673. Theophili Galei philoſophiam generalem p. 8e. ſeq.

rum, ne dicam Chriſtianorum [illegible]. Itaqve ſeptuaginta linguarum peritum fuiſſe tradunt, perinde ut *Ægypti Reges ac Moyſen & Joſephum, † & intellexiſſe non modo ſermones [illegible], [illegible]-

* De Ægypti Regibus hæc ex libro Rabbinico de rebus Moſe omiſſis affert Gaulminus de vita & morte Moſis p. [illegible]. *Quicunque ſeptuaginta linguas edoctus erat, [illegible] regii throni gradus aſcendebat, ita ut Regi proximus [illegible] cumque eo verba faceret: qui earum imperitus erat, pro illarum quas ſciebat numero totidem aſcendebat gradus. Enim vero qui omnes ſeptuaginta non calleret, Regnare non poſſe cautum fuit.* Monet me hæc de throno Regum Ægypti fabula, ut de throno Salomonis [illegible] Judæorum commentum attexam. Ajunt [illegible] Salomone thronum ſuum conſcendente, in ſingulis gradibus ſingulos ſtetiſſe præcones eiqve acclamaſſe, in primo gradu *Judicium ne inclinato*, in ſecundo *perſonam ne agnoſcito*, in tertio *munus ne accipito*, in quarto *noli plantare lucum*, in qvinto, *noli erigere ſtatuam*, in ſexto, [illegible]-*vem*. Confer Schickardi jus Regium Hebr. p. [illegible]. ſeq. Conſidente autem Rege, columbam de throno [illegible] auream, & arcam aperuiſſe atqve ex ea prodiiſſe Legem, Regiqve propoſuiſſe ut ſecundam illam jus diceret. Tum leones duodecim in gradibus throni horrendum [illegible]-gire, ut nemo præſentium cauſam dicere [illegible] diſſimulare vel ſimulare falſa auderet.

† Jalkut parte 2. fol. XXVIII. col. 2. ex laudati D. Cappelli interpretatione: *Dicebant Ægyptii: num ſervus regnaret ſuper nos? utique, regerabatur, per ſapientiam ſuam. Quid faciebant illi ſapientiam ejus explorantes? Septuaginta diplomata ſeptuaginta linguis ſcripta afferebant & deponebant coram eo, quorum unumquodque ille ſua lingua legebat. Neque hoc tantum, ſed præterea linguam adhuc loquebatur, quam nemo eorum percipere potis erat.*

ſtiarum, inſectorum ſed & dæmonum & ſtri-
um, perſpectosqve habuiſſe meatus ſubterra-
os, tum neſcio quæ miranda & incredibilia po-
iſſe efficere. Contrà nuper vir acutus Hallenſi-
is Obſervationibus VIII. 13. ſingularem inſeruit
atribam, in qva contendit Jobum & Salomo-
em meros fuiſſe Scepticos, atqve totius Eccleſia-
e Salomonei proram puppimqve nihil eſſe
iud, qvam *quod nihil ſcitur*. Vidi qvæ illi ſenten-
e in Salomone ſuo non ſceptico oppoſuit V. C.
einhardus Henricus Rollius. Sed ut ad Sextum
npiricum obſervo, anceps & lubricum eſt cum
epticis in arenam deſcendere. Nam ipſi non
qvuntur ex animi ſui ſententia, & ubi eos pre-
is urgesqve, negant ſe eſſe ſcepticos, ubi de-
onſtras abſurditatem, jam dogmaticos ſe gerunt
negare res apertas inficiantur. Atqve hoc ip-
m affirmant eſſe ſceptici, negare ſe qvicqvam
mprehendere, & tamen negare ſe de rebus cer-
s dubitare. Qvid itaqve Salomon? Quid Jobus?
erte illi non dubitabant de vitæ humanæ vani-
te & miſeria, neqve de differentia inter ſapien-
am ac ſtultitiam, pietatem & impietatem, pio-
m & impiorum pœnas ac præmia. Ac Salo-
on qvidem ſcientia certa rerum plurimarum
as perqviſiverat, inſtructus, & à DEO edoctus
rat, ſed idem agnoſcebat in multis imbecillita-
m humani ingenii ſibi permiſſi, ac DEum ducem
eſpuentis. Si hoc eſt eſſe ſcepticum, relinqvitur
los ſapientes eſſe ſcepticos & ſolos ſcepticos ſa-
ientes. Hoc ſcilicet eſt, qvod volunt illi, qvi non
ttendunt cum Vayero ſuo ſub iſto vocabulo lon-

gealia aliorum ſe ingenii animique vi ſuis rationibus propugnare δογματικῶς. Eſt ergo dogmatici non ſceptici Philoſophi, contra totum orbem terrarum viros ſanctiſſimos rapere tamen in ſcepticorum conſortium, & non dubitare hoc non eſſe dubitandum. Qvod ſi ajunt aliter ſceptici vocabulum accipere, atqve idem hic ſibi ſonare, qvod ſapientem Epicharmeum, cui nervi & artus prudentiæ ſunt non temere credere, tamen ſic qvoqve ipſimet dogmatici ſunt, atque id probant ſcilicet, de qvo nemo unqvam ſanus ac forte ſcepticus dubitavit. Dogmaticum qvoqve paradoxon eſt, vix ulli ſceptico perſuadendum, qvod in obſervationibus Hallenſibus T. I. p. 17. negatur Salomo de doctrina ſua unqvam qvicqvam ſcripſiſſe, & T. V. Obſerv. 13. contra communem Judaicæ & Chriſtianæ vetuſtioris ac Proteſtantium omnium Eccleſiarum ſententiam, ſolidis argumentis nixam, auctor ſcriptorqve libri Sapientiæ affirmatur fuiſſe Salomo, licet illa obſervatio tam pulchra viſa ſit Jeſuitis, ut eam veluti purpureum limbum Memoriis ſuis Trivultinis A. 1705. p. 241. Gallice in compendium miſſam adtexuerint.

CCV. De Salomonis peccatis, pœna, pœnitentia & ſalute.

TArgum in Cohel. I. 12. *Cum Salomo Rex ſederet ſuper ſolium regni ſui, extulit ſe cor ejus valde ob divitias ſuas, & tranſgreſſus eſt verbum Domini,* a)

colli-

a) Confer interpretes ad 3. Reg. XI. 4. ſeq. Pinedam de rebus Salo-

beſtiarum, inſectorum ſed & dæmonum & ſtrigum, perſpectosqve habuiſſe meatus ſubterraneos, tum neſcio quæ miranda & incredibilia potuiſſe efficere. Contrà nuper vir acutus Hallenſibus Obſervationibus VIII. 13. ſingularem inſeruit diatribam, in qva contendit Jobum & Salomonem meros fuiſſe Scepticos, atqve totius Eccleſiaſtæ Salomonei proram puppimqve nihil eſſe aliud, qvam *quod nihil ſcitur*. Vidi qvæ illi ſententiæ in Salomone ſuo non ſceptico oppoſuit V. C. Reinhardus Henricus Rollius. Sed ut ad Sextum Empiricum obſervo, anceps & lubricum eſt cum ſcepticis in arenam deſcendere. Nam ipſi non loqvuntur ex animi ſui ſententia, & ubi eos premis urgesqve, negant ſe eſſe ſcepticos, ubi demonſtras abſurditatem, jam dogmaticos ſe gerunt & negare res apertas inficiantur. Atqve hoc ipſum affirmant eſſe ſceptici, negare ſe qvicqvam comprehendere, & tamen negare ſe de rebus certis dubitare. Qvid itaqve Salomon? Quid Jobus? Certe illi non dubitabant de vitæ humanæ vanitate & miſeria, neqve de differentia inter ſapientiam ac ſtultitiam, pietatem & impietatem, piorum & impiorum pœnas ac præmia. Ac Salomon qvidem ſcientia certa rerum plurimarum qvas perqviſiverat, inſtructus, & à DEO edoctus erat, ſed idem agnoſcebat in multis imbecillitatem humani ingenii ſibi permiſſi, ac DEum ducem deſpuentis. Si hoc eſt eſſe ſcepticum, relinqvitur ſolos ſapientes eſſe ſcepticos & ſolos ſcepticos ſapientes. Hoc ſcilicet eſt, qvod volunt illi, qvi non attendunt cum Vayero ſuo ſub iſto vocabulo lon-

ſime ego egi pœnitentiam & reſpexi [illegible] diſciplinam. — — *Ajunt libri Hebræorum Salomonem quinquies tractum fuiſſe per plateas [illegible], cauſa pœnitentiæ. Item ajunt eum veniſſe in [illegible] quod ipſe ædificaverat, cum quinque virgis, de [illegible]* (dedit) *legisperitis, ut verberaretur ab illis, [illegible] dixerunt conſilio, quod in Chriſtum Domini [illegible] mitterent: unde fruſtratus ab illis, à ſe [illegible] gno.* Addunt Rabbini d) Solomonem [illegible] nixum oſtiatim mendicaſſe, & in circulis [illegible] compitis Hieroſolymorum clamaſſe: *Ego [illegible] olim Rex ſuper Iſraël.*

[illegible]

peccantem & pœnitentem, atque de ſalute [illegible] diſſertationes ſingulares Calebi Dalechampii [illegible] Chemnitii, Jo. Henr. Heideggeri, D. Jo. [illegible] oppones Philippi Harvengii Abbatis Bonæ [illegible] nati Canonici Tornacenſis diatribis Salomonem [illegible] ternas flammas condemnantibus. Confeſſ[illegible] de Salomone legas in diſputatione Greg[illegible] Judæo p. 30. ἅπαντες κατέκριτον [illegible] *omnes ipſum condemnatum habent.* Long[illegible] ut à viris modo laudatis & Pineda libro VIII. [illegible] monis demonſtratum eſt, pœnitentiam [illegible] ciliatum agnoſcunt, non modo ex Chriſtianis [illegible] quoque, de quibus confer ſis Chriſtoph. Cartwright [illegible] cium Hebraicum IV. 4. non itaque opus eſt [illegible] gentio p. 31. ſalutem Salomonis arceſſere [illegible] CHriſtus ad inferos delatus manū ei porrexiſſet [illegible] tem cum aſſeruiſſet. εἰ μὴ ὁ κύριος ἡμῶν [illegible] ςὸς, ὅτε ςαυρωθεὶς καὶ θανὼν κατέβη [illegible] δην, χεῖρα αὐτῷ σωτηρίας δέδωκε, [illegible] δέν. *Et niſi Dominus noſter JEſus Chriſtus, cum [illegible] fixus & mortuus ad inferos deſcendit, ei manum [illegible] rem dediſſet, nihil omnino haberet.*

d) Confer Natalem Alex. in Hiſt. Eccleſ. Veteris Teſt. p. 12[illegible]

Pineda VIII. 2. de rebus Salomonis p. 766. ex ...tis Arabicis Granatenſibus e) A. 1587. repertis ... parum certæ fidei profert hoc de pœnitentia ... teſtimonium: *Et flevit ſcelus ſuum fletu vehemen-... & condonatum eſt illi, & obiit fidelis & ſecurus.*

CVI. Davidis & Salomonis ſepulchra.

Flavius Joſephus VII. 12. Antiquitatum Judaic.

Ἔθαψε δὲ αὐτὸν ὁ παῖς Σολομὼν ἐν Ἱεροσολύμοις διαπρεπῶς, τοῖς τε ἄλλοις οἷς ἐπὶ κηδείαν νομίζεται βασιλικὴν ἅπασι, καὶ δὴ καὶ πλοῦτον αὐτῷ πολλὺν καὶ φθόνον συνεκήδευσεν, ὧν ἀπὸ τὴν ὑπερβολὴν τεκμήραιτ' ἄν τις ῥᾳδίως ἐκ τῶν λεχθησομένων. μετὰ γὰρ χρόνον ἐτῶν χιλίων καὶ τριακοσίων, Ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς, πολιορκούμενος ὑπὸ Ἀντιόχου τοῦ εὐσεβοῦς ἐπικληθέντος, υἱοῦ δὲ Δημητρίου, βουλόμενος χρήματ' αὐτῷ δοῦναι, ὑπὲρ τοῦ λῦσαι τὴν πολιορκίαν, καὶ

Sepelivit autem Davidem filius Solomon Hieroſolymis magnifice, præter ſolennia illa in Regum funeribus, illatis etiam in monumentum ejus maximis divitiis, qvarum magnitudinem facile ſit conjectare ex hoc, quod dicemus. Nam poſt annos mille & trecentos Hyrcanus pontifex oppugnatus ab Antiocho, cognomine Pio, Demetrii filio, volens pecuniam ei dare, ut, abducto exercitu, obſidionem ſolveret, nec valens aliunde ſumere,

e) De his dictum ſupra p. 1015. 1054.

ſime ego egi pœnitentiam & reſpexi ubi eligerem diſciplinam. — — *Ajunt libri Hebræorum Salomonem quinquies tractum fuiſſe per plateas Hieruſalem, cauſa pœnitentiæ. Item ajunt eum veniſſe in templum quod ipſe ædificaverat, cum quinque virgis, de quibus quatuor* (dedit) *legisperitis, ut verberaretur ab illis, qui communi dixerunt conſilio, quod in Chriſtum Domini manum non mitterent: unde fruſtratus ab illis, à ſe depoſitus eſt à regno.* Addunt Rabbini d) Solomonem ſcipionē nixum oſtiatim mendicaſſe, & in circulis & compitis Hieroſolymorum clamaſſe: *Ego Salomon fui olim Rex ſuper Iſraël.*

Pineda

peccantem & pœnitentem; atque de ſalute æterna Salomonis diſſertationes ſingulares Calebi Dalechampii, B. Chriſtiani Chemnitii, Jo. Henr. Heideggeri, D. Jo. Rendtorfii: quas oppones Philippi Harvengii Abbatis Bonæ Spei & Jo. Cognati Canonici Tornacenſis diatribis Salomonem ad ſempiternas flammas condemnantibus. Certe falſum eſt quod de Salomone legas in diſputatione Gregentii cum Herbano Judæo p. 30. ἅπαντες κατάκριτον ἔχουσιν αὐτὸν, *omnes ipſum condemnatum habent.* Longe plurimi enim ut à viris modo laudatis & Pineda libro VIII. de rebus Salomonis demonſtratum eſt, pœnitentiam egiſſe & Deo reconciliatum agnoſcunt, non modo ex Chriſtianis, ſed è Judæis quoque, de quibus confer ſis Chriſtoph. Cartvvrighti melliſicium Hebraicum IV. 4. non itaque opus eſt cum eodem Gregentio p. 31. ſalutem Salomonis arceſſere exinde, quod CHriſtus ad inferos delatus manũ ei porrexiſſet atq; in ſalutem eum aſſeruiſſet. εἰ μὴ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ὅτε σταυρωθεὶς καὶ θανὼν κατέβη εἰς τὸν ᾅδην, χεῖρα αὐτῷ σωτηρίας δέδωκεν, οὐκ ἔχει οὐδέν. *Et niſi Dominus noſter JEſus Chriſtus, cum crucifixus & mortuus ad inferos deſcendit, ei manum ſalutarem dediſſet; nihil omnino haberet.*

d) Confer Natalem Alex. in Hiſt. Eccleſ. Veteris Teſt. p. 183.

Pineda VIII. 2. de rebus Salomonis p. 766. ex libris Arabicis Granatenſibus e) A. 1587. repertis ſed parum certæ fidei profert hoc de pœnitentia ejus teſtimonium: *Et flevit ſcelus ſuum fletu vehementi, & condonatum eſt illi, & obiit fidelis & ſecurus.*

CCVI. Davidis & Salomonis ſepulchra.

Flavius Joſephus VII. 12. Antiquitatum Judaic.

Ἔθαψε δὲ αὐτὸν ὁ παῖς σολομὼν ἐν ἱεροσολύμοις διαπρεπῶς, τοῖς τε ἄλλοις οἷς περὶ κηδείαν νομίζεται βασιλικὴν ἅπασι, καὶ δὴ καὶ πλοῦτον αὐτῷ πολὺν καὶ ἄφθονον συνεκήδευσεν, οὗ τὴν ὑπερβολὴν τεκμήραιτ' ἄν τις ῥᾳδίως ἐκ τῶν λεχθησομένων. μετὰ γὰρ χρόνον ἐτῶν χιλίων καὶ τριακοσίων, ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς, πολιορκούμενος ὑπὸ ἀντιόχου τοῦ εὐσεβοῦς ἐπικληθέντος, υἱοῦ δὲ δημητρίου, βουλόμενος χρήματ' αὐτῷ δοῦναι, ὑπὲρ τοῦ λῦσαι τὴν πολιορκίαν, καὶ

SEpelivit autem Davidem filius Solomon Hieroſolymis magnifice, præter ſolennia illa in Regum funeribus, illatis etiam in monumentum ejus maximis divitiis, quarum magnitudinem facile ſit conjectare ex hoc, quod dicemus. Nam poſt annos mille & trecentos Hyrcanus pontifex oppugnatus ab Antiocho, cognomine Pio, Demetrii filio, volens pecuniam ei dare, ut, abducto exercitu, obſidionem ſolveret, nec valens aliunde ſumere,

τὴν

e) De his dictum ſupra p. 1015. 1054.

τὴν στρατιὰν ἀπαγαγεῖν, καὶ ἀλλαχόθεν οὐκ εὐπορῶν, ἀνοίξας οἶκον τῶν τοῦ Δαβίδου μνημάτων, καὶ βαστάσας τρισχίλια τάλαντα μέρος ἔδωκεν Ἀντιόχῳ, καὶ διέλυσεν οὕτως τὴν πολιορκίαν. καθὼς καὶ ἐν ἄλλῳ δεδηλώκαμεν. μετὰ δὲ ἔτη, ἐτῶν πολλῶν διαγενομένων, πάλιν Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς, ἕτερον ἀνοίξας οἶκον, ἀνείλετο χρήματα πολλὰ, τῶν μέντοι γε θηκῶν τῶν βασιλέων οὐδεὶς αὐτῶν ἐπέτυχεν. ἦσαν γὰρ ὑπὸ τὴν γῆν μηχανικῶς κεκηδευμέναι πρὸς τὸ μὴ φανερὰς εἶναι τοῖς εἰς τὸ μνῆμα εἰσιοῦσιν.

aperta cella monumenti Davidis, * extractis inde tribus talentorum millibus, eorumque parte Antiocho numerata, oppugnationis periculo ſe exemit, ut & alibi indicavimus. Sed rurſum poſt multos annos elapſos Herodes rex, alia cella aperta, magnam pecuniam abſtulit. Ad loculos tamen, qui regum cadaveres continent, nemo eorum pervenit. Singulari enim arte ita erant ſub terram conditi, ut ab ingredientibus monumentum inveniri nequiret.

Idem lib. XVI. c. II.

Ὁ γὰρ Ἡρώδης πολλοῖς τοῖς ἀναλώμασιν, εἴς τε

Herodes multum pecuniarum domi fo-

ris

* Similiter Nitocridis, ut Herodotus lib. I. c. 187. ſive ut Stobæus ſerm. 10. tradit, Semiramidis Reginæ ſepulcrum, magnam ex eo pecuniæ vim petiturus aperuit Darius, ſed nihil in eo reperit præter exprobrationem ſuæ avaritiæ. Ob eandem cauſſam ſed itidem incaſſum Beli tumulum aperuit Xerxes, Ælian. XIII. 3. Var.

τὰς ἔξω, καὶ τὰς ἐν τῇ βασιλείᾳ χρώμενος, ἀκηκοὼς ἔτι τάχιον ὡς ὑρκανὸς ὁ πρὸ αὐτοῦ βασιλεὺς, ἀνοίξας τὸν δαβίδου τάφον ἀργυρίου λάβοι, τρισχίλια τάλαντα, κειμένων πολὺ πλειόνων, καὶ ἔτι δυναμένων εἰς ἅπαν ἐπαρκέσαι ταῖς χορηγίαις, ἐκ πλείονος μὲν δὴ ἐννοίας εἶχεν τὴν ἐπιχείρησιν. ἐν δὲ τῷ τότε νυκτὸς ἀνοίξας τὸν τάφον, εἰσέρχεται πραγματευσάμενος ἥκιστα μὲν ἐν τῇ πόλει φανερῶς εἶναι, παραληφθεὶς δὲ τοὺς πιστοτάτους τῶν φίλων. ἀποθέσιμα μὲν οὖν χρήματα καθάπερ ὑρκανὸς, οὐχ εὗρεν, κόσμον δὲ χρυσοῦ, καὶ κειμηλίων πολλῶν, ὃν ἀνείλατο πάντα. σπουδὴν δ' εἶχεν, ἐπιμελεστέραν ποιούμενος τὴν ἔρευναν, ἐνδοτέρω τε χωρεῖν, καὶ κατὰ τὰς θήκας, ἐν αἷς ἦν τοῦ δαβίδου, καὶ τοῦ σολομῶνος τὰ σώματα. καὶ δύο μὲν αὐτοῦ τῶν δορυφόρων διεφθάρησαν,

qve profundens, audito, qvod Hyrcanus, qvi ante eum regnavit, recluſo Davidis ſepulcro tria millia talentorum argenti extuliſſet, ſupereſſeqve multo plura, qvæ poſſint qvantumvis magnis ſumptibus ſufficere; multo tempore animum habuit idem aggredi. Tunc vero noctu apertum ſepulcrum ingreditur, cum prius accurate caviſſet, ne hoc reſciret populus, aſſumptis tantum amicorum fidiſſimis. Depoſitas tamen pecunias non invenit ſicut Hyrcanus, ſed mundi pretioſi & aureorum ornamentorum vim magnam inde ſuſtulit. His invitatus ad diligentius ſcrutandum, interius proceſſit usque ad conditoria corporum Solomonis ac Davidis. Ubi duos ſatellites amiſit, erumpente (ut fertur) ex ady-

Benjamin * *Tudelenſis in Itiner.*

Ambiunt Jeroſolyma montes magni: Tſionis autem monte, familiæ Davidicæ [illegible] pulchra, regumqve qui poſt eum regnarunt locus ignotus eſt. Etenim qvindecim jam [illegible] ni, ex qvo fani illius montis Tſionis murus [illegible] corruit; ideoque Patriarcha ſacerdoti [illegible] ut fanum iſtud reſtauraret: hæc addens, [illegible] lapides ex antiqvo Tſionis muro, iis [illegible] [illegible]

* Scripſit hic Benjamin tempore Papæ Alexandri [illegible] perante CPoli Emanuele Comneno A. C. 1173. [illegible] ejus itinerarium legerit, videbit verum [illegible] Wagenſeilius in telis igneis Satanæ [illegible] p. [illegible] eum in rebus quæ ad gloriam Gentis ſuæ [illegible] non eſſe magna fide dignum, ſed ad [illegible] ptionem ſtudioſiſſimum. Confer B. Th[illegible] elevationem relationis Montezinianæ p. 27. [illegible] hæc de ſepulchro Davidis narratio fabulam [illegible] viſa eſt magni judicii viris D. Martino Geiero [illegible] Hebræorum c. 6. §. 9. & D. Jo. Benedicto [illegible] Schickardi jus regium Hebræorum p. 214. [illegible] verbis Petri Apoſtoli Actor. II. 29. conſtat, Davidis [illegible] ſive monumentum ſepulchrale Hieroſolymis [illegible] extitiſſe, unde Hieronymus Epiſt. 17. Marcellam [illegible] in Davidis ſecum orare Mauſoleo. Et Gregentius [illegible] cum Herbano Judæo p. 31. [illegible] τῇ παλαιςίνῃ, καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν τῷ [illegible] Alia de ſepulchro Davidis & Salomonis [illegible] VIII. 3. de rebus Salomonis p. 771. 772. [illegible] ſubterranei ichnographia à Sebaſtiano Serlio [illegible] ſer Hottingeri cippos Hebraicos p. 24. ſeq. [illegible] lai de ſepulchris Hebræorum III. 9. p. 150. ſeq. Villalpando ad Ezechielem T. 1. p. 555. & T. 3. p. [illegible]. Baronium ad A. C. 34. n. 245. &c.

ura. Itaqve hic paruit, & operarios pervulgata
ercede viginti ferme conduxit, qvi lapides è
undamento muri Tſionii eruerunt. Inter hos
erunt duo amici, fœderis tenaces: qvorum
um unus die qvodam alterum convivio excepiſ-
t, ſumptoqve cibo ambo ad opus rediiſſent; di-
it ipſis præfectus, Qvare diſtuliſtis adventum?
um reſponderunt, quid iſtuc ad ipſum attineret:
va hora ſocii noſtri ibunt pranſum, nos opus no-
rum perficiemus. In educendis igitur lapidibus,
recto qvodam ſaxo ſpeluncæ oſtium repererunt:
nde eorum alter alterum alloqvutus dixit, In-
reſſi num hic pecunia lateat videamus. Qvo-
irca per ſpeluncæ introitum cousqve perrexe-
unt, donec ad magnum qvoddam palatium per-
enirent, columnis marmoreis inædificatum, ar-
ento auroqve obductum: in cujus conſpectu
nenſa erat & ſceptrum aureum, unà cum aurea
orona. Qvod fuit ſepulchrum Davidis regis Iſ-
aelis. Ad ſiniſtram aliud Salomonis; ſimiliter-
ve omnium regum ſepulchra qui iſtic è ſtirpe
udaica ſepulti fuerant. Ibidem arcæ clauſæ, in
vibus qvid contineatur, nemo novit. Qvum
erò duo illi viri palatium ingredi vellent, ecce
x antri oſtio ventus turbineus ita eos proſtravit,
t in terram delapſi mortuorum inſtar ibi ad ve-
peram usque jacerent: qvum exortus alius ven-
us inſtar vocis humanæ clamaret, Surgentes fa-
eſſite hinc. Qvapropter egreſſi ac inde expulſi
t attoniti, ad Patriarcham ſe receperunt: cui
mnia enarrarunt. Unde Patriarcha Conſtanti-
opolim literas miſit, qvibus D. Abrahamum

pium

pium Phariſæum (unum ex iis qvi Hieroſolymorum ruinam lugerent) ad ſe evocare, ſicque omnia ex ore duorum illorum expoſuiſſe qui inde venerant; hoc tulit à D. Abrahamo [illegible]ſum; illa eſſe familiæ Davidicæ ſepulchra in uſum eorum regum qvi ex Juda genus ducunt. Poſtridie cum ad duos illos qvidam miſſi fuiſſent utrumqve in lecto ſuo deprehenderunt decumbentem, ac cum pavore dicentem; Eò ne [illegible]temur, qvia Deo non libet ulli homini [illegible]cum oſtendere. Præcepit ergo Patriarcha ut locus iſte occluderetur, & ab hominibus uſque ad hunc uſque diem occultaretur. Ipſe Abraham Phariſæus hæc mihi narravit.

CCVII. Oraculum parentibus Eliæ & de Eliſæo redditum

Chronicon Paſchale p. 161.

Ἠλίας ὁ Θεσβίτης.

Οὗτος ἦν ἐκ γῆς Ἀῤῥάβων, φυλῆς Ἀαρὼν, οἰκῶν Γαλαάδ· ὅτι ἡ Θεσβὶς δῶμα ἦν τοῖς ἱερεῦσιν. Οὗτος ὅταν ἔμελλεν τεχθῆναι, εἶδεν Σοβαχὰ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ὅτι ἄγγελοι λευκοφανεῖς αὐτὸν προσηγόρευον, καὶ ὅτι ἐν πυρὶ αὐτὸν ἐσπαργάνουν, καὶ φλόγα πυρὸς

Elias Theſbites.

Hic erat e terra Abraham, è tribu Aaron, habitans Galaad: nam Theſbis Sacerdotum domicilium erat. Cum is naſciturus eſſet, vidit Sobacha pater, ab Angelis candidatis illum compellari, & in igne faſciis involui, ac ignis flam-

ου αὐτοῦ φαγεῖν. Καὶ mam comedendam ei porrigi, profectusque
, ἀνήγγειλεν εἰς Ιε- hæc nuntiavit in Hieru-
λὴμ, καὶ εἶπεν αὐτοῖς ſalem, eique dixit Ora-
σμός. Μὴ δειλιάσῃς, culum: *Ne timeas, erit*
γάρ. ἡ οἴκησις αὐτοῦ *illi habitatio lux, & ſermo*
καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ *ejus ſententia, & judicabit*
ἀσις, καὶ κρινεῖ τὸν *Iſraël in rompbaa & igni.*
ὴλ ἐν ῥομφαίᾳ καὶ
ί.

Εἰς τὸν Ελισσαῖον.

υτος ὁ Ελισσαῖος ἦν
Αβελμαοὺλ, γῆς τοῦ Ρου-
Καὶ ἐπὶ τούτου γέγονε
ς, ὅτι ἡνίκα ἐτέχθη,
αλγάλοις ἡ δάμαλις
ρυσῆ ὀξὺ ἐβόησεν, ὥστε
υσθῆναι εἰς Ιερουσα-
. Ος καθελεῖ τὰ γλυ-
ὰ αὐτῶν, καὶ τὰ χωνευ-
αὐτῶν. Καὶ θανὼν ἐτά-
η ἐν Σαμαρείᾳ.

De Eliſſæo.

Erat hic Eliſſæus ex Abelmaul, terra Ruben. In eo vero miraculum iſtud factum eſt. Cum in lucem editus eſt, in Galgalis aurea bucula acutam vocem edidit, adeo ut audiretur in Hieruſalem: *Hic deſtruet ſculpta illorum, & fuſa illorum ſimulacra.* Mortuusque in Samaria ſepultus eſt.

Eadem fere habet Epiphanius libro de vitis rophetarum, qui de aliis etiam Prophetis una um Chronici auctore conferendus, qvemadmoum & pſeudo Dorothei liber, & Svidas. Etiam uctorem MS. de XVI. Prophetis, allegat Cangius d Chron. Paſchale p. 507. & Simeonem Logohetam in Chronico MS. Porro de rebus Eliæ Prophetæ, ſingulare exſtat volumen paginarum 400.

Pariſ.

Pariſ. 1631. 4. prodromus vaſti operis quod paravit Ægidius Camartus, Ordinis Minimorum Generalis. Eliæ ſpeluncam & aram memorat Benjamin Tudelenſis in itinerario p. 64.

CCVIII. ELIÆ Apocalypſis

B. Hieronymus Epiſtolâ centeſima prima ad Pammachium, cum adduxiſſet verba Pauli Apoſtoli 1. Cor. II. 9. ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. *Quæ oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis aſcendit quæ præparavit Deus iis qui diligunt illum*, hæc ſubjungit: *Solent hoc loco Apocryphorum quidam deliramenta ſectari, & dicere quod de Apocalypſi Eliæ* * *teſtimonium ſumtum ſit, cum in* Eſaia

* Origenes Homil. ult. in Matth. XXVII. 9. *in nullo regulari libro poſitum* illum locum ait, *niſi in ſecretis Eliæ.* [illegible] ex Origene repetit Zacharias Chryſopolitanus, Harmoniæ Evangelicæ cap. 166. T. 19. Bibl. Patrum p. [illegible] Ex τοῦ Ἠλία ἀποκρύφου petitam eſſe ſcribit etiam Georgius Syncellus p. 27. Idem annotatum in *veteri Codice* [illegible] Granacco refert Clariſſ. Montfauconus Diarii Italici p. 21. atque in aliis duobus Regis Chriſtianiſſimi 607. & [illegible] rum meminit Cotelerius ad Patres Apoſtolicos T. 1. p. [illegible] Prophetæ tribuitur etiam in homilia S. Maximi, quæ inter Ambroſianas legitur. Atque ideo fortaſſis *illud teſtimonium*, ut ex Apocrypho petitum libro contemſit Hegeſippus, de quo Gobarus apud Photium Cod. 232. p. [illegible] Ἡγήσιππος μέντοι ἀρχαῖός τε ἀνὴρ καὶ ἀποστολικὸς ἐν τῷ πέμπτῳ τῶν ὑπομνημάτων, οὐκ οἶδ' ὅ,τι

Eſaia * *juxta Hebraicum ita legatur: A ſeculo non audierunt* † *neque auribus perceperunt.* Idem Hieronymus lib. XVII. in Eſaiam, ad hæc ipſa Prophetæ verba: *Paraphraſin hujus teſtimonii quaſi Hebræus ex Hebræis aſſumit Apoſtolus Paulus de authenticis libris, in Epiſtola quam ſcribit ad Corinthios, non verbum ex verbo reddens, quod facere omnino contemnit, ſed ſenſuum exprimens veritatem, quibus utitur ad id quod voluit roborandum. Unde Apocryphorum deliramenta conticeant,*

Yyy

[illegible] ὅ, τι καὶ παθών, μάτην μὲν εἰρῆσθαι ταῦτα λέγει καὶ καταψεύδεσθαι τοὺς ταῦτα φαμένους τῶν τε θείων γραφῶν, καὶ τοῦ Κυρίου λέγοντος, (Matth. XIII. 16.) μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν οἱ βλέποντες, καὶ τὰ ὦτα ὑμῶν τὰ ἀκούοντα. : Sive potius negavit illud Hegeſippus jam urgeri adhuc poſſe poſt Meſſiæ adventum.

* Eſaiæ LXIV. 4. Cæterum miror judicium Grotii ad Matth. XXVII. 9. ſcribentis quod locum ab Elia mutuatus ſit Eſaias.

† Empedocles apud Plutarchum lib. de Poëtis audiendis p. 12.

—— οὔτ' ἐπιδερκτὰ τάδ' ἀνδράσιν, οὔτ' ἐπακουστὰ.

Οὔτε νόῳ περιληπτά ——

Grot. —— *Audiri nequeunt, nequeuntque videri Illa, negant & mente capi.* ——

Clemens Rom. 1. ad Corinthios c. 34. λέγει γάρ. Ὀφθαλμὸς οὐκ οἶδεν, καὶ οὖς οὐκ ἤκουσεν, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ὅσα ἑτοίμασεν τοῖς ὑπομένουσιν αὐτόν. Epiſtola 2 Clementi tributa ſub extremum: ἐὰν οὖν ποιήσωμεν τὴν δικαιοσύνην ἐναντίον τοῦ Θεοῦ, εἰσήξομεν εἰς τὴν βασίλειαν αὐτοῦ καὶ ληψόμεθα τὰς ἐπαγγελίας, ἃς οὖς οὐκ ἤκουσεν, οὐδὲ ὀφθαλμὸς ἴδεν, οὐδὲ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου ἀνέβη.

quæ ex occaſione hujus teſtimonii ingeruntur Eccl. ſu Cr*ſti. De quibus vere dici poteſt* † qvod ſedeat Diabolus in inſidiis cum divitibus in Apocryphis, ut interficiat innocentem. *Et iterum* : * Inſidiatur in Apocrypho qvaſi leo in ſpelunca ſua, inſidiatur ut rapiat pauperem. *Aſcenſio enim Eſaiæ & Apocalypſis Eliæ hoc habet teſtimonium.* [Qvam Apocalypſin Eliæ vocat Hieronymus, Anaſtaſio Bibliothecario in latina verſione Stichometriæ Nicephorianæ dicitur Eliæ Prophetia.]

Loca Conſtitutionum Apoſtolicarum, Athanaſii in Synopſi & Nicephori qvi in Stichometria opus Eliæ Apocryphum verſuum 316. (in aliis 3016.) commemorat, habes ſupra pag. 2... & 403. Eupolemus ἔν τινι περὶ τῆς Ἡλίε προφητείας ... gatur ab Euſebio IX. 30. præparationis Evangelicæ.

S. Epiphanius hæreſ. XLII. T. 1. Opp. p. 372. *tractans locum Epheſ. V. 4.* Ideo dicit : Surge qui dormis.

Πόθεν τῷ Ἀποςόλῳ τὸ διὸ καὶ λέγει ; ἀλλὰ ἀπὸ τῆς παλαιᾶς δῆλον διαθήκης. Τῦτο δὲ ἐμφέρεται παρὰ τῷ Ἠλίᾳ.

Unde nam illa verba, ideo dicit, depromſit Apoſtolus? Non aliunde utique qvàm ex Teſtamento Vetere. *Hæc enim apud Eliam* leguntur.

CCIX.

† Ex Pſal. X. v. 8.

* Id. v. 9.

** Alii putarunt depromtum eſſe ex Apocryphis Jeremiæ, de quæ infra in Jeremia.

ſtera Sophorum * Perſicorum ſecta origines
is ab Elia repetit, uti ex Gazophylacio linguæ
rſarum P. Angeli à S. Joſeph, Carmelitæ excal-
ati notavit ** Petrus Bælius.

CCXI. Elias Artiſta ſive Chymicus.

Quemadmodum adventum Eliæ incaſſum præſtolantur † Judæi, ita Chymici qvoqve
Yyy 3 Eliam

* *Soufy*. Vide de illa ſecta Jo. Chardini deſcriptionem Perſiæ T. 5. p. 156. ſeq.

** Nouvelles de la Rep. des Lettres A. 1684. Mars p. 71. *Il rapporte auſſi que le fameux Derviſc Moc-Heles Chef des Sophis à Iſpahan ſoûtenoit fermement que leur Origine venoit du Carmel, & d'Elie. Il dit en un autre endroit qu'il y a en Perſe pluſieurs Stations, & pluſieurs Chapelles conſacrées par les Mahometans à la memoire du Prophete S. Elie. Voila qui eût pû entrer dans les Theſes que les Carmes firent ſoûtenir à Beziers il y a deux ans, & qui ſont ſi curieuſes, que nous pourrons bien un jour en faire part au public, car on n'en trouve plus.*

† Vide Lightfootum ad Matth. XVII. 10. Cæterum Eliam ante diem extremum adhuc exſpectare juſſerunt etiam plerique ex veteribus Chriſtianis, ut Juſtinus Martyr dialogo cum Tryphone p. 268. & Epiphanius in vitis Prophetarum, ubi de Elia: ὃς πάλιν ἐλεύσεται πρὸ τῆς συντελείας. Nimirum & locum Apocalypſ. XI. 3. huc traxerunt, de quo dixi ad Evangelium pſeudo Nicodemi cap. 25. & præterea putarunt promiſſionem Malachiæ IV 5. non totam impletam in Johanne baptiſta, ſed uti Johannes fuerit præcurſor primi adventus CHriſti in carnem, ita Eliam ipſum Theſbitem rediturum ante alteram illam magnam diem Domini, ſive adventum ſecundum, ad judicium, quia LXX. in Græca verſione habent: ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστελῶ ὑμῖν Ἡ-
λίαν

Eliam perfectum artiſtam à Theophraſto Paracelſo promiſſum fruſtra exſpectant exſpectabuntque. Vide Obſervationes ſelectas Hallenſes VI. ... Nempe ſolenne eſt iisdem Judæis, qvos videtur Paracelſus in hoc imitatus eſſe, qvoties res difficiles & nodi inextricabiles incidunt, dicere id eſſe relinqvendum עד שיבא אליהו donec venerit Elias. Vel ὅταν ἔλθῃ ἐκεῖνος, ἀναγγελεῖ ἡμῖν πάντα Joh. IV. 25.

CCXII.

λίαν τὸν Θεσβίτην. At enim additum vocabulum Θεσβίτης nihil addit rei ipſi & ſententiæ, ut probe notat Iſ. Voſſius Appendice de LXX. Interpretibus p. ... promittitur illis verbis qvi futurus ſit velut alter Elias, & ſpiritu atque Zelo Eliæ Thesbitæ incedens, non Elias ipſe Thesbita, quem ſe eſſe, verè etiam negavit ... Johannes Joh. I. 21. tunc forte neſciens adhuc ipſe ... Elias ille alter, quem venturum Malachias prædixit. Certe hoc credibilius, quam quod Tryphon apud Juſtinum Martyrem p. 226. Meſſiam nec ſibi ipſi nec aliis cognitum futurum ait, donec veniens Elias ipſum unxerit & omnibus prodiderit. Χριςὸς ἢ εἰ καὶ γεγένηται καὶ ἐςί που, ἄγνωςός ἐςι καὶ ὐδὲ αὐτός πω ἑαυτὸν ἐπίςαται, ὐδὲ ἔχει δύναμίν τινα, μέχρις ἂν ἐλθὼν Ἠλίας χρίσῃ αὐτὸν καὶ φανερὸν πᾶσι ποιήσῃ. Johannem baptiſtam cum Elia collatum vide in Jac. Altingii ... V. de Shilo, cap. 11. & B. Ioannis Tarnovii tribus Eliæ five comparatione Eliæ, Johannis & Lutheri, Roſtoch. 1615. 4. Similiter Iudæi ajunt rediiſſe in Elia Pinehaſum, ut notavi ſupra cap. CLXX. p. 894. Arabes vero & Turcæ unam eandemqve animam fuiſſe ajunt Pinehæ, Eliæ & Georgii equitis. Vide Io. Friſchmuthi diſſ. de nomine, patria & prolapia Eliæ, Ien. 1683. §. 24.

Sophorum * Perſicorum ſecta origin
Elia repetit, uti ex Gazophylacio lingu
ım P. Angeli à S. Joſeph, Carmelitæ exca
ɔtavit ** Petrus Bælius.

XI. Elias Artiſta ſive Chymicus.

emadmodum adventum Eliæ incaſſu
ræſtolantur † Judæi, ita Chymici qvoqv

Yyy 3 Eliar

uſy. Vide de illa ſecta Jo. Chardini deſcriptionem Perſi
[. 5. p. 156. ſeq.

Nouvelles de la Rep. des Lettres A. 1684 Mars p. 71.
rapporte auſſi que le fameux Derviſc Moc-Heles Chef d.
Sophis à Iſpahan ſoûtenoit fermement que leur Origine v.
noit du Carmel, & d'Elie. Il dit en un autre endroit qu
y a en Perſe pluſieurs Stations, & pluſieurs Chapelles co
ſacrées par les Mahometans à la memoire du Prophete
Elie. Voila qui eût pû entrer dans les Theſes que les Ca
mes firent ſoûtenir à Beziers il y a deux ans, & qui ſo
ſi curieuſes, que nous pourrons bien un jour en faire part a
public, car on n'en trouve plus.

Vide Lightfootum ad Matth. XVII. 10. Cæterum Eliam an
diem extremum adhuc exſpectare juſſerunt etiam pleriq
ex veteribus Chriſtianis, ut Juſtinus Martyr dialogo cu
Tryphone p. 268. & Epiphanius in vitis Prophetarum, ubi
Elia: ὃς πάλιν ἐλεύσεται πρὸ τῆς συντελεί
Nimirum & locum Apocalypſ. XI. 3. huc traxerunt, de
dixi ad Evangelium pſeudo Nicodemi cap. 25. & præt
putarunt promiſſionem Malachiæ IV 5. non totam im
tam in Johanne baptiſta, ſed uti Johannes fuerit præcu
primi adventus CHriſti in carnem, ita Eliam ipſum T
bitem rediturum ante alteram illam magnam diem Domi
ſive adventum ſecundum, ad judicium, quia LXX.
Græca verſione habent: ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστελῶ ὑμῖν

Eliam perfectum artiſtam à Theophraſto Paracelſo promiſſum fruſtra exſpectant exſpectantque. Vide Obſervationes ſelectas Hallenſes T. 15. Nempe ſolenne eſt iisdem Judæis, qvos [illegible] Paracelſus in hoc imitatus eſſe, qvoties res [illegible] & nodi inextricabiles incidunt, dicere id [illegible] relinqvendum עד שיבא אליהו donec [illegible] Vel ὅταν ἔλθῃ ἐκεῖνος, ἀναγγελεῖ ἡμῖν [illegible] Joh. IV. 25.

CXII.

λίαν τὸν Θεσβίτην. At enim additum [illegible] Θεσβίτης nihil addit rei ipſi & ſententiæ, [illegible] If. Voſſius Appendice de LXX. Interpretibus [illegible] promittitur illis verbis qvi futurus ſit [illegible] & ſpiritu atque Zelo Eliæ Thesbitæ [illegible] Thesbita, quem ſe eſſe, verè etiam [illegible] Johannes Joh. I. 21. tunc forte neſciens [illegible] Elias ille alter, quem venturum Malachias [illegible] hoc credibilius, quam quod Tryphon apud Juſtinum Martyrem p. 226. Meſſiam nec ſibi ipſi nec aliis [illegible] rum ait, donec veniens Elias ipſum unxerit & [illegible] diderit. Χριστὸς δὲ εἰ καὶ γεγένηται [illegible] ἄγνωστός ἐστι καὶ οὐδὲ αὐτός [illegible] ἑαυτὸν [illegible] οὐδὲ ἔχει δύναμίν τινα, μέχρις ἂν ἐλθὼν Ἠλίας χρίσῃ αὐτὸν καὶ φανερὸν πᾶσι ποιήσῃ. Johannem baptiſtam cum Elia collatum vide in Jac. Alting [illegible] V. de Shilo, cap. 11. & B. Ioannis Tarnovii tribus Eliæ [illegible] comparatione Eliæ, Johannis & Lutheri, Roſtoch. 1618. Similiter Iudæi ajunt rediiſſe in Elia Pineham, ut notavi ſupra cap. CLXX. p. 894. Arabes vero & Turcæ unam [illegible] demqve animam fuiſſe ajunt Pinehæ, Eliæ & Georgii [illegible] tis. Vide Io. Friſchmuthi diſſ. de nomine, patria & [illegible] pia Eliæ, Ien. 1683. §. 24.

XII. Traditio domus Eliæ de Mundo duraturo per ſex millia annorum.

le Moyne, notis ad Epiſtolam S. Barnabæ T. 2. Var. ſacrorum p. 850. ſeq.

Almudici in Tract. Sanhedrin, a) & in Gemara Aboda Sara, b) de qvodam Elia, qvem Thesbitem c) aliqvi crediderunt, & vatici-

Yyy 4 natum,

Gemara Sanhedrin cap. XI. §. 29. edit. Coccejі. Confer Io. Morinum p. 361. Exerc. Bibl. & B. Theodori Hackſpani Miſcell. II. 9.

Gemara Avoda Sara cap. 1. p. 65. edit. Clariſſimi Collegæ mei Georg. Elieſeris Edzardi, cujus etiam adde notas p. 244. ſeq. & prolegomena p. 14. ſeq.

Ita præter alios Iſaacus Voſſius, qui ex Apocrypho aliquo ſcripto Eliæ Prophetæ id acceptum opinatur. *Quod autem Judæi*, inquit c. 8 de Sibyllinis Orac. *id vaticinium è Schola Eliæ promanaſſe dicunt, id fortaſſe ex eo factum, quod deſumtum fuerit è libro Prophetiarum Eliæ, quem olim Veteris Teſtamenti ſcriptis annumeratum fuiſſe conſtat, licet poſtea Apocryphis, ut appellantur, acceſſerit.* Unde vero conſtat librum Prophetiarum Eliæ unquam annumeratum fuiſſe ſcriptis Vet. Teſtamenti ab Eccleſiâ ſive Iudaica ſive Chriſtiana? Fieri tamen poteſt ut Iudæorum traditio omnino veteris illius Eliæ Thesbitæ domui ſive diſcipulis hoc tribuerit, non juniori alicui Eliæ, quia ſimile aliquid de ſex creationis diebus tot millia annorum durationis Mundi præſignantibus Adamum tradidiſſe Setho, hunc Hanocho, Hanochum Noacho, illum Semo, hunc Hebero, Hebræorum Patriarchis à quo id deinde acceperit Moſes Pſalmo 90. notat Menaſſeh ben Iſraël in Conciliatore ad Geneſ. VIII. 22. ex libro Zoar, paraſcha Bereſit & paraſcha Vaicra. Cumque videant Iudæi urgeri ſe has traditione à Chriſtianis, ipſi deinde

natum, in hæc verba. תנא דבי אליהו ששת אלפי שני הוי עלמא שני אלפים תהו שני אלפים תורה ושני אלפים ימות המשיח ובעונותינו שרבו יצאו מהן מה שיצאו

tio eſt Domus Eliæ, ſex mille annis mundum eſſe ...rum. Bis mille annis inane erit. Bis mille annis ... Lex. Bis mille annis obtinebit Meſſias; ſed propter noſtra peccata quæ multiplicata ſunt, ex iſtis annis ... elapſi ſunt anni Meſſiæ qui jam elapſi ſunt. Hoc argumentum urgebat Joſua Lurki, ex Judæo ... Hieronymus à Sancta fide. * Hic enim ... tum haberi curavit Girundæ, in partibus ...

deinde commenti ſunt Eliam juniorem circa ... ficatione ædis ſecundæ, cui illam tribuerunt ... minoris facerent autoritatis. Vide tamen ... chii Pſeudo Eliam Witeb. 1662. atque ... Chriſtiani Reineccii de traditione Eliana ...

* Ejus libri 2. contra Iudæos leguntur T. 26. Bibl. ... Lugd. p. 529. quibus recitatis ad quinque millia ... rum perſvaſi aut ſuppliciorum vel exilii metu ... ſtianæ religioni nomen dediſſe dicuntur. Vide ... cium T. 3. Bibl. Rabbinic. p. 776. ſeq. Wagenſeil ... legom. ad tela ignea Satanæ p. 77. ſeq. D. ... Carpzovii introduct. in Theologiam Iudaicam ... Martini Diſenbachii Iudæum converſum p. 201. ... porro Hieronymi hujus cum Iudæis fuſe recenſetur ... R. Salomonis filii Virgæ, cui titulus *Schevet Juda* ... ſeq. verſionis latinæ, quam ſub titulo Hiſtoriæ Iudaicæ 1651. 4. edidit Georgius Gentius. Non minus aut ... tur vir doctus qui in Appendice ad Melam p. 77. ... *Schevet Juda* putavit eſſe partem Talmudis & a ... monis filii Virgæ diſtinctum: quàm alius vir præſtans ... qui Hieronymum à ſancta fide confundit cum S. Hieronymo Stridonenſi.

oram Pontifice Maximo, Cardinalibus, & pis, ubi ex Talmude ſe evicturum pollici- t Meſſiam jam dudum veniſſe. Pontifex i qvo habita eſt collatio, fuit Benedictus XIII. apa. Qui cum Avenioni, Maſſiliæ, Por- neris per aliqvod temporis intervallum hæ- , anno 1409. Catalauniam venit, Perpinia- i vixit, & tandem in caſtro Paniſcolæ, deſiit e Papa, & homo. Cum vero eſſet animi ela- erſipellis, flectere neſcii, & Pontificatus te- ſſimus invaſor, honori ſuo ſe non leviter con- irum exiſtimavit, ſi haberet coram ſe colla- em inter Judæos & Chriſtianos, qvosdam ſic udæis ad Evangelium lucrari poſſet, & iſta ac- ſitione, jus ſuum Pontificale aſſereret, & ſic m ſibi pararet ad tranqvillam ſedis Romanæ ſeſſionem. Quæ cum ita ſint, non potuit ha- i iſta Collatio anno קי״ג לפרט קטן, Liphrat Caton, merationis compendiariæ, remotis nimirum llenariis, centeſimo decimo tertio, ut habetur שבט יהודה Salomonis Filii Virgæ, C. 40. c anno qvinqvies milleſimo centeſimo decimo rtio, ut reddidit vir Hebraice bene doctus, am iſte computus caderet in annum Chriſti ICXIII. Qvo tempore nec Lurchi ſive Hieronym- nus à Sancta Fide, nec ipſe Petrus de Luna, ſeu enedictus XIII. Antipapa, erant in rerum natura. Nam Joſua Lurki anno tantum MCCCCXII. Ju- daiſmum ejuravit, Medicus Benedicti XIII. Anti- papæ, qvi tunc in Catalaunia ſedem ſuam Pontifi- calem collocaverat. Ideoqve apud Salomonem Virgæ Filium legendum exiſtimarem habitam

collationem Gironæ, anno ה׳ קע״ג quadrin-
gentesimo decimo tertio, non vero ה׳ קע״ג cen-
teſimo decimo tertio. Proclivis fuit lapſus, &
facile ק, qvod centum notat, legi potuit pro ת,
qvæ litera, eſt nota numeri qvadringentes. ſic
vero omnia qvadrabunt. Nam tunc Anno [illegible]
mir. MCCCCXIII. vivebat Joſua Lurki ſeu Hie-
ronymus à Sancta Fide. Vivebat Benedictus XIII.
Pap. Gironæ, erat ibi Judæorum freqventiſſima
copia, Anno MCCCCXII. Lurki Chriſtianiſ-
mum amplexus eſt, & ſatis eſt veriſimile, ipſum
zelo ardentem ſtatim poſt converſionem ipſos
laceſſiviſſe, & ad iſtam collationem ſub ipſo
Pontifice provocaſſe. Argumento vero [illegible]
ex tempore adventus & durationis Meſſiæ utebatur præcipue in iſta Collatione Hieronymus à
Sancta Fide. Audiatur ipſe Salomo Filius Virgæ *

Tertio Die auſpicatur collatio & diſputatio. Sermonem orſus eſt magiſter Hieronymus, & dixit: in libro Eliæ ſcriptum eſt mundum ſex millibus annorum. Duobus millibus prioribus erit inane. Duobus millibus erit ſub Lege. Duobus millibus erit ſub Meſſia. Hæc verba ſunt ſatis perſpicua, qvod nimirum duobus poſterioribus millibus debeat venire Meſſias. Qvis vero ille eſt niſi ſervator & liberator noſter. Qvod telum declinare conabantur Judæi in collatione dicendo, addi in ſuo Eliæ vaticinio qvod [illegible] יצאו מהם [illegible] שיצאו propter peccata noſtra † dempti ſunt anni aliqui.

ſi

* P. 233. Hiſtoriæ Judaicæ, qvam à G. Gentio latine editam dis[illegible]

† Hoc effugium refellit etiam Petavius XVI. 10. de incarnatione, vide ibi p. 669. 671. Campanella Atheiſm. triumphat. p. [illegible]

tus Meſſiæ qvi dempti ſunt & præterierunt. Sed optime regerebat Hieronymus, iſta poſteriora verba non eſſe ab Elia & Auctore Vaticinii, ſed à poſterioribus Rabbinis, qvi cum viderent tempora, Meſſiæ adventui deſtinata præteriiſſe, vaticinio hæc poſteriora addiderunt, ut ſic ſententiæ ſuæ & Theſi ſuæ servirent & veliſicarentur. Deinde Judæi eodem qvo Manaſſes acumine vim iſtius argumenti tentarunt eludere aſſerendo, Duo millia annorum non eſſe durationem Oeconomiæ & diſpenſationis Meſſiæ, ſed ſpatium in quo Meſſias prodire debebat, & præſentia ſua ſalutari terram cohoneſtare. Sive ergo veniat in principio, vel in medio, vel in fine iſtorum duorum millium annorum, verum erit Vaticinium, nec erit qvod de illius implemento jure qvis poſſit conqveri, Sic. R. Vidal apud eundem Salomonem filium virgæ, in Relatione Collationis, * *Reſpondit Don Vidal, dici Duo millia annorum Meſſia: & poteſt fieri ut veniat in fine duorum iſtorum millium annorum. Dixit magiſter Joſephus Albius, aſſeruerunt Talmudici Doctores, Duos eſſe temporis terminos adventuro Meſſiæ præfinitos, aut tempus quod Deus juravit, aut tempus quo Judæi erunt cor de contrito, & ad pœnitentiam con-*

p. 153. *Et ipſi Talmudiſtæ dicunt ſolem in quarta die creatum eſſe & ideo Meſſiam affuturum in quarto millenario --- & nihilominus dicunt propter peccata ſua dilatum eſſe adventum Meſſiæ -- -- quaſi Deus fuerit deceptus in tempore adventus Meſſiæ, vel neſciverit eos peccaturos & impedituros adventum ejus per duo millia annorum.* Sane promiſſio Meſſiæ nunqvam à Deo fuit data cum conditione, ſive exceptione peccatorum Iſraëlis.

* Ibid. p. 239.

convertentur. Ac proinde dictum iſtud Eliæ ab Hieronymo allatum, non determinat certum aliquod tempus adventus Meſſiæ; & innuit tantum, quod ſi Judæos peccatorum ſubeat pœnitudo, veniet Meſſias initio duorum millium annorum: ſi in medio illius ſpatii, peccatorum pœnitentia, ſe dignos præbuerint, veniet in medio. Si tantum in fine digni inventi fuerint, veniet in fine. Verum non præteribit ſpatium duorum mille annorum quin veniat Meſſias. Qvæ omnia certe ſunt vaniſſima, & Judæorum contumaciam & perfidiam produnt. *Nam* † non dicitur qvod in principio, vel medio, vel fine, iſtorum bis mille annorum ſit venturus Meſſias, ſed qvod totum iſtud ſpatium temporis ſit Meſſiæ tribuendum, qvod certe fieri non poteſt niſi per totum iſtud ſpatium extiterit Meſſias. Et ſicut tempus & תוהו inanitatis, duravit à principio mundi usqve ad legem; duo millia ſub תורה, fub lege, durarunt à primis ipſis legis ſeminibus & cunabulis, cum circumciſio ſigillum legis, data eſt Abrahamo, usqve ad Meſſiam. Sic duo millia Annorum qvæ Meſſiæ tribuuntur, non ſunt accipienda pro principio, medio, ultimo fine, extrema die, imo hora, imo momento, duorum bis mille annorum, ſed pro ipſis bis mille annis integris, qui debeant eſſe ימות המשיח, dies Meſſiæ, & qvorum toto ſpatio Meſſias regnare, & ab omnibus celebrari debeat. Secus fieri poſſet ut illi dies & anni Meſſiæ ימות המשיח, tantum comprehenderent, vel unicam diem, vel horam,

† Adde Cartvvrightum in fine libri ultimi mellificii Ebr. lib. V. c. 8. & 13. T. 9. Critic. Angl. Abrahamum Ecchellenſem in Hiſtoria Arabum p. 182. ſeq. inter ſcriptores Hiſt. Byz.

horam, vel momentum, qvo ſe terris oſtenderet Meſſias, quo nihil ineptius poteſt excogitari, & minus conveniens, deſcriptioni Regni & imperii Meſſiæ, qvod in Sacris literis tam glorioſum repræſentatur, ut omnia terræ Regna & imperia infra illius dignitatem, & durationem jaceant & ſubſidant. Unde recte Hieronymus in eadem collatione regerit, qvod Auctor Vaticinii Eliani, voluerit dicere, qvod totum ſpatium temporis duorum mille annorum, ſit ſpatium temporis Meſſiæ; qvo ultimo bismillenario elapſo, in ſeptimo mundus creatus peribit & vaſtabitur. Qvæ ſententia ad Chriſtianos * etiam pervenit, qui ſex diebus creationis, ſex millia annorum ſignificata fuiſſe aſſerunt, quibus elapſis

Tunc mare, tunc tellus, correptaque Regia Cœli
Ardeat, & mundi moles operoſa laboret.

CCXIII. Elias junior. Libri tres ei tributi.

Sgambatus lib. 2. Archivorum V. T. p. 320.

CIrcumferuntur etiam libri tres Eliæ Prophetæ nomine, סדר אליהו רבא. †*Ordo Eliæ major*, סדר אליהו זוטא *Ordo Eliæ minor*, & מערת אליהו. *Spelunca Eliæ*. De quibus qvidem libris aper-

* Confer notas ad S. Barnabæ Epiſt. p. 46. 47. in Patribus Apoſtolicis Cotelerii edit. Amſt.

† Bartoloccius T. I. p. 133. & 182. Bibl. Rabbin. teſtatur in Bibl. Vaticana extare MSS, *Eliam magnum & parvum* אליהו רבא וזוטא libros duos in membrana ſcriptos A. 4833. C. 1073, & viſiones aliqvot atq; apparitiones Eliæ complexos. Alius eſt commentarius in ארחות חיים quem ſub titulo *Eliæ parvi* Pragæ 8. editum memorat B. Groddeckius de ſcriptoribus Rabbin. Anonymis, in theſauro Placciano p. 722.

apertùm judicium eſt eos non eſſe illius Eliæ Prophetæ, de qvo nunc agimus, ſed alterius, qvi poſt captivitatem Babylonicam vixit, & cognomento dictus eſt *Hannabi*, id eſt Propheta. Quamvis Hebræi paſſim exiſtiment eſſe hujus Eliæ, & in Chethuboth cap. 2. narretur occaſio, qva libri duo priores editi ſint: *R. Anan veniebat ad Eliam Prophetam, & ille docebat eum Seder Elia. Cum verò neſcio quid perperam admiſiſſet, diſceſſit, egit pœnitentiam, & diù abfuit. Poſtquam rediit, verebatur Elia ſe oſtendere. Igitur inſtar arcæ cujusdam parari curavit, in qua incluſus Eliam docentem audiret. Quo usque tum Seder audivit ex eo. Et ea eſt cauſa cur dicantur Seder Elia Rabba, & Zuta.* Commentarius Aben Habib. *Partem quam prius didicerat extra arcam, vocarunt Seder Elia Rabba, ſivè majorem, partem vero, quam didicit intra arcam, vocarunt Seder Elia Zuta, quia minor fuit.* Hæc illi: verùm ipſæ horum librorum inſcriptiones docent eos hujus Eliæ antiqvioris eſſe non poſſe. Nam tempore Eliæ Prophetæ non dixiſſent *Rabba*, & *Zuta*, qvæ ſunt corruptæ jam linguæ verba, ſed *Gadol*, & *Katon*, qvæ ſunt purè Hebraica: igitur vel hinc diſce Eliam hunc fuiſſe poſt Captivitatem Babylonicam, cum jam corruptè loqverentur Hebræi. Accedit qvod nemo vocatus eſt Rabbi, usque ad Hillelis, & Samai tempora multo poſt Captivitatem, & paulo ante Chriſtum.

CCXIV. ESALÆ Apocrypha ὅρασις.

Aſcenſio ſive ἀναβατικόν.

Vide locum Conſtitutionum Apoſtolicarum qvem dedi ſupra p. 221.

Origenes Epiſtola ad Africanum p. 231.

Ἀλλ' εἰκὸς πρὸς ταῦτά σε ζητῆσαι, τί δήποτε οὐ φέρεται παρ' αὐτοῖς ἐν τῷ Δανιὴλ ἡ ἱστορία, εἰ, ὡς φῄς, τοιαῦτα περὶ αὐτῆς οἱ σοφοὶ αὐτῶν παραδεδώκασι; Λεκτέον δὲ πρὸς ταῦτα· ὅτι ὅσα ἐδύναντο τῶν περιεχόντων κατηγορίαν πρεσβυτέρων, καὶ ἀρχόντων, καὶ κριτῶν, περιεῖλον ἀπὸ τῆς γνώσεως τοῦ λαοῦ, ὧν ἵνα σώζεται ἐν ἀποκρύφοις. καὶ τούτου παράδειγμα δώσομεν τὰ περὶ τὸν Ἠσαΐαν ἱστορούμενα, καὶ ὑπὸ τῆς πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς μαρτυρούμενα, ἐν οὐδενὶ τῶν φανερῶν βιβλίων γεγραμμένα. περὶ γὰρ τῶν προφητῶν διεξερχόμενος, καὶ ὧν πεπόνθασιν, ὁ τὴν πρὸς Ἑβραίους a) γράψας φησίν, Ἐλιθάσθησαν, ἐπρίσθησαν, ἐν φόνῳ μαχαίρας ἀπέθανον· πευσόμεθα γὰρ ἐπὶ τίνα ἀναφέρεται τὸ, ἐπρίσθησαν;

Sed probabile *eſt*, inſuper te qvæſiturum: Cur itaque apud illos in *Daniele* hiſtoria illa non habetur; ſi, ut dicis, talia de illâ Sapientes eorum tradunt? Dicendum autem ad hæc: qvòd Judæi qvæcunqve poterant, de iis quæ Seniorum, & Principum, & Judicum, accuſationem aliqvam continebant; *ea* ſuſtulerint à cognitione populi: qvorum nonnulla ſervantur in libris apocryphis. Et hujus *rei* exemplum dabimus *in iis*, qvæ de *Eſaia* hiſtoricè ſunt tradita, & epiſtolæ ad Ebræos teſtimonio confirmata; *licèt*, in nullo libro aperto ſcripta reperiantur. Nam, ubi de Prophetis, & quæ paſſi ſint, enarrat ille Scriptor Epiſtolæ ad Hebræos, inqvit: *Lapidati*

κατά

a) Heb. 11: 37.

κατά τε ἔθος ἀρχαῖον οὐ μόνον ἑβραϊκὸν, ἀλλὰ καὶ ἑλληνικὸν, πληθυντικῶς λεγόμενον περὶ ἑνὸς σαφῶς, διότι αἱ παραδόσεις λέγουσι πεπρίσθαι Ησαΐαν τὸν Προφήτην, b) καὶ

ſunt, diſſecti ſunt, in occiſione gladii mortui ſunt. Inqviramus enim, De qvo dicatur, *diſſecti ſunt?* (juxta qvandam conſvetudinem priſcam, non ſolùm Hebræam, ſed & ἐν

b) Tertullianus in Scorpiace c. 8. *David exagitatur, Helias fugatur, Hieremias lapidatur, Eſaias ſecatur, Zacharias inter altare & ædem trucidatur, perennes cruoris ſui maculas ſilicibus aſſignans.* Idem de Eſaia tradunt Origenes tractatu XXVI. in Matth. XXIII. 34. (ſupra p. 814.) & Tom. XI. in Matth. XIII. 57. p. 225. edit. Huetii. *Quin & illud historia narrat, Eſaiam* πεπρίσθαι ὑπὸ τοῦ λαοῦ *à populo diſſectum fuiſſe. Quod ſi quis non recipit hanc hiſtoriam, eo quod inter Apocrypha Eſaiæ fertur, credat iis quæ in Epiſtola ad Hebræos hunc in modum ſcripta ſunt:* lapidati ſunt, ſecti ſunt, tentati ſunt. *Nam illud,* ſecti ſunt, *ad Eſaiam refertur, quemadmodum illud,* occiſione gladii mortui ſunt, *ad Zachariam occiſum inter templum & altare, quemadmodum Servator docuit, adſtipulans ut opinor ſuo teſtimonio Scripturæ, quæ quamquam non fertur in communibus & publicatis libris, probabile tamen eſt eam extare in Apocryphis, hoc eſt in his qui ſecreto leguntur.* Omitto quæ in eandem ſententiam plurimi alii veteres, laudati Druſio X. 19. Obſerv. ſacr. Thomæ Gatakero in Adverſariis p. 454. Chriſtoph. Cellario ad Prudentium p. 161 & Thomæ Milles ad Cyrillum Hieroſol. p. 29. Talmudici in Jebhamot, Io. Henrico Othone interprete: *Dixit Eſaias: Novi quod Rex Manaſſes non auſcultaturus ſit quicquid ipſi dixero, ſi quid protulero ad conciliationem Scripturæ, ille faſtuoſe agot. Dixit ergo, concludam me intra hanc cedrum. Adduxerunt cedrum & ſerra diſſecuerunt eam. Cumque ſerra os ejus attingeret, exſpiravit: Idque ideo quod dixerat* (Eſ. VI. 5.) *Ego habito inter populum impurum.* Abulfarajus p. 43. *Manaſſes*

τινι ἀποκρύφῳ ἐκφέρεται· ὅπερ τάχα ἐπιτηδὲς ὑπὸ Ἰουδαίων ῥᾳδιούργηται. λέξεις τινὰς, τὰς μὴ προσηκούσας, παρεμβεβληκότων τῇ γραφῇ· ὅλη ἀπιστηθῇ.

Græcam, id in plurali numero dicitur, qvod de uno manifeſtum eſt.) *Nimirum*, qvia traditiones dicunt, *ſectum eſſe Eſaiam Prophetam*: & in qvodam apocrypo iſtud habetur, qvi fortè ſtu-

Z z z dio

Idolum quatuor habens facies confecit & coli juſſit. Idem Iſaiam ipſum à ſcelere cohibentem inter binos aſſeres colligatum ſerra diſſecuit, fuit autem ætas Iſaiæ annorum centum & viginti, quorum octoginta quinque Prophetæ munere functus eſt. Gregentius colloquio cum Herbano Iudæo p. 19. τὸν Ἠσαΐαν ἐπρίσατε. Iſidorus Peluſiota IV. Epiſt. 205. Ἠσαΐας δὲ ἐπρίζετο ὁ τῶν Σεραφεὶμ θεωρός. Glycas p. 197. Annal. ubi de Rege Manaſſe: καὶ αὐτὸν δὲ τὸν Ἠσαΐαν ξυλίνῳ λέγουσι πρίσαι πρίονι. Idem p. 222. ait eodem ſupplicii genere etiam affecturos fuiſſe CHriſtum Servatorem, niſi ad Romanos jus pœnarum capitalium tunc pertinuiſſet. Καὶ γὰρ εἰ συνεχωρήθησαν λίθοις αὐτὸν Χριστὸν ἐθανάτωσαν ἢ ξυλίνῳ κατέπρισαν πρίονι. Vide & ſis Chronicon Paſchale p. 117. 155. &c. Serræ figuram antiquam ſpectandam offert B. Matthias Zimmermannus libro ſiunt non naſcuntur Chriſtiani p. 354. ex Aringhi Roma ſubterranea T. 2. p. 374. Videtur etiam ex Apocrypho hauſtum quod refert S. Ambroſius in Pſalm. CXVIII. T. I. Opp. p. 1124. *Fertur Propheta quidam, & plerique ferunt quod Eſaia in carcere poſito cum mole imminentis urgeretur exitii, dixiſſe diabolum: dic quia non à Domino locutus es quæ dixiſti, & omnium in te mentes affectusque mutabo, ut qui indignantur injuriam, abſolutionem in te conferant. Sed ille gratum judicavit pro veritate ſupplicium quam pro adulatione beneficium.*

dio à Judæis depravatus eſt; dum voces nonnullas impertinentes ſcripto illi interſeruerunt, ut toti non crederetur.

Idem Homil. 1. in Eſaiam.

Cur non dicamus in præſenti traditionem quandam Judæorum veriſimilem qvidem nec tamen veram, & ſolutionem ejus qvare non inveniamus? Ajunt ideo Eſaiam eſſe ſectum à populo, quaſi legem prævaricantem, & extra ſcripturas annunciantem. Scriptura enim dicit: * Nemo videbit faciem meam & vivet. Iſte vero ait: † Vidi Dominum Sabaoth. Moyſes, ajunt, non vidit, & tu vidiſti. Et propter hoc eum ſecuerunt & condemnaverunt eum ut impium. Non enim ſciebant quia duabus alis velaverant faciem Dei, Seraphim. Vidit Dominum, ſed faciem non vidit Eſaias, nec Moyſes vidit. Poſteriora vidit, ut ſcriptum eſt, Moyſes. Verumtamen vidit Dominum, & ſi faciem ejus non vidit. Et hic ergo vidit, licet faciem non viderit. Male igitur condemnaverunt Prophetam.

S. Epiphanius hereſi XL. Archonticorum c. 2.

Καὶ οὗτοι δὲ ὁμοίως βίβλους ἑαυτοῖς ἐπλαστογράφησάν τινας ἀποκρύφους, ὧν τὰ ὀνόματά ἐστι ταῦτα.

Cæterum iſti Apocryphos qvosdam Libros finxerunt. Eorum [Qvi-]bus duo ſunt Sympho-

* Exod. 33.
† Eſ. 6.

μὲν γὰρ Συμφωνίαν, ... ρὸν δῆθεν βιβλίον κα... τὸ δὲ μέγα Συμφω... ἀλλὰ καὶ ἄλλα τινὰ ... ἴδια ἑαυτοῖς ἐπισω... ουσιν· οἷς ἐὰν ἐντύχω... ἵνα δόξωσι τὴν ἑαυτῶν ... άνην διὰ πολλῶν βι... ἐπισωρευομένων φέρεσθαι. ... δὲ καὶ τοῖς Ἀλλογενέσι λεγομένοις κέχρηνται. βί... οι γάρ εἰσιν οὕτω καλού... ... λαμβάνουσι δὲ λα... ἀπὸ τοῦ Ἀναβατικοῦ Η... ... ἔτι δὲ καὶ ἄλλων τι... ἀποκρύφων·

niæ nomine, Major videlicet ac Minor. Præter qvos nonnullos alios iis qvibuscum agunt percenſere ſolent, ut errorem ſuum multis authoritatibus affirmare ac probare videantur. Habent & qvos Ἀλλογενεῖς, hoc eſt *Alienigenas* vocant, ſic inſcriptos libellos. Item ex Anabatico Eſaiæ, & id genus Apocryphis argumenta depromunt.

Idem hæreſi LXVII. Hieracitarum c. 3.

Καὶ πολλὰ φλυαρῶν ... ἐκ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ... ῆλθε περὶ τούτου πολ... ν πραγματείαν. βούλε... ... δὲ τὴν τελείαν αὐτοῦ ... στασιν πεῖσαι ἀπὸ Ἀναβατικοῦ Ησαΐου, δῆ... ... ἐν τῷ Ἀναβατικῷ γομένῳ ἔλεγεν ἐκεῖσε, ... ἔδειξέ μοι ὁ Ἄγγελος ... ἐκ πάντων ἐμπροσθεν

Præter hæc Hieracas multa alia de Spiritu ſancto garriens fuſiſſimam de eo diſputationem inſtituit. Sed præcipuum opinionis ſuæ firmamentum ex Libro qvodam, qvi Anabaticus Iſaiæ inſcriptus eſt, attexit, qvo in libro ſic loqvitur: * Oſtendit

 mis,

* Eadem ex Epiphanio repetit Nicetas IV. 34. theſauri Orthodoxæ fidei T. XXVI. Bibl. Patrum p. 136.

μου, καὶ ἔδειξέ μοι, καὶ εἶπε· τίς ἐστιν ὁ ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ. καὶ εἶπα· σὺ οἶδας κύριε; λέγει, αὐτός ἐστιν ὁ ἀγαπητός. καὶ τίς ἐστιν ὁ ἄλλος ὁ ὅμοιος αὐτῷ ἐξ ἀριστερῶν ἐλθών; καὶ εἶπα, σὺ γινώσκεις. τουτέστι τὸ ἅγιον πνεῦμα τὸ λαλοῦν ἐν σοὶ, καὶ ἐν τοῖς Προφήταις. καὶ ἦν, φησὶ, ὅμοιον τῷ ἀγαπητῷ. ἐκ τούτου βούλεται συνιστᾶν τὸ εἰρημένον, ἀφωμοιωμένος τῷ υἱῷ τοῦ Θεοῦ μένει ἱερεὺς εἰς τὸ διηνεκές.

* Hebr. VII. 3.

mihi Angelus de omnibus coram me, & oſtendit mihi, & dixit: Quis eſt ad dexteram Dei? Et dixi: tu ſcis domine. Tum ille: hic eſt dilectus. Et qvis eſt alter ei ſimilis qui à ſiniſtra venit, & dixi: Tu noſti; Hic eſt Spiritus ſanctus, qvi in te loqvitur, & in Prophetis. Et erat inqvit ſimilis dilecto. Ex hoc loco illam ſcripturæ ſententiam confirmare nititur: * *Aſſimilatus Filio Dei manet ſacerdos in perpetuum.*

S. Hieronymus in Eſaiæ LXIV. 4.

Paraphraſin hujus teſtimonii quaſi Hebræus ex Hebræis aſſumit Apoſtolus Paulus de authenticis libris, in Epiſtola qvam ſcribit ad Corinthios, a) non verbum ex verbo reddens, qvod facere omnino contemnit, ſed ſenſuum exprimens veritatem, quibus utitur ad id qvod voluerit roborandum. Unde Apocrypharum deliramenta conticeant, qvæ ex occaſione hujus teſtimonii ingeruntur Eccleſiis CHriſti — — Aſcenſio enim Eſaiæ

a) 1. Cor. II. 9.

iæ b) & Apocalypſis Heliæ c) hoc habent teſti-
nium.

Idem Hieronymus præfat. in Pentateuchum.

In Evangeliſtis & Apoſtolis multa de Veteri Te-
mento legimus, qvæ in noſtris Codicibus
XX. *Interpretum*) non habentur, ut eſt illud:
latth. II. 15.) *Ex Ægypto vocavi filium meum*, Et:
latth. II. 23.) *qvoniam Nazaræus vocabitur*, Et:
h. XIX. 37.) *videbunt in quem compunxerunt*, Et:
h. VII. 38.) *flumina de ventre ejus fluent aqvæ vivæ*,
: (1. Cor. III. 9.) *quæ nec oculus vidit, nec auris au-
vit, nec in cor hominis aſcenderunt, quæque paravit
us diligentibus ſe*, & multa alia, qvæ proprium
ταγμα deſiderant. Interrogemus ergo eos
i hæc ſcripta ſint, & cum dicere non potuerint,
libris Hebraicis proferamus. Primum teſti-
onium eſt in Oſee (XI. 1.) ſecundum in Eſaia
I. 1.) tertium in Zacharia (XII. 10.) qvartum in
overbiis (XVIII. 4.) qvintum æqve in Eſaia
XIV. 4.) qvod multi ignorantes, Apocrypho-
m deliramenta ſectantur, & Hiberas * nænias
ris avthenticis præferunt.

b) Incertum fueritne hic liber quem ſub titulo: Ἡσαΐυ ὅρασις inter Apocrypha ſcripta memorat Catalogus in Codice Regio Pariſ. 1789. teſte Cotelerio.

c) Vide quæ ſupra p. 1072. ſeq.

* Guil. Rouſſellus in obſervatione addita T. 3. verſionis Gallicæ Epiſtolarum Hieronymi Pariſ. 1707. 8. notat per Hiberas nænias intelligi nugas Baſilidianorum & aliorum Gnoſticorum Hiſpaniam turbantium, crepantiumque Aſcenſionem Eſaiæ

CCXV. Eſaiæ colloqvium cum Rege Hiskia.

Auctor Operis imperfecti in Matthæum, inter Jo. Chryſoſtomi Opera Homilia I. p. n.

Cum ægrotaſſet Ezechias in tempore qvodam, & veniſſet ad eum Propheta viſitandum, vocavit Ezechias filium ſuum Manaſſen, & cœpit ei mandare, qvod debeat DEum timere, qvomodo regere regnum, & alia multa. Et dixit ad eum Eſaias: *Vereor, qvia non deſcendunt verba tua in cor ejus; ſed & meipſum oportet per manus ejus interfici.* Qvod audiens Ezechias volebat filium ſuum interficere, dicens *quia melius eſt me ſine filio mori qvàm* talem filium relinquere qvi & DEum exaſperet & ſanctos ejus perſeqvatur. Tenuit autem eum vix Eſaias Propheta dicens: *Irritum faciat Deus conſilium hoc*: videns Ezechiæ religionem, quia plus amabat DEum qvàm filium.

Talmudici in Gemara Berachot, cap. 1. pag. 106. ſeq. edit. Clariſſimi G. E. Edzardi.

Qvis eſt ſicut DEus ſanctus benedictus, qui ſcivit reconciliationem facere inter duos viros probos, Hiskiam & Eſaiam? Hiskias dicebat, Veniat Eſaias ad

Eſaiæ & Apocalypſis Eliæ. Hieronymus contra Vigilantium.: *Et quia ad radices Pyrenæi habitas, vicinusque es Hiberiæ, Baſilidis antiquiſſimi hæretici & imperita ſcientia, incredibilia portenta perſeqveris.* Vide & Eraſmum in adagio, *Hibera nænia.*

l me; ita enim invenimus ſcriptum de Elia,]uod venerit ad Achabum, quemadmodum dici- ır 1. Reg. XVIII. 2. *Abiit Elias, ut compareret co- m Achabo.* Contra autem Eſaias dicebat, veniat ,iskias ad me; ita enim invenimus ſcriptum de)ramo filio Achabi, qvod iverit ad Eliſam, (*cum* *:peditionem una cum Joſaphato Rege Edom ſuſcepiſſet ad- erſus rebellem Regem Moab, 2. Reg. III. n.*) Quid ve- o ad hæc DEus ſanctus benedictus? Immiſit His- iæ morbum (*ſ. caſtigationes*) dixitqve ad Eſaiam, ıbi & inviſe ægrotum; quemadmodum legitur :C. XXXVIII. 1. *In diebus illis ægrotavit Hiskias letha- iter, venitque ad eum Eſaias filius Amoz Propheta, & di- :it ad eum, ſic dicit Dominus exercituum, Præcipe domui uæ, nam morieris & non vives, &c.* Quis ſenſus eſt rerborum, *Nam morieris, & non vives?* Reſp. Sen- us eſt, Morieris in hoc ſeculo, & non vives ite- um in altero ſeculo.... (*Hæc ergo Eſaias ad Hiskiam.*) Reſpondit autem Hiskias, Quare tanta pœna mihi immittetur? Regeſſit Eſaias, Quia cœlebs man- ſiſti, & mandato illi divino Gen. I, 28. *Creſcite & mul- tiplicamini* non es obſeqvutus. Excepit Hiskias: Ego a matrimonio abſtinui, qvia per Spiritum S. prævidi, prodituros ex me eſſe filios degeneres. Sed regeſſit iterum Eſaias, Quid ſcrutaris occulta Dei? Debuiſſes id facere, qvod eras juſſus; nam qvæ Deo ſunt grata, ea ſunt exſeqvenda. Tum Hiskias, Eloca mihi filiam tuam, Forte enim mea atqve tua pietas efficient, ut bonæ frugis ſoboles ex me naſcatur. Sed Eſaias reſpondit, (*Nimis ſero animum nunc ad matrimonium applicas;*) jam (*enim*) decretum (*mortis*) contra te eſt divinitus conce-

 ptum.

μαι, καὶ ἔδειξέ μοι, καὶ εἶπε· τίς ἐστιν ὁ ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ. καὶ εἶπα· Σὺ οἶδας Κύριε; λέγει, οὗτός ἐστιν ὁ ἀγαπητός. καὶ τίς ἐστιν ὁ ἄλλος ὁ ὅμοιος αὐτῷ ἐξ ἀριστερῶν ἐλθών; καὶ εἶπας, σὺ γινώσκεις. τουτέστι τὸ ἅγιον πνεῦμα τὸ λαλοῦν ἐν σοὶ, καὶ ἐν τοῖς Προφήταις. καὶ ἦν, φησὶ, ὅμοιον τῷ ἀγαπητῷ. ἐκ τούτου βούλεται συνιστᾶν τὸ εἰρημένον, ἀφωμοιωμένος τῷ Υἱῷ τοῦ Θεοῦ μένει ἱερεὺς εἰς τὸ διηνεκές.

* Hebr. VII. 3.

mihi Angelus de omnibus coram me, & oſtendit mihi, & dixi: Qvis eſt ad dexteram Dei? Et dixi: tu ſcis domine. Tum ille: hic eſt dilectus. Et qvis eſt alter ſimilis qui à ſiniſtra venit, & dixi: Tu noſti. Hic eſt Spiritus ſanctus, qvi in te loqvitur, & in Prophetis. Et erat inqvit ſimilis dilecto. Et hoc loco illam ſcripturæ ſententiam confirmare nititur: * *Aſſimilatus Filio Dei manet ſacerdos in perpetuum.*

S. Hieronymus in Eſaia LXIV. 4.

Paraphraſin hujus teſtimonii quaſi Hebræus ex Hebræis aſſumit Apoſtolus Paulus de authenticis libris, in Epiſtola qvam ſcribit ad Corinthios, a) non verbum ex verbo reddens, qvod facere omnino contemnit, ſed ſenſuum exprimens veritatem, quibus utitur ad id qvod voluerit roborandum. Unde Apocryphorum deliramenta conticeant, qvæ ex occaſione hujus teſtimonii ingeruntur Eccleſiis CHriſti — — Aſcenſio enim Eſaiæ

a) 1. Cor. II. 9.

ne) olim collocatum. Dixit ſcil. ad DEUM; O Domine mundi, Quandoqvidem Sunamitidi in vitam revocaſti filium, qvæ tamen non niſi exiguum qvendam parietem (2. *Reg. IV.* 10.) præparaverat (*Eliſæ*;) multo magis vitam mihi reſtitues, cujus atavus (*Salomon*) templum univerſum auro argentoque obduxit. (*Sequitur dehinc in Textu Eſ. XXXVIII. 3.*) *Recordare quæſo Domine, qvod ambulaverim coram te in veritate, & in corde ſincero, bonumque in oculis tuis fecerim.* Qvid intimatur per verba, *Bonumque in oculis tuis fecerim?* Raf Jehuda ex ore Raf docet, indicari his verbis, qvod Hiskias arcte copulaverit pericopam de liberatione ſui atqve urbis Hieroſolymæ, (*quæ legitur Eſ. XXXVII. 33. 34. 35. 36.*) cum precibus ſuis, (*quæ paulo poſt commemorantur Eſ. XXXVIII. 2. ſeqq., atque hoc quidem fecerit ſummo mane, ita ut Schema cum annexa pericopa de ſui atque urbis liberatione recitaverit ante emicantem Solem; preces autem ſtatim poſt ortum Solis ſubjecerit, in eundem prorſus modum, quo ſupra diximus, viros religioſos olim conjunxiſſe Schema matutinum & annexam precationem de liberatione Iſraelitarum ex Ægypto cum precatione octodena.*) Raf Levi autem dicit inſinuari, qvod Hiskias abſconderit theſaurum * medicinæ practicæ, (*ſ. celebrem illum librum medicum, in quo adverſus omnes morbos præſcribebatur paratiſſima atque efficaciſſima medicina, & ad quem plerique hominum tum temporis unice confugiebant pro recuperanda valetudine, poſthabitâ pœnitentiâ & Divini Nominis imploratione. Abscondidit enim illum propterea, ut ægroti humana ope & naturali medicina deſtituti eo magis compeſlerentur*

* Salomonis, de quo ſupra p. 1043. ſeq.

CCXV. Eſaiæ colloqvium cum Rege Hiſkia.

Auctor Operis imperfecti in Matthæum, inter Chryſoſtomi Opera Homilia I. p. n.

CUm ægrotaſſet Ezechias in tempore qvodam, & veniſſet ad eum Propheta viſitandum, vocavit Ezechias filium ſuum Manaſſen, & cœpit ei mandare, qvod debeat DEum timere, qvomodo regere regnum, & alia multa. Et dixit ad eum Eſaias: *Vereor, qvia non deſcendunt verba tua in cor ejus, ſed & meipſum oportet per manus ejus inter-* Qvod audiens Ezechias volebat filium ſuum interficere, dicens *quia melius eſt me ſine filio mori* qvam talem filium relinquere qvi & DEum exaſperet & ſanctos ejus perſeqvatur. Tenuit autem eum vir Eſaias Propheta dicens: *Irritum faciat Deus conſilium hoc*: videns Ezechiæ religionem, quia plus amabat DEum qvàm filium.

Talmudici in Gemara Berachot, cap. 1. pag. 106. edit. Clariſſimi G. E. Edzardi.

Qvis eſt ſicut DEus ſanctus benedictus, qui ſcit reconciliationem facere inter duos viros probos Hiſkiam & Eſaiam? Hiſkias dicebat, Veniat Eſa-

Eſaiæ & Apocalypſin Eliæ. Hieronymus contra Vigilantium: *Et quia ad radices Pyrenæi habitas, vicinusque es Hiberiæ, Baſilidis antiquiſſimi heretici & imperita ſcientia, incredibilia portenta perſequeris.* Vide & Eraſmus in adagio, *Hibera nænia.*

2. *Chr.* XXX. 2. 3.) Sed nec hoc fuiſſe approbatum. Numqvid autem neſcivit Hiskias Textum illum Exod. XII. 2. *Menſis hic vobis erit caput menſium*; hic inquam Niſan, & non alius Niſan? *Quomodo ergo potuit in animum inducere, intercalare menſem Niſan, quando is jam actu inceperat, ita ut transformaret illum in Adarem ſecundum, & ſequentem menſem faceret Niſan?* Qvare dicendum potius, illum erraſſe circa id, de qvo notum illud Samuelis dictum loqvitur. Samuel enim (*uti ex Bareitha conſtat*) docuit, non licere intercalare annum die trigeſimo Adar, (*ſi is jam actu illuxerit*) qvia fieri poteſt, ut dies iſte conſtituatur primus Niſan, (*nempe quando Adar eſt deficiens, dierum tantum 29, qualis eſt in annis non intercalatis.*) Hiskias vero ita ſtatuit; Quia fieri poteſt, ut dies trigeſimus Adar conſtituatur demum primus Niſan, nondum illum vocamus (*primum Niſan actu talem, atque hinc licite adhuc a me intercalabitur annus in dia hoc, intercalavitque iſtum, cum jam dies iſte trigeſimus Adar illuxiſſet.*) R. Jochanan docuit nomine R. Joſe filii Simræ, Si qvis (*coram Deo pro obtinendo beneficio aliquo*) allegat (*in ſuis precibus*) propria merita, tanqvam cauſſam impulſivam exauditionis, ei DEUS pro cauſſa impulſiva opponit merita aliorum, (*poſthabitis meritis ipſius propriis*;) ſi qvis autem in ſuis precibus provocet ad merita aliorum, allegat DEus pro cauſſa impulſiva exauditionis merita ipſius propria. Moſes (*in ſuis precibus*) provocavit ad merita aliorum, qvemadmodum legitur Exod. XXXII. 13. *Memento Abrahami, Iſaaci & Iſraelis ſervorum tuorum*; hinc Scriptura pro cauſſa collati beneficii allegat propria ipſius merita, ſicuti

ptum. At Hiskias, o Fili Amoz (*inquit*) desine plura eloqvi, & abi. Ego enim ita ſum edoctus ab atavo meo (*Davide*,) qvod homo non debeat ſeipſum excludere a gratia Dei (*i. e. de gratia de-ſperare*,) etiamſi anceps gladius jam actu ſit ce[r]vicibus ipſius admotus. (*David enim quando vidit angelum, cum ſtrictò gladio 2. Sam. XXIV. 16. 17. non deſperavit de gratia Dei, ut potius supplex veniam rogaret, holocauſtaque & pacifica Deo obtulerit, veniamque peccatorum obtinuerit.*) Et convenit cum hoc etiam, qvod R. Jochanan & R. Elieſer ambo dixisse memorantur, Etſi anceps gladius ſit admotus collo hominis, tamen non deſperet de gratia Dei, qvia dicitur Job. XIII. 15. *Quod ſi etiam occiſurus ſit me, tamen in ipſum ſperabo.* R. Chanan dicit, Etiamſi ſomniator qvidam aut ſomniorum interpres dicat ad hominem, cras ipſum eſſe moriturum, haud tamen deſperet de gratia, qvia dicitur Prov. V. 6. *Nam ſicut in ſomniorum multitudine etiam vanitates multæ ſunt, ſic ſe habent verba multa; Sed Deum tuum time.* Qvapropter *Hiskias confeſtim faciem ſuam convertit* אל הקיר (*ad parietem*,) *precatusque eſt Dominum*, (*uti verba habent Eſ. XXXVIII. 2.*) Qvid intelligitur h. l. per קיר? R. Simeon filius Lakiſch dicit, indicari voce hac, qvod oraverit Hiskias מקירות לבו ex intimis præcordiis ſuis, (*ſ. parietibus cordis ſui*,) qvemadmodum ſcriptum eſt Jer. IV. 19. *Viſcera mea! Viſcera mea! doleo præcordia mea!* (*ſ. parietibus cordis mei*,) *&c.* R. Levi dicit, doceri voce hac, qvod rogaverit DEUM propter ſtudium in exornandis parietibus templi (*a Salomone*)

Idolis, qvæ fęcerat, *auxilium*, non verò ſunt op tulati, non enim in iis eſt utilitas; reverſus itaq eſt, & oravit Jehovam, Deum ſuum, atque hum liavit ſe admodum coram Jehova, Deo Majoru ſuorum.

Ubi verò coram eo oraviſſet, è veſtigio iveru omnes Angeli, qvotqvot Præfecti ſunt introit bus Portarum Orationis, quæ in cœlis ſunt, atq occluſerunt propter eum omnes introitus Port rum Orationis, quæ in cœlis ſunt, & omnes f neſtras cancelloſqve Cœlorum, nę ſuſciperet Oratio ejus: E veſtigio autem convolutæ ſunt m ſericordiæ Domini Mundi, cujus dextra exten eſt ad ſuſcipiendum Peccatorem, redeuntes ad t morem ejus, atque rectificantes figmentum co dis ſui per Converſionem; Fecit itaque fen ſtram atque foramen in Cœlis ſub Throno Glori ſuæ, atqve *ſic* audivit Orationem ejus, atque ſu ſcepit petitionem ejus, commovitqve Mundun per Verbum ſuum, ut diffinderetur - - - atqve inde exiret; Prodiit autem Spiritus ab intra alas Cherubinorum, atque afflavit eum, *Menaſſen*, per Decretum τ̃ λόγυ Verbi Domini, ut rediret a Regnum ſuum Hieroſolymas. Intellexit ver Menaſſe, qvod Jehova ſit Deus, qui fecit cœlo ſigna atque miracula hæc, converſus itaque eſt e toto corde ſuo coram Jehova, atque dereliqvi omnia Idola, neqve ſervivit eis *poſthac*.

Scholion

rentur, DEO pro peccatorum venia, proque ſui reſtitu- ne ſupplicare.) Rabbini docuerunt, Hiskiam ſex fe- ciſſe, e qvibus tria fuerint (*a Doctoribus*) approba- ta, tria autem improbata. Abſcondiſſe (*[illegible]- tum*) librum medicinalem, hocqve ejus factum fuiſſe approbatum. Comminuiſſe ſerpentem æneum, (*quia populus iſto abutebatur ad idololatriam*) idque ſimiliter fuiſſe approbatum. Traxiſſe (*ad ſepulchrum*) oſſa (*impii*) patris ſui ſuper lecto (*vili*) e funibus, (*cum Reges alii ſuper lecto pretioſo, argento auroque copioſe diſtincto, fuerint elati; feciſſe autem hoc ipſum propterea, ut DEO conſtaret debitus honos, a Patre ſuo neglectus, atque populus ab imitatione Patris ſui de- ſterreretur, & ad Divini Nominis reverentiam revoca- retur,*) atqve hoc itidem fuiſſe approbatum. Tria vero commiſiſſe, in qvibus calculum (*Doctorum*) non obtinuerit. Obſtruxiſſe aqvas Gichonis (*ſ. Siloa, qui erat fons quidam parvus prope Hieroſoly- mam, de quo 2. Reg. I. 33. ut Reges Aſſyriæ cum exercitu ad urbem venientes aqua deſtituerentur, uti habetur 2. Chr. XXXII. 4.*) Sed hoc non fuiſſe approbatum, (*quia officii ipſius erat, DEO fidere, qui opem ſuam, ac protectionem contra Aſſyrios promiſerat Eſ. XXXVII. 35 & XXXVIII. 6.*) Amputaſſe fores templi, easque transmiſiſſe ad Regem Aſſyriæ, ſed hoc itidem non fuiſſe approbatum. Deniqve intercalaſſe menſem Niſan, qvando menſis iſte jam inceperat, (*atque communicato cum Principibus ſuis, totoque cœtu conſilio, feciſſe ex illo Adarem ſecundum, quia magna pars Sacerdotum & populi nondum erat ſufficienter ſanctificata ab immunditie iſta, quam ſub Achaſo contraxerant, adeo- que ſtato tempore Paſcha edere non poſſent, de quo vid.*

2. Chr.

Matth. XXVII. & qui fuerit apud veteres Nazaræos. Sed nusqvam hoc tradit Origenes, nec quisqvam veterum qvod quidem meminerim.

Sed de verbis Matthæi XXVII. 9. *Tunc impletum eſt quod dictum eſt per Hieremiam Prophetam dicentem: Et acceperunt triginta argenteos*, &c. Vide Origenis locum, ſupra p. 815. cui aſſentitur Paulus Colomeſius p. 32. Obſervatt. ſacrar.

Hieronymus ad Matthæum: *Legi nuper in quodam Hebraico volumine, quod Nazareræ ſectæ mihi Hebræus obtulit, Hieremiæ Apocryphum* † *in quo hæc ad verbum ſcripta reperi. Sed tamen mihi videtur magis de Zacharia* (XI. 12.) *ſumtum teſtimonium, Evangeliſtarum & Apoſtolorum more vulgato, qui verborum ordine prætermiſſo, ſenſus tantum de Veteri Teſt. proferunt in exemplum.* Unde vero Jeremiæ nomen, qvod jam olim omnes Codices & verſiones occupat? quis enim auſit cum Auguſtino III. 7. de conſenſu Evangeliſtar. id referre ad memoriæ lapſum in ſacro ſcriptore? vel ad turbatos Græcos Prophetiarum Jeremiæ codices, cum Stephano le Moyne diſſ. Theolog. ad locum Jerem. XXIII. 6. p. 127. ſeq. vel quis probet in Matthæo Hebraico pro ביד הנביא in manu Prophetæ, ſcriptum ביר׳ הנביא *per Jeremiam Prophetam.* Vel in avthographo Græco unde omnes Codices promanarunt, à Matthæo ſcriptum fuiſſe Ζρίου, pro qvo librarii Ἰρίου poſuerint, cujus generis compendia tam antiqvi uſus non eſſe, obſervat Jo. Millius. Incredibilis qvoqve mihi viſa ſemper eſt Lightfooti con-

† Ex Hieronymo repetit Zacharias Chryſopolitanus T. 19. Bibl. Patrum p. 937.

Sicuti dicitur Pſ. CVI. 23. *Dixit ſe perditurum illos, niſi Moſes electus ipſius ſtetiſſet in ruptura ante ipſum, ut averteret excandeſcentiam ipſius, ne perderet ipſos.* Contra autem Hiskias provocavit ad propria ſua merita, ſicut ſcriptum eſt 2. Reg. XX. 3. *Memento quæſo me ambulaſſe coram te in veritate & corde ſincero, & quod bonum in oculis tuis feciſſe;* hinc Deus ei opponit merita aliorum, (*neglectis ipſius meritis,*) ceu elucet e verbis 2. Reg. XIX. 34. & XX. 6. *Protegam urbem hanc, ad ſervandum eam, propter Me, & propter Davidem ſervum meum.* Atqve hoc convenit cum ſententia R. Joſuæ ben Levi, qui dicere ſolitus eſt; Quid ſibi volunt verba Eſ. XXXVIII. 17. *Ecce propter pacem mihi amaritudo erat amariſſima?* Reſp. Id volunt, qvod etiam tum, quando Deus ſanctus benedictus ad Hiskiam miſit pacem, (*i. e. quando per Eſaiam ipſi curavit intimari pacem,*) amarum tamen ipſi fuerit, (*quod in conceſſione beneficii hujus prætenderentur merita ipſius propria, atque aliena allegarentur.* Sed ſatis de Hiskia.

CCXVI. MANASSÆ Regis pœna à DEO immiſſa, & pœnitentis precatio.

Targum 2. Paralipom. XXXIII. 11. ſeq.

FEcerunt autem Chaldæi inſtrumentum æneum, atque perforârunt illud foraminibus hinc inde minutiſſimis, atque incluſerunt Manaſſem in illo, & junxerunt ei circumcirca ignem, qvo eum affligente, quæſivit ab omnibus Idolis,

putat IV. Epiſt. 31. & Hammondus ad Hebr. II. 9. Addam & hæc Grotii loco laudato: *Impri-s amat Zacharias imitari locutiones Jeremiæ. Quis ...m non videt, quod apud eum eſt I. 4. ſumtum ex Je-re. XVIII. 11. & XXXV. 15. Quod eſt apud eundem I. 6. Threnis Jerem. II. 17. quod eſt III. 8. ex Jeremia XIII. 5. atque alia ejusmodi. Quapropter etiam dice-ſolent Judæi, ſpiritum Jeremiæ fuiſſe in Zacharia, at-e adeo Ieremiam eundem eſſe & Zachariam.* Francis-s Turrianus ſuſpicatus eſt Matthæum iſta deſum-ſe ex ἀναγραφαῖς Jeremiæ, qvarum mentio ...t 2. Maccab. 2. 13. Vide Blondelli Turrianum ...ipulantem p. 35. & in prolegomenis p. 87. quan-...iam in Maccabæorum libro tantum memoran-...r ἀναγραφαὶ, ex quibus aliquid de Jeremia refer-...r, non ἀναγραφαὶ Ἱερεμίου.

In Codice MS. ſæculi IX. qvi exſtat Romæ in ...bl. Monachorum Ordinis S. Baſilii, notatur (teſte ...lariſſ. Montfaucano in Diario Italico p. 212.) lo-...s Pauli Epheſ. V. 14. ἔγειραι ὁ καθεύδων *ſurge qui ...ormis, & exſurge à mortuis, & illuminabit te CHriſtus,* ...ctitus eſſe ex Apocrypho Hieremiæ. Apud Eliam ...æc legi ſcripſit Epiphanius in loco qvem dedi ſu-...ra p. 1074. licet Grotius ad Epheſ. V. & ex eo ...Combefiſius ad Hippolytum de Antichriſto nota ...8. perperam ſcribunt ad Epiphanio & aliis Jere-miæ illud dictum tribui. Sed Codici illi MS. ...oc diſerte facienti ſuffragatur Georgius Syncel-lus p. 17. πλὴν καὶ ὁ μακάριος Παῦλος σποραδίως ...χρῆσθαί τισιν ἐξ Ἀποκρύφων χρήσεσιν, ὡς ὅταν φη-σὶν ἐν τῇ πρὸς Ἐφεσίους ἐκ τῶν Ἱερεμίου λεγομένων Ἀπο-κρύφων, ἔγειραι ὁ καθεύδων. Hippolytus de Antichri-

conjectura, virorum Clariſſimorum * ſuo calculo approbata, quod nempe Matthæus Jeremiam citaverit pro toto volumine Prophetarum, quoniam in illo primum locum occuparet Jeremias. *Quare non video quid obſtet*, inqvit Grotius ad l. c. *quo minus dictum de triginta ſiclis ab Ieremia prius uſurpatum, per Zachariam repeti Deus voluerit, quod tamen hic citetur primi auctoris nomine, quanquam id in ab eo ſcriptis non exſtat. At Hieronymus oſtenſum ſibi a Nazarena ſecta homine librum in quo id exſtaret ſub Jeremia nomine: qui liber privatam continuit narrationem famæ antiquitus traditæ per ora Hebræorum. Iſtas autem annotationes quia publica auctoritate ſcriptæ non ſunt, merito vocantur ἀκανόνιστοι, neque tamen id obſtat, quo minus in eis multa contineantur & vera & utilia.* Joſephus Medus in fragmentis ſacris, recuſis T. II. faſciculorum Tho. Crenii p. 229. *Suſpicor quippiam Spiritum S. capita IX. X. XI. Zacharia genuino ſuo auctori vindicare voluiſſe. Pluſcula enim in illis ſunt, quæ ſi quis attente conſideret, non tam Zacharia ævo convenire videantur, quam Jeremia. Sed quoniam forſan in Zacharia poſt captivitatem reperta, ejusque uſibus & fide primitùs Eccleſia commendata, inde factum ut prophetia ejus adjungerentur.* Et fidentius adhuc p. 260. *Poſtrema capita Zacharia non erant ejus, neque enim tempori res contenta non conveniunt, unde Matth. XXVII. 9. recte tribuuntur Jeremia.* In eandem ſententiam diſput

* Jo. Sanberti var. lect. ad Matthæum p. 127. & Johan. Henr. Opitii, in diſſ. de Jeremia inter majores Prophetas primo, Lipſiæ 1705. Videſis quæ illi conjecturæ opponuntur à Jo. Friſchmutho in diſſ. ad vaticinium Zachariæ XI. 12. cap. 3. §. 10. ſeq. & à Rev. D. Salomone Deylingio part. I. Obſerv. ſacr. p. 115. ſeq.

putat IV. Epiſt. 31. & Hammondus ad Hebr. II. 9. Addam & hæc Grotii loco laudato: *Imprimamat Zacharias imitari locutiones Jeremiæ. Quis non videt, quod apud eum eſt I. 4. ſumtum ex Jer. XVIII. 11. & XXXV. 15. Quod eſt apud eundem I. 6. Threnis Jerem. II. 17. quod eſt III. 8. ex Jeremia XIII. 5. atque alia ejusmodi. Quapropter etiam dicesolent Judæi, ſpiritum Jeremiæ fuiſſe in Zacharia, atque adeo Ieremiam eundem eſſe & Zachariam.* Franciscus Turrianus ſuſpicatus eſt Matthæum iſta deſumſe ex ἀναγραφαῖς Jeremiæ, quarum mentio it 2. Maccab. 2. 13. Vide Blondelli Turrianum pulantem p. 35. & in prolegomenis p. 87. quoniam in Maccabæorum libro tantum memorantur ἀναγραφαὶ, ex quibus aliquid de Jeremia referr, non ἀναγραφαὶ Ἱερεμίου.

In Codice MS. ſæculi IX. qui exſtat Romæ in Bibl. Monachorum Ordinis S. Baſilii, notatur (teſte Clariſſ. Montfaucano in Diario Italico p. 212.) locus Pauli Epheſ. V. 14. ἔγειραι ὁ καθεύδων *ſurge qui dormis, & exſurge à mortuis, & illuminabit te Chriſtus,* petitus eſſe ex Apocrypho Hieremiæ. Apud Eliam hæc legi ſcripſit Epiphanius in loco quem dedi ſupra p. 1074. licet Grotius ad Epheſ. V. & ex eo Combefiſius ad Hippolytum de Antichriſto nota 8. perperam ſcribunt ad Epiphanio & aliis Jeremiæ illud dictum tribui. Sed Codici illi MS. hoc diſerte facienti ſuffragatur Georgius Syncellus p. 27. Πλὴν καὶ ὁ μακάριος Παῦλος ἐνιαχῶς χρήσασθαί τισιν ἐξ Ἀποκρύφων χρήσεσιν, ὡς ὅταν φησὶν ἐν τῇ πρὸς Ἐφεσίους ἐκ τῶν Ἱερεμίου λεγομένων Ἀποκρύφων, ἔγειραι ὁ καθεύδων. Hippolytus de Antichri-

 ſto

ſto c. 65. Prophetæ qvidẽ tribuit, ſed nec Eliam nominat nec Jeremiam, *ὁ δὲ προφήτης λέγει· ἐγείρου ὁ καθεύδων καὶ ἐξεγέρθητι ἐκ τῶν νεκρῶν, καὶ ἐπιφαύσει σοι ὁ Χριστός.* In Combefiſii verſione male editum *Propterea quoque* pro *Propheta quoque.* Hieronymus ad Epheſ. V. *Quærat aliquis quisnam ſit iſte qui ait:* Surge qvi dormis & exſurge à mortuis, *aut cujus teſtimonio Apoſtolus ſit abuſus. Et qvidem qui ſuperiori reſponſione contentus eſt, dicet in reconditis cum Jeremiæ & his quæ vocantur Apocrypha, hæc lecta in medium protuliſſe, ſicut in aliis quoque locis illum feciſſe manifeſtum eſt, non quod Apocrypha comprobaret,* * *ſed quoniam S*

ta

* Similiter Origenes proleg. in Canticum Canticor. *Quorſum eſt & procul ab opere propoſito ſi velimus nunc aperire quam multorum librorum commemoratio fiat in Scripturis Divinis, quorum lectio nulla nobis omnino eſt tradita. Sed neque apud Judæos haberi quidem uſum hujuſmodi reperimus lectionum, quæ ſive pro eo quod aliqua ſupra humanam intelligentiam continebant, placuit Spiritui ſancto auferri de medio, ſive quod eſſent de Scripturis his quæ appellantur Apocrypha, pro eo quod multa in eis corrupta, & contra fidem veram inveniuntur à majoribus tradita, non placuit eis dari locum, nec admitti ad auctoritatem. Supra nos eſt pronunciare de talibus. Illud tamen palam eſt, multa vel ab Apoſtolis vel ab Evangeliſtis exempla eſſe prolata & Novo Teſt. inſerta, quæ in his Scripturis quas Canonicas habemus nunquam legimus, in Apocryphis tamen inveniuntur, & evidenter ex ipſis oſtenduntur eſſe aſſumta. Sed ne ſic quidem locus Apocryphis dandus eſt, non enim tranſeundi ſunt termini quos ſtatuerunt Patres noſtri. Potuit enim fieri, ut Apoſtoli vel Evangeliſtæ ſancto Spiritu repleti ſciverint quid aſſumendum ex illis eſſet ſcripturis, quidve refutandum: nobis autem non eſt abſque periculo aliquid tale præſumere, quibus non eſt tanta Spiritus abundantia.*

γῆς ζώντων, καὶ ὄνομα αὐτοῦ οὐ μὴ μνησθῇ οὐκέτι.

eradamus à terra vitam ejus; & nomen alius non erit in memoria amplius.

In Pſeudo Abdia lib. IV. c. 6. laudantur hæc ut Jeremiæ: *Ecce veniet redemtor tuus Hieruſalem, & hoc ejus ſignum erit: Cæcorum oculos aperiet, ſurdis reddet auditum, & voce ſua excitabit mortuos.* Confer locum Eſ. XXXV. 5. objectum Celſo ab Origene lib. 2. p. 87.

Omitto quæ per memoriæ lapſum Jeremiæ tribuuntur cum aliorum Prophetarum ſint, ut apud Chryſoſtomum in Matth. XXI. 23. editum à Coteleri III. monument. p. 142. *ὡς καὶ Ἱερεμίου λέγοντος· ἀκούσατέ μου οἱ μισοῦντες κρίσιν, οἱ πάντα τὰ ὀρθὰ διαστρέφοντες*, quæ verba exſtant apud Micham III. 9.

Omitto etiam quod quatuor libros Regum à Jeremia ſcriptos eſſe perſvaſum Judæis plerisque quibus aſſentitur Grotius præf. ad libros Samuelis & ad 3. Reg. VI. 1. qui notavit etiam ſub Jeremiæ nomine laudari à Concilio Francofurtenſi.

Pſalmus ſexageſimus quintus Davidis Jeremiæ & Ezechielis nomen præſcriptum gerit, *quod nimirum* (verba Huetii ſunt p. 462. Demonſtrationis Evangelicæ) *ad Pſalmorum Davidicorum formam à Jeremia compoſitum Ezechiel, ad quem fuerat miſſus, aliquibus fortaſſe adjectis vel reſectis, vel mutatis, ad præſentem rerum ſtatum accommodaverit, & populo præcinendum dederit.*

tetur in qvibusdam adhuc Codicibus ... pauciſſimis mutatis leguntur adhuc hodie ... cibus Ierem. XI. 19.

Ἐγὼ ὡς ἀρνίον φερόμενον τοῦ θύεσθαι. ἐπ' ἐμὲ ἐλογίζοντο λογισμὸν λέγοντες, δεῦτε ἐμβάλωμεν ξύλον εἰς τὸν ἄρτον αὐτοῦ, καὶ ἐκτρίψωμεν αὐτὸν ἐκ ...

Ego ſicut agnus ... macula; e) portatus ſum ad victimam ... me cogitaverunt cogitationem, dicentes: Venite mittamus lignum in panem ejus ...

... μονὴ ἡ ἐκ τῶν λόγων τοῦ Ἱερεμίου ἔτι ... γεγραμμένη ἐν τισιν ἀντιγράφοις τῶν ἐν συναγωγαῖς Ἰουδαίων, πρὸ ὀλίγου χρόνου ταῦτα ...

Et ex Hieremiæ reſponſis hæc reciderunt ... *pericope iſta ex Hieremia adhuc in quibusdam exemplaribus, quæ in Judæorum ſervantur ſynagogis ...* *peritur, non ita diu eſt cum hæc verba reciderunt.*

e) Latina hæc ex Lactantii IV. 18. reſpondent lectioni ... ſum vulgatorum Græcæ verſionis: Ἐγὼ ὡς ἀρνίον ἄκακον ἀγόμενον τοῦ θύεσθαι.

f) Apud Tertull. adverſus Judæos: *Et conteramus eum a terra vivorum, & nomen illius non memoretur amplius.*

Ceterum quod ad Juſtini criminationem attinet, qui Judæis impingit quod loca hæc & alia qvædam in Christianorum odium eraſerint, parum illa videbitur veriſimilis ... bus alia longe clariora eosdem reliqviſſe, & majori ſemper religione integritatem librorum ſacrorum propriorum tueri ſolitos. Igitur credibilius eſt Codices Græcos ... jam privata qvorundam Apocryphis ſe delectantium ... interpolatos, jam librariorum oſcitantia mancos ... to Martyri fuiſſe. Ac de mira exemplarium Græcorum ... nis, præcipuæ in Jeremia, confuſione non minus certe Christianorum qvam Judæorum tribuenda negligentiæ, notæ ſunt Origenis qverelæ, de qvibus videnda laudata Grabii diſſ. de vitiis variis LXX. Interpretum verſioni ante Origenis ævum illatis.

χείνῳ, καὶ λαμβάνοντες χοὸς, δῆγμα ἀσπίδων θεραπεύουσιν, καὶ αὐτὰ τὰ θηρία φυγαδεύουσιν. οὗτος ὁ Προφήτης σημεῖον δωκε τοῖς Αἰγυπτίοις ἱερεῦσιν, λέγων· ὅτι δεῖ σεισθῆναι πάντα τὰ εἴδωλα αὐτῶν, καὶ συμπεσεῖν τὰ χειροποίητα πάντα, ὅταν ἐπιβῇ ἐν Αἰγύπτῳ παρθένος λοχεύουσα σὺν βρέφει θεοειδεῖ. καὶ ἐγένετο αὐτοῖς. [Διὸ καὶ νῦν τιμῶσι παρθένον λοχὸν, καὶ βρέφος ἐν φάτνῃ τιθέν-

rum inſidiæ compreſſæ ſunt. Unde ad hoc usque tempus fideles, qvi illîc ſunt, omnes orare in eodem illo loco ſolent; ſumptoq; pulvere morſibus aſpidum medentur, ac crocodilos fugant. c) Idem verò Propheta ſacerdotibus Ægyptiis ſignum dedit, ac denuntiavit, omnia illorum eſſe quatienda ſimulacra, & qvæ manu elaborata erant ſigna ruitura, d) cùm virgo

c) Addit pſeudo Dorotheus de Vitis Prophetarum & Chron. Paſchale, Alexandrum M. Jeremiæ reliquias Alexandriam ſecum àſportaſſe. Confer Svidam in ἀργόλαι. Idem traditum quoque Abulfaraio, Eutychio aliisque.

d) Hinc lapidibus obrutum ab Ægyptiis Jeremiam tradit Syncellus p. 225. 230. Elmàcinus p. 128. Iſidorus de vita ſanctorum &c. Cum antea juſſu Zedekiæ in foveam demerſus eſſet Jerem. XXXVIII. 6. Ambroſius II. 9. de Jacob & vita beata: *Negat beatum Eſaiam, cum medius ſecaretur, Jeremiam cum mergeretur.* Gregentius p. 19. diſp. cum Herbano Judæo: Ἱερεμίαν ἐν βορβόρῳ ἠκοντίσατε. Sepultum Jeremia in Ægypto tradi non procul Cairo magna urbe, refert Paulus Lucas T. I. itinerarii ſui p. 37. Alii ſupereſſe etiamnum & cum Elia rediturum opinabantur. Hinc Joannem baptiſtam alii pro Elia, alii habebant pro Jeremia. Matth. XVI. 14. *Nam Hebræi*, inquit Grotius, *exſpectabant reditum Jeremiæ, ut ex Gorionide apparet. Imo quidam animam Jeremiæ renatam in Zacharia existimabant, quomodo animam Phineæ in Elia.*

τες προσκυνοῦσι· καὶ Πτολεμαίῳ τῷ βασιλεῖ πυνθανομένῳ τὴν αἰτίαν ἔλεγον, ὅτι πατροπαράδοτον ἡμῖν ἐστι μυστήριον ὑπὸ ὁσίου τοῦ Προφήτου τοῖς πατράσιν ἡμῶν παραδοθὲν, καὶ ἐκδεχόμεθα τὸ πέρας τοῦ μυστηρίου ἡμῶν.] Οὗτος ὁ Προφήτης πρὸ τῆς ἁλώσεως τοῦ ναοῦ ἥρπασεν τὴν κιβωτὸν τοῦ νόμου, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ πάντα, καὶ ἐποίησεν αὐτὰ καταποθῆναι ἐν πέτρᾳ, καὶ εἶπεν τοῖς ἱερεῦσι τοῦ λαοῦ, καὶ τοῖς πρεσβυτέροις παρεστῶσιν. ἀπεδήμησεν Κύριος ἐκ Σινᾶ

puerpera divi[illegible] cum infante pedem Ægyptum poſuiſſet. [illegible]na fuit prædictio. Ob id puerperam virginem hodieqve venerantur; & infantem in præſepi jacentem adorant. Cujus rei cauſam ſciſcitanti Ptolemæo regi, reſponderunt: Myſterium illud eſt, qvod à majoribus accepimus, qvodqve à ſancto Propheta eſt illis editum; cujus nos præſtolamur eventum.) Hic ille præterea ante excidium Templi legis arcam, e) qvæqve in

e) Syncellus p. 215. εὗρον ἐν ἄλλοις ἀπογραφ[illegible] μετὰ τὴν τελευτὴν Ἰωσίου Ἱερεμίας ὁ προφήτης κατὰ χρησμὸν θεῖον προσέταξε τοῖς ἱερεῦσι [illegible] τὴν κιβωτὸν καὶ τὴν σκηνὴν καὶ ἀκολουθ[illegible] Καὶ ἐξελθὼν τὴν πόλιν ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος [illegible] καὶ ὁ Μωϋσῆς ἀναβὰς εἶδεν τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας. Καὶ εὑρὼν σπήλαιον εἰσήγαγεν ἐν [illegible] τὴν σκηνὴν καὶ τὴν κιβωτὸν καὶ τὸ θυσιαστήριον καὶ τὴν τράπεζαν καὶ τὴν λυχνίαν, καὶ τὰ [illegible] τὰ ἅγια σκεύη, φράξας τὴν εἴσοδον. Τοὺς [illegible] τῶν σὺν αὐτῷ ἱερέων ἐπέστρεψαν [illegible]

εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ πάλιν ἐλεύσεται ἐν δυνάμει ἁγίᾳ. καὶ τοῦτο σημεῖον ἔσται τῆς αὐτοῦ παρουσίας, ὅτε ξύλον πάντα τὰ ἔθνη προσκυνήσουσιν. εἶπεν δὲ αὐτοῖς, * ὅτι τὴν κιβωτὸν ταύτην οὐδεὶς ἀναπτύξει ἔτι ἱερέων ἢ Προφητῶν, εἰ μὴ Μωυσῆς ὁ ἐκλεκτὸς τοῦ Θεοῦ. τὰς ἐν αὐτῇ πλάκας οὐδεὶς ἀναπλώσει, εἰ μὴ Ααρών. καὶ ἐν ἀναστάσει πρῶτον ἡ κιβωτὸς ἀναστήσεται, καὶ ἐξελεύσεται ἐκ τῆς πέτρας, καὶ πεθήσεται ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ, καὶ πάντες οἱ ἅγιοι πρὸς αὐτὴν συναχθήσον-

in ea continebantur, eripuit, atqve in ſaxum abſorpta condidit. Tum adſtantibus populi Sacerdotibus, ac Senioribus dixit: *Dominus è Sina in cœlum abiit; indeque cum ſancta virtute revertetur. Atque hoc ſignum advenientis illius erit: cum videlicet lignum † gentes omnes adorabunt.* De hinc adjecit: *Arcam iſtam Sacerdotum, aut Prophetarum nemo reſerabit, præter electum DEI Moyſen: tabulas vero, qvæ in illa ſunt, unus Aaron expandet. In reſurrectione porrò prima omnium exurget arca, &*

τὸν τόπον. --- εἰπὼν ἕως ἐπισυνάγῃ Κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ καὶ ἵλεως γένηται. Confer quæ de *ſacro igne* per Ieremiam defoſſo in monte Nebo, leguntur 2. Maccab. 2. & apud Joſephum Gorionidem lib. 1. c. 17. Abulfaraium p. 57. qui de *ſacris libris* etiam ab eo a ſconditis refert p. 46. licet tota illa narratio fabuloſa videtur Riveto T. 2. Opp. p. 878. & Reineſio defenſione Var. Lect. pag. 52.

† Crucem intellige.

* Augnſtan. MS. τὴν γὰρ κιβωτὸν ταύτην οὐδεὶς ἐκβάλλει, εἰ μὴ Ααρὼν, καὶ τὰς ἐν αὐτῇ πλάκας οὐδεὶς ἀναπτύσσει ἱερέων ἢ Προφητῶν εἰ μὴ Μωυσῆς, &c.

ται ἐκεῖ ἐνδεχόμενοι τὸν Κύριον, καὶ τὸν ἐχθρὸν φεύγοντες ἀνελεῖν αὐτοὺς θέλοντα. καὶ ἐσφράγισε τὴν πέτραν ἐν τῷ δακτύλῳ τὸ ὄνομα Κυρίου, καὶ γέγονεν ὁ τύπος ὡς γλυφὴ σιδήρου, καὶ νεφέλη ἐσκέπασε τὴν πέτραν, καὶ οὐδεὶς νοεῖ τὸν τόπον ἐκεῖνον, [ἀλλ' οὔτε ἀναγνῶναι τὸ ὄνομα ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, καὶ] ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος τούτου. καὶ ἔστιν ἡ πέτρα ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὅπου ἡ κιβωτὸς πρῶτον γέγονε, μεταξὺ τῶν δύο ὀρέων, ἐν οἷς κεῖνται Μωυσῆς καὶ Ἀαρών. ἐν δὲ ταῖς νυξὶ νεφέλη ὡς πῦρ γίνεται ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ κατὰ τὸν τύπον τῶν ἀρχαίων, ὅτι οὐ μὴ παύσεται ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ ἐκ τοῦ νόμου αὐτοῦ.

ex illo ſaxo prorumpent; atque in monte Sina ducebitur: Tum ad eum ſancti omnes confluent, ibi Dominum expectantes, eum qui ſibi necem molitur fugient. His dictis digito ſuo Dei nomen imprimens lapidem obſignavit, eaqve figura f) perinde ac ſi cœlata ferro eſſet inhæſit. Ac tum nubes ſaxum illud obtexit. Neqve qvisqvam ad illum locum novit, aut ad hanc diem legere potuit, neque ad mundi finem unqvam poterit. Eſt illud ſaxum in ea ſolitudine ſitum, ubi arca primùm extitit, inter illos montes, in qvibus Aaron, ac Moyſes jacent. Noctu verò nubes loco illi inſtar ignis incumbit; ad eorum ſimilitudinem, qvæ priſcis temporibus acciderunt.

f) In pede montis Horeb incognita quædam ſcriptura hodieque lapidi inciſa viſitur, quam homines illius regionis aiunt eſſe relictam à Ieremia, ad indicandum locum ubi arcam reliquerat. Vide Wagenſeilii tela ignea Satanæ p. 44.

runt, ut illud ſignificetur, Dei gloriam nunquam à lege ſua receſſuram. g)

Videndi præterea de Propheta Jeremia Papebrochius in Actis Sanctorum ad Calendas Maji T. 1. p. 5. ſeq. & T. 7. p. 524. ubi de templo, memoriæ ejus conſecrato. Hottingerus in theſauro philolog. p. 473. ſeq. Huetius in demonſtratione Evangelica p. 436. & Herbelotus in Bibliotheca Orientali in *Irmia*.

Prætereo de induſtria conſimiles de aliis Prophetis traditiones & narrationes Apocryphas, de quibus conſulet lector ubi lubebit Epiphanium & Dorotheum * de vitis Prophetarum, aliosqve p. 1071. jam laudatos mihi ſcriptores, tum Iſidorum Hiſpalenſem libro de vita & obitu ſanctorum qvi DEO placuerunt, atqve incerti auctoris argumenta in duodecim Prophetas, qvæ Græce leguntur ex Hœſchelii ** editione in Criticis Anglicanis

g) Addit Chronicon Paſchale p. 157. Διὰ τοῦτο ἔδωκεν ὁ Θεὸς τῷ Ἱερεμίᾳ χάριν, ἵνα τὸ τέλος τοῦ μυστηρίου αὐτοῦ αὐτὸς ποιήσῃ, ἵνα γένηται συγκοινωνὸς Μωϋσέως καὶ Ἀαρών. Καὶ ὁμοῦ εἰσιν ἕως σήμερον, ἐπειδὴ γὰρ ὁ Ἱερεμίας ἦν ἐκ σπέρματος ἱερατικοῦ.

* Exſtat è Wolfg. Muſculi verſione in Bibliotheca Patrum T. 3. edit. Lugd. p. 422.

** Subjunxerat illa argumenta Hoeſchelius Auguſtæ Vindel. 1602. 4. Adriani Iſagogæ S. Scripturæ, libello lectu digniſſimo, qvem propediem cum verſione & notis eruditis vulgandum ſperamus ab amico noſtro Chriſtophoro Woltereck, Glukſtadienſi. Ille Adrianus Caſſiodoro ac Photio memoratus, idem mihi videtur cum Adriano Monacho, ad quem Epiſtola S. Nili II. 60. edit. Allatianæ, ubi eum laudat à diligenti lectione ac ſtudio Sacrarum literarum.

nis Tomo VIII. Græce vero ac latine editi ſunt à Conrado Rittershuſio in aſſe fatidico, ſive Duodecim Prophetis minoribus, latina Metaphraſi Poëtica expoſitis, Ambergæ 1604. 8.

CCXIX. BARUCH ET HABACUC.

IN Athanaſiii ſynopſi S. Scripturæ & in Stichometria Nicephori poſt libros Veteris Teſt. ἀντιλεγομένους (Sapientiam Salom. Sapientiam Sirachi, Eſther, Judith, Tobiam, Maccabæorum libros IV. Πτολεμαϊκὰ, Pſalmos Salomonis & Suſannam) inter Apocrypha memorantur Βαρὰχ, Ἀμβακοὺμ, Ἐζεχιὴλ καὶ Δανιὴλ ψευδεπίγραφα. De Ezechiele dicturus ſum proximo capite. *Baruchi* ſcriptum tantummodo noto diverſum *hoc loco* intelligendum videri ab eo quod Græce hodie habemus, qvodqve in eadem Nicephori ſtichometria inter libros ἐκκλησιαζομένους memoratur ſtatim poſt Jeremiam, traditurqve fuiſſe ςίχων ſeptingentorum. *Habacuci* autem nomine nihil aliud denotari exiſtimo, qvàm qvod inter fragmenta Danielis legimus de Dracone Bel, cujus hæc fuit inſcriptio lecta etiam Hieronymo præf. in Danielem: Προφητεία τοῦ Ἀββακοὺμ υἱοῦ τοῦ Ἰούδα ἐκ φυλῆς Λευΐ. Ἄνθρωπός τις ἦν ἱερεὺς ὀνόματι Δανιὴλ, υἱὸς τοῦ Ἀβδᾶ, συμπότης τοῦ βασιλέως τοῦ Βαβυλῶνος &c. Mentio hiſtoriæ de Dracone Babylonico etiam apud Gorionidem, & in Bereſit Rabba ſect. 68. Videndus qvoqve Ælianus XI. 17. Hiſt. animal. *Danielis* denique ψευδεπίγραφον puto à duobus his ſcriptoribus

bus innui carmen trium puerorum. Onirocritica enim, quam intelligi ab Athanaſio ſuſpicatur illuſtris Huetius, dubito à tam antiqvo tempore ſuppoſita Danieli fuiſſe. Porro de cæteris in ſynopſi ac ſtichometria memoratis vide ſi placet qvæ dixi lib. 3. Bibliothecæ Græcæ cap. 29.

CCXX. ANANIÆ, AZARIÆ & MISAEL Libellus de jejunio.

TAlmudici in tractatu de Sabbato c. 1. *Anania & ſocii ſcripſerunt Megbilla Taanith.* Confer Sgambatum p. 368.

CCXXI. EZECHIELIS * Prophetia Apocrypha.

FLavius Joſephus X, 6. Antiqv. & ex eo Jo. Zonaras T. 1. Annalium p. 79. teſtatur Ezechielem duos libros ſcripſiſſe: ἀλλὰ καὶ ὁ προφήτης Ἰεζεκιὴλ πρῶτος περὶ τούτων δύο βιβλία γράψας κατέλιπεν. *Sed & Propheta Ezechiel, qui primus* (ante Jeremiam) *duos libros de hoc argumento* (clade & miſeria populi Iſraëlitici) *ſcriptos reliquit.* Hæc Joſephi cum commemoraſſet alter Joſephus Chriſtianus, Hypomneſtici ſcriptor, ** ſubjungit: ἓν δὲ μόνον ἐπιγινώσκομεν εὑρίσκεσθαι. *Nobis non niſi unum inveniri compertum eſt.* Atqve Joſephus ipſe Judæus

* De longe junioris Ezechielis Poëtæ Judæi Tragici ἐξαγωγῇ ſive dramate eductionis populi Iſraëlitici ex Ægypto, dixi lib. 2. Bibliothecæ Græcæ lib. 2. cap. 19.

** Vide ſupra p. 913.

dæus dum 1. in Apionem p. 1036. libros ſacros viginti duos commemorat, non niſi unum Ezechielis librum in illo cenſu computavit. Neque vero unqvam plures exſtitiſſe, ſed unum longiorem Prophetæ librum in duas fuiſſe diviſum partes, ita ut poſterior à capite quadrageſimo inciperet, eſt conjectura eruditorum Virorum Stephani le Moyne notis ad Varia ſacra p. 338. 341. & Huetii p. 461. demonſtrat. Evangel. Aliter tamen ſenſiſſe videtur Athanaſius ſynopſeos Scripturæ auctor & Nicephorus in στιχομετρίᾳ qui Ezechielis ψευδεπίγραφον commemorant. His accedunt qvod loca qvædam à veteribus ſub Ezechielis nomine afferuntur, qvæ in Prophetia ejus ſacra & Canonica incaſſum qvæſiveris.

Ἐν ᾧ εὕρω σε, ἐν αὐτῷ καὶ κρινῶ σε, εἶπεν ὁ Θεός. *In qvo ſtatu te invenero, in ipſo judicabo te, inquit Dominus.* Hæc ἡ τοῦ Ἐζεκιὴλ φωνὴ dicitur Joanni Climaco in ſcala Paradiſi gradu 7. p. 159. & in vita B. Antonii c. 15. Prophetæ etiam tribuit Athanaſius junior qv. 36. ad Antiochum. Adde Grabii notas ad T. 1. Spicilegii Patrum ſæculi I. p. 327. Cotelerium T. 1. monument. Eccleſiæ Græcæ p. 821. ſeq. & Codicem meum Apocryphum Novi Teſt. p. 333.

In quacunque hora ingemuerit peccator, ſalvus erit, apud Luciferum Calaritanum & alios allegatur, atqve Ezechieli tribuitur. Confer Rich. Simonis novas obſervationes ad textum & verſiones Novi Teſt. c. 20.

Tertullianus de Carne Chriſti c. 23. *Legimus apud Ezechielem de vacca illa quæ peperit & non peperit,*

Τέξεται

τέξεται ἡ δάμαλις, καὶ ἐροῦσιν οὐ τέτοκεν. Ita locum hunc producit Epiphanius hæreſi XXX. c. 30. Ad eundem alludit Clemens Alex. VII. Strom. p. 756. Confer. Jo. Euſebium Nierenbergium lib. X. de origine S. Scripturæ c. 25. & 27. & Stephanum le Moyne libro laudato p. 333. ſeq.

Idem Clemens I. Pædagogi c. 10. Φησὶ γὰρ διὰ Ἰεζεκιήλ. Ἐὰν ἐπιςραφῆτε ἐξ ὅλης καρδίας, καὶ εἴπητε Πάτερ, ἀκούσομαι ὑμῶν, ὥσπερ λαοῦ ἁγίου. *Dicit enim per Ezechielem: ſi converſi fueritis ex toto corde veſtro, & dixeritis Pater, audiam vos tanquam populum ſanctum.* Integriorem hunc locum producit Clemens alter Romanus c. 8. Epiſtolæ I. ad Corinthios: μετανοήσατε οἶκος Ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς ἀνομίας ὑμῶν. Εἶπον τοῖς υἱοῖς τοῦ λαοῦ μου, ἐὰν ὦσιν αἱ ἁμαρτίαι ὑμῶν ἀπὸ τῆς γῆς ἕως τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐὰν ὦσιν πυῤῥότεραι κόκκου, καὶ μελάντεραι σάκκου, καὶ ἐπιςραφῆτε πρός με ἐξ ὅλης τῆς καρδίας, καὶ εἴπητε, Πάτερ, ἐπακούσομαι ὑμῶν ὡς λαοῦ ἁγίου. *Reſipiſcite domus Iſraël ab iniquitate veſtra. Dic filiis populi mei, ſi peccata veſtra à terra ad cœlum usque pertingant, ſi cocco rubriora & cilicio nigriora fuerint, & ad me ex toto corde converſi fueritis, & dixeritis, Pater, tanquam populo ſancto aurem vobis præbebo.* Plurimum huic loco tamqvam vere Prophetico tribuit Colomeſius in obſervationibus ſacris p. 82. & ad Clementis Epiſtolam p. 20. putatqve ad eundem reſpicere Johannem in Apocalypſi XVIII. 5. & VI. 12.

Poſſit etiam aliquis conjicere, ex Apocrypho Ezechielis libro petiiſſe Epiphanium, & Dorotheum qvæ de illius rebus habent, in Canonico Prophetæ volumine neutiquam reperienda. Sed

veri-

verisſimilius eſt uti in aliis Prophetarum vitis, ita in Ezechielis qvoqve, iſta hauſiſſe Judæorum traditione.

CCXXII. Ezechiel an Nazaratus Aſſyrius quem audivit Pythagoras. Bibliotheca ad Ezechielis ſepulchrum.

Zaratum (Zabratum vel Zaratam aut etiam Nazaratum alii appellant) Aſſyriorum Philoſophum qvem auſcultavit Pythagoras, cum Propheta Ezechiele qvidam olim eundem eſſe exiſtimarunt qvod refert & merito rejicit Clemens Alex. 1. Strom. p. 304. Quemadmodum & Pythagoram ad Judæos penetraſſe negat Lactantius IV. 2.

*Meminit Benjamin Tudelenſis in itinerario bibliothecæ librorum primi & ſecundi templi, quæ extare in ripa Euphratis apud ſepulchrum Ezechielis Prophetæ ait. Fabuloſum hunc auctorem * omnes habent.* Sed tamen

Parm

* Adde teſtimoniis ſupra p. 1068. adductis hoc [illegible] Var. lect. *Etſi narrationes iſtius Benjamini, [illegible] regna quædam Iſraëlitarum in remotiſſimis regionibus & inacceſſis ſolitudinibus, de quibus ſi quid mentiatur, periculum non erat deprehendi, & feliciſſimum in iſtis libris beata collimitiis complicum ſuorum ſtatum effutiat: [illegible] res Græcorum Romanorumve figmentis majorum plerumque interpolatas obtrudit lectori, minimum fidei merentur: in aliis tamen gentilium* (ſuorum) *rebus, de quibus cur aliquid fingeret, cauſſa nulla erat, tuto ipſi creditur, maxime teſtimoniis aliunde adminiculato.* Cæterum de Ezechielis ſepulchro vide etiam ſis Epiphanium T. 2. Opp. p. 241. & de Propheta ipſo Acta Sanctorum ad X. April. T. I. p. 857.

Petrus della Valle in itinerario ſuo hujus ſepulchri meminit, quod adire neſcio quibus obſtaculis impeditus, neglexit, licet de Bibliotheca nihil. Hæc Morhofius lib. 1. Polyhiſtoris c. 6. Cui adde hæc Wagenſeilii in Sota p. 717. *Supereſt in hunc usque diem Nobiliſſimo Petro de la Valle tom. 1. Itin. epiſt. 17. teſte, haud procul a ruderibus veteris Babylonia, ſepulchrum Ezechielis Propheta, quod Judæi magna colunt cærimonia, & ubi preces fundere, in ſolemni habent more poſitum. Proinde, ſi non omnia, ſaltem aliqua eorum, quæ de hoc ſepulchro nobis refert Benjaminus in Itinerario, vera ſint, oportet: Sic vero legitur in Editione Cl. l'Empererii p. 77. ſeqq.*

A Naphha tres paraſangæ numerantur, ad B. Ezechielis Prophetæ Synagogam in ripa Euphratis: ubi e regione Synagogæ LX. turres ſunt, & inter ſingulas eſt Synagoga. In illius atrio librorum ſacrorum theca eſt; & poſt Synagogam Ezechielis filii Buzi Sacerdotis ſepulchrum: cui magna pulcherrimiqve operis teſtudo impendet, qvam conſtruxit Jechonias Judæorum Rex, cum XXXV. Judæorum millibus, qvi eum ſeqvebantur, cum ab Evilmerodacho e carcere dimiſſus eſſet. Hic locus, una ſui parte flumen Chobar reſpicit; altera vero Euphratem. Cæterum Jechonias omnesqve qvi eum comitati ſunt, in pariete ſculpti viſuntur: Jechonias, primo loco, Ezechiel ultimo. Is locus ad hunc usque diem quadamtenus Sanctuarium eſt: huc enim e locis remotiſſimis precandi cauſa confluunt, inde ab anni initio, ad feſtum expiationis usque; magnaqve gaudia agitant. Qvin etiam exulum caput, & Synedriorum Præſides, Bagdado huc profecti,

 per

per agros ad duodecim usq; milliaria, tentoria diſponunt: & eodem mercatores Arabes veniunt; magnusque eſt confluxus, qvem Nundinarum voce denotare ſolent. Ibi productum magnum librum, qvem Ezechiel Propheta ſua ſcriptum manu, legunt expiationis die. Super Ezechielis ſepulchro die nocteqve ardet lampas, inde ab eo tempore, qvo eam ipſe accendit; & hactenus ellychnia identidem mutant, oleumqve addunt qvi eum ſeqvuti ſunt. ¶ Ibidem ſancta quædam magnaque domus libris plena, ubi etiam cum e prima, tum e ſecunda æde libri ſervantur: & qvicunque liberis carent, illic libros ſuos conſecrant. Judæi etiam, qvi eò ad preces e Perſia & Media conveniunt, pro ſe regionum iſtarum incolis, vota ad Ezechielis Prophetæ Synagogam deferunt. Quin etiam Magnatum inter Muhammedanos filii, eo ad precandum veniunt, ob ardentem B. Ezechielis Prophetæ amorem: locumqve vocant habitaculum elegantiæ vel pulchrum. Eo omnes Arabes, ad preces congregantur. *Paulo contractius, quædam tamen, quæ in iſtis deeſſe videntur addenda [illegible]iam, hæc extulit Baal Schalſchelet Hakkabala, p. 20, 4.*

Scriptum reperitur in Itinerario R. Benjaminis, idemqve in Chronico Johannis Inglesii * confirmatur, Ezechielem diem obiiſſe ſupremum vivente Nebucadnezare, & ſepultum eſſe in Babylonia, inter Euphratem, & Chaborem fluvios. Cæterum, cum rerum potiretur Evilmerodach, liberaretqve Jehojakimum e carcere, abiit Jechojakim comitatus XXXV. millibus Judæorum, condiditqve fornicem ſuper ſepulchro Ezechielis

Pr

* Anglici.

,hetæ, atqve in hunc usqve diem, inſculptus
:onſpicitur Jehojakim, cum Ezechiele & co-
te virorum. Hic pariter condiderunt Syna-
;am ingentem, juxta illum fornicem, e regio-
vero Synagogæ LX. quaſi turres ſunt, & inter
mqve earum deprehenditur Synagoga. In
o Synagogæ Ezechielis, arca eſt (*Codicum ſa-
xum*,) & retro atqve a tergo Synagogæ, eſt Se-
chrum Ezechielis, qvæ omnia junctim vocan-
Synagoga Ezechielis. Porro dicavit Jehoja-
nus Synagogæ Ezechielis, agros & vineas qvos
ilmerodach ei ad vitæ ſuſtentationem donave-
, eſtqve is locus Judæis ſacro-ſanctus, atqve
ic, inde ab extremitatibus Orbis, ad preces
ıdendas, ſolent confluere. Cum illuxit Dies
piationis, producitur Pentateuchus membrana-
us, ſcriptus manu ipſius Ezechielis, ex eoqve
ælegitur. Atqve ſuper Sepulchro, ſuſpenſa
terna eſt, indeſinenter ardens. Porro, eſt ibi
lificium magnum ex piorum oblationibus con-
tum, multis libris, qvi primi & ſecundi Tem-
i excidium evaſere, refertum. Et vero, Iſmaë-
arum Propheta (*Muhammedes*,) cum in his locis
nperaret, confirmavit Synagogæ huic, omnes
ditus, in diem usque præſentem vigente privi-
gio.

CCXXIII. Vita * DANIELIS & Prophetia Apocrypha.

Chronicon Paſchale p. 159. ſeq.

Δανιὴλ οὗτος ἦν ἐκ φυλῆς Ἰούδα, τῶν ἐξεχόντων [illegible] βασιλικῆς ὑπηρεσίας. Ἀλλ' ἔτι νήπιος ὢν ἤχθη ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Χαλδαίων. Ἐγεννήθη δὲ ἐν Βεθερὼμ τῇ ἀνωτέρᾳ, καὶ ἦν ἀνὴρ σώφρων, ὥστε δοκεῖν τοὺς Ἰουδαίους εἶναι αὐτὸν σπάδοντα.

Πολλὰ ἐπένθησεν οὗτος ἐπὶ τὸν λαὸν, καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐν νηστείᾳ ἤσκησεν ἀπὸ πάσης τροφῆς ἐπιθυμητῆς. σπέρματα τῆς γῆς ἐσθίων. Καὶ ἦν ἀνὴρ ξηρὸς, καὶ σπάνος, τὴν ἰδέαν ὡραῖος, ἐν χάριτι ὕψιστος. Οὗτος πολλὰ ηὔξατο ὑπὲρ

Erat Daniel ex tribu Juda, ex præcipuis Regis miniſtris. Adhuc dum puer ductus eſt in captivitatem ex Judæa in terram Chaldæorum: natus eſt autem in Betherom ſuperiore, adeoqve caſtus fuit, ut Eunuchus ab Judæis exſtimaretur.

Is plurimum defevit pro populo, & pro Hieruſalem, vitamqve egit in ciborum omnium deſiderabilium abſtinentia, terræ ſemina comedens. Vir erat ſiccus corpore & gracilis, forma decorus, gratia præſtantiſſimus;

* Danielis effigies Commentariis in Danielem à Cornelio a Lapide è Menologio Baſilii Imp. præfixa, non eſt Danielis Prophetæ, ſed Danielis martyris ſub Licinio paſſi, de quo ad 10: Jul. Confer Reineſii Varias Lect. p. 232. qui cum [illegible] Benjamino Tudelenſi, mavult credere Prophetam ſepultum Suſis, quàm ut ſcribunt Epiphanius, Pſeudo Dorotheus & Chronici Alex. ſive Paſchalis auctor, Babylone.

βουχοδονόσωρ, τῷ ἀγα-
-ῶτος αὐτὸν Βαλτά-
υἱοῦ αὐτοῦ, ὅτι ἐγέ-
θηρίον* καὶ κτῆνος,
ἢ ἀπώλυται. Ην γὰρ
ἔμπροσθεν ὡς βοῦς συμ-
φαλῇ· καὶ οἱ πόδες
τοῖς ὄπισθεν λέων. Α-
λύφθη δὲ τῷ ὁσίῳ
τοῦ μυστηρίου τούτου,
κτῆνος γέγονε διὰ
ἄλογον αὐτοῦ φιληδο-
καὶ σκληροτραχη-
καὶ ὅτι ὡς βοῦς ὑπο-
ν γενήσεται τοῦ Βελιὰ,
δὲ διὰ τὸ ἁρπακτι-
καὶ τυραννικὸν, καὶ
ώδες τοῦ τρόπου. Ταῦ-
χουσιν οἱ δυνάσται ἐν
ότητι, ἐπὶ τέλει δὲ
ς γίνονται, ἁρπάζον-
ολοθρεύοντες, πα-
οντες, ἀναιροῦντες, τυ-
νοῦντες, ἀσεβοῦντες,
δὲ τούτων ἀμοιβὰς
ρὰ τοῦ κριτοῦ Θεοῦ ἀπο-
λαμβάνοντες. Εγνω δὲ διὰ
σοῦ ὁ ἅγιος, ὅτι ὡς
ς ἤσθιε χόρτον, καὶ ὅτι
ἐγένετο αὐτῷ ἀνθρωπί-
φύσεως τροφῆς ἐπι-

Hic ſæpius Deum precatus eſt pro Nabuchodonoſor, filii Baltaſar ſvaſionibus, cum beſtia & jumentum factus eſt, ne periret. Antrorſum enim capite bovem, pedibus vero & parte poſteriori leonem referebat. Revelatum eſt autem viro ſancto iſtud myſterium: eo qvod ex irrationali voluptatis amore, ac refractario ingenio, in jumentum evaſit, & qvod veluti bos, jumentum Beliæ factus eſt: in leonem autem, ex illius rapacitate, tyrannide, ac ferinis moribus, cujusmodi quidem vitiis, qvi rerum potiuntur, dum juvenes ſunt infici ſolent, ſub vitæ vero extremum, feræ evadunt, dum rapiunt, vaſtant, feriunt, occidunt, tyrannorum more, ac impie vivunt, qvorum tandem pœnas a judice

* Dan. IV. 30. ſed ibi de furore Nebucadnezaris ſermo, non de metamorphoſi phyſica.

θυμία. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ αὐτὸς Ναβουχοδονόσωρ, μετὰ τὴν πέψιν τῆς τροφῆς ἐν καρδίᾳ ἀνθρωπίνῃ γινόμενος, ἔκλαιε καὶ ἠξίου Κύριον, πᾶσαν τὴν ἡμέραν καὶ νύκτα τεσσαρακοντάκις δεόμενος. Δαίμων δὲ ἐπεγίνετο αὐτοῦ, καὶ ἐλάνθανεν ὅτι γέγονεν ἄνθρωπος. Ἤρθη δὲ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ τοῦ μὴ λαλεῖν, καὶ νοῶν εὐθὺς ἐδάκρυεν, καὶ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἦσαν ὡς νεκρὸν κρέας ἐν τῷ κλαίειν, πολλοὶ γὰρ ἐξιόντες ἐκ τῆς πόλεως ἐθεώρουν αὐτόν.

Deo recipiunt. A Deo porro edoctus et ſanctus, ut bovem ... comediſſe dixit, ſiquidem ipſi fuiſſe ... humanæ idonei ... menti cupiditatem. Propterea idem Nabuchodonoſor, poſt ciborum concoctionem, cum cor hominis haberet, plorabat, & Dominum ſingulis diebus ac noctibus quadragies deprecabatur. Dæmon vero ad eum acceſſit, cum hominem eſſe ignoraret. Elevata eſt ejus lingua, ita ut non potuerit loqvi, qvod cum intelligeret, ſtatim lacrymabatur, & oculi illius erant ſicut caro mortua dum fleret. Multi autem urbe egreſſi ipſum ſpectabant.

Ὁ δὲ Δανιὴλ μόνος οὐκ ἤθελεν ἰδεῖν αὐτόν, ὅτι πάντα τὸν χρόνον τῆς ἀλλοιώσεως αὐτοῦ ἐν προσευχῇ ἦν περὶ αὐτοῦ. Ἔλεγε γάρ, ὅτι, Πάλιν ἄνθρωπος γενήσεται, καὶ τότε ὄψομαι αὐτόν. Καὶ ἠπίστουν αὐτῷ.

Solus vero Daniel illum videre noluit, cum toto iſto transformationis tempore aſſidue pro illo preces funderet. Ajebat enim: *Iterum homo rurſum evadet, tunc illum videbo.* Qvod plerique minime credebant.

O Sa-

Δανιὴλ οὖν τὰ ἑπτὰ
προσευχόμενος πρὸς
ὕψιστον, ᾔτησεν γενέ-
οὺς εἶπεν καιρούς,
ἴησεν γενέσθαι μῆνας
ά. Καὶ τὸ μυστήριον τῶν
ὶ καιρῶν ἐτελέσθη ἐπ'
όν. Οἱ ἀποκαταστὰς
ἑπτὰ μησὶ, ὡς ἦν τὸ
ιν, τὰ ἓξ ἔτη καὶ πέντε
ῆνας. Ὑπέπιπτεν Κυρίῳ,
ὡμολόγει τὴν ἀσέβει-
αὐτοῦ, καὶ πᾶσαν τὴν
μίαν αὐτοῦ, καὶ ἀπέδω-
αὐτῷ τὴν βασιλείαν
ῦ, καὶ οὔτε ἄρτον, οὔ-
κρέα ἔφαγεν, οὔτε οἶνον
εν, ἐξομολογούμενος
ρίῳ, ὅτι Δανιὴλ προσέ-
ξεν αὐτῷ ὀσπρίοις βρε-
ις, καὶ χλωροῖς ἐξιλάσα-
σθαι Κύριον. Διὰ τοῦτο
άλεσεν αὐτὸν Βαλτά-
ρ, ὡς τὸν υἱὸν αὐτοῦ.
έλησεν δὲ αὐτὸν συγ-
ηρονόμον καταστῆσαι τῶν
κνων αὐτοῦ. Ἀλλ' ὁ ὅσιος
εν· Ἱλεώς μοι ἀφεῖναί
κληρονομίαν πατέρων
ου, καὶ μὴ κολληθῆναί
κληρονομίας ἀσεβῶν μη-
ον. Καὶ τοῖς ἄλλοις Βασι-

Daniel igitur fuſis precibus, ab altiſſimo petiit ut ſeptem anni, ea qvæ dixerat tempora fierent, ac impetravit ut ad menſes ſeptem redigerentur. Tum vero ſeptem temporum myſterium in eo adimpletum eſt. Nam cum poſt ſeptem menſes priſtinam formam recepiſſet, ſex anni & qvinqve menſes ſubſtracti ſunt. Ille autem ante Dominum procidit, impietatem, omnemqve iniqvitatem ſuam confeſſus, reddiditque ei Dominus regnum ſuum; neqve panem, neqve carnes comedit, nec vinum bibit, confeſſus Domino. Quippe præceperat ipſi Daniel, ut leguminibus aqua tinctis, & viridibus Dominum placaret. Propterea ipſum appellavit Baltaſar, perinde auxilium ſuum. Sed & una cum liberis ſuis hæredem in-

λεῦσι Περσῶν πολλὰ ἐποίησεν τεράστια, ὅσα οὐκ ἐγράφησαν. Οὗτος δὲ ἀπέθανεν, καὶ ἐτάφη ἐν τῷ σπηλαίῳ τῷ βασιλικῷ μόνος ἐνδόξως. Καὶ αὐτὸς ἔδωκε τέρας ἐν ὄρεσι τοῖς ὑπεράνω τῆς Βαβυλῶνος, ὅτι, Ὅτε καπνισθήσεται τὸ ἐν Βορρᾷ, τότε ἥξει τέλος Βαβυλῶνος· ὅτε δὲ κατ' ἀνατολὰς ὕδωρ καθαρὸν ἐξελεύσεται, τότε ὁ Θεὸς ἐπὶ γῆς ὡς ἄνθρωπος ἀναδέξεται πάσας τὰς ἀνομίας τοῦ κόσμου εἰς ἑαυτὸν, ἐν τῷ ἀνασκολοπίζεσθαι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἱερέων τοῦ νόμου. Καὶ εὐθὺς Πνεύματος χάρις ἐπὶ τῆς γῆς ἐκχυθήσεται εἰς πάντα τὰ ἔθνη. Ὅτε δὲ ἐν πυρὶ καίεται, τότε τέλος ἔσται πάσης τῆς γῆς. Ἐὰν δὲ ἐν τῷ νότῳ ῥεύσῃ ὕδατα, ὑποστρέψαι ὁ λαὸς εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ. Ἐὰν δὲ αἷμα ῥεύσει, φόνος ἔσται τοῦ Βελιὰ ἐν πάσῃ τῇ γῇ. Καὶ ἐκοιμήθη ἐν εἰρήνῃ ὁ ὅσιος τοῦ Θεοῦ.

ſtituere velle [illegible] eſt. Verum [illegible] dixit: *Abſit, ut [illegible] Eta paternas hæreditates circumciſorum [illegible] attingam.* Apud [illegible] porro Perſarum Re[illegible] multa miranda [illegible] quæ non deſcripta [illegible] Obiit ille, & in [illegible] Regio magnifi[illegible] ſepultus eſt. [illegible] prodigia fecit in ſupe[illegible]rioribus Babylon[illegible] montibus, quæ [illegible]xit: *Cum fumig[illegible] eſt in Aquilo[illegible] bit finis Baby[illegible]. Cum [illegible]ro ab Oriente [illegible] munda, tunc DEus in terr[illegible] tanquam homo [illegible] omnes iniquitates [illegible] dum in crucem [illegible] Sacerdotibus legis. [illegible] que Spiritus gratia in [illegible] effunderetur in omnes gen[illegible]. Cum vero igne [illegible] tunc finis totius terræ [illegible]niet. Cum autem in Au[illegible] fluent aquæ, reverteretur p[illegible]pulus in terram ſuam.* [illegible]

autem

facit diſpendium, perniciosiſſime dormit — — Plane ſi ſermo proferatur ambiguus, & cujus multæ ſunt ſignificationes, nonne merito parum doctus videbitur, qvisqvis ex eo citra discuſſionem ſenſuum ſibi aliqvid pertinacius ſvadebit — — Unde putet *conjectorium* qvi nomine *Danielis* inſcribitur, autoritatis & veritatis robore deſtitutum, cum res ſingulas ſingulis ſignificationibus arcet. De qvibus non videtur latius exeqvendum, cum tota hujusmodi ſit tam inepta traditio, & vagus conjectorum liber per curioſorum manus impudenter discurrat. Habuit ſane Daniel gratiam interpretandi viſiones & ſomnia, qvam ei Dominus inſpirabat: ſed abſit ut vanitatem hanc in artem redegerit vir ſanctus, qvi lege Moyſi prohibitum eſſe noverat, ne fidelium qvis ſomnia seqveretur.

Onirocritica Danielis damnari in decreto Gratiani, ſcribunt viri doctiſſimi, qvod in editionibus quas conſului haud reperio.

In Frid. Sylburgii Catalogo MSS. Græcorum Bibl. Palatinæ p. 98. memorantur Onirocritica Danielis Prophetæ *ordine Alphabetico.*

In Catalogo Codicum Anglo Saxonicorum MSS. Bibl. Bodlejanæ T. 2. theſauri linguorum ſeptentrionalium V. C. Georgii Hickeſii p. 88. Libellus de ſomniorum diverſitate, latine cum interlineari Saxonica. *Continet interpretamenta ſomniorum CCXXIX. Incipit:* De ſomniorum diverſitate ſecundum ordinem abcdarii Danielis Prophetæ. *Deſinit in his verbis:* In pomario ambulare anxietatem gravem ſignificat.

Similis

Similis liber nugicanoricrepus lingua Gallica exſtat in Bibliotheca Regia Berolinenſi, cujo hoc ſpecime nobiscum communicavit eruditiſſimus theſauri illius præfectus Maturinus Veyrius la Croſe:

Ci comence lexpoſicionn des ſonnges ſolõ ceo qe Daniel le Prophete le fiſt, & en eſcripture le miſt de aſſeurer tute gent de ſonnge. Ware lo tendement ci peut homme lire apertement.

Dieu omnipotent qe tutes choſes crea qui homme fourma a ſa ſemblance. Si crea alme parfite ſage & reſonable & au corps domme la aſſembla. & per ceo entent homme reſon & leiſt mal & prent le bien. & rend loenge a Dieu ſon creatour. Lalme qe iointe eſt al corps per qei homme eſt reſonable & ſiet les aventures qe ſont a venir al alme. Souent ly monſtre per ſonnges les biens ou les mals qe ſont auenir grant temps apres. Et per ceo qe checun homme de IIII. ans en amount peut ſonnger ſolom le dit de Ariſtotle & ſonnges monſtrent verreiment les auentures qe ſont auenir, per ceſt escript a ma Dame de Courtenei & a tous ſages per ceo qil trouront les expoſicions des tute manere de ſonnges.

Jugement des ſonnges.

Jugement des ſonnges en moutz des maners ſe varient ſolom labite & la dignete des perſons & ſolom diverſe temps & diverſes houres. Car un meſme ſonnge autrement ſignefie au Roi qe a un moen homme, autrement a homme de Religion qe a ſeculer, autrement a clerk qe a Lay, autrement

ment a riche qe a poure. autrement a homme qe à femme. autrement a pucele qe a autre femme. Sachez qi veſt noir draps en ſonnge ſignefie anguiſe & travail &c.

Finis libri, qvi conſtat XLIX. foliis & CLXXXXVI. capitibus.

Dit avons les expoſicions de ſonnges ſolom ceo qe troue avons en eſcript per les expoſicionns de ſages Philoſophes de Inde de Perſe de Egipte, & qi emprent garde de la ſignifiannce des choſes qe ſont deuant exponns. & dites il poura per ceo exponndre touz les ſonnges qe avenir pourront.

Jci finiſſent les expoſicions des ſonnges.

Sgambatus p. 378. Archivor. Vet. Teſt.

Onirocritica Danielis, antiqva impoſtura. Legitur & latino carmine hujusmodi liber inter vulgi nugas, de qvibus operæ pretium non eſt plura hîc addere.

En qvoqve ſpecimen Conjectorii Danielis, verſibus Germanicis.

Künig Tyro von Schotten und Fridbrand ſin Sun.

In Pareneticis veteribus Goldaſti p. 273.

1. Got hat Wunder manigvalt,
Daniel zeigt er einen Walt,
Der duht in volle Lobeſan,
Darinne zwene Böme ſtan,

Den

Den tolden man der Höhe jach,
Das man in den Landen ob allen Bömen vore
ſach.

2. Als man die Morgen-Zit vernam,
Ein Balſem-Smak an ſie bekam,
Mit Lüften das er liſe gie,
Jetweder Böm den Smak empfie,
Der eine wart grün und breit,
Der ander ful und dürre gar, wie was der Smak
an ſie geleit.

3. Der grüne und der da dürre ſtat,
Jeglichs Böm ein Voglin hat,
Suſt iſt der ander Wald uberal,
Jeglich ris vol der Voglin Schal,
Von den Smake nement ſie die Kraft,
Der dürre Böm und öch ſin Vogel jemer mit
jamer ſint behaft.

4. Daniel uns das beſinnet hat &c.

Goldaſtus in notis p. 354.

Danieli Prophetæ jam olim priſci illi ſapientes inventa ſua proſcripſere, non qvod ejus eſſe vellent, ſed ut venerando ejus nomine populo commendarent. Quo in numero ponunt narrationes de Suſanna, Belo, & Dracone Babylonio, qvæ an ejus eſſent dubitavit antiqvitas. Argumenta dixit Julius Africanus, * neqvicqvam Adamantio refutante. Nam ſi ſunt ejus, cur in Ebræo Avtographo non reperiuntur? cur apud Jonathan

* Confer ſi placet qvæ dixi lib. 3. Bibl. Græcæ c. 29. §. 7. & lib. V. c. I. p. 222. 270.

tham Uzielis Chaldæum Paraphraſten ? Sed unica Theodotionis translatione, D. Hieronymo teſtificante ? Quia vero piorum hominum & orthodoxorum monumenta non indigna cenſuit qvæ in ſe legerentur Eccleſia, illis indignata, qvi ſpurciſſimis & impudentiſſimis nugis ſanctum Danielis nomen profanare, penſi non habuere, cujus generis ſunt : *Liber viſionum Danielis Prophetæ, Ammonitiones quas ei Angelus monſtravit ; Interpretationes ſeu omnia revelata ab Angelo miſſo à Deo*, & haud ſcio quæ inſuper nugamenta, homine Chriſtiano & orthodoxo aliena. Videntur autem ex libro Viſionum eſſe, quæ huc proponit & explanat Tyrol, cum in Ammonitionum non exſtent. *Hactenus Goldaſtus.*

Angelus à S. Joſeph præf. ad Pharmacopœam Perſicam p. 19. *Ramle* * Perſæ *vocant illam artem* ſcientiam Danielis *quæ eſt quædam Cabbala Geomantiam & Pyromantiam conglobans, autoritate & uſu in Perſide celebris, cujus profeſſores non deſpicabiles, & in Civitatum quadriviis & foris obvii, ut mulierculis & rudi plebi reſponſa vendant circa poſtulata quæcunque occulta aut futura.* Bartholomæus Herbelotus in Bibliotheca Orientali p. 283. & p. 709. cum docuiſſet *Raml* à Perſis, Arabibus, Turcis dici qvæ nobis eſt Geomantia, addit ejus inventorem ab aliis Orientalibus jactari Edrin ſive Enochum, ab aliis Prophetam Danielem. Idem p. 7. *Abdalla fils de Salam auteur des queſtions faites à Mahomet ſur le ſujet de Prophetie, eſt auſſi auteur de* Odhmat al mancul ân Danial al Nabi, *qui eſt un ouvrage tiré d'un livre*

Apo-

* Ab hoc vocabulo eſt ῥάμπλιον, titulus libelli Aſtrologici Perſarum, de qvo Cangius in gloſſario.

Apocryphe du Prophete Daniel, *dans lequel les livres d'* Adam *ſont citez ſur l'hiſtoire de la creation* [illegible]. *Cet ouvrage de Ben Salam ſe trouve dans la Bibliotheque du Roy, n.* 410. Idem p. 283. *Les Orientaux attribuent a Daniel l'invention de la Geomantie, qu'ils appellent* Reml, *& un livre qui a pour titre* Offoul al Ie [illegible] *les principes de l'Oneirocritique, ou de l'explication des ſonges. Il y a dans la Bibliotheque du Roy n.* 410 [illegible] *intitulé* Odmat &c. *qui contient des* [illegible] *ques par tradition du Prophete* Daniel. *Ce* [illegible] *plein de fauſſetez, que les Muſulmans ont fabriqué* [illegible] *fondement des veritables Propheties de Daniel.*

CCXXV. Prognoſticon Danielis lingua Syriaca.

INter libros MStos Orientales qvos Seb. Tengnagelius Bibliothecæ Vidobonenſi legavit, Lambecius lib. I. p. 171. memorat Syriace ſcriptum prognoſticon Apocryphum ſingulorum annorum ſub Danielis Prophetæ nomine.

CCXXVI. Viſiones Danielis.

Luitprandus Diaconus Ticinenſis legatione ad Nicephorum Phocam Imp. CPol. pro Ottone [illegible]

Anno C. 968.

SEd cur Imp. Nicephorus Phocas exercitum nunc in Aſſyrios duxerit, quæſo advertite. Habent Græci & Saraceni libros qvos [illegible] ſive viſiones Danielis vocant, ego autem Sibyllinos, in qvibus ſcriptum reperitur qvot annos Im-

Imperator qviſque vivat, qvæ ſunt futura eo imperante tempora, pax an ſimultas, ſecundæ Saracenorum res an adverſæ. Legitur itaqve, hujus Nicephori temporibus Aſſyrios Græcis non poſſe reſiſtere, huncqve ſeptennio tantum vivere: poſt cujus obitum Imperatorem iſto deteriorem (ſed timeo qvod inveniri non poſſit) & magis imbellem debere ſurgere, cujus temporibus adeo prævalere debent Aſſyrii, ut in Chalcedoniam usque, quæ diſtat Conſtantinopoli haud longe, poteſtative cuncta debeant obtinere.

Confer Theoph. Raynaudum in erotematis de bonis & malis libris p. 34. Barthium ad Rutilii II, 52. & Meurſii Cangiique gloſſarium Græcum in ὀρϱάσεις qui Cangius putat Luitprandum per has viſiones Danielis intelligere Oracula, qualia extant Leonis Philoſophi de Imperatoribus CPol. edita à Rutgerſio V. 8. Var. lect. & cum Lambecii notis inter ſcriptores Byz. quæ adeo Danielis nomine appellata ſint, non ac ſi Prophetam illum auctorem habeant, ſed quod ſint veluti gemina Danielis viſionibus. Sed memorat quoque idem Cangius ad Zonaram p. 12. è Codice MS. Bibl. Regiæ Pariſienſis librum Danielis ὀπτασιῶν, à LXX. Interpretibus Græcè ut fingunt verſum, de quibus non male illum Luitprandi locum poſſis accipere.

Πτολεμαῖος ὁ Φιλάδελφος ὁ βασιλεὺς Αἰγύπτου ὑπῆρχε βασιλεύσας ἔτη λη΄. Ἐν τῇ αὐτοῦ βασιλείᾳ οὗτος Ἑβραίους καταδουλωσάμενος εἰς τὴν ἑλληνίδα μεταβαλεῖν ἠνάγκαζε φωνὴν ἐκ τῆς

Ptolemæus Philadelphus Ægypti Rex fuit regnavitqve annos duo dequadraginta. Hic regno ſuo Hebræos cum ſubjeciſſet, coëgit eos in Græcam linguam transferre omnes divinas

ἑβραΐτιδος πάσας τὰς θείας γραφὰς, καὶ παρόντες τὴν ἑρμηνείαν ἄνδρες οἱ ἐν σοφίᾳ παρὰ τοῖς Ἑβραίοις ἐπαιρόμενοι. Ἐν τούτοις ἅπασιν ἦν καὶ ἡ βίβλος ἡ ΔΑΝΙΗΛ τοῦ προφήτου ΟΠΤΑΣΙΩΝ, ὑπάρχουσα βίβλος θαυμαστὴ καὶ ἔγκριτος, τὰ ἐπερχόμενα ἀναγγέλλουσα μέχρι τῆς συντελείας τοῦ κόσμου, κατὰ τύχην τῶν συμβαινόντων, αἰθερίων τεράτων. Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις Κώνστα τοῦ βασιλέως Κωνσταντινουπόλεως, ἐγγόνου δὲ Ἡρακλείου, Μααβίας ὁ τῶν Ἀράβων ἀρχηγὸς μετὰ δυνάμεως πλήθους ἐξελθὼν, κατῆλθε μέχρι καὶ τῆς Ῥόδου, τὴν γῆν τῶν Ῥωμαίων λῃζων, ὃς καὶ ταύτην κατέστρεψε, καὶ πᾶσαν τὴν παραλίαν ταύτης ἐληλάτει. Ὁ δὲ βασιλεὺς ταῦτα ἀκούσας, λαὸν συνα-

ſcrip
coru
entia
præſta
tario.
ſcripta
onum
tæ liber
miran
cura ad
conſum
prodigiis
re con
cantur.
Conſtan
nepos CP
vit, Maab
Dynaſta
manu prog
dum usqve
Romanorum
labundus va
nemqve or
mam raptav
vitqve. Imp
auditis contra
ingreſſusqve Ph

* Non omittendum qvod Epiphanius lib. de menſuris & ponderibus ſect. 10. præter libros ſacros Veteris Teſt. a verſos à LXX. interpretibus fuiſſe libros 72. Apocr. Confer Humfredum Hody de Bibliorum textibus Originalibus p. 177.

θροίσας ἦλθεν εἰς Φοίνικα καὶ εὗρεν τὸν Μααβίαν ἀντιπαρατάξασθαι, καὶ πόλεμον συνάψας, ἡττῶνται Ῥωμαῖοι. Ὁ δὲ αὐτὸς Κώνστας μόλις διασωθεὶς ὑπέστρεψεν ἐν τῇ πόλει μετ' αἰσχύνης. Ὁ δὲ Μααβίας ἐπαρθεὶς τῇ νίκῃ ἐπήρθη κατεδαφίσας τὴν περίχωρον μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς Κωνσταντινουπόλεως. ὃς καὶ τὴν ΒΙΒΛΟΝ ταύτην ἐντυχὼν, καὶ τὰ γεγραμμένα θαυμάσας, δοὺς τοῖς Ἄραψιν μεταφράσαι τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ, μείνας ἐν τούτοις μέχρι καὶ τὴν σήμερον. Ἐν δὲ τῷ ςψνγ ἔτει ἐντυχὼν τήνδε Ἀλέξιός τις ἀπὸ Βυζαντίων δοῦλος αἰχμάλωτος ὑπάρχων βασιλεῦσι, Ἀράβων τὰς γραφὰς καὶ τὴν διάλεκτον ἄμφω γινώσκων, καὶ τὴν διήγησιν ἀναγνοὺς,

ut Maabiæ bello obſiſteret, pugnam cum eo commiſit. Sed Romani victi, Conſtans ipſe vix evaſit, & cum ignominia in urbem reverſus eſt. Maabias vero elatus victoria per omnem vicinam regionem ad CPolim usqve vaſtationem fecit, idemqve incidit in hunc librum & ſcripta in eo miratus, Arabibus in linguam ſuam convertendum dedit, in qva etiam hodie adhuc exſtat. Anno autem 6753. (CHriſti 1145.) Alexius qvidam Byzantius ſervus captus ab Imperatore, Arabum & literas & dialectum callens lecto libro in Romanam † lingvam eum convertere deſideravit &c.

ἐπόθησε τοῦ φράσαι ταύτην ῥωμαΐαν καθὼς ὑπόκειται συμμαρτυροῦντα καὶ συμφωνοῦντα * ἀγγλων τῆς τῶν Ἀράβων ἑξικὴν γλῶτταν, ὃς καὶ εὔχηται τοῦ διορθῆναι αὐτὸ

† Græcam intellige, prima ſcilicet Græca quæ fingitur ex Hebraico verſione pridem perdita.

παρὰ Θεοῦ προθυμίας τοῦ εἰς τέλος πε-
γειν &c.

Methodii qvoqve CPolitani Patriar... 846. denati revelationes, qvæ Methodio ... in qvibusdam Codicibus male tribu... Danielis viſionum nomine veniſſe ... qvoniam Lambecius lib. VI. de Bibl. Vi... 41. teſtatur in illa exſtare manu ... ptum hoc titulo : Ἡ τελευταία ὅρασις ... προφήτου Δανιὴλ, ἥτις διὰ τοῦ ἐν ἁγίοις ... Μεθοδίου Πατάρων ἐφανερώθη ἡμῖν. *Ma... Danielis viſio ultima per S. Methodium Pa...* Lycia Epiſcopum) *nobis manifeſtata.* Inc... λέγει Κύριος παντοκράτωρ. Οὐαί σοι ... ἀγγέλων τὸ σκῆπτρον βασιλεύσῃ ἐν σοί, ... *Hæc dicit Dominus omnipotens. Cum ... perum in te imperitaverit, tunc &c.*

CCXXVII. SOPHONIÆ Pr... Apocrypha. Ahasveri Regis mira... tum. Ezechiæ Pontificis maximi ... & Hoſanna.

Clemens Alex. V. Stromatum p. ...

Ἆρ᾽ οὐχ ὅμοια ταῦτα τοῖς ὑπὸ Σοφονία λεχθεῖσι τοῦ προφή-

AN non hæc ... milia iis, quæ ... ſunt à Proph...

* Vide qvæ dixi lib. V. Bibl. Græcæ cap. 1. p. 258.

a) Paulus Colomeſius notis ad Epiſt. 1. Clementis Roma... hæc deſumſiſſe Clementem putat ex Sophoniæ Prophe... Apocalypſi, quam στίχων ſexcentorum inter libros ... cryphos memorat ſynopſis Scripturæ Athanaſiana ... non Scripturarum Nicephoro Patriarchæ CPol. ... (vide ſupra p. 403.) & MS. Bibl. Baroccianæ.

... ἀνέλαβέν με ... καὶ ἀνήνεγκέ με ... πέμπτον, καὶ ... ἀγγέλους καλου- ... κυρίους· καὶ τὸ ... αὐτῶν ἐπικείμε- ... νεύματι ἁγίῳ, καὶ ... αὐτῶν ὁ θρόνος ... ασίαν φωτὸς ἡλίου ... λοντος· οἰκοῦντας ἐν ... σωτηρίας, καὶ ὑμνοῦν- ... ἄρρητον ὕψιστον.

Sophonia? *Et aſſumpſit me Spiritus, & ſuſtulit in quintum cœlum, & contemplabar Angelos, qui* Domini b) *vocabantur, & diadema eorum impoſitum in ſancto Spiritu, & erat ſedes uniuscujusque eorum ſeptuplo major luce Solis orientis, habitantes in templis ſalutis, & laudantes Deum ineffabilem, altiſſimum.*

... *abilia Urbium*, librum Hebræum Aſſuero ſive ... ero Regi adſcriptum in Bibliotheca Bavarica, ... orat Sgambatus p. 393. neſcio qva fide vel ... m, nam ipſe alibi teſtatur ſe illius Bibliothe- ... dices haud inſpexiſſe.

... *Hezechia* Pontifice maximo, qvem adierit & honoraverit Alexander Magnus, hymnos ... s compoſitos & Hoſanna, traditur in Chro- ... Samaritanorum, qvod ab Eduardo Bernhar- ... ranſmiſſum Lipſienſes Actis Eruditorum in- ... ere A. 1691. p. 169.

b) Cum hoc loco idem Colomeſius in Obſervationibus ſacris p. 139. confert qvod Paulus Apoſtolus Coloſſ. I. 16. Angelorum genus *Κυριότητας* memorat.

CCXXVIII. Scriptura in ZACHA-RIÆ Prophetæ ſepulchro reperta. [illegible] Zachariæ alterius, qui pater fuit Jo[illegible] nis Baptiſtæ.

Sozomenus * *lib. IX. Hiſt. Eccleſ. cap.* [illegible]

Χαφὰρ ζαχαρία, κώμη ἐστὶν ἐν ὁρίοις ἐλευθεροπόλεως τῆς παλαιστίνης· ἐπετρόπευε δὲ ταύτην καλήμερός τις ἐμόδουλος τῷ ἀγρῷ· εὔνους μὲν τῷ κεκτημένῳ· χαλεπὸς δὲ καὶ δύσκολος, καὶ περὶ τοὺς ὁμόρους ἀγροίκους ἄδικος· τοιούτῳ δὲ ὄντι ὕπαρ ἐπιστὰς ὁ προφήτης, ἑαυτὸν κατεμήνυσε· καὶ κῆπον τινὰ ἐπιδείξας, ἄγε δὴ ἐνθάδε ὄρυξον δύο πή-

Chaphar Zacharia vicus eſt in fini[illegible] Eleutheropoli[illegible] bis Palæſtinæ [illegible] Procurator erat Ca[illegible] merus quidam, [illegible] glebæ: domino qu[illegible] ſuo fidus: ſed gravis [illegible] moroſus, & erga fini[illegible] mos ruſticos injuſtus. Hujusmodi cum eſſet, tamen Propheta [illegible] lanti apparens, [illegible] manifeſtavit. Oſten[illegible] [illegible]

* Eadem refert e Sozomeno Nicephorus XIV. [illegible] 9. etiam ſubjungit narrationem de invento S. Steph[illegible] pore, quam Sozomeniani capitis titulus [illegible] ipſum deſiderare nos patitur. Illas Stephani [illegible] Theodoſium Hieroſolymis CPolim ſecum [illegible] ſio XVII. & Feſto Coſſ. teſtatur in Chronico [illegible] Comes. Vere igitur ſcripſerat Sozomenus [illegible] riam ſe usqve ad Annum Theodoſii decimum [illegible] produxiſſe, neqve libri qvidam Sozomeni [illegible] terciderunt, ut viſum Baronio ad A. C. 439. [illegible] Raynaudo. Vide Combefiſii Bibl. Concionatoriæ [illegible] p. 16. 17. & T. 7. p. 582.

..., ἔφη, ἀναμετρήσας
... τῆς αἱμασιᾶς ἐπὶ τ
...τον, παρὰ τὴν ὁδὸν τὴν
... βιθθερέβιν τὴν πόλιν
...ουσαν· εὑρήσεις δὲ λάρ-
...ακα διπλῆν, ξυλίνην τὴν
...αν, ἐν μολυβδίνῃ τῇ ἔ-
...θεν· ἀμφὶ δὲ τὴν λάρ-
...κα, ὑέλινον σκεῦος
...ήρες ὑδάτων, καὶ δύο
...ις μεγέθει μετρίους, καὶ
...ους καὶ ἀβλαβεῖς. ὡς
...κεῖν χειροήθεις εἶναι·
...ια δὲ τὴν σύνταξιν τοῦ
...οφήτου παραγινόμενος
...λήμερος ἐπὶ τὸν δη-
...θέντα τόπον, σπουδῆς
...γου εἴχετο· ὑπὸ δὲ τοῖς
...οειρημένοις συμβόλοις
...ακαλυφθείσης τῆς ἱε-
...ς θήκης, ἀνεφάνη ὁ
...εῖος προφήτης, λευκὴν
...λὴν ἠμφιεσμένος, οἷα
...ε οἶμαι καὶ ἱερεὺς ὤν· ὑπὸ
...ὲ τοὺς πόδας αὐτοῦ ἔξωθεν
...ῆς λάρνακος, παιδίον
...κειτο βασιλικῆς ἠξιωμέ-
...ον ταφῆς· εἶχε μὲν γὰρ,
...ἐπὶ μὲν τῆς κεφαλῆς,
...ρυσοῦν στέφανον· χρυσᾶ
...ετὰ ὑποδήματα, καὶ τὴν
...θῆτα τιμίαν· ἀπορρύνταιν

qve qvodam horto:
Hic,inquit,fodito,men-
ſurâ duorum cubitorum
ductâ à maceria in hor-
tum, ſecus viam qvæ
ducit ad urbem Bittho-
reban. Reperies autem
arcam duplicem: inte-
riorem qvidem ligne-
am; plumbeam vero
exteriorem: & circa ar-
cam vas vitreum aqva
plenum: duos item an-
gues mediocri magni-
tudine, mites atque in-
noxios; ita ut manſveti
eſſe videantur. Igitur
Calemerus ex Prophetæ
mandato ad locum
monſtratum profectus,
manum operi admove-
re cœpit. Cumque jux-
ta ſigna qvæ ſupra retu-
limus, ſacra capſa aperta
fuiſſet, apparuit divinus
Propheta, albâ veſte in-
dutus, qvippe qvi ſacer-
dos etiam, ut opinor,
fuiſſet. Porro ſub pedi-
bus illius, extra arcam
tamen, infans jacebat
regiâ ſepulturâ honora-

dà

δὲ τῶν τότε σοφῶν καὶ ἱερέων περὶ τούτου τοῦ παιδὸς, τίς τι εἴη καὶ πόθεν, καὶ οὗ χάριν τοιάδε ἠμφίεστο, λέγεται Ζαχαρίαν τὸν ἡγούμενον τῆς ἐν Γεράροις μοναχικῆς συνοικίας, ἑβραΐα καὶ παλαιᾷ περιτυχεῖν γραφῇ, οὐ τῶν ἐκκλησιαζομένων· ἐδήλου δὲ ὡς ἡνίκα Ζαχαρίαν τὸν προφήτην ἀνεῖλεν ἰωὰς ὁ τῆς ἰουδαίας βασιλεὺς, οὐκ εἰς μακρὰν περὶ τὸν οἶκον χαλεπῇ ἐχρήσατο συμφορᾷ· ἑβδόμῃ γὰρ ἡμέρᾳ τῆς ἀναιρέσεως τοῦ προφήτου, ἐξαπίνης αὐτοῦ μάλα κεχαρισμένος ὁ παῖς ἀπώλετο· συμβαλὼν δὲ κατὰ θεομηνίαν τῷ τοιούτῳ παθήματι περιπεσεῖν, ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ τὸ μειράκιον ἔθαψεν, ἀπολογούμενος ταύτῃ ὑπὲρ ὧν εἰς αὐτὸν ἥμαρτε· καὶ τὰ μὲν ὧδε ἔγνων· ὁ δὲ προφήτης καίπερ πρὸ πλείστων χρόνων ὑπὸ γῆν κείμενος, σῶος ἀνεφάνη, ἐν χρῷ κεκαρμένος, εὐθύῤῥις, χρυσάδα μετρίως καθειμένην ἔχων,

tus. Habebat et auream coronam capite: aurea item ca-menta & veſtem ſe-ſam. Cumque le[...] & ſacerdotalis or[...] viri de hoc puero [...]bigerent, quis [...] unde eſſet, & cur [...] cauſam ejuſmo[...] amictus eſſet, [...]chariam qui tunc [...]ſterio in Geraris [...]rat, in vetuſtum [...]dam Hebræorum [...]brum, non tamen Ca-nonicum, incidiſſe. Scriptum erat in eo libro, Joas regem Judæorum, cum Zachariam Prophetam interfeciſſet, non multo poſt ſo[...] mi acerbiſſimi calamitate perculſum fuiſſe. Septimo enim die poſt necem Prophetæ, [...] ipſi jucundiſſimus [...]pentinâ morte interiit. Cumqve eam calamitatem Dei indignationi ſibi invectam eſſe con-jiceret, puerum ſub pe-

τὴν δὲ κεφαλὴν βραχυτέραν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὀλίγον ἐν βάθει ταῖς ὀφρύσι καλυπτομένους.

dibus Prophetæ humari præcepit: hoc modo ſatisfaciens pro his qvæ adverſus Prophetam commiſerat. Atqve hæc qvidem ita accepi. Cæterum Propheta, licet multis ante ætatibus ſub terra conditus fuiſſet, integer nihilominus apparuit, ad cutem tonſus, naſo recto, barbâ modicè promiſſâ, capite breviore: oculos habens paululùm cavos, & ſuperciliis obtectos.

Alterius Zachariæ, qvi Pater Joannis Baptiſtæ fuit, liber ςίχων qvingentorum inter Apocrypha Veteris teſtamenti memoratur in antiqvis ſtichometriis, atque in Synopſi S. Scripturæ Athanaſiana. Vide ſupra p. 402. ſeq.

CCXXIX. ESDRÆ Conſtitutiones, & Benedictiones, precesqve.

TAlmudici in Baba Kama fol. 75. 1. referunt Esdram conſtituiſſe hæc decem:

1. Ut inſtitueretur publica legis lectio diebus ſeptimanæ ſecundo & quinto. 2. Ut in Sabbatho ad *Minchám* legeretur. 3. Sancivit ablutionem gonorrhaicis. 4. Seſſionem Judicum in civitatibus diebus hebdomadæ ſecundo & qvinto. 5. Permiſit Aromatariis ut circumire poſſent per urbes, ad Iſraelitarum decus. 6. Præcepit ut lavarent (veſtimenta) die qvinto ſeptimanæ, propter gloriam Sabbathi. 7. Ut pinſerent & coqverent panem veſperi, qvi Sabbathum an-

 tecedit,

tecedit, ut הפרוסה fruſtum dari poſſet pani-
bus in Sabbatho. 8. Indulſit allii eſum in
Sabbathum præcedente, qvia gignit amorem &
tollit cupiditates. 9. Ut mulier accincta ſit
בסינר *Succinctorio poſteriori & interiori*; (ad ma-
lum evitandum.) 10. Conſtitutum eſt, ut
qvamqve mulierem tribus diebus ante pu-
rificationem ſe pectere & mundare debere. &c.

Præter has decem conſtitutiones, refert
Esdram à Talmudicis etiam hæc obſervat Jo-
ricus Otto in Lexico Rabino Philologico p.

Eſras magnoperè reſtitit Sadducæorum ſectæ
in diebus ſuis pullulaſcenti, & ut aliqvod ſig-
lum poneretur, quo Orthodoxi à pravè ſentien-
bus diſtinguerentur, viſum eſt *ipſi decernere*
ad coronidem omnium orationum, qvæ in tem-
plo fundebantur diceretur מן העולם ועד עולם
A ſeculo in ſeculum. Talmud. Bab. Berachot. fol. 54.

Aſſueverat populus in captivitate Babylonica
Chaldææ linguæ, ita ut Hebraicam non niſi cum
difficultate intelligeret: huic *incommodo* ut
conſuleretur, inſtituit Eſra התורגמן *Syrum in-
terpretem*, qvi adſtans legenti in *lege*, verbatim
tim ea vernaculè redderet, qvæ lecta fuerant
fonte Hebræo, ut ex Talmude *Hieroſ. Megillah* fol.
7. 4. elicere eſt.

Præcepit Eſras, ut Jubilæum poſt *captivitatem*
iterum inciperent ab anno ſeptimo reſtaurationis
templi. *Maimon. Hal. Jobel.* cap. 10. *Cæterum* dig-
nus erat Eſra, ut data fuiſſet lex per manus ejus I-
raeli, ſi non præceſſiſſet ipſum Moſes. Talmud.
Babylon. Sanhed. c. 2. f. 21. Denique

... quæ de benedictionibus ſive precibus ab Esdra &c.
ejus ordinatis, Clariſſ. Edzardi ad cap. 1. Berachot p. 27.

niqve notatur in libro Juchaſin, qvicqvid rea apud Judæos conſtitutum publice obti- t, cujus auctor non conſtet, id intelligi omne itutum ab Esdra vel ab ejus ſociis qui Syna- magna vocantur.

XXX. Avtographa Esdræ jactata Bononiæ, & apud Cabilonenſes in Burgundia.

Bernhardus de Montfaucon in Diario Italico p. 399. 400.

Nerat jamdiu cupido evolvendi Codicis, qvem a multis annis (*Bononiæ*) in ſacrario S. Dominici aſſervari acceperam; eſſeqve librum Esdræ ὀ.όγραφον. * Roganti ut evolvere liceret, perhu-

* Meminerunt hujus Codicis Finus Adrianus Ferrarienſis in flagello Judæorum IX. 2. p. 557. & Angelus Roccha libro de Bibliotheca Vaticana p. 394. quorum loca jam laudata ſunt à multis ut B. D. Mayero diſſert. ſelect. XIX. de Avtographis Biblicis p. 564. Jacobo le Long in Bibliotheca ſacra p. 62. Jo. Morino Exerc. Bibl p. 15. B. D. Pfeifero in Critica ſacra p. 42. Rev. Georgio Serpilio in der Lebens-Beſchreibung der Bibliſchen Scribenten parte IV. qvæ tota eſt de Esdra, p. 222. & Hottingero in theſauro Philolog. p. 115. qui p. 507. profert etiam teſtimonium Franciſci Tiſſardi Ambacei ex Grammatica ejus Hebræa A. 1508. Pariſiis impreſſa, ſcribentis, ex eo Volumine ſanctiſſime ſemper aſſervato convinci poſſe Judæos, ſi qvid corrumpere in Hebræis Codicibus auſi fuerint, cum è contrario Finus affirmet id ipſum Volumen in multis locis ab Hebræis vitiatum fuiſſe, *quoniam per communitatem Bononiæ, loco pignoris datum ſit Hebræis mutuantibus pecuniam ipſi Communitati.* Sane qvibus in locis vitia illa ſint in Volumen iſtud ab Hebræis illata, neutiqvam indicat.

humaniter optatum me aſſeqvi curarunt [illegible] Dominicani. Quia vero duplici clave [illegible] hujusmodi cimelium tenent, & clavis al[illegible] nes Magiſtratum, altera vero penes Mon[illegible] eſt, utraqve iis curantibus adfertur, & [illegible] ingens volumen, ſeu convolutus liber. E[illegible] pellis vituli ſubacta & tractabilis, in qva [illegible] dræ liber, ut multorum ſermone fertur, [illegible] tateuchus habetur, more Bibliorum qvæ [illegible] num apud Ebræos in ſynagogis aſſervantur [illegible] culas recentiore manu marginales notas [illegible] vi. Litteræ vix qvidquam nigredinis amiſ[illegible] qvod pelli tribuitur atramenti retinen[illegible] Codex a Judæis huic Monaſterio dono oblatus [illegible] qvo tempore Aymericus Præfectus & mag[illegible] ordinis erat, initio ſcilicet decimiqvarti ſæc[illegible] annis qvadringentis; inſcriptio in medio volu[illegible] ne aſſuta rem denuntiat his verbis:

Hic rotulus legis eſt quem ſcripſit Esdras ſcriba [illegible] ſua, quando ſub Cyro rege redierunt filii captivitatis [illegible] Jeruſalem, & ædificaverunt ſecundum templum, [illegible] fuit conſummatum in quadraginta duobus annis, & [illegible] ravit CCCCXX. annis, ſcilicet usque ad 42. ann[illegible] paſſionem Chriſti. Quod autem ſit ille idem [illegible] bitum eſt per crebram famam Judæorum antiquorum [illegible] fuerunt confeſſi in diverſis ſynagogis, ubi etiam [illegible] batur. Ab antiquo pro tali habebatur inter Judæos [illegible] generatione in generationem; & pro tali receptus [illegible] perendus magiſter ordinis frater Aymericus, [illegible] Talem etiam probaverunt ipſum Judæi litterati [illegible] certis experimentis litteralibus in præſentia mei fratris [illegible] Marſilii & Lectoris Perpyniani & fratris Petri [illegible]

Que

quidem ſigna in aliis rotulis aut non talia, aut non erfecta habentur, ut ego probavi in multis rotulis antiqvis & modernis. Certus itaque debet haberi n reverentia tractari rotulus iſte, quia a tanto autoipsus, & poſt combuſtam legem inſpirante ſancto Spirdinatus, & aliis rotulis pro originali datus, ac tanmporibus conſervatus. Et quod non minus eſt ut nos dai credamus, in templo monſtrabatur in precipuis itatibus, praſtante auctore legis ipſo Deo & Domino o JEſu CHriſto.

læc ut ex charactere liquet, tempore Aymerilagiſtri ordinis conſcripta ſunt, qui eo officio gebatur anno Domini 1308. Hinc palam eſt a o aberrare eos, qvi æſtimant Hebraïca Biblia la occurrere ab annis plus qvadringentis exa-. Nam anni qvadringenti ſunt, qvum hic lex dono oblatus Aymerico fuit; qvi tum periqvus habebatur. Ac licet fabulam ſapiat qvod nt Esdræ ipſius manu exaratum; negari ſane ſe non videtur aliqualis ſaltem vetuſtatis tum ſſe cum traditus Aymerico fuit.

Præter inſcriptionem Latinam ſuperius expresa adeſt Ebraïca a perita manu exarata, qvæ pe-eraſa eſt; eam hic pariter proferimus.

זה ספר תורת משה
אשר כתב עזרא הספר
ויקרא לפני הקהל
מאיש ועד אשה
ויעמד על מגדל עץ

humaniter optatum me aſſeqvi curarunt Patres Dominicani. Quia vero duplici clave obſeratum hujusmodi cimelium tenent, & clavis altera penes Magiſtratum, altera vero penes Monachos eſt, utraqve iis curantibus adfertur, & educitur ingens volumen, ſeu convolutus liber. Eſtqve pellis vituli ſubacta & tractabilis, in qva non Esdræ liber, ut multorum ſermone fertur, ſed Pentateuchus habetur, more Bibliorum qvæ etiamnum apud Ebræos in ſynagogis aſſervantur, pauculas recentiore manu marginales notas obſervavi. Litteræ vix qvidquam nigredinis amiſerunt, qvod pelli tribuitur atramenti retinentiſſimæ. Codex a Judæis huic Monaſterio dono oblatus fuit, qvo tempore Aymericus Præfectus & magiſter ordinis erat, initio ſcilicet decimiqvarti ſeculi ab annis qvadringentis; inſcriptio in medio volumine aſſuta rem denuntiat his verbis:

Hic rotulus legis eſt qvem ſcripſit Esdras ſcriba manu ſua, quando ſub Cyro rege redierunt filii captivitatis in Jeruſalem, & ædificaverunt ſecundum templum, quod fuit conſummatum in quadraginta duobus annis, & duravit CCCCXX. annis, ſcilicet usque ad 42. annos poſt paſſionem Chriſti. Quod autem ſit ille idem numerò, habitum eſt per crebram famam Judæorum antiquorum qui fuerunt confeſſi in diverſis ſynagogis, ubì etiam conſervabatur. Ab antiquo pro tali habebatur inter Judæos de generatione in generationem; & pro tali recepit eum reverendus magiſter ordinis frater Aymericus, cujus eſt. Talem etiam probaverunt ipſum Judæi litterati habitis certis experimentis litteralibus in præſentia mei fratris P. Marſilii & Lectoris Perpyniani & fratris Petri Lobii.

Quæ

rolum (fabula eſt decantata in libellis quibus- ntiqvo idiomate Gallicano ſcriptis, nec non is poëmatibus celebrata, quæ tale quid de lo Magno nugatur,) *inde deſumptus eſt liber iſte, usque delatus in Ægyptum: atque hic ipſe eſt, cui nitimur. Poſteaqvam verò librum meum, manu nignè mihi favente, ipſe me meus impulit animus ad ſcendum ex Ægypto in Regnum Burgundiæ, quod in eſt, ad urbem Chalons* (Cabilonum) *ſitam ad flu- Saone* (Ararim) *Quæſivi enim, diligenter inveſti- omnique ſtudio petii, ubi inveniretur Liber Legis oſtri, exaratus manu ſanctâ Eſræ, Sacerdotis magni, eque expediti. Attuli autem mecum correctionem orum, Petuchas, Sethumas, Sidras, quas tranſcri- Bibliis Sacris, Hieroſolymis deportatis, inveniqve in brana omnes Petuchas, Sethumas reſpondere libro, attuli mecum, valdeque gaviſus ſum: conſtitui et- notannis diem illum ducere hilarem convivioque ſo- m: fuitque dies viceſimus octavus menſis Ziv.*

XXXI. Ex ESDRÆ libro truncata à Judæis.

Juſtinus Martyr dialogo cum Tryphone Judæo p. 297.

πὸ μὲν ἐξηγήσεων ὧν ἐξηγήσατο Ἔσδρας εἰς τὸν νόμον τ

EX verbis qvibus Esdras Legem de Paſchate a) expo- ϖϱὶ

a) Videtur reſpici caput ſextum libri Esdræ v. 19. ſeq. ubi de Paſchate poſt reditum è captivitate celebrato agitur. Confer Tentzelium de ritu lectionum ſacrarum §. XX. & Stephanum le Moyne notis ad Varia ſacra p. 950.

περὶ τοῦ Πάσχα, τὴν ἐξήγησιν ταύτην ἀφείλοντο.

Καὶ εἶπεν Ἔσδρας τῷ λαῷ. Τοῦτο τὸ Πάσχα ὁ Σωτὴρ ἡμῶν καὶ ἡ καταφυγὴ ἡμῶν. Καὶ ἐὰν διανοηθῆτε καὶ ἀναβῇ ὑμῶν ἐπὶ

ſuit, hunc [illegible] abſtulerunt:

Et dixit Esdras ad populum: Hoc Paſcha [illegible] *vator* * *noſter eſt*, [illegible] *gium noſtrum*. [illegible] *& aſcendat in* [illegible]

b) Merito incredibile apparet viris doctis Judæos [illegible] minis qvod hoc loco illis Juſtinus impingit, [illegible] ut Chriſtianis teſtimonia eriperent truncaſſe. [illegible] cit qvod Juſtinus fuerit Samaritanus, atque [illegible] Judæorum verſatior, qvo nomine fidem ejus [illegible] conciliare ſtudet Radulphus Cudworthus de [illegible] Cœnæ Dominicæ c. 2. p. 16. De Græcis enim [illegible] de Hebraicis ſermo eſt Juſtino, atque adeo de iis [illegible] ſtianorum qvam Judæorum manibus [illegible] Qvis igitur credat Judæis potuiſſe in [illegible] dices qvibus Chriſtianos qvotidie [illegible] & mutilarent paucisſimis locis, alia [illegible] illuſtriora qvoqve relinquerent qvam [illegible] Judæi qvos Philo apud Euſebium VIII. [illegible] ſcribit à bismillenorum amplius [illegible] μὴ ῥῆματος μόνον *ne verbum quidem* [illegible] Quid itaqve de loco hoc Esdræ tributo [illegible] mirum Græcis quibusdam Codicibus [illegible] bro Apocrypho depromtum aſſuiſſe, qvi [illegible] 66. poſt vocabulum κρεμαμένην addiderunt [illegible] vel Pſal. XCVI. 10. ſcripſerunt ὁ κύριος [illegible] ἀπὸ ξύλου.

c) Hæc latina verſio depromta ex Lactantii lib. IV. c. [illegible]

* Ad hunc locum alludere putavit Colomeſius [illegible] cum 1. Cor. V. 7. ſcripſit τὸ πάσχα ἡμῶν ὑπὲρ [illegible] ἐθύθη Χριστός. p. 16. Obſervationum ſacrarum [illegible] non conſtat locum illum unquam ab Apoſtolo [illegible] fuiſſe.

per Carolum (fabula eſt decantata in libellis quibusdam antiqvo idiomate Gallicano ſcriptis, nec non Italicis poëmatibus celebrata, quæ tale quid de Carolo Magno nugatur,) *inde deſumptus eſt liber iſte, captivusque delatus in Ægyptum: atque hic ipſe eſt, cui nos innitimur. Poſteaqvam verò librum meum, manu Dei benignè mihi favente, ipſe me meus impulit animus ad proficiſcendum ex Ægypto in Regnum Burgundiæ, quod in Gallia eſt, ad urbem Chalons* (Cabilonum) *ſitam ad fluvium Saone* (Ararim) *Quæſivi enim, diligenter inveſtigavi, omnique ſtudio petii, ubi inveniretur Liber Legis Dei noſtri, exaratus manu ſanctâ Eſræ, Sacerdotis magni, Scribæque expediti. Attuli autem mecum correctionem Scribarum, Petuchas, Setbumas, Sidras, quas tranſcripſi ex Bibliis Sacris, Hieroſolymis deportatis, invenique in membrana omnes Petuchas, Setbumas reſpondere libro, quem attuli mecum, valdeque gaviſus ſum: conſtitui etiam quotannis diem illum ducere hilarem convivioque ſolemnem: fuitque dies viceſimus octavus menſis Ziv.*

CCXXXI. Ex ESDRÆ libro truncata à Judæis.

S. Juſtinus Martyr dialogo cum Tryphone Judæo p. 297.

Ἀπὸ μὲν ἐξηγήσεων ὧν ἐξηγήσατο Ἔσδρας εἰς τὸν νόμον τ

EX verbis qvibus Esdras Legem de Paſchate a) expo-
ſuit

a) Videtur reſpici caput ſextum libri Esdræ v. 19. ſeq. ubi de Paſchate poſt reditum è captivitate celebrato agitur. Confer Tentzelium de ritu lectionum ſacrarum §. XX. & Stephanum le Moyne notis ad Varia ſacra p. 950.

libro XI. præcipue cap. 3. ubi encomium [illegible]
Zorobabeleum celebrat.

CCXXXIII. Libri Esdræ LXX [illegible] CCIV.

Liber IV. Esdræ cap. XIV. 21. ſeq. 3[illegible]

QUoniam Lex tua incenſa eſt, prop[illegible] nemo ſcit quæ a te facta ſunt vel [illegible] opera: Si enim inveni in te gratiam, [illegible] in me Spiritum ſanctum, & ſcribam om[illegible] factum eſt in ſæculo ab initio, quæ era[illegible] tua ſcripta, ut poſſint homines invenire [illegible] & qvi voluerint vivere in noviſſimis, viv[illegible]
Et ecce vox vocavit me, dicens: Esdra a[illegible] os tuum, & bibe quo te potavero. Et ape[illegible] meum, & ecce calix plenus porrigebatur mi[illegible] Hoc erat plenum ſicut aqva, color autem ejus [illegible] ignis ſimilis. Et accepi & bibi: & in eo cum [illegible] biſſem, cor meum cruciabatur intellectu, & [illegible] ctus meum increſcebat ſapientia. N[illegible] meus conſervabatur memoria. Et ap[illegible] os meum, & non eſt clauſum amplius. A[illegible] dedit intellectum qvinqve viris * & ſcrip[illegible] quæ dicebantur ** exceſſiones noctis, qva[illegible] ſciebant. Nocte autem manducabant pa[illegible] Ego autem per diem loqvebar, & per noctem [illegible]

* *Hi nominantur v. 24. Sareas, Dabias, Salemias, E[illegible] & Aſiel.*

** *Franciſcus Junius & Belgica verſio: ſcripſerunt ea [illegible] cebantur (à me) è exceſſu mentis, & qua non intellig[illegible]* Caſtellio: *lymphationes nocturnas, quas neſciebat.*

τὴν καρδίαν, ὅτι μέλλομεν αὐτὸν ταπεινοῦν ἐν σημείῳ, καὶ μετὰ ταῦτα ἐλπίσωμεν ἐπ᾽ αὐτὸν, οὐ μὴ ἐρημωθῇ ὁ τόπος οὗτος εἰς τὸν ἅπαντα * χρόνον, λέγει ὁ Θεὸς τῶν δυνάμεων. Ἐὰν δὲ μὴ πιστεύσητε αὐτῷ, μηδὲ εἰσακούσητε τοῦ κηρύγματος αὐτοῦ, ἔσεσθε ἐπίχαρμα τοῖς ἔθνεσι.

*quoniam habemus humiliare eum in ſigno, & poſt hæc ſperabimus in eum, ne deſeratur hic locus in æternum * tempus, dicit Dominus DEus virtutum. Si non credideritis ei, neque exaudieritis annunciationem ejus, eritis deriſio in Gentibus.*

CCXXXII. Liber Esdræ III. & IV.

DE libro *tertio* qvi ſub Esdræ nomine ambulat, dixi lib. III. Bibliothecæ Græcæ cap. 29. §. 8. & de *quarto*, in Codice Apocrypho Novi Teſtamenti. Igitur in præſenti tantum adjungam, qvod cum locum ex 4. Esdræ V. 4. producat cap. 12. auctor Epiſtolæ quam ſub Barnabæ Apoſtoli nomine laudant ſcriptores antiquiſſimi, parum ſimilis vero videtur doctiſſimi viri Petri Allixii ſuſpicio, qvi in Epiſtola ad Ezech. Spanhemium inſerta hujus operi de uſu & præſtantia numiſmatum T. 1. edit. Lond. p. 70. hunc librum à Montaniſta ex Judæo ſcriptum ſcriptum eſſe conjicit. Scriptam enim Epiſtolam Barnabæ non dubito anteqvam Montanus Eccleſiam hæreſi ſua turbavit. Librum tertium Esdræ legiſſe ſe teſtatur Flavius Joſephus

* Videtur in Græco ſcriptum fuiſſe εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον, ita enim ſæpe LXX. Interpretes ut Exod. XIV. 13: Eſ. XIV. 20. &c.

CCXXXIV. ESDRAS Pentateuchi & reliqvorum Propheticorum librorum reſtitutor.

*S. Irenæus * lib. III. cap. 25.*

Ἐν τῇ Ναβουχοδονόσορ αἰχμαλωσίᾳ τοῦ λαοῦ, διαφθαρεισῶν τῶν γραφῶν, καὶ μετὰ ἑβδομήκοντα ἔτη τῶν Ἰουδαίων ἀνελθέντων εἰς τὴν χώραν αὐτῶν, ἔπειτα ἐν τοῖς χρόνοις Ἀρταξέρξου τοῦ Περσῶν βασιλέως, ἐνέπνευσεν Ἔσδρᾳ τῷ ἱερεῖ ἐκ τῆς φυλῆς Λευῒ, τοὺς τῶν προγεγονότων Προφητῶν πάντας ἀνατάξασθαι ** λόγους, καὶ ἀποκαταστῆσαι τῷ λαῷ τὴν διὰ Μωϋσέως νομοθεσίαν.

IN ea captivitate populi qvæ facta eſt a Nabuchodonoſor, corruptis Scripturis, & poſt ſeptuaginta annos Judæis deſcendentibus in regionem ſuam, poſt deinde, temporibus Artaxerxis Perſarum Regis, inſpiravit Heſdræ Sacerdoti tribus *Levi*, præteritorum Prophetarum omnes rememorare ſermones, & reſtituere Populo eam Legem qvæ data eſt per Moyſen.

Clem.

* Græca ſervavit Euſebius V. 8. Hiſt. Eccleſ. Similia habet S. Theodoritus præf. in Pſalmos.

** Valeſius *denuo componere.* Maſſvetus *digerere.* Nihil autem ex hoc Irenæi teſtimonio evincas, qvam Esdram libros ſacros qui per belli & captivitatis calamitatem evanuerant, ab ipſo autem ſancte conſervati vel diligenti ſtudio inquiſiti fuerant, iterum produxiſſe & publicaſſe, atque adeo populi uſibus ἀνατάξασθαι ſive reſtituiſſe.

ſ Alex. I. Stromatum p. 342. ex illo ipſo, ut apparet, Irenæi loco.

τῇ Ναβουχοδονόσορ
λωσίᾳ διαφθαρει-
ῶν γραφῶν, κατὰ
ταξέρξου τοῦ Περσῶν
έως χρόνους, ἐπί-
Εσδρας ὁ Λευΐτης ὁ
γενόμενος, πάσας
αλαιάς αὖθις ἀνα-
ος προεφήτευσε
άς.

In captivitate Regis Nabuchodonoſor, cum corruptæ eſſent * Scripturæ tempore Artaxerxis Perſarum Regis inſpiratus Esdras Levites, qvi factus erat Sacerdos, prophetavit, omnes veteres rurſus Scripturas renovans.

Idem Clemens p. 329.

Εσδραν γίνεται ὁ
θεοπνεύστων ἀναγνω-
ὸς καὶ ἀνακαινισμὸς
ν.

Per Esdram facta Divinitus inſpiratorum oraculorum recenſio & renovatio.

ervetus minus bene, *cum interiiſſent*. Neutiqvam ſane interiiſſe conſtat ex Nehemiæ VIII. 2. ubi Esdras à populo jubetur proferre legem Moyſis. *Attulit ergo, & legit* &c. Confer quæ præter B. Kortholtum c. 1. de variis S. Scripturæ editionibus, eiqve laudatos ſcriptores plurimos, D. Mich. Waltherus Officinæ Bibl. §. DXV. ſqq. Fraſſenius disqviſit. Bibl. lib. 2. c. 1. Rich. Simon Hiſt. Crit. Veteris Teſt. lib. 1. p. 88. ſeq. Jo. Claudius Operibus poſtumis Gallice editis T. 5. p. 341. ſeq. Gvil. Saldenus Otiis Theolog. p. 22. Elias du Pin prolegom. Bibl. T. 1. p. 144. præcipue vero Huetius demonſtrat. Evangel. propoſit. IV. p. 536. ſeq. Natalis Alex. Hiſt. Eccleſ. V. T. ætatis ſextæ diſſ. 4. p. 338. ſq. & Rev. Georgius Serpilius in vitis ſcriptorum Biblicorum, Germanice editus parte IV. p. 136. ſeq.

Tertullianus l. de cultu fœminarum c.

Hieroſolymis Babylonia expugnatione ... omne Inſtrumentum Judaicæ literaturæ per ... dram conſtat reſtauratum.

S. Hieronymus adverſus Helvidium p. 134. edit. ... cianæi T. 4.

Certe *hodiernus dies* illius temporis æſtimandus eſt qvo hiſtoria ipſa contexta eſt, ſive Moyſen ... cere volueris auctorem Pentateuchi, ſive Eſdram ejusdem inſtauratorem operis, non recuſo.

Annotavit ad Tertullianum Pamelius, quod ... *alibi ſcribit Esdram Scripturas ſacras jam ... ſpiritu, quæ ante ſcripta erant, reſtituiſſe.*

S. Baſilius Epiſtola ad Chilonem p. 742. T. II. Opp.

Ἐνταῦθα, πεδίον ἐν ᾧ ἀναχωρήσας Ἔσδρας πάσας τὰς θεοπνεύςους βίβλους προςάγματι Θεοῦ ἐξηρεύξατο.

Hic ſita eſt campeſtris illa planicies, in qvam ſeorſim à cæteris cum ſe Esdras ſubmoviſſet, libros Scripturæ divinitus inſpiratæ omnes ex DEI mandato in communem omnium uſum eructavit & expreſſit.

S. Joannes Chryſoſtomus Homil. VIII. in Epiſt. ad Hebræos p. 785.

Ὁρᾶτε ἄνωθεν ἵνα μάθητε τοῦ Θεοῦ τὴν ἄφατον φιλανθρωπίαν. ἐνέπνευσε τῷ μακαρίῳ Μωυσῇ - -

Videte ab ipſo ... repetentes initio, ut DEI diſcatis benignitatem & clementiam ...

ε ταῦτα προφήτας
ε μυρία παθόντας
ἐπῆλθε πόλεμος,
πάντας, κατέκο-
νεπρήσθησαν αἱ βί-
Ἑτέρῳ πάλιν ἀνδρὶ
ματῷ ἐνέπνευσεν, ὥστε
ἐκθέσθαι, τῷ Ἐσ-
γῷ, καὶ ἀπὸ λειψάν-
υντεθῆναι ἐποίησε.
δὲ ἔτι ᾠκονόμησεν
ηθῆναι αὐτὰς ὑπὸ
δομήκοντα.

Moyſen inſpiravit --
Poſtea miſit Prophetas
mala perpeſſos innumerabilia. Ingruit bellum, omnes ſuſtulerunt, conſciderunt, exuſtæ fuerunt tabulæ; alium rurſum virum inſpiravit admirabilem ut eas ederet, Esdram inqvam, & ex reliqviis ab eo componi fecit. Poſtea curavit ut Septuaginta eas interpretarentur.

anaſius junior in Synopſi S. Scripturæ T. 2. Opp. p. 86.

ηγεῖται δὲ καὶ τὸ περὶ
ρα, ὅτι ἀπολομένων
βιβλίων, ἐξ ἀμελείας
λαῶν, καὶ διὰ τὴν
χρόνιον αἰχμαλωσί-
ωτὸς Ἐσδρας, φιλό-
ος ὢν καὶ εὐφυὴς, καὶ
γνώστης, ἐφύλαξε
τα καθ' ἑαυτὸν, καὶ
ὂν προήνεγκε, καὶ πᾶ-
ἐκδέδωκε, καὶ οὕτως
σώζεται τὰ βιβλία.

Narratur autem & hoc de Esdra, qvod cum libri per injuriam populi ac diuturnam captivitatem periiſſent, ipſe illos, cum vir eſſet honeſti ſtudioſus, induſtrius & lector, apud ſe omnes cuſtodiverit, & tandem protulerit, omnibusqve tradiderit atqve ita ſervaverit.

ntius Byzantinus de ſectis p. 428.

ρδρας ἐλθὼν εἰς ... μα, καὶ εὑρὼν ... τὰ βιβλία ... θέντα ἡνίκα ... ηχάν, ἀπὸ ... γεται συγγρά- ... τὰ κβ' βιβλία ... ἄνω ἀπηριθ- ... .

Esdras cum Hieroſo-lyma veniſſet, omneſque libros ſacros id temporis quo in captivitatem abducti fuerant, reperiſſet exuſtos, ex memoria depromtos illos XXII. libros quos ſupra recenſuimus, in literas retuliſſe perhibetur.

rab Esdra poſt captivitatem in unum lectos ſcribit præter alios Hilarius præf. atque Euthymius · p. 183. *οἱ μὲν ... οἱ δὲ Ἐζεκίαν συναγαγεῖν τοὺς ψαλμούς. dram, & alii qui Ezechiam * dicunt Pſalm collegiſſe.* Adde p. 187. ſeq. in Variis ani le Moyne.

V. Esdras auctor litterarum um, punctorumque vocalium & Diviſionis librorum ſacrorum in capita & verſus.

ymus in prologo galeato ſive præf. in egum, *Certum eſt*, inquit, *Esdram ſcri-que Doctorem poſt captam Hieroſolymam m templi ſub Zorobabel, alias literas re-*riſſe

p. 913. 914.

riſſe quibus nunc utimur, cum ad illud usque tempus iidem Samaritanorum & Ebræorum characteres fuerint. Idem affirmant Talmudici in Sanhedrin c. 2. ut alia Judæorum & Chriſtianorum teſtimonia omittam qvæ produxere Lud. Cappellus de antiqvis Hebræorum literis Amſt. 1645. 12. & Jo. Eberhard Brunsmannus in diſſ. ejusdem argumenti Helmſt. 1675. §. 15. ſeq. Minime tamen certum illud eſſe probarunt Fullerus IV. 4. Miſc. Jo. Buxtorfius contra Capellum, Steph. Morinus in Exercitationibus de lingua primæva, Ultraj. 1694. 4. atque ſingularibus diatribis demonſtrare polliciti ſunt viri doctiſſimi Ezech. Spanhemius * & Jo. Toinardus. **

Similiter perincertum eſt punctorum vocalium vel Maſoræ auctorem fuiſſe Esdram, quod oppugnat Natalis Alexander in Hiſtoria Eccleſiaſtica Vet. Teſt. ætate VI. pag. 340. ſeq. edit. in fol.

Adverſus eos qvi diſtinctionem Pentateuchi & librorum Propheticorum in capite & verſiculos ad Esdram referunt, diſputat Bartoloccius T. IV. Bibl. Rabbinicæ p. 186. ſeq.

* Ez. Spanhem. de præſtantia & uſu numiſmatum p. 64. & 67. edit. Amſt.

** Vide Bibliothecam Univerſalem T. XXI. parte 2. p. 131.

CCXXXVI. Esdræ Apocalypſis, ἀ-δολόγιον, Somnium, Viſio &c.

Esdræ Apocalypſin memorat Nicephorus [illegible] mologeta in loco quem attuli in Cod. [illegible] pocrypho Novi Teſt. p. 952. Neſcio [illegible] la revelatio Esdræ Prophetæ, qvæ exſtare [illegible] in Catalogo MSS. Angliæ T. 2. num. 3633. Lam [illegible] cius lib. VI. p. 118. teſtatur MS. in Bibl. Vindobo-nenſi ſervari Ἔσδρα τοῦ προφήτου περὶ τῶν [illegible] ἡμερῶν τῶν δώδεκα μηνῶν. *Esdræ Prophetæ de* [illegible] *ſive infauſtis diebus duodecim menſium.* Ejusdem [illegible] furis ſcriptum cum βροντολογίῳ Δαβὶδ τοῦ [illegible] qvod in Codice MS. 945. Regis Chriſtianiſſimi [illegible] ſtare refert Cangius: vel cum altero itidem Esdræ ſuppoſito, qvod memorat idem Lambecius VII. p. 240. ἀγαθαὶ ἡμέραι ἃς ἔδειξεν ὁ Θεὸς τῷ Ἔσδρᾳ τῷ ἱερεῖ. *Fauſti dies quos Esdræ ſacerdoti monſtravit Deus.* Vel qvale Anglica lingua refertur in Catalogo MSS. Angliæ T. 2. num. 8912. *the viſion Esdra* [illegible] *Prophet had of God, how he ſhould know and* [illegible] *Childern of Iſraël the four quarters of the year,* [illegible] *all the year is ruled by the Firſt day of January, if it* [illegible] *Sunday, Munday, Tuesday, Wednesday, Thursday, Fri-day or Saturday. Of good and evil daies &c.* Omitto Esdræ ſomnium & vaticinium de fatis Monarchiæ Romanæ, quod recens confictum & à Romanis inqviſitoribus inter damnatas ſcripturas relatum explodit Sixtus Senenſis.

XXXVII. Bibliotheca ſacra à NEEMIA inſtaurata. Ἀναγραφαὶ & ὑπομνηματισμοί.

2. Maccabaeor. II. 13.

Ἐξηγοῦντο δὲ καὶ ἐν ταῖς ἀναγραφαῖς a) καὶ ἐν τοῖς ὑπομνηματισμοῖς τοῖς κατὰ τὸν Νεεμίαν τὰ αὐτὰ, καὶ ὡς καταβαλλόμενος βιβλιοθήκην

INferebantur in deſcriptionibus a) & commentariis Nehemiæ hæc eadem: & ut conſtruens Bibliothecam b) congregavit de

κει

a) Hæ ἀναγραφαὶ ſive Annales dubium num & ipſi referri debeant ad Neemiam, perinde ut ὑπομνηματισμοὶ ſive Commentarii diurnorum, qvi illis junguntur. Certe ſunt illæ ipſæ ἀναγραφαὶ qvæ 2. Maccab. 2. 1. in vulgata verſione latina perperam dicuntur *deſcriptiones Jeremiæ*, cum ibi in Græco ſimpliciter memorentur ἀναγραφαὶ h. e. publici Annales, & tantum ex illis referatur aliqvid de igne ſacro à Jeremia abſcondito.

b) Bibliothecam ſacrorum voluminum in templo Hieroſolymitano dedicatam innuit, in qva (præter Legem) libri Hiſtorici, Prophetæ majores & minores, & Pſalmi, qvos ab Eſdra vel Ezechia collectos tradunt multi veteres, ut Euthymius præf. Pſalmos p. 187. ὕστερον δὲ περὶ τὴν συναγωγὴν αὐτῶν σπουδάσαντες εἴτε Ἔσδρας εἴτε Ἐζεκίας, καὶ οὐκ ἀθρόως ἀλλὰ καθ᾽ ἕνα τούτους ἀνευρισκόμενος πρὸς τὸν χρόνον τῆς εὑρήσεως ἑκάστου ἢ τὴν φαινομένην τάξιν ἐπέθηκεν, οὐ καθ᾽ οὓς

ἐλέχ-

κεν ἐπισυνήγαγε τὰ περὶ τῶν Βασιλέων καὶ Προφητῶν καὶ τὰ τοῦ Δαυὶδ, καὶ ἐπιςολὰς βασιλέων περὶ ἀναθεμάτων. Ὡσαύτως δὲ καὶ Ἰȣδας τὰ διαπεπτωκότα διὰ τὸν πόλεμον τὸν γεγονότα ἡμῖν ἐπισυνήγαγε πάντα, καὶ ἐςι παρ᾽ ἡμῖν.

Regibus libros & Prophetarum & David Epiſtolas Regum [illegible] nariis. Similiter & [illegible] ea quæ deciderant: bellum quod nobis [illegible] ciderat, congregavit omnia, & sunt [illegible] nos.

CCXXXVIII. ΠΤΟΛΕΜΑΪΚΑ

IN Synopſi Scripturæ quæ legitur inter S. Athanaſii opera, libris ἀντιλεγομένοις Veteris Teſtamenti accenſentur Sapientia Salomonis, Sapientie Jeſu Sirach, Eſther, Judith, Tobit, & Μακκαβαϊκὰ βιβλία δ᾽ & proximo deinde loco Πτολεμαϊκά, tum Pſalmi & ᾠδαὶ Salomonis & Suſannæ Hiſtoria. De Pſalmis Salomonis [illegible] monumentis jam dixi, & res ſatis nota, ſed [illegible] Πτολεμαϊκὰ, minus conſtat quale ſcriptum [illegible] tetur. Exiſtimo autem hoc nomine [illegible] brum qualis extat adhuc in quibusdam Bibliothecis Hebraice, ut in Regia Berolinenſi, ſub Ptolemæi nomine de rebus Alexandri Magni [illegible]

ἐλέχθησαν χρόνȣς, ἀλλὰ καθ᾽ ἃς [illegible]
Poſtea colligendis illis intentus ſive Esdras ſive Esra non ſimul ſed paulatim ſingulos reperit, & pro [illegible] quosque inveniſſet, non quo compoſiti fuiſſent [illegible]
Confer quæ de illa ſacra Neemiæ Bibliotheca, cujus [illegible] Maccabaicorum loco etiam apud Syncellum p. 24[illegible] notat Rich. Simon reſponſione ad judicia Theol. Hollandiæ p. 106. ſeq.

תולדות אלכסנדרוס qvem edere volebat cum verſione ſua Sebaſt. Godfridus Starckius ὁ μακαρίτης, ſuperiore anno 1712. Berolini denatus. Ejusmodi ſcriptum legit etiam & totum prope libro ſuo ſecundo inſeruit † Joſephus Gorionides, neque multum diverſi generis fuit qvod auctor Synopſeos Scripturæ olim vidit Græce ex Hebraico verſum, ſub titulo Πτολεμαϊκῶν.

CCXXXIX. Ben Siræ ſententiæ.

DE his nolo repetere qvæ dixi lib. 3. Bibliothecæ Græcæ cap. 19.

CCXL. מגלת אנטיוכוס.

*Volumen ſive * Hiſtoria Antiochi Epiphanis, ex Hebraico latine verſa à Julio Bartoloccio de Celleno.*

I. ET factum eſt in diebus *Antiochi* Regis Græcorum: Rex magnus & fortis, eratqve potens

† Vide Gorionidem ex interpretatione V. C. Jo. Gagnerii latine Oxonii editum, ubi librum de Alexandro qvem Ms. in Bibl. Bodlejana latinè reperit, cum Gorionide per ſingulas paginas confert. Habetur etiam in eadem & in aliis item Europæ Bibliothecis Græce, & ſpecimen longiuſculum atqve initium ex Codice MS. Bibliothecæ Lugd. Bat. edidit Abr. Berkelius ad Stephanum Byz. p. 237. 238.

* Hic libellus, in qvo diverſa quædam à libris Maccabæorum leguntur, Hebraice exſtat in מחזור Hiſpanico atque aliis quibusdam editionibus precum Judaicarum, poſt ritum celebrandi חנוכה ſive Encæniorum feſtum, in qvo à Judæis legitur.

potens in dominatione ſua, & omnes Reges obediebant ei. Ipſe ſubegit provincias multas, & Reges potentes: vaſtavit palatia eorum, & templa ſuccendit igni, hominesqve in carcerem conjecit. Ipſe ædificavit civitatem magnam in littore maris, ut eſſet ei habitatio regia, vocavitqve nomen ejus de nomine ſuo אנטיוכיא *Antiochiam*. Bagris etiam Prorex ædificavit Civitatem aliam è regione Antiochiæ, & vocavit eam בגריס *Bagris* juxta nomen ſuum, ejus nomen remanet usqve in hodiernum diem. In anno vigeſimo tertio regni ejus, ipſe eſt annus ducenteſimus tertius decimus ab ædificatione domus DEI, poſuit facies ſuas ut aſcenderet Jeroſolymam, & reſpondit atqve Principibus ſuis: Nonne ſcitis qvod populus Judæorum, qvi eſt Jeroſolymis, eſt contra nos? Diis noſtris non ſacrificant, Legem noſtram non ſervant, ſtatuta Regis derelinqvunt, ut faciant Legem ſuam. Etiam ſperant aliqvando frangere Reges & Principes. Et dicunt, qvando regnabit ſuper nos Rex noſter, dominabimur in mari & in arida, totus mundus dabitur in manus noſtras. Non eſt honor Regni iſta relinquere ſuper faciem humi. Nunc venite & cadere faciemus ab eis fœdus qvod exciſum eſt cum eis, ſcilicet Sabbatum, Calendas & circumciſionem.

II. Et

legitur. Inde recudi curavit Bartoloccius T. I. Bibl. Rabbinicicæ p. 383. cum verſione ſua & notis. De hoc ipſo ſcripto jam dictum ſupra p. 441. ubi Chaldaici Codicis MS mentionem ex Wagenſeilio feci, cum cujus latina verſione ille exſtat in Bibliotheca Ampliſſimi Senatus Lipſienſis, una cum alia ejusdem argumenti Hiſtoria, Hebraice deſcripta è Codice Colbertino.

II. Et placuit verbum in oculis Principum, & in oculis totius exercitus illius. Ea ipſa hora ſurrexit Antiochus Rex, & miſit *Nicanorem* Proregem cum exercitu magno & populo multo, & venit ad urbem Judæ, in Jeruſalem, & interfecit in ea plurimos, & ædificavit Aram (*Idolorum*) in ſanctuario, in loco in qvo DEus Iſraël dixerat ſervis ſuis Prophetis: ibi habitare faciam Divinitatem meam in æternum. In eo loco mactaverunt ſuem, & induxerunt ſangvinem ejus in atrium Sanctitatis.

III. His ita peractis, cumqve hæc audiviſſet *Joannes* filius *Mathatiæ*, Sacerdos magnus, repletus eſt ira & furore, & ſplendor vultus ejus immutatus eſt. Et conſilium iniit in corde ſuo, qvid ſibi in hoc caſu agendum eſſet. Tunc Joannes filius Mathatiæ fecit ſibi gladium duorum palmorum unius ſpithamæ in longitudine, & alterius in latitudine, & occuluit pallio. Venit itaqve Jeroſolymam, & ſtetit in porta Regis, vocavitqve oſtiarios, & dixit ad eos: Ego ſum Joannes filius Mathatiæ, veni ut ingrediar coram Nicanore. Tunc ingreſſi ſunt janitores & cuſtodes, dixeruntqve ei: Sacerdos magnus Judæorum ſtat ad oſtium. Et reſpondit Nicanor, dixitqve eis: Ingrediatur. Tunc Joannes venit coram Nicanore.

IV. Reſpondit Nicanor & dixit Joanni: Tu es unus ex rebellibus qvi rebellaverunt contra Regem, & nolunt pacem reddere regno meo? Reſpondit Joannes coram Nicanore, & dixit: Domine mi, ego ipſe nunc veni coram Te, ut faciam qvæcunqve volueris. Reſpondit Nicanor & dixit Joan-

potens in dominatione ſua, & omnes Reges obediebant ei. Ipſe ſubegit provincias multas, & Reges potentes: vaſtavit palatia eorum, & templa ſuccendit igni, homineſqve in carcerem concluſit. Ipſe ædificavit civitatem magnam in litore maris, ut eſſet ei habitatio regia, vocavitque nomen ejus de nomine ſuo אנטיוכיא *Antiochiam.* Bagris etiam Prorex ædificavit Civitatem aliam in regione Antiochiæ, & vocavit eam בגריס *Bagris* juxta nomen ſuum, ejus nomen remanet usque in hodiernum diem. In anno vigeſimo tertio regni ejus, ipſe eſt annus ducenteſimus tertius decimus ab ædificatione domus *DEI*, poſuit facies ſuas ut aſcenderet Jeroſolymam, & reſpondit atque Principibus ſuis: Nonne ſcitis qvod populus Judæorum, qvi eſt Jeroſolymis, eſt contra nos? Diis noſtris non ſacrificant, Legem noſtram non ſervant, ſtatuta Regis derelinqvunt, ut faciant Legem ſuam. Etiam ſperant aliqvando frangere Reges & Principes. Et dicunt, qvando regnabit ſuper nos Rex noſter, dominabimur in mari & in arida, totus mundus dabitur in manus noſtras. Non eſt honor Regni iſta relinquere ſuper faciem humi. Nunc venite & cadere faciemus ab eis fœdus qvod exciſum eſt cum eis, ſcilicet Sabbatum, Calendas & circumciſionem.

BB

legitur. Inde recudi curavit Bartoloccius T. I. Bibl. Rabbinicæ p. 383. cum verſione ſua & notis. De hoc ſcripto jam dictum ſupra p. 441. ubi Chaldaici Codicis mentionem ex Wagenſeilio feci, cum cujus latina verſione ille exſtat in Bibliotheca Ampliſſimi Senatus Lipſienſis cum alia ejusdem argumenti Hiſtoria Hebraice deſcripta è Codice Colbertino.

Et placuit verbum in oculis Principum, &
ılis totius exercitus illius. Ea ipſa hora ſur-
Antiochus Rex, & miſit *Nicanorem* Proregem
:xercitu magno & populo multo, & venit ad
rt Judæ, in Jeruſalem, & interfecit in ea plu-
s, & ædificavit Aram (*Idolorum*) in ſanctua-
ın loco in qvo DEus Iſraël dixerat ſervis ſuis
hetis: ibi habitare faciam Divinitatem meæ
ı æternum. In eo loco mactaverunt ſuem,
luxerunt ſangvinem ejus in atrium Sancti-
.

:. His ita peractis, cumqve hæc audiviſſet *Jo-*
filius *Mathatiæ*, Sacerdos magnus, repletus
a & furore, & ſplendor vultus ejus immuta-
ſt. Et conſilium iniit in corde ſuo, qvid ſibi
ɔc caſu agendum eſſet. Tunc Joannes filius
ıatiæ fecit ſibi gladium duorum palmorum
s ſpithamæ in longitudine, & alterius in lati-
ıe, & occuluit pallio. Venit itaqve Jeroſo-
ım, & ſtetit in porta Regis, vocavitqve oſtia-
, & dixit ad eos: Ego ſum Joannes filius Ma-
æ, veni ut ingrediar coram Nicanore. Tunc
eſſi ſunt janitores & cuſtodes, dixeruntqve ei:
rdos magnus Judæorum ſtat ad oſtium. Et
ondit Nicanor, dixitqve eis: Ingrediatur.
ıc Joannes venit coram Nicanore.

[. Reſpondit Nicanor & dixit Joanni: Tu es
; ex rebellibus qvi rebellaverunt contra Re-
, & nolunt pacem reddere regno meo? Re-
ıdit Joannes coram Nicanore, & dixit: Do-
e mi, ego ipſe nunc veni coram Te, ut faciam
cunqve volueris. Reſpondit Nicanor & dixit
Joan-

coram Bagride. Tunc Bagris impius miſit prædones, qvi venerunt & ſteterunt ad introitum ſpeluncæ, dixeruntque: O Judæi, egredimini, venite, manducate panem noſtrum & bibite vino noſtro , & facite opera noſtra. Reſponderunt filii Iſraël & dixerunt ad invicem: Domini memores ſumus, qvi præcepit nobis in monte Sinai, *Sex diebus operaberis, & in die ſeptimo quieſces.* Nunc præſtat nobis mori in ſpelunca, quàm profanare Sabbati diem. Cum autem vidiſſent non Judæos ad ſe venire, tulerunt ligna, eisque appoſitis ad oſtium ſpeluncæ, igni combuſſerunt, mortuiqve ſunt virorum atqve mulierum circiter mille.

VII. Poſt hæc egreſſi ſunt filii Mathatiæ Joannes & qvatuor fratres ejus, & pugnaverunt contra populos, & interfecerunt plurimos, qvia ſperaverunt in Domino DEO cœlorum, Tunc Bagris impius ingreditur in naviculam & fugit ad Antiochum Regem, & cum eo alii qvi ſecum evaſerant ex prælio. Reſpondit autem Bagris & dixit Antiocho Regi: O Rex, ſtatue præceptum, ut auferatur à Judæis Sabbatum, Calendæ & Circumciſio: quod fraus magna & inobedientia in eis eſt. Qvod ſi omnes populi, nationes & lingvæ pugnaverint contra eos, non poterunt contra qvinqve filios Mathatiæ. Iſti fortiores Leonibus ſunt, Aqvilis agiliores, Urſis promptiores. Nunc autem Rex, placeat tibi conſilium meum, ne pugnes contra paucos viros: qvod ſi pugnaveris, pudore afficieris coram omnibus Regibus. Idcirco ſcribe, & mitte Epiſtolas per omnes provincias regni tui, ut

d occiſus eſſet Nicanor Prorex, auguſtia nimia illi, & miſit ut ad eum veniret *Bagris* impius, errare fecerat populum ſuum. Et reſpondit tiochus & dixit ad Bagridem: Nonne noſti aut audiviſti ea qvæ fecerunt mihi filii Iſraël? erfecerunt exercitum meum, deprædati ſunt trá mea, & Principes meos. Nunc ſuper ſubntias veſtras & ſuper domos veſtras ipſi fiduci habent. Venite & aſcendamus, & auferaus ab eis fœdus qvod pepigit cum eis DEus cœum, Sabbatum, Neomeniam & Circumciſiom. Tunc Bagris & omnis acies ejus venerunt Jeruſalem, & interfecerunt in ea interfectionē alta, & decrevit in ea decretum perfectum, ſtale, contra Sabbatum, Neomeniam & Circumionem. Hoc factum eſt ſecundum qvod locus fuerat Rex: abſconderunt ſe, invenerunt viqvi circumciderat filium ſuum, adduxerunt um, & matrem ejus, & projecerunt eos coram fantulo. Mulier qvoqve qvæ poſt mortem viſui octavo die circumciderat puerum, cum eo jecit ſe de muro Jeruſalem, reſpondensq; dixit: ibi dicimus, Bagris impie, fœdus Patrum noorum non intermittemus, Sabbatum, Calendæ Circumciſio à filiis filiorum noſtrorum non redent. Et projecit filium ſuum in terram corlitqve poſt ipſum, & ambo mortui ſunt. Multi ii de filiis Iſraël idem fecerunt in diebus illis, & on mutaverunt fœdus Patrum ſuorum.

VI. In tempore illo dixerunt filii Iſraël unus ad lterum: Eamus & habitemus in ſpelunca, ne fort profanemus diem Sabbati. Relatum eſt hoc

Patrem ſuum, qvi dixit eis: cur reverſi eſtis? Reſponderunt atque dixerunt: Qvia interfectus eſt frater noſter, qvi omnibus nobis præſtantior erat. Reſpondit *Mathatias* Pater eorum, & dixit: Ego egrediar vobiscum, & præliabor contra populos, ne forte pereat domus Iſraël, & vos turbabimini pro fratribus veſtris. Et egreſſus eſt Mathatias in die illa cum filiis ſuis, & pugnaverunt contra populos. Et DEus cœli dedit omnes potentes virtute in manum ſuam, & occidit ex eis occiſione prægrandi omnem apprehendentem gladium, omnem tendentem arcum, Principes exercitus primarios, non relictum fuit ex eis reſiduum: & fugerunt reliqvi populi in urbes maritimas. *Eleazar* autem occupatus erat in occiſione elephantum, & immerſus eſt in fimo elephantum. Cum autem qvæſiviſſent illum, invenerunt eum immerſum in ſtercore elephantum.

X. Et lætati ſunt filii Iſraël, qvod traditi eſſent inimici eorum in manus ſuas, qvosdam ex eis combuſſerunt igni, alios extinxerunt gladio, reliqvos ſuſpenderunt ligno. *Bagrisdem* autem impium qvi populum ſuum (ſc. DEI) errare fecerat, Iſraelitæ combuſſerunt. Tunc *Antiochus* cum audiſſet qvod interfectus eſſet Bagris impius & omnes principes exercitus qvi erant cum eo, ingreſſus in ſcapham fugit in provinciam maritimam. Omnis locus qvo erat venturus, rebellabat in eum: & vocabant eum הבורח *Habbreach*, FUGIENTEM. Poſt hæc venerunt בני חשמונאי *filii Haſſmonæi* in domum ſanctuarii, & ædificaverunt portas confractas, & clauſerunt ...

pro

…iant principes exercituum, neque ex eis rema…
…t qvisqvam, elephantes qvoqve induti loricis
…n eis veniant.

VIII. Iterum ſurrexit Bagris impius, & venit in
…uſalem, ſcidit murum, evulſit adytum, & fre…
… ex ſanctuario tres portas diruptas, lapidesque
…rimos (*ſanctuarii*) in pulverem comminuit.
…gitaverat in corde ſuo, atqve dicebat: Nunc
…valere in me non poterunt, quin exercitum
…altum habeo, & manum validam. At Deus cœli
…n putavit hoc. Cumqve hæc audiviſſent qvin…
…e filii Mathatiæ, ſurrexerunt, & venerunt in
…*ſpha Galaad*, ubi erat reſiduum (*refugium*) do…
…us Iſraël in diebus Saulis prophetæ, jejunium in…
…xerunt, ſederunt in pulvere, ut qværerent mi…
…ationes coram Deo cœlorum. Tunc cecidit
…cor eorum conſilium bonum. *Judas* primoge…
…tus, *Simeon* ſecundus, tertius *Joannes*, qvartus
…*nathan*, qvintus *Eleazar*. Benedixit eis Pater eo…
…m & ait: Judas, celebrabo te ſicut Judam filium
…cobi, qvi aſſimilatus eſt Leoni. Simeon fili mi,
…lebrabo te ſicut Simeonem filium Jacobi qvi oc…
…dit habitatores Sichem. Jonathan fili mi, cele…
…abo te ſicut Jonathanem filium Saulis, qui Phi…
…ſtæos occidit. Eleazar fili mi, celebrabo te ſicut
…hineem filium Eleazaris, qui Zelatus eſt pro Deo
…o, & liberavit filios Iſraël. Contra hunc (*Ba…
…idem*) exierunt qvinqve filii Mathatiæ eodem
…ie, & pugnaverunt contra populos, & occiderunt
…t eis occiſione multa, & occiſus eſt (*etiam*) Judas.

IX. Ea hora cum vidiſſent filii Mathatiæ qvod
…cciſus eſſet Judas, reverſi ſunt, & venerunt ad

 Patrem

runt & receperunt ſuper ſe, ſuper filios ſuos ſu-per filios filiorum ſuorum usqve in æternum. Sa-cerdotes & Levitæ & etiam Doctores qui ſunt in domo ſanctificationis, & non receſſerunt a no-mine noſtro ex nunc & usqve in ſeculum. Is qvi fecit cum eis miraculum & mirabile, faciet no-biscum miracula & mirabilia, & firmum faciet no-bis illud qvod ſcriptum eſt Hoſ. II, 15. [illegible] *egreſſionis tuæ de terra Ægypti*, videre faciam mirabilia, Amen.

F I N I S.

DEX DICTORUM S. SCRIPTURÆ.

GENES.

3. p. 40.
19. 3.
21. 78.
7. 104.
13. 117.
15. 114.
23. 121.&123.
26. 158.
1. 10.
2. 172.
9. 263.
21. 308.
26. 336.
28. 31. 344.
II. 18. 417.
V. 7. 344. 350.
VIII. 1. 417.
X. 26. 432.
33. 35. 450.
XI. 33. 417.
XXVIII. 18. 440.
XXX. 37. 436.
XXXIX. 1. 774.
XLI. 45. 786.
XLIV. 5. 785.

EXOD.

XXII. 20. 864.
XXXIV. 29. 30. 866.

NUM.

XI. 26. 801
XIII. 17. 889.
XXI. 33. 800.
XXIV. 17. 808.
XXV. 1. 808.

DEUTER.

IX. 21. 864.
XXVIII. 66. 1152.

JOS.

XVIII. 8. 874.

SAM.

1. Sam. X. 25. 895.

JES.
XIV. 19. 984.
EZECH.
XXIX. 3. 983.
MICH.
VI. 5. 808.
MALACH.
I. 13. 578.
JOB.
I. 15. 792.
PSALM.
LXXXVIII. & LXXXIX. 904.
XCII. 19.
XCVI. 1152.
CLI. Davidi ſuppoſitus. 905.
PROVERB.
XXIV. 32. 1061. not.
CHRON.
2. Chron. XXI. 12. p. 1075.
2. MACCAB. 2. 13. 1163.
MATTH.
II. v. ult. 1102.
XII. 27. 1036.
XVII. 10. 1075.
XXVIII. 9. 1103.
LUC.
III. 36. 310.
XVI. 25. 424.
— 11. 426
ACT.
II. 29. 1062 [illegible]
VII. 4 [illegible]
— 11. [illegible]
XV. 20. 164
COR.
1. Cor. II. 9. [illegible]
— V. 7. [illegible]
— — VI. 3. [illegible]
2. Cor. III. 7. [illegible]
GALAT.
V. 6. [illegible]
VI. 15. [illegible]
EPHES.
V. 14. 1074 [illegible]
TIM.
2. Tim. III. 8. 316.
HEBR.
I. 2. [illegible]
VII. 1. [illegible]
— 3. [illegible]
XII. 21. [illegible]
PET.
1. Pet. III. 19. [illegible]
2. Pet. II. 15. [illegible]
JUD.
6. [illegible]
9. 8[illegible]

INDEX RERUM.

A.

Aaron Iſaacius. 1037. not.
Abdat Hareth, Adami fil. 131.
Abdemonus Tyrius. 1028.
Abelis & Caini colloquium. 104. lib. de virtutibus plantarum &c. v. Indic. Capp. Nomen Abelis. 114. not. & 134. per ejus ſanguinem juratum. 227.
Abelonii. 134.
Abeſta liber Abrahamo a Perſis tributus. 350.
Abigail Propheciſſa. 89.
Abrahami nomen. 355. & 419. not. idololatra 327. not. inventor literarum. 341. &c. v. Indicem capp. cur vocatus אור. 368.
Ἄγνοια habitus errandi, 987.
Achitophel Davidis præceptor. 1012.
Adamus: nomen ejus. 49. inventor literarum. 1. impoſitio nominum. 3. Apoſtolus Lunæ. 6. liber generationum 10. Apocalypſis. 11. Vita. 12. 853. Pſalmi 21. Iezira. 29. Raziel. 26. Teſtamentum 35. &c. v. Indic. capp.
De Adamo & rebus ejus varii Scriptores. 48. v. c. de Adamo androgyno. pœnitentia ejus

ſcriptis, ſepultura, ſalute: Reliquiæ v.c. gleba terræ, tunicis pelliceis, veſtigiis pedum, ſepulchro, baculo, arbore & arboreto, pomis, numis &c. p. 53. ſq. 63. ſq.
Adami filiæ 125. liberi multi. 66. filius Rocail. 136. an duo Adami a Deo creati. 52.
Adjuratio dæmonum Salomonis. 1633. adjurationes Judæorum. 1036. not.
Adna, mater Abrahami. 345.
Adriani Iſagoge in S. Scripturam. 1115.
Adris Enoch. 217.
Ægyptii habent ſemina doctrinæ Abrahamiticæ. 405.
Æman & Æthan. 1033. not.
Ænigmata Salomonis & Hirami. 1026.
Æſar Etruſca lingua Deus. 148. not.
De Agricultura ſcripſit Noachus. 265.
Akibæ liber Jezira. 384.
Alchymia Adami. 32. Chami. 301. 304. Moſis 864. Mirjam. 869.
Alphabetum: vid. literæ.
Alphabeta varia. 1017.
Altare Adami. 89.
Amadeus Luſitanus. 21.
Amentiæ bonitas a Davide laudata 1002.
Ananiæ, Aſariæ & Miſael liber de jejunio. 1117.
Ἀναβατικὸν Jeſaiæ. 1086.
Ἀνάβασις & ἀνάληψις Moſis idem liber 839.
Androgynus Adam. 48.
Angeli propter mulierum amorem de cœlo lapſi. 172. Patriarcharum præceptores. 4. Sethi

Sethi. 141. Abrahami. 301. 401. Jacobi 435.
Moſis. 837. 861. &c. 863.
nima Adami in alios delecta. 72.
nimantium nomina ab Adamo. 2.
nnacus non eſt Enoch. 217.
nni ratio a Setho. 151. Noacho. 263. Semo. 285.
Abrahamo. 379.
nnulus Salomonis. 1054.
nobret an Abrahamus ? 426.
ntediluvianorum deſcriptio. 229.
ntiochi Epiphanis Hiſtoria. 1161.
ἀπάτορες & ἀμήτορες qvi dicti Græcis & Latinis.
337.
pocalypſis Adami. v. Abrahami. 401. Moſis
838. Eliæ. 1072.
pollonius Molo. 365. not.
poſtolus Lunæ Adamus. 5.
rchangeli qvatuor inprimis celebres. 187.
ries, machina militaris. 978.
riſiſa, uxor Japheth. 277.
riſtoteles Salomonis plagiarius. 1019.
rithmetica Abrahami. 350.
ſmodus dæmon à Salomone ligatus. 1040.
Aſchmedai Rex dæmoniorum. 1061.
Aſſenath filiæ Potipharis hiſtoria. 774.
Aſtaroth mater Melchiſedeci. 328.
Aſtra a Setho appellata. 151.
Aſtrologia Abrahami ſcriptum. 380. Aſtrologiæ
auctor Chamus. 297.
Aſtronomia Sethi. 152. Abrahami. 350. Enochi.
203. 363. Cainanis. 609.
Aſuama Adami filia. 129.

Atheus

Atheus quo argumento a Moſe convictus. 17.
Atlas Enoch. 217.
Auſpicia Abrahæ. 421.
Azar Abrahæ pater. 345.
Azariæ, Ananiæ & Miſaël ſcriptum de jejunio. 11.
Azonaces Perſarum, Noachus. 161.
Azura, Adami filia. 129.

B.

BAcchus Noachus? 161.
Baculus Adami. 89.
Βαιτύλοι lapides. 440.
Baruchi ſcriptum diverſum ab eo, quod habemus 1116.
Barthenus ſeu potius *Barh Enos*, Noæ conjux 17. & 274.
Baſarus fil. Iobi. 798.
Benjamini Tudelenſis itinerarium qua fide ſignum 1068. 1120.
Beor pater Bileami. 808. 812.
Bileam, nomen. 807. not. prophetia. 807. ſcripta ab Hebræis ei tributa. 809. vita 810. num idem Laban. 811.
Boſor ex 2. Petr. II. 15. 808.
Boſorra mater Joſephi. 796.
Brachmanes habent veſtigia doctrinæ Abrahami 405.

C.

CAath unde dictus? 473.
Caiani hæretici. 138.

Cainanis Arphaxadi fil. Aſtronomia. 309.
de Cainane Lucæ III. 36. qvid habendum? 310.
Cainan Enoſi F. 159.
Caini & Abelis colloqvium. 194. ſignum. 114. pœnitentia. 115. menſurarum & ponderum inventor. 117. Nomen. 117. not. mors. 119. a Lamecho num occiſus. 121. not. ſeptem peccata. 123. an Græcorum Caunus? 131.
Cain quo inſtrumento interfecerit Abelem. 861.
Campana Noachi. 241.
Cananæi a Joſua pulſi ipſi columnas erexerunt. 892. qvo iſti fugerint. 893.
Caunus an Cainus? 131.
Chamus: Nomen, 302. not. Prophetia 291. artes ſuperſtitioſæ. 294. auctor Magiæ & Aſtrologiæ 297. Zoroaſter 299. Chemiæ repertor 301. 304. Jupiter Ammon, Belus &c. 301. num Melchiſedech. 331.
Charondæ legislatoris numus eſt Sileni. 867.
Chemia, nominis ratio. 304. conf. Alchymia.
Chriſtus qvibusdam Melchiſedech. 330.
Columna Salis ex uxore Sothi. 432.
Columnæ Sethi 148. Adami. 29. Noachi 264. Joſuæ. 889.
Conſtitutiones Moſis, Davidis & Salomonis. 1004.
Cornua Moſis. 866.
Corvus ſepeliendi rationem oſtendit. 115.
Cteſiphon S. Jacobi Diſcipulus. 1015.

De

D.

DE Dæmonibus Salomonis liber. 1041.
Danielis vita & Prophetia Apocrypha. 1124. interpretatio ſomniorum, 1130. Prognoſtica lingua Syriaca. 1036, viſiones ibid.
Daniel qvo ſenſu ex Prophetis excludatur, 397. ubi ſepultus, 1124.
Daniel martyr ſub Licinio paſſus confunditur cum Daniele Propheta. 1124.
Davidi tributus Pſ. 151. 905. ἰθείας convictus &c. v. Indic. capp. Sepulchrum 1063. ſtudium redolet. 1068. not. βροντολόγιον. 1161. illa Davidi adſcripta. 1000. ſeq.
Debora Prophetis. 896.
Dei nomine Seth vocatus, 143.
Delphilim Dorra Judæus 1010.
Deucalion Noachus. 240.
Deucalioneum diluvium idem cum Noachico, ib.
Δευτερῶσαι. 990.
Diluvii aqvæ 262.
Dina uxor Jobi 791.
Diræ Noachi, 26.

E.

EDith uxor Lothi. 431.
Edris Enoch. 217.
Egregori in Henochi lib. fragmento. 179.
Eldad & Modad. 801.
Elias: oraculum de eo prolatum. 1070. de rebus ejus liber 1071. Apocalypſis. 1072. acta ſingularum

larum ætatum 1075. epiſtola ad Joramum Regem. 1075. auctor Eremitarum & Carmelitarum. 1076. Artiſta. 1077. ante diem extremum venturus. 1077.
Eliæ domus traditio de duratione Mundi. 1079.
Elias junior & ejus ſcripta, 1085.
Emtelai, mater Abrahæ. 345.
Ennon filius Jobi. 796.
Enochi nomen. 219. prophetiæ. 160. recentiorum de iis judicia. 199. &c. v. Ind. Capp.
Enochus Edris, Annæus, Atlas. 217. de eo & ejus ſcriptis Scriptores, 222. num Melchiſedech. 231.
Enoſus an de religione ſcripſerit. 157. nomen: ib.
Epicedium Abrahami. 407.
Eremiticæ vitæ auctor fingitur Elias. 1076.
Esdras ex memoria libros Regum reſtituiſſe dicitur. 903. alia de Esdra & ſcriptis ei tributis. 1145. ſeq.
Eſther Prophetis. 896.
Ethan & Heman auctores Pſalm. 88. & 89. 904.
Evæ Evangelium. 95. varia de ea commenta 97. prophetiarum liber, 102. ejus memoria in Orgiis Bacchi? 102. Nomen. 103. not.
Evangelium τελειώσεως 95.
Euchariſtia, ἅγια ἁγίων. 566.
Excommunicationis formula ab Enocho. 220,
Ezechielis duo libri 127. quædam dicta ei tributa. 1119. an Nazaratus Pythagoræ præceptor ſit. 1126. ſepultura ejus. 1120.
Ezechiel Tragicus. 1117.

F.

FLuctus de opprobriis. 986.
Fœdus ferire. 422.
Formicarum reguli cum Salomone colloquia 1041.

G.

DE Gemmis tractatus Salomonis. 1042.
Geneſeos Apocrypha quædam Cod. MS. Bib. orum German. præmiſſa. 36.
Geneſis parva. 849. cur λεπτογένεσις nomine dicta? 849. not.
Geneſeos ſive de filiabus Adæ liber quis? 864.
Geomantiæ auctor 1235. Perſis illa vocatur [illegible]. Geomanticus annulus Adami 86. Geomanticus liber Noachi. 263.
Gerſon unde dictus? 572.
Gigantum nomina. 183. not.
Gigantum ſcriptum a Cainane repertum. 311.
Gleba terræ, ex qua Adam conditus. 53. 73.
Golgatha mons; in illo cranium Adami. 60. & 71.

H.

HAbacuci Apocryphon. 1116.
Haical Noæ conjux. 277.
Hanna Prophetis. 896.
Haruſpicina Abrahæ. 421.
Heman an idem cum Abrahamo. 405.
Heman v. Ethan.
Heraclas, pater Melchiſedeci. 328.

Her-

-barium Salomonis. 1043.
-rmes Joſephus 760.
-eronymus a S. Fido Judæus converſus 1080.
-eroſolyma, umbilicus terræ. 35.
-amus, Tyri Rex, ad eum Salomonis & hujus ad illum epiſtolæ 1022. ſeq.
cum Hieronymo, Hiſtorico Ægyptio confuſus 1026. not.
-dam Prophetis. 896.
-mines a Deo plures num ſimul conditi. 52.
-minum multitudo qvanta? 65.
-gromantia Salomonis. 1046.
-ſchea prius Ioſuæ nomen. 889.

I.

Acobi ſtudia: 435. ſcripta. 437. inſcriptio lapidis in Bethel erecti. 438. auctor precum veſpertinarum. ib. Pſalmi. 440.
-nnes & Mambres. 813. Moſis præceptores & poſtea adverſarii. 814. nomina eorum varie ſcribuntur. 816. not. 821. Scriptores de illis. 825.
-anus Noachus. 250.
-aphetus; nomen. 308. tertius Noæ filius. 308. not. Japetus, Jopas & Neptunus ibid. & 309.
-dololatriæ origo. 337. not. de idololatria, Abrahami liber 400.
-eremias; ex ejus Apocryphis qvædam in N. T. allegata putantur; 1102. num ſcripſerit quatuor

Regum 1109. Apocryphæ de eo narrationes, 1110. qvomodo interemptus & ubi ſepultus, not. ſacrum ignem & libros ſacros occultaſſe creditur. 1113. de Jeremia Scriptores, 1115.
Jeſaiæ viſio Apocrypha. 1087. ἀνάβασις. 1090. colloqvium cum Rege Hiskia. 1094. ſerra diſſectus. 1088. not.
Jehoram, nomen Melchiſedeci proprium. 326.
Jethro, nomina varia. 805. propagator traditionis 806.
Jezira liber Abrahæ 384. ſeq.
Ignis ſacer a Jeremia abſconditus. 1113.
Incendii exſtingvendi ratio per ſcutum Davidis 1008.
Joannes Baptiſta, Elias 1077. not.
Joachim primo dictus eſt Moſes. 826.
Jobus: uxor ejus Dina 791. verba ejus: 16. additamenta libri Iob. 793. nomen 797. not. teſtamentum. 799. Jobus & Jobab diſtincti 797. Iobus cum filio Baſaro ad Syros a DEO miſſus 798. de ætate & libro Jobi. 800. Iobi liber à Salomone num ſcriptus. 1056.
Jodar nomen Adami. 42.
Jonithus fil. Noæ. 276.
Jopas Japheth. 309.
Joſephus: nomen 790. epp. ad Pharaonem 456. 461. 468. 474. 480. 490. precatio. 498. 555. 761. colloqvium cum uxore Potipharis. 771. ſpeculum ejus, liber magicus. 785. poculum ibid. interpretatio ſomniorum. ib. inventor menſurarum. 787. ſepultura. 789. obeliſcis expoſitus. 790.

ius Phœnix, Serapis, Adonis, Thamnuz, Oſiris, Hermes Ægypt. 760. nomen Pſontomphanech. 785.
ni Scriptoris Chriſtiani Hypomneſticon, MS. 901. 952.
: ejus benedictio & preces. 871. decreta ejus & Synedrii. 874. liber Joſuæ a Samaritanis actatus. 876. illius libri capita. 878. columnæ illi a Cananæis poſitæ. 889. 891. Nomen ejus prius *Hoſchea*. 889.
Lurki ſive Hieron. S. Fide. 1081.
lia an fuerit Noachidis? 247. not.
is etiam poſt tempora Meſſiæ male ominati Rabbini. 580.
orum barbæ aureæ. 864.
orum precatio עליון 873. confer Preces.
i non corruperunt Scripturam in odium Chriſtianorum. 1108.
randum per ſanguinem Abelis. 227.
ωόν, ſive parva Geneſis. 849. not.

K.

s 980.

L.

mechus an Cainum interfecerit? 212. 291.
apis Philoſophicus, liber Salomonis. 1035.
s Semi. 288.
zhamus Sidonſium, Noachus. 260.
guarum LXX. periti. 1058.

Literæ inventæ ab Adamo. 1. 57, Setho 148, Enocho. 219. Noacho. 264. literæ Chald. ab Abrahamo 341. a Moſe 827. à Salomone literæ Syr. & Arab. 1014. Ebraicæ ab Esdra 118.
Lothus: de eo fabuloſa narratio. 428. nomen. 429. uxor Edith, filia Plutith. 431.
Lothi uxor ſub Niobe, Proſerpina vel Eurydice latere creditur. 432.
Lutwini poëma de vita Adami & Evæ. 850.
Lux primigenia 40.

M.

MAgia naturalis Noachi. 263.
Magica ſcripta Chami. 294. 297. Abrahami 390. Joſephi 785. Salomonis 1050.
Majeſtatis jura a Samuele deſcripta. 895.
Mambres & Jannes: 813.
Manaſſæ Regis pœna & precatio pœnitentiæ. 1102.
Maria ſ. Mirjam ſoror Moſis. 869. liber ejus Comicus. ib.
Maria Deipara nata ex maſſa qvadam Adami præſervata. 77.
Maſtiphates dæmoniorum princeps. 861.
Mathuſalæ ſchola: 224. proverbia & traditiones nomen. 225. not. an Tithonus. 226.
Medicus liber Semi. 290. Salomonis. 1043.
Melchias primo dictus Moſes. 830.
Melchi nepos Reginæ Salem 312. hujus uxor peperit duos filios, alterum Melchi, alterum Melchiſedech. ib.

Melchiſedeci Pſalmi. 290. 329. narratio de eo 311, & 322. Pater ejus Sidec vel Melchi 325. etymologia 329. not. Dictus *Jeboram*, patre *Heracla*, matre *Aſtaroth* vel *Salathiel* ortus. 326.
Num Sem: vide *Sem*. Sententiæ duodecim de Melchiſedeco. 333.
Melchiſedeciani 329.
Menſium nomina ab Abrahamo. 379.
— — nomina Hebraica ibid.
Menſuræ a Caino repertæ. 117, a Joſepho, 787.
Mephiboſeth Davidis præceptor, 1012.
Merari unde dictus? 573.
Meſſiæ adventus ob peccata Judæorum non dilatus, 1082. not.
Miſaël: v. *Ananias*.
Modad & Eldad liber. 801.
Monethon filius Noæ 276.
Moribundorum ſermones notabiles 496.
Moſes: etymologia 825. nomina varia 826. 830. Sapientia & Philoſophia 826. Grammaticus primus 827. ſolo verbo occidit Ægyptium 828. libri ei tributi 835. argumentum qvo convicit Regem Atheum 836. Pſalmi 837, Apocalypſis 838. Ἀνάβασις ſ. ἀνάληψις 839. Sermones myſtici 845. 847. teſtamentum 847. libri a Sethianis ei ſuppoſiti 847. dicta qvædam illi tributa 884. a Gabriele Angelo varia edoctus 863. ſcripta Chemica 864. Moſes cornutus 866. numi. 868. Vide indicem capitum.
Moſes Muſæus, Bacchus, Hermes, 833.

de vita & morte ejus libri 833.
Chronicon Moſaicum quale? 834. not.
Moſes junior æqvalis Davidis 838.
Mundi duratio ex traditione Adami 33. ex tradit. Eliæ. 1079.
Myſtici ſermones Moſis 847.

N.

NAaſeni Ophitæ 136.
Nahlat uxor Chami 277.
Namuſa 277.
Nathan Propheta. 1011.
Nazaratus an Ezechiel 1120.
Neemiæ Bibliotheca 1163.
Neptunus Japheth 309.
Noachi nomen 229. not. prædicatio ad homines antediluv. 239. ſeq. dictum 99. 240. Deucalion 240. Uranus, Sol, Ogyges, Janus, Oenotrius, Proteus, Vertumnus, Vandimon, Xiſuthrus, 249. Puoncuus Sinarum & Oannes Chaldæorum 254. Leotzitzamus, Azonaces, Oſiris, Bacchus, Prometheus, Saturnus, 260. campana ejus 241. precatio in arca ad corpus Adami 243. Schola 244. Vandimon. 247. an in Italiam venerit 247. not. miſſus ad Zohacum Perſarum Regem 262.
Alphabetum ejus, Geomantia, ſcripta alia, anni ratio 263. teſtamentum. 265. conjuges ejus 271. filii. ib.
Nurus ejus Sambethe 278.
Noachidarum præcepta VII. 268. præcepta alia 270.
Noëma ſive Naama, Noæ uxor 274.

Nomina

Omina ſacra a Phinea explicata 893.
Orea, Adami filia 127. eadem cum Epiphanii ὡραία. ibid.
ae conjux 271.
mni Adami 85. Abrahami 415. Moſis 866. Davidis & Salomonis 1013.

O.

OAnnes Chaldæorum, Noachus 284.
Obeliſcus Joſepho poſitus 790.
Oenotrius, Noachus 250.
Ogiæ Gigantis liber. 799.
Olenu, Judæorum precatio 871.
Ophitæ. 99. not. 136.
ὡραία apud Epiphanium: v. Noria.
Orgia Bacchi εὐάζοντα, an ab Evæ hiſtoria deducenda 103.
Oſiris, Noachus 261.

P.

PAmmenes 869.
Παραδειγματίζειν 982.
Paraphraſium Chaldaicar. ætas. 1017.
Patriarcharum trium ſcriptum. 427.
Patriarcharum XII. teſtamenta 496. qvis auctor? 499. a Judæo ante C. N. ſcripta, ſed a Chriſtiano interpolata. 503. moralibus ſententiis plena. 513. num verſio Græca ſit Chryſoſtomi. 515. Latine vertit Rob. Groſſeteſt. 516. Varia eorum MSS. & editt. 517. & 758. Teſtamenta ipſa: 519.

Patriarcharum anni diſpoſiti. 749.
Peliel angelus, præceptor Jacobi. 435.
Πεπυρωμένον 998.
Pharaonis ſomnium morale. 441.
Pharia, filia Pharaonis. 831.
Philoſophia Semi. 286.
Philo non eſt auctor libri Sapientiæ: 1018.
Phineas libro Joſuæ quædam addidit. 893. explanatio nominum ſacrorum. ibid. putant eundem cum Elia. 894. 1078. num, idem cum Phœnice. Ibid.
Phœnix an Joſephus. 760. an Phineas? 1078.
Pico de Adam, mons inſulæ Ceylon. 30.
Planetarum virtutes Abel expoſuit. 112.
Plutith Lothi filia. 431.
Pœnitentia Adami. 20. 58. Caini. 117. Salomonis 1061. Manaſſæ. 1100.
Politica Semi. 287.
Poma Adami 83.
Ponderum inventor Cain. 117.
Potiphar. 722. 774. cum ejus uxore colloquium Joſephi. 771.
Præadamiticus homo an Melchiſedech. 331.
Præadamitæ: 51.
Preces matutinæ Judæorum tradi ab Abrahamo: 403. preces pomerid. ab Iſaaco. 434. veſpertinæ a Jacobo. 435. preces Joſuæ 871. Joſephi. 761. Henochi, in addendis. Precum liber Moſis. 835. benedictiones 100. Davidis 1010. preces Salomonis. 1045. Esdræ 1146.

Pro-

noſticon Danielis 1136.
ıetheus Adamus. 8. Noachus. 261.
ıhetæ XLVIII. V. T. 896. vel LXXII. p. 898.
ıhetides VII. V. T. 896. vel. X. p. 901.
ſhetæ, qui geſta Regum Iſraelis & Judæ ſcripſerunt. 901.
'rophetis narrationes Apocryphæ. 1115.
phetiæ Evæ. 102. Enochi. 160. Semi. 285. Chami. 291. Bileami. 807. Moſis. 837. Danielis. 1124.
ıſelyti juſtitiæ & domicilii. 268. not.
ıtoplaſtorum nomina, *Jodar* & *Iſſa*. 42. lapſus fabuloſe deſcriptus 43. peccatum, quodnam fuerit 101.
overbia Mathuſalæ. 225.
unicos Gnoſticorum. 125.
olemaica. 1164.
àlmi Adâmi & Evæ. 21. Semi 290. Melchiſedeci. 329. Abrahami. 404. Jacobi. 440. Jeremiæ dicitur eſſe Pſ. LXV. 1109. Davidis: v. *David* Salomonis: v. *Salomon*.
ſontomphanech 786.
'uoncuus Sinarum, Noachus. 254.

R.

RAmle, (unde ῥάμεν λιον) Perſis Geomantia. 1135.
Reſurrectionem mortuorum Abrahamus a Deo didicit. 392.
Ritus Sacerdotalis a Semo traditus. 284.
Rocail Adami filius, & ejus ultima verba: 130.

S.

SAbæ regina, quæ Jobi armenta depopulata. 792.
Sabæ regina quæſtiones Salomoni propoſuit. 13
Sabæi Chriſtiani S. Joannis, diſtingvendi a Sabæ Ethnicis. 28.
Sacerdotalis ritus Semi: 284.
Saclas Manichæorum, 99. not. condidiſſe hominem creditur. ibid.
Salaad filia Reginæ Salem. 312.
Salathiel mater Melchiſedeci. 328.
Salem regina. 312.
Salomonis Pſalterium. 914. ejus Codices MSS. veterum de illo loca. 973. not. num ge 975. numi Salomoni inſcripti. 1013. &c. v. *Indicem capitum.* Salomonis thronus de eo fabulæ Judaicæ 1049. & 105 ſcripſerit librum Jobi. 1056. num fuerit Sce pticus. 1057. ejus pœnitentia & ſalus 10 ſq. ſepulchrum 1063. Scriptores de Salomo ne. 1068.
Sambethe nurus Noachi. 278. qvid nomini not.
Samuelis lib. de jure Majeſtatis. 895.
Sapientiæ liber 1018.
Sara prophetis: 896.
Sartorum princeps Enoch. 218.
Saturnus an Noachus? 250.
Save Adami filia. 128.
Scepticus num fuerit Salomo. 1057.
Schema, precatio Judæorum 404.

Schola

la Mathuſalæ. 224. Noachi. 244. Semi. 283. Chami. 306.
i ſcripta & eruditio. 288. non eſt Melchiſedech. 284. not. 329. liber de Medicina 291.
iō Numen Italiæ ex Semo Patriarcha fictum. 287.
eliendi ratio à corvo oſtenſa 113.
ulchra avaritiæ cauſa aperta: 1064. Adami. 59. 74. Davidis & Solom. 1063. 1068. not. Danielis 1124. Joſephi. 789. Ezechielis. 1120.
a Salomonis 1055.
rapis an Joſephus? 760.
thus ab Angelis edoctus 141. cur dictus Deus? 143. Chriſtus. 145. nominis ratio 145. not. literarum inventor 146. ejus columnæ 148. &c. v. *Indicem capp.*
thiani hæretici 139.
ίθως Aſſyriorum Rex cum Setho non confundendus: 150. not.
idus Ægypti F. pater Melchiſedeci 325. conditor Sidonis. ib.
igilla Salomonis. 1055.
inus Abrahæ. 426.
Ben Sira. 1165.
Siriadica terra: 150.
Somniorum interpretatio ab Abrahamo 280. Ioſepho 785. Salomone 1055. & Daniele 1030.
Speculum Joſephi liber Magicus 735.
Spiritus S. qvibusdam creditus Melchiſedech. 330.
Spelunca Adami. 86.
Stella in ortu Meſſiæ apparitura ex prædictione Sethi 153.
Suron i. e. Hiram Tyri Rex. 1022.
Syriaca verſio vetus Bibliorum. 795. 1016.

T.

Tabulæ cœli ? 551. ſq.
Templa a Joſepho condita 789.
Teſtamentum Adami 35. Noachi. 263. Abrahami. 417. Jobi. 799. Moſis. 847. Salomonis. 1047.
Thabris, uxor Moſis. 834. not.
Tharæ duo, alter pater, alter avus Abrahami. 335. Thara Aſtronomus 336. idola ejus ab Abrahamo combuſta. 336.
Tharbe, Regis Æthiop. filia. 831.
Thermutis filia Pharaonis. 831.
Thetiri, Noæ uxor. 275.
Thronus Salomonis. v. Salomon.
Tithea Noæ uxor: 275. 276.
Tithonus an Mathuſala. 226.
Tubal Noæ fil. 277.
Tunicæ pelliceæ Adami. 54. 78.

V.

Vadimon Noachus. 247.
Vaphres Rex Ægypti: ad eum Salomonis epiſtola 1020. & hujus ad ipſum reſponſoria. 1021.
Veſtigia pedum Adami in monte inſulæ Ceylon. 55. Chriſti in monte oliveti. 57.
Vita cœleſtis ſub convivii imagine adumbrata. 425. not.
Unus (אחד) cur dictus Abraham. 368.
Vranus Noachus. 250.
Uriel Angelus. 768.

X.

iſuthrus Noachus. 250.

Z.

ZAre pater Jobi. 796.
Zedekiel angelus, Abrahæ præceptor. 401.
ohacus Perſarum Rex. 262.
oroaſter Cham. 299. aliis Chus, Nimrod, Japheth, Miſraim ibid. Abraham. 249.

FINIS.

Emendanda & Addenda quædam.

PAg. 2. lege: Jac. Bonaventura Hepburnus in virga aurea ſive 70. Alphabetis, Rom. 1616. Laur. Schraderus in XXIV. Alphabetis, Helmſt. 1592. & Jo. Theodorus atqve Iſraël de Bry in tabellis Alphabetariis variorum characterum Francof. 1596.

Pag. 3. leg. R. Abraham Seba Hiſpanus.

8. R. Gedalias Aben Iechia in Catena traditionis.

20. Ialkut.

27. dele verba: *ſæpius ac.*

108. Zenorena (*Zeénah ureénah* titulus Commentarii in Pentateuch.)

109. lege: Methodius junior CPol. in revelationibus ſive libro de fine Mundi, & adde hæc Græca: ἰστέον ὅτι ἐξελθόντες ὅτε Ἀδὰμ καὶ Εὔα ἐκ τοῦ παραδείσου παρθένοι ἐτύγχανον. Ἐν δὲ τῷ λ΄ ἔτει τῆς ἐξόδου αὐτῶν τοῦ παραδείσου, τέτοκεν Κάϊν τὸν πρωτότοκον, καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ Καλμανᾶν. Καὶ μετὰ τριακοστὸν ἕτερον ἔτος ἐγέννησε τὸν Ἄβελ σὺν τῇ Λεμβορᾷ τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ. Τῷ δὲ διακοσιοστῷ ἔτει τῆς ζωῆς τοῦ Ἀδὰμ ἀπέκτεινε Κάϊν Ἄβελ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἐποίησεν τὸν κοπετὸν ὅ,τε Ἀδὰμ καὶ Εὔα ἐπ᾽ αὐτοῦ ἐπὶ χρόνοις ρ΄. Qvæ huic Methodio dicitur *Calmana* & *Lembora*, auctori Operis Imperfecti in Matthæum homil. 1. eſt *Riſa* & *Edocla*.

Pag. 137. leg. נחש.

152. adde: Sethi junioris Aſtrologi mentio in Annæ Comnenæ Alexiade lib. VI. p. 163. Sethi divinatoris λεκανομάντεως in Nicetæ Choniatæ lib. X. Hiſt. p. 169.

Pag.

160. adde: Farnelli, Vigilienſis in Apulia
opi notas in librum Enochi memorari in E-
ieridibus eruditorum Pariſienſibus A. 1712. T.
: Amſt. p. 469.

pag. 209. adde de Apocrypha Enochi pre-
ne hæc Rich. Simonis T. 3. Bibl. Criticæ p. 51.
loccio (T. 1. Bibl. Rabbin. p. 844) *ajoute que*
n livre manuſcrit qui ſe conſerve dans la Bibliothe-
u Vatican, intitulé Maarecheth elahoutter,
ſition de la Divinité, *il a trouvé une certaine*
e attribuée à Enoch *fils de Jared, que ce Patriar-*
ſoit de coutume de reciter. Il ſe contente de dire,
tte priere eſt apocryphe & vaine, ſed res Apocry-
e vana, *ſans en rapporter un ſeul mot, lui qui a*
i ſa Bibliotheque de tout ce qu'il y a de plus vain & de
dicule dans les livres des rabbins.

217. leg. non valde movebit.
227. תכונה.
234. πᾶν γῆ© ἐξολέσει.
255. aqva ſalſa.
272. Ἐβραϊδι.
288. ותשרף & הקות & בית.
290. ספר שבם & הראשונים.
317. ἦλθε τῷ Ἀβραάμ.
384. וקראוהו.
391. כנגר.
398. הבתריכם.
400. Elieſer Aſcenaſi ſive Germanus.
403. Elias Propheta, verſuum 316.
432. philolog.
434. נסתלקה ממנו & verſu penult. מחיה

441.

Pag. 441. leg. תבלע כולן ונעשו.
762. de origine animæ.
771. partem dimidiam.
828. ἀναβιῶναι.
839. Rabbi Nathan.
742. המתים.
875. verſ. ult. Maggid Mishna.
1045. ספר רפואות.
1080. תנא דבית אליהו.

Cætera æquitati & ingenio Lectoris permittuntur.

X 495 g

UNIVERSITY OF MICHIGAN
3 9015 03479 8036